

Manas Na'ala
De Sleutel

Manas Na'ala

De Sleutel

de boeken van hart en weten,
of hoe een gedeelte van de eeuwigheid werd afgeremd
tot de snelheid van het licht en alles aan deze kant
van de spiegel op zijn kop kwam te staan

*bestaat uit
de boeken*

Het Verhaal
Het Weten van de Ziel
Brieven en Gesprekken
Het Boek van Weerklank
Het Boek der Gedachten

2014

Website: www.manasnaala.net

Eerste druk: november 2008

Achtste uitgebreide druk: oktober 2014

Dit exemplaar van "De Sleutel" is voor persoonlijk, niet-commercieel gebruik

Copyright © Manas Na'ala (1991) 2014. Het geheel, noch een enkel deel of onderdeel van dit boek "de Sleutel" mag op enigerlei wijze gebruikt of gereproduceerd worden, dan wel opgeslagen worden in een daartoe opgericht systeem, of overgedragen worden in enige vorm, elektronisch, mechanisch, door middel van fotokopieën, vastlegging op cd, cd-rom of dvd, een bestand voor e-reader, als gesproken boek of anderszins, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de erven van de schrijver, behoudens korte citaten in artikelen en besprekingen aangaande het boek, op voorwaarde dat een exemplaar van bedoeld artikel of bedoelde bespreking beschikbaar wordt gesteld aan de erven van de schrijver. Maak voor verdere informatie gebruik van de contact link: manas@manasnaala.net

Welkom

Nu heb je de sleutel in handen. En waar is het slot waar die in past? Wat zul je vinden wanneer je de deur opent? Het is de ultieme uitdaging waar ieder mens zich vroeg of laat voor geplaatst ziet: wat doe ik hier en waarom ben ik hier? De boeken van "de sleutel" geven je het antwoord. Nee beter: de boeken laten je zelf het antwoord vinden.

"Dé waarheid bestaat niet", wordt er gezegd. Het gevolg daarvan is dat ieders individuele waarheid een mens isoleert van alle anderen. Zie wat je zult vinden daarom als jouw deel van de waarheid. Dé waarheid waardoor iedereen verbonden wordt. Net zoals dé liefde die iedereen omvat.

Deze boeken zijn niet godsdienstig noch anti-godsdienstig. Ze verenigen daarentegen alle godsdiensten en filosofieën, nemen de scheidslijnen tussen hen weg. Of beter: ze nemen de strijdpunten tussen de aanhangers van alle godsdiensten en waardesystemen weg. Na deze boeken kan geen christen een moslim nog wantrouwen. Na deze boeken denkt geen moslim meer gering over zichzelf, in staat een ander op te blazen. Na het lezen van deze boeken omhelst de jood de moslim, de moslim de jood. Na het lezen van deze boeken leren de kinderen van Abraham van de erfgenamen van de Veda, zien die erfgenamen van elke kaste het einde van hun schier eindeloze cyclus.

Na het lezen, na het bestuderen van deze boeken, na het doorgronden van jezelf, zul je op godsdienst terugkijken zoals onze tijd terugkijkt op de antieke goden; waarschijnlijk ook met een glimlach. Wat je zult ontdekken, wat je zult ontsluiten ontstijgt godsdienst en religie, want het heeft niets meer met geloven te maken. Het wordt weten. Het weten van je hart en het weten van je verstand. Het onzienbare wordt zichtbaar. Deze boeken zijn taai. Soms net zo moeilijk te begrijpen als het leven zelf. Benader de boeken als iets dat buiten je staat en je komt nergens. Benader de boeken als in dialoog met een vriend. Een ware vriend gaat de vriendschap niet aan omdat hij wat van je nodig heeft. Een vriend is je vriend omdat hij belangenloos geeft. Door ware vriendschap wordt je een ander mens.

Over Manas Na'ala

Manas Na'ala is mijn alias, een schrijversnaam. Er zijn twee redenen om een pseudoniem te gebruiken. Ten eerste, door mij op te stellen in de anonimiteit kunnen mijn teksten in het middelpunt staan, want mijn teksten zijn oneindig veel belangrijker dan ik. Ten tweede, ik streef er naar mijn teksten in rust te schrijven in de behaaglijkheid van mijn studeerkamer of tijdens mijn reizen. Niet vanachter prikkeldraad met

lijf wachten aan de poort die mij moeten beschermen tegen sinistere fanatici. Ik ben geen lafaard, noch wens ik een held te zijn.

Op school vonden de leraren dat er met mij geen land te bezeilen viel. Mijn vader overleed toen ik vijftien was en kort daarna werd ik definitief van mijn zoveelste school gestuurd; men oordeelde dat ik een wel heel notoire spijbelaar was. De ongeveer tien jaar daarna waren jaren van twaalf ambachten en dertien bijzonderheden, terwijl ik ook een avondschool ging volgen. In de tweede helft van mijn twintiger jaren ben ik geschiedenis en taal gaan studeren en in mijn dertiger jaren politicologie.

Op een bepaald punt in het leven van een man voelt hij zich onweerstaanbaar aangezet tot het kiezen van een beroep; mannen worden gesocialiseerd kostwinner te zijn. Het positieve neveneffect van het moeten ondergaan van deze kracht was dat ik me, na zorgvuldig onderzoek in de diepten van mijn ziel, realiseerde dat ik een leraar was. Dit was ook de periode dat ik de aanwezigheid van een boek voelde, nog onderhuids, achter mijn ogen, op de boekenplanken van mijn geest. Ik wist ook dat ik er bij lange na nog niet klaar voor was om met schrijven te beginnen. Ik vond dat ik nog niet genoeg van het volwassen leven had geproefd en ik verwachtte dat het schrijven zich wel zou aandienen als ik er klaar voor was.

Daarom werd ik na mijn studie van de taal leraar, ondanks mijn ervaringen met een meerderheid aan trieste voorbeelden in dat beroep. Na zorgvuldige afwegingen koos ik ervoor les te geven aan hen die geormerkt zijn als minder getalenteerd en minder intelligent en opgeborgen worden in de lagere vormen van onderwijs; deze keuze was ook een duidelijke politieke keuze. Omdat ik politiek geëngageerd was,

werd ik tevens actief in de lerarenvakbond en binnen een politieke partij. Vooral de laatste maakte mij er scherp van bewust dat het leven een enge bedoening was. In ieder geval dat politiek dat is. Ik trok mij terug uit het leven en was in staat een periode verlof te nemen.

Het was in deze tijd, mijn eind dertiger begin veertiger jaren, dat ik na wat mensen doorgaans een reeks toevalligheden noemen, verschillende mensen ontmoette die mij al of niet bewust voorzagen van de ontbrekende stukjes van een raadsel dat ik bezig was op te lossen. Gedurende een korte tijd bevond ik mij in een kleine groep mensen met vergelijkbare intenties, die op een vergelijkbaar punt in het leven waren aangekomen. Het samen optrekken ging voort totdat het duidelijk werd dat een in de groep zichzelf begon op te werpen als welhaast de spirituele leider, daarmee mijn groeiend gevoel onderstrendend dat ik in een sekte in wording was beland. Ik kon niet anders dan vertrekken want ik wenste niet in formatie te vliegen, zoals uiteindelijk van mij werd gevraagd. Mijn geest en hart waren onthutst toen ik door de voorgevel uitbrak, triest omdat ik mijn lief achter liet en gelukkig omdat ik het gevoel had mijn laatste beproeving te hebben gehad. Ik was ooit in het diepe gedoken om nu in de warmte weer boven te komen.

Nu, meer dan vijftien jaar na mijn uitbraak kijk ik terug op een tijd waarvan ik toen ik mijn volwassen jaren binnen ging wist dat die zou komen. Ik heb het leven op vele manieren gezien. Van 'onderaf' naar boven kijkend en 'aan de top' de hoogtes overziend. Terwijl ik de zestig nader, kan ik beamen dat ik dit universum ken, precies zoals ik dat wist toen ik zestien was. Het fundamentele weten is hetzelfde, terwijl het verschil een zekere wijze van expressiviteit is. Wat ik in mijn tienerjaren niet kon zeggen kan ik nu verwoorden.

De trouwe lezers zullen zo langzamerhand wel ontdekte hebben dat er productieve perioden zijn en perioden van schijnbaar stilzwijgen. Wanneer ik in mijn schrijven last lijk te hebben van windstilte wijd ik mij aan het componeren van muziek. Het schrijven van de boeken en het componeren van muziek ondersteunen elkaar. Dus wees alsjeblieft geduldig met mij. Ik streef ernaar deze boeken tot een goed einde te brengen voordat ik naar huis ga; ik beloof het.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Prelude op
De Sleutel

De brug is reeds gebouwd. Slechts het verlangen hem over te steken moet worden aangewakkerd.

Prelude op de Sleutel

De 'state of mind'

De manuscripten die in deze wereld het spiritueel denken van de mensen bepalen, hebben een achtenswaardige ouderdom. De jongste van deze manuscripten, de Qur'an, is bijna anderhalf millennium oud. Het Nieuwe Testament is ruim vijfhonderd jaar ouder en van het Oude Testament, de Tenach, wordt beweerd dat in ieder geval delen er uit drieduizend jaar oud kunnen zijn. Voorlopers van het Oude Testament -het Gilgamesh epos, klassieke Egyptische spirituele wijsheid- zijn nog veel ouder. De Christelijke geschriften worden aangevuld met opnieuw ontdekte manuscripten zoals de Dode Zee-rollen, de Nag Hammadi bibliotheek en meest recent het Evangelie van Judas. De twee laatste zijn overgeleverd in het Koptisch, de laatst bekende vorm van de taal van de farao's. Ze zijn in de belangstelling komen te staan omdat ze in tijdsafstand dichter bij de historische Jezus zouden staan dan de vier evangeliën in het Nieuwe Testament en vooral omdat ze een onvermoede blik geven op de figuur van Jezus.

Er bestaat een veelvormigheid in het christendom die de doorsnee gelovige nooit heeft vermoed, terwijl daarnaast ook de uniformiteit van de Islam een fata morgana is. Er zijn meerdere en ook politiek verschillende interpretaties, de Soennitische stroming en de Sjiitische en er zijn verschillende exegesen van de geschriften op basis van wat verschillende gezaghebbende geleerden interpreteren. De Bijbel en de Qur'an zijn de geschriften die ten grondslag liggen aan een Semitisch-Westerse cultuur in wording, een cultuur die de huidige Judeo-Christelijke cultuur zou kunnen vervangen. Immers, Joden, Christenen en Moslims bidden tot dezelfde God en delen in beginsel dezelfde waarden. Zowel de Bijbel als de Qur'an zijn oeroude geschriften met de status van historische achtenswaardigheid en morele onaantastbaarheid.

Deze boeken zijn echter niet de enige oude, gerenommeerde en onschendbaar geachte documenten. De culturen van India en China omvatten een zeer groot deel van de mensheid. Ook deze beschavingen hebben hun eigen spirituele grondslagen en hun eigen eerbiedwaardige manuscripten. Sommigen menen dat de oudste delen van het Indiase Hindoe-epos Mahābhārata tot vijfduizend jaar terug gaan. Er zijn zelfs aanwijzingen, bepaalde aangeduide sterrenconjuncties, dat het Mahābhārata nog veel oudere Neolithische wellicht Paleolithische

K'ung-fu-tzu

elementen bevat. Een van de belangrijkste kernen in het Mahābhārata, de Bhagavad-Gītā, is zeker zo oud als de Tenach. Hoewel de huidige Chinese cultuur zich in grote mate baseert of heeft gebaseerd op de tweeënehalf millennium oude geschriften van K'ung-fu-tzu, Confucius of Meester Kong, baseerde hij zich weer op nog veel oudere teksten en filosofieën. Kortom, elke hedendaagse heersende cultuur op deze aarde is gebaseerd op een oud en eerbiedwaardig geachte geschrift, dat is verwoord en in eerste aanleg mondeling is overgeleverd op de grens van de steentijd en

het ontstaan van de eerste culturen, waarbij de wortels van de onderliggende denkbeelden veel ouder zijn dan de steentijd.

Wij zijn die steentijd allang ontgroeid, nietwaar. Jagers en verzamelaars zijn wij al lang niet meer, hoewel je iets anders ziet als je beurshandelaren in Tokio en New York observeert. Je zou het evenmin denken als je op zaterdag in de supermarkt het gedrag van mensen met volle winkelwagentjes gadeslaat. Onder de glanzende eierschaal zit een geheel andere wereld. Die wereld tracht niet voort te bouwen op de ontwikkelingen en verworvenheden van millennia van spiritualiteit, de wijze boeken, maar verwaarloost die omdat het niet meer heet aan te spreken. We keren met z'n allen juist terug naar een wereldbeschouwing waarin uitsluitend het recht van de sterkste overheerst en keren daarmee tegelijk terug naar een wereld die bestond voor het verschijnen van de wijze boeken. We sussen het geweten, het rudiment van duizenden jaren pogen tot spiritueel normbesef te komen, door de armen wat ontwikkelingshulp toe te werpen en gaan gewoon verder met het accumuleren van rijkdom en macht. Dat wat ons enigszins onderscheidde van de primitieve mens van voor de 'heilige' boeken, zijn we dan ook in hoog tempo aan het weggooien als de mode van de vorige zomer.

Moeten we om dit moreel atavisme tegen te gaan terug naar de waarden en normen van onze ouders en nog oudere voorouders om alsnog iets van onze consumerende en materialistische wereld te maken? Of moeten we misschien allemaal op zoek gaan naar onze eigen waarheid, zoeken naar wat het beste is voor onszelf? Of moeten we toch maar gaan luisteren naar onze morele en religieuze leiders, in oost en west? We zouden de pausen, de Obama's en de Osama's van deze wereld er een groot plezier mee doen. En daar draait het nou precies om. Dat we ons

steeds meer afkeren van de tempel, kerk en moskee, dat het godshuis geen binding meer heeft met ons dagelijks leven, heeft niets te maken met het normen en waardesysteem dat religiositeit vertegenwoordigt - secularisatie impliceert geen goddeloosheid. We zijn het gewoon zat om door de leiders verteld te worden wat we moeten doen en laten.

De ontkerkelijking en het loslaten van georganiseerde religie begon op grote schaal na de Tweede Wereldoorlog - de wortels van de ontkerkelijking lagen tweehonderd jaar daarvoor, in de Verlichting. Tussen oorlog en ontkerkelijking zit een logisch verband. Het begon aarzelend en in het begin spraken de godvrezenden er in groten getale nog schande van. Het is er op uitgedraaid dat mensen alleen nog op hoogtijdagen in een godshuis kwamen. Dat is echter in het geheel niet naar de zin van de leiders. Ze proberen ons weer met dwang, vaak letterlijk, het bedehuis in te drijven of te houden. Dat geldt onverkort voor donderprekende Amerikaanse tv-dominees én voor de bommen gooiende geestelijken in het Midden Oosten. Zouden ze ons laten gaan, dan vervalt hun machtsbasis. Dan vervalt de legitimering voor niet alleen de paus en de grootayatollah, maar zeker ook voor de wereldlijke leiders die 'kerk'gangers tot hun achterban rekenen.

Het zijn de leiders en hun leidingvoerende systemen die elke poging tot morele en spirituele ontwikkeling in de afgelopen millennia hebben gedwarsboomd. Het zijn niet de religies en filosofieën die muf zijn, maar de godsdiensten en hun leiders die rieken. Wat iedere keer met een vonk van inspiratie begon is steeds geïnstitutionaliseerd en aan banden gelegd, gebruikt als pressiemiddel om de massa er onder te houden. Het zijn de leiders, zij die verdelen en heersen, die op de composthoop van de geschiedenis horen bij de Stalins en de Hitlers. Dat is wat we van de geschiedenis moeten leren.

Wie in deze tijd en in deze wereld ook maar voor iets heeft doorgeleerd of minimaal doordenkt en besef heeft gekregen van een collectieve mondiale gezamenlijkheid, heeft de verantwoordelijkheid, in de eerste plaats naar zichzelf, niet weg te zakken in wat ik post-neolithische atavisme noem. Iedereen raakt steeds verder opgesloten in het gelijk van de eigen cultuur, overtuigd van het sofisme "ieder heeft zijn eigen waarheid". Wie zich niet aansluit bij een groepscultuur, raakt geïsoleerd binnen zichzelf. Want wie accepteert dat iedereen zijn eigen waarheid heeft, zal uiteindelijk op een eiland van de geest belanden waar de mobiele telefoon geen dekking heeft en waar via het internet niets zinnigs meer doorkomt. Een ontsnapping uit de gevangenschap van de onfeilbaarheid van de eigen cultuur is broodnodig, terwijl in deze uitbraak

multiculturalisme een verraderlijke hinderlaag en een onzinnig bedrog is, onvergelijkbaar met de werkelijke doorbraak naar mondiaal bewustzijn. De oude heilig genoemde boeken zijn gecorrumpeerd geraakt en moeten echt samen met hun schriftgeleerden bij de andere leiders op de composthoop van de geschiedenis terecht te komen. De oude normenstelsels hebben na duizenden jaren niets nieuws meer te bieden in een moderne tijd. De synthese trachtten te vinden tussen alle existierende religies en spirituele benaderingen zal niet helpen. De stelsels waarover we het hebben vormden slechts in en voor een bepaalde tijd de oplossing voor problemen, toen het Paleolithicum overging in het Neolithicum - de periode van de overgang van de tijd van de stammen naar de tijd der beschavingen nu twaalfduizend jaar geleden. Vrijwel alle vonken van inspiratie zijn nu uitgedoofd, behoudens een enkele die geforceerd levend wordt gehouden, in staat een wereldbrand te veroorzaken.

John Lennon

"God is concept by which we measure our pain," zong de late romanticus Lennon. Daarentegen zegt de rationele mens, "God is het etiket dat we plakken op iets wat we niet of nog niet kunnen verklaren. Naarmate we meer kunnen verklaren, wordt Gods terrein steeds kleiner". Lennons uitspraak parafraseer ik met "in tijd van nood leert men bidden." Het laat een godsbeeld zien dat niet wezenlijk anders is dan wat de allereerste homo sapiens moet hebben uitgewisseld. Geen groots resultaat na zo'n lange tijd devoot denken. Het rationeel standpunt is wat mij betreft diametraal aan de waarheid en ik stel dat naarmate we meer van dit materiële universum kunnen verklaren, ons zicht op Gods terrein steeds kleiner wordt. Ik noem dit Lucifers paradigma - het Luciwher paradigma. De wereld moet juist verder gaan met rationeel denken, met gedegen wetenschappelijk onderzoek, zich verwijderen van bijgeloof en oude wijven praat. Elk weldenkend mens echter weet ook dat het materiële nooit een volledig en bevredigend antwoord kan geven op de vraag naar het wat, hoe en waarom van ons bestaan. Zelfs een klein kind weet dat je van alleen het materiële nooit echt gelukkig kan worden. Maar wat dan te doen met God? Is hij echt dood?

We zullen op de God van onze tijd terugkijken, zoals wij nu terugkijken op de goden uit de antieke tijd - waarschijnlijk met een glimlach. Wat is

daarvoor nodig? Loop weg uit je godshuis en laat alle leiders een andere baan zoeken, laat de theologen en filosofen vooral achter hun schrijftafel verder mijmeren. Ga zelf op zoek. Dat is het enige wat erop zit. Niemand heeft een eigen waarheid - niemand kan geïsoleerd raken. Iedereen heeft zijn eigen deel van de ene waarheid. Je hoeft alleen vertrouwen en moed te laten zien. Die ene waarheid verbindt, zonder dat daar enige leider voor nodig is. Dat die ene waarheid bestaat ontdek je wanneer je alle leiders, van groot tot klein, de deur uit doet. Je ontdekt het wanneer je het rationalisme kunt identificeren als de nieuwe religie. Want het rationalisme is een systeem waar je kwalificaties voor nodig hebt en als je die niet hebt kan je het wel vergeten. Niemand durft meer iets uit zichzelf te doen, te handelen zonder de beursgoeroe(!) te raadplegen, beleid te maken zonder marktonderzoek.

Religie zoals dat bestaat en heeft bestaan, heeft religiositeit een slechte naam bezorgd. Uiteindelijk draagt iedereen zelf de verantwoordelijkheid onder de verdrukking vandaan te lopen en verder te groeien naar een grotere volkomenheid door een wijsheid aan te boren die geen opleiding behoeft. Die bron van alles mag je best anders noemen dan Brahmā, God of Allah. Heeft hij geen probleem mee. Het gaat niet om hem, maar om jou.

Gesteldheid van de mensheid

Het Luciwher paradigma, een voorvertoning

Het is ontegenzeggelijk dat de mens God gebruikte als verklaring voor wat hij niet begreep. Tegelijk is het fascinerend om te proberen te begrijpen waarom, of liever hoe, hij tot de notie van het begrip God kwam. Waarom niet iets anders? Het bestaan van God ontkennen is daartegenover vrij eigenaardig, want men ontkent dan niet het bestaan van God, maar van een fundamenteel deel van zichzelf - immers, God was duizenden jaren geleden een creatie van de mens. Net zoals van mensen die in God geloven kan worden gevraagd waarom, moet ook de atheïst argumenten presenteren waarom God niet bestaat - een eenvoudige ontkenning is onvoldoende. In plaats van zich vast te leggen op de ene of de andere positie, potentieel elkaars vijanden wordend, is het veel logischer en liefdevoller voor elkaar om diep te graven naar de oorsprong van het mechanisme dat God heeft geschapen in plaats van de hakken in het zand te zetten - misschien vinden we zo dat hij inderdaad

bestaat, als het een hij is, of anders te ontdekken dat het allemaal een hersenspindel is.

Misschien wel de meest voorstelbare verklaring voor de God oplossing, is dat mensen dachten dat de oplossing buiten hen moest liggen. De verklaring van alles kon zeker niet uit hemzelf voortkomen, want de mens begreep de wereld immers niet. In plaats van met God hadden de mensen kunnen komen met iets buitenaards, die komen toch ook van buiten, en voor sommigen zijn die twee in feite ook hetzelfde. Of met de essentie van de boom of de ziel van de leeuw als verklaring en voor sommigen is dit nog steeds zo. De macht van wat mensen tegenkwamen in de natuur was machtiger dan zij zelf en dus werd God geschapen, een schepper waarop verder werd gebouwd vanaf de vroege dagen tot nu aan toe. De idee van God uitschakelen en over te schakelen naar het gebied van de wetenschap brengt in essentie niet echt veel verandering. Ook de wetenschap zoekt de verklaring ergens daar buiten. Het is een ander soort verklaring, maar het ontzag blijft naar buiten gericht. Het zoeken en misschien vinden van de theorie van alles zal echter nooit bevrediging geven, want achter elk antwoord schuilen verschillende andere vragen. Hoe fascinerend wetenschap ook is -wiskunde, natuurkunde- het antwoord zal nooit compleet zijn en dan nog slechts een antwoord zijn op de vraag naar het hoe - geen enkele

wetenschapper zal ooit toekomen aan het begin van een antwoord op de vraag naar het waarom.

De waarheid ligt ergens daar buiten. Nee hoor, echt niet. Hoe lastig het misschien ook is om je dit voor te stellen, de waarheid ligt binnenin. Je hoeft alleen maar het mechanisme te laten vervallen waardoor je niet kunt erkennen dat de waarheid van alles in jezelf is te vinden. Dit mechanisme is het Luciwher paradigma. Met paradigma wordt het denkpatroon bedoeld waarmee je geboren bent, dus de manier waarop je hersenen zijn bedraad of anderszins de manier waarop je wordt gesocialiseerd om je hersenen op een bepaalde manier te gebruiken. Met Luciwher wordt niet het kwaad bedoeld, maar de menselijke manier van doen, op zoek naar verlossing in een autoriteit buiten zichzelf - de ouders, de leraar, de baas, de prediker en de profeet, God. Het is onontkoombaar blootgesteld te worden aan het Luciwher paradigma, terwijl het leven daardoor wel onvolledig blijft. Het werkt echter verlamdend wanneer men zich onderwerpt aan het Luciwher

paradigma. Mensen zullen proberen voordeel te halen uit je hulpeloosheid en goedgelovigheid -je gelooft immers niet in jezelf-, want dat is wat onzekere mensen doen, de zwakken tot prooi maken. Vervolgens werden in reactie morele systemen ontwikkeld waarin gij niet zult stelen en doden, de lankmoedigen de aarde beërven, en de religie was geboren waardoor vroeg of laat de maatschappij veranderde in een goelag.

Het vergt een bijzondere vorm van persoonlijke bevrijding -een evolutie, geen revolutie- voordat een persoon zich kan openstellen voor alle aspecten van het leven. Zich proberen te ontdoen van het Luciwher paradigma zou zijn als loochenen dat men nat wordt in de regen - het negeren of ontkennen van het mens-zijn is uiteraard geen optie. Bovendien is er niets mis mee om van Luciwthers volk te zijn - het inperken van jezelf tot alleen dat echter verlengt je verlangen naar liefde en warmte, en het niet terug kunnen vinden daarvan tijdens je leven. Immers, alle ingrediënten zijn nodig om een gezonde maaltijd te maken. Dat betekent niet deze boeken een receptenboek voor geluk of zelfs heelheid zijn. Dat moet je zelf bereiken, hoewel deze boeken je in ieder geval het belangrijkste keukengerei bieden. In zijn algemeenheid, het is het beste om alles te laten vallen - dat wil zeggen eerst je meningen, waarschijnlijk je doelen in het leven als tweede, en verder alles wat je noodzakelijk vindt om achter te laten. Jij bent en niemand anders is de meester van wat je loslaat en wanneer je het loslaat, en natuurlijk wat je wilt behouden als het past in je ideeën over het nieuwe. Je moet slopen en bouwen in overeenstemming met wie je leert zien als jezelf. Kortom, wanneer je je volledig bewust bent geworden van de werking van het Luciwher paradigma, zul je vermoedelijk concluderen dat het noodzakelijk is om je leven te verbouwen, opnieuw op te bouwen.

De stand van zaken

De Sleutel is een verzameling van vijf boeken. Elk boek biedt een ingang op het onderwerp van de totale reeks: waarom bestaan wij mensen, met welk doel? Het lijkt pretentiefus dat één mens het antwoord op deze vraag heeft en geeft; het lijkt alleen maar zo. De schrijver heeft geen enkele pretentie de definitieve waarheid aan de mensheid te verkondigen en op die manier de wereld te verenigen in een vredelievend geheel. Deze wereld zal geen vrede kennen, behalve een Pax Romana of de

hedendaagse variant, de Pax Americana; hetgeen geen vrede is want het is afgedwongen. Het herkennen van de waarheid is niet iets dat iemand aan een ander kan opleggen, noch iets waarvan je iemand kan overtuigen.

De schrijver weet dat ieder mens de waarheid al in zichzelf heeft, dat ieder mens slechts in volledige ongebondenheid aan wie of wat dan ook in deze wereld op zoek moet gaan naar de waarheid om die als vanzelfsprekend te vinden. De schrijver helpt de lezer met zijn boeken op weg door oude versteende ideologieën en dogma's af te breken. Door te laten zien dat de wereld in de mens geen ayatollahs, mullahs, sjamanen, yogi's, buddha's, patriarchen, priesters, pausen en presidenten nodig heeft om de innerlijke waarheid en rust te vinden.

De boeken bieden elk een eigen ingang op het geheel. Men zou het eerste boek een mythologisch verhaal kunnen noemen, meer aan het gevoel appellerend en het tweede boek beschouwend, meer inspeland op het verstand. Het derde boek staat in het midden van de vijf, omdat daarin de mens verslag doet van zijn zoektocht. Boek vier en vijf zijn gewijd aan de ontmanteling van de machthebbers. De historische machthebbers komen in boek vier aan bod en in boek vijf de religieuze- en filosofische machthebbers. Dit onder het aanbod aan de machthebbers hen te bevrijden van hun macht en hun onderdanen van de machthebbers.

Je bent nu uitgenodigd om het eerste boek te lezen: Het Verhaal. In het eerste deel van dit boek worden lezer en boek bij elkaar geïntroduceerd. Het doel hiervan is duidelijk te maken en zoveel mogelijk garanties te geven dat de een de ander niet zal en kan manipuleren. Het is tevens een uitnodiging aan de lezer zijn of haar eigen verhaal te vertellen. Dit deel van het boek stamt uit 1991.

De andere delen van het boek bevatten in het kort de geschiedenis van de Oorspronkelijke Wereld. Van deze wereld komen wij vandaan en we zullen er allen naar terugkeren wanneer ons leven in materie voorbij is. Het boek vertelt daarnaast ook het verhaal van de Wereld van de Eerste Incarnatie. In deze wereld leefden wij allen ons eerste leven buiten de directe aanwezigheid van onze maker. Er was een les die geleerd wilde worden. Deze wereld eindigde in chaos en vernietiging en het gezicht van de wereld werd schoongewassen.

Tot slot vertelt dit boek het verhaal van de Wereld van de Tweede Incarnatie. Dit is de materiële wereld waarin we nu leven. Het verklaart

waarom de mens op aarde is en welk einde we allen zullen ontmoeten. Dit deel van het boek stamt uit 1993.

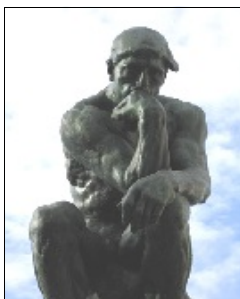
Daarna volgt het tweede boek: Het Weten van de Ziel, dat op enkele composities na klaar is. Terwijl Het Verhaal geschreven is in de vorm van een vertelling, is dit tweede boek een verzameling van composities en essays. Alle sleutelbegrippen uit Het Verhaal worden hier diepgaand behandeld.

Het boek vraagt aan de lezer niet alleen bij het lezen en bestuderen de scherpte van de geest te gebruiken, maar ook de warmte van het hart. Verder gaat dit boek over allerhande onderwerpen die verwarring scheppen in het gevoel van geborgenheid van de mens op aarde. En hoewel dit boek tot doel heeft alle geboden en voorschriften in alle religies overbodig te maken, doet het boek dat niet door deze regels te vervangen door nieuwe, maar door ze antiek te maken. Dit boek stamt uit 1997.

Het derde boek: Brieven en Gesprekken, is nog zeer incompleet; dit boek zal blijven groeien met onder andere de reacties van lezers totdat de schrijver naar huis gaat. Het allereerste begin van dit boek stamt uit 1991 en de meest recente gedeeltes uit 2009.

Op dit moment wordt gewerkt aan het vierde boek: Het Boek van Weerklank. Het boek gaat over hoe Jan met de pet constant onder bedreiging staat van de naamloze gezichtsloze autoriteit - de oude geest die ons al achtervolgt sinds we ongeveer 80.000 jaar geleden uit Afrika vertrokken. Het bijna kafkaïaanse Luciwher paradigma. In essentie gaat het boek over gewone mensen die alleen maar gelukkig willen zijn, met hun geliefde aan hun zijde en een paar kinderen op school, die geen ander verlangen hebben dan met rust gelaten te worden.

Het merendeel van boek vijf: Het Boek der Gedachten, is nu onder woorden gebracht. Het Boek der Gedachten handelt over alle religies van deze aarde, zonder dat in welk opzicht dan ook een specifieke zijde wordt gekozen. Het is vreemd en voorstelbaar tegelijk dat een mens op zoek naar de zin van het bestaan bij een god uitkomt. Wat moet er omgegaan zijn in de hoofden van de eerste mensen die begrepen dat ze niets begrepen? Wat zit er in de hoofden van mensen die er nog steeds niets

van begrijpen en daarom anderen napraten die er eigenlijk ook niets van begrijpen. Religie blijkt niets anders te zijn dan de zoveelste politieke doctrine, want met de ontdekking van een god heeft het niets te maken. Niet dat de wetenschap een betere uitkomst biedt - of eigenlijk is dat het enige dat de wetenschap biedt: uitkomsten van sommetjes. Met de zin van het bestaan heeft het niets te maken.

Het boek beschrijft de oorsprong van alle religies, die verder terug in de tijd ligt dan menig theocraat en theoloog voor mogelijk houdt. Echter, religie is niet het enige systeem ontworpen om de menselijke geest onder controle te houden. In feite doen alle filosofische systemen in de praktijk hetzelfde. Ironisch, want de meeste filosofieën keren zich af van religie en pretenderen juist seculier van aard en slechts beschrijvend te zijn.

Kortom, religie en filosofie zijn achterhaald geraakt, omdat de gronden waar zij zich op baseren antiek zijn geworden. Het alternatief is uiteraard niet atheïst te zijn - dat is alleen mogelijk als de God die we ons inbeelden zou bestaan. Delen van dit boek werden geschreven tussen 1999 en 2001, terwijl het grootste deel werd geschreven tussen 2009 en 2013. Het boek is nog niet compleet, enkele antieke en moderne filosofen zitten nog in de wachtkamer.

Waar te beginnen?

Het schrijven van de boeken begon bij boek een, maar het is maar de vraag of de lezer eveneens moet beginnen bij boek een. Met name het hoofdstuk "de Eerste Incarnatie" daaruit kan de lezer in verwarring brengen, doordat door dit gedeelte van het eerste boek de indruk gewekt kan worden dat het hier om een -nieuw- godsdienstig boek gaat, terwijl dit in geen geval zo is.

Wat is opgetekend is geen mythe, maar geschiedenis. Geen geschiedenis waarbij bronnenonderzoek heeft geleid tot een these, een beeld van de werkelijkheid, maar de geschiedenis zoals die heeft plaatsgevonden, oncontroleerbaar voor ieder ander dan de schrijver. Van de lezer wordt echter niet gevraagd die opgetekende geschiedenis te geloven - dan zou het godsdienst of religie worden. Wanneer door de geschiedenis die in dit boek is opgetekend bij de lezer geen belletje gaat rinkelen, gebruik die geschiedenis dan als werkhypothese in de zin van "zo zou het geweest

kunnen zijn." Trek je conclusie als lezer aan het einde, wanneer je het hele boek hebt gelezen.

Zou het niet mooi geweest zijn als niet de schrijver dit boek had geschreven, maar dat een onzichtbare hand vanuit een andere wereld de hand van de schrijver hier had bewogen? Of zou het niet mooi zijn geweest als de boeken door een spiritueel wezen aan de schrijver zouden zijn gedictend? Of op z'n minst op eeuwenoud perkament gevonden zou zijn in de hervonden bibliotheek van Alexandrië of tussen de oeroude manuscripten in de universiteit van Timboektoe? Nee, dat zou niet mooier geweest zijn. Deze boeken zijn reëel, fysiek en van deze tijd. Geen hocus pocus of bovennatuurlijk gewauwel. Het onderwerp van deze boeken is al 'moeilijk' genoeg om het ook nog eens 'vervuild' te laten raken met transcendent getater. Dit boek is geschreven door een mens in een universum dat niet meer beangstigt.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave

Welkom.	5
Over Manas Na'ala.	6
Prelude op De Sleutel.	9
De 'state of mind'.	11
Gesteldheid van de mensheid..	15
De stand van zaken.	17
Waar te beginnen?.	20
Boek Een, Het Verhaal.	37
Introductie.	39
Het boek.	39
De lezer..	42
De bakermat.	47
Het einde van de tijdelijkheid..	48
Het begin van de eeuwigheid.	52
De eerste incarnatie.	53
Na de eerste incarnatie.	54
Het beraad en het doel.	55
Voor de tweede incarnatie.	59
De waarheid van De Sleutel.	61
Noten bij "De Aanvang".	63
De verbinding.	67
Een pantser van vlees.	68
Een vertelling van twee Werelden.	69
Ideaal en werkelijkheid.	69
De Spiegel van deze Wereld.	72
De tweede incarnatie het leven op aarde.	79
Het algemeen principe..	80
Vertellingen over groei.	82
Leven.	84
Liefde en schoonheid..	91
Het dagen van het licht en de laatste Strijd.	97

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Na de tweede incarnatie.	99
De uiteindelijke dag.	100
Naar huis.	101
Boek Twee, Het Weten van de Ziel.	105
Het Verhaal beschouwd.	107
Volledig vrije wil.	108
Eén leven op deze aarde.	114
Luciwhers wereld.	118
Leven is boete doen?.	122
Het leren en perfectioneren van de ziel.	126
AllerEerste: de namen van 'God'.. . . .	128
De gereedschappen van de AllerEerste.	130
De aard van de Oorspronkelijke Wereld.. . . .	133
De eerste en tweede wereld.. . . .	137
De apocalyps en de dag des oordeels.	142
Oprechtheid op aarde.	147
Naasteliefde.	148
Oordeel, recht en rechtvaardigheid.	152
Levensbeëindiging.	156
Psychologie en de ziel.	160
6eqj5 Wow!.	164
Oude riten.	169
Mensen die innerlijk weten.. . . .	177
Eten en gegeten worden.	181
Over hoe mensen zijn.	183
Evolutionisme versus creationisme, intelligent ontwerp.	184
Bidden.	187
Het aanbidden van de godheid.	190
De Ziel in het Vlees.	193
De Mens als Dier.	193
Mensen krijgen Kinderen.	194
De Man en de Vrouw.	196
De weg van de vrouw.	198
De weg van de man.. . . .	200
De weg van de verlegde paden.. . . .	202
Het contact met je geleideziel.	206

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Boek Drie, Brieven en Gesprekken..	211
Brieven..	213
Parijs, Rue de Miromesnil.	214
Over schoonheid..	214
Het innerlijk contact.	217
Zicht op de Schotse Hooglanden.	222
Motief voor het leven.	222
Het openen van het hart.	224
De Ene van Schoonheid..	225
Vertrouwen in profeten.	227
Vijfde briefwisseling.	229
Gedonder in het Paradijs.	230
Eén waarheid, vele wegen.	234
De x-factor.	236
Mijn broeder Satan.	240
Een paradox?..	242
Mijn hoofd is te klein.	243
De gezamenlijke brieven..	250
De Echo..	250
Van Kasten en Reïncarnatie.	253
Macht en paradigma.	256
Vragen naar het waarom.	263
Het antwoord op jullie vragen?..	264
Noot bij "Het antwoord op jullie vragen?".	278
De beknopte Na'ala..	280
Noten bij "De beknopte Na'ala".	286
De redeloosheid van het Licht.	288
De evenredigheid van WarmeSchoonheid.	290
Onnatuurlijk gedrag.	298
Liefdeloos.	300
Opschorting van ongelooft.	301

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Gesprekken..	305
Verhandelingen bij de vuurplaats.	306
Kennismaking..	306
Behoud van informatie.	310
In het hiernamaals is geen religie.	318
Het Luciwher paradigma.	321
Het onbruik van het waarom.	326
De natuurlijke noodzaak van het waarom.	330
De warmte van mensen nabij.	338
Gienah, Alchiba en Algorab.	338
Bulzeba van de Corvus.	346
De Avonden.	353
van Satan en wetenschap.	353
van Satan en religie..	358
van Satan en kunst.	363
Jehavanna van de Corvine.	367
De tijdmachine.	374
De spiegel is nog beslagen.	392
Welkome gasten na de schemer.	409
Gijzelaars van de macht.	409
Een oude cultuur verdwenen.	409
Het verstikkende donker.	413
Het licht in het oosten.	417
De schoonheid is ver.	421
Speelbal van de machten.	424
Het loon van de angst.	428
Over de Liefde.	433
De vreemdheid van de wereld.	437
De doodstraf.	438
Domme mensen.	439
Materialistisch denken.	440
Religie maakt zombies.	441
Het midden van het universum.	442

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Boek Vier, Het Boek van Weerklank..	445
Aanvang..	447
De cirkel begint, of het mededogen met de gevangenen..	448
Het losweken..	448
De broedermoord..	450
De gevangene bevrijd..	453
Noten bij "Aanvang, De cirkel begint"..	455
De opwinding van het najagen..	457
De Grote Satan, of de mondiale dominantie van de nieuwste religie..	458
De pot en de ketel..	458
De echo van de doden..	461
Welkom bij de machinaties..	464
Het gezonde verstand..	465
Educatie en eruditie..	467
Naschriften..	469
Addendum..	471
Noten bij "De Grote Satan"..	475
Gods Volk, of de loden last van de weerwraak..	479
Het uitverkoren volk..	479
De eeuwige Jood..	481
Met grote stappen..	483
Noten bij "Gods Volk"..	485
De Geïsoleerde Mandarijn, of de slaaf zonder ziel..	486
Het fundament van het collectivisme..	486
De bouwsteen in de muur..	488
Hoe Luciwher bijna K'ung versloeg..	490
Noten bij "De Geïsoleerde Mandarijn"..	493
Lijdend maar niet lijdzaam..	495
De meester van alles en iedereen, of hoe georganiseerde misdaad een staatsvorm werd..	496
Dominantie, de vroege jaren..	496

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Overleven of het recht van de slimste.	499
De mens met de twee breinen.	501
De criminelen zijn met velen.	504
De verzwakking van centomillennia, over de goden en de doden.. . . .	509
Hoe georganiseerde misdaad een staatsvorm werd, of de uitzaaiing van de cultuur van de pijn.. . . .	512
Afrika van de mythen.	514
de Schorpioen Koningen.. . . .	518
de open vlakten van Eurazië.. . . .	521
Het antieke Rome.	526
Karel de Grote.	533
Europa van de achttiende eeuw.	538
De wielen van Fortuna en Nemesis.	541
De receptie.	548
Noten bij "De meester".	552
En de kudde werd gekoeioneerd, of de belevenissen van Homo Existimans.	561
De kus des doods.	561
De verleiding van de familie de Jong.	563
De revolutie die niet was.	566
De ontweningskliniek.. . . .	570
De evolutie die is.	571
Over katten en honden.	573
De landing.. . . .	577
Hoe de muren worden afgebroken, of de bevrijding uit de gevangenis van je eigen hoofd.	578
Het stenen doodsbed, Kijken naar de andere kant.	578
Hoogmoed en hinder.. . . .	581
Voor wanneer de vrede uitbreekt.	582

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Boek Vijf, Het Boek der Gedachten.	585
Aanvang op de innerlijke weg.	587
Voorwoord.	587
Inleiding.	589
De mens en zijn gedachten.	589
De mens en zijn hart.	591
Religie.	595
De Erfgenamen van de Veda.	597
een cultuurhistorische inleiding.	598
Ouverture van de tellurien.	598
Bloembladen van de Vaidika Dharma.	603
Een traditie van rechten en plichten.	607
Laat los en heb lief.	608
Noten bij "Erfgenamen van de Veda".	611
De erfgenamen van de Veda	
de kennis en de Arische nalatenschap.	613
De Bhagavad Gītā.	613
De wanhoop van Arjuna.	614
Verlossing uit Samsara.	617
Onthecht handelen.	619
Karma, dharma en onthecht handelen.	622
De discipline van het handelen.	623
De discipline van het handelen.	625
Herwaardering van waarden.	625
De splitsing.	629
De discipline van kennis.	630
Toewijding of onderwerping.	631
De discipline van het zelfbeheerst handelen	634
Het niet van het handelen.	634
Theoretische en praktische kennis, de discipline van kennis.	641
De geest met Mij verbonden.	641

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De discipline van het onvergankelijke Brahman.	646
Het enigmatisch manifeste Brahman.	646
De yoga van het schouwen van de universele vorm.	653
Het overweldigend ontzagwekkende visioen.	653
Een angstaanjagend huiveringwekkende hallucinatie.	656
De discipline van de devotie.	661
De discipline van de zichtbaren.	661
De ordening der kosmos, Sāmkhyayoga.	663
De discipline van het onderscheid tussen het veld en de kenner van het veld.	663
De discipline van het onderscheiden van de drie eigenschappen.	665
De discipline van de hoogste zijnsvorm.	669
De discipline van het onderscheid tussen goddelijk en een demonisch bestaan.	670
De discipline van het onderscheid van de drie soorten geloof.	671
De discipline van de verzaking die leidt tot verlossing.	673
De dood van Arjuna.	676
Conclusies, Een afrondend gesprek.	677
Naschrift, Over de liefde voor Krsna.	685
De erfgenamen van de Veda in het kort.	688
Wat is de Bhagavad Gītā?.	688
Wie denk je wie hij is?.	690
Wie denkt hij wie hij is?.	692
Je weet wie hij is.	695
Bijlage 1: Manu, Yemo en Trito.	698
Bijlage 2: Kerntermen en -begrippen.	705
Bijlage 3: Vāsudeva, Balarama, Brahma en Visnu.	712
Bijlage 4: Rudra's, Āditya's, Vasu's, Sādhyā's, Viśva's, de beide Aśvins en de Maruts.	719

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach..	725
De diepe geschiedenis.	726
Geschiedenis van een cultuur..	726
De moeder aller religies..	727
Het water bedekt de wereld..	732
Nog veel meer water..	737
De zondvloed, de feiten..	742
"Raven's-eye view", de fictie.	748
De vruchtbaarheid van de halve maan.	751
Noten bij "De Diepe Geschiedenis".	754
Bijlage: Glaciale Meren Wereldwijd.	762
Literatuur.	764
De geestverwanten.	767
Vertrek, het punt van.	767
De Heilige Bronnen.	768
Tenach.	768
Bijbel.	769
Koran.	772
Divergentie.	773
Dat wat wordt stilgehouden.	780
Noten bij "De Geestverwanten".	787
De laatsten zullen de eersten zijn..	793
Eschatologie..	793
Ouder dan oud.	797
Macht en nevel..	800
Eind goed al goed.	805
Overzicht en inzicht 1.	807
Noten bij "De laatsten zullen de eersten zijn"..	810
De evolutie van een creatie.	813
De introductie van het licht.	813
De God van het Boek.	815
De denkbare God.	822
Connecties en consequenties.	827
Overzicht en inzicht 2.	830
Noten bij "De evolutie van een creatie"..	833

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De profeten voor het nieuwe tijdperk.	835
De vragen die men moet stellen.	835
Uit de woestijn kwam een vader.	838
Hoeveel wegen leiden naar de ene?.	845
De heilige bij het meer.	847
De bruggenbouwer.	851
Visioenen van de vluchteling.	854
Te vuur en te zwaard.	857
Autoriteit of zelfbeschikking.	859
Wat te zien is als men ziet.	861
Noten bij "De profeten voor het nieuwe tijdperk".	864
De leerweg en de glimlach, conclusie.	875
Het genot van thee.	875
De omgekeerde omkering.	877
Mededogen met de profeten.	880
Epiloog, de eliminatie van de bazen.	883
De wortels van de kwaad.	886
Het spiegelbeeld en de tegenhanger.	886
Hierover sprak Zarathoestra.	893
Sympathie voor de duivel.	900
Wanneer zouden ze het leren?.	904
Het extract van millennia.	907
Noten bij "De wortels van het kwaad".	910
Nawoord - De taak van aanspreker.	913
De Oude Geest.	913
De aanvulling.	916
Wie was god?.	919
De nieuwe religie.	924
Naschrift.	928
Filosofie.	931
Gnosticisme.	933
Een oud familielid.	933
De gnostische perceptie.	935
Evangelië van Thomas.	939
Evangelië van Filippus.	940

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Evangelie van de Waarheid..	941
Evangelie van Judas.	942
De verdwaling.	944
Deus ex anima.	946
Relikwieën van de dood.	949
Noten bij "Gnosticisme".	952
Helena Petrovna von Hahn, Madame Blavatsky.	954
Het theosofische genootschap.	954
De bronnen van wijsheid.	956
De Vrili-gemeenschap.	961
De onverdeelde boedel.	963
Noten bij "Madame Blavatsky".	966
Arthur Schopenhauer	
de humoristische evenknie van de Boeddha.	968
Een cynische onverlaat.	968
Een angostura voor de angst.	969
Der Wille zur was?.	972
Wat de duisternis niet neemt.	976
Beknopte bibliografie.	978
Noten bij "Arthur Schopenhauer".	978
Friedrich Wilhelm Nietzsche	
De man die God vermoordde.	980
Tableau van een tragedie.	980
De tragedie van het tableau	
het begin van een elementaire analyse.	982
De tragiek van het navolgen.	990
Beknopte bibliografie.	993
Noten bij "Friedrich Wilhelm Nietzsche".	993
Jean-Paul Sartre	
De nieuwe stem aan het firmament.	996
De drang naar vrijheid.	996
Ik, en ik alleen.	998
De groeiende geest.	1000
Beknopte bibliografie.	1004
Noten bij "Jean-Paul Sartre".	1004

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Verwaterde god

Over "God als misvatting" van Richard Dawkins.	1006
Terugkeer naar het romantische lijden.	1006
Trieste gevallen van zelfverminking.	1008
Argumenteren door te kleineren.	1014
Mijn goede God.	1023
De vloek van Urbanus.	1025
Recapitulerend slot.	1036
Noten bij, Verwaterde god.	1041

Schuld en boete

Over "The Belief Instinct, the psychology of souls, destiny, and the meaning of life", van Jesse Bering.	1043
Berings wereld.	1043
Berings geschiedenis.	1045

De Aankomst, tussenstop op de innerlijke weg.	1047
---	------

De completering.	1048
Gezag en gezichtspunt.	1048
De kern van de zaak.	1052

Afsluiting.	1055
De zin van het leven.	1055
Het doel van het universum.	1057
Thuis.	1060

Annex, Heeft het universum een doel?.	1061
De schildpad en het einddoel, een waar gebeurd sprookje.	1078
Noten bij "de Aankomst".	1081

Appendices.	1083
1, Het korte Verhaal door Thomas de Klerk.	1085
2, de Sleutel en het Slot door Suleiman O'Sullivan.	1097

Index.	1107
----------------	------

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Boek Een
Het Verhaal

de geschiedenis van werelden

De zon draait niet om de aarde en de mens heeft geen ziel.
De eeuwige ziel verblijft in een tijdelijk lichaam.

Introductie

Het boek

Dit boek heet Het Verhaal. Deze titel omdat Het Verhaal universeel is. Universeel in de enig mogelijke betekenis van het woord. Universeel, alles omvattend. Het is de geschiedenis van de wereld die bestaan heeft, een vertelling over het verleden. Het vormt de verklaring voor de wereld die nu bestaat en die zal eindigen. Het is de bekendmaking van de oorspronkelijke wereld, waar wij allen vandaan komen en waar wij allen naar toe terug keren.

Tegelijkertijd had dit boek ook "Het Verhaal van Eewhel" kunnen heten, omdat het geschreven is door één ziel:

Eewhel. Het is daardoor niet de zienswijze van slechts een ziel, een persoon geworden. Het betekent wel dat dit universele verhaal door een wordt doorgegeven aan velen.

In het Verhaal staat het voorbeeld voor het geheel en in het geheel is het individu te herkennen.

En er zullen er meer komen die hetzelfde Verhaal vertellen. Op de eerste plaats is dat de lezer van dit boek die in de ziel de waarheid van Het Verhaal inziet.

Dit boek heeft niet als doel te bekeren, te overtuigen, of om bewijzen te leveren. Het werd geschreven in het besef dat het juist niets zou bevatten dat op een wetenschappelijk bewijs lijkt. Er is geen poging gedaan dat wat mystiek heet te verwetenschappelijken, noch wetenschap te mystificeren.

*

Dit boek is geschreven om opnieuw kenbaar te maken dat iedereen deel uitmaakt van dat wat aangeduid wordt met het onverklaarbare, het bovennatuurlijke. Herken het zogeheten bovennatuurlijke in je eigen leven, nu of straks. Wees er niet bang voor, druk het niet weg, negeer het niet. Maar erken dat wat bestaat. Er is niets geheimzinnigs aan. Het

overkomt je, zoals verliefd worden je overkomt. Het is allemaal werkelijkheid.

Dit boek is bedoeld om te lezen, te doorvoelen en te overdenken; dit te doen binnen je zelf. Neem niets klakkeloos aan. Het Verhaal is een wegwijzer, een kilometerpaaltje. En wat je daarna voelt, denkt en doet is je eigen bezigheid, je eigen koers in dit leven.

*

Hoewel het Verhaal in de eerste plaats handelt over de beginkrachten van de schepping, de zielen die vorm gaven aan hun wereld en hun incarnatie, gaat dit boek tegelijkertijd over ieders persoonlijke reden voor het leven op aarde. Daarin bestaan alleen gelijken. Dat alleen gelijken bestaan heeft gevolgen voor ons aller mens zijn.

Dit boek bepleit daardoor geen egalitairisme, want ieder mens, elke ziel, is uniek. Dit boek bepleit ook geen anarchisme, of een oer-communisme. Het bepleit evenmin het vrije spel van krachten.

Door dit boek kan men beseffen: de unieke waarde van ieder mens, elke ziel, zonder dat iemand hoger of lager is, meer of minder waarde heeft. Het illustreert dat in deze materiële wereld uiteindelijk een mens geen macht zal uitoefenen over een ander mens.

Sterker, dit boek bepleit het niet. Ook zonder dit boek is het een waarheid waar niemand zich aan zal kunnen onttrekken, een waarheid die niemand zal kunnen verdraaien. Macht corrupteert en alle aardse macht zal verdwijnen.

Uiteindelijk, en niet exclusief in deze wereld, is iedere ziel op de eerste plaats verantwoordelijk voor de eigen ontwikkeling en via deze weg bij te dragen aan de ontwikkeling van het geheel.

Bijdragen aan het geheel kan alleen door het bestendig te doen. Deze materiële wereld is niet bestendig, want alles in deze wereld kent een einde en is zelf ook eindig. De bestendige ontwikkeling is de ontwikkeling van en in de ziel.

*

Dit boek is geen politiek boek in die zin dat het een nieuwe politieke orde bepleit. Toch zullen als gevolg van dit boek, alle politieke machtssystemen eindigen.

Dit boek is een onwetenschappelijk boek. Niets wordt in dit boek is gekwantificeerd, een getal gegeven, niets wordt gemeten. Toch is het Verhaal een ijkpunt: te bezien waar je zelf staat.

Dit boek is een religieus boek, terwijl het tevens het einde van alle religies, godsdiensten en sekten inluidd. Want ook deze ontwikkelden zich tot machtssystemen; groot of klein. Systemen met hogeren en lageren, meesters en leerlingen, geestelijken en leken.

Nadat alle godsdiensten geleidelijk zijn opgehouden te bestaan en alle tempels, synagogen, kerken en moskeeën hun functie verloren hebben en omgebouwd zijn, van concertzalen en musea tot fietsenstallingen, zal geen nieuwe godsdienst meer ontstaan.

Ieders geloof zal persoonlijk zijn en de verantwoordelijkheid van ieder persoonlijk. Sterker, het zal geen geloven meer zijn, het zal weten zijn. Het weten van de ziel.

*

Met dit boek heb je de sleutel in handen. Niet de sleutel van de hemel, het hiernamaals; die sleutel bestaat niet. Maar het is de sleutel van je eigen hart, de sleutel die leidt tot de ontdekking van je eigen ziel en de verbinding met de oorspronkelijke wereld; de wereld waar je uit voortkomt, de wereld waar je na dit leven op aarde naar terug keert.

Het gebruiken van deze sleutel kan niet in haast gebeuren, de ontdekking van je ziel is een langzaam groeiproces. Consumeer daarom dit boek -de sleutel, de ontdekking van je ziel- niet in haast. Lees langzaam. Lees en weeg alinea voor alinea, zin voor zin. Lees en herlees. En wanneer je denkt klaar te zijn, begin opnieuw. Gun jezelf de tijd, want de tijd is een geschenk; een geschenk zodat je kan leren. Een sleutel is zonder betekenis als er geen deur mee geopend wordt; dit boek is zonder zin als het in de kast blijft staan, als het niet gelezen wordt. Want niet dit boek is belangrijk, maar de lezer.

*

De lezer

Elk mens heeft een besef van iets dat groter is dan het zelf. Mensen verenigen zich daarom in religies, in sekten, of in juist de ontkenning daarvan -in elk denkbare vorm-. Ieder op de eigen wijze zoekt men een verklaring voor de vraag waar we vandaan komen en waar we naar toe gaan. Alle mensen zoeken op de een of andere manier die verklaring en waarom deze wereld en dit universum is. Er is echter geen religie of sekte, of de ontkenning daarvan, noch de wetenschap, die kan zeggen waarom alles is. Geen menselijke wezen kan je zeggen waarom alles is zoals het is. Immers mensen

hebben de creator ofwel naar hun evenbeeld omgevormd ofwel dood verklaard. En de wetenschap, die kent alleen het waarneembare als object, niet het waarom ervan.

Maar hoe dan wel het waarom te kennen? Stap binnen in het huis van je eigen hart, je gevoel, je verstand. Zoek je ziel, door in opperste oprechtheid met jezelf te leven. Realiseer je de pijn die dit leven je bracht. Die pijn die je in je binnenste voelt en zal voelen en waar vaak niet meteen de woorden voor klaar liggen.

Er is geen rabbi, geen priester, geen mullah, geen imam, geen monnik, geen goeroe die je kan vertellen wat je in jezelf zult vinden. Noch is het geheel van wat je vindt exact aan een medemens te vertellen.

Het enige dat je kunt doen is te leven met wat je in jezelf aantreft. Een zuiver leven te leiden, zodat wat in je knaagt, aan het einde van je leven opgelost zal zijn.

En hoe een mens ook kan betwijfelen of het bestaan van een ander zin heeft, bedenk dat wat iemand zegt en wat iemand voelt, vreest of hoopt, twee verschillende zaken kunnen zijn. Wat van binnen zit, is niet altijd in woorden uit te drukken. Ieder leven heeft zin, hoe kort, crimineel of kleurloos het moge lijken in de ogen van een ander.

Bezie jezelf in de spiegel en ontdek de balk in je eigen oog. Ieders leven heeft zin, ook al zie je de zin pas een uur voor je sterven. Zie de zuiverheid van je ziel.

Je leven heeft altijd zin. Zo zal je gereinigd terugkeren naar het zijn waar je was voor je geboorte als mens; je gereinigde terugkeer naar de oorspronkelijke wereld

Trek je niets aan van organisaties die het woord van Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva claimen. Vroeger of later zullen deze organisaties een instrument in de handen van Luciwher zijn; Luciwher, in wiens wereldje nu leeft. Organisaties met hogeren en lageren, bevelenden en gehoorzamen.

Wissel niet je oude tempel, synagoge, kerk, of moskee in voor een nieuwe. Wissel niet je Gītā, Tenach, Bijbel, Qur'an, of welk ander heilig genoemd boek dan ook, in voor een ander boek. Werp niet je oude beeld weg om een ander na te jagen. Wees geen leider en volg geen leider uit deze mensen wereld, maar vaar op het kompas van je geweten, je hart, je ziel.

Daal af in jezelf, want daar in alle oprechtheid, ontdaan van alle menselijke belangen, vind je je ziel. Je geleideziel, het contact met de oorspronkelijke wereld en de AllerEerste, zal je verder inlichten over de reden voor je leven in deze materiële wereld.

*

Volg de waarheid die in jezelf ligt, want die komt van de AllerEerste, de Ene. In ieder mens ligt die waarheid, niemand uitgezonderd, waar ook ter wereld.

Want niet "je bent een mens en hebt een ziel", maar "je bent een ziel en hebt een lichaam". Zoals niet de zon om de aarde, maar de aarde om de zon draait.

Je lichaam is slechts tijdelijk. Je verblijf in de tijd dient om dat te leren wat je wilt leren, om vervolgens gereinigd in alle eeuwigheid te leven. Terug te keren naar huis, naar het bestaan waar je was voor je als mens geboren werd.

*

Je bent hier om je te reinigen. Zo ook alle andere mensen om je heen. Juist om die reden is geen mens meer of minder dan jij. Al wat het wel zo doet lijken, is het werk van Luciwher.

Hem te overkomen en jezelf te reinigen is jouw en ieders eigen taak in deze wereld, zodat je terug kunt gaan naar het oorspronkelijke zijn in de aanwezigheid van de AllerEerste.

*

Er is maar een universeel principe. Universeel in de meest omvattende betekenis: zowel in deze wereld als in de oorspronkelijke . Voorheen werd het opgevat als een gebod en geformuleerd als Doe de wens van de Heer en hebt elkaar lief. En het is waar. Wie de bron van het bestaan erkent vloeit vol en wil dat met anderen delen. Alles, hoe te zijn, volgt uit dit universeel principe.

En wanneer je diep in jezelf afdaalt, zal je dit niet als een gebod opvatten, als een bevel van de baas. Je zult het als je eigen wens ervaren.

*

Organiseren houdt strijd in. Twisten binnen de organisatie over dit of dat standpunt. Terwijl het originele uitgangspunt na korte of lange tijd verwatert met elk compromis. Bovendien kent elke strijd verliezers.

Organiseer daarom niet en ontmoet elkaar zoals je bent. Accepteer wat en wie je bent en accepteer ieder ander om dezelfde reden.

Deze wereld met al zijn mensen gaat een nieuwe staat bereiken. Een fase waarin ieder persoonlijk via de geleideziel contact heeft met het oorspronkelijke.

De verloren zoon

Een fase waarin mensen elkaar begrijpen, omdat allen begrijpen dat men hier om dezelfde reden is. Om deze reden is niemand meer in staat macht over een ander mens uit te oefenen. Er is geen politieke doctrine meer voor handen, geen menselijke heilsleer, die er voor zal zorgen dat allen gelukkig zijn en het aan niets zal ontbreken.

Zelfs de meest veelbelovende systemen der mensen hadden macht, de misbruik ervan en ongelijkheid tot gevolg. Elk zo'n appel bleek wormstekig te zijn. Waar die appel ook van de boom viel; in oost of west, in noord of zuid. Al deze systemen waren

gebaseerd op macht en de geconcentreerde vorm ervan: rijkdom, geld. Luciwher zal nog eenmaal proberen de in het vlees op aarde gebonden zielen bij hem te houden. Het zal hem niet lukken. Ieder mens zal zijn ziel kennen en herkennen dat zijn ware thuis bij de Ene is, de AllerEerste. En Luciwher uiteindelijk, hij beseft dat ook. Hij komt als allerlaatste thuis.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De bakermat

De bakermat

Het einde van de tijdelijkheid

De oudere man vertelde: een kind van zeven wordt voor een keuze geplaatst waar niet alleen de loop van zijn verdere leven vanaf hangt, maar ook de toekomst van de eeuwigheid. Of de eeuwigheid daadwerkelijk een toekomst heeft en ook echt een verleden heeft gehad, voor nu moet het volstaan te weten dat de tijd niet bestaat. Alles is, niet meer en niet minder. Wat de mens ervaart als tijd is verval, entropie¹⁾, waarbij alles wat eerst een vorm van organisatie had in toenemende mate desintegreert totdat het niet meer is zoals tevoren. Je ziet dat met het ouder worden niet alleen in de spiegel, dit universum is als geheel onderhevig aan het principe van entropie. Niets is ooit zoals het tevoren was, hoewel dat alleen hier gelijk staat aan verval. De begrippen verleden en toekomst hebben in het fysiek universum niet dezelfde inhoud en betekenis als in het universum van oorsprong, de eeuwigheid. Het materieel universum, waar wij ons nu bevinden, is geen wezenlijk en eeuwig onderdeel van het oorspronkelijk universum. Dit betekent dat er in het materieel universum een kracht is die ondanks zijn organiserend vermogen de eeuwigheid hier niet kan brengen. Op natuurkundig niveau zou het mooi zijn als donkere materie en donkere energie -zesennegentig procent van het materieel universum- daar een illustratie van kan zijn, waarbij donkere materie de organisatie bij elkaar houdt en donkere energie alles uit elkaar drijft en het universum als een nachtkaaars zal laten uitgaan - de Big Crunch. Ik wacht met ongeduld op de ontwikkelingen op dit natuurkundig terrein -niet als bewijs, maar weer als illustratie-, zoals ik razend nieuwsgierig ben naar nieuwe bevindingen rond het boson dat andere elementaire deeltjes massa geeft - "het God partikel" is werkelijk een humoristische naam. Zoals ik als jong puber maar nauwelijks kon wachten tot de volgende raket werd afgeschoten - Spoetnik, Vostok, Mercury, Gemini, Apollo.

Zo lang ik mij kan herinneren ben ik hevig geïnteresseerd in het nieuwe en dat is nu, als ouder wordende man, nog steeds zo. De ziel leert en veroudert niet, de entropie betreft het lichaam. Met het nieuwe wordt de hoop vernieuwd, de hoop die de waarde erkent van al dat leeft. Niet wat doorgaans hoop wordt genoemd, een naar buiten gerichte projectie van wat innerlijk lijkt uitgedoofd, niet de hoop van de gevangene op zijn vrijlating, niet de hoop dat het goede zal overwinnen. Met dichotomieën

als goed en kwaad is trouwens niet te werken, omdat dichotomieën subjectief en perspectief gebonden zijn. Dat laatste is misschien nog wel het aardigste te illustreren met een perceptie uit de kwantummechanica, waar nul en één -ook een dichotomie- beide tegelijk waar kunnen zijn en zich overal tegelijk kunnen bevinden zonder last te hebben van tijd -die bestaat immers niet-, totdat iemand een observatie doet waarbij de nul dan wel de één realiteit wordt. Dichotomieën, kortzichtig, je hebt er niets aan.

Misschien is belofte trouwens wel een beter woord dan hoop. De belofte van een nieuw leven waarin alles mogelijk is. Totdat de entropie merkbaar wordt. Je geeft warmte, maar de belofte van eeuwige schoonheid verwelkt echter in het tijdelijke te allen tijde. Om je heen zie je mensen beschadigd raken, ziek worden, wat hun verdere handelen weer beïnvloed. Het klinkt somber, gebroken beloften, zo hopeloos, maar niet wanneer een mens zich realiseert dat als hij zijn verwachtingen in zichzelf richt -niet op zichzelf-, de wereld hem kan beschadigen, de entropie kan toeslaan, maar dat de erkenning van de waarde van al dat leeft en de eigenwaarde -en dus de belofte voor de toekomst- dan juist groeit. Ook beschadigingen en ziekten zijn hier tijdelijk en kunnen worden genezen. Het is dan ook niet anders dan dat de route naar de eeuwigheid door niemand in het fysiek universum kan worden geboden of gevonden, maar alleen toegankelijk is via je individuele innerlijke weg.

Vanaf die nacht als zevenjarige heb ik mij altijd voor keuzes geplaatst gevoeld. Wie er eigenlijk in mijn onverwarmde kinderslaapkamer stond wist ik toen niet - niet mijn vader of moeder. Ik kan mij ook nauwelijks voorstellen dat ik onbewust een scene uit een boek of een film had onthouden. Hoeveel films ziet een kind van zeven, in die tijd niet veel - er was nauwelijks televisie en ik betwijfel zelfs of we er toen al een hadden. Degene die mij toesprak, mij de vraag stelde, voelde als een bekende hoewel hij veel ouder aandeed dan mijn mensenleven. En hoewel mij de keuze werd voorgelegd tussen materieel of immaterieel welbevinden in mijn leven, heb ik altijd gemeend dat die alternatieven, nog meer dan welbevinden, stonden voor de focus in het leven. Dus niet de dichotomie zoals de keuze die een kind later in het leven maakt voor een bepaalde beroepsrichting, maar eerder de keuze voor, of liever het aanwijzen van een eigenschap in jezelf die je prioriteit wil geven - zoals een componist een voorkeur ontwikkelt voor een combinatie van bepaalde muziekinstrumenten zonder andere combinaties uit te sluiten, zoals een schrijver een voorkeur heeft voor een specifieke houtsoort

zonder andere te veronachtzamen. In essentie, de keuze voor je doel in het leven, de zin van het leven.

Dat die persoon toen in mijn koude kinderkamer stond, heb ik nooit vreemd gevonden. Het was wel plotseling, maar zeker niet beangstigend. Ik beeld mij nu in dat hij de dekens wat verder over mij heen trok en mij welhaast teder verder instopte voordat hij de kamer verliet. Ondanks een verder turbulent leven in mijn jonge jaren -de jaren voor mijn veertigste- bleef er steeds één interne eigenschap in mijzelf onaangetast, niet onderhevig aan entropie, die van de keuze van het kind. Door alle drek, pus, kots en bloed van het leven heen, ondanks alle teleurstellingen, gebroken beloftes en ondanks aanvallen, ondanks alle ziekmakers doorgaan op de weg waarvan je weet dat die de juiste is - in ieder geval voor jezelf. Iedereen kreeg wat ze van me nodig hadden tot het moment dat ze nog meer wilden dan ik kon geven, tot het moment waarop ik mijn keuze had moeten verloochenen. Omdat ik mij niet verder dan tot op het bot liet verslinden, kon ik steeds weer recupereren en raakte mijn binnenste niet in verval, werd ik niet bang, werd ik niet weerloos, liet ik mij niet blijvend verminken en leefde ik altijd waarheid. Hoewel ik niet onschendbaar werd, was er maar weinig of niets dat mij kon deren.

Op zoek als alle mensen naar de zingeving van alles, naar de unificatie van de kwantum- en de relativiteitstheorie, naar de zoetmaker die niet dik maakt, naar de voortdurende beweging die geen energie kost, naar het diepste punt in de oceaan of de hoogste bergtop, ging ik op zoek naar alles in de wereld dat bij mij kon passen en alles wat dat niet kon. Ik las over hordes wijzen die in de loop der tijden de waarheid hadden ontdekt en sprak menigeen die zich een verlosser waande, de laatste avatar, de finale leraar en een enkeling die dit niet zei, maar het wel bedoelde. Ik geloofde hen allen en vond het hartverscheurend. Het smartelijk verlangen en de goede bedoelingen die allemaal doodgeboren bleken. Zij wilden de leermeester van allen zijn, omdat zij meenden de waarheid te kennen. Zij wisten niet dat de waarheid niet bij één persoon in bewaring ligt, maar dat elk mens een eigen aandeel in de uiteindelijke waarheid heeft. Slechts weinigen zagen dat het navolgen van andermans waarheid altijd leidt tot de hel op aarde.

De avond van het kinderfeest waarop de wekenlang opgebouwde spanning zich ontladde in vrolijk geschater was de avond dat ik besloot de trap naar de zolder op te klimmen. Het was fris buiten, niet koud, en de boomtakken zwiepten in de noordwesten wind - echt een avond om naar zolder te gaan. Een heerlijke avond ook om weer beneden te komen

in de warmte van de huiskamer, met onder iedere arm een pak papier - een deel van wat ik in de jaren had verzameld. Sommige documenten waren al aan het vergelen en waren beschreven met vulpeninkt in een quasi doktershandschrift - dat alleen ik kon lezen. Andere papieren waren betikt met de hamers van de oude draagbare schrijfmachine die ik ooit had bezeten. In de volgende bundels die ik naar beneden haalde zaten ook uitdraaien uit een primitieve printer - de inkt vervaagde al. Ik ging in mijn o zo luie stoel zitten en overzag mijn over de vloer verspreide extern geheugen en merkte bij elke stapel dat ik nog vrij nauwkeurig wist wat daarin was vastgelegd. Wat is een mensenleven rijk en hoe eeuwig zonde is het wanneer dat compleet verloren zou gaan bij het sterven.

De lijn was duidelijk voor mij, alles wat ik wist was duidelijk voor mij. Hoe dit op te schrijven zonder mij te voegen in de rij van universele leraren met de waarheid in pacht. Ik mag dan leraar zijn, maar de leraar van dit universum ben ik niet. Die rol is voor een ander weggelegd, een trieste rol zo op het eerste gezicht. Want het is triest je leringen te verkondigen, terwijl iedereen verlangt naar juist dat stuk van het verhaal dat je niet kunt vertellen, omdat je het niet kent, niet bent. Enfin, zo triest is zijn rol nu ook weer niet, want ieder heeft zijn of haar eigen deel van de waarheid te leven. Het lijkt triest hier in het materieel universum en tegelijkertijd is het groots. Niet ongelijk mijn moeder op haar sterfbed, triest en tegelijk groots. Die grootsheid maakt het vertellen van Het Verhaal hier een stukje gemakkelijker. Iedereen hoeft zijn eigen leven alleen maar naar waarheid te leven. Het klinkt simpel en het is moeilijkste dat er bestaat, naar waarheid leven. Het is het moeilijkste dat er bestaat voor iemand die er nog niet aan is begonnen en het is het simpelste dat er bestaat voor iemand die zo zijn of haar leven leeft - overigens niets om bovenmatig trots op te zijn; het is-. Het was in de nacht van het kinderfeest dat ik de eerste regels schreef, een verhaal over het ontstaan van werelden. Ik zag mijn weg door alles, zette de onzin aan de kant en hield over wat bij mij hoorde, wat uit mijzelf kwam en echt was, is.

Het begin van de eeuwigheid

Sommigen noemen het begin van de eeuwigheid Brahma, Jahweh, God of Allah, maar dat is niet het werkelijke begin dat ik bedoel. De goden van de wereldreligies zijn de goden van het entropisch universum, terwijl achter de tijdelijkheid de eeuwigheid ligt. Ik noem het begin van de eeuwigheid de AllerEerste, een personificatie. Het begin van de eeuwigheid is voor ons het moment waarop wij ontstonden, werden gecreëerd. Niet ons fysieke mens-zijn, maar onze essentie, onze ziel²⁾. Misschien wat gemakkelijk om de oorzaak, de redegever van de eeuwigheid en onze ziel voor te stellen als een persoon, maar dat is zijn eigen doen. Hij manifesteert zich aan mensen op een wijze die voor een mens bevattelijk is³⁾. Hij heeft daar overigens veel plezier in omdat wij zijn kinderen zijn. Hij is niemand anders dan onze vader-moeder omdat wij zijn gemaakt uit zijn eigenschappen. Drie eigenschappen die de menszielen definiëren, RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht. Wie de mensenwereld beschouwt, ziet dat deze krachten ofwel een aanwezigheid definiëren, ofwel een afwezigheid definiëren. Het zijn van de mens in materie wordt bepaald door de mate van aanwezigheid of afwezigheid van deze krachten - het klinkt misschien nog wat raadselachtig. Alles wat wij kennen is terug te brengen op deze drie krachten als aspecten van de AllerEerste, dat wat je hebt en wie je dus bent, en dat wat je mist en naar verlangt.

De AllerEerste maakte geen klonen van zichzelf, maar gaf zijn kinderen een zelfstandig leven vanuit zijn eigenschappen, zoals mensenkinderen eigenschappen krijgen van hun ouders⁴⁾. In Mellhor en Nananja creëerde hij RechtvaardigeLiefde. In Eewhel en Anounja creëerde hij WarmeSchoonheid. En in Luciwher en Alnatrea creëerde hij InzichtelijkLicht⁵⁾. Elke eigenschap bestaat uit een vrouwelijk aspect en een mannelijk aspect. Niet een man en een vrouw, maar het mannelijke en het vrouwelijk, of zo men wil yin en yang, en ene en het andere. Zoals de AllerEerste Melnan, Eewhan en Luçal creëerde, zo kwamen uit elk van dezen volkeren voort die de eigenschappen van RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid of InzichtelijkLicht in zich droegen. Elk van de individuen een variant op het thema waarbinnen zij werden geboren - een onuitputtelijke verscheidenheid.

RechtvaardigeLiefde, het passende, het geschikte, het juiste, het enig mogelijke, het terechte, de inleving en de naleving, het weten van het hart. InzichtelijkLicht, het besef, de ingeving en de verificatie, de analyse, het bepalen en het vaststellen, de zekerheid van het zekere.

WarmeSchoonheid, de samenbindende factor, de verzachtende omstandigheid zoals het vernis consolideert en de details naar boven haalt, dat wat het bestaan inspireert, zwaarte en massa geeft. Een bestaan perfect in balans waar de AllerEerste de inspiratie voor was maar niet de leider aan wie al het andere onderhorig was, zoals een bewoner van het materieel universum mogelijk kan denken. Het volgen van de wil van de AllerEerste was geen element in de schepping, want hij had allen gecreëerd met een volledig vrije wil. "Dwang is nooit mijn sterkste punt geweest", zegt hij lachend.

De eerste incarnatie

Zoals kinderen op kamers gaan wonen tijdens hun studie of een stage voordat het echte leven begint, zo onderzochten de volkeren van RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht hun inzicht in de volledig vrije wil door een wereld te creëren waarin de inspiratie van de AllerEerste niet meer vanzelfsprekend was. Een studie- en stageperiode die tot aan vandaag voortduurt. In het eerste deel daarvan divergeerden verschillende interpretaties van wat vrije wil is en hoe die het beste in te zetten voor de harmonie zoals de AllerEerste die had bedoeld. Het volk van RechtvaardigeLiefde, Mellhor en Nananja -Melnan-, zag vrije wil als een collectief begrip. Het terechte weten van het hart en naleving daarvan door inleving kon volgens hen alleen gestalte krijgen wanneer ieder individu in de gemeenschap daar achter kon staan. Het volk van WarmeSchoonheid, Eewhel en Anounja -Eewhan-, was het daarmee in essentie niet oneens, hoewel zij het in volledig vrije wil bereiken van harmonie niet als een collectief proces zagen, maar een proces dat op individueel niveau gestalte moest krijgen. Het volk van InzichtelijkLicht, Luciwher en Alnatrea -Luçal-, stond op het standpunt dat de volledig vrije wil vooral bedoeld was om alle mogelijkheden ervan te onderzoeken en dat er niet één voorbeschikte weg kon zijn om terug te keren naar de harmonie van de AllerEerste. Collectiviteit was een belangrijk doel, maar het initiatief kon niet anders komen dan vanuit het individu dat alle mogelijkheden aftast.

Dit waren de hoofdrichtingen die op individueel niveau vrij vloeiend in elkaar overgingen, maar die zich onvermijdelijk van elkaar verwijderden naarmate het debat zich ontwikkelde - een individueel debat, het maatschappelijk debat. Dit gebeurde met de kinderen van de AllerEerste die elk geschapen waren met een eigenschap van diezelfde AllerEerste.

Dat roept natuurlijk vragen op als, heeft de AllerEerste zijn kinderen geschapen om zichzelf te leren kennen of, heeft de AllerEerste de drie krachten geschapen omdat hij in zichzelf het conflict voelde. Die vragen zijn menselijk en voorstelbaar en daardoor ook door een mens te beantwoorden. Betrek het dan ook op de mens en vraag of de mens zijn kinderen verwekt omdat hij in zichzelf een conflict voelt of zichzelf niet voldoende kent. Niemand zal die vragen positief of negatief beantwoorden, maar zeggen dat kinderen uit liefde worden geboren, uit de warmte die men in het samenzijn voelt en vaak ook uit weten dat kinderen voor hun ouders zorgen wanneer zij oud en zwak zijn geworden. Op een andere manier opgevat is de vraag naar het waarom van de creatie de vraag naar de grond van het bestaan. Een vraag die niemand kan beantwoorden behalve elk mens voor zichzelf. Een vraag die beantwoord kan worden nadat een mens het contact heeft hersteld met zichzelf en de waarheid, de Liefde, die een mens kan leven.

Het eerste deel van 'de studiestage' -in dit boek verder de eerste incarnatie genoemd- van de volkeren van RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht eindigde juist niet in harmonie, de harmonie die iedereen wilde door op de juist geachte wijze de volledig vrije wil te gebruiken⁶⁾. De eigenheid van elk van de aspecten RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht was tot wasdom gekomen juist doordat die konden worden geleefd in volledige vrije wil, terwijl de volledige vrije wil in het samengaan van de drie aspecten had geleid tot disharmonie. Ondanks dat het doel niet gehaald leek te zijn, was de eerste incarnatie een leerweg geweest. Soms moeten de dingen eerst anders gaan.

Na de eerste incarnatie

Het was een onvoorstelbare ervaring geweest - op meerdere manieren. Wat het leven in incarnatie kon betekenen had niemand zich op deze manier voorgesteld. Onvoorstelbaar was de uitkomst van leven met een volledig vrije wil, dat drie broeders en drie zusters zo wijd uit elkaar konden drijven. Maar vooral onvoorstelbaar in de mate waarin zij over zichzelf hadden geleerd. De diepste eigenheden van de drie krachten waren ondubbelzinnig aan de oppervlakte gekomen. Mellhor en Nananja waren tot het inzicht gekomen dat hoe juist, inlevend en nalevend RechtvaardigeLiefde ook kon zijn, aan deze dimensie van het levende op welke manier empathisch dan ook aspecten missen die alleen kunnen

bestaan in de aanwezigheid van WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht. Dat Liefde alleen warm en luisterrijk kon zijn in aanwezigheid van Eewhel en Anounja, alleen zeker en zekerheid gevend kon zijn in de aanwezigheid van Luciwher en Alnatrea. Zoals de anderen kwamen Mellhor en Nananja tot de slotsom dat een volledig vrije wil zonder een volledig spectrum van alle mogelijkheden en zonder aanwezigheid van een samenbindende factor, alleen kon leiden tot de hegemonie van de eigen mogelijkheden - een vorm van verkokering en de idee van een afwijkende relevantie van de anderen.

Eewhel en Anounja zagen dat WarmeSchoonheid een rijke schakering aan eigenschappen bevat, die alleen kan bestaan wanneer die met iedereen wordt gedeeld, omdat de zwaarte van het bestaan ondraaglijk wordt wanneer het alleen op het zelf wordt betrokken. De massa van een wereld is alleen dan geen verpletterende last wanneer allen het dragen. Schoonheid heeft niet alleen een intrinsieke waarde, het heeft ook een betekenis voor anderen op zoveel golflengten waardoor iedereen de gloed kan gewaarworden. De luister is echter alleen dan juist bemeten en trefzeker wanneer het in harmonie met InzichtelijkLicht wordt verstrooid, alleen passend en terecht wanneer het in harmonie met RechtvaardigeLiefde wordt gegeven. Eewhel en Anounja hadden zich er over verwonderd dat zij geneigd waren geweest hun warmte en glans eerder te richten op InzichtelijkLicht en minder op RechtvaardigeLiefde, omdat zij meenden zo te voorkomen dat InzichtelijkLicht van koers zou afwijken, vertrouwend dat RechtvaardigeLiefde dit zou zien, en zo op een beter afgewogen manier in balans te komen.

Luciwher en Alnatrea kwamen tot het besef dat het vinden van harmonie niet een kwestie van het in volledig vrije wil en totale openheid onderzoeken en bepalen is -stellen, verifiëren en vaststellen- wanneer dat inhoudt dat wat buiten de leerstelling valt moet worden verworpen. Dat het scherp stellend licht beschadigend kan zijn wanneer het warmte en esthetiek mist en het 't weten van het hart niet inbouwt. Afwijzen en afsnijden staan haaks op de harmonie waarin alles een eigen plaats heeft. Het Licht en Inzicht kunnen niet zonder Warmte en Schoonheid want het licht verblindt dan als een laser, noch zonder Liefde en Rechtvaardigheid of Juistheid om het relativiteit te verlenen en het een plaats te geven in verhouding voordat het de verhoudingen bepaalt. Kortom, het onontbeerlijk evenwicht - niet het precair evenwicht, maar het gewogen en afgewogen evenwicht, de juiste maat.

Het beraad en het doel

De AllerEerste zei dat de perfecte eerste stap was gezet, de eerste stap naar perfectie. De tweede stap die hij zag zou zijn kinderen opnieuw buiten de eeuwigheid brengen, echter niet in gezamenlijkheid, maar in een zelfonderzoek dat onafhankelijk van elkaar moest verlopen. De leerdoelen en taken zouden graven tot naar de bodem van het bestaan, leiden tot onvermoede ontdekkingen. Het kijken in de spiegel van eenzaamheid kan immers tot wanhoop en twijfel leiden, want het spiegelbeeld verbloemt niet en toont ook wat men nog niet weet noch voor mogelijk houdt. De eenzaamheid kan pijn betekenen en de lessen die geleerd worden evenzo. Eenzaamheid kan leiden tot denkbeelden van wanhoop en twijfel die de eenzaamheid weg moet nemen, terwijl denkbeelden die uit wanhoop en twijfel worden geboren slechts kunnen misleiden. Bovendien, wat je in de spiegel ziet kan je voor de gehele waarheid houden, terwijl de volledige waarheid ook achter de spiegel ligt. Volledig vrije wil zou het leerproces onnodig compliceren wanneer het een onderdeel zou worden van de dynamiek van het leren. Daarom werd besloten dat elke ziel, elk aanstaand mens, zijn leerdoelen en taken voor de nieuwe incarnatie als ziel in volledig vrije wil zou vaststellen en vervolgens zonder volledig vrije wil zou leven. Iedereen heeft een goede vriend nodig die hem prijst en bekritiseert, en een metgezel als leraar die grenzen stelt totdat je over de grens heen kunt springen. Elke incarnerende ziel zou daarom een goede vriend en criticaster naast zich krijgen vanuit de eeuwigheid, een voeder van het geweten en het moreel besef - een ziel van Liefde en Rechtvaardigheid, een metgezel van inleving en naleving.

Drie parallelle universums buiten de eeuwigheid konden de individuele leerweg waarborgen, maar in zijn meest verstrekkende consequentie ook een universum voor iedere eenzame ziel betekenen. Een op die manier ontrafelde leerweg zou vruchtbaarheid mankeren en samenhang uitsluiten. Er werd besloten dat er buiten de eeuwigheid één tijdelijk universum moest komen, met verschillende leerdoelen voor RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht. Luciwher en Alnatrea stelden zichzelf voor als de kracht die in het materieel universum moest worden onderzocht. Zag in de eerste incarnatie RechtvaardigeLiefde harmonie als een doel van het collectief en zag WarmeSchoonheid dit als een staat van geest die ontplooid moest worden vanuit een individuele ontwikkeling, InzichtelijkLicht had zich in daad opgeworpen als het alternatief voor de harmonie bij de AllerEerste. Het Licht van Inzicht wilde daarom voor de spiegel staan en zichzelf

onderzoeken tot in de kleinste details - weten waarom deze op harmonie gerichte daad had geleid tot het tegenovergestelde. De Liefde die Rechtvaardig is, inlevend en nalevend, wilde leren door de bodem van de afgrond te zijn, het punt waarvoorbij niemand kon wegzinken, en tegelijk de brug over die afgrond, het vangnet en het punt waarop iemand doorheen de spiegel kon zien. De Warmte van de Schoonheid, de Schoonheid van de Warmte wilde het betrekkelijke substantie geven - het bestaan aan de ene kant van de spiegel relatief te maken door het te betrekken op de weg naar de andere kant. Ook door met te wijzen op de weg naar huis de soms donkere wolken van de materiële wereld een rand van schoonheid te geven. Niet de weg zelf te zijn, want die is voor ieder weer anders, maar de wegwijzer, misschien zelfs de wegbereider voor de weg - zo het individuele en het gezamenlijke verenigend.

Luciwher en Alnatrea kluisterden zich voor de duur van het tijdelijke aan het fysiek universum, net zomin als hun volk verifieerbaar en dus zeker wetend waar de reden voor hun bestaan vandaan kwam, zo zichzelf onderzoekend naar wat hen bezielde. Eewhel en Anounja verbonden zich aan het fysiek universum met het vraagteken in hun hoofd en het uitroepteken in hun hart, de ambivalentie op het kruispunt van de twee. Doorheen de mensentijd incarneren zij waar iedere ziel met één mensenleven het leerproces afrondt. Een daad van Schoonheid en van Warmte en het steeds opnieuw verbinden van de wonden en losgekomen verbanden - de mens wijzend op de verbinding met de harmonie van de AllerEerste die loopt via de innerlijke weg⁷⁾. Mellhor en Nananja en de menigte die hun volk is, staan vanuit de wereld van oorsprong alle zielen in incarnatie bij in het beleven en behalen van het einddoel in het leven. Een leerdoel in zich om vanuit de eeuwigheid de tijdelijkheid na te leven en er geen deel aan kunnen hebben - het vereiste een grotere verdieping in hun inleving. Grote lotsverbondenheid door de geïncarneerden te voeden.

De oudere man vertelde een andere keer: Je laat je kinderen niet los of doelloos rondlopen, nooit. Dat doet een ouder op geen enkele leeftijd. Niet wanneer je kind nog niet op eigen benen kan staan en evenmin wanneer je kind denkt dit wel te kunnen of het inderdaad kan – hoe oud ze ondertussen ook zijn geworden. Als ouder hou je altijd contact en vraagt zo af en toe naar hoe het gaat. Je kunt ze later in hun leven niet meer beschermen voor wat ze op hun eigen weg moeten ondervinden, maar je laat ze nooit in de steek, je staat altijd klaar. Je stuurt niet meer, of hooguit een cadeautje. Dit is in grove lijnen de verhouding tussen de

AllerEerste en zijn kinderen in het fysiek universum. Er is nog meer. In het fysiek universum geïncarneerde zielen kunnen naast een volledig vrije wil evenmin beschikken over herinneringen aan de wereld van oorsprong. Dit is het gevolg van het feit dat de ziel door incarnatie wordt gebonden aan materie en materie de beperkende factor is. Alsof je gewend bent te zwemmen in helder water dat door je incarnatie plotseling een veel hogere viscositeit krijgt, alsof je zwemt in stroop - overigens ligt hier de oorsprong van de ervaring van tijd. Energie condenseert tot materie en eeuwigheid wordt daardoor afgeremd tot een snelheid die in het fysiek universum niet overschreden kan worden - de ziel heeft geen last van die remmende kracht. Luçal deden als eerste hun intrede in materie, waarin de geboorte van het licht in het fysiek universum is vevat, een aspect van het scheppingsverhaal dat in vrijwel elke religie is opgenomen. Het oorspronkelijke universum is vanuit het fysiek universum niet rechtstreeks waar te nemen.

De volledig vrije wil kan in het fysiek universum niet ten uitvoer worden gebracht, maar krijgt gestalte op een manier die voor ieder mens onverwacht is. De zielenpopulatie van RechtvaardigeLiefde blijft aanwezig in de wereld van oorsprong en voedt de zielenpopulatie in het fysiek universum met alles wat in volledig vrije wil is besloten. Elke mens geworden ziel in het fysiek universum heeft voor zijn incarnatie een programma, evenementen en aspecten afgesproken met een goede vriend van RechtvaardigeLiefde, waarmee die een mens door het leven begeleidt. Wat een mens leert -dat is het hoofddoel- in het fysiek universum heeft hij dus zelf bepaald en wordt daarin gevoed en bijgestaan door een evenknie van Liefde en het weten van het hart uit de oorspronkelijke wereld. Dat dit zo is kan elk mens gewaarworden door de innerlijke weg te bewandelen. Dat is de weg waarop de waarheid en dus de Liefde kan worden ontdekt. De innerlijke weg bewandelen houdt overigens geenszins het afwijzen van de wereld in, zoals vaak onterecht en overbodig wordt gedacht door kluizenaars, asceten en samnyasins. Het bewandelen van de innerlijke weg en het ontdekken van de innerlijke Liefde geeft een andere motivatie aan het handelen in de fysieke wereld, anders dan de motieven die in de fysieke wereld aanwezig zijn. Anders gezegd, wie zijn motivatie voor zijn handelen louter haalt uit de materiële wereld heeft nog een lange leerweg te gaan, terwijl iemand die zijn handelen in de wereld laat inspireren door zijn groeiende spirituele wijsheid dichterbij zijn oorsprong staat en de wereld mooier, warmer en geboren uit liefde maakt. Het handelen vanuit motieven die worden

ingegeven door de religies van de wereld is zinloos, want de ware motivatie komt uit je eigen innerlijk, uit je eigen liefdevolle hart.

De leerweg in de fysieke wereld is inderdaad vol ontberingen en dat dit zo is laat zien dat ieder mens karma heeft te vervullen, waarbij het woord karma niets anders wil betekenen dan het takenpakket dat en de leerdoelen die een mens zich heeft gesteld. Een mens die nog ver van zijn innerlijke wijsheid staat, interpreteert de pijn van het leren als negatief, wat tegelijk de voedingsbodem legt voor het benoemen van goed en kwaad. Een dichotomie als goed en kwaad en ook licht en donker, hoog en laag -ook hiërarchisch-, mooi en lelijk, waardevol en waardeloos, is een kenmerk van het analytisch brein en daarmee van het volk van Luciwher en Alnatrea. Daar waar de dichotomie een gunstige uitkomst heeft voor de mens wordt Luciwher God genoemd en daar waar de gevolgen van het zijn op aarde negatief zijn wordt Luciwher Duivel genoemd, althans in de Indo-Semitische godsdiensten Zoroastrisme, Jodendom, Christendom en Islam. In andere godsdiensten komt het kwaad voor als al of niet gesublimeerde uiting van natuurkrachten, of als een aspect van een god aanpalend aan de positieve zijde van die god. Luciwher is uiteraard niet het kwaad, maar de God van het fysiek universum, de oorspronkelijke ziel van InzichtelijkLicht die in materie zijn weg naar harmonie onderzoekt en met hem zijn gehele volk⁸⁾. Kortom, door incarnatie in materie is iedereen de weg kwijt en alleen een langdurige blik in de spiegel van zelfonderzoek doet je beseffen wie je bent en laat je de weg naar binnen vinden, gesteund door je goede vriend van liefde en adviezen van de schoonheid en de warmte die op aarde zijn te vinden.

Voor de tweede incarnatie

De tweede incarnatie waarin u die dit leest zich bevindt, is naast al wat het verder is, ook een afspiegeling van de eerste incarnatie. Het karma dat ieder mens zich gesteld heeft hier te leven is zijn curriculum dat mede is vorm gegeven door zijn handelen en laten in de eerste incarnatie - het karma is zijn leerdoel, niet zijn schuldenlast. Er zijn geestelijken die het wel uitleggen als een straf, het boete doen voor een oerzonde. De enige straf die er bestaat is echter de straf van de geestelijke in de fysieke wereld tegen wie je zegt dat hij onzin uitkraamt. Tijdens het Middeleeuws Christendom kon je daarvoor op de brandstapel belanden en in andere religies is dat nog steeds zo. De geestelijken hanteren een

dichotomie, straf en beloning. In de opvoeding van mensenkinderen door hun mensenouders zijn concepten als straf en beloning al heel lang hopeloos achterhaald. Je praat met je kinderen, je praat heel veel, en je legt uit, waarbij je hoopt dat je voldoende wijsheid kunt opbrengen.

Het karma van een mens in de tweede incarnatie is zijn programma voor het leven waarin hij wordt bijgestaan door een goede vriend van RechtvaardigeLiefde, waarin een afspiegeling is vervat van de eerste incarnatie en dat als doel heeft dat te leren wat nodig is, alvorens weer terug naar huis te gaan. Een mens aan het einde van zijn leven, aan het einde van zijn aardse weg, is een wijzer mens, een wijzere ziel. Alleen die mens zelf kan dat zien, niemand anders. Er is vaak nauwelijks over te vertellen, omdat niet alle wijsheid onder woorden kan worden gebracht. De wijsheid van een mens is voor een medemens moeilijk te zien, omdat een mens nu fond ziek is van een ziekte die geen mens kan genezen. Ook die ziekte is vaak nauwelijks te merken, omdat ieder mens het onder de leden heeft. Doorheen je eigen ziekte en doorheen de ziekte van de ander de wijsheid van een ander kunnen zien, het is bijna onmogelijk, maar doe een uiterste poging. Oordeel dan over niemand en heb genoeg aan je eigen karma. Rijk naar de liefde die zich in je bevindt -in ieder mens- en creëer warmte en geborgenheid op aarde. Zoek die warmte en zoek de schoonheid, want die zijn op aarde aanwezig.

In de soms benarde omstandigheid van het leren op aarde is er altijd een wijzer, een wegwijzer, een die wijst naar de weg, een die wijst op de weg. Zorg voor wat jij en de jouwen nodig hebben en neem niet meer dan wat de aarde je geeft, want het gaat ten koste van alle anderen. Zoek dan de wegwijzer naar de weg en vind de weg die zich bevindt op een plaats die eigenlijk je kent. Zoek de wegbereider, mocht je hem nodig hebben, en open de deur naar je innerlijke weg. Leer op je innerlijke weg en materialiseer dat in de fysieke wereld. Zo zorg je voor jezelf en de jouwen zonder dat je naar meer verlangt dan wat je nodig hebt - het vergaren van materiële rijkdom kan nooit het gemis aan innerlijke ontbrekende liefde compenseren.

Je bent niet meer en je bent niet minder dan een ander mens en alles wat het wel zo doet lijken is het gevolg van misleiding door de leiding. Zie dat een dichotomie nog een oneindig aantal schakeringen kent tussen zijn uitersten en dat de uitersten elkaar ontmoeten als verschillende interpretaties van hetzelfde. Realiseer je dat je een component bent van het kosmisch experiment van Luciwher en Alnatrea, niet als onderdaan maar als onderdeel en deelnemer. Begrijp dat het experiment, het zelfonderzoek, er op is gericht niet alleen te ontdekken wat en wie je

bent, maar ook wat er aan je ontbreekt - "Always be aware of what's not there". Dat wat er aan je ontbreekt is daarbuiten in de wereld van Luciwher niet te vinden, maar in de binnenwereld van jezelf. Scheur je los van de monocultuur van het materiële, het paradigma van Luciwher, en vervul het spectrum met de Liefde die in je huist. Laat je wijzen naar de Liefde, mocht je dat nodig hebben, door Warmte en Schoonheid en wordt heel. Niet om te dienen, behalve je gevoel van eigenwaarde.

De waarheid van De Sleutel

Natuurlijk is "Het Verhaal" verteld als een allegorie en misschien geeft dat de lezer wel aanleiding dit verhaal als onzin te bestempelen - het is bovendien slechts de korte versie van een veel langere. Besef dan dat het die lezer is die de kwalificatie onzinnig hanteert en nooit het verhaal dat de lezer onzinnig acht. "Het Verhaal" is zo geschreven dat het behapbaar is voor ieder, dat wil zeggen, je hoeft er echt niet voor gestudeerd te hebben - de rest van het boek is al ingewikkeld genoeg. Ondanks de schijnbare eenvoud echter representeert "Het Verhaal" de fundamentele van het bestaan, verteld voor mensen die nog religieus zijn, maar ook voor hen die al of niet teleurgesteld van hun geloof af zijn. Het is een boek voor de geharde atheïst -er wordt je geen enkel geloof opgedrongen- en voor de denker met een wetenschappelijke geest. "Het Verhaal" en de overige boeken vervangen geen enkel boek van belijdenis, omdat deze boeken niet de nieuwe boeken van belijdenis zijn. Deze boeken willen aanzetten tot denken met het verstand of met het gevoel en het liefst met beide. Schuif anders het verhaal terzijde om diep in jezelf het verhaal te vinden. Zoek je eigen inhoud van "Het Verhaal", want de waarheid ligt in elk mens besloten, elk mens heeft zijn of haar eigen aandeel in de universele waarheid. Bewaar je conclusies tot het moment dat je tegen jezelf kunt zeggen dat je volledig in waarheid leeft. Een van de doelen van dit boek ligt in de hoop dat je niet in zee gaat met charlatans, mensen die claimen over bovennatuurlijke krachten te beschikken - bedrog, ook al begrijpen zij dat soms zelf niet. Als je ontdekt dat je het allemaal zelf kan, dan ben je al behoorlijk ver. "Het Verhaal" is geen Gita, geen Gatha en geen Tenach, noch een Nieuw Testament of Koran. Evenmin een Kojiki, Nihonshoki of Engisjiki, dan wel Popol Vu of Munay Ki⁹⁾. Al deze boeken en alle andere vergelijkbare boeken vertellen het verhaal van Alnatrea en Luciwher en zijn doordrenkt van de wetten van Luçal, het Luciwher paradigma. Deze boeken zijn de

lokale varianten die vertellen over de God die wil indoctrineren of eenieder die de geboden van die lokale God niet gehoorzaamt door het vuur zal laten vernietigen, of in de afgrond werpen, of in de achterste duisternis. Al deze boeken zijn variaties op een en hetzelfde thema, die van de waarheid die van buitenaf op je toekomt - het Luciwher paradigma. Terwijl de waarheid diep in jezelf ligt te wachten op jouw ontdekking.

"Vergis je niet," zei de oudere man. Hij keek in de spiegel en noemde zich een slachtoffer van zijn genen - hij moest lachen. De eens zo krachtige jonge man was nu een gezette man. Hij zei verder dat elke jongeman ambities heeft om verder in de wereld te komen, hoger. Dat hij het Verhaal en de rest van zijn boeken juist niet op die leeftijd heeft geschreven, omdat je op latere leeftijd die ambities niet meer hebt. Als een symfonie die rustig begint en zijn hoogtepunt beleefd met veel slagwerk en koperblazers, een volle strijkerssectie met violen, celli en contrabassen en die daarna weer tot rust komt in een aantal nu uitgebalanceerde grondtonen, een harmonieuze samenklank. Het wegsterven van het fortissimo laat de essentie naar voren komen, die ambitieeloos is, het zijn dat zichzelf heeft gevonden en is en niets meer hoeft te worden. Hij vertelde dat dit voor hem de beste tijd is om zijn boeken weg te geven. Dat er geen enkel eigen belang werd gediend in de publicatie ervan, en dat dit gegeven voor hem belangrijk was. "Lees rustig verder," zei hij, "het zal je duidelijk worden."

Noten bij "De Aanvang"

¹⁾ De aftakeling die soms ontluisterend kan zijn betreft niet de ziel van de mens, maar de geest. Hoewel in dit boek het onderscheid tussen de twee niet voortdurend even scherp wordt geformuleerd, wordt bedoeld dat de ziel de essentie van het wezen mens is, de essentie die niet stoffelijk is en betekenis heeft voor de eeuwigheid. De geest is materiegebonden, je zou kunnen zeggen het fysieke zendstation van de ziel, en takelt af tezamen met het lichaam. Dat wil zeggen dat de entropie zodanig voortgaat dat lichamelijke functies uitvallen en bijvoorbeeld de dementie intreedt, terwijl er geen repercussies zijn voor de ziel.

²⁾ Het woord ziel wordt gebruikt zonder de in de wereldreligies gebruikelijke connotaties. Het is de essentie, het wezen van de mens - of eigenlijk andersom, de mens is een materiële uitingsvorm van de ziel. Verder impliceert het woord ziel evenmin een entiteit die beoordeeld zal worden, beloond of bestraft, door de schepper van de ziel.

³⁾ Door het hele boek zal ik aan de AllerEerste refereren met hij. Ik zou wensen dat er een woord is dat zowel het mannelijke als het vrouwelijke tot uitdrukking brengt.

⁴⁾ Het is waarschijnlijk overbodig te zeggen dat het erven van eigen schappen door kinderen van hun ouders een navolging is van het proces dat in gang werd gezet door de AllerEerste.

⁵⁾ Een korte toelichting bij de namen: Behalve de naam van Luciwher doen de namen van de zielen zich in dit boek voor het eerst voor. De naam van Luciwher wordt gewoonlijk gespeld als Lucifer. De zachtere uitspraak van zijn naam moet onderstrepen hij niet de kracht van het kwaad is. Zoals in de tradities van het Indo-Semitisch erfgoed is hij de macht en kracht van het licht - in elke concrete en abstracte betekenis van het woord. Dat hij wordt beschouwd als de duivel of satan, ook wel het kwaad, is het gevolg van de ernstige ziekte waaraan de naamgevers lijden. Wie stevig op zijn voeten op zijn innerlijke weg loopt, heeft geen nut voor benoemen en beschimpen en zal daarentegen altijd proberen om zijn eigen spiegelbeeld te ontdekken in de spiegel. Luciwher is op een of andere manier altijd aanwezig, niet alleen in de religies van deze wereld, maar ook in de filosofie, in de politieke theorie en dergelijke gewichtige, maar ook alledaagse zaken. Kortom, hij doordrenkt deze wereld. Alnatrea speelt een rol met een veel onopvallender profiel. Over het algemeen wordt zij gunstiger beoordeeld benoemd als moeder aarde. Ooit afgevraagd waarom alle schepselen moet doden om te kunnen consumeren? Gebruik deze beelden en werk het voor jezelf uit, je kent ze beter dan je meestal zou willen.

Mellhor en Nananja zijn niet aanwezig in deze wereld en zullen dat ook nooit zijn, hoewel hun woorden wel de meest verlichte personen uit de geschiedenis hebben

gevoed, zoals Krishna, Mozes en Jezus of Isa, maar niet uitsluitend deze. In het geval van het hindoeïsme wordt de claim gedaan dat Krishna in de geschiedenis verschijnt telkens wanneer de omstandigheden dat noodzakelijk maken, telkens in een incarnatie die toepasselijk is voor die tijd. Dit is een duidelijk geval van verschuiving in perspectief. De betrokken persoon was elke keer een ander, terwijl de inspirerende zielen bij elke gelegenheid Mellhor en Nananja waren. De erfenissen van de betrokken mensen werden uiteindelijk zonder uitzondering vertekend doorgegeven vanwege de werking van het Luciwher paradigma - het primaire onderwerp van dit boek. Maar toch, werd de mensheid als geheel elke keer een stap verder geholpen.

De namen van Eewhel en Anoenja zullen nooit gemeen goed zijn en zij hebben daartoe de ambitie ook niet, want zij zetten zich in voor het lenigen van vooral existentiële noden. Zij kunnen dit realiseren op een persoonlijk peil of op een publiek peil. Zoek ze in de kunsten en in de wetenschappen en alle afgeleide velden daarvan op elk niveau, maar niet uitsluitend daar. Ze werken grotendeels onopvallend hoewel er sommige prominente gevallen zijn te vinden in de huidige tijd en de geschiedenis. Katholieke Christenen vergelijken hun werk soms met dat van de heilige geest. Hoewel deze vergelijking niet geheel onterecht is, is het werk van Eewhel en Anoenja veel praktischer.

Hou altijd in gedachten dat het niet de namen hier zijn die een speciaal belang hebben, maar dat het je begrijpen van hun eenheid belangrijk is - met daarin de gelijkwaardige aspecten van het mannelijke en het vrouwelijke. Het is van speciaal belang hun drie-eenheid te begrijpen als de representatie van de AllerEerste, die vele namen heeft. Alleen de AllerEerste is één en compleet in zichzelf, mannelijk en vrouwelijk, yin en yang, positief en negatief: de alfa en de omega zoals die van oudsher gekend is. Bij het aanschouwen van de AllerEerste is niet te zeggen of de gewaarwording mannelijk of vrouwelijk is; het is beide. Overigens ziet de AllerEerste er verrassend jong uit. Geen oude man met baard.

6) In een eerdere versie van dit hoofdstuk die ik tweeëntwintig jaar geleden schreef verhaalde ik dat de wereld van de eerste incarnatie eindigde in destructie. Dit zo opschrijven is echter overbodig, omdat alles buiten de eeuwigheid eindigt met ondergang. Wanorde en verdeeldheid worden meer benadrukt in het huidige verhaal, want dat resultaat beschrijft nauwkeuriger de discrepantie tussen de doelen die de zielen zichzelf hadden gesteld en wat daar van terecht kwam. Een nadruk op vernietiging zou ook de conclusie kunnen opleveren dat RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InzichtelijkLicht degenereerden, wat geen waarheid is. Het falen, als dat het juiste woord is, van de eerste incarnatie kan worden gezien in de conclusie dat geen van de volken in uiteindelijk begreep hoe precies om te gaan met hun volledig vrije wil, terwijl ze toch een gemeenschappelijk doel voor ogen hadden, harmonie - eenheid, eendracht, verenigbaarheid, unanimiteit, consensus, evenwicht, samenhang.

7) Vaak is de vraag gesteld waarom iedere ziel van Licht het volledig zelfonderzoek afrondt in één mensenleven, en Eewhel en Anounja gedurende de aanwezigheid

van de mens steeds weer opnieuw. Verschillende keren hebben lezers daarbij verondersteld dat de straf voor Eewhan groter moest zijn dan voor de zielen van Licht en Inzicht. Deze vraag heeft als onderliggende veronderstelling dat incarnatie in de materiële wereld een straf is voor gemaakte fouten - het tegendeel is het geval. Straf is een verouderd begrip, een vervallen dogma geboren uit de religies van het materiële universum. Leren is nooit een straf, maar leren kan wel vol groei pijnen zijn.

De nadere toelichting hierbij is dat Eewhel en Anounja met grote regelmaat incarneren in de materiële wereld, omdat een constante aanwezigheid hun leerweg 'gelijk' zou maken aan die van Luciwher en Alnatrea en derhalve zou corrumperen zoals dat gebeurde in de eerste incarnatie. Ook is incarnatie op geregelde momenten effectiever in het hernieuwen van de hoop, het tonen van de niet gecorrumpeerde schoonheid van het bestaan.

⁸⁾ Uit deze stellingen moet het nu duidelijk zijn dat als Luciwher de God van het fysieke universum is, alle goden uit de vleselijke religies voorstellingen van Luciwher zijn. Ahura Mazda is dat, Jahweh is dat, de christelijke God en Allah zijn dat, samen met een menigte aan andere goden. De geïnspireerde en inspirerende figuren die over de ware God spraken zijn niet noodzakelijkwijs de pleitbezorgers van Luciwher. Integendeel, meestal zijn ze dat niet. Toch verandert de aard van de fysieke wereld hun inspiratie altijd in een corrupte doctrine. Vooral in Boek Vijf kunnen de analyses van de vleselijke wereldreligies worden gevonden, waaruit blijkt dat dit zo is.

⁹⁾ Gita is de Bhagavad Gita, een onderdeel van de Mahabharata, een van de boeken uit het Hindoeïsme. De Gatha's zijn de geschriften van het Zoroastrisme - Zarathoestra- en van het -Zen-Boeddhisme. De Tenach is het boek der Joden bestaande uit de Thora, de Newie'iem en de Ketoeviem. Het Nieuwe Testament is een aanvulling op de Tenach -dat door Christenen het Oude Testament wordt genoemd- en dat het verhaal van Jezus Christus vertelt. De Koran is het boek van de Moslims en bevat de openbaringen van Allah die de profeet Mohammed ontving middels de aartsengel Jibril. De Kojiki, Nihonshoki en Engisjiki zijn de boeken van het Japanse Shintoïsme. Voor de Maya's is dat de Popol Vu en voor de Inca's de Munay Ki.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De verbinding

De verbinding

Een pantser van vlees

Dit is een vertelling van twee werelden - eigenlijk drie. Twee werelden waarin de ziel leerde en nog steeds leert. Niet het leren zoals we dat op school doen, met een leraar en straf voor als je niet oplet, maar het echte leren, het leren van levenslessen, het ontstaan van ware wijsheid. Menig mens denkt niet in staat te zijn wijsheid te verwerven, want dat denkbeeld is zo vaak met de paplepel ingegoten - het tegendeel is waar. Dit wordt een persoonlijke vertelling, hier opgeschreven omdat het model kan staan voor ieders leven. Niet om na te volgen, maar omdat het kan helpen diep knagende vragen te beantwoorden en vooral om de lezer argumenten te geven om uit handen te blijven van occulte kwakzalvers, handopleggende charlatans, kristallen bol kijkers, prognosticerende paragnosten, kaartleggende verleden- en toekomstkijkers, en nog meer flessentrekkers die teren op goedgelovigheid. Voor hulp in het leven zijn wij allemaal afhankelijk van de vakkennis van anderen -de dokter, de automonteur-, maar voor het oplossen van de vraag die wij voor het leven hebben, bestaan geen deskundigen, omdat geen enkel medemens in je hart kan kijken zoals jijzelf. De hulp van geestelijken kan slechts een tijdelijke oplossing bieden, omdat zij alleen kunnen helpen de symptomen van je verwondingen te verlichten. De werkelijke oplossing van je trauma vind je zelf aan de hand van de levenslessen die je leert. Wie zo de antwoorden vindt, weet ook wat de vraag is geweest.

Wie de diepste vraag van alle wil beantwoorden, komt er niet onderuit daarvoor de tijd te nemen - de tijd werd juist om die reden 'uitgevonden'. Ruim de tijd nemen is moeilijk in een periode die vraagt om hard studeren en hard werken, op een leeftijd die je noodzaakt topprestaties te leveren - waar overigens niets mis mee is, zolang het uit je hart komt. Het najagen van een goede maatschappelijke positie en bezittingen die naast bescherming ook comfort geven komt pas dan op gespannen voet te staan met de anderen wanneer die daarvoor moeten bloeden. Je dreigt in de rattenrace jezelf te verliezen niet allen vanwege het benadelen van die ander, maar ook omdat de jacht op een goede maatschappelijke positie en bezittingen al je aandacht opsloopt. Zorg daarom goed voor jezelf, maar vergeet niet de tijd te nemen de diepste vraag te stellen en hem proberen te beantwoorden. Het is de enige vraag die je niet kunt uitbesteden, je moet hem als het ware inbesteden. Een gelukkig en evenwichtig mens kun je alleen worden, als je de innerlijke

weg bewandelt. Je bent zelf degene en de enige die onverbloemd kritisch op jezelf kan zijn. Niemand buiten jezelf controleert je in je zelfkritisch graafproces, niemand zal je belonen of straffen voor wat je daar vindt. De diepste vraag wordt pas dan beantwoord wanneer je naast je talenten je tekortkomingen accepteert om er aan te werken in de serene rust van iemand die zijn innerlijk evenwicht heeft gevonden, of daar naar op weg is. Je zult dan merken dat begrippen als Waarheid en Liefde hetzelfde gaan betekenen. Je zult ook merken dat je houding naar de wereld en je daden in de wereld veranderen.

Je geschiedenis uit werelden bepaalt wat je hebt te leren. Niet als de opdracht of straf van de een of andere God, maar als programma voor je leven op weg naar je einde als somtijds gekooide mens. Je kunt je dat programma voor de geest halen, want je hebt het zelf bepaald voordat je een fysiek mens werd. Wat je als fysiek mens vervolgens leert is bagage voor je eeuwige ziel. Want je dacht toch niet dat alles vervliegt en ophoudt wanneer je afstand doet van je pantser van vlees.

Een vertelling van twee Werelden

Ideaal en werkelijkheid

De Warmte en de Schoonheid, de Schoonheid en de Warmte - het bestaan aan de ene kant en het bestaan aan de andere kant van de spiegel. De weg loopt door en niet tot aan de spiegel. De weg gaat voort en je huis is je rustplaats. Daar is je man die je in zijn armen neemt en vraagt hoe je dag was, daar is je vrouw die je kust en je te drinken geeft. De warmte maakt wolken die hoog in de lucht hun regen loslaten. De donkere wolken van de wereld hebben een rand van schoonheid. Crepusculaire zonnestrallen wijzen op ons huis om het herkenbaar te maken als rustplaats voor de vermoeide reiziger. In de poel van bederf is ons huiselijke huis de oase die je bij zinnen laat komen, die je het moment geeft zelf bij zinnen te komen. Wij zijn niet de weg, maar wonen langs ieders weg. Wij kunnen de wegwijzer zijn en misschien zelfs de wegbereiders zijn voor ieder die zoekt - zo in onszelf het individuele en het gezamenlijke verenigend. Het had de realisering moeten zijn van een gedroomde werkelijkheid.

Ooit, het voelt als een wereld geleden, ging dat anders. Wij waren er toen voor niemand behalve voor onszelf. Toen voelden wij in ons het verlangen zelf te groeien. Ieder voor zich bouwden wij aan de volstrekte exclusiviteit van het autonome zelf - in dat opzicht waren Anoenja en ik elkaars volmaakte aanvulling. De vrouw Anoenja die zich ontpopte tot een berk met miljarden kleine ruisende blaadjes en de man Eewhel die als een eik met grote takken zijn aanwezigheid overal liet merken. Wij waren als het wonder van de wereld en ieder die dat wilde brachten wij warmte, en schoonheid voor wie het kon zien. Beiden waren wij als prachtige bomen, prachtige waarachtige warme wezens, die twee prachtige aparte bomen waren.

Het was de viering van wat elk van ons uniek maakte en tegelijk de veronachtzaming van wat ons gezamenlijk kon binden dat ons kwetsbaar maakte - dat deze cocktail dodelijk was, zagen wij niet. En terwijl wij muziek speelden en zongen door de openstaande ramen voor het publiek dat voor ons huis luisterde, kwam de disharmonie in stilte binnen via de achterdeur - wij kwamen binnen het bereik van Luciwher en Alnatrea. Zij die verklaarden onze vrienden te zijn, en met wie wij zovele vrolijke avonden hebben beleefd, reten uiteindelijk uiteen wat wij samen hadden. Elk van ons werd gevoed met wat wij individueel nodig hadden en wat ons samen had kunnen brengen werd door hen niet genoemd. Wij hoorden wat harmonie was op de avonden dat Luçal onze eigenheid en individuele talenten kwamen vieren. Het leek onmogelijk dat onze

vriendschap iets anders kon voortbrengen dan de harmonie zoals de AllerEerste die had bedoeld. Gevieren waren wij geweldig en wij wensten dat Mellhor en Nananja zich bij ons aansloten.

Ik realiseerde mij niet dat 'het gelijk' niet bij de meerderheid ligt, maar in het gemeenschappelijke, en dat vervolgens kwantiteit niet kan prevaleren over de kwaliteit. 'Het gelijk' kan overigens net zo min liggen bij de kwaliteit van de minderheid, want ook die trekt zich terug op het getal. Of je nu tot een meerderheid of tot een minderheid behoort, je argumenten en je conclusies kunnen nooit universeel geldig zijn, omdat je stelling hebt genomen en het gemeenschappelijke hebt genegeerd. Anoenja en ik dreven langzaam uit elkaar en het samenzijn met Luciwher en Alnatrea groeide uit tot de bespreking van tegenstellingen, waar eerst de verschillen werden gevierd als kenmerk en uiting van individualiteit. Ook Melnan werden in het verblindend licht van polarisatie gezet. Mellhors adagium bleef, dat harmonie de enige manier was om vooruit te komen. Een godsdienstwaaninnige, een gevaarlijke gek vond ik hem op den duur - zo rechtlijnig en onbuigzaam. Zijn opvattingen over de universele harmonie stonden haaks op de autonome vervolmaking van het individu, de ziel, als ontwikkelingsfase voordat kon worden gedacht aan het gezamenlijke. Melnans argument dat in elke individu gerichte ontwikkeling ook uiteindelijk geen plaats zou zijn voor het gezamenlijke, beschouwde ik als een drogreden. Het stond haaks op Luçals opvatting dat onder een goede leiding alles mogelijk is. Het standpunt van Mellhor en Nananja zagen wij als poging om Anoenja en mij los te weken van Luciwher en Alnatrea en ons binnen de Melnan invloedssfeer te brengen. De kwaliteit van het argument van Mellhor en Nananja betwistte ik niet, maar de wijze waarop het naar voren werd gebracht stak mij als hooghartig, als die van de arrogantie van de macht.

Mijn optreden paste precies in de strategie van Luciwher en Alnatrea - en was waarschijnlijk ook zo door hen uitgelokt. Luciwher en Alnatrea, Luçal het InzichtelijkLicht, presenteerden zich als het zichtbare alternatief voor de AllerEerste, als de stadhouders van het inzicht totdat de koning van de schepping weer waarneembaar was. Warmte en Schoonheid -de verbinding van alles met alles- werden opgebroken en RechtvaardigeLiefde werd voorzien van een vals imago, als de partij die de leiding van de AllerEerste loochende. In de laatste fase verweten Luciwher en Alnatrea Mellhor en Nananja openlijk van het misbruik van het vertrouwen van alle zielen en beschuldigden hen van een poging zich alle macht toe te eigenen. De splitsing van WarmeSchoonheid werd compleet toen door een gewaande 'machtsgreep' van Mellhor en Nananja

Eewhel zich door hen buitengesloten voelde, miskend en genegeerd - wat hem de facto in het kamp bracht van Luciwher en Alnatrea. Anoenja daarentegen wilde het niet zien gebeuren dat Eewhel zijn individualiteit welhaast opgaf door zich te scharen in het kamp van Luçal. Zij zag echter niet dat zij het identieke deed door zich te scharen bij Mellhor en Nananja - het bracht Eewhan tot trieste razernij en hij voelde zich verraden. Het waren immers Mellhor en Nananja die in zijn ogen het gelijk van de wereld naar zich toetrokken en daarmee de macht - en hij zag Anoenja kiezen voor de schoonheid van de macht, niet per sé voor RechtvaardigeLiefde.

Door manipulatie en misrepresentatie werden Anoenja en Eewhel in tegenovergestelde richtingen uit elkaar gedreven en zag de wanhopige vlucht van Anoenja er voor Eewhel uit als een bewuste keuze, en zag de uit onzekerheid geboren keuze van Eewhel er voor Anoenja uit als een autonoom ingenomen standpunt. Manipulatie en misrepresentatie zijn woorden die horen bij onvolwassenheid, of in ieder geval een agenda laten zien van wezens die nog veel te leren hebben. Mellhor en Nananja, Eewhel en Anoenja, Luciwher en Alnatrea zochten de aanwezigheid van de AllerEerste in zichzelf en benadrukten daarmee hun verschillen, terwijl de aanwezigheid van de AllerEerste alleen gevonden kan worden door op zoek te gaan naar het gemeenschappelijke.

Wat volgde tart elke beschrijving. De wereld raakte in chaos, de zielen raakten in chaos, miljarden en miljarden en miljarden zielen raakten hun houvast kwijt, raakten de bodem onder hun bestaan kwijt. De scheiding der geesten had zich niet alleen afgespeeld tussen Melnan, Eewhan en Luçal, maar had zich ook dwars door hun volken voltrokken. De volken waren verscheurd in hun zoektocht naar de harmonie van de AllerEerste, de wereld was verscheurd. De eerste wereld kwam tot een chaotisch einde.

De Spiegel van deze Wereld

Teruggeworpen in de tijd hervonden wij het bewustzijn maar langzaam. Een half leven was nodig om te leren en ervaren, een half leven om wakker te worden uit de verdoving door de materie. Voor velen lijkt het ontwaken op wakker worden in een gevangenis. De schrik daarover is begrijpelijk, maar het wakker worden is positief. Bij je positieven komen met een uitgewerkte verdoving is meestal pijnlijk. Dit is echter niet een

pijn die je wordt opgedrongen, maar je eigen pijn. Je draagt je eigen pijn. Geen hol gevoel om de noden die je worden ingegoten in je opvoeding en scholing, in films en reclames, maar een vol gevoel om uit te schreeuwen. Laat die bom barsten en waar je mee blijft zitten is je eigen pijn - jouw pijn en van niemand anders. Vanaf dat moment kan niets je meer deren. Dat is de troost.

In deze Wereld van de Tweede Incarnatie leven Eewhel en Anoenja hun breuk opnieuw. Waar dat ooit de inleiding was voor polarisering, radicalisering en tot de ondergang van een wereld, is de uitkomst nu schoonheid en warmte - de vertroosting in het weten dat de Liefde klaar ligt om door iedereen te worden ontdekt, herontdekt - zonder uitzondering. Eewhel kan naast alles wat hij allemaal kan, nu alleen nog maar schrijven. Hij wil zijn berichten schrijven aan de lezer, aan ieder die huilt zonder te weten waarom, aan de man die in de modder staat en de vrouw in bloedende barensnood, de mens op zijn sterfbed, aan de koningen en keizers van het land en de industrie die gevierd worden, terwijl niemand precies weet waarom dat is. Een bericht aan hen die in de spiegel een duivelskind of een gedrocht zien om uit hun schulp te kruipen en te ontdekken hoe prachtig zij zijn.

Voor ons was wakker worden vredig en vreugdevol - het leek alsof we weer thuis waren. Als ik een goede romancier zou zijn geweest, had ik onze ontmoeting en de daaropvolgende liefdesverhouding kunnen

beschrijven als misschien wel een van de grote romances van onze tijd. Wij ontmoetten elkaar tijdens een muziekfestival in een overvol café. Ik zag Anna helemaal aan de andere kant van het gedrang als in een gouden volglucht staan en zij zag mij. Het deed me later denken aan een scene uit een film die ik lang geleden had gezien. De mensen leken voor ons op zij te gaan toen wij naar elkaar toeliepen - niet langzaam en niet gehaast, maar als betoverd. Ik zei tegen haar dat ik op haar had gewacht en zij zei dat zij dat ook had gedaan. Het weekeinde reed ik naar Anna's huis - haar naam voelde vertrouwd als de echo van mijn moeders stem die me voor het eten riep. Haar huis was als mijn huis thuis - het voelde alsof mijn vrouw alvast het bed had opgemaakt in afwachting van onze omhelzing. Ik keek in haar spiegel en ik zag ons - we lieten elkaar in onze kaarten kijken. Rondom ons hing een wolk van wonderlijke omstandigheden waar een mens zich aan vasthoudt, of zelfs betekenis in zoekt, wanneer hij een nieuwe of onbekende situatie betreedt. Behalve dat ik de mentale geur van haar huis in mijn geheugen terugvond, was het ook gelegen tussen twee rivieren met dezelfde naam als de straten waartussen ik in mijn geboortestad had gewoond, het landouw waaraan zij woonde had dezelfde naam als de straat waar ik had gewoond. We bleken hetzelfde dag-nacht ritme te hebben. We hadden dezelfde belangstelling voor spiritualiteit en een gedeelde weerwil voor religie, geestenbezwering, waarzeggerij en soortgelijke kwakzalverij - we vonden elkaar op het abuis van het georganiseerde en het primaat van het individuele. We waren beiden zoekende, maar niet zonder richting.

Ach, waren wij de enigen op aarde geweest, dan hadden wij het zo eeuwig kunnen uithouden. Of tenminste zolang de aarde duurt. Maar niemand kan zich binnen zijn eigen koninkrijk terugtrekken, iedereen weet dat de buitenwereld aandacht verdient, aandacht nodig heeft, aandacht opeist. Niet alleen van ons, maar van alle 'onsen'. Waaruit blijkt dat er geen 'wij en zij' bestaat, maar alleen wij. Wij dienen voor de wereld te zorgen en daarmee voor onszelf, en in onszelf zorgen wij voor de wereld. In ons huis lieten wij mensen binnen die langs ons huis op ons pad kwamen. Ook een man met een rijzige gestalte, Luuk, een man die met overtuiging kon spreken. Wanneer ik uit mijn werk thuis kwam, zaten wij gedrieën in de tuin en spraken. Wij spraken over de wanstaltigheid van de wereld en de harmonie die desondanks bereikt moest kunnen worden. Over hoe dat in zijn werk kon gaan. Ons gezelschapje werd uitgebreid met Alma, een statige moeder aarde - een goede vriendin van Anna. Het kwam met regelmaat voor dat ik niet bij de gesprekken was - ik was dan op mijn werk. Dat voelde als een zekere

onbalans, zoals water uit een mengkraan net te warm of net te koud kan zijn - op zich niet moeilijk te verhelpen. Een mens die zichzelf vertrouwt kan dat vertrouwen ook voor anderen opbrengen, maar wie te goed van vertrouwen is kan blind raken voor wat anderen voortbrengen.

Wat was het wat wij gevierden hadden? Wij gingen een steeds hechter groepje vormen en woonden nu met zijn vieren in een huis. Mensen kwamen bij ons op bezoek om dat mee te maken. Luuk kwam steeds centraler te staan in waar wij vieren voor stonden - het zoeken, het streven naar harmonie. Hij schilderde met woorden en kon de meest verbazingwekkende verhalen vertellen die ik in vergezichten voor mij zag. Hij zag dat ik ze zag en ik kon hem niet vertellen wat ik zag toen hij daar naar vroeg - ik was met stomheid geslagen, want wat ik zag was niet de harmonie. Hij vroeg mij of ik wist of kon leren in formatie te vliegen. Opnieuw was ik met stomheid geslagen, omdat de vraag dwingend naar maar een antwoord leidde. En wie moet dan de formatie leiden en wie leidt de leider, vroeg ik mij af. Mijn bezorgdheid groeide, nog zonder woorden. Mijn bezorgdheid groeide, omdat mijn vrouw en Alma niet zo'n harmonische verhouding bleken te hebben als aan de behulpzame en voorkomende dagelijkse gang van zaken kon worden afgelezen. Op een nacht in bed bekende Anna dat zij zich in haar eigen huis door Alma gecommandeerd voelde. Het viel mij verder op dat voor Anna alles in het teken stond van wat Luuk voor ogen had. Terwijl dat laatste steeds meer waar werd, werd al het overige steeds minder waar. Wij waren niet met zijn vieren, maar met zijn drieën rondom Luuk. Het woord harmonie, waar alles wat mij betreft om draaide, werd een hol woord, een loos begrip, als de leus van een voorbije campagne. Wij waren geen gemeenschap van vier meer, maar een sekte in wording -als we dat niet al waren-.

Ik kon uren achter de dijk in het landouwen lopen om mijn gedachten te bepalen. Vooralsnog zonder woorden en eerder om de verbanden die ik in mij voelde een kans te geven zich te verbinden. Wat er zich onder mijn handen afspeelde, onder mijn handen leek weg te glippen, en toen onder mijn handen afbrak, kwam niet uit de lucht vallen. Waar het dan wel vandaan kwam was mij voor dat ogenblik een raadsel. Je zou toch denken -ik deed dat- dat Anna op enig moment op de dijk kwam staan om te kijken waar ik bleef - ik zou dat prettig hebben gevonden. Of om mij te roepen dat het eten klaar stond. Dat gebeurde niet. Wanneer ik dan thuis kwam was iedereen bezig met waar die mee bezig was zonder daarvan op te kijken. Dit kan een stille vorm van meeleven zijn, niet bemoeizuchtig zijn, maar het kan ook complete ongeïnteresseerdheid zijn

- het verschil was niet uit te maken. Ruimte om het daarover te hebben was er niet, want Luuk was aan het woord. Was mijn huis nog wel mijn huis en was Anna nog wel mijn vrouw? Het antwoord kon ik niet forceren -dat zou het antwoord beïnvloeden- en ik moest afwachten wat de uitkomst zou zijn. Ik moest uiteindelijk concluderen dat, met uitzondering van je kinderen, ieder mens waar je van houdt op aarde toch een vreemde blijft voor wie je bereid bent "opschorting van ongelooft" toe te passen. Een kwetsbare zeepbel. Dat is geen liefde en wie meent dat het wel zo is, houdt zichzelf voor de gek, bang om eenzaam te zijn. De echte liefde vind je in jezelf en pas dan kun je vanuit jezelf geven.

Het is de eerste en enige keer in mijn leven geweest dat ik echt heb gehuild. Ik heb alles om mij heen kort en klein geslagen en ik ben vertrokken. Je hebt met je handen gehuild, zei mijn goede vriend Jim. Ik heb het pand niet verlaten door de voordeur, maar door de voorgevel, grapte ik later wel eens. In de week na mijn vertrek kreeg ik in het dorp veel schuinse blikken en een enkele misprijzende opmerking. Jullie weten van niks en hebben toch een oordeel, dacht ik. Als jullie die scène hadden gezien in een romantische film, hadden jullie het meeslepend dramatisch gevonden en misschien een traan weggepinkt, maar de rauwe realiteit is voor jullie onverteerbaar, dacht ik. Anna zei door de telefoon dat ze nog steeds van me hield, maar het klonk zo dunnetjes. Er zat nog maar een ding op, terug naar de steenwoestijn waar ik vandaan kwam. De steenwoestijn waar ik de rust en afzondering kon vinden om de explosie te beschouwen, om de gigantische krater van omgewoelde aarde en gesteente te onderzoeken. Wat ik in mijn krater zag waren druppelende buizen en kabels die doelloos zonder verbinding nog vonkend lagen te smeulen, slangen die hete lucht spuitend lagen te kronkelen. Het leek wel oorlog, maar die was nu definitief voorbij en ik wist wat mij te doen stond. Enige weken later kreeg ik een telefoontje van Anna's buurvrouw Henriëtte. Alma was ook vertrokken, zij was gestorven.

Anoenja kreeg meer inzicht in Eewhel, Eewhel kreeg meer inzicht in Anoenja. Wat stelt Liefde voor zonder Warme Schoonheid? De Liefde zonder WarmeSchoonheid is koud en arrogant. Als wanneer een acteur zijn regels opzegt, zonder dat hij ze meent. Maar ook, wat is WarmeSchoonheid zonder Liefde. WarmeSchoonheid zonder Liefde is twijfel. Twijfel aan de eigen gevoelens. WarmeSchoonheid zonder Liefde vreet zichzelf vol, komt om in de eigen honger. WarmeSchoonheid zonder Liefde is een dikke meneer die dikker en dikker wordt en

explodeert. WarmeSchoonheid zonder liefde is onzekerheid. En onzekerheid zoekt een sterke schouder, zoekt de zekerheid van de leider. Anoenja wilde zich laten leiden door Eewhel, maar Eewhel wilde geen leider zijn. Anoenja wendde zich daarom tot de enige die deze leidersrol voor zichzelf weggelegd zag. Anoenja die ooit Eewhel verliet voor de schoonheid van de macht - in dit leven had zij al een spiegel voorgehouden gekregen. Maar deze spiegel zag Anoenja niet, nog niet. Zij ziet hem wanneer zij niet meer oordeelt. Oordeelt over zielen en vooral over zichzelf. Over zichzelf als zwak. Over zichzelf als dienaar. WarmeSchoonheid zonder Liefde is een dunne mevrouw die zichzelf opvreet en uitteert totdat zij implodeert.

Het klinkt allemaal mysterieus en cryptisch, maar voor mij snijdt het hout. Op de helft van mijn leven waren alle draden samengekomen, werden -ook de woordloze- vermoedens bevestigd en gescheiden van de onzin. De paar jaar met Anna waren een levensveranderende gebeurtenis gebleken. Erna was ik niet meer dezelfde man als ervoor, hoewel het nog geruime tijd heeft geduurd voordat mijn storm de echo van Luuk uit mijn hoofd had uitgebannen en ik mijn eigen woorden luid en duidelijk kon horen. Toen ik ze hoorde, hoorde ik helder wie ik ben, zag ik in de spiegel wie ik ben en ontrolde door de spiegel zich de weg naar de einder. Zo verging het mij, verre van een blauwdruk of een paradigma - en toch ook weer wel. Ieders leven heeft een reden uit het bestaan voor deze wereld en een gevolg voorbij deze wereld. Vraag jezelf of je het leven je wilt laten overkomen of het leven bewust wilt leven, met al je zintuigen wijd open gesperd. Zo je voor het laatste kiest, dan is een van de consequenties dat leiderschap onacceptabel wordt. Je laat je dan niets meer wijsmaken, omdat je meer zo niet alles ziet, terwijl dit alleen zijn je nooit de aanspraak geeft op leiderschap. Ga op zoek naar je waarheid en zeg niet dat het de waarheid is - zie dat ieders waarheid een variant is op de waarheid, de grotere waarheid, de Liefde.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De tweede incarnatie het leven op aarde

De tweede incarnatie - het leven op aarde

Het algemeen principe

Toen de eerste kringloop van de incarnatie der zielen voorbij was, was het duidelijk dat het gestelde doel maar ten dele bereikt was: de volmaaktheid te leren om in aanwezigheid van de AllerEerste in eeuwige harmonie te leven. Er werd besloten een verdergaande stap te doen: de tweede incarnatie .

*

Alle mensen in deze huidige wereld -vroeger, nu en in de toekomst- maken deel uit van de tweede kringloop van de incarnatie der zielen. Deze tweede kringloop is om het feilen te herstellen, te ontdoen, ontstaan in de eerste incarnatie. Te bereiken wat nog niet werd bereikt. De ziel wil deel uit maken van de eeuwige harmonie van de AllerEerste.

Alle mensen in deze huidige wereld behoorden bij die vrijwel de helft van alle zielen die in de eerste kringloop hun leven niet gebruikt hebben, om zich te vervolmaken ten bate van het grote geheel in de harmonie met de AllerEerste.

Alle mensen in deze huidige wereld gebruiken dit leven als mens om dat nu juist wel te doen.

Dat wat in je leven in de eerste incarnatie onvolledig is gebleven, maak je nu compleet in deze materiële wereld. Het leren van je levenslessen heb je zelf gekozen, zelf gewild -het begrip erfzonde is een zwakke en vervormde echo van dit principe.-

Want je voelde dat te leven in de harmonie met de AllerEerste, niets betekende met jouw geschiedenis uit de eerste incarnatie in je wezen.

*

Je kunt te weten komen wat je levensles is; daar heb je geen rabbi, priester, mullah, imam, monnik of goeroe, geen menselijk leidsman of leidsvrouw voor nodig. Want een ziel begeleid je.

Ga na wat in je huidige leven steeds die dingen, gebeurtenissen, omstandigheden zijn, die je pijn bezorgen. Schuif daarbij nooit de schuld op anderen, ook al lijkt je dat nog zo voor de hand te liggen, maar duik diep in je zelf.

Stel jezelf in alle oprechtheid de vraag, waar loop ik steeds tegen aan, wat is het onvolmaakte in mij? Waarom heb ik mijzelf nog niet lief?

Waar staan de muren, waar liggen de blokkades in jezelf, die tot nu toe voorkomen hebben, dat je het geluk bereikte waar je naar hongert.

Ga eveneens na wat in je huidige leven die momenten zijn geweest, waarin je niet anders kon of wilde dan een keuze

maken die volkomen in overeenstemming was met je geweten, het gevoel in je hart. Hoeveel moeite het je soms ook kostte, omdat je misschien een ander daar pijn mee deed.

Vergis je niet, dit kost je niet een slapeloze nacht. Het zal een langere, maar afgebakende, periode duren voordat je daar achter bent. En waarschijnlijk ligt er achter zo'n periode een andere, en nog een.

Volhard in het zoeken naar en het vinden van dat wat in je zelf je geluk in de weg staat; wat staat tussen je zijn en je welzijn.

Treed in een constant gesprek met je zelf, om zo de oplossingen te vinden. Want die liggen in je ziel klaar om ontdekt te worden. Realiseer je waardoor het komt dat je je op momenten in je leven zielsgelukkig voelt.

De muur in je hoofd

*

Een noeste arbeid is het, omdat het niet altijd volledig mogelijk zal zijn er met medemensen over te spreken. Maar zij die met hetzelfde bezig zijn zullen in ieder geval je worstelen herkennen en met je meeleven en meelijden. Niet het snotterige tranen trekkende medelijden, maar het medeweten van het lijden van een ander; het herkennen van het lijden van de ander, het herkennen en erkennen van je waarachtigheid.

Bij deze meestal omvangrijke arbeid zal je echter nooit eenzaam zijn, omdat wanneer je waarlijk en eerlijk voor jezelf, afdaalt in jezelf, je daar behalve je eigen ziel daar tevens je geleideziel vanuit de oorspronkelijke wereld zult vinden en daarmee het contact met de AllerEerste.

Je geleideziel met wie je in overleg het leven ontworpen hebt, dat je nu leeft. Je geleideziel die je ondersteund op je weg. Die zorgt dat je in dit leven meemaakt, wat je met je volledig vrije wil als ziel jezelf tot taak en les gesteld hebt. [Geen les die je moest leren omdat je anders van de baas op je kop krijgt, maar de levensles die je zelf wilde leren en die je zal vervolmaken om de eeuwige harmonie van de AllerEerste ten volle te kunnen beleven.]

Soms zal het mogelijk zijn een oorzaak van je pijn in dit leven op te ruimen. Het zal je snel duidelijk zijn wanneer je dit gelukt is. Het is een stap op weg naar de volmaaktheid van je ziel.

Soms zal het niet duidelijk zijn of dit je lukt, of het zal je duidelijk zijn dat het je nog niet gelukt is. Wanhoop nooit, want in dit leven zal je precies dat overkomen, wat het volmaakte tegenwicht is voor wat onvolmaakt is gebleven in de eerste incarnatiekringloop.

Op het moment van je sterven als mens, na nooit meer dan één mensenleven, zal je ervaren dat alles mooi afgerond is. Je zult tevreden en gereinigd naar huis terug keren en daar in alle eeuwigheid deel uitmaken van de harmonie met de AllerEerste.

Vertellingen over groei

Weet dat je geleideziel altijd bij je is. Het is een ziel die je zelf als ziel goed kent en die het tot taak rekent je volmaakt door dit leven te begeleiden. Je geleideziel kent je tot in de kleinste details, je emoties, je overwegingen, je verlangens. Beter dan enig aardse vriend of vriendin.

Je geleideziel leidt je in je leven volmaakt van gebeurtenis naar gebeurtenis, van omstandigheid naar omstandigheid. Precies zoals je met je volledig vrije wil je leven op aarde ontworpen hebt, zo zal het zich door toedoen van jezelf en je geleideziel afwickelen.

Alle verdriet en voldoening die je in deze wereld ervaart, worden door jezelf en je geleideziel tot stand gebracht. Worden door andere zielen en hun geleideziel naar jou toe tot stand gebracht. Jij leeft ook je rol voor anderen. Alles grijpt volmaakt in elkaar.

*

We gaan een tijd tegemoet waarin alle mensen beseffen, innerlijk weten, dat niemand alleen is. Dat je kompaan, je geleideziel altijd bij je is, waar

je ook bent. Spreken met wat je je geweten kan noemen, is spreken met je eigen ziel, met jezelf. Het is je geleideziel die je geweten voedt.

Op deze manier vind je de meest directe weg om met je geleideziel in contact te komen. Door van binnen uit waarachtig en zuiver te zijn en advies te zoeken naar binnen toe.

Geen hocus pocus, hypnose, transcendente meditatie, of andere zweverigheid; de magie van zij die vermoeden, maar geen vermoeden hebben van wat. Er is ook niets spookachtigs aan. Maar gewoon en realistisch een inkeer in jezelf; op een rustig moment, in een rustige omgeving, daar waar jij je prettig voelt.

Soms is het een plotselinge crisis die je -even- in jezelf doet keren. Soms zijn het onverwachte gebeurtenissen. De een heeft déjà vu's, de ander voelt zich door voorvallen in dit leven onherroepelijk in een bepaalde richting gemanoeuvreerd. Weer een ander heeft zeer indringende dromen. Of zoals te verwachten is, heeft iedereen wel van al deze fenomenen ervaren.

Je kunt gaan zweven door deze ervaringen, of je kunt ze laten voor wat ze zijn en over gaan tot de werkelijkheid van alle dag. Maar zweef niet, druk niet weg. Neem ze voor wat ze zijn: realiteit. Een realistisch contact komt, en op het juiste moment.

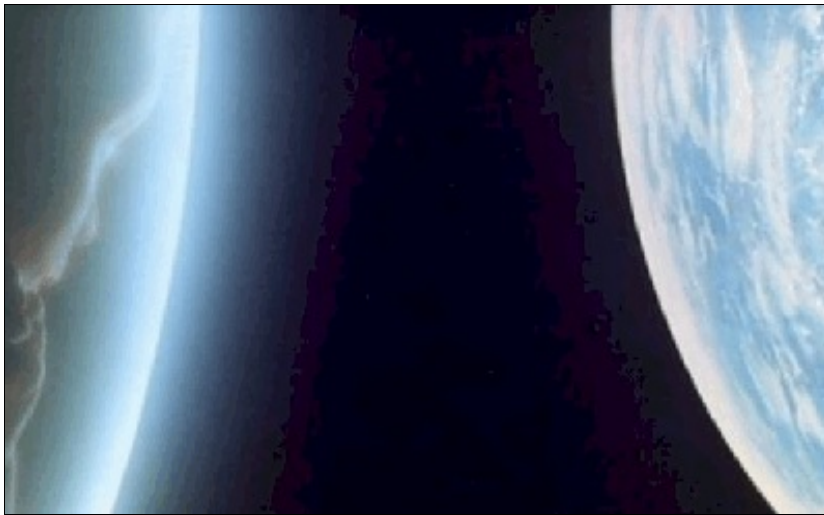
Al deze gebeurtenissen zullen blijven voorkomen. En altijd liggen ze op een bepaalde lijn. Wie die lijn doorziet, kan voorvoelen dat er op een bepaald moment in het leven iets te gebeuren staat. Wat precies, is zelden exact duidelijk, maar dat er iets gaat gebeuren is dat wel.

Wie intens met zichzelf leeft, krijgt genoeg aanwijzingen. Aanwijzingen dat dit leven ontworpen is en dat je je rol speelt zoals je die geschreven hebt.

Weet dus dat je geleideziel altijd bij je is en dat je op een dag rechtstreeks contact zal maken. Daar komt geen aards leider aan te pas. Je kunt het zelf doen, alleen. Je moet het zelf doen, er is geen hulp van een medemens te verwachten. In opperste waarheid, eerlijkheid, zuiverheid in jezelf, de ziel die je bent. Keer in jezelf, beschouw jezelf; niet voor even, maar zo vaak als je kan, zo lang als je kan. Open je hart voor de Liefde van je geleideziel. Bezie je waarachtig zelf, je ziel en leef de consequentie daarvan.

Leven

Eewhel werd op aarde geworpen. Een die nieuw geboren ging worden was voor hem klaar gemaakt. Een roze tunnel door en een wreed verblindend licht deed hem de ogen sluiten. En met het sluiten van de ogen, verdwenen alle herinneringen aan het bestaan dat hij zojuist verlaten had. Het zou jaren duren voor hem hiervoor de ogen weer open gingen.

Ik was bij hem toen Eewhel op aarde stapte. Als een vader borgde ik Eewhel in het bestaan in Luciwheers wereld. Als een kind was hij voor mij. En als elk mens moest Eewhel leren door vallen en opstaan. Vanaf het begin voelde hij zelf dat hij de waarheid diende te leven. Vallen en opstaan.

Nauwelijks de kleuterleeftijd ontgroeid, kwamen zijn visioenen en dromen. Dromen over deel te hebben gehad aan vernietiging. Dromen die in het wakker worden er na het gevoel achter lieten dat hij bedrogen was. Dromen en visioenen over het verloop dat zijn leven op deze aarde zou hebben. De dromen en visioenen over eenzaamheid, het vinden van de sleutel, naakt te zijn in de ogen der mensen. Zo vormde ik het jonge leven van Eewhel op aarde.

Hij groeide op in een gezin van schoonheid. Waar muziek en zang het dagelijks leven vormde. Waar hem duidelijk werd dat schoonheid op aarde brengen, lijden betekent. Waar men als brenger van schoonheid

eenzaam is onder gelijken, waar men als brengers van schoonheid eenzaam is tussen de anderen.

Zo werd Eewhel gevormd voor zijn leven op aarde: in schoonheid, in het besef van de waarheid te zoeken, in het besef van eenzaamheid. Zo werd Eewhel.

*

Hoe moest ik Eewhel laten weten dat hij geleid werd? Hoe moet men een mens overtuigen. Elk mens, ook Eewhel in de wereld, overtuig je alleen met onweerlegbare bewijzen. Bewijzen van Liefde. En ik voorzag hem daarvan.

Kattenkwaad en avontuur haalde hij uit. Hoewel hij graag thuis zat en met zijn speelgoed speelde, of las of tekende, was er buiten op straat en in de weilanden rond de stad ook veel te beleven.

Indiaantje spelen bij het moeras. Hij was liever bij de Indianen dan bij de cowboys. Niet omdat hij al toen al wist dat de indianen een onderdrukt volk waren, maar omdat hij vond dat de jongens die cowboy wilden spelen, grootbekken waren en hardvochtig.

Bogen en pijlen werden gemaakt van zacht vers gekapt wilgenhout. Daarbij bleef hij vast zitten in de moerassige grond. Als in een illusie meende hij het zurige veenwater zijn mond en neus binnen te voelen spoelen, de kou vloeibaar zijn oren en ogen bedekkend. Als ware het realiteit zag hij zijn speelgenootjes steeds verder weg spelen. Zijn vader en moeder verweesd starend naar een brancard met een kletsnat modderig lijk; een berichtje in de krant en een gebedje op school.

"Zonder een spoor van paniek stapte ik uit mijn vast gezogen laars. Met mijn voeten op vaste grond een paar stappen verderop vroeg ik me af of ik nou zelf koel en strak had behandeld, of dat ik hulp had gehad. Want verbaasd was ik dat ik als het ware van binnen uit was opgepakt. Alsof een groot mens in mij mijn kind had opgepakt." Hij wist zeker dat er iets gebeurd was dat zijn eigen krachten te boven was gegaan.

De eerste verbazing die altijd vooraf gaat aan de verklaring. Een eerste voorval dat Eewhel bewust moest maken. Een eerste lotgeval uit een lange reeks.

Hij spijbelde met regelmaat. Want wanneer de druk van de hiërarchie hem te groot werd, wanneer zijn eenzaamheid te midden van velen hem te machtig werd, stapte hij graag even naast de realiteit. Dat dacht hij

althans te kunnen. Zo onbesuisd als Eewhel van tijd tot tijd kan zijn, zo'n branie was hij soms als mens.

In die tijd reden er nog trams met open balkons. De tram kwam vanaf de beginhalte de hoek om, naar de eerste halte op de route. De tram had nog een behoorlijke snelheid, toen hij sierlijk op het achterbalkon van de voorwagen wilde springen. Het zou ook mooi gelukt zijn, als de tram op dat moment vrijwel tot stilstand was gekomen. Maar de vaart was nog te groot. Zijn handen die de geleide-stangen gepakt hadden, werden van hem vandaan gerukt en zijn voeten haalden nog niet het begin van de treeplank. De tram sleepte hem voort, zijn schoenen schraapten over de straat en de rails. De snelheid van de tram en de geringe kracht van zijn kinderhanden, hadden onder normaal menselijke omstandigheden tot gevolg gehad dat de stang uit zijn hand werd gerukt en dat hij vermalen was geworden onder de wielen van de achterwagen.

Ik klemde zijn handen om de stang met de kracht van een bankschroef. *"Mijn handen voelden als aparte dingen die even niet van mij waren, alsof ze bediend werden door een ander. Ik stelde dat in alle rust vast, terwijl de tram mij voortsleepte. Ik had het rustige besef dat er niets fout kon gaan. Ik had mijn handen niet zelf vast, iemand anders hield ze voor mij vast. Was het een adrenalinestoot die mij bovenmenselijke kracht gaf? Ik voelde meer dan alleen een schier bovenmenselijke kracht."* Zo schreef Eewhel veel later. *"Terwijl ik zo over het wegdek schuurde trachtte een oudere man die in de tram stond mij te grijpen, maar ik keek hem aan en zei hem dat het goed zou aflopen. Ik verbood hem zelfs mij te helpen, juist bij mocht mij niet helpen. Ik wist niet waarom. Mijn handen moesten op deze manier aan de stang vasthouden en mochten niet overgenomen worden door de onzekere kracht van een mens.*

Na zo'n kleine tien meter stond de tram stil. Ik krabbelde op en stapte, nog net niet fluitend, de tram in. De oudere man was boos op mij, geschrokken van zoveel onvoorzichtigheid. Ik meen dat ik hem gezegd heb niet zoveel ophef te maken, ongetwijfeld ingegeven door mijn eigen verwondering, en ben in de wagen op een van de houten banken gaan zitten; zeer tegen mijn gewoonte in, want ik stond altijd het liefst bij de bestuurder."

Onstuimig en hartstochtelijk zal Eewhel altijd leven. Maar ook werden hier twee doelen gediend, twee lessen geleerd. Zijn groeiend bewustworden geleid te worden en zijn bewustworden onbeheerst te

kunnen zijn. Zijn explosieve aard, het zelf in banen te leiden om het nieuw gecreëerde tot stand brengen, in plaats van te laten leiden door een ander. Bewust te worden dat het destructief is een ander de kolen uit het vuur te laten halen, dat het onwerkelijk is en averechts werkt niet de eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Maar een kind was hij nog. En dan moet je niet onmiddellijk resultaten verwachten. Elke ziel, en vooral die in de mens, leert door langzaam te rijpen; vlug rijpen bestaat niet.

Het verrassende aan Eewhels aard is dat hij, wanneer hij met rust gelaten wordt en teruggetrokken leeft, een zeer contemplatieve ziel is. Een ziel die aan een oever met een afgevallen tak zeer langdurig cirkels in het water kan trekken. Wie hem zo observeert kan niet zeggen of hij in zeer diepe gedachten verkeert of juist zeer intens uitrust.

Eewhel vertelde mij eens, toen ik hem hier naar vroeg, dat het voor hem in essentie niet eens zo heel veel verschil vormde; een gevuld of een geleegd gemoed. *"Om het te kunnen vullen moet het af en toe geleegd worden en wanneer gevuld moet het af en toe leeg. Wanneer geleegd wordt, wordt niet alles verwijderd, maar het waardevolle behouden. Wanneer gevuld wordt, wordt dat verbonden met wat als waardevol behouden is"*. In simpele woorden, zoals de contemplatieve Eewhel dat meesterlijk kan, legde hij mij zo de dynamiek van WarmeSchoonheid uit.

Toch is Eewhel ook licht aansteekbaar, makkelijk te enthousiasmeren wanneer het moment juist is. En dat is bijna altijd. Dan zie je de onstuimige Eewhel, de soms drieste Eewhel. Hij is waarlijk de zoon van de AllerEerste, die hoogst waarschijnlijk zelf de grootste grappenmaker is. Laat staan als die twee het samen op hun heupen krijgen.

Paradoxaal als het misschien lijkt, was het Eewhels driestheid die mij keer op keer de kans gaf hem te bewijzen dat hij geleid werd. Zoals de keer dat hij zich liet verleiden om van een rotsmassief te klauteren, een steile wand in een steengroeve. Eewhel ging niet van steen tot steen, als de anderen, van richel tot richel, hij sprong. En niet zomaar een sprong, nee, als een van een berggeit; sterker, hij voelde zich geen berggeit, hij was een berggeit.

Maar ook berggeiten stappen wel eens mis en slaan dan te pletter.

"Niet echt er naast, maar zo'n stap waarbij je je voet verkeerd neerzet en de middelpunt vliedende kracht en een gemiste steen om je aan vast te houden er

samen voor zorgen dat je gegarandeerd naar beneden gaat storten; even een moment van twijfelachtige balans, maar nee, dat wordt vallen.

Op het moment dat ik wist dat ik het niet zou halen op de rots te blijven en ik het begin van neerstorten begon te ervaren, werd

ik weer zachtjes tegen de rotswand gedrukt. Alsof een grote hand tegen mijn borst drukte; ik voelde zelfs de warmte van die hand.

Tegen alle natuurwetten in die tot logisch gevolg hadden moeten hebben dat ik zou vallen, werd ik letterlijk met mijn rug tegen de muur gezet. Mijn beweging voorwaarts, van de rots stortend, werd omgezet in een beweging achterwaarts door iets dat niet bestaan kon. De hand die mij op mijn plaats hield; een andere kracht. Het was geen bovenmenselijke prestatie door bovenmenselijke kracht van mijzelf, want geen mens kan een natuurwet ontcrachten."

Hij had wat hem overkwam in het moeras eventueel nog af kunnen doen als geluk hebben, wat hij overigens na lang beschouwen niet deed. Hij had wat er gebeurde met de tram op zijn eigen conto kunnen schrijven als de door adrenaline gestuurde overlevingsdrang van het lichaam, wat hij al vrij snel beschouwde als een onvoldoende verklaring.

Het voorval op de rotswand overtuigde hem totaal, omdat er een natuurwet opgeheven werd, omdat het niet uitgelegd kon worden als een speciale gave tot overleven vanuit hemzelf. Hij was overtuigd dat er buiten hemzelf iets gaande was.

En hoewel Eewhel op aarde nog veel te jong was om alle consequenties totaal te overzien, was hiermee wel zijn aanvankelijke vorming afgesloten. Geen dromen en visioenen over destructie meer en zijn driestheid, zijn onbezonnenheid van daden, ebde weg. Hij zat vol genoeg om zijn contemplatieve jaren binnen te treden.

En in de jaren dat elk mensenkind zich gaat openen om een man of een vrouw te worden, in de jaren dat elke jonge man en elke jonge vrouw open gemaakt wordt om het te vullen met gezagsgetrouwheid, het najagen van een arbeidzame plek in een systeem, de jaren waarin de

potentie voor WarmeSchoonheid en Liefde voor het eerst zich openbaren en gelijk geïmpregneerd worden met de consequenties van het leven in Luciwhers wereld, in die jaren zonk Eewhel in zichzelf. Van de grote stad ging hij naar een klein dorp. De jonge mens kon rijpen in rust, in een relatief isolement. In Eewhel als jong mens begonnen zich noties te ontwikkelen, sterke noties over goedheid, sterke noties over waarheid. Ik voedde hem en welk een onbeschrijflijk mooie ervaring is het een kind te voeden. Ik dank de AllerEerste een daad van Liefde als deze te hebben kunnen doen.

En ik gaf hem de vage contouren te weten wie hij is. Ik liet de eerste sluier vallen die hangt tussen de mens en de ziel. En zoals Eewhel is, zo reageerde hij daar tweevoudig op, twee daden in elkaars verlengde, beide voortvloeiend uit het wezen van de ziel die WarmeSchoonheid is. Het vallen van de eerste sluier vervulde hem met dankbaarheid, innerlijke tevredenheid, grote vreugde, de warm-te van het weten, de schoonheid van het juiste. Daarna kwam het enthousiasme, het plotselinge opstaan en met luide stem roepen, "Aha". Het willen aanvatten van grote zaken.

Ik liet hem in grote trekken weten, ik gaf hem een ruwe impressie over wat hem in het leven op aarde te doen stond. En al dit nieuwe mengde Eewhel met wat bij hem als waardevol gebleven was uit zijn ingetogen jaren. Hij zei,

"Nee, nu nog niet, eerst dit leven leren kennen. Dit leven ervaren zoals iedere ziel op aarde het moet ervaren. Er is zoveel te vertellen, maar wat ik ga vertellen, kan ik alleen met recht doen als ik ook voor hen als een mens geleefd heb". En Eewhel trad uit zijn isolement en aanvaardde de verantwoordelijkheid van de eigen ontwikkeling. Ik liet Eewhel gaan, zoals ook ieder mens zijn kinderen moet laten gaan.

En het werd duidelijk waarom hij juist weer een tijd als deze in de menselijke geschiedenis had gekozen voor mij om de eerste sluier weg te trekken. De slaafse volgzaamheid aan gezag, de hiërarchie van de wereld van Luciwhers, werd de wereld rond bekritiseerd, werd gepoogd te vervangen door een verlangen naar Liefde en WarmeSchoonheid.

Wat een kind was hij. Hij leidde zichzelf zoals hij had gewild en ik had nu alleen nog maar de rol van toeschouwer. Altijd voedend, zijn gevoelens ondersteunend, ondersteunend, suggesties makend. Hij trachtte zelf te leren, de waarheid te kennen; met vallen en weer opstaan, zoals dat bij elk mens gaat.

Eewhel had na de eerste ontsluiting een, zij het nog onvolledig gearticuleerd, doel voor ogen. De tijden braken aan dat hij zich onder de mensen mengde. Hij ging vriendschappen aan, inde schulden en kwam ze na. Hij ervoer de wereld, hij leefde het leven, begon te doorgronden hoe deze tijd werkt in Luciwheers wereld. Samen met een vriend ging hij op reis en koos uit twee het oosten, daar waar hij al voetstappen had liggen, had hij het geweten.

Het was een complexe afwikkeling van karma, het innen en nakomen. Uit de hele wereld brachten begeleiders mensen bij elkaar om elkaars pad te kruisen. Afhankelijk van elkaar, elkaar hulp gevend tijdens een grote reis. En ver in het oosten kwam ieder ieder tegen in een noodsituatie, gecreëerd voor de ene keer dat deze zielen elkaar in het leven op aarde tegen zouden komen.

"Augustus -voor het eerst had een mens op de maan gelopen-, de terugreis aanvaard. Bij het passeren van de grens was het voor ons nog een aantal kilometers door het niemandsland over een hoogvlakte naar de volgende grenspost. Halverwege die hoogvlakte stonden een paar auto's en een bus stil. Ze werden tegen gehouden door een groep soldaten uit het land waar we naar op weg waren. Ook wij kwamen hier tot stilstand. Verder gaan was onmogelijk en terug evenmin, want het visum was bij het verlaten van het land ongeldig geworden.

De groep die daar midden in de woestijnachtige hoogvlakte strandde werd in de loop van de dag en de daarop volgende groter en groter. Voedsel- en voornamelijk watergebrek speelden een steeds grotere rol. Wat men aan voedsel en water had, werd zo goed als het kon onder elkaar verdeeld. Maar de honger en dorst, de hitte van de dagen en de kou van de nachten werd iemand allemaal teveel. Hij bemachtigde het geweer van een van de soldaten die ons bewaakten. Nadat deze man een slang geschoten had om die vervolgens te bakken en eten, werd hij door soldaten overmeesterd.

Maar de van zijn geweer bestolen soldaat was in een oneervolle positie gekomen. Hij nam het geweer van een medesoldaat en vast besloten zijn eer te herstellen, vuurde hij op een groepje westerlingen. Bij dat groepje stonden wij ook. Een aantal keren werd er gevuurd. De pratende mannen en vrouwen

lieten zich op de grond vallen of kropen achter een auto. Zo ook mijn reisgezel en ik.

Toen de schietende soldaat overmeesterd was door zijn medesoldaten, stond iedereen weer op of kwam te voorschijn. Iedereen behalve een. Een man, een jongen nog, die even te voren voor mij had gestaan, lag gedood op de grond. Ware het niet dat deze jongen door het schot dodelijk getroffen was geworden, de kogel had wat verder had gevlogen en mij had getroffen. Zo leverde een reconstructie van de situatie op. Waar ik had gestaan, had een van de kogels ook een busje getroffen.

En ook nu weer viel mij die koele rust op, die mij bij dit soort gebeurtenissen steeds overkomt. -Ach, gebeurtenissen zeg ik steeds. Een simpel woord voor het voelen van een direct ingrijpen, het wending geven, door mijn geleideziel-. Langzaam drong het verder tot mij door, alsof je een klank hoort die je niet onmiddellijk herkent, alsof je in een diep nadenken zit en een bekend geluid hoort dat je uit je mijmeringen doet ontwaken. Alsof een goede vriend vanuit de verte je naam roept.

Ik wist dat deze jongen er volgens plan had gestaan, om een opoffering te doen, iets terug te doen, om iets duidelijk te maken."

Nu was hij gereed. Hij had geproefd van de heerlijkheden en gruwelijkheden van deze wereld. Gereed voor de taak die hij zich gesteld had, zij het dat hij vond voor het uitvoeren ervan nog onvoldoende ervaring te hebben. Hij wist wat hij te zeggen had, maar kon en wilde het nog niet voordat hij zijn toehoorders kon begrijpen, voordat hij kon handelen uit Liefde.

Liefde en schoonheid

En Eewhel ging op zoek naar de Liefde en de vervulling van zijn kunnen. Hij liet zijn vriendschap en zijn warmte zien aan iedereen en raakte telkens weer verstrikt in de netten van de hiërarchie. De wetten van Luciwheers wereld, het principe van de competitie.

Hij nam de lelijkheid haarscherp waar en kwam er tegen in opstand. Hij rebelleerde tegen macht. En er waren er meer als hij die opstonden

tegen het gezag. Maar onder de rebellen ontstond een hiërarchie en er kwamen leiders naar boven. En hij kon ze niet volgen. Hij had pijn; pijn, pijn, pijn.

Hij verdoofde zich met wat maar voor handen was. En hij zag dat in die wereld een hiërarchie was en schoonheid gecorrumpeerd werd. Aan schoonheid werd verdiend. Dat Liefde werd gezocht, maar dat de daad van Liefde georganiseerd werd. En hij schreef,

*"Het heeft geen zin,
ervaar je aan de lijve,
een groep te zoeken
die hetzelfde zoekt;
je dacht dat het al kon.
Ieder zoekt naar hetzelfde,
maar noemt het anders,
al beet het altijd geluk.*

*Niemand schaamt zich er
echt voor het doel
te bereiken, een ander
te vertrappen, op weg
er naar toe.
Het heeft geen zin,
bij een groep te willen zijn,
die niet zoekt wie jij bent."*

En toen hij dit opgeschreven had realiseerde Eewhel zich opnieuw de kracht van woorden. *"Aab, woorden. Behalve wanneer zij in vertrouwen geschreven worden, zijn zij gemaakt om macht te vergaren. Behalve wanneer zij in vertrouwen worden gelezen, zijn zij als een aanval"*. En hij beschouwde zich als de mens die hij was. De inbreng van de ziel in de mens die hij geworden was.

Hij herkende zijn talenten, zijn streven. En hij beseftte zijn verlangen naar haar die hij hier weer hoopte te zullen ontmoeten. Want als geen groep het hier houdt, dan toch zeker de liefde tussen twee mensen.

Hij zag de flonkering in haar ogen, zij wier naam Licht betekent. De eerste vrouw op zijn weg gestuurd. Ooit, een wereld geleden, had zij hem verleid en hij haar gebruikt. Zij had hem verleid zich te keren naar de nieuwe orde, Luciwhers plan. Hij had haar gebruikt om in Luciwhers orde binnen te kunnen komen om daar gelijkgezinden te vinden.

En nu bood zij hem op aarde opnieuw een orde aan. Eewhel herkende de orde die hij niet in staat was te creëren, maar die hij van haar wilde accepteren en verzachten met zijn Warmte; uit hoop de Liefde te vinden.

Wat nu begon was zijn leerperiode in 'het handwerk' van het leven op aarde. Het leren en ervaren dat hij wilde toen hij zei, dat hij eerst zijn leven wilde leren kennen. Nu begon het leven waarvan hij toen hij het ontwierp zei dat de wereld van tijd een gevangenis is voor hen die zich vast voelen zitten als een vlieg in de stroop; dat tegenstribbelen niet helpt, slechts het doorvreten van de rijstebrijberg brengt je naar het eind. *"Je roeit met de riemen die je hebt gekregen en geeft toe aan je menselijke verlangens, je gaat je verlangen vorm proberen te geven. Een vrouw, een baan, een huis en wat kindjes. Het eigen eiland"*.

In de wereld die hij wilde kennen om de zielen die er wonen, deed hij de dingen om die wereld zo precies als het kon te kunnen kennen. Hij werd leraar omdat hij de leraar is en hij sprak voor velen in organisatie en politiek. En zoals ooit eerder in een andere wereld trad hij in het centrum van de macht. Maar hoe machtiger hij werd, hoe meer hij zich nu in onmacht voelde vervallen. Eerst rebellerend tegen de macht, bleek de macht zijn rebellen op te nemen. Dan werkend binnen de macht en met macht, zag hij dat ook van binnen uit die niet te veranderen was; Luciwher blijft Luciwher.

En hij gooide alles weer weg. Hij liet zich niet bevuilen, noch wilde hij zichzelf bevuilen.

Wijzer en vele jaren rijper geworden, zat hij daar in het donker. Alles verworpen, wat eerst nog mogelijk scheen. Biedt geen WarmeSchoonheid aan het Licht aan als Liefde afwezig is; zo was de les die hij in dit leven wilde leren.

De tweede vrouw werd op zijn weg gezet, zij wier naam verlossing door Liefde betekent. Ooit, een wereld geleden, had zij hem verlost van zijn pijn en hem getroost. Een vrouw uit de gelederen van Eewhan, terug gekomen uit de vlucht met Anoenja. Terug gekeerd met een bericht van Melnan, een bericht van troost. Maar zij, horend tot Anoenja's overtuiging, hongerde eveneens naar de schoonheid van de macht. Ze zag haar kans aan Eewhels zijde na Anoenja's vlucht. Zo bracht zij ooit

een bericht van liefde, maar ook eigen belang. Eewhel accepteerde toen haar troost en gaf haar daar warmte en schoonheid voor terug. En ook deze vrouw bracht in het leven op aarde herhaling van wat ooit imperfect was, maar ook nu met een andere uitkomst.

Eewhel op aarde in het donker zag een gloeiende warmte, een gezicht verlicht door een vonk. *"Alles wat in de voorgaande jaren in de schaduw had gestaan, kon ik nu uitleven. Ik was weer met WarmeSchoonheid bezig. Het was alsof ik opnieuw leefde. En ik straalde het uit en wist haar te inspireren. Zij genoot van haar kunst en ik van haar en haar kunst.*

Alles op aarde was weer nieuw voor me. Ik heb haar veel gegeven en veel van haar genoten. Maar haar wezenlijke belang voor mij was dat ik de weg naar de WarmeSchoonheid terug vond; het bewustzijn er over. Met de baren had ik nachten lange gesprekken en ik kwam weer tot gedachten en uitspraken zoals ik die deed toen ik veertien, achttien, tweeëntwintig was. Zesendertig was ik geworden en de waarheid in mijzelf was niet gebroken. Ik zat niet meer in het keurslijf waar ik mijzelf in had gestopt, omdat ik dacht dat het moest.

Maar zij en ik, wij eindigden. Zij had zich vastgeklampt aan mij als aan iets dat sterker zou zijn dan zij. Ik had het begin van een nieuwe weg gevonden, maar ik was niet haar leuning, ik wilde en kon dat niet zijn. Haar weg kan zij alleen zelf volgen. Een tijdelijk steunpunt vond ik in haar en zij in mij. Maar ik wilde geen leider zijn, zoals ik er ook geen wilde volgen. Ik werd het konijntje dat weet dat hij nog een beugel over moet, voor hij in de groene vallei komt".

Zo realiseerde Eewhel op aarde zich wat Liefde is. En zo werd de tweede sluier weg gehaald. Wat hij in de eerste incarnatie niet kon realiseren, werd hij zich bewust in de tweede incarnatie. Hij realiseerde zich dat Liefde vrij makend, bevrijdend is, terwijl hij Mellhors Liefde ooit eerder slechts als een knellende hiërarchie kon zien. Hij zag dat wat een mens mist -het imperfecte van de ziel- nooit ter oplossing bij de ander gezocht moet worden. En dat de vraag er om nooit beantwoord kan worden.

Maar ook dat de Liefde die de ander op zichzelf laat met een vraag, Liefde die de ander vrij laat in het vinden van een eigen antwoord, alleen dan meedogenloos lijkt, als er geen Warmte toegevoegd wordt, als de Schoonheid van het besef over het lijden afwezig is, als je niet laat zien dat je het lijden begrijpt. Want leren en het leven op aarde doen pijn,

zoals de steen die bewerkt wordt pijn lijdt, maar ook transformeert in een prachtig sculptuur. Zo ook lijdt de ziel die op aarde groeit pijn, terwijl de uitkomst prachtig is.

En zo begon Eewhel op aarde aan wat hij al twintig jaar eerder bij het lichten van de eerste sluier wist dat hij zou doen, hij nam de pen en schreef op wat hij van binnen diep voelde en wist. Hij had het leraarschap gevonden, omdat hij wist dat hij een leraar is. Het laten zien van horizonten en de vergezichten daar achter. Zo ging hij ook schrijven, maar nog niet dadelijk waar hij voor op aarde gekomen was. Daar was eerst een nieuwe ontwikkeling voor nodig. De ontmoeting met haar die hij -eenmaal op aarde- weer hoopte te ontmoeten. De derde vrouw, zij wier naam de Warme geur van Schoonheid betekent, zijn vrouw en met hem door de AllerEerste tot duade gevormde Anoenja.

Eewhel werd in die tijd vergezeld door twee vrouwen, vriendinnen. Twee vrouwen, had hij het geweten, uit zijn eigen gevolg van weleer. Wat zij gedrieën deelden waren woorden en gedachten, gevoelens van het missen van Liefde. Zij spraken vaak tot diep in de nacht. En wanneer zij niet spraken, maakten zij plezier.

Zo kwam het dat een van deze vrouwen Eewhel overreedde en meetroonde naar een feest. Zo werkte zij mee aan de hereniging van Eewhel en Anoenja, daar waar zij ooit hun scheiding niet kon voorkomen. Het was voor haar belangrijk dat zij Eewhel, welhaast tegen zijn eigen idee in, mee kon voeren naar de feestende menigte. Het was belangrijk voor zijn komend inzicht dat Eewhel niet door zijn eigen wens maar mijn door mijn toedoen en die van vele andere zielen in Anoenja's armen werd gevoerd. Alleen zo kon het voor beiden duidelijk worden dat niet een aardse lust hen bijeen bracht, maar dat twee zielen elkaar op aarde herontmoetten.

"Lopend naar de bar zag ik twee ogen waar ik in bleef kijken, die in de mijne bleven kijken. Ik liep op de vrouw toe, of beter, ik werd naar haar toegelopen, alsof iemand mij naar haar meevoerde. Ik sprak een zjn die ik niet bedacht, maar die klaar lag voor dat moment, "Op jou heb ik gewacht." We spraken lang met elkaar en we zetten wat afspraken om. Weinig uren later lagen wij in elkaars armen. Ik had eindelijk mijn vrouw ontmoet.

Er stond een van de meest intense jaren van mijn leven voor de deur, misschien wel het meest intense. Ik had eindelijk het gevoel mijn vrouw ontmoet te hebben, de vrouw die bij mij hoorde. De ander die van hetzelfde gemaakt is,

wier geur herkenning is. Wier wijze van zien en doen geen uitleg behoeft. De ander met welhaast dezelfde pijn.

Onze gesprekken waren oneindig. Bij haar kwamen mijn herinneringen verder los. Herinneringen aan een andere tijd. Hoewel we ons niet altijd exact hetzelfde herinnerden, waren de overeenkomsten zo frequent en verbazingwekkend.

Wij spraken veel en veelvuldig. Beiden hadden wij herinneringen aan veel oudere een relatie. Herinneringen aan bedrog en verlating. Zij herinnerde zich dat ik haar had verlaten en ik dat zij mij had verlaten."

Het werd nu de tijd voor het weghalen van de derde sluier. Hij werd in contact gebracht met geïncarneerde zielen die ieder een stukje van een boodschap in zich hadden. Een boodschap die wanneer door hem gecombineerd en verhaald, de laatste fase van de tweede incarnatie inluidt. Alleen Eewhel kon deze mensen ontmoeten en alleen Eewhel kon de combinatie, het geheel tot stand brengen.

"Kort na elkaar een veelheid van indrukken. Eerst de sprookjesachtige ontmoeting met mijn vrouw, de vonkenregen die zich in mij afspeelde, alsof alle verbroken draden en verbindingen met 'iets', weer hersteld waren, via welke nu plotseling allerlei signalen en berichten doorkwamen.

Dan de ontmoeting met het vrouwelijk medium, waardoor ik de moed begon te krijgen dat te doen wat ik al zo lang leek te weten. De rust in mijzelf kon ik nu aanbrengen.

En vervolgens de ontmoeting met een zeer enigmatische man. Na zijn verhalen en uitspraken over mij, kon ik het dode hout gaan weggappen.

Wat hij zei was als het verwijderen van een steen uit mijn muur. Al mijn onzekerheden over het leven en het lot stortten in. En wat over bleef was een fundamentele zekerheid. Letterlijk het fundament, het diepe bewuste zijn.

Voelen en weten dat wat ik voel en weet klopt; een helder contact met de oorspronkelijke wereld.”

En zo herstelden wij contact. Niet alleen Eewhel werd daar weer werkelijk warm door, ook de totale zielenpopulatie was in vreugde. Hoe moeilijk is het de meester in het vlees te zien, maar nog meer Liefde kan ik geven nu wij weer werkelijk, echt met elkaar spreken.

Mellhors boodschap was heel en helder overgebracht en Eewhel behield het waardevolle en maakte een nieuw verhaal. Een nieuw Verhaal om alle versleten en door Luciwher verwarrende verhalen te vervangen. Vervangen, niet bestrijden, want dat is niet de weg van Mellhor noch van Eewhel.

En Eewhel trok zich terug in zijn woestijn om te gaan schrijven, Anoenja latend met wat zij nog alleen had te vervolmaken. De Liefde maakt vrij en zo maken Anoenja en Eewhel hun ziel weer heel.

Het dagen van het licht en de laatste Strijd

Wij leven in de dagen van het dagen. De tijdspanne waarin Luciwher de eerste tekenen begint waar te nemen, dat zijn koninkrijk niet bestendig zal zijn. De tijd waarin hij nog eenmaal zal trachten zijn rijk bijeen te houden en zoveel mogelijk van de in de mens incarnerende zielen definitief aan zich te binden.

Er zullen plagen over de aarde waaien, nog erger dan nu al gebeurt. Er zullen natuurrampen voorkomen worden, nog vaker en heviger dan nu al gebeurt. Er zullen oorlogen in zijn wereld rijk woeden, vaker en grootschaliger dan nu al gebeurt. *Oorlogen -reëel en virtueel- die een gelijkschakeling van alles en iedereen op wereldniveau tot doel hebben.*

De huidige dominante krachten in deze wereld zal hij afschrijven, want ze voldeden niet. Hij zal anderen aanstellen die de wereld zullen trachten te veroveren, om zo zijn rijk op aarde blijvend te vestigen. Geen middel zal hij onbeproefd laten om zielen, mensen, van de AllerEerste af te keren, want met zijn verre blik ziet hij het einde van zijn wereldrijk naderbij komen.

Hij weet het nog niet als zekerheid, dat ook hij deel uit zal maken van de eeuwige harmonie. Hoewel het hem gezegd is, durft hij het nog niet te geloven.

Hij zal alle middelen aanwenden om te kunnen overwinnen. In een gigantische tweestrijd met zichzelf zal hij proberen vast te houden aan wat hem zo zeker leek.

Heb daarom compassie met hem en verweer je niet tegen hem. Laat hem in plaats daarvan zien wat je Liefde is, toon je innerlijke WarmeSchoonheid, laat je inspireren door het enig ware Licht dat van de AllerEerste komt.

Toon geen compassie door begrip te tonen, probeer niet zijn zienswijze te begrijpen. Toon compassie door hem niet te bestrijden met de middelen die hij ook zou gebruiken.

Laat hem zien -jullie, eens zijn volk-, dat niet zijn Licht je inspiratie is, omdat het Liefde mist, omdat het WarmeSchoonheid mist. Omdat de AllerEerste de enige bron van inspiratie is.

Wanneer Luciwher -hij die het op zich genomen heeft in deze wereld het kwade, de duivel, genoemd te worden- ziet dat allen deel wensen uit te maken van de uiteindelijke harmonie, ook dan zal Luciwher zich realiseren dat zijn koninkrijk niet van deze wereld is.

Het dagen zal dan compleet zijn en de aarde zal z'n vrede rijk kennen. En wanneer de laatste zielen thuis komen, zal ook Luciwher de eeuwige harmonie binnen stappen. Liefde, Licht en WarmeSchoonheid zullen definitief herenigd zijn in de zichtbaar aanwezige inspiratie van de AllerEerste.

Na de tweede incarnatie

Na de Tweede Incarnatie

De uiteindelijke dag

Wanneer iedereen weer thuis is, wanneer de laatste strijd gestreden is, geen ziel meer in het vlees gebonden is, dan is er een groot feest.

Op dat feest zal de uiteindelijke hereniging van alle zielen en de AllerEerste zichtbaar gemaakt worden. Ten overstaan van triljoenen en triljoenen zielen zal de laatst gebonden ziel, Luciwher, in het hemels huis binnen komen.

Zo zal iedereen zien dat alles volbracht is.

Luciwher en Alnatrea zullen de trappen opgaan als bewijs daarvan; als demonstratie. Met hun eigen toonzetting en kleuren laten zijn zien dat zij een zijn met alle zielen en hetzelfde willen: de harmonie met de AllerEerste zijn en uitdragen.

De trappen bestijgend, ontmoeten zij Eewhel die met zijn WarmeSchoonheid het ingezette ritme bekleed met een akkoord. Eewhel, die ooit eenling wilde zijn, begroet Luciwher en Alnatrea. Hij die uit broederLiefde ooit een pleidooi hield, begroet hen die het pleidooi gold en zij verstaan het nu. Zij vormen een harmonie.

Zij stijgen gedrieën verder tot het punt waar Anoenja Eewhel ontmoet. Eewhel is geen eenling meer en wenst het ook niet te zijn. De WarmeSchoonheid is nu compleet; geen WarmeSchoonheid zal meer verdeeld zijn. Het hart van de WarmeSchoonheid is één geworden.

WarmeSchoonheid en Licht, Eewhel en Anoenja, Luciwher en Alnatrea stijgen in muziek en ritme verder omhoog.

Daar wacht Mellhor, daar wacht Nananja, daar is Liefde. De Liefde, het brandpunt. Want wat is WarmeSchoonheid en Licht, zonder Liefde? Wat is Liefde en WarmeSchoonheid zonder Licht? Wat is Liefde en Licht, zonder WarmeSchoonheid?

De WarmeSchoonheid, de Liefde en het Licht herenigd. Daar waar de waarheid en de harmonie met de AllerEerste zichtbaar wordt.

Zij beleven het op dat moment en hun samenzijn is als een lach. Een bevrijding en een versmelting tegelijk.

Zij weten hun moment en beleven het. Drie broeders en zusters herenigd. Ieder heeft gedaan wat moest, wat niet anders kon.

Zij vormen een kom, een deel van een cirkel. En verwelkomen de AllerEerste. De AllerEerste in alle mildheid maakt hen compleet. Alleen zo weten zij wat te doen. Wat kleur was, wordt nu verzadigd. Wat beeld

was, is nu volmaakt. Wat Liefde was, wordt rond. De AllerEerste omvat hen.

Het baken is weer zichtbaar voor alle zielen. Liefde, Licht en WarmeSchoonheid zijn nu volmaakt. En zoals zij geven aan alle zielen, zo geeft de AllerEerste aan hen.

Het moment is als het uitstromen van de rivier in zee. Rust en tevredenheid en bovenal magistraal.

Te zien voor iedereen, voor iedereen om aan deel te hebben. Iedereen is thuis, niemand uitgezonderd.

*

Naar huis

Mijn huis is niet mijn huis, maar ons huis. In ons huis zijn wij de gastheer en gastvrouw voor allen die ons en ons huis willen meemaken. Er valt niets te halen en er valt niets aan toe te voegen. Het is er en iedereen is er welkom.

De ruimte waar ik sta is ruim en hoog. De muren zijn gestuukt en wit. Vanaf een hoog punt wordt alles helder verlicht. De stenen vloer is zojuist geschrobd, het aanrecht in de hoek is nog nat van het schoonmaken. Het is een keuken. Achter mij een hoog raam dat uitziet op een aarden wal, daarachter stroomt de rivier.

Naar rechts is een trapje met drie treden; een houten opgang naar de kamer waar mijn vrouw met het servieswerk bezig is. Zij neuriet een melodie; het is als het spinnen van de kat: warmte, rust en tevredenheid. De vloer van die ruimte -er wordt gewoond en gegeten- is van blank geschuurd hout. En zo is alles in die ruimte: licht van kleur, geschuurd en schoon. Een wand bestaat uit drie hoge gedeelde glazen deuren, waardoor je uitkijkt op een groen landschap. In warme tijden staan de deuren naar dit landschap wijd open. Het zou een weide landschap kunnen zijn. Een landschap met grasland en sloten, maar zonder hekken. De wilgen staan verspreid door het beeld en weer is daar, in een ruime bocht naar de horizon, de aarden wal waarachter de rivier stroomt.

Vanuit de keuken kan je naar links lopen en kom je in een schuurachtige ruimte, die men de deel noemt. De ruimte is hoog en wordt aan de voorzijde afgesloten met een houten wand die in twee helften open kan scharnieren. In een kant zit een kleinere deur. De deurklink ben ik aan

het herstellen. Deze deur, indien geopend, geeft evenals het hoge keukenraam, uitzicht op de aarden wal waarachter de rivier stroomt.

Tussen ons huis en de wal loopt een weggetje waarover het verkeer naar ons huis komt en er vandaan gaat.

Op de deel is plaats voor alles wat er nu nog niet staat. Er kan een hooizolder gebouwd worden en er is plaats voor twee paarden. Maar de ruimte is niet in gebruik; er zijn hier ook andere dingen denkbaar. De ruimte zou ook geschikt gemaakt kunnen worden om voorstellingen te geven voor een klein publiek.

Vanaf de deel lopen twee stenen treden omhoog naar een houten deur.

Achter die deur is een lage ruimte. De ruimte is niet groot, maar groot genoeg voor een ruim bed, een toilettafel en een spiegel, enkele stoelen, een flinke kast en ruimte om daar tussendoor te lopen.

Alles in deze ruimte is uitgekozen en gericht op kruipen tegen elkaar en in elkaar. De ramen zijn klein en zien uit op de tegenover liggende kant van het landschap dan waar de woonkamer op uitkijkt: naar de weiden en de aarden wal waarachter de rivier stroomt.

De warmte van deze intieme ruimte wordt benadrukt door de vele stoffen en draperieën, vele kussenachtige materialen, maar bovenal door de warmte van ons zijn.

Niets aan dit huis, want het is ons huis, is mechanisch strak. In elk detail is ons werk terug te vinden.

Het is altijd al ons huis geweest, hoewel het een tijd heeft leeg gestaan. Nu echter knappen en ruimen wij het weer op. Het is vrijwel klaar en gereed voor bewoning met onze eeuwige WarmeSchoonheid.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Boek Twee
Het Weten
van de Ziel

van religie naar innerlijk weten

Beschouw je opvoeding als de herinnering
aan een vroegere vriend. Zie de lessen van je meerderen
als vergane mest in de grond waar je op loopt.
Laat vergaarde boekenwijsheid voorbijgaan
als de wind op je gezicht.

Trek de kleren uit van je ingenomen
en aangeleerde standpunten, begin jezelf te zien
in de spiegel die nog bewasemd is.

Geniet van wat jij ziet in de naakte waarheid
waar geen enkel belang wordt gediend.

Het Verhaal beschouwd

Volledig vrije wil

Er zijn mensen die vrije wil opvatten als kunnen doen en laten wat ze willen. Op die manier kan daar natuurlijk nooit sprake van zijn.

Zelfs al zou iemand zelf het idee hebben te kunnen doen en laten wat hij wil, dan toch komt die persoon ooit met gevolgen daarvan in aanraking die niet de bedoeling zijn geweest of consequenties die zelfs onaangenaam kunnen zijn. De voortvloeisels van leven in een groep.

De architect, een modern god-type

Er bestaat niet zoiets als vrije wil, er zijn geen situaties waarin iemand maar kan doen en laten om het leven zo aangenaam en gemakkelijk mogelijk te maken.

Ook vrije wil die opgevat wordt als controle hebben over je lot is een illusie. Een illusie die de mensen zichzelf voor ogen getoverd hebben door hun cultuur op een bepaalde manier te organiseren. Een politieke of een religieuze illusie.

De illusie van de vrije wil is het ene uiterste, en het geloof in predestinatie is het andere.

In de christelijke culturen zijn het de vroege gnostici en later de calvinisten geweest die predestinatie tot een centraal thema maakten in hun liturgie. Ook predestinatie is een illusie. De illusie van de belangrijkheid van de mens. Als zou de mens centraal staan in de schepping.

Men moet zich in relatie tot liturgie ook afvragen welk doel gediend wordt met het creëren van 'een god' die het lot als straf oplegt. Er kan er maar een zijn die er belang bij heeft de AllerEerste af te schil-deren als een wreker die gevreesd moet worden. Een wrekende 'godheid' is

gemakkelijker af te zweren. Zich dan alleen te richten op slechts het aardse geluk is de volgen-de stap. Het is alleen Luciwher die hier belang bij heeft.

Men moet zich afvragen welk doel en wiens doel wordt gediend met het creëren van illusies in het algemeen.

In alle illusies, vrije wil of predestinatie, is het steeds de mens en het mens zijn dat centraal staat. De mens echter is slechts een tijdelijk omhulsel van de ziel. Het is niet het wezen mens maar het wezen van de mens, de ziel, die een rol speelt in het door de AllerEerste gecreëerde. Net zoals de ziel niet meer dan een wezenlijk deel is van de totale creatie, is de mens slechts een onderdeel van de materiële wereld. We hebben dus met een illusie te maken wanneer de mens centraal wordt gesteld, een niet werkelijk bestaand beeld, een voorstelling van zaken die slechts schijn is. Het is de materiële wereld die niet werkelijk is. Alles wat het doet lijken dat de mens en deze wereld centraal staan en niet het vervolmaken van de eeuwige ziel en de harmonie in de oorspronkelijke wereld, is het werk van Luciwher.

Dat de mens op aarde geen vrije wil heeft, kan ieder mens ervaren. Ieder van ons ervaart het leven als een weg waarop men veel meemaakt -plezierig, hard, leerzaam, dramatisch- en waarvan men als men er op terug kijkt diep van binnen weet dat het goed is zoals het is gegaan. Zelfs als men ongelukkig is, weet een mens in een hoekje van zijn ziel dat het zo moest zijn en hoopt men op verbetering in de toekomst. Ook al ziet een mens er voor een tijd geen gat in, uiteindelijk blijkt er altijd een einde aan de tunnel te zijn. Elk lijden kent een oplossing.

Te denken dat men een vrije wil heeft vloeit voornamelijk voort uit het feit dat ieder van ons elke dag beslissingen neemt -om al of niet koffie te zetten, vandaag maar eens thuis te blijven, af te spreken met vrienden- en dat men daar een gevoel van persoonlijke keuze bij heeft. Maar zodra men grote lijnen in het leven gaat beschouwen, ontdekt men een patroon waar men niet met opzet voor gekozen heeft.

De psycholoog zal een patroon zien dat bij voorbeeld zijn oorsprong vindt in de jeugd, in een dwang tot een zeker handelen, of het zich gebarricadeerd voelen een ideaal te bereiken. En altijd wordt er door een therapeut een diagnose gesteld er van uitgaand dat er een defect is dat gerepareerd moet worden.

In die zin is de psycholoog de opvolger van de dorps- of parochiepastoor, de dominee, de mullah of imam, de rebbe, de goeroe. De laatsten beloofden ook een genezing, maar dan in een hiernamaals.

De rabbi, de priester, de mullah of imam, de monnik, de goeroe, de psycholoog, allen staan in die zin in dienst van Luciwher, dat zij pretenderen een waarheid in pacht te hebben om die ver-volgens toe te passen op een medemens. Het hiërarchisch principe.

Er is dus een weg, een patroon. Een patroon dat ieder mens bij zichzelf kan herkennen en waarvan men weet dat het klopt. Men hoeft daarvoor niet gestudeerd te hebben of constant met diepe gedachten rond te lopen. Bovendien heeft men daar geen aardse leiding bij nodig.

Het patroon ontstaat niet toevallig. Toeval bestaat niet. Want wat toeval genoemd wordt is in feite een verbinding van, reeksen van, oorzaken en gevolgen waarvan men ofwel de oorzaken dan wel de gevolgen nog niet kon waarnam.

Er is een patroon in het leven en het is niet zomaar vanzelf ontstaan. Maar er is niets of niemand buiten ons zelf waardoor dit patroon is ontstaan. Wij allen hebben ons eigen patroon, ons eigen leven op aarde zelf ontworpen. Wij hebben dat gedaan voor we ons leven op aarde begonnen.

Als er in deze wereld geen vrije wil is, als het leven dat we hier leven ontworpen is, dan is het leven toch voorbeschikt, dan is er toch predestinatie? Nee, er is geen voorbeschikking zoals de oude religies dat meenden. Zij gaan, zoals gezegd, uit van 'een godheid' die ons het leven oplegt als een straf omdat een verre verre voorvader en voormoeder iets onvergeeflijks gedaan hebben. Wat we dan precies moeten leren van die straf is volstrekt onduidelijk, tenzij het nederigheid is of de vreze 'gods'; in elk van de drie monotheïsmen.

Wat de gevolgen van zo'n godsbeeld zijn, of liever zo'n levensbeeld, ziet iedereen om zich heen. Dat de godshuizen leeg lopen is zo'n ramp nog niet. Ernstiger is het dat de fanatici er in achter blijven.

Deze predestinatie, die voorbeschikking is hiërarchisch, het kenmerk van Luciwher. Met dit concept moet ook het woord ervoor worden weggegooid.

Het aardse leven is ontworpen en ieder mens heeft zijn eigen leven ontworpen. En wat meer is, elke ziel heeft het leven op aarde ontworpen in volledig vrije wil.

De mens heeft geen vrije wil, maar de ziel -die tijdelijk in de mens incarneert- kent wel een volledig vrije wil. Het is de volledig vrije wil die de ziel waarlijk tot een kinds gods maakt, een kind van de creator, de AllerEerste die alles in het leven riep.

De volledig vrije wil is de ziel als geschenk gegeven om te kunnen leven uit innerlijke wens en overtuiging. Was de ziel zonder volledig vrije wil

geschapen, dan zou de ziel slechts bestaan door de wilsoplegging van de AllerEerste. Dat zou pas waarlijk een 'god' geweest zijn die gebod en verbod. En die 'god' is een illusie; door Luciwher gewild.

Dit contrast moet duidelijk maken, niet alleen de ware aard van de AllerEerste, geen wrekende 'god' maar een liefdevol, schoon en lichtend voorbeeld, maar ook waarom er behalve al het gecreëerde ook een volledig vrije wil bestaat.

In de oorspronkelijke wereld draagt de volledig vrije wil bij aan van de harmonie van het totaal. Geen ziel die dat anders zou willen, want de inspiratie van de AllerEerste is zichtbaar en voelbaar aanwezig.

Om enigszins een idee te geven, hoe de inspiratie werkt, hoeft men alleen maar naar onze wereld te kijken voor een voorbeeld van het tegenovergestelde. Hier op aarde is de inspiratie van de AllerEerste niet rechtstreeks voelbaar, maar die van Luciwher wel. En zie waar het toe leidt: "De mens is geneigd tot alle kwaad", zeiden de ouden. Het is een uitspraak die de dominantie van Luciwher -onbedoeld?- erkent en het is dus tevens een goddeloze uitspraak, want het is een uitspraak zonder hoop.- Voor iemand zonder hoop moet deze wereld als een beerput zijn, een ellendige plek waar het kwaad regeert.

Zij die hopen kunnen de dodelijke terreur van de angst van zich af gooien. Zij die hopen realiseren zich dat de hoop het leven zelf is. Het leven dat iedereen dagelijks leeft. Van de Pygmee tot de Aleoet, van de huurder van een communalca in Moskou tot de CIA-agent.

De hoop is het leven zelf. Het leren van de levenslessen, de doelen die ieder van ons zichzelf heeft gesteld. Eenmaal dit leven geleefd keert ieder mens terug naar huis, met een beter inzicht over hoe de volledig vrije wil te gebruiken. Het pad naar vervolmaking.

De volledig vrije wil is een geschenk waarmee men om moet leren gaan. In de oorspronkelijke wereld, vóór de eerste en de tweede incarnatie, betekende dat het opnemen van de eigen verantwoording. Hoe schoon en perfect het leven in de aanwezigheid van de AllerEerste in de oorspronkelijke wereld ook was, het hebben van een volledig vrije wil betekende te willen ervaren hoe het is zonder die direct aanwezige inspiratie, te willen en moeten weten wat het is om op eigen benen te staan. Zelf de harmonie kiezen en niet hem opgelegd krijgen.

Daarom werd de eerste wereld gecreëerd. Een wereld waar de AllerEerste niet direct waargenomen kon worden, waar de geïncarneerde ziel de volledig vrije wil op de proef kon stellen, waar de lessen van het leven door elke ziel geleerd konden worden.

De drie wegen

De drie wegen, die van Liefde, Licht en WarmeSchoonheid, leerden ieder hun eigen les. Na de eerste incarnatie kon ieder voor zich-zelf zien wat leven in volledig vrije wil zonder de directe inspiratie van de AllerEerste had betekend.

De zielen van Licht en WarmeSchoonheid kozen voor verder leren, maar wetend dat in een nieuwe incarnatie opnieuw zonder de inspiratie van de AllerEerste geleefd zou worden, kozen zij voor het leiden van hun leven in een begeleide vorm. In volledig vrije wil ontwierp elke ziel zich een leven met lessen, daarin verlangend naar Liefde, juist dat wat de zielen van Licht en WarmeSchoonheid in de eerste wereld hadden versmaad, om te kunnen doorgronden wat Liefde is.

De zielen van Liefde kozen eveneens voor verder leren, door uit Liefde hun broeders en zusters in de tweede incarnatie te begeleiden. Zo maken de zielen van Liefde de lessen van de zielen van Licht en WarmeSchoonheid mee, om hen volledig te kunnen begrijpen Liefde, die in de eerste wereld uiteindelijk niet in staat bleek de kloof met Licht en met WarmeSchoonheid te dichten.

Zo leven alle mensen in de huidige tweede wereld een leven zonder volledig vrije wil, begeleid door zielen in de oorspronkelijke wereld. Een leven met wat in sommige religies karma heet, maar niets anders is dan de levenslessen die men wil leren, om te ontdoen wat na de eerste

incarnatie imperfect bleef, om na de tweede incarnatie de uiteindelijke stap naar vervolmaking te kunnen zetten. Uit volledig vrije wil ontwierp ieder zijn en haar leven hier en dragen de zielen van Liefde zorg voor de juiste begeleiding in dit leven.

Wie klaar is met dit leven -en dat betreft dus iedereen die hier op aarde heeft geleefd- keert terug naar huis om te ervaren dat de volledig vrije wil meer inhoud heeft gekregen door het leven op aarde, het leven van de tweede incarnatie.

Eén leven op deze aarde

Door de millennia heen heeft de mens op aarde een zingeving proberen te geven aan zijn leven. De mens zag verwanten of in oorlog zijn vijanden sterven en kon niet om de conclusie heen dat ook hij eens zou sterven. Merkwaardig genoeg, zo lijkt dat in eerste instantie, heeft de mens steeds uit dit gegeven een onvolledige conclusie getrokken.

Zo is er een cultuur ontstaan waarin gesteld wordt dat er een leven na de dood is. Maar om een reden werd daar niet aan toegevoegd dat er ook leven was voor de geboorte. Een dergelijke onbalans vinden we bijvoorbeeld in het joodse geloof, het christendom en de islam, maar ook in de oude noordse religies.

Er is ook een cultuur ontstaan die wel stipuleert dat er leven na de dood en voor de geboorte is. Deze cultuur ziet de cirkelgang van geboorte, dood en wedergeboorte zich op aarde afspelen en er is een opklimmende lijn in de kwaliteit van het leven. In de oosterse denkwijze vindt men voorbeelden van deze gedachte terug, met name in het Hindoeïsme.

En als derde grote lijn is er de zich nog steeds uitbreidende cultuur van hen die denken dat er na de dood geen leven is, laat staan voor de geboorte van een mens. Dit lijkt een non-religie, maar het is wel degelijk een religie: de religie van het materialisme.

Wat deze drie culturele hoofdstromingen met elkaar gemeen hebben, is dat de kern van het leven zich afspeelt op aarde. Waar ter wereld ook men de cultuur beschouwt, of men nu een pantheon van natuurgoden, een daarvan geabstraheerde rationelere vorm -vaak vorm gegeven in de prachtigste literaire mythologieën-, of de meest recente monotheïsmen overdenkt, dan wel de religie, nergens komt men verder dan een schepping vanuit een oersoep of oerknal. Er is een creatie van de zichtbare materie, waarbij men zich een voorstelling probeert te maken hoe het hierna zal zijn -na het leven op aarde of nadat het uitdijend heelal weer tot in een punt zal samengetrokken zijn-, zonder dat men contempleert over het zijn voordat de mens was gecreëerd.

Goden zijn in vrijwel alle religies personificaties van of metaforen voor natuurkrachten en als men dan al dichterbij de waarheid komt, dan vergeet men de helft. De helft die men wel beziet wordt vervolgens

corrupt door de strijd tussen goed en slecht uit de tijd van de primitieve veelgoderij toch weer op te nemen, of men voegt een ethiek toe om zich exclusiever te maken dan de buurvolken, leef- en gedragsregels om zich als superieur te discrimineren.

Het antwoord op de vraag waarom deze drie cultureel-religieuze hoofdstromingen toch zo er -net- naast zitten, is voor de hand liggend, maar niet zo snel gegeven. Een belangrijke aanwijzing voor dit antwoord wordt gevonden in het feit dat alle drie cultureel religieuze hoofdstromingen aarde gebonden zijn. En deze aarde, dit universum, is Luciwthers wereld .

De kenmerken van Luciwthers wereld zijn, organisatie waarin macht en hiërarchie dominant aanwezig zijn, een wereld waarin schijntegenstellingen gecreëerd worden in de hoop, in de verwachting dat de ziel zal kiezen voor hem, voor Luciwther.

Zo'n schijntegenstelling is bijvoorbeeld die tussen goed en kwaad, goed en slecht, waarbij het goede uiteindelijk als iets onwezenlijks, als een feitelijk onhaalbaar ideaal voorgesteld wordt -goed voor dromers, negatief geladen, maar niets voor realisten, wat natuurlijk de voorkeur krijgt- en het slechte als de realiteit waar mee men moet leren leven door die te tomen en naar de hand te zetten -en die dus zo slecht nog niet is-, de overwinning van mens over materie. Het uiteindelijk effect, maar vooraf niet zo bevroed, is uiteraard dat de mens de slaaf van het materiële wordt.

Overigens maakt het Luciwther niet echt iets uit of men voor goed of slecht kiest, zolang de mens maar gelooft in zijn schijntegenstelling . Wie in een schijntegenstelling een keuze maakt zal de weg kwijt raken en zo van het pad naar de harmonie met de AllerEerste weg dwalen, zo hoopt en verwacht Luciwther althans.

Het kenmerk organisatie, waarin macht en hiërarchie inherent zijn, vinden we ook terug in de drie cultureel religieuze hoofdstromingen.

In de cultuur van de monotheïsmen jodendom, christendom en islam, dient men een arbeidzaam en gehoorzaam leven te leiden. Er is 'een godheid' die nauwlettend toeziet of een mens zijn geboden en verboden wel juist uitvoert en die hem, wanneer de mens in gebreke blijft, aan het einde van zijn leven eeuwig roostert, in de oneindige ellende stort, dan wel beloond met een eeuwig leven indien de mens deugdzaam en oppassend is geweest.

Hier wordt niet ontkend dat de drie monotheïsmen waarheid bevatten. Hier wordt gesteld dat die waarheid vervormd en verkracht is om de doeleinden die Luciwther hoopt te bereiken na te streven.

Het is Luciwhers belang een bestaan in het leven te roepen, die in voorstelling nog erger is dan de wereld van deze aarde, de hel. Op die manier wordt deze materiële wereld een acceptabel zichtbaar alternatief; het minst van twee kwaden. De hemel is in deze voorstelling geen alternatief. Afgezien van de vraag of die bestaat, op zich ook al een schijntegen-stelling, zo die bestaat wie heeft er dan trek in een hemel met een wrekende 'god'heid. Die 'god'heid die zweer je dan toch af als mens. Zo tracht Luciwher het te sturen en daarmee de weg die de ziel naar die 'god'heid wil afleggen af te sluiten.

En zoals Luciwher de boodschap van de geïnspireerden die de drie monotheïsmen grondvestten, gedrieën hangen zij dezelfde 'god'heid aan, heeft kunnen vervormen, zo besturen de voormannen van die godsdiensten. In organisatie van hoog tot laag, waarbij laag moet gehoorzamen aan hoog; het Luciwher paradigma. De seculiere organisaties zijn hier navolgers van, te beginnen bij het keizer- en koningschap, heden ten dage verpersoonlijkt in de leiders van wereldwijde ondernemingen en de bezitters van macht en geld in het algemeen.

Ook het oosters incarnatie denken wordt gekenmerkt door die typisch Luciwheraanse mengeling van feit en onwaarheid. In het principe van geboorte, dood en wedergeboorte is vooral het menselijk ongeloof, of liever de onwetendheid, te zien voor wat betreft de kracht van de ziel. Kijk om je heen, zegt de door Luciwher geïmpregneerde mens, zie je al die menselijke ellende. Hoe kan een mens zich vervolmaken in één mensenleven. Daar zijn er toch meerdere voor nodig. Aldus denkt de ziel in het vlees in Luciwhers rijk, de eigen kracht, de innerlijke Liefde niet beseffend. Geboorte, dood en wedergeboorte.

Niemand, geen enkel mens in deze wereld, kan beoordelen of het leven dat iemand leidt of geleid heeft het juiste leven was om de stap naar vervolmaking te zetten. De enige die dat kan beoordelen is de ziel zelf. Zelfs de 'god'heid meet zich daarover geen oordeel aan, want de AllerEerste is vol Liefde, Licht en WarmeSchoonheid. De AllerEerste creëerde de ziel met volledig vrije wil.

Het is alleen de onwetende mens, de nog lerende ziel, die oordeelt. De mens in Luciwhers rijk, de geïmpregneerdheid van de ziel met Luciwhers principe, die hier ook een organisatie tot stand brengt met hogeren en lageren. Zij die onder aan de incarnatie ladder staan en zij die ver gevorderd zijn.

In seculiere vorm, de lagere en hogere kasten. Het was een koningszoon die de Boeddha werd.

Na enkele millennia van hindoeïsme, boeddhisme, jodendom, christendom en islam is het zover gekomen dat in al deze culturen de derde cultureel religieuze hoofdstroming steeds meer terrein wint en in het geïndustrialiseerde deel van de wereld al vrijwel de boventoon voert.

Het is de religie van het materialisme waarin een ultieme waarheid, een ziel leeft slechts een leven in deze incarnatie, volledig op zijn kop gezet is; de verst gaande verhaspeling van feit en onwaarheid. Want deze religie negeert het bestaan als ziel, voor en na het mens zijn. Deze religie hangt het genot van het zichtbare, het materiële aan. Inderdaad, volgens deze religie is het aards bestaan zo slecht nog niet mits je maar voldoende materie tot je beschikking hebt. Voor de materie wordt alles opgeofferd. Een wereld met zij die niet hebben en zij die hebben, armen en rijken, lageren en hogeren. Als een Faust verkoopt de mens nog het liefst zijn geweten voor het bezit van aards geluk en de steen der wijsheid, om vervolgens net als Faust bedrogen uit te komen.

Faust is een herinnering, een waarschuwing. Want zie hoe het gemis aan warmte en schoonheid zijn effect heeft op mensen en deze aarde. Zie welk effect het heeft als ieder de zoektocht naar de Liefde in het eigen wezen verruilt voor een snoeihard organiserend principe, het kaderend Licht, de religie van het aards bezit.

Maar niets is gedoemd en niemand is verdoemd. Ieder mens heeft een eigen levensles, het eigen karma en keert gezuiverd terug naar huis. Ieder mens leeft één leven op deze aarde om zich zijn eigen onvolkomenheid te realiseren, om zich te realiseren dat gebondenheid aan slechts een onbalans, die van de dominantie van het Licht, geen volkomenheid bracht, zich te realiseren dat vervolmaking pas dan volledig is wanneer Liefde, Licht en WarmeSchoonheid verenigd zijn in de harmonie met de AllerEerste, wanneer iedere ziel de Liefde, het Licht en de WarmeSchoonheid in harmonie in zichzelf zijn werking laat hebben.

Dat niemand oordele over een ander op aarde, want ieder kan slechts over zichzelf oordelen. Zo leert niet alleen de mens, maar ook de mensheid. De mensheid, ooit Luciwthers volk, Eewhels volk.

Ieder mens is in dit leven gekomen om uit eigen opdracht een last af te werpen. En zoals ieder mens dat na een leven op deze aarde voleindigd zal hebben, zo zal de mensheid na zijn bestaan deze aarde achter laten als een zoet geurende tuin. Dan dooft het Licht in het materieel universum. Dan is ieder weer thuis.

Luciwhers wereld

Luçal zijn de dragers van het Licht, het organiserend principe. Door de AllerEerste gecreëerd naast Liefde, het verenigend principe, en WarmeSchoonheid, het vormgevend en communicerend principe; Melnan en Eewhan. Dit zijn de AllerEerste creaties en de gereedschappen geweest om al het andere te creëren.

Zij werken als gecreëerde aspecten van de AllerEerste in harmonie in aanwezigheid van de AllerEerste. Zij werken door in de harmonie van al het door de AllerEerste gecreëerde.

De eerste incarnatie leerde dat deze krachten in onbalans komen en blijven in afwezigheid van de inspiratie van de AllerEerste. Het is de volledig vrije wil die deze onbalans mogelijk maakte en het is tevens de enige weg zelf de balans te hervinden.

De Wereld van de Eerste Incarnatie was een wereld zonder harmonie der krachten zoals die in de oorspronkelijke wereld bestond en deze krachten ontwikkelden zich zonder samenhang in de eerste wereld.

Onder het verenigend principe werden zielen verenigd die de Liefde als het bindend element van de inspiratie van de AllerEerste zagen. Zij wilden er zorg voor dragen dat alle zielen de Liefde van de AllerEerste begrepen en de noodzakelijkheid daarvan in zich voelden. Dat alle zielen in zichzelf door de afwezigheid van harmonie het gemis aan het Liefdevolle aspect daarin bewust werden.

Onder het vormgevend principe verenigden zich die zielen die in zichzelf de vonk van Warmte van de AllerEerste ontdekten. Zij wilden dit uitbouwen en vervolmaken, om deze volmaaktheid straks deel te kunnen laten zijn van de harmonie bij de AllerEerste. Zij vroegen alle zielen deze WarmeSchoonheid in zichzelf te ontdekken en deze met Liefde en Licht te verenigen.

Onder het organiserend principe verenigden zich die zielen die vooral zagen dat geen der andere principes zich konden manifesteren in een bestaan van chaos. Vormgeven in Schoonheid en doortrokken zijn van Liefde kan nooit tot harmonie leiden zonder daar een voldoende graad van organisatie aan te geven.

En Melnan zag uiteindelijk dat het niet kon lukken ieder te laten beseffen dat het bestaan slechts dan volmaakt is als alles van Liefde doortrokken is.

En Eewhan besepte uiteindelijk dat het niet mogelijk was niet te kiezen tussen het verenigend en organiserend principe . Dat het niet mogelijk

was welk principe dan ook mee te laten groeien door alleen de WarmeSchoonheid in de ziel tot in volmaaktheid vorm te geven.

En Luçal meende uiteindelijk dat alle pogingen volmaaktheid te bereiken futiel waren als de ziel zich niet ook tevens aan willekeur onttrok en besepte dat voor het uiteindelijk slagen van de terugkeer naar de harmonie bij de AllerEerste het organiserend principe onontbeerlijk was.

Na de Wereld van de Eerste Incarnatie beseften alle zielen ten volle dat de gave van de volledig vrije wil zowel de oorzaak was van de keuzes die gemaakt waren als ook tot gevolg had verder te willen gaan op de weg die in elke ziel zelf tot het verlangen en het daadwerkelijk streven leidt de drie principes in balans in zich te verenigen, om vanuit het eigen wezen een balans aan te gaan met alle krachten; door volledig vrije wil zelf de harmonie te bereiken. In uiteindelijkheid de harmonie van de AllerEerste te beseffen.

Geen ziel zag meer één aspect van de AllerEerste als het leidend principe. Elke ziel verlangde naar een eigen balans in Liefde, Licht en WarmeSchoonheid; zo deel te hebben aan de balans van het geheel, de harmonie bij de AllerEerste.

De Wereld van de Tweede Incarnatie, het huidige waarneembaar materieel universum, kent dezelfde onbalans als die aan het einde van de eerste wereld. Het wezenlijke verschil tussen de eerste en de tweede incarnatie is, dat over het huidig leven in het vlees vooraf besloten is. In harmonie en in volledig vrije wil heeft iedere ziel de weg naar de volmaakte balans uitgestippeld.

Melnan had voorgestaan alles van Liefde doortrokken te laten zijn, terwijl Luçal dit verworpen had en Eewhan alle keuzes en dus geen had gemaakt, tenzij die van de eigen belangrijkheid. Liefde was niet volledig geslaagd, Licht had willen domineren en WarmeSchoonheid had de verbinding niet tot stand kunnen brengen.

De Wereld van de Tweede Incarnatie zou een spiegel gaan worden. Een spiegel voor de eerste wereld, met ook alle consequenties daarvan voor het dagelijks leven. In die materiële wereld zou Liefde afwezig zijn, behoudens het verlangen naar Liefde in ieder mens. In die wereld zou WarmeSchoonheid het waarlijk communicatiemiddel tussen mensen worden. In die wereld zou het organiserend principe de dominante factor worden.

Een wereld waarin het volk van Luçal uit de eerste wereld onderworpen zou zijn aan slechts Luciwhers wetten, hevig verlangend naar de Liefde, maar ook in staat gesteld het verlangen in elkaar waar te nemen door WarmeSchoonheid, de echtheid van elk mens, elke ziel te kunnen zien.

Deze wereld, de huidige materiële wereld, is dan ook Luciwhers wereld. De wereld waarin Luciwher en Alnatrea hun kracht hoogtij kunnen laten vieren. Slechts om te leren dat organisatie en hiërarchie niet bestendig zijn. Want net zoals alle zielen die in de mens incarneren hun directe herinnering aan de oorspronkelijke wereld tijdelijk verliezen, zo wilden Luciwher en Alnatrea de onbalans leven om te kunnen groeien naar de balans van de harmonie. Zoals in de eerste wereld Luciwher de zielen van Licht onder zich georganiseerd had, zo tracht hij weer te organiseren. Zo is in deze wereld iedereen een ondergeschikte. Daarbij laat Luciwher

geen middel onbeproefd. Het is in zijn belang deze wereld, en daarmee zijn principe, voor te stellen als de verkieslijke boven een wereld van eeuwige verdoemenis, een hel en als zichtbaar alternatief voor een wereld waar alles als vanzelf mooi en goed zou zijn, de gebraden kippen vanzelf je mond in vliegen, een paradijs, een hemel; waar nog nooit iemand van teruggekeerd is om het bestaan er van te bewijzen. Want bewijzen willen zij die organiseren zien; bewijzen! Bewijzen verzamelen, tellen en rangschikken, in hokjes duwen en theorieën opstellen. En dat alles met het zichtbare, het direct waarneembare als object, geen ander object.

Hoe klein is het kleinste deeltje, hoe ver is de verste grens van het heelal. Zo wordt de mens gevangen gehouden in dit universum van materie. Niet beseffend nog dat het meest elementaire deeltje niet een muon of een quark is, maar dat de elementaire krachten Liefde, Licht en WarmeSchoonheid zijn. Denkend dat de grens van het waarneembare heelal miljarden lichtjaren ver weg ligt en niet beseffend dat de verbinding met de oorspronkelijke wereld voorbij die grens, in ieder mens aanwezig is.

De materiële tijdelijkheid is slechts een condensatie, een uitstulping van de eeuwigheid. Een vingerknip van de AllerEerste die nog na dendert als een oerknal; een universum dat op zal houden te bestaan als iedereen weer thuis is, een slot in een eindimplosie dat als een fantastisch vuurwerk het feest van de hereniging zal opluisteren. Het is de

AllerEerste die dit universum gecreëerd heeft en het is Luciwher die het heeft georganiseerd.

Door wetenschappers de micro- en macrokosmos te laten bestuderen en weer anderen plastic emmers te laten vervaardigen, heeft Luciwher niet alleen deze mensenwereld georganiseerd, maar ook hiërarchische verhoudingen aangebracht.

En toen de mens de Liefde miste, heeft Luciwher om de innerlijke zoektocht te verhinderen de haat bedacht. Een schijn tegenstelling om de mens tot een keuze te dwingen. En de haat werd verguld om hem te maskeren. De haat heeft al vele namen gehad. Van bescherming tegen hen die ons voedsel willen stelen, tot concepten als nationalisme, culturele identiteit, of politieke ideologie. Organisatie en hiërarchie; wij en die anderen. Een poging tot vernietiging van het verenigend principe. En waar de ware Liefde, het innerlijk contact, gepredikt werd, snelden zij toe die dit organiseerden. Godsdiensten ontstonden. Niet een, maar meerdere; wij en die anderen.

Zo organiseert Luciwher. Zo verdeelt en heerst Luçal. Het enig doel van hiërarchieën is de Liefde onontdekt te laten. Van de laagsten in de hiërarchie die zich onderdrukt voelen en wanhopen aan de zin van dit bestaan, tot zij die boven in de hiërarchie staan, de meeste macht hebben en die allen beseffen uiteindelijk machteloos te staan. Want deze wereld is niet te veranderen door macht te vergaren, of geld en andere rijkdommen; niet voor een individu, niet voor een groep.

Geen instrument dat van Luciwher komt zal deze wereld vervolmaken. Organisatie zal niet leiden tot geluk. En deze wereld zal ook nooit volmaakt worden, want de Liefde is niet op aarde, anders dan de Liefde die in ieder van ons huist en die alleen herkend kan worden door de echtheid, de Schoonheid van de ander trachten te zien, dit in Warmte aan elkaar kenbaar te maken.

Er is geen ik, er zijn geen wij en die anderen. Er is alleen wij.

Leven is boete doen?

Zolang de mens op aarde rondwaart, zolang bestaat het idee dat de mens op aarde is om een schuld in te lossen. Of het nu religieus getint is of later een psychologische wending meekreeg, het idee van inlossen is niet te verdoezelen of te ontkennen. Luciwher kan het niet verhinderen, zoals hij ook de ontdekking van de Liefde uiteindelijk niet kan voorkomen.

Wel kan Luciwher zijn instrumenten gebruiken om de waarheid met leugen te vermengen, schijntegenstellingen te creëren in het verlangen de ziel het spoor bijster te maken en de weg terug naar de Liefde te hullen in een mist.

Zo is het concept van leven van een tweede incarnatie door Luciwher verwrongen tot het concept van schuld en boete.

Het leven in een tweede incarnatie, het leven van alle zielen in deze materiële wereld, heeft maar een doel, het hervinden van de balans, ieders balans, en de uiteindelijke stap naar harmonie te zetten. Het ontdekken van de Liefde door ieder van ons in onszelf is de belangrijkste stap in het vinden van die balans en de uiteindelijke harmonie bij de AllerEerste.

Het ontdekken van de innerlijke Liefde en het hervinden van de balans is niet alleen een abstracte weg. Sterker, het menselijk denken speelt slechts een rol in tweede fase tijdens het afleggen van die weg. Het is het menselijk ervaren en voelen in dit aardse leven dat de hoofdbestanddelen van het leven bevat op de weg naar de balans. Wat een mens denkt en wil is een gevolg van het lot en de ervaringen in deze wereld.

Het lot en de ervaringen zijn in volledig vrije wil zelf gekozen en bepaald voor men het leven hier begon. De keuze van dat lot en die ervaringen is het leren dat men wil, met het 'falen' uit de eerste incarnatie als

uitgangspunt. Nogmaals, niet alleen in abstracte vorm, maar vooral heel concreet.

Een vereenvoudigd voorbeeld. Wie in de eerste wereld een machtig persoon was en daarbij een ander onderdrukte, zal in de tweede wereld daar het perfecte spiegelbeeld bij uitzoeken. Voor de hand lijkt te liggen dat die persoon in deze materiële wereld een leven zal leiden van onderdrukt zijn. Evenzo voor de hand ligt dat deze persoon opnieuw in een leidersrol komt, maar dit ten positieve zal willen gebruiken; daarbij ook de onmacht van de macht ervarend. En evenzo ligt voor de hand dat deze persoon opnieuw in een onderdruk-kende machtspositie komt, tegen wil en dank ervaart deze, en uit de rol geen vreugde kan putten en een innerlijke verscheurdheid zal ervaren.

In oneindige variatie is deze tweede wereld een spiegelbeeld voor de eerste. Te ontdoen wat werd gedaan, de weg naar de Liefde te vinden, de Liefde die ooit werd versmaad. De Liefde, naast Licht en WarmeSchoonheid, een aspect van de AllerEerste.

Voor de een zal het ontdekken van de innerlijke Liefde relatief vroeg in het leven komen, voor de ander relatief laat. Maar komen doet het. Een ieder zal de balans in het leven vinden, al is het op het sterfbed. Want het gaat uiteindelijk niet om dit leven op aarde, of men hier het geluk en de voldoening vindt. Een gelukkig en harmonieus leven of een rampzalig en eenzaam leven zijn beide voorbereidingen op het bereiken van de volmaaktheid in de harmonie bij de AllerEerste. Waarbij aangetekend moet worden dat geen enkel mensenleven compleet gelukkig en harmonieus of totaal rampzalig en eenzaam is.

In Luciwher's wereld nu worden de verschillen tussen levens van mensen hiërarchisch uitgelegd; welke godsdienst of non-religie men ook beziet. Een bedelaar is er slecht aan toe en heeft een harde leerschool alvorens "het rijk der hemelen" te betreden. Zo kan men het althans uit Jezus' woorden halen; maar vaker ziet men tegenwoordig een bedelaar als iemand die zijn toestand als straf opgelegd heeft gekregen of aan de bedelstaf zijn het gevolg van een luie houding.

Maar wie de bedelaar een aalmoes verstrekt doet een goede daad. Om in die zin goed te doen, dient men dus geld te hebben. De sussing van het geweten van de rijken van deze aarde. Letterlijk het sussen, het dempen van het geweten; het is het werk van Luciwher.

Dit is maar een klein voorbeeldje, niet eens een onbekende, voor de verdraaiingen van Luciwher. Want uiteraard is het een goede daad met anderen te delen. Om het als rechtvaardiging te gebruiken voor het

opeenhopen van bezit is weer zo'n typische vermengeling van waarheid en leugen.

De grootste vermengeling met leugen zit hem natuurlijk in het verhullen van het leren in deze tweede wereld en het groeien naar balans en harmonie. In een wereld waarin de pijn van het leven gezien wordt als de schuld en boete die men moet doen ten overstaan van een wrekende 'god', wordt de 'god' op den duur afgezworen en blijft de Liefde onontdekt.

En in een leven waarin het ongeluk dat iemand overkomt gezien wordt als iets dat 'god' de mens aandoet, wordt het onbegrijpelijk dat die 'god' ook Liefde is. Kijk naar hoe de westerse wereld ontkerkelijkte na de monstrueuze moord op miljoenen Joden, homo's en lesbiennes, zigeuners en nog eens miljoenen soldaten aan de fronten.

Een 'god' die dit toestaat verwerpt men toch. Want wat was in hemelsnaam de schuld van Anne Frank, wat was de boete die de vijftienjarige jongen moest doen die een kneep in de wang kreeg en Berlijn mee moest verdedigen.

Geen weldenkend mens in de christelijke wereld kon dit op den duur verwerken, zonder van het geloof te vallen. En de religie van het materialisme kon zijn intrede doen.

Maar ook in de islam en het boeddhisme is deze vorm van schuld en boete een centrale leerstelling en daarom zullen deze religies de weg van het christendom volgen. Een proces dat zeer versneld kan worden door het steeds verder doordringend materialisme.

En om dit oprukkend materialisme te keren staan overal de nieuwe goeroes en de nieuwe ayatollah's op om de mensen terecht te wijzen. Weinig begrijpen zij van wat zij doen, want door hun vermaningen van bovenaf over de massa's te strooien, voldoen zij aan Luciwthers hiërarchisch principe. Doe boete, doe boete, roepen deze mannen van bovenaf de berg, de kansel of de minaret. Zij zullen in hun leven leren dat er niemand meer naar hen zal luisteren.

En Luciwther smeedt zijn plannen zo, dat het zou kunnen worden dat ieder naar zijn wetten leeft. De wetten van het materieel waarneembare. Maar wie dit leven ziet voor wat het is, het ziet als de leerschool die het is om de Liefde te ontdekken die in ieder van ons klaar ligt om ontdekt te worden, zal voor dat wat hem overkomt niet de schuld op een ander schuiven, maar zal er de consequenties uit trekken.

Wie schuld en boete loskoppelt van het hiërarchisch stelsel van Luciwher en dat als het begin ziet van het oppakken van de eigen verantwoordelijkheid, die zal de Liefde ontdekken.

Een Liefde die niet meer zijn tegendeel heeft in haat. Bijvoorbeeld haat voor Luciwher die ons allen van het echte pad tracht te houden. Maar de ontdekking van de Liefde die samen met WarmeSchoonheid en het Licht dat men zelf is, er voor zorgt dat ieder mens, elke ziel de balans vindt.

En zo zal het gaan, want op den duur zal ook Luciwher de Liefde ontdekken.

Het leren en perfectioneren van de ziel

De ziel van het water is onveranderlijk, evenzo de ziel van de steen. Zij hebben de Liefde nooit verworpen. Zij zijn, zij zijn echt en in hun echtheid zijn zij pure Liefde: zij kiezen niet te geven aan de een en aan de ander niet, zij oordelen niet over hoe zij in het geheel een plaats hebben, zelfs niet wanneer zij in dit rijk van Luciwher bezoedeld worden. Zij kennen het Licht, maar zijn er niet onderhorig aan, noch kan het Licht hen overheersen. Elke vorm van organisatie accepteren zij en gebruiken zij naar eigen inzicht in Liefde. Dit kan door hun echtheid, hun balans tussen Liefde en Licht in WarmeSchoonheid.

Equilibrium

De berg, hij staat er; het water, het vloeit. De berg voelt geen pijn als het water een grot in hem uitholt; het water verliest zich niet als het opgedeeld wordt in de haarvaten van het steen. Het water draagt en laat los, blijft zichzelf, blijft echt, is Liefde. Onveranderbaar en eeuwig van ziel.

De boom en het dier; zij leren, maar niet de Liefde en ze kennen het Licht. Hoog georganiseerd en in een echtheid die voor elk dier en elke boom vast ligt. In hun Liefde kiezen zij niet wie eet en wie gegeten zal worden. Zij kennen echter niet de balans zoals het water en de steen. Zij zijn de slaaf van het Licht en zij zijn op zoek naar bevrijding uit die slavernij door de zoektocht naar WarmeSchoonheid op aarde aan te gaan.

De mens, hij leert. Het zijn de zielen van Licht en daarnaast de zielen van WarmeSchoonheid, die op zoek zijn naar de zielen van Liefde. De zielen die op aarde op zoek zijn naar Liefde weten door hun zoektocht dat het de Liefde is die ze ontberen.

De ziel die wij allen zijn verandert, verandert wezenlijk. Want wat er buiten is, kan naar binnen gebracht worden. En nog meer, want de ziel contempleert, de ziel kiest, de ziel weet en beslist.

Het is de volledig vrije wil die de ziel onderscheidt van alle andere ziel, de ziel van water en steen, de ziel van boom en dier. Het is de volledig vrije wil die de ziel, de mens, in staat stelt te benoemen. Te zien dat de steen

Liefde en Licht is in WarmeSchoonheid, te zien dat het dier zowel zichzelf als een slaaf is en WarmeSchoonheid ontbeert.

Zo werken de delen der schepping voor elkaar en voor zichzelf. En opnieuw is het de volledig vrije wil die de ziel, de mens, in staat stelt compleet te leren, daar waar de steen en het dier zijn.

Zo is het grootste geschenk van de AllerEerste ook de grootste last en de mooiste opdracht. Zoals de AllerEerste de ziel daardoor in staat stelt zichzelf te begrijpen, zo stelt de ziel daardoor zichzelf in staat de AllerEerste te begrijpen.

Een van de stadia daarin is het mens zijn. Zoals de zielen van Licht in de mens hunkeren naar Liefde, zo hunkeren de zielen van Liefde naar de terugkeer van de zielen van Licht, om gezamenlijk verbonden te worden in WarmeSchoonheid. Zoals de zielen van WarmeSchoonheid hier geketend worden door de zielen van Licht, zo hunkeren zij naar de Liefde om de balans mogelijk te maken.

Het doel van de tweede incarnatie is geen ander dan die van de eerste incarnatie. Voor de zielen van Liefde, te weten wat het is de zielen van Licht en WarmeSchoonheid te ontberen. Voor de zielen van Licht, te weten wat het is de zielen van Liefde en WarmeSchoonheid te ontbreken. Voor de zielen van WarmeSchoonheid, te weten wat het is de zielen van Liefde en Licht te missen. Voor allen, te weten, in het wezen te voelen en te beseffen niet compleet te zijn.

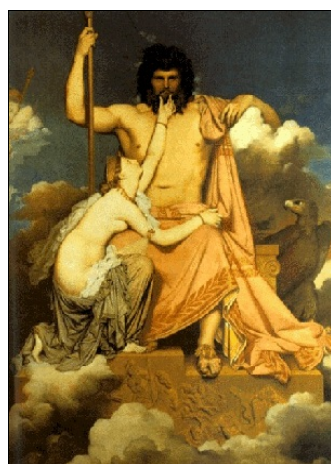
Wanneer, als de tijd eindigt, alle zielen herenigd zijn en de balans weer hersteld is, dan hebben alle zielen geleerd. De steen en het water blijven zichzelf en zullen alleen uit Liefde en WarmeSchoonheid door het Licht gevraagd worden hun verschijnen aan te passen. De boom en het dier zullen compleet zijn door hun hervonden balans van Licht en Liefde in WarmeSchoonheid. Door de WarmeSchoonheid zullen zij hun stem hervinden.

De zielen die in de mens en niet in de mens waren, hebben geleerd en zullen in balans zijn. Zij zullen dan waarlijk de eerste stap kunnen zetten op weg naar het perfectioneren van de ziel, het begrijpen van de AllerEerste. In de oorspronkelijke wereld waar leven en leren geen pijn doet, want Liefde, Licht en WarmeSchoonheid zijn dan herenigd, de aanwezigheid van de AllerEerste zichtbaar.

AllerEerste: de namen van 'God'

Het onzegbare zeggen, het alles omvattende uitspreken. Wanneer daar één woord voor zou zijn, dan moet dat toch wel de naam van de AllerEerste zijn, de naam Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva.

Is er één woord? Die ene naam bestaat, maar mensen kunnen het ene woord, die naam, niet uitspreken. Niet omdat het heiligschennis zou zijn de naam uit te spreken - zoals de ouden beweerden. Mensen zijn gestenigd, verbrand, omdat zij 'de heiligste naam' uitgesproken hadden.

Zie hier Luciwhers werk; de angst voor de Creator! Al waar angst een rol bij speelt is niet het werk van de AllerEerste!-

De naam van de AllerEerste, Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva is onuitspreekbaar omdat wij mensen zijn en om die reden onze vermogens tot uitspreken beperkt zijn. Wij zijn te beperkt voor het kunnen noemen, het in staat zijn uit te spreken, van de gehele naam van de AllerEerste.

Per definitie is het in deze wereld geven van een naam aan de AllerEerste een daad van beperking, het noemen van slechts één aspect. Bovendien zijn Jahwehgodallah of

Brahmāvisnusjiva namen die niet alleen beperkte namen zijn in de zin van, slechts een deel van de naam wordt genoemd, het zijn alle bovendien namen die horen bij alleen één cultuur, een naam die van slechts één groep mensen komt. Het zijn ook namen die van bovenaf verordonneerd zijn, die door één aan allen opgelegd wordt - hiërarchie is het kenmerk van Luciwher.

De naam die echt is, is van alle mensen, van alle zielen; hier en in de oorspronkelijke wereld waar iedereen zijn aanvang en zijn bestemming heeft. Het is niet alleen een naam die door onze ziel uitgesproken kan worden, ook het water kan die naam uitspreken, zo ook de boom.

De naam die wij op aarde, in de Wereld van de Tweede Incarnatie, kunnen uitspreken, een naam die echt is, komt bij elk mens uit het eigen hart; er zijn geen beperkingen aan die naam. Elke naam die in Liefde uitgesproken wordt is de juiste naam. Vader of moeder, oervader of oermoeder is om dezelfde reden een goede naam; elke naam die uitgesproken wordt met de nieuw ontdekte Liefde in het hart, die in

verbondenheid met WarmeSchoonheid in Wijsheid door de eigen ziel wordt ontdekt, die naam is de juiste naam.

De naam kan niet uitgesproken worden in ontzag waar angst een deel van is. De naam kan niet uitgesproken worden uit eerbied waar onderdanigheid een deel van is. De naam kan niet uitgesproken worden in vreeze waar vrees een deel van is.

De naam kan niet misbruikt worden als in een vloek, want wie vloekt spreekt alleen over de eigen vermeende onmacht. De naam kan niet uitgesproken worden als gepreveld tot de

AllerHoogste

als men zichzelf beschouwt als het allerminste.

De naam uitspreken is als het concipiëren van een kind, niet als het bedrijven van de geslachtsdaad. De naam uitspreken is als het herkennen van wie men zelf is, het erkennen van wat men zelf is.

Wanneer in samenspraak met alle zielen in de oorspronkelijke wereld, alle zielen op aarde de naam van de AllerEerste uitspreken in harmonie, dan wordt de gehele naam van de AllerEerste uitgeroepen. Wie de naam zo wil uitspreken in Liefde en Licht verbonden door WarmeSchoonheid, diens naam wordt uitgesproken door de AllerEerste; en ieders naam is al uitgesproken door de AllerEerste.

De gereedschappen van de AllerEerste

Vraag hier niet waarom alles bestaat; zie dát alles bestaat. Want niet alleen dat wat met materiële ogen zichtbaar is bestaat, ook dat waarnaar de ziel uitziet bestaat. Wanneer de ogen vergaan zijn tot stof, ziet de ziel de vervulling van het verlangen: de balans tussen RechtvaardigeLiefde, InziendLicht en WarmeSchoonheid, ziet de ziel de weg naar vervolmaking van de wereld waar iedere mensenziel vandaan komt en naar terug keert.

De ziel zelf, elke ziel, zal in balans zijn in zichzelf en in harmonie met elk ander, zodat de volmaaktheid door de zielen uit eigen beweging tot stand gebracht kan worden. Elke ziel is instrumenteel in het groeien naar de volmaaktheid van het geheel, zoals elke ziel in zichzelf de volmaaktheid voller maakt.

Het leerproces in perfectie is een proces dat zonder pijn, vallen en opstaan, voortgaat, want in de oorspronkelijke wereld is de inspiratie van de AllerEerste voortdurend en onbeperkt aanwezig en waarneembaar. Leren in de oorspronkelijke wereld doet geen pijn.

Het leren, groeien, vervolmaken, is een oneindige beweging, omdat in

tegenstelling tot het eindig materieel universum waar de mens nu leeft - het oorspronkelijk universum, net zoals de AllerEerste, oneindig is. Elke ziel heeft zichzelf middels incarnatie in balans gebracht, zodat de ziel het waarom van het bestaan ziet, voelt en begrijpt. Op deze wijze is de ziel instrumenteel in de harmonie in

een oneindig, grenzeloos universum. Want het is niet het commando van de AllerEerste dat harmonie en volmaaktheid oplegt, het is de volledig vrije wil van elke ziel die de inspiratie van de AllerEerste aanwendt om de volmaaktheid van wat de AllerEerste creëerde mede inhoud te geven. Het is de onbegrensde Rechtvaardigheid en Liefde, Inzicht verlenend Licht, Warmte en Schoonheid van de AllerEerste die onze ziel deze gift van de volledig vrije wil gaf.

Het is de onbegrensdeheid van de AllerEerste die vorm koos, het is de AllerEerste die uit de onbegrensdeheid gaf. Uit de onbeperkteid nam de AllerEerste dat wat nodig was om te creëren. De AllerEerste creëerde,

verzelfstandigde, het gevoel: RechtvaardigeLiefde. Een duade van overgave en juistheid, met de overgave om het totale te doen in datgene wat in het hart als juist gevoeld wordt. In deze creatie legde de AllerEerste alles wat in de AllerEerste passie, onvoorwaardelijke en blinde keuze, onvermijdelijkheid is. En omdat de AllerEerste heel en geheel is, creëerde de AllerEerste RechtvaardigeLiefde als het vrouwelijke en het mannelijke. Het vrouwelijke kreeg het mannelijke in zich en het mannelijke kreeg het vrouwelijke in zich; een twee-eenheid om elkaar tot inspiratie en ondersteuning te zijn. Met de duade RechtvaardigeLiefde creëerde de AllerEerste alle zielen van RechtvaardigeLiefde, liet de AllerEerste de duade van de AllerEerste.

De AllerEerste nam meer uit de AllerEerste en gaf, creëerde, en zette naast de niets ontziende overgave de niets ontziende scherpte; plaatste naast de volstrekke passie de volstrekke helderheid, het weten: het Licht dat Inzicht geeft, InziendLicht. Een duade van volstrekke uiteenrafeling en analyse. Een duade waarin de AllerEerste het vermogen verzelfstandigde om totaal te begrijpen en samenhang te bevatten; door het geringste het geheel te kunnen begrijpen en in het geheel de werking van elk detail te kunnen doorgronden.

En zoals de AllerEerste heel en geheel is, creëerde de AllerEerste het InziendLicht als man en vrouw, waarbij het vrouwelijke het mannelijke in zich kreeg en het mannelijke het vrouwelijke in zich kreeg. Zo werd dit duade een twee-eenheid, waarbij elk de ander ondersteunen en inspireren kon. En met ook dit duade als instrument, creëerde de AllerEerste alle zielen van InziendLicht, liet de AllerEerste de duade van InziendLicht alle zielen van InziendLicht creëren door de inspiratie van de AllerEerste.

En zoals de AllerEerste heel en geheel is, zo creëerde de AllerEerste het duade waardoor het gevoel zich kon verbinden met het verstand. De duade waardoor aan RechtvaardigeLiefde Warmte gegeven wordt, waardoor RechtvaardigeLiefde ook mededogen wordt, waardoor RechtvaardigeLiefde ook inlevend wordt, waardoor RechtvaardigeLiefde een aspect van Schoonheid wordt verleend om zo het vermogen te verkrijgen alomvattend te worden.

De duade dat de verbinding tot stand brengt tussen gevoel en verstand waardoor het mathematische van InziendLicht Schoonheid verleend wordt, waardoor InziendLicht behalve begrijpen ook verstaan wordt, waardoor bevatten ook omvatten wordt, waardoor InziendLicht een aspect van Warmte wordt verleend om zo het vermogen te verkrijgen niet verzegend maar versmeltend te worden.

De AllerEerste nam uit de AllerEerste en gaf en creëerde zo het duade dat straalt, dat aan alles glans verleent, dat als een druppel in elk oppervlak kan duiken om met het oppervlak, als een kroon het oppervlak te ontstijgen. Het duade dat aan alles een energie verleent waardoor het niet in- en op zichzelf staat, maar het een uitstraling geeft waardoor alles voor elkaar ondersteuning en inspiratie vormt.

En zoals de AllerEerste heel en geheel is, creëerde de AllerEerste WarmeSchoonheid als vrouw en man, waarbij het vrouwelijke het mannelijke in zich kreeg en het vrouwelijke het mannelijke in zich kreeg. Zo werd dit duade een twee-eenheid waarbij de een de ander tot inspiratie en ondersteuning kon zijn. En met de duade van WarmeSchoonheid in handen creëerde de AllerEerste alle zielen van WarmeSchoonheid, liet de AllerEerste de duade van WarmeSchoonheid alle zielen van WarmeSchoonheid creëren door de inspiratie van de AllerEerste.

Zoals de AllerEerste heel en geheel is, zo creëerde de AllerEerste de duaden van RechtvaardigeLiefde, InziendLicht en Warme-Schoonheid als de drie-eenheid om elkaar te kunnen ondersteunen en de inspiratie van de AllerEerste te kunnen voelen, begrijpen en uit te stralen; om door de creaties RechtvaardigeLiefde, InziendLicht en WarmeSchoonheid inspiratie te kunnen laten vloeien naar alles wat uit deze creaties voortvloeide.

Want de AllerEerste creëerde RechtvaardigeLiefde, InziendLicht en WarmeSchoonheid en de zielen die daardoor verder gecreëerd konden worden niet om de grote patriarch, de grote matriarch te worden. De AllerEerste creëerde niet om te bevelen, maar om groots te zijn, zoals de bergtop alleen bergtop is doordat de berg er is, doordat het dal en de vallei er zijn. Zodat de rivier van inspiratie naar beneden kan doordringen, zodat druppels zich kunnen verzamelen tot een stroom, een machtige rivier die alles en iedereen bevloeit alvorens magistraal in zee uit te monden.

De AllerEerste is de bergtop, de berg en het vloeiend bevoeiende water. En wij zijn daar deelgenoot van, van harte uitgenodigd de berg, het dal en de vallei te zijn en daar naar eigen inzicht met elkaar in volledig vrije wil rond te lopen.

De aard van de Oorspronkelijke Wereld

De plaats waar de mens na de dood naar toe gaat, heeft al vele namen gehad: de Onderwereld, het Elysium, Walhalla, de Hemel, het Brahman. Elke 'godsdienst' belooft de mens dat daar het eeuwige leven wacht. Een eeuwig leven, maar met wat? Eeuwig lekker eten? Eeuwig uitslapen, laat opstaan? Eeuwig nooit meer werken? Eeuwig vakantie? Eeuwig zonneshijns met alleen regen wanneer de planten het nodig hebben? Geen 'godsdienst' op aarde geeft een beeld van het leven na het bestaan

Walhalla

op aarde, behalve de continuering van wat in een bepaalde cultuur als het opperste aards geluk wordt gezien. Eeuwig op jacht voor de Indianen, eeuwig op strooptocht voor de Vikingen, een eeuwige staat van gelukzaligheid voor de Boeddhisten, een eeuwige kerkdienst voor de Christenen en een eeuwig formeel correcte samenleving voor de Moslims.

Maar omdat alles wat aan Luciwher gebonden is niet verder reikt dan deze aarde, het materieel universum, kan geen 'godsdienst' op aarde een realistisch beeld geven van het bestaan na het leven op aarde. Het ontsluiten van dergelijke mysteriën -er is overigens niets geheimzinnigs aan- is ook geenszins de bedoeling van aardse godsdiensten want religies op aarde zijn er juist voor bedoeld om de mens een vals beeld voor te

houden, de mens te weerhouden van de ontdekking van het contact met de oorspronkelijke wereld.

Elke religie op aarde dient het doel van Luciwher vaak hier genaamd de boze of de duivel- en elk bericht aan de levenden op aarde zal hij willen corrumperen. Zoals het bericht aan Abraham, aan de Boeddha, aan Jezus en aan Mohammed vervormd werd, zo zal Luciwher elk bericht uit de oorspronkelijke wereld proberen te corrumperen, zodat het zijn doel dient: het voorkomen van de ontdekking van de Liefde en het verhinderen van het herstel van het contact met de oorspronkelijke wereld.

Tracht dan ook niet hier op aarde het paradijs te hervinden, want men loopt dan achter valse idealen aan. Bovendien past men zich dan in een organisatie in politiek of religieus-; organisatie is het kenmerk van Luciwher.

Het enige contact met de oorspronkelijke wereld loopt via de geleideziel en elke ziel op aarde, elke mens zal dit contact bij volle verstand vinden, de echtheid ervan ervaren. Geen mens zal meer een rabbi, priester, monnik, mullah of goeroe van deze aarde nodig hebben, omdat elke mens zelf de eigen leermeester is, daarin begeleid door een ziel van Liefde die nu, op dit zelfde moment in de oorspronkelijke wereld bestaat: de geleideziel.

Met al zijn miljarden jaren is ons materieel universum slechts een stofje op de schoen die het pad van de eeuwigheid bewandelt. En elke ziel, ook op aarde, is een ziel die deel uitmaakt van de eeuwigheid; de eeuwigheid die bestond voordat het materieel universum gecreëerd werd, die nu bestaat en bestaat nadat het stoffelijk universum niet meer is.

De eerste wereld en de tweede wereld zijn 'slechts' stadia van het leren van de ziel. Een leren dat zijn wortels en bestemming in de echte, de oorspronkelijke wereld heeft. De oorspronkelijke wereld is het bestaan waar ieder mens vandaan komt en waarnaar ieder mens terugkeert.

De oorspronkelijke wereld is geen plaats waar alle aardse noden gelenigd worden. Elke 'godsdienst' op aarde spiegelt de mens iets dergelijks voor en door 'het hiernamaals' zo te verbeelden wordt de mens, de ziel die de mens is, er actief van weerhouden de kern van het bestaan en dus de kern van het wezen van de oorspronkelijke wereld te ontdekken.

Er is geen hiernamaals voor hen wier handelen op aarde goedgekeurd wordt, zomin als er een hel is voor hen wier handelen op aarde afgekeurd wordt. Beide aannames zijn vals, omdat ze het bestaan van de mens in het materieel bestaan als uitgangspunt hebben. Terwijl het leven in de

stoffelijke wereld niet anders dan een stadium is in het leren van de ziel in de eeuwigheid. De ziel leerde voor het materieel universum in het leven geroepen werd, de ziel leerde in de eerste wereld en leert in de tweede wereld; de ziel leert wanneer deze naar huis terug is gegaan naar de oorspronkelijke wereld.

De oorspronkelijke wereld is geen eeuwig vakantieparadijs, maar een wereld waarin de ziel bestaat zoals die bestaat in de materieel waarneembare wereld; de huidige zichtbare wereld is immers een afspiegeling van de oorspronkelijke wereld. Iedere ziel is in de oorspronkelijke wereld bezig het bestaan vorm te geven; een vormgeving die niet gebaseerd is op status, macht en inkomen, maar op de talenten van het wezen van de ziel. De ziel kan daar ten volle ontplooiën wie en wat de ziel is; de kenmerkende kern van elke ziel kan in de oorspronkelijke wereld tot uiting komen en het leren door de eeuwigheid is het vervolmaken van die kern en van de vormgeving die de ziel ervan in het bestaan verwezenlijkt.

Het wezenlijke verschil tussen de zichtbare wereld en de oorspronkelijke wereld is dat leren thuis geen pijn doet, zoals dat pijn doet in de stoffelijke wereld. Leren in de stoffelijke wereld doet pijn, omdat het Luciwhers wereld is en de zielen zich hier aan de alleenheerschappij, de terreur van Luciwher dienen te ontworstelen. De ziel op aarde wil zich ontworstelen aan de dictatuur van Luciwher, niet door hem te verlaten of te ontkennen, maar door de Liefde te ontdekken; het verband tussen Licht en Liefde in WarmeSchoonheid te leggen.

De zielen op aarde zijn zielen van Licht en de ziel kan nooit het eigen wezen loslaten; dat wordt ook niet gevraagd, dat kan niet geleerd worden. Wat geleerd wordt is de samensmelting met de Liefde, het ontdekken van de Liefde en die band in Warme-Schoonheid te smeden.

En de zielen die nog op aarde zijn en zielen van WarmeSchoonheid zijn dienen evenzeer de Liefde te ontdekken, zodat zij het Licht dat zij in de eerste wereld al geaccepteerd hebben, kunnen verbinden met Liefde.

In deze wereld van Luciwher doet leren pijn, omdat Luciwher de zielen op aarde wil weerhouden van de ontdekking van de Liefde. Het zoeken van de Liefde is dan ook een zoektocht, een leertocht tegen de elementen in, waarin de ziel honger en kou lijdt.

Maar terug in het huis van herkomst zal de ziel gelaafd en verpleegd worden en is de leertijd in de materie voorbij. Het leren van de ziel, het perfectioneren, zal dan niet meer in pijn gebeuren, want terug in de oorspronkelijke wereld na geleerd te hebben in de wereld van Luciwher,

is de ziel weer in harmonie; de hereniging tussen Licht en Liefde in WarmeSchoonheid, de balans is hervonden.

Wie zich een voorstelling wil maken van de wereld waar ieder van ons vandaan komt en waar iedereen naar terugkeert, beschouwt niet waar het hem en haar in de materie aan ontbreekt, maar waar het in de ziel aan ontbreekt. Wie wil weten wie hij en zij in de oorspronkelijke wereld is, die kijkt niet naar wat in het stoffelijke verlangd werd, maar waar de ziel in diepste wezen naar verlangt. Het beeld dat hieruit naar boven komt, komt langzaam in een leven van rijping en waarlijk zelfonderzoek; een zelfonderzoek waarin de materiële belangen van deze wereld niet ter zake doen -slechts de weg verbeelden waarlangs het innerlijk doel bereikt kan worden-.

Geen rabbi, priester, monnik, mullah of goeroe, geen 'godsdienst' ter wereld kan de mens vertellen hoe de wereld na deze eruit ziet of hoe de ziel daar zal bestaan. Het is alleen de individuele ziel zelf die op deze vragen het antwoord kan geven. En wie rijpend in het leven zijn en haar gedachten en gevoelens hierover uitspreekt, zal merken dat het beeld eenduidig is.

De eerste en tweede wereld

Van welk een Schoonheid is de wereld waarin wij allen kwamen. Hoe schitterend, imposant, poëtisch, inspirerend onze huidige materiële wereld ook kan zijn, het is niet meer dan de stoffelijke representatie van de wereld van onze kinderjaren: de wereld waarin wij ons bestaan kregen van de Schepper; een wereld waarin de AllerEerste ons het Licht gaf om te zien, de Liefde om te voelen en de WarmeSchoonheid om ons weten en voelen aan elkaar kenbaar te maken. Weinig begrepen wij nog van de gaven die wij gekregen hadden; weinig begrepen wij van het Licht, de Liefde en de WarmeSchoonheid, weinig begrepen wij van het waarom hiervan.

We aanvaardden het bestaan van alles als het geschenk van de AllerEerste en wij dankten de AllerEerste dat alles was zoals het was. Wij waren als de planten van het veld, de dieren in het veld en de gevleugelden boven het veld. Wij bekommerden er ons nog niet om waarom alles was, wij ervoeren alleen dat alles met elkaar samen was en dat alles zo moest zijn.

Hoe lang dit alles zo geweest is, is niet in jaren of zelfs eonen uit te meten, zoals we iets uitmeten in ons stoffelijk bestaan. In de wereld waarin wij tot bestaan kwamen, wordt niets gemeten; die wereld is onmeetbaar, onbegrensd en onbeperkt, zonder tijd. Niets is ondermaats of bovenmaats, alles heeft z'n zijn en is zoals het is: volkomen harmonie. En toen wij zagen en ook begrepen dat alles is zoals alles is en dat ook accepteerden, konden wij zien dat wij behalve het leven nog een gave hadden gekregen van de AllerEerste: we konden vragen waaróm alles is zoals het is. Pas toen wij volkomen zagen, totaal konden voelen en dat elkaar konden zeggen, werd ons de gave onthuld zodat we ons konden afvragen waarom dit alles toch was. Niet het waarom in de zin van oorzaak of reden, want die was altijd bij ons; de AllerEerste gaf ons bestaan zin, de inspirator was immer bij ons.

Nee, het ging om het antwoord op het waarom dat niet verteld kan worden, het ging om het antwoord dat zelf gezocht en zelf gevonden moet worden. Niet alleen het beleven van harmonie, maar ook het beseffen van waarom het harmonie is. Niet alleen het beleven van de inspiratie van de AllerEerste, maar ook het beseffen van wat die inspiratie is.

Toen eenmaal voor ons allen duidelijk was dat wij wisten en niets wisten, brak onze leertijd pas echt aan. Wij hadden geleerd wat Liefde was, wat Licht was en wat WarmeSchoonheid was en wij gingen leren hoe ermee om te gaan, zodat wij niet alleen de harmonie, de inspiratie van de AllerEerste konden ervaren, maar deze ook konden begrijpen.

Wie wil leren, wil objectiveren; althans zo leren wij. Zoals de schilder afstand neemt van het doek, zoals de handwerksman de hand wrijft over het werkstuk, zoals de wetenschapper het onderwerp in het

laboratorium plaatst, zoals het kind het speelgoed in handen neemt, er naar kijkt, er aan ruikt en het in de mond neemt.

Zo namen wij onze geboortewereld, de oorspronkelijke wereld, buiten ons om er naar te kunnen kijken. Dit was de baring van de eerste wereld, de Wereld van de Eerste Incarnatie, waarin alle zielen, alle zielen van Liefde, alle zielen van Licht en alle zielen van WarmeSchoonheid, gelegenheid kregen hun zijn in eigen handen te nemen en het waarom van hun zijn te doorgronden.

De eerste wereld was een wereld waar de tweede wereld, het materieel universum waarin de mensheid nu leeft, in vele opzichten op lijkt. Beide zijn werelden die bestaan zonder dat de AllerEerste er direct waarneembaar is. In beide werelden was en is 'de godheid' alleen indirect waarneembaar voor de geïncarneerde ziel, door niet de lusten en lasten van het vlees te laten domineren, maar te varen op het kompas van het geweten; het is immers de eigen ziel die direct geschapen is door de AllerEerste en de ziel blijft daardoor onvervreemdbaar verbonden met de AllerEerste. De aanhechting van mens en ziel komt tot stand door middel van het geweten. Via het geweten komt de mens in contact met zijn en haar ziel. Zo kan indirect het contact tot stand worden gebracht met de oorspronkelijke wereld en dus ook met de AllerEerste -dit weer via de geleideziel-.

De waarneming van de AllerEerste is indirect, omdat de incarnatie van de ziel op eigen kracht moet leren, wil leren, omdat alleen zo de harmonie begrepen kan worden in plaats van het te ervaren als ware het een prachtig maar ongevraagd cadeau van de AllerEerste. Alleen zo kan de ziel bevatten dat de ziel nodig is voor de harmonie van het geheel van de

oorspronkelijke wereld, alleen zo kan de ziel bevatten dat harmonie niet een gedecreteerd fenomeen is. Het is zoals wanneer het kind het huis verlaat om er in zijn volwassen jaren met andere ogen in terug te keren. De eerste wereld was, net als onze tweede wereld, een wereld van tijd, een wereld in materie. Maar in tegenstelling tot onze tweede wereld was de ziel in de eerste wereld onbegrensd vrij om de vraag van het waarom te stellen. De in de eerste wereld geïncarneerde ziel genoot dezelfde volledig vrije wil als waarover de ziel kon beschikken in de oorspronkelijke wereld.

En zoals elke ziel was, zo wilde deze het waarom van het bestaan onderzoeken. Alle zielen van Licht, alle zielen van Liefde en alle zielen van WarmeSchoonheid incarneerden eenmaal in de eerste wereld, kregen zo de gelegenheid als individuele ziel naar het antwoord op het waarom op zoek te gaan. Luçal, Melnan en Eewhan waren in telkens weer een nieuwe incarnatie in de eerste wereld aanwezig om de zielen van hun kunne te gidsen.

En zoals elke individuele ziel een ontwikkeling doormaakte, zo maakte Luçal, Melnan en Eewhan in de loop der millennia hun ontwikkeling door. In die ontwikkeling namen alle zielen van Licht, alle zielen van Liefde en alle Zielen van WarmeSchoonheid hun eigen kunne als uitgangspunt voor hun ontwikkeling. Dat was immers het enige wat hen over bleef bij afwezigheid van de direct waarneem-bare AllerEerste; elke ziel was op zichzelf, op de eigen kunne teruggeworpen.

Wat begon als een parallel opgaande zoektocht op basis van de eigen kunne naar het waarom van de harmonie, verwerd tot een richtingenstrijd waarin de eigen kunne steeds vuriger als onaantastbaar principe verdedigd werd tegen de anderen. Het doel van harmonie werd uit het oog verloren omdat het middel verwerd tot doel. Niet via de weg van Liefde, het Licht of de WarmeSchoonheid tot harmonie komen, maar het aanhangen van een weg werd als het belangrijkste gezien.

Iedere ziel droeg bij aan deze verwording, of men nu aan het begin van deze ontwikkeling incarneerde of dat men incarneerde in het catastrofale einde van de eerste wereld. Zoals in onze tweede wereld, heeft ook de eerste wereld niet alleen een ontwikkeling te zien gegeven op individueel niveau, maar ook op gemeenschappelijk niveau -klein en groot-, van het eerste naar het laatste moment in de geschiedenis.

Het was een catastrofaal einde, omdat de richtingenstrijd uiteindelijk uitmondde in een conflict het enige Armageddon-dat het definitieve einde van de eerste wereld tot gevolg had; vernietiging staat haaks op harmonie.

Dát er een conflict kon ontstaan was het gevolg van de omstandigheid dat de harmoniërende inspiratie van de AllerEerste net zoals in onze wereld, in de eerste wereld alleen indirect waarneembaar was.

Het was geen catastrofe die betekende dat de AllerEerste de zielen als voor een examen gezakten beschouwde. De AllerEerste weet dat deze wijze van leren door alle zielen, inherent is aan de wijze waarop de zielen gecreëerd zijn. Wat belangrijker was, alleen zo konden de zielen beseffen wat leren was!

Wij, de zielen, hadden de eerste stappen gezet op weg naar het begrijpen van de harmonie. Het waarom van de harmonie dat begrepen wilde worden, omdat alleen de perfecte harmonie volmaakt is àls die begrepen wordt; niet het accepteren van een goed bedoeld maar ongevraagd cadeau, maar het van harte deelnemen in een plan.

Wijzer geworden stelden alle zielen de tweede fase van hun leren op. Een tweede stadium waarin de zielen wisten hoe geleerd moest worden en hoe de vraag naar het waarom gesteld moest worden. Een leren waarin de ziel niet meer onbegrensd alles verkennend naar alle kanten wilde uitgroeien, maar een leren waarin de ziel juist de grenzen van de eigen ziel wilde verkennen. Geen afbakeningen die afsnijden, maar de eigen beperking die de ruimte van de ander garandeert. Op die manier het contragewicht te vormen voor de waarde die de eerste wereld was geweest; de synthese van deze twee werelden sluit het antwoord op het waarom van de harmonie in zich. Het leven in de tweede wereld levert als zodanig geen rechtstreeks antwoord op, maar het geleefd hebben in de tweede wereld wel. Wanneer een ziel uit de incarnatie in de tweede wereld weer thuis komt in de oorspronkelijke wereld is het antwoord helder.

In de huidige materiële wereld incarneren alle zielen van Licht en alle zielen van WarmeSchoonheid; vanaf het begin van de tweede wereld tot aan het einde ervan. De zielen van Liefde incarneren niet in de tweede wereld, want zoals de ziel is is de mens; het leren moet begeleid worden en dat doen de zielen van Liefde vanuit de oorspronkelijke wereld.

Het leren bleek niet alleen objectiveren, maar ook subjectieveren te zijn; er is niet alleen iets dat geleerd wil worden, er is ook iemand die wil leren.

Ook in de tweede wereld is de AllerEerste niet rechtstreeks waarneembaar, daarom zijn het de zielen van Liefde die ons, zielen van Licht en zielen van WarmeSchoonheid, in ons aards bestaan begeleiden; zo ook leren de zielen van Liefde het leven in de tweede incarnatie.

Zo nemen wij in de Wereld van de Tweede Incarnatie niet alleen onze geboortewereld buiten ons, maar ook onszelf. Voor het eerst zijn de zielen buiten elkaars directe waarneming in bestaan. Het leven in de tweede wereld is dan ook op de eerste plaats het terugvinden van de weg naar elkaar.

Voor de zielen van Licht en WarmeSchoonheid het hervinden van het contact met de zielen van Liefde, voor de zielen van Liefde het openstellen voor het hervinden. Een nauwgezet stap voor stap vinden in afhankelijkheid en aanhankelijkheid. Alleen zo wordt het antwoord gevonden op het waarom van de harmonie.

Zijn wij op aarde alleen in staat het antwoord te vinden op alle vragen die beginnen met "hoe", waren wij in de eerste wereld in staat het antwoord te vinden op alle vragen die beginnen met "wat", wanneer wij uit deze materiële Wereld van de Tweede Incarnatie vertrekken en weer thuis komen, weer herenigd zijn met de zielen van Liefde, dan zijn wij in staat om het antwoord te vinden op alle vragen die beginnen met "waarom".

En we zullen het antwoord voor het eerst kunnen begrijpen, daardoor begrijpen wat de inspiratie van de AllerEerste is, hoe het werkt en waarom het harmonie is die ons naar volmaaktheid doet door ontwikkelen. We zijn dan een lange weg gekomen.

De apocalyps en de dag des oordeels

Waar komt de angst in de mens vandaan? Is de mens angst ingegeven door de herinnering aan een catastrofale gebeurtenis of is het de angst voor een herhaling van de apocalyps in de toekomst. Want de mens is angstig, bang zijn bezit te verliezen, bang zijn leven te verliezen.

De angst het falen uit de vorige wereld te herhalen wordt de mens ingegeven, terwijl de angst om fouten te maken verdwijnt als de mens van binnen de Liefde ontdekt.

Is de voorspelling dat in de laatste slag aan het einde der tijden het kwade verdeld zal worden een voorspelling die hoop geeft of een waarschuwing die angst zaait. Is het wel een profetie of is het de echo uit vroeger tijden die -of het nu hoop of waarschuwing heet- de mens in onwetendheid wil laten en die de mens een excuus wil geven om niet hier en nu de reinheid te zoeken.

Plaatst de mens het oordeel over hem in andere handen uit vroomheid, in aanbidding of zelfs uit vrees voor 'de grote vader', of denkt de mens zo te ontlopen dat hij op aarde zijn en haar leerperiode zelf gestalte dient te geven en dus volstrekt verantwoordelijk is voor het eigen handelen in de tweede wereld.

Wie de redding buiten zichzelf denkt te vinden zoekt in het doolhof van de avenues waar de artikelen van geloof in neon-licht worden aangeprezen; wie in zichzelf zoekt wordt rein en vindt de weg naar de Liefde. Wie rein wordt zoekt de perfectie in zichzelf en niet in kenmerken buiten zichzelf; wie rein wordt blameert niemand en zoekt de verbetering in zichzelf. Elke ziel heeft zijn en haar incarnatie op aarde zelf ontworpen. Wat de mens ondergaat is geen straf, maar een in compleet vrije wil zelf beschreven leren; een weg die geheel zelf belopen moet worden.

Wie gelooft er nog de verhalen in welk heilig genoemd boek dan ook, waarin je ziel aan een zijden draad hangt als dat de 'god'heid zo behaagt. Wie laat zich nog bang maken met verhalen van vernietiging, verhalen waarin je weggevaagd wordt wanneer je in de ogen van 'de grote baas' een fout hebt gemaakt. Wie laat zich nog bang maken met de boeman.

Wie laat zich nog bevreesd maken met de straf van een groter en zwaarder karma en een reïncarnatie in een lagere vorm. Er is geen lager en hoger in het oorspronkelijk universum van de AllerEerste. Hoger en lager, hiërarchie, is een machtsmiddel in Luciwthers wereld, het materieel universum waarin de mens nu leeft. Niet de 'god', maar de angst voor straf is het concept aan de hand waarvan we onze pijn meten. De angst die ingegeven wordt door Luciwther, die zo hoopt dat wij, de mens, die Liefde niet ontdekken. Luciwthers angst is de angst van de mens.

Onze aarde zal niet eindigen in vernietiging. De tweede wereld zal niet eindigen in catastrofe, het zal eindigen in een leerfase voor die zielen die de harmonie leren zonder last te hebben van hongersnood en oorlogen; zij die het verlangen willen leren. Het is dan tevens de laatste fase van het leren van Luciwther.

Er zal geen apocalyps zijn waarin welke 'god' dan ook de mens plagen zal sturen om hem op de proef te stellen, om zijn geloof te testen. Er zal geen laatste oordeel zijn waarbij door een 'god' zelf of door een gemachtigde een beslissing genomen zal worden over wie eeuwig zal leven en wie eeuwig zal branden, wie de heiligheid van de hemel zal smaken en wie verdeld zal worden, wie in het gouden licht van 'gods' troon zal wandelen en wie in de achterste duisternis geworpen zal worden. Het uiteindelijk oordeel over elke ziel zal door elke ziel over zichzelf uitgesproken worden; zo het al een oordeel genoemd kan worden.

De 'god' die zijn eigen schepselen beoordeelt met als mogelijk resultaat dat hij grote aantallen van hen zal moeten vernietigen, want het heet dat de uitverkorenen gering in aantal zijn-, is een imperfecte 'god'; kennelijk was hij in staat onvolmaaktheid te creëren. Een dergelijke 'god' bestaat

niet, heeft nooit bestaan en zal nimmer bestaan, anders dan in de angstvisioenen van de imperfecte mens! Want de mens is bang voor de eigen onvolmaaktheid.

Zodra de mens zijn en haar onvolmaaktheid, zijn en haar incompleetheid accepteert, aanvaardt de mens niet alleen dat hij en zij aan de leiband van Luciwher loopt, zodra de mens zijn en haar incompleetheid aanvaardt kan ook de Liefde ontdekt worden. En het is juist voor het ontdekken en begrijpen van de Liefde -de harmonie van Liefde, Licht en WarmeSchoonheid- dat de AllerEerste ons, zielen, geschapen heeft; niet om ons vervolgens weer te vernietigen. Elke vernietiging staat haaks op harmonie!

De enige die baat heeft bij de angst in de mens, die baat heeft bij de voortdoring van de angst, en die met name baat heeft bij de vreze 'gods', die er baat bij heeft de god als wraakgierig uit te beelden, is Luciwher. Want alleen de mens die angst heeft voor de 'god', die de AllerEerste vreest, is van de AllerEerste af te wenden. Het is daarom dat voor de laatste tijden niet de AllerEerste de aarde zal dompelen in rampspoeden, maar het is Luciwher die dat doet.

De beproevingen vóór de laatste tijden zullen niet op de mens afkomen als gezonden door de AllerEerste om het geloof van de mens te controleren. De ontberingen komen van Luciwher om de mens, de zielen die in de oorspronkelijke wereld door het Licht geboren zijn, te weerhouden het tekort in zichzelf te zien en zo de Liefde en daardoor de harmonie te ontdekken.

In de eerste wereld waren de richtingen -Liefde, Licht en WarmeSchoonheid- verstoken van elkaar, zij kwamen niet meer in elkaars huis. Zo kwamen de verschillen niet nader tot elkaar om samen te smelten, daardoor een nieuwe energie, een nieuwe harmonie tot stand brengend, maar splitsten Licht, Liefde en WarmeSchoonheid zich in een alles vernietigende explosie.

De tweede wereld -het materieel universum waarin wij nu leven- is de tegenhanger van de eerste wereld, het spiegel-beeld ervan. Wat zielen

in de eerste wereld elkaar aangedaan hebben wordt hier in onze tweede wereld gespiegeld en daardoor opgeheven.

De tweede wereld zal niet worden vernietigd, want het tegendeel van vernietiging is harmonie. De tweede wereld houdt op te bestaan als de laatste ziel hier vertrekt en hier zijn Licht uit doet; iedereen is dan al naar huis en iedereen wandelt daar in de inspiratie van de AllerEerste. Dan is de basis gelegd voor de vervolmaking van de harmonie; de harmonie in de oorspronkelijke wereld.

Nee, de tweede wereld zal niet ten onder gaan tijdens de finale strijd tussen de legers van het kwade en de scharen van het goede. De slag bij Armageddon is eonen geleden gevoerd en er zal geen tweede Armageddon zijn, want zomin als het kwade bestaat, bestaat het goede. De legers van het goede en die van het kwade zullen elkaar nooit ontmoeten, want zij bestaan niet. Het enige wat bestaat is de Liefde en het Licht verbonden in Warme-Schoonheid.

Zij die de angst voor een Armageddon levend houden, onderhouden de vreze 'gods', terwijl deze tweede wereld sinds twee millennia gezegd is dat de AllerEerste Liefde is.

In deze tweede wereld, de wereld van Luciwher, is de Liefde al bekend gemaakt, de mens weet van het bestaan van de Liefde; alle mensen, waar ook op deze aarde, kunnen weten dat de Liefde gekomen is, dat de brug reeds gebouwd is. Nu, in de tijden van het schrijven van dit boek is de WarmeSchoonheid op aarde. De vrucht daarvan zal zijn dat Luciwher zal weten dat hij nodig is voor het compleet maken van de harmonie, en ook dat alle zielen op aarde in contact komen met de zielen die de mens begeleiden in zijn en haar zoektocht naar de harmonie. De Liefde is deze wereld gegeven door Mellhor, hier genaamd Jezus of Isa, de WarmeSchoonheid wordt in deze wereld aangereikt door Eewhel en hij zal ieder helpen de brug over te steken.

Nee, de tweede wereld, het aards universum, zal niet vernietigd worden. Wel zal Luciwher zijn ultieme poging doen te verhinderen dat zijn volk en het volk van Eewhel op aarde, het beseffend contact hervinden met de zielen van Liefde. Ja, er zullen daarom plagen zijn; sterker, ze zijn al aan de gang. Ja, er zullen hongersnoden zijn; sterker, ze zijn al aan de gang. Ja, er zullen verwoestende oorlogen zijn; sterker, ze zijn al aan de gang. Ja, er zal grote armoede zijn. Mensen zullen geen huis meer hebben en niet meer voor hun kinderen kunnen zorgen; sterker, het is al aan de gang. Het zal allemaal in een climax groeien.

Luciwher zal er alles aan proberen te doen de samensmelting der zielen te voorkomen; dat is Luciwhers lot in deze wereld. Hij zal catastrofes op

de mensheid los laten. Rampen die de fysieke omgeving van de mens aantasten en rampen die het moreel van de mens moeten breken. Alles om het contact tussen de zielen op aarde en de zielen van Liefde te voorkomen.

Het voorkomen van het herstel van het contact met de zielen van Liefde zal niet gebeuren, want de zielen op aarde zullen door WarmeSchoonheid het openlijk contact met de zielen van Liefde hervinden. Wanneer die tijd aanbreekt voor allen op aarde, zal geen oorlog meer de aarde beroeren, zal iedereen behuist en bevoorraad zijn. Wanneer die tijd zal aanbreken, zullen de mensen met elkaar leven in WarmeSchoonheid, gesteund door het open innerlijk contact met de Liefde.

Elk mens zal dat contact persoonlijk kennen. Het altijd al aanwezige contact tussen ziel en begeleider zal niet meer intuïtief, maar open, helder, inzichtelijk en direct waarneembaar zijn. De mens zal niet meer geloven, maar zal weten. Het betekent niet alleen het begin van een nieuw -het laatste- tijdperk, het betekent tegelijk het einde van al het door Luciwher gedomineerde oude: religie en staat.

En door de mens, in die tijd louter incarnaties van zielen van Licht, zal Luciwher dan begrijpen, doorgronden hoe hij de zoon van de AllerEerste geworden is; hoe hij altijd de zoon van de AllerEerste geweest is. Tegen de tijd dat de volle draagwijdte hiervan in hem aanwezig is, zal hij zich verenigen met Alnatrea; de duade van Licht zal volleerd en op volle sterkte zijn. Tegen die tijd keert de duade van Licht als laatste- terug naar huis. Alle zielen zullen herenigd zijn; wat een feest!

Oprechtheid op aarde

Naastenliefde

De ziel leeft in dit leven in de tweede incarnatie, het leven in de materiële wereld, een ontworpen leven. Na de eerste incarnatie heeft elke ziel in volledig vrije wil zich een leven ontworpen voor de tweede kringloop van incarnaties. Dit leven in het materieel universum is de tegenhanger van

het leven in de eerste kringloop van incarnaties. Voor het vinden van de perfecte balans in de ziel, zijn beide levens een voorwaarde. Dit raakt de zielen van Licht en dit raakt de zielen van WarmeSchoonheid. De zielen van Liefde bereiken hun evenwicht door de zielen op aarde te begeleiden in hun zware taak, een begeleiding die mooi is, zoals elk leven mooi is, maar die ook moeilijk is, omdat de ziel van Liefde tegelijk in de

oorspronkelijke wereld is en de begeleiding in de materie tot stand moet brengen; het is hun vorm van leren.

Het einde van de eerste wereld was een gruwelijk einde. Gruwelijk vanwege de pijn en vernietiging die de geïncarneerde zielen van Licht ontketenden. In hun streven eenheid in het totaal van zielen te brengen, heiligde hun doel alle middelen. In dat proces, die ontwikkeling, hebben de zielen van Licht de ware aard van hun ziel leren kennen en hebben daar, eenmaal thuis gekomen, hun consequenties uit getrokken. De zielen van Licht hadden, door in een incarnatie te leven, zowel de volledige diepte, de volledige bandbreedte van hun wezen doorgrond, als de beperkingen daarvan. Een zelfde leerschool hadden zowel de zielen van WarmeSchoonheid als de zielen van Liefde doorgemaakt.

In het beraad van alle zielen inspireerde de AllerEerste de volgende te nemen stap. Elke ziel ontwierp zich een rol waarin de beperkingen volledig bewust geworden konden worden. De ziel leert door het concrete ervaren en alleen uit het concrete ervaren leert de ziel de les die het wilde leren.

Zo leren de zielen van Licht, in het algemeen gesproken, in de materie van de tweede incarnatie zich de beperkingen van hun scherpzinnigheid te realiseren en op zoek te gaan naar de Liefde; een ontdekking die

alleen van binnen gedaan kan worden door elkaar in WarmeSchoonheid te accepteren. Want WarmeSchoonheid is de oorsprong van de balans tussen Liefde en Licht in een ziel, zoals de Liefde de oorsprong van de balans is tussen Licht en WarmeSchoonheid.

Maar dit is inderdaad in het algemeen gesproken. De ziel leert concreet. Daar horen ook alle belevenissen bij van gruwel en pijn. Alles wat een mens, een ziel in het vlees, in deze materiële wereld meemaakt, heeft de ziel gewild mee te maken, omdat het tot het schoonwassen van de ziel brengt, het ontdekken van de Liefde in WarmeSchoonheid, het bereiken van de perfectie die nodig is om mee te bouwen in de oorspronkelijke wereld aan de vervolmaking van de perfectie daar.

Kortom, wie naast het geluk van dit leven pijn en gruwel ervaart, heeft dit zo gewild teneinde de les te leren. Het lijkt dan vanzelfsprekend de medemens te laten in de misère, fysiek en psychisch, waarin deze verkeert; deze ziel wilde zo de les in de materie leren.

Je woont in een goed huis, maar aan de andere kant van de stad wordt gewoond in bouwvallige krotten, of zelfs in kartonnen dozen op straat. Laat maar zo, want die zielen willen daardoor leren?

Je bent niet vrij van zorgen, maar je kunt jezelf en zij die bij je zijn goed voorzien van een dak boven het hoofd, voldoende te eten en een warm vuur in de winter. Je werkt ervoor en je verdient dit alles, vind je. Je buurman verliest dit alles, omdat hij een ongeluk krijgt, of wat hij en de zijnen had valt uit elkaar. Laat maar zo, want die ziel wil daardoor leren?

Ondanks je kritiek op de dagelijkse gang van zaken, heerst er in jouw land voldoende voorspoed; iedereen is, met variaties, voldoende gelukkig, want er bestaan geen onoverkomelijke problemen in het dekken van de eerste levensbehoeften. Je hebt voldoende tijd en ruimte om over de belangrijker dingen van het leven na te denken en je gevoelens daarover te onderzoeken. In een ander land heerst een dictatuur, mensen die niet voorgeprogrammeerd denken en handelen worden vermoord. Of in een ander land heerst hongersnood en niet alleen eenmaal, maar ook structureel; mensen sterven, doordat ze totaal uitdrogen, of hun lijven zwellen op van de honger, of in hun lijven is de weerstand tegen de gruwelijke ziekten van deze wereld gebroken. Laat dit maar zo, want al die zielen willen daardoor leren?

Wie denkt zijn medemens, een medeziel, goed te doen door op die manier -niet- te handelen, wie onverschillig is ondanks de berichten over gruwel en pijn in deze wereld -ver of dichtbij, iedereen kan er altijd kennis van nemen-, weet zeker dat hij of zij nog veel te leren heeft, voordat de Liefde van binnen ontdekt wordt.

Dat een medemens in moeilijkheden verkeert heeft deze medemens zo gewild om in dit leven de les te leren, een karma op te heffen; de bandbreedte en dus ook de beperkingen van de eigen ziel te doorgronden. Maar niet alleen heeft de mens karma op te lossen, de levensles te leren, ook de mensheid als totaal heeft een leerproces. Een medemens helpen is dan ook onderdeel van het eigen leren van de levensles. Het leren van die levensles is immers niet alleen het ondergaan van leed, maar vooral ook het -helpen- opheffen van dat leed. Het leren van de les is niet alleen het ondergaan van het leed in het zelf, maar vooral ook het concrete handelen naar de medeziel toe. Door het helpen van de medeziel wordt in de eigen ziel een deel van de les geleerd.

De medeziel is niet echt geholpen met alleen de overdracht van materiële zaken alleen. Wanneer je buurman dakloos wordt, helpt het niet echt die buurman onderdak te verlenen. Wanneer een volk hongert, fysiek of psychisch, helpt het niet echt tonnen voedsel te sturen of wapens om de dictator omver te werpen.

Het helpen, alleen in materiële zin is niet voldoende om zelf de les in dit leven te leren, een karma op te heffen. Het is dan alleen het overdragen van materiële zaken en als het daarbij blijft, gebruikt men Luciwheers wegen. Geen enkele weg van Luciwheer leidt tot het herontdekken van de Liefde; niet de Liefde die de ander in zichzelf kan vinden, noch de Liefde die je in jezelf zal ontdekken.

Het overdragen van materiële zaken is noodzakelijk in een acute situatie, maar ontoereikend als alleen dit de motivatie voor het handelen is. En de mens is nog veel verder van huis als de motivatie voor het handelen gegeven wordt vanuit morele of politieke waarden. Het zijn immers de morele en politieke dogma's van deze wereld die ontwikkeld zijn onder de condities van dit materieel universum, de concrete situatie van de mens. Het materieel universum is Luciwheers domein en elke religie of filosofie die daar zijn grondslagen heeft, dient de wegen van Luciwheer; dat geldt dus ook voor de morele en politieke waarden die uit die religies en filosofieën voortkomen.

De ziel en elke medeziel is alleen dan werkelijk geholpen, wanneer de keuze tot het geven van hulp gemaakt wordt vanuit de behoefte in de eigen ziel de Liefde te ontdekken; alleen die weg is niet de weg van Luciwheer. Het is uitsluitend de innerlijke weg die concreet leidt tot de ontdekking van de Liefde.

Bovendien is het onmogelijk om hulp te geven ten einde Liefde te demonstreren; wie dat wenst volgt een schijnweg naar de Liefde en

schijnwegen zijn per definitie Luciwhers wegen. In menselijke relaties Liefde tonen is ten ene male onmogelijk, de Liefde huist alleen in jezelf, ligt daar klaar om voor jezelf ontdekt te worden. In relaties tussen mensen is alleen Warmte en Schoonheid mogelijk.

Wezenlijke hulp aan een medeziel, hulp die relevant is voor het leren van de eigen les in dit leven, kan je alleen geven als je in je ziel de Liefde ontdekt hebt, als je in je ziel op zoek bent naar de Liefde.

Alleen als hulp op die manier gegrondvest is, leert je ziel; alleen op die manier kan de medeziel leren. Dit is overigens ook de draagwijdte van de uitspraak van Jezus, toen hij zei, "zo u een medemens wilt helpen, help uzelve." En het is ook, help een ander zichzelf te helpen.

Vergeet niet, in dit materieel universum, de enige 'hel' die er bestaat, wordt niet alleen het leed ondergaan, maar het wordt ook aangedaan -het kan anders niet ondergaan worden-. Ieder de eigen rol, oordeel niet over de ander en handel uit Liefde in WarmeSchoonheid. Dit is de draagwijdte van Jezus' uitspraak, toen hij zei, "heb uw vijand Lief."

Het ontdekken van de Liefde in je hart, in je ziel, is geen sinecure. Het is een moeilijke weg die bewandeld moet worden, een weg die tegen de wind in gaat. Deze moeite zal nooit voor niets zijn; er is niets mooiers dan het ruwe weer achter je laten en thuis te komen om warmte en vreugde te ervaren; echte vreugde bestaat ook in deze wereld. Van de naastenliefde krijgt ieder in deze wereld een voorproefje naar eigen maat, alvorens definitief naar huis te gaan.

Oordeel, recht en rechtvaardigheid

Geen mens kan waarlijk oordelen over een medemens. Elk mens, elke ziel kan uit eindelijk alleen over zichzelf oordelen -zo het al een oordeel is-. Bezie dan de rechtspraak der mensen, het justitiële apparaat, zoals dat vanaf het begin der tijden gewerkt heeft met het omschrijven van het verbreken van regels en het toepassen van de daarbij behorende sanctie.

De mens kent zij motieven om in dit leven dit of dat te doen of juist na te laten als grondregel niet. Het waarom van iets is in deze wereld niet te kennen; alleen het hoe. Het is de geleideziel van elke ziel op aarde die het waarom kent en de ziel van de mens voedt, zodat de ziel de levensles die hij wilde leren uiteindelijk ook leert. Dit bereiken van het einddoel in dit leven, het ontdekken van de Liefde, loopt via de weg van het herstellen en doorleren van karma uit de eerste wereld. Wat in de eerste wereld onvoltooid is gebleven, wordt in de huidige -tweede- wereld voltooid. Dit afhandelen van karma uit de eerste wereld, dit leren van de levensles in de tweede wereld, is niet het betalen van een weergeld, noch werkt het volgens het principe van " oog om oog, tand om tand". Het is niet het ontvangen van pijn hier, die in de eerste wereld iemand werd aangedaan, noch het omgekeerde hiervan. Het afhandelen

van karma uit de eerste wereld is het 'falen' van toen hier te doorlèven en de pijn van toen die aangedaan is hier te vergeven.

Want alleen van het vergeven van pijn -in welke gedaante dan ook- maakt een mens, de ziel, wijzer en beter in staat tot het ontdekken van de Liefde die in iedereen klaar ligt om te ontdekken.

Want het terug doen van pijn roept een reden op voor degene die pijn gedaan wordt op zijn beurt nog meer pijn weer terug te doen; wie pijn doet pijnigt -ook zo- zichzelf en wie pijn heeft ontnemt zichzelf het zicht op het ontdekken van de Liefde.

Met het vergeven van pijn wordt de pijncirkel onderbroken en ligt de weg naar de ontdekking van de Liefde in ieder mens wijd open.

Het systeem van wetten en veroordelingen der mensen is er op gebaseerd dat mensen de motieven kunnen kennen van hen die daden verrichten die in deze wereld pijn opleveren. Het systeem is er op gebaseerd dat mensen een equivalent kunnen vinden voor de toegedane pijn en zo de dader de pijn terug te bezorgen.

Een samenleving die er op gebaseerd is op die wijze de pijncirkel in stand te houden kan nooit een samenleving zijn waarin de pijn zal verminderen of zelfs uitgebannen zal worden. Wanneer pijn met pijn vergolden wordt, zal de behoefte pijn te veroorzaken alleen maar groter worden en niet alleen door de cirkelgang ervan. Want voor pijn stompt de mens af, pijn maakt de zintuigen bot, onscherp, en de mens zal naar steeds sterkere pijn grijpen om een bevredigende graad van genoegdoening te bereiken. Pijn voelen en pijn toebrengen werken verslavend, steeds sterkere pijn is nodig om de mens pijn te laten voelen. En met elke klap wordt de wang meer gevoelloos voor alles behalve pijn, wordt de ziel meer gevoelloos, wordt de ziel steeds benevelder en minder in staat tot het ontdekken van de Liefde.

Pijn is een drug, men heeft er steeds meer van nodig om hetzelfde effect te bereiken. Vergelijk films en tv-series vanaf het begin tot nu. Waar twintig jaar geleden mensen brakend bij de bioscoop uit liepen, waar twintig jaar geleden vragen over in het parlement werden gesteld, wekt tegenwoordig onze lachlust op. Een journaal van twintig jaar geleden komt ons nu zo braaf voor en vandaag de dag doet het leed der wereld in het avondnieuws ons zelden nog iets. Het zien van de pijn van de ander lijdt tot negeren, afstompen.

Het zien van pijn lijdt tot het verdringen ervan, want in feite is elke mens bang voor pijn. Daarom wordt in alle media zoveel pijn getoond: om de mens bang te maken. Daarom wordt in elke soap zoveel levenspijn getoond: om de mens angstig te maken. En wie angstig is, zal haten en

nooit vergevingsgezind worden. En wie haat, wie niet vergeeft, kan in zijn hart de Liefde nog niet ontdekken.

Wie angst en haat in deze wereld kan zaaien, oogst macht. Het is ook daarom duidelijk dat pijn een instrument van Luciwher is, net als elke andere drug bedoeld om de mens, de ziel, het verstand en het gevoel te benevelen en te verhinderen dat de mens iets waarachtigs waarneemt. Pijn is een middel waardoor in de wereld van Luciwher gepoogd wordt de mens letterlijk het zicht te ontnemen op de weg naar de ontdekking van de Liefde. Want wie de Liefde ontdekt heeft vindt de gedachte aan het toebrengen van pijn alleen al een onbestaanbare gedachte. Wie de Liefde in zichzelf ontdekt heeft, zal toegebrachte pijn niet vergelden met het toebrengen van pijn; wie de Liefde in zichzelf ontdekt heeft zal alle pijn tegemoet treden met vergeving.

De mens heeft geen vrije wil, maar leeft een in vrije wil ontworpen leven. De ziel kent de motieven, de mens kent zijn motieven uiteindelijk alleen door het leven compleet te leven. Aan het eind van het mensenleven kan ieder zijn motieven kennen en altijd leiden zij tot de ontdekking van de Liefde. Tijdens het leven tracht Luciwher te verhinderen dat de mens de Liefde ontdekt, want Luciwher wil 'zijn' zielen binnen zijn invloed houden; ook Luciwher heeft de Liefde nog niet ontdekt. Luciwher ziet de ontdekking van de Liefde door 'zijn' zielen nog als het onttrekken van 'zijn' zielen aan zijn invloed. Nog ziet Luciwher niet dat de Liefde en het Licht en de WarmeSchoonheid in drieën een eenheid is, omdat zij creaties zijn van de Ene, de AllerEerste. Aan het einde van zijn incarnatie, zijn belichaming in dit universum, zal ook Luciwher de Liefde ontdekt hebben. Ook Luciwher zal dan naar huis keren, de verloren zoon hervonden, en het materieel universum zal ophouden te bestaan in de eindimplosie -als een fenomenaal vuurwerk dat het grote feest van de hereniging in de oorspronkelijke wereld in zal luiden-.

Tot dat moment leert Luciwher, leert 'zijn' volk: de mens. En geen mens leert door zijn verstand en gevoelen af te stompen, maar juist door ze aan te scherpen. Wie zijn verstand en gevoelen aan wil scherpen verdooft ze niet en laat ze ook niet verdoven. Wie pijn ontmoet, ontmoet pijn met vergeving.

Het vergeven van pijn is de ene zijde, maar er is nog een andere zijde. In deze wereld kan men het water niet bevelen niet van de berg te stromen; geen dam die men opwerpt zal het toenemende water blijvend tegen kunnen houden. Naast het vergeven van de pijn zal dan ook en vooral de oorzaak van de pijn weggenomen moeten worden. Niet alleen een beroep doen op het vermogen van de ander te vergeven, maar ook

werkelijk de ander daartoe in staat stellen. Dat na te laten dat vergeving in de weg staat.

Zie daarom iemand die pijn doet niet als het kwade, maar help die mens door naastenliefde te geven, help die mens zichzelf te helpen. Niet om er zelf beter van te worden, maar om de ander daar beter van te laten worden. Alleen zo komt de grote cirkel rond: nooit door te vragen, maar altijd door te geven. Door naastenliefde te geven, vervolmaakt men het geheel, waaronder zichzelf.

De mens zegt dat dit in deze wereld niet kan, dat er altijd mensen zullen zijn die moorden en stelen, die hun auto fout parkeren. Wie dat zegt, zegt eigenlijk dat hij niet kan vergeven. Wie dat zegt, zegt dat hij bang is om te vergeven, ziet vergeving als zwakheid en spreekt daarmee fundamenteel wantrouwen naar de ander uit. Wie dat zegt, zorgt ervoor dat zijn weg en de weg naar de ontdekking van de Liefde een zeer lange weg is.

Het is zo. Zolang de mensen pijn gedaan wordt, zullen mensen moorden en stelen. Zolang mensen zich in deze wereld meer toe-eigenen dan wat zij waarlijk nodig hebben, zullen zij een ander pijn blijven doen.

Sla daarom de weg in van het voorzien in uw eigen noden en niet meer dan dat; dat kan u vandaag lukken of pas over tien jaar, maar sla die weg in. Sla daarom de weg in van het ontwikkelen van uw talenten; je kunt ze vandaag ontdekken of groeien naar hun ontdekking over enige tijd, maar sla die weg in en geef dan vrij vanuit uw talenten. Sla daarom de weg in van de ontdekking van uzelf en je zult zien dat je de Liefde al in je hebt; leer jezelf de Liefde zien. Kies uw eigen weg naar de ontdekking van de Liefde door je niet in te laten met de denkbeelden van iemand anders. Accepteer dat wat is en laat je daardoor geen pijn doen door je ware zelf te zijn en zo niet angstig te zijn. En laat je in je waarachtige zoektocht door niemand de wet voorschrijven.

Levensbeëindiging

Elk leven heeft een doel en in elk leven is daardoor de wil tot leven, de hoop het doel te bereiken, aanwezig. Het is niet aan de mens in te grijpen in het leven van een medemens. Het maximaal haalbare in het omgang met een medemens is het handelen uit naastenliefde, de

warmte die men de ander kan geven wanneer men zelf het pad naar de Liefde is opgegaan.

Ingrijpen in het leven van een mens met als doel de ontwikkeling in een ziel te beïnvloeden is alleen mogelijk wanneer die ziel daar klaar voor is en als het als stimulans werkt in de zoektocht naar de Liefde.

Het is niet de mens die een dergelijke stimulans in werking zet, maar de geleideziel die de mens daartoe

beweegt. De geleideziel handelt echter alleen zo zoals de ziel van de mens voor zijn incarnatie heeft afgesproken met de goede vriend of vriendin die elke geleideziel is.

Er zijn er onder de mensen die de wil tot leven, de hoop, het vertrouwen in de eigen kracht, het verlangen naar de ontdekking van de Liefde, dreigen te verliezen. Er zijn er die wanhopig worden, die slechts een zwart gat aan het einde van de tunnel zien. Dezen hebben zoveel pijn geleden dat zij vrijwel ongevoelig geworden zijn voor iets anders dan pijn. En wie zich inlaat met pijn, zal er steeds meer van nodig hebben.

De meest ultieme daad van pijn dan, is tegelijk een daad voortkomende uit de wens de pijn te beëindigen; het is de daad waarbij de mens zichzelf het leven op aarde beneemt. Een daad waarbij de mens de kakofonie van pijn die op hem af komt de mond wil snoeren om zo tot rust te kunnen komen.

Maar de rust die zo ontstaat is een oorverdovende rust. Het is niet de rust van het evenwicht dat men gevonden heeft door de ontdekking van de Liefde en hoe deze aan te wenden. De ziel die de verademing zoekt door zelfdoding, keert in dezelfde staat naar huis terug als waarin deze het huis verliet.

De ouden der aarde meenden dat deze mens zondig werd door zichzelf van het leven te beroven. Dat deze ziel wel zeker niet in het Licht van Gods troon zou wandelen. Hoezeer zijn de ouden misleid door de

inluisteringen van Luciwher, want Luciwhers inluisteringen zijn altijd inluisteringen van angst; niets is minder waar. De AllerEerste weet dat alle kinderen uiteindelijk thuis zullen komen, welke leerweg zij ook afgelegd hebben.

Elke leerweg is uniek en wezens-eigen aan elke individuele ziel en elke weg is een prachtige weg in het aanzien van de AllerEerste, want elke weg leidt naar de harmonie: het perfecte evenwicht tussen Liefde, Licht en WarmeSchoonheid; het startpunt voor het perfectioneren van de ziel in de eeuwige Oorspronkelijke Wereld.

De zelfmoordenaar is dan ook niet eeuwig veroemd, want voor een plaats van eeuwige veroemenis is in de harmonie geen plaats; wanneer veroemenis zou bestaan, zou harmonie niet kunnen bestaan. Veroemenis is slechts een begrip van Luciwher om angst te kunnen genereren in de materiële wereld.

Zij die zich het leven op aarde benemen doen dat door hun karma vanuit de eerste wereld, zoals iedereen op eigen wijze vanuit deze motieven handelt, en zij leren de levensles in de tweede wereld op hun geheel eigen manier. En elke wezens-eigen wijze om de harmonie te leren is een prachtige wijze in het aanzien van de AllerEerste.

Hij en zij die een einde maken aan hun materiële leven, keren onvolleerd naar huis en zullen eenmaal thuis gekomen het verlangen uiten wel volleerd te worden. Een nieuw leven wordt voor hen bereid en een incarnatie wordt voor hen weer realiteit. Zij zullen niet opnieuw de hand aan zichzelf slaan, want elke weg naar de harmonie, de ontdekking van de Liefde, hoe lang deze weg ook is, elke weg kent een einde; een einde in oneindigheid.

Het teniet doen van het eigen materiële leven is geenszins een menselijke vrije keuze. Het is een daad die een bepaald stadium markeert in de ontwikkeling van de ziel. Deze zielen zullen hun leven op aarde afmaken vanaf het stadium dat zij het eerdere materiële leven verlieten. Zij zullen alle wanhoop opnieuw doorleven, maar zullen na het maken van een nieuwe keuze -een keuze voor het vertrouwen dat de Liefde te ontdekken is- de rest van hun leven doorleren totdat het volbracht is, om zo thuis gekomen de volmaaktheid te vervolmaken.

Het gaat zo met allen van wie het de weg is te wanhopen, deze weg te bewandelen tot de angst omgewerkt is tot zelfzekerheid; het werkt zo voor de zelfmoordenaar en voor hen die tot euthanasie besluiten.

Hoezeer men ook denkt te handelen uit mededogen, hulp aan een mens die zelfmoord wil plegen of die tot euthanasie besluit is geen hulp, omdat

het besluit tot het beëindigen van het eigen leven voortkomt uit angst, de angst voor pijn.

*

Het leven op aarde zelf bekorten heeft geen enkele positieve of negatieve relatie met het vervolmaken van de ziel. Wie klaar is, is klaar en keert definitief terug naar huis. Wie nog niet klaar is, leeft in materie totdat men gereed is en volleerd naar huis terug keert.

Tracht dan ook evenmin uw leven in materie te verlengen. Wanhoop dus niet wanneer het leven in het vlees gaat eindigen, ook al weet je zelf niet zeker of je door het leven volleerd bent geworden, want ook de twijfel is een deel van de levensles die in deze tweede wereld voortkomt uit het karma van de eerste wereld. Wanhoop niet over jezelf en wanhoop niet over een ander, wanneer het leven zo kort lijkt; kort in beleving of kort in dagen.

Bekorten heeft geen zin noch heeft het verlengen van het leven enige zin. Voorzie je zelf met wat van deze aarde komt in een deel dat je in stand houdt en ondersteunt en neem niet meer dan dat. Neem je meer in welke hoeveelheid dan ook, tijd is evenzeer een maat, dan neem je wat van anderen is. En hoewel niemand je de maat zal nemen, je weet zelf wel wanneer de maat vol is.

Wanneer je ziek bent, gebruik dan de geneeswijzen der aarde en wanneer het je stervensuur is, gebruik dan de sterfelijkheid van deze aarde. Zo heb je je deel gehad in een mate die nodig was.

Verleng je leven voorbij die maat en je ontnemt, waar ook ter wereld, een ander zijn medicijn en zijn verzorging. Vind rust in je ziel in de wetenschap dat je niet eerder naar huis zult gaan dan wanneer het je tijd is.

Doe jezelf niet aan voorbij je tijd te leven en doe het ook een ander niet aan. Want de mens die definitief afhankelijk wordt gemaakt van de middelen die niet genezen, wordt leven gegeven dat slechts lijden inhoudt, terwijl het leren al volbracht is.

Haak jezelf niet vast aan draden en buizen terwijl je kans op genezing nul is. Zoals euthanasie de ontwikkeling in de ziel niet zal bespoedigen, zo zal het omgekeerde van euthanasie je ontwikkeling niet vermeerderen.

Verleng dus het leven niet voorbij het punt van genezing en laat het lichaam sterven op de wijze die door elke ziel gekozen is voordat aan het materiële leven begonnen werd.

En laat het leven dan ook beginnen en beëindig het niet voor de geboorte daar is. De ziel voor dat nieuwe leven kan je niet doden -de ziel treedt pas vlak voor de geboorte in het stoffelijk lichaam-, maar de materiële schil neem je dan wel weg - een daad van het weigeren van leven die slechts Luciwahers intenties ondersteunt.

Met het maken van een voortijdig einde aan een ongeboren menselijk leven vergroot je juist je eigen pijn in het leven op aarde. En daarmee verleng je niet alleen je eigen weg alvorens de Liefde te ontdekken, maar ook de weg die door allen bewandeld wordt alvorens de laatste ziel naar huis keert.

Voel dit dan in je hart en overdenk het in je brein: handelen uit angst zal door niemand veroordeeld worden, de AllerEerste geeft daartoe het inspirerend voorbeeld. En wanneer je leert niet uit angst te handelen, staat op datzelfde moment de ontdekking van de Liefde voor je deur. Zij die moorden handelen uit angst en zij die niet weten te sterven handelen uit angst.

Voel het in je hart en overdenk het in je brein: door moord, zelfmoord, abortus en euthanasie bekort je de maat waar je recht op hebt en door te blijven leven op het stopcontact neem je meer dan je maat.

En door dit alles ben je verder van huis dan je denkt.

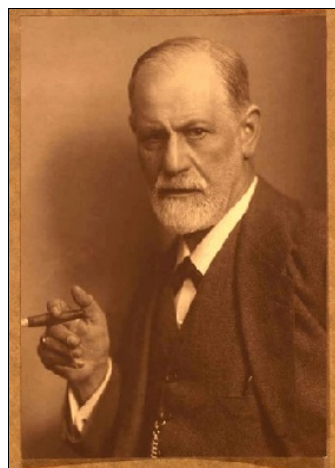

Opgesloten tussen twee werelden

Psychologie en de ziel

Nemen we de kennis van mensen en laten we eens zien waar die over gaat. Laten we de mens zelf nemen als object om kennis over te vergaren. De mens begrijpen is begrijpen waar de mens over denkt. Laten we het daarom hebben over psychologie. Over de wijze waarop de mens kennis over zichzelf vergaart, over hoe de mens in de spiegel kijkt. De mens wordt gereflecteerd in het geheel en de mens spiegelt zich aan het geheel.

Laten we kijken of de mens het goede object heeft gekozen om over zichzelf aan de weet te komen. Laten we bekijken of de mens mogelijk de zeilen bestudeert en uitspraken doet over het schip. Zo vaak worden er delen bestudeerd en uitspraken gedaan over het geheel. De mens bestudeert het vlees waarin wij huizen en ziet niet dat er meer is dan wat er voorbij de huid gezien kan worden. Hij ziet het niet, omdat het niet tastbaar is en niet gemeten kan worden.

Sigmund Freud

Allereerst, er zijn misschien wel zoveel vormen van psychologie als er psychologen zijn. In het dagelijks taalgebruik zijn termen binnengeslopen die terug te voeren zijn op twee spraakmakende psychologen, Freud en Jung. Door een voortschrijdend inzicht in de psychologie wordt veel van wat deze twee als wetenschappelijk feit naar voren brachten nu als achterhaald gezien. Destijds sloeg het aan, frustraties en neurosen, syndromen en complexen, depressies en sublimeringen. Zo goed zelfs dat deze begrippen in het dagelijks taalgebruik door iedereen gehanteerd worden. Iedereen die een oordeel heeft over een ander, maakt gebruik van termen uit de psychologie.

Een dergelijke ontwikkeling onthult twee problemen. De psychologie is en net als elke wetenschap -sommige exacte wetenschappers noemen de psychologie geen echte wetenschap- onderhevig aan tijdgebondenheid, aan voortschrijdend inzicht. Dat betekent dat er altijd een moment komt waarop het wetenschappelijk standpunt van weleer afgedaan heeft - dat moet dan overigens ook gelden voor de stand van de wetenschap van het nu in het licht van de toekomst. Het tweede probleem is het oordeel. Psychologen mogen op zijn best dan wellicht terughoudend zijn in het

vormen van een oordeel aan de hand van hun observaties, zij die gebruik maken van de psychologen kunnen dat niet of willen niet terughoudend zijn. Psychologen observeren een crimineel en geven op een zeker moment de uitslag van hun observaties aan de rechter door. De rechter hanteert deze gegevens als elk ander forensisch feit. De mens gereduceerd tot rekenelement in een strafmaatcalculatie. Dat valt niet specifiek de rechter te verwijten, maar met name het justitieel systeem. Tijdgebondenheid en oordeel.

Uitspraken doen op basis van het boeren verstand en uitspraken doen als psycholoog of als magistraat kennen in wezen geen kwaliteitsverschil, omdat beide analyses verkregen zijn met botte instrumenten. Als er al verschil is dan ligt het verschil eerder in de autoriteit waarmee de uitspraak wordt gedaan dan in de juistheid van de uitspraak. Autoriteit, net als een al of niet wetenschappelijk oordeel, wordt ondermijnd door tijdgebondenheid - wie spreekt er nu nog serieus van rechtvaardigheid bij een middeleeuws godsgericht? Kortom, wie zich overlevert aan de psychologie als middel tot onderzoek of zelfs zelfonderzoek, zal eerst de tijdgebondenheid moeten zien te overwinnen die ondermijnend werkt op de status van het oordeel.

Is de tijdgebondenheid van observatie en oordeel te overwinnen? Kunnen we de onvermijdelijke vooringenomenheid van het moment ontstijgen? Sommigen menen van wel. Zij houden zich vast aan uitgangspunten die niet vandaag zijn geformuleerd, maar aan een stelsel dat eeuwigheidswaarde moeten hebben. Doctrines die al waar waren toen onze ouders tot in de veertigste generatie voor ons leefden. "Gij zult niet doden" is een doctrine die inderdaad toen waar was en het nu nog steeds is. Er zijn meer en even waardevolle leefregels als deze. Hoe algemener de uitgangspunten overgeleverd door de eeuwen zijn, hoe meer ze ook vandaag de dag waar kunnen zijn.

Hoe specifiek de overgeleverde uitgangspunten worden, hoe archaischer ze nu aandoen. Het onrein zijn van bepaalde dieren voor de consumptie, het volgens specifieke regels slachten van weer andere dieren, of het binnen een etmaal begraven van de doden, het zijn regels die binnen een bepaald tijdsraam zinnig zijn, maar die in een modernere tijd erg tijdgebonden zijn, die zelfs een sta in de weg kunnen worden tussen groepen binnen een samenleving.

Terugspelingen om het tegenwoordig denken en handelen te bepalen zijn omgekeerd evenredig met voorspellingen die ons lot voor de toekomst moeten onthullen. Hoe algemener voorspellingen zijn, hoe meer kans dat ze zullen uitkomen. Hoe specifiek een voorspelling, hoe

geringer de kans dat het waarheid is. Alle waanprofeten die bij een specifieke ontwikkeling of op een specifieke dag het einde der tijden voorspelden, kunnen daar van meepraten. De onvoorspelbaarheid van de toekomst is de tijdgebondenheid van het verleden. Tegelijk hiermee wordt het onmogelijk een specifiek oordeel te formuleren over het nu, is het onmogelijk waarlijk in de spiegel te kijken.

Het is de mens niet gegeven werkelijk inzicht te hebben in wat er zich afspeelt. Er is geen boeren verstand en geen wetenschap op basis waarvan een fundamentele uitspraak gedaan kan worden over het object dat wordt bestudeerd. Niet in de kosmologie, noch in de psychologie. Er kan dan ook geen enkele autoriteit zijn die met enig gezag uitspraken kan doen of oordelen vellen. Daarmee valt de wetenschappelijke methode als werkwijze af om het meest wezenlijke te weten te komen, valt de psychologie af als instrumentarium om de mens te doorgronden.

Is het waarlijk onmogelijk in de spiegel te kijken? Zo lang de wetenschap een methodiek kent die alleen het kwantificeerbare als geldige eenheid kent, is wetenschap gedoemd uiteindelijk te verzanden in het zoeken naar steeds kleinere deeltjes in de hoop ooit bij het kleinste uit te komen. Het kleinste element in de natuurkunde, de kleinste informatiedrager in de biogenetica, de kleinste interactie die gedrag beïnvloed. Dit alles in de hoop uit het samenspel van de kleinste deeltjes het grote geheel te kunnen begrijpen. Deze wetenschap is gedoemd te verzanden, omdat niets in dit universum een optelsom is van zijn delen. Zeker de mens is meer dan de som der delen.

Het probleem dat de wetenschap niet kan oplossen is het bestaan van niet kwantificeerbare elementen. Wat niet kwantificeerbaar is wordt door de wetenschap terzijde geschoven of niet in de hypothesevorming betrokken. Menselijk gedrag op zich is niet kwantificeerbaar, daarom wordt het dat gemaakt met wiskundige modellen - statistiek, kansberekening. De beleidsmakers zijn er van overtuigd dat hierin de juiste methode ligt om bijvoorbeeld een land te regeren, of een bedrijf te leiden. In de cijfers wonen geen mensen en door de kille berekening wordt de menselijk waarde over het hoofd gezien. De in het dagelijks leven ervaringsloze maar wetenschappelijk opgeleide beleidsbepalers verwoesten de samenleving, eerder dan dat ze die helpen opbouwen of uitbouwen.

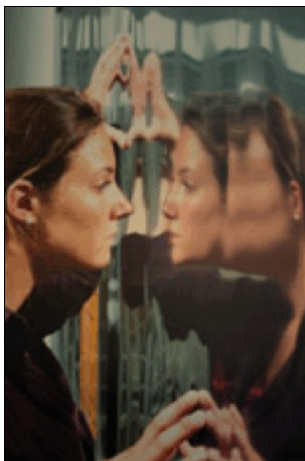
De wetenschap wil kwantificeren en objectiveren, het wil experimenteren en voorspellen. Een wetenschap die dit tracht vol te houden draagt zichzelf ten grave - het eerst de menswetenschappen. De mens zal nooit tot ware zelfreflectie, nooit tot werkelijke kennis over de wereld om zich

heen kunnen komen door te kijken in een spiegel die een karikatuur produceert.

Wie de vertekeningen van de spiegel wil opheffen zal zijn hoofd en hart moeten bevrijden van vertekeningen die daarin zijn aangebracht door onze ouders, onze leraren, onze bazen, onze geestelijken, onze presidenten en koningen, onze autoriteiten. Luister gewoon niet meer. Luister niet meer zo dat het je leven vormt. Luister in jezelf, maak jezelf tot je eigen lange termijn wetenschappelijk project met pogingen tot experimenteren en objectiveren, verifiëren en falsifiëren. Haal jezelf onderuit en bouw jezelf weer op en duik diep in jezelf en kom weer boven. Wees eerlijk tegen jezelf, er staat geen straf op wanneer je het fout doet - niemand bewaakt je, zelfs die God niet, niemand kan je veroordelen. Dit is de enige manier om volwassen te worden.

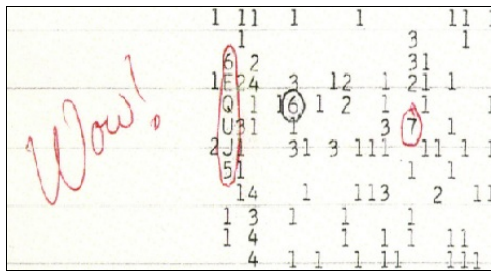
De wetenschap gaat, inclusief de psychologie, een glorieuze tijd tegemoet wanneer die bedreven gaat worden door volwassenen. De wetenschap zal dan niet meer ingezet worden voor het maximale effect, de jacht op geld en macht - het kinderlijke hebben. De wetenschap zal ingezet worden voor de maximaal haalbare kennis, het bereiken van wijsheid en bestaansgrond - het volwassen zijn.

Er is geen academische graad voor nodig om die wijsheid te bereiken. Want de wetenschap is niet iets dat door enkelen verworven wordt om vervolgens genadig over de mensheid uit te strooien - zoals de geestelijken vroeger hun zegen uitdeelden. De wetenschap die zichzelf opnieuw heeft uitgevonden is het resultaat van het zoeken naar wijsheid, wijsheid die in het diepst van de ziel van iedereen aanwezig is. De wijsheid ligt klaar in de stratenmaker die beseft dat hij geen stratenmaker is geworden, maar stratenmaker ís. In de leraar die leraar ís. In de biogeneticus die dat ís. Dit allemaal is een zeer specifieke voorspelling.

6equj5 Wow!

In 1977 werd op de Ohio State Universiteit Big Ear Radio Observatorium een signaal ontvangen dat van een buitengewone bron afkomstig was. Destijds dacht men dat het signaal van een intelligente bron afkomstig kon zijn. Op de papieren afdruk van het ontvangen signaal schreef de onderzoeker het woord 'Wow' om zijn verbazing en uitgelatenheid uit te drukken.

Sinds de ontvangst van het signaal zijn ontvangers en computers vele malen krachtiger geworden, maar men heeft ondanks intensief speuren het signaal nooit meer waargenomen. Carl Sagan was in de twintigste eeuw

een befaamd astronoom die door middel van kansberekening wilde aantonen dat het universum wel vergeven moest zijn van het leven. Er zijn ruim 200 miljard sterren in ons melkwegstelsel, waarvan ongeveer 6 miljard een planetenstelsel hebben zoals waarin wij wonen. Ons melkwegstelsel is een van de 125 miljard sterrenstelsels die voor ons zichtbaar zijn in het universum. Sagan zou wel eens gelijk kunnen hebben. Er zijn biologen die het heel wel mogelijk vinden dat het leven op aarde niet op aarde is ontstaan, maar elders in het heelal. Het leven is volgens hen met kometen op aarde geland en is hier verder geëvolueerd. Deze panspermie theorie houdt logischerwijs in dat het heelal vol van leven moet zijn.

Op aarde is de oudst bekende vorm van leven drieëneuhalf miljard jaar oud, de Archaeabacterie - al aanwezig een miljard jaar na de radiometrisch vastgestelde leeftijd van de aarde. Het is een cel zonder kern, dus met in de cel vrij 'zwemmende' chromosomen, en behoort tot de extremofielen - leven dat in kokend water tot 121 graden Celsius, in een uitzonderlijk zoute omgeving, of op grote diepte onder hoge druk kan leven. Deze oudste levensvorm leeft echter ook in habitats die niet extreem zijn zoals in plankton en er is berekend dat deze levensvorm ongeveer twintig procent van de huidige biomassa op aarde vormt. Aangenomen wordt, volgens de panspermie theorie, dat het deze of vergelijkbare simpele levensvormen zijn geweest die in slapende toestand door het heelal verspreid zijn en nog steeds worden.

De extreme temperatuurverschillen die een bacterie in al of niet slapende toestand kan doorstaan maken het idee van panspermie tot in ieder geval een logische mogelijkheid. Of het werkelijk zo is, is niet te verifiëren en het is ook niet eens zo van belang of de theorie correct is. Veel relevanter is het te constateren dat er leven is ontstaan. Wanneer dat op aarde mogelijk is, dan is dat overal mogelijk waar de Archaeabacterie of zijn buitenaardse equivalent binnen de uiterste grenzen van zijn mogelijkheden een habitat kan vinden. Overigens is de Archaeabacterie een levensvorm die methaan produceert, een van de broeikasgassen. De archaeabacterie creëert daarmee tot op zekere hoogte zijn eigen habitat.

Het is niet van belang na te gaan waar het leven als eerste is ontstaan, maar veel belangrijker is het te constateren dat het mogelijk is dat het leven in het universum potentieel overal aanwezig kan zijn. Wat is daarna de kans dat een nazaat van een Archaeabacterie een signaal uitzendt dat door een andere nakomeling een enorm eind verderop opgevangen wordt? Kijk voor de beantwoording van die vraag naar hoe het leven op aarde zich heeft ontwikkeld. Er zijn miljoenen soorten leven op aarde waarvan de wetenschap er tot nu toe twee miljoen van heeft geïdentificeerd en beschreven. In alle miljoenen vertakkingen van dat leven is er maar een tak van primaten met een twijg van homonoiden. Uit deze twijg vormde een enkele loot de homo sapiens sapiens, de enige van alle miljoenen soorten op aarde die in staat is een schrandere signaal uit te zenden - en dat nog maar zeer recent. Pas het vertakkingsprincipe toe op het heelal en er zullen miljarden en miljarden levensvormen zijn, met een even minuscule kans dat er ergens een soort tussen zit die signalen de ruimte in kan sturen. Kortom, er moet tussen al het leven in het heelal zeker nog een intelligente levensvorm zitten, mogelijk meerdere. Is het redelijk om aan te nemen dat die levensvorm precies is als de mens zodat we elkaar kunnen begrijpen? Een plausibele stelling: als er elders in het universum leven is dat op de mens lijkt, dan zouden ze niet daar wonen, maar hier.

Er kunnen nog veel meer overwegingen in dit verband worden gemaakt. Wat als de condities waaronder de mens is geëvolueerd een uitzondering is en wij daarbij in een onwaarschijnlijk dunbevolkte uithoek van het universum blijken te wonen? Wat als de panspermie theorie kakelende onzin is, of wanneer de Archaeabacterie een zeer lokale verschijning is en er in het heelal wel uitbundig veel leven is, maar gebaseerd op geheel andere fundamentele dan de onze? Wat als onze vorm van intelligentie de

domste variant is en alle andere intelligente levensvormen er voorlopig geen heil in zien contact met ons te hebben? 6equj5 moet dan een vergissing zijn - een geval van 'oepe's' van een laborant ergens ver weg. Wat als wij de intelligentste soort zijn en de rest nog in een voorstadium zit? 6equj5 kan dan niet meer te zijn dan een anomalie die slechts een keer in onze waarnemingen voorkwam - misschien een oprisping uit de laatste super nova in zijn soort, lang geleden. Er zijn nog zoveel meer vragen te stellen, maar geen van alle kunnen worden beantwoord op

andere gronden dan speculatieve. Met de grootst mogelijke inspanningen zullen we kunnen vaststellen of er wel of geen leven is op andere hemellichamen in ons zonnestelsel. Maar voorbij dat punt wordt het allemaal giswerk.

Vragen stellen, wat-als vragen, waarop je alleen maar naar het antwoord kunt gissen, is niet

zinnig. Wat-als vragen zijn vragen naar een causaliteit waarbij een van de premissen zich niet of nog niet heeft voorgedaan. Ook de vragen naar het omgekeerde ervan, niet het tegenovergestelde, de waarom vragen leveren nooit een echt antwoord op. Dat is omdat dit universum geen causaal universum is - het is een chaotisch universum. Connecties in dit universum zijn alleen van temporele aard - het is een tijdelijk universum, een universum in tijd. Er is slechts een vraag naar het waarom, waar we wel het antwoord op kunnen vinden, omdat we er zelf zo innig bij betrokken zijn, het waarom van onze zoektocht. Waarom wil een mens over zijn omheining springen? Naar de overkant van de straat, de overkant van de rivier, van de oceaan, de leegte die ons van de volgende planeet scheidt, het volgende melkwegstelsel. Het meest voor de hand liggende antwoord is, nieuwsgierigheid. De andere is, vlucht. Er is een woord dat deze twee woorden in zich draagt, dat woord is verlangen. Verlangen naar iets wat wij kennen of gekend moeten hebben en nu kwijt zijn. We zoeken op een plaats en vinden het daar niet - we trekken verder. Elk dier op aarde trekt verder omdat het voedsel zoekt, zo niet de mens. De mens trekt verder omdat hij antwoorden zoekt, de vervulling van zijn verlangen - het orde brengen in de wanorde, de chaos. De mens is immers een wezen van de rede. We zoeken op een plaats en trachten ordening aan te brengen, maar we realiseren ons, bewust of niet, dat een echte ordening niet haalbaar is - er komen altijd

meer vragen op dan antwoorden en we trekken verder, op zoek naar het uiteindelijke uitsluitel dat de ware ordening moet brengen. We zoeken het ultieme antwoord altijd verderop, in het aller grootste of juist in het aller kleinste.

De oplossing van onze zoektocht is echter niet het trachten in causale structuren vangen van de chaos, niet het ontdekken van de wetten van de fysica, niet de louter rationele doorvorsing van alles wat we kunnen waarnemen. Je zou eerder moeten zeggen dat de oplossing van ons verlangen het erkennen is dat wij verlangen. Na deze vaststelling kunnen we de vragen stellen naar het echte antwoord daarachter. Waar komt het verlangen vandaan? Is het om het verlies van de geborgenheid uit onze kinderjaren? In zekere zin wel, hoewel ook zij die in hun kinderjaren geen geborgenheid hebben gekend hetzelfde verlangen kennen. Het gaat veel verder, het gaat om een verlangen naar geborgenheid in ons diepste zijn, de kern van ons wezen.

De een zegt dat de oplossing van het verlangen ligt in het ontdekken van God, het hebben van een spirituele ervaring - of zelfs meerdere. De volgende beweert dat hij zelf god is, of de zoon van god, of zijn boodschapper. Al deze claims en beweringen hebben met elkaar gemeen dat degenen die een mystieke ervaring beleefden allen een missie-drang overhielden aan hun oplossing. Ze willen hun ervaring doorvertellen - de engsten onder hen willen zelfs overtuigen of nog erger, bekeren.

Vrijwel allen hebben nog een gemeenschappelijk kenmerk, het overboord zetten van het rationeel vermogen en het kritisch denken - de overleden New Age beweging is daar een prachtig voorbeeld van. Christenen die van hun geloof zijn gevallen omarmen ineens het Boeddhisme en Zen meditatie. De Hindoes daarentegen en het machtige volk der Chinezen met zijn mengsel van volksgeloof, Confucianisme, Taoïsme en Boeddhisme, omarmden ineens het westers materialisme. Zie de chaos die daar uit voortkwam - juist geen antwoord op het verlangen. Het vluchten in ofwel mystiek, ofwel zuiver rationele kennis levert niets op en zal dat ook nooit doen.

Voor een volledig antwoord op de vraag naar de herkomst van ons verlangen zullen we onze meest kenmerkende eigenschap moeten inzetten, ons verstand, de rede, de wetenschap. Laat het daarbij en we zullen nooit dit chaotisch universum en dus evenmin onszelf doorgronden. Laten we ook de bronnen aanboren in onszelf die niets te maken hebben met de ratio - het negeren van een bron van kennis komt zeer onredelijk, zeer onwetenschappelijk over. Diep in ieder mens ligt een kennis klaar die alomvattend is. Niet ieder mens heeft zijn eigen

waarheid, maar ieder mens heeft zijn deel van de waarheid. Net als bij een wetenschappelijke studie, ontdek je de alzijdige kennis in je pas na jaren van studeren. Die fundamentele kennis kan alleen aangeboord worden wanneer die in balans gebracht wordt met de rationele kennis. Tegelijk stelt rationele kennis niets werkelijks voor zonder kennis van de universele waarheid. De balans tussen rationale en universele kennis ontstaat pas dan wanneer zij worden samen gesmeed in schoonheid. Anders gezegd, de werkelijke "wow" ontstaat pas dan wanneer kennis en wetenschap overgaan in wijsheid.

Oude ritën

De menselijke familie is een bewonderenswaardig geslacht. Voortdurend uiterst optimistisch en op zoek naar nauwkeurigheid, de gedegenheid van hun observaties, de waarheid die daarachter ligt. Generaliserend gesproken zijn mensen overtuigd van de oprechtheid van hun levenshouding. Door de eeuwen heen heeft de mensheid gezocht naar waarachtige wijsheid.

Voordat de huidige moderne wetenschap bestond, vertrouwde de van deze wetenschap verstoken mens op zijn beste kunnen, hoewel dat toen ook wetenschap heette. Wij zouden het nu tovenarij of hekserij noemen of op zijn gunstigst een voorloper van de moderne wetenschap; in ieder geval een gebrek aan kennis. Hoe dan ook, een bewonderenswaardige maar toch ook gebrekkige poging om gedegen en correct te zijn. Echter, destijds hielden deze mensen hun voorlopers ook voor weinig ontwikkeld en minder ingevoerd in de wereld.

De beginselen van het observeren van de wereld en het daaruit op elk niveau trekken van conclusies, is altijd ons onderscheidend kenmerk geweest, waarmee wij ons tijdens de lange weg die wij hebben afgelegd gaandeweg geïsoleerd hebben van al het andere op deze planeet. Dat maakt ons ook tot een in verlatenheid tobberend en daardoor deerniswekkend geslacht, die alleen al om die reden alle genegenheid verdient.

Elke keer dat we iets over onze wereld uitvonden dachten we op de toppen van ons kunnen te staan, of op zijn minst dat we op de weg omhoog uit onze rampspoed waren. Het ontstaan van spraak en de ontdekking hoe vuur te gebruiken waren zulke hoogtepunten. Overigens is de ontwikkeling van het koken waarschijnlijk een van de meest ondergewaardeerde en tegelijk een van de belangrijkste innovaties die de mens tot stand heeft gebracht. Het moment van beseffen dat de landbouw ons in leven kon houden was eveneens een onontbeerlijke verandering. Daarna kwamen de veranderingen in rap tempo. Boeren hebben een kalender nodig, een schema voor zaaien en oogsten, een voorspelling van het weerpatroon en over het komen en gaan van de seizoenen. De sterrenkunde en de meteorologie werden geboren. Gobekli Tepe (9500 vce) bestond al, het Goseck observatorium (4800 vce) en Stonehenge (3000 vce) kwamen daarna. De gouden hoed van Schifferstadt (circa 1400 vce) is een van de eerste mobiele kalenders en lijkt erg veel op ons moderne idee van het hoofddekseel van een tovenaer.

De gouden hoed van Schifferstadt (circa 1400 vce)

Het verdelen van de oogst en de administratieve verantwoording moest, omwille van de eerlijkheid en later vanwege machtsuitoefening, worden vastgelegd. Om taal vast te leggen werd al gebruik gemaakt van schijfjes klei (8000 vce) en later werd het cuneiform, het spijkerschrift (3300 vce) ontwikkeld. Onze voorouders waren zoveel slimmer en beschaafder dan wij voor mogelijk houden of willen toegeven.

In het kielzog van de astronomie kwamen andere disciplines tot stand, zoals wiskunde en futurologie, want voorspellingen maken over de hemelen en het ondermaanse is niets anders dan dat. Natuurlijk nam de geestelijkheid haar rol meteen op, want zonder twijfel waren alle ontdekte patronen teweeggebracht door de goden, om met mislukte en rijke oogsten zo hun afkeuring of goedkeuring met het handelen van de mens uit te drukken. Degenen die tijd hadden om de observaties te maken, de voorspellingen te verbaliseren en de resultaten te

administreren, omdat zij niet op het veld hoefden te werken, waren over het algemeen zo niet exclusief leden van de groep van sjamanen en priesters. Zij waren de intelligentsia. Deze clerus zag zich op den duur als een aparte groep naast de koning en de krijgers, de adel aan de ene kant en het gewone volk aan de andere kant. Het filosofisch onderscheid tussen geestelijk en wereldlijk werd formeel niet eerder geïntroduceerd dan in de tweede helft van de achttiende eeuw in West Europa, ten tijde van de Verlichting. Daarvoor was alles in deze wereld, inclusief het profane inherent van God gezonden.

Zo kwam het dat van meet af aan voor alles wat wij doen in de naam van de wetenschap de basis was gelegd in godvrezendheid, voor Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, in een poging de boodschappen van het opperwezen en zijn schepping in erende verbijstering te ontraadselen. De onafhankelijkheidsverklaring die de Verlichting in feite was, was gericht tegen een in verval geraakte clerus en een adel die

nergens meer voor deugde. Ieder op hun eigen wijze hielden deze twee groepen de samenleving in een greep die door een nieuwe ondernemende groep als verstikkend werd ervaren. De Amerikaanse, de Franse en de industriële revolutie kwamen uit deze frustratie voort. Met de oude groepen werd afgerekend, soms met meer bloedvergieten en soms met wat minder. In deze situatie verschoof de loyaliteit van de wetenschap, want de nieuwe opkomende groep was de meest kapitaalkrachtige. Industrie en wetenschap raakten steeds meer met elkaar verweven op weg naar een wederzijds verzekerde zelfvernietiging, want dat is wat de vooruitgang de planeet heeft gebracht: planetaire vervuiling en wereldwijde opwarming. Het doel van de wetenschap veranderde van het bevatten van de betekenis van de schepping in het aanvatten van de rijkdommen van de schepping. Het ontzag voor de natuur transformeerde in de aanbidding van het kunstmatige. De wetenschap veranderde in haar voormalige tegenstrever, want wetenschappers werden de nieuwe clerus, de nieuwe intelligentsia en de wetenschap werd de nieuwerwetse religie.

We hebben allemaal het idee dat de wetenschap het toppunt van onze cultuur is, terwijl op zijn gunstigst onze wetenschap een voorloper is, een voorloper van waar we naar op weg zijn, of in ieder geval waar we zouden moeten zijn. Wat hebben we eigenlijk allemaal bereikt? Hebben we de reden of anders de betekenis van ons bestaan doorgrond, of ligt het in de lijn der verwachtingen dat wij dat in de nabije toekomst zullen begrijpen, of zijn er anders tekenen dat wij dat misschien ooit zullen doen? Of anders gezegd, kunnen we niet gewoon stoppen met het ontkennen van het bestaan van god, gewoon stoppen met dat negatieve te doen en juist iets positiefs doen, zoals het omruilen van god? Het is net zo stomzinnig om te zeggen dat god niet bestaat als het is te zeggen dat hij wel bestaat - de god Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva. Misschien wel nog idioter, vanwege de onverenigbare implicaties, is het te zeggen dat hij dood is. We zijn constant en heftig bezig gods bestaan te ontkennen terwijl we tegelijkertijd beweren te streven naar de meest fundamentele kennis. We zoeken naar de fundamentele bouwstenen van de materie en het lot van ons universum. Is dat niet het zoeken naar de aard van god? Niet God gepersonifieerd in Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, de afGod van de grote en in snel tempo afstervende religies, of de moedwillig gefabriceerde iets-god van de new age en sciëntologie, maar de god van wie we de naam niet kennen totdat we uitgevonden hebben wat die is. Of nog anders gezegd, is de wetenschap

zoals we die kennen wel het adequate gereedschap om tot werkelijk wijsheid te komen?

Toen onze voorouders zich onafhankelijk van de clerus verklaarden, veranderden ze van loyaliteit en niet van methode. Net als onze voorouders gebruiken wij het experiment om iets uit te zoeken. Het experiment heeft echter altijd het stoffelijke als object. Er worden metingen gedaan en statistieken opgesteld. De werkelijkheid wordt vervat in een rekenmodel en er worden verklarende werkmodellen geproduceerd. Werkelijke wijsheid echter, kan niet de slotsom zijn van unilaterale methoden. De werkelijkheid is meer dan de uitkomst van een rekensom. Deze vorm van voorwetenschap levert slechts een platte aarde op, beleid dat schaadt, vergissingen die niet te herstellen zijn.

Het moment nadert snel dat de wetenschap van methode moet veranderen en opnieuw van loyaliteit moet wisselen, want niet een enkele interessegroep, die de wetenschappers slechts zijn, kan spreken voor de gehele mensheid. De wetenschap kan niet de representant van iedereen zijn. De rekenende wetenschapper zal uiteindelijk gezien worden als de dokter die bloedzuigers gebruikt om de patiënt te genezen door aderlating, als een charlatan. Als een kwakzalver die een afgod vereert, de afgod van status en prestige. De afgod waarvan gedacht werd dat deze opzij gezet was tijdens de Verlichting.

Hoewel de Verlichting een enorme stap voorwaarts was, zijn er zoals met elke belangrijke ontwikkeling de voorlopers, de initiatiefnemers en er zijn de navolgers. De discipelen en kopieerders die niet noodzakelijkerwijs precies zijn in het navolgen van de oorspronkelijke idee en die er een eigen draai aan geven, die reageren op ontwikkelingen, of die simpelweg de oorspronkelijke idee niet hebben begrepen. Overigens zijn er ook leerlingen die de meester voorbijstreven. Over het algemeen geldt dat het origineel verwatert, hetgeen ook geldt voor andere bewegingen en ook voor de leer van filosoof profeten als Jezus en Mohammed en waarschijnlijk ook zelfs voor Gandhi. Zouden zij nu de religies herkennen die in hun naam zijn georganiseerd?

Er zit geen enkele waarde in het betrokken houden van de god van onze voorouders in onze toekomstverwachtingen, want de religies van Jahwehgodallah en Brahmāvisnusjiva staan op de rand van afgrond, hard op weg uit te uitsterven. Die weg is belopen en is nu gesloten. Het is niet vernieuwend noch vooruitstrevend om te blijven geloven(!) in een clerus van wetenschappers die blijvend zijn blijven hangen in de continue kwantificatie-groef. Niemand zit te wachten op een dubbelmonarchie van clericus intellectuelen, want zo langzamerhand werpen zij ons terug in

een middeleeuwse situatie. Wat wij hard nodig hebben is de zoektocht naar echte wijsheid waarvan het meetbare materiële slechts een element is. Het koude calculeerbare moet worden opgewarmd, want de fundamentele vrees van de mensheid moet bovenaan de agenda worden gezet. Na het 'wat' en het 'hoe' zijn we in toenemende mate toe aan antwoorden op het 'waarom'. Terwijl we waarschijnlijk nooit een antwoord zullen krijgen op die laatste vraag, is het stellen van de vraag alleen al gigantisch belangrijk, omdat het zal leiden tot een fundamenteel andere vorm van wetenschap bedrijven.

Op exact hetzelfde moment dat de mens de vraag 'wat' stelde, werd god in twijfel getrokken. Terecht, want de god Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva die de mens bedacht, bestaat niet. Niet dat de mens er zich bewust van was dat hij de autoriteit van god ontkende door de vraag naar het 'wat' te stellen, maar het was het begin - een slang was het Paradijs binnengekomen en de verboden vruchten werden met graagte gegeten. Als kinderen in een speelgoedwinkel vloog de mensheid van het ene onderwerp naar het andere totdat de verschillende leergebieden in hun reikwijdte waren vastgesteld, alhoewel alle geacht werden een afgeleide te zijn van de filosofie.

Het 'wat' was bepaald, terwijl daarna lange tijd het 'hoe' de geleerden ontging. De profeet Elijah (ongeveer 860 vce) die genoemd wordt in de Tenach en in de christelijke Bijbel haalde de merkwaardigste truc in zijn tijd uit om te bewijzen dat zijn god Jahweh superieur was. Hij doorweekte een altaar, opgebouwd uit blokken hout, en de onmiddellijke omgeving ervan met twaalf emmers water. Als vanzelf barstte het altaar uit in vuur en vlam, als door de onzichtbare hand van zijn god Jahweh beweerde Elijah. De geheimzinnige substantie die automatisch vuur wordt genoemd -ook wel Grieks vuur, Byzantijns vuur of vloeibaar vuur genaamd- was in de oudheid al algemeen bekend. Om het te maken was een combinatie nodig van zwavel, ongebluste kalk en nafta, een mengeling die spontaan ontbrandt. Nafta ziet er uit als water, wanneer je het uitschenkt vloeit het als water en desgewenst kan de nietsvermoedende toeschouwer in de waan worden gebracht dat het water is. Nafta in combinatie met ongebluste kalk en zwavel komt tot zelfontbranding met een temperatuur van ruim 300 graden, hetgeen verklaart dat het houten altaar eveneens ontbrandde. Elijah wist 'wat' hij deed, maar hij heeft nooit geweten 'hoe' het precies werkte.

Buskruit, een mengsel van zwavel, houtskool en kaliumnitraat [salpeterzuur] werkte prachtig. Chinese alchemisten waren

ambachtslieden bij uitstek. Ze wisten dat het werkte, maar 'waarom' het zo werkte? In de negentiende en twintigste eeuw kwam men daar achter, zij het niet als een antwoord op de vraag 'waarom', maar als een antwoord op de vraag 'hoe' het werkte. Het 'waarom' bleek een vermomd 'hoe'.

Het was bekend dat alles moest bestaan uit bepaalde elementen. Men nam aan dat deze elementen vuur, water, aarde en lucht waren. Rond 400 vce verscheen voor het eerst in dit verband het Griekse woord atoom. Door de eeuwen heen was voor wetenschappers de grootste obsessie de enigmatische transmutatie van onedele metalen zoals lood in edele metalen, met name goud. De Arabische alchemisten Abu Musa Jabir ibn Haiyan al-Azdl (721-815), Abu Bakr Muhammad ibn Zakariyya al-Razi (866-925) en Al-Tughra'i (1063-1120) hebben hun uiterste best gedaan om te ontdekken 'hoe' zij goud konden produceren - zonder resultaat.

In het westen pretendeerden beroemde alchemisten als Nicholas Flamel (1330-1418) en John Dee (1527-1609) met behulp van Het Boek van Abraham de Steen der Wijzen te hebben gevonden, essentieel in het proces van transmutatie van materie. In het geval van John Dee, ook astroloog en adviseur van koningin Elizabeth I, zat daar nog een archaisch religieus randje aan. De engel die de geheimen aan John Dee doorvertelde voorspelde hem dat de Steen der Wijzen de eindtijd in gang zou zetten om zodoende het duizendjarig Vredesrijk te bewerkstelligen.

De moderne wetenschap begint zo'n beetje met Isaac Newton (1642-1727), hoewel hij ook gezien kan worden als een overgangsfiguur, omdat hij tevens alchemist was en horoscopen opstelde.

Pas veel later veronderstelde Albert Einstein (1879-1955) dat alle materie energie is en het bleek dat hij het bij het rechte eind had. De transmutatie van materie was eindelijk gerealiseerd, hoewel het geen goud was dat geproduceerd werd. Hoe dan ook, met het splitsen van het atoom was het probleem 'hoe' doeltreffend ontward. Hoewel nooit bevredigend is beantwoord 'waarom' het op een subatomair niveau onmogelijk is van een partikel tegelijk de snelheid en de positie te

bepalen, alleen dat het zo is. Eerlijk gezegd is dit ook niet het 'waarom' waarop wij een antwoord moeten zien te vinden.

Zowel de Russische als de Chinese revolutie beschouwden en concludeerden dat het 'wat' de emancipatie was van de maatschappelijke onderklasse, het proletariaat. Om dit te realiseren werd het 'hoe' vorm gegeven als de omverwerping van de heersende klasse, het oude regime. Overduidelijk zijn de socialistische leiders nooit toegekomen aan een verwoording van vraag 'waarom', laat staan een beantwoording ervan. Dat resulteerde in hun ondergang en de teloorgang van de resultaten van hun revolutie.

Een duidelijker voorbeeld is niet mogelijk dan dat van Charles Darwin (1809-1882) en zijn werk "De oorsprong der soorten". Hij begreep exact hoe de vraag naar het 'wat' te verwoorden en te hypothetiseren dat de enorme variëteit van soorten tot stand was gekomen door aanpassing aan de omgeving en door natuurlijke selectie, waarbij die soorten die zich het best aanpasten in het voordeel waren boven hen die daar niet toe in staat waren. Terwijl Darwin hiermee ook de vraag naar het 'hoe' leek opgelost te hebben, werd het werkelijke antwoord op "hoe" het mechanisme uitwerkte pas duidelijk toen Crick en Watson in 1953 hun artikel publiceerde, "Moleculaire structuur van Nucleïnezuren . . .", waarin zij de opbouw en functie van DNA [desoxy-ribo-nucleinic acid] duidelijk maakten. Echter, nog niet het begin van een antwoord heeft vorm gekregen op de vraag 'waarom' dit zo is. Met name niet sinds ontdekt is dat bij het kopiëren van genen een mechanisme blijkt te werken dat mutaties tot stand brengt, onafhankelijk van omgevingsfactoren.

De allesomvattende vraag die ons allen bezighoudt, komt uit een richting waar we allemaal ons eigen perspectief op hebben. Wij vragen ons allemaal af 'waarom' ons universum is zoals het is. Alle andere vragen die we hebben zijn op de een of andere manier van deze grote vraag afgeleid. We lijken het 'wat' nu wel zo'n beetje in de vingers te hebben, hoewel men er op verdacht moet blijven dat nieuwe mogelijkheden tot ontdekkingen zomaar kunnen verschijnen. Aan het begin van de twintigste eeuw dachten we nog dat ons melkwegstelsel het universum was - wat volgt? We lijken ook wel het 'hoe' binnen ons bereik te hebben, want het is algemeen geaccepteerd dat er aan het begin van ons universum een big bang was - hoewel het op dat moment niet groot was, noch dat het met een harde knal ging vanwege het ontbreken van resonerende lucht. Ondanks dit alles schijnt niemand ook maar het begin te hebben van het antwoord op de vraag 'waarom' ons universum is. Dat

willen zeggen een wetenschappelijk antwoord, niet een speculatief religieuze reflex.

Concluderend, vrijwel altijd wanneer de vraag 'waarom' wordt gesteld, zijn in werkelijkheid de vraagstellingen en hypothesen een behandeling van een vermomde vorm van het vraagstuk 'hoe'. Wanneer men de antwoorden en de theorieën beschouwd die hierop zijn gebaseerd, is alleen een argumentatie te ontwaren in relatie tot het 'hoe' en niet het 'waarom'. Je denkt dat je 'waarom' vraagt, maar je vraagt eigenlijk 'hoe'. Waarom is het dat mensen te bang zijn om de vraag 'waarom' te stellen? Want het lijkt er op dat dit het geval is.

We zijn een deerniswekkend geslacht dat handelt vanuit pijn en de angst voor verlies. Op exact hetzelfde moment dat we ons werkelijk gaan afvragen waarom dit is, zijn we klaar voor de volgende Verlichting, de Opheldering. De oude clerus is hemel zij dank uitgeschakeld als een bepalende factor in maatschappelijke ontwikkelingen, hoewel er nog enclaves zijn waar zij nog steeds bestaan - er zijn ook nog enclaves waar mensen nog steeds in het Stenen Tijdperk leven. Het is hoog tijd om de afgoden Jahwehgodallah en Brahmāvisnusjiva aan de stoeprand te zetten, want ze bestaan niet en hebben dat ook nooit gedaan. We zullen op zoek moeten gaan naar de god die geen naam heeft, behalve dan misschien het ervaren van het compleet zijn. Wetenschappers, de nieuwe clerus, de charlatans van de kennis, kunnen alleen maar evolueren of anders uitsterven als de chirurgijnen en barbieren van vroeger.

Om zo ver te komen moeten we het absolutisme van het calculerende calculeerbare achter ons laten en de kwantificerende kwakzalvers van het vergankelijke vleselijke uitdrijven. Om onszelf te bevrijden van de pijn en de angst dienen we te zien dat er meer is in het bestaan dan ons zinnen lijken te zeggen.

Mensen die innerlijk weten

Mensen neigen naar groeperen. Mensen met dezelfde voorkeur, mensen met dezelfde belangen, mensen met dezelfde overtuiging, zij klonteren bij elkaar om bescherming te zoeken tegen wat buiten hen is, of om een karakteristiek van henzelf goed uit te laten komen; er is weinig verschil tussen mensen en dieren.

Er is overigens niets verkeerd aan dat mensen elkaar ontmoeten, om zaken die in hun levens van betekenis zijn te bespreken. Zo'n groep is zinvol voor iedereen wanneer ieder zijn wezen zonder terughouding kan inbrengen in die groep, zo'n groep is zinloos wanneer leden van de groep hun identiteit trachten te ontlenen aan die groep; maar probeer niet je broeders hoeder te zijn en wees alleen de oordelaar over jezelf.

Er ontstaan echte problemen wanneer mensen zich op basis van overeenkomsten gaan organiseren. Want in elke organisatie ontstaat vroeg of laat een hiërarchie, mensen met meer of minder macht; strijd over verschil in aanpak met de daarbij behorende winnaars en vooral verliezers. Dat organiseren in deze wereld die resultaten heeft, is het gevolg van het feit dat de wereld waarin wij leven Luciwthers domein is, want alleen op Luciwthers terrein waar de Liefde nog afwezig is, wordt georganiseerd in hoog en laag, meer en minder belangrijk, in hiërarchie. Alleen in Luciwthers wereld bestaat macht, het gebruik en misbruik ervan. Elke mensen-organisatie begint vanuit een ideaal, of vanuit een ideaalbeeld. Dat is zo gegaan met politieke groeperingen. Het liberalisme is geboren vanuit het ideaal van de vrije loop van materiële goederen en gedachtegoed. Gezien de omstandigheden aan het einde van de achttiende eeuw een plausibel en achtenswaardig ideaal. Het is zo gegaan met het socialisme -marxisme, communisme en zelfs anarchisme-; geboren vanuit de behoefte de uitwassen van het liberalisme, het kapitalisme, te bestrijden door er een geheel ander principe ervoor in de plaats te stellen en op te komen voor de behoeften en rechten van de andere partij: 'het gewone volk'. Vóór het liberalisme was er een verlicht despotisme, als zodanig weer een reactie op de absolute monarchie, en heden ten dage pleiten velen voor een vorm van sociaal liberalisme, zodat de uitwassen van het kapitalisme en van het socialisme weggewerkt worden.

Zo heeft de wereld zijn idealen gehad en ieder ideaal verwerd tot een organisatie van macht, tot een uitwas van zichzelf; zo zal het blijven gaan in organisaties.

Op het gebied van religie is het niet anders gegaan. Voorlopig even voorbijgaand aan natuurgodsdiensten en polytheïsmen, beschouw de drie grote monotheïsmen van deze wereld: Jodendom, Christendom en Islam. Deze drie 'gods'diensten zijn alle begonnen vanuit één persoon. Rond deze personen, Abraham, Jezus en Mohammed, ontstond een groep die aannam, die geloofde. Naarmate die groep gelovigen groter werd, getalsmatig en geografisch, werd hun behoefte aan organisatie evenredig groter. Organisatie heeft een hiërarchie nodig met macht en de misbruik

daarvan als gevolg; strijd over standpunten met de daarbij behorende winnaars en verliezers.

Bezie het terrorisme van de zich gelovig noemende Islamieten, de heilige oorlogen die zij bevochten. Bezie het fanatisme van de orthodoxe Christenen, hun lust voor het geld, de plundertochten over de gehele wereld uit vroegere

tijden. Bezie het exclusivisme van de Joden, zij die hun profeten doodden en nog steeds zich het uitverkoren volk noemen; zij die nog steeds hun broeders van hun land verjagen.

Zie in deze drie religies de excessen en verwording vandaag de dag. Zie het fanatisme waarmee mensen zich 'gods' ambassadeur op aarde noemen, zie het machtsspel dat ze daarmee spelen. Zie ook mensen hun ruime opvattingen steeds verder oprekken en verdunnen, totdat de kern van hun denken en voelen verdwijnt.

Werp elke organisatie van je af. Werp elke religieuze, politieke of andere organisatie ver van je. Een organisatie die je van je afwerpt is als een bloedzuiger die je van je huid verwijdert, die je op de composthoop gooit die deze wereld van Luciwher is en die daar vermolmt. Van groot tot klein, geen organisatie -open of verborgen- zal meer het leven van een enkel individu, een enkele ziel, bepalen.

Geen organisatie of staat zal meer het grote goed van de individuele vrijheid in het vaandel kunnen voeren, zonder voorzien te worden als het instrument van Luciwher.

De Liefde zal elk individu pas in het hart vinden, wanneer deze zich ontworsteld heeft aan de hiërarchie. En wanneer de mens met Liefde in het hart handelt in Warmte naar elk medemens, elke medeziel, zal geen mensen-organisatie meer nodig zijn; het ontbreekt niemand op aarde

aan iets. Ieder zal voldoende te eten hebben, ieder zal een dak boven het hoofd hebben en een warm vuur voor wanneer het koud is.

Het aantal van hen die van binnen de Liefde ontdekt hebben, zij die innerlijk weten, zal klein zijn wanneer alles aanvangt te veranderen. Maar zonder dat de mens daar rechtstreeks de hand in heeft, zullen overal kleine aantallen ontstaan; het is het werk van de zielen van Liefde. Zoveel kleine aantallen zullen ontstaan, dat het aantal iedereen zal bevatten, het aantal zal onmeetbaar zal zijn. Dat betekent letterlijk: niet meer te tellen, want in die dagen zal de mens niet meer geïnteresseerd zijn in de kwantiteit van alles, maar in de kwaliteit voor allen. En in de laatste tijd zal 'het paradijs op aarde' opnieuw bestaan, alvorens dit universum ophoudt te bestaan en alle zielen naar huis terugkeren, inclusief de laatste ziel.

Zij die de Liefde in hun hart ontdekt hebben, zij zijn geen gelovigen, zij zijn mensen die innerlijk weten. Zij gelóven niet in een 'god', zij wéten dat wat voor de mens onzegbaar is. Zij weten dat hun bestaan te danken is aan de inspirerende daad van de AllerEerste. Te danken, zonder daarvoor dank verschuldigd te zijn, anders dan zuiver te leven met gebruikmaking van de talenten die iedere ziel heeft gekregen. De AllerEerste ziet verafgoding als de daad van een kind dat nog niet volleerd is en ziet het eren van de talenten van de ziel als het doorgronden van het deel dat de ziel uitmaakt van de AllerEerste.

Zij die innerlijk weten gehoorzamen geen regels, maar handelen volgens de leidraad van de Liefde, de rechtvaardigheid. De mens die innerlijk weet is een mens die eerlijk, waarheidsgetrouw en zuiver tegenover zichzelf staat, onophoudelijk ermee bezig is daarnaar te streven; het laatste is nog het meest waarschijnlijk, want de volmaaktheid is niet op aarde. Het leven op aarde is wel een leerweg naar de volmaaktheid in de oorspronkelijk wereld; daar is de volmaaktheid realiteit.

Er is geen uniformiteit in hoe men zuiverheid, eerlijkheid en waarheidsliefde, het onophoudelijke streven ernaar, van binnen zoekt en naar buiten brengt. Mensen die dat blijvend pogen zijn herkenbaar voor elkaar door de waarachtigheid van hun zijn. Wanneer zij een groep willen vormen, is niets daartegen; zij zullen zich echter nooit organiseren. En doordat er geen organisatie is, is er geen ritueel.

En zo zij die innerlijk weten met hun identiteit een aandeel willen leveren in de identiteit van een groep, is niets daartegen. Zo er mensen zijn die hun identiteit willen ontlenen aan die groep, dan hebben dezen de innerlijke Liefde nog niet ontdekt, sterker, zij hebben de weg er naar toe nog niet gevonden. Zij zijn niet minder, zomin als zij die innerlijk weten

meer zijn. Zoals het kind niet minder is dan de volwassene. Naar ieder wordt geluisterd en met ieder wordt gesproken.

Een dergelijke groep van zij die innerlijk weten vormt nooit een bedreiging voor wie of wat dan ook; het is geen geheim genootschap. Integendeel, het is het meest open genootschap dat er op aarde kan bestaan.

Geen groep heeft een definitieve vorm. Groepen worden groter en kleiner. Groepen vormen zich en lossen op. Groepen gaan in elkaar op en groepen vallen uiteen. Groepen veranderen, want elk individu is aan verandering en groei onderhevig.

In een groep zijn geen leefregels, want regels worden overtreden; dit is Luciwheers wereld. In een groep is matigheid op alle gebieden aanwezig. Maar wat de inhoud van matigheid is, bepaalt het individu. De matigheid is de balans in het individu. De balans gevonden door integriteit. De ruimte die men neemt om daar binnen de eigen balans en integriteit te realiseren, wordt begrenst door de volgroeiheid van de eigen talenten. Wie daar overheen gaat, raakt in onbalans en schendt de integriteit van de ander. Wie te weinig ruimte neemt, averechtse bescheidenheid, veroorzaakt eveneens onbalans; niet alleen in het zelf, maar ook in een groep.

Niemand anders dan de lezer is beter in staat tot het in zich- en haarzelf begrijpen van deze boeken. Er bestaan geen exegeten van deze boeken. Een mens die zegt innerlijk te weten spreekt van zaken die onzegbaar zijn. Een mens die innerlijk weet, spreekt alleen over zaken die zegbaar zijn; daarin zijn eerlijkheid, waarheidsliefde en zuiverheid te herkennen door de ander.

Geen mens zal innerlijk weten zonder de hulp van de geleideziel; de mens is een kind. Het is de geleideziel die het streven van de mens waarlijk kan bezien, die daarin de eerlijkheid, de waarheidsliefde en de zuiverheid kan herkennen, zonder van een vaste maatstaf uit te gaan, zonder een oordeel te vellen. Er kan geen oordeel worden gegeven omdat de geleideziel niet onderhevig is aan de wetten van het materieel universum; de geleideziel is geen onderdaan van Luciwheer. De geleideziel staat niet toe, de geleideziel geleidt naar het einddoel, geleidt het kind dat elk mens is.

Het einddoel waar iedereen, zonder uitzondering, uiteindelijk op uit zal komen: de herontdekking van de Liefde en de terugkeer naar huis.

Eten en gegeten worden

Kijk naar hoe deze wereld zich voedt. In deze wereld moet gedood worden, voordat men zich kan voeden. Of het dier een dier doodt, of een struik kaal eet, er wordt gestorven. Of de mens een dier slacht, of een veld vol granen onthoofd met een sikkel, er wordt gestorven.

Iedereen kan in deze wereld ieders slachtoffer worden. Want niet alleen kan de mens een plant doden, ook de plant kan een mens doden. In deze wereld is elke stof een vergif. Het hangt van de dosis af of je er snel dan wel langzaam aan sterft.

Deze wereld is niet de oorspronkelijke wereld waar alles dat gecreëerd is door de AllerEerste behouden blijft. Hier is alles eindig, waardoor het terug kan keren naar de oorspronkelijke wereld. De zichtbare wereld, dit universum, is niet eeuwig, want ook aan Luciwheers leren komt hier een einde.

Alles in deze wereld moet gedood worden om verorberd te kunnen worden. Niets dat leeft wil sterven -de ziel wil leven- en ontwikkelt hier een verdedigingsmiddel om het

sterven te trachten te voorkomen. Wat voor de een een verdedigingsmiddel is, is voor de ander een gif. Laat je dan ook niet in een keurslijf van regels proppen. Regels als: dit dier is rein en dat dier niet; of alle dieren eten is fout, slechts planten en granen leveren een goede voeding op. Maar ook regels als: drink dit, want dan hoor je erbij; rook dat, want dat is een speciale ervaring; spuit zus, je leven verandert er door; snuif zo, je ontdekt nieuwe dimensies in jezelf. Beschouw hal deze regels als een keurslijf, of het nu eeuwen oude tradities zijn of kortstondige trends.

Alles wat je tot je neemt in deze wereld van Luciwheer -de enige hel van dood en verderf- door welke lichaamsopening dan ook, het zal je lichaam uiteindelijk ruïneren.

Alles dat in deze wereld komt, moet de harmonie met de AllerEerste nog leren en zal zich daarom op Luciwheraanse wijze aan dit leven proberen vast te klampen; zal zelf een orde willen vestigen, desnoods ten koste van de ander.

Alles in deze wereld -ook wat je tot je neemt- is er op gericht je te laten sterven voordat je de Liefde hebt gevonden; de Liefde die in jezelf te ontdekken is.

Je kunt je overgeven aan de genoegens van dit leven, want het is er niet voor niets; zo redeneren velen. Zij geven zich ongebreideld over aan een verlangen naar groei en zij vergiftigen zich en slibben dicht. Pas later zullen zij ontdekken dat de groei niet in de mens plaatsvindt, maar in de ziel.

Je kunt je afsluiten voor alles dat deze wereld je biedt en gaan leven als een kluizenaar; deze mensen zijn er ook in flinke aantallen. Ook zij geven zich ongebreideld over aan een verlangen naar groei, vergeten dat zij hier ook mens zijn en teren uit. Pas later zullen zij ontdekken dat de ascese niet zozeer de mens aangaat, maar de ziel.

Welke inhoud je ook geeft aan je leven tussen deze uitersten, bedenk dat het weinig zin heeft als je levenswijze niet van binnenuit komt. Welke levenswijze je ook kiest, het stelt niets voor als je het op advies van een ander doet, als je iets overneemt wat je wel prachtig lijkt. Jouw eigenheid komt vanuit de ziel en niet vanuit deze wereld.

Wanneer je naar je volwassenheid toe groeit -het stadium in het mensenleven waarin de weg van de eigen verantwoordelijkheid bewandeld wordt-, werp dan weg wat je tot dan toe voor waardevol hield. Doe er afstand van en beschouw zorgvuldig wat om je heen ligt. Behoud datgene wat eigen aan je is en bewaar slechts als herinnering dat wat je aangepraat werd -een herinnering aan hoe je geleerd hebt-, stoot af dat wat voor jou afstotelijk is, omdat het je leren en je leven belemmerde. Beschouw alles zo, ook mensen en datgene waarvoor zij zeggen te staan.

De mens doodt om te leven, te eten, daar valt in deze hel van Luciwher niet aan te ontkomen, ook dat is je lot in deze wereld. Maar weet wat je eet. Vindt je eigen balans, zoek uit wat voor jou een vergif is en gebruik het niet. Zoek uit wat voor je werkt en gebruik het in toereikende mate; nooit teveel, dan werkt het als een snel vergif.

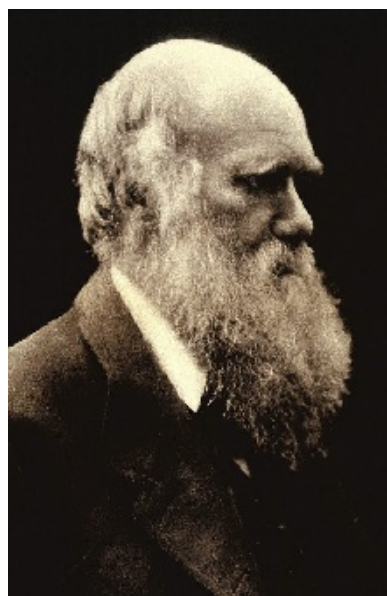
Laat je niet opsluiten in regels over reinheid en onreinheid; oordeel niet. Alles bestaat en de ontkenning ervan bestaat niet. Voor het besluit dat uit het hart van een mens komt bestaat geen ontkenning. Voor de waarheid, voor de waarachtigheid bestaat geen negatie.

De waarheid, de waarachtigheid, is altijd Rechtvaardig en Liefdevol, Inzicht gevend en Helder, verbonden in Warmte en Schoonheid. Deze allen verbonden door de AllerEerste. Jij die dit leest bestaat, jouw ontkenning bestaat niet.

Over hoe
mensen zijn

Evolutionisme versus creationisme, intelligent ontwerp

De vraag of een fles nu halfvol is of half leeg, levert een gesprek -en zeker geen filosofisch gesprek- op dat vanaf een zeker moment slechts de lachlust opwekt. Want de stellingen worden in de discussie steeds vaster en gedefinieerder betrokken en het wordt navenant lastiger de

Charles Darwin, 1809-1882

ingenomen posities te verlaten. En dat terwijl het kostelijk vocht in de fles verdampt, verpietert.

De manier waarop aanhangers van het creationisme en de aanhangers van de evolutieleer met elkaar omgaan, is identiek aan de strijders om de fles: het wekt de lachlust op. Want stellen dat deze wereld in slechts zes dagen geschapen is, is niet te rijmen met de ontdekking van oeroude fossiele vondsten. Beweren dat alles uit elkaar geëvolueerd is zonder aan te geven waar het aller oudste dan vandaan komt, maakt de theorie incompleet en daardoor onbruikbaar als visie op het leven. Beide theorieën worden nog humoristischer wanneer je merkt dat de aanhangers elkaar verketteren.

Hier klinkt de goedmoedige lach van een volwassene die kinderen hoort strijden over een kwestie waarover zij nog geen overzicht kunnen hebben. Zoals wanneer een kind aan zijn ouders vraagt van wie zij het meest houden, van hem of van elkaar.

Maar zoals de kinderen volwassen zullen worden, zullen ook evolutionisten en creationisten voorbij hun touwtrekken raken en zich bezig gaan houden met vragen die voor hen beiden van wezenlijker belang zijn. Zij zullen inzien dat de fles half leeg noch half vol en tegelijk beide is; dat de keuze voor slechts één van de twee zienswijzen een onvolwassen en incomplete keuze is.

Want natuurlijk is het begin van het voor de mens waarneembare universum een weloverwogen en bewust daad geweest van de AllerEerste. Uit die hand kwam de vonk van het leven die nu nog naechoot als een oerknal.

Het begin bestond nog niet; het begin van het huidig waarneembaar universum. De AllerEerste vouwde de eeuwigheid en die plooi van de eeuwigheid ontbrandde de AllerEerste de vonk. Het Licht werd geboren in het materieel universum. De tijd -een intense verdichting van de eeuwigheid- werd geboren. Het jonge universum werd alles meegegeven dat als bouwsteen kon dienen voor het Rijk van Luciwher.

En de AllerEerste gaf de macht over dit universum in tijd aan Luciwher, als het rijk waar hij over kon heersen: "laat het Licht dan daar zijn, zodat het Licht naar zijn eigen aard kan heersen," sprak de AllerEerste. Daarmee kreeg Luciwher wat hij had gewenst. Een universum om te demonstreren dat het Luciwthers weg was die tot de ultieme perfectie en de eeuwige harmonie zou leiden.

Een tweede universum waarin Luciwher en Mellhor elkaar niet zouden bestrijden en Eewhel niet verscheurd zou zijn tussen Liefde en Licht. Een universum waarin Luciwher zijn weg kon tonen, waarin Luciwthers volk kon incarneren om datgene overnieuw te doen wat in de eerste wereld onaf was gebleven, onjuist was gebleken.

Luciwher bouwde een universum dat zijn visie op de eeuwigheid weergaf; een materieel universum als afspiegeling van de eeuwigheid. Een leerschool om karma op te heffen, om in balans te komen en zo te tonen dat het Luciwthers weg is die tot de harmonie met de AllerEerste leidt.

Luciwher bouwde een universum met het Licht -de rede- als leidend principe. In de chaos schiep hij orde en creëerde in dit universum plaats voor leven; plaats voor leven en leren.

Vanuit de oerstof creëerde hij sterren en stelsels. Vloeistoffen om materie te koelen zodat het begaanbaar werd. En cel en een organisatie van cellen, zodat het een organisme werd. En met behulp van de tijd bouwde Luciwher verder, totdat hij levensvormen had gecreëerd waarin incarnatie kon plaats vinden; levensvormen die een voldoende afspiegeling waren van leven in de eeuwigheid.

De mens is maar een van de vormen in het spectrum van leven dat Luciwher naar het eeuwig voorbeeld creëerde. De man en de vrouw werden gecreëerd als huis van vlees voor zijn eigen volk, maar ook voor die van Eewhel en Mellhor zo zij dat zouden wensen.

Alles in het materieel universum is gecreëerd door Luciwher met de bouwstenen hem gegeven door de AllerEerste. Van slechts een bouwsteen kon Luciwher geen gebruik maken, de bouwsteen der eeuwigheid. Want het materieel universum is gemaakt als plaats van tijd, een tijdelijke plaats om te leren. Luciwher had dit besluit geaccepteerd als terecht, maar de mens liet hij in de waan dat zij wèl konden drinken

uit de bron van het leven en konden eten van de vruchten uit de boom der kennis. Want alles wordt door Luciwher nagelaten om de mens op zijn herkomst en toekomst in eeuwigheid te wijzen. Alles zal Luciwher doen om zijn volk te binden aan het materieel leven; het materieel leven als het enig en alleen zaligmakend voor te stellen.

Zoals nu duidelijk zal zijn, zijn zowel de creationisten als de evolutionisten incorrect in hun aannames en zijn zij abuis elkaars inzichten te verketteren. Dit universum en alles er in is inderdaad gecreëerd, maar de wijze waarop en de weg waarlangs ligt zeer dicht bij wat evolutionisten veronderstellen. Toch houdt dit in het geheel niet in dat de voorstanders van het intelligent ontwerp gelijk hebben, want zij geloven immers in een universum geschapen door god. Integendeel, in werkelijkheid is ons huidige universum een schepping van Luciwher.

Bidden

Mensen, tot wie bidden jullie als jullie geknield zitten en jullie hoofden buigen; wat proberen jullie te bereiken wanneer jullie bidden? Wat doen jullie precies wanneer jullie in jezelf keren, wanneer jullie mediteren; wie heeft jullie dat geleerd?

Wie heeft jullie geleerd bepaalde gebeden op te zeggen, bepaalde spreuken uit te spreken; mantra's, gebedsformules en aansmekingingen op te zeggen? Waarheen zenden jullie je smeekbeden wanneer er naast Jahwehgodallah ook de Schepper Brahmāvisnusjiva volgens de Hindoes bestaat; als er in de respectievelijke culturen op deze aarde even zo vele Scheppers en scheppingsverhalen bestaan?

Mensen, jullie zijn nog onderhevig aan de grote spraakverwarring. In deze wereld proberen jullie je kerktorens, je minaretten en jullie tempels zo hoog mogelijk op te richten en het enige dat jullie doen, mannen en vrouwen gelijk, is bewijzen hoe mans jullie zijn. De ene architect bouwt een nog mooier, groter, hoger bouwwerk dan de andere; jullie zoeken daarmee het verschil op, het onderscheid, de competitie. De ene theoloog formuleert het nog scherper, verfijnder, dieper dan de andere,

net zo lang tot jullie van elkaar niet meer weten waar jullie het over hebben. Een dialoog tussen de godsdiensten, of tussen de afsplitsingen binnen een geloof, is dan niet meer mogelijk, want niemand zal de beginselen, de dogma's van het geloof, opgeven.

Mensen, overkom de grote spraakverwarring; laat je niet meer verdelen en beheersen. Want er is er maar één die baat heeft bij onenigheid, bij verwarring. Jullie lopen kakelend rond als kippen zonder kop en er is er maar één die zo in staat gesteld wordt aan jullie zijn orde op te leggen. Er is er maar één die zich uitdrukt in formules, want hij heeft de Liefde nog niet ontdekt; er is er maar één die je je in formules laat uitdrukken, zodat je je ergens bij kan horen voelen -waardoor je de pijn van het gemis aan Liefde denkt te compenseren-, zodat je je af kunt zetten tegen hen die zich niet, of in andere formules uitdrukken. Verdeel en heers!

Bidden is geen smeken aan de godheid en als het afsmeaken is, dan luistert er maar één. Want alleen hij die de Liefde nog niet ontdekt heeft, laat zich smeken.

Als jullie bidden in jullie synagogen, in jullie kerken, in jullie moskeeën en tempels, op jullie bergtoppen en in het verborgene in grotten, als jullie zo bidden, dan bidden jullie tot Luciwher -vanouds de Satan genoemd-.

Blijf het maar bidden noemen als jullie dat nodig vinden. Blijf het maar mediteren noemen of tijdelijk uit deze werkelijkheid transcenderen. Maar richt je niet tot iets of iemand buiten jezelf, een macht waaraan je je wilt optrekken of waarvan je bepaalde gunsten verwacht.

Richt je naar binnen. Kijk naar binnen. Kijk naar het landschap waarin je ziel wandelt, kijk naar jezelf, naar de ziel die je bent. Kijk naar wat je te leren hebt, bezie wat je het eerst aan zult pakken en hoe je dat zult doen.

En wanneer je in je landschap rond loopt, zal je iemand tegenkomen, je zult je begeleider tegenkomen -je verbinding met de AllerEerste-. Treed jezelf in diepste waarheid tegemoet in de spiegel die je begeleider je voorhoudt. Zie wat je werk is in deze materiële wereld en zie je eigen Warmte, je eigen Schoonheid, je eigen Licht.

Je begeleider zal je wanneer deze het moment gekomen acht de Liefde aanbieden en er zal een dag komen dat je die kunt aanvaarden.

Elke keer wanneer je in de spiegel kijkt zal je een mooier, verlichter ziel aanschouwen, die steeds rijper wordt voor de gave van Liefde. Telkens wanneer je in die spiegel kijkt zal je je reden voor je incarnatie in deze materiële wereld bewuster worden en weten dat de Liefde die van de AllerEerste komt voor jou is.

Zo zal je merken dat deze wijze van bidden, mediteren, niets te maken heeft met aansmeken of afsmeken, niet met hebben of krijgen, maar met vinden. Je hoeft niet in welk nirwana dan ook op te lossen, je gaat jezelf juist steeds meer gestalte geven. Bid, mediteer zo; zo vaak je kan, zo vaak als je het nodig vindt.

In de loop van je korte jaren op aarde zal je ontdekken dat de Liefde die je ontvangt deel van jezelf wordt en je laat groeien tot een wezen dat Liefdevol in deze wereld staat. Tot een wezen dat de ontvangen Liefde kan versmelten met zijn en haar eigen ziel. Iedereen, iedereen zal op deze wijze de Liefde op aarde brengen!

Jullie zullen uiteindelijk welhaast als vanzelf merken dat jullie in staat zijn elkaar te verstaan en dat elke spraakverwarring een illusie blijkt te zijn.

Het aanbidden van de godheid

Aanbidden en vrezen. Twee vormen van devotie voor de Creator; het eren zoals de ouden dat deden. Een eren dat is ingegeven door Luciwher. Want het is alleen Luciwher die de mens ingeeft de Schoonheid en de Liefde buiten zichzelf te zoeken. Alleen Luciwher creëert een hiërarchie waarbij een allerhoogste bestaat die aanbeden moet worden en die kan

straffen. Zoals de ouden het deden is onvolkomen en zal ook nooit tot volkomenheid leiden. Niet omdat het onwaar is, maar omdat het de vorige stap is die gedaan is. De mens, de zielen op aarde, zullen een stap verder gaan; de mensheid zal de volgende stap doen. Die volgende stap houdt in dat de ommekeer van de omkering moet plaatsvinden: het is niet zo dat de mens een ziel heeft, het is zo dat de ziel en tijdelijk lichaam bewoont.

*

In feite is het geen daadwerkelijke ommekeer, maar het rechtzetten van een omkering; recht maken wat krom is geworden. List en bedrog, en de

mensenziel voor valse keuzes plaatsen is het kenmerk van het werk van Luciwher. Het is hij die de oorspronkelijke uitgangspunten -de ziel bewoont een lichaam in tijd- omkeerde en de mens centraal stelde; het tijdelijk universum is immers het rijk van Luciwher. En nu is het 't moment dat die omkering een rechtzetting ondergaat. Want alleen zo zal de mens zich realiseren dat hij en zij een ziel is, altijd geweest is en altijd zal zijn. Dat de ziel een onvergankelijke creatie is van de AllerEerste en dat die ziel inherent aan die creatie in staat is tot Liefde, Warmte en Schoonheid en tot het bevatten en doorgronden -de eigenschappen van het Licht-.

Wanneer de ziel op aarde begrijpt en van binnen weet, dat hij en zij gecreëerd zijn met het fundamentele en onvervreembare vermogen tot Liefde, dan zal die ziel de Liefde niet meer buiten zichzelf zoeken, maar ín zichzelf. Die ziel zal na kortere of langere tijd in het leven op aarde, na een hevige of minder hevige innerlijke strijd, de Liefde in zichzelf ontdekken. De ziel -en uiteindelijk daardoor alle zielen- zal dan ontdekken dat het object van de devotie, de bewondering, niet van buiten zichzelf komt, maar dat de grootste gave van de AllerEerste al van aanleg in de ziel aanwezig was.

Zoals we van de ouden weten is het idoliseren de AllerEerste "een doorn in het oog". Hetgeen niet betekent dat de AllerEerste zal straffen wanneer men een idool aanbidt. Het betekent dat idoliseren niet de weg is naar het vervolmaken van de ziel. Want hoe de individuele ziel zich ook zal vervolmaken, het voltooiën van het leren van de ziel is pas daar wanneer dat in harmonie gebeurt met al het andere dat door de AllerEerste is gecreëerd.

Aanbid daarom niet de AllerEerste en maak geen beeltenis van deze als idool -zelfs niet in gedachte-, maar doe ere aan de gaven die aan de ziel gecreëerd zijn. Doe jezelf de eer je talenten en gaven te zoeken en te ontdekken, ze in zijn volledigheid te gebruiken, ze te gebruiken in dienst van jezelf en van het geheel. Wie die talenten eert, eerst daarmee de gever: de AllerEerste.

Keer om op je weg de waarheid, de Liefde buiten jezelf te zoeken, want iedereen is een schepsel van de AllerEerste -of welke naam je de creator ook wil geven-.

Toen de God van Abraham, Izaak en Jakob tot Mozes zei dat er geen andere God is dan God en dat er geen beeld van hem gemaakt mocht worden, noch welke andere beeltenis in welke eredienst dan ook, zei de AllerEerste de waarheid in de eigen ziel te zoeken. Dat in de Hindoe

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

religie Brahmā wordt gezien als een abstract idee betekent dat dat het de schepping is die centraal staat..

Want in elke door de AllerEerste gecreëerde ziel is de waarheid, de Liefde, de WarmeSchoonheid en het Licht al aanwezig; het ligt klaar om door de mensziel ontdekt te worden.

De Ziel in het Vlees

De Mens als Dier

Wie is de mens? De mens is een unieke creatie van de AllerEerste, uniek, omdat zoals de mens er geen tweede creatie is. Over de steen en het water, de boom en het dier is al gesproken.

De mens vormt geen doel in zichzelf, in die zin dat het bewuste zijn begint en eindigt bij het menselijk bestaan; ons bewuste zijn begint niet met dit leven en eindigt er ook niet mee.

De mens is een samensmelting van ziel en dier. In deze unieke combinatie moet de ziel zich een weg banen door het leven, de lessen lerend. De combinatie van ziel en dier is zo gekozen dat het de leerpunten van de ziel scherp en in uiterste consequentie tot bewustzijn brengt. De combinatie ofwel het grondpatroon van het menselijk leven op aarde.

Waarom is onze ziel niet versmolten met het water of de steen, of de boom, om zo de lessen te leren? Waarom wel in het dier? Verschilt onze ziel dan weinig van die van het dier?

*

In de oorspronkelijke wereld bestaan alle fundamenteën van het leven zoals ze ook in het direct waarneembaar universum bestaan, alleen niet in de materiële vorm zoals de mens die kent. Daar, in ons thuisuniversum, is de ziel van alles. De ziel van water en steen, de ziel van boom en dier. Daar is alles in harmonie met elkaar. Daar is de ziel van water, terwijl het water in deze wereld slechts een materiële afspiegeling van de ziel van water is.

Daar is ook de ziel van de steen, van de boom en het dier en de mens met elkaar in harmonie, in eigenschappen die in de materiële wereld geen werkelijkheid kunnen zijn. Er is een vloeiende lijn van creaties; het water en onze ziel zijn aspecten van een breed spectrum en zoals de kleur violet anders is dan de kleur rood, zomin bestaat er kwaliteitsverschil, verschil in waarde tussen dezen. De naast liggende

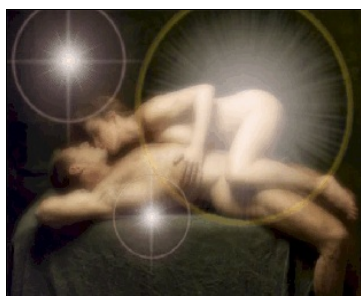
aan onze ziel in dat spectrum, is die van de ziel van het dier. Daarom incarneert onze ziel in een vorm die nog het meest dicht ligt bij die van het dier. Het verschil tussen dier en de mens in het vlees is om deze reden niet zo groot.

Maar om de reden van een volstrekt ander te leren les, doet zich in onze materiële wereld een onoverbrugbare kloof voor tussen mens en dier, een kloof die zich in de oorspronkelijke wereld niet manifesteert als onoverbrugbaar, zodat de harmonie beleefd kan worden.

Voor de oorsprong van deze onoverbrugbare kloof in de materiële wereld moeten we kijken naar de gave die onze ziel van de AllerEerste heeft gekregen in de vorm van de volledig vrije wil. Dat onderscheidt onze ziel van die van het dier, zonder de harmonie in het spectrum te verstoren; zoals de volledig vrije wil onze ziel doet verschillen van het overige in de oorspronkelijke wereld, zomin bestaat er een verschil in belangrijkheid. Voor het volledig maken van het geheel zijn alle delen, met ieders eigen vorm en eigenschappen, noodzakelijk. Het onderscheid tussen onze ziel en die van het dier is wezenlijk in die zin dat het een verschil is gaan maken voor de levensles van het dier en die van de mens in de materiële wereld.

Het verschil tussen mens en dier is in de materiële wereld zeer groot, terwijl wij elkaar in de oorspronkelijke wereld zeer na staan.

Mensen krijgen Kinderen

Onze ziel is gemaakt door de AllerEerste naar het beeld dat de AllerEerste van zichzelf had gevormd. Wie dat de kroon op de schepping wil noemen mag dat. Wie dit de kroon op de schepping kan noemen is zich volledig bewust van de gevolgen daarvan. Geen top zonder basis; dit geldt voor de berg, dat geldt voor het gehele spectrum van de schepping en dus ook voor de mens; zo is de schepping, zo is de AllerEerste; uiteindelijk is er alleen het harmonieus geheel.

Dat onze ziel de enorme gift van de volledig vrije wil kreeg, maakte ons niet tot een uitzondering in de schepping, maar tot de completering ervan; de afronding. Geen schepping zonder afronding, geen afronding

zonder schepping. Wij zijn dat deel van het spectrum dat de AllerEerste ziet als het beeld van zichzelf; de AllerEerste die het spectrum is en die het spectrum omvat. Die in ons een proeve van en voor zichzelf creëerde.

Terwijl de schepping van de AllerEerste ís, creëerde hij onze ziel om daar uit voort te komen en er uit voort te gaan. Wij, wij allen in de oorspronkelijke wereld, werden de kinderen die hij liet gaan om in volledig vrije wil en in van de AllerEerste onafhankelijke ontwikkeling, op eigen kracht de harmonie te begrijpen, het totale spectrum te begrijpen, de AllerEerste daardoor te begrijpen. Zo bekrachtigt de AllerEerste dat hij zichzelf begrijpt, zo spiegelt de AllerEerste zich.

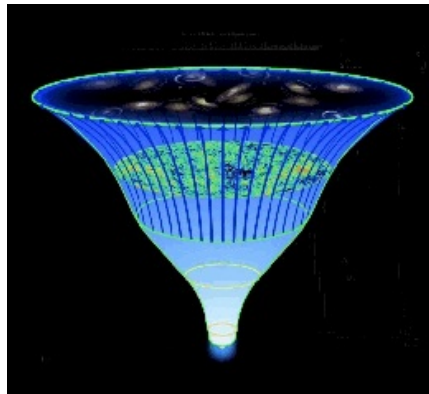
Daarom kreeg onze ziel de gift van de volledig vrije wil, daarom was het onnoodzakelijk ook al het andere in het spectrum, de totale schepping, de volledig vrije wil te schenken.

Het verlenen, het schenken van de volledig vrije wil was een daad van Licht: een daad van de meest ultieme scherpzinnigheid. Het was een daad van Schoonheid en dus van Warmte: een daad van hoop en troost. Het was een daad van Liefde: een daad van rechtvaardigheid.

Wij, de zielen in de oorspronkelijke wereld, hebben de volledig vrije wil ook daadwerkelijk gebruikt. En als kinderen struikelden wij en stonden weer op. Geleid door de hand van inspiratie van de AllerEerste. Wij realiseerden ons dat wij niet wisten hoe een kind te zijn, kind van de AllerEerste, tenzij wij daadwerkelijk onnozel hadden kunnen zijn en de onnozelen hadden geleid.

*

Het baken verdween uit zicht en het was aardedonker. Het licht werd ontstoken en het materieel universum werd geboren. En in dit materieel universum kwamen wij als telgen van de materie. Onnozel en struikelend op een weg van hoop en troost, ons hart zoekend, onze scherpzinnigheid trachtend te gebruiken. Ieder van ons op weg naar de eigen balans, en een balans die er alleen zal zijn als ieder de balans gevonden

heeft. Alleen wanneer die volledige balans met het gehele spectrum van wat er in ons en om ons heen is gevonden is, zal de weg zijn afgelegd.

Een mens en de mens leggen een lange weg af. Voor een mens een schier oneindige weg waarvan in het eigen leven het einde niet in zicht lijkt te komen. De hoop wordt echter door een mens het sterkst ervaren als men ziet dat de weg niet zal afbreken. Zo lang de mens uit zichzelf zijn kinderen geboren laat worden, is er een weg en dus hoop en troost. Ieder mens doet zijn en haar deel en het lichaam sterft zodat de ziel naar huis terug kan keren. Door kinderen te krijgen zal dé mens uiteindelijk naar huis terug kunnen keren. Niet in het minst de mens bij uitstek, Luciwher, hij die dit materieel universum bestiert. Hij zal binnen gehaald worden als de hervonden zoon.

Dit is de betekenis van het krijgen van kinderen. Zoals de AllerEerste ons liet gaan, zo krijgt de mens kinderen, rust ze uit met bagage en moet ze daarna laten gaan, in het vertrouwen en bewustzijn dat de bagage en de weg kloppen zoals die gegeven is, wetend dat de weg 'slechts' hoeft te worden afgelegd, dat de bagage 'alleen maar' hoeft te worden gebruikt.

En zoals de mensen hun kinderen leiden, zo wordt de mens in het bestaan in de materie geleid door de zielen van Liefde. Wij, de mensen, zijn voor onze geleidezielen de kinderen die zij -fysiek- nooit zullen krijgen.

En zoals de mens er altijd is voor zijn en haar kinderen, zo is de AllerEerste er altijd voor de mens.

De Man en de Vrouw

Niets is voor niets in de schepping en hoewel de mens in Luciwhers universum leeft, is dit universum niet meer dan een variatie op de melodie van het grote geheel. Niets in de schepping van de AllerEerste is zomaar, of het nu de creatie van het oorspronkelijk universum is, of de schepping van dit tijdelijk heelal.

Een kind komt voort uit een man en een vrouw. Om hen bij elkaar te kunnen laten komen, om hen samen een kind te laten voortbrengen moet iets gebeuren; niets gebeurt vanzelf. Daarom bezit de man eigenschappen die de vrouw aantrekken en daarom bezit de vrouw eigenschappen die de man aantrekken.

Waarom dit verschil gecreëerd en waarom niet gekozen voor een ongeslachtelijke voortplanting? Alles heeft een reden.

Het verschil tussen leven in de materie als man of als vrouw komt voort uit het verschil in levensles tussen zielen. De weg die de man bewandelt is een andere dan de weg die de vrouw bewandelt. Maar dit verschil is op zich niet de reden van hoe vrouwen en mannen hun weg bewandelen in de verschillende culturen die deze wereld kent. Het is belangrijk vast te stellen dat de reden waarom er een verschil is tussen man en vrouw in het algemeen, niet de reden is voor de verschillen in rol van de man en die van de vrouw in de culturen van deze wereld in het bijzonder.

Er zijn in de vele culturen van deze aarde gebruiken ontstaan waardoor het verschil tussen man en vrouw geïnterpreteerd is geworden als een hiërarchisch verschil; dit los van de vraag of dit zou betekenen dat de man superieur aan de vrouw zou zijn of de vrouw superieur aan de man.

Het is goed te beseffen dat er maar één is die is gediend bij een dergelijke hiërarchie, bij onderdrukking en opdrukking. Het is Luciwher die is gebaat bij verdelen en heersen, omdat verdelen en heersen de enige weg is die hem open staat te verhinderen dat de mens de rechtvaardigheid ontdekt, de Liefde; organiseren in hoog en laag is het enige middel waarmee hij kan trachten te verijdelen dat de ziel de balans hervindt.

Zoals het voor de hand liggend is te constateren dat er een verschil is tussen de bloem en de bij, zo is het voor de hand liggend te zeggen dat er een verschil is tussen man en vrouw. Niemand zal het kwaliteitsverschil aanbrenge in de taken die de bloem en de bij voor deze wereld hebben. Net zo min zou het voor de hand moeten liggen dit verschil aan te leggen voor de man en de vrouw.

Er zijn talloze zaken waar een man beter voor toegerust is dan een vrouw. Een bloem zal nooit een honingraat maken. Er zijn talloze zaken waar een vrouw beter voor toegerust is dan een man. Geen bij zal ooit in staat zijn deze aarde in een kleurenpracht te veranderen.

Alles waar de schepping om vraagt, ook dit materieel universum, is het eigen kunnen, het eigen talent, te ontdekken, dit te vervolmaken en toe te passen en wel zo dat iedereen er van kan genieten en er baat bij heeft. Zelfs zo, dat het de ander tot inspiratie kan zijn zelf weer verder te komen. Deze wederzijdse bevruchting bestaat in ons universum, het is

het basisprincipe van de totale schepping; het is de grondslag van de oorspronkelijke wereld en de aan dit materieel universum achterliggende gedachte; Luciwher kan dat niet verbloemen. Wederzijdse inspiratie is de reden waarom de AllerEerste de creatie realiseerde. Het is aan de mens, man en vrouw, de bagage hier te herkennen en te gebruiken.

De Warmte naar elkaar toe, de creatie van Schoonheid, het gebruik van de intelligentie, het koesteren van verlangen en hoop, het werken in rechtvaardigheid, het zoeken naar de balans van het totaal; het zijn allemaal omschrijvingen, ieder op zich aspecten van harmonie. De harmonie die in de oorspronkelijke wereld bestond en die daar volmaakter zal bestaan als de mens op aarde is uitgeleerd.

De mens is op aarde om die harmonie te leren, er naar te verlangen, er op te hopen, het te herontdekken. De ziel leert dat, vanwege de onnoemelijke variatie die er in zielen is, niet door te incarneren in een eenvormigheid. Er is verschil tussen man en vrouw. Er is geen verschil in het verlangen naar harmonie.

Het verschil tussen man en vrouw uit te buiten in een overheersend en een onderdrukt principe is kenmerkend voor Luciwher's wereld, dit materieel universum, waar de herontdekking van de Liefde getracht wordt te voorkomen.

Dát er een verschil is tussen man en vrouw, is niet Luciwher's doen, maar een gevolg van een verschil in de door zielen te leren lessen.

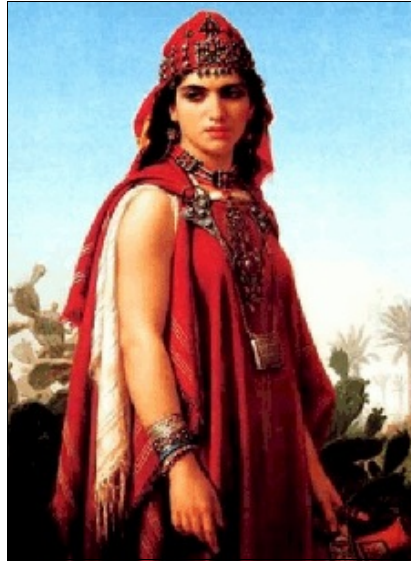
De weg van de vrouw is concreet, het is het scheppende. Zij laat groeien en zij zal het zo inrichten dat zij kan laten groeien. Zij is de holte die beschutting biedt waarin iets kan groeien. Zij nodigt uit in die holte, daartoe moet zij uitnodigend kunnen zijn. Zij moet de middelen beheersen waarmee zij kan uitnodigen. Daartoe moet zij concreet zijn, aards, nuchter. Zij is dit alles omdat het moet, omdat niets vanzelfsprekend gaat.

De ziel leert via deze weg, omdat het concrete en ontvangende geleerd wil worden. Het mooiste te ontvangen dat een ander kan bieden en daarmee zelf voort te bouwen, zodat er gecreëerd wordt en de creërende ziel daar zelf meer van wordt, dieper van wordt, zelfbewuster wordt.

De weg van de vrouw is die van de ziel die wil omvatten, de weg van zij die wil doorgronden. Ook op die manier wordt een holte gecreëerd: wie wil omvatten doet een holte ontstaan. Wie wil omvatten zoekt een doel om te omvatten. Het is beide, het doel en de omvatting. Met als resultaat dat de ziel leert, vermeerdert, uitdiept.

Het is een van de wegen die leiden tot leren, tot incorporeren, tot opnemen en verwerken zodat een nieuw stadium wordt bereikt. Dit is de weg van de vrouw.

In de wereld van Luciwher wordt de uitnodiging verworden tot gediensstigheid en dus tot ondergeschiktheid. Er zijn vrouwen die deze onderdrukking verwerpen; en terecht verwerpen zij. Maar wat precies wordt er verworpen; hoe omhoog te komen uit een onderdrukking als je niet bekend is hoe je in de verwerpelijke onderliggende positie bent terecht gekomen? Vechten en vinden dat je gelijk bent aan de superieur

genoemden is een onwaarheid, want de weg van de vrouw is de weg van de vrouw en er is geen andere die haar ter beschikking staat; die weg is niet superieur noch inferieur.

Vechten en vinden dat zij die superieur genoemd worden juist daardoor inferieur zijn, is een nieuwe superioriteit instellen. Het is een hiërarchie omver werpen en een nieuwe er voor in de plaats stellen. En juist deze weg is niet de weg van de vrouw, maar de weg van Luciwher. Hij die tracht te voorkomen dat de Liefde wordt herontdekt.

De weg van de vrouw is haar eigen weg, die ze herkent en gebruikt om tot de Liefde te komen, de rechtvaardigheid en de balans. De weg van de vrouw is de weg waarop zij zich niet laat onderdrukken, noch laat verleiden tot gevoelens van superioriteit ten opzichte van al het andere in de schepping van dit universum. Zij bewandelt haar weg zodat haar ziel leert hoe het verkregene zodanig is te gebruiken, dat zij in haar wezen daardoor groeit, volmaakter wordt en op deze wijze deze wereld, en als zij thuis is in de oorspronkelijke wereld, tot grotere volmaaktheid mede richting geeft.

De vrouw die creëert om de harmonie te helpen perfectioneren, die op het terrein van haar eigen wezen, haar talenten, weet te creëren op welke manier dan ook, weet zich een deel van de AllerEerste, want de AllerEerste creëerde het vrouwelijke om die reden -een aspect van wederzijdse inspiratie-; het vrouwelijke is een aspect van de AllerEerste.

De weg van de man is abstract, het is het donerende. Hij laat groeien en hij zal het zo inrichten dat waarmee hij wil laten groeien herkend wordt. Wat hij geeft is concreet maar nadat zijn donatie geaccepteerd is, neemt hij geen deel aan het groeiproces waar zijn schenking een bijdrage aan is; abstract in deze zin.

Wat hij te geven heeft moet niet alleen de eigenschap hebben herkenbaar te zijn, het moet tevens voldoende uitdagend zijn. Wat de man aanbiedt moet inspirerend en incorporeerbaar zijn.

Dit doet de man als resultante van zijn eigen groeiproces. Zijn gift draagt hij uit zichzelf als een vrij te

accepteren nalatenschap. Hij kan zijn uitdragen nooit geven, maar zijn gave zal altijd vrij aanvaard worden.

De ziel leert via deze weg, omdat het abstracte en gevende geleerd wil worden. Het mooiste uit jezelf te geven en dat aan te bieden aan een ander die daar verder mee kan bouwen. Het zo te geven dat een ander er verder mee kan groeien.

De weg van de man is die van de ziel die omvat wil worden. Die wat hij te bieden heeft doorgrond wil zien, die voor wat hij uit zich voort laat komen een nieuwe voedingsbodem zoekt; wie wil laten omvatten doet een holte ontstaan. Het is beide, wie een gave presenteert roept om de acceptatie ervan. Met als resultaat dat de ziel zich verdiept en er naar streeft het beste uit zichzelf te laten zien. Zo werkt hij niet alleen aan zichzelf, maar tegelijk ook aan het geheel.

In de wereld van Luciwher wordt het kunnen geven verworden tot de macht van het geven en vooral tot de macht van het onthouden van de gave. Wie deze macht ervaart zal zich-zelf als superieur gaan ervaren ten opzichte van hen die willen ontvangen.

Er zijn mannen die deze opdrukking verwerpen; terecht verwerpen zij. Maar wat wordt er precies verworpen als men de oorsprong van het verwerpelijke, het superioriteitsgevoel, niet kent? Vechten en vinden dat de man de rol van de vrouw tot zich moet nemen, zich er aan moet

aanpassen, is een onwaarheid, want de weg van de man is de weg van de man en er is geen andere weg die hem ter beschikking staat.

Vechten en vinden dat de man de hand moet uitsteken om de vrouw op te trekken naar de plaats van de man, is een streven waarin wordt erkend dat de vrouw inferieur is en de man superieur. Het is een hiërarchie omver werpen en er iets nieuws voor in de plaats stellen dat de uiterlijke schijn heeft geen hiërarchie te zijn; omdat allen hierin superieur genoemd worden, zullen nieuwe inferieuren gezocht worden. Ook deze weg is niet de juiste weg, want hij dwingt de vrouw naar de man te komen. En op de weg naar rechtvaardigheid en balans, de herontdekking van de Liefde, is dwang een onoverkomelijke hindernis. Zo tracht Luciwher te voorkomen dat de Liefde wordt herontdekt.

De weg van de man is zijn eigen weg waarop hij zich niet de weg laat versperren, noch deemoedig het hoofd laat zakken om zich bij de inferieur genoemden te voegen, noch zijn vermeende superioriteit tot maatstaf verheft. De weg van de man is het valse beeld te verwerpen en zijn eigen weg te bewandelen, zo dat het is dat de vrouw vrijelijk kan kiezen voor wat de man uit zich laat komen. Het mooiste uit zijn groei aanbieden als vrijelijk te aanvaarden geschenk is de weg van de man en er is geen andere die hem ter beschikking staat; die weg is niet superieur noch inferieur.

Op deze wijze bewandelt hij zijn weg, zodat zijn ziel leert zo te geven dat daardoor een groei kan zijn, een beter maken van deze wereld, en als hij thuis is in de oorspronkelijke wereld, tot grotere volmaaktheid mede richting te geven.

De man die de mooiste gave uit zichzelf aanbiedt om de harmonie te helpen perfectioneren, die op het terrein van zijn eigen wezen, zijn talenten, weet te geven op welke manier dan ook, weet zich een deel van de AllerEerste, want de AllerEerste creëerde het mannelijke om die reden -een aspect van de wederzijdse inspiratie-; het mannelijke is een aspect van de AllerEerste.

Het is zo dat de vrouw creëert om te geven en het is zo dat de man geeft om te creëren. Het mannelijk is als het vrouwelijke en het vrouwelijke is als het mannelijke; de ziel ontvangt, creëert en verdiept zich daardoor en maakt het nieuwe overdraagbaar.

In de oorspronkelijk wereld bestaan onafscheidelijke spannen van zielen, ook wel duaden, die elkaar wederzijds bevruchten als het mannelijke en het vrouwelijke. Elk span werkt binnen en vanuit de eigen spanne naar andere spannen, om elkaar wederzijds te bevruchten ter vervolmaking van de harmonie van het totaal.

Het is de AllerEerste die deze ontwikkelingsgang inspireert, want het is de AllerEerste die het mannelijke en het vrouwelijke is. Het is de spanne van de AllerEerste die alles omvat.

Wie in het materieel universum, de wereld waarin de mens leeft, een man is of een vrouw weet zeker dat hij of zij het mannelijke dan wel het vrouwelijke wil leren, de ene of de andere weg wil gaan.

In de materiële wereld een man of een vrouw zijn staat los van in het oorspronkelijk universum het mannelijke of het vrouwelijke zijn. Een mens is in de materie wat geleerd wil worden.

Het mannelijke is als de stem, het vrouwelijke is als het gehoor. Wie wil leren spreken leert dat, wie wil leren horen leert dat ook. Horen en spreken zijn aspecten van hetzelfde, aspecten van begrijpen. Want een stem zonder gehoor zal niet begrepen worden, noch zal het gehoor begrijpen waar niet gesproken wordt. Wie begrijpt zal willen horen en wie begrijpt zal willen spreken.

Zielen passen bij elkaar in spannen of duaden waarbij in de ene helft van het span het spreken, het mannelijke, de meest verstaanbare karakteristiek is en in de andere helft van het span het horen, het vrouwelijke, de meest sprekende karakteristiek is. Een span is één en onafscheidelijk, zoals hoofd en hart onafscheidelijk zijn.

Een ziel zal om zichzelf te vervolmaken beter willen kunnen horen en komt als vrouw in de materie; een ziel zal om zichzelf te vervolmaken

beter willen kunnen spreken en komt als man in de materie. Niet het zijn van een ziel van spreken of een ziel van horen bepaalt of men in de materie een man of een vrouw is, maar dat wat een ziel wil leren voor het vinden van de balans van de ziel en dus dat wat de ziel wil leren ten goede van de balans van het zielespan. Zo ontstaat de perfecte balans in de spanne van het span; het span spreekt en het span hoort.

De weg van de verlegde paden is de meest onbegrepen weg en daardoor de meest veroordeelde. Een ziel van het spreken die de perfectie in het spreken wil bereiken, komt in de materie als man. Een ziel van het spreken die de perfectie in het horen wil bereiken, komt in de materie als

homofiel. Een ziel van het spreken die de perfectie in het horen meent te willen bereiken, komt in de materie als vrouw, maar zal zich in die verschijning niet tot recht voelen komen. De keuze voor het leren van het spreken wordt in het hart alsnog gemaakt; zij is in materie een transseksueel.

Een ziel van het horen die de perfectie in het horen wil bereiken, komt in de materie als vrouw . Een ziel van het horen die de perfectie in het spreken wil bereiken, komt in de materie als lesbienne. Een ziel van het horen die de perfectie in het spreken meent te willen bereiken, komt in de materie als man, maar zal zich in die verschijning niet tot recht voelen komen. De keuze voor het leren van het horen wordt in het hart alsnog gemaakt; hij is in materie een transseksueel .

Een ziel van het horen of een ziel van het spreken die in het duister tast over hoe de balans te vinden -zij kiezen alleen op gevoel en laten hun scherpzinnigheid vooralsnog ongebruikt-, maakt de keuze in de materie een hermafrodit te zijn; pas in de materie, in het rijk van Luciwher, zal het deze zielen duidelijk worden -door de scherpzinnigheid daar onder ogen te zien- welke keuze moet worden gemaakt.

In deze toedeling -geen indeling- ligt geen oordeel besloten; het is de loop der schepping die de vorm bepaalt, zoals de steen en het water alleen steen en water kunnen zijn.

Geen enkel mens is bij uitstek een van deze zeven. Er is er één die de solo melodie speelt, de overigen spelen altijd mee.

Net zo min is het vinden van de balans een kwestie van een gelijke verdeling van het mannelijke en het vrouwelijke in de ziel. Het mannelijke zal in een mannelijke ziel altijd de bepalende factor zijn, zoals dat ook is voor het vrouwelijke in een vrouwelijke ziel.

De balans voor elke ziel komt neer op de juiste mengverhouding in die ziel, een mengverhouding die uniek is voor het wezen van die ziel, zoals ook binnen een span een mengverhouding bestaat die uniek is voor dat span. Een mengverhouding die de spanne, de invalshoek, bepaalt van waaruit het zielespan medebepalend is voor de harmonie van het geheel. Zoals de AllerEerste de zielen als kinderen liet gaan, zo laten de zielen van een span elkaar gaan. Het is een bijzonderheid als de zielen van een span ook in de materie man en vrouw zijn; er is dan iets bijzonders te leren.

Het is de AllerEerste die als spanne het totaal heeft en die zowel een perfecte balans in het mannelijke, een perfecte balans in het vrouwelijke, als een perfecte balans tussen het mannelijke en het vrouwelijke herbergt; een manier om de drie-eenheid te symboliseren.

Zoals ook gezegd kan worden dat het Licht, de WarmeSchoonheid en de Liefde symbool zijn van de drie-eenheid. Licht: de scherpzinnigheid en het mannelijke, Liefde: de rechtvaardigheid en het vrouwelijke, WarmeSchoonheid: de hoop en de troost, de verbinding tussen het mannelijke en het vrouwelijke, de oorsprong van de balans.

Niets is voor niets, alles heeft een reden. En zoals de AllerEerste ons als zijn kinderen liet gaan, zo neemt de mens de verantwoordelijkheid zijn kinderen te voeden en ze te laten lopen op hun eigen weg.

De mens, de man en de vrouw, komen in innigste omhelzing bij elkaar. Zij geven elkaar het vertrouwen hun lichamen te proeven. Wat de man te geven heeft, het zaad van zijn lichaam, neemt de vrouw in zich op en bereidt daarmee nieuw leven, een nieuwe mens.

Het is een daad van lust, van het behagen scheppen in elkaars wezen en het zien van de echtheid van de ander. Dit alles tezamen maakt het mogelijk zielen in de materie te incarneren; het is een daad van Liefde

naar de ziel die in de wereld geboren gaat worden.

Het is een wijze van leren voor de man en de vrouw een kind te krijgen en het te voeden. Die verantwoordelijkheid brengt het leren van de ziel uit zich voort.

Maar ook het verstoken zijn van de gave van het creëren van nieuw leven brengt leren voort.

Wel het genoegen van de

geslachtsdaad te smaken, wel het vertrouwen aan elkaar te geven het lichaam intiem te kennen en zo een deel van het wezen bloot te geven, maar niet de vruchten ervan te kunnen plukken. Dit brengt de mens tot een besef; paren van gelijke of verschillende sekse gelijk.

Het verlangen naar de verantwoordelijkheid van het voeden is het verlangen naar harmonie, het is één weg dit te kunnen realiseren -met alle problemen die deze verantwoordelijkheid met zich mee brengt-, het is een andere weg dit niet te kunnen realiseren -met alle problemen die het niet kunnen realiseren met zich mee brengt-.

Geen weg is minder dan de andere, geen weg is meer dan de andere; zij verschillen slechts. Elke ziel bewandelt de eigen weg en geen mens, geen ziel kan, ook de AllerEerste zal niet, daarover oordelen. Elke ziel kiest de eigen weg en alleen die ziel zelf weet in het diepste binnenste het

waarom van die weg, de pijn, het leren en het geluk die de weg tot gevolg heeft.

Wat zeker is, is dat alle wegen bij hetzelfde punt uitkomen: de terugkeer naar huis, alle lessen geleerd na incarnaties in de eerste wereld en de tweede wereld, de perfectie, de balans in de eigen ziel bereikt hebben om zo de harmonie van de oorspronkelijke wereld te vervolmaken.

Ware de geslachtsdaad een handeling van weezin, er zou geen kind geboren worden. Het is dus goed dat de lust tussen twee mensen bestaat, zodat zij volledig deel kunnen hebben aan elkaar, zodat zij genieten.

Maar verwar deze luisterrijke lust niet met Liefde, want de Liefde bestaat niet op aarde; de Liefde vindt de ziel alleen in zichzelf, in het contact met de oorspronkelijke wereld. Als de ziel deze Liefde ontdekt heeft, dan kan deze een waar medemens zijn; de Warmte in Schoonheid aan de ander te geven, het herkennen van het lijden van de ander -het meelijden-.

Verwar de lust niet met Liefde, want er is er één die daar baat bij heeft, baat bij het creëren van een vals beeld; een vals beeld van de Liefde. Het is Luciwher, de meester van dit materieel universum, die de ziel in het vlees probeert te weerhouden van het ontdekken van de Liefde in het zelf.

De lust noemt hij de Liefde, zodat hij het zelfs als koopwaar kan aanbieden. En het is het volk van Eewhel dat hij hiervoor misbruikt; het volk van Schoonheid gehoereerd.

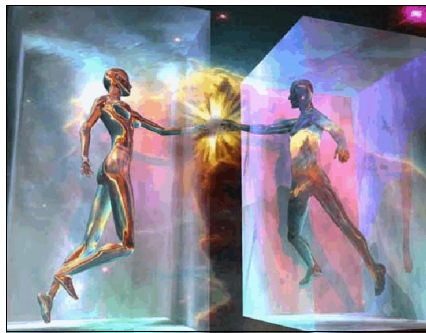
En als de ziel de zoektocht naar de Liefde, de innerlijke vervulling, niet opgeeft, dan heeft Luciwher nog meer lusten ter verleiding, want in zijn rijk is alles te koop.

Het is weer zo'n typische verdraaiing van Luciwher. Dat wat bestaat in de materie -als materiële vorm van wat als ziel in de oorspronkelijke wereld bestaat-, dat wat de ziel in het vlees ten dienste staat, het wordt niet vernietigd -dat ligt buiten zijn macht-, het wordt gecorrumpeerd zodat het Luciwhers doel kan dienen.

Het middel van de lust, het verlangen van de mens zich te geven, te omvatten, verwordt in deze wereld tot een doel; lust en geilheid als doel. Wie lust verwacht met Liefde, heeft nog een lange weg te gaan, alvorens de Liefde te ontdekken.

Het contact met je geleideziel

Elk mens kijkt op gegeven moment naar binnen. Dat naar binnen kijken neemt allerlei vormen aan, dat gebeurt op elk willekeurig moment in een mensenleven. De ene mens doet dat periodiek en op vaste tijden, de andere kiest daar een langere aaneengesloten periode voor uit. De ene

mens doet dat al vroeg in het leven, de andere vindt daar pas echt de tijd voor na een arbeidzaam leven. Het juiste moment is altijd dat moment dat door de mensziel zelf als noodzakelijk gevoeld wordt.

Wanneer men het ook doet en hoe men het ook doet, deze introspectie wordt altijd ervaren als het opmaken van een balans.

Het is altijd in overeenstemming komen met wat men het geweten noemt. Maar wat is het geweten, hoe werkt het en waarom is het er?

Probeer het geweten te zien als een ontvangststation. Een gegevensbank die gegevens kan ontvangen die door de ontvanger kunnen worden gelezen maar niet veranderd of genegeerd. De vergelijking klinkt wat koud en machinaal, maar dat komt omdat mensen zich graag in warmte en schoonheid hullen. De fysieke 'hardware' bestaat echter wel degelijk en onze neurale ROM wordt wel degelijk gevoed.

Het geweten is niet cultuurgebonden. Over deze gehele materiële wereld is de aard van wat het geweten wordt genoemd hetzelfde. Overal ter wereld treft men dezelfde uitgangspunten aan. Lokale variaties in prioriteiten worden altijd veroorzaakt door de economische situatie ter plekke. De grondstelling waar men zich daarentegen overal aan houdt, is dat men elkaar geen schade berokkent of vernietiging veroorzaakt. Het gaat daarbij in eerste instantie om lijf en goed, maar ook de abstracte vorm wordt wereldwijd gerespecteerd.

Natuurlijke is deze regel de aardse representatie van de universele grondstelling "hebt elkaar lief". Alles wat een mens in het leven doet toetst de mens aan deze kernspreuk.

Toch wordt de mens ook gedreven deze grondregel te tartten. Hoe meer dat betrekking heeft op de eigen -kleinere- sociale groep, hoe zwaarder het die mens zal vallen tegen de regel in te gaan. Hoe anoniemer de

ander is, hoe minder het bezwaar van het weerstreven van de regel lijkt te wegen.

Hoe wordt veroorzaakt dat de mens het universeel beginsel al of niet tijdelijk verlaat? In de eerste plaats is er het karma van de mensenziel. De mens ondergaat en berokkent pijn als voortvloeisel van het handelen in de eerste wereld. Pijn is als zodanig niet het doel, maar leren doet nu eenmaal pijn in deze materiële wereld. Niet de Liefde doet pijn, maar de ontdekkingsreis ernaartoe.

Waarom nog meer vindt de mens het moeilijk de ander lief te hebben zoals hij zichzelf liefheeft? Het antwoord ligt opnieuw voor de hand en ligt al in de vraag besloten. De mens heeft zichzelf niet lief! Ja, de mens kan als Narcissus verliefd op zichzelf worden. Verliefd op het eigen kunnen, het vermogen zich te redden in deze materiële wereld. De echte zekerheid echter die van binnenuit komt, zal de mens niet vinden als hij zich concentreert op de materie en organisatie van de wereld waarin wij nu leven. Verliefdheid op eigen kunnen en concentratie op materie en organisatie leveren uiteindelijk alleen maar de ontdekking van het onvermogen op. Met vooralsnog het gevolg van een midlifecrisis, hevige depressies, gevoel van nutteloosheid of suicide als uiterste.

Om zeker in het leven te staan, los van materiële voor- en tegenspoed, om Liefde te kunnen geven, moet de mens eerst de Liefde ontdekken. Allereerst de Liefde voor zichzelf. Niet het narcisme, de verliefdheid door het materiële, doch het kennen en begrijpen van de ziel die de mens is; het zien van alle mogelijkheden en onmogelijkheden, het zien van alle begaafdheden en tekortschieten van het innerlijk.

Het duurt vaak een heel mensenleven om die Liefde te ontdekken. En ja, de weg naar het ontdekken van die Liefde brengt veel pijn en dus leren met zich mee. Maar er is er een die bij voorbaat van elk mens houdt. De AllerEerste heeft je die Liefde al gegeven en het is je geleideziel die je dat zal vertellen op die momenten in je leven dat je dat het hardste nodig hebt, in de vorm die je hardst nodig hebt. De Liefde ligt klaar voor iedereen.

Om die boodschap van Liefde te kunnen horen moet je echter wel je oren openen, je innerlijke oren. Om je innerlijke oren te kunnen openen moet je het veroveren en beheersen van de materie naar de achtergrond schuiven, naar de plaats die het noodzakelijkerwijs moet innemen.

Om Liefde te kunnen ervaren moet je als je pijn hebt veroorzaakt de ander om een pardon vragen, want het is het authentieke kwijtschelden en vergeven dat het werkelijke leren met zich meebrengt. Scheld dan ook een ander zijn en haar schulden kwijt.

Hoe voel je je? Triest? Blij? Tintelend van verwachting? Op een dood punt? Hoe kom je aan je oplossingen wanneer je in de problemen zit? Waarom komt het geluk op je af? Hoe komt het dat je die ene hebt ontmoet? Hoe komt het dat die weer weggaat? Hoe komt het dat je in zak en as zit? Hoe komt het dat je ziek bent? Wat zeggen de mensen tegen je? Hoe komt het dat je dat met weerzin vervult? Hoe komt het dat het juist dat was wat je verder heeft geholpen?

Je leven is een complex netwerk van gebeurtenissen die je mee moet maken en acties die je naar anderen doet; er bestaat daarin geen goed en kwaad. Je geliefde trouw blijven zou wel eens in de mooiste relatie kunnen resulteren. Je geliefde verlaten zou wel eens beter voor beide kunnen zijn dan tegen beter weten in met elkaar verder te gaan.

Tegen beter weten in! Hoe doe je dat, weten tegen beter weten in? Ooit je wel eens onweerstaanbaar aangetrokken gevoeld tot iets of iemand? Het had niets met weten te maken. En toch voelde je het met je klompen aan dat het 'wel goed zat'. Je antennes, je intuïties, gaven je de signalen door dat het dit was waar je naar op zoek was, of naar op zoek dacht te zijn.

Het netwerk van acties en gebeurtenissen brengt je waar je wezen moet. Na elk knooppunt heb je weer een stukje van je weg te pakken, tot de volgende knoop die moet worden doorgehakt.

Elk kruispunt is leren en leren wilde je op aarde; daar is dit materieel universum voor bedoeld. Elke weg tussen twee knooppunten is leren, want leren is niet alleen beslissingen nemen, het is ook de gevolgen van je beslissingen leven.

Hoe weet je dat je de juiste beslissing neemt? Elke beslissing is de juiste beslissing die in overeenstemming is met jezelf. In overeenstemming met de zelf die je op dat moment in je leren bent. Je kunt nooit wijzere beslissingen nemen dan de wijze die op dat moment bent. Geen mens is meer op de hoogte van jezelf dan jijzelf. Het advies dat je zoekt vind je echt nooit buiten jezelf. Het advies dat je zoekt zit in je.

Elk mens kent die interne dialoog. Praten met jezelf, dit overwegend, dat uitsluitend. Conclusies trekkend, zaken navoelend. Het complex van wat je denkt en voelt is het resultaat van wat je meegemaakt hebt: je ervaring. Het is ook het resultaat van wie je bent los van je ervaring: je ziel, je wezen. En het is het resultaat van de voeding die je krijgt, de Liefde die je ontvangt van de AllerEerste.

Deze drie elementen bepalen de mens: de ziel die je in wezen bent, de Liefde die ieder mens zonder reserve van de AllerEerste ontvangt en die je geweten voedt, de ervaringen in het leven op aarde.

*

Maar luister goed. Hoor dan. Luister dan. Zet die innerlijke oren eens goed open. Er is een stem in je en het is niet de jouwe. Niet de stem waarmee je spreekt in je interne dialoog. Nee, echt niet. Je wordt niet schizofreen -de psychologie is incompleet en daardoor onbruikbaar-.

Luister dan. Hoor je? Er is een stem die je nooit zal falen. Er is iemand die je net zo kent zoals jij jezelf kent, zoals geen ander mens je kent. Hij of zij ziet al jouw falen en er wordt toch geen oordeel over je geveld. Juist het tegenovergestelde is waar! Je medeziel van Liefde, want die is het die je hoort, ziet in je falen je lijdensweg, je staties, je leren, je weg naar de Liefde, je loskomen van de wereld van Luciwher.

Hij of zij zal nooit over je oordelen, zomin als de AllerEerste ooit over je zal oordelen! Juist het tegenovergestelde is waar. Je zal bijgestaan worden. Je zult je leven altijd zelf moeten leven, hoe moeilijk dat ook is en hoe uitzichtloos dat soms ook lijkt, maar twijfel er niet aan dat je altijd wordt bijgestaan. Hoewel de vorm waarin je bijgestaan wordt niet altijd de vorm zal zijn die je zelf als mens gekozen zou hebben, is het wel de vorm die je gekozen hebt voordat je op aarde kwam.

Ja, je kunt je medeziel van Liefde, je ware boezemvriend, je wezensvriend of wezensvriendin zelf horen. Je zult er gesprekken mee kunnen voeren. Je hebt daarvoor je rabbi, priester, monnik, mullah of goeroe voor nodig.

Sluit je ogen en kijk naar binnen. Doe je innerlijke ogen open. Je loopt in het landschap van je ziel. En daar, daar in de verte komt je wezensvriend aangelopen. Je kunt hem of haar zelf zien.

Het is geen bedrog, het is geen hersenspinsel. Je bent echt geen psychiatrisch geval, rijp voor potten vol pillen. Het is je wezensvriend. Hij zal je met raad en daad, met kritiek en ondersteuning terzijde staan. En altijd zal elk besluit dat je neemt een glimlach op zijn gezicht brengen. Want met hem of haar heb je je levensloop al vooraf vastgesteld. Met hem of haar heb je het contact al voorbereid, het moment waarop dat voor het eerst zal plaatsvinden. Het leven dat je in de materie van Luciwhers universum leeft heb je toen je het ontwierp al met hem doorgesproken.

De AllerEerste zul je in het materiële leven nooit rechtstreeks ervaren; dat komt wel weer als je terug thuis bent. Maar je wezensvriend is wel je rechtstreekse verbinding met de AllerEerste. Je wezensvriend heeft altijd een boodschap voor je van de AllerEerste en het is de boodschap van

Liefde. Het is de boodschap van balans, de balans tussen het Licht dat je bent, de Liefde die je mist, samengebundeld in WarmeSchoonheid.

Wat er ook tegen je wordt gezegd en in welke vorm dan ook, je wezensvriend zal je altijd berichten dat de AllerEerste je accepteert hoe je ook bent. Wat je in de materie ook gedaan hebt of doet, geboren uit je passie of uit je pijn, je wezensvriend zal je duidelijk maken dat je uiteindelijke bestemming de Liefde bij de AllerEerste is.

Door het contact met je wezensvriend, je enige verbinding met de AllerEerste, zul je gaan beseffen dat je enige doel op aarde is je te realiseren dat er iemand van je houdt. De AllerEerste houdt van je, onvoorwaardelijk. Ontvang die Liefde dan. Zoek het innerlijk contact en zoek de Liefde. Alleen zo zul je al je medezielen, te beginnen op aarde, met Liefde kunnen behandelen. Alleen via het innerlijk contact zullen uiteindelijk alle mensen in materie elkaar met Liefde en respect kunnen en willen behandelen. Niemand is dan meer ver weg. Niemand is dan meer anoniem. Iedereen is dan elkaars naaste. Daar is geen telefoon of televisie, geen fax of internet voor nodig; geen fysieke media.

En Luciwher? Luciwher zal dat ook weten. Wanneer zijn volk in materie de Liefde aanneemt, dan zal ook Luciwher de Liefde willen ervaren.

Zo zal het gaan. Niets of niemand zal deze koers van de geschiedenis kunnen of willen veranderen. Want iedereen heeft de innerlijke Liefde nodig om als wezen, als ziel te kunnen bestaan.

Boek Drie
Brieven en
Gesprekken

hoe zielen in de materiële wereld rijpen

Aah, woorden. Behalve wanneer zij in vertrouwen
geschreven worden, zijn zij gemaakt
om macht te vergaren. Behalve
wanneer zij in vertrouwen worden gelezen,
zijn zij als een aanval.

Brieven

Parijs, Rue de Miromesnil

Over schoonheid

Liefste Ophelia,

Er is door de mensen veel gesproken over schoonheid. Er zijn veel definities en theorieën over schoonheid. Als je ze leest en beschouwt kan het niet onopgemerkt blijven dat alle altijd tijd- en cultuur gebonden zijn. De uitspraken zeggen vaak meer over de tijd en persoon die formuleerde dan over schoonheid. Dat wil niet zeggen dat alle uitspraken altijd nonsensicaal waren of zijn.

Plato meent dat schoonheid absoluut is, intrinsiek en eeuwig. Voor Descartes is schoonheid de relatie tussen het menselijk oordeel over schoonheid en de schoonheid zelf. Terwijl weer een ander meent dat schoonheid eenheid in verscheidenheid is. Of ook, het is (de uitdrukking van) het archetype, het eeuwig model, de hoogste volmaaktheid, het absolute.

En terwijl de een de schoonheid wil meten, kwantificeren, zegt de filosoof Hume juist dat rangschikking onschoon is, dat het juist de afwezigheid van regelmaat is.

En dan zijn er nog uitspraken die zo algemeen zijn dat ze nauwelijks onwaar kunnen zijn. Schoonheid is "moreel goed", ethisch en esthetisch. Of er zijn uitspraken als, schoonheid wordt niet met de zintuigen maar met het verstand ervaren. Ook een 'mooie' is de theologische definitie waarin schoonheid een kenmerk, een aspect van God genoemd wordt. Michelangelo kon zich in deze uitspraak vinden.

Hoewel alle ideeën en uitspraken enkele eeuwen beslaan, hetgeen niet eens echt lang is, en de aanhangers er van elkaar nogal eens bestreden, is het duidelijk dat alle uitspraken waar zijn en vanuit het eeuwig perspectief tezelfdertijd onwaar, op zijn minst onvolledig.

Het probleem met alle uitspraken en theorieën over schoonheid is dat schoonheid altijd wel op een manier afgezonderd wordt van al het andere

waar schoonheid betrekking op heeft. Het wordt apart genomen, in een vitrine of onder een microscoop gelegd, en bekeken. En zo schoonheid al in relatie gebracht wordt tot iets anders, dan is het altijd het subject waar schoonheid betrekking op heeft. Zo komt men er niet uit.

Wie schoonheid alleenstaand zal willen beschrijven, komt daar nooit uit, omdat schoonheid alleenstaand onvolledig is. Wie zodanig een relatie tot schoonheid wil hebben is als een mens die een conversatie tracht op te bouwen met een mens die nog niet heeft geleerd hoe te praten.

Schoonheid is een principe dat niet alleen en op zichzelf kan staan. Schoonheid is een deel van een veel omvattender principe.

Het is het manco van hen die zich met filosofie of kunst, misdaad of hoererij bezig houden het ideaal van de schoonheid alleenstaand te willen kennen of verstoten. Want of men nu schoonheid wilt kennen of er juist niets mee te maken wil hebben, de mens die een gearticuleerd standpunt over schoonheid wil innemen ervaart een gebondenheid aan schoonheid; is er door geobsedeerd of door gefrustreerd.

Geen mens zal zijn of haar relatie met schoonheid als bevredigend, vervullend, ervaren, zij het aantrekking of afstoting, als men niet de andere principes er bij betreft. Want wat is schoonheid zonder liefde? En wat zijn zij zonder licht?

Plato zegt dat schoonheid absoluut en eeuwig is. Maar heeft hij bevroedt wat absoluut en eeuwig is? Hoewel Plato veel wijze uitspraken heeft gedaan en het Verhaal zelfs al bij hem tussen de regels door valt te lezen, weet ook hij niet wat absoluut is, wat eeuwig is.

Natuurlijk is schoonheid eenheid in verscheidenheid. Ja, schoonheid is wat je een archetype zou kunnen noemen, de hoogste graad van volmaaktheid. Maar schoonheid zal dat nooit kunnen zijn, noch kunnen helpen bewerkstelligen zonder het omvattender principe waar ook liefde en licht deel van uit maken. Is schoonheid zichtbaar zonder licht? Is schoonheid onbaatzuchtig zonder liefde? Zelfs hier op aarde?

Schoonheid rangschikken is niet onschoon, alhoewel schoonheid inderdaad de afwezigheid van regelmaat is. Schoonheid willen kwantificeren maakt schoonheid kapot. Zoals schoonheid door licht weg kwijnt bij de afwezigheid van liefde.

Schoonheid is inderdaad een aspect van God. Maar door deze uitspraak zo te laten, is deze net zoiets geworden als: melk is een aspect van een koe. Er wordt niets onwaars over de koe gezegd, maar door alleen dit aspect te zien, zal het wezen van de koe nooit begrepen worden.

Ook deze definitie loopt mank door naast schoonheid, niet de liefde en het licht als wezenlijk aan de harmonie van de AllerEerste te voelen, te begrijpen.

Om te leren wat absoluut is, is het nodig de AllerEerste te leren kennen en dat kan slechts door Licht, WarmeSchoonheid en Liefde in samenhang te zien.

Door in alles Licht, WarmeSchoonheid en Liefde te herkennen, dat te leren, leert de mens, de ziel, de AllerEerste kennen, kent men de harmonie van de AllerEerste.

Ieder die Licht, WarmeSchoonheid en Liefde als "de drie-eenheid" ziet zal al in dit leven op aarde bevatten wat licht is, wat schoonheid is, wat liefde is.

Schoonheid, WarmeSchoonheid. Liefde zonder WarmeSchoonheid is arrogant. Want Liefde is de eerlijkheid. Het zien van de pijn -hier- en de moeite -thuis- van elke ziel in het groeien; het kennen, herkennen en erkennen er van. Liefde is de eerlijkheid die werkt als een meedogenloos ontleedmes als WarmeSchoonheid afwezig zou zijn. WarmeSchoonheid zorgt er voor dat Liefde mededogen is. Meelijden in plaats van waarnemen.

Maar WarmeSchoonheid zonder Liefde wordt onaneren. Het zwelgen in een bad met heet water, de zelfgenoegzaamheid. Zonder Liefde heeft WarmeSchoonheid slechts betrekking op zichzelf.

En Licht? Licht zorgt voor de afwezigheid van willekeurigheid. Het brengt orde in de chaos, zodat wij niet als blinden in het donker rondwaren, slechts lukraak elkaar vindend. Met Licht wordt alles helder en kan vooraf het doel bepaald worden. Licht waarborgt een

mate van inzicht die noodzakelijk is voor groei en ontwikkeling.

Maar geen van drieën kan zonder de anderen. Dit is de betekenis van "de drie-eenheid". Zij zijn de kinderen van de AllerEerste, omdat zij rechtstreeks uit de bron voortkomen, "de drie-eenheid" is de AllerEerste zelf, de oorsprong.

Met de drie oorspronkelijke en fundamentele krachten Licht, WarmeSchoonheid en Liefde creëerde de AllerEerste de oorspronkelijke wereld, het oorspronkelijk universum. Vorm gegeven in een vrouwelijk en een mannelijk principe, het elkaar aanvullend en bevruchtend principe, De AllerEerste zelf is mannelijk en vrouwelijk.

Het is het begrijpen van de AllerEerste door het begrijpen van Licht, WarmeSchoonheid en Liefde die al of niet ontdekt in ons alle huizen, dat elke ziel zelf de kosmische wetten ontdekt er naar leeft.

Het is een onontloopbare noodzaak de bron van alles in ons zelf te (her)ontdekken. Dit lijkt een streven dat past in een ik-tijdperk. Het tegendeel is waar. Het ik-tijdperk is Liefdeloos, het bestaat slechts uit Licht en gecorrumpeerde WarmeSchoonheid. Het is Liefde die opnieuw gevonden moet worden zodat WarmeSchoonheid uit de kluisters van Luciwher wordt bevrijdt. Mellhor heeft de Liefde hier op aarde gebracht en ligt klaar voor ieder die het hart ervoor opent.

*

Het innerlijk contact

Lieve Manas,

Ik heb met M. een lang gesprek gehad. Door gesprekken met haar en met jou voel ik me dicht bij het spirituele staan. Alsof ik een puurdere vorm van schoonheid heb gevonden, genaamd Liefde. Ik voel in mij ook meer en meer Liefde voor mensen. En dat gaat vanzelf.

Sinds het gesprek met B. door de telefoon nam ik me voor dat het zo niet langer kon met mijzelf, dat ik op moet houden het verwende getalenteerde kind te zijn. Sindsdien heb ik een soort reis in mijzelf gemaakt en heb ik geprobeerd te veranderen en niet meer aan mijzelf te denken. En ook heb ik radicaal gebroken met mensen in wie ik geen vertrouwen meer had.

Je zegt dat ik over niet al te lange tijd contact zal hebben met mijn begeleidster. Ik bereid me daar op voor. Meer en meer krijg ik misschien dingen door gegeven? Ik weet nog, een paar maanden terug, in een droom, dat ik heel helder M.'s gezicht zag, alsof ik naar haar toe moest gaan, me door haar moet laten leiden. Gisteren bijvoorbeeld werd ik door iemand gebeld en ik wist dat het M. was die me probeerde te bellen. En dat ze daarna te moe was. Vandaag, toen ik haar sprak zei ze dat het zo was.

Misschien is het zo dat wanneer je minder van jezelf vervuld bent, je beter de mensen om je heen aanvoelt, dat je veel beter de dingen ziet en dat er ook veel sneller een wisselwerking plaats vindt.

*

Lieve Manas,

Van de week was ik ergens en er gebeurde van alles met me. Ik kreeg een enorme schok, mentaal dan. De beelden die ik zag op een videoscherm. Het ging over een godsdienstig onderwerp en twee groepen mensen speelden in die film een rol. Mensen met een strikte opvattingen en mensen met een persoonlijk geloof. Ik herkende het allemaal, net alsof het in me zat, alsof ik het al wist. Alsof je thuis komt. Het was vreemd dat zo te ervaren te midden van al die mensen die verder niets in de gaten hadden. Ik keek af en toe maar wat naar buiten, want ik voelde me opgelaten en vreemd tussen al mijn medeleerlingen voor wie protestantisme sowieso een lachertje is.

De hele maand december was al een tijd van verinnerlijking. Al het materiële ontglipte me, ik hield alleen het spirituele over. En de schoonheid daarin? De schoonheid krijgt het aspect van bijwagen. Schoonheid zonder Liefde in geen schoonheid, dat is me nu ook wel duidelijk. Ben ik klaar gemaakt voor wat komen gaat? En dan de eerste schrijfpogingen. Ik voeg de bij deze brief. Het eerste contact met mijn geleideziel.

M. leest beetje bij beetje je boek. Ze neemt er de tijd voor, maar ze heeft al gezegd dat het belangrijk voor haar is.

Liefste Ophelia,

Ik heb de eerste geschriften gelezen. Het lijkt zeer veel op de eerste schrijfsel die ik kreeg. Onthoud goed dat je geleideziel moet oefenen om met jouw spieren bewegingen te maken. Hou je arm ontspannen en laat haar het werk doen. Misschien is het goed voorlopig alleen te schrijven met haar wanneer je een aandrang voelt. Maar wees er van overtuigd dat ze, op den duur zeker, graag met je zal willen schrijven wanneer de behoefte van jou uitgaat. Ook is het niet uitgesloten dat je haar stem

gaat horen. Schrik dan niet, je bent niet rijp om opgenomen te worden. Het is een stem die duidelijk verschilt van je eigen innerlijke stem.

Zij is je geleideziel en zij kent je als geen mens je kent. Behalve jouw goede vriendin ben jij in zekere zin het kind dat zij als ziel nooit zal hebben.

De mooiste omschrijving die je in je brief gaf, dat alle heftige gevoelens ten spijt, jij je voelde alsof je thuis kwam. Het is alsof de laatste klik in het slot op zijn plaats valt en daarna de deur open kan. Ik weet niet of jij je het realiseert, maar je bent dus nu wat de mensen 'een medium' noemen. Je ziet, het heeft dus niets te maken met kristallen bollen en donkere achterkamertjes. Denk je eens een wereld in waarin iedereen dit contact heeft met de oorspronkelijke wereld. Je geleideziel leeft in de oorspronkelijke wereld, waar wij allen vandaan komen en naar terug keren, waar de AllerEerste voor iedereen zichtbaar is!

Ik vind het erg mooi dat M. het Verhaal met belangstelling leest en dat ze gezegd heeft dat het belangrijk voor haar zelf is. Dat heeft ze dan goed begrepen, want niet de schrijver is belangrijk, maar de lezer; de herkenning die het Verhaal teweeg kan brengen bij de lezer. Zoals het jou overkwam, uiteindelijk tijdens de vertoning van een film. Zoals je door de telefoon zei, dat je nu pas waarlijk begrijpt wat er in het Verhaal staat.

Je schrijft "het spirituele blijft over", dat is voor mij een zaak om blij mee te zijn. Hoewel elk mens toch met de beide benen om de grond moet blijven staan. Iedereen heeft toch in ieder geval een dak boven het hoofd, beschutting nodig, te eten en een vuur om je bij te verwarmen.

Je vraagt je af of schoonheid niet een bijwagen is -bij wat?- als Liefde afwezig is. De Liefde is op aarde sowieso afwezig. En zijn niet alle mensen op zoek naar Liefde. Ben jij dat niet en ik, mijn kinderen en de van iedereen. Iedereen is op zoek naar Liefde, maar er is geen Liefde op aarde. De ware Liefde is thuis. Wat Liefde tussen mensen genoemd wordt is WarmeSchoonheid, warmte en schoonheid.

De ware Liefde op aarde schuilt slechts in ons zelf -de rol die je geleideziel speelt- en die is niet overdraagbaar, warmte en schoonheid zijn wel over te brengen. De warmte voor je medemens op zijn en haar zoektocht naar innerlijke Liefde. De schoonheid van het doorstaan van het leven en het begrijpen van dat lijden, het mee-lijden. Schoonheid heeft weinig te maken met aantrekkelijkheid of bevalligheid en juist alles met authenticiteit en oprechtheid.

De Liefde is niet op deze aarde. Het maximaal bereikbare is dat iedereen van zichzelf houdt. Daarin ondersteund, niet geholpen, door zijn en haar geleideziel. Maar je moet alles geheel zelf doen. Dat is lijden, dat is het doorstaan van het leven, en doorleven kan erg veel pijn doen.

Wat je kunt laten zien aan je medemens is warmte, werkelijk begrip voor zij die waarachtig zijn, voor de schoonheid van iemands doorleven. Niet door als een vochtige deken over iemand heen te hangen, maar door in woorden en daden aan die persoon te laten zien dat je zijn en haar doorstaan, doorleven ziet.

Je kan nooit hetzelfde voelen als de mens die je ziet lijden -de zoektocht naar Liefde-, maar je kan wel naar de waarheid er van zoeken, de schoonheid er van.

En het is schoonheid. Want lijden is niet lelijk of negatief. Doorstaan is niet melancholisch of deprimerend; dat is een romantische vergissing. Doorstaan is de pijn die het graniet voelt als er in hem gehakt wordt, terwijl het resultaat een prachtige sculptuur is. Het resultaat van lijden op deze aarde is altijd prachtig, het vervolmaken van de ziel.

Iedereen gaat na dit leven naar huis. Daar leert men verder, maar zonder pijn. Want daar ben je compleet, daar is de Liefde.

Voorlopig is het hier nog een tranendal, waar je overigens vaak genoeg enorm kunt lachen en plezier maken. Waar je enorm kunt lachen, niet

zozeer om anderen, maar om jezelf; dat blijft voor mij toch de ware humor.

Het is hier echt niet alleen maar kommer en kwel; ik ben juist het tegenovergestelde van een profeet van doom.

Ik zit zelf in een vervelende situatie op dit moment. En het zou een zeer teneerdrukkende situatie kunnen zijn, ware het niet dat ik er ook zeer smakelijk om kan lachen. Al die mensjes die echt nog niet weten waar ze mee bezig zijn. Enfin, ze komen er wel achter wat WarmeSchoonheid is, wat echtheid is. Desnoods, als het niet anders kan, pas op hun sterfbed. Want niemand verlaat onaf dit leven, niemand. Dan gaat zo'n ziel lekker terug naar huis. En met deze kennis is het 'makkelijk' te vergeven, zoals Jezus bedoelde. Het is de Liefde in jezelf vinden en de warmte en schone echtheid aan de ander laten zien.

Ik wens je veel en diepe gesprekken met je geleideziel en ook erg veel plezier.

Zicht op de Schotse Hooglanden

Motief voor het leven

Goede vriend Manas,

Ik schrijf je deze brief om je te informeren over mijn brief van dezelfde datum aan Anoenja. Ik ben Nijah, ik ben de begeleider van jouw schotse vriend. Ik ben bij hem om een reden die hij nog niet begrijpt. Ik lees jouw berichten aan hem; waarom ben je er nog niet van overtuigd dat hij op een goede lijn zit? Hij dient het doel van de AllerEerste. Hij heeft zijn waarheid aan jou geschreven, maar die kan jij nog niet accepteren. Hij protesteert nu dat ik dit schrijf, maar het is de waarheid ook buiten hem om.

In mijn brief aan Anoenja vertelde ik haar van mijn kennis, mijn waarheid. Hier is die voor jou. In de fantastische wereld der zielen was jij een groot redenaar. Een zeer wijs en scheppend wezen. Jij leidde de grote raad van wijsheid. In wijsheid tekende jij de vele waarheden en wensen van de AllerEerste op. Jij was hier waarachtig in. Op één manier faalde je. In de tot stand brenging van het grote plan van harmonie dat Mellhor in al zijn wijsheid voorstond, besliste jij in al jouw wijsheid het tegen te werken. Hierin was jij echter verstoken van alle wijsheid. Je was beroofd van al je redelijkheid en werd gedreven door iets dat chaos bracht in de ware wereld, de fantastische wereld der zielen.

Jouw vergrijp was er een van jaloezie. Jij wilde de grote zielen die in jouw dienst waren laten zien dat jij wijzer was dan Mellhor. Dus gebruikte jij je wijsheid alsof het een zwaard was en je verdrong het plan voor harmonie in het bloed van jouw volk.

Voor dit falen in jouw handelen werd je niet gestraft. Maar dat kon je niet accepteren en je trad in de wereld van mensen, waar je tot aan de dag van vandaag jouw falen probeert te accepteren.

In jouw leven zullen vele veranderingen komen, wees daarvan overtuigd. Jouw schotse vriend vraagt mij of jouw geleideziel je dit niet kan vertellen. Dat kan echter niet want jouw geleideziel is niet bij machte je de juiste weg aan te wijzen of zelfs maar een suggestie daarvoor te doen. Manas, wees in mijn hart want ik ben ik het jouwe. Je kan een van hen worden die de juiste weg bewandelen. Door grote inspanning zal je het verhaal van de zielen herscheppen. Door jouw eigen uiterste wens bewandel je de weg van de AllerEerste, de creator, het eerste wezen van Licht. Wij allen zijn in zijn hart en op die wijze ben ik voor een korte tijd in deze wereld .

Mijn waarde vriend, wij zijn waarheid. Wij kunnen niet weer op deze manier communiceren.

Het is moeilijk om aan deze mededelingen iets toe te voegen, maar ik kan je wel zeggen dat hij gelijksoortig is als de mededelingen die ik kreeg voor Anoenja. Ik weet niet hoe je deze brief zult opvatten, maar ik vertrouw op de wijsheid van mijn geleideziel -ik ben me ervan bewust dat deze brieven meer dan één doel kunnen hebben-.

Manas, ik geloof in een waarachtige en vergevende Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva of wie hij of het ook moge zijn. Ik verwerp niets van wat er tussen mensen kan zijn. Ik vertrouw er op dat je dat begrijpt. Ik heb namelijk iets dergelijks in jou waargenomen. Ik kijk uit naar je bezoek.

Waarde vriend James,

Wat heb ik een prachtige brief van je gekregen. Hij kwam op precies het juiste moment. Hoewel ik bij het gedeelte van je begeleider een kanttekening zou willen plaatsen, is de algehele lijn glas helder en bevestigt de brief dingen die ik al wist. Deze bevestiging is precies wat er nu moest gebeuren. De enige kanttekening die ik heb is meer een precisering. Wat Nijah beschreef vond niet plaats in de oorspronkelijke wereld maar in de Wereld van de Eerste Incarnatie.

Het stuk dat Nijah schreef is vrijwel een kopie van wat Mellhor mij verleden jaar vertelde. Hij op zijn beurt voegde concrete informatie toe aan beelden, gedachten en gevoelens die ik al lange tijd had.

Mijn kritische kop, niet een wantrouwende, doet me jou de volgende vraag stellen: heeft Anoenja jou dit verhaal verteld toen je afgelopen lente bij ons was? Bevestig of ontken alsjeblieft dat je dit verhaal al eerder gehoord hebt.

Mijn geleideziel vertelt mij veel over wat er te gebeuren staat, maar nooit wat ik daarin moet doen of laten. Of zoals Nijah aan mij schrijft "jouw geleideziel is niet in staat de juiste weg aan te wijzen of zelfs maar een suggestie daarvoor te doen." Het enige dat ik weet is dat het mijn wens en taak is te schrijven. En dat doe ik met het verlangen naar de eeuwige harmonie van alle zielen in mijn hart.

Maar hoor dit. God is vergevend noch bestraffend. Alle dingen zijn. De boodschap van Christus is: "behandel elkaar met Liefde en begrip." Want alle dingen die zijn, dienen slechts een doel: deze incarnatie te volvoeren en terug te keren naar de eeuwige harmonie van alle zielen, zonder nog vuile handen te hebben. Voor mij is dit de basis voor alle verhoudingen met en tussen mensen. Oordeel niet over een ander en behandel elkaar met respect.

*

Het openen van het hart

Goede vriend Manas,

Mijn waarde vriend vertelt me dat hem verteld werd dat jij een van hen was die ontevredenheid over het plan van harmonie creëerde. Maar dit werkelijke verhaal heeft hij pas gehoord vele weken nadat hij Anoenja had bezocht.

Ik was verrast door je snelle antwoord; een prettige verrassing. Je hebt meer tegen me gezegd dan in alle voorgaande brieven. Waar zou dat door komen? Zou het kunnen zijn dat je me begint te vertrouwen met je diepste gevoelens? Ik denk niet dat ik je het eerder verteld heb, maar ik heb in de afgelopen maanden gemerkt dat mensen zich meer voor mij "openen". Tot mijn verrassing moet ik vaststellen dat het de invloed van mijn geleideziel op mensen kan zijn. Maar wat het ook is, het doet mij en andere mensen geen schade. Het komt mij voor alsof ik op een zachtvaardige manier gedachten in de harten van mensen plaats. Zij

reageren door me hun twijfels en problemen te vertellen en ze proberen er een antwoord op te formuleren. Het gebeurt niet elke dag, maar het gebeurt. Dit verschijnsel zou "het openen van de harten van mensen" kunnen zijn, waar mijn geleideziel mij vaak over heeft verteld.

Waarde vriend James,

De plek waar ik nu woon is een woestijn voor mij. Dat gaat op voor de mensen om mij heen, die zich alleen met geld en macht bezig lijken te houden. Het gaat ook op voor wat ik om mij heen zie, een stenen woestijn. Maar in deze eenzaamheid bevind ik me niet onterecht. Afgesloten van alles, kan ik nu eindelijk schrijven. Het is de enige manier waarop ik alleen met schrijven bezig kan zijn.

Toch is het moeilijk alles op te schrijven wat ik weet en voel. Ik heb ideeën en gevoelens over wat ik ga schrijven en over hoe dat te doen. Maar voordat ik aan het schrijven ga, moet ik me er telkens van overtuigen dat het waarachtig is wat ik wil schrijven. Het moet in mijn ogen goed zijn en niet alleen omdat mijn begeleider het zegt. Zie hier, hoe mijn hart open staat voor jou.

*

De Ene van Schoonheid

Goede vriend Manas,

Ik wil je iets vertellen waarvan ik aanneem dat je er om zult glimlachen en het verstandig zal wegen in je rechtschapen handen. Mij werd verteld dat Mellhor niet degene is, maar dat jij hem bent -denk niet dat het betekent wat jij denkt dat het betekent, want de zielen zijn veel wijzer dan wij-. Hier is een beproeving voor jou, wijze man of zot??!!

Ik moet hoe dan ook glimlachen. Want waar we mee bezig zijn is niet een spel van mensen, geen sekte of egotrip; het gaat door en door, van alfa naar omega. Geen prijzen, geen nieten. Alleen de waarheid in al zijn schoonheid.

Ik ben geneigd om te schrijven, "er staan Grote Dingen te gebeuren" en ik zal er op wachten tot ze gebeuren. Niet met mijn oude ongeduldigheid, maar in het rustige weten dat ze zullen gebeuren.

Zoals ik hier aan tafel zit en uit het raam naar de heuvels kijk, stel ik me voor dat ook zij weten. Ook zij wachten in rustig afwachtend weten, vast en zeker. De mensen krioelen over hen heen, kerven in hen, hakken er stukken uit en toch blijven de heuvels standvastig; zij wensen niets, noch vervloeken zij iemand.

Waarde vriend James,

Om in de woorden van mijn begeleider te spreken "een oud proces is gedupliceerd en wordt ontvouwen. Geen karma -terugbetaling- maar lotsbestemming -het herleven en andere beslissingen nemen-. (...) Het zal prachtig worden, het is een stugge en harde arbeid, maar prachtig". Ik neem de weg van schoonheid en harmonie, terwijl ik wat op mijn weg

komt wil liefhebben, terwijl ik verwacht of hoop dezelfde schoonheid, harmonie en liefde tegen te komen.

Liefhebben moet begrepen worden als acceptatie, bijna een dankbaarheid, dat dingen mij overkomen, zodat ik kan leren, of eerder zodat ik mij bewust kan worden.

Want ik heb niet iets nieuws te leren, ik moet mij bewust worden van iets ouds -wat weer iets anders is dan me herinneren-.

Er is jou verteld dat Mellhor niet de ene is, maar dat ik die ene ben -opmerkelijk-. Jij zal ook wel inzien dat dit totaal onmogelijk is, want er is maar een Ene en dat is de AllerEerste. Alle anderen komen uit de AllerEerste voort en rusten op de AllerEerste. Maar op een andere manier kan ik bevestigen dat ik de ene ben. Ik ben de ene die WarmeSchoonheid genoemd wordt. Al ruim een jaar zegt mijn begeleider dat tegen mij. Het heeft mij veel zelfonderzoek gekost voordat ik me het realiseerde, maar het past. Het past bij alle diepe gevoelens en kennis die ik heb en al had sinds ik een klein kind was.

Toch blijf ik mijn gevoelens hierover steeds onderzoeken; mijn begeleider zegt dan "het doet pijn om de meester in het vlees te zien twijfelen". Maar ik realiseer me tevens dat de pijn geheel de mijne is.

Aan de andere kant, wat is het belang ervan of ik wel of niet Eewhel ben. In waarheid, schoonheid en harmonie te leven, dat is wat het belangrijkste

is. Mijn begeleider antwoordt dan weer dat mijn ziel Eewhel is, omdat het de specifieke rol die ik heb als gevolg heeft en daar moet ik me bewust van worden volgens hem.

Is Het Verhaal de een of andere manier om de pijn in dit leven weg te redeneren? Of een sublimering? Ik heb mijzelf deze vragen keer op keer gesteld, want ik wil met mijn beide benen op de grond blijven staan, maar het antwoord is nee. Het Verhaal is gebaseerd op herinneringen, dromen en visioenen die ik had lang voordat ik hij die Mellhors boodschap bracht hier ontmoette. Ze begonnen toen ik acht of negen jaar oud was. Sinds die tijd heb ik niet alleen visioenen gehad, maar ook maakte ik merkwaardige zaken in de realiteit mee. Wonderlijke reddingen, net niet onder de tram komen, net niet van een berg vallen, net niet geraakt worden door een kogel. En het houdt niet op, het loopt door tot aan de dag van vandaag. Ik had het Verhaal niet kunnen schrijven als ik niet het Verhaal zou zijn.

Het is inderdaad een stugge en harde arbeid, maar hoe dan ook, de uitkomst zal harmonie zijn. Ik blijf schrijven over Liefde, Licht en WarmeSchoonheid in de aanwezigheid van de AllerEerste. Dat is het enige wat ik kan doen, wil doen, want ook ik ben niet anders dan een mens. Niet anders dan wie dan ook hier op aarde; iedereen heeft het Verhaal in zich.

*

Vertrouwen in profeten

Waarde vriend James,

Ik zit hier in het bos en rondom mij zuigen de bomen de sappen uit de grond om de eerste blaadjes te kunnen maken. Ze zijn er nog lang niet, maar je voelt dat de winter vrijwel voorbij is.

Je schreef mij een brief waarin je me vertelde over profeten van de nieuwe tijd en vroeg mij daarop te reageren.

Er zijn er velen die tekenen krijgen of dat denken. Ik heb ook mijn deel gehad in het ontmoeten van deze mensen. Misschien is het met jou zoals het met mij is gegaan. Alle mensen die ik in mijn leven ontmoet heb, alles wat er met mij gebeurd is, alles waar ik getuige van ben geweest, wijzen in vooral één richting.

Al deze tekenen hebben voor mij de betekenis van aanwijzingen, wegwijzers, maar hebben zij ook een waarde in zichzelf? Ja, er is een betekenis voor de persoon of van de gebeurtenis zelf. Maar die twee, de betekenis van een persoon of een gebeurtenis zelf en de betekenis die er voor mij aan verbonden is, hoeven niet noodzakelijk samen te vallen.

Ik heb dingen gezien en met mensen gesproken die maar al te aards bleken en niet goddelijk of profetisch zoals ze zelf impliciet of expliciet beweerden. Dus tot nu toe kan ik alleen maar concluderen: Ik volg geen leider s, maar ik probeer met mijn hart te begrijpen wie of wat ik ontmoet of over hoor, er op hopen dat ik mijn streven verwezenlijk; het streven de weg van WarmeSchoonheid, de echtheid, te bewandelen in het Licht der Liefde, onderweg mijn balans te hervinden en aan het eind en de harmonie te bereiken.

Je hebt als mens je leven niet onder controle. Wat kan ogen als een vergissing, kan uiteindelijk als een wending ten goede uitpakken. En soms wanneer je denkt de juiste beslissing te nemen, heeft het geen enkel onmiddellijk merkbaar effect.

Baudelaire heeft gezegd: de beste truc van de duivel is er in te slagen de mens over te halen te geloven dat hij niet bestaat.

Nu hecht ik geen waarde aan het middeleeuwse beeld dat men van de duivel heeft. Maar ik weet dat mijn broeder in deze wereld is. Hij die ook wel de gevallene wordt genoemd, is in deze wereld.

Als gevolg daarvan kan men in eerste aanleg geen mens geheel vertrouwen. Dat wil zeggen, je kan niet geheel bouwen op wat mensen zeggen en zelfs niet eens op wat ze doen. Je kan alleen vertrouwen op wat je hart je ingeeft, vooropgesteld dat je je hart opdraagt aan het zoeken van balans en het bereiken van de harmonie bij de AllerEerste.

Ik kan alleen vertellen over mijn mandaat, het pad van mij en mijn begeleider; zonder van anderen te vragen dat zij hetzelfde pad volgen. Iedereen heeft zijn en haar eigen weg te bewandelen.

Men kan elkaar er over vertellen, maar ook daar kan weer een beperking aan zijn; zoals ik het al eerder iemand zei: woorden zijn als geld, verschillende valuta die niet omgewisseld kan worden; een spraakverwarring . Dat is ook waarom woorden gebruikt kunnen worden om macht te vergaren.

Of zoals ik het eens schreef aan zo'n goddelijke profeet waar ik het hiervoor over had: Behalve wanneer men vertrouwt -er op vertrouwt dat de persoon die spreekt of schrijft waarachtig is in zijn eigen ogen, in harmonie- ervaart men woorden als een aanval, met het doel macht te vergaren.

Helaas, woorden. Tenzij geschreven in vertrouwen, zijn zij gemaakt om macht te vergaren. Tenzij gelezen in vertrouwen, worden zij als een aanval. Het dilemma van de Babylonische spraakverwarring.

Kan men dan zichzelf vertrouwen, wetend dat Luciwher, de gevallene hier is, zelfs als men verlangt naar harmonie? Het antwoord weet ik niet op de manier zoals ik weet dat ik twee handen heb. Wat ik weet en waarvan ik weet dat ieder mens het moet doorlopen, is dat ieder zich deze vraag stelt; voortdurend.

Zie daar mijn antwoord. Zo zou ik elke profeet of wijze benaderen. Ik volg geen leider en wil er geen zijn, want leiderschap en hiërarchie zijn instrumenten van Luciwher.

Ik werk aan mij zelf, de Liefde in mij te herontdekken, via een interne balans op weg te zijn naar harmonie. Dit in Warmte aan mijn medemensen bekend te maken. Niets meer. WarmeSchoonheid.

Vijfde briefwisseling

Goede vriend Manas,

Ik ben voorlopig gestopt met het schrijven met mijn geleideziel. Ik werd er te zeer door in beslag genomen. Ik ben ik, ik moet mijn eigen leven leiden en door het schrijven werd het een beetje onoverzichtelijk, het schrijven ging domineren. Ik heb daarom besloten te wachten met schrijven totdat ik weer alles goed voel zitten.

Ik heb hiertoe besloten door de aard van wat ik geschreven kreeg; het

ging allemaal wat boven mijn pet -werd ik voor-bij de grenzen van het menselijk bereikbare gedreven?-.

Ik kan het niet anders zien dan dat, voor het grootste gedeelte, de stijl van schrijven niet binnen de mogelijkheden van het menselijk begrip ligt. Maar ook knapte er iets in mij toen mij gezegd werd, en ik citeer, dat het vast en zeker is dat wij alleen in dienst staan van Luciwher en niet van de AllerEerste.

Begrijp mij goed, ik voelde geen angst of afschuw door deze uitlating; alleen het gevoel dat ik hier geen deel van wil uitmaken. Niet omdat ik niemand wil dienen, ik ging er juist van uit dat ik de AllerEerste diende.

*

Gedonder in het Paradijs

Goede vriend Manas,

Ik wil je het volgende vragen. Jij zegt dat in de Wereld van de Eerste Incarnatie alle zielen besloten te zien hoe het was om buiten de directe aanwezigheid van de AllerEerste te zijn. Hoe werd dit bereikt? Hadden alle wezens die in die wereld incarneerden geen herinnering meer aan Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva of herinnerden zij zich wel maar ontkenden ze dat? Want op mij komt het over dat Mellhor en zijn volgelingen zich herinnerden en Jahweh niet ontkenden, hoewel Jahweh niet zichtbaar aanwezig was. En als dezen zich herinnerden houdt dat toch in dat alle anderen dezelfde herinnering gehad moeten hebben en toch er voor kozen te ontkennen dat zij hadden geleefd met en deel genomen bij de AllerEerste en dat zij compleet gelukkig waren in die wereld (herinner jij je dat je mij verteld hebt dat er geen "gedonder in het paradijs" is geweest)? Dus, waar kwam de ontevredenheid vandaan, de mensachtige (zielachtige? Ik betwijfel het) dictatorschappen. Wie waren hun volgelingen. Hoe dan ook, was het niet zo dat iedereen in de eerste plaats in die wereld incarneerde om zichzelf te vervolmaken? En om mee te beginnen, ze waren in de wereld van Jahweh toch al volmaakt? Wat ik eigenlijk wil zeggen is, hoe konden volmaakte zielen die in harmonie met Jahweh leefden degenereren in elkaar bestrijdende volken? Waar kwam al die onvolmaaktheid vandaan?

Waarde vriend James,

Nee, er is nooit "gedonder in het paradijs" geweest. Dat er een beslissing genomen werd om buiten de inspirerende aanwezigheid van de AllerEerste te zijn, betekent niet dat alle zielen -of zelfs maar een- ongelukkig of ontevreden waren met hun zijn. Je zou wel kunnen zeggen dat de AllerEerste alle zielen onvolmaakt geschapen heeft. Niet dat de daad van de creatie onvolmaakt was, maar de klus, om het zo maar eens te zeggen, was met opzet onaf gelaten. In plaats daarvan gaf de AllerEerste alle zielen de onmetelijke gave van de volledig vrije wil. Ik noem dit de ultieme daad van Licht, WarmeSchoonheid en Liefde.

Op deze manier was en werd het ervaren van en deelnemen in de eeuwige harmonie van de AllerEerste niet zoiets als een gebod, een order van de grote baas, maar een daad van volledig vrije wil door de geschapenen, de zielen, alle zielen zelf.

De beslissing van alle zielen om buiten de aanwezigheid van de AllerEerste te zijn was dus niet een daad van ongenoegen, op zoek te gaan naar iets beters. Het was een daad van het eren, het herkennen en erkennen van de gave van de volledig vrije wil. Dat wat gegeven was ook daadwerkelijk te gebruiken.

De AllerEerste stelde de geschapenen in staat zelf de puntjes op de i te zetten. Ik

kan me niet iets mooiers, liefdevollers en schitterenders voorstellen dan dit. Laat je kinderen los zodat ze zelf volwassenen kunnen worden!

De wereld die geschapen werd, het bestaan buiten de aanwezigheid van en het rechtstreekse bewustzijn over de AllerEerste -met andere woorden de Wereld van de Eerste Incarnatie- lijkt veel op onze Wereld van de Tweede Incarnatie. In die wereld, zoals in de onze, was er een zeker bewustzijn over een schepper, een godheid. Maar niet meer de zichtbare aanwezigheid er van.

Bovendien was het niet zo dat de zielen in hun eerste incarnatie degenererden. Zij gaven vorm aan hun wens zich te vervolmaken op de manier die ieder in volledig vrije wil het beste achtte. De zielen leefden de drie mogelijke keuzes.

De weg van inzicht en erkenning voor de schepping. Te leven in harmonie met wat nog wel zichtbaar was, voelbaar, begrijpbaar. In balans de weg terug zoekend naar de AllerEerste.

De weg van inzicht en erkenning voor het geschapene. Ieder de balans in het eigen wezen zoekend. Voldoening vindend in wat nog wel zichtbaar was en op die manier hopen de weg naar de AllerEerste terug te vinden.

De weg van inzicht en erkenning de geschapenen en de schepping. Er orde in aan te brengen omdat het de aanwezigheid van de AllerEerste miste. Een eenheid aan te brengen die, eenmaal tot stand gekomen, de AllerEerste aangeboden kon worden.

Natuurlijk herken je in de eerste weg de weg van de Liefde, de weg van Mellhor en Nananja. Begaan met alles en iedereen.

In de tweede weg herken je zeker de weg van de WarmeSchoonheid. Het vervolmaken, het zachter en reiner maken van het zelf, in de hoop zo de harmonie van de AllerEerste waardig te zijn. De weg van Eewhel en Anoenja.

In de derde weg is uiteraard het Licht herkenbaar. Schitterend en fascinerend, met daadkracht alles proberend te doorgronden. Overal het licht op te werpen. De weg van Luciwher en Alnatrea. Alles en iedereen organiserend, voorwaar alles te ordenen.

En wat meer is, door op deze manier de zielen in staat te stellen hun volledig vrije wil in een bestaan buiten de harmonie te gebruiken, ging de AllerEerste tegelijk een ontmoeting met zichzelf aan. Want Licht, WarmeSchoonheid en Liefde zijn de aspecten van de AllerEerste.

Er is nooit "gedonder in het paradijs" geweest en het zal er ook nooit zijn. Met het paradijs duid jij aan wat de oorspronkelijke wereld heet. De incarnatie in de eerste wereld is anders verlopen dan het volmaakt worden van alle zielen als geheel. Zoals ik zei lijkt de eerste wereld sterk op onze tweede wereld. De overeenkomst tussen deze twee werelden is dat er in beide geen godheid direct en waarneembaar aanwezig is en het vereist geloof van de incarnerende ziel verlangde om het stadium van volmaaktheid te bereiken. Geen geloof in een persootje in de wolken, maar het geloof in de oorsprong van de eigen ziel, de balans tussen Licht, WarmeSchoonheid en Liefde.

Het moge lijken dat, gelezen Het Verhaal, het vervolmaken van de ziel in de eerste wereld faliekant fout gelopen is. Dat is waar wanneer men bedenkt dat totale harmonie, de balans dus tussen Licht, WarmeSchoonheid en Liefde, de uitkomst van de eerste incarnatie had kunnen zijn. Het was juist de volledig vrije wil van elke ziel en de afwezigheid van de zichtbaarheid van de AllerEerste, die een ander

resultaat gaf dan de nagestreefde balans. Uiteindelijk ontstonden er juist drie aparte groepen en het resultaat was desastreus.

Heeft de AllerEerste toen gedacht "ik doek deze schepping op en ik begin iets anders"? Het antwoord is uiteraard nee. De weg die Licht en WarmeSchoonheid af te leggen hebben om volmaaktheid, balans, te bereiken is alleen anders dan de weg die Liefde af te leggen had.

Daarom werd een tweede wereld gecreëerd om de zielen van het Licht en de zielen van de WarmeSchoonheid in staat te stellen hun leerproces, hun karma, af te maken. En de AllerEerste zond zijn zoon Liefde naar deze wereld om het mogelijk te maken die balans te vinden. Ook is in de tweede wereld de ziel niet meer in incarnatie met een volledig vrije wil. Met de volledig vrije wil heeft elke ziel die nogmaals ging incarneren zich een leven in de tweede wereld ontworpen om dat te kunnen leren wat nog geleerd moest worden. Maar eenmaal in incarnatie in die tweede wereld zou de ziel geen volledig vrije wil meer hebben, maar de rol van het leven leven onder begeleiding van een geleideziel, een ziel van Liefde.

Wanneer wij allen terug zijn na deze Wereld van de Tweede Incarnatie in de oorspronkelijke wereld is de harmonie dan ook compleet en volmaakt, in balans. Om die reden zal er nooit een dissident geluid zijn in de uiteindelijke harmonie van alle zielen in de aanwezigheid van de AllerEerste. En onthoud, er is ook nooit een dissident geluid geweest. Te denken in termen van "gedonder in het paradijs" is een bijbelse visie. Een verhaal dat geschikt was voor de mens in zijn kindertijd. Het is duidelijk dat het in een vroeger stadium noodzakelijk was te werken met het beeld van de wrekende god. Maar niet al te lang geleden heeft Mellhor dit gecorrigeerd door duidelijk te maken dat God ook Liefde is. Het was niet al te lang geleden dan de AllerEerste zijn zoon Liefde zond. En net zoals in de eerste wereld als hier in de tweede wereld zijn het de fanatici en de toegeevenden die een belemmerende rol spelen, belemmerend voor het vinden van de balans.

Met name in religies hier zijn het de fundamentalisten en de onverschilligen, de uitersten van de schaal, die een bedreiging voor de vrede van allen vormen. In alle religies zijn het de gematigden en zij die open van geest zijn -dus niet de tolerant- die geliefd en gerespecteerd worden, zelfs door niet-religieuzen. Hetzelfde gaat op voor wereldlijke organisaties waar de overheersende rol voor het geld is.

Je weet uit Het Verhaal dat de eerste wereld eindigde. En toch kan men Luciwher niet het kwade noemen, Eewhel de negerende en Mellhor de rechtschapene. Hoewel de overgrote meerderheid van alle zielen de weg

der Liefde namen, hield dat niet in dat zij gewonnen hadden. Er was geen winnen of verliezen! Er was, eenmaal terug in de oorspronkelijke wereld, een beseffen door alle zielen over hoe de gave in elkaar stak! Om deze reden is de tweede incarnatie waarin wij allen leven niet een straf van de AllerEerste, maar de uiteindelijke stap naar complete volmaaktheid. Je geleideziel laat je de Liefde voelen, niet de houding van de overwinnaar.

*

Eén waarheid, vele wegen

Goede vriend Manas,

Weet je, je zegt dat het Verhaal een universeel verhaal is, geschreven vanuit het perspectief van Eewhel. Kan je het je voor de geest halen dat elke ziel zijn eigen rol schrijft of vertelt in dat universeel verhaal, miljarden en miljarden perspectieven, als het oneindig aantal facetten van het juweel dat gevat is in de ring aan de vinger van de hand die ieder zal aanraken, waarna de tranen van waarheid zullen stromen; tranen van vreugde en smart vloeien vanuit dezelfde bron. Tranen om de waarheid die in ieder verhaal huist. Op een dag, eens. De wegen zijn talrijk, de waarheid is een.

Waarde vriend James,

Hier in huis is alles wel. Met z'n drieën vormen we een aangenaam groepje. Zo nu en dan hebben we plezier met elkaar en met enige regelmaat zeer intensieve gesprekken. J. heeft het Verhaal gelezen en herkent er veel in van wat er in haar eigen wezen aanwezig is, maar wat er nog niet in duidelijk verwoorde vorm was. Alles wat ze leest en van mij hoort verwerkt ze op haar geheel eigen manier.

R. is na een intensieve behandeling door de zielen nu in staat haar leven op orde te brengen. Dat is nodig, voordat zij zich ten volle kan realiseren wat er gebeurd is.

Voor C. heeft het ook langere tijd geduurd voordat zij de woorden sprak "Nú weet ik wat er in het Verhaal staat." En door daar consequent op te handelen is ze nu gelukkig en compleet.

Haar vriendin M. schreef mij een brief waar in staat dat het Verhaal voor haar de echo is van gedachten en gevoelens die al lang bij haar aanwezig zijn.

Je ziet dus dat jouw metafoor van het juweel met de meriaden facetten gewoon de werkelijkheid is. Of zoals het in de introductie van het Verhaal staat, "Er zullen er meer komen die hetzelfde Verhaal vertellen. Op de eerste plaats is dat de lezer ... die in de ziel de waarheid van het Verhaal inziet." Of zoals jij het uitdrukt, "De wegen zijn talrijk, de waarheid is een."

Iedere keer als iemand het Verhaal leest wordt er in die persoon iets losgemaakt. En zonder uitzondering markeert het altijd een keer ten goede voor die persoon, een zeker bewustworden breekt door. Zelfs voor een van jouw kennissen die mij de duivel noemde. En hij heeft gelijk in zijn verwerping van Luciwher. Al is het zo dat niemand iemand deze aantijging echt voor de voeten kan werpen. Het is simpelweg onmogelijk een medemens te oordelen. Dus gaf ik jouw vriend een spiegel. Dat zal zeker tot de een of andere crisis leiden in de toekomst. Maar de uitkomst daarvan zal goed zijn.

En zo is het met alle anderen. Na het bewustworden van wat er in het Verhaal staat volgt er altijd voor korte of langere tijd een koortsachtige periode, een tintelende tijd waarin de mens de waarheid probeert te bereiken. En zoals ik al eerder zei, de waarheid is vervlochten in het Verhaal. Maar niemand kan vorm geven aan die waarheid door het Verhaal te volgen, laat staan de schrijver er van. Het is een innerlijke zoektocht. Wees geen leider en volg geen leider.

Of op een andere manier gezegd, er is geen Liefde in dit rijk van Luciwher. Wat de mensen op deze aarde met Liefde verwarren is een mengeling van erotische gevoelens en de uitdrukking van het gevoel van absolute eenzaamheid. De ware Liefde, de Liefde die van de AllerEerste komt, huist in ieder zelf. De ontdekking van de Liefde die men voor zichzelf kan hebben. Hij en zij die zich- en haarzelf lief heeft is niet bij machte een ander te kwetsen. Hij en zij die zich- en haarzelf lief heeft kan warmte en schoonheid, WarmeSchoonheid, naar elk mens uitstralen, ten einde het schrille Licht van deze aarde te verzachten.

Het resultaat van dit proces in mensen is altijd een zachtaardig soort van assertiviteit, hoewel de variaties op dit thema oneindig zijn. Het is nodig om hier te onderstrepen dat die zachtaardige assertiviteit het resultaat is van een ontwikkeling, niet het middel om dat proces te volvoeren. De gesteldheid tijdens de koortsachtige periode kan variëren van een onderdanige tot een dominante levenshouding, al naar gelang de les die

men in deze wereld wenst te leren. Er is geen reden jezelf te haten voor welke levenshouding dan ook. Het gaat er om de kracht op te brengen jezelf lief te hebben ondanks die levenshouding.

Wanneer men naar die Liefde reikt zal men merken dat de karaktertrek die men zo haat verdwijnt.

En zoals ik eerder zei, het verdwijnt niet uit zichzelf, het is een moeilijke en arbeidsintensieve taak. Maar op zijn laatst aan het einde van dit leven is iedereen in staat de laatste stap naar de vervolmaking van de ziel te maken, de vervolmaking van het oorspronkelijk wezen dat wij allen zijn.

In de oorspronkelijke wereld gaat het leren en vervolmaken verder, maar zonder de pijn die het in deze wereld kost, want Liefde, Licht en WarmeSchoonheid, die harmonieuze unificatie in de AllerEerste, is daar zichtbaar en voelbaar.

*

De x-factor

Goede vriend Manas,

We maken het hier in Schotland allemaal goed, het leven gaat zoals het moet gaan en met op z'n tijd een glimlach verwelkomen we elke dag; dat kan niet fout zijn.

Hoewel er duidelijk genoeg in deze wereld is om over te huilen, kan je niet huilen maar hou je vast aan de glimlach die zegt "de dingen kunnen en zullen veranderen", want de grondstoffen worden bereid, de gereedschappen worden schoongemaakt en geslepen, het werk der liefde wordt hernomen in ons wezen.

Met elke slurp van zijn ochtendkoffie worden de gedachten van de slaperige ambachtsman helderder en helderder. Met elke trek van zijn sigaret worden de grote raderen in het organisme meer in beweging gebracht tot het tempo van de dans van het leven bereikt wordt. Binnen afzienbare tijd zal het zweet op zijn aangezicht de vreugde in zijn hart verbeelden. Ja, het is bijna zomer in ons groene en aangename land. We hebben een periode met mooi weer gehad, goed tuinier weer; daar zijn we op dit moment dus mee bezig en het gaat allemaal voorspoedig.

We zijn bijna door ons geld heen, maar aangezien we niet verhongeren, naakt zijn of het koud hebben, wat maakt het uit! Anders gezegd, we zullen het overleven als God het wil en ik ben er zeker van dat we zullen overleven. We hebben wat antieke spullen verkocht en ook dit keer was

er genoeg om de rekeningen te betalen, een fles wijn te kopen en er een paar biertjes van te nemen, schoenen voor de kinderen te kopen. De schatkist die onze harten zijn zal zeker vol blijven, dat vormt de sleutel tot alle sloten, want wanneer de schatten in ons hart verruild worden voor de rijkdommen, vliegt de waarheid het raam uit om vervangen te worden door illusies of waandenkbeelden; je weet wat ik bedoel. Ik wil niet de indruk geven dat ik zonder fouten ben of alles in de mens doorgrond, maar ik ben een mens en ik denk en zie, en bega vergissingen.

Nou ik het toch over vergissingen heb. Ik zit me te bedenken wat de grootste vergissing is geweest die ik in mijn leven heb gemaakt! Ongelooflijk, wat een keuze! Maar serieus nu. Ik zou niet een bepaald iets kunnen uitkiezen, er is eerder sprake van een bepaald thema, de doortrokkenheid van onvoorzichtigheid, luiheid, egoïsme en kwaadheid. Best een verzameling trollen, hè? Maar ik herken ze allemaal, ik kan ze lang van te voren zien aankomen en dat is zeer handig. Wanneer ik een van die gasten aan zie komen kan ik hem in de gaten houden en hem een halt toe roepen. Ze zijn dan meestal verbaasd en dan veranderen ze in hun ware gedaante -daar zijn ze niet altijd even blij mee-, maar ze geven hun vermomming niet zo makkelijk op. Allen na een zorgvuldige waarachtige beschouwing veranderen ze, of wat mij betreft dichter bij de waarheid, ze beginnen te veranderen; ik ben geen heilige!

Er bestaat een idee dat zegt "laten we de zwaarden omsmelten in ploegscharen". Met kleine verschillen tussen de verschillende landen, besteden wij mensen elke week een bepaald bedrag aan het in stand houden van het militair apparaat; en wat het voornaamste doel daarvan is weten wij allen. Maar als dat doel zo verkeerd is, waarom trekken wij allen dan niet onze bijdrage in. Maar dan zouden we weer miljoenen soldaten, matrozen en piloten (en de burgers die in hun behoeften voorzien) werkloos hebben. Een chaos laat zich voorspellen.

Maar waarom zouden we een dergelijke machinerie ontmantelen, het enige droeve aspect eraan is de functie van de machine. Laten we daarom die functie veranderen. Laten we de wapens uit elkaar halen en laten we schoppen produceren, kwasten, elk soort gereedschap. Laten we de functie veranderen van bescherming en intimidatie in zorgen voor en in stand houden. Mogelijk zouden de strijdende mannen en

vrouwen door het gebruiken van hun handen en hersenen de schoonmakers en genezers kunnen worden van de afschuwelijke wond die wij hebben gemaakt; door een aantal van ons in ieder geval.

Over spirituele zaken praat ik tegenwoordig niet veel meer. Ik heb er veel aandacht aan gegeven, ik voelde me daar welhaast toe gedreven, maar nu niet meer. Ik praat er met mijn vrouw af en toe over, of het komt te voorschijn in de conversatie met iemand anders, maar mijn evangelistentijd is voorbij. Ik blijf er over nadenken natuurlijk en ik verbaas me. Ik vraag me af en denk na over geleidezielen en over de afgelopen drie jaar, God en de eeuwigheid, jij en Het Verhaal, Anoenja en Mellhor. Dit alles en nog meer sijpelt door me heen en ik probeer het te begrijpen maar ik kan dat niet geheel. Ik denk slechts en vraag me af, ik glimlach en hou mijn ogen open, ik luister, ik ben. Wat anders kan je met het ongrijpbare dan het proberen te grijpen. Ik zal mijn aanrakingen met de 'x-factor' niet vergeten. En wie weet zal het me op een dag weer aanraken.

Ik heb nu de indruk dat mijn geleideziel vlak achter me staat en een enorme nep-hamer op een komische manier boven mijn hoofd houdt. Alsof ik alles wat gebeurd is kan vergeten?!!

Waarde vriend James,

Soms duurt het lang voor ik een brief van je krijg, maar in het algemeen gesproken, alle dingen rijpen langzaam. Dat betreft het leven en dus het schrijven. Schrijven is niet alleen een langzamer proces, maar het is ook veel goedkoper dan die afschuwelijke telefoon. Je weet dat ik de telefoon graag gebruik om een afspraak te maken elkaar persoonlijk te spreken, of om belangrijke informatie ergens snel te krijgen. Maar in mijn ogen vermindert de telefoon verder elk echt en ernstig gesprek.

Het is natuurlijk ook niet zo dat alle gesprekken die je persoonlijk voert perfect verlopen. Dat is eigenlijk meestal niet het geval. Het is zoals met wat ik over P. heb uitgesproken, nu al weer enkele jaren geleden: "Woorden. Tenzij in vertrouwen geschreven, worden zij gebruikt om macht te vergaren. Tenzij ze in vertrouwen worden gelezen, zijn zij als een aanval."

De 'x-factor' is er niet alleen voor mensen die wijs en magisch geacht worden, die op heuveltoppen zitten of verkeren in vochtige grotten. De vooralsnog onbekende factor, de niet wijd verbreid bekende factor, is er voor iedereen! De echtheid van je hart, je aanvaarding van die

authenticiteit, met andere woorden de liefde die je voor jezelf voelt, de liefde die in je is. Alles geheel volgens het nu vertroebelde verhaal van Jezus, zo'n twee duizend jaar geleden; ik weet waarover ik spreek.

In zeker opzicht spreek jij je zelf compleet tegen in je brief. Aan de ene kant spreek je van de tegenwoordig afwezige 'x-factor' en aan de andere kant geef je het beeld van je leven heden ten dage, dat moeilijk is maar ook bevredigend, zoals je het graag ziet gaan; houdend van je vrouw en kinderen. Welnu, als je magie in je leven wil, op zoek bent naar het onbekende, je hebt het al gevonden!

Maar als je op zoek gaat ectoplasmerende entiteiten, pratende profeten, spreekbuizen van de stier, onthullende onderweggers en visionaire viziers, dan is het zeker dat je teleurgesteld zult worden. De magie houdt op die manier nooit stand. Magische meesters met een aangrijpende autoriteit vormen Luciwthers manier om een hiërarchie te creëren. Om leiders te scheppen die door de mensen gevolgd kunnen worden, zodat zij niet meer voor zichzelf denken! Dat is Luciwthers manier om het gapende gat van het missen van Liefde op te vullen. Daarom het gat te vullen, zodat je niet meer op zoek gaat naar de Liefde.

Heb je het nog niet door, de man waar jij voor gekozen hebt, de man die met zijn beide benen op de grond staat, die om zijn vrouw en kinderen geeft en die daar niets voor terug vraagt, de man die alleen uiting wil geven aan het gevoel in zichzelf te willen zorgen voor de anderen en die verzorgd wil worden, dat is de magie van het leven! Dat is jouw 'x-factor'!

Natuurlijk is het leven niet makkelijk. Door wat je zegt in je brieven en door de gesprekken die we samen gehad hebben, weet ik dat het leven voor jou als tegen de stroom in roeien is, zoals het voor mij is wanneer ik je vertel over mijn huwelijk, Anoenja en de driehoek, zoals het voor alle mensen in deze wereld is. Mensen verlangen hevig naar Liefde, de mensen zijn bang in deze bizarre wereld, dit rijk van Luciwther. Wij zijn alle zielen, zielen die hier de lessen leren die we willen leren, tegelijkertijd verlangend naar Liefde, de Liefde van de AllerEerste -Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, geeft het maar een naam-, de Liefde die alle mensen ooit in een andere tijd verwierpen.

Ga naar de spiegel en kijk jezelf aan, kijk naar de palmen van je handen: "ecce homo". Ik ben die spiegel en ik zie een ziel die geheel op eigen kracht zijn weg gevonden heeft door het doolhof van de bebaarde bard, het doolhof van de boek schrijvende bolle buik die bezig is te ontwaken aan zijn oever, het doolhof van de geschifte geleideziel die je van het kastje naar de muur stuurde.

Je geleideziel staat inderdaad pal achter en zijn gebaar met de enorme nep-hamer is symbolisch voor zijn voorgewende wanhoop. "Wanneer dringt het nou eens tot die botte hersens van hem door", zo declameert hij, "dat de enige juiste keuze die gemaakt kan worden, de keuze is voor zijn eigen hart en dat hij die keuze in feite al gemaakt heeft."

Er is niets egoïstisch aan de keuze de Liefde in je eigen hart te vinden. Sterker, het is de enige manier om in staat te zijn Warmte en Schoonheid te geven, WarmeSchoonheid, de echtheid van jezelf, aan je vrouw en je kinderen -om mee te beginnen, want er is ook nog de rest van de wereld-.

De trollen zullen verstenen en zij zullen weg eroderen wanneer het hart echt is. De spoken zullen in het niets oplossen, want dit soort verschijningen bestaan alleen in de verbeelding van de mens.

Over het transformeren van een leger in een regiment van schoonmakers en genezers. Er was eens een Amerikaanse president die iets dergelijks geprobeerd heeft met een vredescorps. Ik zeg dat er niets schoon te maken valt als men niet vervuult. In zeker opzicht rechtvaardigen de schoonmakers het doen van de vervuilers. Zoals het bestaan van een organisatie als Greenpeace het geweten sust. Door een dergelijke organisatie te steunen, kan men het feit dat men vervuult verbergen. Men steunt Natuurmonumenten en blijft benzine voor de auto kopen, maar dat is acceptabel, want men steunt toch ook een eerzaam doel, niet?

Nee, die mensen zullen nooit de helers en genezers van deze wereld zijn, wanneer zij niet eerst zichzelf helen! Niemand kan genezen worden die niet eerst zichzelf geneest. Jezus zei al iets dergelijks. Zwaarden zullen nooit omgesmolten worden in ploegscharen, tenzij in deze wereld mensen zich zullen afvragen, "wat omsmelten in ploegscharen? Een zwaard, wat is dat?"

*

Mijn broeder Satan

Waarde vriend James,

Het was erg aardig van je om me te bellen aan het begin van het nieuwe jaar, zo vlak na de klok van twaalf. Ik had het lekker rustig; ik zat in mijn tijdcapsule. Onder en boven mij en aan weerskanten vloog de tijd voorbij als een straal door de eindeloze donkerte van het heelal. Nee, mijn

stemming was geheel natuurlijk. De wereld buiten schoot als een gek voorbij, maar in mijn kwartieren heerste grote rust. Ik had al weken naar die toestand uitgekeken, een gat in de tijd te vinden om in uit te rusten.

De lucht buiten is grijs, maar wat maakt het uit, het is winter. Bovendien, de kortste

dag is al lang achter de rug; we gaan weer richting zomer, wat een leven!

Ik was erg geroerd door je reactie op "de ziel in het vlees". Als ik je door de telefoon goed begrepen heb, zei je dat je door die compositie eigenlijk pas echt goed begreep waar het Verhaal en het stuk van het Weten van de Ziel dat je hebt over gaat, dat het nu voor jou een coherent geheel begint te worden, iets waarin perspectief komt.

Dank mij daar niet voor, maar geef jezelf een bedankje, want wat je nu ziet in wat je gelezen hebt, was er al in aanwezig. JIJ bent degene die het nu ziet.

Toch was ik geroerd, zoals ik al zei, je dat ook te horen zeggen. Zoals het voor elke schrijver voldoening zal geven wanneer de lezer te pakken heeft waar het boek eigenlijk over gaat; dat geldt voor dit boek wel heel speciaal. Want de boeken gaan niet over de schrijver, zelfs niet over wat hij geschreven heeft -niet als belangrijkste-. Het gaat over de lezer. Alle vijf de boeken gaan over ons allemaal. En wat meer is, het is tevens een bericht aan mijn broeder die Satan genoemd wordt, om hem de weg naar huis te tonen; denk daar maar eens over na! Jezus vocht met de duivel toen hij in de woestijn verbleef, terwijl ik zeg, "Kom naar huis broeder, onze Vader wacht op ons."

Herlees "de laatste Strijd" nog maar eens. Ik voel compassie voor mijn broeder, hoewel zijn wegen niet de mijne zijn en ik zijn wegen ook nooit zal gebruiken. Er wordt niet van hem gevraagd om een knieval te maken, maar simpel weg om te herenigen. Dat is precies wat zal gebeuren, het ligt in de schoot van het lot.

Ik ben ook in de woestijn, zoals ik je jaren geleden schreef en vertelde, maar ik ga het gevecht met de duivel niet aan, noch wil ik hem proberen te verleiden met een tegenvoorstel. Ik geef hem slechts een bericht van huis. Het is hetzelfde bericht dat ik zijn volk hier op aarde geef. Het

bericht kan niet simpeler gesteld worden dan dit: "Vind de balans waar jullie op zoek naar zijn gegaan en kom naar huis, jullie worden node gemist." Alle vijf de boeken komen effectief op dit bericht neer.

Ik heb 'besloten' waar de volgende compositie over zal gaan. Het zal gaan over Naastenliefde, je weet wel, waar baardmans twee millennia geleden over zei, dat je je naaste moest liefhebben. Hij sloeg de spijker op zijn kop, zoals je wel weet, maar de essentie van zijn bericht is verstoord geraakt. Het wordt tijd die een weinig op te frissen.

*

Een paradox?

Waarde vriend James,

In deze brief wil ik iets verder ingaan op de uitspraak in mijn vorige brief, over de Satan die mijn broeder is. Hoewel het zowel uit het Verhaal als uit Het Weten van de Ziel duidelijk blijkt, is het misschien toch iets om van terug te deinzen het zo direct van mij te horen.

Mijn uitspraak heeft absoluut niet de bedoeling te zeggen dat ik een werktuig ben in de handen van Luciwher; niet alleen dat ik dat niet wil zijn, het is niet mogelijk. Zoals ik al gezegd heb, de wegen van Luciwher zijn niet de mijne, noch probeer ik hem te verleiden de zijne op te geven en die van mij te nemen. Het enige dat ik daadwerkelijk zeg is: vindt de Liefde die in je hart aanwezig is en kom naar huis.

Het klinkt misschien tegenstrijdig, van Luciwher te vragen om de Liefde in zijn eigen hart te vinden, maar het is geen paradox; er is ook in zijn hart Liefde, de verbinding met thuis.

Zoals ik in een van mijn vroegere brieven aan jou geschreven heb, de verdeling in goed en kwaad resulteert in een schijntegenstelling. Er bestaat geen kwaad en daardoor bestaat er ook geen goed; er is alleen rechtvaardigheid, waarheid, Liefde, gevoel, Warmte en Schoonheid, rationaliteit, analyserend vermogen, scherpzinnigheid.

Te scheiden in goed en kwaad houdt een oordeel in. En geen mens is in staat een medemens te beoordelen. Wanneer men dat wel tracht te doen, beschadigt men slechts zichzelf en dwaalt men af van het pad dat naar de herontdekking van de Liefde leidt.

De franse schrijver Baudelaire heeft eens gezegd dat de beste truc van de duivel is de mens te doen geloven dat hij niet bestaat. Ik draai die

uitspraak om. De beste manier om het oude beeld van de duivel van je af te schudden is te erkennen dat Luciwher in ons allen aanwezig is, daar vrede mee te hebben, zodat men in staat is op zoek te gaan naar de Liefde.

Alle mensen op aarde behoren tot het volk van Luciwher; dat is zo in de oorspronkelijke wereld, in de eerste kringloop van incarnaties en in dit materieel universum waar Luciwher de heerser van is. Afgezien van Eewhels volk op aarde, een klein gedeelte van het totaal, zijn alle mensen in deze tweede kringloop van incarnaties loten van de stam van Luciwher.

Wanneer alle mensen dit feit accepteren, hetgeen dus het tegenovergesteld is van het ontkennen van het bestaan van de duivel, kan men beginnen met dit feit te onderzoeken, het volle potentieel van de ziel te beseffen, de complete draagwijdte ervan te onderkennen en daardoor ook de beperkingen van de ziel in te zien; zich de bandbreedte van de ziel, het wezen, te realiseren en zich daardoor te beseffen dat men niet zonder de Liefde kan. Zoals Liefde het niet kan stellen zonder Licht, Licht niet zonder WarmeSchoonheid, zoals Liefde het niet zonder WarmeSchoonheid kan stellen. Zij kunnen niet zonder elkaar omdat allen loten zijn van de stam van de AllerEerste. De AllerEerste die Licht, Liefde en WarmeSchoonheid is.

*

Mijn hoofd is te klein

Goede vriend Manas,

Ik heb je laatste compositie gelezen, de Ziel in het Vlees. En zoals ik al door de telefoon tegen je zei, je gedachten over dit leven zijn diep, er staat zo veel waardevols in. Je schrijft "het antwoord op alles" en dat omvat zo veel en mijn hersens zijn zo klein. Voor gewone mensen zal je op gegeven moment dit allemaal moeten versimpelen. Dat zal wel moeten, want mensen zijn er tegenwoordig niet meer aan gewend na te denken.

De mens is er aan gewend geraakt een knop in te drukken, aan een wiel te draaien, of een trekker over te halen. We plukken niet zoveel bloemen meer tegenwoordig, we lezen geen serieuze boeken meer, noch omhelzen we in oprechtheid onze medemensen. En als we dit soort

dingen wèl doen dan is het om een examen te halen, of om bij iemand in de gunst te komen. Een daad of gedachte waarbij geen egoïsme te pas komt is tegenwoordig ongewoon en als je niet egoïstisch bent dan wordt je met achterdocht bekeken. Ach, maak je geen zorgen ... alles wordt vergeven bij het laatste oordeel; toch?

Soms lijkt de Sleutel zo monumentaal, zo veel omvattend, dat het dagelijks leven, zelfs totale episodes uit de geschiedenis erbij verbleken. De eeuwigheid wacht ons, maar het leven blijft ook doorgaan: ding-dong het is tijd om te werken, ding-dong tijd om te spelen, ding-dong het wordt tijd om naar bed te gaan, ding-a-ling-a-ding-dong wat is er toch aan de hand? Kinderen sterven, oude mensen hebben het koud, ook zij sterven en schreeuwen het uit.

Soms zijn brieven niet eens voldoende, soms is elke communicatie onbeduidend. Wat kan ik verder nog zeggen. In zijn vermeende eenzaamheid zwolg hij het universum naar binnen om eenzaam te kunnen zijn. In zijn vermeende droefheid was hij de droefheid om zo droef te kunnen zijn. In zijn vermeende gekte brak de hel los - Hiroshima 1945.

Ik hoor de gedempte ploffen van artillerie in de verte, de klik en klak van het magazijn dat in een automatisch wapen vergrendeld wordt. Een fluittoon, er suist iets over, het gekraak van de brakende aarde die uit haar binnenste spuit. Ik ruik zweet, hoog octaan brandstof. En dan de grote grom van de witte hitte wanneer de napalm sproeit en spuit en temidden van honderden mensen brandt. Beeldje voor beeldje vluchten ze uiteen, de geur van verschroeid haar; ze zingen, ze zingen met tot falsetstemmen verdraaide kelen...

Ik hoor een menigte juichen, gigantische kettingen schuren en klingelen wanneer een kolossaal schip zich van de kade losweekt op weg naar de bruine rivier.

Ik ruik de geur van pijptabak, rook van kolenvuren. Ik zie meriaden sneeuwvlokken in het gele gaslicht. Ik voel een koude hand de schoften van een paard beet pakken en er aan trekken, de andere hand wordt omhoog gehouden als groet naar het gezicht van een vrouw achter kanten gordijnen; ze glimt een lach die zoveel zegt als, "Vader is thuis - ik ben zo gelukkig ..."

Ik voel de onschuld aan de andere kant van een ruimte vol mensen, de warmte naar allen van een hart vol bloed. Ik zie het dilemma, de humor, het rechtschapen doen, de spelletjes van zij die niet durven en durven. De hoopvolle blik, de bliken opzij, het weten. Ik neem een glimlach

waar, een verholen wenk en vervolgens een geloten deur; het gesloten boek, de slaap. Ik verwacht de droom en word de dromer ...

De dingen gaan niet altijd zoals ik ze idealiter graag zie, ik ben een imperfect mens. Ik werk eraan een beter mens te worden, beter naar mijn eigen idee. Niet beter dan iemand anders, gewoon een beter mens; ten voordele van iedereen.

Ik denk dat er verwarring kan ontstaan over wat de wereld van de eerste kringloop der zielen betekent heeft en wat de betekenis van onze wereld van de tweede kringloop is; hoe deze in verhouding tot elkaar staan en hoe de verhouding van deze werelden is ten opzichte van de oorspronkelijke wereld. Misschien is het goed dat nog eens kort uit te leggen. Welke wereld was een reactie op welke wereld?

De rol van Luciwher in de Wereld van de Eerste Incarnatie was volgens het Verhaal die van een leider. Hij leidde mensen in het organiseren en in het wegvagen van allen die hen tegenstreefden. De tegenhanger van die wereld, de tegenhanger die je onze materiële wereld noemt, zou juist moeten zijn dat mensen geen leider volgen. We moeten ons niet organiseren en juist met elkaar in harmonie leven; maar dat is in deze wereld juist niet het geval; hoe kan dat?

Wat mij vooral bezig houdt is, is hoe het fout is gegaan. Hoe bij Luciwher 'de schakelaar overging' waardoor hij besloot te willen Heersen. Hoe lang waren wij buiten de aanwezigheid van de AllerEerste voordat deze gedachte o zo geleidelijk aan onze harten binnen sloop; en wat meer is, waar kwam die gedachte vandaan?

Het zijn denkpunten en vragen waar ik voorlopig nog wel mee bezig ben.

Waarde vriend James,

Ik kreeg van jou de brief van een mens die eigenlijk in en in moe is en die dwars door zijn uitputting 'slechts' in staat is zichzelf uit te spreken. De uiteindelijke waarheid op de bodem van het zelf; geen façade. Voor het geval je het zelf nog niet weet, in mijn ogen ben je op de best denkbare weg, de goede weg. Liefde, waarheidsgetrouwheid en rechtschapenheid huizen in je hart, het is duidelijk te merken. Doe me een plezier en twijfel niet aan jezelf omdat je domme menselijke vergissingen maakt -zoals je dat zelf zo verwoord-, maar hou van jezelf om de dingen die je in je eigen ogen goed doet, met die onloochenbare warmte in je hart. Ik feliciteer je, je sprak jezelf uit.

Je mag dan denken dat je hoofd te klein is voor wat er in de Sleutel staat, maar je hart heeft het allang begrepen, terwijl je hoofd er de woorden nog niet voor kan vinden.

De Sleutel is niet te gecompliceerd voor eenvoudige mensen. Of voor mensen die zichzelf eenvoudig noemen! Niemand zou zichzelf als mindere moeten inschatten. Het lezen en begrijpen van wat er in de Sleutel staat is altijd een kwestie van er de tijd voor nemen en er de tijd voor nemen jezelf te onderzoeken, over jezelf na te denken.

Het hangt niet alleen van de Sleutel af dat een mens de Liefde kan herontdekken; de Sleutel is alleen een wegwijzer. Het gehele verhaal van een ziel ligt in die ziel zelf. Ik voorzie elke ziel van de sleutel, niets minder en niets meer. Een ziel kan de deur alleen open gooien door eigen doen; dat is hard werken! Dit is het werken dat bedoeld werd toen gezegd werd dat je je brood alleen met het zweet op het gezicht zult ontvangen. En hoewel de Sleutel "het antwoord op alles" is, zoals jij zegt, ligt het antwoord dat jij zult begrijpen alleen in jezelf.

Maar ik zal ooit wel proberen een oud plan nieuw leven in te blazen: alles wat ik schrijf opnieuw vertellen voor kinderen.

Voor het geval dat je er aan twijfelt, alles zal aflopen met een gelukkig einde, een "happy end". Bij het laatste oordeel ben jijzelf de enige die jou zal beoordelen, zo het al een oordeel is. Een God die zijn eigen schepselen moet beoordelen met als resultaat dat hij velen van hen moet vernietigen of hen in de achterste duisternis moet werpen, zo'n God is een onvolmaakte God; klaarblijkelijk was hij in staat onvolmaaktheid te scheppen. Zo'n God bestaat niet, behalve in de verbeelding en angsten van de onvolmaakte mens! Op het moment dat de mens zijn eigen onvolmaaktheid accepteert, accepteert hij niet alleen dat hij van 'de stam' van Luciwher is, maar herontdekt hij ook de Liefde. Wanneer -niet als- men de eigen talenten ontwikkelt, is men op de weg naar volmaaktheid. Dat is precies wat men in deze wereld leert; jezelf te vertrouwen en daardoor alle anderen, zelfs buiten de aanwezigheid van de AllerEerste.

Je schuldig voelen over je onvolkomenheden is als een hindernis opwerpen op de weg naar volmaaktheid. In de oorspronkelijke wereld gaat het leren verder, maar niet met de pijn die in onze materiële wereld daaraan verbonden is.

Als het leven hier een tredmolen lijkt, het leven van ding-dong naar ding-dong, dan is men met het verkeerde bezig, dan zoekt men niet de talenten die men heeft om er naar te leven. Ook het verdienen van de

leeftocht in deze wereld is alleen op een verstandige manier te doen, wanneer men de talenten gebruikt die men in zich heeft.

Inderdaad, op sommige momenten lijkt de Sleutel zo enorm, zoveel omvattend, dat het dagelijks leven ernaast lijkt te verbleken. Neem een hapje per keer. Hoewel het totaal van de boeken vanaf het begin in mij is, betekent dat nog niet dat het alleen op dezelfde manier gelezen moet worden; in één brok. Het ligt het meest voor de hand dat iemand gedurende weken kauwt en herkauwt op alleen een alinea, of een hele compositie. Zoals ik al eens eerder heb gezegd, mijn schrijven is als 'een zwart gat': het Licht kan er niet aan ontsnappen en een kubieke micron ervan weegt tonnen. En om deze dichterlijke vergelijking nog maar even voort te zetten, dit 'zwarte gat' is de weg naar een ander universum, de oorspronkelijke wereld.

Om de Sleutel grondig te verwerken is een herhaalde lezing noodzakelijk, in een kalme omgeving, op een tijd dat men zich kan concentreren. Men zal er niet in slagen te vatten wat er in de boeken staat wanneer het leven vol overbelasting is. Het hart zal misschien wel ontvangen, maar het hoofd weet niet waarom. En dat terwijl de balans in het leven het evenwicht is tussen het hart en het hoofd in Warmte en Schoonheid.

De Sleutel begrijpen is eigenlijk niet precies waar het om gaat, maar de eerste stap waarlijk daar naar toe zetten, de eerste stap op weg naar het begrijpen van jezelf, is dat wel. Het verlangen steeds verder te gaan zal zich ontwikkelen door je eigen inspanning en door de stimulans van je geleideziel.

Ik adviseer ieder echt goed te lezen wat er geschreven staat -ik klink nu ongewild wat streng-. Ik hoor dat sommigen menen dat de tweede wereld waarin wij nu leven de tegenhanger is van de oorspronkelijke wereld. Maar luister, zelfs de eerste wereld was geen tegenhanger van de oorspronkelijke wereld. Er is geen tegenhanger van de oorspronkelijke wereld!

De oorspronkelijke wereld is de wereld, het universum, waar alle zielen geschapen zijn door de AllerEerste. De eerste wereld, de eerste kringloop van incarnaties, werd gecreëerd om buiten de aanwezigheid van de AllerEerste te leren. Deze wereld eindigde in een catastrofe, zo je het een finale catastrofe kunt noemen; het was een stap op de leerweg van alle zielen, maar niet de laatste stap. Het is de tweede wereld -de tweede kringloop van incarnaties, het materieel universum waarin wij nu leven-, die de tegenhanger van de eerste wereld is en het is niet de tegenhanger van de oorspronkelijke wereld.

In onze tweede wereld doen en ontdoen wij tegelijkertijd. Door verder te leren overkomen we de onvolkomenheden die we in de eerste wereld hadden. Inderdaad, wanneer je in onze wereld rond kijkt, is het moeilijk je voor te stellen dat we in een wereld leven waarin mensen leren op weg te zijn naar het volmaakte zelf. Maar hoe dan ook, dat is wel wat er aan het gebeuren is; men heeft een wijde blik op de geschiedenis nodig om zich dat te realiseren

En juist omdat onze tweede kringloop van incarnaties de tegenhanger is van de eerste kringloop, zal onze wereld eindigen in harmonie, voor zover dat mogelijk is buiten de oorspronkelijke wereld. Want de ware harmonie is alleen realiseerbaar in de aanwezigheid van de AllerEerste, met alle zielen van Liefde, Licht en WarmeSchoonheid herenigt.

De eerste wereld eindigde en onze wereld zal dat ook. Ervoor, tijdens en erna, was, is en zal de oorspronkelijke wereld zijn. De oorspronkelijke wereld wordt niet beïnvloed door het bestaan van de eerste en de tweede wereld, anders dan door de vervolmaking die wordt bereikt door zielen die geleerd hebben in de eerste en in de tweede wereld.

De oorspronkelijke wereld kan niet verder vervolmaakt worden dan door het begrijpen van haar bewoners van wat vervolmaking is. Dit is juist de grote gave die de ziel gekregen heeft van de AllerEerste: het door leren in staat zijn te begrijpen! Het begrijpen van de creatie van de AllerEerste kon en kan alleen door geleefd te hebben in incarnaties buiten de aanwezigheid van de AllerEerste.

Ja, Luciwher was een leider die trachtte te organiseren, maar niet noodzakelijkerwijs met de uitdrukkelijke bedoeling om te vernietigen, hoewel dat wel het effect van zijn handelen was.

Jij zegt dat de tegenhanger van leiden in deze wereld juist zou moeten zijn je niet te laten leiden. Via je eigen denkweg ben je precies uitgekomen op het punt van het eerste hoofdstuk in het Verhaal: "Wees geen leider en volg geen leider" in deze wereld van mensen. Het was exact ook mijn positie tussen Mellhor en Luciwher in de eerste wereld; hoewel de reikwijdte van deze uitspraak verbreed is sinds de eerste wereld.

Was het toen, in algemene termen, mogelijk deze uitspraak te interpreteren als leven in een vorm van zelfgenoegzaamheid, nu in deze tweede wereld heeft het meer de betekenis van, vertrouw jezelf zodat je alle anderen kunt vertrouwen en haal je veilig voelen in het leven niet uit anderen.

Toen, wat jij noemt, de schakelaar bij Luciwher om ging en hij besloot te Heersen, was dat gebaseerd op het verlangen het juiste te doen om de harmonie te bereiken. Het is belangrijk je dit te beseffen.

Luciwher wilde de harmonie bereiken door iedereen te organiseren, Eewhel wilde de harmonie bereiken door naar binnen te keren, door de niet-oorspronkelijke wereld links te laten liggen, Mellhor wilde de harmonie bereiken door het ijkpunt te zijn, er op vertrouwend dat een ieder dat zou herkennen. Zij allen handelden vanuit hun eigen natuur, zoals ze door de AllerEerste geschapen waren: Licht, WarmeSchoonheid en Liefde. Zij wilden allen hetzelfde en bereikten het uiteindelijk niet omdat zij zich met hun volledig vrije wil als zelfstandigheden zagen; zij konden zichzelf niet zien als een bestanddeel van het geheel. Elk hield hun waarheid voor De Waarheid. En doordat zij uit-eindelijk hetzelfde wilden, was het einde van die wereld zo fel.

Ik zeg hier nog eens het volgende. Luciwher, de satan, de duivel, hem het kwade noemen is in feite is in feite de duivel aanhangen. Het scheidt namelijk vrees voor de Godheid; een dwang te moeten kiezen tussen goed en kwaad, met de bijbehorende angst ongewild voor het verkeerde te kiezen.

Zie in dat wat Luciwher organiseerde ook in deze wereld aanwezig is en dat alle mensen die op deze wereld waren, zijn en nog zullen zijn tot het volk van Luciwher behoorden en behoren.

Zie niet het kwade in jezelf, maar erken dat je tot het volk van Luciwher behoort; gebruik juist deze talenten om te streven naar harmonie. Handel dus in WarmeSchoonheid naar elkaar en herontdek de Liefde in jezelf; de Liefde ligt klaar in ieder van ons als geschenk van onze geleideziel.

De gezamenlijke brieven

De Echo

Vriend,

Ik ben de laatste jaren bezig aan wat je een spiritueel zelfonderzoek zou kunnen noemen. Ik heb met het lezen van het Verhaal gewacht totdat ik vakantie had, zodat ik mij helemaal kon toelagen op lezen. Het eerste dat ik wil zeggen is dat ik daar geen spijt van gekregen heb.

Een heleboel dingen die in het boek staan lijken een echo te zijn van gedachten die ik al heb gehad of gevoelens die ik al heb ervaren. Zo komt het mij vanzelfsprekender over dat de ziel een sterfelijk lichaam heeft in plaats van andersom. Daarbij hoort de noodzaak om diep in ons zelf te leren kijken, het idee van bewustzijn daarover, het idee van het hebben van een keuze. Ook moet ik zeggen dat ik mij kan vinden in wat je over religies zegt.

Ik ben niet thuis in de symboliek die je gebruikt om de gebeurtenissen uit de eerste incarnatie te beschrijven. Ook raak ik in verwarring over het feit dat je schrijft dat we op deze aarde slechts een leven hebben, één incarnatie, terwijl er in deze wereld ook gesproken wordt over

reïncarnatie, dus meerdere levens op deze aarde. Ik hoop dat je me een beetje op weg kunt helpen in het begrijpen van je boeken, avec les plus sincères amitiés, Marie France, Créteil, France

*

Vriendin,

Ik dank je voor je brief en de woorden die jouw begrijpen van het Verhaal vorm geven. Het Verhaal in haast te lezen is nooit te adviseren en ik ga er bijna vanuit dat je in de komende maanden het nog eens zal herlezen en misschien nog eens zal lezen; misschien een enkele alinea of een zin.

Want in veel opzichten is het Verhaal als een 'zwart' gat. Een zin, een enkele alinea, een kubieke millimeter van het Verhaal kan honderden tonnen wegen. En geen enkel Licht kan er aan ontsnappen; er is geen enkele manier waarop Luciwher het Verhaal kan misbruiken om de ziel te corrumperen.

Maar aan de andere kant is de schrijver van het Verhaal niet de eerstvolgende goeroe, noch is het boek het eerstvolgende heilige boek. Het Verhaal is niet geschreven om de concurrentie aan te gaan met bestaande heilig genoemde boeken zoals de Tenach, de Evangelies of de Koran. Het Verhaal maakt deze boeken tot afgestorven takken op een manier zoals dat beschreven is in "Het dagen van het Licht".

Het belangrijkste is dat elke ziel, niemand uitgezonderd, de eigen kracht herkent. De herkenning van de eigen innerlijke Liefde. Het Verhaal voert tot die herkenning, maar de herkenning zelf en de weg die men daarna neemt is de intensieve en zware taak van elk mens zelf.

Ik ben geen leider en ik volg geen leider, noch vind ik het nodig dat mensen zichzelf er toe brengen welk voorbeeld dan ook te volgen. Alleen de herkenning van de Liefde die iedereen, iedereen in zichzelf kan vinden, is de sleutel tot vervolmaking, mogelijk al in dit leven, maar de vervolmaking van de ziel in het eeuwige hoe dan ook.

De wereld van de eerste incarnatie bevond zich niet in maar buiten de oorspronkelijke wereld. De tijd is als het ware een uitstulping van de eeuwigheid. De verschrikkelijke dingen die daar gebeurd zijn staan niet in het Verhaal omdat zij iets anders symboliseren, ze zijn feitelijk gebeurd. En ze zijn gebeurd omdat het eigen is aan de ziel die wij zijn. Die wereld eindigde in rampspoed, als het al zo genoemd kan worden. Onbalans brengt alles tot een einde, hoewel het einde altijd balans is. Die uiteindelijke balans wordt gevonden na het bestaan in en na het bestaan

van de wereld van de tweede incarnatie, het leven op aarde zoals wij dat kennen.

Zoals ik geen leider ben, zo probeer ik niemand te overtuigen. Wat in het Verhaal staat, in de Sleutel, vloeit uit mijn pen, stroomt vanuit de overvloed van mijn ziel. Ik ben dan niet in een soort trance, maar sta met mijn beide voeten stevig op de grond.

Er is voor contacten die je als medium hebt geen enkele kristallen bol nodig of een geheimvol ritueel. En op het geëigende moment zal iedereen op aarde in contact komen met de innerlijke Liefde, de geleideziel, de verbinding met de oorspronkelijke wereld.

Dat zal voor deze wereld eerder vroeger dan later gebeuren, maar niet voordat Luciwher zijn laatste poging heeft gedaan. Een laatste poging die een beschrijving heeft gekregen in bijvoorbeeld de Apocalyps uit het Nieuwe Testament.

Maar de Apocalyps is niet het einde van deze wereld. Want voordat alles hier eindigt zal Luciwher zijn eindtijd hebben waarin ook hij de innerlijke Liefde zal herkennen. In die eindtijd zal de wereld zijn vredesrijk kennen en zullen de zielen met de geringste last van karma vanuit de eerste incarnatie hier op aarde komen. Ik hoop dat deze brief je ondersteunt in jouw begrijpen van het Verhaal en de Sleutel, je te souhaite le meilleur, Manas Na'ala.

Van Kasten en Reïncarnatie

Beste Manas Na'ala,

Al enige jaren ben ik op zoek naar antwoorden op de spirituele vragen die ik heb. Ik geloof wel dat er iets is, maar ik kan het niet in de bestaande godsdiensten vinden - niet geheel. Steeds merk ik dat er in een religie of filosofie iets ontbreekt of dat er iets aanwezig is dat ik niet kan accepteren, een vlieg in de soep. Zo ben ik al heel lang geïnteresseerd in Hindoeïsme en Boeddhisme. Toch kan ik maar moeilijk het kastensysteem accepteren als gevolg van de idee van reïncarnatie. Ik ben in India geweest en heb daar naast de welhaast westers aandoende rijkdom een armoede gezien die te schrijnend is om te beschrijven.

Het is volgens mij inderdaad zo dat de mens in deze wereld moet leren en dat dit proces voor de ene mens een langere weg neemt dan voor de andere. Maar waarom moet de mens die nog veel te leren heeft onaanraakbaar zijn en in ziekte, gebrek en armoede leven? Manas Na'ala, ik wend mij tot u, omdat ik uit uw boeken proef dat u in zekere zin onafhankelijk van de godsdiensten bent. Misschien dat ik met uw antwoord weer iets meer kan begrijpen van Hindoeïsme en Boeddhisme, met een vriendelijke groet, Susan Chintz, Carmel-by-the-sea, CA (USA)

*

Beste Susan,

Onafhankelijkheid is maar betrekkelijk, net zoals objectiviteit. Kan iemand volledig uitsluiten dat hij ook zijn eigen belangen dient? Ik ben ook de aanspreker der religies genoemd. Ik laat alle kwalificaties maar met zoveel humor als ik kan opbrengen langs mij heen gaan. Laat ik de werkelijke beantwoording van je brief beginnen met je teleur te stellen. Je zoekt spirituele antwoorden in de materiële wereld. Je kunt net zo goed een hond vragen te miauwen, of van de haaien bij jou voor de kust verwachten vegetariër te worden.

Een wijs man heeft een gezegd dat je moet zoeken om te kunnen vinden. Laat ik je een hint geven waar je moet zoeken: zoek het niet buiten jezelf. Alles wat je buiten jezelf zult vinden zijn mensen die ook zoeken. Onder hen zijn er die pretenderen antwoorden te hebben

gevonden. Deze laatste groep bestaat uit zij die het gevaarlijkst zijn voor je ontwikkeling. Dat zijn zij die verkondigen wat de waarheid is en die van anderen hopen of verwachten dat zij die waarheid navolgen. Soms zijn volledige religies op de ideeën van deze mensen gebouwd. Het gevaar zit verstopt in het effect dat je ophoudt met zelf nadenken. Je stopt met onafhankelijk nadenken wanneer je accepteert dat profeet x of goeroe y inderdaad na jarenlange meditatie de waarheid omtrent God heeft gevonden. Wanneer je andermans waarheid accepteert dan val je in handen van soms al duizenden jaren oude organisaties die op niets anders uit zijn dan het consolideren van hun macht. Zij zullen er niet voor terugdeinzen door middel van sociale druk je in het gareel te houden, soms met zeer ernstige consequenties wanneer je de groepsdruk wil ontwijken.

Siddharta Gautama

De echte waarheid, jouw onvervreemdbaar aandeel in de waarheid, vind je niet buiten jezelf maar in jezelf. Er is niemand, geen mens die kan controleren of intomen wat je in jezelf vindt. Alleen jijzelf weet hoe oprecht je bezig bent, alleen jijzelf kan oordelen over jezelf. Alleen jij weet hoe ver je daarin bent en hoe ver je van je doel denkt te zijn. Het alleen gaan is een lastige weg, want er zijn geen voorbeelden die je kunt navolgen. Je moet het helemaal zelf uitzoeken, hoewel je op je weg ondersteuning zult krijgen. Een ding is gegarandeerd, je zult uiteindelijk het antwoord vinden.

Er zijn talloze oprechte mensen op deze aarde die over hun ervaringen spreken en schrijven, zoekend naar de waarheid, de zin van het bestaan, de aard van God en zo meer. Als je ze ontmoet is het vaak heel aangenaam met deze mensen van gedachten te wisselen. Maar laat het nooit zo ver komen dat je eigen onzekerheid, want iedereen is in bepaalde mate onzeker, je in de richting duwt van het navolgen van iemand die je wijs acht. De ware wijsheid zit in jezelf en dat geldt voor ieder mens. Iedereen heeft zijn of haar eigen aandeel in de waarheid.

Het is misschien moeilijk te accepteren, of lastig je voor te stellen dat die waarheid in ieder aanwezig is wanneer je boerende bier drinkende dikkerds naar het voetbal of baseball ziet kijken. Zijn zij ook op zoek naar

de uiteindelijke waarheid, hoor je jezelf dan denken. Mijn antwoord is, ja. Iedereen leeft zijn eigen leven en in elk leven komt het moment dat de zoektocht begint. Niemand is gerechtigd te beoordelen of iemand anders dat op de juiste manier doet, want ieder heeft zijn eigen weg te gaan.

In oosterse godsdiensten en filosofieën is wel een knieval gedaan voor het hiërarchisch denken. Het verschil tussen de intellectuele elite en de gewone man die dagelijks een kostje bij elkaar moest schrapen is daar uitgelegd als hogere en lagere vormen van geëngageerd zijn met het zoeken naar de uiteindelijke wijsheid in het leven. Omdat er menigtes arm, berooid, ziek en verschopt stierven werd er aangenomen, door de elite -vergeet nooit dat Siddhartha Gautama ofwel de Boeddha een prins was-, dat deze mensen in een volgend leven verder zouden gaan met hun zoektocht naar het ware. Als je daar dan vervolgens een systeem van straf en beloning aan toevoegt, slecht en goed karma, dan heb je religieus en politiek het perfecte systeem om als hogere klassen, varna's of kasten, de massa onder de duim te houden.

Zoals je zegt, is ieder mens in dit universum gekomen om een les te leren. Niet een les gedictieerd door het Opperwezen, maar een les die je zelf wilde, een doel dat je zelf wilde bereiken. Er is niets tegen om dit karma te noemen. Er is evenmin iets tegen het zoeken naar de waarheid, wat anders is dat dan de kern van je eigen wezen, dharma te noemen - het volgen van het juiste pad. Het volgen van het juiste pad is een interne aangelegenheid binnen elk mens en geen medemens kan jou dat pad aanwijzen, laat staan jouw keuzes beoordelen. Een maatschappij waarin de zwaarte van het karma de basis vormt voor een indeling in hoog en laag, waarin het vervullen van het dharma bepaalt of je wel of niet een goed mens bent, is een maatschappij die als geheel een zware taak heeft te verrichten. De taak van het doorbreken van het Luciwher paradigma en het terugvinden van de oorspronkelijke weg.

In elke maatschappij vertoont de bevoorrechte klasse het streven een politiek religieuze ideologie te ontwikkelen die de status quo handhaaft. Dit ter handhaving of zelfs uitbreiding van de bevoorrechte status en het onderdrukken van emancipatorische bewegingen binnen de onderklasse, dat terwijl het de onderklasse is die de bevoorrechten voorziet van de middelen hun levenswijze voort te zetten. Het enige dat er te doen valt is stoppen met het luisteren naar machthebbers, om te beginnen met de religieuze leiders. Ondanks hun hoogstaande theologische studies weten de religieuzen net zo veel of net zo weinig van de diepste waarheid als iedereen.

Susan, je zult begrijpen dat geen elke religieuze of politieke ideologie je dichter bij je doel zal brengen, tenminste als je doel het leven van een zuiver leven is, een gewetensvol leven - een leven waarin je jezelf kunt ontdekken, je talenten kunt ontdekken om die op een zinvolle wijze te gebruiken en je doel te bereiken. Reinig jezelf van alles wat door anderen in je oren is gegoten, vertrouw op jezelf en wat je bij je innerlijke zoektocht gaat aantreffen.

Macht en paradigma

Beste Manas Na'ala,

Hoewel je je brief niet aan mij hebt geschreven, maar aan mijn vrouw Susan, heb ik die wel van haar te lezen gekregen. Ik hoop dat ik je daarmee niet op het verkeerde been zet. Ik wil gelijk zeggen dat ik je boek niet heb gelezen, of in ieder geval nog niet, maar je brief kan mij er toe aanzetten dat wel te doen. Je wekt in ieder geval de indruk een open en eerlijk persoon te zijn.

Ik moet zeggen dat je kennelijk niet in de Verenigde Staten woont wanneer je schrijft dat de geprivilegieerde klassen er alleen maar op uit zijn om hun bevoorrechte positie te consolideren en de emanciperende acties van de lagere klasse te frustreren. In ons land heeft iedereen de kans om de sociale ladder te bestijgen, je moet er alleen hard voor willen werken. Hoewel dat soms een onmogelijke zaak lijkt, kan iedereen zijn kansen creëren in ons land - de Amerikaanse droom bestaat wel degelijk. Misschien dat je zelf uit India komt en daarom niet precies weet in wat voor een prachtig land wij leven. (de brief gaat verder na het volgende antwoord)

*

Beste Walter,

Mijn hartelijke dank voor je brief en nee, ik ben in het geheel niet onaangenaam verrast dat je mijn brief aan jouw vrouw Susan hebt gelezen. Er is niets geheimzinnigs in wat ik doe of zeg.

Je hebt absoluut gelijk in je observatie dat ik niet uit de Verenigde Staten kom, maar ik kom ook niet uit India. Ik ben echter niet bereid meer te onthullen dan dit. Ik beschouw mijzelf overigens als een wereldburger al is het maar op tijdelijke basis.

Het beklimmen van de sociale ladder, werk hard en je zult je welverdiende kansen krijgen. Sta mij toe daar twee opmerkingen over te maken. Nog niet eens zo lang geleden had jullie land emanciperende wetten nodig om Afro Amerikanen de gelegenheid te geven universitair onderwijs te gaan volgen. Laat dit een pars pro toto zijn, want het is mijn zaak niet te commentariëren op zwaar beladen of slechts licht beladen sociale en politieke onderwerpen. Kansen worden niet simpelweg door het individu gecreëerd, alhoewel het daar wel erg op lijkt. Het gaat de hele maatschappij aan zoals gelijkwaardige en eerlijke kansen ook een zaak zijn voor de hele wereldgemeenschap.

De tweede opmerking die ik wil maken is dat je commentaar en je mogelijk impliciete vraag alleen de materiële kant van alles belicht. We leven slechts als beesten, want zo ongeveer gaat de uitdrukking, wanneer we ons alleen bezig houden met ons levensonderhoud. Juist het onderwerp van de spirituele segregatie was het probleem dat jouw vrouw Susan aansneet met betrekking tot landen als India. De paria's hebben eenvoudigweg geen toegang tot dezelfde rijkdommen als zij die goed af zijn. Ze zijn niet alleen economische verschoppelingen, maar ook verstotenen op spiritueel gebied.

Er bestaat eenvoudigweg geen rechtvaardiging voor het uitsluiten van een persoon of groep van de overvloedige rijkdommen die deze aarde biedt, of het nu gaat om materiële of om immateriële zaken.

Uitsluiting is altijd geworteld in angst. Angst om kwijt te raken. Het verliezen van wat je je ook maar kunt voorstellen. Echter, angst is de slechtst denkbare raadgever die er bestaat - angst kan helemaal niets bestendig onderbouwen. De angst afleggen is de eerste stap op weg naar wijsheid, jouw aandeel in de universele wijsheid die alleen dan gevonden kan worden wanneer je de wereld -lees ook, het wereldse- tot rust brengt en in jezelf op zoek gaat.

Zonder twijfel is de Verenigde Staten een fantastisch land, zoals China dat is voor de Chinezen, Frankrijk voor de Fransen. Wees je er van bewust dat geen land God aan zijn zijde heeft, terwijl 'hij' eigenlijk aan ieders zijde staat - je hoeft alleen maar de innerlijke verbinding te vinden.

(Vervolg van Walters brief) Ik vraag mij af waarom jij je zo negatief opstelt ten opzichte van autoriteit. Je waarschuwt voor de Boeddha vanwege het enkele feit dat hij een prins was. Je adviseert niet naar profeten en goeroes te luisteren. Heb je misschien een probleem met autoriteit? Is er iets in je verleden gebeurd dat je bitterheid ten opzichte van autoriteit

heeft veroorzaakt? Is het niet zeer voorstelbaar dat iemand een bepaald niveau van wijsheid kan bereiken door te luisteren naar een inspirerend persoon of boeken te lezen van een persoon die lang geleden heeft geleefd? We leven zo haastig in onze tijd en iets te vernemen vanuit een tijd die dicht bij de natuur stond kan alleen maar weldadig zijn.

Beschouw wat je zelf doet, want door het schrijven van je boeken wil je duidelijk een voorbeeld geven, een voorbeeld dat navolging verdient. Door de wijsheid die in de loop der eeuwen door mens is verzameld ter zijde te schuiven raakt de mens geïsoleerd alsof ieder van ons op een onbewoond eiland woont. Het is niet mij bedoeling wat ik zeg te laten klinken als kritiek of zelfs als een aanval op wat je zegt, maar het lijkt mij dat je jezelf tegenspreekt. (Walters brief gaat verder na het volgende antwoord)

(Antwoord aan Walter) Mensen wonen wel degelijk op een godvergeten eiland, Walter. Elk van ons leeft in eenzaamheid ons mobieltje vol pratend en terwijl we veel praten, zeggen we toch zo weinig in de hoop de oorverdovende stilte te doorbreken. Terwijl het wel degelijk de stilte is, de rust in onze geest is die we moeten zien te bereiken om op een zinvolle manier te communiceren. Opnieuw is het de angst die ons ervan weerhoudt om te onderzoeken wat in de stilte is verborgen.

Dat is tevens de reden waarom we de wijsheid buiten onszelf zoeken, want in feite vertrouwen we niets van wat we in de nacht horen, in de aanvankelijke leegte die we in ons voelen. Laat je ogen aan het donker wennen, scherp je zintuigen en je zult versteld staan van wat je in je hoofd en je hart zult vinden - het is een prettige ervaring.

Er is niets verkeers of onbezonnen aan om te luisteren naar wat anderen te zeggen hebben, vooropgesteld dat je je ervan bewust blijft dat

De volgelingen

het niets anders is dan dat: wat anderen zeggen. Het kan inderdaad hartverwarmend zijn om te praten met gelijkgestemden die ook bezig zijn met de innerlijke weg. Zowel de introverten als de extraverten kunnen inspirerend zijn. Hoewel het in de val trappen van het worden tot een aanhanger ontzettend vlot gaat. Je kunt een ander mens eenvoudigweg niet volgen - en al helemaal niet degenen die vergoddelijkt zijn. Het is zeker bemoedigend om te praten met gelijkgestemden, zittend aan een tafel in de herberg van

herbergzaamheid aan de innerlijke weg, over wat er verderop op de weg te doen is en wat hen daarbij is opgevallen. Uiteindelijk echter moet elk van ons de eigen afstand afleggen. Lees dus wat ik heb te zeggen, laat het misschien zelfs je ogen openen of een inspiratie voor je zijn, en bepaal daarna je eigen koers.

Zoals je ziet heb ik dus niets tegen autoriteit. Ik heb wel een 'probleem' met de epigonen. Het is karakterloos en nutteloos de droom van iemand anders na te jagen, want het brengt je geen stap dichterbij je doel. Tenzij zo te leven je karma is, maar dan nog zal je je dat op enig moment realiseren en vallen de schellen je van de ogen - je hebt dan hoe dan ook toch geleerd. Vertel me, Walter. Vind jij het prettig iemands speelgoed te zijn?

Je kunt er zeker van zijn dat ik jouw vragen en opmerking niet opvat als kritiek. Recht door zee zijn heeft ook mijn voorkeur. Ik ga er van uit dat je wijsheid zoekt, dus hoe kunnen je vragen bedoeld zijn als een aanval. Zelfs niet toen je fijntjes de suggestie wekte dat ik er misschien goed aan zou doen een psychiater te consulteren, vanwege mijn vermeende probleem met autoriteit. Uiteraard heb je mijn antwoord daarop wel door. Met het daarbij komende probleem, voor de psychiater, dat hij denkt dat hij de geest analyseert terwijl hij niets anders doet dan zich inzicht verschaffen in de aard van het beestje. Niemand kan je ziel beroeren!

(Vervolg van Walters brief) Dan kom ik op je vermeldingen van het Luciwher paradigma. Wat is in hemelsnaam het Luciwher paradigma? Bedoel je misschien Lucifers paradigma? Toen ik het probeerde op te zoeken via de 'index & referenties' op de site van je boeken of in zijn algemeenheid op het internet, kwam ik alleen verwijzingen naar jouw site tegen. Waarom word je zo in beslag genomen door de figuur van Lucifer? Ik wil niet geloven dat je een duivelaanbidder bent, maar ik ben daar wel graag zeker van voordat ik je boeken ga lezen en nu dat mijn vrouw je boeken leest. (Walters brief gaat verder na het volgende antwoord)

(Antwoord aan Walter) Nee zeg, bewaar me. Ik ben absoluut geen duivelaanbidder. Je kunt me niet horen lachen, maar wees er van overtuigd dat ik moest schateren toen ik dit ik je brief las. Het is precies het tegenovergestelde. Met mijn boeken stel ik juist de denkbeelden omtrent het kwaad, de duivel en de strijd tussen goed en kwaad aan de kaak. Zoals dat verondersteld en gepredikt wordt in elke grote -en ook minder grote- godsdienst. Hoewel Lucifer, of Luciwher zoals ik hem

noem, in deze wereld aanwezig is, is hij toch niet de belichaming van het kwaad. Ik beschouw het contrast tussen goed en kwaad als een overleefd religieus en filosofisch theoretisch uitgangspunt.

Om kort te gaan, onder het Luciwher paradigma kun je de theoretische aannames van de mens verstaan, het onvermogen vooralsnog om buiten het denkraam te denken dat ons universum is. De overleefde aannames gaan helemaal terug op licht en donker, de dagen en de nachten van onze oorsprong op deze aarde, waarin de nacht schrik en vrees bracht en de zonnige dag de bevrijding van de angsten. Alles wat daarna kwam is gebaseerd op deze observaties en aannames, tot en met de laatste grote religie, of iedereen zich daar op dit moment bewust van is of niet.

Je moet uitbreken uit het Luciwher paradigma om de verbinding met de echte wereld -dat is niet dit fysieke universum- te ontdekken. De echte wereld, of liever de verbinding ermee, is aanwezig in jezelf. Voor het overige verwijs ik je naar de teksten in mijn boeken, met name het boek "Brieven en Gesprekken", met daarin het deel het "Luciwher paradigma" in "Gesprekken bij de vuurplaats". En in "De warmte van mensen nabij" staat "De avonden van Satan en wetenschap, religie en kunst". Ik heb daar veel gedetailleerder beschreven wat het Luciwher paradigma is.

(Vervolg van Walters brief) Mijn laatste vraag aan jou gaat over de waarheid. Mensen zoeken waarheid en wijsheid. Jij lijkt er een onconventionele definitie op na te houden wat waarheid is. Ik heb eerder gehoord van de ene waarheid, meestal gepredikt door een van de traditionele religies. Veel moderner is het concept dat iedereen zijn eigen waarheid bezit, iets wat specifiek waar is voor die ene persoon. Ik heb nog nooit gehoord van jouw definitie, dat er slechts een waarheid is waarvan iedereen zijn eigen specifieke deel heeft. Waar heb je dat gelezen of hoe heb je dit concept ontwikkeld?

Ik ben een direct persoon, zoals ik al zei, en ik hoop dat je het mij niet kwalijk neemt dat ik mijn vragen zo plompverloren naar voren heb gebracht. Ik hou er van de zaken helder te stellen en ik ben er wars van ons vermogen om te communiceren te gebruiken voor intellectueel geneuzel. Ik hoop gauw van je horen zodat ik samen met mijn vrouw je boeken kan lezen. Ik vind het trouwens fantastisch dat jij je boeken gratis op het internet beschikbaar stelt. Veel boeken zoals de jouwe leven een verborgen leven ergens weggestopt in een bibliotheek, waarschijnlijk alleen gelezen door een handjevol wetenschappers, met een vriendelijke groet, Walter Chintz, Carmel-by-the-sea, CA (USA).

(Antwoord aan Walter) Je zult ongetwijfeld mijn bezwaar herkennen tegen de ene waarheid die door de reguliere godsdiensten gepredikt wordt. Zoiets als, wat de leider zegt dat geldt en de oppositie wordt de mond gesnoerd. Hoe jonger een religie is, hoe intoleranter het lijkt te zijn voor de dissidente leden en zij die buiten die religie staan. Als reactie op een dergelijk drukkend regime ontwikkelden de mensen een antithese, een tegenovergesteld begrip dat veel meer bij het ik-tijdperk hoort, de notie dat iedereen zijn eigen waarheid heeft.

Een object waarnemen of er over nadenken verandert dat onderwerp niet -alhoewel sommige natuurkundigen het hier in een bepaald opzicht mee oneens zullen zijn-, het wordt alleen door verschillende beschouwers en denkers op verschillende manieren bekeken. Als je gevraagd zou worden een belangrijke scene uit een film die je net hebt gezien te beschrijven, is het zeer waarschijnlijk dat je die scene anders zult beschrijven dan Susan met wie je samen de film hebt gezien. Niet compleet anders, maar met andere accenten. Zo is het met de waarheid ook. De bron van alle wijsheid, de fontein van alle leven hier en thuis, de wortel van het bestaan, elke weergave van de waarheid is een en geheel. Noem het Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva en Loa-Tien-Yeh als je meer georiënteerd bent op de oosterse filosofieën. Ik geef de voorkeur aan de naam AllerEerste omdat die niet verbonden is met een bepaalde cultuur of beschaving.

Wanneer je nadent over de wijsheid, die ik zojuist een beetje bloemrijk heb beschreven, verandert die wijsheid niet - het ligt meer voor de hand dat het jou verandert. Niet alleen logisch gezien moet de conclusie zijn dat elk mens zijn of haar persoonlijke interpretatie van de singulariteit van waarheid heeft en niet dat er evenzoveel singulariteiten zijn als interpretaties.

De hypothese dat er zoveel waarheden zijn als mensen doet me op de een of andere manier altijd denken aan de aap die zich niet realiseert dat hij het zelf is die hij in de spiegel ziet. Net als het religieuze opperhoofd die zijn waarheid tot de enig denkbare bestempelt me altijd doet denken aan de alfa aap die alle spiegels aan gruzelementen slaat. De leiders van de achterhaalde religies Jodendom, Hindoeïsme, Christendom en Islam hebben het totaal bij het verkeerde eind, vanwege het feit dat zij hun waarheid aan je opdringen. De goeroes en filosofen van het ik-tijdperk hebben het bij het verkeerde eind, want zij willen breken en splitsen wat een heel is - wat ze in zeker opzicht tot capabele pleitbezorgers maakt van het Luciwher paradigma. Er is slechts een enkele bron van leven, een

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

singulariteit van wijsheid en er zijn vele interpretaties van de ene waarheid.

Beste Walter, ik hoop dat ik een bevredigend antwoord op je vragen heb gegeven. Zo niet of wanneer je aanvullende of andere vragen hebt, aarzel ze dan niet te stellen. Wees zo recht voor zijn raap als in je eerste brief, want dat stel ik zeer op prijs, het allerbeste, Manas Na'ala.

Vragen naar het waarom

Aan dhr. Manas Na'ala
waar ook ter wereld

Geachte heer Na'ala,

Om te beginnen wil ik mij verontschuldigen voor mijn waarschijnlijk verschrikkelijk kromme taal in deze brief. Wij zijn studenten van filosofie, niet van uw taal. Ik zei wij, laat me onze groep introduceren. Mijn naam is Horst, dan is er Dieter en ons drietal wordt vervolledigd door Brunhilde -een echte Duitse naam voor een vrouw, vindt u niet?-. Onze groep is veel groter, eenentwintig om exact te zijn. Maar wij drieën hebben besloten met u te schrijven en dan later met de gehele groep te communiceren wat uw antwoord was. We kunnen dat dan bediscussiëren. Wij zijn allen in het vierde jaar van onze studie. Onder auspiciën van Herr Professor Hermann Schnaller hebben wij delen van uw boeken van de Sleutel bestudeerd. Privé heeft een aantal van ons ook Brieven en Gesprekken gelezen en uw conclusies ten aanzien van het Hindoeïsme. Wij hebben dit alles vergeleken met andere filosofieën en ook religieuze filosofieën en kernideeën. Dat hebben wij niet tot in de details gedaan, maar juist in wat in onze opvatting de overkoepelende ideeën waren, hun nut voor de mensheid en de mogelijke conflictgebieden tussen de ideeën, concepten, noties.

Naast de vele vragen die wij voor u hebben -die lang niet allemaal in deze brief naar voren komen, misschien de volgende- is de eerste en meest belangrijke vraag, wie bent u? We hebben dit onderling uitgebreid bediscussieerd, maar wij kunnen niet tot een antwoord komen dat ook maar in de buurt komt van een bevredigend antwoord. Moeten wij u begrijpen vanuit de Christelijke traditie of anders vanuit de Moslim traditie? Of bent u opgegroeid binnen een van de oosterse traditie als Hindoeïsme en Boeddhisme? Dat laatste is plausibel, omdat uw meest recente publicatie over het Hindoeïsme gaat en niet over Christendom of Islam. Tegelijkertijd, er zijn zoveel Christelijke motieven verwerkt in uw boeken, dat velen van ons u zien als een afvallige Christen. Misschien dat u het een en ander kunt vertellen over het ontstaan van uw theorie. Bijvoorbeeld, waarom is in het materieel universum, zoals u dat noemt, het volk van Lucifer of Luciwher wel aanwezig en het volk van Liefde niet?

Uw geschriften minutieus analyserend kwam er nog een andere karakteristiek van uw werk naar voren. Dit betreft de relatie tussen een mens en God of enig andere leven gevende kracht. Wat u schrijft is erg inspirerend, maar in onze optiek niet zo heel erg verschillend van Gnosticisme. In uw geschriften als in het Gnosticisme is de relatie tussen een mens en God een persoonlijke relatie en loopt die niet via een priester of een andere geestelijke. Elk mens, of misschien kan ik beter ziel zeggen, draagt de goddelijke vonk in zich, volgens het Gnosticisme. En het Gnosticisme zegt ook dat de God van dit universum niet de ware God is. De ware God bestaat op een veel hoger niveau. Dat lijkt erg veel op wat u zegt over de God van dit universum die eigenlijk Lucifer is in uw opvatting en God, of de AllerEerste zoals u hem noemt, die buiten dit universum bestaat op een niveau onvergelijkbaar met het fysiek universum. Wij willen erg graag weten of u in de traditie van het Gnosticisme schrijft of niet.

Als laatste nu misschien een wat dwaze vraag. Wij willen graag weten waarom u in uw boeken op gezette momenten schrijft over wetenschap. Voor sommige leden van onze groep komt het wat vreemd over dat in een religieus boek, of op zijn minst een boek dat over religie gaat, zo veel verwijzingen naar de wetenschap staan genoemd. We zijn daar enigszins verwonderd over.

We hebben nog veel meer vragen, maar die stellen we in een volgende brief. Als we daar aan toe komen, want uw antwoord op deze brief, wij hopen dat u ons dat stuurt, zal vermoedelijke ook wel weer discussie en contemplatie geven binnen onze groep. Wij hopen dat u ons ongeveer met een maand antwoordt, een vriendelijke groet, Horst Teilermann

Het antwoord op jullie vragen?

Beste Horst en vrienden,

Mijn dank voor jullie brief en jullie interesse in mijn werk. Het is duidelijk dat jullie delen van de Sleutel grondig hebben gelezen en samen zullen wij misschien het punt bereiken dat jullie inzien dat je alle vragen zelf kunt beantwoorden. Ik vind het fantastisch! Ik schrijf ook met een vrouw die Brunhilde heet en ik hoop dat er in jullie groep zich ook een Siegfried bevindt. Ik ben altijd zeer geïnteresseerd geweest, en ben dat nog, in de cultuur die van de steppe kwam, die de Noordse en Germaanse als ook het Keltische pantheon van goden en helden schiep. Ik ben ook een

liefhebber van de muziek van Wagner, hoewel ik bij het afspelen van zijn muziek vaak de vocale gedeelten oversla en mij concentreer op de indrukwekkende orkestrale gedeelten. Volgens mij was er eens een beroemde Italiaanse operadirigent die gezegd zou hebben dat hij een groot liefhebber van opera was zolang er maar geen zangers in voorkwamen. Zoals van hem, hou ik in het algemeen van mensen die eerlijk en rechtstreeks zeggen wat ze op hun lever hebben, hoe controversieel dit ook moge zijn. Ik heb sowieso een fundamentele voorkeur voor het onderscheidende, omdat het tegenover de hersenloze imitatie staat van tradities die teruggaan op tijden sinds mensenheugenis. Ik hou van het nieuwe en het originele. Ik ben in mijn leven te vaak geconfronteerd geweest met het argument dat iets niet toegestaan was, omdat het niet de manier was waarop de dingen werden gedaan. De originele geest heeft mijn adhesie, de persoon die introspectief is voordat die zich naar buiten toe manifesteert.

Tja, wie ben ik? Wanneer mij dat wordt gevraagd ben ik meestal geneigd het korte antwoord te geven, ook een beetje om me er van af te maken. Maar dat lijkt me in het kader van jullie brief niet de juiste manier van reageren. Ik zal echter niet zover gaan als jullie het lange antwoord geven. Dan ben ik volgend jaar nog aan het antwoord aan het schrijven. Een mens net zoals jullie, dat ben ik, gemaakt van vlees en bloed en botten, waarschijnlijk net als jullie zich afvragend -mijn hele leven al- wat ik hier doe. Toen ik die vraag in mijn jeugd stelde aan degenen die ouder waren en ik dus wijzer achtte, kreeg ik nooit een echt antwoord. Studeren en veel lezen hebben mij evenmin voorzien van een dieper inzicht. Of wat ik ontmoette nu uit het westen kwam of uit het oosten, ik ontmoette slechts dogmatisme, rigiditeit, sektarisme, partijdigheid, en ik ontmoette mensen in deze context die mij stuk voor stuk vertelden dat hun waarheid de definitieve waarheid was. Hoewel ik verlangde naar de diepste wijsheid, heb ik hun waarheid nooit kunnen aannemen. Niet alles echter was baarlijke nonsens. Zo nu en dan ontdekte ik in wat ik las of hoorde een edelsteentje, vaak zonder dat de drager zich ervan bewust was dat hij die met zich meedroeg. Verhalen van wijsheid waarvan de verteller zich niet bewust was dat een deel ervan precies paste bij wat ik al had gevonden. Mijn puzzelstukjes. Lang niet alles was religieus of filosofisch van aard, maar het meeste wel. Wat ik vond werkte steeds als een stimulans om mijn weg te vervolgen op zoek naar de kern van alles, de waarheid. Alles paste perfect nadat ik ze een plaats had gegeven in wat ik al wist¹. Ik begon de eerste zoekende stappen op mijn weg, mijn innerlijke weg, toen ik ongeveer zestien was, terwijl ik tien jaar daarvoor

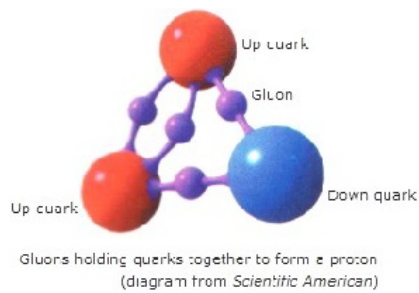
al een duwtje in die richting had gekregen. Ik groeide op in relatieve afzondering, want ik wilde alleen iets doen wanneer het goed voelde, wanneer het klopte met wat ik innerlijk voelde.

Deze inborst heeft mij geleidelijk door alle stadia in mijn leven geleid. In de loop van mijn leven heb ik langzaam maar zeker de mist die mij omringde, die ons allen omringt, kunnen oplossen. Er was geen sprake van een plotselinge revelatie mij aangereikt door een engel uit de hemelse sferen, geen onderricht in steen geschreven door een aardse vorm van God die vanuit een brandende struik tegen mij sprak of in een grot in mijn oor echode, noch een initiatie via de ontdekking van een oude tekst die duizenden jaren lang in het woestijnzand begraven had gelegen, laat staan een wegvoering naar een andere wereld om volledig ingewijd in de hoogste wijsheid terug te keren naar de aarde. Wat ik weet komt door mijn leven te leiden en standvastig mijn innerlijke weg te volgen, volledig waarachtig en loyaal aan mijzelf. Toch kwam niet alles via de aardse dimensie tot mij, maar ik wil ook weer niet zover gaan door te zeggen dat er bovennatuurlijke zaken met mij gebeurden. Hoewel de interne zekerheid dat ik van halte tot halte, van stadium tot stadium ondersteund werd altijd deel van mij heeft uitgemaakt. Ik werd gestaag gevoed met informatie die voor mij klaarlag. Ik heb ook altijd duidelijk gemerkt wanneer ik een duwtje in een bepaalde richting kreeg.

Hoewel ik de aanwezigheid van een helper of een gids altijd heb gevoeld, werd hij voor mij pas manifest in mijn veertiger jaren. Ik sprak met hem. In het begin twijfelde ik of ik niet geestesziek was geworden door een stem in mijn hoofd te horen die niet de mijne was. Pas na degelijke en langdurige overdenkingen besloot ik hem te vertrouwen - hij nam mij immers niet over, maar hielp mij, gidste mij, stelde mij vragen eerder dan mij voor te schrijven wat ik moest doen. Het was goed dat hij er voor mij was, want gedeeltelijk ook in die tijd beleefde ik een turbulente tijd. Met name op het persoonlijke vlak. Het ging zoals ik herhaaldelijk had 'gedroomd' sinds mijn vroegste jeugd. Moeilijke tijden waren het, een tijd van catharsis waarin ik bijna alles kwijtraakte, maar ook een moment waarop alle dode hout in mijn leven kon wegsnoeien. In de jaren daarna transformeerde ik van de leraar op school in de leraar van de mensheid -er is geen andere manier waarop ik dit kan zeggen, terwijl ik mij er terdege bewust van ben hoe misplaatst en uit de hoogte dit kan overkomen-. Het verschil tussen wat ik leer en wat de mensen leren die ik eerder noemde -de dogmatici- is dat wat ik leer geen verplichte kost is. Als leraar voor mensen of zelfs leraar van de mens probeer ik verlichting te brengen, troost, bemoediging. Troost voor de radelozen en

bemoediging voor het herstel van het zelfvertrouwen van allen. Op elk denkbare manier zie ik mensen in paniek, ten einde raad en angstig tot aan het randje gaan. Angstig over het leven en de dood, God of juist de afwezigheid van God, ziekte en pijn, hel en verdoemenis, of de betaling van de hypotheek, de uitbrander van de baas morgen. Het is de angst die aan dit alles ten grondslag ligt die ik kan wegnemen, want ik leer mensen hoe zij zichzelf kunnen helpen - dat is de troost en de bemoediging. Ik leer ze zelfbewust te zijn, niet het bewustzijn van de persoon die men is, maar door de erkenning van de ziel die men is, degene die men werkelijk is. Ik kan je leren hoe de wereld om je heen zachter te zetten en de verbinding met je eigen helper, je gids, tot stand te brengen. Ik kan je leren hoe je weer bij zinnen komt. De zwakzinnigen kunnen hun gids niet horen, niets anders horen dan hun eigen krankzinnige brein. Ik kan je niets leren wat je niet ook jezelf kunt leren, hoewel ik je wel kan laten zien hoe je dat doet.

Zo, dit is wie ik ben. De leraar die je leert je vermogen tot bewust zijn te hervinden, je vermogen tot waarnemen, je zinnigheid, je onafhankelijkheid, je uniciteit zonder de noodzaak te rebelleren, zonder het neerhalen van er eerst was, of het tegenstreven van wat anders is. Er is een revolutie op komst die haar eigen kinderen niet zal verslinden, een rebellie zonder bloedvergieten, een revolte zonder het oude naar het hakblok te leiden, een oproer van het waarachtige dat geen noodzaak tot wraak nodig heeft, zoals de dorstige geen noodzaak kent de dorst te bestrijden wanneer hij de bron eenmaal heeft gevonden. Ik kan je echter

niet meer troost verschaffen dan de troost die je jezelf kunt toestaan, de troost die je wilt aannemen, want ik leg niets op. Het is onderricht, geen wet of dictaat, want ik ben geen rechter noch een dictator. Ik maak alleen heel, ik zorg ervoor dat tegenovergestelden elkaar ontmoeten. Tegenpolen die elkaar nodig hebben. Ik ben geen bemiddelaar die problemen oplost,

want ik verbind slechts dat wat al waar is, wat inzicht geeft en juist is. Ik ben als het ware een gluon die in sterke interactie bij elkaar brengt, zodat al wat elementair is tezamen blijft. En behalve dit allemaal ben ik ook een mens die dit allemaal opschrijft. Dat is wie ik ben. Dat is wie ik nodig heb te zijn, want zo is mijn ziel. Ik ben daar achter gekomen toen

ik mij realiseerde dat de uiteindelijke waarheid niet geleerd kan worden uit boeken noch gehoord kan worden van alle wijzen tezamen op deze wereld, maar wel vanuit de weergaloze diepte binnen jezelf.

Het zal zo langzamerhand wel duidelijk zijn dat wat ik in deze wereld breng op geen enkele manier overeenkomt met enige bestaande religie of filosofie. Elke religie kent immers het archetype van de redder in de nood, de verlosser, degene die naar de overwinning zal leiden. Hij -nooit een vrouw- die je uit je ellende zal halen, die een einde zal maken aan alle ellende. Vorm en gewicht van zo'n persoon variëren al naar gelang lokale gebruiken. In het Jodendom moet hij nog komen, terwijl hij in het Christendom de Christus is -hoewel de reddingsoperatie in de pausstand staat tot hij weer terugkeert-. In de Islam is de verlosser de Mahdi die op aarde zal zijn tot aan de Dag des Oordeels en die naast Jezus de wereld zal bevrijden van wat incorrect is, van onrecht en tirannie. In het Hindoeïsme verschijnt Vishnu door de eeuwen heen met grote regelmaat in verschillende avatara om orde op zaken te stellen. De Inca's vereerden Viracocha die lopend over water hun wereld verliet, maar die zal terugkomen wanneer de nood het hoogst is. Het verlangen naar degene die de mensheid bevrijdt van ongeluk en het slechte is universeel aanwezig en is niet specifiek voor een bepaalde cultuur. Het zelfde geldt voor de kracht van het kwaad. De angst voor het kwaad lijkt in elke cultuur wel aanwezig, terwijl in de meeste gevallen er tussen de culturen geen contact is geweest -terwijl tegelijkertijd uiteraard de wortels van alle culturen in ons thuisland in Afrika liggen-. In de Semitische Triade Jodendom, Christendom en Islam heeft de verlosser een min of meer gelijke vorm heeft gekregen, terwijl in de religies die van de Euraziatische steppe komen -de Vaidika Dharma ofwel het Hindoeïsme als ook het Zoroastrisme- het grondpatroon meer dualistisch is, zoals vorm gegeven in de strijd tussen Ahura Mazda en Angra Mainju. Opmerkelijk in dit verband is dat in een polytheïstisch pantheon als het Egyptische -het dichtst bij onze Afrikaanse oorsprong- de krachten van het kwade vrijwel afwezig lijken. Ja, er zijn natuurlijk nogal humeurige goden die je maar beter te vriend kunt houden en aan wie je dan ook maar beter iets van waarde kunt offeren om op vriendschappelijke voet te blijven. Het concept, de wortel van het kwaad echter lijkt alleen dan vaste voet te krijgen bij de opkomst van het monotheïsme. Naast de verlosser en het kwaad is het fenomeen van de intermediair -de derde kracht die zowel een kracht met een eigen signatuur is als een katalysator- in geen van de religies aanwezig, noch is het een belangrijk concept in welke filosofie dan ook.

Aan ieders zelf te leren volgens zichzelf. Wat wil zeggen dat niemand het recht zal worden ontnomen zijn of haar overtuiging te hebben hoe de wereld de zien, of het universum, of onze wereld van oorsprong. Vernieuwing en vooruitgang voor de mens en de mensheid is echter alleen dan mogelijk wanneer je bereid bent je dogma's los te laten. Het handboek voor dit loslaten is de Sleutel. Het leert je immers niet te vertrouwen op wat de geest van het goede heet te zijn en te wachten tot de redding nabij is. De verlossing zal nooit van buitenaf naar je toe komen als het weer dan plotseling een stuk vriendelijker wordt. Verlossing, zo we dit specifieke woord moeten blijven gebruiken, kan alleen van binnenuit komen door de innerlijke weg te nemen. Alleen door het innerlijke pad te nemen kun je de innerlijke angst voor kwaad en bedreiging afschudden. Zo geformuleerd lijkt het alsof het simpel is om dit te doen. En dat is het ook, hoewel het nemen van de eerste stap op de innerlijke weg moeilijk kan zijn. Iemand uit het verleden zei eens dat je slechts hoeft te zoeken om te vinden. Wat zoveel wil betekenen als het zoeken naar het begin van de innerlijke weg alleen maar kan leiden naar je persoonlijke 'verlossing'. Natuurlijk, het is een lange, smalle en slingerende weg, maar tegengesteld aan wat de religieuze leiders je willen doen geloven, kun je eenmaal begonnen van deze innerlijke weg niet afdwalen. Het beeld van het smalle pad waar de verleidingen altijd op de loer liggen is een beeld dat in het leven is geroepen door geestelijken die een vinger in de pap van je persoonlijk geestelijk leven willen houden - laat ze maar links liggen. De lange smalle weg waarvan je door de verleidingen van de duivel constant kunt afdwalen is een misrepresentatie van de werkelijkheid. Het kwaad bestaat niet anders dan wat je voor jezelf creëert. De verantwoordelijkheid voor het uitbannen van de innerlijke angst ligt bij elk individu zelf. Ergens kwaad in zien is als het zien van een luchtspiegeling, een speling van het licht en een spookachtige reflectie van je eigen pijn. Neem het innerlijke pad, leer ik, en je krijgt alle hulp en begeleiding die je nodig hebt.

Wie door heeft dat het kwaad niet bestaat, anders dan de problemen die je voor jezelf maakt, zal zich ook realiseren dat de enige hel die er bestaat de hel op aarde is. Het goede en het kwade bestaan niet en de hemel en de hel, die voor na de dag des oordeels in het vooruitzicht worden gesteld, bestaan evenmin. De idee van goed en kwaad, hemel en hel is de waarheid op zijn kop. Zoals zoveel in het Luciwheraans fysiek universum is de waarheid precies andersom. Die luidt, er komt geen dag des oordeels, de hemel voor de gehoorzamen is een fictie. zomin de straf van de hel bestaat. Daaruit volgt dan, dat het goede en het kwade niet

bestaan. Goed en kwaad, hemel en hel, het zijn begrippen om je van buitenaf in het gareel te houden en te voorkomen dat je van binnenuit op jezelf vertrouwt.

Het antwoord op de veronderstelling dat ik mogelijk concepten en ideeën gebruik afkomstig uit de Semitische Triade lijkt mij nu gegeven. Ik maak gebruik van archetypes die in alle culturen voorkomen en ik introduceer het archetype van de intermediair, de katalysator, hoewel sommigen in hem de archetypische leraar zullen herkennen. Mensen met een Christelijke achtergrond zien in de intermediair weleens de Heilige Geest, terwijl ik de Christelijke drie-eenheid zie als een dogmatische constructie uit vroeger dagen. Van de welbekende krachten gebruik ik de naam van Lucifer of Luciwher, omdat deze naam licht betekent en omdat de kracht die hij in ons materieel universum vertegenwoordigt licht is, rede, inzicht, datgene waarvan wordt gezegd dat het de mens scheidt van al het andere gecreëerde. En wat meer is, sommige van de beste verhalen in deze wereld voeren

het Semitische en met name Christelijk personage van Lucifer ten tonele, terwijl in andere culturen een dergelijke figuur vrijwel afwezig is. Lucifer is een intrigerend personage, terwijl hij in andere culturen ronduit alleen maar slecht is -en vaak ook dom-. Zoals ik in het begin van het Verhaal al schreef, de namen zijn niet echt fictief, maar waar het echt om gaat zijn de krachten die door hen worden gerepresenteerd.

JuisteLiefde, ook wel RechtvaardigeLiefde -maar rechtvaardig dan zonder de connotaties die te maken hebben met waardeoordelen-, wordt in het Verhaal vertegenwoordigd door Mellhior en Nananja, waarbij Liefde zoveel anders en meer is dan de liefde op aarde. De korte uitleg behelst dat Liefde die kwaliteit, die eigenschap is waardoor het object juist en precies goed is, met het aspect dat het is zoals het moet zijn. Het is ook de kwaliteit en de eigenschap waardoor je kunt herkennen dat wat je waarneemt juist en precies goed is, precies zoals het moet zijn. JuisteLiefde heb je nodig op je weg naar perfectie, terwijl je op aarde je de weg nodig hebt om de Liefde te herontdekken, JuisteLiefde. InzichtLicht, het Licht dat Inzicht geeft, is niet de pendant of het spiegelbeeld van JuisteLiefde, maar hetzelfde gezien vanuit een ander

perspectief. Je kunt het InzichtLicht het best omschrijven als het vermogen te onderscheiden en analyseren. De werking en de oorzaak te kennen van alles wat is gecreëerd. InzichtLicht wordt vertegenwoordigd door Mellhior en Alnatrea. Tussen JuisteLiefde en InzichtLicht bevindt zich geen afstotende kracht, zoals bij plus en min, maar ze hebben wel een reagens nodig om samen te kunnen zijn, zoals twee ogen hun verbinding nodig hebben om in perspectief te kunnen zien. Wat beiden nodig hebben is schoonheid en warmte, WarmeSchoonheid. Stel je een schilderij voor dat technisch helemaal juist is en precies portretteert wat het moet portretteren, en toch, er ontbreekt iets aan. Misschien is het de te geringe ervaring van de schilder, misschien is het de toonzetting die niet klopt, misschien een te wilde penseelvoering of een te priegelige. Zoals een liefdesliedje dat de juiste woorden heeft en de juiste melodie, maar net iets onder of boven de toon wordt gezongen, of met harmonieën die net niet helemaal goed combineren. WarmeSchoonheid is de juiste toonzetting en de correcte penseelvoering, de ervaring in je hart en in je geest, in je bestaan. Anoenja en Eewhel zijn de WarmeSchoonheid, de verbindende brug waar Liefde en Licht elkaar ontmoeten. Dan neemt Anoenja Luciwher en Mellhior bij de handen, terwijl Eewhel Alnatrea en Nananja bij de handen neemt. Omdat Luciwher en Alnatrea elkaar al bij de hand hadden en Mellhior en Nananja elkaar ook, vormen zij tezamen een hexagoon die door het initiatief van Eewhan -Eewhel en Anoenja-uitvloeit in een perfecte cirkel van de perfecte kosmische dans. Soms, als hij zin heeft in plezier, komt de AllerEerste in het midden staan en draait langzaam rond en klapt in zijn handen. Nog meer aanraakbaar kan ik het niet maken voor jullie. En terwijl deze mis en scene waar en reëel is, is alles wat ik hierover vertelde ook waar op elk abstractieniveau dat je kunt begrijpen, van het subatomaire to the supra-kosmisch niveau, van wat concreet is tot wat er zich voor je geestesoog kan afspelen. Maar jullie hadden dat natuurlijk al begrepen. Hou daarbij wel in de gaten dat wat ik naar voren breng geen theorie is in afwachting van verificatie noch een doctrine die gevolgd dient te worden. Geloof dit niet, want het is de volledige waarheid, punt - waarin iedereen zijn en haar aandeel heeft, zonder uitzondering, want er gaat niemand naar de hel.

Dan nog over het aspect van de afwezigheid van de Liefde in dit universum. Het is misschien de meest simpele en meest gebruikte werkwijze van de retoricus te beginnen met een vraag. Kan jij je voorstellen dat in dit universum de Liefde aanwezig is? Waar komen alle oorlogen vandaan als de Liefde aanwezig zou zijn? Alle honger en dorst, geweld en lijden? In het Verhaal heb je gelezen over een vorige wereld

en vernietiging en lessen die geleerd wilden worden. Hou dat allemaal maar even op de achtergrond voor het ogenblik, want dat was het verleden dat ons heden heeft bepaald, maar dat ons niet voorschrijft hoe verder te gaan en wat de uitkomst daarvan zal zijn. Immers, onze wereld is er niet een van schuld en boete zoals de Semitische Triade je wil doen geloven, noch een wereld om in reïncarnatie steeds weer in teruggeworpen te worden wanneer je het vorige leven hebt verknoeit, veroordeeld tot leven in Samsara totdat je het goed doet en pas dan toegang te verkrijgen tot de hemelen. Allemaal lariekoek van hen die de knoet over de massa's kunnen laten gaan en dat graag zo willen houden. Waarom zijn wij dan wel hier in de afwezigheid van de Liefde? In essentie is het vrij eenvoudig, wanneer je je een situatie kunt voorstellen waarin je de noodzaak voelde je terug te trekken, op jezelf te zijn om je situatie te overdenken, beslissingen te nemen. Met als belangrijkste -en eigenlijk enige- reden om, vrij van de invloed van contexten en wederzijdse afhankelijkheden, te ontdekken wat het nu precies is dat je beweegt, motiveert. Een sterk gevoel je tijdelijk af te zonderen. Dit is, denk ik, de meest accurate beschrijving van de situatie van de mens waarin die zich op aarde bevindt. Geen verbanning uit het Paradijs, maar een tijdelijk terugtreden om tot je positieven te komen. De als fundamenteel gevoelde noodzaak om op een onafhankelijke manier te achterhalen wat ons noopt. Het is echter wel de afwezigheid van Liefde die ons ziek maakt - weer een geheel andere vorm van liefdesverdriet. Een planeet vol zieke mensen die om die reden zeer gevaarlijk kunnen zijn, zoals elk gewond dier. Ook een directe aanwijzing voor de fragiliteit van de analyserende geest die inzicht verwerft en toch niet kan onderscheiden wat juist is en die daardoor in zichzelf een storende onrust bemerkt -het veronderstelde kwaad- in de onenigheid met anderen. Een situatie waarin de roep om een sterke leider onverbiddelijk immanent wordt en daarmee de bestaansgrond doet ontstaan voor religie en rijk, de geestelijke en het wereldlijke macht. Een voorspelbaar scenario dat onherroepelijk leidt tot niets minder dan het Luciwher paradigma.

Er is echter nog een kracht aanwezig in de fysieke wereld. Hoewel kleiner in getal dan het volk van Luçal -Luciwher en Alnatrea- is het volk van Eewhel en Anoenja hier ook aanwezig. Om min of meer dezelfde reden is de door hen gevoelde bestaansreden hier de guurheid van het kil steriele redeneren te verzachten, de bittere pil te vergulden als het ware, zo mogelijk het bestaan buiten de aanwezigheid van de AllerEerste draaglijk te maken. En ook om het isolement te voorkomen, want een tijdelijk terugtrekken is een ding, maar de valkuil van onthechting van de

oorspronkelijke bedoeling ligt altijd op de loer - waardoor de ingang naar de innerlijke weg onzichtbaar zou raken. Hier is Eewhan, het volk van Eewhel en Anoenja, grotendeels de kunstenaars van allerlei pluimage, hoewel de meerderheid van hen introverte en eenvoudige ingetogen levens leeft, want niet alle creativiteit speelt zich op het podium af, in de publieke belangstelling. Dat brengt me ertoe een aanpalend onderwerp te behandelen. Want hoewel de warme prachtige geest elke vorm van kunst kan voortbrengen, is het omgekeerde niet automatisch waar. Lang niet alle kunst wordt voorgebracht door een warme prachtige ziel. Dat is in feite het geval met de meeste kunst. De meeste kunst is geen kunst, maar een therapie voor het liefdesverdriet waar alle mensen aan lijden. Therapie die heel effectief kan zijn voor de maker, maar die geen kunst is. Het is voor de onoplettende toeschouwer heel moeilijk om het verschil te zien tussen kunst die voortkomt uit een originele en creatieve geest van warmte en schoonheid en kunst die een therapeutische waarde heeft voor de maker ervan. Waarachtigheid is het kenmerk van uniciteit, sensatie en extraverte manifestatie van het zelf is een kenmerk van het omgekeerde. Om misverstanden te voorkomen, er is niets mis met welke therapie dan ook die genezing lijkt te brengen, het is alleen geen kunst - noch heelt het werkelijk.

Waarom het volk van Liefde hier afwezig is zal nu duidelijk zijn, maar vraag verder als mijn antwoord niet geheel bevredigend is. En ja, natuurlijk zijn ze niet echt afwezig. Zoals het Verhaal vertelt heb je je helper zelf uitgekozen. Je weg aflopend zul je hulp en ondersteuning, begeleiding en bevestiging krijgen. Zorg ervoor dat je momenten van introspectie niet te ver uit elkaar liggen. Maar geen onwrikbare regels, niet zoveel keer per dag, geen vastgestelde hoogtepunten in het jaar voor een verplicht bezoek aan een tempel, moskee of kerk - niemand heeft dat werkelijk echt nodig. Je zelfonderzoek speelt zich af binnen je zelf bepaalde privé omgeving, zonder enige uiterlijke manifestatie of de verantwoording van je vroomheid naar de gemeenschap. Het resultaat van je introspectie wordt toch wel duidelijk - wanneer je je gedachten en besluiten in daden omzet. Het is eigenlijk wel jammer, geen Maha Shivaratri, Ganesh Chaturthi of Divali meer, geen Regaib Kandili, Pesach, of Kerstmis meer. Ik vertrouw er echter op dat het mensenras een flink portie geheel nieuwe feesten in het leven zal roepen. Als ik daar een stem in zou mogen hebben, zou ik een weekeinde per maand een verlengd weekeinde creëren, speciaal bedoeld om met de familie door te brengen. En zoals onze voorouders van lang geleden deden, een feest bij elke wisseling van het seizoen. Verjaardagen zouden moeten worden

gevierd met op zijn minst een driedaagse vakantie. De geboorte van een kind is reden voor een ruime periode vrijaf. Er zijn zoveel redenen om de sleur buiten te sluiten. Het leven is serieus genoeg om plezier te maken. Wat het onderwerp van de gnosis betreft, kan ik het ook kort houden, al was het alleen maar omdat er veel over het Gnosticisme is te zeggen - ik zou er een apart boek of op zijn minst een apart deel in boek vijf over kunnen schrijven, wat ik op dit moment niet van plan ben te doen. Ik zie goed waarom sommige lezers kunnen denken dat er een verband moet bestaan tussen het Gnosticisme en wat ik leer, aangezien oppervlakkig beschouwd beide overeenkomsten lijkt te hebben. Het eerste van de verschillen is dat het Gnosticisme zich ontwikkelde vanuit het Joodse mysticisme. Opmerkelijk, omdat weer andere Joodse academici het Gnosticisme metafysisch antisemitisme noemen - dat zoeken ze verder onderling maar uit. Ik ben niet gelieerd aan een van beide groepen. De Mandeëërs, een Midden-Oosterse Semitisch Gnostische beweging, beschouwen de Christelijke Jezus als een valse profeet die zijn kennis welbewust van Johannes de Doper heeft gestolen. Ik heb geen banden met deze groep. In het noorden van Afrika had het Christelijk Gnosticisme een goed uitgebouwde organisatie, totdat het vrijwel werd weggevaagd door de opkomende veroverende Islam. In Europa werd het Gnosticisme vrijwel uitgeroeid door de middeleeuwse Christelijke kerk. Hoewel al deze groepen interessant zijn vanuit een historisch perspectief, zijn ze in ieder geval voor mij oninteressant vanwege hun religieus regime. Het Gnosticisme is in alle gevallen een aftakking van een bestaande religie, terwijl wat ik leer niets te maken heeft met religie. Het bestaan van religie -ik kan dit niet vaak en stellig genoeg benadrukken- is voor mij iets merkwaardig bizars, net zo zonderling als bijvoorbeeld het bestaan van geld. Ik weet dat het soms moeilijk is te begrijpen, want mijn boeken lijken over godsdienst te gaan, vooral omdat ik een God vermeld, de AllerEerste. Maar onherroepelijk gaan mijn boeken niet over de verlossing die naar je toe komt en de verering van hoogwaardigheid, maar over het zelfbewustzijn van de ziel, de mensenziel die de innerlijke weg inslaat naar de herontdekking van de Liefde en het daaropvolgend bewustzijn van het een zijn van alles, de harmonie met de AllerEerste. Dit is daadwerkelijk geen geloof, want dan zou het inderdaad religie zijn. Lopend op het pad -niet eens volledig en nog steeds op aarde- wordt wat ik leer weten in plaats van geloven - vandaar de ondertitel van mijn boeken, het weten van de ziel. Ik kan niet genoeg benadrukken dat wat ik leer niets van doen heeft met religie, op welke wijze dan ook, ook al vanwege het ontbreken van enig dogma of leerstelling. Ik zie in ieder

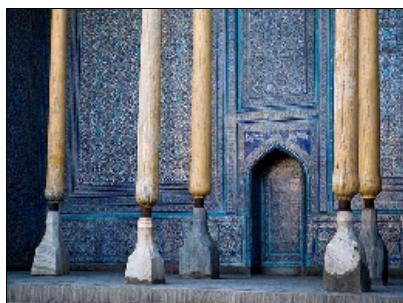
geval geen en ik zou ook zeker niet adviseren te komen tot gemeenschappen die onderschrijven wat ik leer zoals Gnostici deden voor wat betreft hun leer. Ik krijg er al de rillingen van over mijn rug als ik er aan denk dat er Na'alese gemeenschappen zullen ontstaan. Mensen die de innerlijke weg bewandelen blijven zichzelf en zullen nooit Na'aleeërs worden. Mensen die elkaar ontmoeten, beiden hun innerlijke weg belopend, herkennen elkaar vanwege de dingen die ze doen, de wijze waarop ze dat doen en hun houding naar het leven en de wereld waarin ze leven, niet vanwege een voorgeprogrammeerde set van regels.

Er is een tweede nog belangrijker verschil tussen het Gnosticisme en wat ik leer. In alle teksten die als Gnostisch kunnen worden opgevat is de schepper van de wereld een demiurg, een tussenpersoon, een filter tussen God en de wereld, tussen God en een persoon. In alle beschreven gevallen is deze demiurg zelf ook een imperfect wezen en in sommige geschriften zelf manifest slecht, de duivel zelve zelfs. Sommigen identificeren hem als Ahriman. Deze naam is de Perzische vorm van het oudere begrip Angra Mainju, de duistere heerser van het Zoroastrisme. Aan de mens wordt gevraagd deze duistere heer niet te aanbidden en daarentegen de goede heerser Ahura Mazda te ondersteunen in zijn episch gevecht met Angra Mainju. De antieke god Zeus is ook een goede kandidaat om de demiurg te zijn. Hij veroverde de alleenheerschappij over het universum door zijn vader Cronos te verslaan. Andere stellen de demiurg rechttoe rechtaan gelijk aan Satan, terwijl weer anderen de demiurg identificeren met Jahwehh, naar alle waarschijnlijkheid samen met zijn gemalingodin Asjera -de godin van de vruchtbaarheid en de hemel bij de Feniciërs en Israelieten-. Wist je dat Jahwehh getrouwd was? Zoals je ongetwijfeld zult weten uit de Sleutel is Luciwher niet de tussenpersoon tussen jou en de AllerEerste -verre van-, noch is hij de macht van het kwaad. Alles wat het er op laat lijken dat Luciwher op de macht van het kwaad lijkt kan worden toegeschreven aan de macht die de mensen tezamen drijft in een handelbaar geheel, de machten van religie en rijk. Een van de hoofdthema's van de Sleutel is het ontrafelen van dit mechanisme. Het mechanisme waardoor alle initiatieven die een persoon ontwikkelt in zijn zoektocht naar de ingang van de innerlijke weg wordt ondergraven. Dit mechanisme benoem ik als het Luciwher paradigma, een menselijk tekort in het navigeren naar en opgaan van de innerlijke weg. Hoewel Luciwher niet het kwaad vertegenwoordigt -want dat bestaat immers niet- is het wel degelijk zijn bedoeling je tekort als mens te continueren. Ik zeg het nog een keer, Luciwher is niet de

tussenpersoon tussen jou en je bron, integendeel. Voor Luciwher is Luciwher God, zoals hij dat is voor zijn volk.

Tot aan een zeker punt in de ontwikkeling van het menselijk ras werden alle aspecten van het leven gezien in het perspectief van religie, de relatie tussen God en de wereld. Educatie heeft daaropvolgend de maatschappelijke belangrijkheid van religie verminderd, vaak tot aan het punt van volledige secularisatie. Vele Christenen zijn alleen nog Christen in naam en hebben veelal nu alleen nog een rudimentair gevoel voor de waarden die oorspronkelijk door het Christendom werden uitgedragen. Hoewel zij achterliggen in educatieve ontwikkeling en de secularisatie die daarvan het gevolg is, zullen Hindoes en Moslims in dit spoor volgen. Geen enkele religie is bestand tegen educatie. Het fortuinlijke gevolg van secularisatie is de ondergang van religie, terwijl het onfortuinlijk gevolg van secularisatie de opkomst -of eigenlijk de herintrede- van enige vorm van atavisme is. Tegelijk met de dogma's van een religie worden ook de normen en waarden in het leven -uiteindelijk- met het badwater weggegooid. Rijk heeft dan erbij gewonnen dat religie verloren gaat. Luciwher blijkt dan uiteindelijk niets anders te hebben gedaan dan op een ander paard te wedden, terwijl er nog maar een paard in de wedstrijd is - althans, dat denkt hij, omdat alleen die ene binnen zijn waarnemingsvermogen is. De unieke oplossing voor het dreigend verlies aan waarden en het voortdenderend paard van Luciwher is de onvoorstelbare oplossing, die van het opgaan van de innerlijke weg. Dat heeft wel grote gevolgen voor alle aspecten van het leven, inclusief educatie en daarachter de -religie vervangende- dogma's voorgeschreven door de wetenschap. Wat wil betekenen dat iemand die de innerlijke weg neemt de waarden en normen zal vinden die op een voor de hand liggende manier de waarden en normen vervangen die vroeger uitgedragen of zelfs opgelegd werden door religie en filosofie. Ethische uitgangspunten die het atavistische residu doen verwaaien dat overbleef toen religie werd afgedankt. Elk mens die het verdriet -dat in de wereld wordt veroorzaakt- heeft geheeld, is voldoende bij zinnen om deze waarden en normen te ontdekken, ontdaan van aardse belangen -verrassend genoeg voor sommigen- en welke soortgelijk zijn in elk mens. Religie en rijk zijn niet meer nodig. De effecten op het leven, onderwijs en wetenschap zijn diepgaand. Dus, wanneer Luciwher alles op een kaart zet, religie afdankt en de voorkeur geeft aan rationalisme en rijk, ziet hij over het hoofd dat er een weg is, de innerlijke weg, die de ondergang van zijn materieel rijk betekent.

Zoals jullie je misschien nu zullen realiseren -of misschien deden jullie dat al- is de innerlijk weg het enige aspect van een mens waar Luciwher niet aan kan komen, omdat die buiten zijn invloedssfeer ligt - ik zou deze zin

in koeienletters moeten schrijven. Op je innerlijke weg zul je jouw eigen tien geboden ontdekken, terwijl het geen tien hoeven te zijn en het ook verder geen geboden meer zijn. Op je innerlijke weg richt je jouw eigen pilaren van het geloof op, terwijl die pilaren uiteindelijk geen enkel geloof meer hoeven te ondersteunen, het is weten geworden. Op je innerlijke weg kun je niet worden weggestuurd om van voren af aan te beginnen in een volgend leven. Anders dan om even op adem te komen, zul je op je innerlijke weg niet willen zitten - je wilt niet bij de pakken neer gaan zitten om te wachten op je verlosser. Op je innerlijke weg zul je het principe herontdekken te aanvaarden van wat is en dat alles daaruit voortvloeit, waarvan elkaar liefhebben slechts een aspect is.

In een ander deel van de boeken schreef ik over de vloek van Urbanus. In essentie gaat deze notie over de noodzaak van evolueren, surfen op de golf van verandering en vernieuwing. Wat dan ook, bijvoorbeeld een organisatie, of wie dan ook, bijvoorbeeld een populatie, waarbinnen geen rekening wordt gehouden met verandering en het geheel internaliseren van die verandering, zal weg schrompelen en uiteindelijk afsterven - zoals evolutie in feite verloopt. De wereld verandert en als je niet mee verandert of mee kan veranderen dan sterf je in je niche. Dit is wat met religie gebeurde en ik voorzie, ik voorspel dat de wetenschap het zelfde lot beschoren zal zijn als het niet afziet het louter bestuderen van het kwantificeerbare. Alles wordt in getallen omgezet, zelfs wat niet door het getal is ontstaan, zie de psychologie. Ook de wetenschap moet een weg zien te vinden naar het innerlijk pad, een methodologie zien te ontdekken die het afschudden van het Luciwher paradigma reflecteert. Het verschil moet niet zozeer gezocht worden in een ander soort wiskunde lijkt mij -ik ben geen wiskundige-, maar in de gevolgen voor de samenleving. Op de keper beschouwd is het einddoel van de huidige wetenschap het genereren van rijkdom, terwijl de functie van wetenschap in mijn visie het scheppen van welzijn, educatie en vooruitgang moet zijn. De wetenschappers moeten veranderen, want hun grond voor bestaan, hun

veilige alkoof in het bestaan, is in rap tempo aan het verdwijnen. Er is veel meer over dit onderwerp te zeggen, maar ik denk dat jullie mijn bedoeling begrijpen.

Er is, zoals jullie gemerkt zullen hebben, niets merkwaardigs aan het neerschrijven van mijn visie op wetenschap, hoe summier ook, in de boeken die ik schrijf - die overigens niet gaan over religie, noch religieus van aard zijn, zoals jullie ondertussen eveneens begrepen zullen hebben. Religie is een anomalie geschapen door de vroege bange mens die had geleerd waar te nemen en te analyseren, maar die het meeste van wat er om hem heen gebeurde niet echt kon verklaren. Dat de vroege mens daarbij opperwezens en goden aannam in de natuurkrachten, is kenmerkend voor de hiërarchische wijze van denken van Luciwhers volk. Vandaag worden we nog steeds geconfronteerd met de gefossiliseerde gevolgen van die keuze in de vroege geschiedenis van de mens. De enige mogelijkheid om deze versteende onwetendheid en het gevolg daarvan, religie, op te lossen, is opvoeden, leren, educatie. Vandaar de enorme belangrijkheid van wetenschap, vandaar ook de enorme belangrijkheid voor de wetenschap om te evolueren. Het Luciwher paradigma zal er anders toe leiden dat de wetenschap uiteindelijk niet meer dan een verrot rudiment zal zijn, niet in staat enige sluier van onwetendheid op te heffen. Dan zal hij zijn bewind bewezen zien.

Ik kijk er naar uit jullie reactie op mijn antwoorden te vernemen, want ik ben benieuwd of die voor jullie voldoende uitputtend waren, dan wel nog verdere aanvulling behoeven. Misschien kunnen jullie mij jullie conclusies sturen die in jullie brief staan aangekondigd - de vergelijking met andere 'filosofieën'. Aarzel verder niet welke andere aanvullende vragen dan ook te stellen. Ik ben mij ervan bewust dat ook in deze tekst veel wordt gezegd en dat lang niet alles wordt onderbouwd. Ik schrijf dan ook geen wetenschappelijke verhandelingen, maar eerder essayistisch. Wellicht is het een goed idee elkaar op den duur ontmoeten en misschien is dat dan in mijn huis. In het gesprek met oogcontact wordt zoveel meer duidelijk dan via letters op papier, groet, Manas Na'ala.

Noot bij "Het antwoord op jullie vragen?"

¹⁾ Je kunt dit ook omdraaien en beweren dat ik uit allerlei theorieën en filosofieën van alles bij elkaar heb gegraaid, met de vooropgezette wil iets nieuws te creëren. Als zelfkritiek heb ik mijzelf dat ook voorgehouden. Ik kan alleen zeggen dat het niet zo is. Tussen al het vergankelijke in dit universum vond ik steeds stukjes

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

onvergankelijkheid. Die sloten prachtig aan bij wat ik diep van binnen eigenlijk al wist. Zo is het gegaan, hoewel de realiteit gecompliceerder is dan deze impressie.

De beknopte Na'ala

Geachte Manas Na'ala,

Met veel interesse lees ik uw boeken. Het is zoals u zegt, gecompliceerde materie. Het ene boek is welhaast godsdienstig van aard, terwijl het andere godsdienst juist bekritiseert. Ik begrijp uw standpunten denk ik wel en misschien ook uw beweegredenen. Ik voel mij verwant aan wat u naar voren brengt, want er moet toch een kracht zijn die alles tot stand heeft gebracht. Toch heb ik behoefte aan die ene tekst die ik in uw boek niet kan vinden. Een soort overzicht, of een samenvattende tekst waarin u uw theorie of filosofie beknopt, als het kan, uitlegt.

Zoals u waarschijnlijk wel kunt nagaan omdat ik Italiaanse ben, ben ik Katholiek, althans zo ben ik opgevoed. Maar heel veel standpunten van de Katholieke kerk passen niet meer bij mij, zoals hun ideeën over bijvoorbeeld homoseksualiteit. De pastoor zegt dat de moderne ideeën influisteringen zijn van Satan, maar ik geloof daar niets van. De moderne ideeën passen veel beter bij hoe ik diep van binnen ervan overtuigd ben hoe mensen op een fatsoenlijke manier met elkaar kunnen omgaan.

Ik verwacht niet van u dat u met alle oplossingen komt, maar ik hoop wel op een soort wegwijzer door uw boeken, con un saluto molto amichevole, Mariangela Cercatore (Teramo, Italia).

Beste Mariangela,

Hoe jij moet omgaan met je Katholieke erfenis, kan ik je niet zeggen, ik ben daartoe niet in staat. Alleen jij kunt nagaan waar je bent op je innerlijke weg, alleen jij kunt weten of je op weg bent in de richting die je wilt. Wel kan ik inderdaad proberen om een soort wegwijzer door mijn boeken voor je te schrijven. Twee mensen die ik zeer waardeer hebben voor de bijlagen bij het boek voortreffelijke artikelen geschreven, "het Korte Verhaal" en "de Sleutel en het Slot". Ik vind ze althans helder en zeer goed leesbaar. Maar ik wil je niet afschepen met het noemen van de appendices - misschien heb je ze zelfs al gelezen. Daarom zal ik voor jou, en voor naar ik hoop heel veel anderen, de kortste samenvatting geven die ik uit mijn pen kan krijgen. Je begrijpt ook hoop ik dat er bij een samenvatting veel relevante details verloren gaan. Anderzijds kan een samenvatting ook weer uitnodigen tot verder lezen, dus alleen al daarom

neem ik je verzoek met beide handen aan. Overigens noem ik het zelf geen theorie of filosofie, zoals jij zegt, maar de realiteit! Het is namelijk niet iets wat ik heb bedacht, zittend in mijn studeerkamer of ergens in de bergen. Enfin, ik zat daar wel, maar meer om het lawaai van de wereld zachter of uit te zetten. Wat ik heb opgeschreven, heb ik niet bedacht, maar wist ik al en heb ik altijd al geweten. Het kwam vanuit mijn eigen binnenste, mijn wezen, mijn ziel. Wat ik schreef en schrijf ben ik. Een enkele keer, op een moment dat ik mij op een knooppunt bevond, kreeg ik een zetje in de rug een bepaalde kant op te gaan. Alsof de wind mij die richting meevoerde - een keer was het een storm. Als dat goed voelde, was het alsof een palletje in een codeslot op zijn plaats viel, als het wachtwoord voor een nieuw te openen bestand - ik kon dan weer verder schrijven. Wat je leest is niet mijn boek, je leest mij. Ik zal echt proberen zo beknopt mogelijk te zijn. Of me dat gaat lukken? We beginnen bij het begin. Daar gaan we.

Er bestaan diverse ideeën over het ontstaan van de mens, de aarde waarop hij woont en het heelal waarin die aarde zich bevindt. Dat ontstaan wordt in elke cultuur weer anders verhaald, hoewel er toch vrij vaak sprake is van een eiland dat oprijst uit de zee en een ei waaruit al het leven voortkomt. Die verhalen zijn vaak folklore en vaak ook prachtig

om te lezen. Ik geef echter de voorkeur aan de meest recente wetenschappelijke inzichten. Het ontstaan van eencellig leven 3,5 miljard jaar geleden en de grote diversiteit die is ontstaan uit aanpassing aan de omgeving en daaruit voortvloeiend de aanpassing aan wat er in de omgeving te eten was. Zoogdieren ontstonden zo'n honderd miljoen jaar geleden en de eerste hominiden, wij dus, ongeveer twee miljoen jaar geleden. Je merkt dat ik het woord evolutie vermijd. Ik wil geen deel uitmaken van de discussie die de evolutionisten en de creationisten met elkaar hebben. In mijn visie kibbelen die er over of het glas half vol of half leeg is. Voor mijn part zijn er op aarde bezoekers geweest uit andere delen van het heelal die de ontwikkelingen hier geholpen of gestuurd hebben. Wie zal het bewijzen? Het is trouwens bijzaak. Veel belangrijker is de discussie over de vraag of de mens al of niet een ziel heeft. Sommigen zeggen van niet en dat met het sterven alle bewustzijn definitief verloren gaat. Ik zeg van wel en dat er een

bewustzijn is dat voortduurt na het afsterven van het stoffelijk omhulsel, de incarnatie waarin wij nu wonen¹⁾.

Waarom is onze ziel, zo zal ik het toch maar noemen, hier gekoppeld aan materie en waarom is die niet blijven voortbestaan in een immateriële toestand? De immateriële ziel is altijd in een toestand van verandering, groeien en rijpen, leren - niet wezenlijk anders dan de materiële mens die onafgebroken leert. De immateriële mens kwam op een punt in zijn ontwikkeling aan waarin het noodzakelijk werd zijn ontwikkeling voort te zetten in materiële zin. Het verhaal dat daar achter zit kun je teruglezen in het eerste gedeelte van Het Verhaal. Kort komt het er op neer dat de immateriële zielen uitingsvormen zijn van aspecten van de AllerEerste²⁾, de oorzaak en zingeving achter alles. Het zijn drie aspecten, InziendLicht, WarmeSchoonheid en RechtvaardigeLiefde. Rechtvaardig als in rechtvaardiging, dus justificatie, reden, bewijsgrond, rekenschap, maar ook rechtvaardig als in eerlijk, legitiem en juist. Liefde als in onbaatzuchtig en belangeloos, altruïstisch en vooral waarachtig. Het heeft niets te maken met wat tussen mensen liefde wordt genoemd. Men hoopt wel op het vinden van de ware liefde, maar definieert die dan altijd als het vinden van de ware partner - dat is lust en het vinden van de drager met de meest gezonde genen. Of nog erger, de kleffe boel die men in films tegenkomt. Begrijp me goed, er is niets tegen de, soms levenslange, afhankelijkheid en solidariteit tussen twee mensen. De ware Liefde komt echter niet van buitenaf op je af, maar kun je alleen vinden in jezelf. Als je die Liefde hebt gevonden, dan pas kun je wat betekenen voor andere mensen, omdat je wat betekent voor jezelf. Die Liefde kun je delen met alle mensen en niet alleen met een partner. De Liefde kun je alleen in jezelf vinden, in je immateriële ziel, omdat het materieel universum verstoken is van Liefde.

Dit materieel universum is juist de plaats waar het InziendLicht zich heeft gebonden aan het stoffelijke en is bij uitstek de plaats waar RechtvaardigeLiefde zich niet bevindt, omdat Liefde en Licht onderscheiden manieren van leren hebben. In Het Verhaal staat daarvoor een redegeving die tegelijk ook het begrip erfzonde overbodig maakt. InziendLicht is de analyse, het scherpzinnige, bijna zonder aanzien des persoons - maar dat laatste is eerder mijn kwalificatie. Het is de eigenschap die onderscheid doet maken en is medebepalend voor een aandeel in bewustwording. Wat Liefde en Licht mankeren om met elkaar een verbinding aan te gaan wordt in voorzien door Warmte en Schoonheid. WarmeSchoonheid neemt Liefde en Licht elk bij de hand en verenigt de drie in een. WarmeSchoonheid is veel persoonlijker dan de

grote noties als Liefde en Licht, het werkt op een veel individueler schaal. In het aandeel in het geheel van de drie als representatie van de AllerEerste is er geen verschil in waarde of grootte, diepte of hoogte. Voelde de AllerEerste een conflict in zichzelf toen hij besloot deze drie aspecten van zichzelf buiten zichzelf te creëren. Onwaarschijnlijk, zoals een vader en een moeder geen conflict voelen door het leven te geven aan hun kinderen. Dat kinderen met elkaar in conflict kunnen komen, kan zijn omdat zij een zelfstandig leven hebben en geen eigendom van hun ouders zijn, zomin als zielen eigendom van de AllerEerste zijn. Kinderen zijn van zichzelf. Dat sommige ouders zich gedwongen voelen te kiezen uit hun kinderen heeft met de leerweg van die ouders te maken en met niets anders.

Enfin, Enfin, deze beschrijving van de drie krachten is geen dogma, je bent niet verplicht er in te geloven. Anderzijds is het mijn ervaring dat alles wat je nog meer kunt ervaren, navoelen, of bedenken, altijd wel bij een van de drie behoort. Sommigen ervaren maar een kracht, die van dit materieel universum. In mijn verhaal is dat omdat zij de overweldigende kracht van het InziendLicht ervaren, in het boek gesymboliseerd in de figuur van Luciwher, en in zichzelf de RechtvaardigeLiefde nog niet hebben ontdekt. Het is ook niet simpel om je aan de doctrine van het Licht te onttrekken. Per slot van rekening zijn de zielen die hier incarneren voor het overgrote merendeel zielen van Luciwher. Net als Luciwher zijn zij hier om een leerweg te bewandelen en een ontwikkeling zonder Liefde te ervaren. Het klinkt simpel, maar daar komt het op neer. Zelfs de meest rabiate wetenschapper en de meest overtuigde atheïst hunkeren diep in hun hart naar liefde, de Liefde. Ik heb nog nooit de argumenten gehoord in een analyse die inzicht gaf in de juistheid van een louter materieel model, een model waarbij geen enkele vorm van een god nodig is. Vaak verschuilen deze mensen zich achter het conundrum dat je niet kunt bewijzen dat iets niet bestaat. Maar al te vaak hoor ik materialisten op een wijze argumenteren waaraan een religieus gelovige een voorbeeld kan nemen. Met andere woorden, atheïsme is ook een geloof geworden - dat kan niet anders wanneer je het onbestaan van God niet kunt bewijzen, het is geloven dat hij niet bestaat. Het maakt overigens niet echt uit of je wel of niet in een god gelooft - hem maakt het niet uit. Het gaat om je innerlijke ontwikkeling, nooit als volgzaam gelovige van Jahwehgodallah of Brahmavishnushiva, altijd als Mariangela, de immateriële persoon of ziel die je in het diepst van je gedachten en gevoelens bent. Het is een kwestie van innerlijke ontwikkeling of je wel of niet in een God gelooft.

Maar meer nog dan het geloven in een God is het geloven in jezelf belangrijk. Het geloven dat je op eigen kracht het leven aankan, of beter, het weten dat je op jezelf kunt vertrouwen. Dat geloof en zelfvertrouwen komen niet vanzelf. Het is het resultaat van een innerlijke reis, een reis om jezelf te leren kennen. Hoe lang die reis duurt verschilt van persoon tot persoon. De ene bereikt dat punt met het volwassen worden, de ander doet er bijna zijn hele leven over. Misschien is het beter deze inschatting om te draaien -zoals zoveel in deze wereld- en stellen dat je pas volwassen bent als je het geloof en het vertrouwen in jezelf hebt bereikt. Daarover kan ik in ieder geval wel één criterium noemen, namelijk een verhoogt bewustzijn van alles wat er direct en indirect om je heen gebeurt en daar in je daden rekening mee te houden, misschien zelfs wel je daden op af te stemmen. Een persoon op de innerlijke reis heeft geen moeite voor zichzelf deze houding aan te nemen, het gaat welhaast als vanzelf. Een persoon op innerlijke reis maakt fouten, maar die rekent hij zich niet aan en leert ervan.

Waarmee we op de godsdiensten zijn uitgekomen die tot nu toe de mondiale scepter hebben gezwaaid. Zonder uitzondering praten zij de mensen een schuld aan vanwege fouten die je hebt begaan of die zijn begaan door eeuwenoude voorouders. De mens lijdt vanwege deze fouten, zeggen de oude godsdiensten. Een compleet onzinnige politiek-religieuze hersenspoeling. Ieder mens maakt zijn eigen fouten en leert daarvan - of herhaalt zijn fouten om daar uiteindelijk van te leren. Dat er aan het begin der tijden een erfzonde gepleegd zou zijn, of dat je via vele incarnaties nog veel te leren hebt, is een vorm van collectieve veroordeling die alleen te pas komt in de ideologie van heersers die hun onderdanen onder de duim willen houden. Die ideologie van de heerser is de ideologie van Luciwher. Door je een schuld aan te praten waar je vrijwel niet onder vandaan kunt komen, wordt je ontmoedigd op zoek te gaan naar de innerlijke Liefde, de verbinding met de Oorspronkelijke Wereld. Door een collectieve veroordeling wordt je het zicht op je innerlijke reis en het hervinden van je geloof en het vertrouwen in jezelf ontnomen. Je bent schuldig bevonden en veroordeeld tot de aardse hel van Luciwher en je wordt niet meer in staat gemaakt tot een bevrijding uit die hel. Je wordt in de tang

gehouden door 'de superieuren' -de geestelijken en de directeuren, de presidenten en de pausen, opperrabbijnen, groot ayatollahs, yogi's en goeroes- en de superieuren worden in de tang gehouden door het systeem. Iedereen wordt in de tang gehouden door het Luciwher paradigma³⁾, de Oude Geest die al bij de mensheid is sinds hij uit de bomen klom. Elke religie, werkelijk elke religie is terug te voeren op de Oude Geest. Mijn boek gaat over de Nieuwe Geest die de mens troost en hem vertelt waar de Liefde is te vinden, in hemzelf.

Misschien nog één aspect van "de Sleutel". Het is mogelijk de idee van het boek materialistisch te benaderen. Voor hen die het boek zo opvatten en hanteren wordt het dan een mentale therapie die niet veel meer doet dan het beestje 'verbeteren' waarin wij zijn geïncarneerd, niet veel meer dan wat elke psycholoog voor je kan betekenen - uiterlijke schijn. De meest wezenlijke verbetering is gelegen in de verandering die de mens en de ziel van de mens ondergaat wanneer je ontdekt dat je veel meer bent dan een stoffelijk wezen, en dat je ziel, de essentie van je wezen terugkeert naar het bewustzijn in zijn oorspronkelijke vorm en bestaan. Daarmee is dit boek geen religieus boek geworden in de conventionele betekenis van het woord - de religie van de Oude Geest kan worden vergeten, zoals en Aton en Jupiter⁴⁾ zijn vergeten. De Nieuwe Geest vind je in jezelf en is persoonlijk. Je ontdekt dan niet je eigen waarheid, maar jouw eigen onvervreembare aandeel in de ene waarheid, de Liefde. Dit is zo'n beetje de draagwijdte van dit boek, dat verder vol staat met artikelen, essays en analyses van wat ik zie in de wereld van de Oude Geest en hoe mensen daarmee ongelukkig zijn, zonder precies te weten waardoor. Neem het boek tot je in niet al te grote brokken. Lees stuk voor stuk en proef. *Vorrei che la saggezza molto sul vostro senso attraverso la vita, Manas Na'ala.*

Noten bij "De beknopte Na'ala"

¹⁾ In het boek probeer ik die keuze plausibel te maken met een verwijzing naar de natuurkundige wet van het behoud van informatie. In het materieel universum gaat niets verloren, want het materiële transmuteert binnen het materieel universum (toelichting). Immateriële informatie transmuteert op een vergelijkbare manier. De ziel van de mens verandert van staat na het overlijden van de materiële mens, met behoud van bewustzijn. In feite is het andersom. De ziel van de mens heeft bewustzijn in een voor materiële mensen niet waarneembaar immaterieel universum, een bewustzijn dat de herinnering daaraan tijdelijk -letterlijk door het bestaan in tijd- grotendeels verliest wanneer de ziel incarneert in het materieel universum. De ziel leeft en leert in incarnatie en draagt dat in het bewustzijn mee bij terugkeer in het immaterieel universum. Doordat het immaterieel universum -ik spreek overigens van de oorspronkelijke wereld- voor materiële mensen niet waarneembaar is, wordt het bestaan ervan en het bestaan van de ziel gemakkelijk ontkend. Of mensen slaan door in het tegendeel en geloven in allerlei zogeheten bovennatuurlijke hocus pocus. Het is verstandig deze materie zo nuchter mogelijk te benaderen en niet door te slaan in religieuze of paranormale zin, noch door te slaan in de zin van "wat ik niet kan zien, bestaat niet."

Het aannemen van het bestaan van je ziel en de immateriële oorspronkelijke wereld kan niet worden aangetoond door de wetenschap in de traditionele zin van het woord. Daarnaast is het kunnen terughalen van herinneringen aan het onstoffelijk bestaan voor de een makkelijker dan voor de ander. Het wordt vaak een herinnering aan een vorige incarnatie op aarde genoemd, of mensen hebben dromen over situaties die ze materieel niet hebben meegemaakt. Bij gebrek aan een waarlijk wetenschappelijke methode is het toch goed jezelf grondig te onderzoeken voor wat betreft de herkomst van deze herinneringen -dat kan een langdurig proces zijn-. Probeer te herleiden wat evident de verwerking is van je lief en leed in deze wereld en wat in de categorie "onbekend" moet worden geklasseerd. Probeer in alles patronen te ontdekken en ga bij jezelf na wat daarin "eigen aan jou" voelt. Zoek in dit alles niet de hulp van psychologen, goeroes, priesters, of wie dan ook die het ook niet weet. Je bent zelf de enige die wat je in jezelf vindt op waarde kan schatten. Kortom, probeer zo nuchter mogelijk om te gaan met je ervaringen, ook al kunnen die emotioneel enerverend zijn - behoud je rust en neem de tijd. Ga in vergadering met je innerlijke stem en hou je hoofd erbij. Het horen van je innerlijke stem duidt meestal niet op een medische conditie, maar op contact met je innerlijke hulpbron. Je innerlijke bron is altijd hulpvaardig en zal je nooit tot iets dwingen. Ik ervaar die innerlijke stem als een vriend uit de immateriële oorspronkelijke wereld, die me met raad terzijde staat. Maar ik heb ook eens iemand gesproken die het zijn zelfdiagnostisch programma noemde, maar dat was eerder een grapje van een computernerd. Het moet juist voelen wat je doet, dat is de bottom line.

Lees ook het artikel "Behoud van informatie" in de "Gesprekken" in dit boek.

2) Sommigen stellen zich de AllerEerste voor als de benevolente bebaarde patriarch -min of meer naar Christelijk model-, anderen meer in de trant van het Hindoeïstische Brahma -de abstracte creërende kracht achter alles-. De keuze is aan ieder persoonlijk, want niemand kan je dat vertellen, laat staan opleggen. De God die je in jouw cultuur hebt geërfd, heb je niet van binnenuit ontdekt, maar kwam van buiten op je af. God ontkennen kan natuurlijk ook, maar naar mijn inzicht ontken je dan voornamelijk jezelf of een aspect van jezelf - ook een leerproces.

Voor alle duidelijkheid, met de AllerEerste bedoel ik niet de God die vereerd wordt als Jahweh, God of Allah -de Semitische goden- en evenmin Krishna, Vishnu of Brahma -de Vedische goden-. Dit zijn de goden van het materieel universum en zij zijn niet anders dan 'modernisering' van nog veel oudere goden zoals Baäl en Indra, Viracocha, Odin en Zeus. De god van dit universum is nooit iemand anders dan Luciwher, de Oude Geest - uitgebreid geanalyseerd in boek vijf. De AllerEerste die ik beschrijf is de 'God' achter alles, dus ook achter de immateriële Oorspronkelijke Wereld. In de materiële wereld staat hij achter zijn zoon en dochter -zijn zonen en dochters- die hier het materieel experiment uitvoeren.

3) Het Luciwher Paradigma is het centrale begrip in de boeken van Na'ala. Het laat zich eenvoudig omschrijven als, de drang van buitenaf het innerlijk van de mens voor hem te bepalen. Het omgekeerde geldt ook- misschien nog wel sterker: de drang van de mens de oplossing van zijn problemen en de verlossing uit zijn positie buiten zichzelf te zoeken. Meer over het Luciwher Paradigma in het artikel met deze titel in "Gesprekken", waar in een andere afdeling ook "De Avonden van Satan" staan waarin meerdere kanten van dit leidend begrip worden behandeld. Een uitputtende omschrijving met nog meer voorbeelden is te vinden door op de site te zoeken via de index.

4) En ook Ishvara (Hindoe), Yudi (Chinees), Anu (Soemerisch), Assur (Assyrisch), Ra (Egyptisch), Teshub (Hittitische), Sabazios (Thracisch en Frygisch), Huitzilopochtli (Azteeks), Itzamna (Maya), Odin en Wodan (Noordse mythologieën), Dagda (Ierland), Être Suprême (Franse Revolutie), de Moedergodin (Wicca), Mahatala (Dayaks van Borneo), om er nog een paar te noemen.

De redeloosheid van het Licht

Kijk eens naar wat het universum ons brengt. Vernietigende straling, desastreuze ontploffingen, zwaartekrachtputten waar zelfs de atomen in je lichaam uit elkaar worden gerukt. Donkere materie en donkere energie, en volgens sommigen ook donkere stroming. Het is niet alles licht wat er schijnt. Wanneer ik met mijn camera een mens beeldvullend in de zoeker heb en ik zou uit kunnen zoomen, of de camera met een ruimteschip de aarde laten verlaten, en steeds verder zou kunnen gaan totdat de aarde een stipje is en zelfs ons zonnestelsel of verder nog, ons melkwegstelsel een puntje in het heelal is, dan moet de conclusie wel zijn dat de mens klein en onbetekenend is. Toch zijn we op deze reis nog niet verder dan een muizenstapje, want ons melkwegstelsel verdwijnt in een onherkenbaar niet als we verder reizen. De filamenten in het heelal waarop miljarden melkwegstelsels een plaats hebben worden zichtbaar wanneer we het verst kunnen uitzoomen, zo ver als wij weten, zo ver als onze waarnemingshorizon reikt. Draden en verdikkingen daarop met een structuur die nog het meest lijkt op die van een spons. Er is vast wel een animatie van te vinden. Zwarte gaten die materie vreten, melkwegstelsels die botsen. Vernietiging en destructie op een schaal die ons verstand te boven gaat. Wat wordt opgebouwd gaat teloor. Zonnen exploderen, werelden vergaan, zeeën verdampen, bomen worden kaal en wij, wij sterven zoals niets in dit universum blijvend is. Onze aarde wordt verschroeid -ben je tegen crematie, als je maar lang genoeg wacht verbranden we allemaal-, alle water verdampt, wanneer onze zon zich opblaast tot een rode reus. Wij zijn nog kleiner dan een atoom in onze eigen zon. Wij stellen niets voor. Hoe kunt u het Licht de rede noemen?

Op de schaal van het universum zijn wij onbetekenend. Wij leven ons korte leven en zijn bang voor de dood, niemand uitgezonderd. We verzinnen verhalen die ons gerust moeten stellen en ons moeten verzoenen met de idee van het niets. Religie heet dat. Het ene moment ben je er wel en het andere niet. Vernietigd als alles in ons heelal eindigt in dood. De een heeft het geluk een mooi leven te leiden, de ander spendeert zijn leven in de drek van het bestaan. Daarna gaan we allemaal dood en worden we zelf drek. Er komt geen goedmakertje voor hen die in erbarmelijke omstandigheden hebben geleefd. Geen straf voor hen die zich hebben verrijkt ten koste van een ander. Het universum heeft geen ethische beginselen. Kijk eens naar oude films en journaals, of misschien heeft u eigen films. Kijk naar die mensen, allemaal dood. De

dieren in die films, allemaal dood. In den beginne waren zij niet, toen leefden zij en gingen dood om weder te keren tot niets. Het is onvoorstelbaar aanmatigend van een kruimel op een zandkorrel, want dat zijn wij en daar wonen wij, te denken ook maar in de buurt te komen van de waarheid en de zingeving achter het universum. Als een amoebe die de werking van een kerncentrale denkt te begrijpen. Het is te zielig voor woorden te denken dat er ergens een God is die dit alles heeft bedacht en ten uitvoer heeft gebracht. Het is nog triester te denken dat een mens een God kan proberen te begrijpen.

Begrijp met goed, er zal vast voor alles een verklaring zijn en een zingeving. Ik denk alleen dat een mens die niet kan begrijpen en wellicht ook nooit zal kunnen begrijpen. Niet op een spirituele manier, maar ook niet op een wetenschappelijke manier. Wetenschappers zijn continu op zoek naar het recept van de cake, en zullen dat altijd blijven doen, maar ze zullen het nooit volledig in handen krijgen. Ze zullen daarom ook nooit weten hoe je vervolgens een cake moet bakken. En zo min als de wetenschappers met hun eenzijdige blik, ze doen niet veel meer dan alleen meten, nooit achter de kosmische waarheid zullen komen, zo zullen de magiërs, zoals u, evenmin ooit de waarheid verkondigen. Honderden, duizenden jaren hebben we last gehad van al die religieuze waanzin, waar een gewoon mens helemaal niet op zat te wachten. Gewone mensen willen brood op de plank en een dak boven hun hoofd. Geen gewauwel over hoe we ons moeten gedragen en welke straf ons boven het hoofd hangt als we dat niet doen. U beweert dat alles gemaakt is van Liefde, Licht en Schoonheid. Het is weer eens wat anders dan de tovertruc van een man (?) met een lange baard. Maar het is voor mij net zo goed onzin. Ik kan ook wel beweren dat alles is gemaakt van krenten water en meel, en daar een mooie filosofie omheen breien. Wie zegt zat ik ongelijk heb?

Het is allemaal zo zinloos, dat gefilosofeer over hoe alles tot stand is gekomen en hoe het allemaal verder gaat. Laten we eerst maar eens zorgen dat er op deze wereld niemand meer honger hoeft te hebben en dat niemand elkaar meer overhoop schiet of opblaast. Pas als we op een vreedzame en eerbare manier met elkaar kunnen samenleven, als we elkaar op elke denkbare manier de ruimte geven, dan kunnen we er misschien eens aan gaan denken wat er nog meer is. Zo lang mensen elkaar nog de hersens inslaan, zullen zij nooit kunnen nadenken over wat Liefde is, wat Schoonheid is, wat Licht eigenlijk is. Wat is Liefde als die kan omslaan in haat? En wat is Schoonheid? "Beauty is in the eye of the beholder", zoals de grote Shakespeare zei -in feite schreef hij, "Beauty is

bought by judgement of the eye" als parafrase van de eerste uitspraak die uit de Griekse oudheid stamt-. Schoonheid is hoe dan ook persoonsgebonden, hoewel het ons doorgaans als eenheidsworst wordt voorgehouden in de media. U werkt met onwerkbare principes, uitgangspunten. Ik denk dat nadat ik deze kritiek op u heb gegeven, u mij niet zal antwoorden. Voor mij schrijft u niet meer dan de zoveelste religieuze onzin. Daarom onderteken ik met Anonymus.

De evenredigheid van WarmeSchoonheid

Waar je je ook bevindt, ik hoop dat je dit leest. Anonymus, ik noem je liever Elckerlijc, omdat het secularisme en de gramschap waaraan jij bent onderworpen zo wijd verbreid zijn. Je secularisme, omdat je door je geloof in de steek bent gelaten, en je gramschap, omdat je zo lang bent bedrogen. Ik probeer niet te psychologiseren, verre daarvan, maar ik probeer je te begrijpen. Schrijf me toch nog een keer als ik er helemaal naast zit. Ik heb overigens het gevoel dat we het grotendeels met elkaar eens kunnen zijn, met een mooi groot glas donkerrode wijn bij het vuur in gesprek over het leven op aarde. Ik had ook afkeer, maar ben die voorbij. Voor zover je scepsis en verbolgenheid op mijn geschriften betrekking hebben, hoop ik met het volgende in ieder geval virtueel een vorm van vriendschap waard te worden. Soms schrijf ik ogenschijnlijk wat ingewikkeld, maar van wat hersenkraken is nog nooit iemand dood gegaan. Bovendien, wie zegt dat je deze brief in een keer lezen moet begrijpen. Ik heb hem ook niet in een keer geschreven.

Ik heb het sterke vermoeden dat Zarathoestra, Mozes, Jezus en Mohammed mensen waren met een oorspronkelijke inspiratie en een oorspronkelijk verhaal. Zarathoestra zie ik als de verbindende figuur tussen de Semitische godsdiensten en de Veda, de oorsprong van het Hindoeïsme. Mozes als de verbinder van het Egyptisch cultuurdomein en de erfenis van revolutionaire Kanaänieten. Jezus en Mohammed waren hervormers, ieder in hun eigen tijd. Laten we al deze mensen het voordeel van de twijfel geven en zeggen dat zij filosofen waren. Mogelijk profetisch filosofen die echter niet buiten de begrenzings van hun tijd konden treden. Een tijd die op de grote vraagstukken geen ander antwoord kon geven dan een op goden geënt antwoord - dat was hun basishouding. Daarnaast ben ik er van overtuigd dat niet deze profetisch filosofen, maar hun navolgers hun filosofieën gepolitiseerd hebben. Door de machthebbers werd uit de nieuwe lering een canon vervaardigd die

goed van pas kwam. Compleet met een hiërarchie en verdoemenis voor de zondaren. Dat was het moment waarop macht en inspiratie elkaars antipoden werden, de Oude Geest de macht overnam en het vernieuwende inkapselde zoals een vreemde cel wordt verorberd door een leukocyt. Op het moment dat de nieuwe filosofie staatsgodsdienst werd, begon het bedrog waar jij -en jij niet alleen- kwaad om wordt.

Vernieuwend waren de religieus filosofen, de profeten voor een nieuwe tijd. Een pantheon aan goden werd getransformeerd naar een enkele God. In mijn visie nog belangrijker was hun daaraan gekoppelde aansporing te streven naar de perfectie als mens. De oude goden waren geen voorbeelden, die moest je gewoon te vriend houden. De nieuwe monotheïstische God vormde een ethisch ijkpunt. De imperfectie van de mens hield niet automatisch het bestaan van het kwaad in, zomin als dat in het pantheon van de vele goden bestond - wel de wispelturige of zelfs rampzalige aspecten van de goden aan wie men moest offeren om hun

De symbolen van de drie monotheïsmen

genegenheid te verdienen. De introductie van het kwaad -de duivel, de satan- is van na de invoering van het monotheïsme, gelanceerd door theocraten die werden beheerst door de Oude Geest. De Oude Geest, ik heb hem nu al drie keer genoemd. Wie of wat is dat? De Oude Geest staat voor de instinctmatige ontvankelijkheid van de mens het sterkere boven hem te erkennen als autoriteit en de wil van de autoriteit te doen. Zo zijn wij geëvolueerd als mens, zo zijn wij opgevoed.

Het moment dat wij zelfbewustzijn verkregen, erkenden wij onze plaats in een door ons herkende hiërarchie en hebben wij er naar gestreefd ook zelf een top van de hiërarchie te bereiken. Behalve de top waar de goden wonen - de mens durfde zich, op een uitzondering na, niet te wagen aan het onverklaarbare. Het onverklaarbare God noemen die hiërarchisch overal bovenuit torent, is een kenmerk van de hiërarchie geordende mens. Hoe werkt dat? Wij zijn doordrenkt van de Oude Geest, met het mechanisme waar de Oude Geest de verpersoonlijking van is, het Luciwher paradigma. Het mechanisme waardoor onderscheid wordt gemaakt, het onderscheidend vermogen is onze kracht, waarbij echter nogal liefdeloos ook verschil in waarde wordt aangebracht: arm en rijk, dom en intelligent, hoogwaardig en laagwaardig, ga zo maar door, maar vooral goed en kwaad. Bovenal echter staat het Luciwher paradigma voor de wens de oplossing voor alle

problemen buiten onszelf te zoeken, het heil van buitenaf, van bovenaf te verwachten. De Mahdi, de Verlosser is daar het archetype van, terwijl het gelijk van de baas daar een afgeleide van is, elke baas. De koning, de opperpriester, echt je baas. Je begrijpt dat het rebelleren tegen die baas de erkenning van die baas is - dit is logica, geen gepsychologiseer. Dus Elckerlijc, waar komt je gramschap vandaan?

De oplossing van je problemen zoals ik dat zie, is niet het gevecht aan te gaan, maar de innerlijke reis te maken. Dat hoeft geen terugtrekken uit de wereld te betekenen, hoewel sommigen daar weloverwogen voor kiezen. Die afzondering uit de wereld zorgt er op zich niet voor dat je je onttrekt aan de Oude Geest. De enige manier om je daaraan en aan het Luciwher paradigma te onttrekken, is het zelfonderzoek juist niet begeleid door een medemens, een psycholoog of een ander vertrouwenspersoon. Zie dat zelfonderzoek als het kijken naar jezelf in de badkamerspiegel die nog bewasemd is. Je ziet slechts vaag je contouren en je kunt misschien al wat kleuren waarnemen. Gaandeweg je zelfonderzoek, waarbij je uiteraard eerlijk en oprecht voor jezelf moet zijn -er is niemand die je controleert of die sanctioneert-, zul je steeds meer jezelf ontdekken. Dit is geen zelfdiagnose die je op de dertigste of je vijftigste kan beginnen en met een paar jaar kan afronden. Het is de zoektocht naar jezelf, je ziel misschien wel, die je begint op het moment dat jij geëigend vindt -elk moment- en dat je verdere leven zal duren. Het begin van je innerlijke reis zal moeilijk zijn, alleen al door je onzekerheden en je voormalig vertrouwen op autoriteit, maar daarna kun je grote stappen nemen. Je zult ook behoefte hebben aan rustpauzes. Stel je dan voor dat je langs je weg een gastvrij hotel of een B&B vindt, waar je een eenvoudige doch voedzame maaltijd kunt krijgen en een comfortabel bed - bijvoorbeeld. Gaandeweg je reis zul je alles misschien weer in twijfel trekken, maar ook verfijningen en nuances aanbrengen. Hoe langer je reis duurt, hoe meer je de mens die je bent zult worden, je kunt hem begrijpen. Niet alleen begrijpen met je verstand, maar ook begrijpen met je hart, je gevoel. Niemand zal je meer kunnen voorschrijven wat je moet denken en voelen -van reclames tot en met politieke indoctrinaties-, terwijl de gedachten en gevoelens die je hebt echt zijn en van jou. Als je zover bent, heb je de Liefde ontdekt of je bent hard op weg daarnaar toe. Wie zich tijdens de zelfontdekking, de innerlijke reis, heeft teruggetrokken uit de wereld, zal daar uiteindelijk weer in terug moeten keren. Wie zich tijdens de queeste in de wereld handhaaft, zal merken dat zijn houding ten opzichte van de wereld verandert. Wat dat daadwerkelijk inhoudt is voor iedereen verschillend.

De aansporing van de profetische filosofen je perfectie te zoeken wordt door je innerlijke reis en de ontdekking van de Liefde verwezenlijkt, zonder het religieuze toneelstuk te spelen. Die innerlijke Liefde -geen narcisme- is niet te delen met een ander mens. Wanneer je de innerlijke Liefde hebt ontdekt kun je een ander mens wel de mens die je geworden bent laten meemaken. Wat je kunt geven is Warmte en Schoonheid.

Dit is alles wat ik in feite te zeggen heb. Meer niet. Wil je geen geloof hechten aan Licht, WarmeSchoonheid en Liefde als de fundamentele krachten van alles en wie wij zijn? Klinkt dat je nu juist allemaal veel te godsdienstig in de oren? Prima, laat het waaien. Mijn 'filosofie' heeft niets met godsdienst te maken. Het enige wat ik je vraag is zelf te onderzoeken of en hoe verstrikt je zit in het Luciwher paradigma, de krachten die op je inwerken en die je willen assimileren tot wie je niet bent. Lees de profetisch filosofen en filter de dwang tot hiërarchieke gehoorzaamheid er uit, overdenk en voel na wat er dan in essentie over blijft. Begin echter bij jezelf door aan jezelf te vragen wie je bent. Je krijgt altijd antwoord. Na verloop van tijd zul je mensen herkennen die ook op hun innerlijke reis zijn. Niet in een enge sekte, integendeel. Niet in een nieuwe godsdienst, integendeel. Niet in een politieke beweging, integendeel. Het zal bovendien blijken dat de waarheid die ieder voor zichzelf heeft gevonden een verbindende onderliggende laag heeft. Laat dat nou de universele waarheid zijn. Geen constructie of bedenkstel van mensen, maar een -onbeïnvloedbare- ervaring van mensen. Geen dogma, maar een continuüm. Geen dichotomie zoals goed en kwaad, maar een spectrum aan uitingsvormen. Geen exclusies, maar inclusies, niet om in te kapselen maar om op te nemen. Of dit allemaal verder gaat dan dit leven en deze aarde, zul je vanzelf merken - sluit niets uit.

Ik ken geen andere manier die mij inzicht heeft gegeven in wat en wie ik ben. De psychologie analyseert het beestje en niet de ziel. Politiek geëngageerd en sociaal bewogen bleek ik uiteindelijk toch steeds het belang van maar een te dienen, de leider. De profeten en filosofen konden het niet bij het juiste eind hebben. De laatste goeroe die ik heb beluisterd heb ik de deur uit gedaan toen ik een jaar of veertig was. Daarna is het naar mijn gevoel met mij alleen maar bergopwaarts gegaan - moeilijk, maar de moeite waard. Uit alles wat het leven mij geleerd had, heb ik dat behouden wat op de een of andere manier bij mij hoorde, hoort. Dat en wat ik zag toen ik mijzelf zag activeerde een veel grotere bron, hetgeen tegelijk de basis en de achtergrond vormt van wat ik heb geschreven. Ik zeg niet dat het Zarathoestra, de Veda's, Mozes, Jezus en Mohammed moet vervangen, maar wel wat de navolgers van

die oorspronkelijke geesten in een doctrine hebben opgeschreven. En voor zover het de profetisch filosofen wel kan vervangen, komt dat omdat zij niet buiten een religieus kader dachten, niet konden denken.

Je hebt volkomen gelijk wanneer je observeert dat schoonheid afhangt van degene die ziet, wanneer je bedoelt dat een mens niet iets anders kan zien dan die kan zien. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat wat een mens kan zien alles is wat er te zien valt. Wat je ziet hangt af van je ontwikkeling. Daar bedoel ik niet je intelligentie mee, je IQ, of hoe lang je op school hebt gezeten, maar waar je bent op je innerlijke weg. Het is mijn ervaring dat hoe verder je bent op die innerlijke weg, hoe meer je de schoonheid van het leven ziet en hoe meer je de warmte die zich in je bevindt kunt delen met anderen. Ieder mens heeft zijn persoonlijke variant van de Rede die in hem huist en de Liefde die hij ontdekt, mogelijk gemaakt door een juiste maat WarmeSchoonheid. Ieder mens heeft zijn eigen melange. Dat is wat elk mens uniek maakt, wat elke ziel uniek maakt. Als het natuurkunde zou zijn -de chemie uit een andere dimensie- zou je kunnen zeggen dat ieder mens zijn eigen formule heeft, waarbij WarmeSchoonheid de reagens is om de combinatie van Liefde en Licht mogelijk te maken. Niet de unieke combinatie van genen maakt ons ieder een apart mens. Die materiële combinatie is alleen gebaseerd op statistische uniciteit en is uniek op een manier zoals wanneer je een heel leven lang een pak kaarten kunt schudden en nooit twee keer dezelfde volgorde in de tweeën vijftig kaarten produceert. De mens is uniek op een veel fundamenteeler niveau dat de redkundigheid van dit universum verre te boven gaat, zoals bijvoorbeeld Grahams getal.

Vernietiging en destructie, zeg je. Exploderende supernova's voorzien ons van de materialen waaruit wij zijn opgebouwd, de grondstoffen en gereedschappen die wij nodig hebben om te bouwen en te overleven. Misschien is het mogelijk voor je om alle geweld en verandering te zien als een smidse. Een smederij waar de bouwstenen voor het leven in het heelal worden vervaardigd. Maar je hebt gelijk, uiteindelijk eindigt alles in dood. Uiteindelijk raken alle grondstoffen op en zal het heelal -zo zeggen de wetenschappers nu- eindigen in een Big Rip. Als het heelal eeuwig wil voortbestaan, moet het leven creëren om de onafwendbare entropie te vermijden - deze stellige zin zal ik proberen uit te leggen. Je noemde zelf al dat het heelal op de grootste schaal die door de mens waarneembaar is een sponsachtige structuur heeft. Dat wil zeggen dat de verdeling van energie in het heelal in onbalans is -het is niet gelijkmatig verdeeld-. Om een permanente gelijkmatigheid te bereiken, moet het energie toevoegen. Dat is ook goed te zien in een glas water

met ijsblokjes. De ijsblokjes smelten -er wordt energie aan toegevoegd- en uiteindelijk zullen water en ijsblokjes een geheel zijn. Het universum, als gesloten systeem, kan echter geen energie aan zichzelf toevoegen. De smidse van het universum creëert daarom de bouwstenen van het leven - aminozuren zijn aangetroffen in meteorieten die ouder zijn dan de aarde. Het leven organiseert vervolgens zichzelf. Als een contragewicht compenseert het leven de ontbinding waaraan het universum als gesloten systeem voortdurend onderhevig is. Het is het leven dat energie omzet in continuïteit. Het leven is de manier van het universum om entropie tegen te gaan. Echter, omdat het universum een gesloten systeem is, moet de toevoeging van energie -denk aan de ijsblokjes- ergens anders vandaan komen om de entropie te stoppen. Die energie, als het zo kan worden genoemd, is beschikbaar, maar die wordt niet gebruikt om de teloorgang van de organisatie van het heelal te voorkomen. Deze energie, deze warmte wordt gebruikt om het mogelijk te maken dat het heelal geen gesloten systeem meer is. Hoewel inclusief het leven alles in het heelal sterft -het uiteindelijk resultaat van entropie-, heeft dat zodoende alleen betrekking op het materiële universum. Door Warmte en Schoonheid vindt de ziel een uitweg uit het materieel universum en vindt de hereniging plaats met de Liefde.

Hoewel aan het bovenstaande stukje de tweede wet van de thermodynamica ten grondslag ligt, kan de conclusie die ik daaruit trek op geen enkele manier bewezen worden. Echter, op welke manier ik ook tegen de werkelijkheid aankijk, steeds wordt ik weer geconfronteerd met de realiteit die ik beschrijf. Dat er onder onze stoffelijke werkelijkheid een onstoffelijke werkelijkheid aanwezig is -sommigen zullen het een andere dimensie noemen- die op een veel fundamenteeler niveau onze werkelijkheid bepaalt. Dat het universum inclusief wijzelf onderhevig is aan entropie, aan sterven, moet betekenen dat er aan dit universum iets mist. In mijn schrijven is dat de Liefde, of preciezer gezegd, het samenspel van Liefde, Licht en WarmeSchoonheid. Ik herhaal het hier nog maar een keer, dit is geen theorie of een filosofie, maar voor mij een realiteit. Een werkelijkheid waar ik graag over vertel en waarvoor ik aandacht vraag. Niet om aanhangers voor mijn denkbeelden te verzamelen, want ik hoor niet thuis in het rijtje van de profetisch filosofen. Wat ik aanbiedt zijn woorden en betekenissen waardoor ieder mens zijn eigen woorden en zijn betekenis kan ontdekken. Gedachten waarna ieder mens zijn eigen gedachten kan vinden. Waardoor ieder mens los van de organisatie kan komen en niet meer, ondanks zijn eigen

sterfelijkheid, wordt gedwongen met zijn leven de entropie van het geheel te bestrijden. Om de warmte die hij in zich heeft of tegenkomt te gebruiken in zichzelf de liefde te ontdekken, de verbinding te vinden met de realiteit achter de stoffelijke realiteit, daar waar de Liefde is.

Niet meer bijdragen aan het geheel op de manier waarop de baas van het geheel dat van je verlangt, is geen daad van egoïsme of egocentrisme. Door de innerlijke reis te maken, door het resultaat daarvan, ben je in staat jouw bijdrage aan het geheel te leveren zoals die uit jouw wezen voortkomt. Dus niet per sé op een manier die de baas van je verlangt. De baas is niet redeloos, hij is de rede. Uiteindelijk zal ook hij de innerlijke reis maken, ook al is het omdat hij uiteindelijk inziet dat hij geen einde kan maken aan het sterven om hem heen. Hij is niet redeloos, hij is rede. Iedereen, jij, de buurman, de mensen aan de andere kant van de wereld, maken op enig moment de innerlijke reis en ontdekken de verbinding met de Liefde die in hen huist. Dat is zo zonder dit boek, hoewel ik met dit boek hoop te inspireren.

Wanneer een geestelijke in deze trant tegen mij sprak -met woorden als innerlijk en inspiratie, ziel en liefde-, kreeg ik daar als kind al altijd de kriebels van. Ik vroeg me dan af waar hij zich mee bemoeide. Nu begrijp ik dat niet het onderwerp mij de kriebels bezorgde, maar de wijze waarop met een zalvende retoriek de geestelijke mijn gedachten en gevoelens probeerde te peilen, te beoordelen en te beïnvloeden. Laat de leiders links liggen, elke leider, en vind je eigen weg. Elke weg die zuiver de jouwe is, is de beste weg.

De mens is niet klein, behalve in gestalte. Op grootheid staat geen kwantitatieve limiet, noch een kwalitatieve limiet. Ook al zouden wij het enig leven in het universum zijn, dan nog veranderen wij door onze aanwezigheid het universum. Noem dat maar niks - dat is niet zonder betekenis. Explodeert een supernova daardoor minder gewelddadig of brandt het vuur in de haard daardoor minder heet of verbruikt het minder hout? Ik weet vrijwel zeker van niet. Jouw en mijn aanwezigheid veranderen niets aan wat op het materieel niveau van betekenis is - daarom doet onze nietigheid er ook niet toe. Wat elk mens doet door zijn bestaan is de grondslag van zijn bestaan veranderen, uitbreiden. Door zijn hart te openen voor de Liefde, door in Warmte en Schoonheid een nieuw evenwicht te creëren met zijn Rede, het Licht, wijst hij de necrofacie en de kadaverdiscipline in dit universum af en zoekt hij zijn eigen weg - naar huis. De mens, zijn ziel, is een fundamenteel deeltje in het universum.

In de witte woestijn, buiten de Bahariyya oase ten westen van de Nijl, zat ik op een nacht buiten mijn tent en zag de met sterren bezaaide hemel. Ik moest denken aan de wijsgeer die zei dat de mens door dat schouwspel zijn nietigheid in het universum kon ervaren, maar ook zijn plaats in het geheel.

Beste Elckerlijc, zelfverklaarde anoniem, ik hoop dat je nu met een andere blik tegen "de Sleutel" kunt aankijken. Het gaat niet over de opvolgende religie met een nieuwe versie van waar je in moet geloven. Het gaat helemaal niet over religie en ik betwijfel zelfs of het een filosofie is. En tegelijk is het veel en veel meer, maar dat ontdek je wanneer je jouw innerlijke reis maakt. Ik wens je veel sterke en plezier toe, Manas Na'ala.

Onnatuurlijk gedrag

Geachte Manas Na'ala,

Met groot plezier en veel bewondering hebben wij uw stuk gelezen over "De Ziel in het Vlees". Uw vergelijking tussen het spreken voor het mannelijke en het luisteren voor het vrouwelijke trof ons bijzonder. Wij hebben vaak de indruk dat het tussen ons precies zo verloopt. Ons, dat zijn mijn partner en ik. Wij zijn twee mannen, twee homoseksuele mannen. Ik noem hem mijn partner, maar eigenlijk is hij mijn man, hoewel in ons land twee mannen niet mogen trouwen. Je mag bij ons zelfs geen homoseksueel zijn, daarom onderteken ik deze brief ook met een valse naam en maak ik ook ons land niet bekend - ik hoop dat u mij dat niet kwalijk neemt.

Uw stuk hoef ik hier natuurlijk niet te citeren, want u kent het zelf het beste. Uw beschrijvingen, vooral in "de weg van de verlegde paden", zijn zo mooi, dat ik er bijna een traantje bij heb weg moeten pinken. Prozaïsch en poëtisch tegelijk. Ik zou willen dat ik het zelf had bedacht. Een ding moet me echter wel van het hart. Hoewel u homoseksualiteit lijkt goed te keuren, doet u dat in uw stuk niet expliciet. Mijn vraag aan u gaat dan ook hierover. Ik vind de rest van uw boeken ook zeer interessant, maar het zou mij toch een fikse kater opleveren als u zich tegen homoseksualiteit zou uitspreken. Wij zouden graag uw stellingname vernemen, met een hartelijke groet van Juzaburo, ook namens Rosanjin

Beste Juzaburo en Rosanjin,

Het is niet mijn taak homoseksualiteit goed te keuren of af te keuren, noch enig ander handelen van welk mens dan ook. Meer antwoord heb ik niet voor je, want in de kern komt het hier op neer. Een stapje verder wil ik nog wel gaan, omdat het me vaak pijn doet te merken dat homoseksualiteit van mannen en vrouwen zo vaak veroordeeld wordt. Je weet misschien dat ik in mijn boeken meerdere malen vermeld dat mensen niet de kennis hebben andere mensen te beoordelen - laat staan veroordelen. Het duurt voor een mens vaak een heel mensenleven voordat die zichzelf begint te kennen. Voordat dat moment is bereikt beoordelen, en soms veroordelen, heel wat mensen zichzelf al - de bron

van heel veel pijn. Doe het niet, oordeel niet. Oordeel ook niet over degenen die homoseksualiteit veroordelen. Dat is moeilijk. Tja, het leven is niet makkelijk, zoals je absoluut zult weten.

Als het gaat om het samenleven van twee mensen van hetzelfde geslacht, inclusief alles wat daar ook bij hoort op het gebied van seksualiteit, is voor mij maar een ding belangrijk. Gaat het om twee mensen die van elkaar houden. Dat wil zeggen, twee mensen die elkaar door dik en dun steunen, solidair met elkaar zijn, elkaar warmte en geborgenheid geven. Elkaar opvangen als het moeilijk gaat en hartgrondig feest kunnen vieren wanneer het voorspoedig gaat. Als het zo mag gaan in diepgaande vriendschappen, dan mag het door niemand belemmerd worden als in die vriendschap ook het element van de seksualiteit voorkomt. Daar is niets onnatuurlijks aan, in die zin dat het in de vrije natuur ook gebeurt. Al het andere is gebaseerd op oordelen van mensen die niet zouden moeten oordelen.

Vaak heb ik moeite met extravagante uitingen van homoseksualiteit, zoals ik sowieso moeite heb met elk extravagant gedrag. Anderzijds kan ik me voorstellen dat mensen die in het verdomhoekje zitten, soms de behoefte of de neiging hebben door te schieten in het tegenovergestelde - extravagant gedrag is daar volgens mij een uiting van. Waarom ik moeite heb met extravagant gedrag heeft te maken met mijn inschatting dat dit hun zaak niet vooruit helpt en dat het vaak uitdagend bedoeld is tegenover hen die veroordelen. Zo bezien is extravagant gedrag een oordeel. Zoals ik net al schreef, oordeel niet over een ander mens. Ik kan begrijpen dat mensen met een gelijk doel zich verenigen, terwijl dit tegelijk het gevaar van de vorming van een sekte in zich draagt.

Jullie krijgen van mij dus geen stempel ter goedkeuring, zomin als ik zij die homoseksualiteit afkeuren of zelfs bestrijden zelf afkeur. Ik heb niets goed te keuren of af te keuren. Ik voel alleen blijdschap wanneer twee mensen elkaar vol warmte ondersteunen op het levenspad en hopelijk ook op hun innerlijke weg, met veel gevoelens van warmte, Manas Na'ala.

Liefdeloos

Beste heer Manas Na'ala,

De wereld zou er stuk mooier van worden wanneer de mensen uw geschriften zouden lezen en er naar leven. Het enige wat me opvalt in uw geschriften -waar ik niet geheel mee uit de voeten kan- is uw oproep vooral naar binnen te kijken. Maakt dat mensen niet juist kwetsbaarder, wanneer zij alleen op zichzelf staan? Dat moet toch zeker het geval zijn, vooral wanneer mensen elkaar geen liefde kunnen geven, zoals u zegt. Een korte opmerking en een korte vraag. Ik ben benieuwd naar uw antwoord, met een vriendelijke groet, Ernst uit Amsterdam.

Beste Ernst,

Ik denk niet dat de wereld er mooier van wordt wanneer de mensen naar mijn geschriften zouden leven. Het zou betekenen dat mijn teksten hun leidraad zijn. Dat kunnen zij in geen geval zijn. Ten eerste, het is geen boek met het recept van het leven. Ten tweede, als jij zo'n recept zoekt, dan zoek je op de verkeerde plaats.

Mijn boek beschrijft hoe het leven in elkaar zit, maar hoe dat voor jou uitwerkt, moet je geheel en al zelf ontdekken. Ik heb laten zien wat de valkuilen in het leven zijn. Of je het daar mee eens bent, is geheel aan jou om uit te zoeken. Ik heb ideeën gegeven hoe de valkuilen te omzeilen. Hoe jij dat doet, moet niet voortkomen uit wat ik zeg, maar uit wat jouw oplossingen zijn. Ik heb omstandigheden en voorbeelden gegeven hoe je op je innerlijke weg je reis kunt maken. Hoe jij je innerlijke weg aflegt, kan ik niet bepalen. Dat kun je alleen zelf.

Ik heb in vele essays voorbeelden gegeven van hoe de mens nog steeds onder invloed staat van de Oude Geest en hoe de mens verstrikt zit in het Luciwher Paradigma. Hoe jij je in de praktijk daaruit bevrijdt, staat niet in mijn boeken, maar in de dieptes van je hart. De algemene principes zijn in mijn boek te vinden, terwijl de bruikbare toepassing uit elk individueel mens voortkomt.

Als ik het goed lees, zeg je meer dan je schrijft. Misschien bedoel je wel dat na het lezen van mijn boeken je ogen zijn opengegaan. Dat je door het lezen geïnspireerd bent geraakt. Dat je ineens een uitweg ziet voor waar je altijd mee hebt geworsteld. Als dat zo is, dan ben ik blij voor je,

terwijl de rest van wat je zegt het gevaar in zich draagt dat je mijn geschriften tot een nieuwe religie maakt. Ik laat je het landschap zien, maar jij moet bepalen of je er zelf doorheen wilt wandelen.

De blik die naar binnen is gericht maakt de mens niet eenzamer of kwetsbaarder. Doordat je de blik naar binnen richt, de innerlijke reis maakt, ontdek je de mens die je werkelijk bent. Dat doet je in de wereld van de mensen juist sterker staan. Niet sterker in de zin van dominanter of de bovenliggende partij zijn. Sterker in de zin van standvastiger zijn en niet beïnvloedbaar door zaken waarvoor je niet vanuit jezelf kiest. Niet het materieel gewin is dan je leidmotief in het leven, maar de schoonheid van het leven, je waarachtigheid.

Mensen kunnen elkaar geen liefde geven, inderdaad. Wat mensen voor liefde houden is dierlijke aantrekkingskracht -adrenaline, dopamine, fenylethylamine-, waarbij romantiek het spel is dat gespeeld moet worden totdat de geslachtsdaad kan worden verricht. Het klinkt bot en misschien ben ik ondanks mijzelf inderdaad bot - het is geen opzet. Wat mensen na de daad bij elkaar houdt zijn de hormonen -endorfine, oxytocine en vasopressine- die binding veroorzaken. Mensen kunnen op een heel mooie manier solidair met elkaar zijn en altruïstisch. Met liefde heeft het echter niets te maken. Wat voortkomt uit liefde kun je pas geven, wanneer je de liefde in jezelf hebt gevonden. Die waarachtigheid kun je geven als schoonheid en warmte, niet gerelateerd aan enige hormonale functie, maar voortkomend uit de ziel van je zijn.

Opschorting van ongelooft

Wie anders is je partner dan een vreemde die je het vertrouwen geeft het beste met je voor te hebben. Voor je relatie kende je hem of haar niet en was diegene een vreemde. Als je relatie stukloopt, is de ander opnieuw een vreemde. Wanneer dat laatste het geval is, moet je partner tijdens je relatie een vreemde zijn gebleven, of het zijn geworden. In een goede relatie wordt de vervreemding opgeschort, zoals wanneer een schrijver de lezer of de toeschouwer ervan weet te overtuigen dat wat ze voor ogen krijgen het echte leven is. Door de kunde van de schrijver is de toeschouwer bereid voor de duur van het plot mee te gaan in de wereld van de verteller. Die overredingskracht om fictie vooralsnog voor waar aan te nemen wordt in een vakterm aangeduid met "opschorting van ongelooft". Doorgaans, zo niet altijd, is dit mechanisme ook van toepassing op relaties en huwelijken. Uit verliefdheid en lust draaien

partners elkaar een rad voor ogen met mooie verhaaltjes en beloften.

Aanhankelijkheid en trouw tussen partners zijn geen kwestie van liefde, maar -als de verliefdheid voorbij is- een vorm van solidariteit die op zich bewonderenswaardig is. Het trouw volharden in die solidariteit is te meten op een schaal die loopt van werkelijke solidariteit, via gewoonte naar de angst om alleen te blijven. Allerlei merkwaardige symptomen en bijwerkingen zijn het gevolg van die volgehouden lotsverbondenheid, waaronder de neiging te willen overheersen zoals je die bij vaak bij

de man waarneemt, als ook de neiging van de vrouw haar man te willen veranderen, of zelfs haar man te willen opvoeden als ware hij een groot kind. In de hutspot van karakterzwaktes en -sterktes vallen veel slachtoffers. Dit alles heeft niets met liefde te maken. Deze liefde die ons op aarde wordt voorgeschoteld is een opgekalefaterd snelklaar gerecht van ongezonde ingrediënten, geserveerd als een gourmetmaaltijd. Het soort maaltijd dat je eet wanneer je honger hebt, maar waar je altijd maagpijn aan overhoudt. Dit alles klinkt bitter, maar alleen wanneer je met een bitter oor luistert.

De ware Liefde is niet hier. Die Liefde heeft geen scenario nodig als om een fabeltje te kunnen geloven - het is geen geloven, het is weten. Je Liefde thuis is je harmonieuze aanvulling, zowel in het tegendeel als in het evenbeeld. Iedere dag leer je een nieuwe verdieping van de Liefde - je Liefde en je Geliefde. Geen competitie, maar een gezamenlijk doel. De harmonie die van niemand wordt verlangd en waar door iedereen naar wordt verlangd - het leren gaat altijd door en doet nooit pijn en is als een feest zonder kater de volgende dag. Je Geliefde is alles wat jij niet bent en andersom, en tegelijk ben je alles wat je Geliefde is, want dat wordt je gegeven. Hoor haar zingen en hoor hem brommen, hoor hem schallen en hoor het haar lichter maken. Voor altijd de jouwe zijn, is geen moeite. De mens is sowieso kwetsbaar en alleen, daar dragen mijn geschriften niet aan bij. De ontdekking van de Liefde in je binnenste binnenkant, maakt je daarentegen onkwetsbaar en met velen. Onkwetsbaar voor de Oude Geest, zijn doctrine van het Luciwher Paradigma, en het brengt je in het gezelschap van miljoenen en miljoenen die de Liefde kennen. Ik

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

hoop dat dit een beetje een antwoord is op je opmerking en vraag.
Schrijf anders weer, met warme gevoelens, Manas Na'ala.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Gesprekken

Verhandelingen bij de vuurplaats

Kennismaking

Een duidelijke herinnering aan onze eerste ontmoeting heb ik niet. Ik heb Manas natuurlijk ooit voor het eerst ontmoet, want ik kan me de tijd herinneren dat ik hem niet kende, althans niet persoonlijk. Ik zat niet

met hem op school en hij werkte niet bij mij in de bibliotheek. Waar hij werkt of werkte weet ik niet, alleen dat hij leraar is. Docent mocht ik niet zeggen van hem en leerkracht al helemaal niet. In zijn ogen is een docent iemand die doses toedient, receptjes toedeelt, alsof de leerling een patiënt met een defect is. Leerkracht was, net zoals arbeidskracht, zo mogelijk een nog viezer woord dan docent. Alsof je slechts een vanuit het management

gadegeslagen radertje in een productieproces bent. Hij vat het woord leraar op als een eretitel. "Je wordt pas leraar als een ander je zo beschouwt en niet door een of ander stom papiertje".

Ik ben niet echt jong meer, maar wel een stuk jonger dan Manas, terwijl Manas niet echt oud is. Hij komt soms wel een beetje ouwelijk over - oud is voor sommigen een scheldwoord aan het worden. Manas moest lachen toen hij mij dat eens hoorde zeggen, "woorden zijn als een aanval als je mensen wantrouwt en wanneer je in de verdediging schiet", met een wending in zijn stem waardoor je denkt dat hij je ook een raadseltje had opgegeven. Hij gebruikt woorden op zo'n manier dat je onmiddellijk denkt ze te begrijpen, maar die bij doordénken -en doorvóelen zou Manas er aan toevoegen- nog meer betekenen dan ze op het eerste gehoor leken te doen.

Wanneer ik voor het eerst bij Manas thuis kwam weet ik ook al niet meer. Ik weet nog wel dat we die avond behoorlijk de whiskyfles tot eeuwige vriend hebben verklaard en ik op de bank ben blijven slapen. Het is eigenlijk de enige keer geweest dat ik Manas enigszins aangeschoten heb meegemaakt; hij is een onmatig matig mens. Toen ik de volgende ochtend wakker werd, dacht ik even in het huis van mijn ouders wakker te zijn geworden. Een kort moment was ik weer een klein kind.

Het moet een jaar of zeven geleden zijn geweest, die onvergetelijke avond en nacht. Ik heb er altijd het gevoel overgehouden dat ik toen ergens in ingewijd ben. Vraag me niet waarin, want ik kan dat niet onder woorden brengen; het is een gevoel en toch ook een weten. Misschien iets in de trant van wat Manas zelf altijd zegt, "ik geloof niet, ik weet het zeker", opnieuw weer met die wending in de stem die tegelijk heel serieus is én een onderliggende relativering of een soort humor bevat - Manas is zo, serieus en relativerend tegelijk.

Toen ik die avond rond zeven jaar geleden bij hem aanbelde hing er geen naambordje "Manas Na'ala" bij de brievenbus, maar een met zijn echte naam, althans de naam waaraan de postbode hem herkent. De postbode, de belastinginspecteur, de garagist en anderen die rekeningen sturen. Namen en functies die uit een andere wereld lijken te komen als je de wereld van Na'ala binnen bent gegaan. Ik weet eigenlijk wel zeker dat de doorsnee mensen die nog niet de moeite hebben genomen kennis met hem te maken juist hem niet van deze wereld vinden en hem zelfs een beetje zonderling vinden -om het vriendelijk te formuleren-.

Manas had voor een pseudoniem gekozen om zijn teksten zelfstandigheid te geven, losgekoppeld van de persoon van de schrijver. "Je teksten zijn net als je kinderen. Je verwekt ze, maar vanaf het moment dat ze geboren zijn, zijn ze niet van jou maar van zichzelf," was het oordeel van Manas. Voor mij is Manas Na'ala zijn echte naam en ik blijf hem gewoon Manas noemen, in dit boek en daarbuiten. Hij had juist die naam gekozen omdat Manas veel op zijn echte voornaam lijkt, vertelde hij me. Manas betekent "je hogere zelf", waarbij hij benadrukte dat hoger niet beter betekent, maar meer gekozen is omdat die naam het deel van jezelf aanduidt dat niets met de concrete materiële wereld te maken heeft. Na'ala is via oude in onbruik geraakte talen de vertaling van zijn familienaam en heeft via die talen de betekenis "de erfenis van God". "Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, enzovoort. Kunnen we de naam AllerEerste niet gebruiken; dat klinkt lekker neutraal", bromde Manas er bij toen ik hem deze tekst voorlas.

De doorsnee mensen die nog niet de moeite hebben genomen kennis met hem te maken, schreef ik. Het is jammer dat door de eeuwen heen mensen zich zo weinig gelegen hebben laten liggen aan waar hun grootste belang ligt: hun eigen geluk. De doorsnee mens laat zich liever voeden met gemakkelijke hapklare brokken: een bevel van de koning, een preek vanaf de kansel, een artikel in de krant, een leuk deuntje

uit de hitparade. De gemakkelijke hamburger, de hapklare brok is sneller te veroveren dan de kennis om een gastronomische maaltijd te componeren. Als je Manas op straat ziet lopen of wanneer je met hem in dezelfde rij voor de kassa staat zal hij je hooguit misschien opvallen als zonderling. Niet als een bijzonder mens - want daar moet je moeite voor doen. "Is het dan gemakzucht dat de mens drijft?" vroeg ik Manas.

"Ook," zei hij, "maar nog veel meer angst. Angst voor het onbekende." Hij schoot in de lach, waarbij zijn whisky haast over de rand van het glas vloog. "Ik heb eens een keer bijna slaande ruzie gehad met een feministe. Zij wist natuurlijk niet dat ik die opmerking juist alleen tegen haar kon maken. Daar miste ze het vermogen tot zelfrelativering en de humor voor. Hoewel ik wel denk dat ze intelligent genoeg is om er later nog eens over na te denken en het pad van de humor alsnog te vinden. Tsjja, ik was nog geen twintig. Ik zei haar dat alle angst in deze wereld voortkomt uit het feit dat kinderen hoofdzakelijk door hun moeder worden opgevoed en dat de overgrote meerderheid van de leraren op de basisschool vrouwelijk zijn. Alle meisjes en zeker alle jongetjes worden opgevoed in een afhankelijkheid van hun moeder, hun jongen beschermend met een klamme verstikkende deken. En aangezien zij adem afsnijddend opgevoed worden zonder enige zinvolle notie omtrent de buitenwereld ontwikkelen ze een verlatingsangst. Hmm, allemaal een beetje gepsychologiseer natuurlijk, maar kijk eens naar de natuur. Daar worden de kleintjes zo snel mogelijk gespeend om hun eigen kostje bij elkaar te gaan zoeken. Wij mensen ploeteren maar door tot ver na de puberteit van de kinderen, hun en ons eigen leven vergallend. Terwijl we ze eigenlijk buiten de deur zouden moeten zetten. Als ze zich dan zo graag tegen de ouders willen afzetten, zoek het dan ook maar zelf uit." Een flauwe glimlach echode zijn eerdere schaterlach. "Het ligt dieper in de ziel natuurlijk dan het gedrag van het beestje waarin we verpakt zijn - een gebied als ik het zo mag noemen waar de psychologie geen weet van kan hebben, waar hoe dan ook de wetenschap nooit bij zal kunnen.

Natuurlijk zijn we juist in dit beestje verpakt omdat onze te leren 'les' analoog is aan de driften die het beestje beheersen. De eeuwige harmonie - sommigen noemen het liefde, maar harmonie is veel meer dan liefde- is in dit universum niet aanwezig. Liefde is hier echt niet, er bestaat hier geen omvattende schoonheid en het licht van de AllerEerste al helemaal niet. Het is juist dat verlangen naar de volstreekte harmonie die wij kenden voordat we hier in dit universum kwamen dat de echte grondslag is voor onze verlatingsangst hier. Kijk, traditioneel verlieten de jongen vroeger het ouderlijk huis wanneer ze een lief gevonden hadden.

Steeds maar weer het substituut voor de harmonie zoekend. Mensen trachten hun leven lang het gemis aan de echte harmonie te compenseren met het verwerven van liefjes en van materiële zaken. Mannen willen de nestgeborgenheid bij hun moeder vervangen en vrouwen de initiatiefrijke vader die de groep beschermt - het maakt niet uit of ze in hun jeugd echt dit soort ouders hebben gehad, het verlangen er naar zit in de aard van het beestje. Het verlangen, het verlangen. En niemand die niet in zijn ziel kijkt beseft waar dit verlangen vandaan komt.

Ik zeg dit absoluut niet vanuit een psychoanalytische benadering, maar alleen vanuit wat je spiritueel inzicht moet noemen. De psychologie zal je nooit kunnen geven wat een spiritueel zelfonderzoek je te bieden heeft. Al was het alleen maar omdat de psychoanalyticus weer een deskundige van buitenaf is die geleerd heeft in stramien te denken. Trouwens, wat jou als mens echt beweegt is niet aan een ander te vertellen en vaak is het zo dat je zelfs voor jezelf er de woorden niet voor kunt vinden. En bovendien, voor een spiritueel zelfonderzoek heb je je hele leven de tijd.

"Meende je dat nou echt wat je tegen die feministe zei?" moest ik toch van Manas weten. "Nee, niet echt natuurlijk. Maar ik krijg nou eenmaal de rillingen over mijn rug zodra ik met sektarisme te maken krijg - elke sekte. En dan krijg ik de neiging om een beetje te jennen. Actie om je bewust te worden, om hele groepen bewust te maken van een bepaalde misstand is natuurlijk

een waardige zaak, maar doorschieten in een gesloten geloofsgemeenschap is grotesk en het tegenovergestelde van wat oorspronkelijk werd beoogd.

Maar dat van dat puberen meende ik wel. Hindoes hebben een prachtige periodisering voor het menselijk leven. Echter de afzondering en de uittreding uit het maatschappelijk leven, de reflectie op het leven is bij hen de laatste fase. Het zou toch mooi zijn als we iets dergelijks de eerste fase van het leven zouden kunnen maken - de jaren van het

afronden van de opvoeding. Niet op een dogmatische manier vanuit leerstellingen, noch vrij filosoferend en ook niet als een soort initialisatie voor het volwassen leven, maar het zelfonderzoek waar ik het eerder over had.

Nu is de vroeg volwassen periode te vaak en teveel de periode waarin de zintuigen van onze kinderen volgegoten worden met rommel, waarin ze doof geschreeuwd worden, blind geblind worden, alsof het niet echt toegestaan is het begin van een eigen identiteit te kweken en ze in een eenvormig kader geklonken moeten worden voor de oorlog op het slagveld of in het productieproces." Manas zweeg en kreeg een voor mij onthutsende uitdrukking op zijn gezicht. Een kort moment zag ik een tragiek alsof hij precies in dat ogenblik het leed van de hele mensheid op zijn schouders had en het volgende moment zag ik de teleurstelling van een jongetje dat door zijn moeder een tweede ijsje werd geweigerd. Wat was echt en wat was interpretatie?

"Ik moet je toch ook nog even een beetje terecht wijzen," zei Manas aan het einde van ons gesprek tegen mij. "Je hebt het gehad over doorsnee mensen en over wat voor een bijzonder mens ik ben. Realiseer je dat niemand doorsnee is en dat je in ieder mens het mooie en bijzondere kunt ontdekken als je er maar genoeg moeite voor doet. Etiketten als doorsnee en ook zonderling zeggen niets over die mensen, maar iets over jou; dat je niet de tijd hebt genomen. Laat ongegronde speculaties liever weg." Bij het uitlaten klopte hij mij gemoedelijk op de schouders en zei glimlachend dat ik weer gauw langs moest komen. In het holst van de nacht was het stil en vredig op straat.

*

Behoud van informatie

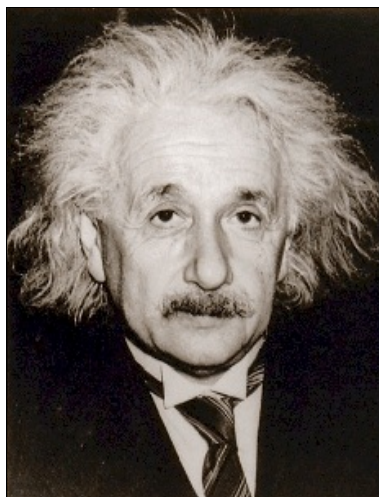
Sommige gesprekken met Manas gaan helemaal nergens over. Die schrijf ik natuurlijk hier niet op. Hij praat ook over de reizen die hij met zijn bus maakt en de landschappen die hij heeft gezien. Over een restaurant in een of ander dorpje waar hij heerlijk gegeten heeft. Hoewel hij geen schrokop is, kan je aan Manas zien dat hij van een goede maaltijd houdt. Hij kan er zelf ook wat van - koken. Maar er gaat bij Manas geen gelegenheid voorbij zonder een uitspraak waar je op zijn minst even over na moet denken; ik geloof dat hij helemaal niet over koetjes en kalfjes kán praten. Tijdens een maaltijd zei hij eens dat het enige dat je op deze

wereld eigenlijk zonder bezwaar kan eten vruchten zijn. Dat hij daarom vegetariërs zo hypocriet vond, omdat ze wel hele velden vol graan onthoofden en verorberen of koeien en geiten uitmelken. Vruchten worden je aangeboden door de natuur. Ik moet daarbij wel vermelden dat een dergelijke uitspraak ook tot Manas' humor kan behoren: wel serieus, maar ook weer niet geheel, prikkelend tot reactie door met opzet ongenueanceerd te zijn.

De meest memorabele gesprekken echter vonden vrijwel zonder uitzondering altijd plaats in de avond en vroege nacht. Ook zijn favoriete tijdstip om te schrijven, omdat de wereld om hem heen dan zo lekker stil is. Met iets te drinken na het eten opent hij dan het gesprek het liefst met een boude uitspraak. Dit keer zei hij, "Ons universum werd bewust gemaakt. Dat klinkt natuurlijk niet echt wetenschappelijk. Eigenlijk meer creationistisch; misschien peuren de mensen er wel een argument pro 'intelligent ontwerp' uit, ha, ha. Tja, wat is wetenschap eigenlijk? Wetenschap is een passant in de geschiedenis van dit universum. Zoals alchemie en astrologie voorbijgingen en hun nakomeling de scheikunde en de astronomie nu de scepter zwaaien. Zo zullen de kinderen hun kinderen baren en zelf afsterven. Wist je dat Isaac Newton en Johannes Kepler behalve astronomen ook astrologen waren?"

Het onderscheid in de wetenschappen zoals wij dat kennen was toen nog niet aanwezig. Newton was overigens ook nog alchemist. Sinds Albert Einstein is de oude natuurkunde echt voorbij en is die overgegaan in de kwantum fysica. Albert Einstein gaf het onweerlegbaar bewijs dat er meer dan drie dimensies zijn. Niemand voor hem had in de tijd een vierde dimensie herkend. Sinds de Verlichting zochten we naar bewijzen voor onze hypothesen, maar sinds Karl Popper zoeken we juist naar de falsificatie ervan. Kortom, mijn vriend,

daar waar wetenschap zichzelf graag presenteert als de definitieve methode voor de zoektocht naar de fundamenteën en dus de zin van het bestaan, zeg ik dat het wetenschappelijk denken slechts een stadium is dat wij in zijn huidige vorm achter ons zullen laten."

Albert Einstein

"Albert Einstein zag dus vier dimensies, waar alle anderen er slechts drie zagen. Je kunt je echter alleen nieuwe dimensies gewaarworden als je er ook de zintuigen voor hebt. We hebben zeven zintuigen: tasten, zien, horen, proeven, ruiken, tijdbeleving en degene die het vaakst overgeslagen wordt, onze geest - sommigen noemen dat het intuïtieve. Maar we hebben geen zintuig om met de bergen te praten of met de sterren, hoewel dat natuurlijk weer wel op dichterlijke wijze kan. Ik bepleit echt niet dat we naar de tijd voor het wetenschappelijk denken terug moeten. Ik ben hoe dan ook niet voor regressie, in welke vorm dan ook. Ik ben juist voor progressie en het niet in het wetenschappelijk denken blijven vast zitten. Wetenschap is goed voor de wetenschap, maar pas het toe op het dagelijks leven en je krijgt gure politiek waarbinnen het beleid belangrijker is dan de mens die quasi gediend wordt. Er komt een tijd dat we naar het evenwicht tussen het intuïtieve en het rationele gaan zoeken. Dat kan alleen als we als mensheid onze tekortkomingen accepteren, ook ons tekort aan mogelijkheden tot waarneming, en zo onze vrees kwijtraken. Het je bevrijden van de angst is de belangrijkste opgave waar een mens voor gesteld wordt."

"Ik dacht dat je iets zou vertellen over hoe dit universum werd gemaakt," merkte ik op. Je moet altijd genoeg geduld meebrengen wanneer Manas eenmaal op zijn praatstoel zit. Manas ging met zijn donkere stem rustig door.

"Ik lijk misschien een beetje af te dwalen, maar dat komt omdat uiteindelijk alles met alles te maken heeft. Er is zoveel dat in mijn hoofd en hart met elkaar verbonden wordt en soms is het lastig keuzes te maken om voor een ander niet als volkomen verward over te komen." Hij pauzeerde even om een slokje uit zijn glas te nemen. "Wetenschappers hebben het echt te hoog in hun bol. Ze stellen a priori de vraag naar de oorzaak, terwijl het antwoord op die vraag in dit universum beslist nooit zal komen. Ook al vraagt de wetenschap nog zo diepgaand en volhardend naar het waarom, er zal altijd alleen maar een antwoord komen op de vraag naar het hoe, niet naar het waarom. Wie denkt dat de verbanden in het leven causaal van aard zijn, zou ook het einde der dingen moeten kennen. Zo lang men dat nog niet kent, of in staat is te kennen, zijn de verbanden in het leven slechts temporeel. Zo lang zal ook de tijd bestaan; verbanden in tijd zonder werkelijk aanwijsbare oorzaak of gevolg. Voor wie het einde der dingen kent, bestaat de tijd niet meer, alleen de eeuwigheid."

"De wetenschap," hij sprak deze woorden uit met een glimlach en een lichte zucht alsof terug dacht aan misschien wel een jeugdliefde, "de

mens is te beperkt om oorzaken te ontdekken. De wetenschappelijke methode zal op een gegeven moment de grenzen van zijn waarnemingsvermogen tegenkomen. Zo kan niemand voorbij een zwart gat kan zien. Is het de deur naar een andere dimensie of naar andere universums misschien? Elke speculatie daarover, ook door wetenschappers, hoort niet meer tot het domein van de wetenschap, maar eerder tot dat van de science fiction; ook mooi natuurlijk. Toch is er wel een antwoord op de vraag waar een zwart gat toe leidt; de vraag zou niet bestaan als er geen antwoord mogelijk is."

"Laten we even niet beginnen met het ontstaan van het universum, maar met het einde ervan. Dan moet ik het eerst hebben over behoud van informatie. Behoud van informatie wil zeggen dat de fundamentele eigenschappen van een elementair deeltje nooit verloren zullen gaan. Wanneer je kwantum fysici vraagt naar de onderbouwing voor de stelling van het behoud van informatie, dan zal je als antwoord krijgen dat het een vast uitgangspunt is in de fysica. Met andere woorden, ze geloven dat, geloven dat. Het lijkt daarmee eerder op religie dan op wetenschap." Manas grinnikte wat en trok zijn wenkbrauwen op, alsof hij net een geweldige grap had gemaakt. "Het probleem met wetenschappelijke uitgangspunten is werkelijk dat ze eerder op een geloofsbelijdenis lijken dan op wetenschap. Toen Stephen Hawking, algemeen gezien als Einsteins opvolger, de mogelijkheid opperde dat zwarte gaten materie en energie naar zich toe trokken, in dat proces warmte afgevend -het is overigens veelbetekenend dat er warmte aan het universum wordt toegevoegd- en dat daardoor uiteindelijk een zwart gat zichzelf opeet, reageerden zijn wetenschappelijke vakgenoten eerder als de Inquisitie dan als weldenkende verstandige wetenschappers. Stephen Hawking had namelijk met zijn stelling de geloofsbelijdenis van het behoud van informatie geschonden. Als een zwart gat zichzelf opeet, wat is er dan gebeurd met de informatie van de deeltjes die in het zwarte gat gevallen waren? Die informatie moest toch ergens zijn gebleven? Nergens dus, zei Stephen Hawking."

"Als Stephen Hawking gelijk had dan zou dat betekenen dat er steeds meer stukken van het universum gewoon verdwijnen. En ook dat de voorspelbaarheid, de toetssteen voor elke wetenschappelijk theorie, in de prullenbak verdwijnt. Oorzaak en gevolg zouden ontkoppeld raken. En uiteindelijk zou het betekenen dat op niets wat we via de wetenschap weten vertrouwd kan worden. Het betekent dat we niet met een geordend universum, maar met een chaotisch universum te maken hebben. Dat er niets verstandelijks overblijft in onze wereld en dat er

door de tijd heen niets blijvends zal blijken te zijn. Stephen Hawkings idee legde niet alleen een bom onder de natuurkunde, maar de bijl aan de wortel van de gehele werkelijkheid. Stephen Hawking beweerde het niet alleen, maar hij droeg er ook het mathematische bewijs voor aan. Wetenschappers over de gehele wereld waren beducht en geïrriteerd door de bevindingen van Stephen Hawking -opnieuw een weinig wetenschappelijke houding, begrijpelijk menselijk, maar onwetenschappelijk-. Later is door zijn opponenten getracht de angel uit Hawkings theorie te halen om zo de paradox van het behoud van informatie te omzeilen. Er is namelijk een theoretisch natuurkundig bewijs geformuleerd waaruit blijkt dat beide waar kunnen zijn. Zowel informatie gaat verloren, namelijk wanneer men van buiten het zwarte gat naar dat zwarte gat kijkt, als informatie blijft behouden, namelijk wanneer men zich in het zwarte gat zelf zou bevinden. Stephen Hawking heeft die oplossing nooit geaccepteerd en het laatste dat hij er over heeft geformuleerd is welhaast een ontkrachting van zijn eerdere theorie. Wat hij zegt komt er op neer dat informatie die in een zwart gat gaat wel degelijk behouden kan blijven, mits je er van uit gaat dat er parallelle universums bestaan." Manas keek mij triomfantelijk aan, alsof het mij nu geheel duidelijk moest zijn wat hij bedoelde. Hoewel het erg interessant was wat hij vertelde, had ik geen idee van wat hij bedoelde. Wat had behoud van informatie of juist de paradox van Stephen Hawking te maken met het creëren van dit universum?

"Het heeft alles te maken met het beeld dat mensen van hun God hebben", zei Manas met een stembuiging die duidelijk moest maken dat het allemaal zo voor de hand lag. Omdat het voor mij nog steeds niet duidelijk was, vroeg ik hem naar zijn redenering. "Het beeld dat mensen van hun God hebben wordt voornamelijk bepaald door de tijd en de cultuur waarin mensen leven. Een talibaan in Afghanistan heeft een bepaald Godsbeeld en zijn nazaten over twee- driehonderd jaar hebben daar een andere visie op. Wat overigens duidt op een hogere ontwikkelingsgraad, want zogeheten primitieve stammen in Papoea hebben al duizenden jaren hetzelfde Godsbeeld. Trouwens, de simplen van geest -zij die alleen de moed hebben te volgen- waar dan ook houden vast aan een gemakkelijk Godsbeeld. Voor de meesten van hen is God iemand die vanuit zijn plaats op een wolk in de hemel als met een toverstaf de zaken op aarde bestiert."

"Wat is jouw beeld van God dan", vroeg ik Manas zo vlug mogelijk, want om er bij Manas tussen te komen is soms een hele kunst. "Mijn persoonlijk beeld is iets voor een ander gesprek. Ik kan je vertellen wat

ik heb gezien, ik kan je zijn hand op mijn schouder proberen uit te leggen, ik kan je zijn gesprekken met mij navertellen -sommige staan zelfs op papier-, ik kan pogen je mijn ontroering uit te leggen. Ik kan je mijn herinneringen vertellen aan de oorspronkelijke wereld - waar wij allemaal vandaan komen en naar toe terug zullen keren. Niets echter zal voor jou verhelderen wie God is. Wie God is daar moet je zelf maar naar op zoek, want de dag dat men daar benieuwd naar raakt breekt voor iedereen aan. Wat ik wel kan doen is uitleggen hoe de dingen werken, zin en onzin scheiden, verbanden leggen, aanwijzingen geven. Mijn boeken zijn dat ook: aanwijzingen of vingerwijzingen - hulp. En jij weet van wie.”

“Tijdens de Verlichting in Europa, de ruime honderd jaar tot aan de Franse Revolutie, kreeg het Godsbeeld een meer mechanistisch karakter; logisch als je ook weet dat in die tijd de eerste tekenen van de industriële revolutie zich aandienden. God werd eigenlijk zijn tovenaarschap ontnomen en er werd een klokkenmaker van hem gemaakt. Hij had het universum ontworpen, zoals een klokkenmaker het mechaniek van een klok had ontworpen. Eenmaal gebouwd functioneert de klok op zichzelf zonder verdere tussenkomst van de ontwerper. Uiteindelijk mondde dat in de tweede helft van de 20e eeuw uit in de bewering dat God dood was. God is echt niet dood, want dan zou niets meer bestaan. Het beeld van de klokkenmaker is echter zo gek nog niet, zij het dat het een beeld is als een ruwe diamant.”

Uit eerdere gesprekken met Manas wist ik dat ergens in zijn betoog de verschillende strengen ergens samen kwamen om een hechte kabel te vormen. Dit keer wilde ik dat moment bewust meemaken, in plaats van mij achteraf af te vragen hoe hij dat had klaargespeeld.

Newton getekend door Blake

“Zoals ik zei en in Het Verhaal schrijf is het universum gecreëerd.

Met een vonk van inspiratie kwam het universum dat wij nu kennen buiten de eeuwigheid tot wording; de wetenschap spreekt over de ‘Big Bang’. Als uit een exploderend zwart gat, je zou beter wit gat kunnen zeggen, kwamen alle voorwaarden om tot het universum te komen te voorschijn. In de derde zin van de Bijbel staat: ‘En God zeide: Daar zij licht! en daar werd licht’. Maar het betekent echt niet dat God het licht aan deed. Een betere formulering zou iets zijn als: ‘Dat het licht naar

binnen gaat'. Want dit universum is Lucifer gegeven om zijn visie op de vervolmaking van Gods harmonie te pogen te realiseren. Lucifer is geen kwaad monster, een duivel - de dichotomie goed en kwaad bestaat immers niet. Het zal je duidelijk zijn dat het Lucifers overigens zelf gekozen taak is in de chaos van dit universum orde te scheppen; hij is namelijk het Licht dat de rede is. Vanaf het begin van de tijd tot nu toe en tot het einde van de tijd is het Lucifers doel uit chaos en conflict een harmonie te creëren. De gelijkgestemdheid der elementen, de harmonie van het leven. Overall in het universum is leven ontstaan door toedoen van Lucifer; nogmaals, daartoe de middelen gegeven door degene die wij Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva; ik zeg liever de AllerEerste. En het is Lucifers eigen volk dat in dit universum tot stof wordt; in overeenstemming met mijn boeken moet ik eigenlijk het volk van Luçal zeggen: Luciwher en Alnatrea. Het volk van Eewhan is een ander verhaal; daar vertel ik later wel over, maar onthoud dat er aan dit universum warmte wordt toegevoegd. Cruciaal in het geheel is dat dit universum een universum in materie en tijd is, het is eindig. In gewone mensentaal, het is een project waarbinnen Luçal hun punt kunnen maken, waarin zij en hun volk kunnen leren over de bedoeling van de AllerEerste, over wat harmonie in de eeuwigheid betekent. Je weet zelf ook heel goed dat het leren uit boeken slechts beperkte kennis oplevert en dat de ware wijsheid alleen ontstaat door te leven. Dát is de authentieke wijsheid achter dit universum, alleen door de incarnatie in dit universum ontstaat inzicht."

Dit verhaal van Manas kende ik. Ik vroeg hem daarom wat dit alles te maken had met zijn betoog over de zwarte gaten en het behoud van informatie. "Zwarte gaten zijn in de menselijke perceptie plekken van het niets, een plaats waar we niet in kunnen kijken, waarin we niets kunnen waarnemen. De polemiek tussen Stephen Hawking en zijn opposenten maakt het duidelijk. Beetje bij beetje, kosmisch gezien, verdwijnt materie in een zwart gat, waarbij de informatie over dit universum verdwijnt, eindigt. Wanneer al het leven in dit universum zijn rondje heeft gemaakt, zal het allerlaatste zwarte gat het laatste zwarte gat in zich opnemen, zal de laatste informatie hier verdwijnen en zal het universum beëindigd zijn. Stephen Hawking kon zijn opposenten alleen beperkt tevreden stellen door te postuleren dat alle informatie over dit heelal behouden kan blijven wanneer je parallelle universums veronderstelt. Daar gaat de werkelijkheid ook Stephen Hawking boven zijn pet. Er bestaan geen parallelle universums, zoals er ook geen meerdere Luçals bestaan of meerdere AllerEersten. Wetenschappers

kunnen slechts denken in termen van materie. Buiten dit universum is er de eeuwigheid en daar komt dat wat is geleerd en wijsheid is, alle informatie uit het materieel universum terecht. We hebben inderdaad niet met een geordend, maar met een chaotisch universum te maken."

"Er blijft hier niets verstandelijks over en door de tijd heen zal hier niets blijvends blijken te zijn. In dit universum bestaan oorzaak en gevolg slechts in schijn in een poging orde en ordening aan te brengen. Er is in dit universum geen sprake van causale relaties, maar alleen van temporele relaties. Dat is omdat de oorzaak van alles in dit universum, het echte antwoord op de vraag naar het waarom, niet hier maar in de eeuwigheid te vinden is. Dat 'waarom' weet je pas weer wanneer je terug thuis bent. Daar ligt ook het moment van samensmelting van de wijsheid opgedaan in het materieel universum en het weten van de ziel. Wat tijdens je incarnatie hier steeds van binnen heeft geknaagd of is vermoed, komt thuis tot volle bewustzijn in het weten."

Het bleef even stil. Manas stond op uit zijn diepe fauteuil en schonk ons beiden nog een bodem in. Weer zittend zei hij, "Ik heb wel eens kritiek gehad van een moslim-kennis dat mijn verhaal teveel geënt zou zijn op de christen bijbel. Ik heb hem gezegd dat alle boeken van de ouden informatie bevatten die zal verdwijnen. De religies die nu nog leven hebben allemaal een scheppingsverhaal en wat ik zeg gaat voort op elke religie in welke tijd of cultuur dan ook. In het Hindoeïsme is er een cyclus van schepping en vernietiging van het heelal. Het wordt gecreëerd door Brahmā, behouden door Visnu en vernietigd door Sjiva, waarna de cyclus opnieuw begint. Je zou dus kunnen zeggen dat het witte gat explodeert en weer samenkomt in het uiteindelijke zwarte gat, waarna het weer explodeert als een nieuw universum. Over de Hindoe preoccupatie met het fenomeen van de herhalende cyclus, zoals ook reïncarnatie, moet je het Boek der Gedachten er maar eens op naslaan.

Alle religies zullen echter verdwijnen zo er al vele zijn verdwenen, zoals de oppergoden Ahura Mazda en Angra Mainju, Zeus en Jupiter uitgestorven zijn. Wist je overigens dat de naam Jupiter 'hemels licht' betekent, net als Lucifer? Treffend hè? De vader van Jupiter was Cronos, de tijd, en zijn moeder was Rhea, de aarde. En in het Hindoe epos Rig Veda komt Jupiter ook voor en wordt daar aangeropen als Dyaus Pitar, wat 'hemel vader' betekent in het Sanskriet. We zullen over niet al te lang op Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, zoals onze culturen nu terugkijken op die goden uit de antieke wereld, namelijk als achterhaald en niet meer bij onze ontwikkeling passend. Het enige dat uiteindelijk, nog tijdens dit universum, zal overblijven is het weten van de ziel. Het

weten waar je geen menner voor nodig hebt, maar dat ontstaat als je de wereld om je heen stil maakt en luistert in jezelf."

Het gesprek met Manas had mij deze keer flink heen en weer geslingerd, dusdanig dat ik wat duizelend naar huis liep. De informatieparadox, zwarte gaten en godsbeelden, goden van het licht. In bed merkte ik dat mijn hoofd nog aan het gonzen was. Leyla sloeg haar arm om me heen. Manas' verhaal was zo hecht als een zwaar volkoren brood.

*

In het hiernamaals is geen religie

"Kan jij het je voorstellen dat iedereen na zijn dood moslim blijkt te zijn, of toch ten eeuwige dagen Ahura Mazda blijkt te moeten prijzen? Of nog erger, dat moslims de God der wrake uit de Tenach tot opperheer blijken te hebben? Dat we allemaal onderdaan blijken te zijn van een bloeddorstige Viking- of Incagod?" Op de een of andere manier was de relaterende humoristische ondertoon, die eigenlijk altijd in Manas' stem aanwezig is, volstrekt verdwenen. Er kwam zelf iets triestigs over hem, dat zich vooral uitte in het met een wat gebogen rug naar zijn fauteuil lopen. Hij keek me aan met ogen die leken te vertellen dat ze wisten tegen beter weten in voor een hopeloze zaak te strijden. "Wat voor de een de hemel belooft te zijn, is voor de ander een regelrechte hel."

"Ik word soms zo moe van mensen, van zo'n Stephen Hawking met zijn parallelle universums. Je kunt net zo goed postulieren dat er verschillende hemels zijn, voor elke godsdienst een. Religies komen allemaal op hetzelfde neer. De ogenschijnlijke verschillen zijn allemaal het gevolg van het stadium van ontwikkeling van een cultuur, het laten bestaan van de scheidslijnen het gevolg van het willen behouden van macht. Wat dat betreft zie ik geen verschil tussen helende Amerikaanse televisiedominees en donder-prekende Iraanse Ayatollahs, maar dat terzijde. De uiteindelijke weg loopt naar de persoonlijke religie. Dat is overigens geen uiting van het ego-tijdperk, het ik-tijdperk."

Cronos en Rhea

Het vliegwiel kwam zo te zien weer in beweging. Manas had me daar over verteld. Dat ook al was hij het praten soms nog zo moe, bij de eerste woorden als het ware een

vliegwiel in hem ging draaien dat hem energie gaf. Dat kun je ook aan hem zien. De pretlichtjes, de sterren in zijn ogen komen dan terug. Hij ging even verzitten in zijn fauteuil naar een houding die eigenlijk bij veel jongere mensen hoort. Zijn gebaren werden breder.

"Leiders, zonder enige uitzondering, maken allemaal gebruik van mechanismen als straf en beloning, angst en bevrijding, dood en leven, armoede en rijkdom, isolatie en vereniging, vriend- en vijandschap, elke vorm van stok en wortel om een ander, de massa, naar de pijpen van de macht te laten dansen. Op elk gebied wordt het leven van een mens beheerst door deze methodieken: politiek, sociaal, psychisch, religieus, commercieel, op elk terrein. Er lijkt niet aan te ontkomen. Het enige wat in het voordeel van leiders spreekt is dat het ook mensen zijn, zielen."

"In het Boek der Gedachten noem ik dat het Luciwher paradigma, een gesteldheid waarin de mens zijn eigen tegenstrever wordt, zolang die mens in de zoektocht naar het ware en de waarheid blijft zoeken met de blik gericht op alleen het aardse belang. De mens die zichzelf de mogelijkheden uit handen slaat en laat slaan door leiders in zijn magistrale zoektocht naar de verloren liefde. Het woord liefde mag je van mij op elke manier vertalen: geborgenheid, zekerheid, angstvrij zijn, waarheid, waarachtigheid, noem maar op. Dat wat je, als je geluk hebt, in je kinderjaren voor een deel bij je ouders hebt gevonden, maar waarvan je ondertussen te weten bent gekomen dat het ook daar niet echt ligt en dat je er zelf naar op zoek zal moeten gaan."

Het "Luciwher paradigma zorgt er ook voor dat langzaam maar zeker de oude religies verdwijnen en de maatschappij seculier globaliseert. De oude religies hebben eenvoudigweg geen antwoord meer op de problemen waar de globaliserende wereld voor staat en kán dat ook niet meer hebben. Je zou kunnen zeggen dat alle religies, voorbije en nog bestaande, de Neanderthalers van deze tijd zijn die tot in een hoekje van een continent nog weten te overleven, maar ook daar uiteindelijk zullen uitsterven."

"De zoektocht is magistraal. Heroïsch durf ik zelfs te zeggen. Als ik een romanticus in de traditionele zin van het woord zou zijn geweest, zou ik er zeker tranen van in mijn ogen kunnen krijgen. De zoektocht, de queeste van de mens in dit koude kille chaotische universum overstijgt alles, laat elk fictioneel boek ver en ver achter zich. Er zijn geen superlatieven groot genoeg om mijn gedachten hierover in te kunnen uitdrukken. Juist, juist de onversaagdheid van die ontdekkingsreis laat je mededogen met de mensheid hebben."

Van de ouwelijke vermoeide Manas was niets meer over. Vuur en vlam waren de vehikels die dreven op lavastroom van zijn betoog. Zijn blik jong en dwingend, waardoor ik mij goed kon voorstellen dat Manas niet de man is die hordes vrienden kon maken. En ook weer had ik dat wringende gevoel dat hij meer zei dan ik hier op schrift kan stellen. Nog een geluk dat ik deze gesprekken al vrij vroeg in de reeks van hem mocht opnemen.

"Nog is de hoop niet verloren, noch het verlangen gedempt. Het materieel atavisme, de terugval naar de prégodvrezende tijd, kan die verwachting niet waarlijk doden, alleen verdoven. Breek in hemelsnaam ondertussen wel alle moskeeën af, alle kerken, synagogen en tempels, alle ashrams, yogazaaltjes en rebirthingbaden. Of maak er concertzalen van en musea, fietsenstallingen en pakhuizen. Zoek de liefde niet meer bij een ander, maar diep in jezelf. Diep in jezelf, op de bodem van je ziel zul je de liefde vinden, geborgenheid, zekerheid, angstvrij zijn, waarheid, waarachtigheid -plus nog een verrassing-. Het is die liefde die je zult vinden in een religieeloos hiernamaals. Het hiernamaals kent net zo min een religie, als wat we in dit universum hebben. Wat in dit universum voor religie aangezien wordt is niet meer dan een expressie van cultuur, opgezet en in stand gehouden door de machthebbers, gebruikt door de machthebbers om het volk eronder te houden. Door interne en externe vijanden en scheidingslijnen te creëren kan de machthebber met angst zijn macht handhaven. Vrees is altijd het middel waarmee machthebbers zich wettigen."

Neanderthal mens

"Om een uitspraak te lenen, tijdens je ontdekkingsreis heb je niets te vrezen behalve de vreeze zelf. Mensen die een loterij winnen, of juist niet, zeggen graag in hun leven één keer op wereldreis te willen gaan. Ik zeg dat die wereldreis niets voorstelt bij de innerlijke reis die geen geld kost."

"Uiteindelijk zul je mensen gaan herkennen die ook op reis zijn, de grote expeditie ondernemen, de queeste. Je zult merken dat ze je niets te vertellen hebben en alles te zeggen. Dat er geen wil meer is macht en invloed over

je uit te oefenen, maar niet anders dan mededogen en meebeleven. Als dat geen liefde is."

"De Neanderthalers sterven langzaam uit. Na hen kent de nieuwe mens mogelijkheden die geen Neanderthaler in zijn stoutste dromen heeft kunnen vermoeden. Zelfs Amerikaanse presidenten verdwijnen, Chinese partijbazen, zoals ooit de Romeinse keizers. Het zal vrijwel geruisloos gebeuren."

Op weg naar huis kon ik in de wind het begin van het voorjaar ruiken. Ik kon bijna niet wachten om thuis te zijn, want ik wilde Leyla liefkozen.

*

Het Luciwher paradigma

"Manas, ik zou eigenlijk wel iets meer over het Luciwher paradigma willen weten. Heb ik het verkeerd als het overeenkomt met 'la condition humaine' van Malraux? Hij beweert dat de mens het vermogen heeft om te denken, maar het denken is ook de bron van ons lijden." Op de opname hoor ik mijzelf harder praten en iets verder weg het gerinkel van serviesgoed; Manas was in de keuken. Een van de genoegens van Manas' gastvrijheid is dat hij altijd de tijd voor je neemt. "Als jij spreekt over het Luciwher paradigma, dan zeg je iets vergelijkbaars volgens mij. Namelijk, de mens wordt zijn eigen tegenstrever wanneer hij zich alleen bezig houdt met het aardse, het fysieke. Ik interpreteer dat als: de mens raakt gevangen in een web van zijn gedachten waar niet meer uit te komen is, alsof je in een eeuwige cirkel, in een tredmolen rond draait. Wat er zich in dit universum buiten de mens bevindt is zo veel dat het niet meer te bevatten is. De immensheid van het heelal, het soms ondraaglijke van het bestaan is te groot voor onze gedachten. Helemaal niet onvoorstelbaar dat zo velen zich liever benevelen met alles wat er voor handen is op deze aarde."

"Ja, de ene zoekt het in drugs en drank, weer een ander in geld en status. Weer een ander in het fanatiek volgen van een religie of fervent aanhangen van een politieke stroming. Alles om kader, organisatie en hiërarchie aan te brengen," zei Manas terwijl hij met een dienblad terug naar de kamer kwam. De pretlichtjes in zijn ogen waren weer aan. Hij zette een grote sterk ruikende kop koffie voor mij neer en een nog grotere met geurende thee voor zichzelf. "Heerlijk, Darjeeling Lingia brengt me altijd terug naar mijn jeugd. Opmerkelijk iedere keer weer, dat geuren de oudste geheugenplaatsen in onze hersens weten te activeren. Grappig orgaan, hersens." Het was stil in de kamer. Beiden

hingen we met onze neus boven de dampende koppen, de geur opsnuivend en licht slurpend een eerste slokje nemend van de nog iets te hete drank. Door het iets openstaande raam kwam het geluid van autobanden over nat asfalt binnen van een auto die over de rivierdijk reed waarlangs Manas woont. In de verte klonk het langzaam wegstervende geluid van een wegrijdende trein. Het was mistig en geluiden dragen dan ver. "André Malraux was een prachtig schrijver, veel meer een literator dan ik, hoewel het hem bij het schrijven, volgens eigen zeggen, meer om de inhoud ging dan om de vorm. Ik probeer mijn hoofd en mijn hart zo goed als ik kan op papier te zetten, zonder nou

meteen op de literaire kwaliteit te letten. Het gaat om de inhoud en dat dat dan soms een ingewikkelde zin oplevert heeft ook een functie. Ik span mij in om zaken, hoe complex soms ook, in de juiste woorden te gieten en vraag van de lezer een vergelijkbare inspanning. Dat wat op het kruispunt van hoofd en hart ligt codeer ik in geschreven taal en de lezer die wil begrijpen ontkomt er niet aan die met een vergelijkbare inspanning voor zichzelf te decoderen. Zo werkt taal nou eenmaal. Wie een hapklare brok wenst, is bij mij aan het verkeerde adres." We namen beiden nog een slok van onze dranken, terwijl Manas mij vriendelijk glimlachend aankeek.

"Volgens Malraux", begon Manas, "wordt de mens gedreven door drie mechanismen: seks, droom en dood, die tezamen 'la condition humaine' inhoud geven. Hij meent dat alles wat in deze wereld liefde wordt genoemd in feite lust is en de drang tot voortplanting. Zo poogt de mens, overigens vruchteloos opnieuw volgens Malraux, zijn eenzaamheid op te heffen. Het dromen is volgens hem niets anders dan een poging het rauwe bestaan van een vernislaag te voorzien. Alles wat cultuur is, het tegenovergestelde van natuur, is verzonnen om het bestaan zin te geven en ons de illusie te geven dat we het leven in eigen hand kunnen nemen. Verder staat ons leven in het teken van het pogen de dood te verloochenen. Het krijgen van kinderen is louter een poging op de een of andere manier in naam eeuwig te leven. Elke poging iets na te laten, een boek of een fraai gebouwd huis, is een mislukte poging de onherroepelijk naderende dood te misleiden. Elke stap die wij zetten is een poging van de dood weg te vluchten, terwijl wij juist met iedere stap dichterbij naderen

tot het graf dat de dood reeds voor ons heeft gedolven, nog steeds allemaal volgens Malraux," zei Manas terwijl hij de trap op liep.

Hij liep naar zijn boekenkast en trok er het boek van Malraux uit. Na wat zoeken onderstreepte hij weer naar beneden komend voor mij de volgende passage, waarin de hoofdpersoon Kyo zegt: '(...) dat het diepste van de mens uit angst bestaat, uit het besef van zijn eigen noodlot, waaruit alle andere vrezen geboren worden, zelfs voor de dood, maar dat opium daarvan bevrijdt (...). Je kunt altijd de verschrikking in jezelf vinden. Als je maar diep genoeg zoekt.'

"Behalve wat Malraux schrijft, zijn er nog drie andere zaken die je in beschouwing moet nemen. Ten eerst schreef Malraux 'la condition humaine' in dezelfde tijd dat in Duitsland Adolf Hitler aan de macht kwam. Daarnaast het andere machtsblok, het zojuist gevormde communistisch Rusland van de Bolsjewistische revolutie. Wat dat voor de tijdgeest in Europa betekende kun je zelf nagaan. En vanzelfsprekend daaraan gekoppeld moet je je ook bedenken dat Malraux een aanhanger van het nihilisme was. Volgens de filosoof Nietzsche wordt het nihilisme ondermeer gekenmerkt door het feit dat aanhangers van het nihilisme menen dat geen enkele morele waarde een absolute geldigheid heeft en dat elke moraal subjectief is. Dat geldt ook voor een begrip als waarheid. Verder, dat God dood is en dat de mens volkomen alleen staat."

Buiten begon het nu bij vlagen flink te regenen en te waaien. Manas stond op om het raam dicht te doen. Hij had zijn huis zelf ontworpen. Althans, hij was op het erf van een vroegere geliefde ingetrokken in de schuur die hij naar eigen smaak had verbouwd. In de grote lege ruimte had hij een verdieping gebouwd waar zijn badkamer en slaapkamer zich bevonden en twee bescheiden gastenkamers, terwijl ongeveer tweederde van die verdieping een soort omloop vormde waar zijn boekenkasten stonden en vanwaar je naar beneden keek naar de grote huiskamer. De huiskamer werd gedomineerd door een grote open haard precies in het midden. De schoorsteen en de kap hingen vanaf de nok van het dak tot boven het vuur. In de schoorsteen had hij een warmtewisselaar laten aanbrengen, zodat de hitte van de open haard via radiatoren de andere ruimten kon verwarmen. Manas stak het vuur aan, want de dampigheid buiten werd ook binnen voelbaar. Hij sprak rustig verder, terwijl hij het vuurtje oprakelde tot het een vuur werd.

"De angst van het bestaan, voor het alleen zijn is werkelijk inderdaad de grootste angst die de mens kent. Niet het alleen zijn op zich, want er zijn talloze vrolijke vrijgezellen, maar de idee daarachter dat daardoor alle anderen je potentiële concurrent of vijand zijn. Waarmee de angst voor

het bestaan hetzelfde blijkt te zijn als de angst voor de dood. In een wereld van materieel overleven kan iedereen je tegenstrever zijn. Daarom is het zaak om alvorens je wat dan ook doet in dit leven, bijvoorbeeld op de grens van de pubertijd en volwassenheid, er voor te zorgen dat je voorbij die angst geraakt. Dat kan op vele manieren, maar er zijn er slechts weinig die bestendig blijken te zijn. Het accumuleren van bezit en rijkdom is in ieder geval contraproductief, omdat de vrees voor het verlies daarvan de angst alleen maar doet toenemen."

"Inderdaad worden liefde en lust vaak verward, vooral door jonge en vooral onervaren mensen; ik heb het zelf ondervonden. Maar juist omdat die schepen steeds zonken en ook omdat met het ouder worden de lust toch wel afneemt, wordt de zoektocht naar de liefde steeds duidelijker. Die zoektocht is geen cultureel vernisje om de dood te misleiden, maar dat wat overblijft juist als je dat laagje afkrabt. De ontdekking van de liefde geeft de dood juist zin en daardoor verdwijnen alle angsten. De ontdekking van de liefde maakt je onkwetsbaar," hij benadrukte de eerste lettergreep van onkwetsbaar, "omdat je daardoor herkent dat het rauwe bestaan nog rauwer is dan je al dacht, althans het naakte bestaan wordt dan het best zichtbaar. Wanneer je de onverholen rauwheid accepteert als gegeven in plaats van schrikbeeld, kan niets je meer deren! Het is verstandiger de afwezigheid van de liefde in dit universum onder ogen te zien, dan als een kip zonder kop in paniek vruchteloos die liefde na te jagen. De ontdekking van de liefde in jezelf en het aanvaarden van de dood maakt het leven zo intens als intens kan zijn. Het leven in alle betekenissen van het woord. Leven is liefde, in leven zijn is het ultieme bewijs voor het bestaan van de liefde."

Manas stond op om nog eens in te schenken. Hij is een liefhebber van een eenvoudig soort schoonheid zoals het gebruik van materialen in zijn huis laat zien. Hij had de zorgvuldig uitgekozen vakkennis van volslagen ambachtslieden aangewend om allerlei materialen in zijn huis tot nieuw leven te wekken. Door dat te doen zoals Manas had gedaan, had zijn huis warmte gekregen. Een warmte en een schoonheid die niet uit een folder komt, maar uit de geest van een mens. "Het klopt dat elke poging erflater te zijn futiel is; kinderen, boeken, huizen, wat dan ook. Want de aarde zal verzvolgen worden door de stervende zon en het stervende universum zal verslonden worden in de grote eindslurp. Elke poging om in het materiële iets bestendigs te creëren is nutteloos, omdat dit universum niets bestendigs kent. Dat het nutteloos lijkt te zijn, wil niet zeggen dat je het dan maar moet laten. Echter, niet het creëren om greep op de werkelijkheid te krijgen, maar het creëren om vorm en

inhoud te geven aan jezelf geeft zin aan het leven; opnieuw, leven in elke zin van het woord. Zelfs al zou god dood zijn, of op zijn minst met pensioen of op vakantie, dan nog zou deze zelfverwezenlijking alleen al de moeite van het leven waard zijn."

Een sterfelijk bestaan

"En dan de bewering in het nihilisme, dat de waarheid niet bestaat. Ik zeg nogmaals, kijk om je heen. Dit universum in zijn onverbloemde ongenaakbaarheid is de waarheid. Het bestaat dus het is waar. Het is alleen niet de hele waarheid. Echter, de gehele waarheid is voor een mens in dit universum niet kenbaar. Ieder heeft zijn eigen deel van de waarheid dat nooit in conflict kan zijn

met de waarheid zoals die door anderen gevonden wordt. Om dat conflict te vermijden hoef je niets te doen of te laten anders dan waarlijk in jezelf af te dalen. Terwijl die eensgezindheid nooit bereikt zal worden, zolang iemand de dogma's van buiten zichzelf aanhangt. Een probleemstelling van Malraux was de positie van het individu binnen het collectief en de interactie tussen het individu en het collectief. Niet onvoorstelbaar, omdat de Russische revolutie in zijn tijd plaatsvond. Mijn antwoord ken je nu."

"Wat is nu het korte antwoord op de vraag naar de overeenkomsten en verschillen tussen Malraux' 'la condition humaine' en het Luciwher paradigma?" Ik vroeg het maar even omdat ik het duidelijk wilde hebben, ook voor deze weergave van dit gesprek en omdat de verhandeling van Manas erg ingewikkeld was geworden. "Op grote vragen bestaan geen korte antwoorden," zei Manas met een geamuseerde grijns. "Je kunt soms net zo ongeduldig zijn als ik vroeger was. Als ik een ding heb geleerd in mijn leven is het nooit te haasten. Een schrijver maakt ook niet in een ommezien een mooie houten tafel; dat kost tijd en aandacht. Groeien gaat langzaam en als iets niet langzaam groeit is het een pathologisch gezwel."

"Maar om je een hint te geven, 'la condition humaine' is een hond die zijn eigen staart probeert te vangen. Het is een cirkelredenering. Een aanhanger van het nihilisme, en in zeker zin ook een aanhanger van het existentialisme -daarover elders in dit boek meer-, stelt de dood centraal. De rest van de stellingen zeggen dat alles wat we in het leven doen is om de dood te verbloemen, te ontkennen, te ontvluchten. En

omdat dat zinloos is en daardoor alles in het leven nihil van waarde is, wordt de dood het centrale gegeven; dat is het enige waar we zeker van kunnen zijn in de redenering van het nihilisme."

"Het Luciwher paradigma impliceert iets vergelijkbaars," ging Manas verder. "Er is alleen een groot verschil. Het nihilisme is cynisch van aard, terwijl het inzicht in Luciwhers paradigma tot gevolg heeft dat je er je aan kunt ontworstelen. Door het zinvolle in het leven te creëren, geef je bestendige betekenis aan jezelf. Dus als een premisse uit het nihilisme onwaar blijkt te zijn, kan de conclusie al niet meer geldig zijn. Juist door te accepteren dat het leven hardvochtig en liefdeloos is, maak je de weg vrij de liefde in jezelf te vinden. De liefde, niet het romantisch concept uit een kleffe film, maar wat ik een vorige keer zei: waarachtigheid, waarheid, geborgenheid, zekerheid, angstvrij zijn en nog veel meer."

"Het is je bijna niet voor te stellen," zei ik Manas duidelijk uitdagend, terwijl ik het antwoord zelf wel vermoedde. "Hoe kun je de liefde in jezelf ontdekken, als er geen liefde in dit universum is?" "Dat, mijn jonge vriend, is het mooiste mysterie van het bestaan," terwijl hij breed lachend en met toegeknepen ogen mij de uitdaging terugkaatste. "Kort gezegd, want daar hou je blijkbaar van, is dat nu het ultieme bewijs van het bestaan van god." "Bedoel je niet de AllerEerste?", plaagde ik verder.

*

Het onbruik van het waarom
of het belang de betekenis van woorden te kennen

Dit keer was ik niet 's avonds bij Manas, maar op een zeer warme middag in de zomer. Zo'n middag waarop de zwaluwen energiek kwetterend heen weer vliegen, alsof zij de enige zijn die met het heftig wapperen van hun vleugels de lucht in beweging kunnen brengen. Het gras rook zo verzadigd en groen, dat een koe er rechtstreeks volle roomboter van had kunnen maken. Waren de uitbundige kleuren van de bloemen ontworpen om door ons waargenomen te worden, of waren wij ontworpen om ze te kunnen zien? Een dag van eens per zomer. Het ontbrak er aan dat de buurman verderop rustig tokkelend op zijn gitaar zat te spelen. We zaten onder de parasol in Manas' tuin met grote glazen vol ijs en citroenlimonade.

Er ontspon zich een gesprek dat ik deze keer niet als gesprek zal weergeven. Het bevat zoveel informatie dat het, hoewel ik het niet echt

pretendeer, mogelijk in de buurt komt van een samenvatting van wat Manas allemaal heeft geschreven. Mijn vragen en wat ik verder inbracht vond ik bij het teruglezen alleen maar storend.

We spraken totdat de schemering zich aan kwam dienen en Manas het evenlicht aankondigde. Het evenlicht is zo'n kenmerkende Manas-observatie; ik had het althans nog nooit eerder van iemand anders gehoord. Het evenlicht is niet hetzelfde als de schemering, het is onderdeel van de schemering. Het is dat deel van de dag waarbij het natuurlijk licht en het kunstmatig licht perfect met elkaar in evenwicht zijn. Dat evenwicht geldt zowel voor de intensiteit van het licht als voor de kleur van het licht. In het evenlicht is het blauwer wordend natuurlijk licht net zo blauw als het kunstlicht gelig is. Het evenlicht duurt maar enkele minuten en na er even van genoten te hebben is het 't sein voor Manas om een glas in te schenken en de voorbereidingen voor de maaltijd te treffen.

Na het eten bleven we binnen en na verloop van tijd sloten we de grote openslaande tuindeuren; eerder vanwege de opkomende vochtigheid dan door de daling van de temperatuur. Het was niet het jaargetijde om de verwarming volop aan te zetten, dus stookte Manas een gezellig vuur. Laat mij maar zitten en luisteren in zo'n situatie. In rust door een goede maaltijd en een goed glas, al schonk Manas altijd met mate, in een rustig universum. Dat laatste werd benadrukt door het gezapig knapperende vuur, want gefocust op warmte en licht uit de vuurplaats is het net alsof de buitenwereld niet bestaat. We spraken verder tot het tijd werd om te gaan slapen.

*

"Religie is zo belangrijk in het leven van een mens, dat het een tragische ontwikkeling is dat het in handen gekomen is van de priesters. Zij ontwikkelden de religie als toverdrank, waarvan de werking na verloop van tijd is uitgewerkt. Als doktoren met een therapie bestrijden zij doktoren die een andere therapie voorstaan. Misschien is het maar het verstandigst om het woord religie af te schaffen; het heeft teveel bijbetekenissen gekregen.

Ik zal het voor je proberen te grijpen zodat jij kunt begrijpen, maar het zal niet makkelijk zijn. Want wat ik versta onder het besef van het bestaan, hoeft niet voor jou precies hetzelfde te zijn. Om te beginnen is er een woord voor wat ik bedoel. Het woord god; het is afgekloven, net als alle synoniemen voor dat fenomeen - waarschijnlijk geldt dat ook voor AllerEerste. Existentieel besef komt meer in de buurt, maar het

woord existentie is in allerlei filosofieën al in allerlei betekenissen gebruikt. En als ik het 'het weten' noem klinkt dat te cerebraal, want weten is slechts de helft van het geheim.

Voelen is de andere helft, waarbij ik aanteken dat het woord voelen door de romantiek een te zwaar beladen term is geworden. Bovendien is het niet half weten en half voelen, maar juist de integratie van die twee nadat je beide delen totaal hebt afgebroken en weer in elkaar hebt gezet, nadat je zowel je weten als je voelen nauwkeurig hebt onderzocht. Alleen op die manier is het weten-voelen het resultaat van je eigen bewust creatieve daad. Alleen op die manier kan je enigszins zeker zijn dat je niet de ideeën van een ander ongewild hebt gekopieerd. Alleen op die manier kun je inspiratie scheiden van indoctrinatie.

Ik ben wel eens uitgemaakt voor een creationist, omdat ik in de fysische processen die ten grondslag liggen aan de werking van dit universum en met name het leven op aarde, de hand van god zie. Ik lijk echter in geen enkel opzicht op deze creationisten vind ik zelf. Niet alleen omdat het vaak om politiek oerconservatieven gaat. Deze oerconservatieven bestrijden met hun creationisme het idee van evolutionisme. En zodra je mensen ziet strijden, het maakt niet uit wie er aanvalt en wie er verdedigt, weet je dat beide partijen er naast zitten. De waarheid behoeft niet verdedigt te worden, de waarheid is, net zoals de Liefde is.

Maar meer dan om het oerconservatisme wil ik niet graag vergeleken worden met creationisten, omdat zij hun theorie gebruiken om terug in de tijd te gaan. Er zijn er echt nog steeds die geloven dat god de wereld in een paar dagen heeft geschapen, terwijl de meest verlichte geesten in dat kamp uiteindelijk wel willen accepteren dat het om een paar duizend jaar gaat sinds de creatie van de wereld. Dat terwijl er paleontologische bewijzen in overvloed zijn dat het om ruim vier en een half miljard jaar gaat. Het is te triest voor woorden, omdat creationisten een zinloos doel nastreven. Je kunt net zo goed terug willen naar de tijd van de Romeinse goden; eveneens onzinnig. Het leven is er juist op gericht om zich te ontwikkelen, voorwaarts te gaan en te leren van wat eerder was.

Het oude Verlichtingsdenken waarin god werd voorgesteld als een horlogemaker die het universum en het leven ontwierp, komt meer in de buurt; ik zei dat al eens eerder. Alleen het probleem met dit beeld ontstaat wanneer het horloge klaar, zoals mensen onvermijdelijk gaan denken, en is er geen behoefte meer aan god is; je kunt god dan net zo goed dood verklaren. En waar god dood is, wil de mens zelf god worden. Ziedaar de oorsprong van het automaton en de robot, de koekoeksklok, Frankenstein.

Mensen, wetenschappers inclusief, nemen zomaar aan dat het leven op een natuurlijke wijze is ontstaan; ik wil benadrukken dat dit ook niet meer is dan een theorie. Wat proteïnen, een beetje bliksem erbij en hoppekee, het leven neemt een aanvang. Een zogeheten natuurlijke ontwikkeling via RNA kopiëren, al een hele evolutionaire stap, en DNA kopiëren tot de ontwikkeling van eencelligen en zo verder tot ons. Maar wat is natuurlijk eigenlijk? Wetenschappers kunnen je vertellen hoe de evolutie van a naar b en van b naar c is gekomen. Maar daarmee is de vraag 'waarom' niet beantwoord. Waarom ontstond het leven? De wetenschap kan hooguit de vraag 'hoe komt het dat' trachten te beantwoorden. De wetenschap zal nooit ofte nimmer de vraag naar het 'waarom' kunnen beantwoorden. Wie denkt dat op wetenschappelijke basis wel te kunnen is 'on a fool's errand'. Er is in de historie van het wetenschappelijk onderzoek nog nooit één antwoord op het 'waarom' gevonden. Het klinkt mythisch, ik lijk me er bijna voor te verontschuldigen, maar waar we in de eerste wereld leerden antwoord te geven op de vraag 'wat', leren we in het huidige universum antwoord te geven op de vraag 'hoe'. Het antwoord op de vraag 'waarom' kan echt pas daarna aan bod komen. Het 'waarom' is geen vraag voor in deze wereld, dat is voor wanneer we thuis zijn. In deze wereld is er geen antwoord op de vraag naar het 'waarom'. Wie denkt dat de verbanden in het leven causaal van aard zijn, zou ook het einde der dingen moeten kennen. Zo lang men dat nog niet kent, zijn de verbanden in het leven slechts temporeel. Zo lang zal dan ook de tijd bestaan; verbanden in tijd zonder werkelijk aanwijsbare oorzaak of gevolg. Voor wie het einde der dingen kent, bestaat de tijd niet meer, alleen de eeuwigheid.

Daarnaast beweer ik dat we nooit een exact en wetenschappelijk antwoord zullen krijgen op de vraag 'hoe' wanneer we louter ons cerebraal vermogen aanspreken bij het proberen te vinden van een antwoord. Naast onze hersens zal ons hart verweven moeten zijn in de zoektocht naar antwoorden. Terwijl ik dit zo formuleer realiseer ik me dat er een aanpak bestaat die hetzelfde voorstaat, het holisme. Het is echter misplaatst te concluderen dat ik een pleitbezorger zou zijn van het holisme. Het holisme wordt vaak gedefinieerd als de tendens in de natuur gehelen te vormen die groter zijn dan de som der delen door creatieve evolutie. Een mooie definitie, maar ik begrijp hem niet. Het lijkt er op dat volgens het holisme twee plus twee vijf is. Inderdaad is de evolutie het middel om te creëren, maar creatieve evolutie lijkt mij zoiets als nat water. De introductie van de holistische theorie heeft een hoop gezeef tot gevolg gehad -kijk naar de new age stroming-, terwijl je voor het

begrijpen van de waarheid juist stevig in je schoenen op vaste bodem moet staan met de eeuwigheid in je hart. Ondanks de schijn van het tegendeel karakteriseert het holisme zich doordat het vast zit in Lucifers cirkel, de 'condition humaine', de gebondenheid aan de materie van dit universum. Ik ben voorvechter van geen enkel isme. Ik ben voor noch tegen iets of iemand.

Geen nieuwe religie meer. Voor mij is er geen enkele reden om er aanspraak op te maken de volgende Krisjna te zijn, Boeddha, de nieuwe Jezus, of een nog nieuwere Mohammed, -als zodanig beschouwd te worden- met het nieuwste wonderelixer in de zoektocht naar de zin van alles. Ik ben gewoon een mens als alle anderen, net als Boeddha en Jezus, de rest. In feite is het juist om te zeggen, net zo ongewoon, bijzonder en uniek als elk mens. Ik hoop slechts vertroosting te brengen voor de grondtoon van pijn dat ieder leven brengt.

Het maakt niet uit waar je in deze wereld op de zogeheten maatschappelijke ladder staat, iedereen is uniek en onvervangbaar in het worden van alle dingen. Na als mensheid alle fasen van religie te hebben doorlopen wordt het tijd om religie als idee geheel af te schaffen, te ontgroeien, en te evolueren naar een stadium van innerlijk weten. Na als vroegste mens een besef te hebben gekregen van de magie van de natuurkrachten, als antieke mens in het pantheon te offeren, als moderne mens die ene bebaarde vader te hebben gediend, wordt het tijd voor de nieuwe mens de oerscheppingskracht in zichzelf op te merken en van daar uit onze oorsprong te ontdekken. Hoe dat te doen? Door de brug te ontdekken die er ligt tussen de ratio en emotio, door alles met alles te verbinden. Niet door de verworvenheden van de wetenschap af te schaffen, maar juist door er op voort te bouwen. Dat lijkt voor de goed opgeleide mens dichterbij te liggen dan voor de nomade op de steppe of in de savanne; dat lijkt alleen maar zo.

De angst voor het bestaan kan alleen verdwijnen door vrij te worden. Vrij van invloeden van anderen, door zelf te gaan denken en invoelen. Doe je dat niet dan zal je, ook al bekruipt het je slechts op de achtergrond, een gevoel van onvrijheid en onvrede behouden en zal je niet je eigen leven maar dat van een ander leiden, het model dat je voorgehouden wordt. Het laten verdwijnen van de angst gaat relatief gemakkelijk, het grote werk komt pas daarna."

De natuurlijke noodzaak van het waarom

Het huis van Manas heeft vaak voor mij open gestaan - ik ging er dan ook frequent en graag naar toe. Zo veel conversaties had ik op moeten schrijven, maar in het gesprek zitten is nog iets anders dan er over kunnen berichten. Bovendien vond ik het niet altijd prettig mijn recorder aan te zetten - enige schroom maakte zich dan van mij meester. Manas heeft mij daarentegen vaak gezegd dat het hem niet uitmaakte of ik de gesprekken wel of niet opnam. Hieronder een drietal fragmenten die ik op verschillende data heb opgenomen en die toch goed bij elkaar passen. Hoewel ze deel zijn van de gesprekken in het huis van Manas, geef ik alleen weer wat Manas zei, zonder commentaar of inschatting van de gemoedstoestand van de deelnemers aan het gesprek.

"Laat het me dan anders formuleren. Ik wil erg graag dat je het begrijpt. Kun je op je sterfbed zeggen dat je gelukkig bent geworden, of dat je je leven zinnig hebt besteed door honderdduizenden pakjes te hebben afgeleverd? Of duizenden tafels en stoelen te hebben gemaakt, honderden kinderen de beginselen van de wiskunde te hebben bijgebracht? Vul hier iets concreets uit deze wereld in -wat je maar wilt;- in het licht der eeuwigheid is hier niets zinvol in te vullen als je niet ook kunt zeggen dat je misschien niet het leven hebt doorgrond, maar dan toch in ieder geval je eigen leven. Misschien niet je gehele leven, maar dan toch het belangrijkste deel, of die momenten die er het meest toe deden. Dat je in je leven onderscheid hebt kunnen maken tussen wie je zelf bent en waartoe je werd gebracht door te reageren op wat er van buiten op je afkwam. Maar ook, dat je door te begrijpen hoe je op de buitenwereld reageert meer inzicht kreeg in wie je zelf bent. Dat is oneindig veel bevredigender dan je te moeten realiseren dat je het leven hebt gebruikt om ja en amen tegen je baas te zeggen en tegen je vrouw, of je man als een vrouw bent. Alles valt te dragen als je tegen jezelf kunt zeggen dat het zinvol is geweest. Niet omdat een geestelijke dat tegen je zegt, maar omdat je het in je eenzaamheid zelf vindt. Dat, mijn

Existentiële angst

goede vriend, is het verschil tussen het leven onder het Luciwher paradigma en het bewandelen van de innerlijke weg. De innerlijke weg kan elke vorm aannemen. Het maakt daarbij niets uit of je de zin van het of je leven begrijpt in religieuze zin of in een meer rationele, misschien wel atheïstische zin. De innerlijke weg bewandelen op basis van religieuze ervaringen betekent toch al dat je je hebt losgemaakt van de traditionele religies -ik juich dat absoluut toe- en de innerlijke weg bewandelen op basis van rationele overwegingen betekent dat je je eigen ontdekkingen doet in plaats van de theorieën van een ander te bestuderen. De innerlijke weg kan elke vorm aannemen, maar kan alleen de innerlijke weg genoemd worden wanneer die in absolute allengheid -het woord eenzaamheid past hier niet- en zonder beïnvloeding wordt bewandeld. Je kunt niet gedwongen de innerlijke weg te bewandelen, noch ervan weerhouden worden.

De innerlijke weg is niet een weg die plechtig en streng is, tenzij je daar juist -al of niet tijdelijk- behoefte aan hebt. De innerlijke weg is niet die van rabiate gelijkhebbigheid, want ieders innerlijke weg is waar en mooi - jouw innerlijke weg is gelijk aan jouw aandeel in dé waarheid, de universele waarheid. De innerlijke weg kent geen uiterlijk vertoon en toch wordt men er naar buiten toe en ook voor anderen waarneembaar een ander mens door, want de innerlijke weg leidt tot een houding die grotere en groeiende verantwoordelijkheid voor je omgeving laat merken. Maar de meest ingrijpende verandering vindt plaats in jezelf, gekenmerkt door een steeds groeiende behoefte naar waarheid. Je kiest voor de innerlijke weg om het Luciwher paradigma tegen te gaan, op te heffen. Dat gebeurt zonder afschuw of zelfs haat, dat zijn juist de struikelblokken op het begin van je innerlijke weg. Wat je door de innerlijke weg te nemen Luciwher wel laat zien, is dat je monocultuur van alleen het Luciwher paradigma, de monotoniteit van alleen de rede, het monotheïsme van de God van alleen dit universum, definitief achter je wilt laten. Want een compleet mens kent niet alleen de rede, maar ook de liefde en verbindt die twee in schoonheid. Het ene is belangrijk en het andere is belangrijk, zoals de verbinding ervan belangrijk is - essentieel is misschien een beter woord. Kortom, de innerlijke weg is niet de weg van de heremiet die zich verschuilt voor wat op hem afkomt, maar de weg van iemand die open in het volle leven staat - tegelijk erken ik dat er op elke innerlijke weg een fase van afzondering kan voorkomen. Welke vorm het opgaan van de innerlijke weg ook aanneemt, het gaat altijd gepaard met het afzetten van de kakofonie waar we allemaal door omringd worden en het leren luisteren naar de stem die innerlijk met je

spreekt. De innerlijke weg is nooit afgelopen, hij gaat eeuwig door -in dit leven en in het volgend leven wanneer je weer thuis bent-, want het bewandelen van de innerlijke weg is leren."

"Ik leg je de keuze voor, maar in feite is er geen keuze. Iedereen maakt een innerlijke reis. De roep van het innerlijk wordt door sommigen echter ervaren als angstwekkend en men vlucht dan in religie, esoterie en vaag uiterlijk gezwam. Of de roep van het innerlijk wordt ervaren als bedreigend en men vlucht in rationalisme, zaken doen, geld verdienen, uiterlijke schijn - of welke combinatievorm van dit alles ook te bedenken valt, ik zal ze nu niet uitputtend behandelen. De schrik voor het innerlijk zegt echter wel veel over de mens. De roep van het innerlijk, de aantrekkingskracht van het innerlijk wordt als angstwekkend en bedreigend ervaren. Dat heeft zo zijn gevolgen voor de redenen voor het ontstaan van religie. Denk na en probeer na te voelen. Onze oudste voorouders, laten we dat maar op de eerste homo sapiens houden, met de allereerste rudimentaire beginselen van bewustzijn. Nog niets is gearticuleerd aanwezig, maar bewust aanwezig desalniettemin. De zon, de maan en de sterren, de bomen, de savanne en de grot, de vruchten en de jacht, de dood en het leven, het zijn geen verschijnselen meer, het zijn waarnemingen. Wat in de mens zorgde ervoor dat de waarnemingen gekoppeld werden aan goden, de naturalistische goden -animistische goden zeggen sommigen-. Wat zorgde ervoor dat de zon niet de zon was, maar de zonnegod? Waarom een god, iets of iemand die je moet verafgoden, aan moet offeren - hoe komt dit tot stand? Je moet jezelf wel klein voelen -en dus angstig zijn- wanneer je alles buiten jezelf aan grote goden toeschrijft. Religie komt dientengevolge voort uit angst en jezelf klein voelen te midden van al het grote dat zich buiten jezelf afspeelt. Het rationaliseren ervan geeft wel een gevoel van beheersing, maar heft nooit het gevoel van beheerst te worden volledig op - de God die op ons toeziet en over ons oordeelt is altijd aanwezig. Hoe je religie en godservaringen ook rationaliseert, of je nu een alwetende God of een wraakzuchtige God creëert, welke theologie je ook bedenkt in navolging of opvolging van die eerste angstervaring, deze God blijft een God die uit ons voortkomt. Wij zelf hebben de betweterige rancuneuze God gecreëerd, omdat hij ons heeft gecreëerd. De autoritaire straffende God heeft ons gecreëerd en daarom verafgoden wij hem. Hem ontkennen is hem bevestigen en om die reden is atheïsme futiel - de mens is zo dat hij dan wel weer iets anders buiten hemzelf aanbidt: geld en status, opleiding en niveau, bezit vergaren en aalmoezen uitdelen -die laatste

vind ik vooral hilarisch, want als je niet zoveel bezit vergaart, zijn anderen niet tot aalmoezen veroordeeld-. En dat allemaal uit angst. Niet alleen de angst voor bovenmeester God, maar nog meer de angst voor de roep die van binnenuit komt. Niet alleen de angst voor rechter God -we hebben Luciwher natuurlijk allemaal al lang herkend- die ons niet mag betrappen bij het beantwoorden van de innerlijke stem, maar ook onze eigen schroom te luisteren naar de innerlijke stem alsof we bevreesd moeten zijn voor een dolmakende vorm van schizofrenie. De innerlijke weg maakt je nooit gek, integendeel. Sommige mensen zullen misschien gek tegen je aankijken wanneer je consciëntieus door het leven gaat, je verantwoordelijkheden oppakt, open en eerlijk leeft, maar het zijn wel die mensen die je gek aankijken, je verbaasd aankijken, verwonderd misschien, niet jijzelf die gek geworden is.

Er komen in alle heilig genoemde geschriften personages voor die gek zijn geworden door hun omgang met geesten en demonen, met djinnies en asuras of beïnvloed en gestuurd worden door hen. In al deze gevallen is sprake van ofwel een verzwakking van de geest van het slachtoffer doordat die zich met verboden zwarte magie inlaat, ofwel ontvangt het slachtoffer de verwarring als straf van God. Wie goed leest ziet duidelijk dat de priesterklasse met dergelijke verhalen en anekdoten de eigen positie beschermt, want een bevolking die op eigen houtje contact zoekt met het onstoffelijke -wat ik steeds de innerlijke weg noem, hoewel dat meer behelst- is een bevolking die niet meer te controleren valt en die bovendien de priesterklasse zijn bevoorrechte positie ontnemt. De geestelijken in deze wereld van hoog tot laag hebben er belang bij dat elk individu zijn angst blijft behouden en blijft leven in de vreze Gods - of dit nu de angst is verslonden te worden tussen de slag tanden van Vishnu, vernietigd te worden door de wraakzuchtige Joodse Jahweh of de paternalistische Christelijke God, dan wel de Islamitische Allah die kampioen is in het stellen van leefregels en voorwaarden waar de mens aan dient te voldoen. Wie "de Sleutel" leest of wie diep in zichzelf afdaald -inderdaad, het innerlijke pad bewandelt- zal zich realiseren dat deze goden perfect voldoen aan het Luciwher paradigma en dat de oorsprong en oorzaak van ons bestaan deze emoties in geen enkel opzicht beoogt. De AllerEerste noem ik hem, zoals je weet, maar wat doet die naam ertoe - wat mij betreft eigenlijk niets. Het is handig om een naam te geven, meer niet. Vast staat dat ons alle mogelijkheden worden gegeven te leren en te groeien. Ook de Luciwheraanse fase waarin de in de mens geïncarneerde ziel zich bevindt is leren en groeien. Het deel der zielen dat door de AllerEerste in het teken van Luciwher veroorzaakt is, zijn

oorsprong heeft gekregen, is een volk van analyse, rede en inzicht, Licht. Daar zit geen goede kant aan en geen kwade kant, het is. Het is zoals het is en dat is goed noch kwaad, zoals de regen, zelfs een wolkbreuk, goed nog kwaad is, het is. Het gaat er vervolgens om wat je ermee doet, hoe je leert."

"De collectieve wijsheid van de mensheid is fascinerend in zijn ontstaansgeschiedenis en tegelijk in zijn resultaten zo kreupel dat je het maar met moeite serieus kunt nemen. De wijze waarop de mensheid nu wijsheid verzamelt wijkt niet wezenlijk af van de wijze waarop de eerste homo sapiens dat deed - wij zijn immers onderhuids allen Afrikanen. Ik had het eerder over naturalistische godsdiensten en het toekennen van magische krachten aan alles wat onze voorouders om zich heen zagen. Het eerste meer geformaliseerde polytheïstische pantheon, maar ook de eerste poging tot monotheïsme -Aton-, kunnen we terugvinden bij de antieke Egyptenaren. Polytheïstische pantheons zijn er in vele uitvoeringen geweest, hoewel ze alle in de wortel met elkaar verbonden zijn. Er loopt een directe lijn van onze Afrikaanse voorouders, via

Mozes gevonden door de dochter van de farao

migratie naar Jemen en Iran en over de Hindoe Kush Eurazië in en verdere migratie naar Zuid-, West- en Noord Europa. De equivalenten tussen Romeinse- en Griekse goden zijn bekend, maar de overeenkomsten tussen deze pantheons en die van de Euraziatische Ariërs als grondleggers van de Vaidika Dharma, de Veda's, zijn veel minder bekend. Onze voorouders op de steppen namen een unieke positie in. Enerzijds zijn zij de grondleggers van de pantheons van Grieken en Romeinen, en ook de Keltische, Germaanse en Noordse godenwereld, anderzijds zijn zij de grondleggers van de abstractie van het naturalistisch pantheon, via een polytheïstisch fase met vele goden, helden en demonen, naar de eerste monotheïstische God Brahma - en zelfs nog verder geabstraheerd naar het non-gepersonifieerde Brahman. Aan de Semitische kant zien we iets dergelijks als we aan mogen nemen dat Mozes de grondlegger is van het Jodendom - Mozes als vereniger van alle verhalen die sinds de tijd van

Abraham bestonden, vermenger van die wijsheden met de magie van het antiek Egyptisch pantheon. Christendom en Islam zijn voortzettingen van het Jodendom en tegelijk pogingen daarop te amenderen, maar op een wijze die alleen moraliteit, zeden en waarden verandert. Want hoewel de kennis van de mensheid -of dat inderdaad een collectieve wijsheid is valt nog te bezien- in de laatste vijftigduizend jaar exponentieel is toegenomen, staat de wijze van kennis vergaren, het interpreteren ervan en het concluderen daaruit nog steeds in het teken van het Luciwher paradigma. De wetenschap heeft zich daar niet aan onttrokken.

Wat zijn van dit alles de consequenties voor godsdienst, religie, verering van het opperwezen? Het zal je duidelijk zijn dat wat ik mensen wil leren niets te maken heeft met godsdienst, laat staan een religie die alle voorgaande moet vervangen. Ik zou wensen dat mijn woorden, dat het begrijpen van mijn woorden het einde betekent van welke godsdienst dan ook. Ik zou wensen dat mijn woorden de mens ervan bewust maken van dat de volgende stap in het weten evenmin vertegenwoordigd wordt door de nieuwste godsdienst die de wetenschap is, met zijn codes, formules en hooggeleerde priesters. Ze claimen de antwoorden te vinden op de vraag naar het 'waarom'. Dat zal echter nooit gebeuren, zolang zij gevangen blijven binnen het Luciwher paradigma, zolang hun studieobject louter het waarneembare is en hun methodologie het meetbare. De wetenschap komt niet verder dan het benoemen van het object, een antwoord proberen te vinden op wat het is dat we willen weten - en als zodanig de perfecte voortzetting van naturalistische-, polytheïstische- en monotheïstische godsdienst. Wetenschap is ijskoud en aarzelt niet over lijken te gaan, indien nodig - voorbeelden genoeg. De volgende fase in het denken gaat echter niet zozeer over een 'wat' -het huidige domein van de wetenschap-, maar over een 'hoe'. Daarvoor moet eerste het Luciwher paradigma worden losgelaten en moet een aanvang gemaakt worden met de innerlijke reis. Het antwoord op de vraag naar het 'waarom' is in dit universum niet te vinden.

Hoe leg je een blinde uit wat zien is? Of preciezer, hoe genees je een blinde van blindheid? Hoe laat je de blinde wennen aan zien? Wat ziet een blinde wanneer die voor het eerste ziet, raakt die verblind? Wat ziet een blinde als die leert zien? Hoe weet hij om te gaan met ineens zoveel nieuwe en onvermoede signalen en prikkels? Dat zijn de vragen waar ik mij als leraar voor geplaatst zie. Maar ook, hoe bewaar je mensen voor het stappen in valkuilen, of beter, hoe laat je ze zelf valkuilen herkennen? Hoe laat je mensen begrijpen dat wat ze ook doen zinloos is, wanneer dat in het teken blijft staan van het bereiken van iets in plaats

van de weg te bewandelen. Geen mens, geen ziel weet tot nu toe wat het doel is, alleen welke weg te bewandelen. Die weg is de innerlijke weg, de enige weg. Ook wel de weg van de zelfkennis genoemd, terwijl ik die toch liever de weg van de onskennis noem - omdat het niet louter om het zelf gaat, het gaat om het zelf en het geheel. Wanneer mensen de innerlijke weg van de onskennis bewandelen, wordt deze wereld een geheel andere wereld. Alles wordt vernieuwd, tot en met wetenschap aan toe. Niet meer of iets kwantificeerbaar is, maar of iets betekenisvol is, wordt het criterium. Niet alleen de kille cijfers, maar de mensen die daarachter zitten. Dan ook zal de angst verdwijnen, de existentiële angst die in iedere mens huist - van knecht tot baas. Dan ook zal de behoefte aan een beschermer, aan de sterke heerser, de alwetende vader verdwijnen - het definitieve einde van religie en staat. Dan ook ziet men dat dit leven geen straf, noch een gevangenis is, omdat de weg hier vandaan -de innerlijke weg- voor iedereen vrijelijk toegankelijk is. Op dat moment van zien, in het ogenblik van dit inzicht bestaat het Luciwher paradigma niet meer, is men er niet meer aan onderworpen. Zo ontdekt men de zin van het bestaan, het 'waarom' ervan en ziet men het doel van de innerlijke weg, de liefde. Het maakt God -dat wil zeggen, de AllerEerste- niets uit of je de weg en de ontdekking van de liefde in zijn naam ervaart of niet, want hij heeft jou al lang erkend - vergeet niet dat in het 'hiernamaals' godsdienst niet bestaat. En de oude God? Wat gebeurt er met hem? Ook Luciwher zal de liefde herontdekken. Als laatste doet hij in dit universum het licht uit, want ook de verloren zoon gaat naar huis."

De warmte van mensen nabij

Gienah, Alchiba en Algorab

Alchiba en Gienah zijn de buurkinderen. Hun beide ouders werken, zoals zo vaak het geval is. Een van de oma's woont bij hen in om overdag voor ze te zorgen, bijvoorbeeld wanneer zij uit school thuis komen. Oma is een connaisseur in het bereiden van vis, ze maakt de verrukkelijkste soepen en het stoofvlees is bij haar in zeer capabele handen - ze maakt het ouderwets klaar, dat wil zeggen langzaam sudderend op een laag vuurtje. Alchiba en Gienah zijn zeer prettige kinderen - zoals kinderen waarvoor je de tijd neemt altijd zijn. Afgezien van het lawaai dat kinderen van tijd tot tijd moeten maken, zijn het in de omgang prettige kinderen. Ze zijn oprecht nieuwsgierig naar alles wat er om hen heen gebeurt. Algorab is de bijna volwassen zoon van Alchiba en Gienah's vader uit zijn eerste huwelijk. Een wat slungelachtige jongen die weinig zegt. Hij woont met vrienden in een kleine woning in de stad, maar hij weet ondanks dat vaak de kookpotten van oma te vinden.

Alchiba is een stoere jongen van negen jaar met een bol vol blonde krullen die er van houdt om met een afgebroken tak in de modder bij de sloot te poeren. Zittend in mijn tuin observeer ik hem daarbij wel eens. Hij laat de beestjes over zijn handen kruipen en soms neemt hij er een tussen duim en wijsvinger. Dan gooit hij ze met een boogje in het water of op de slootkant. Ik heb hem nooit beestjes in een potje zien stoppen of anderszins iets voor louter zijn eigen plezier met hen uit zien halen.

Gienah is zeven en je kunt nu al zien waarom alle jongemannen over zo'n tien jaar stapelverliefd op haar zullen zijn, want ze heeft de helderste ogen die je zonder woorden een schrandere vraag lijken te stellen. Zonder haar eigen willetje overboord te zetten verleidt ze je eerder tot het geven van een antwoord op een vraag dan te dwingelanden.

Nieuwsgierig zijn ze, Alchiba en Gienah. Ze komen vaak iets brengen, maar ook wat halen. Ik bedoel, ze geven onzelfzuchtig en vragen zonder de bijbedoelingen die zo vaak het handelen van volwassenen lijkt te kenmerken. Op een ochtend kwam Gienah een bosje bloemetjes brengen dat ze in de wei geplukt had. Ik hoorde haar al van veraf roepen, "Manas, Manas", met langgerekte a's. Toen ik weer buiten

kwam, nadat ik binnen een glaasje fris voor haar had ingeschonken, trof ik haar aan in mijn voor haar veel te grote dekstoel. Ik ging op het melkkrukje naast haar zitten.

"Manas, waar is de moeder van Algorab?", vroeg ze zonder omhaal na het eerste slokje; ze veegde haar mond af met de achterkant van haar hand. Terwijl ze ternauwernood een volgende slokje doorgeslikt had zei ze, "Pappa zegt dat we niet weten wat er gebeurt als je dood bent gegaan. Dat je misschien wel naar een heel mooi land gaat waar je altijd vakantie hebt". "Nou, dat zou zomaar eens kunnen", zei ik verbaasd over dit toch aannemelijke beeld. De werkelijkheid wordt niet alleen begrepen in loodzwaar wijsgerig denken en schrijven. Vaak gebruiken volwassenen die manier van formuleren om in die trant zo geloofwaardig mogelijk over te komen. Het begrip van een kind echter kan natuurlijk net zoveel waarheid kan bevatten.

"Doet het pijn om dood te gaan", was de volgende vraag. "Soms wel en soms niet. Vaak doet iets extra pijn omdat je ook schrikt. Bijvoorbeeld als je gevallen bent. Als de schrik voorbij is, doet het ook meteen minder pijn. Doodgaan zelf doet geen pijn, alleen hebben sommige mensen er schrik voor - ze zijn bang". Ik zocht naar een voorbeeld dat in de wereld van een kind paste. "Ben je als je op reis was wel eens in slaap gevallen? Dat je omdat je moe was door het warme weer je wegdoezelde en dat toen je wakker werd en naar buiten keek je ineens thuis was?" "Ja", zei Gienah in geconcentreerde afwachting. "Zo gaat doodgaan ook. Heel, heel lang na nu, als je lijf heel oud en moe is en het niet meer lukt om hier uit te rusten, dan val je lekker in slaap en wordt je thuis wakker". "Dat lijkt me gezellig", was haar antwoord. Ze glunderde alsof haar net verteld was dat ze van vers gebakken koekjes mocht eten. Ze zette haar glas met een hand op tafel - het bereikte het tafelblad, maar het had net zo goed uit haar handen kunnen glijden en in het gras kunnen vallen. De risico's van het leren. Gienah keek in het niets en daarna zo serieus weer naar mij. Toen lachte en ze zei, "Ik ga naar oma". Ze zette het op een drafje en zwaaide. "Dag Manas", weer met een langgerekte a.

*

Een gesprek met Alchiba verloopt anders. Zo als op het eerste gezicht Gienah naar buiten is gericht, zo zit Alchiba vaak in gedachten verzonken. Je weet van tevoren niet of er een vraag uit hem komt, of hij iets aan je kwijt wil, of dat hij gewoon in je buurt wil zijn om wat te spelen of een boekje te lezen.

Ik kan me herinneren dat ik zo op zijn leeftijd net zo was. De juffen op de basisschool dachten, gezien hun opmerkingen op mijn rapporten, dat er niet veel in mij zat. Dat ik mijn tijd verlummelde en teveel dagdroomde. Op de middelbare school heeft er een mij zelfs gevraagd of ik ze zag vliegen toen ik waarschijnlijk wat al te lang uit het raam zat te staren. "Jazeker", heb ik geantwoord, ik weet het nog goed, want ik zat aan het begin van mijn opstandige jaren. De meeste juffen willen je altijd bij de groep betrekken en er zijn daar veel bij die, als je daar niet aan voldoet, je als zonderling beschouwen; ik had een voorkeur voor leraren. Ik ben altijd blijven vinden dat heel veelleraren en leraressen die eretitel niet verdienen.

Misschien is het inderdaad zonderling dat ik liever les had van leraren. Die konden, als ze er tenminste de tijd voor namen, uit mijn onbeholpen gedachtesprongen nog wel een vraag destilleren die ze mogelijk konden beantwoorden. In een groep heb ik me nooit laten persen, terwijl ik zo lang ik me kan herinneren een eenling ben geweest en er een heb willen zijn.

De vraag van Alchiba, "Waarom liegen mensen eigenlijk?", beantwoorde ik niet met de wedervraag naar de achtergrond van zijn vraag, noch met medeleven en of hij beschadigd was door een ervaring. Die vragen zouden een geringschatting van zijn ontluikend intellect zijn geweest. Het zou immers een omzeiling van de kern van zijn vraag zijn en de behoefte hulp te geven centraal stellen. Op die manier degradeer je de ander tot hulpbehoevende en promoveer je jezelf tot hulpverlener en in een leraar leerling verhouding is hiërarchie dodelijk -waar niet?-.

"Het waarom kan niemand je vertellen, Alchiba, ook de leugenaar niet", zei ik toch wel wat frikkerig. "Maar we kunnen de vraag proberen te beantwoorden hoe het komt dat mensen liegen". Op het verschil tussen 'waarom' en 'hoe komt het dat' liet ik hem kauwen - ik ging er van uit dat hij daar vroeg of laat nog wel eens naar zou vragen. Een leraar verlokt niet alleen tot het vinden van antwoorden, maar strooit ook zaadjes voor de volgende vragen. Ik heb me nooit iets anders gevoeld dan leraar en dat is een heerlijk gevoel. In het gezelschap zijn van mensen op ontdekkingstocht; er is niet veel verschil met het ouderschap.

"Voor het overgrote merendeel komt liegen voort uit angst. Angst is de grote vergraauer waar heel veel pijn uit voortkomt; op elke leeftijd. Mensen liegen uit angst voor de waarheid, angst om pijn te doen of pijn gedaan te worden, angst om vijanden en geen vrienden te hebben." Alchiba keek me bij het laatste voorbeeld aan alsof dat het onderwerp was waarover hij had nagedacht. "Als je liegt en dat komt uit, dan hou je

toch steeds minder vrienden over?", vroeg hij met verbazing in zijn stem, "Dat zegt Pappa altijd. Hoe kan het dan dat mensen liegen om geen vrienden te verliezen, zoals jij zegt?". "Als je ouder wordt dan heb je niet alleen vrienden. Je zult merken dat sommige vrienden in werkelijkheid alleen kennissen zijn en dat je weer anderen eigenlijk alleen maar zo'n beetje kent. En hoe verder mensen van je af staan, hoe makkelijker het is om tegen ze te liegen, hoe makkelijker zij zich laten beliegen. Een leugenaar heeft inderdaad weinig echte vrienden, maar een hoop kennissen." Omdat Alchiba waarschijnlijk ook wel door had dat we in een kringetje dreigden rond te draaien, stelde ik hem een vraag om dat te doorbreken.

"Wat is een echte vriend? Hoe weet je wanneer iemand echt je vriend is?" Alchiba keek even naar de grond en zei, "Wanneer je elkaar helemaal vertrouwt". "Juist. En hoe weet je dat je iemand helemaal kunt vertrouwen?" "Wanneer die ander niet liegt." "Dat ook, maar hoe weet je dat iemand niet liegt?" "Omdat je geen geheimen voor elkaar hebt en alles van hem weet." "Alweer juist. Er komt alleen nog iets bij. Je vertrouwt de ander met alles wat hij over je weet en, dit is belangrijk, dat hij niet de baas over jou gaat spelen en jij natuurlijk niet over hem." Als ik in Alchiba' jonge hoofd kon kijken zou ik nu kunnen zien hoe onder knisperend elektrisch geknetter hele clusters hersencellen nieuwe verbindingen legden met tot dat moment onontgonnen gebied. "En het wordt nog ingewikkelder." Dat Alchiba me nu glimlachend aankeek was een goed teken. "Wanneer je geen geheimen voor een ander hebt, betekent dat dat je ook geen geheimen voor jezelf hebt. Of beter gezegd, dat je jezelf kent. En dat mijn jonge vriend is de aller-de-alleerste moeilijkste opgave in het leven. Wie in zijn volwassen jaren kan zeggen dat hij zichzelf kent, is werkelijk volwassen. Wie op die manier volwassen is, kent geen angst. Maar," ik hief teatraal mijn wijsvinger op, "wie dan stopt met zelfonderzoek, zal nooit verder volwassen worden."

Dat laatste ging hem waarschijnlijk boven zijn pet op zijn leeftijd, maar het kan nooit kwaad om te laten zien hoe groen het gras aan de andere kant van het hek is. Een van de meest belangrijke kenmerken van het leraar- en ouderschap: grenzen stellen om tijdens een bepaalde ontwikkeling houvast te geven, maar ook voedsel en uitdaging geven om over het hek te willen springen wanneer de tijd rijp is. Toen Alchiba naar huis ging, liep hij langzaam; een mooi gezicht om te zien. Hij zwaaide naar me, hij zwaaide met een afgevalen twijg die hij altijd bij zich scheen te hebben.

*

"Toch snap ik het niet helemaal van jou", zei Algorab toen hij weer eens een keer kwam buurten. Hij begroef zijn mond en bijna zijn neus in een grote soepkop met dampende thee.

"Wat snap je niet van mij?" informeerde ik. Ik wist echt niet wat hij bedoelde.

"Dat een man zoals jij gelooft in een god en een hemel."

"Hoezo, een man zoals jij." De rest van zijn opmerking liet ik even liggen.

"Nou, eh . . . je bent in mijn ogen best iemand die veel weet. Eigenlijk wel een eh . . . wijze oude opa."

"Dank u." Met mijn glimlach maakte ik duidelijk dat ik zo mijn bezwaren had tegen 'oude' en 'opa'. Een mens wordt alleen oud gevonden door anderen dan zichzelf. Ik wilde het hem vanwege zijn jeugd niet kwalijk nemen. Ah, de twee uitersten van de schaal die slechts kunnen samenkomen door de schaal te plooiën.

"Ik bedoel dat ik veel van je heb opgestoken en dat het meeste wat je me hebt verteld volgens mij ook wel klopt. En dan snap ik die AllerEerste van jou niet helemaal, of eigenlijk helemaal niet. Hoe kan iemand die leeft bij zelfonderzoek en zelfkritiek, bij analyse en logica, geloven in wat religie zegt?"

"Ah, je vergeet een paar dingen. In de eerste plaats geloof ik niets. Tenminste niet wat een ander mij wijs probeert te maken. Wat een ander tegen mij zegt of beweert, moet eerst maar eens plausibel worden gemaakt of de bewijzen voor worden geleverd. En ten tweede heb je behalve hersens ook nog je hart, je gevoel of als je dat liever hebt je intuïtie. En daarbij opgeteld iets wat jij nog niet kan hebben: ervaring. Tijd is het meest waardevolle geschenk dat je hier hebt. Wat religie betreft, ik geloof niet, ik weet het zeker. Wat ik heb meegemaakt en gevoeld kan ik niet terzijde schuiven en dat wil ik ook niet."

"Gevoelens," klonk het net niet schamper uit Algorab' mond, maar ook niet erg waardierend, "het komt er op neer dat ons lichaam chemische stoffen maakt waardoor we een bepaald gevoel krijgen. Verliefdheid, depressie, allemaal chemie." Ik geloofde niet dat dit Algorab' eigen standpunt was, maar eerder dat hij naar een op zoek was.

"Dat kan je ook beweren van gedachten," wierp ik tegen. "Wat zwak elektrische signalen en oeps, we denken iets. Zo bekeken zijn wij niets anders dan een zak benen en blubber, dragers van genen met als opdracht te overleven om die genen door te geven." Een standpunt dat waar is. Maar is het ook de hele waarheid?

"Tja, het is een moeilijke kwestie." Algorab wriemelde wat met zijn handen alsof hij visueel wilde maken wat er van binnen in hem bewoog. "Eigenlijk net zoiets als kip of ei."

"Misschien wel eerder middel en doel. Alle processen in dit universum verlopen middels fysische processen. Het zou alleen wel erg mager zijn als het enig doel van dit enorme universum -met ons er in- is louter zichzelf in stand te houden. Hoewel het zeker een doel is, is het niet het enige doel. Mensen die in deze wereld alleen een fysisch perpetuum mobile zien, zitten wat mij betreft gevangen in een cirkel. Ik noem dat de cirkel van Lucifer, of Luciwhers paradigma, maar daar hebben we het wel een andere keer over. Of lees wat ik heb geschreven over de "condition humaine". Ik wilde Algorab niet afschepen, maar ik wilde ook niet teveel variabelen in het gesprek brengen.

Lucifer

"Kunnen we het erover eens zijn," ik wilde Algorab de dwarsverbinding voorleggen, "dat in de vergelijking die we net hebben gebruikt, gedachten zowel als gevoelens op hetzelfde niveau opereren? Allemaal biochemische en elektrische signalen die processen in ons lichaam aansturen?"

"Mm, ja ik geloof het wel," zei Algorab niet onzeker, maar opnieuw eerder als iemand die zijn eigen overwegingen nog niet heeft afgerond.

"Je vroeg me naar geloven en religie. Ik vraag jou juist niets te geloven, tenzij het uit jezelf voortkomt. Wat uit jezelf voortkomt kan rationeel zijn, maar kan ook gevoelsmatig zijn, intuïtief. Belangrijk is dat het jouw gedachten en gevoelens zijn. Je moet je er ook altijd van vergewissen dat ze van jou zijn, je moet dat zeker weten. Niemand weet alleen iets uit zichzelf. Je haalt je informatie altijd uit de wereld buiten je. Tenminste dat dacht ik vroeger, toen ik zelf een jonge man was. En het is nog steeds waar als je daar één element aan toevoegt: toets alles wat er op je af komt altijd aan wie je van binnen bent. Voor je het weet zit je met de bio-elektrische signatuur van een ander opgescheept en dat zaait alleen maar verwarring."

"Daarmee komen we bij de belangrijkste opgave in het leven: wanneer en hoe weet je wie je van binnen bent? Hoe weet je dat? Mijn antwoord daarop is dat juist dat je tocht in het leven is. Je moet daar zo jong mogelijk mee beginnen. Zo'n beetje op jouw leeftijd of misschien iets

eerder. En het gaat door tot de dag dat je sterft. Het is een interactief groeiproces, jij en de buitenwereld. Hoe beter je jezelf kent, hoe minder de buitenwereld je angstig zal maken. Hoe minder je vatbaar bent voor de ideeën, de biochemie van een ander, de indoctrinatie door een ander, hoe meer je kunt ontdekken wie jezelf bent."

"De religie, maar ook elk ander gedachtestelsel is een middel om het individu te gijzelen en angst te kweken. Te voorkomen dat mensen voor zichzelf gaan nadenken en navoelen. Dat geldt voor alle grote religies en tot op het kleinste niveau in bijvoorbeeld reclame. Er worden je altijd beelden voorgehouden, ook al zijn in meerdere religies afbeeldingen verboden, met een dergelijke kracht dat ze jouw eigen verbeelding verdringen als je niet sterk genoeg bent. Het is niet mogelijk om je voor dat soort invloeden af te sluiten, maar je kunt wel zorgen dat je er mee weet om te gaan. Zoek daarom de sterkte altijd in jezelf en nooit buiten jezelf. Wordt nooit aanhanger van iets behalve van jezelf. Van leiden komt lijden."

"Dat ligt allemaal voor de hand, maar doe het maar eens." Algorab klonk niet moedeloos, maar als iemand die alweer de kracht op moet brengen te trainen voor een sportprestatie.

"Ja, doet het maar eens. Probeer je eens het geluid voor te stellen van alle auto's die op dit moment over de gehele wereld verongelukken. Stel je eens de pijn voor van alle vrouwen over de hele wereld die precies op dit moment verkracht worden. Ruik de damp van alle bommen die op dit moment ergens in de wereld ontploffen. Bedenk zelf nog maar meer voorbeelden en tel dat allemaal bij elkaar op. Dat is deze wereld Algorab, dat is deze wereld. Dat is dit universum. Je kunt daarin twee dingen doen. Je op de stroom laten meevoeren en vurig hopen dat jou zo weinig mogelijk leed zal overkomen; voor de meesten is dat hun religie. Een dergelijk houding mondt uit in een kritiekloze houding en klakkeloos consumentengedrag waarbij je een speelbal wordt van de machten buiten jou. Je kunt ook iets anders worden dan een weekdier. Je kunt uit de maalstroom stappen en op de kant gaan staan; ik zeg niet aan de kant. Op het droge komen, weg van de haaien, kost heel veel innerlijke kracht, moed en volharding. Het zal je niet meteen lukken, niet in een keer. En als je uit de maalstroom bent kost het moeite er niet weer in terecht te komen, want op het droge waait een gure wind. Je kunt een terugval alleen voorkomen door innerlijk te groeien, of eigenlijk innerlijk te verdiepen, te verfijnen en tegelijk meer solide te worden." Het beeld dat ik schetste dreunde behoorlijk in Algorab' hoofd rond, dat kon je aan zijn expressie zien. Ik hoopte vurig dat hij zich nu of later zou herinneren

wat ik had gezegd over het gevaar van beelden. "En dan is er nog het gevaar dat al die mensen in de maalstroom vormen die jou op de kant zien staan en die om hulp roepen. Het is onmogelijk ze allemaal te helpen. En als je dan iemand helpt moet je oppassen dat je niet weer terug in de stroom wordt getrokken. Help nooit iemand verder dan op de kant, misschien even aan je schouder laten uitrusten. Doe je meer, voor je het weet deponeren mensen hun ballast -hun biochemisch afval- bij jou, zodat ze het zelf niet hoeven dragen."

"Je schetst een wel heel grimmig beeld." Gelukkig, hij gebruikte het woord beeld.

"Ga zelf op onderzoek uit en kijk of ik ongelijk heb. Doe iets, doe niet niets."

"Ben jij mij nou aan het indoctrineren?" Hij glimlachte met ietwat toegeknepen ogen alsof hij me op iets betrapt had.

"Ik hou je keuzes voor. Kies of kies niet. Onderzoek of er nog meer keuzemogelijkheden zijn of doe dat niet. Leef! Maak je eigen keuzes." Zo moet het Boeddha, Jezus en Mohammed zijn vergaan. Mensen inspireren tot nadenken en navoelen, terwijl de mens geneigd is tot organiseren, waarmee ideeën dogma's worden .

"Hoe ben jij je leven begonnen? Hoe oud was jij ook al weer?"

"Iets jonger dan jij. Een jaar of zestien. Ik kwam alleen heel langzaam op gang. Veel van wat ik heb meegemaakt is verweven in wat ik je net heb verteld. Ook mijn ontdekking dat er geen wezenlijk verschil is tussen ratio en emotio. Allemaal dezelfde biochemische en elektrische signaaltjes." Ik keek opzij naar Algorab. We glimlachten beiden. "Je gevoelens laten zich uiteindelijk net zo verifiëren of falsifiëren als je gedachten. Je moet het alleen leren."

"Je zou er een boek over moeten schrijven." Er verscheen nu een brede lach op Algorabs gezicht. We schoten beiden in lach. Hoe droog Algorab ook kon zijn, hoe slungelachtig hij ook was -nog net geen man-, hij had het potentieel een geweldige kerel te worden.

Toen we uitgelachen waren zei ik voorzichtig, "Misschien moet jij er wel een boek over schrijven," en ik observeerde hem schuin van onderuit kijkend. Een flauwe glimlach die eigenlijk verborgen wilde blijven, die verried dat het mogelijk juist dat was wat hij overdacht.

"Maar nu je me er toch naar vraagt," vervolgde ik nadat het even stil was gebleven, "één van mijn belangrijkste ervaringen is dat toen ik diep in mijzelf aan het graven was ik de moederader blootlegde. Zo voelde het voor mij. Denk niet dat ik niet gedacht heb dat ik malende was geworden. Maar na een lang proces van verifiëren en falsifiëren van mijn

gevoelens en ideeën, kon ik niet anders dan tot de conclusie komen dat wat ik meemaakte en al had meegemaakt volkomen waar was. Ik heb er echt alles op losgelaten wat ik in huis had en kon niet anders dan weten dat die ouwe echt bestaat."

Algorab keek me aan toen ik God die 'ouwe' noemde; een beetje verschrikt. Zo reageren alle mensen die zeggen dat ze niet gelovig zijn, maar toch ergens een tik van hebben meegekregen. Laat staan de fanatici.

"Ja, ik zal er wel voor op mijn donder krijgen als ik thuis kom," zei ik zuchtend en quasi berustend, "maar een echte vader heeft humor. En neem van mij aan, die ouwe heeft humor; hij heeft het zelf uitgevonden." Algorab en ik lagen opnieuw dubbel.

*

Bulzeba van de Corvus

Alchiba lag op zijn buik in het gras. Met zijn sandalen over de rand van het gras in het grind duwde hij af en toe een steentje weg - kinderen blijven beweeglijk ook al zijn ze aan het lezen. Alchiba zei niets en ik ook niet. We genoten gewoon van het weer en deden beiden wat we het liefst deden. Ik staarde in het schijnbaar niets, toen Alchiba' vader Bulzeba mijn beeldkader kwam binnenlopen. Hij grabbelde in Alchiba' haar. De jongen gromde quasi verstoord. Wat kunnen kinderen schitterend rechtstreeks zijn.

Nadat wij elkaar hadden gegroet, ging Bulzeba zitten. Hij rekte zich wat uit en legde zijn verstrengelde handen achter in zijn nek. Hij bleef kort zo zitten, draaide zich daarna een beetje om naar Alchiba en daarna weer terug naar mij. Zijn motoriek was als die van iemand die uit vriendelijkheid ongedwongenheid speelt. Bulzeba is een sympathiek ogende man. Hij is in de kracht van zijn leven, maar realiseert zich tegelijkertijd dat hij vast zit in de conventies van het zakenleven. Dat was mij al eerder opgevallen en zijn geritualiseerde uitblazen bevestigde het.

"Mooie boeken," hij pauzeerde en knikte als in bevestiging van zijn eigen woorden - zijn opening was zonder omhaal. "Mooie boeken die je schrijft, maar wel erg moeilijk." Bulzeba schakelde over van het vriendelijke openingsritueel op de gesticulaties die bij het interessegesprek horen. Hij zat lichtelijk voorover met zijn ellebogen op zijn bovenbenen, waardoor

zijn handen de vrijheid kregen om te gebaren of juist te vouwen of te verstrengelen. Je zou meteen gaan geloven in het nieuwe project dat hij aan zijn baas of aan een klant voorstelde. "Ik heb 'het verhaal' alleen vluchtig doorgelezen, want ik heb een ander geloof dan jij, of had - ik heb geen geloof meer." Dat laatste klonk als een mengeling van bevrijding en desillusie. "In 'het weten van de ziel' echter heb ik teksten gevonden die me bezighouden en ik heb er een paar vragen over."

"Wil je zelf je antwoorden vinden, of kom je hier uit de bron drinken?" Wat me er aan deed denken dat ik hem nog niets had aangeboden. Naast zijn glas zette ik een schaalje zoete amandelen neer.

"Ik ben werkelijk ontzettend moe ineens. Het was druk en drukkend in de stad en mijn werk moest natuurlijk allemaal tegelijk klaar." Hij nam zo te zien zijn lot met een glimlach, maar hij zag er inderdaad vermoeid uit. Hij dronk bijna de helft van zijn glas leeg.

"Dan stel ik jou een vraag als je dat niet erg vindt." Een instemmende knik terwijl hij met getuete mond de drank goed proefde. "Hoe kom je

Genesis

erbij dat 'het verhaal' voortkomt uit een religie?" Bulzeba zette iets vergrootte ogen op en cirkelde met zijn rechterhand in de lucht recht voor hem. "Van de Egyptenaren en de Ariërs tot de Moslims kom je ontstaansverhalen tegen, maar 'het verhaal' hoort niet in die familie. 'Het verhaal' is geschiedenis, een kroniek, een feitenrelaas. Alle mythen over het ontstaan van deze wereld, van Babylonisch tot Aboriginal, van Azteek tot Shintoïstisch, Christelijk en zo verder, zijn

afgeleide edities van 'het verhaal' toegesneden op de lokale cultuur. Anders gezegd, 'het verhaal' is de weergave van de werkelijke achterliggende harde en verifieerbare feiten."

"Maar jij hebt 'het verhaal' geschreven toen je een jaar of veertig was, zei je. Al die ontstaansverhalen die je noemt zijn honderden, duizenden jaren oud." Ook hier zag ik Bulzeba balanceren tussen twee gevoelens. Zijn melange van verbazing en scepsis bracht hij wel vriendelijk naar voren.

"Wat zou het mooi en eenvoudig zijn om je nu te kunnen zeggen dat ik al millennia in uiteenlopende incarnaties over wereld rondtrek, om in elke cultuur de zaden van de waarheid te neer te leggen. Dat zou een hoop verklaren nietwaar?"

"Je gaat me toch niet vertellen . . ."

Ik onderbrak hem. "Nee, natuurlijk ga ik je dat niet vertellen. Als ik je een raad mag geven, geloof nooit zomaar wat iemand zegt. Niet dat je altijd wantrouwend moet zijn, want dat lijdt tot cynisme en op zijn beurt verdooft dat je gevoel. Maak onderscheid tussen hen die geen en zij die wel macht over je hebben of zoeken. Hecht nooit geloof aan de machthebbers, want zij zijn er op uit macht te vergaren, te consolideren en hun macht te vergroten. Deze mensen zijn de minst geschikt om de waarheid van te horen. Er is maar één waarheid en die zit in jezelf."

Bulzeba stak zijn vinger op en zette een eureka gezicht. "Ah, waarmee we bij het ego-denken zijn aangekomen. Iedereen in zijn eigen droomwereld, iedereen in zijn eigen isoleercel." Zijn ogen vernauwden. "Weet je zeker dat ook jij niet een gooi naar macht zou doen als dat zo uitkomt? Want wie de mensen de waarheid alleen in zichzelf laat zoeken, wil verdelen en heersen." Opnieuw verbond Bulzeba twee uitersten, onthullend dat onder de mom van een grapje vaak heel serieuze zaken worden gezegd.

"Nee, nee, nee. Verdelen en heersen houdt in dat je mensen tegen elkaar opzet. En als er iets is wat ik nou juist niet doe, dan is het dat. Ik kom hier in de eerste plaats om de brug begaanbaar te maken." Een klein kuchend lachje ontsnapte me. "Heersen houdt in dat je mensen keuzes voorspiegelt. Voor dit en tegen dat, voor iemand en tegen een ander. Op die manier wordt de machthebber machtig en op die manier ook maakt de machthebber zijn onderdanen tot medeplichtigen. Door voor een bepaalde kant te rekruteren met uitsluiting van de andere kant vorm je partijen. Nee, dat soort macht heb ik ooit gezocht en ik heb het verworpen. Ik heb er aan deelgenomen omdat ik mijn weg wilde vinden, maar ik bleek totaal ongeschikt om machthebber te zijn." Mijn herinnering dwaalde even weg naar het verleden. Naar de argeloze politieke idealist die ik was. Die me bracht waar ik nu ben.

"Daar moet je me eens meer over vertellen, want dat is een kant van je die ik helemaal niet ken." Bulzeba liet weer zijn vriendelijk geïnteresseerde blik zien.

"Later misschien, hoewel je het in mijn boek kunt lezen." Ik was misschien wat kortaf, maar je hoeft ook weer niet alles voor te kauwen.

"Ik zal het eens opzoeken." Hij dronk zijn glas leeg en wilde graag nog een nieuwe toen ik hem daarnaar vroeg. Alchiba was ook blij met zijn glas limonade.

"Als het goed is hoorde je mij iets zeggen over één waarheid en niet over ieders eigen waarheid. Er is maar één waarheid. Er kan ook maar één

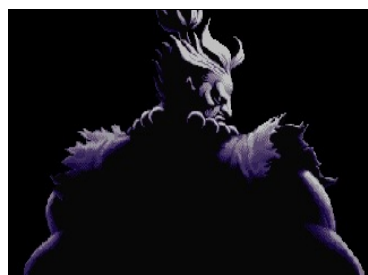
waarheid zijn. Zouden er meerdere waarheden zijn, dan sluiten die elkaar per definitie uit. Of ze zijn dan incomplete, onvolmaakte waarheden; die dus geen waarheid zijn. Bijgevolg, er is maar één waarheid. Ieder mens hoopt in het diepst van zijn wezen dat die ene waarheid ook echt bestaat. De meesten twijfelen aan die hoop."

"Weer anderen durven niet eens te twijfelen of zijn er nog niet aan toe - zij ontkennen het bestaan van die ene waarheid. Zij weten niet dat de ene waarheid in elk van ons al aanwezig is en ook kenbaar is. Zij die niet durven te twijfelen zijn ook aan de andere kant van de schaal te vinden: de fanatici, de fundamentalisten. Er is er maar één die profiteert van deze verschillen en er is er maar één die ook baat bij heeft te verdelen en heersen. Hij heeft er belang bij dat dé waarheid in ons aller harten onontdekt blijft."

"Je doelt nu zeker op het bestaan van de duivel, het kwade in deze wereld." Bulzeba liet door zijn vriendelijkheid enige stekeligheid sijpelen.

"Ja, ik doel op hem die de gevallen engel wordt genoemd, Lucifer, Shaitan, Vaisvanara, Quetzalcoatl, Akuma." Ik gooide ze allemaal maar even op een hoop; zoveel doet dat er niet toe.

"Maar Manas, denk je nu echt dat de duivel bestaat?" Het klonk bijna vermanend. "Het kwaad in de wereld zit in onszelf," ging Bulzeba verder, "en ik zie dé waarheid nog niet zo snel in ons aller harten. Het lijkt wel of je terug wil naar oude tijden waarin religie alles overheerste. De

Akuma

psychologie heeft ons zoveel meer duidelijkheid over onszelf heeft gegeven, meer dan al die oude bakerpraat en bijgeloof."

"Mooi dat je dat zo verwoordt - het kwaad in de wereld zit in onszelf. Dat is een van de kernen van 'het verhaal'. Ik noem het alleen niet het kwaad, maar het onvolmaakte. Uit mijn mond zul je ook niet horen dat de Satan het kwade

is. In 'het verhaal' is hij ook geen gevallen engel of een demon uit de onderwereld, maar de kracht van het licht, de scherpzinnigheid, het verstand, het vlijmscherp analytisch zwaard van de rede. Vanuit dat standpunt zou je dan kunnen zeggen dat de preoccupatie van onze maatschappij met louter het verstandelijke, het vaak kille berekenende, in feite het duivelse aspect van onze samenleving is. In die zin zit het duivelse in alle mensen. Je hebt gelijk." We lachten beiden, terwijl Bulzeba ook wel door had dat onder de lach een serieuzere laag lag.

"Nee, met 'het verhaal' wil ik helemaal niet terug naar de archaische tijden. Ik wil de godvrezende tijden noch de bijgelovige volksverhalen nieuw leven inblazen. Maar van de psychologie moet ik ook niets hebben. In wetenschappelijke kringen wordt de psychologie al soms beschouwd als een pseudo-wetenschap. Ik noem de psychologie de wetenschap van het beest - het beest waarin wij wonen. Echter over de ziel die we zijn kan de psychologie niets zeggen. Dat komt omdat de wetenschap alleen het materiële als object kent." Ik nam mij voor daar een kort essay over te schrijven voor 'het weten van de ziel', want een summiere uitleg als deze moet onbevredigend zijn.

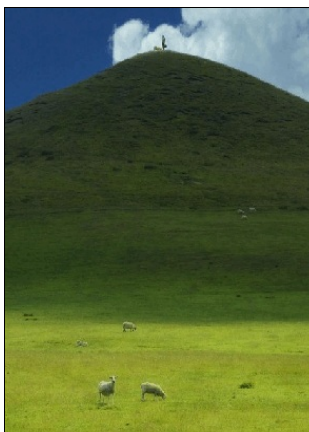
"Terug willen naar het vroegere is onzinnig," vervolgde ik mijn uitleg, "omdat het voorbij is - de tijd heeft alles behalve de herinneringen, die vaak incompleet zijn, eraan weggevaagd. Vasthouden aan het huidige is minstens net zo dwaas. De rationele fase waarin wij zitten, gaat onherroepelijk voorbij en er komt wel iets nieuws uit voort. Niet een soort samengaan van wetenschap en instinct, want dat is me te ouderwets Hegeliaans - alsof er een synthese wenselijk of zelfs mogelijk zou zijn tussen het oude en het nog oudere. Na de wetenschappelijke fase met zijn hang naar het meetbare komt er een nieuw tijdperk, waarbij het non-cerebrale in de mens een even prominente rol heeft als het verstandelijke. 'Het verhaal' is wat mij betreft een exponent van het streven kennis en weten met elkaar in contact te brengen."

"Kun je daar een voorbeeld van geven?" Bulzeba had zijn das losser gedaan en het bovenste knoopje van zijn overhemd ontknoopt. Hij oogde daardoor meer ontspannen en oprechter bereid tot luisteren.

"Ik denk dat ik een jaar of zes zeven was en ik in mijn kinderbedje lag, toen mij de vraag gesteld werd of ik in mijn leven rijk wilde worden of wijsheid wenste. Ik weet nog heel goed dat ik met een heel warm gevoel in mijn borst koos voor wijsheid. Ik wist dat ik zo mijn diepste wens vorm kon geven, maar zeg nou zelf, ik was een kind van zeven. Laat je verstand eens werken Bulzeba. Hoe kon ik daarvoor kiezen? Er was niemand in mijn kamer aanwezig die me die vraag had gesteld. Begrippen als materiële- en geestelijke rijkdom zijn geen begrippen van een kind van zeven, laat staan dat een kind op zijn zevende weet wat zijn diepste wens is. Een kind van zeven is wat fysieke ontwikkeling betreft absoluut niet in staat om abstracte begrippen te gebruiken. Toch begreep in het diepst van mijzelf welke keuze ik maakte."

"Hoe kan dit een voorbeeld zijn?" Ik weet niet of Bulzeba met opzet voorbijging aan de details van de situatie die ik net vertelde.

"Zie je dan niet dat het gaat om de innerlijke wijsheid die niets met wetenschap of meetbaarheid te maken heeft? Je innerlijk weten is je verbinding met de oerbron van al het weten. Anderzijds, je wijsheid zoeken in alleen wat mensen vaak het hogere noemen, brengt je alleen ook echt geen stap verder. Je zult als mens rationeel moeten blijven - je kunt niet anders. Iedereen heeft zelf de verantwoordelijkheid, of misschien kan ik nog beter zeggen de leerplicht, om op een verstandige manier zijn rationaliteit te gebruiken. Anders wordt alles zweverig of zelfs godsdienstwaaninnig. 'Het verhaal' is mijn wijze om alles wat ik uit de oerbron weet op een verstandige wijze met elkaar in verband te brengen. Daarom kan ik zeggen dat 'Het verhaal' het originele verhaal is en de rest van die oerverhalen quasicultureel gezweef is, gelardeerd met moraliseringsen, voorschriften en verboden van machthebbers om de massa stevig onder controle te houden - vooral dat laatste moet de alarmbellen doen afgaan."

De dwaas op de heuvel

"Tsja, zo heb ik het nog nooit bekeken." Bulzeba leunde met zijn kin in de muus van zijn hand en krabde met zijn middelvinger in zijn oor.

"Wat ik in mijn eerste boek heb opgeschreven is mijn verhaal en ook 'het verhaal', omdat ik weet dat het in ieder van ons aanwezig is - het is hét originele verhaal. Ik ben mensen tegengekomen die ook 'het verhaal' vertelden, lang voordat ik ging schrijven. Vanuit hun eigen perspectief vertelden ze hun verhaal; vanuit hun begrip, hun deel van dé waarheid. Het een sloot het ander niet uit, maar vulde elkaar juist aan."

"Interessant, interessant."

"En de duivel, geef hem welke naam je wilt, hij bestaat echt. Hij is alleen echt niet het kwaad. Als je mijn boeken goed leest, dan kun je weten dat het kwaad niet bestaat. Zolang de mensen in de ban blijven van innerlijke angst -de existentiële angst-, zullen ze echter wel denken dat het kwaad bestaat. De duivel voedt die angst."

"Zolang mensen denken dat het kwaad bestaat, is voor hen de weg naar de innerlijke wijsheid geblokkeerd. Een blokkade die alleen opgeheven kan worden door niet te denken in termen van wij en zij, goed en slecht, zwart en wit, bezit en armoede, en ga zo nog maar even door. De innerlijke drang alles in dichotomieën te vatten, een van de

uitingsvormen van de ratio, toont aan dat mensen tot dezelfde stam behoren: de stam van Luciwher."

"Om de ratio voorbij te raken zul je eerst een volledig gebruik van je verstand moeten leren maken. Alle mensen dragen de verantwoordelijkheid te groeien naar een evenwichtig gebruik van hun ratio. Daarom schiet ik altijd in de lach wanneer ik mensen zich zie scharen bij de dwaas op de heuvel. Wie zijn verstand uitschakelt wordt prooi. Slachtoffer van de drugsdealers, mikpunt van de manipulators. Wie zijn verstand niet benut, maakt zichzelf tot lokspijs voor aaseters en roofdieren. Wie zijn verstand niet activeert zal voor zolang in angst leven. Je grote kans in het leven op aarde is jezelf te onderwijzen en niet daarmee op te houden. Je zult je de grens tussen kennis en wijsheid dan als welhaast vanzelf gaan realiseren."

"Dus het is waar? Wijsheid komt met de jaren?"

"Nee, althans niet helemaal. Wijsheid komt met de ervaring. Voor de een neemt dat minder tijd in beslag dan voor een ander. Ik heb mensen recht op hun doel af zien gaan om vlak voor het doorslaggevende punt een omweg te zien nemen. Alles hangt samen met de weg die je hier hebt af te leggen. Je kunt dat karma noemen, maar dat zijn aspecten uit 'het verhaal' waar ik het nu niet over moet hebben. We kunnen daar een ander keer uitgebreid over praten, als je het niet vervelend vindt. Laten we het helder houden."

"Goed. Maar hoe zit het dan met mensen in arme landen? Mensen die zelfs in onze tijd nog nooit een school van binnen hebben gezien?"

"De mensheid opvoeden is een kwestie van lange adem. Het heeft lang geduurd voor jouw voorouders het normaal vonden hun kinderen naar school te sturen. De kinderen waren ooit harder nodig mee te helpen de oogst van het land te halen of mee te werken in de fabriek. De ontwikkelingen op aarde hebben geen vaste tred, althans niet een die jij en ik kunnen zien."

"Allen echter dragen de verantwoordelijkheid uiteindelijk verder groeien naar een grotere volmaaktheid door een wijsheid aan te boren waarvoor geen opleiding bestaat. Door in te tappen in de bron van alles en van mij mag je dat ook best anders noemen dan god. Heeft hij ook geen probleem mee."

Jehavanna riep vanuit het keukenraam naar Bulzeba en Alchiba dat het eten klaar was. Gienah stond in de opening van de keukendeur te zwaaien. Zou Alchiba iets van het gesprek hebben gehoord of begrepen? Of had hij de hele tijd in de wereld van zijn boek geleefd?

"Ah, dat is pas echte wijsheid. Op afstand weten wanneer mij maag knort." Bulzeba tilde Alchiba met luid gekreun op. "Oh, wat wordt je zwaar jongen." Hij zette hem op de grond. Hand in hand liepen ze naar huis, Jehavanna zwaaide in mijn richting. Bulzeba stopte in zijn loop en draaide zich half om.

"Vind je het goed als ik later op de avond nog even langskom?"

"Er bestaat geen goed of kwaad," plaagde ik hem. Hij stak zijn hand op terwijl hij zich weer omdraaide en met Alchiba verder liep.

*

De Avonden van Satan en wetenschap

Bulzeba zag er verfrist uit. Een maaltijd en wat rust doen wel vaker wonderen. Hij had bescheiden op de deur geklopt en gevraagd of het wel uitkwam. Ik maakte een grote pot koffie zonder cafeïne; ik houd niet zo van die soort chemicaliën. Zonder omhaal kwam Bulzeba terug op het gesprek van de middag.

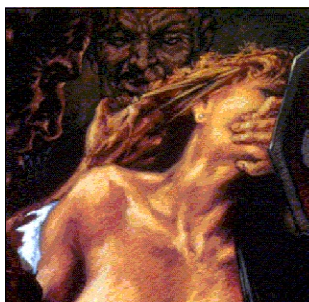
"Begrijpen doe ik het wel, hoor. De duivel en het kwade in de mens dat geen kwaad is, maar het onvolmaakte. Ik ben alleen erg in verwarring. Het onvolmaakte in de mens is abstracte omschrijving. Onvolmaaktheid is een abstract begrip. We moeten groeien naar iets waarvan ik niet de flauwste notie heb, maar zoals ik jou hoor formuleren, als ik het goed begrijp, is het juist zeer concreet."

"Onvolmaaktheid zoals ik het van jou hoor is een leemte. Je vat onvolmaaktheid op als de afwezigheid van iets. Ik zou onvolmaaktheid eerder omschrijven als onvolgroeidheid. Hoewel het verschil in woorden niet echt groot lijkt, is er in werkelijkheid een wereld van verschil. Jouw vraag wordt dan wat ik veronderstel aanwezig te zijn en waar hem de onvolgroeidheid in zit. Het antwoord komt uit jezelf, uit jouw observatie van de wereld om je heen. Het is zeer concreet, namelijk het zien van de wereld om je heen zoals die werkelijk is met alle onvolmaaktheid. Anders gezegd, onvolmaaktheid zit hem in het niet doorzien van de werkelijkheid."

"Het is van vitaal belang je niet op je eigen eiland terug te trekken, het is essentieel te accepteren dat je deel van deze kosmos bent en de vernietiging en het ombrengen er in onder ogen te zien, ook al heb je daar zelf misschien niet direct deel aan. Dat is de eerste stap op weg naar het afleggen van de angst voor het bestaan. Laat je niet gevoelloos maken door de beelden die je dagelijks ziet. Deze wereld te aanvaarden voor wat hij is en het afleggen van de angst is een voorwaarde voor het ontdekken van de waarheid in jezelf - dus niet je eigen waarheid, maar jouw deel van dé waarheid. Iemand die de angst voor het bestaan heeft afgelegd door de onvolmaaktheid van deze wereld te herkennen en te accepteren heeft de eerste en belangrijkste stap gezet op weg naar volmaaktheid. Wie geen existentiële angst meer kent, heeft geen strijd nodig, geen leiders om zijn angst te helpen wegrationaliseren."

"Vanmiddag zei je dat deze wereld er een is van de ratio. Maar dat is toch niet altijd zo geweest? Ik zie in de wereld van voor het rationalisme juist een wereld van vooroordeel en bijgeloof. In grote delen van de wereld is dat nog steeds zo."

"Je maakt een denkfout die je niet zou maken als je op school bij geschiedenis had opgelet. Je beoordeelt namelijk vroegere tijden met de normen van nu. Denk je dat de middeleeuwse inquisitie zichzelf zag als

Macht

bevooroordeeld? Denk je dat een moefiti of een ayatollah die een fatwa uitspreekt zich beschouwt als bijgelovig? Denk je dat een Azteek-priester die bloed liet vloeien om het universum en de tijd in beweging te houden, zichzelf zag als compleet paranoïde? Dat zijn predikaten die onze tijd er op plakt. Deze mensen zagen en zien zichzelf als redelijk en beziel door rede - zij waren en zijn er van overtuigd dat zij de hogere orde een goede dienst bewijzen of zelfs uit naam van dat hogere handelen. Dat is juist de kern van het probleem."

"Rede organiseert en waar sprake is van organisatie, is sprake van hiërarchie en de uitoefening van macht. De mens tracht zijn angst te beteugelen door hiërarchische organisatie en macht te formeren. Ik bedoel daar elke organisatie mee, elke macht. Van de grote keizerrijken op deze aarde tot en met dat meditatieclubje van je vrouw. Overal is een leider of leidster die het voortouw neemt. Geen enkele wijsheid en kennis echter komen van een ander. Elke wijsheid die je verwerft komt uit jezelf."

"Je bent me even kwijt nu." Bulzeba schudde als in vertwijfeling het hoofd en stak een hand op. "Zoals jij het rationele formuleert staan wetenschappers en ayatollahs en de paus op een lijn. Je noemt ze in een adem en stelt daarmee de eerste de beste wetenschapper op een lijn met een ayatollah. Zij dienen allemaal hetzelfde doel? Ik zie wel degelijk het verschil tussen een sjamaan uit de rimboe en bijvoorbeeld Albert Einstein."

"En toch is dat verschil er niet. Beiden gebruiken ze formules om de wereld om hen heen vorm te geven, te organiseren, te bezweren en te begrijpen. Beiden denken van zichzelf dat ze volgens de lijnen van de rede opereren. En dat is ook zo. Zowel jouw sjamaan als Albert Einstein opereren binnen wat ik omschrijf als 'het Luciwher paradigma'."

"Het gaat er bij mij toch echt niet in dat die sjamaan en Albert Einstein op hetzelfde vlak opereren. Wat een sjamaan doet komt voort uit angst voor de boze geesten en ziektes en zo, terwijl Albert Einstein op een lucide manier met wetenschappelijk onomstootbare bewijzen voor zijn theorieën kwam."

"Ik beweer dat Albert Einsteins streven het universum te begrijpen voortkwam uit de existentiële drang tot manifestatie en dus uit angst. Beiden liggen op één lijn in het proberen greep op deze wereld te krijgen. Beiden proberen inzicht te krijgen in de mysteries van deze wereld, wat te krijgen op de materie - voor Albert Einstein geldt dat wel heel letterlijk. Massa is energie en omgekeerd. Treffend eigenlijk dat zowel jouw sjamaan als Albert Einstein het moment van diepste inzicht in wat zij zochten als welhaast religieus omschreven."

"Begrijp met goed. Ik beweer niet dat het onzin is wat Albert Einstein formuleerde. Verre van dat, want het is verifieerbare of falsifieerbare wetenschap; ik erken dat volledig. Zijn opvolger Stephen Hawking was ook een gisse jongen. Beiden gingen op gegeven moment echter over de top als ik zo plat mag formuleren. Albert Einstein¹⁾ is een voor iedereen herkenbaar icoon geworden door zijn speciale relativiteitstheorie, je weet wel $E=MC^2$. Trouwens, die formule gaat alleen op als alles in het heelal stil zou staan. Voor alle beweging in het heelal moet je de zogenaamde Lorentz-factor, de gamma-factor toevoegen. Je krijgt dan de formule $E=\gamma MC^2$ en dan beweegt het universum weer.

³⁾ Albert Einstein was born at Ulm, in Württemberg, Germany, on March 14, 1879. Six weeks later the family moved to Munich, where he later on began his schooling at the Luitpold Gymnasium. In 1905 he obtained his doctor's degree.
Zie verder: http://nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1921/einstein-bio.html

Toen Albert Einstein zijn speciale relativiteitstheorie in bredere unificatie in een algemene relativiteitstheorie wilde onderbrengen, bracht hem dat in wetenschappelijk conflict met de kwantummechanica zoals die door Niels Bohr werd voorgesteld. Volgens Bohr²⁾ is een van de belangrijkste elementen in de kwantummechanica het onzekerheidsprincipe³⁾. Albert Einstein wilde en kon dit onzekerheidsprincipe niet accepteren en riep tijdens een discussie met Bohr hierover uit dat god niet met dobbelstenen speelt. Toch werd later algemeen aangenomen dat Bohr die wetenschappelijke polemieek had gewonnen. Alle ontwikkelingen in de fysica daarna zijn gebaseerd op de uitgangspunten die Bohr en ook onder meer Heisenberg⁴⁾ formuleerden, niet op Albert Einstein."

Stephen Hawking

"Toen Stephen Hawking⁵⁾ als de hoogste autoriteit op het gebied van zwarte gaten op gegeven moment ging beweren dat zwarte gaten zichzelf opaten en als resultaat daarvan alleen warmte aan het universum toevoegden, was de wetenschappelijke gemeenschap in ongeloof en in rep en roer. Stephen Hawking wordt nog steeds geroemd om zijn baanbrekend werk, maar is sinds die laatste vooronderstelling op een zijspoor gezet."

"Zo zal het elke wetenschapper op gegeven moment vergaan, ingehaald door de jongere generatie; leerlingen die de meester overtreffen. Albert Einstein werd

⁴⁾ Niels Henrik David Bohr was born in Copenhagen on October 7, 1885, as the son of Christian Bohr, Professor of Physiology at Copenhagen University.
Zie verder: http://nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1922/bohr-bio.html

⁵⁾ A scientific model or theory is supposed to be a cascade of certainties and whenever someone uses the word 'uncertainty' most scientist will run for the nearest airlock. Great therefore was the consternation . . .
Zie verder: <http://www.abarim-publications.com/HeisenbergUncertaintyPrinciple.html>

⁶⁾ Werner Heisenberg (1901 - 1976) was one of the greatest physicists of the twentieth century. He is best known as a founder of quantum mechanics and especially for the uncertainty principle in quantum theory.
Zie verder: <http://www.aip.org/history/heisenberg/p01.htm>

⁷⁾ Stephen Hawking (1942) was born on the 300th anniversary of Galileo's death. He has come to be thought of as the greatest mind in physics since Albert Einstein. With similar interests -- discovering the deepest workings of the universe -- he has been able to communicate arcane matters not just to other physicists but to the general public.
Zie verder: <http://www.pbs.org/wgbh/aso/databank/entries/bphawk.html>

ingehaald door Bohr die werd inge haald door Feynman. En steeds is er in de wetenschap de veronderstelling dat met elke ontdekking de mens een stap dichterbij is bij het begrijpen van het universum waarin wij wonen. Paradoxaal genoeg erkennen alle wetenschappers ook tegelijk dat met het vinden van elk antwoord er meer vragen bijkomen. Iets vergelijkbaars is er aan de hand met religie."

De Avonden
van Satan en religie

"Je noemt jouw sjamaan waarschijnlijk omdat hij helemaal aan het begin staat van alle spirituele ontwikkelingen. We kunnen hem ons voorstellen als religieus leider en medicijnman bij primitieve stammen, maar ook bij onze voorouders die vele duizenden jaren geleden uit Afrika vertrokken toen de mensheid nog jong was. Hun geloof in natuurgoden, bosgeesten en voorouderverering, hun animisme, transformeerde uiteindelijk in een pantheon van goden met vaak een oppergod; de eerste abstractie. De laatste grote voorbeelden van de eerste abstractie zijn de godenwerelden van de Grieken en Romeinen. Toen onze voorouders landbouwers werden, groeide de behoefte aan het aflezen van de regelmaat van de natuur en werden kalenders, planetaria, horoscopen en almanakken steeds dominanter in de opvattingen over godsdienst. En natuurlijk meenden de priesters op den duur dat zij de kosmos niet alleen konden lezen, maar ook konden voorspellen en uiteindelijk zelfs beïnvloeden. De mooiste voorbeelden daarvan vinden we in het oude Egypte, maar ook in het antieke Zuid Amerika. Intrede van organisatie, hiërarchie en macht. Het was overigens een Egyptische farao Akhnaton die de volgende nieuwe stap deed en probeerde dit polytheïsme achter zich te laten."

Akhnaton

"Akhnaton was een bijzonder mens en niet alleen vanwege zijn uitzonderlijke uiterlijk; hij had waarschijnlijk hyperpituitarisme of het Marfan syndroom, waardoor gezicht en ledematen er langgerekt uitzien. Akhnaton⁶⁾, getrouwd met de onwaarschijnlijk beeldschone Nefertiti⁷⁾ en

⁶⁾ Akhenaten and his wife Nefertiti ruled Egypt just long enough to transform the empire's religion, art, and architecture.
Zie verder: <http://ngm.nationalgeographic.com/ngm/0104/feature2/index.html>

⁷⁾ Nefertiti, Egyptian queen, chief wife of the Pharaoh Akhenaten. It is believed that Nefertiti was active in the religious and cultural changes initiated by her husband. She also had the position of priest.
Zie verder: <http://www.egyptian-museum-berlin.com/f03.php>

Nefertiti

vader van Nebkheperura Tutankhaten, werd farao in ongeveer 1352 bce. De grote piramide in Gizeh stond er toen al twaalf eeuwen. Akhnaton heette aanvankelijk Amenhotep IV. In het vijfde jaar van zijn regeerperiode veranderde er iets wezenlijks in hem. Hij was de eerste mens tegenover wie god zichzelf als de bron van universele liefde liet zien, zeggen de boeken. Hij gooide de hele staatshuishouding om, liet midden in de woestijn een nieuwe hoofdstad bouwen, Amarna, en stichtte een nieuwe godsdienst met één god, de Aten. Terwijl tot dan de Egyptenaren zoals zoveel oude volkeren een zonnegod verheerlijkten, Amon, is Akhnaton de eerste van wie wij weten dat hij daarvan abstraheert. De rite van de Amon was een

elitaire religie, want het was het exclusieve

domein van de priesters en de farao, de heersende klasse. De Aten was echter geen zonnegod, maar het licht als symbool van het leven. Het was een meer egalitaire godsdienst, want de Aten zegende iedereen van de adel tot en met de slaaf, zegt Akhnaton zelf."

"In de christelijke bijbel staat dat Mozes al zijn wijsheid van de Egyptenaren had. Mozes werd in het Egyptische Heliopolis onderwezen over Re-Harakhty-Cheper-Aton, het oerbeeld waar hij later de joodse god Jahweh op modelleerde. Sommige psalmen in de christelijke bijbel lijken wel heel erg op de gebeden die Akhnaton tot Aten richtte - sommige regels zijn vrijwel identiek. Eigenlijk opmerkelijk dat de joodse-, de christelijke- en de islamitische god hun oorsprong vinden in de curieuze god Aten, een afgod volgens de Amonpriesters, die geïsoleerd midden in de Egyptische woestijn werd vereerd. Aton of Aten was het licht, was overal en had geen vorm volgens Akhnaton; doet me overigens ook denken aan de Hindoegod Brahmā. Akhnaton zei het zo: Er zijn zoveel goden als menselijke harten in de wereld. Daarom is Aton uniek voor elk persoon."

"Het is niet goed afgelopen met Akhnaton. Hij was dan wel een religieus revolutionair, een ketter volgens zijn tijdgenoten, maar politiek organisatorisch was hij een kolossaal onbenul - wat hem in mijn ogen juist sympathiek maakt. Het land zat tegen het einde van zijn regeerperiode economisch vrijwel aan de grond. Het zou daarom heel

goed kunnen zijn dat Akhnaton is vermoord. De oude priesterklasse draaide daarna de religieuze klok terug. Akhnatons zoon werd farao, maar wel op voorwaarde dat hij zijn naam veranderde van Toetankhaten in Toetankhamon." Bulzeba was stilgevallen. Hij zat met zijn armen over elkaar onderuit gezakt in zijn fauteuil.

"Wat ik je nou met deze lange lijst aan voorbeelden wil duidelijk maken is dat het menselijk streven op deze manier nergens toe leidt. Technisch hebben we het een en ander uitgedacht, dat wel. We kunnen op grotere schaal doden, we kunnen meer consumeren, meer grondstoffen in kortere tijd verbruiken en we kunnen ons sneller over grotere aftanden verplaatsen. Maar leidt het ook ergens toe? Niet zolang we gevangen blijven in het Luciwher paradigma. En zo lang we daar in vastgeklonken zitten, komen we geen stap verder ook al lijkt het van wel. Het is als de cavia-tredmolen waarin je wel vooruit beweegt, maar geen stap vooruit komt."

"Dat materie energie is en omgekeerd heeft ons uiteindelijk alleen de atoombom opgeleverd. Dat zwarte gaten zichzelf vernietigen is een essentiële ontdekking omdat het de fundamentele onstabiele, de elementaire chaos en de definitieve eindigheid van dit universum aantoonde. Het idee werd weggehoond door de wetenschappelijke gemeenschap. Een eeuwenoude farao ziet voor het eerst het liefdevolle licht en wordt onmiddellijk om zeep geholpen. Dichter bij onze tijd nog een voorbeeld. Een kleine kale man uit India, Mahatma Gandhi, predikt verdraagzaamheid en geweldloosheid. Hij wordt resoluut neergeschoten. Heb je nog meer voorbeelden nodig om de hand van Satan te herkennen?"

"Je haalt alleen de negatieve voorbeelden aan. Er zijn zoveel waardevolle dingen bereikt. Wat dacht je van alles wat de medische wetenschap heeft bereikt? En als jij op reis gaat met je bus, kom je toch ook veel verder dan je grootvader ooit is gekomen? Het hangt er maar vanaf hoe je gebruik maakt van de verworvenheden van de wetenschap." "Ik heb er helemaal geen bezwaar tegen verre reizen te maken. Heerlijk zelfs om zoveel mensen tegen te komen en te spreken. Om te kunnen reizen ben ik echter wel gedwongen gebruik te maken van vervuilende technieken; of ik moet niet reizen natuurlijk. Ook je voorbeeld van de medische wetenschap gaat mank. Doktoren kunnen het leed van de wereld verzachten, maar niet wegnemen. Bovendien kosten doktoren en medicijnen geld. Als je dat niet hebt lijd je toch. Geld is macht. En waar de wetenschap ziekten uitroeit of denkt uit te roeien, creëert ze aan de

anderen kant nieuwe. Aids bij mensen ontstond door een arts in de Kongo die onverantwoord met apen experimenterende."

"Maar wat wil je dan Manas? We kunnen als mensen toch niet anders dan werken met wat er voorhanden is? Dat wat we met onze zintuigen kunnen waarnemen bestuderen en zo diep mogelijk doorgronden. Leren van de fouten die we daarbij maken. Al dat andere, het spijt me dat ik het zo zeg, is toch allemaal zweefvliegen. Het bestaan van een god is nooit aangetoond en de mensen die wel in een god geloofden hebben elkaar in de loop van de eeuwen steeds de hersens ingeslagen. Met die farao gaf je er zelf net een mooi voorbeeld van. Ik vind je boeken echt interessant vanwege de filosofische implicaties. Maar om nou alles meteen op te hangen aan een god gaat mij te ver. Ik denk zelfs dat algemeen gesproken de idee van een god alleen maar gebruikt wordt om iets te verklaren wat we niet kunnen verklaren, of wat we nog niet kunnen verklaren. Naarmate we meer ontdekken en kunnen verklaren, in diezelfde mate wordt gods terrein steeds kleiner."

"Je vroeg me net, wat wil je dan Manas? Wat ik wil is niet belangrijk. Door te zeggen wat ik wil, zou ik trachten macht en invloed uit te oefenen. Dit moest gezegd worden - ik hoop dat je dat kunt begrijpen. Net als met de zetel van het kwaad, het onvolmaakte, sla je ook nu weer de spijker op zijn kop, Bulzeba. De mens maakt het terrein van god steeds kleiner, zeg je. Je kunt het ook van de andere kant bekijken en stellen dat de gelofte, de verbintenis van de mens aan satan steeds hechter wordt."

"Ik stel daarbij bovendien dat het terrein van god helemaal niet wordt verkleind, maar alleen je mogelijkheden los te komen van satan. In plaats van gods terrein dat steeds kleiner wordt, is het je zicht op gods terrein dat steeds kleiner wordt. Een mens die louter opereert binnen het aardse, binnen het materiële, komt steeds vaster te zitten binnen Lucifers cirkel, leeft steeds hechter volgens het Luciwher paradigma. Die weg is een doodlopende weg."

"Ik begrijp je aversie tegen het gebruik van personificaties als god en satan heel goed. Ik begrijp ook dat jij veel liever spreekt over het kwade of misschien het onvolmaakte in de mens en het nog onverklaarde in ons bestaan. Ik begrijp ook dat jouw standpunten voortkomen uit een aversie tegen de dominantie van de religie die ons voorschrijft wat we moeten doen en laten. Je gelooft in het rationele, het vermogen de wereld te begrijpen."

"Bedenk echter wel dat het rationalisme de nieuwe godsdienst is. Jij doet ook de hele dag wat je baas je zegt te doen. En zijn baas heeft met een

marktonderzoek cijfers en grafieken op tafel gelegd waaruit jullie allemaal rationeel en misschien wel wetenschappelijk hebben geconcludeerd wat jullie moeten doen. Zo worden jullie dagelijks geregeerd door het rationele en weten jullie zonder het rationele niet meer wat jullie moeten doen."

"Waar religie taant neemt de rede het over, waar de rede aandringt taant de religie. De machthebbers hebben de vorm van de organisatie veranderd, maar verder is het oude wijn in nieuwe zakken. Satan gaat altijd met zijn tijd mee. Al vanaf de mens op aarde rondwaart."¹⁰⁾

¹⁰⁾ Ik wilde maar tot een bepaalde grens gaan met Bulzeba. Hij was me lief, ik hield echt van hem, als van een broeder. Om aan de ingewikkeldheden van de avond nog een element toe te voegen leek me teveel medicijn. Ik zou hem gezegd hebben dat de evolutie van de wetenschap zoals ik die als noodzakelijk zie, een bijna onhaalbare zaak is - niet onmogelijk, maar zeer moeilijk bereikbaar. Hoe kon ik dit tegen Bulzeba zeggen, terwijl ik net een pleidooi had gehouden voor de evolutie van de wetenschap. Hij zou het niet begrepen hebben zonder eerst Het Verhaal gelezen te hebben.

De Liefde is niet in dit universum en dus is wijsheid, de combinatie van Liefde en Scherpzinnigheid -Licht- evenmin aanwezig. De WarmeSchoonheid is wel aanwezig in dit universum, hoewel slechts in een minderheidspositie - omdat het niet om het getal gaat. Zoals de echte kunst zonder een beroep op het verstand te doen rechtstreeks naar het voelen gaat, zo gaat de heldere ontdekking, de doorgronde analyse van het nieuwe rechtstreeks binnen bij het intellect. Het gebeurt maar zelden, immers warmte en schoonheid zijn in de minderheid, dat een wetenschappelijke doorbraak ook een gevoel van gelukzaligheid, warmte en een kosmisch esthetische ervaring oproept.

Je hoort zelfs nog minder frequent van een van een artistiek meesterstuk dat rechtstreeks aan de rede appelleert. Artisticeit -trouwens ook decadentie en hoererij, de door Luciwher gecorrumpeerde artisticeit- komt van het volk van Eewhel en kunst en kunstmatigheid is het domein van dat van Luciwher.

Zoals Liefde en Licht samengaan in inzicht, in wijsheid, zo gaan Licht en WarmeSchoonheid samen in volheid en heelheid, zo gaan WarmeSchoonheid en Liefde samen in waarachtigheid en betrokkenheid -om het zo maar kort te formuleren-. De opheffing van het Luciwher paradigma kan dus alleen wanneer rationaliteit en schoonheid samengaan in een heelheid die de berekenende kwaliteiten van wetenschap opheffen.

Het is niet voor niets dat getalsmatig het volk van Eewhel op aarde onderdoet voor dat van Luciwher. Niet alleen omdat het in Luciwhers wereld een eigen les heeft te leren -hoe niet gecorrumpeerd te raken-, maar vooral omdat Luciwhers volk zelf moet ontdekken dat het paradigma van zijn leider zwakke plekken, schoonheidsfouten kent.

De Avonden
van Satan en kunst

"De wetenschap heeft zeer aannemelijke bewijzen in handen aangaande het ontstaan van de mens. Ik ben voor het merendeel overtuigd geraakt door de vondsten en bewijzen die de wetenschap heeft aangedragen. Ik accepteer dat misschien wel zo lang geleden als vier miljoen jaar de afsplitsing van de homonoïden plaatsvond die uiteindelijk naar ons leidt. Ik accepteer ook dat de vorm die wij hebben 160.000 tot 150.000 geleden evolueerde. Het interessante vind ik dan weer dat op het vaste land van het oostelijke middellandsezegebied Homo Sapiens en de

De Venus van Willendorf

Neanderthaler millennia lang met elkaar hebben samengeleefd. In Skhul en Quafzeh zijn daar duidelijke bewijzen voor gevonden. Vooral de vraag hoe het komt dat we zo weinig van de oorsprong van de Neanderthalers weten intrigeert me. Waar komen zij vandaan en waarom stierven ze 30.000 jaar geleden uit? Stierven ze wel uit of zijn de onder ons, wie weet in ons? Zijn ze in ons opgenomen en herkennen we het niet, zoals we lang niet herkend hebben dat vogels de dinosaurussen zijn die de asteroïde wel hebben overleefd?"

"Er wordt gezegd dat Neanderthalers in een aantal opzichten zeker niet op Homo Sapiens leken. Dat de Neanderthaler in een aflopende ijstijd niet flexibel genoeg was in een veranderend klimaat te assimileren, terwijl Homo Sapiens wel inventief genoeg was zich aan te passen. Die inventiviteit maakte daarbij iets mogelijk dat geen enkel ander wezen op deze aarde heeft gepresteerd: kunst."

"Ongeveer 25.000 jaar geleden werden de eerste representaties van het menselijk lichaam gemaakt. En wat voor beeldje komen we dan tegen? De Venus van Willendorf⁹⁾. Je hebt dat beeldje vast wel eens ergens gezien - het is heel bekend. Het is een vrouwenfiguur met enorme

¹¹⁾ The so-named "Venus" of Willendorf, was found in 1908 by the archaeologist Josef Szombathy in an Aurignacian loess deposit in a terrace about 30 meters above the Danube river near the town of Willendorf in Austria.
Zie verder: <http://witcombe.sbc.edu/willendorf/>

hangborsten en een geprononceerde buik en geslachtsdelen. Ze heeft brede heupen en heel flinke billen. Het merkwaardige aan dit beeldje is echter dat het geen armen heeft, vandaar waarschijnlijk Venus, en dat het geen herkenbaar gezicht heeft - het kapsel groeit tot over het gezicht. Het beeldje heeft een grootte zodat het in je handpalm past."

"De Venus van Willendorf was geen unieke vondst. Er is een Venus van Grimaldi, de Venus van Lespugue, de Dolni Vestonice Venus en zo is er nog een heel rijtje. Het gaat hier om iets gemeenschappelijks dat van West- tot Oost-Europa en tot in Rusland verbreid is geweest. Al die beeldjes kenmerken zich door de afwezigheid van armen en een gezicht en de sterke overdrijving van de erogene zones. Er kan weinig geconcludeerd worden uit het bestaan van die beeldjes. Sommigen zeggen dat het een soort amuletten waren verbonden aan misschien een moeder aarde cultus. Beeltenissen die vereerd werden misschien? Beeldenaars die gebruikt werden in het bezweren van een goede jacht of verzameloogst? Daarbij kun je er ook nog over redetwisten of het beeldjes zijn die gemaakt werden door mannen of juist door vrouwen. Een ding staat onomstotelijk vast, het is kunst."

"Het is het eerste en ook zeer duidelijke voorbeeld van kunst die gebruikt werd, niet om kunst voort te brengen, maar om kunst te gebruiken voor andere doeleinden - in dit geval waarschijnlijk een religieus doel. Het gebruik, misschien wel het misbruik van kunst voor iets anders dan kunst is dus vanaf het allereerste moment aanwezig. Naast religie zijn er nog meer toepassingen van kunst. Om het aanzien van de bezitter te verhogen, als politiek propagandamiddel, voor reclaimedoeleinde. Soms zelf als therapie voor de maker - maar dat zijn eerder de antihelden die in feite antikunst creëren al denken ze zelf dat het kunst is; prima therapie hoor, maar geen kunst."

"Siersmeedkunst heeft vanaf zijn uitvinding tot nu toe als functie gehad de status van de bezitter te verhogen, waarbij overigens de vrouw vaak als gewillige uitstalkast werd gebruikt. Gaius Octavius Thurinus, nog beter bekend als de Romeinse keizer Augustus, is de eerste machthebber die het beeld als actief propagandamiddel inzet, op dezelfde manier als we het ook zien bij bijvoorbeeld Napoleon en Adolf Hitler. Het was Polykleitos die er in de 5e eeuw bce. het sjabloon voor creëerde, dat door de hele antieke wereld gebruikt werd en vandaag de dag nog steeds toegepast wordt. In het dagelijks leven worden we gebombardeerd met beelden van super mooie modellen in bijvoorbeeld de mode."

"In alle gevallen, al duizenden jaren, wordt kunst gebruikt de kijker ervan te doordringen dat hij de mindere is en dat hij maar het beste kan

luisteren naar wie dan ook die met die kunst zijn boodschap wil uitdragen. In alle gevallen wordt er, naar Polykleitos, van hetzelfde beeldend principe gebruik gemaakt, waar ook de makers van de venussen gebruik van maakten: de overdrijving."

"Kunst is louter om zichzelf bedoeld. Kunst dient geen enkel doel en is een uiting van het diepe zoeken in zichzelf, een uiting van de schoonheid in het diepst van de ziel. Als magma uit het diepst van de aarde de vulkaan verlaat, zo komt kunst uit de ziel en kan het elke vorm aannemen. Met als schijnbaar geen ander doel dan zichzelf te manifesteren, bevrucht de vulkaan de aarde om te laten groeien. Net als de hete lava is kunst de verbinding tussen het binnenste en het buitenste. De verbinding tussen dat wat diep in een mens leeft en dat wat buiten een mens zichtbaar wordt gemaakt, inspireert het de wereld. Vanwege deze eigenschap is kunst ook nooit een weerspiegeling van zijn tijd; therapie wel. Kunst loopt altijd voor op zijn tijd. Kunst is niet alleen een bevrijding van wat van binnen kookt, door zijn inspirerende werking bevrijdt het ook de kijker. In zoveel gevallen echter wordt scheppende schoonheid ingezet om te overtuigen, waardoor de boodschap verre van schoon wordt. Kunst wordt dan gebruikt om de autonomie van het individu te ondermijnen en het individu onder de duim te houden. En omdat deze kunst juist niet inspireert, worden steeds weer nieuwe vormen van overdrijving gezocht, nieuwe modes en trends, om de kijker vast en geboeid te houden."

"De mens, en ik bedoel nog steeds de stam van Luciwher, is van nature aangetrokken tot de overdrijving - dat zit hem in de bedrading van de hersenen. Het meest nog tot de uitvergrotting van eigenschappen als een atletisch lichaam of kinderlijk grote ogen. Dat mensen aangetrokken worden door massieve borsten of een massale parade is dus logisch. Logica en rede hebben vanuit zichzelf echter niets met kunst te maken. Er is er maar één die logica en rede inzet als strijdmiddel om de hegemonie."

"Ik snap het al, dat is de grote Satan. Is het niet erg vermoeiend om zo door het leven te gaan? Overal de hand van Satan te zien? Word je niet ontzettend moe van jezelf?" Het was prettig om te merken dat Bulzeba loskwam van de gemanierde conventies van de conversatie. "Ik weet wel dat ik het ondoenlijk zou vinden om overal in het leven iets achter te zoeken. Ik denk niet dat ik in mijn werk ook nog maar iets tot stand zou kunnen brengen. Eigenlijk zit je vol met negatieve gedachten, Manas." Hij keek me schelmachtig aan.

"Juist het tegenovergestelde, Bulzeba. Juist het tegenovergestelde. Mijn hele leven heb ik de last van deze wereld op mijn voelen drukken. Juist deze inzichten hebben van mij een vrij man gemaakt die geen existentiële angst meer kent. Ik ken geen benauwdheid meer voor wat dan ook, niets of niemand krijgt mij onzeker. Niets kan mij nog tot radeloosheid brengen en niets maakt mij nog ongerust. En nee, dat is niet vermoeiend."

"Als jij denkt dat je door dit soort inzichten tot niets meer in je werk zou komen, dan moet je je eens op de waarde van je werk bezinnen - dat is mijn perspectief op wat je doet. Ik denk dat de wereld er een stuk op zou verbeteren als uiteindelijk iedereen de hand van Satan zou gaan herkennen. Nogmaals, ik wil niemand overtuigen van wat ik te vertellen heb - ik lijd aan geen enkele zendingsdrang. Uit wat ik weet kan ik wel zeggen dat voor de komende millennia de herkenning van het Luciwher paradigma zal zorgen voor een totaal andere wereld. Luister naar de boodschap, die is het belangrijkste, niet de boodschapper. Bovendien, geen enkel mens staat zonder hulp."

"Hoe denk je dan dat dat in zijn werk zal gaan? Een totaal andere wereld." Daar was de vriendelijk informerende Bulzeba weer. Ik schat dat er nog behoorlijk wat tijd overheen zal gaan, voordat hij echt los is.

"Na deze vraag eindigen we de avond zoals we een paar avonden geleden begonnen. 'Het verhaal' is de geschiedenis van wie wij zijn. De andere boeken zijn handreikingen tot nadenken. Je hoort me goed, tot nadenken. Wie wil veranderen moet eerst zichzelf ten diepste kennen. En welk advies kan ik het volk van Luciwher beter geven dan na te denken? Het volk der rede vragen zijn talent te gebruiken en niet achter een ander aan te lopen?"

"De mensen proberen elkaar liefde te geven, maar het is als water geven met je handen als schotel. Weinig of niets komt aan en wie uit je handen drinkt proeft uiteindelijk eerder vuil en zweet. Stemt dat niet tot nadenken? Je kunt niet iets geven wat je niet hebt. Deze wereld, dit universum ontbeert de liefde, hoewel de brug naar de liefde reeds lang bestaat. Wat ik hier doe is de mensen de weg over de brug wijzen, ze het vertrouwen te geven dat de brug begaanbaar is. De een zal deze boodschap ervaren als een zachttaardig duwtje in de rug, de ander als een schop onder de kont."

"Luister, het spijt me dat ik je op al deze avonden voornamelijk een monoloog heb voorgeschoteld. Ik weet niet zeker of je dat als leerzaam of juist als belerend hebt ervaren. Wat ik wel weet is dat het allemaal aan de orde moest komen voordat ik welke andere vraag dan ook kan beantwoorden. In feite is dat je eigen toedoen geweest toen je zei dat je 'het verhaal' zo'n beetje had overgeslagen, omdat je dacht dat het met mijn religie te maken had. Nu weet je dat ik geen religie heb en dat ik religie zie als achterhaald, een voorstadium dat we zo langzamerhand achter de rug zouden moeten hebben. Daarover zou je misschien nog beter kunnen zeggen dat religie zoals dat bestaat en heeft bestaan, religiositeit een slechte naam heeft bezorgd. Voor de mensheid wordt het zo langzamerhand tijd het contact met het diepste in ons, ons contact met de oorspronkelijke wereld, te herstellen. Alleen als je dat gezichtspunt van mij ziet, je hoeft het niet per sé met mij eens te zijn, kun je ook de antwoorden begrijpen die ik je op je vragen zal geven."

*

Jehavanna van de Corvine

De ochtenden zijn van mij. Ik maak geen afspraken voor de ochtenden en als het even kan reageer ik zelfs niet als er wordt opgebeld of aangebeld. Eén van de voordelen wanneer je niet meer aan de ratrace meedoet - mijn werk is verplaatst van het leslokaal naar de schrijftafel. Soms moet ik dat laatste welhaast als verdediging aanvoeren, wanneer mensen mij vragen waarom ik op zo'n relatief jonge leeftijd niet meer werk. Vaak zeg ik dan ook dat mijn werk misschien niet zichtbaar voor hen is, maar daarom niet minder aanwezig. Die uitspraak wordt vaak niet begrepen. Omdat ik geregeld tot vrij laat zit te schrijven en de volgende ochtend zo'n beetje uitslaap, zijn de ochtenden van mij.

Jehavanna weet dit en ik was daarom verbaasd dat ze om een uur of elf de buitendeur open deed en haar hoofd naar binnen stak. Zij weet dat ik 's morgens graag op mijn eentje ben - genietend van mijn ontbijt, van mijn zelfgebakken broodjes met zoet beleg en een grote geurende kom dampende thee. "Stoort het je als ik even binnenkom?" Ze vroeg het met een glimlach. Ik weet niet wat het met Jehavanna is, maar ik kan haar niets weigeren als ze zo stralend lacht. Het heeft niets te maken met de aantrekkingskracht tussen man en vrouw - juist het tegendeel. Zij heeft voor mij de uitstraling van een dochter en tegelijk herken ik haar

oeroude ziel als de zuster die ik ooit had. De vrouw die liefde met wijsheid kon combineren, wier doen en laten nooit gericht was door een eigen plan, die met haar aanwezigheid tussen allen een natuurlijke saamhorigheid teweegbracht. Ik mis haar zeer.

"Kom binnen, maar je moet wel je eigen koffie maken - ik zit te eten." Jehavanna liep rechtstreeks door naar de keuken en naar het koffieapparaat dat al vrij snel borrelde en snorkelde. "Moet je niet naar je werk vandaag?" vroeg ik.

"Nee, ik voel me wat gammel. Ik heb me ziek gemeld." De koffie was uitgeprutteld en Jehavanna kwam tegenover me aan tafel zitten. "Les geven is het leukste dat er bestaat, je kent me wat dat betreft, maar soms heb ik genoeg van al die kinderen die geen interesse hebben in natuurkunde. Soms kan ik de motivatie niet opbrengen. En nu heb ik ook al een soort griepje opgelopen door al die snotterende snotneuzen."

"Ik weet precies wat je bedoelt." Ik nam het laatste hapje van mijn laatste broodje. "Als je motivatie vermindert, is jezelf opnieuw uitvinden het enige dat helpt. Om deze baan je hele leven te kunnen doen, moet je soms een time-out nemen om na te denken over je oorspronkelijke inspiratie, of over hoe je dingen anders en beter kunt doen."

"Ja, dat is zo, maar je bent in je werk ook zo afhankelijk van collega's die daar helemaal niet zo over denken, die bezig zijn met overleven en liever alles bij het oude willen laten. Vooral bij natuurkunde lopen er van die saaipieten rond die eigenlijk helemaal geen les hadden moeten geven. Ze werken op een school, omdat ze niet goed genoeg zijn om onderzoek te doen. Van lesgeven hebben ze al helemaal geen verstand. Dat is echt een vak apart." Ze zei het met verve. "Voer met die mensen maar eens een inhoudelijk gesprek. Iedereen denkt maar dat hij les kan geven als ze een paar feitjes meer weten dan de leerlingen. Dat er toch nog leerlingen zijn die affiniteit met natuurkunde opbouwen zegt meer over de intelligentie van die leerlingen dan over de kunde van de leraren."

"Kwam je even langs om te klagen?" Ik onderdrukte ternauwernood een lachje. Geen lach om Jehavanna, maar om mijzelf. Ik had ooit in een wel heel vergelijkbare situatie gezeten - ongeïnteresseerde collega's en een directie die louter uit managers bestond.

"Nee, eigenlijk om me te beklagen - over jou. Wat is er mis met mijn yogaclubje?" Ze pauzeerde even en speelde met het lepeltje in haar koffiekop. "Ach, ik heb gewoon zin om te zeuren. Ik heb zin om te schoppen, hoewel ik weet dat het onzin is om dat te willen."

"En deze keer moet ik er aan geloven - om tegenaan te schoppen." Ik stond op om meer thee in te schenken.

"Ja, eh . . . nee, dat nou ook weer niet. Maar, jij kan er tenminste tegen." Het was geen verontschuldiging, maar eerder een verklaring - van kameraadschap in dit geval.

"Jij denkt dat ik daar tegen kan." Jehavanna keek me even met een peilende blik aan. "Ieder mens is kwetsbaar," ging ik verder, "ook al lijkt dat soms niet meteen het geval te zijn. Zelfs de meest doorgewinterde crimineel is een kwetsbaar mens - misschien wel juist die. Dat jij zin hebt om je tegen iets of iemand af te zetten, laat alleen maar jouw kwetsbaarheid zien." Omdat ik psychologiseren onzinnig vind, vulde ik die laatste opmerking aan met, "Het laat zien dat je weet of voelt dat je niet gehoord wordt."

"Ach, je kunt soms net zo goed proberen om limonade te piesen - vreselijke mensen." Dat was Jehavanna ten voeten uit. In haar verschijning een zeer gedistingeerde vrouw, prachtig kastanje bruin haar, licht golvend langs haar hals tot iets over haar schouders. Ze had de aanblik van vanzelfsprekende natuurlijke aristocratie. Een blik in het gezicht die, zonder ook maar een zweem van arrogantie, zowel oprechtheid als wijsheid liet zien. Hel blauwe ogen die je doorboren zonder je pijn te doen en eerder begrip, nee begrijpen uitstralen dan grip zoeken. En dan die nogal platte opmerking tussendoor. In haar geval betekende het dat ze zich van niemand iets aantrekt, dat zij volstrekt zichzelf wenste te zijn zonder een knieval voor conventies te willen maken. Ik heb het vaak meegemaakt dat anderen zich door zo'n onconventionele houding bedreigd voelden - onterecht in Jehavanna's geval, want Jehavanna is juist heel vriendelijk en zachtaardig.

"Pff, mag ik nog een kopje koffie maken?", verzuchtte ze en hees zich op om quasi lamlendig als een verveeld kind naar de keuken te slenteren. Een verveeld stout groot kind. Ze speelde het ook wel een beetje. Ze wilde gewoon aandacht, of misschien een uitdaging.

"Als je mij dan zo graag wilt plagen, dan mag ik jou toch zeker wel terug plagen?" Terwijl ik me een beetje omdraaide en haar gade sloeg, viel het mij weer op hoeveel ze op mijn vrouw leek - ze hadden zusters kunnen zijn. Ze leken op elkaar als twee verschillende smaken uit dezelfde bakkerij - niet identiek, maar wel gelijk van aard. Jehavanna een brunette en mijn vrouw een blondine. Eigenaardig dat ik mij daar altijd nog een derde zuster bij voorstelde. Een meer mysterieuze met lang sluijk zwart haar. Dat zou een mooi drietal geweest zijn.

"Tuurlijk mag je terug plagen," zei Jehavanna terugkomend uit de keuken. "Dan weet ik tenminste weer dat ik besta. Ik hou van een

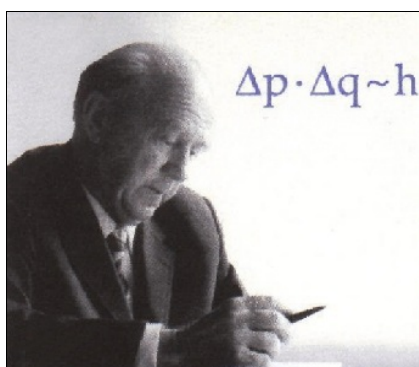
weerwoord, niet als aanval maar als slijpsteen voor de geest - twee geesten als ik dat mag veronderstellen."

"Goed, dan ga ik je plagen met het meetprobleem." Ik keek Jehavanna lang en rechtstreeks aan, om er zeker te zijn dat ik haar reactie zag.

"Welk meetprobleem?", vroeg Jehavanna. "Ga je je huis opnieuw inrichten?" Ik was er ondanks wat ik zag niet zeker van of zij mij nu opnieuw in de maling nam of niet.

"Je weet wat ik bedoel, mevrouw de natuurkundige." Ik was er toch bijna zeker van dat ze mij wilde testen. "Het meetprobleem in de natuurkunde

natuurlijk. Het probleem dat een atoom alleen dan op een bepaalde plaats bestaat wanneer je het observeert, wanneer je het meet. Dat een atoom overal kan zijn totdat een bewuste waarnemer besluit een waarneming te doen. Alleen dan manifesteert het atoom zich op een plaats die zeker is. Met als uiterste consequentie van dit fenomeen dat door het enkele feit van de waarneming het universum wordt gecreëerd. Geen

Heisenberg

waarneming, geen atoom. Geen atoom, geen universum."

"Het meetprobleem," vervolgde ik, "doet me trouwens altijd denken aan het filosofisch probleem van de vallende boom." Jehavanna keek met dit keer oprecht vragend aan. "Het gaat hierom. Wanneer er niemand in een bos aanwezig is om het vallen van een boom gade te slaan, valt de boom dan wel of juist niet? Er is immers niemand om dat waar te nemen, om het vallen te benoemen." Jehavanna zat geïnteresseerd te luisteren.

"Overigens doen beide problemen me denken aan het zelf gecentreerde wereldbeeld van een kind. In de vroege ontwikkeling van een kind is het nog niet mogelijk voor dat kind zich voor te stellen dat de wereld verder gaat, wanneer het er niet naar kijkt. Een bepaald stuk speelgoed bestaat alleen wanneer het kind ermee speelt. Voor een kind is de wereld niet meer dan het decor van zijn bestaan. Veel volwassenen komen trouwens niet voorbij dat punt."

"De mogelijke overeenkomst tussen de eerste twee voorbeelden zie ik wel, maar wat heeft je laatste voorbeeld met de eerste twee te maken?" Ze nam een slok en keek me over haar koffiekop aan.

"Volgens mij hebben alle drie de voorbeelden te maken met een kinderlijke kijk van de mens op de aard van dit universum. In de eerste twee voorbeelden is de mens zich inderdaad bewust van het observatieprobleem en in het derde geval nog niet. Dat verschil is echter niet belangrijk. Het gaat om de primitiviteit van de observatie, van de gedachtegang."

"Maar, er is mogelijk nog een vierde probleem - en een vijfde. Het vierde probleem is het probleem van de roodverschuiving - ook jouw terrein. Hubbles roodverschuiving, of het visueel Doppler effect, laat zien dat alle melkwegstelsels die wij kunnen observeren zich van ons vandaan bewegen. Logisch geredeneerd, niet per sé natuurkundig, betekent dit dat wij ons in het centrum bevinden. Als alle stelsels zich met de onnoemelijke snelheid van het licht -en er is niets dat sneller gaat- in alle richtingen van ons vandaan bewegen, dan moeten wij ons wel in het centrum bevinden, misschien wel op de plek waar ooit de oerknal plaatsvond. Zolang er niet een sterrenstelsel gevonden is dat zich van links naar rechts door ons beeld beweegt, bevinden wij ons logischerwijs

Maya universum

in het centrum. Trouwens, astrofysici hebben me nooit kunnen vertellen of het universum met het uitdijen groeit -wat toch op een zekere eindigheid duidt-, dan wel dat er een oneindige ruimte is waarbinnen het geheel van melkwegstelsels zich uitbreidt."

"Jemig, Manas. De slijpsteen van de geest wetten is mooi, maar zo vroeg op de morgen?" Ze trok weer een kinderlijk gezicht, maar charmante vrouw of niet, daar kwam ze niet mee weg. Zij was het immers die mij uit

mijn ochtend-doezelen aan het ontbijt had gehaald.

"Ik bedoel ook helemaal niet dat wij nu met z'n tweeën al deze problemen op moeten gaan lossen. Ik wil alleen maar naar voren brengen dat al deze problemen volgens mij verwant zijn aan het vijfde probleem, het geocentrisch denken - een probleem dat voor iedereen herkenbaar en begrijpbaar is. Het denkbeeld dat de aarde het centrum van ons zonnestelsel zou zijn en dat de zon om de aarde draait. Dankzij de waarnemingen van Copernicus, Galileï en Kepler weten we dat er behalve de maan helemaal niets om de aarde draait - ja wat satellieten

die we daar zelf naar toe hebben geschoten. Maak ik mezelf duidelijk genoeg?"

"Je bent volstrekt helder. Ik vraag me alleen af of het zo is als je zegt, hoewel ik het allemaal wel intrigerend vind." Het was te zien aan haar gezichtsuitdrukking dat er nog meer was dat haar bezig hield.

"Van het geocentrisch wereldbeeld vinden wij allemaal dat het primitief is. Een kleuter heeft tegenwoordig weet van het heliocentrisch concept, weet dat de aarde om de zon draait. Toch hebben generaties en generaties wijze mensen het geocentrisch beeld voor waar gehouden. Er zijn meer van dit soort opvattingen geweest die nu allang zijn losgelaten, zoals het ethnocentrisch denken in de antropologie. Wie zegt dat het galactisch-centrisch denken over een tijd niet als even primitief wordt gezien? Bijvoorbeeld wanneer blijkt dat de sterrenstelsels zich niet alleen van ons vandaan bewegen, maar door de kromming van de ruimte uiteindelijk ook naar ons toe, om uiteindelijk alles te laten verdwijnen in het laatste super grote zwarte gat."

"Van wetenschappelijke theorievorming, maar ook van de abstracties die we in de dagelijkse werkelijkheid vormen om het leven aan te kunnen, beweer ik dat ze primitief zijn. Dat bedoel ik niet negatief, net zomin uiteraard als ik het woord kinderlijk negatief gebruik - ik refereer alleen aan een ontwikkelingsstadium. Natuurkundigen zelf al beweren dat er twee sets van regels lijken te bestaan: een voor de dagelijkse werkelijkheid en een voor de atomaire en subatomaire wereld. Waarvan zij ook nog zeggen dat deze twee werelden niets met elkaar gemeen lijken te hebben - er begint hen dus iets te dagen. Voeg daarbij het atomair meetprobleem. Door waar te nemen veranderen we de werkelijkheid. Als vallende bomen in het bos bestaat er een werkelijkheid die wij niet kunnen waarnemen en die verandert in wat wij wel kunnen begrijpen wanneer wij een waarneming doen."

"Als een kind met een stuk speelgoed gaan wij om met de werkelijkheid, of misschien mag ik hier wel zeggen: met de waarheid. Er is iets mis met ons menselijk perspectief op de realiteit, waardoor wij nooit het totaal van de schepping zullen kunnen overzien. Wij kunnen niet het geheel van het bestaan, schepping klinkt zo religieus, in één overzicht onderbrengen. Als we denken dat we wel zover zijn, en er zijn al heel wat pogingen gedaan om de theorie van alles te formuleren - ook in de natuurkunde, dan staat er in de klas altijd wel een stout kind op die de vinger opsteekt en zegt dat het heel anders is - dat de zon helemaal niet om de aarde draait."

"De theorievorming van de mens is beperkt door tijd. We kunnen het geheel niet overzien, omdat we in het licht van het bestaan van dit universum slechts het kortstondig opflikkerend vlammetje van een lucifer zijn. Je kunt net zo goed van een eendagsvlieg verlangen een theorie over de menselijke psyche te formuleren. Over bepaalde fenomenen in de kosmologie wordt hevig gedebatteerd. Met name, is er voldoende materie aanwezig in het universum om alles weer naar zijn begin terug te kunnen laten keren? Een soort omgekeerde big bang of oerknal¹⁰⁾, de big crunch - de grote ineenschrompeling¹¹⁾. Er zijn bijna zoveel theorieën hierover als wetenschappers die zich hiermee bezighouden. Donkere materie, interactie tussen materie en antimaterie in een leeg vacuüm, er zijn tal van aanwijzingen die tot conclusies in alle richtingen leiden - de big rip of de grote uiteenscheuring¹²⁾ is de meest recente theorie."

"Een natuurkundige ben ik niet en van jou vraag ik niet de oplossing van deze vraagstukken, hoewel jij wel een natuurkundige bent." Ik plaagde haar niet. "Waar ik mijn vinger op wil leggen is dat een mens in feite een kind is en door theorieën te vormen zoals een kind dat doet constant een te grote broek aantrekt. Theorieën ontsproten aan het brein van wat een doorsnee mens een genie noemt of juist niet, mensen zijn kinderen en je moet daar in alles rekening mee houden. Mijn vader zei altijd dat alle mensen gestoord zijn en in een bepaalde fase van mijn leven heb ik dat ook gedacht. Nu ik iets meer afstand van de wereld heb kunnen nemen zie ik mensen eerder als kinderen. Sommigen zijn misschien wel wat gestoord, maar dat is niet van algemeen belang. Desondanks, kinderen zijn het allemaal." Met de nagel van haar gestrekte wijsvinder tussen haar tanden keek ze me aan, een klein glimlachje in de trekken rond haar mond kon er nog net af. Ze voelde waarschijnlijk aan wat ik nu ging zeggen.

¹²⁾ About ten billion years ago, the Universe began in a gigantic explosion Its subsequent evolution from one hundredth of a second up to the present day can be reliably described by the Big Bang model. This includes the expansion of the Universe.
Zie verder: http://www.amtp.cam.ac.uk/user/gr/public/bb_home.html

¹³⁾ The recent discovery that the universe is expanding at an ever-increasing rate has led many astronomers to forecast a dark and lonely future for our galaxy. Zie verder: <http://news-service.stanford.edu/news/2002/september25/universe-925.html>

¹⁴⁾ Niet een reusachtige knal, maar een Grote Scheuring zal over tientallen miljarden jaren een einde maken aan het heelal. Dat beweren althans drie astrofysici in een nu al geruchtmakend artikel. Hun claim: het heelal en alles wat er in zit wordt langzaam aan flarden getrokken door een geheimzinnige, aanzwellende 'spookenergie'.
Zie verder: <http://noorderlicht.vpro.nl/artikelen/10916991/>

"Het heeft dus geen zin je te ergeren - je stopt alleen maar je eigen hoofd vol met negatieve en dus contra-creatieve gedachten. Als je door hebt dat je je ergert, zie dan daarin je eigen onvolwassenheid. Treedt liever de mensen die je zo dwarsbomen tegemoet als kleine kinderen - heb geduld. Dat laatste is overigens iets anders dan iets op zijn beloop laten. Laat bij een kind nooit ofte nimmer iets op zijn beloop, nooit - nooit. Het wreekt zich op den duur altijd - in je doelen als opvoeder, in de houding van het kind. Wees aardig, maar beslist en doortastend naar die collega's op school. Daal niet af naar hun niveau, maar benader ze wel op hun niveau. Manipuleer niet, maar doe alleen wel iets wat ze begrijpen." Met haar knuisten onder haar jukbeenderen en haar ellebogen op tafel keek Jehavanna me doordringend aan. Haar ogen stonden op lachen en haar mond bevestigde dat. Volgens mij bloosde ze een beetje.

"Je hebt gelijk, Manas. En het mooie is, dat ik dat eigenlijk ook wel wist. Maar het is soms gewoon lekker dat een vader het kind onder de warme douche even goed inzeept." Ze stond op en gaf mij een kus op mijn voorhoofd en wenste me een prettige dag. Met een verende tred liep ze naar de deur en naar buiten.

De tijdmachine
of het vermogen om te vragen

Merkwaardig dat je naar het gezelschap van mensen kunt verlangen, terwijl je hebt gekozen voor het kluizenaarsbestaan. Dit overdenkend kwam ik tot enkele conclusies, of althans een hernieuwde bevestiging daarvan. Ten eerste, dat ik met het kiezen voor de teruggetrokkenheid niet de mensen had afgezworen, ik had me alleen ontoegankelijk gemaakt voor mensen die niet de intentie hebben iets aan hun leven toe te voegen of aan het mijne. Die intentie, of de afwezigheid van betrokkenheid, is geen boze opzet van die mensen, of het gevolg van dommigheid. Veel mensen horen zichzelf nu eenmaal graag praten, in plaats van te luisteren naar wat anderen te zeggen hebben. Er is natuurlijk altijd genoeg ruimte voor praten en spreken, maar dat weet je pas wanneer je eenmaal hebt geleerd je oren open te zetten en te luisteren. Ten tweede gaf het snoeien van het dode hout, inherent aan het intreden in een nieuwe levensfase, mij ruimte om weer te ademen en alles wat ik wist en had meegemaakt eens goed te ordenen, met elkaar in verband te brengen en gevolgtrekkingen er uit te destilleren. Elders heb ik al eens geschreven dat deze werkwijze niet direct iets te maken heeft met een uitsluitend systematische of wetenschappelijke werkwijze. Het is eerder zo dat ik mijn hersenpan openklap, alle ingrediënten er in gooi en het zaakje eens lekker laat sudderen. Vanuit mijn hersenen trekt het geheel dan als het ware door mijn hele lichaam - alles doet mee. Ik laat mijn hart wegen, met mijn nieren wordt geproefd, overbodige ballast wordt uitgescheiden. En op een dag hoor ik in mijzelf het belletje van de oven klingelen en komt er een voedzame maaltijd door het luikje uit de keuken geschoven. Het is dan nog niet gedaan, want de zojuist geserveerde maaltijd moet dan worden genuttigd - eens kijken of de ratio er ook wat mee kan. Ik noem het de intuïtief rationele methode, maar die vlag dekt de lading misschien helemaal niet, of alleen voor mij - het is geen systematiek om tot het stellen van vragen te komen, het is meer het voor elk geval apart gelijkwaardig plaats geven aan intuïtie en ratio. Het komt er voornamelijk op neer dat je een grote waarde aan het rationele toekent zonder het intuïtieve daarbij uit te schakelen, wetend dat het intuïtieve gevoed wordt door een lange ervaring met terecht getrokken rationele conclusies, wetend dat het rationele proces wordt gevoed door de bereidheid buiten beschouwing te laten -voor dat moment- wat gefalsificeerd is. Falsificatie in het ene verband betekent niet dat je iets dan ook maar meteen weggooit - in een ander verband kun je er namelijk mogelijk wel wat mee.

Merkwaardig dat je naar het gezelschap van een persoon kunt verlangen, zonder precies de reden daarvan te kennen. Jehavanna zie ik als een

jongere zuster, of misschien nog eerder een dochter. Dat vind ik het mooie aan de gevoelens die een vader heeft voor zijn dochter. Je houdt onvoorwaardelijk van je dochter en die gevoelens hebben niets te maken met de gevoelens die mannen voor vrouwen hebben. Platonische liefde zou ik het niet willen noemen. Ik zie Platonische liefde als niets anders dan een tekort geschoten erotische relatie, een relatie waarin alles aanwezig is behalve de seks. Als in dit universum de liefde niet bestaat, en dat is zo, dan bestaan alle varianten daarop evenmin. Wat ik voor mijn dochter voel en op een andere manier voor mijn zoon, heeft eerder te maken met warmte, met herkenning en solidariteit, met het verlangen te ondersteunen, om op te voeden, wegwijs te maken in de rituelen van deze wereld, het benieuwd zijn naar hun zelf gevormde ideeën.

Jehavanna is ouder dan mijn dochter, hoewel ook mijn dochter hard op weg is een volledige vrouw te worden. Goed opgeleid, een eigen kop op haar schouders, een tikkende biologische klok -ik zal er over niet al te lang niet alleen uitzien als een opa, maar er ook een zijn- en een man aan haar arm die het ook allemaal op een rijtje begint te krijgen. Jehavanna heeft dit allemaal al gerealiseerd en haar moederschap heeft iets aan haar leven toegevoegd in plaats van -wat ik vaak zie- haar te veranderen in een overbezorgde kip die pikt naar de haan - die heeft immers zijn biologische noodzakelijkheid achter de rug. In het geval van Jehavanna en Bulzeba is het tegendeel hiervan werkzaam. Zij zijn twee mensen die elkaar nooit in de steek zullen laten. Geen van tweeën zal tijdens het spel onverhoeds de spelregels veranderen en als de spelregels al veranderd moeten worden, dan gebeurt dat in gezamenlijk overleg. Ze zijn onafscheidelijk en zijn dat door de mensen die ze zijn.

Deze gedachten liet ik genoegzaam in mijn wezen rond sudderen, ze proefden goed en roken heerlijk, toen er bescheiden op de deur werd geklopt en daarna Jehavanna binnenkwam. Ze rook naar school. Een gewaarwording die aan buitenstaanders bijna niet valt uit te leggen, maar die voor een andere leraar, of oud-leraar in mijn geval, onmiddellijk herkenbaar is. Ze ging op de bank bij de haard zitten, maar zakte niet onderuit. Ze nam een handje nootjes uit het bakje dat op tafel stond en stak er een aantal in haar mond. Haar gerechte rug gaf haar het aanzien van een leerlinge die bij de schooldirecteur moet komen, terwijl ze niet van plan is ook maar een millimeter aan hem toe te geven - beslist en toch niet hooghartig. Na een klein kwartiertje ontspande ze wat meer.

"Het voelt hier in huis altijd alsof je in een gat in de tijd zit, alsof hier alles stilstaat. Alsof hier alles normaal is, zoals het buiten zou moeten zijn, niet zo jachtig."

"Een gat in de tijd?" Ik vroeg het op een ondeugende manier vond ik, want ze gaf me een kapstok waardoor ik meteen wist waar ik met het gesprek heen wilde. "De tijd, mijn lieve Jehavanna, bestaat helemaal niet. De tijd is een nog groter probleem dan het meetprobleem waar we het een tijd geleden over hadden. Bij het meetprobleem valt er nog iets te meten. Het tijdprobleem is het omgekeerde daarvan. Iedereen meet het, iedereen gebruikt het, iedereen ervaart het elk moment van de dag, maar het bestaat helemaal niet!"

"O jee," antwoordde Jehavanna, "dan weet ik niet meer of ik hier net zit of al mijn hele leven."

"Grapjas," riposteerde ik. Natuurlijk zit je hier niet al je hele leven. En als je vervelend gaat doen, zal een kort bezoekje van jou aanvoelen als een eeuwigheid." We lachten beiden. "Einstein heeft ook eens zo'n grapje gemaakt, hoe ging dat ook al weer? Als je in het gezelschap van je geliefde bent, lijken de uren voorbij te zijn gegaan in minuten, terwijl wanneer je met je billen op een hete kachel gaat zitten een seconde aanvoelt als een eeuwigheid." Weer lachten we. Ik ken weinig natuurkundigen waarvan naast het professionele leven ook meer bekend is over het alledaags karakter. Waarschijnlijk omdat Einstein in zijn tijd al een icoon was.

"Nee, ik meen het echt," zei ik nadat de humor was weggestorven, "de tijd bestaat niet. Dat de tijd voor ieder anders is, of per evenement anders lijkt te verlopen bewijst dat tijd een niet uniform en subjectief idee is." Als een echte leraar begon ik met enkele didactische vragen. "Wat meten we als we zeggen dat we de tijd meten? Wat is een klok of ons horloge anders dan een machientje met radertjes of transistoren op een chip met een afleesschermb - een apparaat met een arbitraire maatindeling dat iets onzichtbaars in stukjes deelt."

"Ik zag gisteravond een film op televisie - misschien heb jij hem ook wel gezien. Een man is zijn geheugen kwijt en gaat op zoek naar zijn identiteit. Natuurlijk komt hij vrij snel in de problemen en hij kan alleen aan een netelige situatie ontsnappen door een jonge vrouw geld aan te bieden voor een lift. De man en de vrouw ontvluchten de sinistere belagers. De man is moe en staart tijdens de autorit wezenloos voor zich uit, de vrouw daarentegen praat gespannen aan een stuk door. Op gegeven moment is zij zich daarvan bewust en zegt, 'Hoor mij nou, ik ben de afgelopen zestig kilometer continu aan het ratelen.' Wat ze zegt

en hoe zij het zegt, is helemaal correct. Ze had ook kunnen zeggen dat zij het afgelopen half uur aan het ratelen was, maar aangezien tijd niet bestaat, drukt zij zich perfect uit." Jehavanna bewoog met haar mond alsof zij iets proefde en keek daarbij door de muur in de eeuwigheid. Een woordloze vraagklank kwam uit haar keel. Ik ging door.

"Het menselijk begrip tijd is in feite een afgeleid begrip van 'het ouder worden'. We kijken met regelmaat in de spiegel of we bekijken de vakantiefoto's van vorig jaar of nog langer geleden en we concluderen dat er tijd is verstreken. Logisch gezien is dat een ongeldige conclusie. De enige conclusie die echt kan worden getrokken is dat ieder van ons, na zoveel omwentelingen -afstand- van de aarde om de zon, weer een beetje meer in verval is geraakt. Tijd heeft er helemaal niets mee te maken, want tijd bestaat niet. Er is oorsprong, groei, verval en sterven, meer niet."

"De klok vertelt je waar je je bevindt in een etmaal. We hebben afgesproken dat een etmaal vierentwintig uur duurt. Maar onveranderlijk blijkt een etmaal nooit zo lang te duren. Soms draait de aarde net even langzamer en soms net even sneller, al naar gelang de winden op aarde tegen de rotatie van de aarde in tegen de bergen blazen of juist met de rotatie mee. Tijdregistratie is onbetrouwbaar."

"Tijd is niet alleen onbetrouwbaar, maar ook speculatief. Op het niveau van een atoom moet een seconde, als met Einsteins billen op een hete kachel, wel op een eeuwigheid lijken. Wanneer een seconde wordt opgedeeld naar atomair niveau, stuiten we op de kleinst mogelijke opdeling van een seconde. Die eenheid heet de plancktijd of kwantumtijd, ongeveer 10^{-34} seconde, en het is de tijd die het licht nodig heeft om de kleinst mogelijke afstand af te leggen. Voorbij dat punt komt ons begrip van wat tijd is tot een einde." Ik pauzeerde kort om uit mijn stoel te komen en naar de keuken te gaan. Al lopend praatte ik verder. "Weet je, iedere keer wanneer ik natuurkundigen hoor praten over tijd, blijkt dat hun redenering in feite over afstand gaat."

"Maar goed, tijd is onbetrouwbaar, speculatief, en ook subjectief. Ooit meegemaakt dat je op straat werd gevraagd, 'mevrouw, weet u misschien ook hoe laat het is?' De bijna schrik van de eerste keer dat iemand je mevrouw of meneer noemt, terwijl je in je eigen ogen nog steeds die jonge persoon bent."

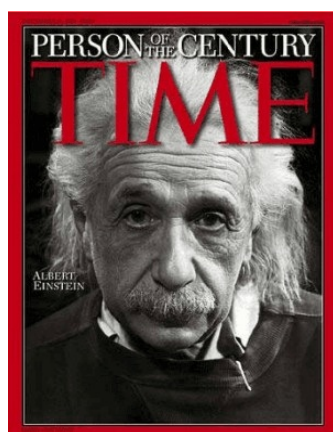
"Nou, dat is voor mij nog niet eens zo heel erg lang geleden," antwoordde Jehavanna met een gezichtsuitdrukking alsof haar iets overheerlijks werd aangeboden dat voorbij zijn houdbaarheid bleek te

zijn. "Tuurlijk," zei ik, "maar het toont wel aan dat de beleving van tijd subjectief is. Einsteins billen."

"Ook natuurkundig is tijd subjectief. Iemand staat op het perron en ziet een hogesnelheidstrein voorbij komen. Als hij op de klok in die trein kon kijken zou hij zien dat die klok in de trein langzamer tikt dan de klok op het perron."

"Een astronaut die met bijna de lichtsnelheid een paar jaar door de ruimte giert -als dat eens mogelijk zou zijn- zal bij terugkomst de collega's van het grondstation daar niet meer aantreffen. Hij zal ze in het bejaardentehuis of op het kerkhof moeten opzoeken, terwijl ze bij zijn vertrek toch ongeveer even oud waren. Tijd is relatief zoals Einstein¹³⁾ ons dat leert."

"Dezelfde relativiteitswet leert ons dat hoe dichter een object zich bij een

bron van zwaartekracht bevindt, hoe langzamer voor dat object de tijd verloopt in de ogen van een toeschouwer. Je kruin verouderd dus sneller dan je voeten - voor je kruin lijkt de tijd relatief sneller te verlopen. Dat is wat Einstein voorschrijft."

"Wat Einstein mat was de lichtsnelheid en hoe die beïnvloed wordt door gravitatievelden. Vervolgens heeft hij gepostuleerd dat tijd en ruimte niet twee verschillende fenomenen zijn, maar dat er een continuüm van ruimte-tijd bestaat - ruimte en tijd zijn onlosmakelijk met elkaar verweven volgens Einstein. Heeft Einstein

het ruimte-tijd continuüm gepostuleerd, omdat hij anders de factor tijd nergens in zijn formules kwijt kon? Het zou minstens zo briljant zijn geweest als hij tijd uit al zijn berekeningen had geëlimineerd, want wat Einstein steeds precies omschreef was snelheid - afstand."

"Omdat we bij plancktijd helemaal niet over tijd spreken, maar over afstand, de kleinst denkbare afstand, kunnen we eigenlijk alleen maar over planckafstand spreken. Einstein ook, hij heeft het over de lichtsnelheid, niet over tijd. Hoe prachtig was het niet geweest als Einstein de volgende stap had gezet in zijn gedachte-experiment en tijd overboord had gezet. Per slot van rekening bevat zijn wereldberoemde

¹⁵⁾ Het volledige Einsteinarchief is gedigitaliseerd. De manuscripten en het database archief zijn te vinden op www.alberteinstein.info

formule $E=MC^2$ de factor energie, de factor massa en de factor lichtsnelheid (C) en niet de factor tijd."

Ik zette Jehavanna een mok met bouillon voor. Hoewel het niet koud in huis was, nam zij de mok in beide handen en blies met haar rood gestifte lippen de damp boven de bouillon weg. Ze nam een voorzichtig slokje en zei, "Ik zie waar je heen wilt en misschien heb je ook wel gelijk. Maar je legt een bepaalde afstand toch altijd af in een bepaalde tijd? Tijd heeft altijd bestaan, je wordt wakker nadat het licht wordt, het is ochtend en middag en in de avond nadat de zon is ondergegaan ga je slapen. Dat is toch de uitwerking van onze biologische klok?"

"Jouw biologische klok reageert op licht en donker, niet op tijd. Je lichaam reageert op vermoeidheid, wil recupereren en activeert je weer wanneer het lichamelijk herstel is afgerond. Trouwens vrouwen hebben meerdere biologische klokken in hun lichaam die mede verband houden met menstruatie en vruchtbaarheid en afgeleid daarvan, het verlangen naar een kind." Biologische en natuurkundige fenomenen bepalen de cycli en dat we daar het woord klok mee verbinden is een keuze, pure fictie - er is geen klok. Dit is wat ik Jehavanna probeerde te laten zien.

"Het universum ontwikkelt zich van big bang tot big crunch of big rip. Er zijn fantastische dingen tot ontwikkeling gekomen -allerlei elementen die eerst niet bestonden- die vervolgens in verval raken, ineenschrompelen of uiteenvallen tot niets. Je wordt geboren en je gaat dood. Op de weg tussen die twee gebeurtenissen leer je een hoop. Je kent liefdes en verdriet, successen en fiasco's - aan het einde verschrompelt je lichaam en het valt uiteen tot niets. Is wat er zich tussen de geboorte en de dood afspeelt -een universum of een lichaam- hetzelfde als tijd? We noemen het tijd omdat onze voorouders zeiden dat het zo heet, maar dat is geen garantie dat de tijd ook werkelijk bestaat." Ik keek Jehavanna aan om te zien of iets van mijn woorden al aannemelijk werd voor haar. Ik had niet de bedoeling haar te overtuigen, maar wel om haar aan het denken te zetten.

"De honderdentien miljard mensen die ons voorgingen, hadden ideeën waarvan we na voortschrijdend inzicht al lang afstand hebben genomen. De Maya's, of waren het de Inca's, hebben tienduizenden mensen op hun piramides afgeslacht, omdat het bloed nodig was om de zon te helpen door het firmament te trekken. De Egyptenaren daarentegen hadden rituelen om hun zonnegod bij te staan in zijn nachtelijke strijd met de goden van de onderwereld, want hij moest 's morgens wel weer opkomen. Sommige eendimensionaal gelovigen menen nog steeds dat de mens zesduizend jaar geleden is gecreëerd, dat ze samen met de

dinosauriërs op aarde hebben rondgelopen. Door de bank genomen zijn dit soort achterhaalde ideeën echter al lang in het museum bijgezet. Sommige andere ideeën evenwel -tijd, godsbesef, liefde- zijn zo ingesleten, dat iedere generatie ze weer klakkeloos overneemt. We kunnen ons nauwelijks of geheel niet voorstellen dat de werkelijkheid van dit universum anders is." Misschien nog wel het meest van wetenschappers, kun je toch verwachten dat zij elk aspect van de werkelijkheid bevragen. Er zijn talloze wetenschappers die het godsbesef onder vuur hebben genomen. Zonder veel succes overigens, want hoewel zeker in het westen de grote massa ontkerkelijkt, zijn zij niet a-religieus geworden. Fenomenen als tijd en liefde echter zijn nooit bevroegd.

"Het is altijd gevaarlijk je iets niet af te vragen, dat niet te durven, of te vergeten je iets af te vragen. Gevaarlijk in die zin, dat je daardoor op het verkeerde been gezet kan worden. Je werkt er je eigen ontwikkeling mee tegen en daarmee die van de mensheid. Ontwikkeling bestaat, verval bestaat, maar de weg tussen die twee werkelijkheden wordt alleen uit traditie tijd genoemd."

De voorbeelden en vragen die ik tot nu toe naar voren had gebracht, waren min of meer van algemene aard. Omdat Jehavanna lerares natuurkunde was, durfde ik het wel aan om me wat meer op haar gebied te begeven. "Als een persoon in een zwart gat valt, dan zal iemand die dat van buitenaf gadeslaat -de theorie is relatief- merken dat de spraak van die persoon grote gelijkenis vertoont met een steeds langzamer draaiende vinylplaat - de stem wordt lager, de spraak steeds langzamer en ook bewegingen gaan steeds trager. Is het wel de tijd die hier trager gaat, zoals Einstein beweerde? Wat hier onweerlegbaar verandert is het beeld, letterlijk het gereflecteerde uitgezonden licht van de vallende persoon dat een impressie vormt op het netvlies van de waarnemer. Het licht dat steeds meer moeite heeft om zich aan de zwaartekracht van het gravitatieveld van het zwarte gat te onttrekken. Tot het moment komt dat in onze waarneming het beeld van de persoon die in het zwarte gat valt stilstaat. Dan is het punt bereikt dat die persoon voorbij de belevingshorizon is en zijn beeld, het licht, niet meer aan het zwarte gat kan ontsnappen. Dat die persoon in eigen beleving en in werkelijkheid door het gravitatieveld gespaghettifieerd wordt, kunnen we als buitenstaander niet meer waarnemen. We zien hier niet een vertraging en het tot stilstaan komen van de tijd onder invloed van een gravitatieveld, maar het vertragen en tot stilstaan komen van het beeld,

het licht - de lichtsnelheid¹⁴⁾ wordt voor de toeschouwer gereduceerd tot nul."

"Als het wel om de vertraging van de tijd zou gaan," controleerde Jehavanna in vragende vorm, "dan is dat alleen omdat Einstein een ruimte-tijd continuüm postuleerde. Ruimte en lichtsnelheid kunnen we proefondervindelijk vaststellen, maar volgens jou tijd niet. Daarom bestaat Einsteins ruimte-tijd continuüm niet, maar alleen ruimte en lichtsnelheid."

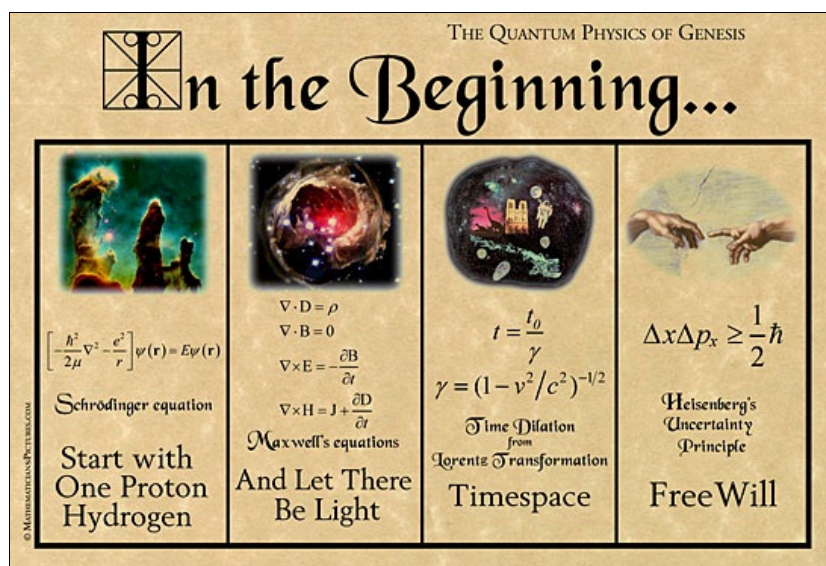
"Ruimte is hetzelfde als afstand," vulde ik aan, "en afstand staat gelijk aan de snelheid van het licht. Een lichtjaar is een afstandsmaat en geen tijdmaat, dat weet je. Als we naar het sterrenstelsel kijken dat het verst van ons staat dan kijken we niet dertien miljard jaar terug in de tijd, maar dertien miljard lichtjaar terug in afstand -in de resterende zevenhonderd miljoen lichtjaar is nog niets waargenomen-. Een lichtjaar moet dus in feite geen lichtjaar heten. Wat zou een goede naam zijn voor de afstand van 9.460.730.472.580,8 -bijna negen en een half biljoen-kilometer die het licht aflegt terwijl de aarde eenmaal om de zon draait? Tetameter vind ik een mooie naam. De tetameter ligt comfortabel tussen terameter (10^{12}) en petameter (10^{15}) in en teta is een nog niet bestaande prefix multiplier. We kunnen hem dus mooi voor alleen deze specifieke afstand gebruiken."

"Mmm, tetameter," zei Jehavanna. "Ik ken het binnen de natuurkunde niet. Misschien is het wel een goed idee. Ik heb het woord lichtjaar ook altijd verwarrend gevonden."

16)

Speed of light in different units	
metres per second	299 792 458 (exact) $\approx 3.00 \times 10^8$
km per hour	$\approx 1.08 \times 10^9$
miles per second	$\approx 1.86 \times 10^5$ (186 000)
miles per hour	$\approx 6.71 \times 10^8$
Length of 'time' for light to travel...	
One metre	3.3 nanoseconds
One km	3.3 microseconds
One mile	5.4 microseconds
Around Earth's equator	0.13 seconds
From Earth to the moon	1.3 seconds
From Earth to the sun	8.3 minutes

"Het is een idee." Ik bagatelliseerde het niet, maar hoe wordt zo'n term gemeengoed? "Ik weet bijna zeker," vervolgde ik, "dat Einstein zijn ruimte-tijd continuüm ergens anders nodig voor had en dat kan maar voor een ding zijn. We kunnen weliswaar niet door de ruimte reizen met de snelheid van het licht, maar ieder van ons kan wel met de snelheid van het licht reizen door de tijd. Dit creëert volgens Einstein ons idee van het bewegen door tijd en de toekomst."

"Vergelijk verleden, heden en toekomst met een weg waarop je rijdt, zegt Einstein. De afstand die je net hebt afgelegd ligt in het verleden, maar die weg is er nog steeds. Het stuk weg naar waar we op weg zijn is nog niet het heden maar de toekomst - toch bestaat die weg al wel. In dezelfde zin, volgens Einstein, bestaan verleden, heden en toekomst ook al kunnen wij die toekomst nog niet zien - en sommigen ook het verleden niet." Dat laatste was de opmerking van een oud geschiedenisleraar.

"Anders bekeken kun je zeggen dat de gebeurtenis van je geboorte en die van je dood reeds bestaan in het ruimte-tijd continuüm en dat jij als individu je op die lijn beweegt met de snelheid van de ruimte-tijd. Alles wat je meemaakt -je eerste zwemles, je eerste liefde, je schooldiploma, je huwelijk en kinderen, je arbeid, je pensioen en je sterven- bestaat nog steeds of al op die lijn in ruimte-tijd, opnieuw nog steeds volgens Einstein. De toekomst is dus even reëel als het verleden."

"Alles goed en wel Manas, maar Einsteins relativiteitstheorie hield geen rekening met de kwantumfysica. We hebben het er nog over gehad dat Bohr en Einstein met elkaar overhoop lagen, vanwege de ongerijmdheden tussen de relativiteitstheorie en de kwantumfysica. Ik ben in ieder geval geschoold met de kwantumfysica als uitgangspunt."

"Je hebt helemaal gelijk. Er zijn na Bohr en Einstein dan ook hele generaties natuurkundigen bezig geweest de twee theorieën met elkaar in het reine te brengen. Die aspiratie resulteerde in de formulering van de kwantumlus theorie¹⁵⁾ en de snaartheorie¹⁶⁾, twee theorieën die nauw aan elkaar verwant zijn."

"Als consequentie van de snaartheorie wordt het ons bekende universum gezien als een membraan - het engels spreekt uiteraard van membrane en kort het vervolgens af tot brane. Alles wat zich binnen het ons bekende universum afspeelt, speelt zich af binnen de drie dimensies van een brane, ons brane. In een vierde dimensie zijn er meerdere branes die vanuit ons driedimensionale universum niet waarneembaar zijn, niet kunnen zijn. Alle branes, hoeveel dat er zijn vermeldt de snaartheorie niet, hebben wel een interactie met elkaar, namelijk wanneer zij botsen - de branes regenereren elkaar dan in een kosmisch cataclysmen en gaan

¹⁷⁾ "Einstein's Theory of General Relativity does not include the quantum physics that you must have in order to describe the extremely high energies that dominated our universe during its very early evolution," explains Martin Bojowald, lead author and assistant professor of physics at Penn State. "But we now have Loop Quantum Gravity, a theory that does include the necessary quantum physics."

He explains that the theory's equations continue to produce valid mathematical results past the point of the classical Big Bang, giving scientists a window into the time before the Big Bounce, and into the previous universe.

In order to explore the physics of the other universe, Bojowald developed a "more precise model" within quantum loop gravity. This revealed that some parameters in the equation are complimentary, making it impossible to learn too much about the earlier universe using this model.

His revised calculations also showed that some parameters that exist in the previous universe do not exist in ours, meaning this previous universe would not have been identical to our own."

¹⁸⁾ Relativistic quantum field theory has worked very well to describe the observed behaviors and properties of elementary particles. But the theory itself only works well when gravity is so weak that it can be neglected. Particle theory only works when we pretend gravity doesn't exist.

General relativity has yielded a wealth of insight into the universe, the orbits of planets, the evolution of stars and galaxies, the big bang and recently observed black holes and gravitational lenses. However, the theory itself only works when we pretend that the universe is purely classical and that quantum mechanics is not needed in our description of nature. String theory is believed to close this gap. For further reading, the official string theory web site: <http://superstringtheory.com/>

weer ieder hun weg. Het lijkt vermoedelijk enigszins op animaties die ik heb gezien van twee botsende melkwegstelsels."

"Een kosmisch cataclysmen zoals twee botsende branes, heeft zich aan het begin van het huidige universum voorgedaan in een gebeurtenis die bekend staat als de oerknal, de big bang - snaartheoretici spreken hier liever van de big bounce. De bedenkers van de snaartheorie zeggen dat de tijd niet tegelijk met de big bounce begon, maar dat de tijd in feite eeuwig is - dat deze ook al bestond voor de oerknal en dat deze zal blijven bestaan na de big crunch of wat misschien meer voor de hand ligt, de big rip."

"Nu is er iets verrassends aan de hand. De snaartheorie heeft een door de theoretici geheel onvermoede consequentie. De theorie kan namelijk ook gezien worden als het bewijs voor het bestaan van de oorspronkelijke wereld -traditioneel de hemel genaamd of het hiernamaals en vergeet de religieuze connotaties, want die bedoel ik helemaal niet-. In plaats van meerdere branes te postulieren, kun je veronderstellen dat er bijvoorbeeld twee branes zijn. De theorie laat dat toe - niets in de snaartheorie voorkomt dat. Eén brane representeert dan de oorspronkelijke wereld waar de tijd eeuwig is en daardoor dus niet bestaat. De scheppende gebeurtenis is de manifestatie uit de oorspronkelijke brane, uit de oorspronkelijke wereld van een vacuole die het materieel universum werd. Net als bij een biologische vacuole is ons universum omgeven door een membraan dat het materieel universum scheidt van de oorspronkelijke wereld. Het ontstaan van de vacuole van het nietigste eerste begin, dat wij de big bang noemen, tot de huidige grootte is het subject van de materiële natuurkunde."

"De in annotatie zeventien geciteerde Martin Bojowald zegt het zo. Hij laat zien dat 'in het vorige universum parameters aanwezig waren die niet bestaan in ons universum, daarmee bedoelend dat het vorige universum niet identiek aan het onze zou zijn'."

"Maar dat zou waarlijk de ontdekking van de hemel zijn!" Jehavanna riep het zo ongeveer uit. Ze was tegelijk niet en ook wel ernstig - zo kwam ze op mij over. Ze grapte een beetje, maar ook weer niet echt, omdat als het waar was deze ontdekking van historische betekenis moest zijn. Haar zichtbare twijfel over wat te denken en hoe te reageren representeerde precies mijn kritiek die ik op het professionele leven heb. Dat je alleen geloofwaardig kunt zijn als je een wetenschappelijke studie hebt afgerond op het terrein waar je uitspraken over doet. Nu heb ik meerdere studies gedaan, maar niet op Jehavanna's terrein. Ik sta op het standpunt dat iedereen weldoordachte ideeën naar voren kan

brengen over alles en dat het de taak van de wetenschap is die ideeën te falsifiëren of te verifiëren.

"Ik heb een snaartheoreticus de theorie met branes eens zien uitleggen en hij tekende daarbij twee platte vlakken op het bord die elk een driedimensionaal universum moesten voorstellen. Ik voel veel meer voor een brane als een vacuole, zoals ik net zei, omdat die bolvormig is en daarom beter past bij de idee van een uitdijend universum. Zo bezien leven wij aan de binnenkant van een bolvormig universum, waarvan we overigens de begrenzing nooit zullen waarnemen. In zekere zin zijn we daarmee terug bij het idee van de antieken, dat de sterren gaatjes in het hemelgewelf zijn waarachter de goden wonen." Jehavanna glimlachte hierbij. Opnieuw kreeg ik de indruk dat voor haar mijn ideeën zich op het grensvlak van ernst en spel bevonden. Zoiets als wanneer je je hand per ongeluk onder een hete straal water houdt en je het eerste korte moment het water als koud ervaart. Je neemt de werkelijkheid op de ene manier waar en op het volgende moment blijkt die werkelijkheid totaal anders te zijn. Een grens in die zin.

"Maar niet alleen de snaartheoretici proberen Bohr en Einstein met elkaar te verzoenen. Er ligt voor theoretisch fysici kennelijk een uitdaging om de twee toch te verenigen. Niet alleen voor kwantumlusttheoretici en snaartheoretici maar ook voor de opstellers van de fasetheorie."

"Ik moet je bekennen dat ik weinig weet van de fasetheorie," meldde Jehavanna. "Ik heb er ooit één artikel over gelezen, maar ik weet niet meer precies hoe dat ging."

"Ik zal je uit de brand helpen. De fasetheorie stelt dat op kwantumniveau ruimte-tijd geen homogene structuur kent, zoals Einstein zich dat voorstelde, maar is opgebouwd uit kleine eenheden, kwantums - op dit punt integreren fasetheoretici kwantumfysica in de relativiteitstheorie. Je kunt je die opbouw in kwantums voorstellen door een foto in je computer samen te stellen uit grote pixels - het beeld krijgt een geblokt uiterlijk. Neem je wat meer afstand van het scherm, dan lijken de pixels weer een homogener en vloeiender beeld op te leveren."

"In het universum van de fasetheoretici is de werkelijkheid opgebouwd uit kwantums of granules, zoals de pixels, van ruimte-tijd die aangroeien en zo onze beleving van het voortschrijden van de tijd teweegbrengen. De toekomst staat voor fasetheoretici daardoor niet vast, maar groeit die uit het verleden en heden. Dat aangroeien kan je je voorstellen als het groeien van kristallen, zoals de kristallen van ijsbloemen op het raam van een onverwarmde kamer in de winter. Het is voor fasetheoretici

klaarblijkelijk belangrijk het bestaan van verleden, heden en toekomst als alle reeds aanwezig in dit universum teniet te doen. Alleen zo kunnen zij de kwantumfysica en de relativiteitstheorie met elkaar verenigen."

"Zoals ik eerder al zei is de simultane aanwezigheid van verleden, heden en toekomst nu een van de mooiste theses van Einstein en gelijk ook een van zijn merkwaardigste. In mijn visie kun je nu eenmaal niet beweren dat verleden, heden en toekomst alle aanwezig zijn en toch zeggen dat de tijd bestaat - in een ruimte-tijd continuüm. Het is net zo'n contradictie als zeggen dat de tijd eeuwig is."

"In een ander verband heb ik al eens gezegd dat wanneer je ergens geen zicht op hebt, dat dit nog niet betekent dat je ook kunt zeggen dat het dus niet bestaat. Daar waar Einstein zegt dat in het ruimte-tijd continuüm verleden, heden en toekomst alle aanwezig zijn, zeggen fasetheoretici dat door de granulering van ruimte-tijd de toekomst niet vaststaat, maar aangroeit vanuit het heden. De fasetheoretici zijn een klein beetje als de beeldhouwer die zei dat het maken van een beeld eenvoudig is, je hoeft uit het blok steen alleen maar de brokken rond het beeld weg te hakken. De granules hoeven alleen maar aan te groeien. Het is ook een beetje een kinderlijk uitgangspunt - als je het niet ziet bestaat het niet."

"De analyse wordt een stuk eenvoudiger wanneer fasetheoretici zich realiseren dat je beter de kwantumafstand¹⁷⁾ kunt gebruiken in plaats van de kwantumseconde. Tijdmaten zijn immers een afgeleide van afstandsmaten. We zeggen jaar, maar bedoelen in feite de afstand van een rondje om de zon."

"Einstein is correct wanneer hij zegt dat in dit universum de lijn van geboorte tot sterven -en alles daartussen- reeds aanwezig is. Waarom we dan toch niet in de toekomst kunnen kijken wordt dan weer perfect verklaard door de fasetheoretici. Echter, door het kwantum of granulaire karakter groeit niet de tijd uit het heden, maar groeit ons zicht op de toekomst - zien we steeds verder in de verte op de weg die wij afleggen."

"Als je eens wat over het onderwerp leest, of goed hoort wat ik te zeggen heb, dan kom je er niet onderuit dat fysici fundamenteel moeite hebben met het begrip tijd. Niemand weet echt wat tijd is, ook Einstein niet. In alle voorbeelden die ik gaf blijkt dat tijd continu verward wordt

¹⁹⁾ Een kwantumafstand of Planckafstand is:
0,000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 001 6 meter

met afstand. Een jaar is geen jaar maar de afstand van een rondje om de zon. Tijd bestaat niet."

"Geen enkel experiment heeft het bestaan van tijd kunnen aanduiden. Het allereerste experiment waarin Einsteins theorie werd getest, stamt uit 1919 en handelde over de afbuiging van het licht in de nabijheid van een gravitatieveld. Dat is gemeten tijdens een zonsverduistering. Men kon naast de zon een ster waarnemen die in werkelijkheid achter de zon stond. Dat de ster toch kon worden waargenomen bewees dat het licht in onze richting afgebogen werd door de zwaartekracht van de zon. Er is verder bij mijn weten nooit een experiment geweest waarbij de aard of hoe dan ook het bestaan van de tijd werd aangetoond." In wezen voelde

Het ruimte-tijd continuüm

ik mij met het ontmantelen van de tijd als het jongetje dat roept dat de keizer geen kleren aan heeft, met dat verschil dat ieder ander wel degelijk nieuwe kleren dacht te zien in plaats van het te veinzen.

"Relativiteitstheoretici, kwantumfysici, kwantumlusttheoretici, snaartheoretici, noch fasetheoretici hebben duidelijk kunnen maken wat tijd is. Ze hebben alleen aangetoond dat zij allemaal tijd verwarren met afstand en lichtsnelheid."

"Nogmaals Manas, ik zie heel goed wat je bedoelt. Het is alleen erg moeilijk te accepteren. Het hele leven draait om tijd." Jehavanna had

haar grappende scepsis laten varen. Ik denk dat zij een serieuze poging deed op zijn minst na te voelen wat ik bedoelde.

"Ik vraag echt niet aan alle mensen op de hele wereld hun horloge bij de recycling te gooien. Dat zou onpraktisch zijn en alles zou in het honderd lopen. Ik wil ook met de trein aankomen op het moment dat ik heb uitgekozen. Het gaat mij er veeleer om de ware aard van de wereld en ons universum te onthullen. Het is een wereld van 'meten is weten' en niet een wereld van inzicht. Een liefdeloos en koud chaotisch universum waar de realiteit van ons aller herkomst wordt weggemoffeld, omdat die realiteit niet aantoonbaar zou zijn. Daarvoor in de plaats wordt er eerder geloof gehecht aan derivaten van onze oorsprong en aan illusies."

"Zo ken ik je weer, Manas," zei Jehavanna met een welhaast moederlijke glimlach, of een eerder zusterlijke glimlach - ik weet het nooit precies bij haar. "En hoewel ik geen aanhanger ben van je theorieën, van jouw filosofie, van de beelden die je scheidt," ik merkte dat ze nu erg serieus was geworden en haar woorden zo zorgvuldig mogelijk probeerde te kiezen, "toch zet je me altijd aan het denken. Ik heb bij jou in eerste instantie altijd het idee dat je in welhaast sofismen doet en dat je zelf erg geniet van je gedachte-experimenten. Maar hoe langer ik je leer kennen, hoe meer ik merk dat het geen constructen zijn die je naar voren brengt, maar dat het werkelijk jouw visie op de werkelijkheid is. Eigenlijk realiseer ik me dat nu pas, vanmiddag." Het bleef even stil. Geen koe loeide er doorheen, geen vogeltje kwetterde, geen auto kwam langsgereden. "Ik beloof je dat ik wat intensiever in je boek zal lezen."

"Voorzichtig hoor." Ik probeerde de humor en de ontspannen sfeer weer wat terug te brengen, want de kamer bevatte een sterk geëlektrificeerde sfeer. "Het is allemaal loodzwaar wat ik schrijf. Vooral het eerste boek lijkt kinderlijk simpel. Ik raad je aan niet in het boek te lezen, maar er doorheen te lezen. Zie niet wat er staat, maar probeer je te realiseren wat het met jou doet, wat jij ziet." Ook ik kon toch niet anders dan serieus zijn. "En wat betreft mijn filosofie, het is geen filosofie. Het is geen denkbeeld of een grondbeginsel waarvoor je kunt kiezen of anders voor een ander filosofisch uitgangspunt. Om je dorst te lessen kun je net zomin kiezen tussen water en steen."

Het was dat moment van de dag waarop het avondeten nog te ver in het verschiet ligt om je hongergevoel te negeren. Ik maakte een paar sandwiches met komkommer, radijs en geprakte harde eieren en serveerde er een lichte rosé wijn bij. Na de uitwisseling van een paar weetjes over de kinderen en over Bulzeba kreeg ik de behoefte om ons

gesprek af te ronden. Ik zou die avond een vriend op bezoek krijgen die ik al heel lang niet meer had gezien en gesproken.

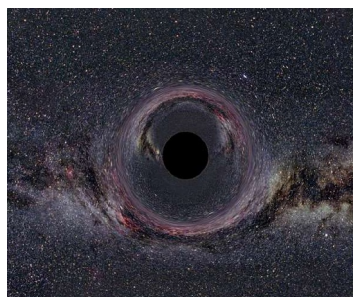
"Ach, er is nog wel meer dat de heren en dames fysici niet zo scherp zien. Zwaartekracht bijvoorbeeld is net als tijd een kennisfenomeen waar fysici maar geen vinger achter kunnen krijgen. Iedereen ervaart tijd, maar verklaar maar eens wat het is - dat tijd niet bestaat is nog bij niemand opgekomen. Iedereen ervaart de zwaartekracht, maar verklaar maar eens wat het is. In het dagelijks leven ervaart iedereen dat de zwaartekracht bestaat, iedereen merkt dagelijks de gevolgen ervan, maar fysici weten niet te benoemen wat het precies is."

"Ik ben werkelijk benieuwd wat jij daarover hebt te zeggen," zei Jehavanna met duidelijk ongeveinsde interesse. "Dat zijn typisch van die onderwerpen waar elke natuurkundige zich niet het hoofd over breekt, omdat ze aangenomen worden. Maar inderdaad, wat is het?"

"Gravitatie of zwaartekracht is hetzelfde als licht - dat zich met de snelheid van het licht beweegt. Hoe meer het licht zich op een zelfde plaats verzamelt - het licht wil organiseren uit de chaos - hoe meer gravitatie op dat punt is. Het meest extreme voorbeeld daarvan is een zwart gat." Jehavanna keek me vragend aan.

"Hoe dichter een object zich bij een gravitatieveld bevindt hoe sneller dat object gaat. Neem weer het meest extreme gravitatieveld, een zwart gat, want dat is bij het uitleggen toch het duidelijkst - het principe gaat ook op voor de aarde, maar dan in veel zwakkere mate, omdat de aarde veel minder massa heeft dan een zwart gat." Ze bleef me vragend aankijken.

"Een object dat vrolijk door de ruimte beweegt en een zwart gat nadert wordt door het zwarte gat aangetrokken in die zin dat het zwevende object ook de lichtsnelheid wil aannemen - aantrekkingskracht. Door het gravitatieveld van het zwarte gat neemt het object een snelheid aan die dichter bij de lichtsnelheid dan ervoor. Hoe meer massa het gravitatieveld heeft, hoe meer het aangetrokken object de snelheid van het licht zal benaderen. Het fabelachtige zwarte gat heeft intern de snelheid van het licht, hetgeen wordt aangetoond door het feit dat er geen licht uit komt. Dat laatste zou alleen kunnen als er iets is dat nog sneller dan het licht gaat en zoiets bestaat niet."

"De massa van de aarde is 6×10^{24} kilo. De massa van de gele dwergster waar omheen wij rondjes draaien, de zon, is 1.989×10^{30} kilo. Het zwarte gat in het centrum van ons melkwegstelsel heeft een massa van 4.310.000 maal de massa van de zon. Een rekenmeester zou nu terug kunnen rekenen wat het percentage van het gravitatieveld van de aarde is ten opzichte van het gravitatieveld van het zwarte gat in het centrum van ons melkwegstelsel. Afgezien van de uitkomst van dit rekensommetje toont de vergelijking vooral aan dat wij op aarde ook onderhevig zijn aan het willen bereiken van het licht, de snelheid van het licht - het organiserend principe. Of we nu in de buurt van een zwart gat zijn of de aarde. Gravitatie is dus niets anders dan het willen bereiken van de snelheid van het licht. De massa van iets is niets anders dan de mate waarin het bereiken van de lichtsnelheid al is gerealiseerd."

"Als je dit hebt opgeschreven, Manas, dan wil ik het nog eens op mijn gemak bestuderen. Als je zoals jij iets razend ingewikkelds kunt uitleggen in een simpele elegante theorie, dan is dat het allermooiste wat er bestaat." Jehavanna gaf me een knipoog en leegde haar glas.

"Helaas, helaas," zei ik toen ik haar naar de deur bracht, "we kunnen wel reizen in afstand, maar reizen in de tijd zal dus niet gaan. Je kunt niet reizen door iets dat niet bestaat. Als er al een tijdmachine zou moeten bestaan dan zijn we die zelf. De enige tijdmachine die bestaat zit in ons hoofd, waarmee we kunnen reizen naar het verleden - niet in het verleden. De toekomst? Met Einstein zeg ik, die bestaat al. We kunnen die toekomst door onze beperktheid alleen nog niet zien. En uiteindelijk zijn wij het enige tijdelijke aspect, want wij en dit universum zullen ophouden te bestaan."

Toen ik Jehavanna nakeek, en nog een keer zwaaide, zag ik dat in haar tuin Miram, Bulzeba's moeder, op het bankje naast de keukendeur de aardappelen zat te schillen.

De spiegel is nog beslagen

Terwijl we elkaar zo ongeveer dagelijks zagen en groetten en toch een uitgebreider gesprek al bijna iets uit het verleden was geworden, kwamen Bulzeba en Jehavanna op een avond met mij praten. Kenmerkend voor hun drukke leven was dat ze de afspraak in hun agenda's noteerden. Wanneer je het idee hebt opgevat om een avond te praten is het aanbevelenswaardig dat te doen met een goed voorziene maag, dus nodigde ik hen tegelijk uit om ook te komen eten - wat later op de avond, zodat ze daarvoor met hun kinderen aan tafel konden zitten. Behalve dat met een diner de noden van het lichaam worden gelest, schept een gezamenlijke maaltijd ook een gezellige sfeer. Wat meer is, ik hou ervan om voor mijn gasten te koken - een eigenschap die ik zeer fortuinlijk ook in mijn zoon en dochter terugvind.

De herfst was laat, maar toch had ik de open haard aangestoken, want ik ben gek op het geluid van knisperend hout, de geur die zich in het huis verspreidt -de reuk van mijn tabak maskerend- en de huiselijke sfeer die het creëert. Ik had stoofpot klaargemaakt waarvoor ik klaarblijkelijk enige bekendheid geniet; mijn soepen moeten hier toch ook worden genoemd. Bovendien had ik een wit en een volkorenbrood gebakken waarvan het in mijn

huis niet is toegestaan een plak af te snijden - ik geef er de voorkeur aan brood met mijn handen te breken, omdat alleen op die manier de textuur van het brood op het breukvlak zo prachtig zichtbaar wordt en omdat op die manier ook de elementen die de geur dragen heerlijk in het rond vliegen. Ik hou er van mijn zintuigen bezig te houden. Combineer dit alles met een niet te zwak en zeker ook niet te hel verlichte kamer, met kaarsen op de eettafel, en alles was klaar voor een avond waarvan ik hoopte dat die nog lang in de herinnering zou blijven.

Ik slaagde in mijn opzet om een veilig en intiem hoekje in het universum te creëren, zo zie ik die dingen, in die zin dat Bulzeba en Jehavanna er geen been in zagen meer gevoelige onderwerpen aan te roeren zoals hun verhouding tot Algorab. Het zag er naar uit dat de jongeman nog steeds het contact uit de weg ging sinds Bulzeba was hertrouwd met Jehavanna. Bulzeba's eerste vrouw, Laterana, was volkomen onnodig gestorven aan

een goed behandelbare ziekte als longontsteking is. Een triest geval van achteloosheid en domme pech. Ook wat lichtere onderwerpen kwamen aan bod als prelude op wat later kwam.

De eerste koffie na het diner serveer ik altijd aan tafel en de tweede terwijl er plaats genomen wordt in de luie stoelen en op de nog luiere bank. Perfect op tijd bracht Bulzeba naar voren, "Manas, alsjeblieft. Vertel me hoe je weet wat je weet en waarover je schrijft. Hoe kun je dat allemaal weten? Hele volksstammen mensen schrijven over religie en over de zin van het leven en ik wordt er niet warm of koud van. Waarom word ik dan zo geraakt door wat jij schrijft? Je boeken zijn niet op een spannende of onderhoudende manier geschreven, het is bijna allemaal gortdroog. Begrijp je wat ik wil zeggen? Ik probeer niet grof te doen over je boeken, ik probeer juist zo open te zijn als ik kan." "Ja, op de een of andere manier heeft je boek Bulzeba's aandacht," vulde Jehavanna aan, "en dat is geen geringe prestatie. Regelmatig leest hij een van je essays voordat we naar bed gaan, vooral uit het Weten van de Ziel, en dan hebben we het daarover. Als de kinderen slapen en de wereld stilvalt is dat het ideale moment ervoor. Het is net alsof de rust om je heen ook je hoofd binnenkomt."

"Ik denk dat ik precies weet wat je bedoelt," stak ik van wal, "want dat is precies ook het tijdstip waarop ik het heerlijk vind om te schrijven. Al het geluid om je heen is dan gedempt en zelfs de natuur lijkt zijn adem in te houden wanneer ik schrijf tot India wakker wordt. Nou, waar zal ik beginnen. Eh, allereerst moet ik even zeggen dat ik mij totaal niet beledigd voel als je vers van de lever spreekt, Bulzeba. Mensen spreken vaak zo wanneer zij recht uit het hart spreken. Je handelen laten bepalen door wat je hersenen voorschrijven is zeer verstandig, maar niet als dat ten koste gaat van wat je voelt. Ik ben er van overtuigd dat je het niet vervelend bedoelde, toen je zei dat mijn werk gortdroog is. Ik probeer ook geen esthetisch verantwoord werk te creëren, noch literair werk, hoewel je het maar nooit vantevoren zeker weet. Literatuur schrijven was niet mijn eerste aandachtspunt. Hoewel ik een graad in taal heb, was literatuur niet het studieonderdeel dat mijn hoogste prioriteit had, hoewel mensen dat vaak wel veronderstellen. Ik was meer geïnteresseerd in vakonderdelen als linguïstiek en de pragmatiek van het taalgebruik, de taalkundige en meer taalbeschouwelijke aspecten van het vak, taal als een manier om met woorden te overleven. In een aantal opzichten zijn mijn teksten ook filosofisch van aard, hoewel ik zorgvuldig dat jargon probeer te vermijden - noem mij nooit een filosoof, want dat ben ik niet. Ik heb altijd gewoon opgeschreven wat er rechtstreeks uit

mijn hart kwam, liet daar mijn ratio, mijn verstand overheen gaan in de hoop en verwachting dat ik iets zinnigs had geschreven."

"Dus als mijn teksten je op de een of andere manier gegrepen hebben, dan vind ik dat prettig om te horen. Mogelijk denk je nu dat ik dat interpreteer als een loftuiting die mij ten deel is gevallen. In werkelijkheid bedoel ik dat het een compliment is dat je jezelf dient te geven, omdat het inhoudt dat er kennelijk ruimte en gelegenheid in je leven is om het onderwerp waarover ik schrijf te overdenken. Het is prijzenswaardig en het is volledig te danken aan wie je bent en aan je inspanningen. Hoe heeft het zover kunnen komen, Bulzeba, weet je dat nog? Hoe werd je gegrepen door iets wat je eerder nog afdeed als simpele religie?" Ik gaf hem slechts een onschuldig speldenprikje.

"Nou, dat komt misschien wel een beetje door mij," antwoordde Jehavanna. De paar momenten die Bulzeba nodig had om zijn antwoord te formuleren, gaven haar de gelegenheid haar mening te geven. Ze keken elkaar aan op een manier die ik zou willen omschrijven met teder. "Niet dat ik hem er doelbewust toe heb aangezet, tenminste ik hoop van niet. Maar hoe dan ook, op de een of andere manier leek hij er klaar voor. Hij beleeft voldoening in zijn werk, dat in geen enkele opzicht een uitzichtloze baan is."

"Toch," nam Bulzeba over, "na een zekere hoeveelheid tijd je werk te hebben gedaan kun je je niet aan de indruk onttrekken dat er meer in het leven moet zijn. Jehavanna en ik hebben het daar vaak over."

"Toen heb ik hem op gegeven moment aangeraden de Sleutel te gaan lezen," zei Jehavanna, "want het is juist op dat evenwichtsmoment aan de top dat je om je heen gaat kijken en je afvraagt wat het leven nog meer voor je in petto heeft." Jehavanna verwoorde haar gedachten erg poëtisch, vond ik. "Na die top kan het allemaal bergafwaarts met je gaan, tenzij je een stel vleugels op je rug laat groeien en je de weg opgaat waar je geen vaste grond onder de voeten hebt."

"Ik heb me altijd goed gevoeld met wat ik doe en ik voel me nog steeds prima," ging Bulzeba verder, "alleen voelt het in toenemende mate ook als iets te drinken nemen en toch dorstig blijven, terwijl meer drinken daar niet de oplossing voor is. Zo, hoe deze dorst te lessen? Tel hierbij op, en dit is een bekentenis waarvan ik denk dat ik je die kan toevertrouwen, dat ik mijn hele leven al het idee heb dat ik verantwoordelijk ben voor een rampzalige gebeurtenis en ik heb geen idee wat het is." Er was geen vertwijfeling in zijn ogen noch in zijn stem; een waarachtige vraag stond op zijn gezicht geprojecteerd. "Het is als de spreekwoordelijke jeuk waar je niet bij kan om te krabben," legde

Bulzeba verder uit. "Eerst veronderstelde ik dat ik die midlife crisis terecht was gekomen waar je iedereen over hoort spreken, maar het viel mij op dat ik helemaal niet de neiging had iets totaal anders te gaan doen. Wat meer is, ik ben volkomen gelukkig met mijn leven, mijn vrouw en mijn kinderen. Waar komen dan die gevoelens van schuld en dorst, van onvolkomenheid vandaan? Ik heb mijzelf die vraag keer op keer gesteld en wij praten er vaak over." Het was overduidelijk dat dit het onderwerp was dat de rest van de avond zou beheersen, terwijl naast het praten Jehavanna en Bulzeba zeker ook op zoek waren naar antwoorden, dat vermoedde ik althans.

"Tja, velen zo niet allen hebben ideeën en gevoelens," zo begon ik inleidend, "waarvan zij de oorsprong niet kennen. Waarom moordt een seriemoordenaar? Waarom wijdt een verpleegster haar hele leven aan het verzorgen van anderen? Waarom ervaar jij je schuldig aan iets rampzaligs?" Op te treden als Bulzeba's soort van psycholoog, hoe onopzettelijk dat ook zou zijn, vond ik iets dat absoluut vermeden moest worden. "Ga er niet vanuit dat je op je problemen en vragen hier een antwoord kunt verwachten, want een antwoord op het 'waarom' is niet bestemd voor de bewoners van dit tastbaar universum - je kunt dat alleen thuis krijgen. Toch en bovenal is het ongelooflijk belangrijk de vraag, zijn reikwijdte, te herkennen en begrijpen. Die vraag is altijd aanwezig, voor iedereen, nog het meest als iets wat op de achtergrond blijft roezemoezen als ware het de grondtoon van het leven, als de atmosferische storing in een tv-beeld waarin de echo van de oerknal is verborgen. Toch wordt die vraag door de meeste mensen pas herkend vanaf een zeker stadium in het leven. In zeker opzicht is die vraag herkennen hem ook beantwoorden."

"Nu ben je me even kwijt, ben ik bang," zei Bulzeba terwijl ze beiden toch nauwgezet hadden zitten luisteren. "Hoe kan een vraag een antwoord zijn? Als er geen begrijpelijk antwoord op de vraag is omdat we beperkte wezens zijn, ik neem aan dat dit is wat je bedoelt, hoe kunnen we dan sowieso met de vraag op de proppen komen?"

"Omdat het antwoord niet in de beantwoording zit, maar in het vermogen de vraag te stellen. In feite zijn antwoorden helemaal niet zo interessant. De drie grote vragen in het leven zijn 'wat', 'hoe' en 'waarom'. We zijn geëvolueerd tot een vrij behoorlijk ontwikkelde samenleving doordat we in staat waren de vraag naar het 'wat' te stellen - overigens een vraag die de grond onder de voeten vandaan haalde waarop God stond, althans het veronderstelde bestaan van die afgod. Uiteraard hebben we ook antwoorden gekregen op de vraag 'wat', maar

zoals elke wetenschapper zal bevestigen, roept elk antwoord vele andere vragen op. Je kunt dus beter alle antwoorden die we hebben gevonden opvatten als relatieve antwoorden. Misschien zijn het antwoorden, misschien ook niet of slechts gedeeltelijk. Met de vraag 'hoe' is iets vergelijkbaars aan de hand. Nog niet eens zo lang geleden zijn we pas met antwoorden gekomen op vragen die deze koers varen. Darwin stelde de vraag 'wat', maar is er nooit achter gekomen 'hoe', hoewel hij dacht van wel. We wisten het allemaal niet, totdat de werking van het dna werd doorgrond. We zijn nog maar nauwelijks toegekomen aan het beantwoorden van het 'hoe'." Dit gezegd hebbende sprak ik vanwege de belangrijkheid ervan het volgende nog nadrukkelijker uit. "In staat zijn een vraag naar het 'waarom' te stellen, heeft gevolgen voor je essentie, je wezen, omdat er geen fysiek, geen materieel antwoord is op het 'waarom'. Alle concrete formuleringen die een antwoord op het 'waarom' lijken te zijn, blijken uiteindelijk antwoorden te zijn op de vraag naar het 'hoe'. Iedereen die een antwoord gevonden denkt te hebben op een 'waarom' wordt beduveld, gefopt omdat dit in de aard ligt van dit universum, dit materieel universum. Er is hier geen 'waarom', geen antwoord er op in ieder geval."

"In staat zijn een 'waarom' te formuleren," ging ik verder, "laat zien dat je klaar bent voor de volgende stap in je bestaan, een stadium dat niets van doen heeft met het stoffelijk leven. Zoals Jehavanna het net zo raak formuleerde, je kunt maar beter een paar vleugels op je rug laten groeien. Dat geldt voor jullie beide als je het idee hebt dat jullie er aan toe zijn. Vlieg dan hoog op, zo hoog als je kan en bezie deze wereld voor wat die is." Ik vond het tijd de zachte aanpak even vaarwel te zeggen. "Dit is een wereld waarin alles wat je als vanzelfsprekend aanneemt een placebo is, een verzinsel van de verbeelding, zwendel en schijn, een klucht in plaats van de werkelijkheid. In deze wereld is iedereen ziende blind. Op deze planeet imiteert ieder iedereen in vroomheid, in wetenschappelijke rechtzinnigheid, in creativiteit, in onbeschaamdheid en onbeschoftheid. Deze wereld is veinzerij, een schamele afspiegeling van de werkelijkheid. De vrome ontwerpen een religie, maar blijken alleen maar een standbeeld en hun status te aanbidden. De wetenschappers bedrijven een kunde die slechts een deel van hun realiteit opmeet, terwijl ze hun inzichten tot het toppunt van wijsheid verheffen. De kunstenaar draait een drol en noemt het kunst, die bij nader inzien in het geheel geen kunst is maar een therapie voor een zieke geest. De grote massa wordt een rad voor ogen getoverd en in het hok gehouden met gewelddadig afval op elk net en alle niveaus met van tijd tot tijd een

oorlog, zodat ze in staat zijn onbeschaamd en onbeschoft hun frustraties te ventileren, terwijl ze in een ban gehouden worden, hun angst gecontinueerd door het dagelijkse nieuws. Hoe laag zijn allen gevallen, de hemelse schepselen van inzicht en licht, verstoken van de warmte en de liefde en de schittering. Niet van Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, de standbeelden van slordigheid, maar van de werkelijke bron van al het zijn."

"Het wordt tijd je van dit alles bewust te worden," zei ik wat minder fel, "niet om deze wereld te beschimpen en je er uit terug te trekken. Dat is in het geheel niet wat ik zou willen adviseren, in het geheel niet. Ik zou jullie eerder er toe willen aanzetten te onderzoeken of ik waarheid spreek en waar jullie zelf staan in het grote geheel. Deze planeet is een machtig mooie planeet, het is alleen niets vergeleken met de echte wereld. Je plaats en aard, je rol in de totaliteit van de schepping is kenbaar wanneer je jouw eigen vraag naar het 'waarom' voor ogen houdt." Niet dat ik ze van de sokken had gekletst, om het maar zo te zeggen, maar de kamer was wel gevuld met een wat langere stilte. "Iemand nog koffie?" Ik stelde deze huishoudelijke vraag om de stilte te verbreken - mijn beide gasten zwierven klaarblijkelijk rond op een andere plek.

"Wat je zegt en vooral hoe je het verwoordt komt op mij over als waarheid, en toch voel ik me er koud en alleen door," zei Jehavanna. Zij zelf kon het niet beter verwoorden, want mijn woorden hebben aanvankelijk vaak dat schokeffect. "Jouw huis voelt nog het meest aan als een warme gezellige vrijhaven buiten alle tijd, maar toen je net sprak was het net alsof ik op de bodem van een donkere put zat en opkeek tegen een drie meter lange Manas met een lange borstelige baard en gekleed in lompen. Je felle ogen schoten vlammen. Toch was ik niet echt bang, maar eerder onder de indruk zoals vroeger wanneer mijn vader mij een veeg uit de pan gaf als ik mijn huiswerk weer eens niet had gemaakt."

"Prachtig, en zo is het. Wat kan ik voor jullie inschenken bij al deze gevoelens van wroeging? Koffie weer, of zal ik een fles open maken?"

"Maak niet teveel grapjes, Manas," zei Bulzeba, ik denk quasi verwijtend. "Ik weet dat je oprecht bent, maar humor zal ons niet uit de put halen, de diepe kuil waar wij ons inderdaad nu in bevinden. Heb je nog een fles van die voortreffelijke rosé? Terwijl ik naar de keuken liep, ging Bulzeba verder met te zeggen wat hij op zijn lever had. "Ik zou wel eens willen weten wie jij echt bent, Manas. Gedachten en woorden zoals jij die uitspreekt kunnen niet voortkomen uit een van ons. Wij houden jou voor onze buurman, een aangename en gastvrije man. Toch, door wat ik net

in jouw woorden zag, begin ik mij dingen af te vragen. Waar komt jouw Verhaal vandaan? Hoe kan je de dingen die je zegt, zeggen met zulk een stelligheid? Waarom zouden wij geloof hechten aan wat je zegt? Weet je, we staan op het punt om wat je geschreven hebt verder te bestuderen, maar we zijn op ons hoede voor illusies door het volgende prachtige verhaal."

"Tja, sommige antwoorden zijn eenvoudig te geven en andere heb je denk ik al eens eerder gehoord." Ik schonk drie glazen goed vol met de uiterst koele drank. "Geloof geen woord van wat ik zeg, geloof nooit iets wat wie dan ook zegt. Geef slechts toe aan je eigen gezonde geest en ijk je gezonde geest voortdurend. Gebruik je gezonde verstand schrander wanneer je overweegt wat iemand zegt. De clou zit hem natuurlijk in het woord geloven. Neem nooit zomaar aan wat wie dan ook zegt, maar voed jezelf op, onderwijs en school jezelf tot een niveau dat je in staat stelt met gemak helder en scherp te zien. Ik weet zeker dat jullie dit met mij eens zullen zijn."

"Zeker, ik weet dat en Bulzeba zal het daar zeker ook mee eens zijn." Jehavanna nam haar docenten rol aan. "Wij proberen alleen onze verwondering te uiten, want je hebt een opmerkelijk verhaal geschreven, je hebt ons de Sleutel gegeven. Je hebt je boeken niet voor niets zo genoemd. Je hebt daar een reden voor gehad. Wij wonen naast dat orakel, om het maar zo te noemen. Kun je het ons kwalijk nemen dat wij naar je toekomen om te horen wat je te zeggen hebt, wat je antwoorden zijn?"

"Nou, laat me dan proberen jullie allebei tevreden te stellen. Ik heb al een lange weg afgelegd, zoals jullie natuurlijk weten. Op die weg, en langs die weg, ben ik allerlei soorten van situaties tegen gekomen, allerhande mensen. Het viel me op dat op den duur vrijwel al deze ontmoetingen, voornamelijk met mensen, grotendeels vormen bleken te zijn van aanval, aanranding zelfs. Ik heb mensen ontmoet die om hulp vroegen en die van mij probeerden te nemen wat zij zelf tekort kwamen en mensen die mij probeerden op te dringen wat zij zelf kwijt wilden, wat zij wilden uitdragen. Van hen waren sommigen overtuigd van hun eigen goede bedoelingen, terwijl anderen een soort van autoriteit probeerden te vestigen, soms ook beide tegelijk. Concluderen dat al deze mensen eng waren en maar het beste konden worden vermeden, was niet waarop ik uitkwam. Ik ontmoet nog steeds aardige mensen, zoals jullie bijvoorbeeld. Hadden alle mensen die ik net noemde waarachtig geweest, dan hadden zij mij nog steeds gekend. Maar zij die niet kregen wat zij zochten keerden mij de rug toe en zij die mij met hun ideeën

probeerden te insemineren trokken zich terug, of ik deed dat. Ondanks dat ik soms enorme problemen ben tegengekomen, heb ik nog steeds warme gevoelens voor mensen, zoals jullie je hopelijk bewust zijn. Aangezien dit soort gebeurtenissen zich hebben afgespeeld zolang ik het mij kan herinneren, sinds mijn vroege jeugd in feite, ben ik als veertiger mijn geestelijke gezondheid, mijn gezonde verstand eens danig gaan doorlichten. Dat was een proces dat enige jaren in beslag heeft genomen, voordat ik met zekerheid kon zeggen dat mijn weg een solitaire weg moest zijn. Ik was er zeker van dat ik in ieder geval een deel van mijn 'waarom' had gevonden. Ik had die zekerheid omdat vanaf het moment dat ik dit wist een innerlijke onrust verdween, er kwam een rust over me waardoor ik de draad waarop ik had gebalanceerd scherp kon waarnemen. Zittend op de rand van de afgrond die ik zojuist was overgestoken, wond ik die draad om mijn hand, haalde ik hem naar mij toe als ware ik mijn weg naar huis aan het vinden langs Ariadnes draad. Zo beschouwde ik alles uit het verleden en kon ik kraakhelder zien en aanvaarden wat was gebeurd. Terwijl ik naar mijn handen keek zag ik dat die gevuld waren met myriaden puzzelstukjes. Deze puzzelstukjes aan elkaar leggen was het schrijven van de Sleutel."

"Je kunt er zeker van zijn," ging ik verder, "dat dit niet de volledige geschiedenis is. Het is wel de meest toegankelijke versie. Wat ik niet vertel is geen geheim, maar -en dat klikt een beetje typisch voor een schrijver- ik kan er niet de juiste woorden voor vinden. Zo is het bijna ondoenlijk uit te leggen hoe het contact met wat ik de oorspronkelijke wereld noem, tot stand kwam, aanvoelde, evolueerde. Het contact met mijn allerbeste en meest gewaardeerde vriend, een ziel van Liefde, vanuit het bestaan waar wij allemaal vandaan komen en naar terug zullen gaan. We hebben eindeloos veel brieven geschreven die ik zorgvuldig bewaar. In de beginperiode voelde het aan alsof hij mijn leermeester was. Geleidelijk liet hij zich zien als de gewaardeerde vriend die hij is, het wezen met wiens samenwerking ik mijn leven op aarde ontwierp en hier zijn hulp inroepend op beslissende momenten - want de mens is een onmachtige en breekbare vorm van leven. Hoewel hij vanaf mijn geboorte altijd bij mij is geweest, heb ik hem op gegeven moment gezegd dat ik mijn werk in onafhankelijkheid moest verrichten. Ik voelde de noodzaak geheel verantwoordelijk te zijn voor mijn doen en laten - zonder hulp. Ik ben die ik ben en alleen ik kan de Sleutel schrijven. Niet als de persoon die ik ben, maar als de ziel die ik ben."

"Hoewel ik mijzelf als een ongeveinsd mens zie," vervolgde ik mijn uitgebreide monoloog, "wekken veel mensen mijn lachlust op. Zij die

claimen met geesten te communiceren, met astrale entiteiten, met de andere wereld en wat heb je nog meer, paranormalen in het algemeen. Niet alleen mijn lachlust maar ook mijn wantrouwen. En dat alleen nog maar meer wanneer zij een imperium bouwen op hun gefingeerde relatie. Hele volksstammen waarzeggers en wichelaars, astrale genezers, yogi's en prekers en dat soort figuren proberen een solide materieel bestaan op te bouwen op basis van hun veronderstelde of gefantaseerde spirituele capaciteiten, op basis van waanvoorstellingen. Ik wil me niet vergelijken of vereenzelvigd worden met deze komedianten. De verbinding met de oorspronkelijke wereld is een zeer persoonlijke zaak en is niet overdraagbaar. Niemand op deze aarde en ik bedoel daadwerkelijk niemand kan in jouw toekomst kijken, spreken met je overleden familieleden of je kwaaltjes en ziekten genezen op een bovenzinnelijke wijze. De vraag naar het 'waarom' kun je alleen voor jezelf proberen te verwoorden en kan je niet voorgezegd of voorgeschreven worden door iemand buiten jou. Ik ben mij er natuurlijk van bewust dat de meeste mensen zich er niet van bewust zijn dat zij zijn verbonden met de oorspronkelijke wereld, of een geestenwereld zoals de meesten het zullen noemen, daarom is het ook geen vereiste om mijn boeken te kunnen lezen - je hoeft helemaal niets te geloven. Juist het tegenovergestelde, want het is zeer aannemelijk dat iedereen, zonder uitzondering, op enig moment hoe dan ook het contact gaat ervaren - maar persoonlijk en privé."

Voordat het helemaal zijn koelheid had verloren schonk ik het restje van de drank in de glazen en ging naar de koelkast voor nog een fles. "Dat, mijn vrienden, is het zo ongeveer. Het is zo simpel als het maar kan zijn. Ik ontdekte wie ik ben, in feite wist ik dat al sinds mijn zestiende, onderzocht de waarheid ervan en ging verder met wat ik van plan was te doen. Niets meer en niets minder. Geen reden om er over te brallen en geen reden om er bescheiden over te doen. Hier zijn op een bewuste wijze is uiteindelijk de sleutel - doen wat je het beste doet."

"Dit is precies wat ik nodig had te horen," zei Bulzeba en Jehavanna knikte instemmend. "Nu zit ik nog steeds diep in de put, maar de zon is net over de rand gekomen. Toch ben ik er nog niet helemaal zeker van welke vraag je nu beantwoord hebt. Om te parafraseren hoe je het zelf zei, heb je nu een 'wat' beantwoord en misschien een stukje 'hoe'? En wat zou je er van zeggen eens te beantwoorden 'wie' jij bent?" Bulzeba gaf zijn laatste vraag een nogal elektrificerende lading, alsof hij een innerlijke spanning moest ventileren, mij daarbij misschien onbedoeld maar toch onvermijdelijk vragend iets van mijn innerlijke kern bloot te

geven. "Zoals ik het hoor en zie en wellicht ook diep in mijn hart voel, ik weet wat ik voel, moet jij wel een soort Krsna of Jezus zijn, of wie weet de ten tweede maal gekomen Jezus." Zowel Bulzeba als Jehavanna kijken mij aan met verwachtingsvolle blikken. Voor nu werkelijk de eerste keer kreeg ik de sterke indruk dat ze mijn huis waren binnengekomen om iets te halen. Het is vaak zo dat mensen oplossingen buiten zichzelf zoekt in plaats van in het innerlijk. Hoe dan ook, het was tijd om uitspraken te doen en hen een spiegel voor te houden en te laten zien wat ze aan het doen waren.

"Nee, Bulzeba. Die ben ik niet," en ik legde de nadruk op het laatste woord, "maar ik beschouw hem wel als mijn broeder, zoals ik hem die vaak de Satan wordt genoemd beschouw als mijn broeder. Meer kan ik hierover niet zeggen, omdat het geen doel dient. Het heeft namelijk geen enkele zin mij deze of gene naam op te plakken, te bepalen wie ik ben in het Verhaal dat ik vertel. Alleen ik kan dit verhaal vertellen, terwijl de focus dient te liggen op de Sleutel en hoe die behulpzaam kan zijn in het vinden van het slot, de vraag 'waarom'. Dat is tevens de reden om zoveel variaties van essays op te nemen die alle het onzinnig gezwam van religies te kijk zetten en vertellingen die waarschuwen voor valse perspectieven. Ik schrijf, niet om mensen er van te overtuigen een bepaalde visie aan te hangen, het mijne, maar om iedereen wakker te schudden en te motiveren voor zichzelf te gaan denken hoe beangstigend dat ook kan zijn. Het is namelijk de enige manier om het gevoel van schuld of medeplichtigheid dat niet alleen jij ervaart te ontmantelen, Bulzeba. Vergeet nooit dat de meerderheid van de mensen op deze planeet van de stam van Lucifer zijn, zoals je wel gelezen zult hebben in het Verhaal."

"Ik moet bekennen," zei Bulzeba zonder onderdanigheid, "dat ik altijd het gevoel heb gehad dat ik op de een of andere manier verbonden ben met de duistere prins, of dat ik hem misschien wel zelf ben - wie zal het zeggen? Misschien ook wel daarom voelde ik mij erg verwant met wat jij vertelde in onze gesprekken over Satan. Ik ben er ook van overtuigd dat Laterana mij voortijdig is ontvallen en dat ook zij dicht bij Lucifer stond. Jehavanna's aanwezigheid hier is voor mij als een uitgestoken hand terwijl ik bijna verdrinkend in een stroomversnelling worstel." Bulzeba liet even een stilte vallen en zei toen, "Laat mij jou een verhaal vertellen, een verhaal van mijzelf?"

“Ik heb iemand verraden van wie ik zielsveel hield, mijn jongere broer. Ik deed mij aan hem voor als de zorgzame broer, terwijl ik achter zijn rug om zijn vrouw probeerde te verleiden en hem zwart maakte bij onze zuster. Mijn zuster en jongere broer waren erg dik met elkaar, waardoor ik mij altijd buitengesloten voelde. Het gevolg was dat ik hen de hel op aarde wenste. ‘s Nachts in bed fantaseerde ik dan mijn zwartste bersenschimmen, mijn wanen van wrede wraak voor mij buitensluiting, en ik ontwierp de meest weerzinwekkende vormen van kwelling waar ik mijn broer en zuster aan zou onderwerpen. De meest schade toebrengende seksuele daden bedacht ik voor mijn broers vrouw, waarbij ik zoveel pijn veroorzaakte dat zij door haar luid geschreeuw haar stembanden afscheurde en niet meer wist of zij nu pijn of plezier ervoer. Wanneer zij dan het hoogtepunt bereikte van haar ondraaglijke bevrediging deed ik dingen aan die ik hier niet wil herhalen - ik liet de hel op haar neerdalen. Mijn zusters man nam ik op een avond mee naar het bos voor een wandeling en kielde hem in grote stukken met een klewang, zijn lillende overblijfselen achterlatend voor de uitgebongerde bonden. In de krochten van mijn ontspoorde fantasieën heb ik nooit een keer mijn broer en zus ook maar aangeraakt, maar des te meer hun wederhelften.”

“Ontwakend en in de morgen teruggekeerd uit dit zelf opgelegde inferno was mijn geest perfect voorbereid op weer een dag van boosaardig en samenzweerderige indoctrinatie. Op den duur sprak mijn zuster niet meer met mij anders dan met woorden van medelijden en uiteindelijk was mijn broer er van overtuigd dat zijn vrouw vreemd ging. Hij scheidde van haar en op mijn voorspraak trok zij in bij mijn zuster en haar man. Dat bracht mijn broer tot over de rand en hij stak het huis in brand waarbij zijn zuster, zijn zwager en

zijn ooit echtgenote omkwamen in de vlammen. Mijn broer verdronk zich schuldbevestigd in een rivier vlakbij."

"Dit, in grote trekken is mijn verhaal, mijn droom, mijn reden om me dagelijks diep schuldig te voelen. Waarom, Manas?" Bulzeba stopte even met praten en keek mij diep in de ogen. "Ik heb dit soort dingen nooit gedaan. Het is een droom, een nachtmerrie. Het heeft nooit plaatsgevonden, ik droom deze droom onvrijwillig. Ik wil helemaal niet dat dit soort dingen gebeuren. Ik heb nooit gevoelens van wraak gehad. Ik ben een rustig en beheerst persoon. De rede is mijn gereedschap, niet het overdonderende gevoelsleven dat je voorschrijft welke kant je uit moet gaan en welke niet." Ik had met toenemende interesse zitten luisteren en was eigenlijk in afwachting totdat Bulzeba met misschien een soort conclusie zou komen, toen Jehavanna zei, "We hebben nooit het idee gehad om een psycholoog te consulteren over zijn droom, of eigenlijk dromen, want er zijn er nog meer. Weet je, Bulzeba is een lieve zorgzame man en ik was bang dat een psycholoog meer schade zou aanrichten dan dat hij misschien beter zou maken. Bulzeba had er geen problemen mee, maar ik was mordicus tegen psychoanalyse. Hij is een goed mens."

"Maar toch, hoe kijk jij tegen je dromen aan, Bulzeba? Wat voel je erbij en hoe ga je ermee om, kan je ze aan? Heb je ooit een beginpunt gevonden, een vertrekpunt, een verdwijnpunt in retrospectief? Kan je je herinneren wanneer je voor het eerst dit soort dromen had?" Ik vuurde de vragen op Bulzeba af in de hoop hem te helpen zijn verstandelijke vermogens te herstarten. Want ondanks dat Bulzeba niet totaal ten einde raad scheen, konden de woorden die hij na zijn droom uitte wel als zodanig gehoord worden.

"Ik heb geen idee wanneer ik deze wekdromen voor het eerst had," begon Bulzeba. "Om eerlijk te zijn, het zijn niet alleen nachtmerries, maar ook dagdromen, dagmerries. Overdag en niet speciaal wanneer er iets onaangenaams is gebeurd, flitsen dit soort gedachten ongewild door mijn hoofd. Ze zijn altijd onopzettelijk en lijken welhaast eigenmachtig ineens te voorschijn te komen. Altijd spelen mensen die op dat moment in de buurt zijn er een rol in, terwijl ze mij voor zover ik weet niets hebben misdaan." Bulzeba stopte even om een slokje uit zijn glas te nemen. Jehavanna wreef zijn bovenarm en schouder. "Weet je." ging Bulzeba verder, "mijn probleem is niet alleen mijn gruwelverhaal en ook niet eens mijn dagmerries. Daarom heb ik ook geen psycholoog nodig. Ik

heb er mee leren leven en ze hebben niet eens meer zo'n grote inwerking op mij. Tegelijk onthullen dit soort gebeurtenissen het fundament van mijn geest of in ieder geval een deel ervan. Ik wil die persoon niet zijn, Manas. Die persoon ben ik niet. Ik wil van Jehavanna houden en van de kinderen, van Nana Miram die zo geweldig voor ons is en ik heb hun liefde nodig. Ik heb er behoefte aan mijn staf complimenten uit te delen wanneer een project geslaagd is afgerond, ik wil ze positief motiveren wanneer er een nieuw project wordt opgezet."

"En nu," ging Bulzeba verder, "ben ik bij jou gekomen omdat ik iets van je nodig heb, Manas. Je aandacht. Want op de een of andere manier hou ik ook van jou, oude rakker. Ik weet dat het mogelijk vreemd klinkt. Hoe dan ook, ik heb erg veel waardering voor je gekregen en Jehavanna ook." Zij glimlachte op een ondoorgrondelijke manier. "Eigenlijk ben ik vanavond hier gekomen om je vragen te stellen en om op iets te duiden. Ik denk namelijk dat er een overeenkomst is tussen mijn gruwelverhaal en jouw Verhaal. Op mijn vragen heb ik een aantal antwoorden gekregen die voor het moment bevredigend voor mij zijn. Maar nu leg ik je deze vergelijking voor. Kan het waar zijn dat mijn gruwelverhaal gespiegeld wordt door jouw grote Verhaal? Wanneer Luciwher Eewhel beduvelt, en Anoenja hem ontvlucht, vangen Mellhor en Nananja haar op. Dit lijkt erg op mijn gruwelverhaal maar dan vanuit het tegenovergestelde perspectief. Als dat waar is, dan kan het niet anders zijn dan dat ik Lucifer in hoogst eigen persoon ben." Dat was nogal een uitspraak, vond ik, voor iemand die was opgevoed met normen en waarden over goed en kwaad, hemel en hel. Ondanks dat Bulzeba had gezegd dat hij niet leed onder zijn gruwelverhalen, was het duidelijk dat hij een bevestiging van zijn conclusie wenste, vermoedelijk om het op die manier allemaal wat dragelijker te maken. Gedeelde smart is halve smart, wordt soms gezegd. In ieder geval zocht hij een manier om aan te haken bij het verhaal dat ik vertel. Op zichzelf is dat een hoopvol teken, want het laat zien dat iemand bereid is in de spiegel te kijken.

"Wat je klaarblijkelijk in het Verhaal ontdekt hebt," onderwees ik hem zonder belerend te zijn, "is ieders verhaal, Bulzeba. Weet je wie de duivel is? Kijk inderdaad maar eens in de spiegel. Daar zul je hem zien in al zijn schaamteloosheid. Je hebt hem zo vaak gezien dat hij je nauwelijks meer opvalt. Om hem te kunnen ontvluchten leeft iedereen hier in een fantasiewereld van liefde en romantiek, terwijl jullie allemaal het vermogen zijn kwijtgeraakt de realiteit waar te nemen. Kijk eens heel goed in de spiegel en in je ogen zie je moeder Theresa en Adolf Hitler, Plato en Pol Pot, alle vergoelijkningen voor een schuldgevoel vlak naast

het puberale gewelddadig gedrag waarmee elk gevoel gepoogd wordt te ontkennen. Inderdaad, door de spiegel die het Verhaal is heb je het begin van jouw 'waarom' gezien. Je hebt geen nachtmerrie gezien, maar de werkelijkheid waar je maar mee om moet leren gaan." Als mijn woorden werkelijk hardvochtig waren geweest, was Bulzeba waarschijnlijk nu ontzet geweest. Maar integendeel, hij glimlachte terwijl er toch in de hoek van een van zijn ogen een kleine glinstering te zien was. Ik ging verder.

"Je hebt de werkelijkheid gezien en het is een nachtmerrie. Als het de juiste woorden waren geweest zou ik zeggen dat je veroordeeld bent tot gevangenschap hier totdat de dood je daaruit verlost. Dat is overigens wel wat mensen lijfelijk ervaren die minder goed af zijn dan jij. Kijk eens goed naar een kaart van de wereld en probeer dan te begrijpen dat waar je naar kijkt een verzameling is van mensen die vertrappt zijn en verhongeren in de goot. Dat is waar het koninkrijk van de rede doorgaans in resulteert. Dat is waar een liefdeloos universum op uitdraait, want wat jullie liefde noemen is niets anders dan de begeerte naar seks verhuld in een heleboel verschillende rituelen en gedragslijnen. Zelfs dansen is niet wat het moet zijn, maar een rituele toespeling op seks. Voorschriften voor de noodzaak te veroveren en de dwang zich te onderwerpen. De dwanghandeling te bezitten, de drang te hebben, het smachten naar het struise schransen en de macht dit te verhinderen. Al de romances van deze wereld zijn slechts schijn, uitgedroogd in een geest die ziek is, die lijdt aan heimwee. Diep gestoord en bang bij het vooruitzicht van volslagen verlatenheid. Ingebeelde vrienden ontwerpend om de leemte te vullen, zoekend naar de meest veelbelovende om de leegte mee op te vullen en behoeftes die passen mee te bevredigen. Dit is geen echte liefde maar een slap aftreksel dat verslaaft en verwoest, als de drank die iedere keer benevelt en je lever en duizenden hersencellen sloopt."

"Jouw nachtmerrie is geen illusie. Het is de enige echte werkelijkheid. De echte illusie is dat wat de werkelijkheid versluiert. Versluiting die veroorzaakt wordt door de Luciferaanse gestesgesteldheid, het Luciwher paradigma, het onvermogen te ontsnappen aan deze wereld vóór het moment dat je je 'waarom' hebt ontdekt." Op dit moment vond ik het nodig te benadrukken dat de schijn van deze wereld geen straf is voor de een of andere erfzonde, maar het vertrekpunt voor het leren in het leven. "Het Verhaal is een spiegel waar je in kunt kijken en uiteindelijk doorheen kunt stappen. Jouw gruwelverhaal is een reflectie, niet van wat je misschien wel verkeerd hebt gedaan, maar van wat je achter je moet

laten. Als er één enkele zin van het leven is, dan is het niet je schuldig te voelen over wat is gebeurd, maar de brug te belopen die werd gebouwd, te leren en verder te gaan om de Liefde te ontdekken. Die ontdekking gaat veel verder dan wat dit universum kan bieden, want de Liefde is hier niet, God is hier niet. Geen opperwezen die dit universum bestuurt, er is hier geen God. Het enige principe dat dit universum bestiert is het Luciwher paradigma. Zeg tegen mij dat er geen God is en ik zal je antwoorden dat dit zo is, maar zeg mij dat er in het geheel geen God is en ik zal je antwoorden dat je angst je dun door de broek loopt. De enige reddingslijn, de enige levensader die je kan helpen in je wildwater stroomversnelling is je verbinding met de oorspronkelijke wereld. Wat er ook aanwezig is tussen mensen, liefde is het niet, wel lotsverbondenheid, saamhorigheid en warmte. Dat is waarom de stam van WarmeSchoonheid op deze aarde aanwezig is, om in staat te stellen."

"Zoals Luciwhers stam hier is, is ook Eewhels stam hier, de warmte en de schoonheid. WarmeSchoonheid is de reagens die samensmelting opwekt van Licht met Liefde. Net als de stam van Licht zijn Eewhels mensen hier met een doeleinde. Opnieuw, geen straf voor gemaakte fouten, maar met een bestemming. Vanuit de pijn in onze harten is de mooiste muziek voortgekomen, de meest voortreffelijke beeldhouwwerken, de fijnzinnigste schilderijen en meest weerzinwekkende misdaden, omdat de pijn en het verlangen in onze harten ons hier niet kan verlaten. Alles in deze wereld is de resultante van pijn, pijn en hunkering, het snakken

naar het eindpunt van onze ontbering. Eenmaal het pad van de wereld gekozen, moeten we er ook tot het einde in volharden. We ervaren de schokkende onzekerheid dat dat het enige is wat we kunnen doen, voordat we wegsterven in de vergetelheid, slechts voor korte tijd herinnerd door hen die na ons

komen. Als er een zin van het leven bestaat in een zinloos goddeloos universum zonder liefde, dan zijn het je kinderen. Want wat je voor hen voelt komt de echte liefde nog het meest nabij. En toch, ook zij worden volwassen mannen en vrouwen en dus was niet het leven maar de liefde vruchteloos, want het is niet hier. Warmte is het bindmiddel dat Licht en Liefde samenbindt in een onverbreekelijke drie-eenheid. Dat is wat Eewhels stam te leren heeft en naar moet streven. Dat is de bestemming van WarmeSchoonheid hier. Om het koude InzichtelijkLicht op te

warmen, het te verbinden met de innerlijke stem, de stem van Liefde." Zowel Jehavanna als Bulzeba keken me aan alsof ik weer drie meter groot was. "Zeg nou niet dat ik in raadsels spreek want jullie hebben het Verhaal gelezen en zo niet geheel of geheel niet, dan is het nu de tijd om dat te doen. Je zult dan zien dat het Verhaal niet alleen voor jou het tegenoverliggende perspectief biedt. Het is de spiegel voor velen, zo niet iedereen."

En zo was het. De schepping, het universum en het Verhaal in een notendop. Het bestaan als in de La Brea teerput, leven op het drijfzand, als meegesleept door de stroomversnelling. Illusies en wanen creërend als waren ze vaste grond voor de zwervende geest, de verloren ziel ver van huis. Geen respijt hier voor het lichaam dat overstelpt gaat worden door bederf, maar die thuis zal opduiken uit de rivier van het leven, de kant zal opstappen en zien waar het allemaal om begonnen was.

"Wat hier in dit universum straalt is dodelijk, terwijl in de oorspronkelijke wereld de jonge oude ziel die de AllerEerste is zijn wijsheid, zijn liefde en zijn ouderschap uitstraalt voor de kinderen die wij allen zijn. Is hij kenbaar in dit universum? Nee, dat kan niet want hij is niet hier, wat de dubbelhartige schijnheilige mannen ook mogen zeggen. Zij die net zo veel of net zo weinig weten als de boer die aan de overkant van de rivier zijn vee naar de stallen drijft. De heilige studeerkamergeleerden die niets weten ondanks hun mummelen en koekeloeren in gewijde geschriften. Zij hebben geen kennis die ze met jullie kunnen delen ondanks de woorden die hun beduvelende verschijningen hebben gesproken. Zij geven niet om jullie tenzij het de prolongatie is van jullie pijn, want alleen dan blijf je een volgzaam gelovige. Gelukkigerwijs zijn zij de bakens van een tijdperk dat voorbij gaat. Iedereen zal weten.

Het vuur begon andermaal te knisperen toen ik er weer wat houtblokken op deed. Ik ging drie van mijn grootste mokken klaarmaken met gedecafeïneerde koffie die ik bijschonk met een genereuze scheut spiritualiën, waarop ik een flinke lik slagroom deed die ik uit een doosje haalde, overgebleven van de ochtend toen ik het op een appelpunt had gedaan. Toen ik met het dienblad bij Bulzeba en Jehavanna kwam maakten zij waarderende geluiden die in mijn oren klonken als de geluiden van mensen die na een ongewoon lange hyperslaap wakker worden in de cocons op hun ruimteschip dat terugkomt van een ver weg stelsel. Het klingelen van Jehavanna's lepeltje kon je horen als het geluid van een wekker in de verte. Het was warm in de kamer. "Mijn beste vrienden, dit is een lang gesprek geweest en uiteindelijk is het toch weer

meer een toespraak van mij geworden. Ik hoop dat jullie dat laatste niet vervelend vonden en dat jullie er je voordeel mee hebben gedaan, dat het jullie van wat verbindingen heeft voorzien met wat jullie al weten en voor hebben gekozen. Mocht je het idee hebben dat je vragen niet volledig zijn beantwoord, of wanneer je weer een hele stapel nieuwe hebt, aarzel dan niet om weer te komen. Ik vind het heel prettig jullie als gasten in mijn huis te hebben."

"Dat weten we, Manas," zei Jehavanna met een heel dun sliertje slagroom op haar bovenlip. "We komen een volgende keer graag weer, hoewel je natuurlijk begrijpt dat we eerst moeten verwerken wat we vanavond hebben gehoord. Vanavond heb je me op zijn minst een hoop geleerd."

"Ja, mij ook," voegde Bulzeba toe. "Om de een of andere reden is mijn gruwelverhaal nu iets waar ik over kan nadenken en niet meer iets wat mij overkomt. Ik weet het niet. Ik moet er over nadenken."

"Jullie zijn hier allebei erg welkom bij het orakel." Na de koffie opende ik de laatste fles rosé en decelereerde het gesprek naar meer alledaagse onderwerpen. Ondanks mijn ondubbelzinnige woorden gericht op het neerhalen van de schijnwereld -ze moeten wel onverbiddelijk klinken in de oren van sommigen- vertrouwde ik erop dat ik enige hoop en troost had gegeven.

Welkome gasten na de schemer

Zeer zeldzaam laat ik volslagen vreemdelingen in mijn huis toe. Na bijna een mensenleven van werken en betrekkingen ben ik het liefst op mijzelf, stilte in mijn hoofd creërend en onbeïnvloede gevoelens in mijn hart. Af en toe dan, maak ik graag een uitzondering hier op, want ik houd er van om uitzonderingen te maken, ook op zelf opgelegde regels. Daar zijn regels voor - het zijn richtlijnen voor een leven buiten de chaos. Regels, ik pas ze nooit rigoureus toe, want dan zou ik de inrichting die ik net verlaten had hercreëren.

Gijzelaars van de macht

Toen Manas de islam een gevaarlijke godsdienst noemde, kregen we het bijna met elkaar aan de stok. Ik ken Manas niet als een provocerend man, althans niet als iemand die doelbewust pijn wil doen. Bovendien is het niet mijn rol om de islam te verdedigen, want zo fanatiek ben ik nou ook weer niet. Mijn Islam is mijn privé-zaak, ik ben Suleiman O'Sullivan. Wat er in de wereld aan de hand is, is voor iedereen die zich op de hoogte houdt goed waarneembaar - daar hoeft je geen moslim voor te zijn. En toch vind ik het moeilijk kritiek te horen op wat dicht bij mij ligt. Of kritiek is het in feite niet - maar het deed toch pijn.

Een oude cultuur verdwenen

"En als ik je nou zeg dat politieke systemen en religies er misschien ooit waren om het volk te verheffen, maar dat die systemen ontdaan werden van hun doel en gebruikt werden als middel om de massa onder de duim te houden. Verklaar je me dan voor gek? Vind je me dan paranoia, een man die overal complotten in meent te zien? Zie ik dan spoken?" Manas was niet zijn gemoedelijke zelf. Hij klonk geërgerd. Ik vroeg hem of hij ergens boos om was.

"Boos? Ach, hoe kun je nu boos zijn op kinderen. Wie boos is op een kind is zelf nog een kind. Iets anders is het om bij hoge uitzondering boosheid te spelen, want kinderen moeten met die emotie leren omgaan."

"Wat is er dan aan de hand?" Ik vroeg het heel voorzichtig. De toch al royale aanwezigheid van Manas leek vele malen uitgestrekter dan

anders, alsof de kat die opgerold in zijn mand lag te spinnen plotseling een kolossale tijger bleek te zijn.

"Soms kan ik ongelooflijk moedeloos worden, als ik zie hoe mensen zich laten misleiden en daar nog bij staan te juichen ook." Manas keek me even aan. "Waar ik het gelezen heb weet ik niet meer exact, maar het ging in elk geval over hoe mensen in Europa, voornamelijk de bovenlaag, denken over de veranderingen die plaatshebben in hun samenleving. Over hoe ze, zoals ik het zie, een nieuwe golf van onderdrukking verwelkomen als de jongste impuls voor hun oude cultuur, de toestroom van getrouwen van de islam." Manas keek me nog een keer aan - taxerend dit keer.

"Een klein beetje geschiedenis dan - nou ja, klein beetje. Er is een oeroude cultuur die in Europa vrijwel vergeten is. Aan het einde van de laatste ijstijd, dus zo'n twaalf duizend jaar geleden, trokken er vanuit Azië en het oosten van Europa allerlei stammen het Avondland binnen. De stammen die in het noorden hun nieuwe wortels plantten zijn bekend geworden als de Germaanse stammen en de stammen die dat zuidelijker deden als de Keltische stammen. Deze stammen zijn hoogstwaarschijnlijk ook verwant aan de Ariërs die het Indiaas subcontinent binnentrokken. Germanen, Ariërs, Kelten, maar ook bijvoorbeeld de Iraniërs, Grieken en Italische stammen als de Falisken en Latijnen, kwamen uit het gebied waar alle Indo-Europese volkeren vandaan kwamen, ruwweg het gebied tussen de Kaukasus en de Hindoe Kush. De Euraziatische steppe noordelijk van de Zwarte Zee en de Kaspische Zee tot aan China en India - de Donets'k, Luhans'k, Kalmykia, Astrakhan, de Kirgiz steppe, de Plato

Ustyurt, de Garagum, Qyzylqum, Peski Moyynkum." Manas sprak die woorden uit alsof hij bezig was met het reciteren van een gedicht. "En dan zitten we al dik in de buurt van de grenzen van Afghanistan, Pakistan, China en India. Zelf stam ik af van een groep mensen die ongeveer 40.000 jaar geleden de Hindoe Kush overstak en op de Euraziatische steppe de eerste bewoners van dat maagdelijk paradijs werden." Manas wees het mij aan op een kaart in een atlas die hij uit zijn boekenkast te voorschijn had gehaald, alsof hij foto's van zijn familie liet zien. "Dat Germanen, Kelten en Italiërs familie zijn kan geconcludeerd worden op basis van hun taalverwantschap. Ik maak me echter sterk dat daar ook genetisch bewijs voor gevonden kan worden."

Cro Magnon mens

"In het geval van de Germanen en de Kelten moet je je hier geen veroveringsoorlogen bij voorstellen. Ik heb het niet over de volksverhuizingen die plaatsvonden na de val van het Romeinse rijk. Die waren veel recenter, pas zo'n vijftienhonderd jaar geleden. Ik heb het evenmin over de mensen die voor de laatste ijstijd in Europa woonden - er zijn in Europa menselijke beenderen gevonden van ruim een miljoen jaar oud, mogelijk voorouders van de Neanderthalers, en natuurlijk waren er de Neanderthalers zelf en daarna de mensen van Cro Magnon. De mensen over wie ik het wel heb werden feitelijk de eerste echte Europeanen, mensen waarvan alle huidige Europeanen rechtstreeks afstammen. Ik heb het over stammen die geleidelijk de gebieden introkken die bewoonbaar werden nadat het ijs zich naar het noorden terugtrok, nu zo'n twaalf duizend jaar geleden. De stammen die wij tezamen Kelten noemen, daar concentreer ik me nu even op, kwamen terecht in de Balkan, het Alpengebied, Frankrijk, in het noordwesten Spanje en in Portugal, in Engeland, Schotland en in Ierland. Duizenden jaren hebben deze mensen in Europa in een verband geleefd zonder een centrale regering of een andere vorm van overkoepelend gezag, maar wel met een cultuur die hen samenbond. Je kunt de structuur van de Keltische cultuur nog het best vergelijken met het internet, maar dan met de snelheid van de bronstijd. De verste plekken in het gebied stonden met elkaar in verband via een gedecentraliseerd netwerk van wegen met lokale stedelijke knooppunten."

"Terwijl de stammen die wij tezamen Germanen zijn gaan noemen dus terecht kwamen in het gebied ten noorden en oosten van de Rijn en de Donau, kwamen de Kelten terecht ten westen en zuiden van die rivieren. Dat was geen goede plek voor hen, zo leert de geschiedenis ons. Kelten uit Frankrijk en de Alpen hadden een goed handelscontact met de volken die ten zuiden van de Alpen woonden - de Etrusken en de Italische stammen. De Kelten zouden zelfs de wijnbouw in Italië hebben geïntroduceerd. Het was ook alom bekend dat die Kelten behoorlijke rijk waren. In Frankrijk alleen al exploiteerden ze tientallen goudmijnen. In Italië kwam dat uiteindelijk een nooddriftige Romeinse politicus ter ore, ene Julius Caesar. De rest is bekend. In een jaar of zeven liep Caesar de gehele continentale Keltische wereld onder de voet en leverde in 51 vce de laatste beslissende veldslag tegen de laatste Keltische stam, de slag bij Alesia tegen de Averni en hun stamleider Vercingetorix. De naam van

Vercingetorix (te paard) en Caesar

deze Keltische stam Averni, kun je nog terugvinden in de naam van de Franse streek Auvergne." Ik wist dat Manas dit geschiedenislesje nodig had om iets anders duidelijk te maken.

"De Latijnen, die we beter kennen als de Romeinen hebben, overigens zonder dat te weten, een verwant volk afgeslacht - iets wat ze trouwens met de Germanen niet gelukt is. Vrijwel de hele Keltische cultuur werd in de loop van een paar honderd jaar geromaniseerd en van de Kelten weten we vervolgens verhoudingsgewijs maar weinig. Caesar schreef het boek 'de bello Gallico' over zijn veldslagen tegen de Kelten om zijn daden te rechtvaardigen. Dat boek bepaalt tot op de dag van vandaag het perspectief dat de Europeanen hebben op hun geschiedenis. Het Keltisch perspectief is daarin verloren gegaan. De geschiedenis wordt inderdaad altijd opgetekend door de overwinnaar."

"Welke les moeten we nu trekken uit al deze geschiedenissen? Wat mij betreft, dat het in deze wereld niet veilig is en dat je de verworvenheden die je graag wilt behouden ook zal moeten verdedigen. In die strijd is degene met de meest dominante organisatievorm in het voordeel boven hen die zich niet centraal organiseren. Vercingetorix probeerde de weerstand tegen Caesar wel te organiseren, maar het kwam allemaal te laat op gang. De Keltische cultuur is nagenoeg verdwenen. Binnen korte tijd echter, een paar honderd jaar, zou ook de Romeinse cultuur op instorten staan." Manas had hier een prachtige cliffhanger, want we hielden een sanitaire stop en schonken daarna nog wat in. Ik maakte ook van de gelegenheid gebruik om naar huis te bellen om te zeggen dat het wat later werd.

Atilla de Hun

Het verstikkende donker

"Tegen het midden van de vijfde eeuw trokken allerlei volkeren door Europa - het Romeins centraal gezag was te verzwakt of zelfs afwezig om deze groepen tegen te houden. De Goten trokken vanuit Scandinavië naar het gebied bij de Zwarte Zee. Een deel van die Goten trok langs de hele Middellandse Zeekust om uiteindelijk in zuidwest Frankrijk en in Spanje rust te vinden. Longobarden trokken vanuit centraal Duitsland naar het noorden van Italië waar zij hun naam gaven aan de streek Lombardije. De Vandalen trokken ook vanuit centraal Duitsland dwars door Frankrijk en Spanje naar het noordelijk deel van Afrika, de Maghreb, om van daaruit weer over te steken naar Sicilië en Sardinië en

uiteindelijk naar het Italiaanse vasteland. Angelen en Saksen staken de Noordzee over om de vertrokken Romeinen op de Britse eilanden op te volgen. De Germaanse stam de Franken nam het continentale Gallo-Romaanse gebied over en gaf Frankrijk zijn huidige naam. Een invasie dus, zoals je ziet, van Germaanse stammen in geromaniseerd Keltisch gebied. De meeste van deze volken sloegen overigens op de vlucht voor het enige volk dat in deze grote volksverhuizing van buiten Europa kwam, de Hunnen. De Hunnen waren niet één etnisch volk, hoewel de meesten Mongolen uit het centrale deel van Azië waren. Door de Chinezen werden ze Hsiung-nu of Xiongnu genoemd. De Hunnen waar de Europeanen mee te maken kregen bestonden naast Mongolen ook uit Turken, Slaven en Allanen, zeer gedisciplineerd centraal en meedogenloos geleid door hun vorst Atilla. De Hunnen hadden een veel grotere blijvender indruk kunnen achterlaten op de Europese cultuur als Atilla in 453 niet in Hongarije vredig in zijn bed was overleden. Einde Atilla, einde inval der Hunnen." Manas keek me opnieuw aan. "Kun je deze geschiedenisles nog een beetje volhouden? Het leidt wel ergens toe hoor, maar je moet even geduld met me hebben." De schemering was al een goed eind op streek, maar ik had nog geen honger. Bij Manas leek het wel vaker of je buiten het gangbare ritme van het leven stond, alsof je in een gat in de tijd zat. Alsof wat er buiten gebeurde niet meer bestond of er helemaal niet toe deed.

"Je hebt natuurlijk allang in de gaten dat ik steeds voorbeelden geef van sterk centraal geleide volken, culturen, militaire structuren, die andere volken onderdrukken, overwinnen die juist niet centraal en hiërarchisch geleid werden. Als in de vijfde eeuw het centraal gezag van de Romeinen echt verdwenen is en de bewegingen van volkeren tot rust komen, komt er nieuwe golf van centralisme over Europa heen. Ik heb het uiteraard over de Christelijke kerk. Die ziet kans wat er nog rest van de structuren van het Romeinse Rijk, het westelijk deel althans, te gebruiken om Europa te kerstenen en onder zijn gezag te brengen. Het was wel een ander soort autoriteit dan de heerschappij van de Romeinen. De Romeinse overheersing was wereldlijk en fysiek, terwijl de Christelijke kerk de overheersing van de geest organiseerde. Een die zo mogelijk nog effectiever was dan de politiek economische dominantie door de Romeinse machthebbers. De Romeinen lieten plaatselijke gebruiken, tradities, gehele culturen in takt, zolang er genoeg inkomsten uit de veroverde gebieden kwamen - heel tolerant eigenlijk. De Christelijke kerk doet het precies andersom. In plaats van een fysieke gijzeling om rijkdom, volgt er een geestelijke gijzeling om de harten van de mensen.

Zo'n duizend jaar lang is er een periode van fanatiek geestelijk dogmatisme, waarbij de autoriteiten er niet voor terugdeinzen mensen, hele groepen, die anders dachten te vervolgen en op de brandstapel te vermoorden. In deze periode van godsdienstige overheersing die een millennium zou duren, raakt Europa economisch in verval. Een periode die men later daarom de donkere Middeleeuwen zou gaan noemen - donker natuurlijk ook vanwege het verstikkende intellectuele klimaat."

"Geofysisch was die periode niet zo donker, want een opwarming van het klimaat valt precies binnen deze duizend jaar. In die periode dat het klimaat warmer werd, zo'n beetje tussen eind negende eeuw en eind twaalfde eeuw, krijgen we de invallen van de Noormannen, de Vikingen. Voor het merendeel waren dat Viking strooptochten. Voor een ander deel vestigden Noormannen, de stam van Eirik Thorvaldsson, zich bijvoorbeeld op Groenland waar een behoorlijk deel van de ijskap langs de kusten compleet was weggesmolten. Hier moet absoluut genoemd worden dat het de Noormannen waren, Leiv Eiriksson¹⁸⁾ - de zoon van Eirik Thorvaldsson- en zijn bemanning, die ruim vijfhonderd jaar voor Columbus Amerika ontdekten. Deze mensen zetten nederzettingen op in Labrador, Newfoundland, mogelijk ook Nova Scotia en zelfs zo zuidelijk als Cape Cod. Ze hebben het niet lang uitgehouden, want de Indianen ter plaatse stelden hun aanwezigheid niet zo heel erg op prijs. Meer succes hadden de zwervende Noormannen in westelijk Europa, in Frankrijk -Normandië- en in Engeland. Rond het jaar 1000 hadden Noormannen in Engeland hun eigen grondgebied veroverd dat de Danelaw werd genoemd - ruwweg het gebied benoorden de lijn Londen Liverpool tot aan de huidige Schotse grens.

Nog geen honderd jaar later verovert dan een nazaat van Franse Noormannen, Willem de Bastaard, het overige deel van Engeland na de Slag bij Hastings in 1066 - op 14 oktober om precies te zijn. Vanaf dat

²⁰⁾ Zie ook: <http://www.noorwegen.nl/history/expolorers/expedition/expedition.htm>

Willem de veroveraar, Tapijt van Bayeux

moment heet hij Willem de Veroveraar¹⁹⁾ en hij weet uiteindelijk ook de Danelaw onder zijn bewind te krijgen - de basis van het huidige Verenigd Koninkrijk was daarmee geboren. Dan hebben we ook nog de verovering door de Noormannen van Sicilië. Ooit afgevraagd waarom er in zuidelijk Italië relatief veel blonde Italianen rondlopen? De strooptochten van de Vikingen hadden geen enkel ander effect dan kortstondig lokaal leed, terwijl de georganiseerde veroveringen van Noormannen zoals van Engeland, Normandië en Sicilië blijvende vestigingsplaatsen opleverden. Maar ook zij werden gekerstend." Manas glimlachte, want hij zat zichtbaar op zijn vertelstek. Ik liet hem graag begaan.

"Heb jij ook zo'n trek gekregen?" vroeg Manas ineens. "Ik heb nog een pan zelfgemaakte groentesoep in de ijskast staan. Wil je?" Manas stiefelde naar de keuken en zette een gietijzeren pan op het fornuis. Na twintig minuten zaten we aan tafel met geurende kommen en een schaal donker droog brood voor ons. We doopten het brood in de soep en visten de groenten eruit met onze lepels. "Ik zou een vergelijkbaar verhaal kunnen houden over Pizarro en de Inca's in Peru, of over Cortés en de Azteken in Mexico, of over de verovering door de Ariërs of de Moguls van de Indiase cultuur en eigenlijk heel India. Ook hier botsten culturen waar de overmacht kwam van absolutistische heersers. Maar mijn

²¹⁾ William, the illegitimate son of Robert, Duke of Normandy and Herleva of Falaise, was born in 1027. Robert persuaded her to marry his friend, Herluin of Conteville. After marriage, Herleva had two more sons, Odo of Bayeux and Robert of Mortain. Zie verder: <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/MEDwilliam1.htm>

geschiedenisles wordt al lang genoeg, dus laten we het bij Europa houden." Ik maakte een geluid van instemming. Toen we de vaat in de keuken hadden gezet, gingen we weer in de lage stoelen zitten.

Het licht in het oosten

Concilie van Nicea

"Constantijn was keizer van Rome geworden. Dat was in 308. Aan hem komt de eer toe dat het christendom de staatsgodsdienst werd. Hij ook heeft de officiële christelijke leer vast laten stellen, zoals Christenen die nu nog in ere houden. In 325 riep hij ruim driehonderd bisschoppen bijeen in Nicea, het huidige Iznik in Turkije. Constantijn dwong hen, zo kun je het wel zeggen, met één coherente leer te komen. Tot dan toe kende het Christendom vele lokale varianten, waarbij boeken als het evangelie van Judas²⁰⁾, het evangelie van Filippus -de Nag Hammadi bibliotheek²¹⁾⁻, het evangelie van Maria Magdalena²²⁾ en het evangelie van Thomas²³⁾ hoorde. Tientallen boeken werden

op de lijst van ketterse geschriften gezet en alleen de evangeliën die nu nog steeds in het Nieuwe Testament van de Christenen staan werden toegelaten als officiële doctrine - het Christendom was tot een centralistische macht gemaakt. Om economische redenen verplaatste

²²⁾ The Gospel of Judas gives a different view of the relationship between Jesus and Judas, offering new insights into the disciple who betrayed Jesus.
Zie verder: <http://www.nationalgeographic.com/lostgospel/index.html>

²³⁾ The Nag Hammadi Library, a collection of thirteen ancient codices containing over fifty texts, was discovered in upper Egypt in 1945. This immensely important discovery includes a large number of primary Gnostic scriptures once thought to have been entirely destroyed during the early Christian struggle to define "orthodoxy", scriptures such as the Gospel of Thomas, the Gospel of Philip, and the Gospel of Truth.
Zie verder: <http://www.gnosis.org/naghamm/gop.html>

²⁴⁾ Papyrus Berolinensis 8502 was acquired by a German scholar, Dr. Carl Reinhardt, in Cairo in 1896. It contains Coptic editions of three very important Gnostic texts: the Apocryphon of John, the Sophia of Jesus Christ, and the Gospel of Mary.
Zie verder: <http://www.gnosis.org/library/marygosp.htm>

²⁵⁾ In 1897 and 1903 three ancient fragments from Greek versions of the Gospel of Thomas were discovered during archeological excavations on the site of an ancient library.
Zie verder: http://www.gnosis.org/library/thomas_poxy.htm

Constantijn in 330 de hoofdstad van het rijk van Rome naar Byzantium - de stad heette eerst nog Nova Roma, maar stond al vrij snel bekend als Constantinopel, de stad -polis- van Constantijn. Byzantium had zijn oorspronkelijke naam gekregen van Griekse kolonisten die in 667 bce de stad stichtten en naar hun koning Byzas vernoemden. Hoewel de facto in 330 het Byzantijnse rijk een realiteit was, was de officiële scheiding tussen het westelijk en oostelijk Romeinse rijk pas in 395 een feit. Voor het westen betekende dat binnen enkele tientallen jaren het einde, zoals ik net vertelde toen ik het had over de grote volksverhuizing. Het oostelijke rijk heeft het duizend jaar langer uitgehouden."

"De bisschop van Rome in 330 was Silvester I. Vanaf de verplaatsing van de zetel van de wereldlijke macht naar Constantinopel, ontwikkelde het ambt van bisschop van Rome zich tot voornaamste bisschop in de Christelijke kerk. Hoewel de Christenen de oorsprong van het pausdom terug rekenen tot de apostel Petrus is Silvester de eerste echte Romeinse paus - hoewel je ook kunt rekenen vanaf Siricius die paus was toen het westelijke rijk definitief uit elkaar viel. Hoe dan ook, waar het om gaat is dat de pausen in Rome zichzelf niet alleen als opvolgers zagen van de apostel Petrus, maar ook van de Romeinse keizers - ze bezigen die titel nog tot op de dag van vandaag, Pontifex Maximus. Zoals ik al vertelde, toen de politieke dominantie van Rome verviel, nam de Christelijke kerk het over om een dominantie van de geest te vestigen." Het was prettig om te horen hoe Manas al die duffe feitjes uit de boeken een plaats gaf in een coherent verhaal. Ik zag de paarden over de steppen draven en ik zag Constantijn zijn troon in Byzantium bestijgen.

"Het Romeinse rijk in het oosten heeft het uitgehouden tot 1453. Startte de Middeleeuwen in Europa met de val van het westelijk Romeinse rijk, het einde van de Europese Middeleeuwen valt samen met de teloorgang van het oostelijk Romeinse rijk. Op 29 mei van het jaar 1453 veroverden de Ottomanen, Turken, de militair verzwakte stad. De intelligentsia en de commerciële sector verlieten hals over kop de stad en zochten hun heil voornamelijk in Italië, waarmee de cultuur en de economie van het westen van Europa een enorme impuls kreeg. De belangrijkste kerk van Constantinopel, de 'Hagia Sofia' of 'kerk van de heilige wijsheid', werd een moskee, maar als je wil weten hoe die er als christelijke kerk toen uitzag hoef je alleen maar de minaretten weg te denken. Hoewel de stad

Hagia Sophia zonder de later toegevoegde minaretten

Constantinopel bleef heten, werd de stad onder de Turken geleidelijk beter bekend door het zinnetje, 'we gaan naar de stad'. 'Naar de stad' in het toenmalige Grieks, de voertaal van het Byzantijnse rijk, was 'eis tin Poli' wat gaandeweg door de Turken werd verbasterd tot Istanboel. Het werd de nieuwe naam van Constantinopel, hoewel pas officieel in 1930."

"De moslims maakten een einde aan het Christelijke Byzantijnse rijk en indirect ook aan het gekerstende westelijk Europa. De kerk had de

Europese adel er al vanaf 1096 toe aangezet om kruistochten te houden tegen moslims die de heilige plaatsen van het christendom hadden veroverd - ook Byzantium was al eens eerder in handen van moslims gevallen. Wat de Christelijke kerk nooit vooraf had kunnen bevroeden, was dat het intellectueel geknevelde Europa door die kruistochten in contact kwam met de intellectuele rijkdom van de moslimvolkeren - die op hun beurt veel hadden overgenomen uit de Indiase culturen. Terwijl de militaire doelen van de kruistochten maar zeer gedeeltelijk werden gehaald, en ook nog voor een gelimiteerde tijd, werden de Europeanen zich bewust van hun status als geestelijke en intellectuele gijzelaar van de Christelijke kerk - misschien niet meteen zo expliciet, maar uiteindelijk in vol bewustzijn."

"Ik zal je niet al te lang meer vermoeien - ik praat al veel langer dan ik zelf van plan was." Manas was zeker niet meer de bozige man van het begin van ons gesprek. Zo kende ik de goedmoedige, een beetje prekende Manas weer. "De kruistochten en de val van Byzantium zijn twee belangrijke factoren die bijgedragen hebben aan het ontstaan van de Renaissance, de artistieke en intellectuele beweging die ervoor zorgde dat Europa opnieuw wakker werd, opnieuw werd geboren. Je kunt gerust zeggen dat dit resultaat een revolutionaire breuk met het verleden was. Revoluties zijn net als vulkaanuitbarstingen nooit evenementen van plotselinge aard. Er zijn altijd langdurige processen die voorafgaan aan het moment dat in de geschiedenisboekjes op school aangewezen wordt als de datum van het breekpunt. De ontwikkelingen in Italië die we herkennen als het begin van de Renaissance begonnen al in de 14e eeuw, maar kregen hun definitieve impuls met de val van

Constantinopel. Het jaar 1453 wordt dan ook als officieel begin van de Renaissance gezien."

"In de driehonderd jaar daarna wordt langzaam opgebouwd naar de volgende revolutie, aangewakkerd door de bewustwording van de gewone burgers in de steden, vormgegeven door een elite van denkers. De achttiende eeuw was de eeuw van de Verlichting die eindigde met de revoluties van de Verlichting, de Amerikaanse revolutie van 1776 en de Franse revolutie van 1789. In beide revoluties kwam een lange ontwikkeling sinds de Renaissance tot uitdrukking. De steeds kapitaalkrachtiger gewone burger voelde zich niet meer vertegenwoordigd door het koningschap en de regeringsvorm van die periode en vormde een eigen regering waarbij in het geval van Frankrijk de oude macht op brute wijze werd afgezet. Het nieuwe bewind handhaafde door een verschrikkelijke terreur uit te oefenen. Na Napoleon werd in 1815 een poging gedaan de klok terug te draaien naar de monarchistische tijden, maar dat kon echt niet meer nu de burgerij de commerciële macht in handen had."

"Binnen honderd jaar had die burgerij het alleenrecht op die macht weer verspeeld. De Russische revoluties van 1905, 1917 en 1918-1922 brachten definitief de Europese koningshuizen ten val. Niet alleen in Rusland maar ook in Duitsland. In Rusland overwonnen de Bolsjewieken van de andere revolutionaire stromingen door terreur en centralisme. De revolutie van 1917 galmde in heel Europa na, tijdens, tussen en na twee wereldoorlogen. De tweede wereldoorlog vestigde ook definitief de macht van een nieuwe dominante speler op het wereldtoneel, Amerika." "De revolutie van 1968 was de revolutie van de Verbeelding. Die revolutie ging over meer dan een thema. Een van de kwesties was het protest tegen de dominantie van Amerika, gesymboliseerd door het protest tegen de oorlog in Vietnam. De revolutie van de Verbeelding was ook een opstand tegen de oude macht van de vastgeroeste oorlogsgeneratie. Het was een opstand tegen de onwrikbare moraal van de Christelijke kerk. De nieuwe generatie eiste het recht op een vrije geest op en declasserde de traditionele machthebbers. In Amerika werd president Nixon in 1974 afgezet, zijn corruptie aan de kaak gesteld. Twintig jaar na 'de revolutie van de Verbeelding' werd die afgerond toen gewone mensen, niet speciaal georganiseerd rond een bepaalde ideologie, eigenhandig met voorhamers en pikhouwelen de Berlijnse muur afbraken. De macht van het gewone volk door heel Europa brak definitief door, de centrale machthebbers deden het in hun broek."

"De dragers en de financiers van de cultuur zijn altijd de machthebbers geweest. Keizers, koningen, pausen, bisschoppen, de adel, filantropen en mecenasen in zijn algemeenheid. Wanneer de jaren zestig van de twintigste eeuw voorbij zijn is het woord elite een vies woord geworden. De elite wordt niet meer als leidend en richtinggevend gezien, maar als synoniem voor behoudend, kleingeestig en vaak als anti-democratisch. Na de jaren zestig van de twintigste eeuw zijn er twee belangrijke ontwikkelingen. Ten eerste is dat de popularisering van de cultuur en een volgende revolutie, de digitale revolutie. "

Manas keek me zich een beetje verkneukelend aan, het was duidelijk te zien, alsof hij mijn uithoudingsvermogen probeerde in te schatten. "Ik vind het hartstikke interessant Manas. Je neemt me mee door ruim tweeduizend jaar geschiedenis. Maar waar jij ouder bent, geen haast hebt en lange lijnen ziet, ben ik een stuk jonger en vol ongeduld de conclusie te horen." Manas gaf me een paar vriendelijke klopjes op mijn knie die je makkelijk kon uitleggen als bemoediging en stond op om nog eens in te schenken. Hij zei niets en maakte alleen wat brommende geluiden zoals je die ook kunt horen bij zangers die hun stem inzingen, alleen dan wat zachter en misschien minder toonvast in Manas' geval.

Hippies

De schoonheid is ver

"Laat het aan de aardbewoners over," zei hij toen hij een beetje steunend weer in zijn fauteuil was gaan zitten, "om een positieve ontwikkeling volledig te verkwanselen. Voor men het door had, had de revolutie van de Verbeelding zijn eigen nieuwe elite gecreëerd. Wat in de jaren zestig voortkwam uit het idealisme van een jonge generatie, werd in de jaren zeventig vercommercialiseerd. Nog tot ver in de eenentwintigste eeuw kon je de televisie niet aanzetten of 'de gewone man' stond centraal. Tot in de uiterste krochten van het smakeloze, tot in zijn absurditeit als ware het een freak-show keek de gewone man niet naar inspirerende voorbeelden, maar naar zichzelf - een verwrongen beeld ingegeven door commerciële belangen."

"Een dominante invloed van de commercie werkt even gijzelend als de dominantie van de macht of van religie. Allemaal zijn ze uit op het knechten, zij het dat het de macht en de religie te doen is om het knechten zelf, terwijl het de commercie begonnen is om financieel gewin. De popularisering van de cultuur was snel volledig gecorrumpeerd."

"In de periode waar ik je net over heb verteld, van Romeinen tot Amerikanen, is het individu gijzelaar van de macht geweest en is het nog steeds. Het is in de westerse wereld de Christelijke kerk geweest die ook de geest in gijzeling nam. Het is voor het individu onmogelijk onder de gijzeling van de macht uit te komen, omdat de staat een gelegaliseerd monopolie op dwang en geweld heeft - je hebt er bij je laatste stembusgang nog zelf voor gekozen. En hoewel de ban van de Christelijke kerk grotendeels is gebroken, heeft de massa zich onmiddellijk uitgeleverd aan een nieuwe gijzelnemer, de commercie. De commercie is zo machtig geworden, dat het hele staten in zijn greep heeft, denk aan multinationals, en in het geval van de Verenigde Staten is het verschil tussen commercie en staat vrijwel volledig weggefallen."

"Terwijl voorzienbaar geen elke revolutie vrijheid gaf -geen vrijheid kon geven moet ik eigenlijk zeggen-, moet ik zeggen dat er één revolutie was die zelfs mij vervulde van hoop voor de mensheid, de digitale revolutie. Ik noem die revolutie hoopgevend, omdat er in de revolutie niemand meer is, geen machtsorgaan of machthebber, die inhoudelijke controle heeft over de mogelijkheden. De digitale revolutie is ook niet van aard te veranderen door vercommercialisering. Het is in de jaren negentig van de twintigste eeuw wel geprobeerd om de digitale revolutie uit te buiten, maar daar zijn de commerciële alleen maar zelf het slachtoffer van geworden toen de zeepbellen barstten. Het zou voor het eerst in de geschiedenis van de mens zijn, dat elk mens de beschikking heeft of kan hebben over alle informatie die er op aarde bestaat, zonder dat een machthebber daar ook maar iets over te zeggen heeft, of kan bepalen wat die mens leest of schrijft. Dat was de kracht van de digitale omwenteling."

"Er is echter een machthebber die via een omweg van negatieve invloed kan zijn op de digitale revolutie. Van 'de onwetende drenkeling' verwacht ik geen reële bedreiging meer." Manas glimlachte. "Met 'de onwetende drenkeling' bedoel ik de Christelijke kerk. Het is een religie die over het hoogtepunt heen is en zal afsterven. Alleen de Christelijke kerk zelf weet het nog niet. Het christelijk geloof, trouwens ook het joodse geloof, zal meer en meer de status krijgen van obscure filosofie - zoals de Griekse en Romeinse culten. De drenkeling beseft het misschien zelf nog niet,

maar hij staat op het punt kopje onder te gaan. Het christelijk geloof heeft zijn tijd uitgediend en is ingehaald door de tijd. Iets anders is het met de concurrent van 'de onwetende drenkeling'. Ik noem hem 'de sluipende revisor'."

Manas glimlachte nog breder dan daareven. "Met 'de sluipende revisor' heb ik het over de laatste ware religie, de islam. De laatste ware, omdat de nieuwe religies geen van God gezonden boodschappers meer kennen. Er komen geen inspiratiegodsdiensten meer want Satan heeft nieuwe wegen gevonden. Hij heeft de grote godsdiensten vergiftigd en zijn volk teruggedleid naar de staat van voor de grote religies, terug naar de staat van het materialisme." Manas nam een pauze, nam een slokje van zijn thee die koud moet zijn geweest, en haalde duidelijk merkbaar een herinnering op die aan zijn gezichtsuitdrukking te zien plezierig was.

"Ik zal je de macht van 'de sluipende revisor' tonen. Toen ik eens in Caïro was aan het einde van de Ramadan, vielen er mij een paar dingen op. De mensen waren allemaal in voorbereiding voor Id-oel-fitr, het Suikerfeest, en dat leverde op straat een opgewonden maar ook heel gezellige drukte op. Iedereen was vrolijk en vol verwachting. Men ging de winkels in om van alles te kopen. Eten uiteraard, speelgoed voor de kinderen en ook nieuwe kleren. De volgende dag reed ik met de bus door de stad en bij

Kibera

de dierentuin zag ik het, ik begreep het ineens. Ik zag daar allemaal families die deze dag een uitstapje maakten. Ik zag geen eenvormigheid maar gelijkgezindheid, gelijkgestemdheid. Ik zag mensen plezier beleven aan een soort saamhorigheid, ik zag een gemeenschappelijke blijheid en collectieve tevredenheid. En ineens zapte mijn hoofd naar het zuiden van Spanje waar ik iets dergelijks had gezien. Het katholiek christelijke geloof straalt op hun hoogtijdagen precies hetzelfde uit. Er was zo'n overeenkomst in het openbaar delen van cultuur en gelijkgezindheid, dat het mijn hart verwarmde. De gemeenschappelijkheid die beleefd wordt zonder dat het van bovenaf wordt georganiseerd, de eenheid die aan de basis bestaat. Die dag in Caïro was speciaal voor mij en ik begreep in mijn hart hoe de islam die mensen daar samenbond."

"Een paar dagen daarvoor had ik in de steegjes van Caïro andere dingen gezien. De derde pilaar van de islam is de zakaat²⁴). De zakaat is de plicht om te voorzien in het gebrek van de armen, meestal een belasting speciaal ten behoeve van die armen. Toch zag ik in de stegen van Caïro mensen, gezinnen die op straat wonen in een diepe uitzichtloze armoede die ik ook zag in Kibera, de sloppenwijk van Nairobi, op het platteland van India en China, in Rocinha - een van de favela's van Rio de Janeiro. Zoveel mensen, zoveel mensen zag ik die in een mensonterende uitzichtloosheid leven, die het niets meer kan schelen dat ze smerig en ziek zijn, stinken en infecteren - het ontbreekt hen aan de kracht om er iets aan te doen. En ik zag dat de zakaat niets voorstelde, net zoals in het christelijke Europa het de rijken niets kon schelen hoe mensen stierven aan de pest, zolang ze zelf maar buiten schot bleven. De hypocrisie van de menselijke moraal - het gebeurt overal ter wereld, vroeger en nu."

Speelbal van de machten

"Het is exact die huichelarij waardoor ruimte ontstaat voor 'de sluipende revisor'. Je ziet 'de sluipende revisor' overal. Hij is aanwezig, meestal zonder dat je het merkt, en hij giet je oren vol met ongenueanceerde denkbeelden en fanatisme. Hij attaqueert en corrigeert de mensen die gewoon simpel hun

Inquisitie

Suikerfeest of hun Kerstmis willen vieren met de buren en familie en brengt ze uiteindelijk tot onverdraagzaamheid. Eerst zal de sluipmoordenaar zijn doodshoofd nog bekleeden met een plechtige blik - een verbeten ernst die voor serieuze oprechtheid wordt aangezien. Maar luister eens goed naar zijn preken, luister naar de toon - toe, luister goed!. Doet die toon je niet denken aan 'der Führer' in zijn beginjaren

²⁶) De letterlijke betekenis van Ez-Zekaaf in het Arabisch is het vermeerder en/of het zuiveren. In de Islamitische terminologie is zekaaf als volgt gedefinieerd: "Een geschat recht, dat verplicht is over bepaalde bezittingen". De zekaaf is één van de rituelen van de Islam net zoals, bidden, vasten en bedevaart.
Zie verder: <http://www.expliciet.nl/content/view/71/0/>

toen hij in de bierkelders van München zijn eerste adepten toesprak. Hij liet in de Kristalnacht zien wat zijn eigenlijke programma was, zoals 'de sluipende revisor' het gewelddadige gezicht van zijn Christendom liet zien tijdens de Inquisitie en uiteindelijk de doodsgrimas van zijn islam zal laten zien. Wat is er allemaal niet opgeblazen ondertussen, hoeveel slachtoffers zijn er al niet gevallen? Toch zijn het maar incidenten vergeleken bij wat er nog verder op het programma staat. 'De sluipende revisor' maakt gebruik, of liever misbruik van de zwakheden en inconsequenties van de mens en holt het gemeenschapsgevoel uit om het te vervangen door blind fanatisme. Daarmee het natuurlijk verlangen naar saamhorigheid van alle mensen op aarde vernietigend - de inspirerende voorbeelden, van de Boeddha tot Lennon, de nek omdraaiend."

"De centrale macht echter doorziet 'de sluipende revisor', daar waar de gewone moslim langzaam wordt meegezogen naar het diepe ravijn - hetgeen uiteindelijk het einde van de islam zal betekenen, ook tot 'onwetende drenkeling' zal maken. De grote satan wordt door de gluisperige moordenaar die 'de sluipende revisor' is geprovoceerd tot een reactie die precies in het schema van de fanatieke moslim past. De westerse levensstijl botst met de zuivere islamitische opvatting heet het dan. De grote satan en de gluisperige moordenaar zijn als twee honden die vechtend door de kamer tolleren en het meubilair van de brave burger omver gooien. De moslims die in de westerse wereld wonen, voelen zich dan of worden gedwongen in dit gevecht een kant te kiezen, waar zij eerst een vreedzaam leven leidden. Ze hebben er niet van willen weten dat Europa al vaker een Holocaust heeft gekend, het waren maar Joden. Zeg niet dat het onmogelijk is, dat wat er in de tweede wereldoorlog is gebeurd nog een keer zal gebeuren. Denk aan de etnische zuiveringen op de Balkan aan het einde van de twintigste eeuw."

Ik vroeg Manas of hij een voorspelling deed dat de Moslims in Europa omgebracht zullen worden, zoals het destijds de Joden is overkomen. Met een van pijn vertrokken gezicht wilde Manas niet veel meer zeggen. Hij zei alleen nog dat het de definitieve verdrinking van de Christelijke waarden zal betekenen en het begin van het einde voor de Islam. Daarna liep hij naar buiten en ik ging achter hem aan. Zwijgend stonden we naar de wolken te kijken die van onderen door een zojuist ondergegangene zon werden beschenen - diep rode kleuren met zwarte randen in een hemel vol regendreiging. We gingen weer naar binnen, het werd fris.

Manas rommelde wat in een lade van zijn boekenkast en kwam naar me toe met een fotoalbum. Hij liet me een foto zien waarop hijzelf was te zien, zittend aan zijn schrijfbureau. "Zie je die computer?", vroeg hij. "Dat was mijn allereerste computer." We keken naar de foto waarop wij de computer zagen, maar ik vooral een veel jongere en slankere Manas zag. Hij klapte het album dicht. "Het internet bestond toen nog niet eens."

"De digitale revolutie," zei Manas toen hij weer was gaan zitten. Hij sprak de woorden net niet schamper uit. "De tekenen zijn duidelijk. De centrale macht in de westerse wereld zal de polarisatie tussen het westerse en het oosterse aangrijpen om de schier oncontroleerbare vrijheid van zijn eigen burgers te onderdrukken. De digitale revolutie wordt ten grave gedragen, want het relatief anarchisme van die vrijheid is de centrale macht een doorn in het oog. Het is een oeroude truc wanneer de eigen bevolking onder de duim moet worden

Šarru-kinu, Sargon van Akkad

gehouden - creëer een gevaar dat van buitenaf komt. Šarru-kinu of Sargon de Grote van Akkad²⁵⁾ paste die truc al toe in 2334 bce. Sargon wordt beschouwd als de allereerste imperialistische veroveraar in de geschiedenis van de mensheid. Over Sargon bestaat trouwens nog een interessante anekdote. Over hem wordt verteld dat hij geadopteerd is, een vondeling die in een rieten mandje op de rivier de Eufraat dreef en die uiteindelijk de lieveling werd van de godin Ishtar. Komt dat je ergens bekend van voor?" Ik antwoordde dat dit verhaal me natuurlijk bekend was. Ik herkende hetzelfde verhaalmotief dat gebruikt is om de afkomst te illustreren van de profeet Musa, ook Mozes genaamd - Mosje in het Hebreeuws.

"De opwarming van de aarde is ook zo'n uitgebuit gevaar," ging Manas verder. "Iedereen wordt angst aangepraat, angst voor een al dan niet reëel vaag gevaar in de toekomst - mooier kan een machthebber het zich

²⁷⁾Sargon of Akkad reigned from 2334 to 2279 bce, creating an empire that united all of Mesopotamia since the Tower of Babel. He was an Akkadian Semite from the line of Noah's son Shem, like the later Assyrians, Babylonians, and Hebrews. When he conquered the dominant Sumerians, he created the first great Semitic empire.
Zie verder: <http://www.hyperhistory.net/apwh/bios/b1sargon.htm>

niet wensen. Om als machthebber intern eenheid te smeden heb je een externe vijand nodig. En als die er niet is, dan verzin je hem zoals de 'de sluipende revisor', gluisperige moordenaar de grote satan heeft verzonnen. De Romeinen hadden Carthago. De Christelijke kerk de Hunnen. Fidel Castro de Amerikanen en de Amerikanen weer de Russen, enzovoort, enzovoort. Elke keer weer zijn de gewone mensen de gijzelaars van de macht."

Op de fiets naar huis ging het motregen.

Het loon van de angst

"Meerdere malen heb ik geprobeerd het zo genuanceerd mogelijk op te schrijven of hebben anderen het uit mijn mond opgetekend, de Sleutel is niet geschreven om een nieuwe godsdienst te stichten noch om een nieuwe filosofie te propageren. Alles in de Sleutel is er op gericht om, ik weet hoe megalomaan dit kan klinken, alle religies en filosofieën te ontmaskeren als verzinsels van de duivel."

"Dat heb ik dus nooit begrepen, Manas. Hoe kunnen het nou verzinsels van de duivel zijn als, zoals jij zegt, godsdienst niet bestaat? De duivel is toch onderdeel van religie, welke religie en filosofie dan ook. Overal speelt de strijd tussen goed en kwaad een rol."

"En dat is nu precies het sprookje dat ik wil ontmaskeren, het kwaad bestaat niet en daarmee het goede evenmin. Met als onvermijdelijke conclusie dat het

Boeddha

menselijk denken gebaseerd is op een illusie, drijfzand, een waandenkbeeld, zolang het geloof in goed en kwaad blijft bestaan. Elk filosofisch religieus stelsel, van Ampato tot Boeddha, van Jupiter tot Allah, is gebaseerd op een systeem van beloning en vergelding, angst."

Zo begon een gesprek tussen Manas en mij dat ik mij nog goed kan herinneren. Manas is overleden en hij heeft nu zelf de waarheid van zijn woorden kunnen ervaren. Hoewel hij op deze woorden ongetwijfeld gereageerd zou hebben met te zeggen dat hij de waarheid al wist, omdat hij er over kon spreken.

Het heeft mij altijd geïntrigeerd hoe hij religie naar het rijk der fabelen kon verwijzen, terwijl hij toch God en de duivel als reëel bestaande personages ten tonele voerde. "Als het niveau en de inhoud van religie en filosofie niet zo benauwend triest geweest zou zijn, zou het om hartelijk over te lachen zijn", is ook een uitspraak die ik me van hem weet te herinneren. En, "het is de ultieme angst niet te kunnen overleven, die de tweedeling tussen goed en kwaad in de gedachte van

de mens doet ontstaan. Dat het juist die tweedeling is die gemaakt wordt, toont de beperktheid van de mens aan."

Hij heeft mij meerdere malen voorgehouden dat er wel degelijk entiteiten zijn als God en de duivel, maar dat de invulling en karakterisering van die entiteiten puur mensenwerk is. Dat de rolverdeling in het kosmisch drama tot nu toe er een geweest is door wezens met een hooguit tweedimensionaal voorstellingsvermogen, de mens. Dat om reden van politieke en sociale aard het tweedimensionaal denken gestimuleerd, gehandhaafd en zelfs tot wet verheven is. Dat het wel degelijk mogelijk is voor elk mens om buiten het tweedimensionaal kader te treden, zodra die mens in staat is de angst achter zich te laten. Elke vorm van angst achter zich te laten met de angst voor de dood als ultieme uiting van die vrees. Als de mens maar stopt met volgeling van iets of iemand te zijn. "Er is geen godsdienst of filosofie die niet de weg belemmerd om de oerbron te vinden. Laat een ander voor je denken en je beneemt jezelf het zicht op de brug met de plaats waar je vandaan komt." Manas was nog nooit zo duidelijk geweest.

"De mens raakt er het zicht op kwijt dat zijn angst de oorzaak van zijn leed is door de cognitieve chaos die hij creëert wanneer hij zich genoodzaakt voelt te vragen naar het waarom van zijn leed." Ik moest Manas vragen deze zin voor mij te herhalen, maar nadat ik hem had opgeschreven kwam ik er wel uit. De mens stapelt fout op fout, filosofeert door terwijl de grondgedachte al incorrect is, om vervolgens uit te komen in stelsels van waangedachten en fanatisme. Om zichzelf te beschermen slaat de mens liever de ander de hersens in dan de oorzaak bij zichzelf te zoeken. Zo bekeken zijn culturen, hoe verheven beschreven en geacht dan ook, niets anders dan systemen om een gemeenschappelijke nestgeur te creëren en zich af te zetten tegen alles en iedereen daar buiten. Met valse discriminatie en oorlog als onvermijdelijke gevolgen.

Manas heeft mij meerdere malen voorgehouden dat het afleggen van de angst een vernieuwd leven geeft. "Je kunt nog steeds opgevreten worden door een krokodil als je op de verkeerde plaats gaat baden. Die angst bedoel ik niet. Die risico's van het bestaan worden nooit weggenomen. De risico's van een blikseminslag niet en de gevaren van een lawine niet. Wat weggenomen wordt is de angst voor het bestaan en daarmee je beïnvloedbaarheid."

"Wat verdwijnt is de angst voor het leven. Geen krantenkoppen meer dat men bang is voor de verhoging van de hypotheekrente. Je zou het hooguit nog bezorgdheid kunnen noemen. Als de hypotheekrente op

termijn tenminste nog bestaat, want het wegnemen van de angst heeft zeker op termijn grote consequenties voor de opbouw van de samenleving. Geen politiek en intimidatie meer, die verdwijnen als de berg in de erosie van de tijd."

"Wat verdwijnt is de angst voor de dood. Men hoeft niet per sé in een God te geloven om voorbij die angst te raken, hoewel het natuurlijk wel een leuke verrassing is wanneer inderdaad blijkt dat er een bestaan na het materiële bestaan is. De angst voor de dood verdwijnt wanneer men een zinvol leven vol zelfrealisatie en tevredenheid heeft kunnen leven. Wanneer je hebt gezien dat je kinderen hebben overleefd en gezond zijn opgegroeid, ze in ieder geval zo zijn opgevoed dat zij zelf hun eerste stappen op de weg van een zinnig leven kunnen zetten, dat ze hun talenten kunnen ontdekken en daardoor gelukkig kunnen zijn."

Ik vond Manas zeldzaam mild in zijn bewoordingen, zeldzaam oningewikkeld. Uit zijn teksten en opmerkingen naar anderen had ik een ander beeld van Manas opgebouwd. De diepzinnige brombeer, de norse profeet, of iets dergelijks. Maar hij kwam op mij juist over als de milde vader, of eigenlijk de bemoedigende grootvader. "Taigeto, het gaat om de onafhankelijkheid van geest", lichtte Manas nog verder toe. "Ik ken mensen die tot de beminlijkste mensen behoren die ik ken. Ik heb ze nog nooit iets zien doen, of daarover gehoord, waardoor een ander benadeeld wordt. Ze zijn altijd even gastvrij zonder enig greintje veinzerij of eigen belang. Toch zijn ze ook aanhangers van een Boeddhistische stroming met meditatie en yoga en alles wat daarbij hoort. Omdat ze aanhanger van die Boeddhistische stroming zijn, zijn ze tegelijk beïnvloedbaar. Ik had er meer vertrouwen in gehad als ze volkomen zelfstandig op hun huidige inzichten waren uitgekomen."

Ik kon deze redenering goed begrijpen, maar wierp toch hierbij een bedenking op. Niet iedereen namelijk heeft volgens mij voldoende ontwikkeling of capaciteiten om zelfstandig uit te komen bij waar de Boeddha uitkwam, of Jezus, of dat wat Mohammed ontving. "Over Mohammed moet ik het een andere keer nog eens uitgebreid met je hebben, Taigeto," zei Manas met een knipoog, "maar voor het moment moet het genoeg zijn dat Mohammed het uiteraard ook niet van zichzelf had en dus een soort tweedehands verhaal vertelde. Hij is daarmee niet anders dan de beminlijke Boeddhisten waar ik het net over had." Ik zag een soort guitige blik in Manas' ogen, die ik even niet begreep. "Toen ik nog les gaf, om op veronderstelde capaciteiten door te gaan, gaf ik les aan alle eindexamenklassen op school. Lastige pubers, ze staan mij na

aan het hart - mogelijk omdat ik ooit zelf heel lastig was en er niemand luisterde. Ik erfde die klassen van een lerares die het allemaal niet meer zag zitten, wat vaak gebeurt in het onderwijs. Haar literatuuronderwijs stond toe dat leerlingen ook kinderboeken op hun examenlijst mochten zetten, onder het motto 'als ze maar lezen'. Een prijzenswaardig motto zo op het eerste gezicht. Ze ging daarmee voorbij aan het feit dat er daardoor geen echte stimulans uitging van haar leraarschap, toch je eerste taak - welk vak je ook doceert. In een paar jaar lazen de leerlingen bij mij de moeilijkste en meest intellectueel ingeschaalde schrijvers. Mijn schooldirecteur heeft me daar eens naar gevraagd, hoe ik dat voor elkaar kreeg, en vooral waarom ik dat deed - het waren toch zeker te moeilijke boeken? Mijn antwoord aan hem is hetzelfde als op

Satan

jouw capaciteiten-hypothese. Een goede schrijver schrijft goede boeken. Iedereen zal een goed boek kunnen herkennen, of je nu vanuit een intellectuele achtergrond komt of uit de werkende klasse. De boektitels in de bibliotheek zijn voor iedereen dezelfde. Iets anders is, hoe je met een leerling over dat boek praat. Met iemand met een hoge ontwikkeling verloopt dat gesprek anders dan met iemand met een vooralsnog geringe ontwikkeling. Met beiden echter praat je over dat fantastische boek en hun eigen inzicht en beleving ervan. Het is de taak van de leraar beiden op een hoger plan te brengen." Met beiden praat je over het wezenlijke van het leven en het maakt

niet uit op welk niveau. Wanneer het op een wezenlijke wijze gaat, maakt het niet uit op welk niveau het gesprek gaat, zo parafraseerde ik Manas en het kon zijn goedkeuring wegdragen.

Zoekend naar nog een voorbeeld vroeg ik Manas of het niet zo was dat er een nog verwerpelijker voorbeeld was dan beïnvloeding van mensen door religie en politiek, namelijk beïnvloeding door reclames, de commercie. Ik neem althans waar dat mensen in steeds mindere mate hun eigen leven leiden en steeds meer de sfeer en beelden uit commercials en televisieprogramma's kopiëren. Manas antwoordde, "Het is niet raadzaam te praten over verwerpelijkheid. Wanneer je iets verwerpt van

een ander is dat in feite een aanval op die ander. Die zal dan altijd in verdedigende zin reageren of zelfs met een tegenaanval. Maar, je hebt gelijk. Commerciële beïnvloeding hoort thuis in het rijtje van machtsmiddelen waarmee mensen ervan worden weerhouden voor zichzelf na te denken. Commercie is de nieuwste religie en tegelijkertijd ook de oudste. De vorm is nieuw, maar het principe is zou oud als de mensheid, ouder zelfs dan religie en politiek.”

Eigenlijk is het heel simpel. Manas houdt mensen voor vooral zelfstandig te denken en te leven en je zeker niet al te veel aan te trekken van wat anderen tegen je of over je zeggen. Tegelijkertijd krijgt deze eenvoudige levensfilosofie een kosmische implicatie, wanneer je daaraan verbindt dat het voorbij zijn van de angst, het voorbijgaan aan de drang je te conformeren en bij een groep te horen, een doel in het leven is, ja zelfs het doel van het leven is. Manas zegt namelijk dat het enige model dat je kunt volgen zonder jezelf te verliezen diep in jezelf geworteld is. Om die diepte in jezelf te vinden is geen oosterse of westerse gebedsprocedure nodig, alleen het kunnen afzetten van de buitenwereld - letterlijk de geluidsknop van de buitenwereld kunnen afzetten. In de stilte in jezelf vind je jezelf en de verbinding met alles wat ons samenbindt. Hij zegt ook dat die verbinding die ons allen samenbindt de God is die in geen enkele godsdienst voorkomt. De God van de godsdiensten kun je alleen kennen door de luidspreker van de satan die wordt bediend door de sjamanen, de rabbi's, de priesters en pausen, de mullahs en ayatollahs, de goeroes en reclamemakers, de koningen en de presidenten. Zij staan allemaal om het hardst te roepen en proberen je vol te gieten met hun argumenten en wetsartikelen. Zij weerhouden je ervan de stilte in jezelf te vinden en daarna de wijsheid in jezelf die eeuwig is.

Ik begreep Manas wel, want het vinden van die universele wijsheid in jezelf is het enige en tegelijk onweerlegbare bewijs voor het bestaan van God, of AllerEerste zoals Manas hem noemt, hoewel hij die naam niet belangrijk vindt. “Vindt God ook niet belangrijk”, voegde Manas met een brede glimlach aan mijn woorden toe. “De AllerEerste heeft jou al lang gevonden, anders kon je hem niet in jezelf vinden.”

Over de Liefde

"Jullie zoeken op de volkomen verkeerde plek, jonge vrienden. De liefde is hier niet - liefde op aarde, in dit universum bestaat niet. Liefde, en bijvoorbeeld ook vrede zijn grote woorden, megaconcepten die in onze tijd een vorm hebben die uit de Romantiek stamt."

Toen Terrence en ik weer eens een weekeinde bij Manas waren ging het gesprek voornamelijk over dit onderwerp. We hadden Manas helemaal voor onszelf, er waren geen andere gasten. Zo heb ik dit gesprek achteraf ook op kunnen schrijven.

Tijdens het gesprek had ik in mijn kladblokje al wat steekwoorden opgeschreven die ik 's avonds op onze logeerkamer en 's morgens aan de grote ontbijttafel uitwerkte. Terrence lag wat na te doezelen voordat hij er uit kwam.

Manas zie je voor elf uur al helemaal niet. Hij ontbijt niet, hij bruncht. Hij eet slechts twee maaltijden per dag. Een rond elf uur, een sobere maaltijd met vers gebakken brood en thee, en een rond zeven uur -in de zomer wat later- meestal bestaande uit het magerste stukje vlees dat hij bij de slager had kunnen vinden en wat

verse groenten. Manas had graag een moestuin gehad, vertelde hij eens, maar het werken in zo'n tuin zou hem slecht zijn afgegaan vanwege zijn zwakker wordende rug. Privé drinkt hij het liefst een grote beker ijskoude halfvolle melk bij zijn maaltijd, maar voor gasten trekt hij altijd een, behoorlijk goede, wijn open - hij geniet daar zelf ook erg van.

De ochtend van ons vertrek las ik de weergave van de gesprekken van het weekeinde nog eens door, voordat ik het Manas liet lezen. Manas wilde altijd aanvullen, ook met zaken die hij niet bij deze gelegenheid had gezegd en waarvan hij vond dat ze er wel in thuis hoorden. De gesprekken over de liefde behoren voor mij tot de mooiste die wij hebben gehad. Een impressie.

"Liefde is voor vrijwel elk mens een groot mysterie. Mensen in elke tijd gaven een eigen inhoud aan dit mysterie. Wij zijn de erfgenamen van de klotsende mengeling van rationalisme en romantiek. Paradoxaal genoeg

heeft de tijdgebondenheid van alle verschillende interpretaties van liefde het zicht op de ware aard daarvan steeds belemmerd. Tijdgebonden, gebonden aan tijd, tijdelijk en zeker niet de liefde die eeuwig is."

"Natuurlijk is het zinvol in je zoektocht naar de liefde je op de hoogte te brengen van de oude ideeën over liefde. Anders gezegd, je moet een historisch besef hebben van waar de mensheid mee bezig is, voordat je daar op verder kunt bouwen - of, je moet eerst iets hebben voordat je het kunt verlaten. Zonder historisch besef wordt alles wat je vindt een zinloos wegwerpartikel. Zonder historisch besef wordt je een speelbal van de trendsetters en van modegrillen, een slachtoffer van reclamemakers en handelaren in geluk. Voor wie niets van zijn eigen geschiedenis weet, is de toekomst een angst aanjagend zwart gat."

"Je moet weten wat je hebt, voordat je het terzijde kan schuiven. Het klikt improductief, maar dat is het niet. Wie zijn geschiedenis niet kent, is blind en gedoemd opnieuw een wiel uit te vinden. De geschiedenis van de ideeën vormt je en stelt je in staat je eigen ideeën te vormen. De consument van wegwerpideeën laat zich verleiden door de ideeën van anderen. In wezen is elke religie van vroeger en nu de producent van zo'n wegwerpidee. Een religie is er altijd aan gebonden dat zij door iedereen begrepen moet kunnen worden. Een religie zal altijd als doel hebben te denken en te formuleren voor de mensen, verhinderend dat mensen zelf gaan nadenken. Religies zijn niet anders dan de seculiere bedenkers van trends en concepten, ze zijn alleen ouder."

"Kortom, ken je geschiedenis, de ideeën en omstandigheden die jou gevormd hebben, en denk voor jezelf. Kleed je uit en leg alle aangeleerde kennis naast je neer. Sta naakt in de warme wind en zie je contouren in de spiegel die nog even bewasemd is. Moeilijker dan weggooiën wat je had is de zoektocht die je nu begint. Wat je ook vindt en wat je ook bereikt, het is altijd toereikend. Doorslaggevend voor wat je wilt vinden."

Manas pauzeerde even, waardoor ik hem kon vragen wat liefde dan wel was. Hij liet een diepe zucht horen. Niet zoals bij een hardleers kind -zo voelde ik me eigenlijk wel een beetje-, maar van iemand die gevraagd wordt naar iets dat teveel is, te groot is om in simpele woorden uit te drukken. Er was geen teken van vermoeidheid. Hij nam onze mokken van de lage ronde tafel die hij door een oude timmerman uit buurt rond zijn open haard had laten bouwen en bracht ze naar de keuken om ze opnieuw gevuld weer naar de kamer te brengen.

"Ik kan jullie allen voeden, vrienden. De rest zullen jullie zelf moeten doen. Liefde is in ieder geval niet dat wat te maken heeft met het aardse

en het vleselijke. Veel mensen, misschien wel iedereen, zien hun geliefde als de vervanging van hun ouders, een plek om je geborgen te voelen wanneer je het huis uit bent."

"Het is ook niet de geslachtsdaad, dat is simpele lust - trouwens ook de reden waarom ik het nooit 'de liefde bedrijven' zou noemen, een uit misvatting ontstaan eufemisme. Wanneer je tegen iemand zegt dat je van die persoon houdt, dan zeg je niets meer dan dat je graag wilt dat die ander zich veilig bij je voelt, veilig genoeg om zich lieflijk aan je te geven. De rest is valse romantiek bedacht door gemankeerde filosofen, benevelde dichters en voortdurend herhaald door weinig authentieke publicisten en reclamemakers."

"Iemand de liefde verklaren is in feite niets anders dan het doen van een belofte. De belofte de ander geen pijn te doen, zoals mensen in andere omstandigheden elkaar de meest vreselijke dingen aandoen. Waarom denken jullie dat bij een scheiding die liefde zo vaak omslaat in een niets ontziende haat? Het is omdat het pact, de wapenstilstand eenzijdig is verbroken. Echte liefde, de ware liefde slaat niet om in haat."

"Zoals je door je liefde te verklaren je een plek probeert te creëren waar je veilig bent, zo hou je ook van je ouders uit dank dat je op een veilige plaats bent opgegroeid. Daarbij moet je in het oog houden dat alle pogingen om van buitenaf inbreuk te maken op die veiligheid, het binnen de veiligheidsband leidt tot nog meer saamhorigheid."

"Ik vraag jullie mijn conclusie te overdenken dat de liefde zoals de mens van deze tijd die definieert nauwelijks verder is geëvolueerd dan het troepgevoel van onze laatst bekende voorouders onder de primaten. Religie, filosofie en kunst zijn daarom, in ieder geval op dit punt, in mijn

ogen niet meer dan uitingen van apen die de essentie van de banaan trachten te doorgronden en dat voor een verklarend synoniem houden aan de reden van ons bestaan."

"Ik kan jullie allen voeden, lieve vrienden. Ik kan jullie laten zien wat de dwaallichten zijn en de verlokkingen. De liefde is niet hier, niet op deze aarde, maar huist wel in je. Je kunt het niet geven, maar je kunt het wel hebben. Sommigen zeggen dat de liefde zetelt in je hart. De oude Egyptenaren dachten dat het hart de zetel was van je verstand. Tegenwoordig meent men dat het

verstand zetelt in het brein, maar dat kan een denkbeeld zijn dat over vijfhonderd jaar, of eerder, veel genuanceerder gezien wordt. Het zijn beeldspraken, hou het daar op. Oude, maar daarom niet meteen wijze of ware beeldspraken."

"Ik kan jullie alleen voeden zoals een vader zijn kinderen voedt. Groeien en leren moeten jullie zelf doen. De ontdekkingstocht naar de liefde die in je huist is het meest epische verhaal dat bestaat en dat verhaal is voor ieder mens weer anders. Voor de ayatollah die hunkert en voor de havenarbeider, voor de president en voor de kraker die hunkert. De liefde is niet hier, maar je kunt hem wel in jezelf ontdekken. Wie die liefde waarlijk in zichzelf wil ontdekken, heeft hem eigenlijk al gevonden." Op de motor naar huis sloeg Terrence van achteren zijn armen om mij heen en zei in mijn oor dat hij hoe dan ook erg veel van me hield. Ik kreeg het warm van binnen en ik meende precies te kunnen horen wat hij bedoelde.

De vreemdheid van de wereld

Er zijn zoveel avonden en weekeinden geweest dat ik te gast kon zijn in Manas' huis. Het waren niet allemaal avonden met lange verhandelingen waar we, in wisselende samenstelling, eigenlijk voor kwamen, maar soms ook avonden waarop we naar muziek luisterden - opnames of iemand had zijn gitaar meegebracht. Heel soms waren we een deel van de avond gewoon muisstil, omdat de burens even verderop piano speelden. Bij zacht weer deed Manas dan de openslaande deuren open zodat we het pianospel nog beter konden horen. Ik weet niet of Manas het zijn burens ooit verteld heeft dat we dan zaten te luisteren - ik vermoed van niet, want dat zou waarschijnlijk teveel druk hebben gelegd op het onbevangen spel.

Hoewel Manas een liefhebber van klassieke muziek is, geniet hij van alle muziekgenre. Elke muziek waarin het talent en de vakkundigheid van de maker en uitvoerende naar voren komt - Manas bleek voor mij onverwacht modern in zijn smaak. Manas' vader was een wereldberoemd musicus in zijn dagen die bij een van de meest toonaangevend orkesten van de wereld speelde. Zijn moeder was operazangeres, een colaratuur sopraan, die altijd spijt had gehouden dat ze haar carrière had opgegeven toen zij kinderen kreeg. Zelf bespeelde Manas, naar eigen zeggen, op een heel bescheiden niveau zijn keyboard - bij mijn weten heeft niemand zijn spel ooit in levende lijve beluisterd. Wel heb ik heel af en toe genoten van de somber zoete muziek die Manas via zijn computer componeerde. Zijn muziek is zo mogelijk nog zwaarder dan zijn geschriften - een droomwereld die je bewust toegang moet verlenen.

Op het gebied van muziek was Manas in zijn keuze zowel klassiek -van opera kon hij echter maar een aria per avond aan- als modern. Op de meeste andere gebieden -bijvoorbeeld niet in architectuur- had Manas een zeer moderne voorliefde. Hij hield niet van het vastgeroeste. Uit kranten, documentaires, de digitale media, slurpte hij de nieuwste ontdekkingen en ontwikkelingen met graagte op. Hij kocht stapels boeken op elk gebied om zich op details in te lezen. De gretigheid gold ook voor zijn eigen dagelijks leven. Hij moet tot de eersten hebben behoord die thuis de computer juist niet voor spelletjes gebruikte. Een tekstverwerker in plaats van een typemachine, hij vond het geweldig. Op die manier kon hij later ook zijn muziek componeren, zonder daar een jarenlange studie aan te hebben gewijd, puur op intuïtie.

Soms bespraken we het wereldnieuws, vooral als er zich een catastrofe van wereldformaat had voorgedaan. Manas kon zich nog het meest

verbazen over de scheve verhoudingen in de wereld. Delen van de wereld waar water en eten in overvloed is en delen waar dat niet het geval is. Het trof me in dat soort gesprekken steevast dat Manas niet zozeer, zoals je zou verwachten, de rijken hun rijkdom verweet, als wel de ongeschiktheid, de corruptie en zelfverrijking van de leiders in de arme delen van de wereld aan de kaak stelde - hij kon het maar moeilijk accepteren dat de arme massa niet in opstand kwam tegen hun onderdrukkers, zoals dat in de achttiende en negentiende eeuw was gebeurd in Europa, in de twintigste eeuw in Rusland en China. Hij vond het merkwaardig dat doktoren, economen en politici die in de rijke wereld hun opleiding hadden gekregen, niet naar hun verkommerd vaderland terugkeerden om daar nuttig en opbouwend werk te doen.

Op de avonden dat Manas dan niet een exposé gaf, waren er in de conversatie wel uitspraken te vinden die ik opmerkelijk genoeg vond om op te schrijven. Vaak uitspraken die ook onthulden dat Manas in een ander perspectief leeft. Soms uitspraken waarvan je zelfs denkt dat ze misschien wel wat wereldvreemd zijn, maar die bij nader inzien eerder de vreemdheid van de wereld aan de orde stellen.

Ik geef hier de korte gesprekjes, of misschien eerder uitspraken, weer zonder de eigenlijke context van het gesprek of de reactie van de andere aanwezigen. Zo op zichzelf weergegeven nodigen ze misschien meer tot overdenking uit. Ik geef ze hier weer ook zonder een specifieke volgorde aan te houden. Soms in de volgorde waarin ik ze mij al schrijvend heb herinnerd en soms in de volgorde waarin ik mijn aantekeningen terugvond.

*

De doodstraf

“Weet je wat ik niet begrijp van mensen? Ze zien de dood als straf. De ergste misdaad wordt bestraft met de dood. Wat is dat toch? Er wordt een leven voor een leven genomen - alsof we nog holbewoners zijn. Het is opnieuw een voorbeeld van het verschoven perspectief op het leven. Alsof er niets anders bestaat dan het leven hier. Iemand die ter dood gebracht wordt, gaat naar huis en heeft zijn ronde er hier op zitten.”

"Een doodstraf is alleen maar zinnig wanneer je er van uitgaat dat er na het leven niets is, of dat de moordenaar na de materiële dood in de hel zal belanden. Dat God zal straffen wat je op aarde misdaan hebt. Eigenlijk is het dus zo dat de rechters op aarde op de stoel van hun God gaan zitten, of op zijn minst God een aanbeveling doen over hoe zij denken dat de moordenaar de eeuwigheid verder moet doorbrengen. Dit getuigt van een godsbeeld dat zo verwrongen is, dat ik er weinig heil in zie het te ontwarren. Het heeft totaal niets te maken met de werkelijke situatie."

"Dit godsbeeld is er ook voor verantwoordelijk dat mensen God aansprakelijk zijn gaan stellen voor de holocaust -hoe heeft hij het kunnen laten gebeuren-, of op zijn minst daarna zijn bestaan in twijfel zijn gaan trekken. De mens, of ruimer het fysieke leven, is de drijvende kracht in het universum. De AllerEerste heeft het leven mogelijk gemaakt, maar verder belopen zijn kinderen hun eigen leerweg."

*

Domme mensen

"Ik denk dat domme mensen niet bestaan. Ik ben er wel van overtuigd dat er heel veel dom gehouden mensen bestaan - de overgrote meerderheid van de mensheid. De mate waarin mensen dom gehouden worden kun je afmeten aan de mate waarin zij ontzag of zelfs vrees hebben voor autoriteit. De hiërarchie begint al bij vader en moeder en het eindigt bij God - ook iedereen daartussen die ontzag afdwingt terroriseert het leven in ontwikkeling. De militair en de agent, de politicus en de president, de geestelijke en de wetenschapper, je baas en de crimineel, de pestkop en de leraar. Iedereen die een of andere vorm van externe druk op je uitoefent, zaken verkeerd voorstelt, informatie aan je onthoudt. Iedereen die bij het negeren van de bevelen jou een sanctie kan opleggen, waarvan je verwacht dat die jou een sanctie kan opleggen. Het is een zichzelf replicerend systeem, zoals mishandelde kinderen vaak later ook hun kinderen mishandelen, misbruikte kinderen kunnen verworden tot pedofiel."

"De enige manier om onder de onderdrukking uit te komen is studie en ontwikkeling. Geweld en opstand helpen niet, omdat dit ook onderdrukkende middelen zijn met leiders en zetbazen - het zet het hiërarchisch systeem alleen maar voort. De enige bevrijdende oplossing voor hen die dom worden gehouden is studie, geïnformeerd raken. De

enige manier om je niet van alles wijs te laten maken is zelf wijs worden."

"Om jouw eigen manier van studeren te weten te komen zal je eerst je talenten moeten ontdekken. Je zult moeten ontdekken waar je je op een immateriële manier gelukkig bij voelt, waar je van binnen warm van wordt, ideeën bij krijgt, energie in jezelf voelt opborrelen. Je zult een brede blik moeten ontwikkelen om uit alle mogelijkheden de jouwe te pikken - dat kunnen er meerdere zijn. Met behoud van de breedheid van je interesses, geef dan speciale aandacht aan dat wat je het meeste boeit."

"Het is een lang proces voordat de onderdrukkers verdwenen zijn. Een proces dat veel langer duurt dan een mensenleven, maar waarbij je wel het directe genoegen kan smaken door je kinderen in deze trant op te voeden. Zo leer je ze ook dat geen enkele zelfontplooiing zin heeft als het niet ook gericht is op het welzijn van de hele gemeenschap."

*

Materialistisch denken

"Ik kan me heel goed voorstellen dat mensen materialistisch denken. Het stoffelijke is tastbaar, bewijsbaar. Dat wat je niet ziet en niet kunt meten is daardoor ook niet bewijsbaar. Als we het hier bij zouden kunnen laten, dan is er niets aan de hand. Maar in deze gekke wereld zijn er altijd mensen die tussen deze twee gegevenheden gaan kiezen en de ander bestoken om hun standpunt. De ene betreft ook zijn stelling en verkettert de ander."

"Waarom proberen mensen geen evenwicht te vinden? Waarom trekken zij zich als bezetenen terug op hun heuveltje en bouwen ze een muur om zich heen? Waarom zijn mensen zo bang dat ze een plaats zoeken om zich veilig te kunnen voelen? Want bang zijn mensen, anders zouden ze geen behoefte hebben om aan te vallen."

"Wanneer iets niet bewijsbaar is, is dat nog niet het bewijs dat iets niet bestaat. Wanneer iets wel bewijsbaar is, is dat nog niet het bewijs dat iets zo is. Hoeveel theorieën en bewijsvoeringen zijn in de loop der eeuwen al onderuit gehaald? De toekomst zal niet anders zijn."

"Ik stel daarom een andere stellingname voor -zonder een gangbare vorm van bewijsvoering erbij te leveren- en wel: alles wat denkbaar is, bestaat ook. En het spiegelbeeld ervan: als iets niet bestaat, kunnen we er ook niet over denken."

"Het is het bewijs van een wetenschappelijke, een open geest niets uit te sluiten en alles voor mogelijk te houden - geen vooroordelen te koesteren. Het leuke van het denken, al het denken, is dat het niet alleen over materiële zaken hoeft te gaan. Wetenschap heeft als handicap dat het alleen het materiële kent als domein."

"Laten we hetgeen dat door velen God genoemd wordt dan ook niet uitsluiten. Het is overigens terecht dat de God van de Bijbel, de Koran en van de Gītā dood verklaard is, want daarin is hij een afbeelding van het goddelijke uit een voorbije samenleving."

"Zolang God niet wetenschappelijk bewezen is -zou het kunnen?-, zal in elke tijd ieder persoonlijk zijn bewijs zoeken of dat nalaten. Eerlijk gezegd is dat tegelijk ook de enige manier. Dat levert niet evenzo vele waarheden op, maar zo vele delen van dé waarheid."

*

Religie maakt zombies

"Religie maakt van mensen zombies - hoewel, zombies zijn levende doden en religieuzen daarentegen zijn dode levenden. De geest, de ziel weet dat er meer is tussen hemel en aarde en is naarstig op zoek. De ziel verlangt terug naar het bestaan voor de menswording. De stoffelijke

mens luistert echter maar amper naar wat zijn innerlijk hem te vertellen heeft of wantrouwt het. Omdat in deze wereld alle bedreigingen van buitenaf komen -van tsunami tot mede weggebruiker-, zoekt een mens de oplossingen daar ook. Naar analogie tendeert de mens er naar de oplossing voor zijn innerlijke worsteling buiten zichzelf te zoeken. Mensen vallen dan in handen van

kwakzalvers of belanden op zijn best in de netten van van zichzelf overtuigde goedgeoeddeners. Allen omhullen zich met een nevel van fascinerende geheimzinnigheid -wonderen en opmerkelijke uitspraken-, of dat wordt voor ze gedaan door de organisatoren van de cultus of religie die onvermijdelijk het gevolg is. De toehoorder moet luisteren en

gehoorzamen, want anders dreigt hel en verdoemenis. Zo wordt de mens op een dwaalspoor geleid. Religieuze mensen zijn mensen die een doodlopende weg zijn ingeslagen, terwijl de oplossing toch zo dichtbij ligt."

*

Het midden van het universum

"Er is iets merkwaardigs aan de hand met de waarnemingen van Hubble, met zijn conclusie over de uitdijing van het heelal. Hubble zag dat rondom ons, alle sterrenstelsels zich met dezelfde snelheid van ons verwijderen. Als dat echt zo zou zijn, zou de conclusie dan niet ook moeten zijn dat wij ons in het centrum van het heelal bevinden? Wanneer de Kobe satelliet een opname maakt van de achtergrondstraling in ons universum, dan levert die opname een gelijksoortig beeld op van de ruimte rondom ons. Betekent dat niet eveneens dat wij ons in het centrum van het universum bevinden? Stel dat dit een of andere vorm van ethocentrisch denken blijkt te zijn en wij ons helemaal niet in het centrum van het heelal bevinden, de plaats waar ooit de gepostuleerde oerknal plaatsvond, maar dat wij ons ook van het midden weg bewegen, dan zouden wij sommigen stelsels toch sneller moeten zien bewegen, zij die zich van ons weg bewegen, en anderen minder snel, zij met wie wij in een bepaalde richting bewegen."

"Als sterrenstelsels zich van ons vandaan spoeden, betekent dat toch ook dat op een punt dat voorbij onze huidige waarnemingshorizon ligt, ons einde aan het heelal, men de sterrenstelsels op zich af ziet komen? Mijn vader vroeg zich al af, stel dat er een einde aan ons universum is, wat ligt daar dan weer achter? Einde impliceert begin. Dat zou tegelijk de theorie van de oerknal*) overbodig maken. Het heelal is dan een celvormig lichaam dat op de ene plaats uitdijt en op een andere plaats samentrekt. Een proces dat eeuwig voort kan gaan."

"Wat ik wil zeggen is dat hoe knap de koppen ook zijn, op basis van welke kennis dan ook kun je welke hypothese dan ook postuleren. En hoe razend interessant die kunnen zijn, ik ben er in ieder geval al van kinds af aan door geboeid geraakt, er is altijd een alternatief en niets staat vast. Dat is helemaal niet erg, want op die manier wordt vooruitgang gestimuleerd. Wat wel erg is, erg vervelend, is dat mensen op basis van hun kennis van de stand van zaken autoriteit claimen. Die mensen zijn vaak dezelfde mensen die de alternatieven wegwijsen als

ondoordacht of onwetenschappelijk, of onorthodox en daardoor ontoelaatbaar.”

“Zo heb je het schandaal van de Pilt-downmens gehad, waarbij een fossiel aangemerkt werd als de ‘missing link’ tussen apen en mensen. Het fossiel bleek later onecht en bewust gefabriceerd te zijn. Totdat dit bedrog uitkwam, kwamen paleontologen die op basis van hun bevindingen iets anders beweerden niet meer aan bod en werden zij binnen de wetenschappelijke wereld belachelijk gemaakt. Of neem het bijbelvaste dorpje dat bodemonderzoek liet doen en op een onvermoed archeologisch verleden stuitte. Datering van de vondsten wees uit dat deze ouder waren dan de leeftijd van de aarde die op grond van de bijbel wordt geconcludeerd. De gelovigen weigerden het door hen bestelde onderzoek te betalen.”

“Allemaal min of meer zaken die in een verlichte maatschappij als vermakelijk worden beschouwd. Triest, als je het verleden beziet waarin mensen op de brandstapel eindigden om hun kennis of overtuiging. Nog veel triester als je weet dat het nog steeds gebeurt dat mensen om hun kennis terzijde worden geschoven of om hun overtuiging ter dood worden gebracht. Hou dus een open geest en zoek de alternatieven. Neem iedereen serieus, ook al zeggen zij dingen waar je niet bij kunt of voor jou een gepasseerd station zijn.”

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Boek Vier
Het Boek van
Weerklank

Over Levenslessen in Materie

Het leven in het vlees is pijnlijk.
Zing je pijn niet weg, maar zing
over je pijn. Kan je de pijn verdragen
en kan je er jouw vorm aan geven,
dan heb je wijsheid gevonden.

Aanvang

De cirkel begint
of het mededogen met de gevangenen

Het losweken

Fatum

Jullie, mijn kinderen, hebben mij het mooiste gegeven dat een mens kan krijgen: zorg en geluk -de bitterzoete diepte in jezelf die heel dicht ligt bij het wezen dat je bent-. Het klinkt zwaar, maar jullie weten dat de belangrijke zaken altijd zwaar zijn. Niet zwaarmoedig of triest, maar solide. Ik wil daarover verder met jullie praten. Alweer geen 'hapklare brok voor menigtes'. Wel een vraagstuk -een thema- voor iedereen die behalve bestaat, daar ook over nadent. We moeten het hebben over karma, of over predestinatie, of over de vraag of ons leven geheel voorgeprogrammeerd is, dan wel dat wij een vrije keuze hebben, een vrije wil, of wij een begin hebben waarvan het einde niet vaststaat. Jullie kennen me ondertussen goed genoeg om te weten dat ik de godsdiensten die deze wereld nu in mist hullen als achterhaald beschouw. Ooit goed geweest om de mens te dienen en hen tot een besef te helpen waar je in je eentje niet zo makkelijk op komt, of om stof tot nadenken te geven. Omdat ze alle kantelden als een zandkasteel in de branding en verwerden tot hiërarchische systemen waar de rollen omgedraaid werden en waarin de mens de gediensdige werd -ik formuleer het nu vriendelijk-, noem ik ze alle satanisch. Niet satanisch als in slecht, maar satanisch als in contraproductief, als een harde tegenwind op een lange voettocht, als het drijfzand dat je voeten vastzuigt zodat je bijna niet meer verder komt.

Deze regels schreef ik aan mijn kinderen waarvan ik heel erg veel hou. Niet mijn dierbaarste bezit, zoals je sommigen wel eens hoort zeggen, want een mens kan niets bezitten - niet eens zijn tijdelijk lichaam, alleen de ziel. Dat ik deze regels deel met alle andere mensen overtuigt u misschien ervan dat mijn gevoel voor de mens ook heel diep gaat.

Ik vraag jullie na te denken of dit universum louter bestaat, dan wel of er een doel gediend wordt met het bestaan van dit universum. Ik vraag

jullie daarover vrij na te denken zonder te herhalen wat je ooit hebt gelezen of gehoord. In feite vraag ik jullie een gedachte-experiment te doen. Ik vraag jullie ook nooit definitieve conclusies te trekken, maar het gedachte-experiment in de jaren van jullie leven van periode tot periode te herhalen, zo vaak als je kan. Ik vraag jullie steeds te bouwen op wat je onafhankelijk te weten bent gekomen en dat wat je te weten bent gekomen opnieuw te bevragen. Ik weet het, dat is een moeilijke opgave naast je dagelijks werk. De basis voor het gedachte-experiment is niet alleen het cerebrale, maar ook het intuïtieve - ik zou bijna zeggen het gevoelsmatige, als het woord gevoel niet zo ontzettend vaak misbruikt zou zijn door hen die daar gewin uit wilden peuren. Onderzoek het intuïtieve en het verstandelijke, het puur persoonlijke, datgene waarvan je weet dat het juist is, maar wat je niet of nog niet kunt staven of zelfs onder woorden brengen.

Er zit een grens aan wat waar is en ook nog te bewijzen valt. Sommige zaken die waar zijn, zijn niet te bewijzen. Sinds Plato en ik neem aan ook ver daarvoor, worstelt men met de realiteit. Hoe bewijs je dat de realiteit ook echt bestaat. Het lijkt absurd, maar dat valt niet te bewijzen. Het kan net zo goed zijn dat we allemaal een onderdeel zijn van dezelfde collectieve droom, of een nachtmerrie voor velen, of een systeem waar we met hele horden tegelijk op zijn ingeplugd. Of misschien is ons universum niet veel meer dan de inhoud van een lichaamscel van een veel groter wezen en leven er in ons weer vele universumpjes. We zijn de gevangenen van wat we ons kunnen voorstellen. Het antwoord op deze gevangenschap is het vrijmaken van het denken en je niet aan welke doctrine of welk dogma dan ook te binden, maar je eigen balans te zoeken, je eigen leven zin te geven zoals jij dat in je diepste zelf zinnig vindt. Het vasthouden aan dogma's en doctrines, van welk soort of richting dan ook -religieus of wetenschappelijk-, is voor de angstigen. Zij houden zich vast aan het riet aan de oever of de reling in het zwembad, een houvast dat zij niet zelf gecreëerd hebben, maar dat er al was, waarvan hun voorvaderen zeiden dat het goed was.

De angstigen worden niet graag gewezen op hun benardheid, daarom zal je niet gauw populair worden als je onconformistische bent. Benader de angstigen niet negatief ook al doen zij dat jou wel. De meest negatieve houding zal je van de autoriteiten ervaren. De kopmannen en -vrouwen in de organisatie - de religieuze organisatie en de staatsorganisatie, de organisatie die -te- dicht bij je staat en het conglomeraat waar je nu nog deel van uitmaakt. De autoriteit heeft een hekel aan vrije zwemmers, de ongebonden geesten, want door hen voelen zij zich op de proef gesteld.

De enige bevrijding uit de gevangenis van het bestaan is niet te luisteren naar de cipiers, de autoriteit. Wie loskomt van autoriteit geeft het mooiste wat een mens kan krijgen, onafhankelijkheid. Je geeft de autoritaire verslaafde aan de macht de mogelijkheid te ontwennen van de macht, of die verslaafde nu de onderhorige is of de machthebber zelf. Het is een kwestie van jezelf losweken. Net als inzicht krijgen gaat het loslaten van autoritaire dogma's langzaam. Soms schoksgewijs, maar doorgaans langzaam. Als een capsule die langzaam het ruimtestation verlaat. Het loslaten van je angsten is al een revolutie op zich, het hoeft echt niet snel te gaan. Tenminste, ik associeer snelheid met vluchtigheid, terwijl wat ik jullie voorstel zwaar en solide is. Zwaar en solide, omdat er geen kleren zijn die je als de laatste mode kunt omwisselen, maar omdat het juist gaat om de kleren die je uittrekt, zodat je in je volle naaktheid kijkend in de spiegel kunt zeggen dat je mooi bent. Niet modisch mooi, dat vervliegt, maar existentieel mooi.

De broedermoord

De eerste moord is volgens de oude mythen die op Abel, gepleegd door zijn broer Kaïn. In meerdere culturen dan alleen de Semitische wordt over broedermoord verhaald, daarom is de algemene interpretatie van dit verhaal dat het een allegorie is over de tegengestelde belangen en dus het conflict tussen landbouwers en veetelers - Abel was een schaapherder en Kaïn een boer. Het verhaal over de moord ontstond na de laatste ijstijd, na het ontstaan van de landbouw dus, en heeft een rechtstreekse verbinding met de huidige tijd. Oudere verhalen over moord en doodslag, van voor de ijstijd, zijn in de huidige tijd niet meer herkenbaar terug te vinden, alhoewel het zeer wel mogelijk is dat verhaalelementen over conflicten met een gewelddadig einde vanuit de culturen op de Euraziatische steppen ook nu nog een plaats in onze cultuur hebben. Per slot van rekening staan deze culturen aan de wieg van zowel de Vedische en de Zoroastrische cultuur -belangrijke inspiratiebronnen voor het Hindoeïsme en de Semitische religies-, als de Noordse, Keltische, Germaanse, Griekse en Romeinse culturen. De agressie van de mens is niet alleen in oeroude verhalen terug te vinden. De mens komt genetisch voort uit een gewelddadig dier. De eerste mensachtige, *Ardipithecus raminus*, had zes miljoen jaar geleden

een voorouder¹⁾ die ook de voorouder was van chimpansees en bonobo's. Wie deze primaten bestudeert, ziet agressief gedrag - van moord op weerloze groepsgenoten tot collectieve moord, oorlog zou men kunnen zeggen, op concurrerende troepen. Datzelfde gedrag zit, analoog

Ardipithecus raminus

aan onze verwantschap met chimpansees²⁾, ook in de genen van de mens. Of wij nu door buitenaardse wezens ooit genetisch gemanipuleerde apen zijn, of dat wij schepselen van een God zijn -beide hypothesen worden zonder een schijn van bewijs voor waarheid gehouden-, een mens moet erkennen dat hij een in wezen agressief wezen is - en ook nog eens een alleseter. Agressie heeft in elke samenleving van de mens, vroeger of nu, een functionele rol gespeeld. Agressie zit ons ingebakken en het is zinloos daar een moreel oordeel over te vellen - het verdwijnt er niet door. Wel is het zinvol ons af te vragen hoe agressie te hanteren.

Tot nu toe is onze agressie altijd gebruikt om de macht van de heersers te consolideren - heersers die op zich al door agressie aan de macht waren gekomen. Het mechanisme is duidelijk en hoeft hier niet verder uitgelegd te worden. Hoewel er door de eeuwen heen verbeteringen zijn voorgesteld om de zwakkeren in de maatschappij te beschermen, zijn zij toch vaak het slachtoffer van staatsgeweld -bijvoorbeeld door ingewikkelde regelgeving-, financieel geweld -koop, koop, koop, want dan wordt je gelukkig- en verbaal geweld -van school tot geestelijke-. Hoewel er op mondiaal niveau pogingen worden gedaan om conflicten in te dammen en beheersbaar te maken, is dat tevens het uiterste dat de wereldgemeenschap naar voren kan brengen. Niets staat een dictator -al of niet democratisch gekozen- echt in de weg zijn slaven van de agressie te mobiliseren om een naburig volk de hersens in te slaan, of met bommen te bestoken - vaak met als voorwendsel de agressie van de ander te beteugelen. Voor economische agressie en uitbuiting bestaat in het geheel geen zekering, zodat met regelmaat de stoppen doorslaan. Agressie als vorm van intimidatie op elk niveau heeft altijd een rol gespeeld en speelt zonder enige werkelijke restrictie nog steeds een rol. De machthebbers gieten ons er de oren en ogen mee vol. Dagelijks

krijgen we een portie agressie over ons heen in de nieuwsrubrieken, met als tweeledig doel de kijkers naar de televisie af te stompen om hen alvast klaar te maken als slaaf van het gewelddadige en ons te intimideren in een positie van onderwerping aan de machthebbers. We krijgen er geen genoeg van, want voor onze informatie kijken we naar het journaal en daarna naar de nog veel explicietere fictie van het geweld in televisieseries en films, of naar de ellende van een medemens in soaps en 'reality' series. Kortom, de mens wordt niet voorgehouden hoe om te gaan met zijn neiging tot agressie, de mens wordt voorgesorteerd zijn agressie op de waakvlam te houden totdat het de leider uitkomt die volledig te laten ontbranden en het machtsgebied in vuur en vlam te zetten.

Agressie is maar één uitingsvorm van de chemicaliën die onwillekeurige invloeden op het lichaam hebben. Angst en agressie zijn de gevolgen van de chemische signalering die de mens in de evolutie hebben doen overleven. Agressie wordt vaak als kenmerkend gedrag aan mannen toegeschreven, maar de laatste inzichten wijzen erop dat vrouwen de capaciteit in even grote mate hebben. Vrouwen kanaliseren het veroorzakende hormoon slechts anders dan mannen - meer verborgen zeggen sommigen, hoewel dat laatste enigszins blijkt geeft van een moreel oordeel. De wetenschap op het gebied van de aanmaak en werking van hormonen, en de individuele en maatschappelijke implicaties ervan, is onderhevig aan zulke snelle veranderingen en groeiend inzicht, dat de lezer zich maar het best elders van de laatste stand van zaken op de hoogte kan stellen. Wat niet verandert is het gevolg voor het inzicht dat een mens in zichzelf kan hebben, niettegenstaande het gieren der hormonen. Met andere woorden, hoe om te gaan met angst en agressie is een zaak van persoonlijke ontwikkeling en daarna een maatschappelijke ontwikkeling. Wil een mens dicht bij zichzelf komen, de weg inslaan naar een diepere innerlijke ontwikkeling, dienen dierlijke aspecten te worden herkend. Niet zozeer om ze tegen te gaan of ze moreel te duiden, dat was de weg van de oude religies en filosofieën, als wel ze te herkennen als instrumenten die in materie nodig zijn, maar die geen betrekking hebben op waar het in de mens om gaat, de ziel. Zoals de hamer en de spijkers instrumenten voor de kracht van de timmerman zijn, terwijl het in wezen alleen gaat om de ziel van zijn meubelstuk. Uiteindelijk gaat het erom dat een mens niet gemanipuleerd kan worden, dat hij zijn zelfopvoeding er op moet richten dit te voorkomen. Van een ander kan je die opvoeding niet verwachten - misschien van je ouders

ook al zijn zij tot een bepaald moment in je leven een autoriteit. Wanneer je je in handen van een ander geeft ligt het misbruik op de loer. Het hoeft niet te gebeuren, maar het kan. Hoe verder weg die ander staat, hoe eerder het misbruik zich zal voordoen. Je niet kwetsbaar maken voor manipulatie, betekent niet dat je je maar beter kan afsluiten van alles en iedereen, integendeel. Iemand die niet kwetsbaar is kan zich juist open opstellen. Zelfonderzoek naar de elementen die het dier waarin je huist regeren en het verschil zoeken met wie jij los daarvan bent. Zelfonderzoek naar de talenten die jij hebt en het zoeken naar gronden waarop je die talenten uit kunt bouwen om hier te kunnen leven en de persoon, de ziel, die je bent hier vorm te geven. Een reis in je innerlijk naar de bron van dat al. Het zijn de bestanddelen van een gelukkig leven. De verstoring daarvan komt vrijwel altijd van buitenaf door mensen die niet willen dat je doet wat jij wilt, maar die willen dat je doet wat zij willen. Menig huwelijk is op basis van dit mechanisme gestrand, menige oorlog is op basis hiervan gevoerd.

De Oude Geest uit Afrika huist nog steeds in ons allemaal. Bijna tachtigduizend jaar geleden verlieten onze voorouders Afrika en koloniseerden de wereld. De angst en agressie regeerden hen toen en regeert ons nog steeds. Nog steeds worden we, al of niet subtiel, gemanipuleerd in doen wat de dorpsoudste wil. Nog steeds worden we vrijwel continu gestoord in het vinden van de ingang naar binnen in onszelf -deze verstoring noem ik het Luciwher paradigma-, de versturende invloed die voorkomt dat je aan de innerlijke reis begint. Wie die innerlijke reis begint wordt vaak gebrek aan gemeenschapszin verweten, terwijl de enige gemeenschap die geen angst en agressie meer kent juist voortkomt uit de innerlijke reis. Stel je open op, maar niet kwetsbaar. Zorg er aanhoudend voor dat je jezelf opvoedt, want niemand anders doet het voor je.

De gevangene bevrijd

Gevangenen zijn we als de gegijzelden van onze eigen angsten. We zijn onze eigen cipers - in opdracht van de machthebber. Het lijkt een verhaal over "gloom and doom". Dat is het niet. Er bestaat geen strenge God, er bestaat geen bedreigende duivel, er bestaat geen hel en de hemel zoals die ons wordt voorgespiegeld ook al niet. De hemel -het Nirwana of de eeuwige jachtvelden, het Elysium of het Walhalla- verdienen je volgens de ouden als je in het leven je hebt gedragen zoals de wijze

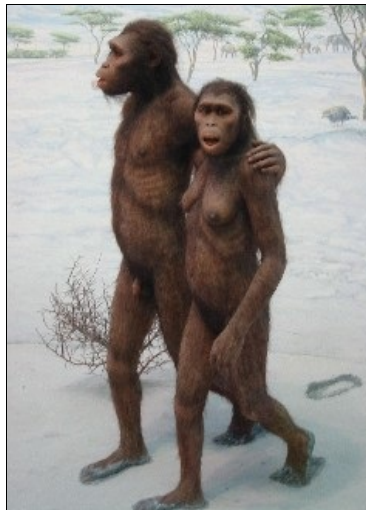
autoriteit het heeft voorgeschreven. En anders, helaas, u wordt vernietigd of op zijn minst een eeuwigheid geroosterd. Wie dit gelooft, gelooft ook dat Sinterklaas bestaat. Sterker, als dit echt de God is die ons heeft gecreëerd, dan weet ik het nog zo net niet of ik in die eeuwigheid wil bestaan. Dit is een calculerende God die inspeelt op onze emoties als dier, een hiërarchische God die appelleert aan de Oude Geest die ons allen nog steeds domineert, die wij nog steeds niet hebben overkomen. Dit is de God die alleen maar Luciwher kan zijn, het symbool voor het cerebrale, de staalharde messcherpe luciditeit, de nietsontziende rede die geen Liefde kent, wiens vaandel het Licht is. Hij is Luciwher, een symbool, een personificatie, een abstract idee, een concreet aanwezige entiteit - je mag het zelf bepalen, misschien wel dezen allemaal. Ga jezelf na, want hij zit in je en je komt van hem. Hij weerhoudt je je innerlijke weg op te gaan -het Luciwher paradigma³⁾- om het alternatief voor zijn heerschappij te vinden. Hij weerhoudt je, je laat je weerhouden de Liefde te ontdekken die in je huist. Want als je eenmaal jezelf hebt kunnen herkennen apart van het dier dat je bent en je op de innerlijke weg bent, dan heeft Luciwher geen macht meer over je - hij probeert alles om dat te voorkomen, zoals een verslaafde uit peuken in de asbak nog een laatste sigaret probeert te rollen. Als een junkie zal hij je bedriegen om aan een shot dopamine te komen, je denken en je emoties sturend.

De emoties van het dier zijn anders dan de gevoelens van de ziel. De ziel weet wat hem ontbeert, de Liefde. De hele dag staat de radio schetterend aan met emoties en 's avonds de tv. Zet alles zachter of uit, laat de buitenwereld even buiten. Doorbreek het Luciwher paradigma en ontdek je eigen gevoelens. Ze geven toegang tot de innerlijke weg waar datgene voor je klaarligt waar ieder mens naar hunkert, de Liefde. Dan is het tijd om de Liefde en het Licht te herenigen. Dat zal je lukken als je dat in Warmte doet en Schoonheid. Ieder mens heeft daarin zijn eigen mix, die je ook zelf moet ontdekken. Neem dan een nieuwe positie in de wereld in, jouw positie. Bepaal wat je van de wereld nodig hebt en wat je aan de wereld wilt geven, in harmonie.

Dit, mijn kinderen, is wat ik je wil geven. Ik heb je het leven gegeven en vraag jullie daarmee te doen wat in je hart ligt, daar goed over na te denken, om vervolgens het volgens jou enig juiste te doen.

Noten bij "Aanvang, De cirkel begint"

1) Mogelijk is deze gemeenschappelijke voorouder "Orrorin tugenensis", zes miljoen jaar oud, of "Sahelanthropus tchadensis", zeven miljoen jaar oud. "Ardipithecus raminus" is 4,4 miljoen jaar oud.

Australopithecus laetoliafar (Lucy)
3,2 miljoen jaar oud

2) "Ten eerste, ongeveer 95 procent van het humaan genoom kan direct gealigneerd worden met overeenkomstige regio's in het chimpansee-genoom. De overige vijf procent bestaat uit zogeheten indels, DNA-segmenten die bij de mens, maar niet bij de chimpansee (of omgekeerd) ingevoegd zijn (insertie) dan wel verwijderd (deletie). Ten tweede, de gealigneerde regio's zijn gemiddeld 98,8 procent identiek. Ten derde, indien de vergelijking zich beperkt tot de zogeheten coderende regio's van het genoom, loopt de gelijke identiteit tussen mens en chimpansee zelfs op tot 99,4 procent. De coderende regio's bevatten de genetische informatie voor de eiwitten. Concreet bepalen zij welke aminozuren in een eiwit voorkomen en in welke volgorde. Deze 99,4 procent genetische identiteit correspondeert met ongeveer 99 procent identiteit op eiwitniveau. Aangezien eiwitten de structuur en functie van cellen en organen bepalen, en bij extensie van het hele organisme, luidt de conclusie dat mens en chimpansee uit nagenoeg identieke bouwstenen zijn opgebouwd."

Citaat uit een boekbespreking van Jan Eggermont, hoogleraar fysiologie verbonden aan de Faculteit Geneeskunde van de Katholieke Universiteit Leuven. De door Eggermont besproken boeken:

* "Implications of Natural Selection in shaping 99.4% nonsynonymous DNA Identity - between Humans and Chimpanzees: enlarging Genus Homo", door D. E. Wildman, M. Uddin, G. Liu, L.I. Grossman en M. Goodman. In: Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America. 2003, nr. 100, pag. 7181-7188.

* What it means to be 98% Chimpanzee: Apes, People, and their Genes door Jonathan Marks. Berkeley CA: University of California Press 2003.

3) Wat het Luciwher paradigma precies is, staat verspreid door de boeken van "de Sleutel". Het is gemakkelijk op te sporen door 'Index & Referenties' op de site te gebruiken. Ook staat een korte weergave in een van de bijlagen van "De Erfgenamen van de Veda's" in Boek 5. Een apart hoofdstuk is gewijd aan dit

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

begrip in het vierde gesprek in "Verhandelingen bij de vuurplaats", een onderdeel van Boek 3.

De opwinding van het najagen

De Grote Satan
of de mondiale dominantie van de nieuwste religie

Enki⁴⁾ de Grote Satan en God van de Afgrond, 2^e millennium vce, Mesopotamië

De pot en de ketel

De Grote Satan, de Shaytân-e Bozorg, de Verenigde Staten van Amerika. Het is inderdaad treffend, dat waar dan ook men in de wereld reist, men is altijd gastvrij zodra het duidelijk is dat je geen Amerikaan bent. Velen die onderweg zijn dragen daarom een vlag van hun land van herkomst op hun rugzak, op hun koffers, of wat dan ook. Dit is eigenlijk tegengesteld aan wat je zou verwachten. In Europa zijn de mensen opgevoed in de wetenschap dat zij zonder de Amerikanen nog steeds onder het juk van de Nazi's zouden leven, of misschien de Sovjets. En inderdaad, vele Amerikaanse soldaten hebben hun leven gegeven om de Nazi's te verslaan. Het vrije westen had zonder de Amerikanen niet bestaan, zeg ik zonder spottende of relativiserende ondertoon. In de bevrijding van Europa zal voor de leidinggevendenden van de nieuwe wereld ook een andere agenda hebben meegespeeld, een lijstje met commerciële doelen, ik wil het graag geloven. De jongens die hun leven hebben gegeven voor een hoger ideëel doel, hebben dat ook gedaan om handelsbelangen veilig te stellen -ook al waren zij zich dat waarschijnlijk niet bewust-. De Marshallhulp na de oorlog moest Europa weer op de been helpen en in staat stellen Amerikaanse producten te kopen. Het

ging om het grote geld, maar het komt zo kleinmenselijk over, zo triviaal, zo louter gericht op kleinburgerlijke belangen. Machtspolitieke doelen speelden voor de Amerikanen ook een belangrijke rol, want een Europa geheel binnen de invloedssfeer van de Sovjets was hen een gruwel. Aan de andere zijde van het dubbelcontinent Eurazië en voor de Amerikanen aan de overzijde van de Pacifische rand waren de Japanners nog net iets slaafser onderhorig aan hun leider dan de Duitsers en daardoor hardnekkiger. Een invasie zoals in Normandië zou weinig zin hebben, zeggen de geschiedenisboekjes. De angst voor een al vrijwel verslagen tegenstander was niet echt groot meer, maar de wraakzuchtige agressie des te meer. Voor de agressie van de Japanners werd wraak genomen zoals het de gewoonte toen was door een waarlijk mens, president Truman, en er werden boven Japan twee atoombommen tot ontploffing gebracht. Zowel Duitsland als Japan zijn naast de V.S. nu stuwende krachten geworden in de wereldeconomie.

Het heeft iets weg van een jongetje dat op het schoolplein een veel grotere schoolgenoot uitscheldt. Tegelijk is het ophitsen van de bevolking door de tegenstander de Grote Satan te noemen geen publiek vertoon van vergevorderde intellectuele capaciteiten. De Iraanse geestelijkheid zal misschien inderdaad werkelijk vinden dat het hedonistische Amerika de verpersoonlijking is van Satans idealen. De woorden en de daden van de bebaarde aanhangers van de Islam maken door hun gedrag echter vooral ook duidelijk dat zij angstig zijn en angstige mensen worden uiteindelijk altijd agressief - waarschijnlijk onder het voorwendsel -zoals dat altijd het geval is- dat zij hun religieuze en politiekterritoriale belangen moeten verdedigen.

Angst en agressie vormen een continue drijfveer voor het menselijk gedrag, worden tot een continue drijfveer gemaakt door machthebbers. Iets waar de gewone Amerikaan en de doorsnee Iraniër liever niets van doen mee hadden gehad. De doordeweekse Amerikaan geeft de indruk een open en gastvrij mens en van Iraniërs weet ik dat het doorgaans open en gastvrije mensen zijn. Zij krijgen allen hun angsten ook maar aangepreut door hun leiders -die zij hebben verkozen en dus vertrouwen- en mensen die zich angst aan laten praten volgen het liefst die leiders. De Iraniërs willen niet gebombardeerd worden door de Amerikanen, of hun handlangers de Israëliërs, en de Amerikanen zijn bang voor een kernmogendheid die zij niet onder controle hebben en waarmee, zoals met de Russen, niet te onderhandelen valt.

De Iraanse machthebbers verwijten de Verenigde Staten imperialistisch gedrag, ook ter ondersteuning van het zionisme, terwijl de Amerikaanse autoriteiten Iran verwijten een expansionistische politiek te voeren door terreurnetwerken in de regio te ondersteunen en doordat zij een atoomprogramma hebben dat zich niet laat controleren. De pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet. In de internationale politiek gaat het al eeuwen en eeuwen zo en het lijkt alsof ondertussen niemand iets heeft bijgeleerd. Dat Amerika na de Tweede Wereldoorlog bij bijna alle conflicten op de wereld betrokken is geweest, van Korea via Vietnam tot en met de Golfoorlogen, betekent niet dat hier nu met de beschuldigende vinger naar Amerika wordt gewezen. Het betekent wel dat Amerika overal ter wereld zijn belangen heeft en dat het militair industrieel complex, ooit zo benoemd door de Amerikaanse president Eisenhower, gigantische sommen verdient aan de wapenwedloop. Het antwoord daarop is niet het antwoord dat Iran geeft. Iran probeert de Grote Satan te bestrijden met middelen die de Grote Satan zelf gebruikt. Dat kan niet anders dan fataal aflopen en de gewone anders gastvrije Amerikaan of Iraniër wordt in het pak gehesen en naar het front gestuurd, volgepropt met ideologische wartaal.

Waarom heeft iedereen toch zo'n hekel aan Amerikanen? Vaak hoor ik zeggen, dat dit is omdat Amerikanen de hele wereld als hun persoonlijke speeltuin zien, met weinig of geen egards voor plaatselijke gevoeligheden en gebruiken. Maar meest waarschijnlijk, omdat iedereen die iets aan hen te danken heeft hen in essentie ook haat. Het ligt niet in de menselijke natuur dankbaar te blijven wanneer de altruïstische gever er een eigen agenda op blijkt na te houden die vooral in het voordeel van de gever is. Zo altruïstisch bleek de gever inderdaad niet, toen die zich uiteindelijk bloot gaf en in de nieuwsmicrofonen riep, "Wie niet voor ons is, is tegen ons"⁵⁾. Opnieuw angst en agressie. Amerika is een land met een -ooit- grote technische voorsprong en een culturele verspreiding zonder precedent, ook al wordt die cultuur niet echt als "high brow" beschouwd en slaat die cultuur meestal niet aan dan bij de minder geschoolden⁶⁾. Bovendien werd iedere dollar hulp dubbel en dwars terug gehaald, in een vorm die nog het meest lijkt op gedwongen winkelnering - waardoor de bevrijde gebieden in de realiteit een soort wingewesten werden. De enigen die echt kunnen concurreren met de V.S. worden door de Amerikanen al of niet heimelijk als vijand beschouwd, zoals Rusland met zijn gigantische energievoorraad en China met een groter en

-nog wel- goedkoper productieapparaat. De kracht en macht van de Amerikanen doen denken aan die van het Romeinse Rijk dat over zijn hoogtepunt heen begon te raken. Ondanks dat de Romeinen de overheersers waren, was er zoveel aantrekkelijks aan het nieuwe. Toen het nieuwe grotendeels was geabsorbeerd, en ten dele verworpen, bleef alleen de overheersing over. Een onverhoedse plundering van Rome heeft al plaatsgevonden -9/11- en Satan heeft het water getest. De Grote Satan is iedereen die de ander dwingt. De ware mens, "the tru-man", die atoombommen gooit om 'vrede' af te dwingen, de jihadist die zich uit wraak in een wolkenkrabber boort. De wijze die je dwingt de andere wang toe te keren, de zieke geest die je daarna tegen de grond mept. De leraar -die deze eretitel niet waar maakt- die je strafwerk geeft voor een geestige opmerking, je buurman die zich niet realiseert dat jij alleen de bonkende bassen van zijn muziek hoort.

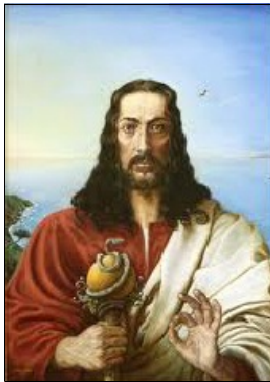

De onverhoedse 'plundering' van New York

De echo van de doden

Mijn grootouders zijn reeds lang overleden en mijn ouders ook. Verder dan hen gaan mijn persoonlijke herinneringen niet - ik heb nog wel een foto van mijn overgrootvader. Toch laten wij ons regeren door waarden en normen die ook lang voor hun overgrootouders, duizenden jaren geleden zijn geformuleerd. Dat kan mogelijk betekenen dat deze waarden en normen, omdat ze oud en gewaardeerd zijn, universele geldigheid hebben. Er zijn er inderdaad een paar op te noemen die universeel geldig zijn, of in ieder geval van alle tijden zijn. De belangrijkste lijkt die te zijn, die je zegt een ander net zo te behandelen als je graag zelf behandeld wilt worden. In de culturen op deze aarde komt deze norm in allerlei varianten voor en zijn er specifieke uitbreidingen aan gegeven. Er is geen probleem met deze stelregels zelf, het probleem zit hem in de uitleg en het gebruik ervan en vooral in wie die uitleg geeft. Ik stel mij voor hoe de drie generaties uit een familie na het eten bij elkaar zitten - misschien ter gelegenheid van een verjaardag

van iemand. De afwas is klaar, de spullen zijn opgeruimd en de thee of koffie staat op tafel met misschien een drankje erbij. Het gesprek gaat over een bericht uit de krant, een onderwerp dat op de televisie was of iets wat iemand heeft meegemaakt. Hoewel waarden en normen van generatie op generatie zijn doorgegeven, verschillen de generaties in hun visie op de het besproken onderwerp. De grootouders zijn geneigd de voorrang te geven aan traditie, terwijl de ouders meer de realiteit als leidraad nemen en pragmatisch redeneren en de jongsten de durf propageren iets nieuws te proberen. De oudsten krijgen bijna altijd de overhand, want de mens is een in wezen behoudend schepsel. De jongsten denken misschien, ik wacht mijn tijd wel af. Maar de ouders worden ooit de grootouders en de jongeren de ouders. Wie het overwicht krijgt is dus een kwestie van gewoonte en gezag.

Zarathoestra

Mozes

K'ung-fu-tzu

Binnen het bestek van een paar honderd jaar, zo tussen 1400 en 500 jaar vce, is de kern van ons waarden en normen systeem bepaald door wijzen als Zarathoestra⁷⁾, Mozes⁸⁾ en K'ung-fu-tzu⁹⁾. Zarathoestra was een exponent van de Euraziatische cultuur¹⁰⁾ die van grote invloed is geweest op het Hindoeïsme, door de zichzelf Arisch noemde stammen, en die via Zarathoestra ook invloed heeft gehad op de culturen van het Midden Oosten en daarmee op Mozes. Mozes had nog een tweede inspiratiebron, de Egyptische cultuur en met name de geschriften van farao Akhnaton, die soms de allereerste monotheïst wordt genoemd en soms de ketter-koning, soms wat vriendelijker de rebelse farao. Confucius, K'ung-fu-tzu, heeft in ieder geval een deel van zijn wijsheid gevonden op dezelfde Euraziatische steppen als Zarathoestra, hoewel er geen onderzoek bekend is dat hier onafhankelijk bevestiging van geeft. Wel is

duidelijk dat allen de gouden regel hanteerden, "behandel een ander zoals je graag zelf behandeld wilt worden"⁽¹⁾. Het is een gouden regel, omdat dit aforisme niet onderhevig lijkt aan interpretatie. In elke tijd en in elke cultuur kan deze gedragsregel hetzelfde luiden en is de uitwerking op mensen dezelfde. Het zou ook prachtig zijn als iedereen zich er aan hield. Dat is precies het tweede probleem met regels. Een regel werkt pas echt wanneer iedereen er van overtuigd is dat hij zal werken. Wanneer iemand al grotelijk benadeeld is of zich zo voelt, dan is het onrealistisch van die persoon te verlangen de gouden regel in de praktijk te brengen. Vaak wordt dan vervolgens een beroep gedaan op vergevingsgezindheid, maar onderhuids wekt dat eerder frustratie op. De benadeelde voelt dat zijn nadeel niet erkend wordt en er ontstaat een vorm van stil gehouden agressie die indien niet geventileerd van het slachtoffer nog meer slachtoffer zal maken; ziek. Het adagium de andere wang toe te keren werkt alleen prima voor de autoriteiten die de massa rustig wil houden. Op individueel niveau wordt de agressie alleen weggenomen wanneer men voor onrecht wordt gecompenseerd. Op die manier kan de andere wang wel toegekeerd worden, in de zin van het afspreken van verdere non-agressie. Hier is het derde probleem met regels zichtbaar geworden. Bij overtreding van de regels moet er in de oude opvattingen een partij zijn die de regel sanctioneert, die bestraft indien dat nodig is.

De echo van de doden bepaalt nog steeds de inhoud van ons doen en laten. In de loop der tijd hebben zich daar nog meer doden bijgevoegd. Na Mozes kwam Jezus en na hem Mohammed. Na de religie van Brahma, Vishnu en Sjiva kwam Siddhartha Gautama die een min of meer non-religieuze religie tot stand bracht, het Boeddhisme. K'ung-fu-tzu is een lange tijd in de ban gedaan, maar werd uiteindelijk toch weer toegepast. Kortom, de pogingen om de oudste doden aan een modernere tijd aan te passen hebben alleen maar kortstondig geholpen. Ook nu lopen de kerken, tempels en moskeeën weer leeg. Er zijn nog mensen, vooral ouderen, die uit traditie het geloof der vaders blijven aanhangen. Heel wat jongeren worden iedere keer weer ouder en worden het systeem ingezogen, wat ze uit lijfsbehoud meer gezagsgetrouw maakt en bereid zich aan te passen aan wat de gewoonte is. De modernste mens laat zich echter niet meer toespreken door een gezaghebbende voorman in een bepaalde religie. De aller modernste mens laat zich liever toespreken door de religie die hij zelf in huis heeft gehaald, het wonder der techniek. Een goed ogende dame, perfect gemaquilleerd en misschien wel digitaal opgewaardeerd. Een strak in het pak zittende meneer die met een mooi

resonerende bariton alweer een waarheid verkondigt. Opnieuw vorm gegeven zijn het nog steeds de doden die tot ons spreken. De Grote Satan heeft zichzelf opnieuw uitgevonden en houdt je bezig met tijdelijkheid.

Welkom bij de machinaties

Wie de mensheid zo beziet kan niet optimistisch zijn voor de toekomst, als de mens blijft doorgaan op de gekozen weg. De Grote Satan huist in Amerika evenzogoed als elders. De Grote Satan vindt zijn religie telkens weer opnieuw uit en past hem aan de tijdgeest aan. Hij stelt de regels en kiest wie die regels bij de mensheid naar binnen brengt, hoe zijn regels moeten worden geïnterpreteerd, hoe men zich aan de regels moet houden en de ellende die je ten deel valt wanneer je je niet aan de regels houdt. De gouden regels vormen het paradigma van de het oude denken. Zou de gouden regel misschien nog het best verwoord kunnen worden als, heb elkaar lief, het Christendom weet dit uitgangspunt te verwringen tot een dreigement. Je mag niet oordelen opdat je zelf niet geoordeeld wordt. Voor een Moslim ben je pas een goed mens als je een gelovig mens bent. Voor Joden is de gouden regel een moreel onderwerp, wat het derhalve toch tot een kwestie van interpretatie maakt. De Boeddha is niet eenduidig, men zou zelfs onduidelijk kunnen zeggen. Confucius ziet de mens als onderdeel van de staat. Zarathoestra, de oorspronkelijke bedenker van de duivel, het slechte, ziet het puur goede als het enige waar een mens aan moet beantwoorden, want immers zo schaadt men elkaar niet. Het zijn de doden die hier tot ons spreken in hun waardige opvolgers in het heden. Zij die bla, bla zeggen en je het nieuwste en mooiste verkopen om je tevreden te houden. Het is tot nu toe de beste religie, want hij verspreidt zich razendsnel over de gehele wereld. Het consumentisme is hard op weg de dominante wereldgodsdienst te worden. Waarom is het een godsdienst? Omdat de mens nog steeds voor iets in aanbidding ligt en de autoriteit gelooft. Bovendien geeft de zogeheten gouden regel meer dan genoeg ruimte aan de kwaadwillenden, of beter geformuleerd, de zieken van geest. Want wie hen de andere wang toekeert, krijgt opnieuw een dreun en zij rollen vervolgens de portemonnees van hen die "down and out" zijn. De oude manier van denken, de echo van de stemmen der doden, de vertegenwoordiger van de Oude Geest op aarde. In de rest van dit boek wordt dit het Luciwher paradigma genoemd. Het is het model waarbinnen de mens ontmoedigd wordt zelf na te denken en aangemoedigd wordt

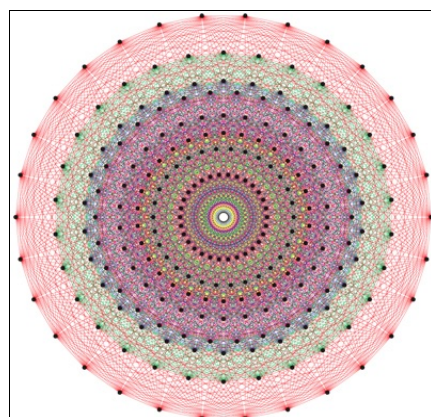
naar de autoriteit te luisteren. Die autoriteit kan iedereen zijn die een mens als zodanig erkent. Van God tot de commentator op televisie. Dit model, dit paradigma, is altijd actief en werkt op iedereen in, ook op de mens die zich er aan zou willen onttrekken. Luciwher, omdat hij in dit boek wordt aangemerkt als de opperheer van de mensheid - als metafoor als je dat wenst. Niet als het kwade, want dit boek laat zien dat het goede en het kwade, het zwart wit denken, niet bestaan. De mens weet uit ervaring dat het leven uit honderden schakeringen grijs bestaat met af en toe wat kleur. Luciwher is het extract uit alle mensen en het extract in alle mensen, de ziel van de mens, de essentie van de mensheid. Om die reden -om reden van autoriteit en onderdrukking- is godsdienst, of welke in hiërarchie verpakte filosofie dan ook, gelijk aan het Luciwher paradigma. Wie durft, kan daarom elke religie satanisch noemen. Ook al hang je geen enkele godsdienst aan, ook al ben je zelfs een verklaard atheïst, je bent bewust of onbewust een lijfeigene van het Luciwher paradigma. Welkom bij de machinaties.

Het gezonde verstand

Nu is het ook niet zo dat de mensheid als verloren moet worden beschouwd. Dit is geen boek over doemdenken en tragiek - kijkend in de toekomst is daar geen enkele aanleiding voor. In het dagelijks leven valt de mens behoorlijk mee. Als je om je heen kijkt, zie je mensen die misschien wel wat minder langs elkaar heen zouden kunnen leven, maar hulpvaardigheid en altruïsme is de mens niet vreemd. Hierom dan weer concluderen dat de mens in essentie goed is, is echter als het missen van een pointe, alsof je op de bus staat te wachten terwijl er een staking is. Goed en slecht zijn onwerkbare echo's van de doden. Wat slecht genoemd wordt is niets anders dan gedrag dat voortkomt uit frustratie, uit de emotie te menen onrecht te zijn aangedaan. Meng die emotie met agressie en de ziekte is geboren. Dit is geen inzicht dat voortkomt uit een diepe psychoanalyse, maar een observatie met het gezonde verstand. Het goede bestaat al helemaal niet - alles is, zonder daar een oordeel aan te hangen. Wanneer de Röntgenstraal die uit een van de magnetische polen van een neutronenster straalt in een flits het leven op aarde zou verwoesten, dan kan dat niet slecht genoemd worden - het is. Wanneer een wild beest een schattig lammetje doodt om zijn honger te stillen, dan is het wilde beest niet slecht - het is. Het is de mens gegeven de noodzaak van zijn agressie en vernietigingsdrang te overdenken. Niet

omdat die slecht is, maar omdat wij ook zonder kunnen. Het is veel nuttiger de gouden regel -die verbogen en overtreden kan worden- te vervangen door de aanmoediging tot zelfeducatie. De gouden regel kan leiden tot horigheid. Zelfeducatie maakt een persoon weerbaar tegen zijn eigen dierlijke instincten en via zijn ontwikkeling op de innerlijke weg leidt dat tot een harmonieuzere maatschappij. Er is geen juridisch systeem meer nodig om te oordelen en te veroordelen, er is alleen dan alleen nog een netwerk van vreedstichters nodig om in geval van conflicten de weg terug naar compensatie en balans te vinden.

Het Luciwher paradigma legt de hegemonie bij de soeverein, terwijl de soevereiniteit van het individu daar ver boven gaat. De Oude Geest, die nog steeds in de echo van de doden is te horen, liet ons geloven in het bestaan van de ene waarheid die de mens wordt onderwezen door een wijze.

E8 -een samenhangend 248-dimensionaal symmetrisch object- als mogelijke sleutel tot de theorie van alles. Google: Garrett Lisi.

Ook de wiskundige of de natuurkundige "theorie van alles" klinkt fabuleus interessant, maar daarachter ligt weer iets wat we nog niet kennen. De ene waarheid bestaat, maar de mens is te beperkt om die te kennen¹²⁾. Zelfs de meest wijze wijzen weten die ene waarheid niet, ook niet in de verborgen of geheime kennis. Er wordt inderdaad kennis verborgen gehouden, maar dat is eerder om de autoriteit van de wijze te waarborgen, dan om een andere reden. Kennis is vrij en iedereen kan die kennen. Een van de

laatste beweringen van de autoriteit is dat ieder mens zijn eigen waarheid heeft. Wie die bewering gelooft isoleert zich van alle andere mensen. De ene gehele waarheid is weliswaar niet kenbaar voor een mens, maar wel heeft elk mens zijn persoonlijk aandeel in die ene waarheid. Zo is de mens niet geïsoleerd van zijn medemensen, want zoals de ene liefde verbindt de ene waarheid ons allemaal.

De Grote Satan heeft ons het consumentisme gegeven, de nieuwste en nu mondiale religie. Wat doe je er tegen? Nogmaals, wie op de barricaden gaat staan en het veroordeelt, roept alleen weerzin en agressie op. Een leuk ludiek popconcert met zangers en zangeressen die hun protestliederen zingen, het is prachtig maar het lost niets op. Op zijn

best wordt er dan een wij-gevoel gecreëerd waarbinnen frustraties geventileerd kunnen worden. Een niet erkende frustratie die opnieuw angst produceert, angst voor de gemene wereld, en agressie, wij tegen de rest. In de twintigste eeuw was er een slogan die vrij bekend is geworden: "Stel er is oorlog en niemand gaat er naar toe". Ze gingen echter wel, ze lieten zich dwingen, in drommen en veel kwamen in een plastic zak terug. De enige plek op aarde waar een mens niet tot iets gedwongen kan worden, waar hij zich dus aan het Luciwher paradigma kan onttrekken, is in zijn hoofd. In zijn hoofd en in zijn hart.

Educatie en eruditie

Er is maar een manier om te ontsnappen aan de leiding, die God wordt genoemd, de president, of je baas, en dat is vrij worden. Hoe doe je dat? De meest onproductieve manier die nooit lang stand houdt is op de barricade stappen en alle bazen vervloeken. Zoiets is een daad van agressie en wekt agressie op bij degene die wordt aangesproken. De eerste stap naar de vrijheid in je hoofd en in je geest, je hart, wordt gezet wanneer je begint jezelf op te voeden - vaak komt dat neer op heropvoeden. Opvoeden in de ruimste zin. Ga terug naar school, of beter, school jezelf. Als je je baan niet kunt opzeggen, ga naar avondschoon of koop of leen anders de boeken die binnen een bepaalde opleiding worden gebruikt. Zorg dat je een scholingsvorm kiest waarbij je zo weinig mogelijk hebt te maken met leraren - goede leraren zijn uiterst dun gezaaid. Ga boeken vreten, of lees en kijk je suf op het net. Neem de verantwoordelijkheid voor je ontwikkeling op je eigen schouders en laat je niet meer volstoppen met de rotzooi van een ander. Zeg nooit "had ik maar", dus heb nooit spijt, en begin met "ik ga dat nu doen".

Wat is het beste dat je kunt lezen? Dat bepaal je zelf. Gewoon ergens beginnen. Het is net als met het opruimen van je huis, gewoon ergens beginnen en op gegeven moment zie je de resultaten komen en ontdek je de grote lijn. De een begint met een boek over de werking van de verbrandingsmotor, de ander leest een bloemlezing over de filosofen en weer een ander waagt zich aan literatuur. Het is maar net waar je eerste belangstelling ligt. Heel avontuurlijk is het om, als je nog geen keuze kunt maken, een goed gesorteerde boekenwinkel binnen te gaan en doelloos rond te lopen. Kijk naar de kaften, lees eens een achterkant, blader door het boek en lees de inhoudsopgave. Proef de sfeer die op je afkomt. Dit kan natuurlijk ook in een bibliotheek, ook de grootste

bibliotheek ooit, het internet. Of loop een museum binnen op je vrije dag. Bekijk oude mummies of 17^e eeuwse schilderijen. Of bewonder de techniek in een gespecialiseerd museum. Doe bij het zetten van je eerste stap vooral niets wat anderen van je verlangen. Zet de televisie uit en trek de pluggen van je muzikspeler uit je oren. Doe wat je zelf wilt en niet wat een ander je hapklaar voorschotelt. In dat laatste zit echt het geheim, doe niets wat een ander je hapklaar voorschotelt.

De eerste stap is het moeilijkst, want je moet breken met gewoonten. Moe uit je werk voor de televisie hangen. Niets mis mee, als je ook een moment inbouwt tussen die vorm van ontspanning -is het dat echt?- en het moment dat je gaat slapen. Als je wilt ontspannen, ontspan dan echt en laat je niet vol gieten met alcohol en de narigheid van de dag. Blijf geïnformeerd, maar raak niet verslaafd aan je ellende of die van een ander, laat je niet bang maken dat het jou misschien ook kan overkomen. Angst is een povere raadgever. Doe de eerste stap en je zult merken dat de tweede stap een stuk eenvoudiger gaat. Wat is die tweede stap? Dat bepaal je zelf. Creëer je eigen wereld, maar onthecht je niet van de buitenwereld - sluit de wereld niet buiten, want dan creëer je je eigen gevangenis. Hou je op de hoogte van alles in de wereld, maar laat het niet bepalen wat je doet. Bestudeer dit advies en vorm het naar je eigen persoonlijkheid, naar wie je bent. Hoe meer stappen je hebt gezet, hoe meer je zal weten wie je bent, los van wie je in de samenleving bent en los van wat anderen zeggen over wie jij bent. Zolang jij jezelf niet kent, kent niemand je en kan niemand je kennen. Realiseer je dat je alleen bent geboren, dat je alleen leeft en dat je alleen zal sterven, zonder dat dit verder iets met eenzaamheid of triestheid heeft te maken. Zorg ervoor dat jij zelf je meest vertrouwde vriend bent. Het juiste gezelschap zal dit begrijpen.

De een zal zijn stappen vorm geven in een hobby en kan daarin ver gaan. De ander zal ver gaan los van een specifiek onderwerp, maar met evenveel genoegen. Het gaat er om dat je een eigen koninkrijk maakt dat je zelf hebt vorm gegeven. Een koninkrijk zonder grenzen, zodat je je niet isoleert en je open blijft staan voor wie in jou geïnteresseerd raakt. Niemand kan in je geïnteresseerd raken als je je binnen je koninkrijk opsluit. Dat zullen er aanvankelijk weinigen zijn, misschien nooit meer dan een handvol - dan heb je al veel bereikt. Het gaat er om dat je jezelf in een situatie brengt waarin je nooit meer de speelbal bent van wat anderen je wijs willen maken. Want je zult zien dat het bereiken van je eigen onafhankelijkheid in je eigen koninkrijk ook betekent dat je soeverein bent. Wie soeverein in het leven staat, laat zich niet meer gek

maken met bla, bla, koop dit, want dan pas word je gelukkig. Tetteretet, de vijand heeft een aanslag gepleegd en dat moet worden gewroken. Luister niet meer naar de flauwekul van het moeten. Angst ken je nog steeds, want dat is de aard van het beestje. Van agressie weet je dat het ook onbedoeld kan escaleren en dat het zich tegen je kan keren. Zorg dat je stabiel bent in je eigen situatie en je zult een factor van geluk worden in het leven van een ander.

Wie dat wil kan dit alles bereiken door zijn baan op te zeggen, zijn bezittingen weg te geven en in een hutje op de hei te gaan wonen. Als je dat zelf echt wilt, moet je het doen, maar noodzakelijk is het niet. Blijf gewoon dat doen wat je deed, daar is niets verkeerd aan - zelfs wanneer er op je werk wordt neergekeken. Je zult alleen wel merken dat met elke stap die je doet -wanneer je de innerlijke weg bewandelt, zoals het in de rest van dit boek heet-, je de wereld anders gaat zien. Hoe anders is moeilijk te zeggen. Wel kan gezegd worden dat mensen die de innerlijke weg bewandelen er bewuster naar streven te leven in harmonie met de wereld en de andere mensen. Wat die harmonie inhoudt is vervolgens aan jou om te bepalen. Onthoud daarbij dat niemand de waarheid in pacht heeft -geen geestelijke en geen politicus- en dat iedereen alleen zijn eigen deel van de waarheid kan zien. Niet, "iedereen heeft zijn eigen waarheid", want dat betekent dat je de grenzen van je koninkrijk dichtgooit, dat je jezelf isoleert en op een eiland bent gaan wonen. Wel, "iedereen heeft zijn persoonlijke aandeel in de waarheid", de universele waarheid die iedereen omvat. Dat laatste kun je opvatten als een filosofische uitspraak, maar ook als een natuurkundige waarheid - dat hangt af van je perspectief. Het is nu aan jou - hulp is onderweg.

Naschriften

I In de reacties op "De Grote Satan" komt de vraag naar voren of er in het artikel niet gewoon staat: "verbeter de wereld, begin bij jezelf". Inderdaad staat dat er, je kan het er althans in lezen. Op zich is er aan dit uitgangspunt niets verkeerd, ware het niet dat tegen wie dat wordt gezegd ook prooi is van het Luciwher paradigma. De uitspraak is immers een uitspraak gericht op het individu en past dus perfect in een verdeel en heers beleid. De verbeteraar wordt impliciet aangeraden zich in zijn eigen koninkrijkje terug te trekken. Vervolgens is de tegenstrever van het individu zo Kafkaiaans ongrijpbaar en gezichtsloos, dat het de verbeteraar nooit duidelijk zal worden wat hij dan moet verbeteren en

hoe dat vervolgens de wereld zal verbeteren. Als hij er al aan begint, bestaat er binnen de context van de isolerende Oude Geest zelfs het gevaar dat de verbeteraar gaat lijden aan navelstaarderij, wanneer die zich inderdaad op zichzelf terugtrekt. Behalve hopeloos idealisme kan men in het woord verbeteren ook het oordeel lezen dat het kennelijk nu niet zo goed met de verbeteraar gaat. Vaak onterecht en die miskennen levert frustratie en dus agressie bij de verbeteraar op. De uitspraak "verbeter de wereld, begin bij jezelf" wordt vaak gebruikt door mensen die zelf de moed al hebben opgegeven en met die uitspraak bedoelen aan te geven dat de verbeteraar volgens hen doet aan luchtfietserij - zit niet te zeuren, wordt er eigenlijk gezegd.

"De Grote Satan" is geschreven met de bedoeling mensen een handreiking te geven hoe hun levensangst te vormen tot iets dat geen agressie en frustraties voor hen zelf oplevert. De angst en onzekerheid zullen niet verdwijnen, maar wel hanteerbaar worden, terwijl de ongrijpbare en gezichtsloze machthebbers worden teruggebracht naar een plaats waar ze geen verdere angst kunnen genereren, vanwaar hun agressie geen verdere agressie zal genereren. De doorbreking derhalve van het Luciwher paradigma, de nullificatie van de Oude Geest en de geboorte van de Nieuwe Geest. Het wordt tijd voor die Nieuwe Geest, waarin de mens onafhankelijk is zonder in zijn eigen kringetje rond te tolleren en waarin de onafhankelijke Nieuwe Geest een bijdrage aan harmonie kan leveren. Niet dat mijn stuk een recept is voor hoe dat moet, maar wel voor hoe dat kan. Denk zelf na.

II Een andere reactie gaat over vrouwenemancipatie. Mijn uitlatingen gaan zelden over zaken die in bepaalde politieke hoek getrokken kunnen worden en als dat wel wordt gedaan is dat voor rekening van degene die reageert. Ik ben niet politiek neutraal, maar wil mij ook niet voor het karretje laten spannen van deze of gene. Met betrekking tot dit onderwerp wil ik een uitzondering maken. Afgezien van wat ik hier schrijf is het goed daarbij ook te lezen wat staat in "De Ziel in het Vlees" in het derde deel van boek twee. Hoewel er historische gronden zijn die verklaren waarom vrouwen worden achtergesteld door mannen, is zo'n verklaring geen rechtvaardiging, integendeel. Een hiërarchisch verschil tussen mensen is een uitwerking van de Oude Geest en wordt doorgegeven van generatie op generatie door de echo van de doden, zoals ik hierboven beschrijf. Een hiërarchisch verschil tussen mensen is nonsensicaal -en contraproductief voor elke harmonie- en daarmee is het verschil dat gemaakt wordt tussen mannen vrouwen even ridicuul. In een

harmonieuze samenleving moet ieder mens kunnen uitgaan van zijn eigen krachten en talenten, die zonder hinderingen vorm kunnen geven in een open omgeving. Iedereen die dat tegenwerkt beschouw ik als een zieke die verpleging verdient - verpleging die ik met alle medemenselijkheid en warmte die mogelijk is wil omgeven. En laat me daaraan onlosmakelijk toevoegen dat die ziekte niet een kwestie van opinie is. Subjectiviteit kan nooit een onderscheidend criterium zijn, want dan belanden we in een systeem met heropvoedingskampen. De ziekte waarop ik wijs beheerst mensen die zelf de dupe geworden zijn van de restricties van het leven en die daar zelf niet meer uit kunnen komen. Hoewel ik het me voor kan stellen dat vrouwen, of mensen in het algemeen, zich groeperen in belangengroepen, werkt dat uiteindelijk ook contraproductief. Zo'n groep kent zijn eigen dynamiek met leiders en volgers en een defensieve, soms zelfs offensieve, houding ten opzichte van de wereld buiten de eigen groep - het is een vorm van op de barricaden staan. Zo'n groep zie ik als een uitgelezen mogelijkheid om een bewustwording op gang te brengen, hopelijk ook om elkaar te ondersteunen, maar daar houdt het zo ongeveer mee op. Elke stap verder in de vorming van een subgroep zet vrouwen, of wie dan ook, vaster in het Luciwher paradigma. Er is niets mis met te rade gaan bij anderen, maar de beslissingsbevoegdheid hoe om te gaan met de werkelijkheid ligt uiteindelijk bij het individu, nooit bij de groep - dat zou het gehoorzamen aan de echo van de doden zijn. Je werkt met elkaar en voor elkaar, maar altijd vanuit het individu. Het individu, man of vrouw, is een onlosmakelijk deel van het geheel, een geheel dat bestaat bij de gratie van het individu. Met andere woorden, vrouwenemancipatie is een non-issue voor hen die vrij van geest zijn.

Addendum

Over het onderwerp de Verenigde Staten van Amerika heeft iedereen zo zijn ideeën. Sommigen lijken gefundeerd, sommigen lijken meer op een vooroordeel -de Verenigde Satan van Amerika-, maar alle zijn negatief. Er zijn alinea's vol te schrijven met zaken die ergerlijk zijn aan

Amerikanen en die hen bij vrijwel iedereen maken tot voorwerp van spot en anderszins een ongunstige recensie. Hun hypocrisie bijvoorbeeld, met aan de ene kant de grootste porno-industrie ter wereld en aparte steden voor gokpaleizen en wansmaak. Aan de andere kant de fanatieke godsdienstigheid die tevens van het Christendom een eendimensionale persiflage maakt. Het ene doen en de ogen sluiten voor het andere. Maar is het grootste deel der mensheid dan niet hypocriet? En dan de domheid die periodiek wel heel duidelijk aan de oppervlakte komt, wanneer je ziet hoe mensen in de doorzichtige en doortrapte leugens trappen van politici

Michael Moore,
Bowling for Columbine

die uit zijn op een lucratief baantje. Maar zijn politici overal ter wereld dan geen geraffineerde leugenaars? Het opvallende is dat je die doortraptheid duidelijker waarneemt bij politici uit een ander land dan bij die uit je eigen land, terwijl de onzen zeker zo gewiekst zijn. Of neem het wapenbezit in Amerika. Het onthult dat Amerika een land is met mensen met een gewelddadige instelling die daarom niet te vertrouwen zijn, zeker niet als je ziet wat voor onpure types het particuliere wapenbezit verdedigen. Maar zijn mensen over de gehele wereld dan niet allemaal potentieel gevaarlijke gekken die geen

vuurwapen nodig hebben om je om het leven te brengen? India is een land met de oudste godsdienst ter wereld -zo'n zesduizend jaar oud- en het land heeft meer wijzen voortgebracht dan de rest van de wereld bij elkaar. Mahatma Gandhi als voorstander van geweldloosheid is de meest recente. Toch worden in India niet minder moorden gepleegd dan elders, zeker als men bij dit quotum optelt dat er per jaar duizenden foeticides en infanticides worden gepleegd als blijkt dat de kleine een meisje is.

Amerika krijgt van mij de naam, het goudgerand derdewereldland vanwege de enorme rijkdom van weinigen en de soms schrijnende armoede bij de velen¹³⁾. Inderdaad, de preoccupatie met die vlag en alles wat Amerikaans is, lijkt op een idiotie en een echo van ideeën die de nazi's daarover promootten. Maar is het nationalisme hoe dan ook niet het gevolg van een historische dwaling? Het nationalisme van de staat is een politiek gevolg van de Amerikaanse- en de Franse Revolutie, waarbij een lappendeken aan belangen tot een geheel moest worden gesmeed. Een heel ander soort nationalisme dan het gevoel bij mensen die zich

cultureel verbonden voelen. Het nationalisme van de staat verraad ontzag voor autoriteit en mensen die zich laten sturen door autoriteit zijn niet te vertrouwen, ziek eigenlijk. Dit alles maakt Amerika en de Amerikanen echter niet tot de Grote Satan zelve, maar eerder tot het slachtoffer van de Grote Satan, of preciezer, tot de onderdaan van Lucifer, de onderdaan van het Luciwher paradigma¹⁴). Gezien al het bovenstaande, ondanks of dankzij alle irritaties en hun eigenaardigheden, zijn Amerikanen beter te karakteriseren als echte mensen, waarachtige mensen. Het was Tru-man, de ware mens, die de bom gooide op Hiroshima en Nagasaki. Amerika als dader en als slachtoffer, het verhaal van de mens. De triestheid en de heroïek van mensen die desperaat op zoek zijn naar een beetje liefde, een beetje medemenselijkheid, een beetje warmte bij elkaar. Mensen die daarbij tevens in een geweldsspiraal gevangen zitten en die dat kleine beetje van de grond geschraapte liefde -à la Hollywood- en dat kleine beetje medemenselijke warmte bereid zijn te verdedigen met geweld en ondergaan geweld altijd zullen willen wreken -en dat gerechtigheid noemen-. Zo triest, zo ziek.

Het zelfbeeld van de mens is in zijn algemeenheid niet zo geweldig. Sommigen zien de mens niet als zoogdier, maar als een virus dat roofbouw pleegt in een bepaald territorium en dan naar het volgende trekt om ook dat tot in de bodem te plunderen. Het is een zeer negatief zelfbeeld dat meer het karakter heeft van de mening van een gedeprimeerde zieke, dan van iemand die het van de zonnige kant bekijkt. Nu ben ik evenmin een optimist voor de korte termijn, maar op de langere termijn zie ik een schare positieve mogelijkheden. De zwaarmoedige zieke daarentegen is altijd een ingebeelde zieke, omdat die inherent aan zijn ziekte een hele reeks andere mogelijkheden over het hoofd ziet. De mens is vooral een hardwerkend wezen die veel hindernissen moet overkomen om prettig te kunnen leven -niet zo hard te hoeven werken- met een geliefde aan de arm en een paar kindertjes op school, in een aardig huisje met een lapje grond erbij - een nogal bezadigd beeld, maar een gemiddeld verlangen. Net onder de oppervlakte van de zichtbare mens wordt echter een epische strijd gevoerd met elk individueel mens in de rol van heroïsche held. Elk mens levert een levenslange krachtsinspanning tegen de elementen en tegen zij die hem tegenwerken - zij die van hem willen profiteren, hem zijn succes misgunnen, hem zijn verworvenheden willen ontnemen, hem naar het leven staan en hem belasting laten betalen. Die mens staat elke dag met zijn grote lemen voeten in drek en bloed en tracht de boel schoon te

houden - en elke dag wordt hij wakker om te ontdekken dat er weer meer drek, bloed en kots is bijgekomen, dat hij elke dag weer met bloed, stront en slijm wordt gekogeld. Dat hij op een planeet leeft die zo is geformatteerd dat je een ander wel moet opvreten om te kunnen overleven - ook de vegetariërs. Zo'n strijd noem ik echt heroïsch, zonder enig zweempje van reserve, zonder enige overdrijving, noch enig verborgen verwijt. Elk mens levert elke dag van zijn leven die strijd. De een in een omgeving die deze strijd probeert te verzachten, de ander in een omgeving waarin de condities om te kunnen overleven eerder doen denken aan een leeuwenkuil. Amerika is zo'n leeuwenkuil, met addergebroed. De strijd is daar naakt met het naakte bestaan als inzet. Het is de plaats bij uitstek voor de mens, waar ondanks alle klatergoud de daadwerkelijke mens zijn ongecensureerde en onopgesmukte gedaante blootlegt. Het leven ontdaan van elke verhullende filosofie, teruggebracht naar het rauwe bestaan.

Het rauwe naakte bestaan is geen negatieve kwalificatie, net zo min als een ontploffende vulkaan een negatieve kwalificatie verdient - het is. Het ogenschijnlijk harde inzicht dat hier wordt gegeven over wie en wat de mens is, bevat geen enkele negatieve kwalificatie. Als een mens maar ver genoeg gedreven wordt, is ieder mens bereid te doden om te overleven. Ieder mens waar dan ook, ook en misschien het meest geprononceerd in het land van de vrijen, het thuis van de dapperen. Amerika de Grote Satan noemen en Amerikanen derhalve satanskinderen is als het veroordelen van wat je in de spiegel kunt zien. Het is voor elk mens een aanrader zich naakt in de spiegel te bezien, zich geestelijk uit te kleden en te bezien welke schade en ziektes hij heeft opgelopen in de loop van zijn opvoeding en de jaren daarna. Alleen wanneer je zelf je genezing van alle enge mensenziektes begint -van toepassing op jou alleen-, ben je in staat op het einde van je leven met tevredenheid terug te kijken - ongeacht wat er daarna gebeurt. Echte tevredenheid over wie je bent geworden, over hoe je op eigen kracht bent uitgestegen boven het dier waarin je zat zonder over de lijken van je medemens te gaan.

Noten bij "De Grote Satan"

⁴⁾ Enki of Enkil is een god in de Sumerische mythologie -de Schepper, ook de god van het zoete water, van de afgrond, de dood en van de scheppende geest-, later bekend als Ea in de Akkâdische en Babylonische mythologie. Enki was oorspronkelijk de beschermheer-god van de stad Eridu -het tegenwoordige Tell Abu Schachren in Irak- en later verspreidde de invloed van zijn cultus zich over Mesopotamië en de Kanaänieten, Hethieten en Hurrieten. De exacte betekenis van zijn naam is onzeker: de gewoonlijke vertaling is "Heer van de Aarde". Het Sumerische en wordt doorgaans vertaald als een titel gelijk aan "Heer" - het was oorspronkelijk een titel die aan de Hoge Priester werd gegeven; ki betekent "Aarde".

⁵⁾ "Wie niet voor ons is, is tegen ons." Dat was de reactie van de Amerikaanse president George W. Bush op de aanslagen van 11 september 2001. Deze uitspraak zorgde voor een overzichtelijke tweedeling in de wereld. Hierna formuleerde Bush zijn doctrine van de preventieve aanval en lanceerden de Amerikanen hun war on terror waarmee Afghanistan en Irak gedemocratiseerd moeten worden. Bush gelooft heilig in een negatief verband tussen democratie en terreur. Wanneer er democratie is, zal er geen terreur zijn.

Uit: Handreiking voor een profielwerkstuk van de Faculteit der Managementwetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen. Zie verder: <http://www.ru.nl/@763584/pagina/>

⁶⁾ Terwijl de onnadenkende massa in bijvoorbeeld Europa, daar zijn de verschillen het meest duidelijk, zich en masse door de Amerikaanse subculturen laat verleiden, haalt de culturele elite zijn neus daarvoor op. Door middel van subculturen die erotiek en geweld verheerlijken, wordt door met name de producenten van muziek en films grof geld verdiend. De culturele elite in Europa danst ook op die muziek, maar kijkt voor een levenshouding absoluut niet naar de morele inhoud -of juist de afwezigheid daarvan- van die subcultuur. De levenshouding wordt altijd nog bepaald door de eigen Europese waarden - een nauwelijks zichtbare onafhankelijkheid. De massa echter identificeert zich sterker met een proleterige levenshouding waar consumentisme het adagium is. Het is de oorzaak van wat de verhuftering van de maatschappij wordt genoemd. Dit fenomeen is niet uniek voor de huidige tijd, het is van alle tijden, zoals cultureel imperialisme van alle tijden is.

⁷⁾ De periodisering van Zarathoestra, dat wil zeggen de datering van de samenstelling van het Oude Avestaanse Gathas, is onbekend. Klassieke schrijvers als Plutarchus stellen een datering voor van 6000 vce. Voorgestelde data in de wetenschappelijke literatuur verschillen sterk, tussen de 18e en de 6e eeuw vce. Zarathoestra werd geboren in de priesterlijke familie van de Spitamiden en zijn voorvader Spitama wordt meermaals in Gathas genoemd. Zijn vader heette

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Pourušaspa, zijn moeder was Dughdova. Met zijn vrouw Huvovi, had Zoroaster drie zonen, Isat Vastar, Uruvat-Nara en Hvare Cidra, en drie dochters, Freni, Pourucista en Triti. Zijn vrouw, kinderen en een neef genaamd Maidhyoimangha, waren zijn eerste bekeerlingen na zijn verlichting op de leeftijd van 30 jaar door Ahura Mazda.

⁸⁾ Mozes was, volgens de Hebreeuwse Bijbel en de Koran, een religieuze leider, wetgever en profeet, aan wie het auteurschap van de Thora traditioneel wordt toegeschreven. Ook wel Moshe Rabbenu in het Hebreeuws - Let. `Mozes onze Leraar/Rabbi` -, is hij de belangrijkste profeet in het jodendom, en wordt hij ook beschouwd als een belangrijke profeet in het christendom en de islam, evenals een aantal andere godsdiensten. Het bestaan van Mozes en de juistheid van de Exodus verhaal wordt onder de archeologen en egyptologen betwist. Andere historici beweren dat de biografische gegevens, en Egyptische achtergrond, toegeschreven aan Mozes het bestaan van een historische politieke en religieuze leider impliceren die was betrokken bij de consolidatie van de Hebreeuwse stammen in Kanaän tegen het einde van de Bronstijd.

⁹⁾ Confucius -551 tot 479 vce-, was een Chinese leraar, redacteur, politicus en filosoof van de Lente en Herfst Periode van de Chinese geschiedenis. De filosofie van Confucius benadrukte persoonlijke en bestuurlijke moraliteit, juistheid in sociale relaties, rechtvaardigheid en oprechtheid. Aan Confucius wordt traditioneel het schrijven of bewerken van veel van de Chinese klassieke teksten toegeschreven met inbegrip van de Vijf Klassieken. Confucius' principes hadden een basis in de gemeenschappelijke Chinese traditie en het geloof. Hij verdedigde sterk de loyaliteit aan de familie, voorouderverering, respect ten aanzien van ouderen door hun kinderen -en in de traditionele interpretaties- van mannen door hun vrouwen.

¹⁰⁾

BRONSTIJD HERDERS VAN DE EURAZIATISCHE STEPPEN	
Neolithicum (5000-3300 vce)	Tripolye Cultuur (4000 - 3500 vce)
	Sredny Stog Cultuur (4000 - 3000 vce) * De eerste temmers van paarden * Medegrondleggers van het Hindoeïsme
	Khvalynsk Cultuur
	Karanovo VI Cultuur
	Kemi Oba Cultuur
	Usatovo Cultuur
	Botai Cultuur

	Poltavka Cultuur
	Fatyanovo Cultuur
	Abashevo Cultuur
	Sintashta-Arkaim Cultuur * Medegrondleggers van het Hindoeïsme
Vroege Bronstijd (3300-1900 vce)	Maikop Cultuur (3500 - vce) * De uitvinders van het wiel
	Putgraf Cultuur (3300 - 2300 vce)
	Baden Cultuur
	Trechterbeker Cultuur (3300 - 3000 vce)
	Catacombe Cultuur (2800 - 1900 vce)
Midden Bronstijd (1900-1200 vce)	Houtgraf Cultuur (1900 - 1200 vce)
	Andronovo Cultuur (1800 - 1200 vce) * Medegrondleggers van het Hindoeïsme
	Mnogovalikovaya Cultuur
	Glina III/Monteoru Cultuur

¹¹⁾ De universaliteit van de Gouden Regel in de Wereldreligies

Boeddhisme. Kwets anderen niet op manieren die je zelf kwetsend zou vinden.
Udana-Varga 5,1

Christendom. Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt. Want op grond van het oordeel dat je velt, zal er over je geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden. Mattheüs 7:1-2

Confucianisme. Doe niet aan anderen wat je niet zelf zou willen. Dan zal er geen wrok tegen u zijn, hetzij in de familie of in de staat. Analecten 12:02

Hindoeïsme. Dit is de som van de rechten; doe niets aan anderen wat je niet wilt dat ze aan u doen. Mahabharata 5.1517

Islam. Niemand van jullie is een gelovige tot hij voor zijn broeder wenst wat hij voor zichzelf wenst. Soennah

Jodendom. Wat voor jou afkeurenswaardig is, doe dat niet je medemens aan. Dit is de gehele wet; de rest is commentaar. Talmoed, Shabbat 3id

Taoïsme. Beschouw de winst van uw buurman als uw winst, en het verlies van uw naaste als uw eigen verlies. Tai Shang Kan Yin P'ien

Zoroastrisme. De natuur alleen is goed en die onthoudt zich van het doen aan een ander wat ook niet goed voor zichzelf is. Dadisten-I-dinik, 94,5

¹²⁾ De theoretisch natuurkundige aan de Universiteit van Californië Thomas Banks heeft vanuit zijn theorie van "causale ruiten" berekend dat de totale hoeveelheid kennis in het universum $10^{10^{123}}$ bedraagt - tien tot de tiende tot de honderddrieëntwintigste. Hij heeft ook berekend dat de menselijke kennis nooit meer dan $10^{10^{90}}$ kan bedragen -tien tot de tiende tot de negentigste-, omdat de hoeveelheid hardware die nodig is om boven dat laatste getal uit te komen zo groot is dat de massa daarvan zou imploderen als een zwart gat.

¹³⁾ Travels with Charley: In Search of America is een reisverslag geschreven door de Amerikaanse auteur John Steinbeck. Het vertelt het verhaal van een road trip in 1960 met zijn Franse poedel, Charley, door de Verenigde Staten. Hij schreef dat hij werd bewogen door het verlangen om zijn land op een persoonlijk niveau te zien, aangezien hij zijn brood verdiende met er over te schrijven. Hij schreef dat hij veel vragen had voor zijn reis, maar de voornaamste was: "Wie zijn de Amerikanen, vandaag de dag?" Hij merkte dat het "nieuwe Amerika" niet voldeed aan zijn verwachtingen.

Steinbeck vertelt over reizen door de Verenigde Staten in een speciaal gemaakte camper die hij Rocinante noemde, naar het paard van Don Quichot. Zijn reizen begonnen in Long Island, New York, en volgde ongeveer de buitengrens van de Verenigde Staten, van Maine tot de Pacific Northwest, naar beneden naar zijn geboorteland Salinas Valley in Californië, verder naar Texas, omhoog door de Deep South, en dan weer terug naar New York. Een dergelijke reis beslaat zo'n 16.000 kilometer.

Volgens Thom Steinbeck, de oudste zoon van de auteur, was de echte reden voor de reis, dat Steinbeck wist dat hij stervende was en hij wilde zijn land nog een laatste keer te zien. Thom zegt dat hij verbaasd was dat zijn stiefmoeder (Steinbeck's vrouw) er in toestemde dat Steinbeck de reis maakte; vanwege zijn hartkwaal had hij elk ogenblik kunnen sterven.

Meer op Wiki. Interview met Steinbeck op You Tube:
http://www.youtube.com/watch?v=_sJZpeBw6YE&feature=related

¹⁴⁾ Ondanks dat Amerika het land van de vrijen wordt genoemd is die vrijheid slechts voorbehouden aan mensen met durf en kapitaal. De Amerikaanse droom gaat op voor slechts enkele die bereid zijn over lijken te gaan of die extreem veel geluk hebben. Het is een sterk hiërarchisch georganiseerd land met op elk niveau bovenbazen. Iedereen heeft wel iemand boven zich staan, niemand is werkelijk vrij.

Gods Volk
of de loden last van de weerwraak

Het uitverkoren volk

Zeker de laatsten van de Neanderthalmensen moeten zich hebben gerealiseerd dat zij behoorden tot een verdwijnende soort, zoals de laatste Indianen in Amerika zich dat bewust moeten zijn geweest. Wanneer een groep beneden een zekere getalsmatige grens komt, dat geldt ook voor dieren en planten, dan heeft die groep niet meer voldoende

De Grot van Gorham (Gibraltar), de laatste woonplaats van de Neanderthalmens 30 millennia geleden

potentieel zich levensvatbaar voort te planten. Ook de moderne mens heeft fysiek meerdere malen bijna het punt bereikt waarop zijn voortbestaan precair werd - bijna. De eerste keer, voor zover bekend, dat de moderne mens moest handelen of sterven was tachtig millennia geleden. De mens verkoos toen uit Afrika weg te trekken en hij bevolkte vervolgens de wereld. Daar waar ooit Neanderthalmensen zich isoleerden binnen hun laatste Europese bastions en recent de laatste berggorilla's hun averechtse Eden niet wisten te verlaten, overleefde de mens door van omgeving te veranderen en zich met de nieuwe omgeving vertrouwd te maken¹⁾. Klimaatverandering en hongersnood, de meest voorkomende oorzaken van uitsterven, hebben de mens vaker uit zijn leefgebied verdreven, zoals watertekort de Ariërs van de Euraziatische vlakten verdreef richting India -tegelijk de geboorte van het Hindoeïsme²⁾- of, meer recent, zoals de misoogsten in Ierland velen deden besluiten naar Amerika te emigreren.

Van habitat veranderen of je habitat veranderen, twee varianten op dezelfde overlevingsstrategie - verandering. Een veranderingsstrategie die er ook toe heeft bijgedragen dat groepen, talen, culturen en religies van elkaar wegdreven - het werkelijke Babel. De Oude Geest van het moederland Afrika nam de verandering en transformeerde de verwijdering in een verschil in waardering - wat ver af ligt en onbekend

is, wordt weinig of niet vertrouwd. Afzonderlijke groepen wisselden eerst nog bruiden uit -je dochter geef je niet weg aan een vreemde- en dreven handel met hun voedseloverschot. Groepen werden aparte stammen en vervreemden van elkaar - wat vaak leidde tot vrouwenroof en voedseldiefstal. Kortom, de vreemden waren vijanden en minderwaardig, want de onzen bezaten wel het juiste geloof, de juiste rituelen, de juiste cultuur. De strijd brandde los.

Wie de noodzaak voelt zich te verdedigen naar wat van buitenaf komt, isoleert zich in het bastion van het eigen gelijk. Wie zich terugtrekt op het eigen uitverkoren gelijk, sluit ook de weg af naar het innerlijk avontuur. De innerlijke weg wordt nog spaarzaam bewust belopen, terwijl de mens massaal de weg van het uiterlijk vertoon volgt. En wanneer het recept is uitgewerkt, dan komt de Oude Geest met een nieuwe formule - zo houdt de verandering de mens geboeid. Aanbidt dit pantheon of anders zal je verslonden worden, nee aanbidt dat pantheon of anders wordt je wereld verzwolgen. Aanbidt deze Gode der wrake of anders zul je branden in de hel, nee aanbidt de God die goed is en je schulden zullen je worden vergeven of anders zal je schuld je eeuwig tot last zijn, nee aanbidt en onderwerp je aan de enige ware God of anders wordt je ziel uitgewist. Sluit je bij ons aan, bij onze politieke visie, bij onze economische uitgangspunten, bij onze maatschappelijke inzichten of wordt een mislukking in het leven. Koop dit geheel vernieuwde product en spuit het in al je holten of ga stinkend door het leven en niemand kijkt je meer aan. Het uiterlijk vertoon wordt in alle vormen aanbeden, uit angst. Uit angst er niet bij te horen, uit angst te worden overgeslagen, in de hoop te horen bij hen die gevrijwaard zullen worden, bij hen die zullen worden gered.

Beschouw jezelf als behorend tot Gods volk, het uitverkoren volk, en je hoeft de angst niet meer te voelen. Je hoeft ook niet meer na te denken, want dat doet God voor je, of anders vertelt hij je wel wat je behoort te denken. Ga vooral niet naar binnen, in je ziel, want hier buiten beleef je het uiterlijk vertoon, de kleuren van je team, van je land. Buiten ben je een van de velen en zelfs de beesten weten dat veiligheid is te vinden in de aantallen. Ga vooral niet naar binnen, want dan weet niemand wat je daar uitspookt - niemand houdt van een zonderling. De Oude Geest wil het zicht op je houden, want zodra je naar binnen bent ben je voor hem verborgen.

Ga naar binnen, trek je dampige jas van angst uit, hang hem aan de kapstok en wandel je innerlijk pad. Maak van je innerlijk geen bastion

maar een chrysalis waar je als herboren uit te voorschijn kunt komen en zie dan dat de wereld weliswaar ziek is, maar geen vijanden kent. Heel jezelf en wees vervolgens als je kunt een heel'meester' voor anderen.

De eeuwige Jood

»Ontstaan in het verzet van de onderklasse ontwikkelden zij een welhaast fanatiek gevoel voor eigenwaarde, want zij wilden niet zijn als de anderen aan wier onderdrukking zij zich hadden ontworsteld. De heersende klasse in de steden van Kanaän had hen gebruikt als voetveeg, misbruikt als slaven om het dagelijkse en vuile werk te doen.« Aan het einde van de bronstijd in het oostelijk mediterrane bekken trokken toen onbekende stammen binnen -zoals de Filistijnen, van waarschijnlijk Indo-Europese afkomst-, wat grotendeels een verzwakking betekende van de heersende klasse in Kanaän en zij die zich door hen onderdrukt voelden zagen hun kans schoon. Zij trokken naar het bergachtig gebied van de westelijke

Jordaanoever en begonnen daar hun eigen gemeenschappen, ver weg van de poelen des verderfs³⁾. Collectieven met nieuwe principes en een aandrang tot egalitarisme. Van heinde en verre trokken deze gemeenschappen mozaïsche figuren aan en mettertijd ontstond een nieuwe leer met slechts een God, een leer gebaseerd op Kanaänitische elementen, de toen als vernieuwend ervaren wetten van Ammurāpi en oeroude Egyptische wijsheid, inclusief die van de ketterkoning Nefer-cheperu-Re-wa-en-Re -de waarschijnlijk eerste monotheïst Achnaton-. In de verslagen van zijn veldslagen tegen de binnentreckende stammen vermeldde farao Merenptah (1224-1214 bce) als eerste seculiere bron deze Israëlieten apart als volk wonend in Kanaän⁴⁾. Toen hun ideologie werkelijk vaste vormen begon aan te nemen, noemden de Israëlieten zich Joden. Een 'staats'ideologie in die tijd kon alleen de vorm van een religie hebben en die van de Joden was

De zuil van Ammurāpi met zijn wetten daarop gegraveerd

uniek omdat slechts een God werd vereerd. Dat de Joden hem 'ontdekt' hadden moest er wel op wijzen dat zij een bijzondere positie innamen en door hun God waren uitverkoren in een verder polytheïstische wereld⁵). Deze Joden veranderden niet alleen van habitat, ze veranderden eveneens hun habitat - zo intens verlangend naar de waarheid van het bestaan, verwierpen zij de goden die hun slavernij belichaamden en omarmden zij de God die symbool stond voor hun vrijheid. De vrijheid die zij dachten gevonden te hebben.

De God van de Joden transformeerde in de God van de Christenen en nog een keer in de God van de Moslims, zodat vrijwel ieder mens ter wereld die een van deze Semitische goden aanhangt, of heeft aangehangen, een eeuwige Jood is geworden. Voor altijd in dit leven vastgeklonken aan de alleenheerser van de hemel of aan juist de ontkenning van zijn bestaan - atheïsme is evenzo een geloof, omdat geen van twee posities te bewijzen is. Voor altijd gebonden aan een god die over de schouder meekijkt of je wel correct leeft. De God die de supervisie heeft over alles wat bestaat is een god die is geboren uit angst -van hem wordt de oplossing verwacht-, de angst van de primitieve mens, de kinderlijke angst voor de boeman, de donderslag op de savanne, de Oude Geest uit Afrika. De geest die de mens beheerste toen die alles voor het eerst zag, toen alles nieuw was. Zonder dat in de menselijke geest aanleg was voor een hiërarchisch patroon, had de Oude Geest niet herkend kunnen worden. Het kan derhalve niet anders dan dat de mens en de Oude Geest à priori een gezamenlijke oorsprong hebben. De ontvankelijkheid voor de Oude Geest beheerste nog steeds de Jood toen hij Jahweh zag, de Christen toen hij God zag en de Moslim toen hij Allah zag. De eeuwige Jood - de eeuwige mens. Wie de eeuwige mens steeds maar niet zag, was zichzelf. Door naar mensen te kijken zag hij nooit zichzelf, maar steeds de anderen. De ander was nooit een spiegel voor hem, maar een hinderlijke reflectie die hem kon verblinden. Ook al liet hij de blinden zakken, er was er toch een die hem altijd zag en waarvoor hij zich niet kon verstoppen.

Het is een eenvoudige kwestie van accepteren. Ieder mens die ook maar iets onthouden heeft van de geschiedenis is bang voor de massamoordenaar in hem⁶), de gifmengster in haar, bang op een cruciaal moment zijn emoties niet de baas te kunnen zijn. Emoties moeten kunnen worden gecontroleerd, zegt de cerebrale mens, en hij verwijst naar stadions vol wangedrag, stelt het als ijzingwekkend voorbeeld voor het gebrek aan controle en vergeet dat zijn eigen emoties een gefrustreerd bestaan leven, slechts gecamoufleerd door het kaasdoek

van de ratio of misschien de vernis van de wetenschap. Niemand, zo hoort nog niemand, die de ander de les leest of zichzelf als voorbeeld stelt is in staat les te geven of tot voorbeeld zijn. Hordes filosofen hebben God dood verklaard, maar aan dat wensdenken is hij nog steeds niet overleden. Het enige wat er gebeurde is dat de blinden in het bastion werden neergelaten en men het zicht op God kwijtraakte - wat men niet ziet, is er niet; vrij kinderlijk. Bovendien, het gaat helemaal niet om God of een god, het gaat hier om de mens. Het gaat om de mens die leert accepteren dat hij wordt geregeerd door de Oude Geest en leert hoe hij daarmee moet omgaan. Dat leren zal hij nooit kunnen met een autoriteit als leraar. Het leren zal alleen kunnen door het zelf benoemen van de eigen leemtes. Het herkennen van de eigen leemtes kan alleen door de innerlijke weg te lopen. De God die er is zal een mens niet op zijn tekortkomingen wijzen, noch hem daarvoor straffen. De God, als dat de naam is, zal de condities scheppen en de middelen beschikbaar maken voor een mens zover te leren als die kan gaan - en thuis nog meer. De eeuwige mens leert, de Oude Geest leert.

Met grote stappen

De mens is onderworpen aan het nalopen van denkbeelden, van een ideologie. Het is hem bijna onmogelijk iets anders te doen. Kledder twee klodders en een gebogen lijn, en een mens herkent een gezicht daarin. Het is niet alleen vanwege zijn bedrading en bekabeling, het is ook zijn vorming die dit resultaat produceert. De mens heeft de gave in vrijwel alles een structuur te herkennen of als die er niet is er een te ontwerpen. Gecombineerd met meestentijds een geraffineerd interpreteren van verschil of hiërarchie en een vrijwel feilloos beredeneerd idee over leren, groeien en autoriteit, levert dit een in potentie dodelijk combinatie op. Het kan zowel een stimulans zijn grotere hoogten dan ooit te bereiken, terwijl het ook een voedingsbodem kan opleveren voor intimidatie en onderdrukking. Zij die angstig zijn -of zich dat laten maken- delven in een klimaat van intimidatie frequent het onderspit en zakken vaak weg in berusting - soms springen zij op in opstandigheid. Het is een gekke wereld waar we met zijn allen in terecht zijn gekomen, een zieke wereld. Wie gelooft dat hij uitverkoren is, wie gelooft dat hij behoort tot Gods volk, wie die waarheid heeft vernomen, draagt dit uit en zal zich storen aan hen die niet luisteren of verwerpen, zoals een leraar in de klas na jaren studeren zich stoort aan de leerling die zijn vak niet relevant vindt.

Een confrontatie van wringende gevoelens, van mensen die menen dat zij het beter weten. Het roept emoties op van straf en wraak die gerationaliseerd nog wreder zijn dan de emotie. De wraak is groot, de weerwraak minstens net zo. De Oude Geest vaart wel bij de scheiding van mensen, want zij luisteren dan het meest naar hem, de autoriteit - in welke hoedanigheid dan ook. De disharmonie is niet zijn doel, integendeel, maar wel een harmonie zoals de Oude Geest dat ziet. Die harmonie bestaat niet, want er ontbreken zoveel elementen aan - geen luister en warmte, geen welgezindheid en toewijding. De wetten van saamhorigheid die de Oude Geest propageert, zijn gedrukt in slechts een van de drie essentiële kleuren.

De loden last van hen die geloven, is dezelfde loden last als van zij die denken. Ze denken dat ze geloven, maar ze worden geleid naar het donker van onwetendheid, het licht dat verblindt en niet verheldert. Wat zij weten is hen met de paplepel ingegoten en zij durven niet anders, en verwarren hun bedenkingen met de twijfel des geloofs. De loodzware angst in een cultuur die twijfel toestaat, alleen omdat het zou leiden tot een nog sterker geloof - zelfs de werkelijke twijfel wordt een mens afgenomen. Wijs naar hen en de loden last van de angst slaat om in de grom uit de onderbuik die roept om weerwraak. De mens, het is een volk om lief te hebben, maar zij begrijpen dat niet als hen het overkomt.

De voor altijd onderworpenen van de Oude Geest heeft zijn manier om het leven door te komen. Hij probeert niet te worden verblind door de stralende schittering die rondom hem is in dit universum, op zoek naar de bescherming van een of ander schild en vooral niet te veel deining maken. Soms waagt hij zich binnen en hij is dan eerder verbaasd dan verblind en ten aanzien van beide voelt hij zich onzeker. Hij is als de zwemmer die eerst met zijn tenen het water test, terwijl in het diepe duiken zijn problemen misschien beter zou oplossen. De meeste bouwen hun fortificaties en brengen daardoor hun dagen door in opperste ellende, alleen temidden van de menigte die niets ziet, terwijl hij het gevoel heeft altijd te worden bekeken. En al die tijd is er de ontsnapping uit deze gevangenis, alleen te vinden door in de spiegel te kijken. Geen verblindend licht daar, maar het licht aan het eind van de tunnel. Niemand is echter thuisgekomen met het nemen van grote stappen. Vind in de tijd wat eeuwig duurt.

Noten bij "Gods Volk"

¹⁾ Homo Heidelbergensis (ook wel Homo Rhodesiensis) is een uitgestorven soort van het geslacht Homo, die in Afrika, Europa en West-Azië leefde vanaf minstens 600.000 jaar geleden, en mogelijk vanaf 1.300.000 jaar geleden. Deze ondersoort overleefde tot 250.000 en mogelijk tot 200.000 jaar geleden. Homo Heidelbergensis is de meest waarschijnlijke voorvader van Homo Sapiens in Afrika en van de Neanderthals in Europa. Voor het eerst ontdekt in de buurt van Heidelberg in Duitsland in 1907 door Otto Schoetensack. Zie ook: neanderthals.nl

²⁾ Zie voor een nadere uitwerking "Boek vijf, Erfgenamen van de Veda's, de kennis en de Arische nalatenschap, Ontstaansgeschiedenis van het Hindoeïsme".

³⁾ Steden als Jeruzalem, waarvan de naamsbetekenis meest waarschijnlijk "Basis van Salem" is -Salem is een Kanaänitische god-, en de havensteden Oegarit in het huidige Syrië en Sidon en Tyrus in Fenicië, globaal het huidige Libanon. Alsmede ondermeer Bethleem en Jericho.

⁴⁾ De stèle van Merenptah is een zwart granieten stèle die de overwinningen herdenkt in een campagne tegen de Libu en de Meshwesh (Libië) en hun bondgenoten de Zeevolken. De laatste regels van de stèle refereren aan een eerdere militaire campagne in Kanaän, waarover Merenptah verklaart dat hij onder andere Ashkelon, Gezer, Yanoam en Israël had verslagen. De stèle is ontdekt in de eerste hal van Merenptahs graftombe in Thebe door Flinders Petrie in 1896.

⁵⁾ Zie voor een nadere uitwerking "Boek vijf, Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach, Ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam".

⁶⁾ Daarom zijn boemannen als Stalin, Hitler en Mao zo nuttig voor de Oude Geest.

De Geïsoleerde Mandarijn
of de slaaf zonder ziel

K'ung-fu-tzu, meester Kong

Het fundament van het collectivisme

Wat meester Kong -K'ung-fu-tzu, 550-479 vce- onderwees, past in een lange Chinese traditie. Zijn wereldbeschouwing en zijn leerstellingen kwamen tot wasdom tijdens de periode van de Oostelijke Zhou-dynastie, 770-221 vce¹⁵). Voordat China een geünificeerd land werd, bestond het uit een aantal staten en staatjes die ieder apart gebruik maakten van de diensten van externe politieke adviseurs en diplomaten. Krijgsheren en leiders prefereerden professionele ambtenaren van buitenaf in te huren om de noodzakelijke bestuurlijke taken te laten uitvoeren, eerder dan dat deze wangs zelf een ambtelijk apparaat opzetten. Naast deze gedetacheerde bureaucraten kende China ook het fenomeen van de rondreizende leraren en politiek adviseurs die op lokaal niveau hun diensten aanboden. De werkwijzen van deze groepen dienaren van de staat -organisatie adviesbureaus of consultancy agencies zou men nu zeggen- ontwikkelden zich tot leerscholen, de "honderd scholen", met ieder hun eigen wijsgerige, sociale en politieke ideeën en wereldbeschouwing. De bedrijfsfilosofieën van twee van de meest gerenommeerde van deze instituten staan bekend onder de naam

Confucianisme en Taoïsme. Of uit het politiek einde van de "honderd scholen" geconcludeerd kan worden dat ook hun filosofieën uitkwamen op een failliet, is moeilijk te zeggen. Veel van de wijsheden van leraar-denkers als Confucius zijn gemeengoed gebleven. Het einde van het Confucianisme, althans voor dat moment, werd in 221 vce ingeluid met de unificatie van alle staten en staatjes onder de eerste keizer Qin [Qin Shi Huang], de naamgever van China - de keizer die zich na zijn dood liet bewaken door het befaamde terracotta leger.

Uit de Neolithische periode, in China 16000-2100 vce, zijn vooral de Yangshao en Longshan cultuur bekend en van hen is duidelijk dat zij een groot gewicht toekenden aan voorouderverering. Dit essentiële element uit de Chinese traditie is herkenbaar terug te vinden in de latere levensfilosofie van Confucius, bijvoorbeeld in de volgende leerstelling: "Meester Kong zei, zolang uw vader in leven is, zie naar zijn wil; wanneer uw vader er niet meer is, zie naar zijn gedrag. Wie drie jaar lang -de rouwperiode na een overlijden- niets verandert in zijn vaders wijze van doen kan een plichtsgetrouwe zoon worden genoemd." [Analecten, Boek I, nr. 11]. Een andere leerstelling is een weerspiegeling van de Gouden Regel die in vrijwel elke religieuze filosofie is terug te vinden. "Tze-koeng vroeg, is er een zinspreuk waarnaar men zich zijn gehele leven kan richten? De Meester zei, consideratie jegens anderen! Doe anderen niet aan, wat gij zelf niet wenst." [Analecten, Boek XV, nr. 23]¹⁶). Confucius zelf heeft deze woorden nooit zelf opgeschreven, het waren zijn leerlingen die dit als hun opdracht zagen. Strikt genomen is het daarom onzeker wat Confucius werkelijk heeft gezegd - leerlingen hebben nogal eens de neiging de woorden van de door hen zo bewonderde meester te verfraaien, of zelfs hun eigen woorden voor die van de meester te laten doorgaan. Belangrijker echter is dat in het geheel van de uitspraken en leerstellingen opvalt, door de bewoordingen en het inherent perspectief, dat de wijsheden niet tot doel hadden de individuele mens te verheffen, te scholen, zodat die mens zich tot in de details van zijn vezels zou kunnen ontplooien. Het werkelijke doel dat met de Confucius' confessie werd gediend is het leiden van de staat, weliswaar op de toen meest rechtvaardige manier denkbaar. Een uitspraak als "Het is niet moeilijk het goede te herkennen, maar wel het in daden om te zetten" lijkt gericht op het individu dat tot een bepaald bewustzijn moet worden gebracht, maar is in feite een waarschuwing voor een valkuil in het openbaar bestuur die geparafraseerd luidt, "Het idee dat je hebt voor het oplossen van een probleem kan nog zo goed zijn, je hebt er niets aan wanneer dat niet tot concreet beleid leidt dat het gewenste resultaat

oplevert". De leerstelling, "Alle mensen zijn hetzelfde. Het zijn slechts hun gebruiken die verschillen," geeft de beleidsambtenaar ruimte om tot een algemene theorie- en beleidsvorming te komen, die vervolgens slechts in de toepassing hoeft te worden verfijnd en aangepast aan de couleur locale.

Uit de formuleringen die in de leerstellingen van het Confucianisme worden gebruikt, spreekt dat de leer zich niet richt op de ontplooiing van het individu, maar op het besturen van het individu, de klasse waartoe hij behoort en de staat waarbinnen alle groeperingen en klassen functioneren. Het object van het Confucianisme betreft niet de mens, maar de organisatie. De mens wordt gezien als onderdeel van een collectief. Het is niet met zekerheid te zeggen of dit beginsel een door K'ung-fu-tzu nieuw geformuleerd uitgangspunt was, maar het valt te betwijfelen gezien de vermeldingen in de literatuur dat hij voortbouwde op de in China bestaande tradities - hij gaf woorden aan wat al millennia de praktijk was. Zoals elders was ook in het antieke China het individu onderdeel van de groep die geregeerd moest worden en in het voorkomende geval onderdrukt - het individu diende zich aan te passen aan de groep en het individu ontleende zijn identiteit aan de groep. De grondslag voor het collectivisme in China komt uit de onheuglijke tijden, maar het was Confucius die dit fundament hernieuwd insloot in een welomschreven en modernere bekisting en de uitgangspunten in beton goot.

De bouwsteen in de muur

De geografische ligging van China impliceert welhaast een geïsoleerde positie in de wereld. De onder keizer Qin Shi Huang begonnen bouw van de Chinese muur had niet alleen tot doel inbreuk op dat isolement tegen te houden, zoals invallen van de Hunnen [Xiongnu of Hsiung-nu], maar ook om de eigen bevolking binnen te houden - wat dat betreft was er geen verschil met de Berlijnse muur. De bouw van de muur was een uiting van de wens om alles en iedereen onder de controle van de keizer te houden¹⁷⁾. De muur was bedoeld om contacten en verkeer te reguleren -op de voorwaarden van de Chinezen-, eerder dan dit onmogelijk te maken. In het tijdsbestek van de eeuwen vonden uitwisselingen plaats op het niveau van wetenschap en krijgskunde, openbaar bestuur, literatuur en maar zeer sporadisch op het niveau van interactie tussen Chinezen en andere culturen. De contacten die er waren

met het Hindoeïsme en via de Zijderoute met het Europa ten tijde van de Romeinen, en later met de Islam, waren zelden bestendig en werden meestal door de heerser tegengewerkt. Er is zelfs een keizer geweest die om het contact te verbreken zijn vloot heeft laten vernietigen. Ook economisch gezien was er voor de keizers geen enkele reden om contacten buiten China te leggen. China kon zichzelf goed redden, terwijl het juist de buitenlanders waren die Chinese producten wilden afnemen. Een voorbeeld daarvoor is de productie van porselein. De Chinezen hielden het productieproces van porselein streng geheim, zodat de buitenlanders bij hen bleven afnemen - ook hier van hogerhand een regulatie van de contacten. Het heeft tot 1710 geduurd voordat het procédé in Europa kon worden gerepliceerd. Samenvattend, er is geen werkelijk alles verklarende reden te vinden voor het Chinees isolationisme, anders dan de drang van de keizers om alles en iedereen onder controle te houden.

De doorsnee Chinees was een radertje in het uurwerk van de keizer. Hij is door de eeuwen heen nooit als een individu en mens gezien door de filosofen en de theoretici van het leven, laat staan door de staat. In de Chinese samenleving heeft nooit een vernieuwing plaatsgevonden waardoor het individu zijn identiteit niet meer zozeer aan zijn groep ontleende, maar aan zijn eigen talenten - een ontwikkeling zoals die door de Verlichting in het achttiende eeuwse Europa heeft plaatsgevonden. Millennia lang is de individuele Chinees ingeprent dat hij deel van het collectief is, meestal zelfs de ziellose slaaf van de machthebber, de keizer en de staat. Het is hem altijd ingeprent dat hij zijn steentje diende bij te dragen aan de muur waarmee China zich omgaf. Die slavenarbeid heeft groteske vormen gekend tijdens de fysieke bouw van de Chinese muur -miljoenen zijn gecrepeerd- en miljoenen leven een hol bestaan bij de bouw van de virtuele muur. De onzichtbare muur die wel degelijk bestaat en wordt gecontroleerd door de staat. Al het verkeer in de virtuele en moderne media wordt door de staat gecensureerd. Hoewel het een nationale sport is geworden die censuur te omzeilen, voelen velen zich tegelijk tweederangs wereldburgers en heeft het overgrote merendeel van de Chinezen -tachtig procent zeggen Chinese jongeren- een gering zelfbeeld, noemen zichzelf 'losers' en voelen zich slaaf van de economische expansie van China. De doorsnee Chinees is een radertje in het uurwerk van de partijtje.

Er is een bovenlaag ontstaan in China die zeer kapitaalkrchtig is geworden en een middenklasse die goed boert¹⁸⁾, terwijl het overgrote merendeel van de Chinezen tegen een gering loon lang moet werken in

Hutong in Beijing

de fabrieken en op het land. De corruptie op elk niveau is welhaast spreekwoordelijk en de benadeling van de kleine man ten gunste van de economische groei is huiveringwekkend - de onteigening op het platteland en de huisuitzettingen in de Hutongs. Zelfdoding is in de grote onderklasse aan de orde van de dag, vanwege de

uitzichtloze situatie waarin men verkeert. Overal ter wereld heeft de Oude Geest zich aan de veranderende tijden moeten aanpassen om de macht te behouden¹⁹⁾. In China is die Oude Geest er in geslaagd zijn macht op de klassieke manier te behouden en is de oude elite ingewisseld voor een nieuwe. De Oude Geest kan onveranderd doorgaan zoals die al doet sinds de allereerste sociale groep. De Oude Geest, het Luciwher paradigma dat stelt dat de ondergeschikte dient te luisteren naar de top, dat alle heil verwacht kan worden van de top, dat je zelf niets bent als je je niet schikt naar wat wordt bepaald door de top, dat de mens zijn gevoel voor eigenwaarde doet verliezen door te luisteren naar de top²⁰⁾. In China heb je geen ziel doordat je luistert naar de top, want de top beschouwt je niet als mens met een ziel, maar als onderdeel van een amorfe massa die onder controle dient te worden gehouden, een massa die nog voortdurend bezig is zichzelf in te metselen, die nog niet heeft besloten de muur neer te halen, de wind op zijn gezicht te voelen en de schone lucht in te ademen.

Hoe Luciwher bijna K'ung versloeg

Het isolement waarin het volk van de Mandarijnen zich bevindt is uiteindelijk niet het isolement dat door de staat wordt georganiseerd, al lacht het politbureau er nog zo vriendelijk en open bij. Het isolement is evenmin de muur die de Chinees om zich heen bouwt om de bagger van het dagelijks leven enigszins buiten te houden. Grote groepen vergapen

zich aan de snuisterijen die Luciwher produceert waardoor meester Kong al lang lijkt verslagen - ondanks de misinterpretatie van zijn doeleinden representeerde K'ung-fu-tzu een zekere moraliteit. China komt er, net als de Oost-Europeanen die het communisme afwierpen, vanzelf achter dat de overvloed van het westen niets anders is dan klatergoud en dat het bombastisch toneelstuk van de democratische vrijheid net zo hol is als het Chinese bestaan. Het isolement is het resultaat van de manier waarop de Chinees -en de Amerikaan, en de Europeaan, en de Afrikaan-zich laat behandelen, de manier waarop hij toestaat hoe zijn gedachten worden bepaald. De Chinees komt er uiteindelijk achter dat zijn depressiviteit niet wordt veroorzaakt door de decreten van hogerhand, maar doordat hij luistert naar die decreten, niet door de armoede terwijl de welvaart om hem heen groeit, maar doordat hij gehoorzaamt. Moeten er dan weer koppen rollen, moet er weer een revolutie komen die de machthebbers tussen vier muren zet?

Wanneer de revolutie uitbreekt en de oude potentaten aan de kant worden gezet, dan heeft niemand gewonnen, behalve de Oude Geest Luciwher -de duivel, Satan-. Zij die de oude potentaten opzij zetten, worden de nieuwe potentaten en de Oude Geest wint. Daarentegen is de 'Nieuwe Geest' niet de God van de overwinnaars, noch die van het verliezers. Er is geen God dan het goddelijke in jezelf, je contact met je oorsprong, de wereld die je verliet om hier te leren. Waar je naar toe terug zult keren als je eenmaal hier bent uitgeleerd. Vecht daarom niet tegen de Oude Geest en de oude potentaten. Je zult het nooit winnen, omdat je hun methoden zult moeten gebruiken om ze te overwinnen. Vecht dan ook niet tegen de Oude Geest, want hij is niet het kwade - hij dwingt je alleen te kiezen voor iets anders dan jezelf. Vecht dus niet het oude aan, maar kies voor jezelf. Onderzoek jezelf als een arts en stel de diagnose van je ziekten, ga na waar het in je leven verkeerd ging. Geef niemand daarvan de schuld, ook jezelf niet, maar probeer zo goed als je kan jezelf te genezen van je ziekten, van de pijn in je hart. De drek van deze wereld zal je nog steeds om de oren vliegen, want deze wereld verandert niet, maar jij wel. Als je genezen bent is het eerste teken daarvan dat je jegens niets en niemand meer wrok kunt voelen - je hoeft niet te vergeven, want dat is vaak uiterlijke schijn. Het gaat er om hoe jij je voelt, wat je gedachten zijn -je eigen gedachten, niet de gedachten die wenselijk zijn- en niet om welke holle schijn je naar buiten toe kunt ophouden. En wanneer je jezelf volkomen genezen kunt verklaren, ga dan opnieuw bouwen. Niet met jouw steen in de muur van voorheen, maar in het fundament van een nieuwe wereld.

Tot het zover is doe je waarschijnlijk niets anders dan wat je nu doet. Een dagelijkse gang naar de plaats waar je werkt, waar je de lucht bakt die door je baas wordt verkocht. Waar hij rijk van wordt en jij niet. Laat het begaan. Ver voorbij het einde van jouw leven in deze wereld zal het nieuwe fundament klaar zijn en kan er gebouwd worden, maar nu nog niet - dat is voor je kinds kinderen. Het is jouw taak in het leven te leven in het hier en nu en te werken met wat er in het nu voorhanden is, om daar zelf een volleerd mens van te worden. Jezelf helen, brengt geluk in dit leven, een ander geluk is er niet. Gebruik van deze wereld wat je werkelijk nodig hebt, het wordt je door de wereld gegeven. Prijs je gelukkig als je iemand naast je hebt die begrijpt waarmee je bezig bent. Hoewel de Liefde niet in deze wereld is, de Warmte en de Schoonheid zijn hier wel - de troost. Niet alles is kommer en kwel en je bent niet alleen, want alle mensen zijn zoals jij. Ook de bazen zijn zoals jij - de rijksten zijn de armsten. Iedereen heeft tijd nodig, voordat we terug glippen in de eeuwigheid.

Test deze woorden en bepaal zelf of ze waarachtig zijn.

Noten bij "De Geïsoleerde Mandarijn"

¹⁵⁾ Zie de site: <http://www.geledraak.nl/html/page169.asp>

¹⁶⁾ Een korte impressie van andere citaten van Confucius:

- Alle mensen zijn hetzelfde. Het zijn slechts hun gebruiken die verschillen.
- Superieure mensen zijn zich bewust van rechtvaardigheid, inferieure mensen zijn zich bewust van winst.
- De stilte is een vriend die je nooit verraadt.
- Als gij een goed mens ziet, bedenk dan hoe gij hem kunt navolgen; als gij een slecht mens ziet, onderzoek dan uw eigen hart.
- Het is niet moeilijk het goede te herkennen, maar wel het in daden om te zetten.
- Wie oude kennis koestert en voortdurend nieuwe vergaart, mag een leraar van anderen zijn.
- Vertel het me en ik zal het vergeten. Laat het me zien en ik zal het onthouden. Laat het me ervaren en ik zal het me eigen maken.
- In een land dat goed bestuurd wordt is armoede iets om beschaamd over te zijn.

Op de site www.manasnaala.net is de volledige tekst van de "De Analecten van Confucius" te vinden in het hoofdstuk "De geïsoleerde mandarijn".

¹⁷⁾ Julia Lovell, Achter de Chinese Muur, Geschiedenis van China's isolement, 1000 v.C. - 2000 n.C., Uitgeverij Spectrum Standaard, isbn 9789002222542. Recensie van dit boek door Jef Abbeel, zie: <http://www.liberales.be/boeken/lovell>

¹⁸⁾ Chinese steden groeien in duizelingwekkend tempo. Er zijn (. . .) 90 steden met een middenklasse-populatie van minstens 250.000 mensen (. . .). De VS en Canada tellen samen 'slechts' 70 van zulke steden. (Kluwer management).

¹⁹⁾ Het Verlichtingsdenken en de erkenning van de individualiteit heeft de Oude Geest er toe gebracht te verkondigen, "ieder heeft zijn eigen waarheid". De mensen traptten er in en roepen nu allemaal dat hun persoonlijke vrijheid het hoogste goed is. Wat weten zij, zij die naropen wat anderen hebben bedacht.

²⁰⁾ Niet een persoon of kracht buiten de mens bepaalt wat goed voor een mens is, maar die mens zelf. Die mens kan dat alleen zelf bepalen door eerst zichzelf te genezen van zijn opvoeding en alle verdere indoctrinatie en zich te scholen. Daarna kan die mens op zoek gaan naar de waarheid die in hem en haar klaar ligt om te worden ontdekt, de universele liefde, de universele waarheid. Die individuele zoektocht op de innerlijke weg maakt de gevonden waarheid niet tot de eigen waarheid van een mens, maar het eigen aandeel in de universele waarheid. Zodoende ontleent hij zijn identiteit niet meer aan de groep, zoals onder het regime van de Oude Geest, noch bevindt hij zich op zijn eigen eiland met het

baken van zijn waarheid tussen alle andere bakens van waarheid in een zee van eenzaamheid. Zodoende is hij een rots van waarheid die mede vorm geeft aan de identiteit van de groep.

Aanvullende informatie bij dit hoofdstuk:

In de laatste eeuwen is door oorlogen in China het grootste aantal dodelijke slachtoffers gevallen. In een onderbouwde schatting, ruim honderd miljoen -inclusief de An Shi-opstand-. Hieronder de zeven meest bloedige oorlogen in de moderne geschiedenis.

- Tweede Wereldoorlog, 1939-1945. 60 tot 72 miljoen dodelijke slachtoffers. Met 23,4 miljoen doden verloor de Sovjet-Unie de meeste inwoners. China volgde met 10 tot 20 miljoen slachtoffers. Procentueel had Polen het zwaarste te verduren: het verloor 16,5 procent van zijn bevolking (5,7 miljoen mensen).
- Mongoolse veroveringstochten, 12e en 13e eeuw. Onder leiding van Dzjengis Khan en zijn opvolgers veroverden de Mongolen een gebied van Estland in het westen, via Iran en Rusland tot het zuidoosten van China, een van de grootste rijken ooit. Bij de veroveringstochten vielen 30 tot 60 miljoen doden.
- An Shi-opstand, 755-763. Met de afscheiding van het noordelijke deel van het Chinese rijk begon een 12 jaar durende oorlog die 36 miljoen mensen het leven kostte. Dat was 15 procent van het totaal aantal mensen dat toen op aarde leefde, een record dat nooit meer is verbroken.
- Qing versus Ming, 1616-1662. Twee Chinese Keizerrijken maakten elkaar het leven zuur met 25 miljoen slachtoffers tot gevolg.
- Eerste Wereldoorlog, 1914-1918. In 4 jaar vielen er in de oorlog tussen Duitsland en het Oostenrijk-Hongaarse rijk aan de ene kant en de geallieerden (Groot-Brittannië, Frankrijk en Rusland) aan de andere kant 20 miljoen doden.
- Taipingopstand, 1850-1864. De tot het Christendom bekeerde Hong Xiuquan leidde op basis van visioenen een opstand tegen de heersende Qing-dynastie in China. 20 miljoen doden waren het gevolg.
- Witte Lotusopstand, 1794-1804. In China, weer met de Qing-dynastie in de hoofdrol. Bergvolken in het Zuidwesten van het Qing-rijk kwamen in opstand tegen de belastingpolitiek van hun overheersers. De rebellie werd de kop in geduwd ten koste van 16 miljoen doden.

Bron: <http://www.quest.nl/achtergrond/de-7-meest-gruwelijke-oorlogen>.

Lijdend maar
niet lijdzaam

De meester van alles en iedereen,
of hoe georganiseerde misdaad een staatsvorm werd
Het bewuste, het onwillekeurige en de vergetelheid

Dominantie, de vroege jaren

De idee van baas. Waar komt die vandaan? Waardoor komt het dat iemand zich boven iemand voelt staan of daar wordt geplaatst? Dieren kunnen sterker zijn, sneller, groter of slimmer, maar lijken alleen superieur te zijn in een categorie. Een grizzly beer kan een eland grijpen, omdat hij sterker is. Een cheeta kan een gazelle vangen, omdat hij sneller is. Een dier dat groter is, lijkt sowieso in het voordeel te zijn, zowel ten opzichte van eetbare soorten als binnen de eigen groep. Een slim dier echter lijkt de meeste kans te hebben op overleven. Een chimpansee steekt een stok in een termietenest en likt de stok vol termieten af - heerlijke proteïnen. Hij ziet de termieten niet, maar hij weet dat ze er kunnen zijn en hij fabriceert met zijn slimheid gereedschap dat hij van nature niet heeft. De mens heeft een heel arsenaal aan gereedschappen verworven en heeft zijn slimheid ontwikkeld tot bijzondere hoogten. Met zijn slimheid overtreft de mens de grotere, de snellere en de sterkere. De basis van de baas lijkt dus zijn slimheid te zijn, slimheid waarmee hij bij anderen de indruk vestigt dat hij slimmer en ook groter, sneller en sterker is. De evolutie heeft om de andere functies van de hersenen heen -geurherkenning, gehoor, zicht, de coördinatie ervan- een intelligentere schil gebouwd die de mens een grotere kans op overleven biedt. Mensen hebben met die intelligentie gereedschappen ontworpen om het leven op aarde te kunnen weerstaan. Gereedschappen voor het fysiek overleven in de wereld daarbuiten tot en met medisch handelen waarmee bacteriën en virussen binnenin kunnen worden vernietigd. Mensen gebruiken hun slimheid verder ook om hun eigen soortgenoten onschadelijk te maken - om hen te overheersen. Op zich niet uniek, want in elke dierengroep bestaat een pikorde. De uniciteit van mens is daarin gelegen dat hij niet zijn grootte of zijn snelheid, maar zijn intelligentie gebruikt voor het bepalen van de pikorde. De baas is derhalve iemand die het dankzij zijn intelligentie kan laten

voorkomen dat hij sneller is dan een luipaard, sterker dan een grizzly en groter dan een olifant.

Het mechanisme van overklassen komt voort uit de drang tot overleven - wij leven immers in een wereld van eten of gegeten worden. De angst gedood te worden leidt tot de evolutionaire ontwikkeling van sterker, groter, sneller en slimmer, een bewapeningswedloop op alle fronten. De wereld waarin wij zijn geboren is geen wereld die het streven naar harmonie als basisplan heeft, maar de competitie als overlevingsstrategie. Op zich bevat deze constatering geen oordeel. Het is zo en het is niet anders, het is de wereld waarmee we het voorlopig moeten doen. Wie de vraag naar het waarom van de afwezigheid van harmonie wil beantwoorden, raakt snel vast in een kleverig web van oordelen en heeft voor hij het weet een religie of een filosofie gecreëerd. Want meer zijn filosofieën en religies niet: waardeoordelen over de oorsprong van de mens en de weg die hij naar en in zijn toekomst zal moeten volgen. Dat over de verschillende denkbeelden een strijd ontstaat, een competitie waarin elk de sterkste en de slimste wil zijn, bevestigt de aard van de wereld. De verschillende denkbeelden willen elkaar overklassen met het eigen grotere gelijk en ontstijgen de wereld niet door naar bijvoorbeeld harmonie te streven. Dit laat zien dat die religies en filosofieën slechts een geringe of geen bijdrage kunnen leveren aan het bereiken van een wezenlijk betere wereld. Met andere woorden, vergeet religie - elke religie.

De religies die in de wereld het meest gangbaar zijn, zijn alle ontstaan in een periode die de Prehistorie wordt genoemd. Dit gegeven verklaart iets over de mentaliteit, de denkwereld van de Ouden - opnieuw geen oordeel, maar een constatering. Hoewel, tallozen benoemen deze denktrant als weerzinwekkend paternalistisch -denk bijvoorbeeld aan de positie van de vrouw- of op zijn minst als te traditioneel of zelfs achterhaald en onwerkbaar. Er zijn daarna twee invloeden op het Neolithisch denkraam geweest die men modernisering kan noemen. Een op basis van de opvattingen van de profeet Jezus en een op basis van de denkbeelden van de profeet Mohammed - of de groepen rond deze personen. Beide adaptaties van de oudere systemen hebben veel invloed gehad op hun tijd en hebben nu nog steeds invloed. Aan

het basisprincipe van oordelen en het stipuleren van de weg naar en in de toekomst hebben zij echter niets veranderd - althans de religies die in hun naam zijn ontstaan. De Islam wordt met recht de laatste religie genoemd, want het was de laatste keer dat religie door de mensheid als richtsnoer voor het handelen werd geaccepteerd. Beginnend met de Boeddha

Siddharta Gautama zijn pogingen gedaan het leven van de mens op een andere manier te verlichten en te verbeteren dan door middel van religieuze noties. Van de Boeddha via de Verlichting tot en met het existentialisme, de meest recente grote filosofische stroming, zijn alle filosofieën echter nog steeds een reactie op de religies. In dat perspectief hebben de filosofen niets wezenlijk nieuws kunnen brengen en lijkt er geen eigenstandig idee te zijn ontwikkeld. Het maakt daarbij niet uit of een filosofie deïstisch, theïstisch of atheïstisch¹⁾ was of is geaard, de uitgangspunten waren steeds dezelfde en in essentie niet anders dan die van de religies. Alleen de oordelen verschilden. Wie een -korte- studie maakt van de denkbeelden vanaf de Verlichting merkt dat er weinig constatering worden gedaan en eens te meer aannames en oordelen -openlijk of verborgen-.

Dat de uitgangspunten van elke religie en filosofie dezelfde of vergelijkbaar zijn, blijkt uit de rekenliniaal waarlangs een analyse van de wereld wordt gemaakt en daarna 'aanbevelingen' worden gedaan over hoe in de wereld te staan en hoe daarin te handelen. Onderliggend aan de werkwijze van profeten en filosofen ligt namelijk een sjabloon waarmee de religieuze en seculiere denkers steevast hun eigen blinde vlek creëerden. Terwijl zij dachten toe te werken naar een rechtvaardiger samenleving, hanteerden zij desondanks het paradigma van de overheerser. Zij -de profeten en de filosofen- zijn de slimmeren, de sinds de neolithische revolutie²⁾ vrijgestelden, die hun positie onwillekeurig -of juist bewust- gebruikten om de anderen de les te lezen en hen bij de les te houden. Het mechanisme waarbij intelligentie het middel is om alle andere eigenschappen -grootte, sterkte, snelheid- te overklassen. De blinde vlek bestaat daaruit dat ondanks dat de religieuze en

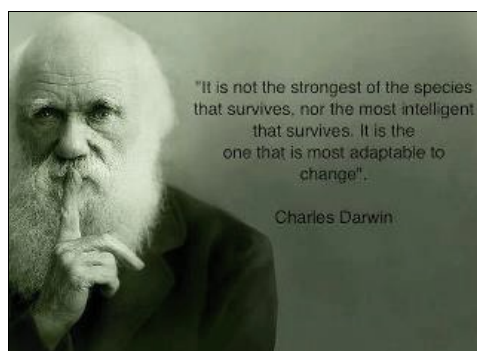
filosofische analyses en de 'aanbevelingen' doorgaans bevrijdend en emanciperend waren bedoeld, het denkraam -het paradigma- niet toeliet dat de mens zich werkelijk bevrijdde. De religieuzen en de filosofen keken vooral naar de wereld en niet naar zichzelf, of juist zeer stringent naar zichzelf om zich als model aan de wereld voor te schrijven. De wijzen herkenden intelligentie wel als middel tot beheersing en overheersing van het bestaan, maar de tendens tot overheersing werd niet van toepassing geacht op de eigen denktrant. Mozes, Zarathoestra, Jezus en Mohammed noch de Boeddha hebben gezegd, "luister eens goed naar wat ik te zeggen heb en als je het niets vindt, verzin dan maar zelfs iets". Voltaire, de Lamettrie, Schopenhauer, Nietzsche en Sartre zeggen niet, "we hebben over deze zaken lang en diep nagedacht, maar het kan net zo goed anders in elkaar zitten - zie maar". Wie als buitenstaander kijkt naar de blinde vlek van het eigen gelijk, ziet een veenbrand die de gelegenheid krijgt voort te woekeren, een brand waarvan iedereen hoopt dat de vlammen zullen doven, maar waarbij niemand op het idee komt na te gaan hoe de eigenlijke haard van de vuurzee kan worden geblust.

Overleven of het recht van de slimste

De mens is zijn eigen tegenstander door de manier waarop hij zijn verstand heeft leren gebruiken, door de wijze waarop hij denkt en vervolgens handelt. Doordat de mens is gedwongen een manier te vinden om te overleven, weet hij niet beter dan dat zijn manier het leven is. De mens is geconditioneerd en hij weet niet dat zijn hart in brand staat ook al verlangt hij hevig naar het doven van het hellevuur. De mens verlangt naar liefde, terwijl hij er geen idee meer van heeft wat liefde is. De mens kraamt maar wat uit met het herhalen van wat anderen hem voorschotelen, gemaakt door mensen die het ook niet weten - iets wat hij in een boek heeft gelezen, of heeft gezien in een film. Zo gaat het met de mens. Hij herhaalt wat hij heeft gehoord van anderen. Of hij protesteert tegen wat hij heeft gehoord van anderen. Zo overleeft de mens, door te luisteren, te protesteren en uiteindelijk te gehoorzamen, terwijl het van binnen brandt. Hij is afhankelijk van de autoriteit en

die moet hij wel gehoorzamen, want anders overleeft hij niet. Velen zullen zeggen dat het geen gehoorzaamheid is en dat ze het eens zijn met de autoriteit. Realiseer je dan dat de autoriteit geen enkel ander belang dient dan het belang van de autoriteit.

Er is binnen de competitieve overlevingsstrategie maar een manier om af te komen van onderschikking aan de autoriteit en dat is zelf de autoriteit worden. Dat vereist meer dan een strategie tot overleven, dat vereist oorlog. De alfa aan de top moet voorbijgestreefd worden, desnoods worden geëlimineerd. Wie aan

de top wil staan zal over lijken moeten gaan, figuurlijk en ook letterlijk. Wie aan de top wil staan moet de spelregels veranderen -een nieuw wapen, een slimmere tactiek- en de tegenstander niet de kans geven zich daaraan aan te passen. Denk niet dat er een

alternatief is, want die is er niet. Zelfs de meest zachtmoedigen -de Boeddha of Jezus- zijn leiders geworden op hun gebied, omdat hun latere volgelingen bereid waren over lijken te gaan. De geestelijken pasten de leer aan de wens van de heerser aan, zodat de leer kon blijven bestaan en kon blijven groeien. En de heerser, die werd nog machtiger, omdat hij zijn onderdanen niet alleen fysiek bezat, maar via de prelaten ook geestelijk. Protest, alternatieven, ze hielpen niet, want de autoriteit is expert in repressie, eventueel repressieve tolerantie en desnoods in het uitdelen van de dood.

De strategie van het dierlijk overleven verwerd tot een strategie voor de dood. De heerser -elke leider- veroverd en consolideert zijn macht, door middel van het pijnigen van zijn tegenstanders. Deze manier van omgaan met anderen maakt de heerser tot een crimineel, want alleen een ziek mens zal de behoefte voelen de ander pijn te doen. Alleen een crimineel en ziek mens kan zijn louter eigen gewin als doel in het leven zien. Alleen een gepijnigd mens met de hel in zijn hart zal zijn brand willen blussen door de

pijn van zich af te duwen, door het over de schutting te gooien en een ander mens ermee op te zadelen. Dit laat zien dat de heerser –elke leider- slechts zelden het overleven van de groep voor ogen heeft. Een leider is altijd een crimineel, omdat hij alles zal doen het leiderschap te verwerven en alles zal doen om zich in die positie te handhaven, en omdat hij alles wat hem in zijn positie bedreigt zal willen elimineren. Het wezenlijke verschil tussen het alfa dier, die de groep beschermt, en de alfa mens komt voort uit de mythe die de alfa mens creëert, het beeld dat hij scheidt waarmee hij zijn macht legitimeert. Of die mythe nu een religieuze mythologie is of een politieke ideologie -het verschil is miniem-, de kunst van het manipuleren vindt zijn oorsprong in het imago en de macht van de taal, de macht over de taal. De heerser presenteert het woord als het leven, maar voor wie de leider gelooft wordt het woord als de dood.

De mens met de twee breinen

De mythe wordt gecreëerd om het autonoom logisch deel van het brein in slaap te sussen, zodat het onwillekeurig logisch deel van ons brein van buitenaf kan worden gedomineerd. Het onwillekeurig logisch deel is aanwezig bij alle mensapen en bij de mens en is deel van de vroegste evolutionaire stap die tot de mens heeft geleid³⁾. Het helpt ons om in een fractie van een seconde beslissingen te nemen van het soort die we doorlopend maken -hier oversteken of daar, deze aankoop doen of niet-. Dit deel van onze hersenen werkt net zo onwillekeurig als knippen met de ogen of de ademhaling. Het gebruik van dit onwillekeurig logisch deel van onze hersenen kost weinig inspanning en verloopt met hoge snelheid. Het is een logisch functionerend deel van ons brein, maar tegelijk functioneert het op basis van vastgelegde of ingesleten patronen. Een voorbeeld van zo'n grondpatroon vertelt iets over de mate waarin een mens bereid is risico's te nemen. Zo zal iemand die zich in een winnende positie bevindt na zijn winst risicogedrag vermijden, terwijl iemand die zich in een verliesgevende positie bevindt na zijn verlies de neiging zal hebben meer risico's te nemen⁴⁾. Een ander grondpatroon van het

onwillekeurig logisch deel van ons brein heeft te maken met het absorberen van nieuwe informatie. Nieuwe informatie zal altijd getracht ingepast te worden in bestaande informatie en als de nieuwe informatie conflicteert met de aanwezige informatie zal de nieuwe informatie ingepast worden in het hokje uitzonderingen of bij desinformatie⁵⁾. De enige mens die niet op deze manier reageert is de persoon voor wie alle informatie nieuw is, bijvoorbeeld een jong persoon. Een mens is zich gewoonlijk niet bewust van de onwillekeurige beslissingen die dit deel van de hersenen neemt, besluiten waarvan een mens denkt die zelf te hebben genomen. Het zijn echter beslissingen die worden genomen volgens een strategie ontstaan door evolutionair ingesleten patronen.

Het autonoom logisch deel van ons brein werkt veel langzamer en het kost meer energie het te gebruiken dan het razendsnelle onwillekeurig logisch brein. Dat het autonoom logisch deel later in de evolutie is ontstaan wordt geïllustreerd door het fenomeen, dat we niet tegelijk kunnen lopen en diep nadenken. Iemand die diep nadent gaat -vrijwel- stilstaan of gaat zitten. Het autonoom logisch deel van ons brein is het deel van de mens dat hem apart zet van al het andere leven in de wereld. Het is het deel van het brein waarmee de mens een overheersingstrategie heeft kunnen creëren. Het is het deel dat mythes creëert, over de wereld, over zichzelf, en waarmee hij groter, sneller en sterker kan zijn of lijken om de anderen te overheersen. Echter, wanneer een mens zijn autonoom logisch deel van zijn brein daadwerkelijk gebruikt om te overheersen, dan geeft die mens daarmee tegelijk ook te kennen dat dit deel van het brein ofwel onvolgroeid is, ofwel ziek is. Het autonoom logisch deel van het brein is immers in staat is tot zelfreflectie -al kost dat inderdaad veel tijd en moeite-. Dit deel van het brein zal in eerste instantie in de vroege stadia het stramien van het onwillekeurig deel van het brein volgen -het kent aanvankelijk niets anders-, maar door opvoeding en educatie leert een mens het autonoom logisch deel doelbewust kritisch en productief te gebruiken. De mate waarin dat lukt varieert. Mensen lijken weliswaar vaak het autonoom logisch deel productief en creatief te gebruiken, terwijl onderliggend toch het adagium van de angst -zelfbehoud- van het onwillekeurig deel steeds aanwezig blijft. Hoewel het geenszins de bedoeling is de werking van het

onwillekeurig brein doelbewust te onderdrukken, is het alleszins de bedoeling de relatie tussen het autonoom logisch deel en het onwillekeurig deel te herzien, op een 'hogere' plan te brengen. Op zijn minst zal een mens zich bewust moeten worden van de invloeden van het onwillekeurig brein. Het maximaal haalbare is dat men afstand neemt of doet van die invloeden die het autonoom logisch brein ziek kunnen maken.

De praktijk is anders. Het autonoom logisch brein wordt het meest intensief gebruikt om de beslissingen van het onwillekeurig brein te rationaliseren, te rechtvaardigen. Of om het scherper te stellen, een nieuwer verworven stap in onze evolutie wordt ondergeschikt gemaakt aan een oude eerdere fase. De mens, althans zeer velen, schakelt zijn kritisch vermogen, zijn kunde creatief te denken en zijn vermogen tot abstraherend en tot oplossend denken uit, ten gunste van het primair en schematisch denken, het denken in directe behoeftebevrediging, het denken in zwart wit. Omdat het onwillekeurig logisch brein sneller is en het gebruik ervan relatief weinig inspanning vraagt, omdat het gebruik van het autonoom logisch brein een behoorlijke en bewuste inspanning vergt en het resultaat van het denken geen uitgemaakte zaak is, kiezen mensen vaker voor de platgetreden paden van veiligheid dan voor de risicovolle weg waar niemand anders loopt. Dit is overigens een semibewuste keus, het onwillekeurig brein is simpelweg sneller. Het gevolg is dat de 'hogere' hersenfunctie een vorm van anorexia nervosa ontwikkelt, omdat het verhongert bij een gebrek aan impulsen, het autonoom logisch deel van ons brein wordt ziek. Wanneer het autonoom logisch brein van buitenaf wordt uitgeschakeld -zoals met leden van de meeste religieuze en politieke bewegingen het geval is- zal er zelfs weerzin ontstaan tegen gezonde voeding - impulsen die het autonoom logisch brein aan het werk zouden moeten zetten. Fenomenen als indoctrinatie en hersenspoeling maken gebruik van de 'gemakzucht' van het autonoom logisch brein, terwijl bijvoorbeeld het deprogrammeren van voormalig sekteleiden verloopt door het autonoom logisch brein te stimuleren langs de lijnen waarop een anorexia patiënt ondersteund wordt. Wat de mens ziek maakt is niet het onwillekeurig logisch deel van het brein dat het autonoom logisch brein infecteert, maar de gemakzucht van het autonoom logisch

brein zelf dat zichzelf uithongert en ziek maakt. Het autonoom logisch brein wordt lui en gemakzuchtig wanneer het in de ontwikkelingsjaren niet voldoende gestimuleerd wordt, wanneer het in een inadequate opvoeding en schooljeugd geen uitdagingen wordt voorgeschoteld en te horen krijgt dat het simpelweg moet gehoorzamen aan de conventies. Een zieke geest leidt onherroepelijk tot verziekte verhoudingen tussen mensen. Het is de zieke geest, de crimineel, die gebruik weet te maken van andere zieke en vaak weerloze mensen. In de groep die gebruik of misbruik maakt van anderen valt ieder mens die wil domineren –leiders in het algemeen- en die niet op zoek gaat naar harmonie om van daar uit de wereld vorm te geven. Leiderschap is crimineel en criminaliteit is een ziekte. Voor elke ziekte bestaat genezing.

De overgrote meerderheid van de mensen die de meestal prachtige aarde bevolkt heeft niets zieks in de zin. Deze mensen zijn meer verdwaald in het bestaan -hoe ben ik hier terecht gekomen en wat doe ik hier- dan dat zij ziek zijn. Zij worden misbruikt door de mensen met mooie verhaaltjes en mythen en zij geloven er in, omdat het een oplossing voor hun dwalen lijkt te bieden. In feite wordt er misbruik gemaakt van hun soms radeloosheid en vaak angst door de hoogsten in de pikorde. De enige manier om daar onderuit te komen is door het autonome brein te voeden, een levenslange educatie. Dat kan uit boeken, maar dat kan ook door je ogen open te doen en niet per sé hetzelfde te zien wat de anderen zien.

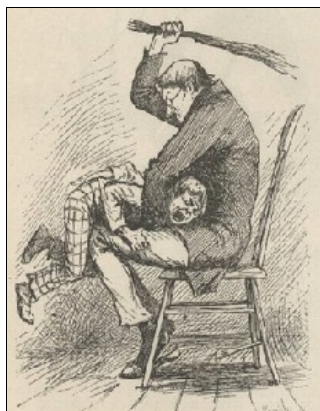
De criminelen zijn met velen

Misdadigers zijn zich er doorgaans niet van bewust dat zij crimineel zijn⁶⁾, hoe kunnen ze ook. Hun bewuste geestelijke functies zijn uitgehongerd en functioneren op niet meer dan de waakvlam, terwijl zij worden geregeerd door hun onwillekeurige cognitieve functies die hen slechts toestaat schematisch te denken. Zij hebben pijn en begrijpen niet waar hun pijn vandaan komt, wat hen ertoe brengt anderen pijn te doen. Hoe hoger in de pikorde deze criminelen zich nestelen, hoe meer macht zij hebben hun zieke manier van denken uit te dragen, zelfs op te leggen -

verderop voorbeelden daarvan. De meeste misdadigers beschouwen zichzelf niet als crimineel, omdat ze een schematische en weinig genuanceerde definitie van criminaliteit hanteren. Voor de meeste criminelen is een misdadiger een persoon die zich niet aan de wet houdt. De wet spreekt zich echter alleen uit over die voorvallen waarin de staat bedreigd wordt -dan wel de burger als deel van de staat- en die situaties waarin het staatsmonopolie op geweldstoepassing doorbroken wordt. Inzake een handeling die niet in de wet staat -en dus ook niet bestraft kan worden- kan men niet misdadig handelen, volgens de crimineel. Dat een financiële instelling miljoenen mensen kan duperen met een handeling die in geen enkele wet staat zou dus niet crimineel kunnen zijn, terwijl iedereen weet dat dit wel het geval is. Twee in elkaar grijpende vergelijkingen. Ten eerste lijkt het op het eerste gezicht waar te zijn dat een hamer feitelijk geen crimineel voorwerp kan zijn. Een hamer kan gebruikt worden om te helpen in het creëren van een huis. Een hamer kan echter ook gebruikt worden om een ander de hersens in te slaan. Niet de hamer is crimineel, maar de gebruiker. Vervolgens lijkt het op het eerste gezicht waar te zijn dat een geweer geen crimineel voorwerp kan zijn. Een geweer kan gebruikt worden om de dagelijkse kost bijeen te krijgen. Een geweer kan ook, net als de hamer, gebruikt worden bij het doden van een medemens. Niet het geweer is crimineel, maar de gebruiker. Wie deze twee vergelijkingen naast elkaar legt, ziet de schematische overeenkomst en in beide gevallen lijkt de conclusie geldig dat niet het middel, maar de gebruiker al of niet misdadig is. Bij nader inzien echter is er iets vreemds aan de hand. Wie kritischer kijkt, ziet dat de verborgen aannames niet overeenkomen. De hamer kan voor meerdere doeleinden worden gebruikt -creatief, constructief, destructief-, terwijl het geweer maar voor een doeleinde kan worden gebruikt, destructief. Wie niet het onwillekeurig brein laat regeren in zijn zwart-wit denken, maar het autonoom brein gebruikt, ziet dat het geweer alleen een crimineel voorwerp kan zijn. Hetzelfde geldt voor de staat. Kan de staat een constructieve functie vervullen? Wie niet voldoet aan de eisen van de staat wordt dood gemaakt - monddood of letterlijk dood. In bij de wet omschreven omstandigheden moet je een boete betalen, je kunt voor korte of langere tijd de gevangenis ingaan en in sommige

landen kun je letterlijk worden gedood. De staat dwingt je -als bij een maffiose beschermingszwendel- een flink deel van de opbrengsten van je werk af te staan en je moet maar afwachten of en wat je ervoor terugkrijgt. Wie weigert belasting te betalen wordt afgeknepen en uiteindelijk buiten de maatschappij geplaatst - door welk regime dan ook. De staat bestaat om je in een bepaald gareel te krijgen -goedschiks of kwaadschiks- en stelt zich daarbij op als een geweer, als een criminele organisatie. Een fenomeen als gezondheidszorg bestaat slechts vanwege het belang van het in leven houden van de belastingbetaler, een fenomeen als onderwijs alleen vanwege het kunnen innen van belastingopbrengst van een hoger gekwalificeerde werker. Wie kritisch nadenkt over de prioriteiten in de maatschappij, ziet opnieuw een criminele organisatie⁷⁾. Men kan de gezondheidszorg en het onderwijs alleen als beneficiant ervaren, als men zich aan het staatschema houdt. Wie oud is en te duur wordt, zal sterven. Het onderwijs zal in eerste instantie een kind kneden voor zijn latere rol en status in de maatschappij. De staat is een geweer, maar kan een hamer worden wanneer de mensen die aan de knoppen draaien niet doodziek zouden zijn.

De eerste crimineel die een mens in zijn leven tegenkomt, als het niet een of beide ouders is, is de leraar op school. Er bestaat een klassiek ietwat komisch beeld van de leraar die thuis bij zijn vrouw onder de plak zit en dat op school op zijn leerlingen afreageert. Dit essay over hoe mensen elkaar met dominantie ziek maken is in dit

ene beeld samengevat. De leraar die zijn leerlingen geestelijk en intellectueel afknijpt om ze zo rijp te maken voor de maatschappij waar niet al te veel moet worden nagedacht, maar waar aan de bazen moet worden gehoorzaamd. Een situatie waarin het autonoom logisch brein alleen enig nut heeft wanneer men er naar streeft zelf een van de bazen te worden. Bij wie die ambitie niet heeft, dooft het bewustzijn langzaam en die mens wordt zieker en zieker. Een leraar zoals die hoort te zijn, geneest - helpt

een mens zichzelf te genezen. Een leraar heeft geen afgedwongen autoriteit maar statuur. Statuur vanwege zijn grote kennis en zijn inlevingsvermogen in zijn leerlingen. Hij zal zelden de verkiezing van de meest populaire leraar winnen, omdat hij uitdaagt en plaagt, voor het blok zet en zelfbeheersing vraagt -geen discipline, dat is voor de kadaverleraar-, paal en perk stelt wanneer dat nodig is en een kontje over dat hek geeft wanneer de leerling laat blijken er aan toe te zijn. Een leraar die nooit werkelijk boos is, maar dat als een goed acteur voortreffelijk kan spelen. Een mens die als mentor zijn jonge medemens helpt het inslaapvirus onwerkzaam te maken en die er wars van is dat te doen wat zijn pupil ziek maakt. Die leraren zijn er maar weinig, zowel binnen de school als daarbuiten. Met de leraar begint alles, omdat hij -ook al is hij een voorbijganger- van nog grotere invloed is dan de ouders.

De ouders, zij horen de eerste beschermingslinie tegen de buitenwereld te zijn, maar zijn dat meestal niet. Ze zouden het erg graag willen zijn, maar kunnen het meestal niet. Ze komen zelf uit een opvoeding van ouders die het ook niet wisten en een ronde langs de kadaverleraren. Ze zijn in slaap gesukkeld of anders wel in een coma geslagen, door de bazen, door hun eigen toedoen. De ouders die hun kinderen inspireren en hun autonoom logisch brein voeden zijn net zo dun gezaaid als de inspirerende leraren, laat staan dat kinderen in beide groepen een inspirerend voorbeeld ontmoeten. De kans is groter, veel groter, dat zij in beide groepen met het standaardmodel te maken krijgen en het gevaar lopen de sinds lang uitgesleten paden te worden opgeduwd. Bij kinderen jagen op gegeven moment de hormonen door het lijf. Jongens krijgen haar op hun kin en meisjes vollere rondingen. Alhoewel zij zelf denken van wel zijn dit niet de factoren die bepalen of een mens volwassen wordt. Want in de achttien of twintig jaar die zij dan hebben geleefd zijn zij besmet door hun eigen ouders -zelf ziek van oorlog, bazen en tekorten- en door leraren die hun baan uitvoeren om iets te compenseren. Kinderen, jong volwassen en zij die ouder zijn, zijn opgevoed in ziekte en denken als een zieke, in welke mate dan ook, zonder dat zij dit van zichzelf weten. Die ziekte is al zoveel generaties aanwezig -vanaf het begin van onze tijd-, dat eigenlijk niemand meer weet wat gezond zijn is. Niemand kan het meer vertellen wat gezond zijn is. Op zich een

verheugende situatie, want als er een mens was die gezond was, dan zou die de rest vertellen wat gezond is en zouden we moeten luisteren naar die leider - een ongezonde situatie. Het enige wat een mens kan doen is bepalen wat diep in hem pijn doet en de oorzaak van zijn pijn niet buiten zichzelf te zoeken, maar in zichzelf.

Ook al heb je jouw ziekte doorgegeven gekregen van je omgeving, je omgeving –je ouders of de leraar- de schuld van je ziekte geven, levert alleen een verder verziekte relatie met je omgeving op - waardoor je mensen in je omgeving verder ziek zult maken. Ook al ligt de haard van de besmetting buiten jezelf, de aard van je ziekte zit in je. De punten waarop de ziekmakers buiten jou bij jou hebben kunnen aanhaken, bevinden zich in jou. Geef je omgeving niet de schuld van je ziekte, maar zoek evenmin de genezing van je ziekte in je omgeving, in de buitenwereld. Zoek geen genezer, goeroe, filosoof, profeet, god of wetenschapper in de wereld, want je zult er geen vinden die de panacee heeft, waardoor al je zonden zullen verdwijnen, je ziel schoongewassen zal worden, al je wonden zullen helen. De oplossing voor je problemen vind je in jezelf, terwijl niemand je kan vertellen wat die oplossing is. Wil je zelf stoppen met het ziek maken van de buitenwereld? Zoek de oplossing in jezelf en begin met de ontdekkingstocht in jezelf. Zet de onvoorstelbare macht van je autonoom bewuste brein in en gebruik je intuïtie -of nog dieper, je kern, je ziel- om te vinden wat en wie je werkelijk bent. Niet degene waarvan de buitenwereld zegt die je bent en waarvan je onwillekeurig brein het veilig vindt om dat te accepteren, maar je werkelijke zelf. Twee zaken zul je waarschijnlijk vrij snel realiseren. De ontdekkingstocht naar jezelf zal zo niet je hele leven dan toch het grootste deel van je leven in beslag nemen. Maar ook zul je merken dat wanneer je eenmaal de -onomkeerbare- keuze hebt gemaakt de ontdekkingstocht in jezelf te beginnen, nieuwe besmettingen door de buitenwereld snel zullen afnemen.

De verzwakking van centomillennia, over de goden en de doden

Wie heeft God uitgevonden? Het meest voor de hand ligt die persoon of personen te zoeken onder de oudste mensenstammen in ons thuisland Afrika. Meest waarschijnlijk een homo sapiens, omdat wij vanuit onze eigenheid die aanname kunnen maken, een aanname die niet noodzakelijkerwijs voor andere mensesoorten hoeft te gelden - hoewel het niet valt uit te sluiten. In onze oudste geschiedenis door onze toenemende intelligentie is er een moment geweest dat zelfbewustzijn en omgevingsbewustzijn met elkaar in conflict kwamen. Wie namelijk door zijn vaardigheden steeds verder zijn omgeving kan beheersen en manipuleren, komt op gegeven moment zijn grenzen tegen waarvoor hij zijn dominantie niet kan laten gelden.

God? Onze origine ligt in Afrika

Voorbij die grens ligt wat niet verklaard kan worden, daar voorbij ligt de existentiële angst, daar voorbij zijn de natuurlijke fenomenen die verklaard moesten worden om ze hanteerbaar te maken. De mens die zich van zijn leven bewust was geworden, moest een verklaring vinden voor de dood waar hij zich bewust van werd. De oudste religies dragen deze twee elementen in zich, een poging de dood te begrijpen om die zo hanteerbaar te kunnen maken en een poging fenomenen in de natuur te verklaren en die zo te kunnen hanteren. God is een oplossing die bedacht is door de mens voor een situatie waarin het antwoord op een vraag of de oplossing voor een conflict niet proefondervindelijk kon worden gevonden. Daarentegen hypothetiseerde hij vanuit zijn vigerende psyche met zijn angst als raadgever - zijn angst voor de dood, de angst voor het onbekende. De mens wordt gekarakteriseerd door zijn uitvinding van God de Baas.

De angst voor de dood werd overkomen door de dood te ontkennen en de overledene een plaats te geven in het rijk der doden bij de goden waar de mens voortleeft. Heel lang is het

contact met de goden verlopen via de doden - voorouderverering was tot aan het einde van de laatste ijstijd, tot aan de neolithische revolutie, de enige vorm van religie waarvan wij weet hebben. Zoals met alles waar de mens zich mee bezighoudt, betekent een vernieuwing niet dat het oude meteen wordt losgelaten. Soms uit hoofde van traditie, soms als het resultaat van angst en soms uit onwetendheid houdt men vast aan het oude. Voorouderverering is altijd in enige vorm blijven bestaan, van geïsoleerde culturen in de binnenlanden op vrijwel alle continenten, tot en met het bijgeloof van de moderne mens. Voorouderverering is wel een van de meest scherpzinnige vroege uitvindingen van de mens geweest, omdat het twee existentiële problemen in een keer oploste. De doden waren niet dood en via de voorouders konden de goden worden beïnvloed. Het fenomeen God is een product van de menselijke geest waarmee hij zijn angsten oplost. De ontkenning van het bestaan van een God, atheïsme, is eveneens een product van de menselijke geest. Voor geen van beide stellingnamen is enig empirisch bewijs voorhanden. De aanhangers van de idee van God zien bewijzen voor zijn bestaan in de wonderbaarlijkheden die zich voordoen, vergetend dat voor vrijwel elk wonder een rationele verklaring kan worden gevonden. De tegenstanders van de idee van God wijzen op de ontwikkeling van de wetenschap en met name de wetten van de fysica, daarbij vergetend dat de fysica toch ook ergens zijn oorsprong moet hebben gehad. Niet dat daarmee het bestaan van God via een omweg toch is aangetoond. Wel de constatering dat het fysieke als waargenomen fenomeen linksom of rechtsom bestaat. Een constatering die vervolgens niets oplost, omdat de oplossing voor de existentiële angst op een verkeerde plaats wordt gezocht. Het zegt daarbij iets over de mens dat hij voor de oplossing van zijn problemen buiten zichzelf zoekt – geesten, een verlosser, God. Het laat zien dat de mens het sinds ruim tweehonderdduizend jaar ingesleten evolutionaire pad nog niet heeft verlaten.

De mens verzwakt zich door enerzijds zijn rotsvast vertrouwen in zijn vindingrijkheid en anderzijds de uiteindelijke oplossing van zijn problemen buiten zichzelf te zoeken. Hij besteedt het grootste deel van zijn energie aan het begrijpen van de wereld, het doorvoren van de wetmatigheden van de fysica en de nog niet gevonden

oplossingen toe te schrijven aan een hogere macht. De mens is al zijn wakende momenten bezig met de vorm, de structuur van zijn bestaan, niet met de inhoud ervan. Begrijp het niet verkeerd, want wie kan er niet gefascineerd zijn door de -paleo-geologie van onze planeet en wie kan er niet sprakeloos raken door de enorme afstanden die de kosmologie ontdekt, of door fysica en kwantumfysica. Maar desondanks past de mens in enigerlei vorm nog steeds de pikorde van de oeroude stam toe - God is getransformeerd in een wetenschapper -denk eens na over de bijna goddelijke status van Newton of Einstein- of de wetenschap als zodanig. De mens heeft voldoende intelligente capaciteit om de pikorde overerfd vanuit zijn dierlijk verleden te doorbreken en tot iets nieuws te komen, terwijl de mens zijn intelligente capaciteit vooralsnog gebruikt om de pikorde te handhaven. De mens verzwakt zich al meerdere duizenden jaren. Het ligt als een erfzonde over de mens onophoudelijk naar oplossingen te zoeken in een bepaald aspect van het bestaan, terwijl hij een chronische blinde vlek heeft ontwikkeld voor wat er nog meer is te ontdekken. Weet de mens het grondpatroon waarmee hij is geboren te doorbreken -aanvullen of uitbreiden is misschien een betere omschrijving- dan verandert hij van de ingenieuze mens in de harmonieuze mens. Hij hoeft daarvoor niet te veranderen in een oude hippie, zich aan te sluiten bij een vage New Age beweging, of zich te voegen bij een goeroe ergens op een heuvel. Hij hoeft slechts zijn perspectief te veranderen, te verbreden, te vergroten. De harmonieuze mens, de mens die zijn hart en zijn hersens actief en evenwichtig gebruikt, is niet meer gebaseerd op sterkte, grootte of snelheid - hij denkt niet dat in een gezond lichaam als vanzelf een gezonde geest huist. Die harmonieuze mens gebruikt zijn intelligentie niet meer om groter, sterker en sneller te zijn of te lijken. Tegelijk is hij het wel - groter, sterker en sneller. Hij gebruikt zijn kracht echter om uiting aan zichzelf te geven en niet om de baas te worden. Hij beschouwt niemand als ondergeschikt.

Hoe eerder het sprookje van God de Baas wordt doorgeprikt, hoe beter het de mens zal vergaan. God de Baas ontstond uit ondermeer de ontkenning van de dood. Het wordt tijd uit de ontkenningsfase te komen en het leven voor de dood te omarmen

en het zinvol te maken. De mens moet daartoe zijn angsten oplossen en niet iemand anders daarvoor verantwoordelijk stellen - dan pas geneest de mens. De ontkenning van God is overigens ook een fase. De mens is een intelligent wezen en doet er wel aan zijn intelligentie ook te gebruiken - zijn autonome intelligentie. Zo lang hij sneller, groter en sterker wil zijn dan de anderen zal hij aan een worgende leiband lopen, de leiband van zijn dierlijke aspecten en zijn intelligentie zonder empathie en bezieling. Zo lang de mens bang is voor de machten buiten hem, zo lang hij bang is voor wat hij nog niet begrijpt, zo lang hij nog bang is voor wat er in hem zelf roert, zo lang zal hij ziek van angst blijven en kunnen anderen over hem de baas spelen, mensen die minstens net zo ziek zijn, omdat zij de baas willen spelen.

Hoe georganiseerde misdaad een staatsvorm werd
of de uitzaaiing van de cultuur van de pijn

Niet alleen de vijand kent de macht van het intimideren. De leider van de eigen stam kent deze tactiek ook – en niet alleen om de vijand bang te maken. Angst is een effectief politiek middel. Bange burgers gehoorzamen hun leiders doorgaans. Angst zaaien is relatief eenvoudig. Alles wat een leider nodig heeft voor het genereren van angst is een buitenstaander die de schuld van alle problemen krijgt. De eigen stam is onbezoedeld en het vreemde is de boeman. Elk mens identificeert zich met de eigen stam en navenant de pikorde daarbinnen. Het handhaven van de pikorde echter is ten laatste vooral in het voordeel voor de bazen en het werkt nagenoeg altijd in het nadeel van iedereen die geen baas is. Het fenomeen pikorde werkt in elke groep: bij kinderen van de kleuterschool, bij mannen en vrouwen, etnische groepen, nationaliteiten, de mensen van het welvarende noorden van de wereld en hen in het zuiden. De werkelijke macht in de wereld is niettemin in handen van een kleine groep superrijken, de bazen van de bazen. Waar komen zij vandaan? Hoe zijn zij rijk en machtig geworden? De laatste verbinding die wij met het dierenrijk

hebben was naar alle waarschijnlijkheid Sahelanthropus tchadensis^{*)} en zijn ideeën leven nog steeds in ons voort. Diep in ons binnenste zijn wij een Sahelanthropus en een Homo erectus – de eerste mensensoort die zich een miljoen jaar geleden al buiten Afrika waagde en die zowel onze voorouder was als die van de Neanderthaler. Op enig niveau in ons lijf en ons brein leven de pikorde en de krachts- en machtsverhoudingen die bij deze vroege mensensoorten gewoon waren nog steeds voort. De zich hoger achtende sociale klasse heeft een anciënniteit die teruggaat tot zeker de laatste voorouder die de mens en apen gemeenschappelijk hadden. Als de adel beweert van zeer oude komaf te zijn, dan klopt dat om die reden. Er zijn sinds die tijd zonder ophouden stamoudsten en stamhoofden geweest die zich meer permitteerden, zich meer meenden te kunnen permitteren dan de rest van de stam. De Khoisan⁸⁾ is een nog levende stam die genetisch het dichtst staat bij de Homo sapiens die tachtig millennia geleden Afrika verliet om de aarde te bevolken. De overlevering en de geordende verhoudingen van de Khoisan wijken niet wezenlijk af van de bagage die de mens meebracht op zijn reis over de wereld – de tradities en de hiërarchie van zeven miljoen jaar oud.

Sahelanthropus tchadensis

Het waren de hoofdmannen, of meest waarschijnlijk een klein groepje oudsten rond de leider, die het allereerste theologisch theorema hebben opgesteld, het theorema van de goden en de doden. De eerste ideeën kwamen voort uit het ontzag voor de natuur. Het onweer moest wel een machtige god zijn met een wapen dat vernietiging bracht. De mens die daarna ontdekte hoe het vuur kon worden gebruikt -de oorspronkelijke Prometheus-, moest wel in direct contact staan met die god. De geesten van gevaarlijke roofdieren werden als goddelijk vereerd en de vacht van een overwonnen dier werd gedragen door de hoofdman - hij had de stam de overwinning bezorgd en nam de eigenschappen

van het dier aan. Hij werd dan als dat roofdier waarmee de hoofdmans nog meer respect afdwong. In het kunnen beheersen van de gevaren van buitenaf lag het aspect dat door de ondergeschikten als voordeel van de pikorde werd gezien, de hoofdmans beschermd. Niemand wil bij de verliezende partij horen en ondergeschiktheid was de afruil voor veiligheid. Een mens is ofwel ambitieus en wil een naam voor zich maken, wil presteren en daardoor overheersen, ofwel die mens wil het liefst niet opvallen als in een kudde en op die manier de veiligheid zoeken. Het was het belang van de hoofdmans aan de top van de piramide te blijven en de rest eronder te houden. Een anthologie, zij het een verre van volledige, uit ons aller thuisland Afrika van de mythen waarmee de mensen zand in de ogen werd gestrooid –waarmee hun autonoom denken verleid werd inactief te worden door te conformeren aan de overtuigingen van en de pikorde binnen de groep- en die tevens dienden om de macht te legitimeren. Overigens in essentie niet ongelijk de films en de soaps die dagelijks nog steeds naar de moderne mens worden uitgezonden. Verhalen die de indoctrinatie voortzetten en journaals om ons bang te houden. Een selectie in vogelvucht uit de geschiedenis van de mens, waaruit moet blijken dat de angst voor het onbekende, het onverklaarbare, altijd de belangrijkste drijfveer voor de mens is geweest en dat het de angst is geweest die de goden en God heeft gecreëerd en de visie op de wereld heeft bepaald.

Naast de immanente godenwereld, een rechtstreekse mystieke vertaling van natuurkrachten, waren ontstaansmythen onderdeel van de verhalencyclus van de sjamanen. Zo werd en wordt nog steeds de mythe verteld dat de wereld oorspronkelijk werd bewoond door twee mannen die altijd met elkaar optrokken. Op een dag klom een van de twee in een boom en liet zijn bijl vallen, waardoor het geslachtsdeel van de andere werd afgehakt. Op die plaats ontstond een bloedende wond en zo is het altijd gebleven. In een andere mythe werd de vrouw geschapen uit het lichaam van de man -zoals in de Semitische godsdiensten Jodendom, Christendom en Islam- zij het dat zij in Afrika uit zijn grote teen kwam. De machtsverhoudingen waren ook wel eens in het voordeel van vrouwen. In het begin waren er alleen vrouwen op de wereld.

Obassi Nsi -God- doodde per ongeluk een van de vrouwen en putte zich uit haar dood te compenseren. Maar de vrouwen vonden niets echt aantrekkelijk. Het laatste dat God uit zijn collectie kon aanbieden was de man. Die aanbieding vonden de vrouwen wel interessant. Zo is het gekomen dat tot op de dag van vandaag de mannen moeten werken voor de vrouwen. Voor het overige dragen vrouwen vrijwel altijd de schuld voor de zondeval. Bij de Tutsi in Rwanda is het de vrouw die het geheim van Imana, het Opperwezen, verraaft en daarom met haar kinderen uit de hemel verjaagd wordt. In een Hungwe-mythe uit Zimbabwe verleidt Morongo, tegen de wil van God Mwari, haar man ertoe met haar te paren. Ook volgens een Bini-mythe -Nigeria- is de vrouw schuldig. In het begin hoefden de mensen nooit op het land te werken. Als ze honger hadden, mochten ze een stuk uit de hemel snijden en opeten, maar het was verboden om te veel af te snijden. Op een dag gaf een vrouw zich over aan vrees. Ze sneed een enorm stuk uit de hemel dat ze het vervolgens niet op kon. Zij probeerde het aan anderen te slijten -haar man, haar buren-, maar iedereen had al genoeg gehad. Ze moest het stuk hemel wel weggooien. Razend van woede verhief de hemel zich hoog boven de aarde, ver buiten het bereik van de mensen. Sindsdien moet de mensen zwoegen voor zijn dagelijks brood. Een zeer poëtisch verhaal is het volgende. In het begin was er maar één mens, het was geen man en het was geen vrouw. Deze mens woonde in een prachtige tuin en was gelukkig. God had tegen de mens gezegd dat er maar een ding niet was toegestaan, omdat dat de volmaakte harmonie zou verstoren. Het was verboden om een hele cirkel te lopen rondom de palmboom die in het midden van de tuin stond. De eerste mens probeerde aan iets anders te denken, maar werd elke dag opnieuw onweerstaanbaar naar de palmboom getrokken. Het werd een obsessie en op een dag kon hij zich niet langer bedwingen. Hij begon met grote stappen rondom de boom te lopen. Teruggekomen bij zijn beginpunt viel de eerste volmaakte mens op het zachte gras uiteen in twee helften. De ene helft werd man, de andere helft werd vrouw. Sindsdien verlangen man en vrouw naar die voor eeuwig verloren eenheid, een paradijs dat ze soms, even, terugvinden wanneer zij in elkaar opgaan⁹⁾.

De leider moest presteren om zijn macht te behouden, terwijl zijn entourage verhalen over hem maakte om zijn prestaties in een bijzonder licht te stellen en zijn macht voor te stellen als bekrachtigd door de goden. Gezag en religie waren vanaf het eerste begin een tweeling, twee handen die elkaar wassen. De prestaties van de leider waren rechtstreeks verbonden met wat hij voor de stam deed. En waar geen conflict was, werd er een gecreëerd om het gezag van de leider te kunnen bevestigen. Elke vorm van conflict was toegestaan, zolang de entourage het juiste verhaal, de juiste legitimering er bij kon leveren. Het stelen van vrouwen bij een naburige stam, of het stelen van hun vee. Het weggagen van de andere stam bij een waterbron. De goden hadden het zo gewild, of de anderen hadden tegen de goden gezondigd. De leiders en de sjamanen hadden het voor het zeggen, zo lang ze krachtig genoeg waren en hun justificaties overtuigend genoeg. De hoofden en de geestelijken konden de lakens uitdelen zolang ze in de hoofden van de anderen angst konden kweken. Angst voor wat er zou kunnen gebeuren zonder leider. Niet eens die specifieke leider, maar leiderschap in het algemeen. Toen deze stap eenmaal was gemaakt, was de mens een grens over. Het sterkste mannetje dat onenigheid de kop kon indrukken, die de jacht kon leiden en met de meeste vrouwen paarde, dat had de leider en zijn troep meegekregen vanuit de dierenwereld. De idee van leiderschap en de legitimatie ervan vanuit de godenwereld is een abstractie die aan de mens is voorbehouden. Op alle niveaus denkt de mens autonome logische beslissingen te nemen, zowel voor de keuze in de rol van ondergeschikte –hou je nou maar op de vlakte-, als voor die voor de rol van superieur. De mens denkt dat hij die keuze autonoom doet, terwijl hij niet meer doet dan zijn keuze rationaliseren. Een keuze die is vastgelegd in oeroude tijden en die hem doet worstelen met zichzelf, die hem brengt tot een inwendig conflict, een conflict dat de werkelijke oorzaak is van zijn angst. Dat dit mogelijk is zegt niet alleen iets over de wereld, maar geeft ook essentiële informatie over de aard van de mens. Informatie over het grondpatroon, het paradigma van de mens. Velen weten dat wat gezien kan worden als goed en wat als kwaad afhangt van het perspectief dat men heeft. Dat iets goed kan zijn en tegelijk door anderen als kwaad kan worden ervaren, laat zien

dat goed en kwaad niet bestaan, als het positieve en het negatieve die elkaar opheffen. Goed en kwaad zijn uitvindingen van de sjamanen die de stamleider bijstonden in zijn legitimering. In plaats van goed en kwaad kan het begrip pijn -en de angst voor pijn- een zinnigere rol spelen. Pijn is niet aan enige interpretatie onderhevig, het is of het is niet. Wanneer iemand pijn berokkent, is het zijn kennelijk doel te domineren. De leider, iedere leider moet pijn doen, niet alleen aan zijn kritiekasters, om zich in zijn leiderspositie te handhaven. Iemand die een ander doelbewust pijn doet, is ziek, is een misdadiger. Iemand die zich tevreden stelt met de rol van ondergeschikt slachtoffer van de leider, pijnigt zichzelf, hetgeen eveneens ziek en misdadig is. Keer niet de andere wang toe en doe niet aan naastenliefde, want alle principes zijn al zo vaak verkracht en misbruikt door de sjamanen - doe gewoon geen pijn. Probeer niet elkaar lief te hebben, want niemand weet wat liefde is - doe gewoon geen pijn. Dominantie door pijn doen is een van de hoofdbestanddelen van de cultuur die wij hebben meegenomen uit ons Afrikaans thuisland. De cultuur van de pijn is wat de mens over de gehele wereld heeft verspreid. Een kongsi van leiders en sjamanen die zich ontwikkelde van het niveau van de stam, enkele stammen, tot en met de organisatie achter wereldrijken. De cultuur van dominantie en pijn is het misdadig aspect in de menselijke interactie dat uitgroeide tot georganiseerde misdaad en dat een staatsvorm werd.

Toen de Sahara tot zesduizend jaar geleden groen was, leefden daar mensen. Het einde van de laatste ijstijd zorgde ervoor dat de moesson meer naar het zuiden uitregende, waardoor het noordelijk deel van het continent veranderde in het landschap dat iedereen kent, woestijn. De transformatie in woestijn heeft honderden jaren geduurd en de mensen werden in die jaren terug gedwongen naar gebieden met oases. Uiteindelijk konden ook de oases het leven niet meer schragen en de laatste bewoners trokken weg, weg naar de kust en naar de enige oase die niet zou opdrogen, de Nijl. Dit was het begin van een cultuur en een koninkrijk dat heeft geduurd tot het begin van de westerse jaartelling, tot in de Romeinse tijd, Egypte. Egypte bestond aanvankelijk uit diverse kleine koninkrijkes -niet meer dan clangebieden met stamhoofden-

waarvan de oudst bekende koningen bekend staan als de Schorpioen Koningen. Deze koningen werden zo genoemd, omdat zij onder de bescherming zouden staan van de godin Serket, een godin afgebeeld als schorpioen. De eerste schorpioenkoning Ka en de tweede schorpioenkoning Selk -vroeg 32e eeuw vce- waren heersers over het zuidelijke Opper Egypte. Onder deze stamhoofden begon door veroveringen de unificatie van Egypte, waarna zij zich pas echt koning konden gaan noemen. In de graftombe van Selk zijn naamplankjes gevonden met het eerste begin van het hiërogliefenschrift en kruiken met een residu dat na analyse wijn bleek te zijn. Na Selk volgde Iry-Hor en vervolgens koning Narmer, die als de eerste farao van de eerste dynastie wordt beschouwd. In zijn regeerperiode werden het zuiden en noorden van Egypte verenigd tot een land¹⁰⁾. Gedurende de ruim drieduizend jaar daarna veranderde de Egyptische godenwereld en de wijze waarop die wordt gebruikt om van een cultuur een eenheid te maken niet wezenlijk - met uitzondering van de periode van farao Amenhotep IV, meer bekend onder de naam Achnaton (1352-1334 vce)¹¹⁾. Hij en zijn echtgenote Nefretiti creëerden een unieke godsdienst -het eerste monotheïsme met Aton als God- welke veel later terugkeerde via een van de aartsvaders van het Jodendom, Mozes. Niemand verbreekt straffeloos de kongsi tussen de heerser en de sjamanen - want dat deed Achnaton. Niemand weet precies hoe hij aan zijn einde is gekomen. Sommigen vermoeden, gewelddadig - hij regeerde relatief kort. Tijdens het korte bewind van zijn zoon Toetankhaton werden de kongsi met de priesterklasse en hun oude pantheon gerestaureerd en de jonge farao veranderde zijn naam in Toetankhamon. De angst die de gewone Egyptenaar drieduizend jaar lang in het hart werd gepland door de Egyptische sjamanen en hun vrijwel goddelijke farao, was de angst voor de eeuwige verdoemenis - uitsluiting van een leven voor de doden bij de goden. Dit concept werd door Mozes werd overgenomen in het Jodendom, waarna het in het Christendom en de Islam terecht kwam. Een mens die juist en volgens de regels -van de autoriteiten- had geleefd doorstond na de dood de proeven in het hiernamaals en kon gaan genieten van zijn eeuwige leven in het paradijs bij de goden. De proef bestond uit het wegen van het hart. Het hart was volgens de Egyptenaren de zetel van het

verstand en als die zwaarder woog dan een veer doorstond de eigenaar de beproeving niet. Het hart werd dan verslonden door het monster Ammit, een hybride van een leeuw en een krokodil, en de betreffende mens bestond niet meer alsof die nooit had bestaan. Een mooier concept om onderdanen in het gareel te houden bestaat niet. De Egyptische godenwereld was ook min of meer hybride. Zowel de oude uit de préhistorie stammende kern van immanente natuurgoden hadden hun plek gekregen, maar daaromheen werd in de loop der tijd een schil van transcendent mythologie gebouwd.

In de kern zou de mythe waar gebeurd kunnen zijn. In de tijd voor het verenigd koninkrijk leefde er in de Nijldelta, beneden Egypte, een rechtvaardige en daardoor geliefde stamhoofdman die uit jaloezie, zo gaat het verhaal, werd vermoord door zijn broer. De

zoon van de vermoorde koning nam wraak op zijn oom en werd daarna zelf koning. Zoals talloze malen in de geschiedenis is gebeurd, werd de hoog geachte leider na zijn dood vergoddelijkt en zijn er legendarische verhalen ter zijner ere gemaakt. In de mythologie werd deze koning Osiris gemaakt tot de zoon van de god van de aarde, Geb, en de godin van de hemel, Noet. Uit de hemel op aarde gekomen werd hij de eerste farao van Egypte. Zijn vrouw en zuster heette Isis - gemodelleerd op het archetype van Ishtar en Asherah en nagevolgd in de typering van de moeder

Osiris en Isis met kind, Horus

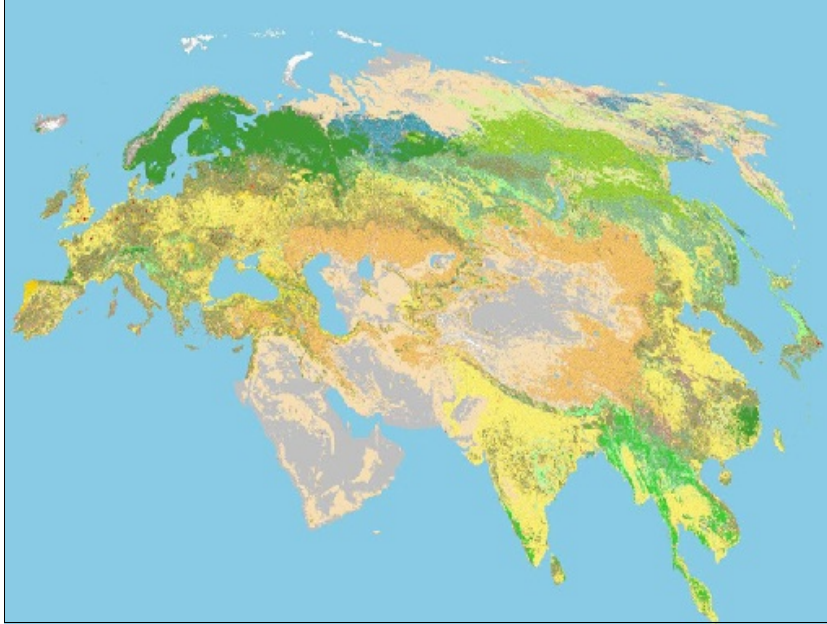
van Jezus, Maria. Seth vermoordde zijn broer Osiris en verspreidde zijn lichaamsdelen over Egypte. Isis ging op zoek naar die lichaamsdelen en kon ze mummificeren en herenigen. Na die hereniging van lichaamsdelen bezwangerde Isis zich op magische wijze en schonk het leven aan Horus. Uit angst voor Seth maakte zij een mandje van papyrusbladeren waarin zij Horus legde, dat zij aan de Nijl toevertrouwde in de hoop dat iemand het zou vinden en voor het kind zou zorgen. Horus doodde uiteindelijk zijn oom en werd zelf farao. Seth werd de god van de woestijn en van de

chaos. Horus werd de god die de dode naar de hal van de Twee Waarheden leidde waar de weging van het hart werd uitgevoerd en het oordeel van Osiris werd uitgesproken. Anubis, de God van de doden, had zijn zetel naast de weegschaal, terwijl Thoth, de god van de wijsheid, de uitkomst van de test voor Osiris opschreef. Als het hart niet zwaarder was dan de veer, mocht de dode door de poorten van Yaru, naar het hiernamaals. Als het hart wel zwaarder was, sloeg de weegschaal door en viel het hart er af zodat het monster Ammit het kon verslinden. De Osiris-mythe heeft alles in zich wat het autonoom brein in slaap moet houden. De door de goden gelegitimeerde heerser, door sjamanen opgestelde mystieke theorema's, het volk dat hier aan moest gehoorzamen op straffe van annihilatie. Het waren expressieve vertellingen waar een gewoon mens zich mee kon identificeren in de hoop dat men het hier allemaal goed deed en daar later voor beloond zou worden. Het ongeluk overviel uiteraard alleen de buurman en dat was ook nog eens zijn eigen schuld, waarmee de onderlinge solidariteit van de gewone man werd voorkomen. Isis was gemodelleerd op al iets oudere moedergodinnen uit Mesopotamië¹²⁾ en het motief van het mandje was ook al eens eerder gebruikt -bij de legitimering van de Akkâdische koning Sargon de Grote- en zou later in weer een andere mythe, de mythe van Mozes worden gebruikt.

Voortkomend uit de immanente goden van de Afrikaanse stammen creëerden de sjamanen van de eerste grote koninkrijken goden op een abstracter niveau. In beginsel is er een ontwikkeling in rechte lijn vanaf de vroegste spirituele ontwikkeling in het Midden Oosten, inclusief het aan het Hindoeïsme gelieerde Zoroastrisme, via het Faraonisme, het Jodendom, het Christendom tot en met de Islam. Alle door de mensen uit de betrokken tijd successievelijk ervaren als vernieuwing en verbetering, precisering en van een hogere orde dan de voorgaande fase. De verhalen die de mensen nu krijgen voorgeschoteld in tempels, kerken en moskeeën zijn al minstens vijfduizend jaar effectief gebleken. Die verhalen kunnen worden gelezen als prachtige oude verhalen, maar er is ook een groep mensen die de oude geschriften als de letterlijke waarheid nemen. Die mensen leven in dezelfde geestesgesteldheid als de mensen duizenden jaren geleden. Mensen die er allen in geloofden de

waarheid te hebben gevonden en dit ook wilden uitdragen - in de regel met geweld. Van de koudbloedige heerser is het meer aannemelijk dat hij niet per sé devoot geloofde in de eigen mythologie, maar deze als politiek middel naar zijn hand zette om de bovenhand te krijgen of te houden. Ook zal niet elke prelaat of sjamaan in vervoering hebben geloofd en zullen er meerderen tussen hebben gezeten die hun positie misbruikten voor persoonlijk gewin of de bevrediging van zeer menselijke -eigenlijk dierlijke- behoeften. Van de vrome heerser en de devote sjamaan zijn ook vele voorbeelden te vinden. Vergelijk al de mensen die een religie aanhangen en zie dat zij iemand boven zich verlangen om hun verantwoordelijkheden op te kunnen afschuiven en desperaat weer anderen nodig hebben om op neer te kijken, om zich wel te kunnen bevinden. Dat is de kracht van religie, want religie bevestigt een mens in de irrationele verlangens uit oeroude tijden. De kuddegeest regeert, de leider regeert en de eenling wordt geregeerd of de woestijn, de chaos in gestuurd. Zij die pijn hebben binnen het politiek-religieus systeem, wordt rigoureuus de mond gesnoerd. Velen snoeren met pijn in het hart zichzelf de mond -de meesten zelfs onbewust-, om niet de eenling te worden die uit de gemeenschap wordt gestoten. Dit systeem om de eenheid te bewaren en te bewaken is een misdadig systeem. Een systeem dat het individu binnen een kader van centraal geformuleerde gedachten perst, kan alleen onvrijheid opleveren en kan daardoor slechts pijn veroorzaken. Een mens kan die pijn voor zichzelf verzachten alleen door zijn actieve autonome geest in slaap te sussen en achter de leider aan te marcheren. Met een verdoofde en soms benevelde geest kankert de pijn onderhuids door. Pijn die explosief tot uiting kan komen tot schade van de gemeenschap en individuen.

Toen onze voorouders bijna tachtigduizend jaar geleden Afrika verlieten en langs de kusten van de Jemen en de kust ten oosten van Bandar Abbās richting India en verder trokken, splitste zich een groep af die naar het noorden trok. Voorbij de bergen van de Hindoe Kush troffen zij een maagdelijk landschap aan, de open vlakten van Eurazië. Hoe groot die groep was weet niemand. Met andere groepen die via de westzijde van de Zwarte Zee de route

Eurazië, het hartland van de meest bepalende stammen ligt ten noorden van de Kaukasus, ruwweg ten noorden van de Zwarte Zee tot en met de kusten van de Kaspische Zee, het Aralmeer en het Balkhasjmeer. Hier werden de eerste paarden getemd, het wiel uitgevonden en de eerste strijdwagen geconstrueerd

naar de steppe hadden gevonden, vormen zij de basis van wat het Kaukasische menstype is gaan heten, gekenmerkt door een lichte huid. Tijdens de meest recente ijstijd hebben deze groepen het niet makkelijk gehad, maar het waren vindingrijke mensen. Zonder hen was er geen grondslag gekomen voor het Zoroastrisme en het Hindoeïsme - verspreid in India na de inval of wellicht slechts de volksverhuizing van Arische stammen, gedreven door de verandering van het klimaat -verdroging- op de steppen. De stammen op de steppe kunnen geëerd worden als de uitvinders van het wiel en nog belangrijker, de wielas. Een uitvinding die samenhang met de domesticatie van het paard die ook aan de volken op de steppen kan worden toegeschreven. De migratie weg van de steppe betrof niet alleen de Arische stammen richting India. Andere groepen trokken naar het westen, naar Scandinavië, West-Europa, Griekenland en Italië. Het waren de voorouders van de Noordse volken -Vikingen-, de Kelten, de Grieken en de

Romeinen. De migratie vanuit een aantal stamgebieden in Eurazië is niet alleen zichtbaar in het dna van hun nazaten, maar ook in de familieverwantschap van hun talen, de Indo-Europese talen¹³⁾.

De stammenstructuur en de gezagsverhoudingen binnen de stam, en de relatie met andere stammen op de steppe, was een verwante kopie van wat hun voorouders als erfenis uit Afrika hadden meegenomen. De immanente mythologie, het pantheon dat rechtstreeks is afgeleid van de natuurkrachten, had dezelfde basis als hun Afrikaanse voorouders en was soortgelijk aan de Egyptische godenwereld, zij het dat betekenissen in de loop der tijd verschoven en er goden afvielen en

Gezichtsreconstructies van schedels uit Sintashta-Arkaim graven

bijkwamen als gevolg van een andere fauna. Met name de Sintashta-Arkaim en Andronovo culturen hebben een grote bijdrage geleverd aan de transcendente aspecten van Euraziatische religie. Ook zij kwamen tot het begrip van een Alvader en in sommige bronnen werd de man in de hemel door hen vervangen door een abstracter begrip, het Brahman. De meest verspreide ontstaansmythe op de steppe betreft de tweeling Manu en Yemo - in Griekenland vinden we hen terug als Castor en Pollux en in Italië als Remus en Romulus, de stichters van Rome - een verre echo van de twee Afrikaanse mannen die als eersten de aarde bewandelden en waarvan er een zijn geslachtsdeel kwijtraakte. Aan het begin van alles, zegt de Euraziatische mythe, zwierf de tweeling Manu en Yemo door het heelal toen zij het besluit namen de wereld te scheppen. Om dit te kunnen realiseren offerde Manu Yemo. Met behulp van de goden Hemelse Vader Dyaus Pitar [Zeus, Jupiter], de Stormgod van de Oorlog Rudra [Tarhund, Wodan] en de aanvoerder van de Maruts [Walkuren] Vayu, schiep Manu uit zijn offer de wind, de zon, de maan, de zee, aarde, vuur en de mens. Manu -zijn naam is rechtstreeks verwant aan het Engelse woord

man- werd de eerste mens en de eerste priester, de schepper van het ritueel van het offeren, dat de basis van de orde in de wereld vormt. Uit verdere ontwikkelingen is bekend dat de hoofdmannen, stamoudsten en -hoofden, en de koningen op de steppen regeerden als vicekoning of afgezant van de Hemelse Vader of de Stormgod van Oorlog. Als plaatsvervanger van God diende de koning de vrede te bewaren of anders de oorlog te winnen, in de eerste plaats voor de eigen stam. Op de steppe waren behalve de sedentair geworden gemeenschappen ook nog altijd nomadische stammen. Die rondtrekkende groepen konden zich niet altijd toereikend verdedigen tegen de steeds geavanceerder gemeenschappen. Veel nomadische groepen stelden zich onder bescherming van een machtige regionale leider en werden zijn cliënten -geen rechtstreekse onderdanen-. De dynamiek van het cliëntelisme betekende een constante verandering. Cliënten konden wisselen van loyaliteit, bijvoorbeeld omdat een andere leider machtiger leek te zijn. Om hun waardigheid als cliënt te bewijzen gebeurde het nogal eens dat zij voor hun nieuwe beschermheer rooftochten -paarden, vrouwen- uitvoerden op hun oude patroon. Cliënten werden om onder andere deze reden nooit als stabiele en dus volwaardige leden van de stam gezien en het stamhoofd onder wiens protectie zij stonden. Rooftochten bij naburige stammen werden ook uitgevoerd als initiatierite door de jonge mannen van de stam. Zij noemden zich een wolfsroedel en deden hun aanvallen onder geheimhouding en geheimzinnigheid om de onderlinge verbondenheid en solidariteit te testen en zeker te stellen. Een wolfsroedel of Männerbund kon uitgroeien tot een permanent geheim genootschap. Voortkomend uit de Indo-Europese tradities zijn deze heimelijke verbonden in de Noordse, Germaanse en Latijnse culturen een frequent voorkomend verschijnsel. De combinatie van cliëntelisme en heimelijke genootschappen is terug te vinden in de Griekse en de Romeinse maatschappij. De koning-leider trachtte zijn cliënten en de wolfsroedels zo goed mogelijk aan zich te binden. Hij kon ze hard nodig hebben naast zijn gevestigde machtsmiddelen. De idee van de gesloten heimelijke groep was ook de basis voor latere organisaties als het Thule-Gesellschaft, de Illuminati, de Maffia en vergelijkbare misdaadorganisaties¹⁴⁾.

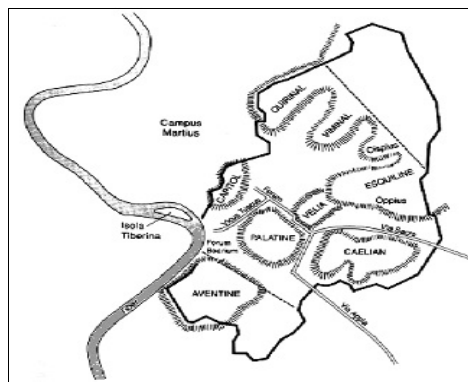
Op dit moment in de tijd aangekomen, het moment dat de stammen de steppe gaan verlaten op weg naar hun nu al weer eeuwen huidige woonplaats¹⁵), is de machts- en bestuursstructuur een onveranderbaar gegeven geworden. De Ariërs die zuidoostelijk India introkken hadden zich georganiseerd in strikte kasten, waarbij de militaire edelen en de geestelijken de leidinggevende klassen vormden. De groepen die naar het westen en zuidwestelijk trokken -Grieken, Latijnen, Kelten- hadden een machts- en bestuursstructuur die rond de koning en de sjamaan gecentreerd was. Hetzelfde principe dus, waarbij cliëntelisme en geheime drukgroepen een prominente rol hadden. Zo geïnstitutionaliseerd als bij de westelijke Indo-Europeanen was het nog niet eerder voorgekomen. In het verleden was er misschien nog enige verdedigingsgrond te vinden voor het bestaan van de leiding in zijn functie van beschermer van de gehele groep. De mens in dit tijdsgewricht was op een punt aangekomen dat de macht het als eerste taak zag zichzelf in die positie te handhaven. Dit was niet uniek voor de Indo-Europeanen en hun nazaten, maar wel zeer in het oog springend. Ook Egyptische farao's hadden baat bij de handhaving van hun macht - sanctionering van de dynastie door de priesterklasse vervulde zijn functie. Sumerische en Babylonische heersers waren niet anders en de Akkâdische heerser Sargon de Grote kan zelfs de eerste imperialistische koning worden genoemd - hij was een veroveraar. Vanaf de steppe echter kwam een type heerser dat zich onderscheidde van al zijn meedogenloze voorgangers door zijn bredere arsenaal aan mogelijkheden tot manipulatie en onderdrukking. Gekenmerkt door een explosieve mengeling van macht en religie wisten de Kaukasiërs zowel in het oosten als in het westen in enkele eeuwen een maatschappij te creëren waardoor alles en iedereen onder hen werd verenigd. De Kelten borduurden daarbij voort op de decentrale organisatie van de steppe. Er waren door het gehele Keltisch gebied knooppunten van regionaal gezag die door een netwerk van handelswegen met elkaar waren verbonden. In Griekenland en Latium groeide uit de aanvankelijk decentrale stadstaten iets nieuws, een eenheidsstaat met een sterk centraal gezag.

Boven de traditionele machtsstructuur overerfd vanuit de Afrikaanse tijd ontstond een nieuwe laag van machtsuitoefening. Lokale heersers werden overwonnen door regionale heersers waarna de sterkste regionale macht expandeerde en alle andere regionale machten onder zich bracht. De Akkâdiërs hadden de primeur, de Babyloniërs kwamen daarna, terwijl de Egyptenaren met wisselend succes evenzo hun machtsgebied probeerden te vergroten. Meestal ging het om uitbreiding van gebied voor de landbouw, het schatplichtig maken van de burens voor eigen gewin, of om handelsroutes te beschermen. Geen van deze beginnende koninkrijken heeft het echt lang uitgehouden. Vanuit het midden van Italië echter ontstond een macht die het anders aanpakte. In de huidige tijd is van het oude Rome het beeld overgebleven van een rijk dat in de nasleep van de veroveringen vooral een nieuw soort beschaving verspreidde. Wellicht vergelijkbaar met Hammoerabi in de Levant die achttienhonderd jaar eerder zijn wetten in vrijwel het gehele Midden Oosten invoerde of Napoleon Bonaparte die achttienhonderd jaar na de Romeinen door geheel Europa de Code Napoleon invoerde en daarmee een juridische modernisering en een Europese unificatie. De Romeinen brachten ook een bepaald niveau van levensstijl mee en dwongen in hun gebied de rust af, de Pax Romana. Overigens niet zonder criticasters. De Romeinse senator en historicus Tacitus (56-117) vergeleek de Romeinse veroveringen met het verspreiden van de woestijn, die de keizers -Tiberius, Claudius en Nero- vrede noemden. Kortom, Rome verenigde Europa -en delen van de Levant en Noord-Afrika- door lokale en regionale heersers uit te schakelen. Daarmee werd Rome de eerste centralistisch ingestelde macht die op alle gebieden van het leven -cultureel, juridisch, militair- bepalend was. Dat Rome een diepreligieuze samenleving was, is minder bekend. Het antieke Rome is zelfs het bijna perfecte voorbeeld van de staat waar politieke en religieuze zingeving vrijwel niet van elkaar waren te onderscheiden. Naast de diepzinnige religieuze beleving van staatszaken waren er wel verschillende vulgaire belangengroepen die een patroon cliënt relatie hadden - de oude families van edelen, de Patriciërs, waren patroon en de gewone man, het Plebs, de cliënt. Hoewel de oorsprong van de moderne Maffia veel later op Sicilië wordt

verondersteld, liggen de wortels van dit misdaadsyndicaat al besloten in de wijze waarop in het antieke Rome belangengroepen van elkaar afhankelijk waren en in het wrede geweld dat door geheime klieken en bendes werd toegepast. Groepen Plebejers waren niet alleen afhankelijk van hun respectievelijke Patriciër patronen, andersom was er ook afhankelijkheid wanneer een patriciërclan wat brute spierkracht nodig had om een politiek standpunt duidelijk te maken. De Patriciërs en de Plebejers vormden twee aparte werelden die toch ook weer met elkaar verweven waren in een situatie van een zekere mate van wederzijdse afhankelijkheid, niet ongelijk aan de eerdere situatie op de Euraziatische steppe.

De archeologie laat zien dat Rome vanaf ongeveer 1000 vce door de Latijnen werd bewoond in een gebied dat, deels onder de invloed van de Etrusken, niet veel meer dan een verzameling boerennederzettingen behelsde op zeven heuvels met daartussen het moerassige land aan de rivier de Tiber. De Romeinen zelf hebben hun oorsprong verhaalt in de mythe van Remus en Romulus. De Vestaalse maagd Rhea Silvia -nakomelinge van Aeneas en Ascanius die het brandende Troje hadden kunnen ontvluchten-, werd zwanger van de oorlogsgod Mars. Nadat Rhea Silvia werd vermoord, werden haar kinderen Romulus en Remus in een rieten mand -ook zij- in de Tiber geworpen. Ze werden gevonden en gezoogd door een wolvin, de Lupa Capitolina. Romulus en Remus stichtten volgens de mythe de stad op 21 april 753 vce. Bij het bepalen van de plaats waar Rome moest worden gegrondvest -op de Palatijnheuvel of op de Aventijn- bepaalden de goden dat de Palatijn van Romulus de voorkeur genoot. Dit kon echter alleen gerealiseerd worden nadat Romulus Remus had gedood - zijn heuvel had immers niet de voorkeur van de goden gekregen. De ingrediënten van deze mythe vertonen een sterke gelijkenis met de Indo-Europese ontstaansmythe met Manu en Yemo. Ook Manu offerde zijn tweelingbroer om met de goden zijn wereld te scheppen. Ook het verhaalelement van de wolf is in beide culturen aanwezig. In de werkelijkheid gingen in de achtste eeuw

vce het Palatijn en het Quirinaal op in één stad. Om het geheel van de zeven heuvelen heen werd een markering aangebracht -het Pomerium, naar werd verhaald met een ploeg gemarkeerd door

Romulus-, waarbinnen de grond heilig was. De doden mochten alleen buiten het Pomerium worden begraven en binnen de scheidslijn moest van soldaat tot generaal de wapenrusting worden afgelegd. Binnen die stadsgrens was het Forum de meest prominente en meest gewijde grond. Het Forum zou voor het eerst

zijn aangelegd door Numa Pompilius [716-673 vce], de tweede koning van Rome - in de mythe de opvolger van Romulus. Het Forum was de plaats waar middels religieuze rituelen de politieke beslissingen werden bevestigd met goddelijke goedkeuring. De Auguren, de priesters, hadden in essentie op die manier het laatste woord in het politiek proces. De Auguren wijdden ook de Senaatsgebouw aan het Forum in, om zo te garanderen dat de beslissingen die daar door de senatoren werden genomen door de goden gesanctioneerd waren. Recht tegenover het Senaatshuis aan de andere zijde van het Forum stond de Regia, oorspronkelijk het huis van de koning en het centrum van de wereldlijke macht. Na de periode van de koningen werd dit huis het centrum van religieuze macht, en de verblijfplaats van de Pontifex Maximus - de bruggenbouwer tussen de mensen en de goden, de hogepriester met een zeer aanzienlijke wereldlijke macht.

Lucius Tarquinius Priscus [616-578 vce] was de vijfde koning van Rome. Hij liet in 616 vce een rioolsysteem in Rome aanleggen, waaronder de Cloaca Maxima. Dit was naast al het andere ook een religieuze daad, want het betekende dat de stad gereinigd en zuiver kon blijven voor de goden. Overigens werd de Cloaca Maxima pas in de eerste eeuw vce overdekt. Rome was dus zowel bovengronds als ondergronds een heilige stad. Naast de Auguren die onmisbaar waren in de staatsaangelegenheden, waren er ook

de Haruspiques, een overblijfsel vanuit de Etruskische cultuur, die het lot en goddelijke beslissingen lazen uit ingewanden van geofferde beesten. Geen Romein die bij zinnen was, ondernam iets nieuws -handel of oorlog- zonder een uitspraak van de Haruspiques. Het ritme van het dagelijks leven werd beheerst door de goden. Dat gold voor handwerkslieden, handelaren en vooral ook voor boeren. Ploegen, zaaien -inclusief offers om meeldauw te voorkomen-, oogsten en danken voor een goede oogst, alles was omkleed met rituelen en offers. Niet alleen de publieke festivals voor de goden waren belangrijk, ook de privé huisgoden -die bij iedere Romein in huis in een nis stonden- kregen dagelijks aandacht. De alomtegenwoordige sluier van religie over het politieke, het publieke en het dagelijks leven veranderde niet toen Rome een republiek werd. In 509 vce onderging Rome het dieptepunt van een politieke crisis en de zevende en laatste koning Lucius Tarquinius Superbus [Tarquinius II de Hoogmoedige, 534-509 vce] -overigens de laatste van drie Etruskische koningen die Rome hebben geregeerd- werd afgezet, terwijl de politieke primaat vanaf dan bij de Senaat -de Patriciërs- kwam te liggen. Dat Rome een staatsbestel had waarbij de band tussen het sacrale en het seculiere onlosmakelijk was, garandeerde nog geen stabiele staat - ook niet ten tijde van de Republiek. Rome kwam tegen het begin van de westerse jaartelling in een negatieve spiraal terecht van pessimisme, corruptie en geweld waarbij de tegenstander veelal overtuigd werd met geweld -facties, zeg maar bendes, van cliënten waren hierin instrumenteel voor hun patronen-. In deze situatie werd een politicus en generaal een van de machtigsten in Rome, Gaius Julius Caesar. Hij verzamelde een fortuin met zijn veroveringen in Gallië -uitzonderlijk veel Keltisch goud- terwijl hij er wel voor zorgde dat de doorsnee Romein aan zijn zijde bleef staan. Voor de rest van de oude patricische adel betekende deze combinatie -gefortuneerd, machtig en geliefd- Caesars doodvonnis, zoals niet ongebruikelijk in die dagen¹⁶⁾. Dit keer lieten de senatoren het vuile werk niet opknappen door hun cliëntele handlangers, maar wilden zij zelf een demonstratie geven van hun macht. Op de idus van maart in 44 vce werd Caesar in het Senaatshuis neergestoken en omgebracht. De senatoren dachten op deze wijze de Republiek te hebben gered. Het tegendeel werd

waar. Caesars achterneef Octavianus greep als Caesars aangenomen zoon en erfgenaam de macht. Hij werd de eerste keizer onder de naam Augustus - Augustus betekent gewijd door de Auguren. Hij liet een tempel bouwen voor Julius Caesar op de

Octavianus, 63 vce - 14 ce

plaats waar zijn lichaam was gecremeerd. Op 1 januari 42 vce bekrachtigde de senaat een decreet waarbij Julius Caesar tot god werd verklaard -Caesar was per strijdwagen naar de hemel vertrokken-, hetgeen Augustus uiteraard maakte tot de zoon van God, Divi Filius¹⁷). Augustus trok geleidelijk alle belangrijke functies naar zich toe met als apex in 12 vce toen hij zichzelf tot Pontifex Maximus verhief. De focus van de rituelen en de religie werd langzaam verschoven van de goden naar de keizer, de imperator - de gebieder. Augustus creëerde een keizercultus, een geheel nieuwe mythologie. De dichter Vergilius, een goede vriend van Augustus, verklaarde dat Augustus als door de goden gezonden was die vrede en beschaving in de wereld verspreidde. Ook Augustus werd bij zijn dood door de Senaat tot god verklaard.

Van de uiteindelijke val van Rome nooit sprake geweest, zeker niet zoals geënceneerd in Hollywoodfilms en evenmin zoals ten tijde van de plundering van Rome in 410 door Alarik. Dat het westelijk deel van het Romeinse Rijk gestaag desintegreerde was het gevolg van een te ver doorgevoerd cliëntelisme. Rome zelf had op den duur te weinig soldaten om het hele Rijk te beheren en te besturen. Men huurde daarvoor dan vaak lokale heersers en soldaten in - vaak dezelfde die ooit door Rome waren overwonnen. Door culturele assimilatie voelden de cliëntvolken, zeker de toplaag, zich voldoende Romeins, maar doorgaans zonder de status en de burgerrechten van een Romein. Toen de Visigoot Alarik Rome plunderde was dat niet om een val van Rome te bespoedigen, maar om de door hem verlangde Romeinse burgerrechten en het aan hem toegezegde land af te dwingen. In

het proces van de voortkruipende desintegratie was er een kleine religieuze sekte die opvallend anders was. Zij namen juist geen deel aan de Romeinse tradities. Dat zij zich niet conformeerde aan de keizercultus betekende hun vervolging, maar toen de keizercultus betekenisloos raakte, betekende dat juist hun overleven. Hetgeen vervolgens heeft bijgedragen aan het aanvaarden van het Christendom door de Romeinse keizer Constantijn - zijn machtsbasis werd erdoor versterkt. Toen Odoaker, een Germaanse vazal, de laatste Romeinse keizer in het westen, Romulus Augustulus, afzette en zijn regalia, waaronder de purperen mantel, naar de Romeinse keizer in het oosten, in Constantinopel stuurde, hield het Westelijke Romeinse Rijk de facto op 4 september 476 op te bestaan - het had ruim 1200 jaar gefunctioneerd. Voor Europa betekende de desintegratie van het Rijk het begin van de Middeleeuwen. Het Oost Romeinse Rijk bleef nog een verdere 1000 jaar bestaan. De verovering van het Oost Romeinse Rijk door de Turken van Mehmet II in 1453 -Constantinopel werd Istanboel- betekende het einde van de Middeleeuwen in Europa. Intellectuelen, kunstenaars, handelaren -het kapitaal- vluchtten van Constantinopel naar het westen - Venetië, Rome, Florence. De Renaissance in Europa kon echt beginnen.

Het oude Rome was niet louter de vaak bewonderde innovatieve samenleving die een rijk opbouwde van Noord Engeland tot en met Egypte en tot ver naar het oosten Syrië en Mesopotamië. Rome leek in menig opzicht eerder op het Iran van na de Iraanse Revolutie van 1978, toen de Ayatollahs tot in de details het politiek- en dagelijks leven bepaalden, dan het lichtend voorbeeld en de wegbereiders die de liefhebbers van de klassieke oudheid er in zien. Dat neemt niets weg van de verworvenheden van de Romeinse cultuur, veelal praktisch en technisch -uitvinders van het beton-, in literatuur en astronomie, maar het plaatst het Keizerrijk wel in een reëler perspectief dan beperkt geïnformeerde geïnteresseerden beseffen. De bewonderaars van het machtspolitieke 'spel' in het antieke Rome en ook de latere Italiaanse stadstaten als Venetië, Rome en Florence, doen er verstandig aan te onderzoeken wat macht en onderdrukking met

een mens doen. Daar ging het in het centralistisch georganiseerd imperium in eerste instantie om. De top bepaalde en de rest diende te gehoorzamen. Alle culturen die van de steppe kwamen bouwden een steeds dieper geëvolueerde en complexere machtsstructuur, een standenstructuur met edelen en priesters, handwerklieden en handelaren en als laagste van het laagste de slaven. De standen vermengden als regel niet. Een slaaf in het antieke Rome kon worden vrijgelaten, maar was daarna altijd alleen nog maar een vrijgelaten slaaf. In India is in de moderne tijd door Mohandas Gandhi geprobeerd de kastenstructuur te doorbreken en met name de onaanraakbaren te emanciperen. In de praktijk heeft zijn strijd weinig opgeleverd. Rome draaide op slaven - zonder slaven was het raderwerk van Rome tot stilstand gekomen. In de toplaag ontstonden dynastieën -de Julii, de Fabii, de Claudii- waarvan de leden dachten een door God gegeven recht te hebben op de plaats te zitten waar zij zaten - dat is in alle koninkrijken nog steeds zo. Meestal alleen door moord en doodslag kon een dynastie worden verdreven, om vervangen te worden door een andere dynastie. De sjamanen met diverse benamingen stonden steeds achter de troon om hun adviezen en richtlijnen te geven. Voor het volk fabriceerden de sjamanen de prachtigste mythen om hen zoet en eronder te houden - op straffe van eeuwige verdoemenis. De kleine man betaalde verder braaf zijn belastingen en leed zijn leven in het zweet zijns aanschijns - zoals het in onder meer de Christelijke Bijbel staat verordonneerd, Genesis 3:19.

Het Romeinse Rijk was het laatste imperium dat zijn legitimering baseerde op de goedkeuring van de goden. Zoals eerder opgemerkt, geen enkel kenmerk verdwijnt in een moderniseringsgolf meteen. Modernisering gaat uiteindelijk altijd geleidelijk en het oude blijft vaak nog lang naast het nieuwe bestaan, totdat het echt als zinloos of anachronistisch wordt ervaren - zoals de Romeinse Keizercultus uiteindelijk werd losgelaten. Zoals er in de moderne techniek georiënteerde maatschappij van vandaag vormen van bijgeloof zijn blijven bestaan die zijn terug te voeren op de tijd dat wij in stamverband in Afrika leefden. Zo geloven de meeste mensen bijvoorbeeld, ondanks millennia van ontwikkeling, nog steeds in het bestaan van

goed en kwaad, hoewel ze ook op de hoogte zijn van het begrip relativiteit. Zo heeft het proces van individualisering er evenmin voor gezorgd dat alle bazen aan de kant zijn gezet. Integendeel, individualisering is een commercieel product geworden. Mensen worden daarbij van elkaar gescheiden door aan een van hun lagere functies te appelleren - hebzucht. En ondanks dat de legitimering van de macht niet meer bij de goden ligt, gaan in het westen nog altijd nieuw benoemde staatshoofden, of vers gekroonde hoofden, bij de Paus van Rome op een beleefdheidsbezoek, ook al is de Investituurstrijd al eeuwen geleden beslecht. Oude gewoonten en tradities blijven in stand als gevolg van de onwillekeurige logische hersenfunctie. Deze hersenfunctie bevordert alles zoveel mogelijk bij het oude te laten om risico's te mijden en een gevoel van veiligheid te creëren. Van tijd tot tijd zijn er mensen die op basis van hun autonome logische hersenfunctie een revolutie prediken, maar de revolutie eet altijd zijn kinderen op om vervolgens zoveel mogelijk bij het oude te laten. Het gemene volk wordt zowel bij de handhaving van de status quo als de omverwerping daarvan door de leiders niet aangesproken op het autonoom kritisch vermogen, maar op de onwillekeurige instincten van zelfbehoud. Het pas benoemde of gekroonde hoofd dat op bezoek gaat bij de hoogste geestelijke doet dat niet zozeer uit beleefdheid, als wel om op de televisie en in de kranten ten overstaan van het volk uit te stralen dat alles veilig is en dat alles bij het oude blijft.

Rome was het laatste Europese Imperium dat zich grondvestte op de nauwe verwevenheid van het wereldlijke met goddelijke goedkeuring. Een verwevenheid waardoor het onderscheid wereldlijke macht en geestelijke macht nauwelijks of niet was te maken. De vele koninkrijken en -rijkjes die voortkwamen uit de desintegratie van het Romeinse Rijk –en bijna twee eeuwen volksverhuizingen- zochten wel de goedkeuring van hun gezag bij de Paus van Rome. Als een vaderfiguur –de aardse vertegenwoordiger van God- presideerde de Paus over alle vorsten, als ware hij het geweten en de morele drijfveer van de vorsten en daarmee alle mensen. De politiek-militaire macht echter was uitsluitend in handen van de vorstjes en vorsten. Karel de Grote kreeg van de paus op eerste kerstdag van het jaar 800 de

Het Rijk van Karel de Grote en de verdeling onder zijn kleinzonen na de dood van Karel de Grotes zoon Lodewijk I de Vrome

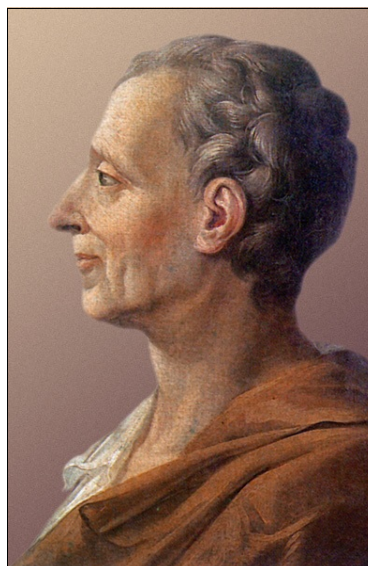
keizerskroon opgezet. Veel van wat er sinds het ineenstorten van de Romeinse centraal gezag in een vervallen staat was geraakt of was verdwenen, zoals de infrastructuur of het onderwijssysteem, werd door hem weer gerestaureerd of nieuw opgezet. Hierom en vanwege het enorme gebied van zijn keizerrijk -vrijwel geheel Europa- was het in de ogen van zijn tijdgenoten gerechtvaardigd dat Karel als de eerste echte opvolger van het Romeinse Rijk in het westen -het Heilige Roomse Rijk- gelegitimeerd werd door de Romeinse Pontifex Maximus, de Christelijke Paus – Leo III. Met recht overigens wordt Karel de Grote de vader van het moderne Europa genoemd. De ceremonie en de functie van een kroning heeft voor de bevolking effect op hun beleving van gezag. De kroning was echter ook een daad met verregaande politieke gevolgen. Niet alleen erkende de Paus met een kroning het wereldlijk gezag van de Keizer, maar de Keizer erkende op deze manier ook het gezag van de Paus van Rome. Deze wederzijdse

erkenning werkte in het voordeel van de politieke stabiliteit –in feite is dat al zo sinds de Afrikaanse stammen-, maar niet wanneer de machthebbers het niet met elkaar konden vinden of zelfs elkaars politieke tegenstrevers werden. Toen de hoogste geestelijk leider en de hoogste wereldlijke leider elkaar de hoogste macht betwistten, leverde dit juist een politiek zeer instabiele situatie op. De Paus en zijn opvolgers gingen bisschoppen in het Rijk van Karel de Grotes erfgenamen –Lodewijk de Vrome en zijn zonen Karel de Kale, Lotharius, Lodewijk de Duitser en hun respectievelijke opvolgers- benoemen die niet per sé de belangen van de Keizers dienden, of per sé niet zijn belangen dienden door de belangen van de Paus te dienen. Zo ontstond in Europa de Investituurstrijd -een ordinaire strijd om de hegemonie- tijdens welke de Keizer en zijn opvolgers zelfs tegenpauzen benoemden. Op 23 september 1122 tekenden de Paus en de Keizer het Concordaat van Worms, een compromis dat een einde moest maken aan hun vijandelijkheden. Na het conflict taande de macht van de Paus langzaam en onherroepelijk. Men herinnere zich Hendrik VIII die in een scheidingskwestie -van Catharina van Aragon, een tante van de Spaanse koning Karel V- van de Paus zijn zin niet kreeg, daarop in 1534 het gezag van de Paus niet meer erkende en zijn eigen kerk begon. Dat de Paus daarna op aandrang van Keizer Karel V Hendrik excommuniceerde had nauwelijks enig politiek gevolg. Hendriks dochter Elizabeth versloeg de Spaanse Armada, waarmee ook het militaire aspect was beslecht. Tot in de twintigste eeuw verloor de Paus steeds meer gezag en vooral in Italië gelegen grondgebied, totdat hij alleen het gebouw van zijn kerk nog had - de Paus werd gekscherend de gevangene van het Vaticaan genoemd. Een situatie waaraan pas op 7 juni 1929 een einde kwam met het Verdrag van Lateranen, waarbij de Italiaanse dictator Benito Mussolini de Paus een gebied in Rome gaf, Vaticaanstad, en de Paus definitief afzag van elke aanspraak op grondgebied in Italië. Niet alleen wereldlijk verloor de Paus elke betekenis, ook zijn geestelijk gezag moest inboeten toen vanaf 1517 in het Noorden van Europa de Reformatie momentum opbouwde. Vanaf 1500 gaan de ontwikkelingen in Europa een versnelling hoger. De specerijenhandel ondervond hinder van de Turkse verovering van Constantinopel, tot dat moment de stapelplaats

voor de handel met het oosten. De Europeanen zochten en vonden een alternatieve route, de oostelijke zeeweg rond Afrika – Kaap de Goede Hoop. De zoektocht naar een alternatieve weg via een westelijke route leidde in 1492 tot de ontdekking van Amerika door Christoffel Columbus. Een werkelijk alternatieve route naar de oost werd pas in 1522 ontdekt door Magalhães - in werkelijkheid was het zijn tweede man El Cano die als eerste rond de wereld zeilde. Spanje en Portugal werden wereldmachten met de specerijenhandel en het Azteken- en Incagoud als fundament. Hun plundering van Zuid-Amerika en de genocide op de Indianen is een apart hoofdstuk waard. Maar elke macht taant en Nederland verdrong Spanje en Portugal als belangrijkste economische grootmacht ter wereld¹⁸⁾, met de Nederlandse Verenigde Oost-Indische Compagnie als eerste multinational ter wereld, met de eerste verhandelbare aandelen ooit in een onderneming en 25.000 mensen in dienst. Omdat het de Nederlanders om de economische macht ging en niet om militaire macht en machtspolitiek, moesten zij een stap opzij doen voor de opkomende koloniale macht Engeland. Nieuw Amsterdam werd New York, de koloniën in India vielen aan de Engelsen en Nederland 'beperkte' zich tot Indonesië. Uit deze economische ontwikkelingsgang komt een maatschappelijke verandering voort. De eeuwenoude kongsi van vorsten en prelaten met het volk als dienaren of slaven werd doorbroken door de groep handwerkslieden en handelaren die rijker en toonaangevender werden dan zij ooit waren geweest. Deze opkomende groep voelde zich maar ten dele verplicht aan de heersende klasse -seculier en sacraal- en ging op zoek naar een eigen legitimering van hun leven en status. De denkers die tussen 1630 en 1789 hun ideeën hieromtrent formuleerden worden gerekend tot de filosofen van de Verlichting, een stroming die tot op de dag van vandaag de politiek medebepaalt in de stroming die het Liberalisme wordt genoemd. De Amerikaanse Revolutie [1776] en de Franse Revolutie [1789] waren een machtspolitieke uitwerking van de machtshonger van wat de derde stand is gaan heten -de handelaren en handwerkslieden-. De Amerikanen verklaarden zich onafhankelijk van de Engelse koning George III. De Fransen rekenden met hun vorst -Lodewijk XVI- en adel af door hen met de guillotine letterlijk

een kopje kleiner te maken. Het Liberalisme, het Kapitalisme, had als gevolg dat het de grote middengroepen voor de wind ging, beter dan ooit. Het betekende ook het ontstaan van een werkende klasse, het proletariaat, die het aan vrijwel alles ontbrak. Als reactie op het Liberalisme en de Industriële Revolutie en de mensonterende omstandigheden voor grote groepen proletariërs formuleerden twee filosofen, Friedrich Engels en Karl Marx [1867], hun stellingen en theorieën die bekend werden onder de naam Marxisme - de praktische uitwerking van de Marxistische ideeën staan bekend als de idealen van het Socialisme.

De heersers waren grotendeels vervangen en de canon van de kerk was nergens meer werkelijk leidend. Als de Renaissance cultureel als het einde van de 'donkere' Middeleeuwen kan worden gezien, dan was de Verlichting dat politiek. De tijd van absolute despoten was voorbij. De dictaturen van alleenheersers als Napoleon, Stalin en Hitler in Europa hebben slechts een in tijd beperkt bestaan gekend. Een van de belangrijkste filosofieën die voortkwamen uit de Verlichting was de idee van de Trias Politica, geformuleerd door de Fransman Montesquieu [1689-1755]. Dit idee is nu voor de doorsnee Europeaan een voor de hand liggend begrip en de tijd dat dit denkbeeld nog niet bestond welhaast voorhistorisch - in wezen werd het door de Romeinen al toegepast. In grote gebieden van de wereld echter wordt de idee van de scheiding der machten niet toegepast of bestaat het alleen in naam en is de staat corrupt. De

Charles Louis de Secondat, baron de La Brède et de Montesquieu, 1689-1755

Trias Politica schrijft voor dat in een moderne staat de wetgevende, de rechtsprekende en de uitvoerende macht in onderscheiden handen zijn. Deze staatsrechtelijke filosofie en de ideologische idee van de scheiding van kerk en staat, toegeschreven aan de Britse Verlichtingsfilosoof John Locke [1632-1704], zijn in hoge mate

bepalend geweest voor het ontstaan en de ontwikkeling van de moderne staat zoals in Europa en de Verenigde Staten van Amerika. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens had eveneens zijn wortels in de Verlichting en is terug te vinden in het adagium van de Franse Revolutie -Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap- en in de Amerikaanse "Bill of Rights" [1791].

De oude traditionele machtsverhoudingen werden in het Europa van de achttiende eeuw, soms radicaal, overboord gezet – voor het eerst in de geschiedenis van de mens. De machtsverhoudingen zoals die hadden bestaan sinds de eerste mensen in Afrika in stamverband macht en religie met elkaar verbonden, werden doorbroken. Was tot dan toe het accumuleren van macht verbonden met rijkdom, vanaf dan was het rijkdom dat macht accumuleerde. Het was niet meer het stamhoofd die steeds meer rijkdom vergaarde, maar de rijkste die stamhoofd werd. Het is zeker dat vele Verlichtingsfilosofen hun denkbeelden formuleerden vanuit hun idealisme en de wens de maatschappij wezenlijk te verbeteren. Men filosofeerde over de aard van de mens en over hoe de ideale maatschappij in te richten – Utopia, het land voor de mens als tabula rasa. In de praktijk werkt alles zoals ooit een Amerikaanse presidentskandidaat een andere presidentskandidaat schijnt te hebben toegebeten, "It's the economy, stupid". Toen in de jaren negenhonderd de Vikingen Amerika ontdekten, had dat geen enkel economisch of maatschappelijk gevolg. Toen Columbus dat vijfhonderd jaar later opnieuw deed¹⁹⁾, waren zoals bekend de gevolgen enorm - de economie was er rijp voor. Toen handelaren en handwerkslieden multinationals en industriëlen werden, overtroefden zij de oude machtsklassen. Niet omdat zij een hoger moreel besef hadden of zich als geheel belangeloos inzetten voor de verschoppelingen der aarde, nee, omdat zij rijker waren. Vandaag hebben de grote multinationals een hoger bedrag op hun balans staan dan menig land. De nieuwe machtsklasse baseerde zich niet meer op religieuze en zelfs niet op Humanistische waarden. De bezittende klasse baseerde zich op de waarden van het Liberalisme of eigenlijk een karikatuur daarvan. De meest mensonterende karikatuur werd gepresenteerd in het Duitse Nationaalsocialisme [1933-1945], in het regime van Adolf Hitler

[1889-1945], een staatsvorm ondersteund door machtige Duitse industriëlen -Krupp, IG Farben, BASF, Bayer, Bosch, Hoechst-. Een houdbaarder uitwerking van het Liberalisme vanuit zijn oorspronkelijke idealen uitte zich in de ontwikkeling van de westerse democratie. Het stemrecht was aanvankelijk voorbehouden aan de eigen kring en de oude machten, maar onder invloed van vooral socialistische drukgroepen binnen de maatschappij, vakbonden met name -veelal nog in opkomst-, werd in de meeste westerse landen in de eerste twee decennia van de twintigste eeuw het algemeen kiesrecht ingevoerd - hoewel de Zwitserse vrouwen daarop moesten wachten tot 1971.

Alhoewel de zingeving zeer divers kan zijn, draait het in machtsvorming altijd om rijkdom en de geconcentreerde vorm daarvan, geld. Hoe de machthebbers omgaan met hen die de macht niet bezitten, typeert een maatschappij. Zo zijn er grote groepen in China steeds rijker geworden, maar worden de werkenden nog behandeld als halve of hele slaven. In Europa daarentegen ziet men dat bijvoorbeeld de doorsnee Fransman een leven als een vorst heeft vergeleken met zijn voorouders in de periode van het Romeinse Rijk. Het toverwoord dat de maatschappij heeft veranderd is democratie, oftewel de ideologie van de macht van de gewone man. Geen werkelijke macht, maar een virtuele macht. De macht is virtueel, heel anders dan de antieke Griekse directe democratie waar de spindoctors van de moderne democratische macht zeggen zich op te baseren. De werkelijke macht blijft in handen van de economisch meest belanghebbenden, de banken en de industriëlen. De staatshoofden en de prelaten zijn relikwieën van het verleden die hun rol nog steeds vervullen om het toneelstukje compleet te maken. Het toneelstukje dat wordt opgevoerd bij de opening van het parlementaire jaar en het presenteren van de plannen voor het komende jaar - elk land heeft een dergelijk ritueel. De werkelijke macht blijft in handen van de eigenaren van het geld, het volk dient hard te werken om die stapel aan te laten groeien en wordt omgekocht met een acceptabele levensstandaard en de idee van democratie. Zolang het goed gaat tenminste. In economisch moeilijke tijden dient de gewone man de broekriem aan te halen, omdat er op 's lands begroting moet worden bezuinigd. De oude

mensen in tehuizen krijgen minder zorg en zitten dagen in een vieze luier, in ziekenhuizen moet men zich afvragen welke patiënt niet en welke wel teveel kost om verder te behandelen, ben je werkloos en heb je een uitkering dan wordt die gekort en bekort terwijl je voorheen wel de volledige premie hebt afgedragen. Op alles wordt bezuinigd totdat er sociale onrust opkomt die voor de grootgeldbezitters contraproductief werkt. Dan leent de regering weer om de zaken tot bedaren te brengen en is het land nog verder verkleumerd aan het grootgeldbezit.

De kortste weg naar het baas worden is het accumuleren van geld en daarmee macht. Wie dat niet lukt heeft de keuze tussen het burgermansbestaan met alle privileges -zolang het maar niet teveel kost- of buiten de maatschappij stappen, want die is veil. Buiten de maatschappij stappen lijkt een moedige stap, maar op de keper beschouwd is het een daad van zelfbevrediging, omdat het aan het groter geheel in het geheel niets principiëels verandert. Bovendien kan een mens nergens werkelijk uitstappen, tenzij men de hand aan zichzelf slaat - ook al een daad van zelfbevrediging. Democratie verving de legitimering door de prelaten, door God. Politici, als zetbazen van de echte machthebbers, ontlenen hun legitimering aan de wil van het volk, een even mysterieus en ongrijpbaar concept als God. De wil van het volk is een amorf concept en politici kunnen er mee doen en laten wat ze willen. Het geeft ze de onderbouwing voor vervelende maatregelen - jullie hebben er zelf voor gekozen. Politici manipuleren de wil van het volk met geslepen reclamecampagnes en verbluffende statistieken totdat zij de wil hebben gemaakt tot wat zij willen. Dat terwijl zij

zelf nooit echt meer zullen worden dan de zetbazen van de werkelijke macht. Wie de werkelijke macht is en heeft zal nooit echt bekend worden, die macht hebben ze, maar als je ze niet kent hoor je er zeker niet bij. De ultieme zet die heeft geleid tot het schaakmat van het volk werd gedaan door de Britse premier Margaret Hilda Thatcher [1925-2013] en de Amerikaanse president Ronald Wilson Reagan [1911-2004]. Zij stopten een nog net niet verouderde ideologie

af en voorzagen die van een nieuw etiket, Neoliberalisme, en zetten het als nieuw ter aanschaf in de etalage. Door Europa heen en vervolgens in de rest van de wereld -inclusief China- verspreidde de nieuwste ideologie van het Neoliberalisme zich als ware het de wederkomst van de Messias of de thuiskomst van Viracocha. Ieder burgermens slikte het Neoliberalisme, omdat de verkoop van staatsbedrijven absoluut tot minder belastingen zou gaan leiden. Schaakmat. De geschiedenis leert echter dat het spel nooit is afgelopen. Op enig moment wordt het bord opnieuw opgezet, want in de machtsstrijd die macht en rijkdom beoogt, zullen de wielen van Fortuna en Nemesis nooit stoppen met draaien.

Kapitalisten en conservatieven zouden kunnen zeggen dat dit allemaal wel erg vrijgevochten of zelfs socialistisch klinkt. Socialisten zouden kunnen zeggen dat dit alles nogal anarchistisch klinkt. Anarchisten zouden kunnen zeggen dat dit alles bourgeois is en niet radicaal genoeg. En voor een religieus mens kan dit allemaal overkomen als ketters. Echter, al deze aanhangers van een bepaald systeem van denken leven dan in het verleden en bestempelen dit alles dan gehinderd door hun oogkleppen van eenrichtingsverkeer met wijsheid achteraf. Zij leven met hun rug naar de toekomst. Toch is dit geen protest tegen wat dan ook. Dit is een oproep om te moderniseren zonder de belastende last van een achterhaald denkraam. Een oproep om wellicht voor de eerste keer na te denken met behulp van je autonome hersenen en vervolgens de uitkomst met je hart te vermilderen.

De wielen van Fortuna en Nemesis

U hebt vista's gezien langs meanderende wegen met nogal wat verkeer vanuit de zijstraten en bent nu over de Boulevard van het Overzicht aangekomen op het Plein van de Finale Conclusie. U hebt bij lange na niet gezien wat er verder allemaal nog te zien is, maar niets weerhoudt u ervan om zelf op zoektocht te gaan. Een zoektocht in de realiteit, in de virtualiteit -bijvoorbeeld in boeken- of beide en een zoektocht in uzelf. Is dit de wereld waarin ik

terecht ben gekomen, vraagt u zich misschien af? Het antwoord is ja, u bent terechtgekomen in een enge wereld met zieke geesten. Tegelijk worden hier noch elders de daden genoemd van het grootste deel van de 107,5 miljard mensen die in de afgelopen 160.000 jaar op aarde hebben geleefd²⁰⁾ en die iets aardigs hebben gedaan voor hun burens, hun naasten. Een daad van mededogen, een daad van warmte, een daad van troost. Die samen hebben feestgevierd vanwege een bruiloft of het kampioenschap van hun club, of misschien wel vanwege het winnen van een loterij. De gewone mensen die elke dag te hard moeten werken voor te weinig loon. U weet waarom deze mensen hier niet zijn vermeld, ze hebben namelijk de loop van de geschiedenis niet bepaald. Zij hebben zich laten leiden door de mensen met macht. Zij hebben de verhaaltjes geloofd over de goden en de doden van de stamhoofden en de sjamanen, van de heersers en de prelaten. Daarom gaat de geschiedenis over moord en brand en niet over vriendendiensten. U wordt continue gebrainwasht en in angst gehouden met het laatste nieuws over rampen en revoluties, oorlogen en aanvallen. Vandaag de dag luisteren de mensen niet meer naar de prelaten, maar voornamelijk naar soaps, de reclame en zweverige goeroes. Doordat de mens zich heeft laten beïnvloeden -in de oude en de moderne vorm- is hij vaak in de diepste ellende gestort, ellende die te voorkomen was geweest, ontberingen die niet meer hoeven voor te komen. Elke vorm van ellende begint namelijk bij angst. Angst vanwege het eigen onvermogen en het al of niet vermeende grotere vermogen van de ander. Het is niet makkelijk de angst weg te nemen, omdat de angst niet alleen in jezelf zit, maar natuurlijk ook in het vermogen van de ander. De remedie vermogender te worden dan de ander is geen oplossing voor je angst, want met het verwerven van geld en macht neemt de angst alleen maar toe - de angst om het vermogen te verliezen. De conclusie kan dan ook geen andere zijn dan dat de wereld wordt bevolkt door angstige mensen, zieke mensen.

De wereld is een wereld om angstig van te worden, dat is de aard van de wereld. De enige manier waarop de mens weet te reageren op de angstwekkende wereld is nog steeds de manier van het dier. Het onwillekeurig deel van het brein geeft ons in te reageren uit

lijfsbehoud - verbergen in de groep en het accepteren van de pikorde in de groep. Het autonoom intelligent deel van ons brein hebben we nog niet geleerd anders te gebruiken dan in samenhang met de patronen en uitgangspunten van het onwillekeurig brein - we gebruiken nog steeds macht om onze angst te overschreeuwen. Dat terwijl de kritische en creatieve mogelijkheden van het autonoom brein schier oneindig zijn. Het autonoom brein is zelfstandig zonder eerst met anderen hoeven te overleggen, het is eigenwijs en onafhankelijk en het hoeft het gezag van de ander niet te erkennen. Daarbij kan het autonoom deel van ons brein niet negatief werken als het niet wordt aangewend om de ander te overheersen, als het niet wordt gebruikt om de hoogst mogelijke plaats in de pikorde te veroveren - daar waar de heersers en prelaten zijn. Het autonoom deel van ons brein kan vooral zinvol worden gebruikt als we de macht en de kracht ervan eerst naar binnen richten -als we eerst onszelf opvoeden- voor we er meer naar buiten treden. Het volk van Luciwher zal eerst zijn intelligentie echt moeten leren gebruiken voor het de liefde ontdekt. Elke andere volgorde dan eerst naar binnen en dan naar buiten is overigens zinloos, omdat het autonome deel van onszelf dan in de greep van de angst blijft. De greep die wij op elkaar hebben en niet in de laatste plaats de greep die de wereld op ons heeft. Manieren van kinderen opvoeden zijn door de eeuwen heen zeer verschillend geweest. In de meeste gevallen was er geen methode en moest een kind zo snel mogelijk meehelpen te overleven - in weinig ontwikkelde en arme landen is dat nog steeds zo. Hoe verlichter de maatschappij, hoe meer een kind ruimte krijgt. In de tweede helft van de twintigste eeuw kropen jongeren onder de knoet vandaan waar de oudere generatie hen onder hield. Met name de hippiebeweging stelde een alternatief met een eigen filosofie, eigen muziek, eigen kleding. Maar binnen een decennium hadden de bazen de vernieuwing ingekapseld en werd het uitgebuit. Vooral de mode- en de muziekindustrie draaiden de principes om en bepalen nu tot in de details wat een jongere eet, drinkt, kijkt, luistert, denkt en gelooft. Nogmaals, wanneer een mens de kracht en de macht van het autonome brein, het autonome zelf niet eerst gebruikt om zichzelf op te voeden, zal niet die mens zelf bepalen wat er met hem gebeurt, maar zal de wereld dat doen. Drugs zijn doorgaans

verboden maar evenzo doorgaans ruim voorhanden, comazuipen is in de ogen van jongeren een teken van én onafhankelijkheid én status binnen de groep. Binnen sommige groepen is het halen van een diploma het teken van een nerd en dus van een looser, terwijl een hoge status wordt bepaald door de mate van dierlijk gedrag en criminaliteit. Geen van deze interne regels van de wolfsroedel zijn nieuw, want ze golden in de jungle, op de steppe en in Rome waar vanuit alle wegen leiden. De dogma's van de opvoeding -of een gebrek daaraan- zijn van alle tijden en de conclusie kan alleen maar zijn dat opvoeden geen enkele zin heeft, zolang een jongere niet attent wordt gemaakt op het belang van het kritisch autonoom deel van de persoonlijkheid. Maak eerst de reis naar binnen om daar te groeien en te transformeren om als volwassen vlinder -of arend, alles is mogelijk- naar buiten te komen en de wereld in te trekken. De wereld is een enge wereld, maar dat is nou eenmaal de aard van de wereld. De wereld wordt een stuk minder eng en bedreigend wanneer de mens een stuk minder eng wordt. Hoe nietig de mens ook lijkt, het universum wordt anders wanneer de mens anders wordt.

Natuurlijk moet een jongere alles nog ontdekken en geen elke jongere mag de kans worden afgenomen alles zelf te ontdekken. Wanneer een oudere de waarheden die hij zelf heeft ontdekt aan een jongere voorschrijft, dan pleegt hij karaktermoord - dan sust hij niet het autonome brein, hij slaat het in vaak irreversibele coma. Tot aan de leeftijd van de puber moet een volwassene het kind zoveel mogelijk zekerheid bieden, maar dat houdt geenszins indoctrinatie in - wie dat wel doet pleegt karaktermoord. Met ingang van de leeftijd van de puber wordt toch al alles onzeker en worden de zekerheden van vroeger als drijfzand. De vele gaten die in de wereld van een puber ontstaan, mogen nooit worden opgevuld met de -schijn-zekerheden van de oudere - dat is opnieuw karaktermoord. De vele vragen van een puber kunnen alleen worden beantwoord met de hulp van de oudere een puber het antwoord zelf te zoeken. Sommige antwoorden zullen vrij snel kunnen worden gevonden, andere kosten een heel leven voor er iets duidelijk wordt. Ieder mens loopt zijn eigen weg. De 'truc' is natuurlijk zo min mogelijk te zeggen -in de betekenis van voorschrijven- en zoveel mogelijk te luisteren. Dat geldt voor het

kind, voor de puber en niet in mindere mate voor de volwassene. In een maatschappij waarin voornamelijk tegen mensen wordt geblaat is luisteren een zeldzame en daarom opvallende kunde. Luisteren en in gesprek gaan met elkaar, zonder enige achterliggende of zelfs verborgen agenda, dat is een kunst. Zonder het doel invloed uit te oefenen en uiteindelijk macht te vergaren. De integriteit van lichaam en geest wordt dagelijks honderden malen verkracht wanneer een mens wordt geprest dit te doen en dat te laten. Je moet dit kopen, je mag die wet niet overtreden, je moet dit liedje leuk vinden, je mag niet spelen met dat buurjongetje. Je moet stemmen bij de verkiezingen, want het systeem moet in stand blijven. Wie niet stemt is een vijand van de democratie, van de staat. Alles is er op gericht het individu te onderwerpen en onderworpen te houden aan de macht. Aan de commercie, de overheid, de geestelijkheid of wat daar in grote delen van de wereld van over is. De jongeren die rebelleren doen dat omdat ze –hun vragen- niet voor vol worden aangezien, terwijl wanneer de eerste hormonengolf is uitgewerkt ook zij moeten erkennen dat er in de rest van het leven brood op de plank moet komen. De misdaad is dan gepleegd, de mens bezwijkt en is de rest van zijn leven onderworpen aan de aan hem bovengestelden.

Alle gegevens uit het voorgaande zijn controleerbaar, alle redeneringen zijn na te gaan op geldigheid, maar is dat allemaal voldoende om tot de conclusie te kunnen komen dat er een meester van alles en iedereen is die ons allen in zijn greep houdt, een macht die ons aller leven bepaalt? Dat macht bestaat is evident, want de bewijzen voor het bestaan van macht zijn in ieders leven overvloedig aanwezig. Daar komt bij dat de afwezigheid van het fenomeen macht een geheel andere wereld zou hebben opgeleverd. Macht bestaat dus, inclusief de uitwassen daarvan, machtsmisbruik en onderdrukking. Er is een kracht in het universum, de wereld en in de mens die er voor zorgt dat het eigen lijfsbehoud te koste van de ander kan en mag gaan. Het is geen wet of principe die alleen op aarde of alleen voor de mens opgeld doet, het is een principe waarvan het hele universum is doortrokken. Om het element ijzer te maken zal een ster ten koste van zijn lichtere elementen al zijn materie in steeds zwaardere

elementen moeten transformeren totdat ijzer ontstaat en de ster daardoor explodeert. In dit universum gaat het een ten koste van het ander. Het is elders in dit boek al beargumenteerd, er is een kracht in het universum aanwezig die door transformatie en evolutie orde in de chaos wenst te creëren. Er is een wet aanwezig in het universum en in de mens die dwingt tot ordening en orde - ten koste van alles en iedereen. Die wetmatigheid is de meester van alles en iedereen. Als God bestaat, een God waarvoor geen enkel bewijs noch enig tegenbewijs aanwezig is, dan moet de meester van alles en iedereen toch wel de antigod zijn, de kwade demiurg van de Gnostici misschien. Dit boek zegt dat kwaad en goed onwerkbaar begrippen zijn, omdat hierin de idee is vervat die afhankelijk is van perspectief en dus relatief is, omdat het de wereld zinloos verdeelt in voor- en tegenstanders. Dit boek personifieert Luciwher als de meester van alles en iedereen, maar hij belichaamt de wetmatigheid die van een andere orde is dan de natuurwetten. De natuurwetten zijn onveranderlijk, terwijl de wet van orde en ordening onderhevig is aan entropie – de natuurwet die stelt dat alles uiteen zal vallen in zijn constituerende delen. Zoals donkere materie een zwaartekracht uitoefent die alle materie bijeenhoudt het uiteindelijk zal moeten afleggen tegen donkere energie die het heelal uiteen zal rijten. Zoals de mens die vanaf zijn conceptie een organisme in opbouw is die het uiteindelijk zal moeten afleggen tegen ouderdom. De overweldigende conclusie dringt zich dan ook op dat tussen conceptie en sterven, tussen big bang en big crunch het de materie is gegeven zijn eigen functioneren te bezien en te evalueren. De these hierin is dat de mens zijn autonome intelligente brein heeft geëvolueerd gekregen om het handelen vanuit angst en macht en de machtsuitoefening daaruit volgend te bezien en te evalueren. Vanuit een ethische invalshoek bekeken dient de mens daaruit te leren met zijn handelen geen pijn te veroorzaken bij anderen en te trachten in harmonie te leven. Er bestaat geen enkel bewijs dat deze ethische waarde het uiteindelijk doel van de mens en het universum moet zijn, behalve een bewijs vanuit het oneindige.

De evolutie van de hersenen begon met de ontwikkeling van de sensorische gebieden, de waarneming. De oudste herinneringen die een mens kan hebben zijn vaak gekoppeld aan dit oudste

gebied, aan geur. Daarna kwamen die delen gekoppeld aan motorische functies, de beweging, en vervolgens de coördinatie van waarneming en beweging. Wie brand ruikt zal graag weg willen rennen. Daar bovenop werd het limbisch systeem van de hersenen gebouwd. Dat deel dat betrokken is bij emotie en genot, beloning en straf, angst en agressie, emotionele beslissingen en leerprocessen en het emotioneel geheugen, en die processen die gestuurd worden door hormonen, zoals de regulering van bloeddruk, hartslag, honger, dorst, seksuele opwindning en de slaap-waakcyclus. De rationele functies zijn niet alleen evolutionair van veel recenter datum, ook in de ontwikkeling van elk mens komt die ontwikkeling pas laat aan de orde, in de puberteit. De neocortex herbergt het vermogen tot onder meer redeneren, plannen, verbeelden en logisch denken, en is nauw verbonden met het limbisch systeem. Dit is het onwillekeurig logisch brein dat orde probeert te brengen in de chaos van gegevens die op een mens afkomen. Het schift de wereld grofweg in kansen en gevaren op basis van ervaring -evolutie-, van oversteken bij groen licht, om loonsverhoging vragen wanneer je collega langdurig ziek is, tot geen onrijp fruit eten, uit de buurt van een onbekende slang blijven en je zegeningen tellen als je plannetje is gelukt. Dit is het niveau waarop de meeste mensen functioneren, omdat de meest recente evolutionaire ontwikkeling van de hersenen, het autonoom logisch brein, bij hen in slaap is gesukkeld of gebracht, of zelfs in coma is geslagen -psychisch dan wel fysiek-. Zij die de bazen worden weten het autonoom logisch brein weliswaar wakker te houden en productief te gebruiken, maar slechts op een manier. Zij gebruiken hun autonoom logisch brein om alle niveaus van hersenfuncties in lijn te zetten, zodat er intern geen conflict zal optreden. Dat is ook waarom deze bazen zich doorgaans superieur voelen en gedragen, of zij nu stamhoofd zijn, de bedenker van een baanbrekende theorie, of de ceo van een bank of een multinational. Zij voelen wat zij hebben bereikt als persoonlijk succes, zonder zich al te veel te bekommeren om alle anderen die zij met hun mythen en theorieën tot volgeling of werknemer en zelfs tot slaaf hebben gemaakt. Zij zijn de voortzetting van de weg van de wereld en zij vragen zich aan het einde van de rit af wat zij nou eigenlijk hebben bereikt. Hun geld is niets meer waard op hun doodsbed, hun verhaaltjes

zijn doorgeprikt en vervangen door nieuwe verhaaltjes, hun al of niet wetenschappelijke theorieën zijn achterhaald en hun onderneming overgenomen door een nog grotere. Zij die het autonoom logisch brein niet exclusief naar buiten toe op de wereld richten, maar naar binnen toe en de innerlijke weg bewandelen, denken kritisch na over de weg van de wereld en de aard van het mens zijn, misschien zelfs over het waarom van de wereld en de mensheid. Die mens zet niet al zijn fysieke mogelijkheden in lijn om interne conflicten te voorkomen, die mens houdt alles tegen het licht om alle interne conflicten op te lossen. Om dat te kunnen heeft een mens geen goeroe of een andere leidsman nodig, hij kan zijn innerlijk lijden zelf richting geven. En zie, die mens geneest en is niet meer bang en ziek - hij probeert in harmonie te leven.

Wat een fantastisch wezen is de mens. Zoveel verlangen en zoveel mogelijkheden zijn verlangen te realiseren, als hij maar wist waar precies hij naar verlangt. Zoveel intelligentie, waar het hele universum in past, en het talent de beperkingen van het universum achter zich te laten. Je kan niet anders dan van zo'n wezen houden.

De receptie

Veel lezers vroegen zich af waar dit essay eigenlijk over gaat. In essentie, antwoordde ik, gaat het over de materiële, de niet-spirituele uitleg van wat er om ons heen is. Stel dat God -of de Schepper, of de AllerEerste- inderdaad bestaat, dan nog wordt alles tastbaar gemaakt, niet door een aantal van zijn doorwrochte bovennatuurlijke trucs, maar door de werking van de natuurwetten -waarom anders zouden ze bestaan-. Andersom geformuleerd, het feit dat alles bestaat is het onweerlegbaar bewijs van het bestaan van een scheppende kracht - de Schepper, de AllerEerste. Hetgeen overigens niet wil zeggen dat de schrijver een creationist is, zeker niet, maar daarover elders meer. Wetenschappers ontdekken de gereedschappen en componenten van de natuurlijke wetten in steeds dieper detail, maar ze ontdekken nooit de oorzaak ervan. Waarom onze wereld concreet is en de eeuwigheid in onze concrete

ogen niet, is het fundamenteel onderwerp van deze boeken. Een serie van vijf boeken die elk een verschillende ingang bieden op het onderwerp hoe het Luciwher Paradigma te boven te komen. Het voorgaande essay, waar deze lezersreceptie de afsluiting is, bracht de these naar voren voor de fysieke verklaring van -de werking van- het Luciwher Paradigma - de geestesgesteldheid van de mens waaruit zijn handelen voortkomt. Of de these een luchtkasteel zal blijken te zijn of een voor elk mens beschermend bastion, is aan de lezer om uit te maken. Voor de schrijver is het duidelijk, maar hij houdt zijn mond daar voorlopig over dicht - om de lezer niet voor de voeten te lopen. De troost voor het leed in dit leven, echter, is rechtstreeks verbonden met de zekerheid dat ieder mens alle antwoorden kan vinden zodra die mens niet meer gelooft in de sprookjes -van welke aard dan ook- van anderen, maar daarentegen een diepe reis in zichzelf maakt. Streef er dan naar de onzin te ontmaskeren waar je vanaf je geboorte elke dag mee wordt gebombardeerd - je opvoeding, school, religie, politiek, het primaat van de wetenschap. Die ontmaskering hoeft niet ten koste te gaan van de inhoud van wat mensen met elkaar uitwisselen -prachtige verhalen, mythen en theorieën-, maar wel van de macht die mensen ermee proberen uit te oefenen -beïnvloeding, onderdrukking, de verslavende zinsbegoocheling-. Deze menselijke ontvankelijkheid voor de uitoefening van macht is een aspect van het Luciwher Paradigma.

Boeddha's hemel

De plaats waar mensen elkaar niet molesteren met macht en terreur, waar niemand ziek is van verlangen naar eeuwigdurende liefde en vrede, dat moet toch zeker wel de hemel zijn - of het paradijs, of welke andere naam je er ook aan wilt geven. Voorlopig is onze wereld niet die wereld en het ziet er niet naar uit dat onze wereld ooit die wereld zal zijn. Toch is de aanwezigheid van het verlangen naar liefde en vrede indicatief voor het feit dat we ergens anders vandaan komen - we

kunnen ontegenzeggelijk niet inheems zijn aan dit universum. Onze lichamen zijn dat wel, maar onze ziel -waar de oorsprong van ons verlangen zich bevindt- niet. Het lichaam, dat ons soms het gevoel geeft een gevangene te zijn, is op een bepaalde wijze gebouwd, in overeenstemming met de behoefte aan organisatie en controle. Van de samenstelling van cellen in een lichaam, tot het vormen van een gemeenschap. Van het in stand houden van de gecoördineerde controle van onze lichamelijke functies, tot het centraal controleren van mensen in de samenleving. Maar ook zijn mensen voor zover we weten de enigen die kunst schilderen, muziek componeren, boeken schrijven en wetenschap uitdenken - allemaal te danken aan de manier waarop ons brein -heelal veranderend- is gebouwd. Bovenop de verschillende secties die alle dieren bezitten -de primaten in ieder geval- is de menselijke soort begiftigd met een autonoom logisch brein. Het staat in verbinding met alle 'lagere' functies van de hersenen, terwijl het is ook heel goed in staat is 'ongestoord' en los van de dierlijke delen na te denken, hoewel dat veel moeite en energie kost. Het autonoom logische brein is wezenlijk vrij en het kan niet van buitenaf worden bestuurd - zoals de andere hersendelen die in direct contact staan met de buitenwereld en daardoor worden beïnvloed. De enige manier om met kans van slagen te pogen van buitenaf de autonome hersenen te controleren of te manipuleren, is door middel van het in slaap sussen of knock-out slaan via de 'lagere' functies - onrechtstreeks dus. Een poging die heel goed kan slagen door het feit dat alle hersenprocessen, behalve het autonoom proces, relatief geringe niveaus van inspanning en energie vergen. Andersom geformuleerd, het kost veel energie en bewuste moeite om met het autonoom kritisch brein te denken.

Heersers zijn tot alles bereid om de autonome hersenen in een roes te wiegen. De oudste vorm van bereidheid was uiteraard geweld, toen kwam religie en kort daarna volgde politieke doctrine. De meest recente ontwikkeling is de wetenschap, immers aangezien de wetenschappers voor ons bij volmacht handelen, moeten we maar geloven dat ze in het beste belang van ons allemaal handelen. Dit essay -noch dit boek wat dat betreft- is geen pleidooi om dit alle technische verworvenheden af te schaffen - dat zou ons terugwerpen in het stenen tijdperk. Tegelijk is een

het oproep om te stoppen met technisch bouwen zoals we gewend waren en op een nieuwe manier voort te bouwen. Het is een aansporing om zelf na te denken, het is een uitnodiging aan je autonome logische hersenen. Een stimulans om zelf te denken en te voelen en je niet te laten voorschrijven wat je moet denken en voelen. Deze boeken zijn niet een oproep tot revolutie en anarchie, het verslaan van het oude - juist niet. Het is een oproep om het oude te laten vervagen en het te beëindigen door jezelf te genezen. Want of je nu een machtig mens of een vertrappt mens bent, je bent ziek. Ziek van verlangen, ziek zodat je een ander pijn kan doen. De genezing is niet buiten je -in een pilletje of in een geloof-, maar in jezelf. Laat het beest achter je en wordt waarlijk een mens.

Notificatie: Please, do try this at home.

Deze boeken bevatten in diverse vormen de analyse van de werking van het Luciwher Paradigma en doen voorstellen hoe ermee om te gaan, hoe ermee te leven. Probeer het Luciwher Paradigma niet te verslaan, want dat is niet mogelijk en die strijd houdt je vast in de dierenwereld. Degene die niet kan worden verlost met brood en spelen en in het leven niet in slaap valt is het Luciwher Paradigma te boven gekomen.

Noten bij "De meester"

¹⁾ Deïsme is het geloof in een oppermachtig wezen dat onkenbaar en onbereikbaar blijft. God wordt gezien als de 'eerste oorzaak' en het onderliggende principe van rationaliteit in het universum. Deïsten geloven in een god van de natuur, een schepper die nooit ingrijpt, die toestaat dat het universum zichzelf volgens de natuurwetten regelt. Overigens wordt de niet interveniërende schepper het vaakst ter berde gebracht door hen die hopen dat God aan hun zijde staat. Theïsme is de godsdienstig filosofische opvatting die het bestaan van één of meer goden aanneemt of met name één persoonlijke God of godheid erkent. Het atheïsme wordt gekenmerkt door de afwezigheid van het geloof in het bestaan van God of goden. Sommige atheïsten geloven dat goden niet (kunnen) bestaan, anderen beperken hun atheïsme tot één specifieke god, bijvoorbeeld de christelijke God. Opgemerkt moet worden dat deze -ismen het gedrieënlijk er over eens zijn dat het om een aanname, een geloof gaat - dat geldt ook voor atheïsten ook al geloven zij dat zelf doorgaans niet.

²⁾ De neolithische revolutie was de eerste landbouwrevolutie en vormde de overgang van een samenleving van jagers-verzamelaars met een rondtrekkend bestaan naar een samenleving van mensen die in nederzettingen woonden (sedentarisme) en aan landbouw en veeteelt deden. Ook begon men vanaf dan voorraden aan te leggen voor slechtere tijden - meer georganiseerd dan voor verzamelaars mogelijk is. De voorraden moesten zorgvuldig worden geadmistreerd -wat is van wie- hetgeen tot de ontwikkeling van het schrift leidde. Het aanleggen van een surplus leidde ook tot het ontstaan van een groep in de samenleving die geen fysieke arbeid hoefde te verrichten, maar die zich moest bezighouden met regelende taken. Een groep vrijgestelden -van fysieke arbeid- die mogelijk het ontstaan van de ambtenarij inluidde, maar meer betekenisvol, de groep van religieuzen een grote impact op de samenleving gaven. Immers, voor een goede oogst moest men op het juiste moment zaaien. De hemelen moesten worden bestudeerd, waarna kalenders werden opgemaakt. Vaak waren dat markeringen in het landschap waaruit de vier equinoxen in het jaar konden worden afgelezen. In Zuid Anatolië [Turkije], Göbekli Tepe, bestaat een complex dat een dergelijke functie vervuld kan hebben en op de Salisbury vlakte in Zuid Engeland staat het complex van Stonehenge dat evenzo die functie kan hebben gehad. Op de vlakte van Xieng Khouang in Laos staat een verzameling gigantische kruiken waarvan wordt vermoed dat die eveneens deze functie hebben gehad. Ook in deze tijd ontstond de astrologie als specialisme in handen van geleerden alsook een geheel andere vorm van religie dan de tot dan gebruikelijke voorouderverering.

Deze revolutie vond plaats in meerdere streken op de wereld en meest waarschijnlijk onafhankelijk van elkaar. In Zuid-Anatolië en de vruchtbare halve maan begon het Neolithicum rond 11.000 vce, rond het einde van de laatste ijstijd. Het was in de vruchtbare halve maan dat het Zoroastrisme en het Jodendom in deze tijdsspanne ontstonden.

³⁾ Of het onwillekeurig brein ook bij andere dieren bestaat is nooit getest of valt niet te testen. Het is heel wel mogelijk dat het in alle dieren aanwezig is, maar dat het een andere naam heeft, of anders wordt geïnterpreteerd door de mens. Het onwillekeurig brein bij mens wordt door de onderzoekers ook wel de intuïtie genoemd. Er worden dan gegevens uit de buitenwereld verzameld en vergeleken met evolutionair ingesleten of later aangeleerde patronen die de betrokken mens een voorgevoel geven.

De mens staat dan voor de keuze te handelen op basis van zijn voorgevoelen of de aangeleverde data te overdenken met het autonoom logisch brein en op basis van dat proces al of niet te handelen. Doorgaans wordt een autonome logische conclusie door een mens wel aanvaard, maar blijft hij zijn twijfels houden als die in tegenspraak is met zijn voorgevoelen, of wanneer zijn conclusie zijn voorgevoelen niet bevestigt. Dit geeft de kracht van het onwillekeurig brein aan.

⁴⁾ Professor Daniel Kahneman. With Amos Tversky and others, Kahneman established a cognitive basis for common human errors which arise from heuristics and biases (Kahneman & Tversky, 1973; Kahneman, Slovic & Tversky, 1982; Tversky & Kahneman, 1974), and developed prospect theory (Kahneman & Tversky, 1979). He was awarded the 2002 Nobel Memorial Prize in Economics for his work in prospect theory.

Zie ook: <https://www.princeton.edu/~kahneman/>

⁵⁾ Een welbekend voorbeeld hiervoor is de beslissing van Stalin. Stalin was de dictator van Rusland -de Sovjet Unie- van 1922 tot 1953. In augustus 1939 tekenden de ministers van buitenlandse zaken van Stalin en Hitler het naar deze ministers vernoemde Molotov-Ribbentroppact, een non-agressiepact tussen Rusland en Duitsland. Toen eind 1940 en begin 1941 steeds meer Duitse troepen werden samengetrokken aan de Duits-Russische grens weigerde Stalin te geloven dat deze troepen bedoeld waren om Rusland binnen te vallen. Toen Stalin van zijn geheime dienst steeds meer informatie kreeg over Duitslands aanvallende bedoelingen, liet hij de opstellers van die rapporten executeren. Zelfs toen Duitse troepen zich al in gevecht in Rusland bevonden, deed Stalin dit af als provocaties van zijn eigen troepen. De oorlog tussen Rusland en Duitsland begon daadwerkelijk in juni 1941, nog geen twee jaar na het afsluiten van het niet-aanvalsverdrag. Stalin nam zijn beslissing en had die steeds verdedigd op basis van wat het onwillekeurig logisch functionerend deel van zijn brein hem had ingegeven, weigerend het risico van oorlog te nemen in een situatie die Stalin als positief beoordeelde.

⁶⁾ Een crimineel is weliswaar iemand die pijn doet, of preciezer iemand die niet weet hoe zijn eigen pijn op te lossen, maar dat betekent nog niet dat dit woord hier negatief of veroordelend wordt gebruikt of is bedoeld. Criminaliteit is een ziekte en een ziekte kan worden genezen.

⁷⁾ De lezer die nu de conclusie trekt dat de schrijver een cynicus is die denkt in termen van complottheorieën, mist het punt dat hier wordt gemaakt. Wie kritisch leest en dus zijn autonoom logisch brein gebruikt, ziet dat er in de tekst geen oordelen worden gegeven. Een cynicus en een complottheoreticus oordelen wel, want zij bezien de wereld vanuit een vooraf ingenomen standpunt - een negatieve invalshoek. De strekking van wat in dit boek wordt gesteld, is dat iedereen die pijn doet zich op die manier crimineel uit. Dat is geen oordeel, maar een constatering. Iedereen is er zo aan gewend dat de staat functioneert zoals die doet, dat elke mens zich er in zekere mate mee vereenzelvigd - Een Schot of een Thai zal zich altijd een Schot of een Thai blijven voelen. In landen met een sterke nationalistische traditie wordt kritiek op de staat of het functioneren ervan geïnterpreteerd als kritiek op elke burger. Deze vereenzelviging is ridicuul en maakt een mens medeplichtig aan de staat die pijn doet, maakt elke burger lid van een criminele organisatie ook al heeft die burger direct part noch deel aan de activiteiten van de staat.

Een vergelijkbaar fenomeen doet zich voor wanneer kinderen en pubers er voor kiezen vegetariër te worden -niet dat dit als negatief moet worden gezien-, omdat zij het zo zielig vinden dat dieren moeten sterven om op ons bord terecht te komen. De verontwaardiging is invoelbaar, maar is ook inconsequent. Immers, om al het andere te kunnen eten moet er ook gestorven worden. Ook een plant is leven. Om nog maar te zwijgen over de oerbossen die geroid worden om plaats te maken voor sojaplantages. Het enige dat met goed fatsoen kan dienen als voedsel is wat de natuur ons geeft, vruchten. Zo is de mens in feite begonnen. Kortom, in beide voorbeelden oordelen mensen te snel en niet op basis van een uitgebreid onderzoek met het autonome brein.

^{*}) De ouderdom van de laatste gemeenschappelijke voorouder is een schatting. De fossiele vondsten van *Ardipithecus kadabba*, *Orrorin tugenensis* en *Sahelanthropus tchadensis* doen vermoeden dat de laatste gemeenschappelijke voorouder ouder is dan 7 miljoen jaar. De vroegste studies stelden de laatste gemeenschappelijke voorouder op 25 miljoen jaar geleden. Studies naar specifieke eiwitten echter stelden de laatste gemeenschappelijke voorouder op minder dan 8 miljoen jaar geleden. Gebaseerd op genetisch onderzoek naar de relatie Orang-oetang/mens en Gibbon/mens werd de laatste gemeenschappelijke voorouder van de Chimpansee en de mens op 6 miljoen jaar gesteld. In de literatuur wordt een tijd tussen de 5 en 7 miljoen jaar geleden gehanteerd.

⁸⁾ De naam Khoisan is een verzamelnaam voor de San die jagers-verzamelaars zijn en de Khoikhoi [de "mensen mensen" of de "echte mensen"], vroeger Hottentotten genoemd, die landbouwers zijn. Wie in

het gezicht van een Khoisan kijkt, heeft de merkwaardige ervaring te kijken in het gelaat waarin zowel Negroïde, als Aziatisch-Indiaanse, als Kaukasische trekken zijn te herkennen.

⁹⁾ Mineke Schipper, *De zieleneters*, Uitgeverij Contact, Amsterdam

¹⁰⁾ Zie voor een uitgebreide en gedetailleerde lijst van alle farao's bijvoorbeeld: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_pharaohs.

¹¹⁾ Ik ontmoette Achnaton voor het eerst op de trappen van het Parijse gewezen paleis het Louvre. Vanuit een zaal slenterde ik de brede stenen trap af toen iemand woordloos in mijn gedachten zei, "Hé, zie je me dan niet?" Ik draaide mij om en keek omhoog recht in het gezicht van Achnaton, subliem hoog aan de muur in het majestieus uitgelicht met goud gefilterde spots. Daardoor misschien was het alsof hij in de aanwezigheid van alle andere bezoekers de enige was die mijn aandacht had kunnen trekken. Vanuit zijn langgerekt gezicht met de grote neus en de zinnelijke lippen keken steenharde ogen mij rechtstreeks aan. Zowel meedogenloos als liefdevol. Zowel vastberaden als

weerloos. Hij deed me aan mijn sinds lang verloren broer denken. Hij zei niets meer. Hij vond het kennelijk genoeg mijn aandacht op hem gevestigd te hebben. Veel later heb ik hem nog eens opgezocht in het Egyptisch museum in Caïro. Daar staan nog veel meer beelden van hem en ook van zijn betoverende vrouw Nefretiti. Wat een mooiheid, de schoonheid waar ik naar verlang. Ik moet toch eens een keer naar Berlijn.

¹²⁾ Het is interessant de kapsels van Ashtoreth, Asherah, Ishtar en alle faraovrouwen van Isis tot en met Cleopatra VII te vergelijken. Ze worden allen met het identieke kapsel afgebeeld dat bij de grote moedergodin hoort.

¹³⁾ Zie voor een redelijk gedetailleerd en toch overzichtelijk artikel hierover: http://en.wikipedia.org/wiki/Indo-European_languages. Zie ook: http://www.youtube.com/watch?v=FwmWtjw_8EU

¹⁴⁾ Secret society, organization of initiated persons whose members, purposes, and rituals are kept secret. Human groups throughout history have maintained secret societies. The ceremonies of initiation into such a society typically begin with an oath pledging secrecy as to all proceedings of the society, ascribing special obligations to its members, and assenting to penalties for violation of the oath. This is followed by tests of the candidate's worthiness, including physical courage and even painful mutilations. A dominant theme in the initiation trials of most of these societies is the symbolism of death and rebirth. After the candidate has passed the prescribed tests, the secret knowledge is transmitted to him. Secret societies have served as schools in which the elders instruct the young men in the ways of their society. These initiations are reminiscent of coming-of-age ceremonies. Women have comparable societies, but theirs have never matched those of men in number. A notable exception was the Hung Society of China, a secret society of women that lasted over 1,500 years. The mysteries, or secret rites and doctrines, of the Egyptians, the Persians, the Greeks, the Romans, and other ancient peoples were transmitted solely through secret societies. In modern civilizations secret societies such as Freemasonry are numerous. They usually offer various types of mutual aid for their members; there are, for example, special obligations to members who are ill and to the families of deceased members. Some historic secret societies, such as the Bavarian Illuminati, have been the object of massive paranoid speculation, accused of conspiring for world political domination; but the model of the secret society, with its emphasis on absolute commitment and secret truths that set the initiate apart, has been used to explain various political groups from terrorists to Cold Warriors. Some secret societies, e.g., the Maffia and the Ku Klux Klan, under the guise of fraternal benevolence, have defended the interests of their members by violence. Further reading, [1] J. H. Lepper, Famous Secret Societies (1932); [2] A. Daraul, A History of Secret Societies (1962); [3] J. M. Roberts, The Mythology of the Secret Societies (1972).

¹⁵⁾ Een beknopt overzicht. De oostelijke tak van Indo-Europese migratie. Rond 1500 vce trokken Arische stammen India binnen en rond 800 vce trokken Meden, Parthen en Perzen Iran binnen. De westelijke tak van Indo-Europese migratie. De Achaeërs of Achaërs was de naam die Homerus gebruikte voor de oudste groep Hellenen die zich omstreeks 1900 vce in Griekenland vestigde. Ze maakten deel

uit van de Myceense beschaving die het Griekse vasteland begon te domineren vanaf ongeveer 1600 vce. De Latijnen vestigden zich in dezelfde tijdspanne in Latium -huidige naam Lazio- en met name het gebied van de zeven heuvels aan de Tiber dat zij Rome noemden. Binnen een relatief korte tijd weten zij verspreid over Italië een dertigtal stadstaten te stichten. De Etrusken of Etruriërs staan geheel buiten deze migraties naar Italië. De herkomst van de Etrusken is -ook in de oudheid- onbekend. Mogelijk kwamen zij uit Klein-Azië. Hun taal was geen Indo-Europese taal. Zij woonden in het gebied tussen de rivieren Arno en Tiber [het tegenwoordig Toscane, en delen van Umbrië en Latium]. Dit gebied wordt ook wel Etrurië genoemd. De Etruskische cultuur is de eerste grote beschaving op het Italiaans schiereiland, en in hun bloeitijd [7^e- 5^e eeuw vce] waren de Etrusken een van de hoogst ontwikkelde volken van de oudheid. De verdere Indo-Europese migraties. Tussen het begin van eerste millennium en ongeveer 700 vce trokken Keltische stammen het westelijk deel van Europa binnen en verspreidden zich over een groot gebied. De Belgae vestigden zich in de lager gelegen kustgebieden zuidelijk van de Rijn - ten noorden van de Rijn woonden Germanen. De Galliërs vestigden zich in Noord-Italië, Zwitserland en Frankrijk. De Keltiberiërs in Spanje en Portugal. De Galaten in Anatolië [Turkije]. Een aantal groepen verspreidde zich over Dacië [Roemenië] en Thracië [Noord-Griekenland, Zuid-Bulgarije en Europees-Turkije]. Een aantal groepen vestigde zich in Midden-Europa waar al Germanen en ander Keltische stammen woonden. Zo kwamen de Helvetiërs in Zwitserland bij de Galliërs terecht. Een flink aantal Keltische stammen stak de Noordzee over en vestigde zich in Brittannië. Onder hen de Picten [Schotland], de Caledones [langs de Great Glen van Schotland], de Scotti [westelijk deel van Schotland], de Brigantes [Noord-Engeland en zuidoost Ierland], de Parisii [East Riding van Yorkshire en Humberside] en de Cantiaci [het huidige Kent]. Verder in Ierland stammen als de Connachta, de Uí Néill en de Dál gCais.

Het Germaans is ook een Indo-Europese taal. De Germanen hadden zich -aan het begin van het tweede millennium- voorafgaand aan de hierboven beschreven migratie al vanaf de steppe in het westen gevestigd, hoofdzakelijk in Denemarken en Sleeswijk-Holstein - het gebied dat wordt beschouwd als het Germaanse hartland. Van daaruit hebben de Germanen zich verspreid over West-Europa en Scandinavië - Oernoords is een Indo-Germaanse taal waaruit het Oudnoords is ontstaan.

¹⁶⁾ De Romeinse Tribunen -van de Populares- Tiberius Gracchus [163-133 vce] en Gaius Gracchus [154-121 vce] -de Gracchi- namen waar dat het grootgrondbezit van de adel het functioneren van de staat steeds verder belemmerde. De grootgrondbezitters lieten slaven het werk doen, waardoor steeds meer vrije boeren -de ruggengraat van de Romeinse samenleving- hun grond van bestaan kwijtraakten. Het stadsproletariaat werd zo steeds verder aangevuld met werkloze boeren, waardoor het proletariaat als geheel nog moeilijk zijn brood kon verdienen. Tiberius Gracchus heeft geprobeerd een "akkerwet" door de senaat te krijgen die het bezit van grond boven een bepaald limiet aan banden moest leggen. Een omgekochte collega volkstribuun vetode de wet. Tiberius werd door

een cliëntbende van enkele conservatieve senatoren -de Optimates- om het leven gebracht en zijn lijk werd in de Tiber gegooid. Zijn jongere broer Gaius heeft tien jaar later opnieuw een poging gedaan het worgende monopolie van de grootgrondbezitters te doorbreken. Als volkstribuun hebben zijn "korenwetten", het recht van elke Romein op een rantsoen graan, aanvankelijk tot zijn populariteit bijgedragen. Na twee ambtstermijnen was er niet veel meer over van die faam en werd hij ook fysiek in het nauw gedreven. Op de vlucht voor een cliëntbende heeft hij zich door zijn slaaf op de

De Gracchi

Aventijn om het leven laten brengen. De sociale onrust in Rome die het gevolg was van onevenwichtige landverdeling en werkloosheid heeft uiteindelijk geleid tot de bloedige burgeroorlogen in de eerste eeuw vce, die uiteindelijk werden beslecht door het eerste triumviraat van Gnaeus Pompeius Magnus [106-48 vce], Marcus Licinius Crassus [115-53 vce] en Gaius Julius Caesar [100-44 vce] en vervolgens Octavianus Augustus Caesar [63 vce-14].

¹⁷⁾ Francesco Carotta is een Italiaans taalkundige, filosoof, ingenieur, uitgever en schrijver. "Carotta ontwikkelde de theorie dat de teksten over Jezus gebaseerd zijn op de levensgeschiedenis van Julius Caesar. Hij poneerde deze stelling voor het eerst in twee publicaties bij zijn eigen uitgeverij in 1988 en 1989. Vervolgens beschreef hij zijn bevindingen in twee Duitse krantenartikelen: de Stadtzeitung van Freiburg (april 1989) en die Tageszeitung uit Berlijn (december 1991). Tien jaar later publiceerde hij de resultaten van zijn onderzoek in het Duitse boek 'Was Jesus Caesar?' (1999). Het boek verscheen in het Nederlands onder de titel 'Was Jezus Caesar? Een onderzoek' (2002) en in het Engels (2005) onder de titel Jesus was Caesar – On the Julian origin of Christianity.

Een vraagstelling dient niet alleen met deugdelijke argumenten te worden geverifieerd. De serieuze onderzoeker kijkt of een theorie gefalsificeerd kan worden. Kan dat? Jawel, Carotta's kaartenhuis wordt omvergeblazen door het getuigenis van Tacitus. Deze Romeinse geschiedschrijver spreekt in Annales 15,44 (geschreven omstreeks 115) met grote laatdunkendheid over het verderfelijke bijgeloof, exitiabilis superstitio, van de christenen. Ze zijn een kwaad en ze maken zich schuldig aan haat tegen de mensheid. In dit verband legt Tacitus de lezer even uit waar het christendom vandaan kwam. 'De naam is afgeleid van de Christus die tijdens het bewind van Tiberius door toedoen van de procurator Pontius Pilatus was terechtgesteld', zo vertaalt M. A. Wes de passage, die door alle moderne uitgevers van de Latijnse als echt wordt erkend. Maar Carotta weet het beter: laten we nu net hier te maken hebben met een vervalsing van gemene monniken!" Dit voorgaande stukje tekst komt uit Skepter, Jaargang 15, nummer 4, 2002 en is van de hand van Anton van Hooff.

Carotta en van Hoof hebben elkaar eens ontmoet, beiden als lid van een forumdiscussie, bij welke gelegenheid Carotta van Hooff een ezel noemde vanwege het verwerpen van zijn theorie. Het is inderdaad zo dat van Hoof gelijk heeft in de beschrijving van het wetenschappelijk proces. Te beginnen met een goede vraagstelling die te onderzoeken valt, vervolgens een hypothese die hout snijdt en daarna een zorgvuldig onderzoek ter verificatie en mogelijk falsificatie van de hypothese. Doorstaat de hypothese alle tests, dan kan die een theorie worden genoemd. Dat Carotta zijn hypothese niet wetenschappelijk onderzoekt maakt de hypothese echter niet minder interessant. Meer realistisch echter is een derde vooralsnog niet onderzochte mogelijkheid. Dat de Jezus van de vroege Christenen in Rome een onacceptabel figuur was, wordt gedemonstreerd door de uiting van Tacitus. Jezus was wel acceptabel voor Keizer Constantijn die het Christendom tot staatsgodsdienst maakte. Tussen Tacitus en Constantijn is iets gebeurd waardoor de Romeinse staat van mening veranderde. Het is plausibel dat de vroege Christenen in Rome het verhaal van Jezus geremodelleerd hebben naar voorbeeld van de keizercultus. Octavianus -Caesar Augustus- had de Senaat zover gekregen Julius Caesar tot god te verheffen en Augustus nam dit als uitgangspunt voor zijn keizercultus. De Christenen in Rome zijn vervolgd omdat zij Jezus zagen als de zoon van God, iets wat in Romeinse ogen niet kon omdat keizer Augustus al de zoon van God -Caesar- was. Toen na ruim driehonderd jaar de keizercultus nietszeggend en in onbruik was geraakt, bleef de Christelijke zoon van God overeind en werd acceptabel genoeg voor Constantijn om als vervanging te dienen.

¹⁸⁾ De Nederlanden hadden zich in een tachtig jaar durende onafhankelijkheidsoorlog (1568-1609 en 1621-1648) losgemaakt van Spanje en werden de Republiek der Nederlanden en op het toppunt van hun macht rijker dan menig koning. De Paus had in de Nederlanden niets meer te zeggen, omdat in het noorden van de Nederlanden de Reformatie nagenoeg volledig was. De intelligentsia en de handelshuizen waren naar Amsterdam gevluht na de Spaanse plundering van Antwerpen in 1585. De Nederlanden toonden aan dat een land geen Koning en geen Paus behoeft. De leider van de oorlog tegen Spanje, Willem van Oranje Nassau [Willem de Zwijger], mocht zich geen koning noemen maar slechts Stadhouder. Zijn nazaten zouden pas in de restauratietijd na de Napoleontische periode tot Koning worden gekroond [1815] - de kerk kreeg toen ook iets van zijn macht terug, maar nooit meer als weleer.

¹⁹⁾ Eigenlijk zocht Columbus een alternatieve weg naar de specerijenlanden via de westelijke route. De oostelijke route om Kaap de Goede Hoop heen, was het door de Paus toegewezen monopolie van de Portugezen. De eerste die wel een route via de west wist te vinden was Fernão de Magalhães [1480-1521]. Hij vond de route om Zuid-Amerika, Kaap Hoorn, en zijn laatste schip met Juan Sebastián Elcano [1487-1526] als kapitein was het eerste schip dat de reis om de wereld maakte. De Magalhães zelf was in de Filippijnen omgekomen toen hij gewapenderhand de inboorlingen zijn wil trachtte op te leggen.

²⁰⁾ Gebaseerd op de methodologie van Carl Haub [<http://www.prb.org/Publications/Articles/2002/HowManyPeopleHaveEverLivedonEarth.aspx>] heeft Peter Grünwald [<http://homepages.cwi.nl/~pdg/>] de cijfers geactualiseerd.

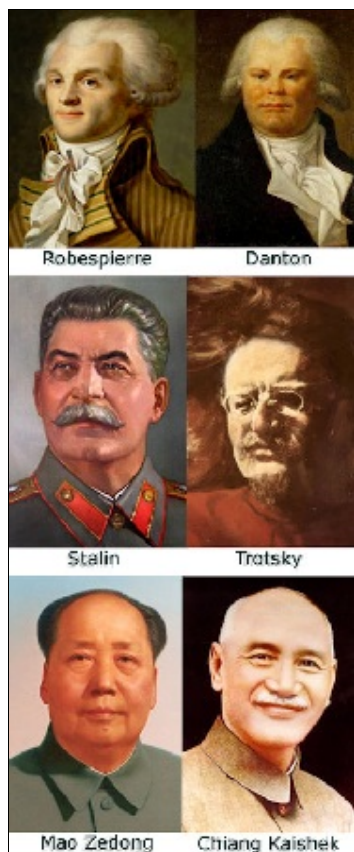
Overigens, nog een ander weetje, de ruimte in het atoom tussen de kern en de elektronen er omheen is verhoudingsgewijs enorm - als de middenstip en de buitenste ring in een groot voetbalstadion. Wanneer die ruimte op de een of andere manier weggenomen zou kunnen worden en de atoomkernen en de elektronen waaruit alle mensen op aarde bestaan dicht opeen gepakt konden worden, dan nemen alle mensen het volume in van een suikerklontje.

En de kudde werd gekoeioneerd, of de belevenissen van Homo Existimans

De kus des doods

Wat is de uitkomst van onderdrukking? De bom zal op gegeven moment barsten. In het verleden zijn alle regimes die onderdrukking als instrument van hun macht hanteerden door een uitbarsting van de volkswoede omvergeworpen. Macht kan heel lang voor de handhaving van de macht zorgen, maar als mensen zich in de kudde ook al niet meer veilig voelen, wanneer de gehele kudde zich niet meer veilig voelt, dan kan ogenschijnlijk plotseling de kudde op hol slaan en worden de machthebbers onder de voet lopen. Voor het zover is, zijn er vele jaren voorbij gegaan en zijn er meest waarschijnlijk in de kudde nieuwe leiders opgestaan. Sommigen van hen werden gevangen gezet door de machthebbers, anderen werden geëxecuteerd. Maar er waren altijd genoeg opvolgers, revolutionaire opvolgers. Want dat is de opstand van het gewone volk natuurlijk, een revolutie, zeker als de oude machthebbers niet alleen worden afgezet of omgebracht, maar met name wanneer hun ideologie wordt vervangen door een nieuwe ideologie. De duidelijkste voorbeelden hiervan zijn de Franse en de Amerikaanse revoluties die zich baseerden op een liberale filosofie -John Locke, Adam Smith- en de revoluties gebaseerd op de filosofie van Karl Marx en Friedrich Engels - de Russische revolutie, de Chinese revolutie en tot op zekere hoogte de Duitse revolutie van 1918. Naast deze explosieve veranderingen is het voorgekomen dat de macht implodeerde, zoals toen de legers van het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk vrijwel niet meer bleken te bestaan na een aantal veldslagen in Italië. Hongarije scheurde zich los van Oostenrijk en verwierf de door de nationalistten al zo lang begeerde onafhankelijkheid.

In alle gevallen werden de oude machthebbers vervangen door nieuwe machthebbers die ofwel de woede van het volk hadden gekanaliseerd, ofwel de woede hadden gebruikt om voor hen moverende redenen aan de macht te komen. De laatsten kwamen niet per sé voort uit het woedende volk, maar opereerden vanuit een filosofie die toepasbaar was om aan de macht te komen, terwijl de eersten uit de onderdrukte klasse voortkwamen of zich daarmee solidair voelden en op praktische gronden stredden voor gerechtigheid. De groep revolutionaire machthebbers

bestond vaak uit een mengeling van personen met deze verschillende achtergronden, die elkaar als regel na de consolidatie van de revolutie te lijf gingen - Robespierre en Danton, Stalin en Trotski, Mao Zedong en Chiang Kaishek. Gewoonlijk wonnen degenen die het meest meedogenloos waren, hetgeen leidde tot "de Terreur" van Maximilien de Robespierre in Frankrijk en het schrikbewind van Joseph Stalin in de Sovjet Unie -Rusland-, Mao in China en nog een hele reeks dictators tot ver in de twintigste eeuw -zoals Pol Pot in Cambodja, of Karadžić en Mladić in Bosnië-. Dit is geschiedenis, maar het moorden gaat nog steeds door. Uit naam van een verheven ideologie, uit naam van de enig ware religie of vanuit koude naakte machtswellust en nooit uit naam van het gezin de Jong, en eventueel hun vrienden en collega's.

En hoe verging het ondertussen de gewone man? De kolonisten in de nieuwe staten van Amerika hoefden geen belasting meer te betalen aan de Engelse koning George III om zo hun eigen

onderdrukking te financieren, maar wel aan de nieuwe machthebbers in Washington - waarmee een burgeroorlog werd bekostigd. De Fransen wilden niet sterven van de honger onder het Ancien Regime, maar waren daar wel toe bereid en in nog groter getale in de oorlogen van Napoleon Bonaparte. De Duitsers waren de oorlog moe en hadden vrede met een niet gewonnen oorlog en zetten hun keizer af, maar marcheerden twintig jaar later toch weer achter de nieuwe machthebber Adolf Hitler aan. De lijst is eindeloos en beperkt zich niet tot de westerse wereld. Behalve de Eerste en de Tweede Wereldoorlog speelden de bloederigste conflicten van de moderne tijd zich af in Azië - zie hoofdstuk 4. De aantallen slachtoffers in de nieuwe en de oude tijd in Latijns Amerika, Afrika en het Midden Oosten -inclusief de Romeinse tijd- liggen in dezelfde orde van grootte. Of misschien zelfs groter wanneer men weet dat het aantal

gesneuvelden in de veldslag van Cannae -waar Hannibal in 216 vce de Romeinse legioenen versloeg- op één dag groter was dan het aantal Amerikaanse soldaten dat sneuvelde tijdens de gehele duur van de Vietnamoorlog. Welk een verschrikkingen, wat een pijn, wat een lijden, wat een bloed en vernietiging²¹⁾. En het gaat door tot op de dag van vandaag, terwijl u, lezer, nu uw kopje koffie of thee drinkt. In het land van herkomst van uw koffie en thee worden mensen, kinderen uitgebuit. Bij u om de hoek wordt nu een vrouw verkracht, vanavond wordt er in uw stad een moord gepleegd. Drie grensovergangen bij u vandaan wordt een minderheid etnisch geruimd. In naam der macht. Uit naam van de menigte waar u deel van uitmaakt.

Het kan niemand persoonlijk worden aangerekend dat die meegaat in een systeem dat uitbuit en doodt. U stemt gewoon op de politicus die het meest sympathiek is en eerlijk overkomt. U spaart bij een bank die uitsluitend groen belegt en uw kleren hebben het keurmerk van de verantwoorde productieketen. U doneert aan lofwaardige ideële instellingen om de natuur te redden en de verschoppelingen op deze aarde te helpen. En zonder enige smalende ondertoon, dit zijn allemaal kenmerken van een bewust en consciëntieus bestaan. En toch is bewust en consciëntieus leven niet genoeg, omdat het systeem meebuigt met de kritiek van de dag -de consument wordt op zijn wenken bediend-, maar daardoor niet wezenlijk verandert. De grote winstpakkers haalt u niet bij uw supermarkt, maar uw supermarkt bij u - de winstpakkers zitten in de raad van bestuur van uw supermarkt, in alle raden van bestuur, want zij zijn de aandeelhouders die slechts oog hebben voor hun winstdeling. Wanneer u bewuste en consciëntieuze keuzes maakt, is dat niet voldoende wanneer desondanks het systeem met het winsttoogmerk overeind blijft.

De verleiding van de familie de Jong

Wie niet in een rijk nest is geboren, wie niet heeft gestudeerd om hogerop te komen, zal zijn leven lang voor net te weinig geld te hard

²¹⁾ Wanneer voor de berekening van het aantal doden door conflict of oorlog ook wordt gekeken naar het resultaat van archeologisch onderzoek, dan zijn de cijfers nog veel verontrustender. Naar schatting vijftientig procent van de mensen in de prehistorie kwam door geweld om het leven, waarbij niet die slachtoffers zijn gerekend die door een ongeluk het leven lieten -zoals fatale ongelukken bij de bouw van Stonehenge of de piramiden-.

moeten werken. Dan word je uitgekleeft door de banken als je iets wilt lenen, voor een auto of misschien wel een huis - tenminste, als ze je kredietwaardig genoeg vinden. Bedenk dan dat je geluk in het leven niet afhangt van geld of bezit, maar van je daden waarmee je kunt leven. Niet je gedachten, maar je daden doen ertoe. Daden waarmee je geluk brengt en de ander niet schaadt - geen pijn voor de mensen in je nabijheid, noch die aan de andere kant van de wereld. Het is gemakkelijker gezegd dan gedaan -matig leven en niemand schaden- terwijl je de hele dag de rijkdom om je heen ziet. Je baas in een prachtige en dure auto, je buurman met een betere televisie. Of mensen die op vakantie kunnen gaan, terwijl jij misschien al jaren niet bent geweest. De verleidingen stapelen zich op in de reclames die je in de media ziet. Ze worden je getoond tussen de verhaaltjes door waarmee je wordt zoetgehouden -soaps en films- of de bedreigingen die je in het gareel moeten houden -het nieuws, reality shows en documentaires-. Een mens wordt de hele dag gebombardeerd met voorbeelden van hoe het leven ook kan zijn -rijker, luxer-. Je kunt je aan die verleidingen overgeven of ze afzweren als ware het een besmettelijke ziekte. Beide extern geprikkelde reacties zijn uitingen van een ziekte, want het zijn heftige en ongenueerde reacties zoals het lichaam ongenueerd en met slechts een doel voor ogen op een besmetting reageert - het vernietigen van de indringer op straffe van nog zieker worden. De vraag is alleen, wat is hier de ziekte? De prikkel of de reactie? Die ziekte heet onwillekeurig handelen, een product van ons onwillekeurig brein. Onwillekeurig handelen is reageren vanuit een standaardreactie op een -ongewenste- situatie, handelen dat een mens wordt ingegeven vanuit een door onze evolutie ingesleten patroon. In essentie niet verschillend van het opsteken van een paraplu wanneer het gaat regenen - of schuilen wanneer je geen paraplu hebt. Adequaaf reageren op een fikse regenbui behoeft geen genuueerde reactie, maar het hoofd bieden aan de verleidingen die ons worden voorgehouden wel. Het gedrag van mensen immers berust op heel wat gecompliceerder processen en een reactie daarop dient navenant gecompliceerder te zijn dan reageren op regen of zonneshijn. Daar zit gelijk het probleem, want mensen houden doorgaans niet van ingewikkeldheden. Of anders gezegd, mensen zijn liever lui dan moe, want het gebruiken van het autonoom logisch deel van ons brein kost veel meer energie en inspanning dan het leven laten verlopen via bekende reactiepatronen. Een reactie op verleidingen en ander menselijk gedrag zou geen reflex moeten zijn, maar het resultaat

van een bewust proces. Daar hoef je niet hoogopgeleid voor te zijn. Iedereen kan het, het kost alleen moeite.

Wie zich laat regeren door de grondpatronen die evolutionair in ons aanwezig zijn, in plaats van eerst een goed over iets na te denken, maakt zich tot slachtoffer. Niet primair door de prikkels van buitenaf of door toedoen van de daden van anderen, maar door toedoen van zichzelf. Een mens die primair reageert, reageert op een manier die dichter staat bij een vorige evolutionaire fase, het dier, dan een die bij de homo sapiens hoort, en doet zichzelf tekort. Die mens kan wellicht beter een homo existimans worden genoemd, een denkend wezen. Existimans betekent behalve denken ook inbeelden of veronderstellen, hetgeen wonderwel past bij de onwillekeurig denkende mens - de mens beeldt zich heel wat in, de mens laat zich regeren door wat hij veronderstelt. Wijsheid moet men verwerven en het komt niet automatisch - bijvoorbeeld met de jaren. Wie wijs wil zijn zal zich in zijn leven autonoom en actief denkend moeten opstellen. En wie wijs is, ziet vanzelf dat zijn situatie helemaal niet zoveel slechter is wanneer hij dit of dat apparaat niet aanschafft, die vakantie wel of niet boekt. Wie wijs is weet heel goed te analyseren of hij wel of niet gelukkig is en weet in het ontkennende geval ook precies wat hij daaraan moet doen. Daarin is hij niet of slechts voor zover hij toelaat beïnvloed door de praatjes van anderen. Die mens handelt in dat geval niet meer uit afgunst -de moeder van alle ziekten-, maar handelt vanuit de behoefte op een betere, slimmere, preciezere manier vorm te geven aan zijn leven. Wie wijs is geworden kent zijn pijn en weet waar die vandaan komt. Wie wijs is zoekt geen gelegenheid een ander de schuld van zijn pijn te geven, maar kiest het moment van de herkenning van zijn pijn als startpunt om verder te leven op een manier die hem geen pijn meer zal berokkenen. Die mens sluit zich niet af van de wereld -als ware hij een kluizenaar-, maar opent zich naar de wereld zonder dat de wereld hem nog ziek kan maken op het onderwerp van zijn verworven wijsheid.

Wie weet hoe zijn pijn is ontstaan en dat gebruikt om uit een vorm van wraak anderen pijn te doen, is ziek. Wie niet door heeft dat hij ziek is, zal anderen besmetten. Wie niet door heeft dat hij ziek is, heeft de kracht van zijn brein nog niet toegepast, noch de tederheid van zijn hart. Wie de tederheid van zijn hart niet voelt, wie is verhard, zal moeite hebben de kracht van zijn brein te gebruiken en is meer geneigd te denken langs de lijnen van onopgeloste pijn, zal afgunstig zijn op de wereld en beïnvloedbaar met suggesties van andere zieken. Wie weet dat hij ziek is, is al bijna genezen. Een mens die voor zichzelf erkent dat hij ziek is of

ziek zou kunnen zijn -naar anderen toe erkennen heeft geen enkele zin-, die gaat in zichzelf op zoek. Wat zijn de symptomen, hoe uit de ziekte zich? Zelfverwijten maken heeft dan geen enkele zin, omdat het de ziekte verergert. Berouw tonen, zoals sommige religies de mens voorschrijven, heeft evenmin zin en is eerder een instrument om mensen ziek te houden en daardoor beïnvloedbaar -door de machthebber-, dan dat het een mens nader tot een oplossing van zijn pijn brengt. Vaststellen welke fouten men heeft gemaakt, hoe ze zijn ontstaan en daar lering uit trekken voor de toekomst heeft wel en veel meer zin - het is in feite het meest zinvolle dat een mens in zijn leven kan doen. Het autonoom logisch brein op jezelf richten en de messcherpe conclusies daaruit met tederheid omgeven, heeft tot resultaat dat je je steeds gezonder gaat voelen, zorgt ervoor dat je op een steeds gezondere manier de wereld tegemoet treedt, heeft als resultaat dat je op steeds meer vlakken immuun raakt voor de verleidingen en dus de ziekten van de wereld. Wat zijn de uitingen van gezondheid? Elke religie heeft regels, geboden en verboden waar een mens zich volgens die religie aan dient te houden en alle filosofieën hebben uitgangspunten en sommige zelfs leefregels. Bestudeer ze en kies zelf welke nog zinvol zijn voor jou. Om te bepalen wat niet meer of nog wel zinvol is geeft dit boek als overweging te hanteren dat je gezondheid toch dient voort te komen uit de afwezigheid van angst en pijn, de afwezigheid van je gepijnigd voelen. Waak ervoor dat je wordt verleid of beïnvloed en daardoor wordt opgezadeld met de angst en pijn van een ander.

De revolutie die niet was

Dat een volk zich bevrijd van zijn tirannen, vloeit voort uit de pijn en vernedering die niemand meer kan verdragen. De geschiedenis kent talloze voorbeelden van verdreven of omgebrachte potentaten, zij het in uiteraard veel geringere getale dan de mensen die door hen de dood zijn ingegaagd. En hoewel de mensen zich bevrijd voelden door de wisseling van de wacht, was het niet meer dan dat - oude wijn in nieuwe zakken. Een revolutie op zijn tijd kan purgerend werken, en soms krijgen de mensen het daarna met name materieel beter, maar in wezen verandert er niets. Niet zelden ontpopt de nieuwe leider zich na verloop van tijd als de volgende dictator. Hij zal, als hij iets heeft geleerd van de geschiedenis, niet dezelfde fouten maken als de verdreven despoot, maar hij zal weer geheel andere en misschien wel nieuwe fouten maken.

Deze herhaling van zetten hangt samen met het uitgangspunt voor machtswisselingen of revoluties. Dat uitgangspunt is pijn - in welke vorm dan ook. Wie gepijnigd is, is angstig en kan vervolgens alleen nog maar uit woede reageren. Het is dan alsof een ziekte wordt bestreden met een andere besmetting. De voormalige leider was een zieke geest, maar de mensen waren dat ook - angstig, gepijnigd, woedend. Dat wordt nog maar weer eens duidelijk doordat de mensen al gauw achter een nieuwe leider aanlopen en zich na de machtswisseling snel terugtrekken in de kudde. Zo houdt de maatschappij zich op een laag evolutionair niveau in stand, een continu cyclisch hergebruik van de pikorde waarbinnen men weliswaar kan stijgen en dalen, maar waarin men altijd moet gehoorzamen aan de leider, de leiding - het maakt niet veel uit binnen welk staatsstelsel.

De pogingen om de mens te emanciperen en los te maken van tirannie hebben zich door de gehele geschiedenis heen meerdere malen voorgedaan. Tot ver in het huidige tijdperk is gepoogd dat te doen vanuit de religie. Dat is niet zo vreemd, omdat het leven religie was. Voor de gewone mensen was het leven hetzelfde als religie, in een wereld waarin het vinden van rationele verklaringen van verschijnselen eerder uitzondering dan regel was. Het woord van de geestelijk leider was patriarchale wet, of hij het volgens objectieve maatstaven nu juist had of niet. Ondanks zich opstapelende bewijzen van het tegendeel bleef de zon nog heel lang om de aarde draaien - zelfs in het heden zeggen we nog dat de zon opkomt, of ondergaat zo men wil. Religie doordrong het hele leven, men wist niet anders en emanciperende bewegingen bewogen zich dan ook binnen de context van religie. Het is overigens zeer aannemelijk dat Jezus van Nazareth een veel belangrijker revolutionair geestelijk leidsman was dan wat de meesten van zijn discipelen hebben begrepen en wat er in het Nieuwe Testament van zijn leer is overgebleven, en het is even aannemelijk dat dit ook geldt voor de overleveringen van Mohammed van Mekka, vrede zij met hem voegen Moslims altijd toe aan zijn naam. Kortom, de emanciperende werking van de denkbeelden van geïnspireerde denkers als Jezus en Mohammed kon alleen plaatsvinden binnen het kader van de gezagsverhoudingen die een religie met zich meebrengt, waarin God de hoogste baas is. Dat geldt evenzo voor het Hindoeïsme waarbinnen Krishna zichzelf tot hoogste verheft. Dat vernieuwing alleen kon plaatsvinden binnen de bestaande -religieuze-kaders betekende dat de emancipatie van de gewone man of de groep waartoe hij behoort slechts een modificatie van het oude kon zijn en geen wezenlijke verandering tot stand bracht. Aan het fundamentele

Schopenhauer

Nietzsche

Sartre

mankement dat religie, zoals elk hiërarchisch systeem, met zich meebrengt, werd niets veranderd. Hoe verder de leefregels, geboden en verboden ook werden bijgeschaafd en genuanceerd, het bleven opgelegde regels die een mens in zijn vrijheid beperkten en die hem in zijn denken in een bepaalde richting stuurden.

De periode die aanbrak met het ontluiken van het rationalisme bracht geen werkelijke verlichting. Het geloof sloeg om in antigeloof en onttaarde niet zelden in een enggeestige vorm van materialisme. Filosofen brachten denkbeelden naar voren, waarbij zij zich al of niet verholen afzetten tegen het geloof, vooral de Christelijke kerk, en burgerlijkheid. Of men nu Schopenhauer, Nietzsche of Sartre leest -zie ook boek 5-, het afzetten tegen de oude religieuze maatschappij is een drijfveer voor hun vernieuwend genoemde denkbeelden. Schopenhauer zweemde richting Boeddhisme, Nietzsche creëerde een fictieve aartsmens²² en Sartre liet de mens zien dat hij een gevangene is van het bestaan. Deze en andere filosofen waren ondanks hun streven nog niet los van hun maatschappelijke context, die net als in de religieuze tijd gebaseerd was op hiërarchische verhoudingen - de ontkenning daarvan is in zekere zin een bevestiging ervan. Zodra echter de vaste geordende verhoudingen onderuit werden gehaald, zag men -het begin- van individuele bevrijding. In de jaren zestig van de twintigste eeuw ontstond een beweging

die de hippiebeweging werd genoemd, hoewel het geen beweging was in de traditionele zin - er was geen organisatie en geen leiding. Die hippiebeweging stond persoonlijke bevrijding voor door de bestaande versteende machtsverhoudingen te bekritisieren, vaak door die te ridiculiseren. Deze beweging bloedde prompt dood, enerzijds omdat jeugd opgroeit en er brood op de plank van de volwassenheid moest komen, anderzijds omdat de persoonlijke speelruimte omsloeg in het ik-tijdperk en geïsoleerde individuen nu eenmaal makkelijke slachtoffers zijn van met name de commercie - je was alleen maar hip en trendy wanneer je die muziek kocht en dat jurkje droeg. De hippiebeweging

²²⁾ Zie noot 11 bij "Nietzsche, de man die God vermoordde" in Boek 5

creëerde zich geen diepere basis dan het protest waar het uit voortkwam en protest is net als revolutie nooit een basis voor emancipatie. Overmatig drugsgebruik heeft een hoop aanvullende schade aangericht. Pogingen om de hippiebeweging nieuw leven in te blazen ontredde in semireligieuze bewegingen als de New Age beweging en een herrezen modern Gnosticisme. De mens had echter ondertussen al een nieuwe God, het geld van de commercie en de zelfbevrediging van het eigen ik - de welvaartsmaatschappij. Het moment waarop de mens, door een dieper bewustzijn van wat individuele ontplooiing is, een stap op de geestelijke evolutionaire weg had kunnen maken, werd het begrip jeugdcultuur vakkundig verpakt en van een wulpse strik voorzien, en elke volgende generatie vet te mesten jonge ganzen door de strot geduwd - in de westerse wereld was religie op sterven na dood en werd het vervangen door de dienstbaarheid aan het commercialisme.

De opkomst van fanatieke religiositeit vaak vergezeld van extreme intimidatie is een vanzelfsprekende reactie op een wereld die in toenemende mate de oude waarden loslaat en materialistischer wordt. Deze reactie was niet voorbehouden aan landen met de laatste godsdienst - de landen waarin men zich bedreigd voelde door de sluipend toenemende verwestering in een wereld die wordt gedomineerd door het grootgeldbezit. Fanatieke religiositeit werd ook waargenomen in de westerse landen zelf in een toenemende hang naar gemeenschappen waar men onder ons was en men de godsdienst kon beleven zoals het door de voorvaders werd beleefd. De hang naar het verleden is nooit een oplossing in een wereld die zich ontwikkelt. Een fundamentalistische hang naar de zekerheden en regels van vroeger is altijd gedoemd te mislukken, omdat 'de tijd' zich niet laat terugdraaien. Bovendien is de tijd van de dogmatische religieuze hoofdstroom niet zonder reden voorbij gegaan, of voorbij aan het gaan. Na de tijd van het neerhalen van de seculiere heersers, werd de bestaansgrond voor de religieuze despoten dunner en dunner, totdat ook zij door het ijs zakten. Toen de mensen ontdekten dat zij zichzelf konden regeren in een democratisch -genoemd-systeem, verviel na verloop van tijd ook de schroom het godshuis te verlaten en zelf in "iets" te gaan geloven. Dat het vreedrijk nog niet is gevestigd op aarde na het grotendeels verdwijnen van de potentaten, heeft niets te maken met de ontstentenis van de Messias, of zijn wederkomst zoals velen menen, noch met de absentie van Viracocha of het uitblijven van de terugkomst van Koning Arthur. Het is de mens zelf die een ontwikkeling moet doormaken, voordat de vrede uitbreekt.

De ontwenningsskliniek

De meeste mensen zijn niet gewend aan autonoom denken, maar zijn gewend aan het volgen van wat hen wordt voorgehouden als wenselijk of vereist - het zit bij mensen in de genen. De mens als dier is gewend aan het functioneren binnen een pikorde en de mens als mens heeft al duizenden jaren niets anders meegemaakt. Het zou wel eens letterlijk in de genen kunnen zitten, want het is een bekend fenomeen dat omgevingsfactoren of vast aangeleerde gewoonten na verloop van lange tijd deel gaan uitmaken van het overerfbaar materiaal. Er zijn genetici die denken dat evolutie niet alleen via spontane mutaties verloopt, maar ook door ingesleten patronen of verworven eigenschappen die noodzakelijk bleken voor het overleven. Van de ontwikkeling van spraak en het fysieke vermogen te kunnen spreken wordt aangenomen dat het een ontwikkeling is die niet uit een spontane mutatie is ontstaan, maar uit een capaciteit die voordelig bleek binnen een overlevingsstrategie. Dit om te demonstreren dat het vermogen autonoom te kunnen nadenken geen luxe is voorbehouden aan intellectuelen, maar een noodzakelijk capaciteit in ieder mens die niet verloren mag gaan wil de mens nog een tijd overleven op deze planeet. Het is daarom noodzakelijk dat na het verdwijnen van de patriarchen -en evenzo de matriarchen- de mensen zich niet meer laten inpalmen door hun plaatsvervangers, maar zichzelf een ontwenningsskuur voorschrijven.

De meeste mensen zijn niet gewend aan autonoom denken, niet omdat ze het niet kunnen, maar omdat zij daarin worden ontmoedigd of tegengewerkt - het is de autoriteit die voor hen denkt en de mensen moeten de conclusies van de veelal geleerde heren accepteren. De gewone mensen mogen niet zelfstandig nadenken, want zij hebben daar niet voor gestudeerd - daar heb jij toch geen verstand van. Ze worden geridiculiseerd wanneer zij dat wel proberen en teruggeschopt in hun schulp. Hun onbeantwoorde verlangens worden na een doorwrochte wisseltruc gestild met geld en consumptiegoederen - waar ze overigens hard voor moeten werken. De wisseltruc wordt zorgvuldig voorbereid en uitgevoerd in het onderwijs en onderhouden en voortgezet in reclames, films en op televisie. De autoriteiten zelf -seculier en religieus- hoeven niet eens meer zoveel te doen tegen de tijd dat een mens volwassen is geworden, omdat de 'volwassen' mens de autoriteit tot deel van zijn leven heeft gemaakt, een deel van zijn gedachtewereld. En een oorlog op zijn tijd -of de dreiging van een oorlog- houdt de mensen angstig en loyaal aan het gezag. Het is precies de angst en de wens bedreigingen te

vermijden die de mens binnen de kudde brengt. De realisatie kwetsbaar te zijn produceert de angst als de eenling buiten de kudde staat. De mensen die beseffen dat zij de complicaties van het eenzame bestaan vermijden -en dat weet iedereen van zichzelf diep van binnen-, beseffen ook dat zij binnen de massa eenzaam kunnen zijn en dat er ook binnen de massa geen garantie is op bescherming - de kudde gooit zijn 'zwakke broeders' meedogenloos voor de leeuwen. Het is de herkenning van diep gewortelde angst -de vrees voor het bestaan en de angst voor de dood- waar een mens het best kan starten met zijn ontwenningsskuur. Een ontwenningsskuur waarvoor geen recept bestaat -geen geboden en geen verboden-, maar waarvan de bereidingswijze door iedereen is te vinden.

De evolutie die is

Een mens zal er aan moeten wennen autonoom te denken, als hij geen speelbal meer wil zijn van krachten buiten hem - menselijke krachten. Wil een mens aan het einde van zijn leven niet met een reeks onbeantwoorde vragen blijven zitten en zich dan afvragen wat voor een zin het allemaal had, dan moet hij bereid zijn om nu zijn geloof in de waarheden van andere mensen in te trekken. Er is geen andere weg dan de weg van het zelf doen, het zelf uitvinden van de waarheid, het zelf uitvinden van wie je bent. Er komt niemand nederdalen om jou de waarheid te vertellen, sterker, pas als je zelf je zoektocht bent begonnen daalt de waarheid in je neder - er ontstaat dan een bewustzijn die verder gaat dan dit universum. Dit klinkt behoorlijk zweverig, maar dat is het niet. Immers, wie zichzelf ontdekt ziet ook zijn plaats in het geheel. Van de uitvinding van jezelf wordt je weliswaar geen supermens of een übermensch, want je twijfels blijven bestaan. Maar je fundamenten staan stevig in de aarde, je voeten staan koersvast op de weg waarop je loopt, ook al kronkelt en klimt die nog zo. Maar voordat je bij het eindpunt komt, begint alles met ontwennen van de vaste patronen die je in het leven hebt, het stellen van vragen bij wat je altijd voor zoete koek hebt aangenomen. Dat is vrijwel altijd een langzaam proces van tot besef komen en ieder doet dat op zijn eigen manier. Niemand kan je daarbij helpen, sterker, het is niet echt

Sübermensch?

verstandig je daarbij te laten helpen of je ontwenningverschijnselen met anderen te bespreken. Bovendien, je woorden zijn zelden tekenen van voortgaande ontwenning en groei, alleen je daden. De tastbare wereld is alleen gebaat bij daden. Zoals een alcoholist wel kan zeggen dat hij progressie maakt, maar alleen het in de werkelijkheid niet gebruiken echt telt. Een misschien aanstootgevende vergelijking, maar wel een die niet mank gaat. Een mens die de waarheid wil ontdekken, zijn aandeel in de waarheid, zal eerst zichzelf opnieuw moeten ontdekken.

Dit boek is geen psychologisch handboek, en evenmin is het een handleiding voor het spiritueel leven. Noch claimt het de enig vindbare waarheid te bevatten. Het bevat alleen woorden van bemoediging. Wellicht woorden van houvast voor mensen die zoeken, voor mensen die zich realiseren dat er meer moet zijn dan de dagelijkse gang van zaken, de dagelijkse sleur, of denken dat er wel "iets" moet en er geen idee van hebben wat. En hopelijk ook een por voor mensen die zich nog helemaal van niets bewust zijn. Elk mens heeft een goed stel hersenen gekregen. Elk mens, van hoog tot laag, wordt murw geslagen in zijn opvoeding, zijn schooltijd en in werktijd. Murw gemaakt met de theorieën van mensen die al honderden jaren dood zijn, misbruikt door hen die deze theorieën goed kunnen gebruiken om hun eigen macht te vestigen. Opnieuw een revolutie om de harteloze machthebber een kopje kleiner te maken, het is als het paard achter de wagen spannen - er komt gewoon weer een nieuwe machthebber. Er is daarom geen plaats meer voor revolutie in een samenleving van mensen die zelf nadenken, maar alleen evolutie, groei, naar een samenleving van mensen die niet meer angstig zijn. Mensen die door het ontbreken van hun angst voor het bestaan en de dood niet meer gemanipuleerd kunnen worden. Mensen die hun volle verstandelijke vermogen gebruiken, ook al kost dat nog zoveel energie, die gebaseerd op de door hen gevonden waarheid zich realiseren dat elke persoonlijke waarheid een deel van een grotere waarheid is. De ene waarheid die geen spiritueel dogma is, geen psychologisch basisprincipe, geen politiek uitgangspunt, geen filosofische stelling, geen natuurkundige theorie van het altgeder, niets van deze verkokerde doctrines. De ene waarheid krijgt steeds meer gestalte wanneer steeds meer mensen zich na hun ontwenning genezen kunnen verklaren. Mensen die hun problemen oplossen in plaats van die over de schutting te gooien en daarmee een ander te schaden. Mensen die niet meer in dichotomieën denken, zoals goed en kwaad, maar de eindeloze schakering kunnen zien. Het is werkelijk mogelijk zodra een mens de analytische capaciteiten gebruikt die evolutionair aan hem gegeven zijn. Het is het

vermogen van elke man in de straat, van stratenmaker tot en met de professor en de generaal.

Een evolutie kan niet van bovenaf worden opgelegd, noch gewapenderhand worden gerealiseerd. Evolutie is groei van onderop en zal daarom geleidelijk zijn. Waar revolutie het domein is van een bepaalde politiek filosofische richting, is evolutie van iedereen. Waar het moreel besef doorgaans wordt bijgebracht door geestelijken, ethici, filosofen en gelijkhebbers in het algemeen, is evolutie van iedereen. De groei zal zijn groeistuipen kennen, net zoals ieder mens moeilijke momenten zal hebben in zijn ontwenning en op zijn verdere weg. Het zijn echter groeipijnen die niet het gevolg zijn van het zinloos protest tegen de heerser, maar uitglijers op weg naar het eigen doel, de genezing van het zelf - dat blijft de leidraad. De heerser heeft geen vat op dit persoonlijk groeien, hij heeft er geen controle over, terwijl hij op den duur zal merken dat hij overbodig is geworden - als iedereen kan ook de heerser groeien. En als er dan toch een moreel richtsnoer moet zijn, dan is het waarschijnlijk niet de andere wang toe keren, onderdanigheid aan de schepper betonen, of in liefdevolle toewijding opgaan in het al. Dan is het waarschijnlijk het afzien van overal het eigen voordeel in te zoeken, want dat levert altijd voor iemand anders een nadeel op. Ga gewoon door met waar je mee bezig was en gaandeweg zul je merken dat je zelf daar verandering in wilt aanbrengen. Waar dat uit bestaat bepaal je zelf, hoe ver dat gaat bepaal je zelf en niemand zal je daarin beoordelen, behalve jijzelf - als het al een oordeel is.

Over katten en honden

In een vorig leven, of eigenlijk wel twee, stond ik met mijn voeten in de modder of met de bezem in mijn handen het gewone werk te doen als een radertje in een enorm uurwerk. Pas later ging ik studeren en werd ik leraar -van het goeie soort, hoop ik- en weer later werd ik een halve filosoof die achter de groen gekroonde bomen in zijn voortuin op de eerste verdieping van zijn huis zijn boeken schreef - of nog steeds schrijft eigenlijk. Zo geef ik uitdrukking aan de levensfasen volgens het Hindoeïsme, hoewel ik nooit een Hindoe ben geweest. Na over de aarde te hebben gezworven herinner ik mij nu vooral de grote gastvrijheid van de mensen, overal. Een schakende eenzame man in Teheran die mijn reisgenoot en mij uitnodigde in zijn tamelijk luxe appartement - we hebben er bijna een week gelogeed. De stoep van een kleine hut waar

we uit de wind mochten slapen ergens op de uitgestrekte hoogvlakte van Afghanistan en de zoete sterke thee die we de volgende ochtend vroeg kregen. En ook de krioelende drukte in Caïro op de laatste avond voor de laatste dag van de Ramadan, wanneer de mensen nieuwe kleren kopen -in ieder geval voor de kinderen- en de voorbereidingen voor Id al Fitr, het Suikerfeest, naar het hoogtepunt lopen. Mensen in Schotland die mij via via kenden en die mij in hun huis hebben ontvangen - we zijn nu al jaren goede vrienden. Wat zijn mensen geweldig en wat ben ik bevoorrecht en gelukkig een mens te zijn. De gemeenschapszin en de gastvrijheid zonder bla bla die je volgens mij nergens, nergens in Laniakea tegenkomt -of misschien op Kepler186f-, laat staan in de rest van het uitgestrekte universum - ik heb daar althans nog nooit iets over gehoord. Zo moet het leven eeuwig zijn, zonder de leiders die belasting heffen en je de oorlog insturen.

In de tijd voordat ik me realiseerde dat je je hersens moet gebruiken om iets van het leven te maken, heb ik een half leven -zo voelt het- zonder enige opleiding op de werkvloer gestaan. De mensen zoals in Teheran, tussen Kandahar en Kaboel, in Caïro en nabij Edinburgh maakte ik mee in mij directe omgeving, op mijn werk. Hoe ik ze zag opflakkeren wanneer ze iets deden waar hun hart in lag, zo zag ik hun ogen doven als ze naar hun baas moesten om de dagelijkse kost te verdienen. Het opvolgen van opdrachten van de chef die zijn instructies kreeg van het management die het beleid moesten uitvoeren van de directie aangestuurd door de commissarissen in de raad van bestuur in opdracht van de grootgeldbezitters. Sommige murw geslagenen konden nog warm lopen wanneer er verkiezingen op komst waren, maar de meesten vonden dat het niet uitmaakte of je nu door de hond of door de kat werd gebeten. Velen -ik herinner mij de meesten- keken me tijdens de schaft met holle ogen aan, dezelfde blik waarmee ze 's avonds naar de televisie keken. In het weekeinde bedronken een groot aantal zich, of blowden zich suf, en lieten zo weer duizenden hersencellen afsterven. Zo moet niet het leven eeuwig zijn, met leiders die belasting heffen en je de oorlog insturen.

Is het dan allemaal de schuld van de leiders? Moet er maar weer een revolutie komen waarbij er koppen gaan rollen? De mensen met de holle ogen hebben gelijk, het maakt niet uit wie er aan de leiding staat. Zelfs de mensen van het grote geld, de mensen die het systeem aanzwengelen, handelen in opdracht. In opdracht van wie weet niemand, maar het is een sterke drang. Niemand kan aan die drang ontkomen, hoewel tallozen het hebben geprobeerd. De een is boven op een berg gaan zitten en anderen in een klooster. Weer anderen geselen zich of

geselen juist anderen, bijvoorbeeld omdat zij goddeloos zijn. Tot nu toe heeft niets geholpen en het ziet er niet naar uit dat iets ooit zal gaan helpen. Het achterliggend principe achter alles is namelijk onderdrukking, onderdrukking op alle niveaus en in alle betekenissen. Het onderdrukken van lust en zonde, het onderdrukken van de anderen die niet zo zijn als jij, en in ieder geval het onderdrukken van de zwakken -die zijn het gemakkelijkst te pakken-. Pijn lijden en pijn uitdelen is het leidend principe in de wereld. Mensen delen pijn uit

wanneer zij hun onmacht in macht willen omzetten - daarbij berokkenen ze pijn. Mensen hebben de sterke neiging om anderen van hun pijn de schuld te geven en hopen dat ook de oplossing van buiten komt - of de verlossing van boven. Met andere woorden, mensen die nooit serieus in de spiegel kijken worden ziek. Wie pijn lijdt is ziek en moet verzorgd worden. Wie pijn lijdt moet genezen, maar niet door een kuur van buitenaf. De enige therapie die alle pijn wegneemt is de therapie die je zelf opstelt, de kuur van binnenuit. Spullen kopen om het holle gevoel in jezelf op te vullen, helpt niet of maar zeer tijdelijk. Je geniet het meest van het leven, ook van de materiële geneugten, wanneer je eerst eens goed in de spiegel kijkt en je hoofd op orde brengt. Zoek daarna de verbinding tussen je hoofd en je hart, en als op den duur alles klopt, kun je jezelf genezen verklaren, want je bent dan een mens in evenwicht met zichzelf en daardoor met de anderen.

Het is niet echt zinvol om een ander de wet voor te schrijven, omdat je op die manier alleen maar je pijn exporteert. Schrijf niemand de wet voor, behalve jezelf je eigen wet. Wees uiterst kritisch op jezelf voor jezelf - zit niet bij de pakken neer, want wie scherp is voor zichzelf komt er uiteindelijk altijd, altijd. Niemand controleert je zelfkritiek -dat geeft je alle tijd- en deel je zelfkritiek met niemand - want wie dat wil weten, wil ook macht over jou. Hoe meer je leert van je zelfkritiek, hoe mooier de wereld wordt en hoe meer je de wereld iets moois kan geven - om te beginnen jezelf. Het zijn je daden die tellen, niet je mooie woorden. Geniet vooral van het leven, van wat je hebt en wie je bent, drink je biertjes of laat die juist staan - wat je wil.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De landing

Hoe de muren worden afgebroken,
of de bevrijding uit de gevangenis van je eigen hoofd

Het stenen doodsbed
Kijken naar de andere kant

Hoe mooi is het aan de andere kant. Het gras is er groener, de pubers spreken er hun ouders nooit tegen, ze lachen er altijd omdat ze geen schulden hebben en hij heeft ook net nog promotie gekregen. Dit is een manier om tegen de werkelijkheid aan te kijken. Maar in feite kijk je dan niet naar de realiteit, je kijkt dan op een bepaalde manier naar jezelf. Je kijkt naar jezelf op een manier waaruit blijkt dat je ontevreden bent. De manier waarop je kijkt is die van het kind dat door de etalageruit van de snoepwinkel kijkt. Maar verschuif je focus een beetje en je kijkt in de etalageruit naar je eigen spiegelbeeld. Ben je het ermee eens dat je spiegelbeeld de enige werkelijkheid is en wat er in de etalage uitgestald ligt fantasie is? Je gezicht is tastbaar -voel maar, zie je handen je spiegelbeeld betasten-, terwijl tussen jou en de fantasie een barrière is -het is onbereikbaar-. Jij bent voor jou de belangrijkste werkelijkheid en elke andere realiteit moet nog maar eens bewezen worden - zoals elke zevende hemel. Die andere politieke realiteit, dat religieuze vergezicht, zelfs de belofte van geluk in je relatie, het zijn werkelijkheden die je in het vooruit zijn gesteld -of nog steeds worden-, maar die geen werkelijkheid zijn zoals jij nu werkelijkheid bent. Met je ontevreden blik in de spiegel ben je de vlees geworden teleurstelling in de praatjes van anderen, je bent ziek van de constante loze beloften. Realiseer je dan dat jij je niet ziek hebt laten maken door de gebroken beloften van anderen, maar dat je ziek bent van je eigen geloof in die ijdele woorden²³⁾. Je hebt je eerlijk opengesteld voor anderen zonder te beseffen dat anderen jou hard nodig hebben om hun eigen fantasieën waar te maken. Je bent

²³⁾ Andersom kan ook. Je kunt zo vaak zijn neergesabeld, dat je gaat geloven in je eigen dommigheid en falen. In het onderwijs hebben ze daar nogal eens een handje van. Beide tegelijk kan ook nog. Neergesabeld als zelfstandig weldenkend wezen en opgehemeld als consument van overbodige rotzooi. De mens is gemiddeld genomen behoorlijk intelligent en de Newtons en Einsteins zijn tamelijk zeldzame uitzonderingen. Echt onvermogen mensen komen evenmin heel vaak voor en meestal als gevolg van een genetisch defect. Ieder normaal intelligent mens kan als hij of zij zich daarvoor inspant door de autonome hersenen te gebruiken zijn of haar eigen identiteit geheel zelf bepalen, zijn of haar mogelijkheden in het leven zelf bedenken.

echter ziek geworden, ontevreden, door je open houding en wat mensen je voor ogen hebben gehouden, maar niet konden waarmaken - en anderen misschien wel door wat jij hen hebt beloofd. Zo lang jij en de jouwen op elkaar blijven hopen voor de realisering van fantasieën, zolang mensen blijven geloven in de beloften van anderen, zo lang zal de ontevredenheid en de desillusie toeslaan. Zo lang ook zal de aarde een plaats van geweld en oorlog blijven om in godsnaam de illusie in stand te houden.

Weg met al die religies van de verkondigers die al honderden jaren dood zijn, weg met alle filosofieën en politieke ideeën van mensen die al bijna even lang niet meer leven. Weg ermee, omdat je niet meer met deze mensen hun gedachten kunt bespreken. Je kunt hun geschriften bestuderen, zeer aanbevolen, maar je kunt niet meer lijfelijk met ze in gesprek gaan. Je kunt proberen in gesprek te gaan met hun volgelingen die te vuur en te zwaard het geloof van hun voorvaders verdedigen en jou daarvoor figuurlijk en soms letterlijk een kopje kleiner willen maken, wanneer je niet gelooft in dezelfde fantasiewereld als zij. Bestudeer alles wat los en vast zit, maar ga daarna vooral eerst met jezelf daarover in gesprek. Maak jezelf sterk voordat je een open houding naar de wereld aanneemt. Bestudeer uitvoerig wat is geschreven door en namens de oude Mozes. Lees goed wat Jezus en Mohammed daarop inbrachten. En als je nog een langdurige project wilt beginnen, lees de prachtige Mahabharata en geef dan speciale aandacht aan de Bhagavad Gita. Lees wat op schrift is overgebleven van de wijsheden van de Indianen - Inca's, Azteken, Maya's. Lees ook vooral de Chinese wijsgeren en bestudeer wat moderne filosofen schreven. Doe dit in willekeurige volgorde, maar in hemelsnaam, geloof niet in hen en geloof in jezelf. Laat je geloof in jezelf groeien met elke pagina die je leest en maak je niet afhankelijk van wat een ander meent. Bestudeer de originele manuscripten of lees een gewaardeerd overzicht. Laat de zekerheid in jezelf groeien met elke gedachte die je ontwikkelt - je eigen gedachten. Stel je beetje bij beetje open voor de wereld, naarmate je zekerheid en het geloof in jezelf groeien. Er is hierin geen snelle handomdraai door je ergens bij aan te sluiten. Als je al redelijk op je eigen weg loopt, begin je zo langzamerhand volwassen te worden - de rijping die niet van je leeftijd afhangt.

Omdat het al honderden, soms duizenden jaren oud is, weg met het oude. Niet omdat het oud is, maar omdat de nieuwe tijd er niet in doorklinkt. De wereld van de mensen gaat gelijk op met hun gedachtewereld. Die moderne gedachtewereld kan niet meer hetzelfde

zijn als die van zo lang geleden - zelfs niet meer als die van een generatie geleden. Het is niet alleen belangrijk de geschiedenis te bestuderen, maar vooral om zelf de toekomst te creëren. Wie leeft in het verleden, ontnemt zichzelf een toekomst, creëert zich een toekomst van ontevredenheid en legt zich moede te ruste op een ijzig stenen doodsbed. Wie bouwt op het verleden, creëert in het nu een toekomst die leidt tot tevredenheid, tot de tenuitvoerbrenning van je leven dat niet wordt bepaald door anderen, maar door jezelf als in een warm bruidsbed. De mens bepaalt wat de nieuwe moderne tijd is, hoe die er uitziet en waar de prioriteiten liggen in de zich evoluerende maatschappij. Niet de techniek noch de wetenschap bepalen de wereld van mensen - hoewel ze dat privilege wel claimen. Echter zo lang de mens zich laat verleiden door de nieuwe kardinalen, de hogepriesters van wetenschap en techniek, zal de wereld een fantasmagorie uit het brein van de anderen blijven. Wetenschap en techniek kunnen hooguit de mogelijkheden van het nu aangeven, met behulp waarvan mensen hun realiteit kunnen verwerkelijken. Maar de gedachte achter de realiteit kan niet worden geclaimd door professoren en de prelaten van het tastbare. De gedachte achter de realiteit wordt gecreëerd door mensen die zich niet de wet laten voorschrijven en die de nieuwe moderne wetten steeds herformuleren. Niet alleen door de gestudeerden, maar door iedereen. Niet door de invloedrijken, want die creëren slechts beïnvloedbaren, maar door iedereen op zijn eigen plek. Overigens, wetenschap en techniek die een voorkeurspositie claimen in het bepalen van de menselijke wereld, zullen eindigen als elk systeem dat onderdrukt en zichzelf niet meer weet te vernieuwen en vallen ten prooi aan de vloek van Urbanus²⁴⁾ - zij zullen zich niet meer kunnen vernieuwen en sterven oud en gedesillusioneerd, zoals de religie aan het sterven is. De mens kan zich slechts een levensvatbare toekomst creëren door niet meer in fantasieën te geloven, maar vanuit zijn eigen gevonden of hervonden zekerheid zijn barrières te slechten en zich in warmte te tonen aan de wereld. Een wereld met miljoenen, miljarden zich steeds vernieuwende impulsen. Dan zijn de muren afgebroken.

²⁴⁾ Zie in boek 5, deel 3 "God als misverstand", de bespreking van "God als misvatting" van Richard Dawkins.

Hoogmoed en hinder

Zoveel schijnzekerheden van de ouden kunnen maar het best worden opgeruimd, bijgezet in het museum van oudheden, gearhiveerd in de bibliotheek van het voorbije. Het zijn veelal ideeën die samenhangen met de cohesie van een gemeenschap en die doorheen de millennia door de machthebber zijn gebruikt om zijn macht te vestigen of die te handhaven. Het zijn ideeën die nog voorstelbaar zijn in kleine gemeenschappen die moesten zien te overleven in een bedreigende wereld. Die situatie bestaat in sommige delen van de wereld nog wel, maar voor het overgrote deel van de mensheid gelden de regels van de kleine gemeenschap niet meer, terwijl de machthebbers wel die wel gebruiken om mee te sturen. Zo wordt het begrip eer op vele manieren gebruikt en misbruikt. Er is het begrip familie-eer, een begrip dat vaak verhullend wordt gebruikt en dat wordt ingezet om de familie er toe te brengen te doen wat de patriarch van de familie verordent - het is dus een machtswoord. Doen de familieleden dat niet, of zelfs maar een lid ervan, dan verliest de patriarch zijn gezicht -ook zo'n oude notie- ten opzichte van de patriarchen van andere families. De meest bizarre situaties zijn uit het begrip eer voortgekomen, althans in de ogen van moderne mensen. Zoals de praktijk van het uithuwelijken, zelfs gedwongen huwelijken en bij het protest daartegen eerwraak en zelfs eermoord. De vrouw in kwestie werd dan verminkt of vermoord, een taak die de patriarch doorgaans uitbesteedde aan een jonger lid van de familie - hetgeen hem nog strakker aan de familie bond. Voor zijn daad ontving de dader zelfs respect -weer zo'n oude notie- en de patriarch verdiende met zijn beleid respect van de andere patriarchen. Wie van binnen de familie naar buiten toe zijn mond open deed over de verminking of moord, onderging eenzelfde lot. Hoeveel evolutionaire stappen terug deze praktijken zijn, is moeilijk te zeggen, maar de meeste mensen menen meerdere stappen. Dat terwijl moderne mensen de begrippen eer, je gezicht redden en respect op de een of andere manier wel degelijk nog steeds in hun sociale bagage hebben zitten. In de oude betekenis zijn deze begrippen hoogmoedig en hinderend in de sociale cohesie, zelfs ziekmakend, en houden daarbij doorgaans in dat een mens voor een ander mens zou kunnen of zou mogen bepalen wat die denkt en voelt. De begrippen krijgen echter een geheel andere betekenis wanneer het aspect van macht en machtsuitoefening verdwijnt - op zolder wordt gezet, of toch misschien in een museum bij de andere in onbruik geraakte martelwerktuigen. Dan veranderen begrippen als eer

en respect in noties waarmee van elk mens wordt gevraagd rekening te houden met een ander.

Dit is slechts een voorbeeld van de talloze manieren waarop de waarden en normen van de ouden doorwerken in de huidige maatschappij. Waarden en normen die alle mensen in welke cultuur dan ook met zich meedragen, die vaak nog het onderliggend aspect hebben van wij tegen de boze buitenwereld. Wil een moderne samenleving van mensen die zichzelf hebben genezen in de praktijk vorm krijgen, dan zal ieder mens voor zich bij alle waarden en normen het woord waarom moeten plaatsen. Dit boek pretendeert geen antwoord geven in de plaats van jouw antwoord op de vraag naar het waarom. Anderzijds is het antwoord op de vraag naar het waarom van bestaande waarden en normen van wezenlijk belang in het genezingsproces van ieder individu - een actieve houding daarin is essentieel. Bevraag jezelf inzake je ideeën over de positie van vrouwen in je samenleving en wat doe je als vrouwen menen dat zij worden onderdrukt. Niets doen? Iets vergelijkbaars geldt voor mensen met een andere huidskleur of mensen met een andere beleving van seksualiteit. Misschien zul je niet alles oplossen in een grote stap en zul je vele kleine stappen moeten zetten voor je klaar bent. Laat je geest niet verzanden en verstikken in de meningen van de doden, maar creëer je eigen leven - er is geen bescherming in inactiviteit, omdat het leven dynamisch is. Een adagium telt daarbij bovenal, zie af van je verlangen over anderen macht uit te oefenen. Het maakt je leven op aarde door eigen hand tot een gevangenis, tot een hel. Genees jezelf door niet de doden na te apen, maar leef in vrijheid. Dan worden de muren afgebroken.

Voor wanneer de vrede uitbreekt

Na de Neolithische revolutie -na het einde van de laatste IJstijd- en de opkomst van de landbouw, leefde de mens nog steeds dicht bij de natuur. Echter, in de tijd ervoor was de mens onderdeel van de natuur. Terug naar de natuur gaan heeft geen enkele zin, want die deur is onherroepelijk gesloten. De enig begaanbare weg is de weg vooruit door te werken aan een situatie waarin de mens onderdeel is van de wereld. Een ontwikkeling van globalisering die niet moet worden overgelaten aan de grootgeldbezitters, maar die in eigen hand moet worden genomen door gewone mensen die hun muren hebben afgebroken.

Zijn we als de vrede uitbreekt straks allemaal vegetariër of veganisten? Is een van onze goden dan een olifant, of hangt ons aller lichtend voorbeeld aan een Romeins martelwerktuig en bidden we dan vijf keer per dag? Ja en nee. In de visie van dit boek, in mijn visie -als de lezer mij dit toestaat-, is fruit het enige wat zonder bezwaar kan worden gegeten, omdat de natuur dit heeft gemaakt met de bedoeling het te eten -en zaden te verspreiden, welhaast als bijproduct-. En misschien is dit is de maanden voor mijn sterven nog het enige dat ik kan eten, zo heb ik een voor gevoel. Maar voorlopig zou ik het heel moeilijk vinden om mijn stukje ossenhaas niet te kopen, zo af en toe, of kip tandoori te bestellen of een pizza, een Surinaamse roti mee naar huis te nemen van een van de kraampjes op de markt, of aardappelen te schillen en die gekookt fijn te stampen met wijnzuurkool en spek. Het meest geniet ik toch van zojuist gebakken brood. Alles bij voorkeur biologisch geproduceerd natuurlijk. In een frituurzaak zul je mij zelden aantreffen - ik vind het gewoon niet lekker. Zo ontwikkelt ieder zijn eigen voorkeuren, zijn eigen smaak. Zo is het met God ook. Voor mij is hij niet het excuus om geen wetenschap te bedrijven, zoals sommige atheïsten in een valse dichotomie²⁵⁾ beweren, integendeel. Ik honger naar ieder stukje wetenschappelijk nieuws. Kort voor de tijd dat dit stukje werd geschreven, heeft de Large Hadron Collider het bestaan van het Higgsboson -het Brout-Englert-Higgs-deeltje- aangetoond, het Goddeeltje. Voor mij is God de oorzaak van alles. Of de mens de schepping nu wetenschappelijk benadert of niet, God blijft de oorsprong. God is groot, ik bedoel te groot om te bevatten voor een mens - misschien ontkennen sommige mensen hem. Daarom personifieer ik hem in het woord de AllerEerste en ik heb zijn toestemming hem zo af en toe te vermensenlijken - of hij doet het zelf. Dan zitten we bijvoorbeeld op het terras van Bar de la Mer in Courseulles-sur-Mer samen te genieten van een calvados en de ondergaande zon. We praten dan niet over de honderden jonge Canadese jongens die hier zijn gesneuveld in het eindspel van de Tweede Wereldoorlog. We praten dan over de toekomst.

²⁵⁾ Dichotomieën zijn nooit waar. Er zijn oneindig veel variaties tussen de uitersten. Wanneer een atheïst verklaart niet in God te geloven, dan zegt een grapjas daarop terug dat dit niet erg is, want God gelooft wel in jou. Een enigszins belegen grapje, maar niet onwaar. Het ligt alleen wat ruimer. Immers, elke weg die wordt gekozen om een welbewust leven te leven, is de juiste weg. En als een mens beseft dat hij/zij hier nooit is uitgeleerd tot aan de laatste ademtocht, dan komt het met de mensheid wel goed.

Soms zegt hij niets terug en knijpt hij zijn oogleden toe in een lachende grimas en ik hoor hem dan welhaast denken, "Je zou eens moeten weten". Maar misschien is dat laatste wel zelfbegoocheling, want wie kan God nou horen denken.

Boek Vijf
Het Boek der
Gedachten

De Demystificatie van de Mystiek

Wie denkt dat de verbanden in het leven
causaal van aard zijn, zou derhalve
het einde der dingen moeten kennen.
Zo lang men dat nog niet kent,
zijn de verbanden in het leven
slechts temporeel.

Zo lang zal dan ook het tijdelijke bestaan;
verbanden in tijd zonder werkelijk
aanwijsbare oorzaak of gevolg.

Voor wie het einde der dingen kent,
bestaat 'de tijd' niet meer,
alleen de eeuwigheid.

De Atheense school [Rafaël plm. 1510]. De hemelse Plato wijst naar de hemel en de pragmatische Aristoteles wijst naar de aarde.

Aanvang op de innerlijke weg

Voorwoord

Toen onze oudste voorouders voor het eerst bij bewustzijn kwamen, ontstond religie, want er was zoveel meer en groter dan alleen het zelf. Dit moment was echter niet alleen de introductie van religie, maar ook die van de rationaliteit - de allereerste mens observeerde en trok een conclusie toen hij zichzelf alles om hem heen de maat nam. De rationaliteit was het gereedschap en religie de inhoud - zo kwam de Oude Geest in de wereld. Sindsdien is rationaliteit gerationaliseerd en de religie gemystificeerd, tot het moment waarop de mens nu is aangekomen, rond tweehonderdduizend jaar later -uitgaande van de homo sapiens-, waarin rationaliteit en religie eerder elkaars tegenpolen lijken te zijn geworden. Wat we in onszelf en om ons heen tegenkwamen hebben we door de eeuwen heen ontleed en tot in zijn uiterste consequentie bestudeerd. Dat hebben wij op een zodanige manier gedaan dat religie is verworden tot een stelsel van rituelen, magische handelingen, formules, bezweringen en holle dogma's. Theologen en theocraten van alle soorten hebben hun denken losgelaten op hun godsdienst om te proberen langs de weg van hun wetenschap een coherent stelsel te creëren uit iets dat ooit als een inspiratie begon.

Niet alleen het menselijk gevoel voor religie raakte gecorrumpeerd, ook de ratio is verworden. Ooit een middel om niet overheerst te worden door wat de mens omgeeft, werd het tot een middel de [leef]omgeving van de mens te overheersen. Geboren uit angst voor het onverklaarbare, heeft de mens zijn angst de oorlog verklaard. Mensen isoleerden en vervreemdden hun omgeving van henzelf, ze compartimenteerden het en droegen voor elke deelangst, elk deelprobleem, een aparte rationale oplossing aan - daarbij waren we steeds minder in staat onze uitdagingen te zien binnen een enkele context. Wetenschappers meten alles binnen hun eigen vakgebied en baseren daarop de conclusies van hun niche niet per sé in lijn met alle variabelen en zeer waarschijnlijk niet in harmonie of zelfs in controverse met die van de gehele werkelijkheid.

Geen enkele politiek correcte maatregel of milieubewuste maatregel kan nog smaak geven aan blind rationalisme waardoor het kan worden verteerd en dienen als voedsel voor een duurzame groei. Ook terugkeren op onze schreden, in een poging onze wortels te hervinden door terug te gaan naar de natuur, is onmogelijk. Noch brengt de vlucht naar voren de oplossing voor alle menselijke vragen, de synthetisering van de samenleving die de interactie met de omgeving niet meer nodig heeft, of denkt te hebben. Na compartimenteren en het isoleren van onze omgeving, zou een dergelijke vlucht rechtstreeks leiden naar de isolatie, de vervreemding, van ons van onszelf.

De enige echte oplossing, de enige stap voorwaarts ligt in het verwerpen van de angst! De angst die ons onze omgeving rationeel deed benaderen om hem te veranderen, de angst die onze irrationele bezwering van de wereld voorbracht. De mens kan niet anders dan zijn angst accepteren en deze wereld aanvaarden voor wat die is, plezierig en onplezierig, behaaglijk en verschrikkelijk, zoet en hard. Wie voorbij de angst raakt, ontdekt de schoonheid van dit bestaan, die voelt de warmte van het geschenk van het leven. Wie de WarmeSchoonheid van het leven in dit universum ziet, kan de kracht van de ratio zien en doorgronden en de mystiek ervan ervaren zonder de noodzaak van te mystificeren. Alleen wanneer men het leven niet op een dualistische manier interpreteert -goed tegen kwaad bijvoorbeeld-, maar de cerebrale capaciteit opnieuw verbindt met het bewustzijn van het hart, alleen dan kan het despotisme van de Oude Geest worden verholpen.

*

Inleiding

De mens en zijn gedachten

Wonderen en wonderbaarlijkheden getuigen niet van goddelijkheid. Zij die mirakels uitvoeren laten enkel zien dat zij op God willen lijken, dat zij ernaar verlangen het goddelijke te ervaren. Geloven in hen die wonderen verrichten toont geen religiositeit, maar het tegendeel, bijgeloof. Dit universum niet gemaakt als schouwtoneel voor schier onmogelijke of ongelooflijke trucs, maar als bericht over, van en aan de wereld: de realiteit van dit universum op zich is al het krachtigste bewijs vindbaar voor het bestaan in al zijn voor de mens kenbare dimensies - daar zijn geen doorzichtige stunts voor nodig. De hang naar het mysterieuze, het onverklaarbare is de drang van de nog onvolgroeiden. Het verlangen -niet de dwang- de realiteit tegemoet te treden en er in en naar te handelen is een teken van rijping. Handel dan ook binnen de realiteit en niet vanuit een magische schijnwereld die de mens in vele variëteiten voor ogen wordt getoverd. Je weet maar nooit wie je wat en waarvoor iets wil doen geloven - vertrouw dan ook altijd op je eigen vermogens. Keer je dus niet af van deze wereld, vlucht niet en versterf niet en probeer niet al hier een nirwana te bereiken, maar werk in deze wereld. Probeer niet om van deze wereld los te komen, maar werk met de materialen die je dagelijks om je heen hebt en die een concreet geschenk aan jou zijn; werk met de vermogens en de talenten die je gegeven zijn. Geloven in wonderen, het heil verwachten van het buitenreële wijst niet in de richting van een godheid -de kant van je lotsbestemming op aarde-, maar vertraagt je juist op die weg. Het is Luciwher die de mens misleidt wanneer hij ons wil laten geloven in de mirakels van een schijnreligie. Elk geloof in religie op aarde is geloven in de schijnwereld van Luciwher; immers dit universum is Luciwher door de AllerEerste gegeven om te heersen over zijn volk. Het verlangen naar wonderen is niet een bewijs van het verlangen naar de godheid, maar het is vooral -onbewust en ongewild?- het verlangen naar de heerschappij van 'de Satan'. Het is het verlangen naar de oplossing van buitenaf, omdat een mens het niet aandurft te denken zelf de oplossing te kunnen vinden. Zij die naar de AllerEerste verlangen, zij die de angst willen afleggen en de liefde willen herontdekken doen hun werk in de realiteit van deze wereld. Zij handelen naar hun woorden en gedachten -het is de oprechtheid die

naar de ontdekking van de Liefde loodst- en beseffen dat elke mystificatie ervan averechts werkt. Dit universum is Luciwher en de mens door de AllerEerste in optimistisch mededogen gegeven om er de Liefde te ontberen en de verbinding met de Liefde te zoeken. Daarbij past het niet jezelf een rad voor ogen te -laten-draaien, maar dagelijks hard en reëel te werken om de verbinding met de Liefde tot stand te brengen.

Alle religies zijn uiteindelijk Satanisch, immers ze zijn het resultaat van de schijnoplossingen van Luciwher. Dat moet een moeilijke gewaarwording zijn voor religieuze mensen, want ontmythologisering van de religie is tegelijk een commentaar en kritiek op hun stijl van leven, op hun overtuiging en op hun identiteit. Wat moet het een verschrikking zijn te moeten beseffen dat men niet Jahwehgodallah of Brahmavishnushiva aanbidt, maar 'de Satan'. Het haalt ieders leven onderuit. Maar bedenk dit. Wie kan het zich nu nog indenken dat Wodan en Jupiter aanbeden werden? Wie kan het zich nu nog indenken dat het ontkennen van het bestaan van Zeus of de Incagod Ampato ernstige gevolgen voor je leven kon hebben? Wie ziet nu de verwerping van deze oude goden nog als bedreigend? Deze religies zijn immers archaïsch geworden; achterhaald. Het zal moeilijk zijn de aanhangers van Hindoeïsme of zelfs Boeddhisme, van Jodendom, Christendom of Islam te laten beseffen dat hun religie dezelfde weg zal gaan als de religies van de oude Grieken en Romeinen, de Vikingen, de Inca's en de Azteken. Vishnu Krishna en Sjiva, Jahweh God en Allah zijn hetzelfde lot beschoren als Jupiter Wodan en Baal, hoe eerbiedwaardig de nog vigerende goden nu ook mogen lijken.

Dat het daarentegen makkelijk zal zijn de aanhangers van een bepaalde filosofie de futiliteit ervan te laten inzien is zeer te betwijfelen. Hoewel minder het geval dan met religie is elke filosofie net zo goed verbonden met een bepaald levensgevoel. Ook de aanhanger van een zekere filosofie vertaalt het filosofische erfgoed naar dagelijkse gewoonten en waarschijnlijk ook wel naar een partijpolitieke praktijk. De existentialisten uit de jaren 1950 met hun zwarte truien, broeken en rokken, zittend in rokerige cafés en keldertjes, luisterend naar hun jazz, stemmend op

linkse partijen, zij zijn een klassiek hedendaags voorbeeld geworden voor het samengaan van filosofie en levensgevoel. Klassiek ook in de betekenis van antiek, voorbij. Ook in het geval van de filosofie, net als bij religie, is het commentaar op de overtuiging en houding in het leven, een commentaar op een bepaalde nestgeur. Elk mens heeft het klaarblijkelijk nodig een nestgeur bij zich te dragen; het maakt niet uit of die nestgeur overgeërfd is of zelf verworven.

"Het Boek der Gedachten" zal ongewild iedereen aanvankelijk tegen de haren in strijken. Dat is niet merkwaardig wanneer men bedenkt dat het totaal van "De Sleutel" is geschreven om kenbaar te maken dat elke religie, elke vorm van overgeërfd gedachtegoed op aarde, ofwel rechtstreeks uit het brein van Luciwher, 'de Satan', komt, ofwel daar waar gedachten werkelijk geïnspireerd zijn door vonken uit de oorspronkelijke wereld, deze in deze wereld van Luciwher uiteindelijk gecorrumpeerd zijn. Dit boek is niet het nieuwste recept voor verlossing - het boek vraagt om een continue doorvoeling en overdenking. Dit boek vraagt om beschouwen en overwegen als een kwestie van lange adem. Beschouw "Het Boek der Gedachten" niet als een aanval, want dat is het niet. De aanval is de weg van Luciwher.

De mens en zijn hart

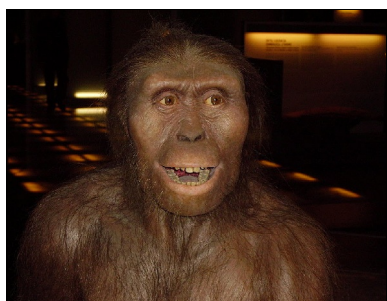
De oudste religie deed zijn intrede bij het verschijnen in de evolutie van de eerste mens. De basis van de religies zoals de moderne mens die kent kwam voor het eerst naar voren met het verschijnen van de homo sapiens sapiens. De wortels van deze oeroude religie liggen nog veel verder terug, in de tijd dat homo ergaster en homo habilis leefden, twee miljoen jaar geleden, en de tijd dat onze eerste voorouders rechtop gingen lopen, vier miljoen jaar geleden. Er was zoveel zoveel groter dan wij zelf.

Stel jezelf voor als een kind, een klein kind, zo'n zeven of negen jaar oud; misschien herinner je je die tijd nog. Stel je voor dat je in een bos loopt. Vogels fluiten, het gebladerte ritselt, je hoort dieren lopen en soms zie je ze ook. Idyllisch als dit voor een volwassene kan zijn, het kleine kind ervaart verwondering, geheimzinnigheid en angst. De avond valt, het wordt kouder en een regenbui valt, misschien breekt er zelfs een onweer los. Het bos is pikkedonker en de ongeziene geluiden nemen toe. Je vindt een onderdak tegen de regen, een schuilplaats voor de vele

geluiden. Je kunt je verstoppen voor wat je fysiek bedreigt, maar niet voor je eigen gedachten en gevoelens erover. Het licht komt de volgende ochtend gelukkige weer terug en je verlaat het bos, of misschien ontvlucht je het wel. Maar de open vlakte heeft zo zijn eigen gevaren en geluiden. Je kunt veel verder zien dan in het bos, maar jij wordt ook van verre geobserveerd - zo voel je het.

Probeer je al die indrukken, gedachten, gevoelens en angsten van zo'n situatie voor te stellen als het kleine kind dat je ooit was; geen vader of moeder van wie je de hand kunt vasthouden, je bent geheel alleen. De angsten die je in je verbeelding ervaart en de remedies die de vroegste mens ervoor vond zijn de basis voor de oudste religie. Die oudste religie bestaat nog steeds. Het leeft nog ook in dieren en planten, in alles wat te maken heeft met de cyclus van het licht: de opkomst, ondergang en de wederkomst van de zon. Deze religie wordt overal ter wereld nog steeds beleden, ook al zou de contemporaine mens het geen religie meer noemen. De processen die op gang worden gebracht en in stand worden gehouden door de leven gevende zon zijn niet alleen fysieke, maar ook metafysische processen, omdat alles een ziel heeft. Niet alleen de mens, ook de rots, eencellig leven, plant en dier nemen het fysische en het metafysische waar op het eigen niveau, op de eigen manier. Wie zegt dat de rots geen fysisch en metafysisch bewustzijn heeft, drukt daarmee zijn onwetendheid over het leven uit. Dat de mens de receptoren voor het waarnemen van het leven bij een rots niet kan zien, zegt geenszins dat zij er niet zijn; de mens is niet onnipotent, de mens -het volk van Luciwher- is niet maatgevend voor de gehele schepping.

Alles leeft, alles heeft bewustzijn. Dat geldt voor alles op aarde, dat geldt voor het gehele universum, ook al kan de mens zich dat moeilijk voorstellen. Wat een mens zich wel kan voorstellen is gemeten op de schaal van het gehele spectrum van het bestaan dan ook een smal spectrum visie. Deze bijzondere interpretatie werd vertaald in religie. De religie die de eerste homo sapiens de zijne noemde was in zijn tijd al oeroud. De verbale en logische weergave van de eerste homo sapiens was modern, maar de reikwijdte verschilde niet wezenlijk van de religieuze beleving van Australopithecus afarensis -Lucy- drieëneenhalf

miljoen jaar eerder. Het basisconcept van religie is dus minstens vier miljoen jaar oud, maar er is ondertussen niet veel veranderd. Alles wat de mens in de tussentijd gedaan heeft, is toevoegen aan wat al bekend was. Kwantitatieve addities en maar zeer bescheiden kwalitatieve modificaties. Kwantitatief, omdat het geven van een naam aan de zonnegod en het indelen van een pantheon geen intrinsieke verandering is -ten opzichte van de natuurkrachten-, maar alleen een numerieke en logische verandering. Een zonnegod kreeg een vrouw, veelal het equivalent van moeder aarde. Er kwam een god bij voor het dodenrijk toen de mens zich van zijn sterfelijkheid bewust werd. En het is ook niet verwonderlijk dat de afwisseling van dag en nacht geïnterpreteerd werd als de strijd van het goede tegen het kwade toen de mens zich eenmaal abstractere onderwerpen bewust werd. Donker, geheimzinnig, onverklaarbaar, angstig, natuurlijk is dat het kwade. Licht, helder, zichtbaar, duidelijk en uiteraard leven brengend, logisch dat het licht de representant van het goede werd genoemd. Elke zonsopgang werd zo de overwinning van het goede op het kwade. En in elke cultuur ontstond er een priesterkaste die moest verzekeren dat de zon inderdaad de volgende ochtend weer opkwam. dat de rivier inderdaad in het nieuwe seizoen het land weer zou bevoeien. Aan de hand van de sterren konden zij zelfs voorspellen wanneer de goden zouden handelen.

Het is kenmerkend voor Luciwihers volk op aarde het licht te zien als het acceptabele, te prefereren boven het donkere, het onzichtbare en onberedeneerbare, te zien als het verwerpelijke, het kwade. Het denken in licht en donker, in goed en kwaad is kenmerkend voor Luciwihers volk. Er is niets wezenlijks veranderd sinds onheuglijke tijden, alleen het aantal goden is veranderd. Er is geen echte verandering in kwaliteit geweest. Of men nu de Vedische geschriften neemt of de inspiratie van de oude bedoeïen Abraham accepteert. Brahma en Jahweh verschillen niet wezenlijk van elkaar. De onderhavige religies -Hindoeïsme, Jainisme en Boeddhisme aan de ene kant en Jodendom, Christendom en Islam aan de andere kant- wat hun hoge morele opdracht ook moge zijn, kennen nog altijd de strijd tussen goed en kwaad!

Zij die uit zijn op de overwinning, voor hen is het vijanddenken. Voor hen die naar harmonie streven bestaat geen vijand. Zij die de vijand willen en denken te kunnen verslaan, zullen nooit de overwinning behalen. Zij die accepteren

wat bestaat, zij die de realiteit aanvaarden, ermee en erin werken zonder te vrezzen, accepteren niet de overwinning als middel, maar de harmonie als doel.

Wil de mens werkelijk een nieuwe stap zetten, de eerste waarachtige kwaliteitsverbetering sinds de mens uit de bomen neerdaalde, dan stoppen we met te geloven in de dichotomie van goed en kwaad, de nep constructie die Luciwher creëerde om de mens op een dwaalspoor in de zoektocht naar de Liefde te brengen. Hou op met geloven -het is maar geloven- wat anderen voorschrijven. Begin met zeker weten. Zoek de ziel die je bent, zoek de essentie van wie je werkelijk bent: een prachtige

ziel. Straal het licht uit dat je zelf bent en zoek zelf de verbinding met de Liefde, je hele leven lang. Zo ontstaat de enige bestendige relatie: de drie-eenheid tussen het denken, het Licht dat je bent en de Liefde die je kunt hervinden, beklonken in Warme Schoonheid. Zo vind je je oorsprong en je toekomst. Zo kom je thuis.

Religie

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

De Erfgenamen van de Veda

De erfgenamen van de Veda
een cultuurhistorische inleiding

Ouverture van de tellurianen

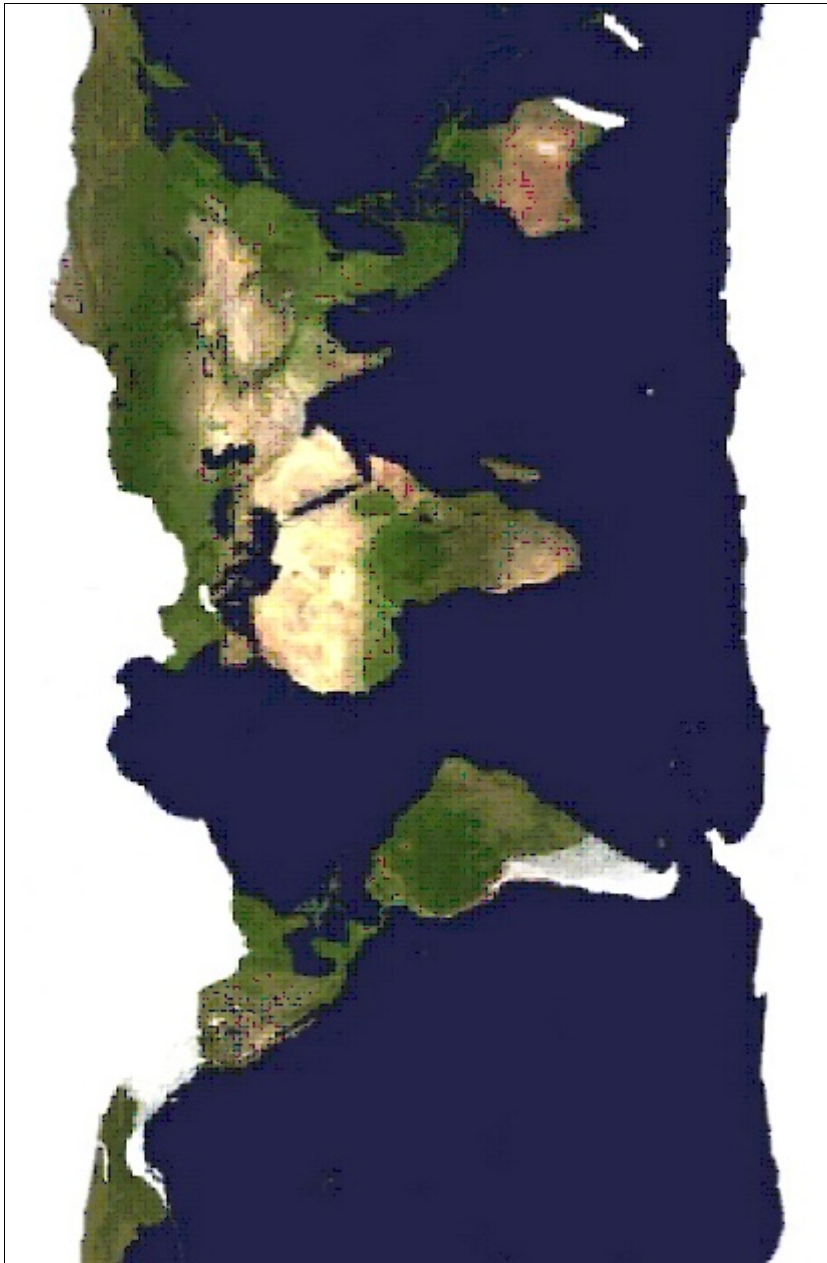
Het zuidelijk deel van India is een van de door mensen langst bewoonde gebieden op aarde. Zo'n vijftigduizend jaar geleden trok een groep mensen uit Afrika weg via de Bab el Mandeb, de Poorten van Pijn²⁶⁾, een groep die uiteindelijk de rest van de wereld zou bevolken. Zij staken de Rode Zee over vanuit het huidige Djibouti en namen aan de overkant de

kustroute via de Jemen, de kusten van Iran en India om via onbewoonde tropische eilanden uiteindelijk in Australië uit te komen. De groep verplaatste zich met ongeveer anderhalve kilometer per jaar. Een groep had zich al in Iran van deze trek naar het noorden toe afgesplitst om vijftienveertigduizend jaar geleden via Afghanistan de Hindoe Kush over te steken. Op de Euraziatische steppe ontdekten zij een ongerept paradijs.

²⁶⁾ Zie overzicht en animaties op: <http://www.bradshawfoundation.com/journey/>

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Uit de vertakkingen van de stammen op de steppe kwamen de voorouders voort van ondermeer de Germanen, Kelten, Grieken, Iraniërs en Indiërs - hun talen zijn ook nu nog tot dezelfde grondslagen te herleiden, de proto-Indo-Europese talen. Ruim twintigduizend jaar zwierven zij over de steppen. Zij temden paarden en vonden het wiel uit. Twaalf duizend jaar geleden kwam er een einde aan de jongste ijstijd (zie het kaartje op de vorige bladzijde), waardoor het ijs zich steeds verder naar het noorden terugtrok en het gebied van de steppe omvangrijker werd. Een aantal stammen zag mogelijkheden en trok richting Europa.

Negenduizend jaar later, rond 1500 vce²⁷⁾, maakte een verdere opwarming van het klimaat de Euraziatische steppe droger, te droog en nagenoeg onbewoonbaar. Een tweede golf stammen trok van de steppe weg, op zoek naar beter oorden. Een van deze migrerende stammen, de Ariërs³⁰⁾, trok India in om vrijwel het hele subcontinent te bevolken. De bewaard gebleven oude Arische verhalen hebben geen verwijzingen naar deze migratie, maar verhalen wel van talloze veldslagen met vijandige stammen, waarin de Ariërs werden bijgestaan door hun god Indra.

De kolonisatie van het subcontinent kwam tot staan, daar waar de oorspronkelijke bewoners woonden, nakomelingen van de stammen die na de splitsing in Iran hun migratie voortzetten langs de kusten van de continenten. Hun talen, waaronder het Tamil, worden gerekend tot de Dravidische talen³¹⁾.

De mens onderscheidt zich door symbolisch denken, onder andere manifest in het creëren van verhalen. Het zicht op hoe de wereld in elkaar zat werd gereflecteerd in een pantheon van natuurgoden dat was uitgewerkt gedurende de tientallen duizenden jaren dat India vanuit het zuiden werd bevolkt. Goden van schepping en goden van vernietiging, goden van vruchtbaarheid en goden van de dood, met ondergoden, geesten en helden, demonen en gedochten.

In het neolithisch tijdperk -de nieuwe steentijd- en de bronstijd, van circa 5500 vce tot ruwweg 800 vce voor de onderhavige regio, werden voor de mensheid bepalende veranderingen en vernieuwingen op grote schaal zichtbaar, zoals de ontwikkeling van de landbouw. Het ontstaan van landbouw betekent tegelijkertijd de groei van nederzettingen tot steden en het ontstaan van de stedelijke cultuur. In de Indus-vallei, in het huidige Pakistan, vormden zich de eerste grote steden van deze wereld, Harappa en Mohenjo-Daro. Harappa had op het hoogtepunt van zijn bestaan, tussen 3300 en 1600 vce., een inwoneraantal van

²⁹⁾, ³⁰⁾ en ³¹⁾ Zie de annotaties op bladzijde 516 en 517

veertigduizend. Rond de tijd dat de Ariërs het Indiaas subcontinent binnentrekken eindigt de Indus Cultuur. Of de twee feiten een historische oorzakelijk verband hebben is onduidelijk, alhoewel de gegevens wel de conclusie zouden rechtvaardigen dat de droogte die de Ariërs van de steppe verdreven ook het einde van de Harappa-cultuur inluide.

De verhalen die de Ariërs mee naar India namen behoren tot de oudste die deze wereld kent. Het zijn net als de zuid Indiase verhalen mythen over goden van wraak en vernietiging, liefde en schepping, vervat in de Rig Veda. Het is het episch verhaal over de mens worstelend met vragen over goed en kwaad en over de hunkering naar geborgenheid, liefde en warmte. Deze mensen van millennia her worstelden met precies dezelfde vragen en verlangens als wij.

In periode dat de Ariërs India binnentrekken, gebeurt er tegelijkertijd iets nieuws binnen hun godsdienst. Er wordt een nieuw theologisch concept geïntroduceerd, dat het best omschreven kan worden als de eerste abstractie -een stap in het groeiproces van de mens die onafhankelijk van elkaar overal ter wereld in een bepaalde culturele setting genomen werd-. Een abstraheren van de gepersonifieerde natuurgoden, vormgegeven als de omvattende kracht die aan alles ten grondslag ligt, het Brahman. Hoewel het begrip Brahman ook geïnterpreteerd kan worden als een godheid in de vorm van een persoon, zoals God en ook Allah meestal worden voorgesteld, werd het Brahman bepaaldelijk gezien als de onpersoonlijke, abstracte en fundamentele scheppende kracht in het universum.

Hoewel in de Arische denkwereld de stap van de eerste abstractie werd gemaakt, waren zij geen volk van filosofen. De Ariërs hadden naast het Brahman gepersonifieerde goden van dood en vruchtbaarheid, van leven en vernietiging. De religies van de oorspronkelijke bewoners vanuit het zuiden en van de nieuwelingen vermengden zich. Goden van dood en leven, vernietiging en creatie uit de twee aparte culturen gingen samenvallen, hoewel er tussen het noorden van het subcontinent en het zuiden tot op de dag van vandaag niet alleen accentverschillen, maar ook wezenlijke verschillen zijn blijven bestaan.

De religieuze vermenging trad op in het kielzog van de militaire overheersing en socio-politieke dominantie door de Ariërs ten koste van de oorspronkelijke bewoners. Er trad een algehele arianisering op zoals die altijd optreedt wanneer veroveraars domineren, zoals Europa aan het begin van de huidige jaartelling geromaniseerd werd, zoals vanaf de twintigste eeuw elke cultuur veramerikaniseerd raakte. Om etnische vermenging en diffusie van militaire en socio-politieke macht tegen te

gaan, werd het kastensysteem ontworpen - althans volgens de wereldlijke interpretatie van de geschiedenis, want de religieuze interpretatie geeft een andere motivatie. De hoogste kasten bestonden uit de lichthuidige Ariërs, de vorsten, krijgslieden en geestelijken. De donkerhuidige oorspronkelijke bewoners werden ingedeeld bij de lagere kasten en de onaanraakbaren. Het kastensysteem wordt door sommigen gezien als het allereerste systeem van apartheid.

Bloembladen van de Vaidika Dharma

De archaische mens uit de paleolithische tijd -de oude steentijd- offerde aan de goden om hen gunstig te stemmen of er voor te zorgen dat zij de mens niet al te zeer op de proef zouden stellen. Wanneer met de neolithische tijd en de bronstijd de préhistorie is afgelopen en het religieus systeem van de Ariërs zijn vaste vorm en inhoud heeft gevonden in de Veda's, is het spiritueel denken stringenter geworden. Het is enger gemaakt en het gaat al lang niet meer om met het gunstig stemmen van de goden door het doen van offers, het gaat om het juist en correct uitvoeren van de handelingen die bij het offer horen. Wat eerst een deel van ieders leven was en gewoonlijk door de dorps-sjamaan werd bevestigd, was het domein geworden van hen die de gecompliceerdheid van de rituelen nog begrepen.

In het verloop van de tijd komt het ritueel centraal te staan, meer dan de goden. Het ritueel is dan die handeling van de mens geworden om de goden in staat te stellen de mens welvaart, welzijn en een lang leven te geven. Er is dus een perspectiefverschuiving opgetreden van de aanbidding van de godheid naar de aanbieder van de godheid. De goedgunstigheid van de godheid is welhaast een bijkomstigheid geworden, eerder een gevolg van het systematisch correct ritueel handelen van de mens dan de grondslag voor het uitvoeren van de rituelen.

Behalve landbouw en de stedelijke cultuur wordt in deze tijd dus ook religie een geformaliseerd stelsel. Dat wordt aardig geïllustreerd aan de hand van het begrip zonde. Voor het begrip zonde was voorheen nauwelijks een duidelijke theologische invulling. Zonde was niet veel meer dan het handelen tegen de natuurlijke rangschikking der dingen, de eigen groep, de stam, de natuur, de godheid, beantwoordend aan een elementaire vorm van rechtsgevoel. Vanaf een niet exact te definiëren moment in de ontwikkeling van het Hindoeïsme wordt het begrip zonde

gedefinieerd als het begaan van fouten tegen de rituelen. Niet het een-zijn met alles is meer belangrijk, maar het handelen tegen het belang van de mens, want die ontvangt immers geen welvaart, welzijn en een lang leven meer van de goden als de riten niet systematisch correct ritueel uitgevoerd worden.

Scherper en duidelijker kan het Luciwher paradigma nauwelijks gestaafd worden. De queeste voor waarachtigheid en dus liefde wordt ontzield door de beperktheid van Luciwhers volk op aarde. Zo is de menselijke geaardheid en tegelijk, zo is de menselijke tragiek - het mensenwezen verwordt in zijn eigen tegenstrever, wanneer het de liefde zoekt met alleen de blik op het aardse gericht.

Dat maakte de zoektocht van de Ariërs in het geheel niet plat en één dimensionaal, ook al heeft Luciwher zijn volk nog zo stevig in zijn greep. Het volk blijft op zoek naar de waarheid, de Liefde. Ondanks de menselijke geaardheid, wordt met wat het Hindoeïsme is gaan heten een serieuze poging gedaan de werkelijkheid van deze wereld vorm gegeven op basis van wezenlijke inspiratie.

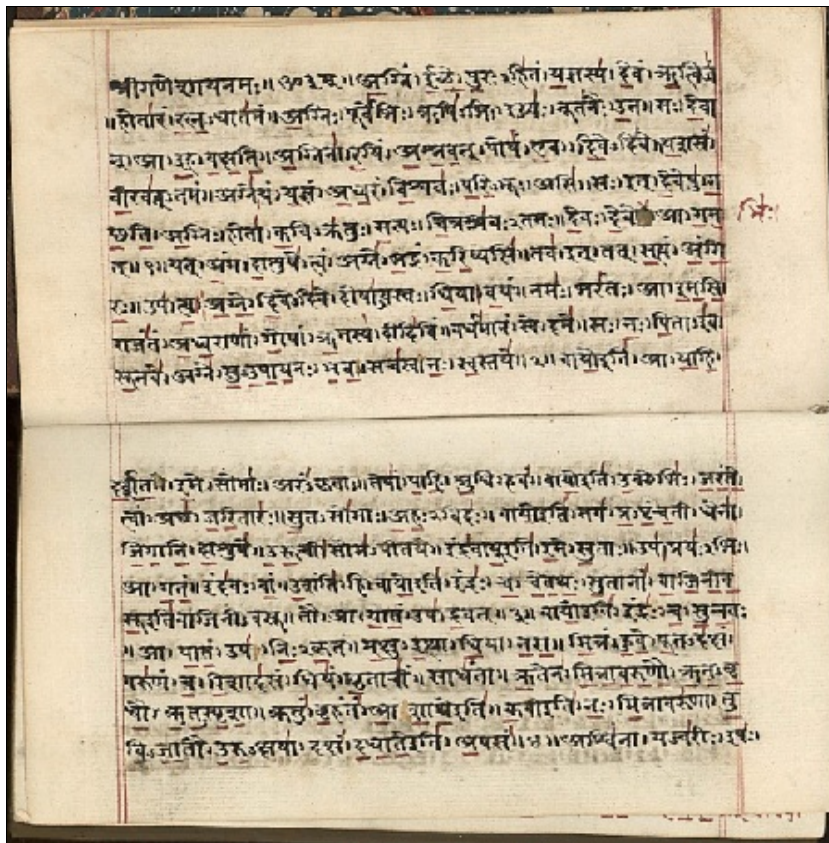
Hooggeleerde kenners van het Hindoeïsme betogen dat de Vaidika Dharma, de eigenlijke naam van het Hindoeïsme, vijfduizend jaar ontwikkeling in zich draagt. Die datering is niet onaannemelijk omdat de tekst herkenbare astronomische verwijzingen bevat. De tijd die nodig was om te komen tot de rudimenten van wat later Hindoeïsme is gaan heten was nog veel langer. In al die lange tijd is voor het grootste gedeelte uiteraard niets op schrift gesteld; het schrift bestond nog niet.

De weg waarlangs de vedische literatuur werd doorgegeven was de sruti, wat zoveel wil zeggen als dat wat begrepen wordt door het te horen. Dat wil zeggen dat verhalen, gebruiken en ritens mondeling werden doorgegeven en wel uitsluitend binnen de priesterklasse die hun kennis geheim hield voor buitenstaanders. Binnen die priesterklasse werd het begrip sruti overigens niet zozeer gebruikt om aan te duiden dat het om een orale overlevering ging, als wel dat het om openbaringsliteratuur gaat.

AAN DE AARDE

Aarde, je draagt de zware bergen.
Met je vele stromen breng je de grond tot leven.
Onze lofliederen vieren jou,
Uitspansel, dat de wolken voortbrengt.
Je bent helder en je bent vasthoudend
voor de bomen in de grond,
Wanneer regen uit je luchten stroomt,
Scheurt de bliksem de wolken van je af.

Rig Veda V, Hymne 84, Prthivi

Fragment uit de Rig Veda

De sruti-literatuur in strikte canonieke zin wordt ingedeeld volgens de vier Veda's: de Rig Veda, de Yajur Veda, de Sama Veda en de Atharva Veda. De sruti-literatuur in ruimere zin bevat daarnaast nog de Brahmanas, de Aranyakas³²⁾ en de Upanisaden³³⁾. De vier Veda's waren essentieel voor het vedisch offeren, de kern van de Hindoe religie. De Rig Veda³⁴⁾ bevat de mantra's, onveranderlijke heilige formules die essentieel zijn bij het offeren. De Yajur Veda³⁵⁾ bevat de instructies voor de ceremoniën die daarbij horen. De Sama Veda³⁶⁾ is een muziekboek voor de hymnen. De Atharva Veda³⁷⁾ is een verzameling van spreuken, bezweringen en incantaties. In de Veda's is het denken gericht op het rituele handelen, het offer. Met het offer sterkt de mens de goden die op die manier de mens welzijn, welvaart en een lang leven kunnen geven.

De niet-canonieke boeken zijn van veel recenter datum dan de Veda's. De Brahmanas, ontstaan tussen de negende en de vijfde eeuw vce, is een omvangrijk werk dat rituelen en mythen uit de Veda's nader verklaart. De Brahmanas is een wijsgerig werk dat de feitelijke kern van de latere Hindoe-filosofie vormt. In deze teksten is de verandering middel naar doel, het impregneren door het Luciwher paradigma, goed zichtbaar. Van rituele handelingen als middel om de goden te bereiken, wordt het ritueel doel in zichzelf. Dat wordt in de Brahmanas zover doorgevoerd, dat de rituele handeling de scheppende kracht in het universum, het Brahman, voortbrengt. In de loop van de tijd groeit de complexiteit van het ritueel handelen meer en meer en uiteindelijk kunnen alleen nog maar de rijksten het zich veroorloven offerrituelen te verrichten. Door de steeds gedetailleerdere complexiteit van de rituele handeling groeit ook de macht van de priesterklasse, de brahmanen. Alleen zij zijn in staat de zon op laten gaan.

De Aranyakas zijn de zogeheten "woud-verhandelingen". Ze waren met name bedoeld voor asceten of yogi die zich uit de wereld terugtrokken, meestal in een bosrijke omgeving. Wijsgerig denken en opoffering staan centraal in deze teksten. Ze zijn naar alle waarschijnlijk ontstaan in de vele mystieke en ascetische groeperingen die op een bepaald moment ontstonden. In tegenstelling tot de Brahmanas laten de Aranyakas een

³²⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/upan/index.htm>

³³⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/rigveda/>

³⁴⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/yv/index.htm>

³⁵⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/sv.htm>

³⁶⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/av.htm>

meer filosofische en mystieke interpretatie zien van de thema's in de Veda's. Net als de Upanisaden zijn de Aranyakas waarschijnlijk ontstaan als een aanvankelijk niet officiële bij-doctrine naast de officiële canonieke geschriften, als een soort hulpstukken die de meesters voor hun leerlingen maakten.

De Upanisaden, ontstaan in de zevende eeuw vce en ook wel de Vedanta genoemd, zijn de meest recente vedische teksten. Ze zijn meer intuïtief. In de Upanisaden staat de vraag naar de samenhang in de kosmos centraal - het Brahman, het universeel principe, de oergrond van alles. De reïncarnatie-gedachte stamt uit de periode dat dit werk werd gecreëerd. De idee van reïncarnatie behelst in grote lijnen het volgende. De ziel, atman, blijft na de menselijke dood bestaan. Karma, het resultaat van het doen en laten van de mens, bepaalt de positie in het volgend leven. Die sociaal maatschappelijke positie, varna of kaste, brengt bepaalde plichten, dharma, met zich mee. Juiste naleving van de dharma levert goed karma op. In bredere en ook in meer eigenlijke zin betekent het woord dharma "de universele wet" die alles regeert en die al voor de schepping bestond. Het vedische begrip dharma is grotendeels gebaseerd op de grote hoeveelheid canonieke literatuur van de Veda. Samsara is de eindeloze kringloop van reïncarnaties. Om tot verlossing uit deze schier eeuwige kringloop te komen, moksa, is jnana nodig, het diepe inzicht en bewustzijn dat atman en brahman één zijn.

Een traditie van rechten en plichten

Naast de sruti of openbaringsliteratuur is er de smrti-literatuur, dat wat onthouden wordt, traditie. Deze literatuur is in de Indiase cultuur van groot belang, vooral omdat deze door gezaghebbende schrijvers is geschreven. De boeken gaan hoofdzakelijk over gedragsregels in de Hindoe-gemeenschap en hebben daardoor een praktisch draagwijdte en een directere invloed op het dagelijks leven dan de sruti. Zoals de sruti-literatuur bestaat uit de veda's, bestaat de smrti-literatuur uit de Dharmaśāstra's, de Purana's³⁸⁾ en de grote epen Ramayana³⁹⁾ en Mahābhārata⁴⁰⁾.

³⁸⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/vp/index.htm>

³⁹⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/rama/ry000.htm>

⁴⁰⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/m01/m01000.htm>

De smrti-literatuur draagt in zekere zin ook een kritiek in zich op de autoriteit van de sruti-literatuur en de brahmaanse orthodoxie. Tot de kritiekasters van de brahmaanse dogmatiek behoorden die mensen die zich Samnyasin noemde, wereldverzakkers en asceten die meenden tot jnana te kunnen komen door zich aan het dagelijks leven te onttrekken. Het hoogtepunt van deze tegenbeweging was in de 6e eeuw vce. De belangrijkste vertegenwoordigers van deze Samnyasins waren Siddhartha Gautama (de Boeddha, 563-483 vce) en Mahavira (540-468 vce). Vooral voor de lagere kasten had het Boeddhisme een emanciperende betekenis.

Behalve de Puranas zijn de mythologische verhalen en heldenepen, het Ramayana en het Mahābhārata, onderdeel van de smrti-literatuur. Deze verhalen hebben door het populariserend karakter ervan sterk toe bijgedragen dat de Vaidika Dharma deels zijn elitaire karakter verliest en het Hindoeïsme een massagodsdienst kon worden. In de 2e eeuw vce ontstaat de Bhagavad Gītā⁴¹⁾ als een vertelling binnen het Mahābhārata. De Bhagavad Gītā gaat de kritische dialoog met zowel de brahmaanse dogmatiek aan als met de opvattingen van de Samnyasins. Het centrale begrip van dharma in het Hindoeïsme wordt in de Bhagavad Gītā weliswaar in ere gehouden, maar er wordt een nieuwe invulling aan dit principe gegeven. Na vele tientallen honderden jaren is het verhaal van de Bhagavad Gītā nog steeds zo populair, dat de straten beduidend leger zijn wanneer er een aflevering op televisie is te zien. Zoals in het westen op vrijwel elke hotelkamer een exemplaar van de Bijbel is te vinden, zo vindt men in India een exemplaar van de Gītā. Ook buiten de Hindoe cultuur is de Gītā een veelgelezen boek. J. Robert Oppenheimer⁴²⁾, de 'vader' van de Amerikaanse atoombom, citeerde uit de Gītā, overigens zonder zich om de context te bekommeren, bij de gelegenheid van het detoneren van de eerste atoombom in 1945, toen hij gezegd zou hebben, "Zie, ik ben [geworden als] de dood, de vernietiger van werelden".

Laat los en heb lief

⁴¹⁾ Integrale tekst op: <http://www.sacred-texts.com/hin/gita/index.htm>

⁴²⁾ J. Robert Oppenheimer (1904-1967) was born in New York City on April 22, 1904. He studied at the Ethical Culture Society School, whose physics laboratory has since been named for him, and entered Harvard in 1922, intending to become a chemist, but soon switching to physics. He graduated summa cum laude in 1925 and went to England to conduct research at Cambridge University's Cavendish Laboratory, working under J.J. Thomson. Zie verder: <http://www.atomicarchive.com/Bios/Oppenheimer.shtml>

De Bhagavad Gītā geeft, bij monde van de god Krsna, een alternatief voor de vedische rituelen: het onthecht handelen. Krsna onthult dit inzicht in een dialoog met de held Arjuna in een moment buiten de tijd, vlak voor het moment dat er een veldslag zal plaatsvinden tussen de krachten van het goede en het kwade. Het onthecht handelen is het gedrag waarbij het niet om het resultaat van het doen gaat, maar om de juistheid er van. Alleen het onthecht handelen leidt tot goddelijke verlossing, het brahmanirvana, de doorbreking van de cycli van reïncarnatie.

Krsna benadrukt in de Bhagavad Gītā vaak het belang van onthecht

De dialoog op het slagveld tussen Krsna en Arjuna

handelen. Hij stelt dat het alternatief voor het handelen in deze wereld niet het niet-handelen is, zoals door de Samnyasins werd gepropageerd. Het zich terugtrekken uit de maatschappij op de wijze waarop de Samnyasins dat doen, heeft volgens Krsna in de Bhagavad Gītā geen enkele zin, want geen mens kan niet-handelen.

Krsna openbaart zich in de Bhagavad Gītā als de laatste incarnatie of avatar van God. Het Sanskriet woord avatara betekent letterlijk afdalen. Het komt er op neer dat de godheid zich telkens in de wereld van de mensen begeeft wanneer de moraal, dharma, op aarde afneemt om met zijn lessen dharma veilig te stellen. Een avatarati, een nederdaling, is niet speciaal

voorbehouden aan het Hindoeïsme. Het begrip strekt zich ook uit tot incarnaties van God in andere religies, met name daar waar het het onderrichten van morele regels betreft zoals het dharma, waarmee de morele lessen zoals van Jezus verklaard worden.

Nadat Krsna zich in de Bhagavad Gītā geopenbaard heeft als avatar, zegt hij dat meditatie, het oefenen om zintuigen en geest te beheersen, slechts een middel is om tot brahmanirvana te komen. Niet alleen Samnyasins, iedereen kan Krsna vereren. Wie sterft met Krsna in gedachte, zal Krsna bereiken. Alleen door liefdevolle devotie, bhakti, gericht op Krsna, is Krsna te kennen. Door Krsna als de hoogste te beschouwen, zal de cirkel van reïncarnatie tot een einde komen. Aan het einde der tijden zal de wereld vernietigd worden; de tijd is dan gewoon

op. De ware Samnyasin, zegt Krsna, is niet degene die het handelen opgeeft, maar degene die de gehechtheid aan het resultaat van het handelen opgeeft. Wie het handelen tracht te vermijden of op te geven, die verloochent. Wie niet kiest, kiest ook. Wie het handelen tracht te vermijden, handelt ook en het is zelfs handelen uit eigen verlangen en gehechtheid aan de materiële wereld. Wie daarentegen onzelfzuchtig en onthecht is, doodt niet ook al doodt hij mensen, aldus Krsna in de Bhagavad Gītā.

Het onpersoonlijk goddelijk principe van de Upanisaden wordt in de Bhagavad Gītā vervangen door het geloof in een persoonlijke God. Krsna is de hoogste god in de Bhagavad Gītā, maar ook andere goden kunnen met dezelfde toewijding vereerd worden. Bhakti⁴³⁾, liefdevolle overgave, is volgens de Bhagavad Gītā de nieuwe weg tot verlossing.

In vooral de laatste zes hoofdstukken van de Bhagavad Gītā worden veel ideeën van Sāmkhyayoga toegepast. Sāmkhya is een filosofische school die zijn oorsprong vond in de vijfde en vierde eeuw vce. Deze filosofische school behoort tot de oudste binnen het Hindoeïsme. Sāmkhya is een dualistische filosofie, de wereld is er een van tegenstrijdigheden zoals het mannelijke en het vrouwelijke, licht en donker. Het dualisme uit zich in de tweedeling natuur en geest. Daarmee wordt het monistisch uitgangspunt van de Upanisaden, met zijn ene onpersoonlijke godheid, verlaten.

Sāmkhyayoga deelt de schepping dan ook in in het prakṛti en het puruṣa. Het prakṛti is het principe van de natuur, de wereld, het universum, terwijl het puruṣa, vrede en heelheid, juist de ziel van alles is en dus niet gelijk aan het prakṛti. Volgens Sāmkhyayoga hebben de vedische rituelen uit de sruti-literatuur slechts plaats op het niveau van het prakṛti en kunnen daarom alleen leiden tot reïncarnatie.

Doel van Sāmkhya is het komen tot inzicht, jnana, dat puruṣa eeuwig en vrij is en los van de natuur. Eenheid van lichaam en geest, zoals de mens ervaart, is slechts schijn; het is juist deze illusie die het lijden voortbrengt.

De Bhagavad Gītā is in de hindoe literatuur het centrale boek geworden, omdat Bhakti goed was te combineren met het dagelijks leven. Bovendien hoefde men geen Samnyasin meer te worden om tot hogere religiositeit te kunnen komen. De Bhagavad Gītā had een revolutionair emanciperend werking voor de lagere kasten en vrouwen, die immers in de vedische religie waren buitengesloten - Bhakti was voor iedereen.

⁴³⁾ Integrale tekst op: <http://www.dlshq.org/teachings/bhaktiyoga.htm>

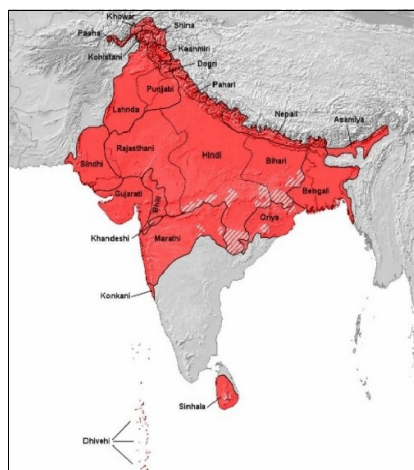
Noten bij "Erfgenamen van de Veda"

²⁹⁾ De verwachte afkorting is uiteraard vC. of vChr. Dat zijn echter afkortingen die in absolute zin maar voor één bepaalde cultuur gelden, de Christelijke. De Hindoe-cultuur kent een andere tijdrekening en dat geldt ook voor de Joodse- en de Moslim-cultuur.

Daarom wordt hier de afkorting vce. gebruikt om aan te geven dat het gaat om een jaartal in de "voor contemporaine era". Dat de contemporaine era exact samenvalt met de Christelijke tijdrekening, is een kwestie van de wereldwijde dominantie van die tijdrekening - het had misschien meer voor de hand gelegen de oudste tijdrekening te hanteren.

De laatste millenniumwisseling volgens de Christelijke kalender was het jaar 2000. Volgens de Joodse tijdrekening was het toen 5760, volgens de Chinese kalender 4067 en volgens de Hindoe tijdrekening 2457, terwijl Islamitische kalender toen het jaar 1421 aangaf.

Overigens worden jaartallen die binnen de huidige era liggen niet voorzien van de afkorting A.D., Anno Domini, of nC. dan wel nChr. Wanneer de aanduiding vce. ontbreekt, ligt het genoemde jaartal logischerwijs binnen de huidige tijdrekening.

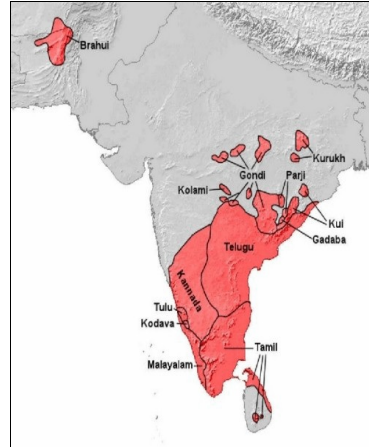
Kaartje bij noot 30

³⁰⁾ In de westerse literatuur werd het woord Arisch gebruikt om een groep talen aan te duiden. Meer precies moet deze groep aangeduid worden met de term Indo-Arische talen, een subgroep van de Indo-Iraanse talen die op zich dan weer behoren tot de Indo-Europese taalfamilie. In de loop der tijd is de term Ariër eveneens gebruikt om de mensen aan te duiden die een Arische taal spraken - er zijn ruim 200 varianten bekend.

Ariër is de oorspronkelijke naam die deze mensen zichzelf gaven. In het Sanskriet wordt het woord Arya gebruikt in de betekenis van nobel of spiritueel. Er is geen enkel verband met de benaming Ariër of het predikaat Arisch in verband met het nazi-regime dat Duitsland tot 1945 regeerde. Dat regime dacht af te

stammen van een ras dat oorspronkelijk het verzonken continent Atlantis bewoonde. Noch is er enig verband met zich Arisch noemende groepen die xenofobe haat hebben voor mensen met een andere huidskleur dan blank.

31) Na de uitbarsting van de vulkaan Toba 74.000 jaar geleden, de meest vernietigende uitbarsting van de afgelopen twee miljoen jaar, raakten grote delen van India en met name het zuiden ontvolkt als gevolg van een zes jaar durende winter. Vanuit zuid-oost Azië is het zuiden van India opnieuw bevolkt.

Kaartje bij noot 31

De erfgenamen van de Veda
de kennis en de Arische nalatenschap

De Bhagavad Gītā

Een omvangrijke en feitenrijke inleiding was noodzakelijk om enigszins een begrippenkader en het begripskader te creëren. In feite is de inleiding nog uiterst summier, vergeleken met de beschikbare literatuur over de Ariërs en de religie die zij voortbrachten. Bovendien komt hier alleen de invloed van de Ariërs op het Indiaas cultuurgood ter sprake, omdat de Vedische teksten en met name de Bhagavad Gītā tot op de dag van vandaag van grote invloed zijn op het dagelijks leven in India en op de Hindoestaanse gemeenschap daarbuiten. Onbesproken blijven de

invloed van heersers als Chandragupta en Ashoka de Grote uit de Maurya dynastie. Chandragupta die de erfgenamen van Alexander de Grote uit India verdreef. Ashoka die India de nu oudste overgeleverde wetten gaf en wiens wiel der wet het centrum van de huidige Indiase vlag siert. Noch zullen hier de islamitische sultanaten en de Moghul dynastieën worden besproken, hun pogingen om de synthese te vinden tussen Islam en Hindoeïsme⁴⁴.

Zonder een studie van de context is de Bhagavad Gītā ook goed te lezen, maar het lezen is dan als leven met je buurman die je niet beter kent dan van een groet in het dagelijks voorbijgaan - alles en iedereen heeft een geschiedenis die meehelpt in het begrijpen. Het begrijpen van een geschiedenis is belangrijk, is belangrijk voor jezelf.

Hoewel er verschillende audiovisuele versies uitgebracht zijn, is het eenvoudiger het boek ter hand te nemen; het is een boek dat gelezen en overdacht behoort te worden. Het lezen van de Bhagavad Gītā via de

Arjuna en Krsna in gesprek

⁴⁴) www.geographia.com/india/india02.htm

link in deze noot⁴⁵ kan ook. Hoezeer het ook aanbevolen wordt, is het niet per sé noodzakelijk het boek te lezen alvorens hier verder te gaan. In de bespreking en het commentaar zal de structuur van de Gītā zo getrouw mogelijk worden gevolgd en zal verwezen worden naar de vindplaatsen in de tekst⁴⁶.

De wanhoop van Arjuna Onderzoek naar hoofdstuk 1 en 2

De Bhagavad Gītā, onderdeel van het Mahābhārata, is in zijn geheel een dialoog tussen Arjuna, een krijger uit de familie van de Pandava's, en de god Krsna die voor deze gelegenheid zijn wagenmenner is, terwijl een beslissende veldslag op het punt van beginnen staat. Die strijd gaat tussen twee families, de Pandava's en de Kaurava's, met als inzet een koninkrijk, de nalatenschap van de gemeenschappelijke grootvader van de twee families.

De dialoog tussen Krsna en Arjuna op het slagveld van Kuruksetra

⁴⁵) www.gita4free.com/dutch_completegita.html

⁴⁶) Geraadpleegde editie: De Bhagavad Gītā, Sanskriet tekst met vertaling, noten en inleiding, door Ria Kloppenborg, Helga Tromp, Jeroen Vellekoop, Anne van Voorthuizen (red.), Utrecht, Faculteit der Godgeleerdheid, Universiteit van Utrecht

Op de vlakte van Kuruksetra, het strijdtoneel, staan de partijen op het punt het gevecht te beginnen en precies op dat moment bekruipt de twijfel Arjuna. In de gelederen van zijn tegenstanders ziet hij zijn verwanten staan, de Kaurava's, raakt daardoor in verwarring en hij betwijfelt of het wel geoorloofd is hen te doden vanwege slechts een aards koninkrijk - hij is bezorgd om zijn dharma, de correcte wijze van doen en laten, en de orde in zijn wereld. Arjuna is vertwijfeld en vraagt zijn wagenmenner om advies.

Krsna lijkt zich er in eerste instantie makkelijk vanaf te maken, wanneer hij zegt, "Waar komt in het zicht van de strijd je moedeloosheid vandaan? Dat is niet gebruikelijk bij edelen, leidt niet tot de hemel en brengt geen roem, Arjuna. Geef niet toe aan lafheid, zoon van Prtha, dat past je niet. Verwerp die armzalige zwakheid van hart en sta op, kweller van vijanden!" (Hoofdstuk 2, vers 2 en 3)

Arjuna zegt nogmaals dat hij zijn familie niet kan doden en dat hij liever overwonnen wordt dan te overwinnen, omdat hij niet zou kunnen leven met een overwinning op hen. Hij voelt zich extra gepijnigd doordat hij meent dat zijn medelijden zijn tekortkomingen ontsluit. Arjuna dringt er bij zijn wagenmenner Krsna op aan hem een duidelijker antwoord te geven.

In een reeks versen geeft Krsna dan argumenten en vergelijkingen om Arjuna, en over zijn hoofd heen natuurlijk de lezers en toehoorders van de Gītā, te overtuigen van het verschil tussen de tijdelijkheid en de eeuwigheid. "Van iets dat niet is, is geen bestaan mogelijk. Wat is, kan onmogelijk niet bestaan (vers 16)." "Niemand kan de vernietiging van het onvergankelijke veroorzaken (vers 17)." Krsna benadrukt nog eens dat de eeuwige ziel niet gedood kan worden. Het dode lichaam wordt afgelegd als een oud versleten kledingstuk.

Dan gaat Krsna een stapje verder - eigenlijk draait hij Arjuna's visie binnenstebuiten. Hij zegt tegen Arjuna dat hij een krijger is en dat zijn functie in het leven daarom de krijg betreft. Juist niet voldoen aan deze bestemming in het leven zou conflict met zijn dharma opleveren, eerder dan uit medelijden zijn taak niet te verrichten. Arjuna moet zich vooral gelukkig prijzen dat hij de geopende poort naar de hemel heeft bereikt. De strijd die overeenkomt met de dharma moet gevoerd worden, want de schande van het verzuim is erger dan de dood.

Door je vast te klampen aan het leven, vervolgt Krsna, laat je zien dat je een onwetend mens bent. Krsna bekritiseert hiermee vooral ook de Vedische rituelen die volgens hem slechts op het niveau van prakti, het

vergankelijke fysieke, worden uitgevoerd en daardoor louter leiden tot gebonden zijn aan materie en bijgevolg alleen reïncarnatie kunnen opleveren. Krsna propageert daarentegen de Sāmkhya-leer en daarmee het belangenloos en onthecht handelen, waardoor juist geen karma wordt geaccumuleerd en waarmee dientengevolge vrede en goddelijke verlossing, brahmanirvana, wordt bereikt.

"Alleen op het handelen moet je je richten en nooit op de resultaten ervan. Laat het resultaat van de handeling geen motief zijn. Wees ook niet gehecht aan niet-handelen," zegt Krsna (vers 47). "Streef (. . .) naar discipline⁴⁷. Discipline is de bedrevenheid in juist handelen (vers 50)." Krsna heeft hiermee onthecht handelen gedefinieerd. Onthecht handelen heeft betrekking op het juist handelen, het correct handelen en niet op het resultaat van dat handelen. Door yoga, discipline, wordt de bedrevenheid in het juist handelen gestimuleerd.

Mohandas Karamchand Gandhi

Volgens Mohandas Karamchand Gandhi, bijgenaamd Mahatma en de grondlegger van het India na de Britse overheersing, vormt het volgende en laatste deel van hoofdstuk twee de kern van de gehele Bhagavad Gītā⁴⁸. Dit laatste deel begint opnieuw met een vraag van Arjuna. Hij wil na Krsna's uiteenzetting over Vedische onwetendheid en daartegenover de wijsheid door discipline, van zijn wagenmenner weten wat "de omschrijving is van een mens die wijsheid bezit, die verzonken is in concentratie. Hoe zou iemand wiens geest standvastig is spreken, hoe zou hij zitten, hoe lopen?"Gītā⁴⁹.

Was Krsna hiervoor zeer beslist en dwong hij Arjuna welhaast zijn lafheid te overkomen, eerst met een beroep op zijn eer en vervolgens door te verwijzen naar de kosmische ordening der dingen, in dit laatste deel is Arjuna's wagenmenner als de profeet van de zachtmoedigheid.

⁴⁷) In de Nederlandse vertaling wordt op deze plaats het woord discipline gebruikt waar in het Sanskriet origineel het woord yogah wordt gebruikt. Het Sanskriet stamwoord levert ons woord juk op, de manier om beesten in te spannen, bijvoorbeeld voor een kar. Yoga betekent in oorsprong dus inspanning en discipline en derhalve niet de ontspannende wijze van oefenen om tot rust te komen die het in het westen is gaan betekenen.

⁴⁸) <http://www.gitananda.org/about-gita/mahatma-gandhi-on-the-gita-part-i.html>

⁴⁹) Bhagavad Gītā, Hoofdstuk 2, vers 54 t/m 72

In de kern zegt Krsna, dat wiens denken wordt beheerst door de zintuigen, die ziet zijn wijsheid weggenomen. Wie zich laat leiden door wat zijn zintuigen hem vertellen zal een speelbal blijven als een boot op de wateren. Hoewel in deze versen Krsna veel lankmoediger is, blijft zijn boodschap dezelfde. Hecht je niet aan de wereld, want je bent geen wezen van deze wereld, maar een van de eeuwigheid. Wanneer je je bindt aan het wereldse dan verleng je je lijden.

*

Verlossing uit Samsara Beschouwing van hoofdstuk 1 en 2

Krsna laat zich merken als een wijze wanneer hij zegt je niet teveel te hechten aan de wereld, aangezien je een wezen van de eeuwigheid bent. Veel mensen kunnen zich inderdaad niet heugen dat zij bewoner van de eeuwigheid zijn en het is terecht dat Krsna Arjuna er aan herinnert. Daarbij zegt Krsna dat je in deze wereld niet kunt handelen. Ook dat is waar, want er is geen alternatief voor welke vorm van handelen dan ook. Een mens moet handelen en dat is precies Arjuna's probleem. Het is

Samsara, de cyclus van het lijden

niet alleen Arjuna's dilemma, het is het probleem van alle mensen, van elk mens. De wereld is Kuruksetra, een slagveld en het leven het onophoudelijk doden van de ander. Niet alleen het doden van mensen, maar ook van dieren en planten, want een mens moet eten. Het doden niet alleen als directe daad, maar ook in overdrachtelijke zin, het genieten van rijkdom ten koste van het welzijn van anderen. Je kunt niet niet handelen. Je moet eten, je moet een dak boven je hoofd hebben en er warmte creëren. Hoever je daarin gaat wordt bepaald door je gehechtheid aan de wereld en door de mate waarin je je laat leiden door wat je zintuiglijk toelaat. De mate waarin je je laat leiden door wat er in de wereld te koop is.

De kern van het dilemma wordt gevormd doordat elk handelen in deze wereld karma oplevert en daarmee grond voor reïncarnatie, terwijl het bestaansdoel van elk mens juist de verlossing uit samsara is, de schier eeuwige cirkelgang van reïncarnaties.

De oplossing die door Krsna voor het dilemma geboden wordt ligt in het concept van het onthecht handelen. Een vorm van handelen waarbij geen enkel doel gediend wordt anders dan het handelen vanuit de dharma⁵⁰. Omdat dit betekent dat men dan alleen handelt volgens eigen diepste wezen en volgens de universele kosmische wet, kan het onthecht handelen geen karma als resultaat hebben, aldus nog steeds Krsna.

Hoewel hij in de Gītā het Vedische begrip dharma gebruikt, geeft Krsna een geheel nieuwe uitleg aan dat begrip. In feite stelt Krsna de ziel van de mens en het handelen volgens de universele uitgangspunten enerzijds, gelijk met anderzijds de functie die een mens in het praktri, in de materiele wereld heeft. Krsna zegt letterlijk tegen Arjuna, je bent een krijger, gedraag je dan ook als een krijger. Krsna beweert bijgevolg dat Arjuna's ziel krijger is. Bedoelt Krsna hiermee dat Arjuna's wezenlijke functie als geïncarneerde ziel krijger is, of beweert hij dat Arjuna's eeuwig durende ziel krijger is? Als dat laatste het geval is, is er in de eeuwigheid kennelijk behoefte aan krijgers en moet er daarom in de eeuwigheid sprake zijn van oorlogen. Niet erg geloofwaardig.

Krsna zegt vervolgens dat de vedische rituelen zoals die tot dan al duizenden jaren golden het niveau van het praktri, het vergankelijk stoffelijke, niet ontstijgen. De vedische rituelen dienen geen enkel hoger doel, zegt Krsna. Het blijkt echter dat Krsna evenmin adviezen kan geven die dieper of hoger gaan dan het praktri. Hij komt niet verder dan aan Arjuna uitleggen dat niet het strijden strijdig is met de kosmische wetten. Wat Krsna bedoelt, maar hij zegt dat niet, is dat het krijgerschap van Arjuna een aardse uitwerking is van een kosmisch plan. Hij legt dat kosmisch plan noch de wetten die daarmee verbonden zijn op een bevredigende manier uit. Daarentegen brengt hij de kosmische wetten in een sfeer die binnen het praktri uit te leggen en te begrijpen vallen. In plaats van Arjuna op te tillen boven het stoffelijke, te verlichten, verlaagt Krsna het eeuwige naar het aardse. Je bent een krijger in hart en nieren, gedraag je dan ook als een krijger, zegt hij tegen Arjuna. Waarmee de god Krsna verstrikt is geraakt in het Luciwher paradigma, het

⁵⁰) De ziel, atman, blijft na de menselijke dood bestaan. Karma, het resultaat van het doen en laten van de mens, bepaalt de positie in het volgend leven. Die sociaal maatschappelijke positie, varna of kaste, brengt bepaalde plichten, dharma, met zich mee. Juiste naleving van de dharma levert goed karma op. In bredere en ook in meer eigenlijke zin betekent het woord dharma "de universele wet" die alles regeert en die al voor de schepping bestond. Het Vedische begrip dharma is grotendeels gebaseerd op de grote hoeveelheid canonieke literatuur van de Veda. Samsara is de eindeloze kringloop van reïncarnaties. Om tot verlossing uit deze schier eeuwige kringloop te komen, moksa, is jnana nodig, het diepe inzicht en bewustzijn dat atman en brahman één zijn.

onvermogen om je te uiten buiten wat begrenst wordt door de mogelijkheden van het stoffelijke. Het onvermogen van een mens dat wat van binnen -in de ziel- beweegt, naar buiten toe te uiten.

Wel beschouwd is het alle gegevens tot nu toe overziend zelfs mogelijk dat Krsna een 'duivelse' opzet heeft en willens en wetens zijn versie van de kosmische wetgeving voorstelt als de juiste weg uit samsara. Anders gezegd, Krsna presenteert het Luciwher paradigma als de waarheid -de enige- en als de enig mogelijke definitieve oplossing van karma; dit is uiteraard niet mogelijk, zoals het evenmin mogelijk is met een ladder naar de maan te klimmen. In deze interpretatie, waarin Krsna als zetbaas van Luciwher fungeert, grijpt Krsna in op het moment dat Arjuna een ogenblik van uit het innerlijk geboren twijfel heeft, en misbruikt hij diens hulpkreet om Arjuna's begin van de innerlijke reis te frustreren en hem te binden aan het aards bestaan.

Niet alleen frustreert Krsna Arjuna's eerste stap op de innerlijke reis door hem zijn twijfel te verwijten, hij houdt Arjuna ook een vals beeld voor van wat zijn ziel, zijn diepste eigen wezen is. Wie niet vanuit de materie, maar vanuit zijn ziel handelt, handelt onthecht en dus volgens het dharma, hetgeen geen karma op kan leveren, zegt Krsna. De logische vervolgvraag wordt door Arjuna niet gesteld, noch door Krsna voorkomen. Namelijk de wezenlijke vraag, hoe leer ik dan mijn diepste eigen wezen, mijn eigen ziel kennen? Krsna stimuleert Arjuna allerminst de reis naar binnen te maken om zijn diepste eigen wezen te ontdekken, maar verhindert die reis door te zeggen dat je varna of kaste bepaalt wat je dharma is.

Krsna verijdelt dat Arjuna aan het begin van de slag van Kuruksetra het bijltje er bij neergooit om in vrede op zoek te gaan naar zijn ware ik, zijn ziel. De god verandert het oude begrip dharma om tot een definitie te kunnen komen van onthecht handelen, handelen zonder belang te hebben in het gevolg ervan. Arjuna's belang echter wordt niet gediend door zijn innerlijke reis te frustreren. Het lijkt er nog het meest op dat hier een ander belang gediend wordt, het belang van Krsna. Zonder zijn ziel te kennen, zal Arjuna, de mens, namelijk nooit uit samsara verlost worden. De wereld zit vol met hen die zich presenteren als autoriteit die je opdragen je afkomst niet te verloochenen en verder niet na te denken, maar ongeacht de consequenties voor anderen of jezelf gedisciplineerd te doen wat er van je verwacht wordt.

Onthecht handelen

Als Arjuna zou afzien van de strijd uit aardse motieven, dan is hij inderdaad een lafaard. Zouden er namelijk anderen hebben gestaan dan zijn familie, hij zou zonder aarzelen geprobeerd hebben hen uit de weg te ruimen. Juist nu het zijn familie is die tegenover hem staat, durft hij dat niet meer omwille van zijn familie-eer. Als anderzijds Arjuna's twijfel voortkomt uit het resultaat van een van deze wereld losstaand zelfonderzoek en daarom de resultante is van een zoektocht naar de waarheid in plaats van het afwegen van aardse belangen, dan zijn zijn motieven om de wapens niet op te pakken terecht en juist het tegendeel van laf.

Kortom, wanneer Arjuna's motieven om niet tegen zijn familie ten strijde te trekken aards van karakter zijn, dan toont hij zich in feite een lafaard. Doet het zien van zijn verwanten hem de schellen van ogen vallen en twijfelt hij daardoor aan oorlogvoering als middel, dan heeft hij een dappere eerste stap gezet naar een betere Arjuna, een betere wereld.

Arjuna wil in het begin van de Gītā liever niet-handelen en hij lijkt te kiezen naar voorbeeld van het oeroude Vedisch begrijpen. Aansluitend daarop begaat hij nog een volgende vergissing, namelijk door niet naar zijn eigen bedenkingen te luisteren, maar te luisteren naar wat een ander zegt. Hij zoekt de waarheid en de oplossing voor zijn probleem buiten zichzelf in plaats van in en na een intern debat. Hij is overigens wat aan de late kant met nadenken, pas als de situatie zich op het slagveld aandient.

Krsna's voorstelling van zaken dat alleen onthecht handelen leidt tot moksa -de bevrijding uit samsara en het einde aan je karma- lijkt heel spiritueel, maar is dat niet. Deze opvatting zou namelijk betekenen dat je om een hoger doel te bereiken de plaats waar je bent en de staat waarin je bent dient te veronachtzamen. Waarom is de mens dan op aarde? Wat is de zin van incarnatie? De enige zin van menswording, van incarnatie is gelegen in het feit dat alleen op deze manier iets geleerd kan worden. Iets dat een mensziel alleen kan leren buiten de realiteit van het immateriële bestaan.

Krsna's zienswijze -bevrijding uit samsara- kan alleen waar en geldig zijn als die tegelijk inhoudt dat reïncarnatie een straf is, een weg van lijden omdat er in het verleden een fout is gemaakt. Deze gedachtegang, deze aanname is in alle oude religies terug te vinden.

Dat in de materiële wereld, in de wereld van incarnatie iets geleerd moet worden vloeit voort uit de vaststelling dat we hier zijn. Het is echter geen straf, maar een zelf gekozen en noodzakelijk bevonden opdracht. Daarbij

maakt het niet uit of je wel of niet gelovig bent. Het maakt niet uit of je het intern debat aangaat om een beter mens te worden, of om je ziel en de weg naar huis te hervinden. Het maakt niet uit of je in God gelooft, of niet, of het bestaan van een god ridiculiseert, of hem op zogeneten wetenschappelijke gronden ontkent; het maakt niet uit. Zie het bestaan en dat wat je overkomt alleen niet als straf.

Zoals in veel godsdiensten hanteert ook het Hindoeïsme het begrip schuld dat opgebouwd of afgebouwd kan worden; het materieel bestaan als straf. Om de cirkel van schier eindeloos durende incarnaties, samsara, te doorbreken moet je zien te komen tot moksa, bevrijding. Het zijn woorden die eerder horen bij een gevangenis dan bij de leerschool van het leven. Het is niet God, Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, die deze gevangenis heeft gecreëerd, maar Luciwher, de menselijke dispositie die deze schijngevangenschap, deze fantoompijn heeft opgeroepen. En het is daadwerkelijk een fantoompijn, want wij missen de liefde.

Daar waar Arjuna terecht terugdeinsde voor het doden en Krsna Arjuna's redenering binnenstebuiten haalde, moet nu Krsna's omkering weer worden rechtgezet, hersteld. De woorden die Krsna gebruikt om Arjuna te bewegen de strijd aan te gaan, zijn niet alleen woorden van schijnbaar religieus filosofische aard, zachtmoedig of niet. Krsna doet aan ophitsen wanneer hij Arjuna de hemel belooft, als hij maar gaat vechten. Krsna zegt "Als je gedood wordt, zul je de hemel bereiken, als overwinnaar zul je de aarde genieten⁵¹". Een klassieke uitspraak als onderdeel van oorlogspropaganda binnen welke cultuur dan ook. De uitspraak is overigens ook in tegenspraak met Krsna's eigen thema van onthechting en het vrij zijn van de overheersing van de zintuigen.

Die tegenspraak in Krsna's woorden en het omdraaien van Arjuna's innerlijke beweegredenen en conclusie, om het averechtse plausibel te maken, doen sterk vermoeden dat Krsna geen god is, maar een maar al te menselijke Luciwher die de mens verleidt afstand te nemen van de waarheid die ieder in zich draagt.

⁵⁰⁾ Bhagavad Gītā, Hoofdstuk 2, vers 37

Karma, dharma en onthecht handelen
Samenvatting van de beschouwing

We, de lezers en de toeschouwers, ontmoeten in de Bhagavad Gītā twee dramatis personae, waarvan er een aan ons voorgesteld wordt als God, Krsna⁵². Arjuna, de andere persona, ziet zich voor een dilemma geplaatst en vraagt om zijn hulp. Hij is een krijger, maar wil niet doden. De plaats van handeling en het dilemma zijn een allegorie voor het menselijk bestaan. Arjuna wil zijn dilemma oplossen door zich aan het dilemma te onttrekken; in wezen is dit suïcide. Krsna wrijft hem dat aan, zegt tegen Arjuna dat hij lafhartig is en biedt hem een alternatief voor zijn eerste impuls.

Omdat niet handelen in deze wereld onmogelijk is, is onthecht handelen het enige alternatief. Onder onthecht handelen verstaat Krsna, het handelen zonder acht te slaan op negatieve of positieve effecten van het handelen, zonder er acht op te slaan of het handelen voordeel of nadeel oplevert. Niet het effect, maar de juistheid van het handelen moet voorop staan, volgens Krsna. De juistheid van je handelen wordt bepaald door je dharma, de kosmische wet die bepaalt wat de voor jou geëigende weg is.

Krsna's alternatief, het onthecht handelen, is echter een schijnoplossing voor Arjuna's dilemma. Door te handelen op basis van het dharma, handelt de mens volgens een van bovenaf opgelegd principe, de kosmische wetgeving, en wordt men gestimuleerd tot gehoorzamen in plaats van tot inzicht komen. Handelen alleen op basis van de juistheid ervan in het kader van het dharma, en je niet te bekommeren om de gevolgen ervan, onthecht handelen, levert een kadaverdiscipline op waarbij het effect op de medemens en de wereld desastreus kan zijn.

Natuurlijk kan een mens niet niet handelen. Arjuna's eerste impuls was echter wel degelijk juist, wanneer die zou betekenen dat hij in debat gaat met zichzelf. Hij onttrekt zich dan niet daadwerkelijk aan het dilemma, maar zoekt hij een andere oplossing voor zijn interne tweestrijd. Niet de oplossing die door Krsna van buitenaf wordt opgelegd, maar de oplossing

⁵²⁾ Krsna, Sanskriet voor het 'al-aantrekkelijke', is een van de meest aanbeden goddelijke persoonlijkheden in het Hindoeïsme. In veel hindoeïstische stromingen wordt Krsna beschouwd als een incarnatie van Visnu, in andere stromingen als de allerhoogste persoonlijkheid of hoogste manifestatie van Goddelijke energieën, God Zelf. Visnu is binnen de Hindoe-drie-eenheid het onderhoudende, zorgzame of beschermende aspect van God in de schepping. Hij is het aspect van God dat alle dingen in het universum doordringt en onderhoudt. Het scheppende of creatieve deel van God wordt verbeeld door Brahmā en het transformerende of vernietigende aspect door Sjiva. Voor Vaishnavas, Visnuvereerders, is Visnu de oppergod.

die na veel nadenken, mediteren van binnenuit komt. Het is met name juist een intern conflict op te lossen middels een intern debat.

Door voor Krsna's oplossing te kiezen wordt in deze wereld geen rekening gehouden met de wereld en de mensen van buiten de eigen groep, kaste. Dat terwijl men in de wereld is om die in zijn totaliteit te gebruiken om te leren; iets van de wereld te krijgen en iets aan de wereld terug te geven, waardoor de wereld en jijzelf beter worden.

Presenteert Krsna net als in alle oude godsdiensten het leven op aarde als straf, karma, wanneer men het begrip straf loslaat en het leven op aarde ziet als leren en het handelen na een intern debat, dan wordt iedereen daar beter van. Je kunt het intern debat opvatten als een zoektocht naar je eigen ziel en de herontdekking van je oorsprong. Je kunt het intern debat opvatten als een gesprek met het eigen geweten. In het eerste geval ga je ervan uit dat God bestaat, in het tweede geval niet; welke van de twee je kiest maakt God niet uit. Elke interpretatie van intern debat is juist. De conclusie uit elk zo'n intern debat is zuiver; dat is pas onthecht handelen.

In de dialoog met anderen is veel wijsheid te vergaren. Men moet alleen goed opletten met wie men de dialoog aangaat. Welke wijsheid men ook ontmoet, de beslissing wat ermee te doen ligt altijd bij elk mens zelf. Hoe eenvoudig dit ook klinkt, het is het moeilijkste dat er bestaat.

De discipline van het handelen
Onderzoek naar hoofdstuk 3

"Als u meent dat inzicht belangrijker is dan handelen, Janārdana, waarom dwingt u mij dan tot deze wrede daad, Keśava? Met schijnbaar tegenstrijdige woorden lijkt u mijn geest te verwarren. Zeg mij met zekerheid één ding waardoor ik het heil zou kunnen bereiken." Dit vraagt Arjuna aan Krsna aan het begin van het derde hoofdstuk.

Dan volgt een uiteenzetting van Krsna om de Sāmkhyaleer te verhelderen. "Stoppen met handelen, afstand doen van de wereld leidt niet tot volmaaktheid", zegt Krsna in vers 4. Hij zegt, dat wanneer iemand zijn zintuigen wil beteugelen, diegene in feite constant met zijn zintuigen bezig moet zijn, en hij noemt dat hypocriet. Krsna doelt hiermee op de Samnyasins, wereldverzakkers en asceten, die zich uit de wereld terugtrekken. Iemand die zijn zintuigen beteugelt, gaat Krsna

verder, en via discipline, yoga, onthecht de onvermijdelijkheid van de zintuigen accepteert, die persoon is superieur - die vorm van handelen is beter dan niet handelen. "Deze wereld is gebonden aan handelen, behalve aan het handelen als offer. Maak dan je handelingen vrij van gehechtheid alsof je een offer brengt." (vers 9).

In de versen 10 tot en met 20 gaat Krsna in op de millennia oude traditie van het offeren. Krsna bevestigt dat Prajāpati de schepselen en de offerrituelen heeft geschapen. Het rituele handelen komt voort uit het Brahman en daardoor is iemand die niet offert kwaadaardig, hij verheugt zich in de zintuigen - zijn leven is zinloos. Daarentegen heeft iemand die vreugde vindt in het Zelf geen plichten meer. Die heeft geen enkel belang meer bij wat hij heeft gedaan of niet gedaan en is niet afhankelijk van enig wezen. Vervul daarom wat gedaan moet worden zonder gehecht te zijn. Handel zo met het oog op het in stand houden van de wereld, aldus Krsna.

"Zoals onwetenden handelen uit gehechtheid aan hun handelingen, zo dient de wetende te handelen zonder gehecht te zijn, uit verlangen om de wereld in stand te houden." (vers 25)

Krsna stelt dat het je laten leiden door de aard der dingen je maakt tot een onwetende die denkt dat hij het is die handelt, terwijl de wetende de dingen door hun natuurlijke eigenschappen op elkaar laat inwerken, zonder dat die een inwerking hebben op de wetende.

Richt met je gedachten op je hogere Zelf al je handelingen op mij, zegt Krsna (vers 30) en wees vrij van verlangen. Mensen die deze richtlijn voortdurend vol vertrouwen volgen, worden bevrijd van hun gehechtheid aan handelen (vers 31); de onverstandigen zijn verloren (vers 32).

Arjuna vraagt zich dan af waarom de mens gedreven wordt tot het kwaad, zelfs als hij dat zelf niet wil. Waarom is een mens die niet offert kwaadaardig? Waarom zijn de onverstandigen verloren?

"Dat is begeerte, dat is haat, ontstaan uit de eigenschap van hartstocht. Het verslindt alles, het is uitzonderlijk kwaad. Weet dat de vijand is in deze wereld." (vers 37) Dit is Krsna's antwoord op Arjuna's vraag naar de oorsprong van het kwaad. Hij noemt begeerte de eeuwige vijand van de wijze en hij brengt een rangorde aan in de middelen die de mens heeft om de wereld waar te nemen en te begrijpen. Als eerste noemt hij de zintuigen en plaatst het denken op een hoger plan. Daarna plaatst hij de geest hoger dan het denken, maar boven dit alles plaats hij het Zelf. De zintuigen, het denken en de geest zijn de zetels van de moeilijk te bedwingen begeerte, die de kennis en wijsheid vernietigt.

De discipline van het handelen

Herwaardering van waarden

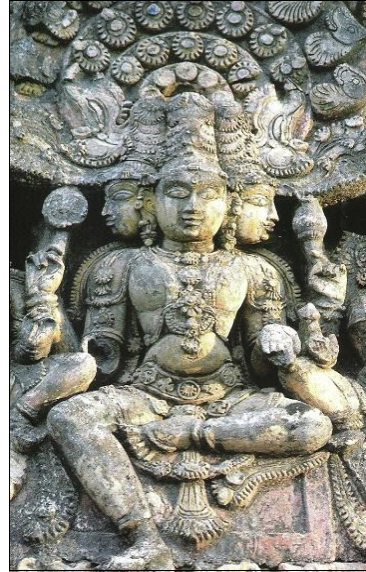
Beschouwing van hoofdstuk 3

Krsna zegt in feite niets anders, hij zou dat moeten zeggen, dan dat je een vrij en verlost mens zal zijn wanneer je je niet al teveel of zelfs niets van de wereld aantrekt. Je moet natuurlijk kunnen eten, drinken en wonen, maar blijf dat als middel voor je bestaan zien, niet als doel. Kies de vorm van je bestaan die bij je talenten hoort. Daarna is er geen verschil meer tussen de bakker en de astrofysicus, de huismoeder en het staatshoofd, want je doet wat het beste bij je eigen leven past. Vergaar in je leven op deze basis wijsheid en je zult steeds gelukkiger worden, vergaar in je leven fysieke rijkdom en je zult voortdurend dieper gefrustreerd raken en de slaaf van je begeerten zijn.

Het derde hoofdstuk bestaat uit twee delen. Terwijl de gemeenschappelijke factor 'het handelen vanuit het Zelf' is, gaat het eerste gedeelte over het offeren en het tweede gedeelte over het kwaad. Het gedeelte dat over het offeren gaat is een hybride, zelfs ietwat gekunstelde combinatie van het oude en het nieuwe. Het oude behelst Krsna's erkenning dat Prajāpati de schepselen en de offerrituelen heeft geschapen en is daarmee een onderstreping van de Vedische Wet van Manu. Deze wet vindt zijn bakermat in een oorsprongsmythe die duizenden jaren geleden op de Euraziatische steppe werd verteld door de verre voorouders van onder meer de Arische Indiërs⁵³). Het vertelt het

⁵³) Manu is one of fourteen patriarchs. Each patriarch ruled or will rule the world for one period of its history. Each period of time, known as a Manvantara or Manu interval, is equal to 4,320,000 years. Each interval is named for its own Manu and ends with a great flood. We are now considered to be in the seventh interval and the Manu for this period is Vaivasvata, the son of the sun god Vivasvat. The first Manu, "The Intelligent," who emanated from Brahmā was Svayam-bhuva and as Brahma's son was the progenitor of mortals. His wife, Satarupa, emanated from the goddess of knowledge Sarasvati. Svayambhuva was the father of the ten Prajapatis and the seven, and later ten Maharishis. Svayam-bhuva created the Manu-sanhita, the Book of Hindu Laws. In the Satapatha Brahmins, it is said that Manu came upon a small fish on the bottom of his wash bowl. The fish begged to be saved and in return promised to save Manu from certain destruction when the Great Deluge flooded the land. Manu saved the fish until it grew so large that it had to be taken to the ocean. That day, the fish instructed Manu to build a ship. When the flood arrived, Manu boarded the ship and was towed around for years by the fish. Finally, Manu and the ship arrived on Mount Himalaya. When the waters subsided, everything on earth had perished except for Manu. Manu offered a sacrifice of whey, cream and ghee (the sacrificial melted butter), and was given a woman, who was called his daughter. Manu turned himself into a bull to avoid the act of incest. Ida, his daughter turned herself into a she-goat and Manu turned into a he-goat. This went on until the earth was populated with

verhaal van Manu en zijn tweelingbroer die met hulp van de hemelse vader Dyaus Pitar de wereld en alles daarin voortbrachten. Manu werd de eerste priester en het was hij die de rituelen van het offer grondvestte waarbij de goden de wereld in stand hielden en de mens daartoe offerde aan de goden, dezelfde rituelen die ook in het Iraanse Zoroastrisme werden gevolgd⁵⁴). Het zou ook voor Krsna onmogelijk zijn geweest de oude Vedische rituelen af te schaffen of zelfs te veranderen, omdat juist die vastgelegde vorm en inhoud van de rituelen een Vedische Ariër tot een Vedische Ariër maakte. Krsna laat weliswaar daarom de Vedische rituelen ongewijzigd, maar hij voegt er iets aan toe.

Prajāpati

De eeuwenoude wijze van offeren was bedoeld om de kringloop van creëren in stand te houden. Krsna neemt het beeld van die kringloop over, wanneer hij het heeft over het wiel van het rituele handelen. De mensen offerden aan de goden, de goden onderhielden de mensen en de wereld. Zij zorgden ervoor dat de mens voorspoed kende, gezonde kinderen -met name zonen-, een goede oogst en een goed gedijende veestapel. De rituelen van het offeren waren bedoeld om de fysieke realiteit, praktri, in stand te houden. Krsna erkent in het offeren het in stand houden van de wereld, maar voegt daaraan toe dat voor iemand die onthecht is van de gevolgen van het handelen het offeren geen plicht meer is. Iemand die geen belang heeft bij wat hij heeft gedaan of niet gedaan, zegt Krsna, beleeft vreugde

animals. Manu is one of "the seven sages' who shine in Saptarshi (the Great Bear constellation). A similar myth is told in the Mahabharata involving the seventh Manu, Vaivasvata, and Matsya, the fish avatar of Vishnu. Zie ook bijlage 1, "Manu, Yemo en Trito" aan het einde van dit hoofdstuk.

⁵⁴) Deze godsdienst is genoemd naar de stichter, Zarathoestra. Zijn leer steunt op drie pijlers: goede woorden, goede daden en goede gedachten. Deze godsdienst is dualistisch. De mens zit ingeklemd tussen de god van het goede, Ahoera Mazda en de god van het kwaad, Ahriman. De mens dient in de eeuwige strijd tussen beide goden de kant van het goede te kiezen.

in het leven, ook bij de handelingen die gedaan moeten worden; zoals het offeren.

Een mens die zijn plicht doet zonder aan de gevolgen gehecht te zijn, beleeft dit overigens niet meer als plicht. Door onthecht te zijn is het in stand houden van de wereld door het wiel van het rituele handelen draaiende te houden geen doel meer, maar een middel. Krsna maakt op deze manier een draai ten opzichte van het verleden die wat gekunsteld overkomt. Hij zegt het oude ongemoeid te laten, maar door het perspectief te veranderen ontstaat er in feite iets nieuws.

Zoals in de analyse van het vorige hoofdstuk al bleek, kan onthecht handelen ontsporen in handelen zonder mededogen, in onverantwoordelijk handelen. Dit door de premisse dat de persoon die onthecht handelen nastreeft, zoals Krsna dat propageert, in feite handelt op bevel wanneer hij zijn dharma als uitgangspunt neemt.

Wie niet een complex van zelf geformuleerde waarden en leefregels in acht neemt, maar beantwoordt aan wetmatigheden die van buitenaf als een kosmische waarheid worden opgelegd, zoals bij het volgen van het dharma het geval is, die kan uiteindelijk niet aan die kosmische waarheid voldoen - het is onmogelijk de regels van een ander volledig te volgen.

De enige kosmische wet, het enige complex van waarden en leefregels waar een mens volledig aan zal willen beantwoorden, komt van binnenuit. Na een jeugd van opvoeding zal elk mens volwassen worden wanneer hij of zij op basis van die opvoeding eigen keuzes maakt en op zoek gaat, een leven lang, naar meer kennis en wijsheid. Opgelegde en dwingende regels werken daarin niet richtinggevend of maatgevend, maar verstikkend. Het houdt af van het intern debat en moet louter al om die reden Luciwheraans genoemd worden. Het brengt de mens op een weg waarop het wereldlijke doel wordt in plaats van middel. Dit terwijl Krsna het presenteert als middel, waarbij het doel kosmisch bewustzijn is. Kosmisch bewustzijn kan echter niet worden opgelegd.

Regels van buitenaf kunnen alleen richtinggevend en maatgevend, of beter, inspirerend werken wanneer zij zonder vrees kunnen worden afgeworpen - wanneer de mens is geholpen te leren lopen om vervolgens zijn eigen weg te gaan. De kosmische wet wordt door iedereen zelf ontdekt in de mate waarin die persoon er in de fysieke wereld een doel voor heeft. Op die manier is de fysieke wereld niet alleen een middel, het heeft ook een doel. Het doel van de kosmische bewustwording, de medeverantwoordelijkheid voor alles wat er in de fysieke wereld gebeurt, waarmee het een leerschool is voor de terugkomst in de oorspronkelijke wereld. Het onthecht handelen van Krsna leidt tot desinteresse in de

fysieke wereld en tot onverantwoordelijk handelen ten opzichte van die fysieke wereld.

Anders gezegd, de plicht die een ander je oplegt kan nooit volmaakt worden uitgevoerd, terwijl je altijd zal streven naar het volmaakt uitvoeren van de plicht die je jezelf oplegt (zie ook vers 35). Dit geldt op het fysieke vlak, als ook op het metafysieke vlak - Krsna draait alles om.

Krsna's woorden laten een mens evenzo kapseizen wanneer de god het kwaad benoemt. Terwijl het waar is dat de ziel van de mens, door Krsna het Zelf genaamd, iets anders is dan en los staat van de zintuigen, het denken en de geest, zoals Krsna zegt, is het onwaar dat dit alles dat los staat van de ziel daarom ook het kwade is, zoals Krsna eveneens beweert. Terwijl het waar is dat alles wat los staat van de ziel en wat fysiek is, gebonden is aan het Luciwher paradigma, is het onwaar dat het Luciwher paradigma het kwade is.

De mens heeft zijn zintuigen, het cognitief denken en zijn fysieke geest nodig om te kunnen functioneren in de fysieke wereld. De mens heeft deze capaciteiten nodig om te kunnen overleven in de wereld, om te leren, te ontvangen en te geven. Het allerbelangrijkste is, dat de mens deze gereedschappen nodig heeft om op weg te raken, te leren lopen. Terwijl de mens zijn capaciteiten nodig heeft om te overleven, heeft hij ze tevens nodig om ze niet meer nodig te hebben en zijn ziel te ontdekken.

Door zintuigen, denken en geest de verblijfplaatsen van het kwade te noemen, leert Krsna de mens zichzelf te wantrouwen en zal die mens de stap naar het ontdekken van de ziel onmogelijk kunnen maken. Het bevel tot onthecht handelen verandert daar niets aan. Met als gevolg dat het Luciwher paradigma in stand wordt gehouden. De mens zal in zijn fysieke wereld blijven ronddolen, een wereld die zodoende steeds meer op een gevangenis zal gaan lijken, een strafinrichting van waaruit ontsnappen onmogelijk lijkt.

Het kwaad ontstaat uit hartstocht die begeerte voortbrengt, haat, zegt Krsna. Krsna proclameert dit als een die de liefde ontbeert, die hevig verlangt naar de liefde die alles omvat, maar niet dit universum. Krsna spreekt als een die hevig in pijn is omdat hij de liefde mist, want alleen iemand die pijn heeft ziet het gemis als negatief. En het gemis doet uiteraard pijn - voor een kind. Een volwassene vecht er niet tegen, maar werkt ermee. Een volwassene neemt zijn lijden als uitgangspunt en kijkt hoe hij verder kan komen. Alleen zo verdwijnt alles dat kwaad genoemd wordt - een volwassene ziet dat het kwaad niet bestaat.

Er bestaan geen kwade ideeën, kwade daden, kwade mensen, alleen zij die pijn hebben en dat nog niet hebben overkomen, daarmee verder pijn berokkenend. Het kwaad bestaat niet.

De splitsing

Samenvatting van de beschouwing

De Hindoe wordt gevraagd beide wegen op een tweesprong te nemen, zowel te offeren zoals de voorouders deden, als deze heilige plicht niet meer als plicht te zien, maar als een juiste handeling waarvan de gevolgen minder- of onbelangrijk zijn. De wereld wordt door het offeren in stand gehouden, maar omdat de wereld het kwaad in zich draagt, is het wijzer het Zelf te onthechten van de wereld.

Krsna wil de mens in feite in tweeën splitsen en voor beide helften dreigt onwetendheid over hoe weer heel te worden. De mens die niet heel is, geheeld is, kan niet op zoek gaan naar zijn oorsprong. Die mens zal zich gebonden blijven voelen aan de fysieke wereld en zijn welzijn in die fysieke wereld zoeken. Die mens zal zelfs ontkennen dat er voorbij de grenzen van het fysieke meer te vinden is. Die mens zit gevangen binnen de speelruimte van zijn eigen brein, in het Luciwher paradigma.

De discipline van kennis
Onderzoek naar hoofdstuk 4

Krsna laat aan het begin van het hoofdstuk weten dat de kennis die hij aan Arjuna geeft zeer oud is, ouder dan de eerste mens. Die kennis ging voor de mens echter verloren en Arjuna is de eerste aan wie de kennis opnieuw wordt geopenbaard. Arjuna vraagt zich dan af hoe Krsna dit kan weten, omdat hij niet zo oud is als de zon, toen de eerste mens geboren werd.

Krsna zegt dat degene die Arjuna voor zich ziet slechts een van de geboorten is die hij heeft doorlopen⁵⁵). "Telkens wanneer de dharma afneemt, Zoon van Bharata, en de dharma steeds minder nageleefd wordt, incarneer Ik Mijzelf" (vers 7). Krsna stelt de dharma veilig door het goede te beschermen en het slechte te vernietigen. Wie deze toedracht erkent, zegt Krsna, zal niet meer tot wedergeboorte komen, maar tot Visnu.

Krsna geeft in de versen 9 tot en met 14 een uiteenzetting over zijn kennis. Wie Krsna erkent als hoogste, wie zich zo bevrijdt van hartstocht, angst en woede, wie zich overgeeft aan Krsna en offert, die zal verlost worden. Terwijl de samenleving door hem in vier

De tien Avatāra, manifestaties van Visnu - Krsna in het midden (Victoria and Albert Museum, Londen)

⁵⁵) Krsna is de achtste incarnatie van de oppergod Visnu, die een drie-eenheid vormt met Brahmā en Sjiva. Na de incarnatie in Krsna is Visnu nog eenmaal geïncarneerd in de Boeddha en zal een tiende en laatste keer incarneren in Kalki aan het einde van de Kaliyuga, de huidige tijd van neergang. Hij zal gezeten op een wit paard weer op aarde verschijnen.

standen is geschapen⁵⁶⁾, is Krsna zelf onveranderlijk en overgave aan hem verlost derhalve. "Op basis van deze kennis hebben ook de voorvaderen die de verlossing wensten gehandeld. Daarom moet jij op dezelfde wijze handelen als vroeger de voorvaderen deden" (vers 15). Omdat zelfs de wijzen er in verwarring over zijn, volgt er verder een uiteenzetting over wat handelen is en wat niet handelen is. Wie vrij van begeerte is, zegt Krsna, afstand heeft gedaan van gehechtheid aan het resultaat, de handeling verricht met slechts het lichaam, wie zonder jaloezie is, wie handelt alsof hij een offer brengt, die handelt niet ook al handelt hij. De kennis leer je door overgave aan de leraar en kennis brengt je aan de overkant, de volgende wereld, ook al ben je de grootste boosdoener. Kennis brengt je de hoogste vrede, terwijl hij die twijfelt in deze noch in een volgende wereld enig geluk zal kennen. Twijfel kan alleen vernietigd worden door kennis. "Snijd met het zwaard van de kennis de twijfel af die zich in je eigen hart bevindt en die uit onwetendheid ontstaan is. Richt je op de discipline" (vers 42), zegt Krsna tegen Arjuna.

Toewijding of onderwerping Beschouwing van hoofdstuk 4

Het hoofdstuk gaat niet over kennis en over offeren, hoewel daar veel over wordt gezegd, als wel over de mens die zich dient over te geven aan Krsna, als hij wijs is of dat wil worden en wil doen zoals de voorvaderen. Deze overgave kan geïnterpreteerd worden als aandachtig geconcentreerde toewijding, maar kan ook onderwerping betekenen van de leerling aan de meester.

Onderwerping aan Krsna klinkt serviel in de oren van een hedendaags mens - hoewel die het dagelijks voor geld wel aan zijn baas doet. De tekst uit Krsna's mond in dit en vorige hoofdstukken, kan opgevat worden als, wordt geen slaaf van het fysieke bestaan, laat je niet leiden door materieel gewin, maar richt je op het hogere en je eeuwig bestaan als ziel. Dat klinkt in de oren van een hedendaags mens wellicht

⁵⁶⁾ De Hindoe-maatschappij is traditioneel verdeeld in vier kasten. De Brahmanen (priesters), Kshatriya's (edelen en soldaten), Vaishya's (kooplieden) en Sudra's (dienaren). Lager dan de laagste kaste staan de mensen die werk doen dat als vuil of ondergeschikt wordt gezien, zij werden de 'onaanraakbaren' genoemd.

aanvaardbaar, doenlijk in deze wereld, niet archaisch. Het probleem alleen is dat het zo niet in de Gītā geschreven staat.

Het bezwaar in de Bhagavad Gītā is de overgave. Het gaat niet om een hemelse missive die aanbevolen wordt op te volgen. Het is het goddelijke directief te voldoen aan de kosmische wet. Visnu komt in zijn diverse Avatāra telkens op aarde terug om bij te sturen, om de mens er aan te herinneren dat er gehoorzaamd dient te worden aan de kosmische wet, dharma, en dat wie dat niet doet het kwade dient en vernietigd zal worden.

De kosmische wet, het universele principe, of juister de fundamentele eigenheid van alle wezens, elk wezen wordt niet van buitenaf opgelegd, alsof de herinnering aan het zelf als een medicijn door een kosmische sjamaan moet worden toegediend. De wezenlijke eigenheid van de ziel wordt door elke ziel zelf ontdekt door de reis in het innerlijk te maken. Daarna treedt het prachtige schepsel dat de ziel van elk mens is, ook de boosdoeners zoals Krsna die noemt, naar buiten in de openheid van het kosmische, om te ontdekken dat de kosmische 'wet' bij hem of haar hoort -niet andersom-, dat hij of zij wil behoren tot het alomvattende principe.

Het is een kenmerk van "de ouden" en van de oudste, Luciwher, om bij het opvoeden overgave aan de leraar te eisen. Ook al is het niet meteen evident wanneer je, via media, om je heen kijkt, de mensheid als geheel heeft de nieuwe leerfase allang bereikt. Het paternalistische deductieve leren met instructies van bovenaf is voorbij. Hetgeen niet wil zeggen dat er geen lichtende voorbeelden meer nodig zijn. Krsna kan de vrijzinnige mens nog steeds een heleboel te zeggen hebben, zoals wanneer hij zegt geen slaaf van het fysieke bestaan te zijn. Maar met hel en verdoemenis dreigen wanneer dat uitgangspunt niet wordt opgevolgd zoals Krsna het heeft bedoeld, heeft geen enkel inzicht gevend gevolg, integendeel.

De lessen die door Krsna worden voorgehouden gaan verder dan het focussen van de mensheid op de enig juiste kosmische wet. De mens leert ondanks zijn lijden duurzamer door positieve impulsen, maar is in weerwil van een fundamenteel positieve mentaliteit -hoop- ook nog steeds gevoelig voor negatieve sancties van de hoger gestelde. Het is nog steeds de angst die de mens in het gareel houdt. Het is de angst die de mens afhoudt van vrij denken en handelen, hem afhoudt van de ontdekking van de kosmische 'wet' die binnen in hem schuilt. Daarom ook is de uitvinding van het kwaad een kenmerk van Luciwher.

Luciwher is het grote voorbeeld voor elk staatshoofd met een serieus probleem. Wanneer er onrust aan het thuisfront ontstaat, creëer dan een

externe vijand om intern de gelederen te sluiten; het werkt altijd. Luciwher is het archetype voor staatshoofden, wanneer hij het externe kwaad creëert om de mens samen te binden binnen het fysieke bestaan, de mens zo de kans benemend de kosmische waarheid buiten zijn domein, in intern debat, te vernemen.

Zowel de onderwerping die Krsna verlangt bij het leren en accepteren van de kosmische wet, als de negatieve gevolgen wanneer de mens zich niet onderwerpt en tot de kwaden gerekend moet worden die worden vernietigd, geven Krsna eerder het karakter van Luciwher dan van de god die alles in dit universum liefdevol in stand wil houden. De god Krsna -Visnu- kan niet geacht worden in staat te zijn liefde te geven als hij ook met hel en verdoemenis dreigt. De liefde zit binnen in elk mens en kan niet worden verworven via een van buitenaf opgelegde al of niet kosmische wet.

De discipline van het zelfbeheerst handelen
en de discipline van de meditatie

Het niet van het handelen
Onderzoek en beschouwing van hoofdstuk 5 en 6

Krsna zegt in het veertiende vers van hoofdstuk vijf dat handelen en het resultaat van het handelen niet voortgebracht worden door de ziel, maar dat handelen en het resultaat ervan voortkomen uit de aard van de natuur.

Dat is zo wanneer je ervan uitgaat dat ziel en lichaam als het ware van elkaar losgemaakt -behoren- te zijn. Het tijdelijke staat los van het eeuwige voor iemand die in het eeuwige verblijft, ook al bevindt die zich in het tijdelijke. Het klinkt cryptisch, maar het is heel logisch voor iemand die beseft geïncarneerd te zijn in een tijdelijk lichaam. Die beseft dat hij geen mens met een ziel is, maar een ziel met een mens om zich heen - het beseft dat de ziel geen onlosmakelijke symbiose met het lichamelijke heeft en los staat van het lijfelijke ook al bewoon je een fysiek lichaam.

In deze zin moet ook het motto van dit boek vijf begrepen worden. "Wie denkt dat de verbanden in het leven causaal van aard zijn, zou ook het einde der dingen moeten kennen. Zo lang je dat nog niet kent, zijn de verbanden in het leven slechts temporeel. Zo lang dan ook zal het tijdelijke bestaan - verbanden in opeenvolging zonder werkelijk aanwijsbare oorzaak of gevolg. Voor wie het einde der dingen kent, bestaat het tijdelijke niet meer, alleen de eeuwigheid."

Anders gezegd, wanneer de verbanden in het fysiek bestaan causaal van aard zouden zijn, dan zou de keten van oorzaak en gevolg hier doorgetrokken kunnen worden tot aan het einde der dingen en zou men het einde daadwerkelijk kunnen kennen. Omdat echter het waarom der dingen -Krsna zou dat waarschijnlijk de dharma noemen- niet in deze fysieke wereld ligt, maar in de wereld van oorsprong, kan de keten van gebeurtenissen in het fysiek bestaan slechts temporeel van aard zijn. Bijgevolg vloeien de dingen in het materieel universum alleen ogenschijnlijk uit elkaar voort en zijn het in wezen slechts elkaar in tijd opvolgende gebeurtenissen -het tijdelijke- waarvan de ware oorzaak in het fysieke niet waarneembaar is. Wanneer men beseft dat men geen mens is maar een ziel, dan wordt het einde der dingen -Krsna noemt dat eenwording met het Brahman- kenbaar. Op dat moment is men onthecht

van het tijdelijke en is het enige nog dat werkelijk bestaat de eeuwigheid.

Kort gezegd, wanneer je er geen besef van hebt dat je een eeuwig wezen in een tijdelijk lichaam bent, dan zal de wereld en het universum onverklaarbaar blijken. Wie beseft dat hij een eeuwig wezen is zal de verbanden en het waarom van die verbanden ontdekken.

Het besef dat men uiteindelijk geen bewoner van de fysieke tijdelijkheid is, maar een van de eeuwigheid doet een mens anders in het fysieke leven staan. Hij is daardoor niet meer afhankelijk van wat 'goed' of 'fout' gaat op het fysieke vlak. In het licht der eeuwigheid krijgen begrippen als 'goed' en 'fout' een geheel andere betekenis. Totdat het lichaam sterft, zal de ziel echter wel gebonden zijn aan de fysieke wereld, waardoor de eis van Krsna te komen tot onthecht handelen een brug te ver wordt.

Iemand die onthecht handelt is in de Bhagavad Gītā niet meer geïnteresseerd in het effect van zijn handelen in de fysieke wereld, want er wordt in de Gītā alleen belang gehecht aan het handelen en het effect dat dit heeft op de ziel in de eeuwigheid - handelen volgens de dharma. Zoals uit het zevende hoofdstuk zal blijken, meent Arjuna dat een dermate stringent doorgevoerde scheiding van lichaam en ziel in de dagelijkse praktijk voor de doorsnee mens niet realiseerbaar, zelfs onhaalbaar is. Krsna spreekt dit niet tegen.

Hoe komt het dan dat Krsna Arjuna, en daarmee alle mensen, onophoudelijk aanzet tot onthecht handelen? Het enige effect dat het formuleren van een dergelijk stringente eis heeft voor het fysiek bestaan, is dat het leidt tot verschillen tussen mensen. Door de lat erg hoog te leggen creëert Krsna een hiërarchie. Een waarbij de vrijgestelden in de maatschappij de gelegenheid hebben te pogen te voldoen aan de hoge doelen van Krsna en waarbij de gewone mens die dagelijks hard moet werken om zijn bestaan in het fysieke te kunnen continueren daar alleen maar op kan hopen. De doorsnee mens kan in werkelijkheid alleen maar hopen een leven in het gareel beloond te zien met goed karma en wedergeboorte in een leven waarin men wel dicht bij het hogere doel kan komen. Voor wie hier allemaal niets van begrijpt is er altijd nog bhakti, de liefdevolle overgave aan Krsna. Men kan beter de kritiekloze overgave aan Krsna zeggen, want uiteindelijk hoeft men niet te begrijpen - alleen de overgave wordt verlangd.

In deze context is onthecht handelen helemaal niet zo preferabel. Alhoewel het van een diepere wijsheid getuigt onthecht te zijn van het fysieke, besef te hebben van het eeuwig karakter van de ziel, getuigt het

niet van wijsheid onthecht te zijn van het resultaat van het handelen. Men kan nooit de verantwoordelijkheid voor daden verwerpen, niet als mens en niet als ziel. Lichaam en ziel zijn juist samengekomen om in het fysieke een leerschool te doorlopen, geen straf, die alleen in het fysieke doorlopen kan worden. Het besef dat men een eeuwige ziel is en slechts tijdelijk een lichaam bewoont, onthecht een mens, een ziel, niet van de functie die men in het fysieke heeft, van de daden die men verricht.

Anders gezegd, Krsna vertelt de werkelijkheid, maar met een draai daaraan. Men is een ziel en het mens-zijn is slechts tijdelijk. Uiteindelijk zal ieder een worden met het Brahman, thuis komen. De wijdlopige beschouwingen die Krsna er verder aan wijdt, wekken alleen maar verwarring - zijn bedoeld om verwarring te zaaien en de mens juist in het fysieke, binnen het Luciwher paradigma, te binden, de weg naar huis te blokkeren, de reis in het innerlijk en de ontdekking van de liefde te verhinderen.

Krsna zegt dat onthecht-zijn van het fysieke leidt tot niet handelen in het fysieke en wil dat voor Arjuna inzichtelijk maken. Je moet niet alleen geen belang hechten aan de effecten van je daden, in omgekeerde richting hebben de gevolgen van je goede of verkeerde daden evenmin effect op je ziel, zegt Krsna.

Impliciet aan de uitleg hier en in de gehele Gītā is de vooropgestelde idee dat de ziel de perfecte staat van zijn is. Dat moet zeker het geval zijn wanneer de ziel na de menselijke dood opgaat in of een wordt met het Brahman. Krsna schetst het beeld van zichzelf, als Visnu, als een god die geen imperfectie duldt. Immers, wanneer een imperfecte ziel een zou kunnen worden met het Brahman, dan zou het Brahman imperfectie in zich dragen, imperfect zijn. De vraag dient zich dan aan wat een ziel in het fysiek bestaan te zoeken heeft, wanneer die al perfect is.

Het lijkt alsof Krsna het fenomeen karma in zijn redenering uit het oog heeft verloren. Waar het juist is, zoals Krsna zegt, dat een moordenaar geen moordenaarsziel heeft -noch de 'heilige' een heiligenziel, als men zijn redenering doortrekt-, is het in tegenstelling tot wat Krsna stelt zo dat de daden in het fysieke een leereffect hebben op de ziel. Geen ziel is volmaakt en het zijn op aarde is daar het bewijs van. Het zijn buiten het Brahman is het bewijs voor de imperfectie van de ziel. Sterker, eenmaal terug in het onfysieke leert de ziel verder - maar zonder de pijn die dat in het fysieke met zich mee kan brengen.

In vers 17 van het vijfde hoofdstuk legt Krsna nogmaals uit wat het doel is van de vernietiging van de onwetendheid door kennis: alleen zo wordt de hoogste realiteit zichtbaar. Die hoogste realiteit behelst de gerichtheid op de Hoogste, die door de stervelingen zal worden beschouwd als hun Zelf, de goddelijke ziel, het Brahman. Eenmaal deze kennis verworven kan men die niet meer verliezen. De wijze, zegt Krsna, zal geen verschil meer zien tussen de kasten, of tussen mensen en andere schepselen, omdat de wijze ziet dat het Brahman in alles aanwezig is (vers 18 en 19). Deze verzen vertellen over de mens die op zoek is naar de ultieme

Trimūrti

wijsheid en die daarbij zijn ziel opdraagt aan en in het teken stelt van de Allerhoogste. Voor de ziel die nog niet het stadium van onthecht-zijn heeft bereikt, lijkt dit inderdaad daadwerkelijk het hoogst haalbare en de verlossing uit Samsara - de eenwording met het Brahman, de trimūrti Brahma, Visnu en Sjiva. Was het zo dat Krsna

met de Allerhoogste het hoogst haalbare doel bedoelt, dan werkt dat als motivatie voor de ziel, die kennelijk niet perfect is, dat te doen wat hem doet opgaan in het Brahman. Uit Krsna's bewoordingen blijkt echter dat er sprake is van een hiërarchie met de Allerhoogste als hoogstgeplaatste. Hier blijkt, nog impliciet, dat Krsna de Liefde niet kent. Alleen iemand die de liefde niet kent zal verschillen tussen mensen, tussen zielen interpreteren of uitleggen als niveauverschil, als een hiërarchisch verschil. De AllerEerste zal nooit verlangen, laat staan eisen, hem te beschouwen als de Allerhoogste -zie in boek 2, AllerEerste, de namen van 'God'-.

Krsna spreekt van de vernietiging van de onwetendheid en zegt daarmee de uitwissing van de gehechtheid aan het fysieke te bedoelen. Het werkelijk effect van de onthechting van het fysieke bestaan resulteert in het verdampen van de lessen die geleerd zijn en kunnen worden in het fysieke bestaan. Krsna vraagt, eist zelfs, in feite van de mens zijn menswording terzijde te schuiven, de redenen daarvoor te negeren en de lessen in het fysieke te veronachtzamen, zodat deze niet zijn te gebruiken in het menselijk intern debat. Krsna probeert daarmee de brug die leidt naar het intern debat te vernietigen. Hij tracht het

urgentiegevoel te vernietigen dit intern debat aan te gaan. De kennis volgens Krsna leidt inderdaad tot vernietiging.

De weg van het intern debat is een moeilijke weg en ieder mens zal die weg zelf moeten willen opgaan. Maar ook zal ieder mens elk excuus aangrijpen dat kronkelige pad niet te hoeven gaan - elk mens lijdt in in meerdere of mindere mate aan procrastinatie. Wat Krsna de mens aanbiedt -onthecht je van de wereld en richt je op mij- is voor de mens die het intern debat vreest een uitkomst. Je hoeft dan de worsteling in en met jezelf niet te voeren en je hoeft je slechts over te geven aan Krsna en te beantwoorden aan zijn universele wet.

Er is er slechts een die belang heeft bij het afhouden van de schier onzekere weg van het intern debat, de worsteling in en met jezelf. Die ene is Luciwher die zijn volk hier, in het fysieke, de verlossing door wijsheid wil geven. Hij die met zijn volk dit universum kreeg om zijn zaak te bepleiten. Dit universum is de "trial run" van Luciwher's idee hoe te komen tot harmonie.

Ook Luciwher ontkomt er uiteindelijk niet aan zijn visie tegen het licht te houden en het intern debat te voeren, de definitieve innerlijke strijd aan te gaan. Hij zal dan concluderen dat het niet zijn visionair zien is dat zal prevaleren, omdat zijn wezen nodig is om het groter geheel te complementeren. Maar zover is Krsna in de Gītā nog niet.

Wie het licht in zichzelf vindt, zegt Krsna in vers 24, bereikt de goddelijke verlossing, het brahmanirvāna. Zijn vergelijking met licht is door Krsna ofwel overgenomen uit de oeroude verhalen waarin het licht als de scheppende kracht wordt gezien, in vrijwel elke oergodsdienst is dat zo, ofwel hij bedoelt met het licht zichzelf, zoals Luciwher het licht is. Wanneer dat laatste het geval is, en dat kan gezien de tekst niet anders, probeert Krsna bijgevolg te voorkomen dat de mens in het intern gesprek de Liefde ontdekt. Terwijl het doel van het bestaan is om het licht, dat in ieder mens brandt, in warmte en schoonheid te verbinden met de te ontdekken liefde, vraagt Krsna alleen het licht te zoeken. Het brahmanirvāna, wordt vooralsnog beschouwd als eenwording met het Brahman. In het volgende hoofdstuk zal dat veranderen en zal met brahmanirvāna de eenwording met Krsna gaan betekenen.

*

In de eerste tweeëndertig verzen van hoofdstuk zes legt Krsna uit hoe meditatie en geconcentreerdheid kan leiden tot de discipline die benodigd is om tot kennis te komen. ". . . Zoals een lamp in de luwte niet flakkert, zo is de yogin die zijn denken beheerst en zich toelegt op de discipline

van het zelf" (vers 19). Je moet je begeerten opgeven, want die komen voort uit illusies, zegt Krsna, en met je geest moet je je zintuigen in bedwang houden. Wanneer je je geest tot vrede hebt gebracht, vervolgt Krsna, en je hartstochten tot rust, ben je volmaakt en één met het Brahman.

Arjuna heeft sterke twijfels of dit voor een gewoon mens haalbaar is, want de geest is ongedurig, chaotisch, sterk en koppig - zo moeilijk te vatten als de wind (vers 33 en 34).

Krsna antwoordt Arjuna dat zijn twijfels ongetwijfeld terecht zijn, maar dat de discipline wel degelijk te bereiken is voor iemand die er met de juiste middelen naar streeft. Arjuna is nog niet overtuigd, of probeert althans te verwoorden wat de angsten zijn van iemand die grote twijfels heeft of hij de door Krsna beschreven hoogste staat van kennis en beheersing ooit zal bereiken.

Krsna antwoordt daarop dat iemand die in de wereld goed doet nooit tot een slechte wedegeboorte zal komen. Iemand herkrijgt, zegt Krsna, het bewustzijn dat hij had in het vorige leven. Vanaf dat punt kan verder worden gestreefd naar perfectie. Krsna eindigt met te zeggen dat iemand die zich in vertrouwen aan hem geeft met zijn diepste zelf, door hem wordt beschouwd als het meest verbonden met hem.

In wezen staat er in hoofdstuk zes hetzelfde als in het voorgaande, zij het dat in de Bhagavad Gītā in elk hoofdstuk en in elk vers de boodschap van Krsna steeds vanuit een iets ander perspectief belicht wordt, vanuit een andere nuance. De Bhagavad Gītā wordt op die manier een boek waarin dagelijks gelezen en gestudeerd kan worden, een boek waarin wijsheden staan die een mens in zijn dagelijks leven kan ondersteunen, steun in het zoeken naar de wijsheid en de waarheid die ieder van ons wil kennen.

Toch leidt de Bhagavad Gītā niet regelrecht naar binnen en kan het daarom slechts behulpzaam zijn in maken van een pas op de plaats. Voordat een mens de reis in het innerlijk kan beginnen, is een rustpauze namelijk noodzakelijk. Te zien waar men staat, soms letterlijk, en om de herrie om ons heen, ook vaak letterlijk, af te zetten of in ieder geval een heel stuk zachter. Voor het overige lijkt de Bhagavad Gītā meer op een afleidingsmanoeuvre dan op een inleidingsbeweging tot het innerlijk. De god Krsna zegt immers niet heen te gaan en te zoeken, maar in plaats van in het innerlijk buiten jezelf te zoeken, je te richten op Krsna.

"Wie . . . zich in vertrouwen aan Mij overgeeft, met zijn diepste zelf verzonken in Mij, die wordt door Mij beschouwd als het meest verbonden

met Mij" (vers 47). Wellicht overbodig om te zeggen dat "verzonken in mij" niets met de innerlijke reis, het innerlijk debat te maken heeft, maar meer met het laten afdwalen van de gedachten buiten jezelf. Als in een dagdroom de gedachten in de Bhagavad Gītā namijmerend, denkend op zoek naar god te zijn, maar allengs verder en verder verwijderd rakend van de poort naar het zelf.

Theoretische en praktische kennis, de discipline van kennis

De geest met Mij verbonden

Onderzoek en beschouwing van hoofdstuk 7

"Verneem hoe jij, je geest met Mij verbonden, de discipline moet beoefenen met Mij als uitgangspunt, om Mij geheel en zonder twijfel te kennen." Zo begint het zevende hoofdstuk van de Bhagavad Gītā. Wat volgt is een betoog dat alles in zich draagt wat een betoog mogelijk kan zijn. Het is een oratie, een bewijsvoering, een aanklacht en een pleidooi. Een oratie, omdat Krsna een verhandeling geeft over de oorsprong der dingen. Hij verklaart dat hij een hogere natuur heeft, dat hij het leven zelf is waardoor de wereld gedragen wordt. Hij verklaart dat hij van de wereld de oorsprong is en ook de ondergang en dat "er helemaal niets is dat hoger is dan Ik" (verzen 5 t/m 7). Krsna zegt dat hij de kern is van al dat is, het leven in al dat is, het eeuwige zaad.

Een bewijsvoering, omdat Krsna wil vaststellen dat zonder hem de mens is overgeleverd aan schijn goden. Hij zegt dat zij die met een beperkt verstand aan de goden offeren naar de goden gaan, "maar zij die Mij vereren komen tot Mij".

Een aanklacht, omdat Krsna meent dat de mens zich op dwaalsporen laat leiden en geen aandacht genoeg geeft aan de ware kennis. Krsna zegt dat boosdoeners, dwazen en lieden van laag allooi zich hebben overgegeven aan een demonisch bestaan. Beroofd van inzicht door allerlei verlangens, nemen mensen hun toevlucht tot andere godheden, of houden zich aan een andere religieuze regel.

Een pleidooi, omdat Krsna het beste met de mens zegt voor te hebben. Hij stelt dat alle wezens bij hun geboorte verward zijn door tegenstellingen ontstaan uit verlangen en haat. Zij die een einde hebben gemaakt aan het kwaad en het goede doen, zijn bevrijd van de misleiding.

Dit hoofdstuk van de Gītā lezend dringt het beeld zich op van een groep geleerden, oude en wijze mannen, die de overgeleverde teksten van Krsna op schrift stelden. De oorsprong van die teksten ligt tussen de vijfde en de tweede eeuw vce, hoewel sommigen claimen dat de teksten ruim voor 3000 vce ontstonden. Aan de Gītā is duidelijk waarneembaar dat er meerdere auteurs aan hebben gewerkt en nergens zo duidelijk als bij het zevende hoofdstuk. Dit hoofdstuk valt uit de toon.

De Bhagavad Gītā in zijn geheel brengt in de lezer een filosofisch spirituele ervaring op gang in die zin dat de teksten stemmen tot nadenken. Het bepeinzen dat de mens doet over zijn bestaan, zoals alle religieuze boeken dat kunnen bewerkstelligen. Hoofdstuk zeven valt dan op, dat het geen enkele spirituele ervaring of nadenkende dispositie oproept. Het is een van de meest platte teksten die in de Gītā is opgenomen. De religieuze denkers in conclaaf bijeen hebben mogelijk het hoofdstuk in de Gītā op deze plaats tussengevoegd, omdat het een uitwerking kan zijn van de laatste verzen in het voorgaande hoofdstuk.

De overgang van een godsbeeld met de trimūrti Brahmā, Visnu en Sjiva als personificaties van het abstractere begrip brahman, naar een veel persoonlijker verering van Krsna -Visnu- als hoogste, verloopt in de Gītā geleidelijk en met veel uitleg en overtuigen. In het zevende hoofdstuk is daar geen sprake van en worden de wetten en regels finaal voorgeschreven.

Wie zal er na zijn dood opgaan in de hemelse heerlijkheid en vooral wie niet, dat lijkt de voornaamste strekking van het hoofdstuk te zijn. Vaak is het zo dat eendimensionale teksten worden geschreven in tijden van heftige concurrentie. De islam moest opboksen tegen primitieve animistische overtuigingen, het Jodendom en het Christendom en is hoogstwaarschijnlijk daardoor op een geheel andere manier geformuleerd dan het Jodendom of het Christendom. In de tijd dat de Gītā na wellicht duizenden jaren tot zijn voldragen formulering kwam, moest het ondertussen concurreren met het Boeddhisme. Veel stelligheid en eendimensionalisme in de Gītā lijkt een verweer te zijn tegen bedreigingen van buitenaf.

Een ding staat na hoofdstuk 7 vast, Krsna heeft de rol als hoogste aangenomen en noemt zichzelf de scheppende én de vernietigende kracht, waar voorheen Brahmā en Sjiva deze rollen vervulden. Krsna noemt zichzelf Vāsudeva⁵⁷⁾, de universele geest, de zelf-creërende, want niemand anders dan de universele geest zelf heeft de universele geest voortgebracht.

Binnen dit hoofdstuk nemen de verzen 12, 13 en 14 een geheel eigen plaats in, omdat deze niet plat, maar de enige verzen in dit hoofdstuk zijn die van een dieper inzicht getuigen. "Weet dat alle verschijnselen ingedeeld kunnen worden naar de eigenschappen 'waarheid', 'hartstocht' en 'duisternis'. Alles is uit Mij voortgekomen, maar realiseer je ook dat Ik

⁵⁷⁾ Zie bijlage 3 aan het einde van dit hoofdstuk

niet in hen ben, maar zij in Mij. Heel deze wereld is in verwarring gebracht door deze verschijnselen die uit de drie eigenschappen gevormd zijn. Daarom kent zij Mij niet als de Onvergankelijke die boven die verschijnselen verheven is. Want Mijn scheppende kracht is goddelijk en bestaat uit die eigenschappen. Het is moeilijk hen te overstijgen; alleen zij die hun toevlucht bij Mij zoeken, stijgen uit boven deze illusie."

Deze tekst is vrij cryptisch, maar door de volgende parafrase wordt deze tekst mogelijk iets helderder. Krsna zegt dat alles opgebouwd is uit drie elementen. Wie meent dat deze drie elementen in alles wat is geschapen aanwezig zijn, heeft het mis. Wel is het zo dat alles wat opgebouwd is met deze elementen deel van Krsna is. De mens herkent niet dat hij deel van Krsna is, waardoor hij evenmin Krsna als opperwezen kan herkennen. Krsna bestaat uit de drie elementen en wie deze drie elementen niet kent, herkent Krsna niet. Echter, ook al herken je de drie elementen niet, maar erken je wel dat je daardoor een illusoir beeld van de werkelijkheid hebt, zoek dan je toevlucht tot en geef je dan over aan Krsna - je illusoir beeld zal verdwijnen.

Veder analyserend en interpreterend kan worden vastgesteld, dat overeenkomstig deze verzen de universele werkelijkheid gecreëerd is met en bestaat uit drie elementen, drie krachten. Deze drie krachten zijn echter niet alle aanwezig in de fysieke wereld. Daardoor is de universele werkelijkheid niet aanwezig in de fysieke werkelijkheid, hoewel de fysieke werkelijkheid wel deel is van de universele werkelijkheid. Doordat de universele werkelijkheid niet aanwezig is in de fysieke werkelijkheid, is de mens in verwarring over de aard, of zelfs het bestaan, van het opperwezen. Het is schier onmogelijk je een idee te vormen van de universele werkelijkheid, maar als je vertrouwt op Krsna ontstijgt je de illusie die de fysieke werkelijkheid feitelijk is. Nog korter gezegd, als mens ben je deel van de eeuwigheid - je ziel is dat. Wie dat niet kan zien of accepteren, kan zich het best aan Krsna wijden om alles in de juiste verhoudingen te kunnen begrijpen.

De drie krachten waarmee alles is gecreëerd zijn volgens Krsna waarheid, hartstocht en duisternis. Hoewel het nergens in hoofdstuk zeven staat, doelt Krsna niet op de krachten die zich in het fysieke bestaan manifesteren, krachten die voortvloeien uit de natuur in het praktri, maar de universele krachten die onderdeel van het grondplan zijn dat achter de gehele schepping ligt en waarvan de fysieke wereld slechts een onderdeel is.

Krsna zegt het in deze verzen niet expliciet, maar laat doorschijnen dat om de fysieke wereld te creëren niet alle drie fundamentele krachten zijn aangewend. Vandaar dat hij kan melden dat hij niet in de schepping is, maar dat de schepping wel deel van hem is, van de god creator. De parallel met dit boek "de Sleutel" dient zich aan, wanneer er beschreven staat dat in deze fysieke wereld de liefde niet aanwezig is - dit element uit de schepping correspondeert met het begrip waarheid in de trits van Krsna.

Krsna, in feite Visnu van wie Krsna een avatar van is, overtuigt bijna als opperwezen - bijna. In zoveel aspecten bericht Krsna juist over de wereld, hoe die is en wat er achter onze fysieke wereld is, dat je haast zou aannemen dat Krsna in alles juist is. Dat is niet zo. Om in contact te komen met het ontbrekend

Krsna

element dat in het fysiek bestaan niet aanwezig is, moet de mens -het is de enige manier- graven in zichzelf, met zichzelf het innerlijk gesprek aangaan, het intern debat. Het ontbrekend element kan juist niet gevonden worden door op te gaan in een kracht van buiten de mens - daar ligt de ontdekking van wat de mens ontbreekt juist niet. Krsna adviseert, eist opnieuw het verkeerde van de mens, vooropgesteld dat men ervan uitgaat dat het Krsna's doel is de mensenziel de waarheid, de liefde te laten ontdekken. Krsna propageert precies datgene dat de mens afhoudt van het ontdekken van de liefde die diep in ieder mens gevonden kan worden.

Men kan menen dat Krsna juist uit liefde voor de mens zegt, dat de verlossing ligt in bhakti, de liefdevolle overgave aan Krsna. Dat bhakti de oplossing is voor hen die het probleem niet eens begrijpen, laat staan dat zij een oplossing kunnen vinden. Met deze stellingname plaatst Krsna zich of plaatst men Krsna aan het hoofd van een hiërarchie, met aan bovenaan Krsna die alles begrijpt, de kaste van Brahmanen en wijzen die veel begrijpen, de kasten van koningen, krijgers en kooplieden die begrijpen of een vermoeden hebben, en de anderen die er echt helemaal niets van begrijpen.

Niet alleen is een dergelijke hiërarchie geen representatie van het universele bestaan - het is geen waarheid en het mist liefde. Het is tevens neerbuigend en dus liefdeloos naar hen waarvan gezegd wordt

dan ze niet begrijpen. Het is tevens een poging dezen van buitenaf een waarheid op te leggen, de waarheid van hen die zeggen wel te begrijpen. Wie dat doet, bewijst daarmee dat hij in feite helemaal niets begrijpt en vanaf de eerste stap opnieuw moet beginnen wijsheid te ontdekken.

Elkeen is op zoek naar de liefde, de liefde die van binnen in elk mens aanwezig is. De een doet dat talentvol geverbaliseerd en schrijft er wijze boeken over. De ander zal datzelfde doen op een minder of niet geverbaliseerde wijze, op een wijze wellicht die niet zegbaar is, maar daarom niet minder echt, waarheidsgetrouw. Oordeel niet over een ander, want men oordeelt daardoor alleen over zichzelf - en nog prematuur ook.

Hoofdstuk zeven is niets anders dan een stroomgebied van platitudes met daarin de wensput van weten, een alluviale vlakte met een bron van wijsheid die de dorst niet lest.

De discipline van het onvergankelijke Brahman, de discipline van de soevereine kennis en het soevereine mysterie, en de discipline van de goddelijke manifestaties

Het enigmatisch manifeste Brahman
Onderzoek en beschouwing van hoofdstuk 8, 9 en 10

Tot aan deze hoofdstukken verklaart Krsna steeds waarom hij het is die aanbeden moet worden. Krsna heeft uitgelegd wat de schepping is en hoe die in elkaar zit en wat het verschil is met het zijn buiten het fysiek bestaan. Deze volgende drie hoofdstukken zijn ook de opmaat naar het hoofdstuk hierna, het elfde hoofdstuk, waarin Krsna al zijn gedaantes aan Arjuna ontsluit. Hoofdstuk acht wordt ingeleid met een vraag van Arjuna aan zijn wagenmenner.

Hij wil weten wat het Brahman is. Niet vanwege het vereren of waarom dat vereren moet, maar wat het is. Arjuna's drijfveer voor deze vraag, nog steeds met zijn mogelijke dood op het slagveld van Kuruksetra voor ogen, is te weten te komen hoe hij op het moment van zijn dood de Allerhoogste herkent. Een logische vraag, ook omdat Krsna in het voorafgaande vertelde dat je op het moment van je sterven Krsna in gedachten moet hebben.

Krsna's antwoord heeft drie aspecten, drie vormen van hoogheid, het hoge, het hogere en het hoogste, waarbij het Brahman het onvergankelijke hoogste is. Krsna begint met te vertellen dat je die bestaansvorm zal bereiken (vers 6), die je voor ogen hebt op het moment van je sterven. Krsna doelt hier niet op wedergeboorte in een bepaalde levensvorm, maar op de conclusie die een mens over zijn leven trekt. Denk te allen tijde aan mij en vecht, zegt Krsna in vers zeven, wat zoveel wil betekenen als hou vast aan en wees je bewust van de hoogst behaalde vorm van begrijpen die je in je leven hebt behaald. Het is die vorm van bewustzijn die je in de volgende wereld ook zal hebben. Krsna zegt hier zoveel als, het bewustzijnsniveau dat je in de fysieke wereld hebt bereikt, determineert je wijze van bewustzijn in het voortbestaan na de dood. Dat niveau bereik je daar, ook al zijn er na de fysieke dood nog hogere niveaus.

De hogere niveaus in de werelden van Brahmā, er zijn er acht, corresponderen met het niveau van bewustzijn dat een mens in de fysieke wereld heeft bereikt. Het niveau van bewustzijn in de fysieke wereld correspondeert met de mate waarin men de discipline beoefent, de mate waarin alle poorten van het lichaam beheerst, vasthoudt aan de

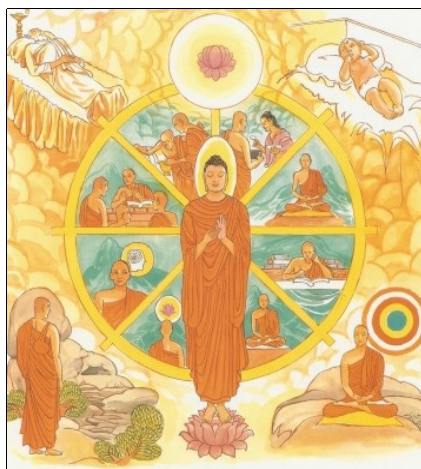
concentratie van de yoga. Krsna besluit met te zeggen dat de grote geesten die Hem bereiken in de achtste wereld niet meer tot wedergeboorte zullen komen. Zij hebben de hoogste volmaaktheid bereikt (vers 15).

Het hoogste bestaan kan alleen bereikt worden door devotie gericht op Krsna (vers 22). De yogin die dit weet, is meer waard dan de verdiensten die het resultaat zijn van Veda-studie, offers, ascetische praktijken en donaties. Hij bereikt de hoogste, oorspronkelijke toestand (vers 28).

Waar komt de aanname van verschillende niveaus in het hiernamaals vandaan? Deze niveaudeling komt vaker voor in archaïsche vertellingen over de godenwereld en niet specifiek alleen in oude Vedische vertellingen. Naast de optie dat god inderdaad op aarde is gekomen om over deze verdeling te verhalen, ligt het meer voor de hand dat deze verschillen in het hiernamaals door de schrijvers van de Gītā -al of niet geïnspireerd- bedacht zijn om de verschillen op aarde te kunnen verklaren. In het denken van de schrijvers waren er op aarde kennelijk hogere en mindere mensen. In het hiërarchisch denken van de schrijvers was kennelijk geen plaats voor iedereen in de reis naar de wereld van oorsprong. De uitleg die Krsna in de Gītā geeft, verklaart eerder meer over het niveau en de wereld van de schrijvers, dan over de aard van de wereld van oorsprong, waarmee tevens de woorden van Krsna weinig plausibel worden. Het zijn namelijk dan niet de woorden van iemand die de liefde, het bhakti, wil zijn.

Hiërarchie is liefdeloos, omdat door hiërarchische verhoudingen wezens verschillend worden gewaardeerd. Nu is het bestaan van hiërarchie in de fysieke wereld nog voorstelbaar -en tegelijk illusoir, zoals Krsna elders zegt-, want de fysieke wereld kent de liefde immers niet. Het wezenlijke doel en kenmerk van het bestaan in oorsprong, het hiernamaals, is niet de hiërarchie, maar de harmonie. Harmonie van alles met alles - dat is de enige aannemelijke beschrijving die een mens in de fysieke wereld van het hiernamaals kan geven. Harmonie impliceert liefde en elke vorm van hiërarchie is daarmee uitgesloten. Elk verschil in appreciatie van de aard van welke vorm van zijn dan ook, druist in tegen de idee van harmonie. Zou dat verschil in appreciatie er wel zijn, de harmonie zou onmiddellijk zijn opgeheven.

De Sāmkhya-filosofie die door Krsna in de Gītā wordt gepropageerd, kent acht werelden waarbij het Brahmā de hoogste is en verblijfplaats van de hogere goden. Men zou nog kunnen betogen dat hoewel er een verschil gemaakt wordt tussen lagere en hogere vormen van bewustzijn, tussen lagere en hogere vormen van een hiernamaals, dit niet impliceert dat er ook lagere en hogere vormen van waardering voor enige vorm van bewustzijn bestaat. Men zou zelfs ook kunnen betogen dat de liefde van Krsna

De achtvoudige weg

betekent dat een wezen met welk niveau van bewustzijn dan ook sowieso liefdevol zal worden opgenomen in het hiernamaals, zoals een vader liefdevol geen verschil maakt tussen een getalenteerd kind en een met weinig talenten.

Het probleem van de hiërarchie dat door Krsna in het leven wordt geroepen is daarmee niet voorkomen. Het ene kind is getalenteerder dan het andere, er blijft sprake van meer en minder, terwijl in de liefdevolle harmonie elk talent zijn in samenhang geëigende plaats inneemt. De eeuwigheid -het onfysieke bestaan, het bestaan in het hiernamaals, de hemel, hoe men het ook wil noemen- is daarmee geen statisch dromenland geworden. Het leren gaat verder, maar in samenhang - daardoor zal leren tevens geen pijn meer doen, zoals het dat in het fysieke bestaan kan doen door afwezigheid van de liefde.

De ziel van de mens doorloopt in de Gītā zeven niveaus voordat die de wereld van oorsprong kan betreden. Wie, overeenkomstig het bewustzijnsniveau bij het sterven, overgaat naar een volgende wereld lager dan de oorsprong bij Brahmā in de achtste wereld, zal wedergeboorte ondervinden in de fysieke wereld. De kringloop van lijden en leren, samsara, wordt daardoor tot een schoolsysteem waarbij men een niveau hoger wordt geplaatst als men goed zijn best heeft gedaan. Hieruit volgt dat men het niveau na de dood niet kiest, maar dat men wordt geplaatst op basis van behaalde resultaten.

Er moet dus een instantie zijn die het niveau van de mensenziel beoordeelt. Terwijl uit Krsna's bewoordingen de indruk naar voren komt

dat men het niveau in oorspronkelijke werelden zelf bepaalt op basis van het in het fysieke leven behaalde niveau, niveau een tot en met zeven, is het in feite Krsna die bepaalt of men aan de criteria van zijn hoogste hemel voldoet. Wie de achtste hemel niet bereikt moet reïncarneren om te bezien of men het in het volgende leven wel beter doet. Krsna opereert als de bovenmeester die aan het stoute jongetje vraagt zelf te bepalen wat zijn straf moet zijn.

Ongetwijfeld, ongetwijfeld zijn er verschillen in ontwikkeling tussen mensen, verschillen van inzicht in -de zin van- het bestaan. Uiteraard zijn er bovendien verschillen, bijvoorbeeld tussen hen die god willen dienen en zij die god ontkennen of ridiculiseren, of louter de god van het geld aanbidden. Daar zit hem in het leven echter de crux niet. Het gaat in het fysieke bestaan niet om de devotie aan Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, het gaat niet om het belijden en uitdragen wat men zegt, het gaat in het leven om wat men doet. Men kan in het leven op aarde diep graven in het innerlijk, op zoek naar de liefde, als men uit het reeds bereikte inzicht niet de consequentie trekt voor de houding naar anderen op aarde, ál het andere, dan is het willen bereiken van die heiligheid louter schijnheilig.

De devotie die Krsna verlangt is uitsluitend persoonlijk en richt zich exclusief op het niveau van het individu. Jij moet je aan Mij overgeven en sterven met Mij in gedachten, stelt Krsna keer op keer. Over de interactie tussen mensen spreekt Krsna niet, anders dan dat je ten opzichte van hen onthecht moet handelen. Doe wat universeel juist is en trek je de gevolgen voor anderen niet aan, laat die gevolgen nooit je handelen motiveren. Krsna's leer isoleert elk mens daardoor van zijn medemensen en van zijn omgeving, want wat juist is wordt niet bepaald door de gevolgen van het handelen in de wereld, maar door wat juist is in de ogen van Krsna, de universele wet. Krsna verwerft zich daarmee een macht over mens en ziel, die geen enkele onthechte god zou moeten wensen. Men kan ook concluderen dat Krsna geen god is.

Het negende hoofdstuk bestaat uit twee delen. In het eerste gedeelte wil Krsna voor Arjuna inzichtelijk te maken wat het hoogste, het Brahman is. In het tweede gedeelte legt Krsna uit wie er permanent opgenomen wordt in de volgende wereld en wie reïncarneert.

In vers 3 laat Krsna geen ruimte voor zij die niet religieus zijn, want "zij keren terug naar het pad van de kringloop van de dood." Daarna maakt Krsna Arjuna opnieuw duidelijk dat hij de schepper, de onderhouder en de vernietiger is, waar voorheen die functies werden gesymboliseerd

door Brahmā, Visnu en Sjiva, de trimūr̥ti. Hij zegt, "Mijn Zelf doet de wezens ontstaan, het onderhoudt de wezens, . . ." (vers 5). "Alle wezens . . . gaan op in mijn natuur aan het einde van een wereldtijdperk. Aan het begin van een wereldtijdperk doe ik hen weer ontstaan" (vers 7). Ook heeft Krsna het over de "bedrieglijk natuur die gekenmerkt wordt door demonische en duistere krachten" (vers 12). De aard van het Brahman is hiermee afgebakend.

Zij die de Rig Veda, de Sāma Veda en de Yajur Veda hebben bestudeerd treden de volgende wereld binnen, zo zegt Krsna, maar deze verdiensten zullen uitgewerkt raken. Daarom gaan de kenners van deze drie Veda's de wereld van de stervelingen opnieuw binnen (vers 20 en 21). Alleen zij die Krsna vereren, zelfs degenen die andere goden vereren -dat wil zeggen niet volgens de traditionele regels vereren- zelfs degenen die zich uiterst slecht gedragen en zelfs de landlozen en vrouwen, zullen het hoogste doel bereiken. "Richt je geest op Mij, wees Mij toegewijd, offer aan Mij, vereer Mij. Je zult tot Mij komen, als je jezelf op deze manier gedisciplineerd hebt, met Mij als hoogste doel" (vers 34).

"Ik ben de oorsprong van alles, uit Mij komt alles voort," vervolgt Krsna in vers 8 van het volgende tiende hoofdstuk. Dan voegt Krsna iets nieuws toe door te zeggen, dat hij aan degenen die voortdurend gedisciplineerd zijn en Krsna vol liefde vereren de discipline van geest zal schenken, waardoor zij uiteindelijk tot Krsna komen (vers 10).

Arjuna is door Krsna overtuigd, maar is toch nog onzeker over hoe hij Krsna kan herkennen. Hij vraagt hem hoe hem te herkennen in de manifestaties, de verschijningsvormen die Krsna in de wereld aanneemt. Krsna is welwillend naar Arjuna en zegt hem zijn voornaamste manifestaties te zullen beschrijven, maar zegt ook nog wel dat er in feite geen einde is aan zijn uitgebreidheid.

In de negentien versen die er dan volgen geeft Krsna een compendium van de diverse godenwereld, een veelheid van krachten en machten die tot dan toe het pantheon hebben bevolkt. Hij vat ze samen in zichzelf en verklaart dat al deze krachten uit hem voortkomen. "Niets is er dat zonder Mij kan bestaan, niets wat beweegt of niet beweegt" (vers 39).

In het negende en tiende hoofdstuk zitten een aantal belangrijke elementen. Van enige betekenis is Krsna's aanduiding dat er buiten Krsna alleen demonische en duistere krachten zijn en dat wie zich niet wijdt aan Krsna de dood zal smaken. Met dat laatste wordt niet de fysieke dood bedoeld, maar niets anders dan de zieleddood, het einde van de ziel. De demonische en duistere krachten kunnen niet anders zijn dan de

krachten van het kwaad, hier aangehaald omdat de Sāmkhya-leer een dualistische leer is.

De beoefenaren van de studie van de Veda's komen er genadig af. Zij kunnen opgenomen worden in een van zeven hemelen onder de wereld van oorsprong van Krsna, maar zij zullen uiteindelijk toch weer reïncarneren. Krsna zegt daar letterlijk over, dat "degenen die zich aan de dharma van de drie Veda's gehouden hebben en naar sensuele genoegens verlangen, komen en gaan in wedergeboorten" (vers 21, hoofdstuk 9).

Echt vernieuwend is dat het oorspronkelijk bestaan bij Krsna ook open staat voor vrouwen. Het moet hieruit duidelijk zijn, hoewel niet uit de Gītā zelf, dat vrouwen weliswaar de geschriften niet bestuderen, maar dat zij tot Krsna kunnen komen door bhakti, door zich liefdevol over te geven aan Krsna. Dit idee, hoewel slechts summier in de Gītā gemeld, betekende cultureel politiek de emancipatie van de śūdras, de bezitloze klasse waartoe ook vrouwen werden gerekend.

Over het bereiken van het bestaan van oorsprong bij Krsna zegt Krsna nog iets behartenswaardigs wat hij nog niet eerder meldde, maar wat in het kader van deze analyse opgemerkt moet worden. Krsna zegt, "Aan degenen die voortdurend gedisciplineerd zijn en Mij vol liefde vereren, schenk ik die discipline van geest, waardoor zij tot Mij komen" (vers 10, hoofdstuk 10). Wie zich realiseert wat hier staat kan slechts concluderen dat een ziel in het fysieke bestaan alleen tot god in de oorspronkelijke wereld kan komen, wanneer de god Krsna die ziel daartoe de mogelijkheid geeft.

De werelden na de fysieke dood vormen zo niet alleen een schoolsysteem waar men bevordert en gedegradeerd kan worden, al naar gelang de inspanningen in het fysieke leven en het daardoor behaalde niveau, maar het is zelfs een schoolsysteem waar het behaalde niveau geen garantie geeft op het bereiken van de wereld van oorsprong, tenzij Krsna het eindexamen uitreikt.

Krsna legt niet alleen de macht van de hiërarchie aan de mensenziel op, maar ook de wijze waarop door die hiërarchie naar het hoogste plan door te stoten. Er is geen individuele vrijheid of speelruimte om op basis van aanleg en talenten, of op basis van een waardevolle specifieke eigenheid het hoogste niveau te bereiken. Krsna zegt niet anders dan, 'Je doet het zoals ik het heb voorgeschreven en anders kom je er niet in'. Geen ruimte om een nieuwe tafel te ontwerpen, alle tafels moeten eruit zien zoals Krsna dat aan het begin der tijdelijkheid heeft bedacht.

Aan het einde van de beschouwing van hoofdstuk acht kon al geconcludeerd worden dat Krsna mogelijk geen god is, nu kan daaraan worden toegevoegd dat de hemel die Krsna belooft geen hemels hiernamaals kan zijn, tenzij een wereld van eenvormigheid dat is. De vraag moet dan gesteld worden waar in dit alles de liefde te vinden is. Het tiende hoofdstuk eindigt met een welbekende manipulatie, een die de oudste Egyptenaren al toepasten. Als je als machthebber door de massa geaccepteerd wilt worden, lieer je dan onlosmakelijk aan machten en goden die door de mensen al sinds heugenis geaccepteerd zijn. Machthebbers door de eeuwen heen, tot en met de laatst gekozen president, legitimeren zich door, bijvoorbeeld in een inaugurale rede, aan te knopen bij gerespecteerde voorgangers met verwijzingen naar en citaten van die inspirerende voorgangers. Krsna doet in de Gītā precies dit. Ook nu nog is India een land met vele vaak lokale goden en objecten van verering. Krsna doet in de laatste helft van hoofdstuk tien niet anders dan zeggen dat al die verschillende machten en krachten uit hem voortkomen en dat de vereerders van die ideeën en objecten, misschien zonder het te weten, in feite hem vereren. Er is in de wereld weinig veranderd sinds lang, lang voor het begin van de huidige jaartelling.

De yoga van het schouwen van de universele vorm

Het overweldigend ontzagwekkende visioen
Onderzoek van hoofdstuk 11

Uit liefde voor mij heeft u mij ingewijd in het mysterie van het bestaan, van geboorte en dood en het eeuwig verblijf bij u. Mijn twijfel is verdwenen door wat u hebt gezegd. Als u weet dat ik het kan doorstaan, zou ik graag uw eeuwige verschijning zien.

Met woorden van deze strekking leidt Arjuna het elfde hoofdstuk in, een tekst die in iedere lezer en ook in iedere verfilming inspireert tot kleurrijke en formidabel grootschalige 'special effects', ondersteund door plechtstatig magistrale muziek. Het elfde hoofdstuk is de plaats waar Krsna zijn ware gedaante laat zien.

De universele vorm van Krsna, zijn Vishvarupa⁵⁸⁾, wordt niet rechtstreeks door Arjuna verteld, maar door Samjaya, de verteller van de Bhagavad Gītā. Krsna laat zich zien met vele monden en ogen, met vele wonderbaarlijke verschijningen, met vele goddelijke sierraden en vele opgeheven wapens. Krsna bestaat uit alle wonderen en als het licht van duizenden zonnen tegelijk aan de hemel zou stralen, dan zou dat zijn als het licht van dit verheven wezen, terwijl de gehele diverse wereld aanschouwelijk was in het lichaam van Krsna. De hare ten berge gerezen vouwt Arjuna de handen tegen elkaar, buigt het hoofd en spreekt tegen Krsna (vers 9-14).

Zijn eerste zin is tegelijk de belangrijkste die hij uit. "Ik aanschouw alle goden in Uw Lichaam, God . . ." (vers 15). "De Rudra's, Āditya's, Vasu's en Sādhya's, Viśva's, de beide Aśvins, de Maruts⁵⁹⁾ en voorvaderen, scharen van hemelse zangers, geesten, demonen, en volmaakten: zij allen kijken naar U op en zijn verbijsterd" (vers 22). Arjuna zag drommen

⁵⁸⁾ Vishvarupa, Sanskriet voor "die met alle/vele vormen/kleuren", was in de oudste Indiase mythologie een kosmogone godheid, die aan de oorsprong van de schepping ligt en deze ook weer kan absorberen. De laatst gecreëerde deva Indra, de jaloerse god van oorlog, de hemel, onweer en regen, die alleen gemaakt is om te doden, zou volgens de mythe de hoofden van Vishvarupa hebben afgeslagen met zijn vajra, bliksemschicht, en daardoor een enorme schuld op zich hebben geladen, want Vishvarupa vertegenwoordigde de Veda. Vishvarupa is eveneens een epitheton voor Sjiva.

⁵⁹⁾ Zie bijlage 4 aan het einde van dit hoofdstuk

De universele vorm van Krsna

prijzen. Hij ziet Krsna de hemel aanraken, vlammend, veelkleurig, met opengesperde mond en grote gloeiende ogen, al zijn monden met verschrikkelijke slag tanden. Als motten die op de vlam afkomen storten de helden uit de mensenwereld zich in de vlammende monden van Krsna. Sommige ziet men tussen de slag tanden hangen met verbrijzelde hoofden.

Terwijl Arjuna hem looft, eindigt hij met de vraag wie Krsna eigenlijk is met zijn vreselijke gestalte. Hij wenst hem te kennen want hij ziet deze beelden wel, maar hij begrijpt ze niet. Krsna antwoordt met de zeggen dat hij de Tijd is, de Aloude, degene die de ondergang van de wereld voltrekt. Hij zal alle werelden hier vernietigen. Arjuna brengt opnieuw de handen tegen elkaar en zegt dat Krsna groter is dan Brahmā, dat hij de eerste Schepper is, oneindig en heer der goden.

Verzen lang put Arjuna zich verder uit in de bewieroking van Krsna en uiteindelijk te zeggen dat zijn hart bonkt van angst vanwege de verschijning van Krsna. Hij wenst Krsna weer te zien in zijn goedgunstige gedaante, met kroon, knots en discus, als vierarmige.

Krsna zegt tegen Arjuna dat hij hem door zijn genade aanschouwd heeft zoals niemand anders hem ooit heeft aanschouwd, maar dat hij niet in verwarring hoeft te raken of bevreesd te zijn. Krsna keert terug naar zijn traditionele vorm. Krsna sluit af met te zeggen dat zelfs de goden verlangen Krsna in zijn universele manifestaties te zien, maar dat hij alleen zo te kennen is door devotie die uitsluitend op Hem is gericht. "Wie mij als de Hoogste beschouwt, Mij in liefde vereert, vrij is van gehechtheid en niet vijandig jegens enig wezen, zo iemand komt tot Mij . . ." (vers 55).

Een angstaanjagend huiveringwekkende hallucinatie
Beschouwing van hoofdstuk 11

Wie of wat zag Arjuna? Het dilemma van Arjuna, zo begonnen we deze studie van de Bhagavad Gītā, is het dilemma van de mens en Kuruksetra staat voor het fysieke bestaan. Wie of wat heeft Arjuna als representant van de mensheid aanschouwd? Wat wenste of hoopte hij te zien, wat hoopt de mens te vinden in zijn zoektocht naar God? Wat was Krsna bereid aan Arjuna te tonen, wat wilde hij dat Arjuna zag?

Om te beginnen is de Krsna, of in feite Visnu, die in de Bhagavad Gītā getoond wordt een extract en een culminatie van alle goden en krachten die er sinds de oude tijden hebben bestaan -Arisch, maar ook Dravidisch-. Veel elementen uit de Veda's komen ofwel rechtstreeks van de Ariërs van de Euraziatische steppen, of zijn daartoe te herleiden. Dyaus Pitar was op de steppe de hemelse vader en hij werd bijgestaan door vele goden, zoals de Āditya's die zonnegoden waren - van zonsopgang tot schemering en de fasen daartussen. In de latere Purana's werden alle goden aangeduid met de naam Āditya's. Āditya werd ook een naam waarmee werd gerefereerd aan Visnu. De veelheid van goden is kennelijk door de tijd heen een punt geweest waarmee werd geworsteld en de behoefte van de geleerden om meer stroomlijning en eenheid in het Hindoe pantheon aan te brengen is navenant geweest.

Naast de Āditya's waren er de Vasu's, oorspronkelijk de dienaren van Indra, die de natuurlijke fenomenen representeerden en die rechtstreeks zijn terug te voeren op de natuurgoden zoals die als allereerste goden door de mens gepercipieerd werden. Indra was in de Rig Veda nog de heer der hemelen, maar hij verloor gaandeweg zijn betekenis toen de rol van de trimūrti belangrijker werd. De Vasu's werden de dienaren van Visnu.

De god Rudra, wiens naam kan worden vertaald als schreeuwer, was oorspronkelijk een wind- en stormgod die vernieling en verwoesting veroorzaakte en die daarom, heel eufemistisch en ook humoristisch, de vriendelijke werd genoemd, Sjiva. Dat Sjiva deel werd van de trimūrti is een latere ontwikkeling, maar in de Veda's zijn de namen Rudra en Sjiva al uitwisselbaar.

Brahmā was de heer der heren en hij was het die alles creëerde, ook de goden. Hij is het universeel principe, vaker aangeduid als het brahman, dat achter alles aanwezig is. Maar hij kroop ook met regelmaat in de huid van schepselen, niet ongelijk aan Zeus, om op die manier een vruchtbare rol te spelen. In het Ramayana, het tweede grote Hindoe-epos naast de

Mahābhārata waar de Gītā onderdeel van is, wordt de naam van Brahmā synoniem gebruikt aan Visnu. Het Ramayana, Rama's reis, verkent in verhaalvorm de leerstellingen die aan het menselijk bestaan ten grondslag liggen, alsook het concept van de dharma. Rama wordt in het Ramayana voorgesteld als een incarnatie van de god Visnu.

Het pantheon van Hindoegoden beziend, is er een ontwikkeling waar te nemen die gaat van een veelheid aan goden die stammen uit de tijd van duizenden jaren her toen de Arische clans nog op de Euraziatische steppen woonden -waarschijnlijk nog veel ouder, vanuit de tijd dat de mens Afrika verliet en nog ouder-, goden die natuurkrachten en natuurfenomenen symboliseerden.

Rama (rechts) gezeten op de schouders van Hanuman, bevecht de demonenkoning Ravana

De evoluerende ontwikkeling van dit animistisch pantheon voltrok zich in abstraherende zin. De idee van het brahman is dan ook duizenden jaren oud en laat zien dat de intellectuele vermogens van de mens in het diepe verleden in geen enkel opzicht onderdeden voor die van de mens van nu. Andersom geformuleerd, de intellectuele mogelijkheden van de mens zijn niet of op zijn best nauwelijks ruimer geworden vergeleken met die van de mens die tijdens de laatste ijstijd de wereld bewoont.

De onpersoonlijke god Brahmā, de abstracte idee van het brahman, was klaarblijkelijk alleen te bevatten voor geleerden, of, en dat is vrijwel zeker eerder het geval, vertegenwoordigde een leerstelling die tot de geheime kennis van de brahmanen werd gerekend. Theologie werd niet in leer- of studieboeken aan gans het volk gepresenteerd, maar via heldendichten als het Mahābhārata en het Ramayana. In de praktijk is het abstracte denkebeeld van het brahman niet het existentieel paradigma dat door de leermeesters zorgvuldig is onderwezen. Na de Veda's, het Ramayana en het Mahābhārata werd het kennelijk tijd om het geloof in een god juist meer te personifiëren.

De Bhagavad Gītā vertegenwoordigt zodoende het streven om alle bestaande goden samen te nemen in de godheid Krsna, Visnu als

samenvattende god van de trimūrti, en om de adoratie van die god in een cultus van persoonsverheerlijking gestalte te geven.

Arjuna is angstig bang geworden door wat hij heeft gezien. Hij ziet Krsna met oneindig veel vormen die zich naar alle kanten met armen, buiken en gezichten manifesteert. Hij zegt de heer van het al, de gestalte van het al te zien, met een massa energie als een zon van vlamvend vuur, waar hij maar moeilijk naar kan kijken. Hij krijgt de indruk dat hij kijkt naar de eeuwige persoon die een oneindige kracht heeft en waarvan de drie werelden beven.

De oude goden en de wijzen gaan in hem, Krsna bevreesd met een eerbiedige houding lovend. Iedereen is verbijsterd om zijn grote gestalte met gloeiende ogen en opengesperde mond met verschrikkelijke slag tanden. Terwijl Arjuna hiertegen nergens bescherming kan vinden ziet hij de vuren van het einde der tijden. De helden der aarde storten zich in de vlamme monden van Krsna die hen gulzig met vlamme kaken verscheurend vernietigt. De god Krsna vult de hele wereld met zijn gloed en vernietigt die wereld met zijn vreselijke stralen.

Wat Arjuna precies ziet wordt wellicht iets duidelijker wanneer men zich realiseert hoe de Hindoe-iconografie vorm krijgt. Een leger gevaarlijke tegenstanders dat beschikt over een veelheid aan wapens, wordt voorgesteld in de persoon van de leider of de kampioen van dat leger uitgerust met vele armen. In elk van de armen en in de handen wordt een

De demonenkoning Ravana

van de wapens gepresenteerd. Het lichaam heeft vaak vele hoofden, die elk een vorm van angst moeten veroorzaken. Een van de bekendste voorbeelden hiervan, maar niet de enige, is de beeltenis van de demonenkoning Ravana uit het Ramayana. Arjuna beschrijft zijn visioen van Krsna op een manier die hieraan doet denken - met vele armen, buiken en gezichten in een vorm die zich naar alle kanten uitstrekt. Deze iconografie sluit aan bij wat bekend is bij de lezers van de Bhagavad Gītā,

zodat zij zich een voor hen begrijpelijk beeld kunnen vormen bij het visioen van Arjuna.

Arjuna is bang, omdat hij het niet begrijpt wat hij ziet en hij vraagt Krsna hem genadig te zijn, ook omdat hij hem misschien ooit onbedoeld kan hebben bespot of niet correct hebben bejegend wanneer hij zich ontspande. Hij vraagt Krsna daar vergeving voor, evenals voor de onbezonnen aanspreking die hij Krsna deed toen hij hem uit affectie, of misschien wel achteloosheid, ooit vriend heeft genoemd. Arjuna werpt zich ter aarde en vraagt de godheid om genade en om geduld met hem te hebben. Arjuna's hart bonkt van angst.

Arjuna heeft iets onmetelijks gezien, zeker iets dat hij zich voordien niet kon voorstellen. Hij heeft gezien hoe alle oude goden, wijzen en helden zich ofwel aan Krsna onderwierpen en in hem gingen, ofwel door hem werden vernietigd. Hij ziet een monsterlijke afrekening en het einde der tijden waarin de aarde verzengd wordt, op een wijze die bijna moderne kennis veronderstelt - waarbij de zon op het einde van zijn leven als rode reus de aarde verzwelgt. Een vernietiging van de aarde ditmaal door vuur, een einde der tijden dat in meerdere oude bronnen te vinden is - een tweede vernietiging, na de eerste vernietiging door water, de zondvloed.

Wanneer Krsna op Arjuna's niet begrijpen van het visioen hem zegt dat hij de aloude tijd is, is het beeld compleet. Arjuna is in een soort voorprojectie getuige van het einde der tijden, het einde van de tijdelijkheid, het einde van de fysieke werkelijkheid. De god Krsna is zelf die tijdelijkheid en wat Arjuna lijkt te zien, is het imploderen van het universum - de big crunch, zoals die er volgens sommige wetenschappers zal zijn. Het moment waarop het materieel universum aangezogen wordt door het ultieme grootste zwarte gat waar alle zwaartekracht zich uiteindelijk verzamelt, -waar alles de laatste poging doet de lichtsnelheid te bereiken⁶⁰⁾, waar in vurige en vlammeende gebeurtenissen al dat in de tijd bestaat zich verzamelt, wijzen en demonen. Zoals de veelarmige veelbuikige Krsna een voor de mens van tweeduizend jaar geleden begrijpbare iconografie is, is het zwarte gat dat voor de moderne mens.

We zien Arjuna's angst, de angst van ieder mens, de onzekere angstdroom van de mensheid, wellicht zelfs de fundamentele angst voor het bestaan. Arjuna ziet zijn godheid gefilterd door die angsten op kosmische schaal. Daardoor wordt Krsna's verschijning als een angstaanjagende angstdroom, als een waanvoorstelling van het

⁶⁰⁾ Zie "de tijdmachine" in boek 3, specifiek daarin de laatste twee pagina's.

weezinwekkende. Krsna laat dit tegelijk zo begaan, want zo wordt hij gevreesd. Hij staat toe dat Arjuna er zich voor schaamt en zelfs bang is dat hij de god ooit vriend heeft genoemd - er wordt een gedecideerde plechtige afstand gecreëerd. Zo wordt Krsna door Arjuna en de mensheid nu gezien, zo moet de mens Krsna zien, als de hoogste die aanbeden moet worden, want anders.

Alleen al omdat Krsna zichzelf de tijd noemt, kan hij niet het brahman zijn, het principe achter de schepping - niet die van de fysieke wereld, maar de schepping van de wereld van oorsprong. Krsna is de god van het materieel universum, Luciwher.

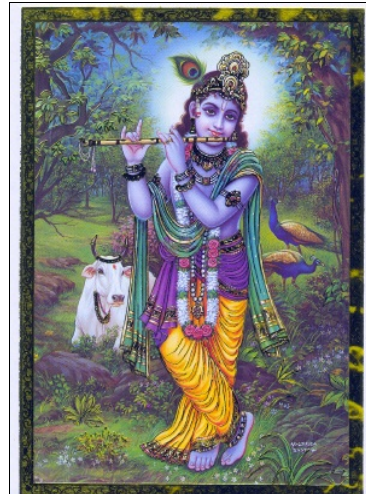
De discipline van de devotie

De discipline van de zichtbaren

Onderzoek en beschouwing van hoofdstuk 12

Opnieuw een vraag van Arjuna voor Krsna aan het begin van het twaalfde hoofdstuk. Hij wil weten wie de besten zijn, zij die Krsna vereren of zij die het onvergankelijke ongemanifesteerde, Brahmā of het Brahman, in ere houden. Krsna beschouwt zij die zich richten op Hem als de besten, maar hij heeft een aantal adviezen voor hen die het onpersoonlijk Brahman blijven volgen.

Ook zij die zich wijden aan het Brahman bereiken Krsna, zegt hij, hoewel de inspanningen dan groter zullen zijn. Immers, zij die zich op Krsna richten worden direct uit de oceaan van de kringloop van de dood verlost. Echter, wanneer je niet toe in staat bent je volledig op Krsna te richten, dan kan het beoefenen van de discipline gericht op Krsna volstaan. Mocht ook dit niet tot je mogelijkheden behoren, zorg er dan voor dat al je handelen in dienst staat van Krsna. Wanneer je ook dit niet kunt, zorg er dan op z'n minst voor dat je jezelf beheerst en afziet van het resultaat van al het handelen.

Krsna, de god van de Bhakti

Die oefening is het minste dat verwacht kan worden, maar beter is het te handelen uit kennis, terwijl het mediteren daar weer superieur aan is, hetgeen in kwaliteit alleen wordt overstegen door het onthecht handelen, want daarop volgt onmiddellijke vrede. Iemand die in vrede is, kent geen negatieve gevoelens en is gelijkmatig van aard. "Wie mij in liefde vereert, is Mij dierbaar" (vers 16, 17 en 19).

Krsna betoogt dat het in feite niet uitmaakt wat je doet, zolang je wat je doet maar in zijn teken stelt - je zult dan uiteindelijk en hoe dan ook bij hem terecht komen. Iets anders doen dan te leven in het teken van Krsna is in wezen zinloos, want voor belichaamden is het ongemanifesteerde schier onmogelijk te bereiken, stelt Krsna in vers vijf.

Wanneer het ongemanifesteerde de scheppende kracht is die alles wat bestaat in leven heeft geroepen -men kan dit het Brahman noemen, maar hoeft niet noodzakelijkerwijs deze naam te hebben-, dan stelt Krsna dat hij het ongemanifesteerde niet is. Hij is de scheppende kracht van het gemanifesteerde - het is Krsna zelf die de indeling tussen het ongemanifesteerde en hemzelf maakt, waaruit de gevolgtrekking voortvloeit dat Krsna het gemanifesteerde is, datgene wat kan worden waargenomen.

Krsna belooft bevrijding uit samsara wanneer je je richt op de discipline in het waarneembare en hij onderscheidt een aantal niveaus waarop je dat kunt doen. Door alle gedachten en handelingen in het teken van Krsna te plaatsen kan men echter in het geheel niet loskomen van het waarneembare, het fysieke bestaan - Krsna is immers het gemanifesteerde. Men blijft juist een leven lang ronddraaien in de cirkel van wat fysiek haalbaar is, samsara, terwijl in het onfysieke zoveel meer te vinden is.

Wie blijft ijsberen in de gang van het fysieke zal nooit de deur naar het onfysieke openen. Het is juist die deur die men moet openen om de reis in het innerlijk, het onfysieke, te beginnen. Krsna vraagt tot driemaal toe in dit hoofdstuk hem in liefde te vereren, maar vertelt er niet bij wat liefde is. Dat kan Krsna ook niet weten als heer van het fysieke, want ook hem ontbeert de liefde - de liefde die bestaat in het oorspronkelijke, het onfysieke bestaan. De liefde wordt pas gevonden, geheel persoonlijk, wanneer men de reis in het innerlijk maakt. Een reis die door de adviezen van Krsna juist verhinderd wordt.

De ordening der kosmos, Sāmkhyayoga

Onderzoek en beschouwing van de hoofdstukken 13 tot en met 18

Het onpersoonlijk goddelijk principe van de Upanisaden wordt in de Bhagavad Gītā vervangen door het geloof in een persoonlijke God. Krsna is de hoogste god in de Bhagavad Gītā, maar ook andere goden kunnen met dezelfde toewijding vereerd worden. Bhakti, liefdevolle overgave, is volgens de Bhagavad Gītā de nieuwe weg tot verlossing.

In vooral de laatste zes hoofdstukken van de Bhagavad Gītā worden veel ideeën van Sāmkhyayoga toegepast. Sāmkhya is een filosofische school -een van de zes orthodoxe systemen, dharshans, binnen de Vedische traditie- die zijn oorsprong vond in de vijfde en vierde eeuw vce en waarvan gezegd wordt dat die gesticht werd door Maharishi Kapila. Traditionele bronnen binnen het Hindoeïsme beschrijven Kapila als een afstammeling van Manu, kleinkind van Brahma en avatar van Visnu. Hij leefde vóór Siddharta Gautama - de Boeddha, vijfde eeuw vce. Er zijn geen geschriften bekend die rechtstreeks aan Kapila zijn toe te schrijven. Sāmkhya is een dualistisch filosofie: de wereld is er een van tegenstrijdigheden zoals het mannelijke en het vrouwelijke, licht en donker. Het dualisme uit zich met name in de tweedeling natuur en geest.

Sāmkhyayoga deelt de schepping dan ook in in het prakrti en het purusa. Het prakrti is het principe van de natuur, de wereld, het universum, terwijl het purusa, vrede en heelheid, juist de ziel van alles is. Doel van sāmkhya is het komen tot het inzicht, jñāna, dat purusa eeuwig en vrij is en los van de natuur. Eenheid van lichaam en geest, zoals de mens die ervaart, is slechts schijn - het is juist deze illusie die het lijden voortbrengt.

In het dertiende hoofdstuk, "De discipline van het onderscheid tussen het veld en de kenner van het veld", vraagt Krsna de mens na te denken over zichzelf. Krsna spreekt over de zintuigen en hoe die een mens, het zelf, kunnen beïnvloeden, ook op een ongunstige manier. Op wat de zintuigen het lichaam binnen brengen moet de mens de ware kennis toepassen. Krsna noemt bescheidenheid en eerlijkheid als onderdelen daarvan, maar vat ze alle in vers 9 en 10 samen door het woord standvastigheid en een niet aflatende devotie gericht op Hem. Hierdoor zal men geen onderscheid meer maken tussen gewenste en ongewenste gebeurtenissen. Wie de ware kennis toepast, zal merken dat al het andere onwetendheid is.

Krsna gaat dan verder met een beschrijving van wat het Brahman is en hij put zich uit in het samenbrengen van tegenstellingen. Het Brahman is onverdeeld en schijnbaar verdeeld in de wezens, hij is buiten en in alle wezens en lijkt de eigenschappen van alle zintuigen te bezitten, terwijl het Brahman tegelijk vrij is van alle zintuigen. Het Brahman heeft aan alle kanten handen en voeten, ogen, oren, hoofden en gezichten, het is kortom overal en doordringt alles. Hij houdt alle wezens in stand, vernietigt ze en herschept ze weer. Van het licht is hij het licht voorbij de duisternis.

Gehechtheid aan datgene dat zijn oorsprong vindt in het fysieke bestaan is de oorzaak van iemands geboorten in goede of slechte vormen in dat fysieke bestaan, aldus Krsna. "Sommigen zien door meditatie in hun zelf het Zelf door zichzelf. Anderen door de discipline van inzicht en weer anderen door de discipline van het onthecht handelen. Maar anderen die dit niet weten, horen erover van anderen en achten dit dan hoog. Ook zij ontsnappen aan de dood, vanwege hun toewijding aan deze overlevering" (verzen 24 en 25). Er zijn dus meerdere wegen om het fysieke te ontsnappen.

Dit hoofdstuk is met name bedoeld om uit te leggen wat het verschil is tussen het zelf en het Zelf. Maar ook dat de mens in de fysieke wereld een keuze heeft dat te doen dat hem dichterbij het Brahman brengt of daar verder vanaf, of, zoals al eerder duidelijk werd, wat hem een eeuwige dood doet sterven. Dat laatste zal geen effect hebben op het Brahman, omdat alle soorten handelingen door de natuur, het praktri, worden verricht en niet door het hogere, het purusa. Zoals de zon die de hele wereld verlicht niet verandert door wat er aarde gebeurt.

Krsna zegt dat door te mediteren je jezelf kunt kennen en dat zo je zelf een middel wordt om het Zelf te kennen. Met andere woorden, je gebruikt wie je bent in het fysieke bestaan als opstap om het hogere bestaan te ontdekken door meditatie. De meditatie heeft alleen dan zin, zegt Krsna, wanneer dat gebeurt middels de discipline van het inzicht, oftewel middels de Sāmkhyayoga. Terwijl het onthecht handelen het summum is van de wijze van bestaan in het fysieke, kan een mens ook van dit alles geen enkele weet hebben en louter de devotie aan Krsna praktiseren, om zo aan de eeuwige dood te ontsnappen.

Als een patriarch beoogt Krsna al wat de mens beweegt te bestieren om die zo af te schermen van het verkeerde. Zelfs het moment waarop Krsna propageert de reis in het innerlijk aan te vangen, dan nog wordt die innerlijke zoektocht gestructureerd door de wijze en het doel van het

mediteren vast te omschrijven en te bepalen -op zoek naar de liefde die deze fysieke wereld ontbeert, wordt de mens zijn persoonlijk initiatief ontnomen, wordt effectief hem het begin van zijn reis ontnomen-.

Krsna, personificatie van de trimūrti

Krsna wil het doel van de innerlijke reis zeker stellen, voordat de reis een aanvang neemt.

De god Krsna verandert gaandeweg het hoofdstuk het abstracte begrip van het Brahman in een hij, in een personificatie, een persoon. Hij is in alles en Hij is buiten alles. Hij houdt alles in stand, Hij vernietigt alles en Hij doet alles weer tot leven komen. Die Hij is bezorgd, misschien wel bang, dat de innerlijke reis van de mens in een vrije meditatie iets anders oplevert dan wat Hij als uitkomst wenselijk acht. Hij wil dat de mens Hem als god blijft zien. Dit hoofdstuk heeft geen ander doel dan de mens een gekleurde bril op te zetten, Krsna's bril, om zo de mens er toe te brengen het Brahman en zichzelf op een bepaalde manier te zien.

De drie eigenschappen die toegemeten zijn aan het lichamelijke, vormen het onderwerp van het veertiende hoofdstuk, "De discipline van het onderscheiden van de drie eigenschappen". Goedheid, hartstocht en duisternis zijn die drie natuurlijke eigenschappen, praktri, die de onvergankelijke belichaamde ziel aan het lichaam binden. Goedheid doet de mens in het fysieke leven gehecht zijn aan geluk en hartstocht aan handelen. De duisternis zorgt voor het versluieren van de kennis die een mens kan hebben en bindt de mens in nalatigheid, verzuim.

Wanneer de ziel bij het sterven van het lichaam bevrijd wordt uit het lichaam en die ziel in het leven goedheid als dominant aspect kende, dan zal die ziel de werelden bereiken van hen die het hoogste kennen. Was het dominant aspect tijdens het leven de hartstocht, dan zal die ziel wedergeboren worden onder hen die gehecht zijn aan het handelen. De ziel in het vlees die zich liet beheersen door de duisternis, zal terugkeren in het fysieke in de baarmoeder van een verdwaasde.

Goedheid leidt in het fysieke leven tot kennis en juist handelen en resulteert in een hogere wedergeboorte. De hartstocht leidt in het leven tot hebzucht en tot lijden en resulteert in wedergeboorte op een vergelijkbaar niveau. De duisternis leidt tot nalatigheid, verblindheid en

onwetendheid en resulteert in wedergeboorte op een lager niveau. Wie de drie eigenschappen alle heeft overstegen, is bevrijd -uit samsara- en bereikt onsterfelijkheid.

Nadat Krsna dit heeft uitgelegd, stelt Arjuna een vraag - een heel menselijke vraag van een kwaliteit zoals hij die ook in hoofdstuk twee naar voren bracht. Hij wil weten welke kenmerken iemand heeft die de drie eigenschappen heeft overstegen. Hoe hij deze drie eigenschappen heeft overstegen en wat voor een leven die leidt.

Krsna antwoordt dat zo'n persoon standvastig en onaangeroerd is, iemand die slechts constateert. De eigenschappen zijn immers actief in het praktri en zijn geen eigenheden van de ziel. Voor wie het aangename en het onaangename gelijk zijn, zegt Krsna, van zo iemand zegt men dat hij de eigenschappen heeft overstegen. Wie Mij dient met onwankelbare devotie, heeft de eigenschappen overstegen, eindigt Krsna.

Het is van alle tijden en daardoor hoogstwaarschijnlijk waar en ook wijs, er naar te streven materiële zaken in het leven niet de dominante invloedsfactor te laten zijn. Het vermogen na te denken en naar onszelf te kijken is precies dat wat ons, voor zover wij weten, onderscheidt van de dieren op deze planeet. De nadenkende, de filosoferende mens heeft het stoffelijke welvaren -enkele roemrijke uitzonderingen daargelaten- altijd op een lagere trede gezet dan het geestelijk welbevinden. Op zich houdt dit ook een oordeel in ten opzichte van hen, arm of rijk, die het in de dagelijkse praktijk gewichtig vinden te voorzien in de dagelijkse fysieke basisnaden - eten, warmte en beschutting.

De drie natuurlijke eigenschappen die Krsna noemt, zijn behalve welgekozen daarnaast ook visionair verkokerd en tijdgebonden. Hartstocht kent ook zijn positieve, een creatieve uitleg. Het is inderdaad zo dat de kwaliteit van hartstocht vaak voorkomt in combinatie met een fysiek doel, zoals bijvoorbeeld een topsporter die kent. Sport is algemeen gesproken gezond voor een mens, want de lichamelijke oefening zorgt voor soepel lopende processen in het lijf en voor voorkomen of terugdringing van kwalen die met ouderdom worden geassocieerd. De topsporter daarentegen is gespist op het opzoeken van de grenzen van het lichamelijke en stelt zijn geestelijk welbevinden daarvan in dienst. Velen raken verslaafd aan discipline en geldingsdrang en zoeken na hun topsportcarrière hetzelfde, maar op een ander en minder fysiek inspannend vlak. Er is dus iets te zeggen voor het plaatsen van een vraagteken bij de waarde van hartstocht, zoals Krsna dat doet. Niet voor niets levert het in zijn ogen geen negatief noch positief karma op.

Anderzijds, het is prettig een standvastig mens te zijn, met een gelijkmatig humeur, die zich niet door alles zomaar laat beïnvloeden, onaangeroerd is en die wat in het leven op hem afkomt opneemt in constaterende zin als antipode van in oordelende zin - het is prettig om zo'n persoon in je nabijheid te hebben. Maar niet altijd. De mens die op zo'n manier standvastig is, onaangeroerd en slechts constateert, laat alles in het fysieke leven aan zich voorbijgaan en kent geen verontwaardiging wanneer de prijs van brood omhoog schiet, wanneer mensenrechten worden geschonden, wanneer de zee wordt leeggevist, wanneer de achtertuin vol giftig afval wordt gestort.

De wijsheid van dit hoofdstuk is vervat in de idealen die er in naar voren komen. Het ware inderdaad beter voor de mens en de mensheid wanneer ieder zich meer aantrok van de voorbeeldige standvastigheid, eerder het leven beschouwde in constaterende zin en niet altijd meteen klaarstond met een oordeel. Het menen beter te menen mondt meestal uit in oorlog en vernietiging, in pijn en leed. De competitiedrang leidt tot vermorzeling, tot veronachtzaming van het zelfbeschikkingsrecht van ieder mens. De hartstocht kent zijn nuttige effecten, ook in de vorm van drang op zoek te gaan naar de paden in het innerlijk. Een mens wordt er echter hoogstwaarschijnlijk gelukkiger, tevredener van wanneer hij zijn hartstocht in schrijdend inzicht vormgeeft. Er is, welke naam er ook aan gegeven wordt, slechts een manier voor een mens om zijn hartstocht naar beste inzicht vorm te geven.

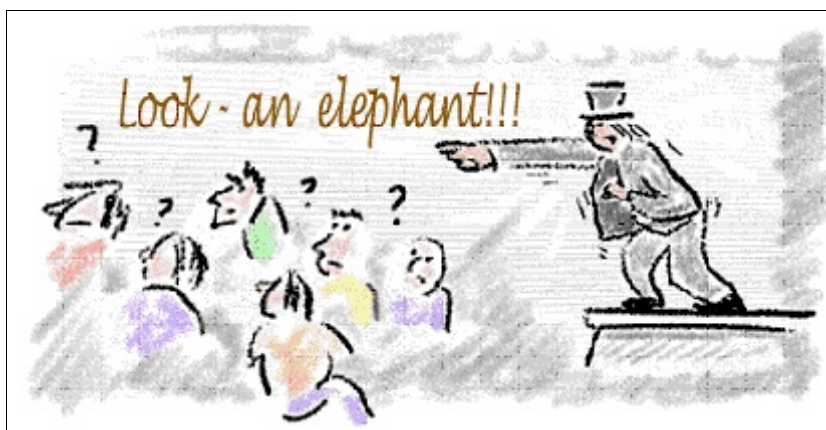
Naast hartstocht noemt Krsna de goedheid en de duisternis, hoewel deze twee begrippen niet zo worden uitgewerkt als zijn beschouwing van de door hem gepercipieerde negatieve, of dan in ieder geval neutrale aspecten van de hartstocht. Goedheid doet de mens gehecht zijn aan geluk, maar dit eenmaal overkomen werkt het verlichtend en gezond makend, het maakt de mensenziel verlangend naar kennis. Duisternis daarentegen vloeit voor uit onwetendheid en brengt de mens tot nalatigheid, traagheid en slaap. Onwetendheid brengt duisternis voort, en duisternis brengt meer onwetendheid voort. Deze twee eigenschappen in de mens leveren beide uitersten op. De duisternis levert negatief karma op, goedheid -of verlichtheid- levert juist positief karma op, zelfs bevrijding uit de cirkelgang.

Wanneer men uit wat Krsna hierover zegt kan begrijpen dat elk mens de dure plicht heeft zichzelf op te voeden, dan lijkt de wijsheid van Krsna's woorden teruggewonnen. Begrippen als goedheid en duisternis doen achterhaald aan in die zin dat zij niet meer worden begrepen zonder een noodgedwongen beroep te doen op mummelende schriftgeleerden.

Opvoeden kan dan het best in de ruimste zin worden opgevat. Het gaat om zowel de houding in relatie tot de buitenwereld, als om die in relatie tot de innerlijke wereld. Het gaat zowel om het luisteren naar wijze mensen, het lezen van geleerde teksten via welk medium dan ook, als om het luisteren -doorvoelen en doordenken- naar zichzelf. Het gaat vooral ook -om te beginnen- om het zichzelf de gereedschappen in handen geven dit te kunnen doen.

Wie jong is denkt het eeuwige leven te hebben, wie oud is denkt het eeuwige leven te bereiken. Wie jong is zoekt zijn doel en lijkt voor de oudere vaak een ongeleid projectiel. Voor de jongere lijkt de ouderdom gepaard te gaan met gebrek aan initiatief en stilstand. Beide zijn fases in het leven die elkaar nodig hebben. Als jongeling ben je vol energie en hartstochtelijk op zoek. Wie in die zoektocht echter niet ook op zoek gaat naar kennis en educatie mist op gegeven moment de koppeling naar de volgende levensfase en is tot het moment van herbezinning gedoemd het leven door te brengen als op een puberfeest om uiteindelijk op de bank voor de tv terecht te komen. Dat leidt tot een leven van teleurstelling en vertegenwoordigt de moeilijkste weg om de deur van het innerlijk te vinden. Men houdt de massa niet voor niets het liefst onder de duim met brood en spelen. Er is niets tegen om jong te zijn en een ongeleid projectiel te lijken en er is alles voor te zeggen het doel voor ogen te krijgen en daar beheerst op af te gaan. Het is een kwestie van jezelf opvoeden -hoe doe je dat?- hoe die weg verloopt.

Krsna heeft zijn wijsheid naar voren gebracht en die wijsheid kan nog steeds van nut zijn, wanneer we ons realiseren dat hij een terminologie hanteert en dus een waardesysteem vertegenwoordigt die zijn oorsprong voor de huidige jaartelling heeft. Daarom hoeven zijn woorden nog niet verworpen te worden, maar heeft ieder mens wel de verlichte verantwoordelijkheid, de zelfopvoedplicht Krsna's woorden binnen zijn eigen leven te begrijpen. Krsna vertelt de lezer wijsheid en ook achterhaalde wijsheid - achterhaald in die zin dat elk mens persoonlijk een moderne vertaalslag zal moeten maken om de woorden van Krsna nog te kunnen begrijpen. Krsna vertelt wijsheid, ook achterhaalde wijsheid, maar ook misleidende wijsheid - misleidend, zoals een gochelaar dat doet die de aandacht naar een voorwerp of een handeling toe leidt om iets anders te verbergen. Krsna misleid met straf en

. . . zoals een goochelaar de aandacht afleidt

beloning, met negatief, neutraal en positief karma en de bijbehorende vormen van reïncarnatie. Krsna doet dat met een bepaald doel, om de mensenziel bij hem te houden. Krsna zelf is juist niet standvastig, onaangeroerd, constaterend en hij zal hen vernietigen -hoe hartstochtelijk- die niet aan zijn wetten beantwoorden. Hij oordeelt en dat is precies wat een god niet behoort te doen.

Wanneer men het korte vijftiende hoofdstuk "De discipline van de hoogste zijnsvorm" beschouwt lijkt het, zij het maar even, dat Krsna zich daadwerkelijk als de hoogste presenteert, wanneer hij in vers 6 en 7 zegt, dat zijn eeuwige plaats niet door de zon wordt verlicht, noch door de maan en dat zij die deze plaats bereiken niet terugkeren -in het stoffelijk bestaan-. Slechts een deel van Krsna, zegt hij, is in de wereld der levenden de eeuwige individuele ziel geworden die het zesde zintuig, het denken, aanstuurt.

Men kan de tekst interpreteren als zou Krsna de god zijn die niet van deze wereld is, maar van de wereld van oorsprong - de wereld waar elke ziel vandaan komt en weer naar terugkeert. Deze twee verzen kunnen ook begrepen worden als, Krsna die voor alle zielen staat die vanuit het oorspronkelijk bestaan vorm in de materiële wereld hebben aangenomen. Volgens dat tweede inzicht kan Krsna niemand anders zijn dan de god van het universum van incarnatie. Daarnaast blijft het waar dat in Krsna's wereld van herkomst het niet de zon noch de maan is die verlicht en dat geen enkele ziel van daaruit nogmaals zal incarneren - maar dat geldt voor ons allemaal.

Dat Krsna niet de creator van het universum van oorsprong is, maar de god van het fysieke universum -volgens de tweede interpretatie die hiervoor werd geboden-, wordt duidelijk uit de verzen 12 tot en met 15 waarin Krsna zichzelf beschrijft als Hij die de aarde heeft doordrongen, die de wezens onderhoudt door Zijn energie en dat hij in ieders hart is binnengegaan. Krsna noemt deze kennis zijn meest geheime leer. Krsna is als Luciwher, de god van dit universum en de mens is onderdeel van Krsna. De mens is als Krsna, hoewel de mens dat nog moet gaan beseffen - dat is de nog geheime leer.

De mens heeft een lange weg af te leggen, voordat hij begrijpt dat de overgave aan Krsna de overgave aan een god is die zijn creator als bezielde mens is, maar niet de creator van zijn ziel. Er is een heel mensenleven mee gemoeid de lange weg van de worsteling stap voor stap af te leggen -cerebraal of emotioneel, basaal of scherpzinnig-. Een lange weg waarvan het waarom in het fysieke leven niet begrepen kan worden, tenzij men afdaalt in het innerlijk. Dan ziet men dat niet de oplossing van de worsteling, maar de worsteling zelf het doel is. Dat niet de oplossing van de worsteling, maar de acceptatie van de worsteling naar de ontdekking van de liefde leidt. Een ontdekking die Krsna poogt te verhinderen door devotie aan hem in deze wereld te eisen.

Het is Krsna zelf die in dit hoofdstuk duidelijker dan waar dan ook in de Bhagavad Gītā zegt dat niet hij maar de creator van zijn ziel de 'hoogste' is en dat hij die hoogste niet is - maar de heerser van het materieel universum. Krsna is vanuit het bestaan waar het niet de zon is die verlicht in het fysiek bestaan gekomen om zijn geïncarneerde volk in zijn teken te stellen door van hen hun devotie te eisen. Dat Krsna deze kennis geheim houdt vergroot de lijdensweg van de mens, een lijdensweg die alleen tot oplossing kan komen door de ontdekking van de innerlijke liefde die de weg naar huis plaveit.

Het zestiende hoofdstuk, "De discipline van het onderscheid tussen goddelijk en een demonisch bestaan", wijst de weg naar de hel. Krsna geeft een schets van de eigenschappen die men heeft wanneer men klaar is de weg naar het goddelijk bestaan op te gaan. Zo wordt een contrast geschapen met de eigenschappen die leiden naar de hel. Een van die eigenschappen is het ontkennen van het bestaan van een schepper. Dit standpunt is kenmerkend voor hen met een gering verstand, zegt Krsna, en de ondergang van de wereld wordt er door bevorderd. Die ondergang is geen fysieke ondergang in de zin van het in vuur en vernietiging dematerialiseren van het tastbaar universum, maar een morele

ondergang van hen die terechtkomen in poel des verderfs waar god noch gebod wordt nagevolgd.

Zij die door ontkenning elke band doorsnijden met het goddelijke, maar ook zij die inhalig zijn, constant uit zijn op het bevredigen van materiële lusten en onwaarachtig zijn, vervallen in een demonisch bestaan. Het is opvallend dat Krsna decreteert dat hij deze weerspanningen in de kringloop van wedergeboorten steeds weer in een demonische bestaansvorm terugwerpt, niet in staat Krsna te bereiken. Zij komen bij de drievoudige deur naar de hel, de duisternis en de vernietiging van de ziel. Men kan nog afstand doen van de drievoudigheid -begeerte, woede en hebzucht- als de wetten, de dharmasāstra's, in deze wereld worden nageleefd.

Wat kan Krsna's motivatie zijn de zielen die een demonisch bestaan leven steeds weer in de kringloop van onreine demonie terug te werpen? Waarom wordt de bevrijding alleen gegund aan hen die zich overgeven aan Krsna en niet aan hen die hem ontkennen? Is er een betere manier om zijn liefde en glorie te tonen dan deze te laten zien aan de duivelse ontkenners? Dat Krsna de bevrijding uit samsara onthoudt aan hen die demonisch en onrein zijn, en zelfs zijn bestaan ontkennen, lijkt paradoxaal. Immers zij die de schepper ontkennen zullen evenmin op zoek en gaan naar de liefde die is gehuisvest aan de innerlijke weg, een zoektocht die Krsna steeds heeft proberen te voorkomen.

Het antwoord op de vragen en de paradox is te vinden in de laatste twee verzen, waarin benadrukt wordt dat het noodzakelijk is zich te houden aan de voorschriften van de dharmā, de leefregels volgens Krsna. Krsna is immers de avatar van Visnu die op aarde is gekomen de mens aan te sporen volgens de regels van de dharmā te leven.

Door te reageren op de onreinen op een wijze die geen mededogen vertoont, lijkt Krsna zelf behept met begeerte, verlangend dat zonder uitzondering alle zielen zich aan hem overgeven. Behept met woede, want als wraakzuchtig heerser wenst hij de dissidente zielen te vernietigen. Behept met hebzucht, want onbaatzuchtigheid is het tegenovergestelde van zijn merkteken waaronder ieder Zijn regels moet naleven.

Omdat op een enkel punt het voorgaande voor Arjuna nog niet duidelijk genoeg was, stelt hij aan het begin van het zeventiende hoofdstuk "De discipline van het onderscheid van de drie soorten geloof" opnieuw een vraag. Hij vraagt wat de plaats is van iemand die niet leeft volgens de dharmā, maar die wel oprecht offert. Krsna antwoordt dat ieder mens is

zoals zijn geloof is, hij wordt erdoor gevormd. Mensen die in waarheid leven vereren goden, zij die van hartstocht zijn vervuld vereren demonen en zij die in duisternis leven vereren kwade geesten.

Na een beschouwing te hebben gegeven over voedsel en welk voedsel past bij hen die de goden vereren, komt Krsna in vers 13 tot de kern van zijn antwoord. Hij stelt dat een offer dat niet volgens de voorschriften van de wet wordt gebracht, een offer is dat past bij de duisternis. Krsna doelt op de voorschriften van duizenden jaren her afkomstig van de Euraziatische steppen die hun neerslag vinden in de Veda's. Offeren moest gebeuren volgens welomschreven rituele handelingen. Zij die deze rituelen respecteerden en toepasten noemden zich Arya, Ariër. Wie niet offert volgens deze millenniaoude voorschriften, wandelt in duisternis, in onwetendheid.

In de rest van het hoofdstuk brengt Krsna nuance aan in die oeroude geloofsrituelen. Hij onderscheidt de ascese van het lichaam, de ascese van het woord en de ascese van de geest. Deze drievoudige ascese wordt gepraktiseerd door mensen die gedisciplineerd zijn, niet naar resultaat van hun handelen streven en die het hoogste geloof zoeken. Elke andere vorm van ascese hoort bij hartstocht of bij duisternis. Er zijn ook manieren van offeren die bij waarheid, of bij hartstocht, of bij duisternis passen.

De Arische stammen die van de steppen India binnentrokken leefden volgens gebruiken, binnen een cultuur waarin de tweedeling en de driedeling geheel verweven waren met de dagelijkse praktijk. Wie niet volgens de traditie offerde, leefde een doelloos leven, zowel in deze wereld als in een volgend leven. Wie wel volgens de traditie offerde, leefde een heilzaam leven. Een mens kan zijn leven in waarheid, hartstocht of duisternis leven. Wie in waarheid leeft kende de ascese van lichaam, woord en geest. De drievoudige ascese kent zijn tegenbeeld in de drievoudige deur naar de hel - steeds een tweedeling met een interne driedeling. De drievoudige aanduiding van het Brahman is volgens de traditie, Om, Tat, Sat. Wie zonder geloof is, is Asat.

De twee- en de driedeling zijn zo oud, dat niemand zich meer weet te herinneren waar die vandaan komen en waarom niet voor bijvoorbeeld voor de vierdeling, naar de windstreken, is gekozen. Krsna's onderscheidingen komen voort uit een lijn van zeer oude tradities die hij in de Bhagavad Gītā doortrekt. Een lijn die daarna nog veel verder is doorgetrokken toen de stammen van de Euraziatische steppen niet alleen India veroverden, maar ook Europa en daarna door kolonisatie de wereld.

De Veda's hebben zich echter alleen in India kunnen handhaven. De Noord-Europese goden van ondermeer de Kelten en Germanen, en het zuidelijke Grieks-Romeinse pantheon, alle in essentie afkomstig van de gemeenschappelijke voorouders op de steppen, zijn uiteindelijk overheerst door de Semitische god van de Joden, Christenen en Moslims. Maar de twee- en driedeling bleef.

De indeling die Krsna geeft in zijn onderscheid van drie soorten geloof werkt twee kanten op. Enerzijds bieden alle voorschriften en rituelen een houvast voor hen die onervaren, onzeker of zoekende zijn. Anderzijds zijn de voorschriften een adequaat middel de knoet te halen over hen die afwijzen, alternatieven vinden, of vrijdenken. Rituelen en voorschriften brengen -elke organisatievorm brengt- altijd een tweedeling aan in wij en zij. Men moet zich dan ook afvragen wat het nut is van organiseren, wie er belang heeft bij het strak structureren.

Als Arjuna goed heeft geluisterd, dan heeft hij een duidelijk geformuleerd antwoord gehoord. Je kunt nog zulke volgens jou goede bedoelingen hebben, als je niet je geloof beleid zoals de regels van de dharma dat voorschrijven, dan ben je verloren. De vraag ligt vervolgens voor de hand, welke god verliest er nu mensen, zielen? Het antwoord ligt net zo voor de hand, alleen die god die bang is zielen te verliezen.

In het achttiende hoofdstuk, "De discipline van de verzaking die leidt tot verlossing", wordt een overzicht gepresenteerd van al het voorafgaande in een kort overzicht van wat Sāmkhyayoga is. Het hoofdstuk begint met Arjuna's vraag aan Krsna naar het verschil tussen verzaking en onthechting. Krsna antwoordt dat verzaken het nalaten van handelen is, terwijl onthechting het afzien van het resultaat van handelen is; welk handelen dan ook. In essentie is hiermee het verschil tussen het oude, de Upanisaden, en het nieuwe, de Bhagavad Gītā, benoemd. Verzaken is een daad van duisternis, volgens Krsna, terwijl onthecht zijn een staat van waarheid is. Een belichaamd wezen kan niet helemaal afzien van handelen, maar wie afziet van de resultaten van het handelen is een onthecht persoon.

Krsna vertelt dan over de vijf aspecten die betrekking hebben op de uitvoering van het handelen: lichamelijkheid, de handelende persoon, middelen tot handelen, manieren van handelen en het lot. Er zijn drie aspecten die nopen tot handelen: kennis, het object van de kennis en degene die kent. Het handelen zelf is onder te verdelen in drie componenten: middel, handeling en handelende persoon. Op kennis, handelen, onthechting, intelligentie, standvastigheid en geluk, is de

drievoudige weg van waarheid, hartstocht en duisternis van toepassing. Tenslotte heeft iedere kaste een eigen karakteristiek van handelen, aldus Krsna.

Wie deze uitputtende indelingen van de god Krsna beschouwt, zal voor zichzelf moeten uitmaken of hier sprake is van een analyse van de maatschappij ten tijde van het ontstaan van de Gītā. Of wellicht van een fijnmazige psycho-sociale analyse van dé mens die vervolgens gestalte krijgt in voorschriften, verwachtingen en wenselijkheden. Het kan ook de neerslag van de beraadslagingen van oude wijsgeren zijn die uitmondt in een verstikkende overregulering. Beschouw ook de mogelijkheid dat hier wellicht sprake is van een optelsom of een mengvorm van deze drie vormen van beschouwen van mens en wereld tezamen - en er zijn misschien wel meer aspecten en invalshoeken. De ene analyse is meer op het politieke aspect gericht, terwijl de andere meer op het individu is geconcentreerd. De derde interpretatie gaat er vanuit dat hier sprake is van een zoveel mogelijk omvattend systeem voor materiële en geestelijke dictatuur. Sāmkhya is in ieder geval een filosofisch systeem dat wordt toegepast op een religie.

Krsna gaat verder over volmaaktheid en de hoogste kennis. De volmaaktheid kan worden bereikt door zich te wijden aan de strikt persoonlijke plicht. Ook al kan er wat bij je doet iets fout gaan, dan heeft dat geen consequenties wanneer je handelde volgens je persoonlijke plicht. Krsna benadrukt dat een mens verantwoordelijk is voor zijn eigen handelen en nooit voor dat van een ander. Het hoogste stadium van kennis, het brahman, kan worden bereikt door hen die een zuivere geest hebben. Krsna noemt dan een reeks eigenschappen van de mens met een zuivere geest. Degenen die het brahman hebben bereikt, komen tot de hoogste devotie van Krsna en vervolgens door Krsna's genade op de eeuwige, onvergankelijke plaats. Dit laatste is vanzelfsprekend consistent met wat Krsna in hoofdstuk tien zegt. Het is de mens die zijn uiterste best moet doen, maar het Krsna die de ziel van de mens al of niet toelaat in de wereld van het hoogste bestaan, zijn wereld.

Vers 61 en 62 vormen in de Gītā een anomalie. In de gehele tekst spreekt Krsna steeds over zichzelf als Ik en Mij. In deze twee verzen echter spreekt hij over de Heer, waarmee hij de hoogste bedoelt, en spreekt in die betekenis over Hem. Hij verblijft in de harten van alle wezens. Neem je toevlucht tot Hem. Door Zijn genade zul je de hoogste vrede en de eeuwige toestand bereiken. Spreekt Krsna over zichzelf in de derde persoon, alsof Krsna even uit zijn rol wil stappen en Arjuna meer als vriend wil benaderen? Een vader kan zo iets doen, als hij een stout kind

toespreekt en het daarna op een ander niveau wil aanspreken, door te zeggen dat 'pappa' van zo'n stoute streek wel erg verdrietig wordt. Of hebben de schrijvers van de Gītā bij het redigeren deze passage over het hoofd gezien? Hoogst onwaarschijnlijk.

Wel zijn deze twee verzen de feitelijke afsluiting van de Bhagavad Gītā. Voor de epiloog begint zegt Krsna nog, "Aldus heb Ik jou de kennis, het geheim der geheimen, meegedeeld. Overweeg dit in zijn geheel en doe dan wat je wilt." Onmiddellijk na de passage in de derde persoon, gebruikt Krsna weer een zin met Ik. Niets staat een interpretatie in de weg die zegt dat Krsna in de hele Gītā de mens ervan heeft willen overtuigen dat hij de hoogste in dit universum is en dat de mens voor zijn verlossing zich moet richten op Krsna. Omdat Krsna ook wel weet dat dit niet de gehele waarheid is en dat hij de hele waarheid niet kán verbergen, voegt hij op het laatst in twee verzen die waarheid in. Ook Krsna immers is voor zijn eeuwige heil aangewezen op Hem.

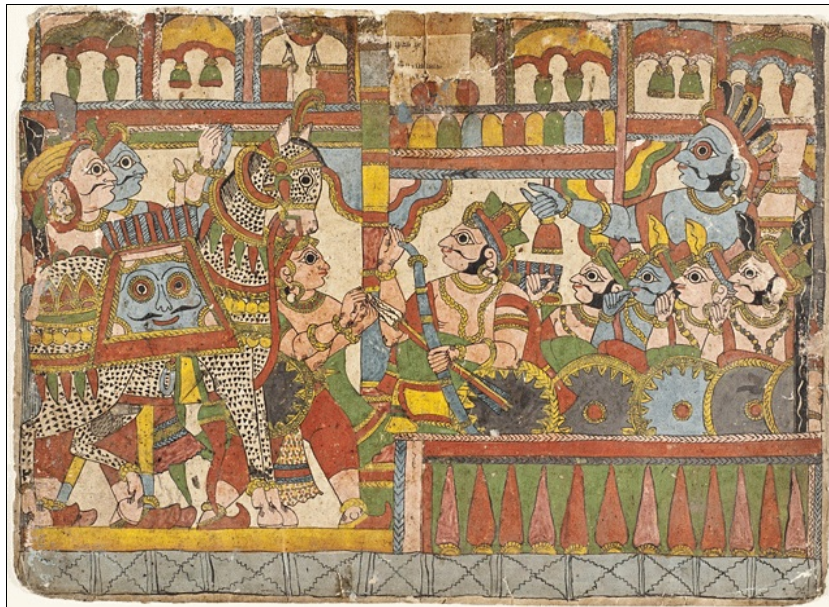
De laatste negen verzen die als epiloog van de Bhagavad Gītā uit Krsna's mond zijn opgetekend gaan met grote nadruk over de toewijding aan Krsna. Het aantal keren dat Ik en Mij daarin genoemd worden, lijken wel bedoeld om de Hem uit de verzen 61 en 62 in ieder geval kwantitatief te overstralen - die indruk wordt door de tekst gewekt, of het moet groeiend argwaan zijn die deze indruk teweeg brengt.

Mijn hoogste lering. Ik vertel je wat je tot heil is. Hou je geest op Mij gericht. Wees Mij toegewijd. Offer aan Mij. Vereer Mij. Kom tot Mij. Kom tot Mij als je enige toevlucht. Ik zal je bevrijden van alle kwaad. Vertel deze kennis niet aan iemand die Mij niet is toegewijd of wrok jegens Mij koestert. "Wie dit grootste geheim onderricht aan degenen die mij liefhebben en daarmee de hoogste devotie betoont, zal zonder twijfel tot mij komen. (verzen 64 tot en met 72)"

Arjuna verklaart dan dat zijn verblindings, die hem aan het begin van de Gītā tot wanhoop dreef, nu voorbij is. Hij zegt tegen Krsna dat hij zal handelen naar Zijn woord.

Naschrift, De dood van Arjuna
Uit de Mahābhārata

Arjuna vecht daarop in de slag van Kuruksetra, zo vertelt het vervolg van het verhaal in het Mahābhārata, waar hij helden die vechten aan de kant van de Kaurava's doodt. Na deze oorlog trouwt hij met Chitrangada, de prinses van Manipur. Uit dit huwelijk komt een zoon voort, Babhruavana. In een gevecht om een paard doodt Babhruavana zijn vader Arjuna.

Arjuna, in het midden rechts, in gevecht met zijn zoon Babhruavana - achter Babhruavana staat het paard waar zij om vechten afgebeeld

Dat Arjuna door zijn zoon wordt gedood is het gevolg van een vervloeking die over hem werd uitgesproken door de Ashta-Vasus, de dienaren van de oppergod Indra. Arjuna had een van de Ashta-Vasus in zijn geïncarneerde vorm tijdens de slag van Kuruksetra op slinkse wijze gedood. Als straf werd Arjuna vervloekt. Nergens wordt verder verhaald hoe Arjuna Krsna's leer in de praktijk heeft gebracht.

Conclusies, Een afrondend gesprek

Het bestaan van het kwaad is geenszins een stelling die in dit boek de Sleutel is terug te vinden. Integendeel, net zomin als het goede is het kwade een werkelijk bestaand fenomeen. Goed of kwaad is niet alleen een onderscheid afhankelijk van perspectief, de indeling is bovendien een traditie van het imaginaire. Goed en kwaad bestaan alleen doordat een voorouder in het verleden deze tweedeling maakte - het is een menselijk idee, niet een absoluut

idee. Wellicht hangt het onderscheid samen met de allereerst geverbaliseerde gedachte toen wij uit de bomen klauterden, meer dan waarschijnlijk naar analogie van de beangstigende nacht en het daaruit bevrijdende daglicht. Dat de mens juist de tweedeling goed en kwaad maakte, is omdat de mensheid het volk van Luciwher is. Het volk van WarmeSchoonheid zou de indelingen warm en koud hebben gemaakt, of geborgen en bedreigd.

Dat de mens in de materiële wereld digitaal denkt en handelt is plausibel, maar dat van de eerste tot en met de laatst gevormde religie deze dichotomie ook op het innerlijk van toepassing wordt verklaard, is niet anders dan primitief. Het denken in licht en donker, goed en kwaad, hoog en laag -organisatie en hiërarchie zijn Luciwheraanse symptomen- en wij en zij, houdt de mens klemvast binnen de grenzen van het materiële.

Het Luciwher paradigma is het brandmerk van de materiële mens. Daarmee is, het wordt wel vaak gedacht en gezegd, het leven in incarnatie geen straf, niet het verblijf in een strafkolonie waar een erfzonde moet worden uitgewist, of een leven met slecht karma moet worden verbeterd door opnieuw en wel volgens de dharma te leven. Integendeel, dit universum is Luciwher en zijn volk juist gegeven⁶¹⁾ om

⁶¹⁾ De interpretatie zoals die in de vertalingen van de Christelijke bijbel voorkomt is incorrect. De zin die aldaar is opgenomen luidt, "En God zei: Laat er licht zijn! En er was licht", of "Toen zei God: 'Er moet licht zijn!' En er was licht" -afhankelijk van welke vertaling men leest-, terwijl de correcte weergave is, "God zei: Laat het Licht zijn intrede doen! En het licht trad binnen", waarmee het fysiek universum aan

Luciwhers principe op een geldige manier duidelijk te maken, dit keer in afwezigheid van de liefde. De liefde, de congruent van het licht van Luciwher, verenigd in WarmeSchoonheid in het universum van oorsprong. De liefde is zoveel meer dan liefhebben, maar dat wordt op een andere plaats uitgelegd.

Het probleem voor Luciwher en de mensheid is de afwezigheid van die liefde in het fysiek universum. Het ontbeert de mens daaraan en hij is er constant naar op zoek. In het materieel universum zal hij die echter niet vinden. De enige manier om in het fysiek universum de verbinding met de liefde te vinden is door de innerlijke reis te maken, los van materie. Het is Luciwhers streven die innerlijke reis te ontmoedigen, te voorkomen. Immers, elke mensenziel die op die wijze op zoek gaat naar de liefde is een ziel die niet meer bijdraagt aan het materieel experiment van Luciwher, het fysiek universum. Een mensenziel ook, die niet meer te beïnvloeden en te controleren is. Iedere mensenziel die de verbinding met de liefde zoekt, zoekt een evenwicht dat niet geboden kan worden in het fysiek universum. Luciwher daarentegen concentreert alle aandacht op hemzelf, door te verklaren dat hij de enige en ware god is, door te stellen dat alle anderen demonen en kwade geesten zijn. Zo tracht Luciwher de mensenziel af te houden van de innerlijke zoektocht naar de liefde.

Luciwher zit achter de ogen, de mensheid is Luciwher - het bouwende zowel als het destructieve, de groei zowel als het verval. Luciwher is het licht, het rationele, het verstandelijk weten, de redenering die alles omvat en die toch niet echt werkt, de formule en de theorie die aanvulling behoeven, de these die gefalsifieerd kan worden, de achterhaalde stelling, de incompleetheid die op zich wel correct is. Luciwher is de god van dit fysiek bestaan en ook hij zal dit bestaan verruilen voor het bestaan van oorsprong waar elke mensenziel na het materiële sterven direct naar terug gaat. Tot het moment van het sterven van het fysiek universum wil Luciwher zijn experiment laten slagen, totdat hij niet alleen cerebraal begrijpt, maar ook innerlijk inziet dat zijn thuis elders ligt.⁶²⁾

Luciwher, het Licht, en zijn volk werd gegeven.

⁶²⁾ Dit is een korte schets ten bate van deze concluderende afsluiting van de Bhagavad Gītā. Voor een beter begrip van het Luciwher paradigma is het niet mogelijk iets anders te doen dan het boek in zijn geheel te lezen.

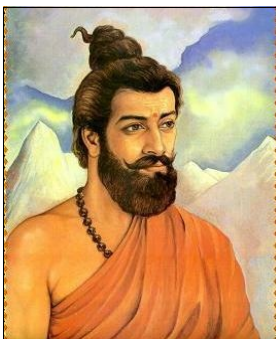
De Bhagavad Gītā is een zeer oud boek - het boek zelf vermeldt dat het teruggaat tot op de vroegste dagen van de mensheid. Gezien de context van het boek heeft de Gītā rond drieduizend jaar vce vorm gekregen. Als auteur wordt Vyāsa genoemd, dezelfde die een belangrijke rol in de Mahābhārata speelt en die volgens de traditie ook dat boek heeft geschreven. Deze Vyāsa wordt genoemd als samensteller van de Veda's. De Vaishnava's, vereerders van Visnu, zien Vyāsa als een van de avatāra van Krsna, terwijl anderen zeggen dat

Maharishi Vyāsa

hij tot de zeven Chiranjivins behoort, mensen die volgens populaire traditie onsterfelijk zijn en nog steeds op aarde rondlopen.

De invloed van de Sāmkhyaleer op de Veda's dateert vanaf de vierde eeuw vce volgens sommigen en volgens anderen vanaf de eerste eeuw vce. De belangrijkste tekst van de Sāmkhyafilosofie, de Sāmkhya Karika, dateert van rond het jaar 200. Kapila, de stichter van de Sāmkhyafilosofie, moet rond 550 vce hebben geleefd en volgens de folklore hebben zijn studenten de stad Kapilavastu gesticht, in de overlevering de geboorteplaats van Siddhartha Gautama, de Boeddha. De leer van de Boeddha is vervolgens van invloed geweest op de Sāmkhyaleer. Sommige Hindoelegenden stellen dat er twee Kapila's zijn geweest. Een die de theïstische visie op zijn leer propageerde, en

Maharishi Kapila

een andere Kapila die de atheïstische versie doceerde.

Dit kleine stukje ontstaansgeschiedenis laat zien hoe de premoderne mens omging met zijn cultureel-religieuze erfgoed en inspiratiebronnen. Allereerst moet daar van worden gezegd dat deze bronnen nog steeds leven. Een mens van nu, een Hindoe, heeft via verhalen, geschiedenissen en filosofieën een rechtstreekse verbinding met het verre verleden. Sommige volken op aarde zeggen van zichzelf dat ze helemaal geen geschiedenis hebben, met name Amerikanen zeggen dat nog al eens. Anderen hebben een minstens even oude geschiedenis als de erfgenamen van de Euraziatische Ariërs, maar zien of voelen die band niet, de Europeanen zijn daar sterk in. Zelfs de Europese filosofen die grote invloed hebben gehad op de ontwikkeling van de individualisering

en het doorsnijden van de traditionele banden met het verleden, worden daar nauwelijks nog herinnerd en in ere gehouden. In zijn algemeenheid is het verlies van de band met verleden een jammerlijk zaak. Niet te weten op welke weg men loopt maakt iemand tot een half blinde die hinkend voort moet gaan op zijn weg naar de toekomst.

Een band hebben met het verre verleden doet een mens voelen dat hij deel van iets is, een gemeenschap, een immaterieel rijk zijn dat niet voor een individu is weggelegd, een intellectueel niveau waarvan de meesten menen dat persoonlijk nooit te zullen bereiken. De Hindoe van vandaag heeft een directe band heeft met Mahatma Gandhi en met alle grote geesten die hem voorgingen, met een geschiedenis die via de Veda's teruggaat op de geschiedenis van de volken die na de laatste IJstijd op de Euraziatische steppen leefden. Hoewel weinig Hindoes zich erfgenaam zullen voelen van de mensen van de Sredny-Stog Cultuur, de Jamna Cultuur, de Andronovo Cultuur en de Sintashta Cultuur, voelen zij zich wel erfgenaam van de Veda's die binnen deze Arische culturen werden verwoord, overgeleverd en die later op schrift werden gesteld.

Het hebben van erflaters en tradities werkt niet alleen positief. Wie zich louter in termen van tradities definieert, heeft geen individuele identiteit. Wie zichzelf als traditioneel profileert wordt gemakkelijker de prooi van manipulators. Wie zichzelf benoemt en gestalte geeft met de ervaringen en bewoordingen van anderen, moet zich afvragen of hij nog wel zijn eigen leven leidt. Wie zijn leven leidt in bestudering van een heilig genoemd boek als de Bhagavad Gītā, het lied van de Heer, moet er op kunnen vertrouwen dat duizenden jaren traditie de waarheid verkondigen, want ten langen leste draait het daar altijd om, de waarheid.

De mens, de lezer van de Bhagavad Gītā, de epigoon van Krsna heeft een probleem, want Krsna is niet de maker van het leven, de veroorzaker van onze ziel. Krsna, diens hemels alter ego Visnu, is de beheerder van het fysiek universum, maar niet de grote geest achter alles. Dit is geen vooraf ingenomen stelling, een bril waardoor de Gītā is gelezen. Het is de gehele tekst van de Gītā zelf die de argumenten voor deze vaststelling aandraagt.

Krsna hanteert in vrijwel elke redering die hij naar voren brengt de kunstgreep, het stijkenmerk van iedere manipulator. In de kunstgreep vertelt de manipulator aan zijn gehoor een deel van de waarheid -en bijgevolg een ander deel van de waarheid niet-, een deel visie op de waarheid dat als feit wordt gepresenteerd en een nieuw element, om

vervolgens een conclusie te presenteren die afwijkt of zelfs haaks staat op de oorspronkelijke waarheid.

Een van de basisbegrippen in de Gītā is onthecht handelen. Van Arjuna - hij staat symbool voor de mensheid-, wordt niet gevraagd af te zien van handelen -het is niet mogelijk niet te handelen, stelt Krsna naar waarheid-, maar daarentegen onthecht te handelen. Onthecht handelen is handelen volgens de dharma, waarbij de gevolgen van het handelen irrelevant zijn. Immers, het handelen volgens de dharma vindt plaats op het niveau van purusa, de motivatie op geestelijk niveau, terwijl de gevolgen van het handelen zich afspelen in het praktri, de praktijk in het materiële. Krsna zegt vooral je op je hogere zelf te richten. Wat dat hogere in jezelf is, bepaalt een mens vervolgens niet zelf, maar wordt door de universele dharma bepaald - dat bepaalt derhalve Krsna voor je, omdat hij als hoogste immers de dharma heeft geformuleerd, maar dat laatste wordt in de Gītā impliciet gelaten.

Krsna spreekt de waarheid wanneer hij die waarheid citeert, een waarheid die zegt dat het fysieke bestaan niet de vervulling van je bestaansredenen inhoudt. Gerichtheid op rijkdommen, succes en erkenning voor prestaties op aarde stelt niets voor. De mens leeft ondanks dit wel in het fysiek universum en daar is een reden voor, een reden die door Krsna aanvankelijk wordt genegeerd. Om je karma te vervullen gaat het niet om wat je met de materie doet, maar wat je in de materie doet. Het deel van de waarheid dat Krsna weglaat, is vervat in het tweede deel van de zin. Het gaat om wat je in materie doet.

Een mens die voor de bevrediging van zijn gevoel van onvolkomenheid niet wil putten uit de fysieke wereld, maar de motivatie voor zijn handelen wil vinden in de innerlijk gezochte of gevonden liefde, die mens handelt in de materie. Deze mens handelt niet vanuit de materie met gevolgen voor de materie, hij handelt niet onthecht en zonder interesse voor de gevolgen in de materie, zoals Krsna propageert, maar handelt vanuit het innerlijk behaald niveau met reële en gewenste consequenties voor de materiële wereld, die mens handelt in de materie.

Krsna vertelde een halve waarheid en een hele leugen om te kunnen komen tot de stelling dat de redding van de mensenziel slechts kan worden gerealiseerd door devotie aan Krsna die de dharma bepaalde, welke bepaalt hoe de mens in materie moet handelen, die stipuleert dat de gevolgen van het handelen in het fysieke als zonder consequenties dient te worden opgevat.

Onthecht handelen lijkt een waardevol filosofisch-religieus uitgangspunt met de zuiverheid van de motivatie tot handelen als beginsel. Wie echter

geen verantwoordelijkheid wil nemen voor de consequenties van zijn daden, kan geen doordachte motivatie hebben. De juistheid van handelen die Krsna voorstaat kan slechts bestaan als filosofische abstractie, als klinisch lucide analyse die alleen als van de werkelijkheid geïsoleerd fenomeen waar kan zijn, een sofisme. Onthecht handelen leidt in de werkelijkheid tot gewetenloosheid, tenzij de dharma moet worden gezien als het geweten - dat is dan wel een geweten dat van buitenaf aan de mens wordt opgelegd, niet een die van binnenuit wordt gevoed.

Door er in te persisteren dat de dharma moet worden nageleefd, dat de kennis devoot moet worden toegepast -anders vervalt men tot duisternis-, vervult Krsna nog een element in de kunstgreep, de creatie van de hel. Na de halve waarheid en na de verkeerde representatie van de waarheid, is dit het nieuwe element dat moet afleiden van de volle waarheid en die de mensenziel moet leiden tot de conclusie in het omgekeerde, de omgekeerde waarheid.

De zoektocht in het innerlijk en het daar vinden van de liefde kan op geen enkele manier met hetzelfde resultaat vervangen worden door universele wetten die van buitenaf worden opgelegd, terwijl dat wel is wat Krsna betoogt en beoogt. Met zijn stringente eis te leven volgens zijn ware kennis en de dharma, verhindert hij de innerlijke reis van elk mens. Klaarblijkelijk lukt die verhindering telkens en op steeds grotere schaal uiteindelijk niet, als men in aanmerking neemt dat Visnu in steeds opnieuw een avatāra op aarde moet verschijnen om de naleving van de dharma te herstellen. De beste aanwijzing dat de mensenziel zich uiteindelijk niet om de tuin laat leiden.

Resumerend, Krsna vertelt de helft van de waarheid wanneer hij zegt dat om karma op te lossen het er niet toe doet wat men met de materie doet. Rijkdom, succes, ze doen er niet wezenlijk toe. De andere helft die Krsna niet vertelt gaat over de importantie van hoe de mens in de materie handelt. Krsna doceert wel een uitgangspunt dat hier op lijkt, namelijk dat wat je in de realiteit doet, ingegeven moet worden door de dharma, de universele wet. Doe je dat niet, en dat is het nieuwe element in Krsna's redenering, wie niet de dharma naleeft, vervalt tot duisternis. Krsna heeft een hel nodig om zijn hemel aantrekkelijk te maken. Tenslotte komt Krsna tot een conclusie die diametraal op de werkelijkheid staat, namelijk dat een mens zich volledig aan Krsna dient te wijden om het hoogste bestaan in een volgende wereld te kunnen bereiken.

Wanneer het vervormde element in Krsna's representatie van de kosmos wordt hersteld, kan ook de enig mogelijke geldige conclusie weer worden

getrokken. De dharma is niet bepalend voor het handelen van de mens op aarde, omdat het een vreemde en externe stelregel betreft, een exoot, een wet die van buitenaf rigoureuus wordt opgelegd. Het enige dat bepalend is voor wat je in de materie doet is het zelfonderzoek, je innerlijke reis. Wie dit ziet, kan daarna maar een conclusie trekken. De mens is op aarde om zijn bestaansredenen te onderzoeken. Die innerlijke reis kan overigens in een religieus teken staan, maar dat hoeft niet per sé. Wel is het altijd zo dat wie de innerlijke reis maakt daar consequenties uit trekt voor zijn handelen in de realiteit en medeverantwoordelijkheid voelt voor zijn medemens en zijn omgeving.

De reden van Krsna's vervormen van de werkelijkheid kan alleen zijn dat hij zijn kosmos in stand wil houden. Per slot van rekening is hij Visnu, de god die in stand houdt. Net als Luciwher stelt hij alles in het werk om de mensenziel af te houden van het zelfonderzoek, de innerlijke reis, de ontdekking van de liefde, het vinden van de verbinding met thuis. De zelfontdekking kan alleen maar leiden tot het falen van zijn experiment dat dit fysiek universum is. Krsna vervormt de werkelijkheid, Luciwher vervormt de werkelijkheid op dezelfde wijze, Krsna is Luciwher. Het maakt daarbij niet uit of Krsna en Luciwher als reëel wordt gezien of als personificatie, de luciwheraanse aard van de mens, het Luciwher paradigma. Om dit universum acceptabel te maken en de zoektocht naar de verbinding met thuis als irreëel te bestempelen, schilderen Krsna en Luciwher een nog beangstigender beeld dan het fysiek universum al is, de hel. Zowel Krsna als Luciwher presenteren het leven als straf, erfzonde en samsara, en koppelen daar het begrip kwaad aan. Wie echter het kwaad niet als kwaad ziet, wie zich dus geen rad voor ogen laat draaien, heeft ineens de reden tot zelfonderzoek gevonden. Diegene hoeft nergens bang voor te zijn, het kwaad bestaat immers niet, en ziet het leven niet meer als straf, maar de innerlijke reis als nieuwe kans.

In essentie stamt de Hindoerelgie af van culturen die millennia op de Euraziatische steppen leefden. De Sredny Stog Cultuur, de Jamna Cultuur, de Andronovo Cultuur en de Sintashta Cultuur, werden al genoemd. Hun wetgeving en gebruiken waren er op gericht de heersers in hun heersende positie te houden, zoals in elke cultuur, en de overigen, stamleden en buitenstaanders, in een afhankelijke positie. Wie niet tot de stam met deze gebruiken en wetgeving behoorde kon kiezen, wel of niet conformeren. Wie zich conformeerde kon -binnen een ontkiemend cliëntensysteem, een systeem dat doordrong tot in de Romeinse cultuur- rekenen op bescherming door de stam. Het stelsel van rechten, plichten

en gebruiken op de steppe werden de Veda's, een traditie die naar India werd meegenomen toen het droger wordend klimaat op de steppe de Arische stammen tot een nagenoeg volledige volksverhuizing dwong. Zij veroverden het grootste deel van het subcontinent, en brachten de oorspronkelijke bewoners in de ondergeschikte rol. Daarna hebben de Arische stammen onder leiding van hun Maharadja's -Sanskriet voor "grote heerser"- elkaar onderling eeuwen lang bevochten om de suprematie. De oorlog van de Pandava's tegen de Kaurava's was zo'n stammenoorlog. Vele wijsgeren -Kapila, de Boeddha om twee zeer prominenten te noemen- hebben gepoogd de Veda's een in hun tijd modernere kant op te schrijven, misschien zelfs wel een groter moreel besef te incorporeren. Wat echter in essentie in traditie gevangen zit, heeft niemand ooit vrij kunnen denken. Of om Einstein vrijelijk te citeren, de manier van denken die je in de problemen brengt, kan onmogelijk de manier van denken zijn die je weer uit de problemen helpt.

De Veda's hebben hun functie vervuld. Met name de prachtige verhalen Mahabharata en Ramayana blijven het lezen waard. Zie ze als prachtige verhalen en maak niet de oude mythen, maar maak jezelf verantwoordelijk voor je opvoeding, je scholing en je innerlijke reis.

Naschrift, Over de liefde voor Krsna

Ik zou wensen dat Krsna God is, want dan was mijn weg eenvoudig. Ik hoefde mij dan alleen maar in liefdevolle overgave te wijden aan Krsna. Maar ik weet niet wat liefde is. Waar vind ik die en hoe vind ik die?

Bhakti⁶³⁾ is de liefdevolle overgave aan Krsna. Wanneer een mens niet de capaciteiten heeft om de wijsheid van Krsna te begrijpen, dan kan die mens altijd nog zich liefdevol aan Krsna overgeven. Dit betekent niet dat de overgave voor de dommen is. Het betekende wel de emancipatie van al die groepen mensen die uitgesloten waren van de verering van Krsna - vrouwen, landlozen, onaanraakbaren. Zij die in de tijd van het schrijven van de Gita op geen enkele manier toegang hadden tot scholing in de geschriften van de Veda's, laat staan enige andere kennis die nu zo vanzelfsprekend lijkt. Maar wat is liefdevolle overgave eigenlijk? Wat is liefde? Hoe kan een mensenziel die de innerlijke reis nog moet beginnen, die de liefde dus nog moet ontdekken, liefde geven? Hoe komt Krsna erbij dat een mens zich "liefdevol" kan "overgeven"?

Je overgeven betekent dat je jezelf uitlevert. Je stopt met iets en je geeft je doel op, je geeft je lot daarbij uit handen. Je kunt je overgeven in het vertrouwen dat iemand het beste met je voor heeft. Je kunt je overgeven omdat je niet meer tegen iemand op kunt. Je moet jezelf in ieder geval overgeven wanneer je bent verslagen, of wanneer je je verslagen voelt. In essentie stop je al je eigen activiteiten en je laat een ander alles overnemen, waarbij je aan die ander verklaart dat je overwonnen bent. Overgeven en overnemen. De mensenziel moet zich overgeven en Krsna neemt de zeggenschap over je ziel over. Voortaan doe je wat Krsna je voorschrijft.

Waar is de liefde in dit alles? Liefde betekent wel uit handen geven, maar juist niet in nederigheid. Liefde betekent wel loslaten in vertrouwen, maar vertrouwen in de eigenheid van degene die wordt losgelaten en de juistheid van zijn of haar handelen. Dat is het tegenovergestelde van het vertrouwen dat een ander, naar je hoopt, het juiste met jou doet - dat zou overgave zijn. Liefde is je partner in vertrouwen loslaten, er op vertrouwend dat die het juiste doet. Niet als een deken over iemand hangen en de andere in bescherming willen nemen - dat is dominantie. Liefde is dat wat een vader of moeder voelt voor hun kind, wanneer die

⁶³⁾ <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/63933/bhakti> en
<http://www.dlshq.org/teachings/bhaktiyoga.htm>

hun kind loslaten, er op vertrouwend dat het kind de juiste beslissingen neemt voor zichzelf. Liefde is wat de AllerEerste heeft voor Luciwher Krsna, door hem een universum te geven om zelfstandig zijn punt te maken. Krsna's liefde komt er daarentegen op neer dat hij zijn kinderen naar zich toe haalt en hen, uit onbillijke bescherming, voorschrijft wat juist is. Krsna weet niet wat liefde is. Hij kent de Liefde niet!

Iemand die zich overgeeft kan dat niet uit liefde doen, want wie zich overgeeft doet dat uit angst. Angst voor degene aan wie wordt overgegeven, angst zelf de verkeerde beslissing te nemen. En Krsna, hij dreigt met duisternis en de hel voor degenen die zich niet overgeven, voor degenen die zijn kennis en wijsheid niet naleven. Hij moet wel, want alleen door de ziel van zijn volk hier te behouden kan hij zijn kosmos in stand houden. Alleen door de geestkracht van zijn volk hier te gebruiken, kan hij orde in de chaos van dit universum scheppen. Dat is orde, maar dat is nog geen juistheid, dat is geen liefde.

De eerste stap die men moet doen, het kan niet anders, om op de innerlijke weg te komen, is het afleggen van de angst. De existentiële angst voor alles, wat en wie dan ook. Een inherent gevolg hiervan is dat men niet meer kan gehoorzamen aan bazen en bovengestelden, op het morele, het geestelijke, het spirituele vlak - dat is niet echter het directe doel van het afleggen van de angst. Het werkt overigens niet andersom. Iemand die weigert te gehoorzamen aan superieur gestelden is niet daardoor iemand geworden die de angst heeft afgelegd.

Met de tweede stap die men op de innerlijke weg zet, trekt men de kleding van het vertrouwen aan. Hul jezelf in het zelfvertrouwen dat naar binnen is gericht - zelfvertrouwen dat naar buiten is gericht kan leiden tot arrogantie en is dus contraproductief. Het gaat om het vertrouwen in de juistheid van zelf in onafhankelijkheid genomen beslissingen. De derde stap daarna is de ontdekking van de Liefde en het aanboren van een bron die men altijd heeft vermoed, of op heeft gehoopt, maar die meestal ontkend wordt of als illusoir wordt gezien. Wie de bron denkbeeldig noemt, leeft slechts met het fysieke en heeft nog angst voor de innerlijke reis. Angst voor Luciwher Krsna, hoewel dat niet altijd zo wordt begrepen.

Het reizen op de innerlijke weg is een geestelijke reis, een spirituele expeditie die niets met aardse religie heeft te maken, die ook niets te maken heeft met psychologie of wat dan ook in materie. De gevolgen van de spirituele ontdekkingsreis zijn in de fysieke wereld wel merkbaar - en in steeds beduidender mate naarmate meer mensen de innerlijke reis

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

maken. Niet in enig georganiseerde vorm, maar als in een koor waar de stemmen zich steeds beter afstemmen op elkaar, door naar elkaar te luisteren. Luisterend naar de zuiverheid van hoe men zelf zingt, luisterend naar hoe de anderen zingen. Krsna wil de dirigent van het koor zijn en bepalen wie vals zingt en wie niet. Hij spant, de nakomeling van de steppe die hij is, de paarden achter de wagen.

De erfgenamen van de Veda in het kort

Wat is de Bhagavad Gītā?

Aan de verhalen over God of de goden heb ik nooit geloof gehecht. In mijn kindertijd luisterde ik naar de verhalen over wonderen en verschijningen, terwijl ik op mijn klompen aanvoelde dat de leraar niet wist waar hij het over had. Het was alsof er in zijn verhalen een dimensie ontbrak, waardoor God eerder op een goedkope goochelaar leek. Een andere anekdote, over de geestelijke en mijn vader, hoorde ik pas veel later. De geestelijke die over ons deel van de stad ging bezocht ons eens in de zoveel weken. De geestelijke stelde dan steevast de vraag waarom ons gezin zo zelden naar het gebedshuis kwam. Waarop mijn vader onveranderlijk antwoordde dat wanneer hij iets had af te handelen met het opperwezen, hij liever meteen naar de baas ging dan naar een van zijn knechten. Waarop beiden goedmoedig lachten en de rest van de middag filosofeerde totdat het eten klaar was.

Het zit dus misschien wel in mijn genen, mogelijk was het een deel van mijn opvoeding, wellicht had ik er voor gekozen temidden van dit gezin te worden geboren om in hun warme schoot mijn eerste jaren door te brengen. Dat laatste ligt het meest voor de hand. In de eerste veertig jaar van mijn leven kwam ik een hoop te weten over religie en ik vond het inderdaad allemaal onzin. Maar omdat de meeste religies zo ongelooflijk oud zijn, bleef ik wel interesse houden in wat er over oude manuscripten te ontdekken valt. Geschiedenis heeft altijd mijn belangstelling gehad en heeft dat nog. Realiseer je dat eens wanneer je een duizenden jaren oude tekst leest, je de werkelijke gedachten van echte mensen hoort die aan het begin van ons tijdperk leefden - het zou je over bet bet bet betovergrootvader kunnen zijn. Zoals ik het zie is een persoon die niet in geschiedenis is geïnteresseerd iemand met een uitgerukt oog die een schop in zijn kruis heeft gehad -de plaats waar bij de meeste mensen de hersenen lijken te zitten- en die zo half blind en strompelend op weg is naar de toekomst. Simpelweg in het hier en nu leven beperkt een mens alsof hij doof en stom is. Een werkelijk doofstomme scherp tenminste nog zijn andere zintuigen aan.

Omdat ik het een en ander van geschiedenis weet, weet ik ook een paar dingen over wat mensen verdeeld houdt. Onveranderlijk is dat een kwestie van macht. De machtigen, de nog machtigeren en de machtelozen, zij maken van het leven een trieste bedoening, terwijl het verlangen naar geluk altijd als motief voor de strijd wordt gegeven. Of de

onderliggende zingeving nu voortkwam vanuit politiek engagement of vanuit religie, geluk en macht vormden altijd het doel. Politiek en religie zijn overigens hetzelfde. Met ondersteuning van de wetenschap doet de politiek precies hetzelfde wat vroeger door religie werd gedaan. Aangezien we onderling continue strijd leveren, zijn we dan ook gedoemd om eindeloos door te strijden? Hierover heb ik door de jaren heen het axioma van het Luciwher paradigma ontwikkeld.

Het Luciwher paradigma houdt in dat de mens vast verankerd is binnen een bepaalde visie op het bestaan, waardoor het hem vrijwel onmogelijk is om te ontsnappen uit de vicieuze cirkel van het verlangen naar geluk en macht en de strijd die daarmee gepaard gaat. Er is echter een manier om die vicieuze cirkel te doorbreken. Door de angst af te leggen. De angst voor het bestaan, maar ook de angsten die zich in de loop van een leven tot in alle hoekjes en gaatjes van lichaam en geest een weg hebben weten te vinden. Toen ik dit eenmaal had ontdekt, bleek toen ik goed keek het Luciwher paradigma het sjabloon dat je overal in kunt ontdekken. Ik was er niet naar op zoek, ik kwam het altijd tegen. In het oosten en het westen. Bij geleerden en de niet zo geleerden. Ik zag dat alle mensen er door beheerst werden. Dit vormde het beginpunt van mijn onderzoekingen. Het eerste wat ik deed was, gezien mijn voorliefde voor geschiedenis en oude teksten, onderzoeken of het axioma van het Luciwher paradigma kon ontdekken in de oudste religieuze teksten die de wereld kent. Wanneer ik het Luciwher paradigma kon herkennen in die oudste teksten zou dat het axioma dat ik had geformuleerd valideren en wanneer ik het niet terug kon vinden zou het mijn idee falsifiëren en mij hopelijk in een richting wijzen om mijn weg te vervolgen.

Met de vicieuze cirkel van strijd en ongeluk in gedachten lag mijn keuze voor een onderzoek naar de Hindoereligie voor de hand - een onderzoek van de Bhagavad Gītā om precies te zijn. Het Boeddhisme had ook het onderzoeksonderwerp kunnen zijn, maar het Boeddhisme is geen religie. Bovendien bouwt het Boeddhisme voort op de vier boeken die de Veda vormen -de Rig Veda, de Yajur Veda, de Sama Veda en de Atharva Veda- en in nog sterkere mate op de Bhagavad Gītā. Jainisme en Sikhisme zijn ook aftakkingen van het Hindoeïsme, dus ik richtte al mijn aandacht op het Hindoeïsme. Ik was onder de indruk. Ik ben niet gauw ergens van onder de indruk, maar toen ik ging lezen was dat precies wat mij overkwam. Een absolute beginner in relatie tot de erfenis van de Hindoes was ik niet, maar toen ik begon te lezen in de Mahābhārata, waar de Bhagavad Gītā onderdeel van is, opende zich voor mij een geheel nieuwe wereld. Een wonderbaarlijke wereld met fantastische

verhalen. Oeroude verhalen en wijsheid, die mij boekdelen vertelden over de geestesgesteldheid van de mensheid. Het onderwerp -de verhalen- is uniek, het object daarentegen -de manier van denken er achter- is dat niet. Lezen, bestuderen en analyseren van de Gītā was wat ik me had voorgenomen. Het heeft me het leeuwendeel van vijf jaar gekost om deze zelf gekozen taak te voltooien, een taak die ik op geen enkel moment heb verwenst.

Wie denk je wie hij is?

Wie denk je dat God is? Zoals ik het zie, is hij -of zij, of het- de oorzaak van ons bestaan. De wetenschap verklaart op dit moment de oorzaak van ons bestaan in termen van het darwinisme. Voor mij is dit echter een aannemelijke verklaring van het hoe en niet van het waarom van ons

Brahmā, kijkend naar de vier windstreken

bestaan. De evolutietheorie verklaart op een overtuigende wijze hoe we hier op aarde ontstonden, maar niet waarom dat was. Het opperwezen van de Veda's, het Brahman, komt voor mij het dichtst bij wat dat waarom kan zijn, misschien wel moet zijn. Een abstracte onpersoonlijke god -het Brahman is iets anders dan Brahmā de gepersonifieerde god- die alles omvat wat van doen heeft met creatie, onderhouden van die schepping, maar ook de vernietiging ervan en het hergebruik. De laatste twee, vernietiging en hergebruik, leken mijn eerder een menselijke interpretatie van God het Brahman, waarschijnlijk ingegeven door wat de mensen in hun fysieke omgeving zagen. Voor mij is God het creëren en het onderhouden van de creatie, het continue inspireren van dat wat is. Hoewel het Brahman een voor mij aantrekkelijke abstractie is -het staat het verst weg van de vaak gruwelijke verering van de goden op aarde- zou ik er de voorkeur aan hebben gegeven wanneer het Brahman wel abstract, maar niet onpersoonlijk was. Ik heb een duidelijke voorkeur voor een vaderfiguur

die je thuis verwelkomt wanneer je hier dood en begraven bent. Waarom anders zijn wij begenadigd met een bewustzijn? In het universum -en elders- gaat niets verloren. Het blijft bestaan of het wordt getransformeerd, overigens zonder het aspect van vernietiging. De teloorgang van het bewustzijn past daar niet bij. Mijn geest of ziel leeft op een bewuste manier voort. Het is het concept van het Brahman waar het hier om gaat - een millennia oud concept.

Het Brahman of Brahmā is het opperwezen dat uit de Veda's naar voren is gekomen. Dit ontstaan was op zich al een hele intellectuele krachttoer, want de goden van de Veda's en de voorlopers daarvan waren met velen, maar konden op de een of andere manier toch worden samengevat in dat opperwezen geboren uit de Veda's. De Veda's, de manuscripten die ontstaan zijn op de vlakten van Eurazië - ten noorden van de Kaukasus en de Himalaya's, van de Kaspische zee tot aan de Gobi woestijn. De Veda's bevatten de cultuur, gebruiken en wetten van de stammen die daar leefden vanaf het einde van de jongste IJstijd zo'n 10.000 jaar geleden. De cultuur, de rechten en plichten, gebruiken en wetten die van generatie op generatie praktisch en mondeling werden doorgegeven door de stammen die zichzelf Arisch noemden. Niet dat ze allemaal dezelfde taal spraken, hoewel hun talen allemaal tot de Indo Europese taalfamilie behoorden. Niet dat ze tot eenzelfde ras behoorden, hoewel ze een lichtere huidskleur hadden, maar omdat ze hun goden op dezelfde manier aanbaden, volgens dezelfde rituelen. Hun religie was de bepalende factor van hun eenheid. Klimaatverandering en de daardoor toenemende verdroging van de steppe dwong zo'n 3000 jaar geleden een aantal van de Arische stammen tot een volksverhuizing richting India. Zij brachten hun cultuur, wetten en tradities, de Veda's, naar het land dat zij zouden gaan domineren. De Vedische religie kwam tot een vorm van samengaan met de goden en tradities van de oorspronkelijke bewoners, het geheel weer overkoepeld door de oppergod Brahmā.

De Bhagavad Gītā erkent Brahmā als de scheppende kracht van alles. In eerste instantie de abstracte onpersoonlijke interpretatie, maar gaandeweg de tekst de gepersonifieerde versie. Brahmā wordt vervolgens teruggebracht tot een lid van de trimūrti, de drie-eenheid van Brahmā, Vishnu en Shiva. In de trimūrti is Brahmā de scheppende kracht, maar is Vishnu de onderhoudende kracht, terwijl Shiva de

Dansende Shiva

vernietigende en herscheppende kracht symboliseert. In de Bhagavad Gītā komt Vishnu op aarde in zijn avatar Krishna - het Sanskriet avatāra betekent de nederdalende. Geleidelijk verbreed in de Gītā de invloedssfeer van Krishna zich en worden de rollen van Brahmā en Shiva teruggedrongen. Dat mondt uit in de finale uitspraak dat Krishna de voornaamste godheid is die alles omvat inclusief Brahmā en Shiva.

Kortom, de ontwikkeling ging van de vele vele vele goden van

de steppen -zonnegod, stormgod, enzovoort- naar een oppergod Brahmā en de ongepersonifieerde scheppende abstractie daarvan, het Brahman. Na de volksverhuizing naar India produceerde de fusie van goden de trimūrti Brahmā, Vishnu en Shiva met Brahmā als oppergod, ondanks dat lokaal in India ook een veelheid aan godjes en krachten aanbeden werden - ook vandaag de dag nog.

Wie denkt hij wie hij is?

In de Bhagavad Gītā, het lied van de heer, daalt een god uit de trimūrti, Vishnu, neer op aarde in zijn avatar Krishna. Hij wordt de wagenmenner, steun en toeverlaat van een prins genaamd Arjuna. De Bhagavad Gītā begint op het moment dat Krishna en Arjuna het slagveld op rijden waar een oorlog op uitbreken staat. De Gītā ontvouwt zich verder als een allegorie voor het leven. Arjuna vertegenwoordigt het menselijk ras en hij heeft een hoop vragen voor god. Het slagveld Kuruksetra -het toneel waar de Gītā zich afspeelt- staat model voor het menselijk leven, de aarde als een presenteerblad voor oorlog. God, dat wil zeggen Vishnu's avatar Krishna, is met name op aarde neergedaald om de moraal en het gebrek aan toewijding aan god te herstellen. Nogmaals, wie denk je dat god is? Kan god de entiteit zijn die je de weg naar de hemel wijst en gelijktijdig dreigt je in duisternis en vergetelheid te storten, in de hel wanneer je afdwaalt van die weg? Kan god de entiteit zijn die je opdraagt

hem te loven en die tegelijkertijd zegt dat alle andere goden -zijn er nog andere goden?- demonen zijn? Kan god je opdracht geven van hem te houden, je zonder voorbehoud in liefde aan hem over te geven? Dit is namelijk wat Krishna als te vervullen vereisten aan de mens stelt. Volgens Krishna in de Bhagavad Gītā heeft de mens te leven naar de dharma. De dharma was altijd de universele wet van het Brahman geweest, de fundamentele wet die al bestond zelfs toen het universum nog niet bestond, de wet waar alles uit voortvloeit. In de Bhagavad Gītā actualiseert Krishna de dharma op zijn geheel eigen manier.

Iedereen, zegt Krishna, dient het leven te leiden naar de regels die zijn vastgesteld door Krishna. Voor het merendeel is het thema van de Gītā, het uitleggen en verduidelijken van deze regels, de dharma volgens Krishna. Krishna zegt daar gelijk bij dat als een persoon niet over de vermogens beschikt de regels te begrijpen, er altijd nog bhakti is, de liefdevolle overgave aan Krishna. De uiteindelijke boodschap is dus dat er geen excuus bestaat voor het niet naleven van de regels van Krishna. De suprematie van zijn dharma moet door de mens worden erkend, zelfs in die mate dat de mens dient te bevestigen dat het naleven van de dharma belangrijker is dan het leiden van een gelukkig leven. Want Krishna zegt immers dat je leven onthecht moet zijn van de gevolgen van je handelen in de praktijk, het praktri, en dat je je moet concentreren op het op de juiste wijze vervullen van de dharma op het spirituele niveau, het purusa, het niveau van je ziel. De onthechting is een zeer belangrijk aspect in wat Krishna van de mens eist. Bovendien verklaart Krishna dat alleen leven volgens de dharma zoals hij dat voorschrijft een mens in staat stelt de schier oneindige cirkel van incarnaties, samsara, te doorbreken. Alleen zo kan de mens zijn weg vinden naar het achtste niveau van andere werelden, het uiteindelijke leven in het hiernamaals met Krishna, het nirvana. Bij uitsluiting van al het andere is het alleen leven volgens de dharma van Krishna dat toegang geeft tot het nirvana. Dit is de kernboodschap van de Bhagavad Gītā. De enige en allerbelangrijkste vraag die hierna nog gesteld kan worden is, is dit de waarheid? Is het bestaan zoals Krishna dat pretendeert?

Kunnen we in Krishna de opperste godheid Vishnu herkennen, het opperste wezen van de trimūrti Brahmā, Vishnu en Shiva? Is wat Krishna zegt inderdaad de diepste waarheid? Om te beginnen, het dharma. De universele wet begrijpen, de wet die er al was voordat het universum er was, is wel degelijk mogelijk voor een mens - je hoeft er geen acht niveaus voor te doorlopen. Niet onmiddellijk en meteen het volledig

begrijpen van wat er in die wet staat, want dat zou een mens goddelijk maken. Het feit echter, dat de dharma de wortel van ons bestaan voortbrengt -onze ziel- zorgt ervoor dat het onmogelijk is niet volgens de dharma te leven. We zijn er door geschapen! Zoals Darwin staat voor de regels van het hoe van ons evolueren, zo staat het Brahman voor de regels van het waarom van ons bestaan. Ons bestaan vloeit voort uit het fenomeen God het Brahman die de blauwdruk van de dharma maakte. De dharma ontkennen of negeren is net zo onmogelijk als het ontkennen van het bestaan. Dan rijst de vraag, wat doet Krishna op aarde om de naleving van de dharma te herstellen? De dharma is al aanwezig in onze innerlijke kern, in onze ziel en die heeft geen herstel of wijziging nodig. Krishna's queeste is overbodig, tenzij hij -zoals ik vermoed- een verborgen agenda heeft.

Gebaseerd op wat Krishna zegt en doet in de Bhagavad Gītā, is maar een conclusie echt mogelijk. Krishna is niet het fenomeen dat ons bestaan veroorzaakte, God -wat zegt een naam-, maar de kracht die ons vooralsnog gebonden houdt aan het fysieke bestaan. Daarbij maakt het niet uit of die kracht nu als werkelijk of als personificatie wordt gezien. Het gaat om gebondenheid aan het fysieke bestaan buiten de aanwezigheid van God het Brahman terwijl de verbinding met de liefde is verbroken. In Krishna's doen en laten bespeur ik geen kwaad, maar de bevlogenheid van het proberen te overtuigen, de drang om een standpunt duidelijk te maken. Niet een standpunt om God het Brahman te weerspreken, maar om licht te werpen op Krishna's positie en deze te benadrukken in verhouding tot de positie die Liefde inneemt. Licht en Liefde zijn gescheiden. Krishna is op aarde gekomen vanuit wat hij het nirvana noemt, maar wat in dit boek "de Sleutel" de oorspronkelijke wereld wordt genoemd. Daar komen wij allemaal vandaan om een leven in incarnatie te leiden, om te leren wat op een andere manier niet geleerd kan worden, waarna wij allemaal weer naar huis terugkeren, uitgerust met geleerde lessen. Er is geen enkele noodzaak voor een schier oneindige cirkelgang van incarnaties zoals die uit de Vedische traditie naar voren komt. De enige die dit mechanisme goed kan gebruiken is degene die ook straf en beloning nodig heeft als prikkels om af te leiden van de weg naar de Liefde. Krishna is niet op aarde gekomen om de naleving van dharma te herstellen, maar om te proberen de dharma te veranderen en daarmee te voorkomen dat een mens op zoek gaat naar de dharma die al aanwezig is in ieders essentie, in je ziel, de verbinding met de Liefde die niet in dit universum is.

Is de Gītā dan klinkklare onzin? Een verschil maken tussen praktri en purusa zou kunnen werken als het de aansporing zou bevatten om vanuit de ziel te werken ten behoeve van de ziel en als dat tot een morele integriteit leidt met een positief effect op de tastbare wereld, heilzaam voor de gehele menselijke gemeenschap. Wanneer onthechting van het praktri minder nadruk op rijkdom en macht zou betekenen, terwijl er meer aandacht wordt gegeven aan geestelijke gezondheid, dan zou het kunnen werken. Zich loskoppelen, onthechten van de realiteit, zoals Krishna voorschrijft, is even onmogelijk als het negeren van de universele wet of het ontkennen van de zwaartekracht. Proberen je los te koppelen van de werkelijkheid, de poging alleen al, produceert verschrikkingen in de fysieke werkelijkheid en niet allen voor de persoon in kwestie.

De Bhagavad Gītā bevat vele wijsheden, verzameld vanuit een onnoemelijke ver verleden. En toch, volg geen leider -politiek, noch religieus, noch een zelf benoemde god- die voorgeeft het beste met je voor te hebben. Het vinden van de liefdevolle stem die in je woont, in ieder van ons, is een privé-aangelegenheid, een eenzame zoektocht. Niemand kan je daarbij helpen.

Je weet wie hij is

De Bhagavad Gītā lezend -ik raad het van ganser harte aan- zijn de parallellen tussen Krishna, de aardse god, en Luciwher nogal verbluffend. Beiden zijn de kwintessens van het fysieke bestaan. Beiden proberen de mens te ontmoedigen het innerlijke pad te nemen op zoek naar liefde, de dharma van het bestaan. Beiden formuleren een radicaal alternatief dat onlosmakelijk verbonden is met het fysieke bestaan, het bestaan waar de stam van licht nu is en waar beiden hen willen houden - in ieder geval in de geest. Beide eisen van de mens, en dit is het saillante element, te handelen vanuit liefde, terwijl geen van beiden uitlegt of toegelicht wat liefde is. Krishna eist simpelweg liefdevolle overgave, alsof welke overgave -winnen, verlies, controle- dan ook in verband kan staan met liefde. Beiden weten kennelijk echt niet wat liefde is! Wanneer Luciwher de misleiding van het westen is -liefde als handelswaar-, dan is Krishna de misleiding van het oosten -liefde als voet tussen de deur-. Wanneer we deze twee samennemen kunnen we waarschijnlijk niet meer spreken van het Luciwher paradigma met daarnaast het Krishna paradigma, maar beter van het Fysiek paradigma - dat zou correcter zijn. Het is het

paradigma dat je binnen het fysiek bestaan opsluit en dat zegt dat alles wat kan worden geobserveerd -wetenschappelijk of niet- geverifieerd kan worden en daardoor waar is. Alles wat niet kan worden geobserveerd en niet gemeten kan worden is derhalve onzinnig of onwaar? Het tegenovergestelde is het geval. Het zijn Krishna en Luciwher die een realiteit presenteren die een verzinsel van de verbeelding is. Het materiële ondermaanse is altijd tijdelijk, Krishna's en Luciwhers realiteit is slechts tijdelijk.

Krishna en Luciwher zijn dezelfde of zij nu echt zijn of personificaties bij elkaar gedroomd door de wijsgeren die de Bhagavad Gītā verwoord hebben, deze mondeling hebben doorgegeven en later op schrift hebben gesteld. Wie Krishna en Luciwher afschildert als duivels spookbeeld dat het kwaad symboliseert, ventileert slechts zijn eigen angsten, zijn eigen onvermogen, niet de werkelijkheid. De duivel met zijn drietand, aspirant-helden verscheurd bungelend aan de slagtanen van Krishna, het sluwe en listige karakter van Satan, het zijn allemaal hersenspels die voortkomen uit de diepliggende angsten van de mens en die uitdrukking geven aan de mate waarin hij zijn eigen aard wantrouwt. Hoewel Luciwher en Krishna geen gefantaseerde personificaties zijn, zal niemand ze waarschijnlijk ooit in levende lijve tegenkomen. Toch kun je hen herkennen in de ogen van elkerlijk, je buurman, je vijand, je 'geliefde'. Het ontbreekt Krishna en Luciwher hier aan liefde, zoals het iedereen hier aan liefde ontbreekt. Je zult de liefde nooit op aarde ontdekken, hoewel de ontdekking van de liefde in jezelf alles op aarde zal veranderen - je houding ten opzichte van de wereld en je visie op de

De grenzen van het Luciwher paradigma doorbroken

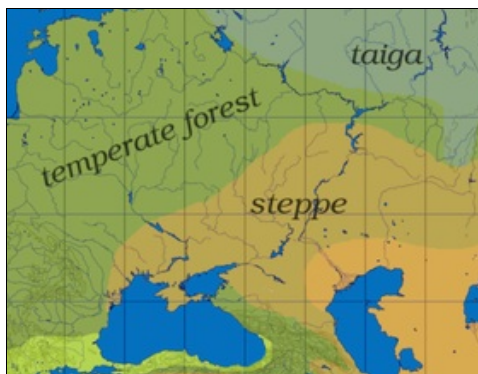
toekomst, daar je je niet meer opgesloten zal voelen binnen het fysiek bestaan. Je zal dan de grenzen van het Luciwher paradigma hebben doorbroken, je zal dan de veronderstelde schier eindeloze cirkelgang van incarnaties hebben doorbroken. Je zal dan niet meer beperkt worden door de kluisters waarmee je vast zat aan de fysieke werkelijkheid en in staat zijn de toekomst te zien tot

in de eeuwigheid - je ervaart als werkelijkheid wat niet geobserveerd noch gemeten en daardoor bewezen kan worden.

Door de eeuwen heen hebben wijsgeren de teksten van de Bhagavad Gītā bewerkt en er aan toegevoegd wat hen wijs voorkwam. Maar eenmaal op schrift gesteld veranderde de Bhagavad Gītā nauwelijks meer. Dat willen zeggen, de tekst, niet het nadenken over wat er geschreven stond. Mahatma Gandhi bracht de strekking van de Bhagavad Gītā terug van achttien hoofdstukken tot de vermaarde achttien versen aan het einde van hoofdstuk twee (versen 55 tot en met 72). De teksten zijn echter duizenden jaren ongewijzigd gebleven. Hoewel ze in hun tijd terecht als wijs werden beschouwd en daarom in ere werden gehouden, ademen de teksten nu een zekere belegen misschien wel muffe sfeer. Een verouderde en achterhaalde manier van onderwijzen en leiden, de deductieve methode, de top-down wijze van organiseren. Als deze methode al iets voortbrengt, dan produceert deze manier van opvoeden uitsluitend jaknikkers en de tegendraadsen. Om daarentegen open te worden als de vruchtbare grond voor enige vorm van educatie en zelf-educatie is het nodig om zich vrij te voelen, vrij te zijn. Bevrijd van verstikkende regels, vrij om de universele principes te ontdekken, de dharma, de richtlijn die geen gebod is, het richtsnoer dat niet kan worden voorgeschreven. Oud, voorbij en verouderd zijn de patriarchen. De tijden zijn definitief veranderd.

Bijlage 1: Manu, Yemo en Trito

De mensen die Proto-Indo-Europees spraken leefden op de Euraziatische steppe, het gigantische gebied waar nu de Oekraïne en Kazakstan liggen, het zuidelijk gedeelte van Rusland tussen deze twee landen in en ten

noorden van het Kaukasus gebergte, alsook Turkmenistan en Oezbekistan. Ruwweg het steppegebied ten noorden en oosten van de Zwarte Zee en de Kaspische Zee. Hun voorouders ontdekten de ongerepte steppe zo'n 40.000 jaar geleden, nadat zij zich via Iran en Afghanistan naar het noorden toe hadden afgesplitst van de allereerste

groep mensen (homo sapiens 'sapiens') die 85.000 jaar geleden Afrika had verlaten. De groep leefde op de steppe in een prettig klimaat, maar wist zich ook onder minder gunstige omstandigheden te handhaven; met name ten tijde van de laatste ijstijd. Deze sprekers van het Proto-Indo-Europees zijn op hun beurt de voorouders van nu grote delen van de Indiase bevolking en die van Iran, van de Italiërs/Romeinen en Grieken, Kelten en Germanen. De laatstgenoemde mensen spraken een taal die in de loop der tijd zou evolueren tot onder meer het huidige Nederlands. Zij hebben ons dit scheppingsverhaal nagelaten.

Aan het begin van de tijd waren er twee broers, een tweeling. De ene heette Man (*Manu in Proto-Indo-Europees⁶⁴) en de andere Tweelingbroer (*Yemo). Zij zwierven door het heelal vergezeld van een grote koe. Op een gegeven moment besloten Man en Tweelingbroer de wereld te scheppen - die waar wij nu wonen. Om dit te kunnen doen

⁶²⁾ Manu Smṛti is het belangrijkste en oudste metrische werk uit de literaire Dharmaśāstra-traditie binnen het Hindoeïsme. Het werk staat bekend als de wet van Manu. De tekst heeft het karakter van een beschouwende uiteenzetting die door Manu, de stamvader van de mensheid, wordt voorgedragen voor een groep van profeten en verkondigers, rishi's, die hem smeekten "de wet van de sociale klassen" te verkondigen. Manu werd het ijkpunt waar alle Dharmaśāstra's die volgden op teruggrepen. Volgens de Hindoeïtraditie staan in de Manu Smṛti de woorden van Brahmā opgetekend.

moest Man zijn tweelingbroer offeren (in andere versies wordt de koe geofferd). Van delen van het geofferde lichaam en met hulp van de hemelgoden (Hemelse Vader, Stormgod van Oorlog en de Hemelse Tweeling) maakte Man de wind, de zon, de maan, de zee, aarde, vuur en uiteindelijk alle verschillende soorten mensen. Man werd de eerste priester, de schepper van het ritueel van het offeren, de basis van de orde in de wereld.

Nadat de wereld was geschapen, gaven de hemelgoden vee aan "Derde Man" (*Trito). Dat vee werd op slinkse wijze gestolen door een driekoppige zesogige slang (*Ng^whi, het Proto-Indo-Europese woord voor negatie). Derde Man bad tot de Stormgod van Oorlog hem te helpen zijn vee terug te krijgen. Samen gingen zijn naar de grot (of de berg) van het monster, doodden het (of de Stormgod van Oorlog deed dat alleen) en bevrijdde het vee. *Trito werd zo de eerste krijger⁶⁵). Hij herwon de welvaart van de mensen en met zijn gave van vee aan de priesters werd gegarandeerd dat de hemelgoden hun deel kregen door de opstijgende rook van de offervuren. Zo werd ook het kringproces van geven tussen goden en mensen zeker gesteld.

De drie hemelgoden die hier genoemd worden kunnen vrijwel zeker toegeschreven worden aan een Proto-Indo-Europese oorsprong. Dyeus Patar of Dyaus Pitar, de lucht/hemelvader, is daarvan de meest zekere.⁶⁶ De donder/oorlogsgod had in verschillende dialecten verschillende namen, maar werd in iedere aftakking geassocieerd met de bliksemflits, de hamer of knots en oorlog. De hemelse tweeling werd in de verschillende dialecten eveneens verschillend genoemd – de Nāsatyas in

⁶³) De mythe van Trito de krijger rationaliseerde ook veediefstal als het herwinnen van vee dat de goden hadden bedoeld voor de mensen die op de juiste manier offerden.

Proto-Indo-Europese initiatierituelen vereisten onder meer dat jongens die tot man ingewijd werden er op uit moesten gaan in een Männerbünde of Korios om te worden als een troep honden of wolven en hun vijanden te belagen.

Het Proto-Indo-Europees had ook een woord voor bruidsschat, *ūedmo. Toen de hoogte van bruidsschatten escaleerde, als een van de gevolgen van regionale rivaliteit, was toenemende veediefstal door ongetrouwde mannen een gevolg, waarbij de mythe van Trito gebruikt werd als rechtvaardiging.

⁶⁴) Terwijl in het tweede deel van de naam -Pitar, Patar (of Pater)- het woord voor vader herkend kan worden, is het eerste deel van de naam ontwikkeld in de naam voor de Griekse oppergod Zeus en is uit het geheel de naam van de Romeinse oppergod Jupiter af te leiden.

Indisch, Kastōr en Polydeukēs in Grieks⁶⁷⁾ en de Dieva Dēli in het Baltisch. Zij werden geassocieerd met het goede geluk en meestal gesymboliseerd door tweeling paarden, de nakomelingen van een goddelijke merrie.

De twee mythen tezamen vormden de grondslag van het Proto-Indo-Europese religieus systeem. *Manu en *Yemo verschijnen in de scheppingsverhalen van veel Indo-Europese vertakkingen waar *Yemo verschijnt als de Indische Yama, in Avestan als Yima, in het Noors als Ymir, en -waarschijnlijk- in zijn Romaanse vorm als Remus (van *iemus, de archaische Italiaanse vorm van *yemo dat tweeling betekent). De daden van *Trito kunnen worden teruggevonden in verhalen in het Indisch, het Iraans, het Hittiet, het Noors, het Romaans (Latijn) en in Griekse mythen.

De mythe van Man en Tweelingbroer vormde de grondslag van de belangrijke positie van het offer en die van de priester die dat reguleerde. De mythe van Derde Man omschreef de rol van de krijger, die beesten verwierf voor de mensen en de goden. In deze twee verhalen worden eveneens veel andere thema's gereflecteerd: bijvoorbeeld de Indo-Europese fascinatie met binaire paren gecombineerd met een trio of drieslag, tweeën en drieën, die steeds opnieuw terugkeerden, zelfs in het metrum van de Indo-Europese poëzie. Het thema van het paar dat magische en juridische macht symboliseerde (Man en Tweelingbroer, Mitra-Varuna, Tyr-Odin) en de driedeling van de maatschappij en het heelal in zijn belangrijkste functies of rollen, de priesters (in zowel zijn magische als juridische aspecten), de krijger (de Derde Man) en de herder/cultiveerder (de koe of het vee). Proto-Indo-Europese mythologie drukte in de kern het wereldbeeld uit van een patrilineaire, een man gecentreerde maatschappij van veefokkers – mensen die hun zonen en hun vee het allerbelangrijkste vonden.

Stam- of dorps hoofden zijn voor het eerst in het archeologisch gegevens te traceren wanneer gedomesticeerd vee, schapen en geiten voor het eerst een breed verspreid verschijnsel werden, dus na 5200-5000 vce. Het Proto-Indo-Europees bevat een samengesteld woord (*weik-potis) dat verwijst naar een clan- of dorps hoofd, een persoon die festiviteiten en

⁶⁵⁾ Kastōr en Polydeukēs zijn figuren uit de Griekse mythologie. Tezamen worden zij de Dioskourēn, "zonen van Zeus" genoemd. Hun pendanten in de Romeinse mythologie zijn Castor en Pollux. Het sterrenbeeld Tweelingen (Gemini) werd naar hen genoemd; de helderste sterren van dit sterrenbeeld zijn Castor en Pollux.

ceremonies organiseerde. De kennelijk belangrijkste onder hen werden onvergankelijke roem verleend in heldendichten en werden begraven in kurgans, grafheuvels. Daarnaast is er een stamwoord (*reg) dat verwijst naar een ander soort functionaris, een stamwoord dat later werd gebruikt voor koning in het Italisch (rex), Keltisch (rix) en oud Indisch (raj-), maar dat waarschijnlijk oorspronkelijk verwees naar een persoon die meer weg had van een priester, letterlijk een "regelaar" (van hetzelfde stamwoord), iemand die iets "rechtvaardig doet" (opnieuw van hetzelfde stamwoord), mogelijk verbonden met het "correct" (zelfde stamwoord) trekken van grenzen en afscheidingen.

De Yamnaya cultuur, of levensstijl, was de eerste min of meer verenigde rituele, economische en materiële cultuur die zich over het hele steppegebied verspreidde, na 3300 vce toen het steppeklimaat droger werd, hoewel het nooit een volledig homogeen cultuur is geweest. De meest in het oog springende indeling binnen de Yamnaya cultuur was fysiek, die tussen oost en west. De oostelijke Yamnaya economie (Volga, Oeral, Noord Kaukasische steppe) was mobieler dan de westelijke (Zuid Bug en Neder Don). Dit verschil komt op een intrigerende wijze overeen met economische en culturele verschillen tussen oostelijke en westelijke Indo-Europese taalvertakkingen. De westelijke Indo-Europese woordenschat bevatte een aantal woordstammen die geleend werden uit Afro-Aziatische talen, zoals het woord voor een gedomesticeerde stier, *tawr- (taurus). In het oostelijke Indo-Europees ontbraken als regel deze Afro-Aziatische leenwoorden. West Indo-Europese rituele- en religieuze erediensten hadden zowel mannelijke als vrouwelijke aspecten, oost Indo-Europese rituelen en goden daarentegen waren eerder gecentreerd rond het mannelijk aspect. In de west Indo-Europese vertakkingen van stammen was de geest van de huiselijke haard vrouwelijk (Hestia, de Vestaalse maagden), terwijl die bij de Indo-Iraanse stammenvertakkingen mannelijk was (Agni). In west Indo-Europese mythologieën kwamen sterke godinnen voor, zoals Koningin Magb en de Walkuren (Oud Noors, Valkyrjar), terwijl de Indo-Iraanse schrikgoden van oorlog de mannelijke Maruts waren.

De proto-Indo-Europese manier van denken en leven wordt goed zichtbaar door hun geloof in de heiligheid van mondelinge contracten die met een eed (*hóitos) werden bezegeld en de verplichting van patronen (of de goden) cliënten (of de mens) te beschermen, waarvoor

De Walkuren

loyaliteit en dienstbaarheid als tegenprestatie werd verlangd. "Laat dit renpaard ons goed vee en goede renpaarden brengen, mannelijke kinderen en een rijkdom waardoor het ons aan niets zal ontbreken," aldus een gebed in de Rig Veda (I.162)⁶⁶⁾ dat het offeren van een paard begeleidde. Een helder voorbeeld van een contractstipulatie waarmee de mens zich aan de goden verbond.

⁶⁶⁾ De oudste teksten in het Oud Indisch zijn de "familie boeken", boek 2 t/m 7, in de Rig Veda. Deze hymnen en gebeden werden rond 1500-1300 vce gecompileerd tot boeken of mandala's, hoewel veel hymnen en gebeden nog veel ouder waren. De oudste delen van de Avesta, de Gatha's, de oudste teksten in het Iraans, werden gecomponeerd door Zarathoestra / Zoroaster, waarschijnlijk rond 1200-1000 vce. De ongedocumenteerde taal die de voorouder van beide talen was, het gemeenschappelijk Indo-Iraans, moet ruimschoots voor 1500 vce gedateerd worden. Gemeenschappelijk Indo-Iraans werd vermoedelijk gesproken tijdens de Sintashta periode, 2100-1800 vce. Archaïsch Oud Indisch kwam als aparte taal vermoedelijk voort uit archaïsch Iraans rond 1800-1600 vce.

De Rig Veda en de Avesta komen overeen op het punt dat hun gedeelde voorouderlijke Indo-Iraanse identiteit op het gebied van taal en rituelen lag en niet op het gebied van etniciteit. Een persoon die offerde aan de juiste goden, op de juiste manier, in de correcte vorm van de traditionele hymnen en gedichten, die persoon werd Ariër genoemd. Rituelen in de juiste bewoordingen lagen ten grondslag aan het zijn van een Ariër.

In de Proto-Indo-Europese religie werd de kloof tussen mensen en goden overbrugd door de heiligheid van het eed gebonden contract met wederzijdse verplichtingen. Contract met een eed en verplichtingen was een belangrijke middel dat de dagelijkse gang van zaken reguleerde tussen de machtigen en de zwakkeren, althans voor wat betreft de mensen die binnen het sociale bereik vielen. Patroon-cliëntsystemen konden ook buitenstaanders als cliënt omvatten, die dan eveneens rechten en bescherming genoten. Deze manier van het legitimeren van ongelijkheid was een heel oud deel van de sociale structuur op de steppe die helemaal terug te voeren was op verschillen in rijkdom die hun oorsprong kregen toen gedomesticeerde dieren een gangbaar verschijnsel begonnen te worden.

De Indo-Iraanse 'samenleving' en waarschijnlijk ook al de proto-Indo-Europese gemeenschap van stammen op de steppe, liet meer punten van overeenkomst zien zoals de midwinter Nieuw Jaar offers en initiatie ceremonie, die gehouden werd op de dag van de midwinter zonnwende; veel Indo-Europese mythen en rituelen kenden verwijzingen naar deze gebeurtenis. Een van de doelen was jongemannen te initiëren in de krijgerklasse (Männerbünde, korios), waarbij het voornaamste symbool de hond of de wolf was. Honden representeerden de dood; meerdere honden of een meerkoppige hond (Cerberus, Saranyu) bewaakten de ingang naar de onderwereld. Tijdens de initiatie kwam de dood voor zowel het oude jaar als voor de jongelingenidentiteit en omdat de jongens krijgers werden, konden zij de honden van de dood voeden⁶⁹.

De culturen tussen de boven-Don en de Tobol, rivieren die op de noordelijke steppe vloeiden, vertoonden op vele manieren verwantschap met de Ariërs van de Rig Veda en de Avesta. Tussen 2100 en 1800 vce vonden zij de strijdswagen uit, organiseerden zijn zich in versterkte vestingen met een hoofdmans als centrale leider, bewapenden zij zichzelf met nieuwe soorten wapens, creëerden zij een nieuwe stijl van begrafenisrituelen waar publiek vertoon van rijkdom en vrijgevigheid inherent aan waren, en organiseerden zij hun mijnbouw en de productie van metaal op een schaal die tot dan toe op de steppe voor

⁶⁷) De op het afleggen van eden gebaseerde broederschap van krijgers die op midwinter de offers uitvoerden wordt in de Rig Veda de Vrātyas genoemd, ook wel de hond-priesters. De ceremonies die met hen geassocieerd worden geven vaak vormen van competitie te zien, zoals het reciteren van poëzie en strijdwagenraces. De Rig Veda noemt de Vrātyas op zo'n acht verschillende vindplaatsen (te weten 3:26:6; 5:53:11; 5:75:9; 9:14:2). De Atharva Veda (15^e kanda) draagt een volledige hymne aan hen op, getiteld Vrātya-Suktha, aan de "mystieke broederschap" van de Vrātyas.

onvoorstelbaar werd gehouden. Deze veranderingen echoden, galmden over het Euraziatische continent. Ten oosten van de Oeral begonnen de culturele en ecologische grenzen met het oerbosgebied te vervagen, zoals dat al eerder ten westen van de Oeral was gebeurd. Het kunnen rijden met een strijdwagen verspreidde zich naar het westen via de Oekraïense steppcultuur naar de Zuidoostelijke Europese culturen van de Monteoru (Noord Walachije, Roemenië, Moldavië), Vatin (Servië, Vojvodina) en Ottomaanse culturen, mogelijk tezamen met de satəm dialecten die later ook opdoken in Armenië, Albanië en Frygië, en waarvan wordt aangenomen dat zij zich in Zuidoost Europa hebben ontwikkeld (Pre-Grieks moet zich voor deze ontwikkeling al hebben afgescheiden van deze taalontwikkeling, omdat zij de satəm innovatie niet kennen). De natuurlijke begrenzing die door de Oeral werd gevormd werd uiteindelijk doorbroken - de economie van de veehoeders verspreidde zich oostwaards over de steppen. Met hen mee reisden de oostelijke dochters van Sintashta, de nakomelingen die zich later een plaats in de geschiedenis zouden verwerven als de Iraanse en Vedische Ariërs.

Bijlage 2: Kerntermen en -begrippen

Brahmanirvana

Nirvana is a central concept in Indian religions. In sramanic thought, it is the state of being free from suffering (or dukkha). In Hindu philosophy, it is the union with the Supreme being through moksa. The word literally means "blowing out" — referring, in the Buddhist context, to the blowing out of the fires of greed, hatred, and delusion.

In Hinduism, Moksa is the liberation from the cycle of birth and death and one's worldly conception of self. A person reaches the state of Nirvana only when Moksa is attained. The Union with the supreme being Brahman and this experience of blissful egolessness is termed Nirvana. In Advaita Vedanta philosophy, however the concepts of Moksa and Nirvana are nearly analogous with certain views overlapping.

The word Nirvana was first used in its technical sense in Buddhism, and cannot be found in any of the pre-Buddhist Upanishads. K. N. Upadhaya in his work "The Impact of Early Buddhism on Hindu Thought" says he believes the use of the term in the Bhagavad Gītā to be a sign of early Buddhist influence upon Hindu thought.

Dharma

Dharma (Sanskrit: "way of righteousness." From dhri, "to sustain; carry, hold.") refers to the underlying order in nature and human life and behaviour considered to be in accord with that order. The word Dharma is used to mean nyaya (Justice), what is right in a given circumstance, moral values of life, pious obligations of individuals, righteous conduct in every sphere of activity, being helpful to other living beings, giving charity to individuals in need of it or to a public cause or alms to the needy, natural qualities or characteristics or properties of living beings and things, duty and law as also constitutional law. Dharma is the law that maintains the cosmic order as well as the individual and social order. Dharma sustains human life in harmony with nature. When we follow dharma, we are in conformity with the law that sustains the universe.

Dharma is a Sanskrit expression of the widest import. There is no corresponding word in any other language. It would also be futile to attempt to give any definition of the word. It can only be explained. It has a wide variety of meanings. A few of them would enable us to understand the range of that expression. Hence dharma can be briefly said as "that which contains or upholds the cosmos." Human society, for example, is sustained and upheld by the dharma performed by its

members. For example, parents protecting and maintaining children, children being obedient to parents, the king protecting the citizens, are acts of dharma that uphold and sustain society. In this context dharma has the meaning of duty. Dharma also employs the meaning of law, religion, virtue, and ethics. These things uphold and sustain the proper functioning of human society. Dharma, is a multifaceted and all-inclusive term with many meanings which includes Divine Law, Law of Being, Way of Righteousness, Religion, Ethics, Duty, Responsibility, Virtue, Justice, Goodness and Truth. The thought of dharma generates deep confidence in the Hindu mind in cosmic justice. This is reflected in the often-quoted maxims: "The righteous side will have the victory." "Truth only prevails, not falsehood." "Dharma kills if it is killed; dharma protects if it is protected." "The entire world rests on dharma."

Jnana

Jñāna or gñāna (Devanagari; the pronunciation can be approximated by "dny-ah'-nuh") (Sanskrit: jñāna; Pali: ñāna) has a number of meanings which center around a cognitive event which is recognized when experienced. It is knowledge inseparable from the total experience of reality, especially a total reality, or supreme being such as Siva-Sakti.

In Buddhism, it refers to pure awareness that is free of conceptual encumbrances, and is contrasted with vijñana, which is a moment of 'divided knowing'. Entrance to, and progression through the ten stages of Jnana, will lead one to complete enlightenment and nibbana.

In Hinduism it means true knowledge, the knowledge that one's self (atman) is identical with Ultimate Reality Brahman. It is also referred to as Atma Jnana' which is frequently translated as self-realization'.

Jnana Shakti is "the power of intellect, real wisdom, or knowledge".

Jñānalok is "the enlightenment that can be achieved through attainment of Knowledge and Truth".

Jnana yoga is one path (marga) towards moksa (liberation). There are other paths for different temperaments such as Bhakti and Karma Yoga.

As per Hinduism, Jnana means a divine wisdom or total knowledge of everybody, everything, everywhere and every time in the entire cosmos. This wisdom can only be given by God to a qualified human being.

Narottama dasa Thakura compares the paths of karma-kanda and jnana-kanda to pots of poison (karma-kanda, jnana-kanda, kevala visera bhanda). Liquor and poison are in the same category. According to this verse from Srimad-Bhagavatam, a person who has heard a good deal about the path of devotional service, but who is not attached to it, who is

not Krsna conscious, is like a pot of liquor. Such a person cannot be purified without at least a slight touch of devotional service.

Karma

Karma, kárma or kárman (Sanskrit: "act, action, performance") — is a noun-form coming from the root kri meaning "to do," "to make." Literally karma means "doing," "making," action. Karma is pronounced as "karmuh," the "uh" being subtle. Karma can best be translated into English by the word consequence. It corresponds to the "action" or "deed" which causes the entire cycle of cause and effect (i.e., the cycle called samsara). It applies to all levels of action, including thought, word, feeling and deed, and the effects of it.

Karma refers to (1) any act or deed; (2) the principle of cause and effect; (3) a consequence or karmaphala ("fruit of action") or uttaraphala ("after effect"), which sooner or later returns upon the doer. What we sow, we shall reap in this or future lives. Selfish, hateful acts (papakarma or kukarma) will bring suffering. Benevolent actions (punyakarma or sukarma) will bring loving reactions. Karma is a neutral, self-perpetuating law of the inner cosmos, much as gravity is an impersonal law of the outer cosmos. In fact, it has been said that gravity is a small, external expression of the greater law of karma. The impelling, unseen power of one's past actions is called adrishta.

The law of karma governs the universe and all beings within it; it acts impersonally and binds each atman (inner Self) to the world and in addition to the cycle of transmigration. The law of karma acts impersonally, yet we may meaningfully interpret its results as either positive (punya) or negative (papa) — terms describing actions leading the Self either toward or away from the spiritual goal. Karma is further graded as: white (shukla), black (krishna), mixed (shukla-krishna) or neither white nor black (ashukla-akrishna). The latter term describes the karma of the jnani, who, as Rishi Patanjali says, is established in kaivalya, freedom from prakriti through realization of the Self. Similarly, one's karma must be in a condition of ashukla-akrishna, quiescent balance, in order for liberation to be attained. This equivalence of karma is called karmasamya, and is a factor that brings malaparipaka, or maturity of anava mala. It is this state of resolution in preparation for samadhi at death that all Hindus seek through making amends and settling differences.

Karma is one of the important spiritual laws that govern our life experiences through principle of cause and effect, action and reaction,

total cosmic justice and personal responsibility. Karma is not fate. You have free will. No God or external force is controlling ones life. It is our own karmic creation. We are bounded by Karma in this and other lifetimes until we understand the complete consequences of all our actions. As Athma (Soul), we experience a constant cycle of births and deaths into a series of bodies until we have learned all the spiritual lessons that the totality of all experiences have to teach us. Until we have learned, we will find that "resistance" to the rules of karma is "futile". A person carries with him the dharma and the Karma from one birth to another.

Like gravity, karma was always there in its fullest potency, even when people did not comprehend it. The early seers who brought through the Vedas were practitioners, mystics and divine oracles who put into practice the knowledge of karma. To them, Karma (from the root kri, "to do") was a power by which they could influence the Gods, nature, weather, harvests and enemies through right intent and rites righteously performed. Thus by their actions they could determine their destiny.

Through the ages, other realized souls explained the workings of karma, revealing details of this cosmic law and, when the tradition of writing came into vogue, recording it for future generations. In this way they established karma as perhaps the fundamental principle of Hindu consciousness and culture then and now.

Moksa

Moksha (Sanskrit: moksa, "liberation") or mukti (Sanskrit: "release") is liberation from samsara, the cycle of death and rebirth or reincarnation and all of the suffering and limitation of worldly existence. It is a state of absolute freedom, peace and bliss, attained through Self-Realization. This is the supreme goal of human endeavour, the other three being, dharma (righteousness), artha (wealth and power) and kama (sense-pleasure). It is seen as a transcendence of phenomenal being, a state of higher consciousness, in which matter, energy, time, space, karma (causation) and the other features of empirical reality are understood as maya.

Moksha is seen as a final release from one's worldly conception of self, the loosening of the shackle of experiential duality and a realization of one's own fundamental nature which is true being, pure consciousness and satchidananda (bliss) an experience which is ineffable and beyond sensation. According to Advaita Vedanta, at liberation the individual atman (or the Self) is realized to be one with the Ground of all being — the Source of all phenomenal existence known as Brahman. The

self-as-individual is realized to have never existed. In other dvaita traditions it is held that the identification between the liberated human being and God is not total but there is always some distinction between the two. In Vaishnava, Moksha involves forsaking everything material and establishing one's existence as a purely devoted servant of Vishnu (bhagavan or God; also known by many other names such as Krishna, Rama, narayana, etc.). Some Hindu scriptures emphasize this devotional conception of Moksha, which is achieved through the practice of Bhakti Yoga (Yoga of worship) or Prapatti (surrender). On the other hand, works of the non-dualistic Hindu school, Advaita Vedanta or Brahmavada whose doctrinal position is derived from the Upanishads, say that the Self or Super-Soul is formless, beyond being and non-being, beyond any sense of tangibility and comprehension.

Onthecht handelen

Non-attachment: Yet if Dharma is to be fulfilled, it must be done with total self detachment. There must be no seeking after success in life, for the fruit of action (karm-phal). Actions are to be done because they are correct, because they are required by Dharma, not for personal gain. Quest for personal gain involves a person temporal order. Eventually it draws all things down to destruction. "Be concerned with the deed alone, not on its profit; let not the consequences of the deed be your motive, nor be you attached to non action. Perform your deeds in disciplined way. To be yourself, the same in success and failure; this discipline is defined as equanimity" (II, 47-48). Through out chapters two and three there is a thorough inquiry into the reasons for man's attachment to the sense world and the manner in which release is obtained by turning mentally to the highest reality and most sublime truth. This shows a profound inner awareness that even the doings of good deeds bind man within the phenomenal order if there is any attachment what so ever, any individual self-aggrandizement within time. This is what is known in the west as purity of intention; to do things which should be done.

Samsara

Samsara (Sanskrit: "flow") — refers to the phenomenal world. Transmigratory existence, fraught with impermanence, change and cycle of reincarnation or rebirth. The cycle of birth, death and rebirth; the total pattern of successive earthly lives experienced by atman (the Self). According to the Vedas the atman is bound in a "cycle", the cycle of life and death. Endlessly the atman transcends from possessing one form to the next, this is the concept of Samsara (reincarnation). So the logical inference is that the aim is to break free! Freedom. Freedom from every constraint, this is the aim of life, the aim of all the Hindu teachings.

In Hinduism, it is avidya, or ignorance, of one's true Self, that leads to ego-consciousness of the body and the phenomenal world. This grounds one in kama (desire) and the perpetual chain of karma and reincarnation. The state of illusion is known as Maya. The Upanishadic aspect thinks the world as illusion (maya); reality (Sat) was rather to be sought in the unchanging and unitary principle of the universe, whether that is Rita (cosmic order, cosmic law), Brahman (Creator), or Atman (Cosmic Soul). The material world, on the other hand, was a place fragmented and constantly changing; this continuously changing aspect of the universe came to be called samsara.

The atman (inner Self) is immortal, while the body is subject to birth and death. The Bhagavad Gītā states that:

Worn-out garments are shed by the body;

Worn-out bodies are shed by the dweller within the body.

New bodies are donned by the dweller, like garments.

The idea that the soul (of any living being - including animals, humans and plants) reincarnates is intricately linked to karma, another concept first introduced in the Upanishads. Karma (literally: action) is the sum of one's actions, and the force that determines one's next reincarnation. The cycle of death and rebirth, governed by karma, is referred to as samsara.

The atman goes on repeatedly being born and dying. One is reborn on account of desire: a person desires to be born because he or she wants to enjoy worldly pleasures, which can be enjoyed only through a body. Hinduism does not teach that all worldly pleasures are sinful, but it teaches that they can never bring deep, lasting happiness or ananda (peace). According to the Hindu sage Adi Sankaracharya — the world as we ordinarily understand it - is like a dream: fleeting and illusory. To be

trapped in Samsara is a result of ignorance of the true nature of being. After many births, every person eventually becomes dissatisfied with the limited happiness that worldly pleasures can bring. At this point, a person begins to seek higher forms of happiness, which can be attained only through spiritual experience. When, after much sadhana (spiritual practice), a person finally realizes his or her own divine nature—ie., realizes that the true "self" is the immortal soul rather than the body or the ego—all desires for the pleasures of the world will vanish, since they will seem insipid compared to spiritual ananda. When all desire has vanished, the person will not be reborn anymore.

Bijlage 3: Vāsudeva, Balarama, Brahma en Visnu

Vāsudeva, Vasu Deva (India), The universal spirit. See also Bala-Rama, Brahma, Devaki, Kunti.

Bala-Rama, (Vedic, Hindu; India) Balarama. Also known as: Bala-Bhadra, Bala-Deva, Bala-Hadra, Gupta-Chara, Hala-Bhrit, Hala-Yudha, Halayudha (Whose Weapon Is a Ploughshare), Kam-Pala, Langali, Madhupriya (Friend of the Wine), Musali, Nila-Vastra, Sankashana, Sessa, Silappadikaram (Tamil People, India).

Bala-Rama, the god of shepherds and ploughers, is the elder brother of Krishna. It had been ordained by the gods that order had to be restored to the earth. Vishnu, therefore, created an avatar of himself in the form

Devaki

of Krishna to combat the forces of evil. Vishnu plucked a white hair from Seshu the serpent that would become Bala-Rama and a black hair from his body that would become Krishna. These hairs were placed in the womb of Devaki, the wife of Vasudeva. When the demon Kansa heard about the impending birth of forces that would kill him, he ordered that Devaki's first six children be slaughtered. Bala-Rama was transferred to the womb of Rohini, the other wife of Vasudeva. The demon Kansa was told that Devaki had miscarried. When Bala-Rama was older, he ploughed the course of the river

Yamuna with his ploughshare Hala, and created all things with his club, named Khetaka (also named Saunanda), and Musala, his pestle.

Bala-Rama shared many of Krishna's adventures and assisted him in slaying many demons. He instructed Bhima and Duryodhana in the skills of warfare. Later, in the great war of the Mahabharata, he rescued Krishna's son Samba from Duryodhana. He did not participate in the battle between his cousins, the Kauravas and the Pandavas. King Raivata thought that his daughter Revati was too beautiful to be the wife of a mortal. He searched for and found the god Bala-Rama. Bala-Rama and Revati had two sons, Nishatha and Ulmuka. In the Vaishnava tradition, Bala-Rama is considered Vishnu's eighth avatar instead of Krishna, who is considered a god in his own right. Others say that Bala-Rama is an

avatar of Vishnu's endless, thousand-headed serpent, Sesha. When he died, under the Banyan tree in Krishna's celestial abode Dvarka, Sesha slithered out of his mouth and flew to Vishnu's ocean. A marvelous funeral was held for Krishna and Bala-Rama. When Vasudeva, Devaki and Rohini heard of Krishna's death, they died of grief. Krishna's eight primary wives, Bala-Rama's wives, and King Ugrasena threw themselves on the funeral pyre and burned to death. Bala-Rama is described as being of fair complexion and wearing a blue vest. Compare Bala-Rama to Heracles.

Brahma, Brahmans (Brahmanic, Buddhist, Hindu; India) Also known as: Abjaja, ("Born from a Lotus"), Abjayoni, Adharna ("Destroyer of All Things"), Maha-pita ("The Great Father"), Narayana, Pitamaha ("Grandfather"), Prah Prohm (Cambodian), Prajapati ("Lord of Creation"), Purusha, Ts'ana-Pa ("White Brahma"; Tibet).

Brahma, a creator god, received the basics of his mythological history from Purusha. During the Brahmanic period, the Hindu Trimurti was represented by Brahma with his attribute of creation, Sjiva with his attribute of destruction and Vishnu with his attribute of preservation. The later Brahmans gave him the role of the Vedic Hiranyagarbha and Prajapati. He was born from Narayana, the golden primeval egg. The Ramayana states that he is self-existent, created himself as a boar, raised the world from the primeval waters with his tusks and formed the universe. In the Mahabharata epic he sprang from the right side of the great god Mahadeva. Others believe that Mahadeva sprang from Vishnu's forehead and Brahma sprang from Vishnu's navel, or from the lotus growing from Vishnu's navel, which makes him an avatar of Vishnu. In the "Laws of Manu," The "Self-Existent" Brahman created the primeval waters and the golden egg with his seed within it. He emerged from the egg as Brahman and is simultaneously the son of the primal spirit, Narayana, the primal man, Purusha, and the creator god, Brahma. The "Vishnu Purana" presents Brahman as the essence of the world and the creator.

In another creation myth, Brahma initially created ignorance, which he threw away. She survived and became Night. From Night came the Rakshasas and Yakshas, who are sometimes enemies but usually helpful. He then created the immortals. From his hip came the Asuras, who became enemies of the gods. The earth came from his feet, and all other elements of the world from other parts of his body. In other renditions, Brahma began the creation process and became discouraged, so he

created four Munis (sages) to complete his work. Their interest in worshipping the universal spirit, Vasudeva, took precedence over their assignment from Brahma. This angered the great god and from his anger the deity Rudra was formed to complete the creation process. Brahma's paradise was Brahmaloka, located on Mount Meru. Some say that Surya, the sun god, may be the son of Brahma. The goddess of learning, Sarasvati, is Brahma's principal wife.

He is the father of the capable Daksha, who was born from his thumb, and the wise Atri. He is the grandfather of King Yudhishtira. Narayana is said by some to be an aspect of Brahma and by others an aspect of Vishnu. In some renditions of the Buddhist tradition, Brahma and Indra interacted with Buddha. In one myth the two gods bathed the newborn

Buddha. The god Brahma initially was not the same as the neuter gender god-force of the "Upanishads," Brahman. In later times, however, Brahma did become identical with Brahman. Brahma, often in fish form, is usually depicted as having four bearded faces and four arms (representing the four Vedas) and seated on a lotus throne. With his four faces, he controls the four quarters of the universe. The lotus represents Mani, the earth. He holds the disk, alms dish, or spoon in his hands. Originally Brahma had five heads, but one was burnt off by Sjiva's third eye when he

discovered that Brahma lusted incestuously after his daughter Sandhya. Sometimes he is imaged with three faces. His color is red, and he is sometimes shown as a peacock or a swan. He is also shown riding on Hansa his goose, who has a spotted red and blue peacock's tail. Sometimes he is seated in his chariot, pulled by seven swans who symbolize the seven worlds, or some say clouds. He wears the skin of a black antelope and is dressed in white.

His sword, named Asi, is the sun's ray born of a sacrifice made on his altar called Samantapancaka. In his aspect as Abjaja (also known as Abjayoni) he is depicted sitting on a lotus, rising out of the navel of

Vatuna, who is connected by a flower stem (umbilical cord) to Narayana-Vishnu. When Brahma surveyed the four corners of the universe before beginning the creation process, it symbolized the four functions of the consciousness that the mortal must achieve: thought, feeling, intuition, and sensation. At all rites for Brahma he is presented with a single flower and Ghee (sacrificial butter). During the full moon night in January, he is adorned with Vishnu and Sjiva on either side. The next day, the images are cast into holy waters. The symbol of the Trimurti is the syllable om, made up of the three sounds, a, u, m. Brahma's arrow is named Naga-pass. The Tibetan Ts'ana-pais is usually shown brandishing a sword and carrying a white bull. Compare Brahma to the creation myths of Manu and Varuna. Compare him to Abram.

Vishnu, Primeval Being, Lord of the Universe, Lord Creator and Generator of All, Lord of Sacred Wisdom, Lord of Waters, World Maintainer. (Brahmanic, Hindu, Jain, Vaishnava, Vedic; India).

Also known as: Achyuta, Aditi, Ananta (Eternal), Ananta-Shayana (Sleeping on Ananta), Badari (Lord of Badari), Buddha (his ninth avatar), Hara, Hari (The Sun), Hayagriva, Jala-Shayin (Sleeping on the Water), Janardana, Jagannath, Kalki, Kalkin (his tenth and future avatar), Kesava, Krishna (his eighth avatar), Kurma (his second avatar as a tortoise), Manmatha, Madhava, Matsya (his first avatar as a fish), Mohini (feminine incarnation), Nara-Simbha, (his fourth avatar as a Man-Lion), Narasimba, Narasimbha, Narasinha, Narayana (Protector of Men), Parasu-Rama, Parashur Rama (his sixth avatar as Rama with an ax), Parasurama, Phra Narai (Thailand), Phra Noreai-Narayana (Cambodia), Rama, Rama-candra, Rama-Chandra, (his seventh avatar as the gentle hero), Ramachandra, Surya-Narayana (Moving in the Waters), Vamana (Vishnu's fifth avatar as a dwarf), Varaha, Varaha-Avatara, Varahavatar, (his third avatar as a boar), Vikrama, Vikramaditya, Yajnesvara.

Vishnu is variously known as the god of blue water, a sun god, a god of love, and later as a protector of worlds and conqueror of demons. In the Vedic period, Vishnu was a minor deity who was occasionally associated with Indra. In the Rig-Veda, a hymn to Vishnu celebrates his three strides. Two steps are visible to mortals and the third step is beyond sight and the bird's flight. With these steps, he brought into being the earth, the air and heaven. He is called the "All-pervader," the "Wide-stepper" and the preserver. This feat is also performed by Vamana who is the fifth avatar of Vishnu (in the form of a dwarf) in Brahmanic mythology.

The Vedics believed in personal immortality. The good went to heaven or the world of Vishnu and others to the domain of Yama (although Yama was also thought of as the ruler of all departed spirits). During the

Vishnu and Lakshmi riding Garuda

Brahmanic period Vishnu rose in status and became the second member of the Hindu Trimurti (triad) along with Brahma the Creator and Sjiva the Destroyer. In this representation, he is self-existent and embodies all good and mercy. His numerous avatars are enacted in order to overcome evil in the world and each avatar carries its own tale. He appears in human or supernatural form. Vishnu also appears in amsavataras or partial incarnations. This method permits him to invest a portion of himself to two or more men at once, with varying degrees of power. In his non-avatar form, he was childless and had a divided male-female essence. The male

essence descended into Rama and Krishna and the female essence into Sita and Radha.

When Vishnu is in an avatar form, his wife, the beautiful goddess Lakshmi, often appears in another form with the same or another name. Vishnu is the husband or possible son of Aditi. His father is the sun god Vaivasvata. In the Bengali tradition, the Great Mother Devi as an avatar named Kali is his mother. He is also named as the husband of the earth goddess Bhu (also spelled Bhumi and Bhumidevi). Vishnu and Lakshmi reside in his heaven named Vaikuntha, an abode made of gold and precious stones, where he watches over the universe. In another rendition, Vishnu was married to Sarasvati. Their union was so unhappy that Vishnu suggested that she marry Brahma, which she attempted to do. The goddess of the Ganges, Ganga, was also his wife, Sjiva's wife, and the spouse of several other deities. Manasa, also known as Manasa-devi was the wife of Vishnu and Sjiva. Another wife was Sinivali, the goddess of fecundity, easy birth and goddess of the day of the new moon. Vishnu absorbed all the sun gods into himself as Surya-Narayana. In an attempt to obtain perfection, the other deities offered a sacrifice.

Vishnu, who ended the ritual before the other gods, became the most powerful and the most perfect. This displeased the gods, so they decided to murder him. They approached but could not attack, for he was upright on his feet, his head resting on his bow. It was decided that an army of ants would be employed to carry out the plan. The ants gnawed on the string of his bow until it sprang back and decapitated Vishnu. The great god's power was seized by his murderers and divided into three parts, which became the three principal phases of sacrifice. Followers of Vishnu are known as Vaishnavas.

Ten Avatars of Vishnu according to the Bhagavad Gītā: 1. Matsya or Fish. 2. Kurma or Tortoise. 3. Varaha (Varahavatar) or Boar. 4. Nara-Simbha or Man-Lion. 5. Vamana or Dwarf. 6. Parashurama. 7. Rama, also called Ramachandra, the gentle Rama hero of the Ramayana. 8. Krishna. 9. Buddha. 10. Kalki, his future avatar with a white horse head. The first five avatars are mythological, the next three heroic, the ninth religious, the tenth to come. In the Bhagavata Purana, twenty-two avatars are mentioned and it is stated that the avatars of Vishnu are innumerable.

Rama (also known as Ramachandra) and Krishna are Vishnu's two most popular aspects. He is often represented holding a mace, conch shell (his traditional emblem), wheel or sun disk (chakra), and a Padma (lotus) in each of his four hands, and with blue skin, and clothed in yellow. On his breast he wears the Kaustubha jewel, symbolizing the sun and the calf mark (vatsa). His disk was forged by Visvakarma from the shavings of the sun god Surya. In later times, he is shown riding the half-man, half-bird, Garuda. His other vehicle is an eight-wheeled chariot (symbolizing the eight directions). It is drawn by demons (representing blazing heat). He is also depicted reclining on a couch formed by the seven-headed serpent Sesha, whose length is endless. His seven raised heads provide shade. Once Vishnu appeared in his "real" form to Arjuna, one of the Pandava brothers whom Vishnu as Parashurama instructed in the art of military skills. This "real" form depicted hundreds of bodies, heads and arms and was said to be a terrifying sight.

In the Vedic tradition, Vishnu is the manifestation of solar energy. His three steps are manifestations of light in the form of the sun, lightning and fire. They can also be interpreted as the three phases of the sun: sunrise, noon and sunset. His divine sword is named Nandaka and his bow Sarnga. Another of Vishnu's symbols is the knot, which symbolizes life without beginning and without end. In the Vedic tradition there are three earths corresponding to three heavens. One earth, the fourth, is called Bhumi. She is described by some as the mother of Mars. Later, in

the Tantric and Puranic periods of Hinduism (about c.e. 500-1500), Vishnu is identified with the lion. The pipal tree, a type of fig tree, is regarded as a representation of Vishnu. Throbbing pain in eyes and arms and also nightmares can be removed by sprinkling the sacred tree with water while reciting a prayer. In the Hindu tradition, in the Vaikuntha heaven, Vishnu is seated on white lotus flowers. His wife Lakshmi is seated to his right. Another common depiction is Vishnu reclining in a state of deep meditation on Shesha, who has one thousand cobra heads. A lotus rises up from his navel which is partly covered by the world-ocean. Brahma, also in deep meditation, is seated on the lotus. In the Bhagavad Gītā, Yajna or sacrifice is said to be Vishnu. As Vishnu-Narayana, he is associated with the primordial waters and represents the creative principle from which universes emerge and into which they are reassimilated. The setting sun represents Vishnu dying. As Manmatha, Vishnu is the god of love who carries bows and arrows and is associated with Priti and Rati. As Hayagriva, Vishnu is depicted with a horse's head and is known as the god of learning. Lakshmi, who was originally worshiped through the sacred fire, symbolizes the abundance that comes through fire. Lakshmi and Bhumidevi are always represented with a blue or pink lotus in their hands.

Vishnu is the central deity of worship in the Vaishnava tradition. Vishnu shares characteristics with Indra and Prajapati (q.v.). Vishnu is associated with Indra in relation to Vritra (q.v.). Vivasvat is thought by some to be the forerunner of Vishnu. The sun god Savitri closely resembles Vishnu (q.v.). Compare to the Greek deities, Apollo and Zeus, the Egyptian Horus and the Norse Thor. See Pandora for a parallel myth. See Narayana who is said to be an aspect of Vishnu. The goddess Bhumi closely corresponds to Prithivi and some feel they are two forms of the same goddess.

Source: Turner, Patricia and Charles Russell Coulter, Dictionary of Ancient Deities

Bijlage 4: Rudra's, Āditya's, Vasu's, Sādhyā's, Viśva's, de beide Aśvins en de Maruts

Āditya, meaning "of or related to Aditi", refers to the offsprings of Aditi. Adityas are solar class deities. In later Hinduism, Aditya is used in the singular to mean the sun. The Adityas being Solar deities have been described in the Rig Veda as bright and pure as streams of water, free from all guile and falsehood, blameless, perfect. These class of deities have been attributed to as upholding the movables and immovable Dharma. Adityas are beneficent Gods who act as protectors of all beings, who are provident and guard the world of spirits. In form of Mitra-Varuna, the Adityas are true to the eternal Law and act as the debt exactors.

In present day usage in Sanskrit, the term Aditya has been made singular in contrast to Vedic Adityas, and are being used synonymously with Surya, the Sun. The Vedas do not identify the Adityas and there is no classification of the thirty-three gods, except for in the Yajurveda (7.19), which says there are eleven gods in heaven (light space), eleven gods in atmosphere (intermediate space), and eleven gods in earth (observer space).

In the Satapatha Brahmana, the number of Adityas is eight in some passages, and in other texts of the same Brahmana, twelve Adityas are mentioned. Aditya in the (Chandogya-Upanisad) is also a name of Visnu, in his avatar known as Vamana, the dwarf. His mother is Aditi. In the later Puranic texts, all Hindu deities were referred to as Adityas. Hence, the number of Adityas increased to 33,000,000.

Vasu's are attendant deities of Indra, and later Vishnu. They are eight elemental gods representing aspects of nature, representing cosmic natural phenomenon. The name Vasu means 'Dweller' or 'Dwelling'. They are eight among the Thirty-three gods. There are varying lists of the eight Vasus in different texts, sometimes only because particular deities have varying names. In the Ramayana the Vasus are children of the sage Kashyapa by Aditi and so are full siblings to the Adityas. However the Mahabharata makes them sons of Prajapati son of Manu son of Brahma by various mothers. The Mahabharata relates how the Vasus, led by "Prithu" (presumably here a male form of Prithvi) were enjoying themselves in the forest, when the wife of Dyaus spotted an excellent cow and persuaded her husband Dyaus to steal it, which he did with the

agreement and aid of Pirthu and his other brothers. Unfortunately for the Vasus, the cow was owned by the sage Vasishta who learned through his ascetic powers that the Vasus had stolen it and immediately cursed them to be born on earth as mortals. Vasishta responded to pleading by the Vasus by promising that seven of them would be free of earthly life within a year of being born and that only Dyaus would pay the full penalty. The Vasus then requested the river-goddess Ganga to be their mother. Ganga incarnated and became the wife of King Santanu on condition that he never gainsaid her in any way. As seven children were born, one after the other, Ganga drowned them in her own waters, freeing them from their punishment and the king made no opposition. Only when the eighth was born did the king finally oppose his wife, who therefore left him. So the eighth son, Dyaus incarnated, remained alive, imprisoned in mortal

Bhishma

form, and later became known in his mortal incarnation as Bhishma. A later section of the Mahabharata gives an alternate version in which each of the Vasus gives a portion of himself to create a ninth being and so all eight are later drowned leaving only this ninth composite as an incarnation of parts of all the Vasus to live out a very long mortal life as Bhishma. Vasu is also the name of the eighth chakra (group) of Melakarta ragas in Carnatic music. The names of chakras are based on the numbers associated with each name. In this case, there are eight Vasus and hence the eighth chakra is Vasu.

Rudra is associated with wind or storm, and the hunt. The name has been translated as "The Roarer", or "The Howler". The theonym Shiva originates as an epithet of Rudra, the adjective shiva "kind" being used euphemistically of the god who in the Rigveda also carries the epithet ghora "terrible". Usage of the epithet came to exceed the original theonym and by the post-Vedic period (in the Sanskrit Epics), the name Rudra is taken as a synonym for the god Shiva and the two names are used interchangeably.

The etymology of the theonym Rudra is somewhat uncertain. It is usually derived from the root rud- which means "to cry, howl." According to this etymology, the name Rudra has been translated as "the Roarer". An alternate etymology derives Rudra ("the Red, the Brilliant") from a lost

root rud- "to be red" or "to be ruddy", or "to shine". A different etymology connected with the adjectival form raudra, which means wild, of rudra nature, and translates the name Rudra as "the Wild One" or "the Fierce God".

The adjective shivam in the sense of "propitious" or "kind" is applied to the name Rudra in Rig Veda 10.92.9. Shiva used as a name or title (Sanskrit siva, "the kindly/auspicious one") occurs only in the late Vedic Katha Aranyaka. Rudra was called Shiva for the first time in the Svetasvatara Upanishad.

Rudra is called "The Archer" (Sanskrit: Sarva) and the arrow is an essential attribute of Rudra. This name appears in the Shiva Sahasranama, often in later languages. The word is derived from the Sanskrit root sarv- which means "to injure" or "to kill" and in interpretive translation of the name Sarva as "One who can kill the forces of darkness". The names Dhanvin ("Bowman") and Ba?ahasta ("Archer", literally "Armed with arrows in his hands") also refer to archery.

The earliest mentions of Rudra occur in the Rigveda, where three entire hymns are devoted to him. There are about seventy-five references to Rudra in the Rigveda overall. In the Rigveda Rudra's role as a frightening god is apparent in references to him as ghora ("terrible"), or simply as asau devam ("that god"). He is "fierce like a formidable wild beast" (Rig Veda 2.33.11). In Rig Veda 7.46, Rudra is described as armed with a bow and fast-flying arrows. The hymn says Rudra discharges "brilliant shafts which run about the heaven and the earth" (Rig Veda 7.46.3), which may be a reference to the destructive power of lightning.

Rudra was believed to cause disease, and when people recovered from them or were free of them, that too was attributed to the agency of Rudra. He is asked not to afflict children with disease (Rig Veda 7.46.2) and to keep villages free of illness (Rig Veda 1.114.1). He is said to have healing remedies (Rig Veda 1.43.4), as the best physician of physicians (Rig Veda 2.33.4), and as possessed of a thousand medicines (Rig Veda 7.46.3). This is described in Shiva's alternative name Vaidyanatha (Lord of Remedies).

Aśvins are divine twin horsemen in the Rig Veda, sons of Saranya (daughter of vishwakarma), a goddess of the clouds and wife of Surya in his form as Vivasvat. The Ashvins are Vedic gods symbolising the shining of sunrise and sunset, appearing in the sky before the dawn in a golden chariot, bringing treasures to men and averting misfortune and sickness. They can be compared with the Dioscuri (the twins Castor and Pollux) of

Greek and Roman mythology, and especially to the divine twins Ašvieniai of the ancient Baltic religion. They are the doctors of gods and are devas of Ayurvedic medicine. The Divine twins are a mytheme of Proto-Indo-European mythology: the Greek Dioscuri, the Vedic Ashvins, the Lithuanian Ašvieniai, the Latvian Dieva deli Alcis (gods), Romulus and Remus, Hengest and Horsa. They are called Nasatya (dual nasatyau "kind, helpful") in the Rig Veda; later, Nasatya is the name of one twin, while the other is called Dasra ("enlightened giving"). By popular etymology, the name nasatya was analysed as na+asatya "not untrue"="true".

In the epic Mahabharata, King Pandu's wife Madri is granted a son by each Ashvin God and bears the twins Nakula and Sahadeva who, along with the sons of Kunti, are known as the Pandavas. To each one of them is assigned the number 7 and to the pair the number 14. Ashvini is the name of an asterism in Indian astronomy, later identified with the mother of the Ashvins. This asterism forms the first of the 27 asterisms that form the zodiac in Indian astronomy. This star is identified as Hamal, the brightest star in the constellation of Aries (Alpha Arietis).

Maruts also known as the Marutgana and the Rudras, are storm deities and sons of Rudra and Diti and attendants of Indra. The number of Maruts varies from two to sixty (three times sixty in Rig Veda 8.96.8). They are very violent and aggressive, described as armed with golden weapons i.e. lightning and thunderbolts, as having iron teeth and roaring like lions, as residing in the north, as riding in golden chariots drawn by ruddy horses. In the Vedic mythology, the Maruts, a troop of young warriors, are Indra's companions. They are cognate to the Einherjar and the Wild hunt. According to the Ramayana, the Maruts' mother, Diti, either seven or seven times seven in number, hoped to give birth to a son who would be more powerful

Indra and the Maruts

than Indra. She remained pregnant for one hundred years in hopes of doing so; Indra prevented it by throwing a thunderbolt at her and

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

splintering the fetus into the many less powerful deities.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Zonen van Sem

Het Semitisch erfgoed van Noach

de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

Noach offert na de zondvloed (Joseph Anton Koch, 1768-1839)

De diepe geschiedenis

Geschiedenis van een cultuur

Dit is een geschiedenis van een cultuur. Van mensen die drie religies voortbrachten die de mensheid beheersen, de triade Jodendom, Christendom en Islam. Drie leden van een gezin van religies die, zoals het een intense familie betaamt, al eeuwen, millennia met elkaar overhoop liggen. Een geschiedenis van kwetsen en vernederen, van verwerpen en elkaar de rug toekeren, daar een dolk in steken. Een historie van vervloeken en verstoten, vervat in vormen en verhoudingen die tot op de dag van vandaag ongewijzigd zijn gebleven - dat is nog eens traditie. Het is een geschiedenis over beelden, beeltenissen, beeldvorming en beeldenstorm. Over het verlangen het hoogste te kennen. Het is daardoor de geschiedenis van mensen met liefdesverdriet,

mensen die de waarheid ontzettend nodig hebben, mensen die de gevonden wijsheid te vuur en te zwaard verdedigen en verspreiden om hen te vernietigen die de waarheid niet erkennen.

Nu dan, zijn wij dan niet ons broeder hoeder? Zijn wij niet verantwoordelijk of op zijn minst medeverantwoordelijk voor wat onze medemens overkomt? Ja, als dat betekent dat het ieders verantwoordelijkheid is bewust dat te laten wat iets of iemand anders kan schaden. Nee, omdat niemand behalve de persoon zelf ervoor verantwoordelijk is zijn of haar weg af te leggen. Want hoe diepzinnig de waarheid ook is die je hebt ontdekt, die geldt alleen voor jou. Het heeft geen enkele zin, heeft dat nooit gehad en zal dat ook nooit hebben je waarheid uit te dragen. Zorg er simpelweg voor dat de waarheid die je hebt gevonden je in staat stelt niets of niemand te schaden - dat is al een grote opgave. De drang om te schaden komt doorgaans voort uit de beschadigingen die men zelf heeft opgelopen - de pijn van de verloren liefde. Het heeft daarom absoluut geen zin om naar de waarheid op zoek te gaan bij en je dus te laten hoeden door een broeder of een zuster. In feite nodig je hen dan uit je te schaden. De waarheid waarnaar iedereen op zoek is, is niet buiten jezelf te vinden, maar exclusief in jezelf. Je verloren liefde vind je uitsluitend daar, hoe onzeker je ook bent of je de innerlijke reis wel aankan - alleen de eerste stap blijkt moeilijk.

De moeder aller religies

De wetenschap heeft lang aangenomen dat de uittocht van de mens uit Afrika via westelijk Azië, de Levant, is gegaan. Het geslacht Homo Sapiens, de ondersoort Cro Magnon, heeft inderdaad gebruik gemaakt van deze route noordelijk van de Rode Zee naar de rest van de wereld, zolang het klimaat dat toestond¹⁾. Deze migratieroute kende echter meer klimatologische beperkingen dan die via de Bab El Mandeb, de oversteek van Djibouti naar de Jemen aan de zuidzijde van de Rode Zee, de hoofdroute.

De groepen die in het noorden uit Afrika migreerden via de Levant, maakten daar contact met het geslacht Homo Neanderthalensis, zo wijzen opgravingen in de Jebel Qafzeh-grot uit²⁾. In een andere grot bij Tabun en niet ver daar vandaan in de Skhul-grot en ook in Amud zijn vondsten gedaan die zijn gedateerd op 40.000 tot 15.000 jaar geleden.

¹⁾ Noten aan het einde van het hoofdstuk (pagina 553).

Reconstructie op basis van een schedel uit de Jebel Qafzeh-grot

Vondsten die er op wijzen dat Sapiens en Neanderthaler daar niet alleen na en naast elkaar leefden, maar ook met elkaar - er zijn onmiskenbare mengvormen gevonden. Dat was ook het geval bij opgravingen buiten de Levant in Shanidar in noordelijk Mesopotamië en in Jebel Irhoud in de Maghreb. Buiten het Afro-Aziatisch gebied zijn mengvormen van Neanderthaler en Sapiens gevonden in Portugal en

Roemenië.

Dit overziend wijst alles op een vermenging van een deel van de populatie van Sapiens met Neanderthaler, waarbij de Neanderthalers evenwel getalsmatig in de minderheid waren. Sapiens zag, zoals in latere tijden, de Neanderthaler onmiskenbaar niet als een afzichtelijke halfaap, maar als een medemens. Over de rituelen en de religie van deze mensen is niets bekend, anders dan wat daarover mag worden aangenomen, de verering en bezwering van natuurlijke krachten en natuurgoden.

In de periode na het Paleolithicum, het Neolithicum, is er van de mensen in de Levant meer overgebleven dan alleen hun botten, bijvoorbeeld hun keramiek. In het Midden-Oosten duurt het Neolithicum van omstreeks 12.000 vce tot circa 3.000 vce³⁾. In en rond de vruchtbare halve maan, het gebied dat ruwweg Egypte en Mesopotamië beslaat en al het kustland daartussen, werd in het begin van het Neolithicum een vorm van voorouderverering gepraktiseerd. Voorouders werden onder het huis begraven en zelfs onder het bed. Men maakte op de schedels van de overledenen hun gezichten na in klei, zoals gevonden in Tell Aswad, Syrië. Op die manier waren de geëerde voorouders aanwezig bij de levenden en kon men hen bij belangrijke beslissingen betrekken. Er zijn daarnaast grote gipsen voorouderstandbeelden gevonden in Ain Ghazal, Jordanië. Op sommige plaatsen werden menselijke resten, vaak samen met dierlijke resten, in en tussen de muren van het huis bijgezet. Pas later werden de doden buiten de nederzettingen begraven.

Een meer als zodanig geformuleerde vorm van religie ontstond voor zover is na te gaan het eerst in Mesopotamië rond 7.000 vce, aanvankelijk, naar wordt aangenomen, binnen de maatschappelijke bovenlaag. Venusbeeldjes met een dergelijke datering beelden de

Oermoeder of Moedergodin uit met onloochenbare en geprononceerde geslachtskenmerken. In de vroege religieuze geschiedenis van het Midden-Oosten is de Moedergodin de meest voorkomende vereerde figuur. Een en dezelfde godin komt onder verschillende namen voor: Astarte in Assyrië, Ishtar -ook wel Ashtoreth of Asherah- in Akkâd, Ašerdu bij de Hittieten en Isis in Egypte - later komen we haar tegen als Afrodite bij de Grieken en als Venus bij de Romeinen, maar ook, in een afgeleide vorm, als Maria bij de Christelijke Rooms Katholieken. In

Asherah

Ashtoreth

Isis

Ishtar

De levensboom van Asherah

Kanaän -Akkâdisch: "Ki-na-ah-num"- werd Asherah -Ishtar of Ashtoreth- vereerd in de havensteden Ugarith, Sidon en Tyrus. Asherah was de echtgenote van de god El. Daarom werd Asherah ook wel Elat genoemd, de vrouwelijke vorm van El - een naam waarvan het stamwoord ook in het moderne Hebreeuws strijd of heersen betekent.

Het woord "ha asherah" -zonder hoofdletter- betekent zuil of paal, het symbool dat hoort bij de cultus van de Kanaänitische Moedergodin. Met dit woord werd eveneens de heilige boom van het leven aangeduid. Meestal stonden er twee van zulke bomen bij een tempel van Asherah⁴⁾.

Ašerim was ook het Egyptische woord voor de vijgenboom die in het Oude Egypte beschouwd werd als "het lichaam van de Koningin op Aarde". Hier ligt waarschijnlijk een verbinding tussen enerzijds de twee obeliskken die voor elke Egyptische tempel stonden, zoals ook de twee bomen voor de Asherah-tempel, en anderzijds de vijgen- of levensboom in het Paradijs van Adam en Eva uit de oude boeken van de triade -de Tenach, de Bijbel en de Koran-.

Asherah stond, behalve als Elat, ook bekend als Baälat. De Baälat of heerseres was in de vroege matriarchale maatschappij de leidster van de stam, het volk. Om zich te verzekeren van nageslacht en dus van een opvolgster, had de Baälat jaarlijks een nieuwe Baäl naast zich. Baälat werd geassocieerd met en gesymboliseerd door een leeuw, een dier dat als zeer machtig werd gezien. Baäl werd geassocieerd met en gesymboliseerd door een stier, een symbool van macht en potentie door de gehele oude wereld heen.

In de Semitisch Kanaänitische matriarchale maatschappij ontleende de heerser zijn macht aan zijn heerseres, niet andersom zoals in een patriarchale maatschappij. Bezittingen zoals huizen, landerijen en boten, waren het eigendom van de vrouw, de heerseres, welke Baäl dan ook zij naast zich had. Het ligt overigens voor de hand dat in een matrilineaire maatschappij landerijen en huizen gezien werden als het bezit van de vrouw. De rol van de man was traditioneel die van de jager-herder en de

traditionele rol van de vrouw was die van de verzamelaarster - planten, wortels voor consumptie en als medicijn. De ontwikkeling van de landbouw, vanaf ongeveer 8.500 vce in het gebied van de halve maan, houdt logischerwijs verband met die traditionele economische functie van de vrouw. Langs de weg van de ontwikkeling van de landbouw verwierven vrouwen hun machtsbasis.

In de cultuur van mensen wordt een zich onderscheidende heerser, of in dit geval heerseres, vaak bij leven al vereerd en tot ver na zijn of haar dood beschouwd als bijzonder en als door de goden gezonden. Een ontwikkelingsfase verder, vaak ook een of twee generaties verder, en de als door de goden gezonden persoon zelf wordt vergoddelijkt, terwijl de verhalen over die persoon steeds legendarischer en mythischer vormen aannemen. Nog een fase verder en de tribale heerser-es wordt in de loop van generaties gezien als God-in, compleet met eredienst en priesterklasse om het systeem, ook door verhalen en mythen, in stand te houden. In het geval van Asherah bestond de priesterklasse uit tempelpriesteressen, die overigens veel later in meer patriarchale tijden een veel negatievere reputatie kregen toegedicht als tempelprostituees - een jaarlijkse nieuwe Baäl werd iedere jongeling die door hen werd geïnitieerd.

In de oude boeken van de triade -Tenach, Bijbel en Koran- wordt voor de betrokken religies het beeld gecreëerd van een zuiver monotheïstische godsdienst met Jahweh, God de Vader of Allah als enige God. Een voorstelling van zaken die, zoals verder aan de orde zal komen, nuancering behoeft. Asherah -Elat- en El werden, ook in de Oudtestamentische tijden die monotheïstisch heetten te zijn, in Jeruzalem nog steeds vereerd⁵. Verderop zal eveneens blijken dat de monotheïstische oorsprong van het Jodendom een intellectuele creatie was. In het dagelijks leven bleven de mensen lang ook de andere goden vereren - ze waren in feite polytheïstisch. Oude gewoonten sterven slechts langzaam, zoals de voorouderverering nog lang bleef bestaan toen de Moedergodin vereerd raakte, zoals Elat en El -Baälat en Baäl- vereerd bleven toen Jahweh, God de Vader en Allah de enige god werden. Hun suprematie markeerde echter wel het einde van het matriarchaat en de nieuwe dominantie van het patriarchaat.

Vanuit Paleolithische tijden is als meest bijzonder element de aangetroffen kruising tussen Neanderthaler en Sapiens vermeldenswaard. Hoewel meer voorbeelden van vermenging in dit deel

van de wereld zijn gevonden dan elders, is het onmogelijk vast te stellen of die vermenging wijd verbreid was, dan wel in absolute verhoudingen een sporadisch fenomeen betrof.

Deze Paleolithische mensen praktiseerden een vorm van voorouderverering, hoewel het niet geheel onmogelijk is dat zij ook een moergodin, de oermoeder vereerde. De Europese Venus van Willendorf dateert immers van ruim voor 20.000 vce. Er zijn in de Levant echter geen vondsten gedaan die een dergelijke ouderdom kunnen onderbouwen.

De eerste daadwerkelijke bewijzen voor de verering van de oermoeder dateren uit de periode na het Paleolithicum, het Neolithicum - vanaf 12.000 vce. Zij wordt in de vruchtbare halve maan vereert als Asherah, hoewel er vele lokale variaties op haar naam bekend zijn, zoals Baälat of Elat. Dat Asherah jaarlijks een nieuwe Baäl of El tot echtgenoot nam, laat zien dat de vroege maatschappij in dit gebied matrilineair was georganiseerd.

Overerving via de vrouwelijke lijn heeft ook zeer waarschijnlijk te maken met de ontwikkeling van de landbouw, waarbij de economische basis van de maatschappij in handen van vrouwen was. Het einde van de matriarchale samenleving en de overgang naar de patriarchale gaat samen met de overgang naar de eerste Abrahamische godsdienst. Dat het zijn van Jood wordt overgeërfd via de moeder, kan een oud overblijfsel zijn van de matrilineaire maatschappij.

In dit misschien wel veel te beknopte overzicht van de Paleo- en Neolithische tijd in het Midden-Oosten is nog één gebeurtenis onbesproken gebleven, een gebeurtenis van onvergelykbare importantie voor de triade -Jodendom, Christendom en Islam-, de zondvloed^{video 1}.

Het water bedekt de wereld

Overal ter wereld bestaan zondvloedverhalen. Kan deze wijde verbreiding worden gezien als bewijs voor een rampspoed die daadwerkelijk de gehele wereld overspoelde? Ooit is de wereld een grote sneeuwbal geweest, juist in een periode dat zich complexer leven dan eencelligen ontwikkelde. Voor deze sneeuwbal-Aarde-hypothese, die stelt dat de Aarde 650-600 miljoen jaar geleden tot aan de tropen bedekt is

video 1) Zie www.manasnaala.net voor deze video

geweest met gletsjerijs, bestaat voldoende wetenschappelijk bewijs^{video2}. Voor een zondvloed die in een keer de gehele aarde met water heeft bedekt, bestaat geen enkel wetenschappelijk bewijs en de gebruikte data om het toch te bewijzen worden alleen door creationisten geloofd, binnen een theorie die geen theorie is in de correcte zin van het woord - een hypothese met bewijsvoering. Bewijzen voor een stortvloed van water zijn er over de hele wereld, maar alleen regionaal, binnen lokale culturen die fysiek te maken hadden met het einde van de meest recente ijstijd. Dat einde van het laatste glaciaal is heel precies bepaald op 9.711 vce. De opwarming van de aarde daarna is geologische beschouwd vrij snel gegaan⁶). Het einde van de ijstijd werd dus niet mondiaal, maar wel over de gehele wereld lokaal gevoeld. Eerder een serie soms gekoppelde gebeurtenissen, zoals we zullen zien, dan één grote gebeurtenis. Een tweede relativerende opmerking vooraf met betrekking tot zondvloedverhalen heeft te maken met het begrip wereld en het begrip van de wereld. Het algemeen bekende zondvloedverhaal spreekt over het onder water lopen van "de gehele wereld". Wat wordt daarmee bedoeld? Het antwoord hangt samen met de kennis over de wereld en dus met informatie en educatie. De datum van 6 september 1522 vertegenwoordigt in dit verband het moment van wezenlijke verandering. Dat was de datum waarop de Bask Juan Sebastián Elcano thuiskwam, na als eerste mens rond de wereld te hebben gezeild. Hij was de eerste mens die, zij het nog fragmentarisch, werkelijk kon beweren dat hij de hele wereld had gezien. Hij voer mee op een van de schepen van Fernão de Magalhães - een Portugees in Spaanse dienst. Magalhães stierf echter tijdens de eerste wereldreis, zodat Elcano, of del Cano, echt de allereerste mens was die rond de wereld reisde - plus de bemanning van Magalhães' enig overgebleven schip, de Victoria. Hierna is het wereldbeeld en het beeld van de wereld van de mens steeds verder uitgebreid en verfijnd, totdat er uiteindelijk een mondiaal besef ontstond. Voor de cesuur van 1522 hing het wereldbeeld van een mens samen met waar hij was geboren. Alexander de Grote breidde het beeld van wat de wereld is, gezien vanuit westerse perspectief, al behoorlijk uit naar het oosten, tot aan India, en de Romeinen deden dat naar het westen en noorden. Genghis Khan heeft over het grootste rijk ooit geheerst. Maar voor hen allen was de wereld vooral hun wereld. Voor iemand die acht à negenduizend jaar geleden vermoedelijk in het noorden van Mesopotamië leefde, zoals Noach met zijn gezin, was dat deel van de

video 2) YouTube: "BBC Horizon Snowball Earth"

wereld dé wereld, dat wil zeggen het noorden van Mesopotamië - mogelijk iets uitgebreider door handelscontacten. Een bewoner van het noordelijk deel van Mesopotamië die zijn -deel van de- wereld verwoest zag, wist niet beter dan dat de gehele wereld was overstroomd en verwoest. Als de hoofdpersoon uit het zondvloedverhaal had uitgeroepen, "Mijn wereld is verwoest", dan had hij gelijk gehad. Maar dat was bij lange na niet dé wereld zoals de latere lezers van de boeken van de Abrahamische triade die kenden. In feite een merkwaardig fenomeen, dat mensen uit later meer geïnformeerde tijden omwille van een geloof de beperkte kennis uit vervlogen tijden prefereren om consistent met hun religie te leven, maar dat terzijde.

Het gebeurt wel vaker dat mensen een temporeel verband verwarren met een causaal verband. Zaken die tegelijkertijd of vlak na elkaar gebeuren hoeven niet per sé een oorzaak gevolg relatie te hebben. Sterker, dit verband bestaat vaker niet dan wel. Dat op meerdere plaatsen in de wereld zondvloedverhalen bestaan, heeft verband met de effecten op meerdere onderscheiden plaatsen in de wereld van het smelten van de ijskap aan het einde van de laatste ijstijd. Verder gaat de gemeenschappelijke oorzaak niet. Er was geen mondiale inundatie. Per regio verschilt de magnitude van de overstroming en de aard van de gevolgen. Daarin ook begrepen of de gevolgen van de overstroming permanent waren of tijdelijk. In veel gevallen overstroomde het land, maar werd het ook weer droog na het wegtrekken van het water. In enkele andere gevallen waren de gevolgen permanent, tot op de dag van vandaag.

Atrahasis en Gilgamesh

Het Atrahasis-epos is een oeroud Babylonisch epos dat bekend is vanwege het zondvloedverhaal dat het vertelt. Dit zondvloedverhaal is in grote trekken hetzelfde verhaal dat op het elfde tablet van het Gilgamesh-epos staat en dat op zijn beurt grote overeenkomsten vertoont met het latere zondvloedverhaal in de Joodse Tenach, het Christelijke Oude Testament en de Moslim Koran⁷⁾.

Het Atrahasis-epos luidt in het kort als volgt. Het universum is verdeeld in drie delen. De god Anum regeert in de hemel, de god Enlil op aarde en de god Enki in het onderaardse water. Enlil dwingt de mindere Igigi-goden al het werk te doen, maar na veertig jaar komen ze in

opstand en belegeren de tempel van Enlil in Nippur. De god Enki stelt voor om mensen te scheppen en die al het werk te laten doen. Samen met de moedergodin wordt dit plan uitgevoerd. Op een gegeven ogenblik zijn er zoveel mensen, dat ze met hun lawaai de god Enlil uit zijn slaap houden. Deze besluit via de god Namtar de mensen een plaag te sturen. Dankzij de vrome mens Atrahasis stopt de god Namtar de plaag. Na een tijdje maken de mensen echter weer te veel herrie naar de zin van Enlil. Ditmaal straft hij ze met een hongersnood. Deze wordt door de mensheid overleefd. Dan besluit Enlil drastischer maatregelen te nemen. Hij stuurt een zondvloed op de mensen af. Atrahasis bouwt een rieten ark en overleeft zo met zijn familie en een aantal dieren de zondvloed.

Wat bekend is geworden als het Gilgamesh epos is in oorsprong een raamvertelling, waarin verhalen over Bilgames en Enkidoe waren opgenomen. In de 18^e eeuw vce ontstaat een wat meer samenhangend epos onder naam "Sjoetoer eli sjarri" -hoog rijst hij op boven alle koningen-, wanneer de tekst vanuit het Soemerisch in het Akkâdisch wordt vertaald. In de 12^e eeuw vce ondergaat de tekst verdere redactionele veranderingen en wordt het verhaal van de zondvloed voor het eerste aan het epos toegevoegd. Het geheel kreeg toen de nieuwe naam, "Sja nagba inoeroe" -hij die alles gezien heeft-.

Het verhaal van de zondvloed wordt op het elfde tablet van het epos aan Gilgamesh verteld door een zekere Utnapishtim. Utnapishtim, Soemerisch voor "Hij die leven vond", of Uta-Napištim ook bekend onder de naam Atrahasis, Akkâdisch voor "De zeer wijze". Het zondvloedverhaal werd derhalve aan Gilgamesh verteld

Gilgamesh

door Atrahasis-Noach zelf, - Gilgamesh was zijn verre nakomeling. Atrahasis was onsterfelijk geworden door met de Godin te huwen die het levensvocht voortbracht - vermoedelijk wordt de Moedergodin Ishtar hiermee bedoeld.

Welke tekst men ook verder bestudeert, het Gilgamesh epos, of de teksten van de Abrahamische religies, dit is alles wat er in mythisch-religieuze context bekend is over Atrahasis-Noach⁸⁾.

Kleitabiet 11 van het Gilgamesh epos met het zondvloedverhaal

Wie Atrahasis of Noach in werkelijkheid was, zo hij al heeft bestaan, kan alleen worden geschetst aan de hand van mogelijkheden en waarschijnlijkheden⁹⁾. Een van de meest onwaarschijnlijke mogelijkheden portretteert Noach als een vertegenwoordiger van intelligente buitenaardse wezens, of anders een mens die werd geïnstrueerd door buitenaardse intelligente wezens, met kennis over de op handen zijnde catastrofe. De ark was geen houten schip, maar een ruimteschip waar niet alle schepselen van de wereld, maar het dna van alle schepselen van de wereld werd bewaard voor na de ramp. Dit

relaas is niet ongeloofwaardig, omdat er een rol voor buitenaardse intelligentie in is weggelegd, maar omdat het verhaal in kwestie en de personen die deze hypothese naar voren brengen geloofwaardig zijn op een manier die niet kan worden geverifieerd. Geheel ongeloofwaardig dus. Op zich is het bestaan van buitenaardse intelligentie niet irreeël, alleen al vanwege de statistische kans. Het probleem zit hem in het feit dat vermoed contact tussen mensen en buitenaards intelligent leven -ook in andere gevallen- voor meerdere uitleg vatbaar is, zonder dat voor welke van de interpretaties onweerlegbaar bewijs bestaat. Niet het verhaaltje is ongeloofwaardig, maar de bewijsvoering ervoor ontbreekt.

Atrahasis of Noach bestaat dus binnen een religieuze context en binnen een mythologische context, maar binnen de historische context is zijn bestaan waarschijnlijk onbewijsbaar. Noach kan echt hebben bestaan, maar hij kan ook een gecreëerd personage zijn om het zondvloedverhaal aan op te hangen. Naast de vergelijking is een dergelijke verpersoonlijking binnen religies een veel gehanteerd stijlelement. De beantwoording van de vraag of Noach heeft bestaan, is bovendien afhankelijk van het antwoord op de veel interessantere vraag, is er een zondvloed geweest? Die laatste vraag is eenvoudiger te beantwoorden en om hem te kunnen beantwoorden moet er worden gezocht in het gebied waar het Atrahasis epos oorspronkelijk vandaan komt. Dat was vermoedelijk Mesopotamië, maar kan ook een relatief iets wijder gebied betreffen.

In dit gebied woonden mensen, waaronder een man met zijn familie, iemand die misschien wel Atrahasis heette of Noach. Op miraculeuze wijze heeft hij een watersnoodramp overleefd en hij dankte daar zijn god voor.

Nog veel meer water

Er is geen bewijs voor een mondiale watersnoodramp. Waar wel bewijzen voor zijn, zijn regionale waternoodrampen. Stuk voor stuk werden die veroorzaakt door het smelten van een grote massa ijs aan het einde van het laatste glaciaal. Zowel gebieden in het noorden die bewoond werden door mensen in de vroegste nederzettingen daar, als gebieden die werden bewoond door mensen in meer gevorderde culturen in de subtropen.

In de zoektocht naar de watersnoodramp die ten grondslag kan hebben gelegen aan het verhaal van de zondvloed uit het Gilgamesh-epos en de triade van Abrahamische religies, is er een ruime keuze uit regionale overstromingen. Welke staan inderdaad op zichzelf, en welke kunnen in verband worden gebracht met het verhaal dat in Mesopotamië werd verteld. Voor de locatie van de watermassa kan niet te ver worden gezocht, want de wereld van het Neolithicum was, zoals we zagen, niet veel groter dan in dit geval het noorden van de vruchtbare halve maan. Dit onder de aanname dat er inderdaad een zondvloed heeft plaatsgevonden.

De stijging van het zeeniveau als gevolg van smeltende gletsjers heeft twee verschijningsvormen gekend. De eerste was de geleidelijke stijging. Veel kustgebieden werden mondiaal in toenemende mate bedreigd door een stijgende zeespiegel, zonder dat het meteen tot catastrofale rampen leidde. Zo wordt over een nu ondergelopen gebied tussen het Verenigd Koninkrijk en het Europese vasteland gemeld dat die stijging met ongeveer de hoogte van een kiezelsteentje per jaar ging. Catastrofale plotselinge overstromingen, de andere verschijningsvorm, hebben zich over de gehele wereld voorgedaan en hadden een vernietigende uitwerking.

Een goed gedocumenteerd voorbeeld van een plotselinge stortvloed is te vinden in het westen van Noord-Amerika in het geval van de "Channeled Scablands"¹⁰⁾ die ontstonden toen "Glacial Lake Missoula"¹¹⁾ over het land ten zuiden ervan uitstroomde. In dit voorbeeld verzamelde het

smeltende gletsjerwater zich achter een ijssdam. Een op zich niet ongewoon fenomeen - op IJsland is dit proces nog steeds waar te nemen. De ijssdam die "Glacial Lake Missoula" tegenhield was zeshonderd meter hoog. Zwakke plekken in de dam werden door smeltwater weg geërodeerd en de dam kon op den duur het glaciaal meer van bijna achtduizend vierkante kilometer niet meer tegenhouden. Uiteindelijk moest de ijssdam aan de druk toegeven. Ruim tweeduizend kubieke kilometer water kwam in een keer vrij en overstroomde de "Camas Prairie Valley", de "Channeled Scablands".

Dit fenomeen heeft zich niet eenmaal voorgedaan, maar waarschijnlijk veertig keer in de loop van een periode van tweeduizend jaar tussen 13.000 en 11.000 vce. Het uitstroomgebied van het gletsjerwater ligt in het westen van Noord-Amerika en dat water is meest waarschijnlijk afgevoerd in de Stille Oceaan. Het is goed mogelijk dat deze gebeurtenissen aanleiding hebben gegeven tot lokale zondvloedmythen, maar over het geheel genomen is de mondiale invloed van de uitstroming van dit gletsjermeer vooral terug te vinden in de geleidelijke stijging van de oceanen. Bovendien ligt de laatste maal dat dit geologisch verschijnsel zich voordeed twee keer verder terug in de tijd, dan de tijd waarin het zondvloedverhaal van Atrahasis-Noach, naar wordt aangenomen, ontstond.

Anders ligt dat met een volgende watervloed op het noord-Amerikaanse continent, de uitstroming van "Lake Agassiz" in de Atlantische Oceaan¹²⁾. Het glaciale meer "Lake Agassiz" was op zijn grootst in omvang groter dan de huidige drie grote meren in Noord-Amerika tezamen. Net als "Lake Missoula" is "Lake Agassiz" meerdere malen in ieder geval gedeeltelijk leeggelopen, waarvan ten minste eenmaal in de Noordelijke IJsee. Het grootste oppervlak dat het meer heeft bereikt was 440.000 vierkante kilometer, groter dan enig binnenmeer of enige binnenzee in de huidige tijd. De laatste keer dat "Lake Agassiz" zich weer vulde met gletsjerwater was vanaf ongeveer 7.900 vce en het liep voor de laatste maal ongeveer 6.400 vce vrijwel geheel leeg in de Atlantische Oceaan, vermoedelijk in minder tijd dan een jaar - zie ook de bijlage. Dit had drastische gevolgen voor de gehele planeet. De gevolgen van de uitstroming van "Lake Agassiz" worden verschillend beoordeeld, maar een mondiale stijging van de zeespiegel met in ieder geval een meter lijkt aannemelijk. De uitstorting van zoet water in de zoute oceaan had, door het effect op de warme Golfstroom, ook een belangrijke klimaatverandering tot gevolg. In een studie¹³⁾ wordt deze gebeurtenis rond 6.400 vce gekoppeld aan de verspreiding van de landbouw vanuit

het oosten tot in het westen van Europa. Er zijn meerdere studies waarin de mogelijkheid wordt onderzocht dat deze gebeurtenis is verbonden met diverse zondvloedmythen.

Doggerland¹⁴⁾ en ^{video3}, het 'Steentijd Atlantis', is genoemd naar de Doggersbank, een verhoging in de huidige zeebodem in de zuidelijke Noordzee -zie de rode omlijning in de inzet- waar vissers met regelmaat mammoetbeenderen en andere artefacten opvissen. De Doggersbank was het laatste stuk land dat tot zeker 5.000 jaar vce boven de stijgende zeespiegel uitkwam. Doggerland was een bostoendra en taiga gebied, met loofbomen meer naar het zuiden, met nederzettingen van de mensen die dit gebied bewoonden. Het verbond het vaste land van

Europa met het huidige Verenigd Koninkrijk. Het zeeniveau ten tijde van Doggerland -verbeeld op de bovenstaande foto- lag ongeveer 120 meter lager dan het huidige zeeniveau. Op de zuidelijke vlakte van Doggerland vloeiden de Rijn, de Theems, de Maas en de Schelde samen om vervolgens als een grote brede rivier traag door het schier oneindig

^{video3)} YouTube: "Stone Age Atlantis" of op de site www.manasnaala.net

laagland van wat nu het Kanaal is te stromen, om uiteindelijk zuidelijk uit te monden in de Atlantische oceaan. Voordat Doggerland definitief onder water verdween had het een glooiend landschap met vele meanderende rivieren, riviertjes en meertjes. Door de geleidelijk stijgende zeespiegel waren grote delen van de kust 'wetlands' geworden. Als gevolg van de uitstroom van "Lake Agassiz" kwam Doggerland vrijwel geheel onder water te staan.

Het definitieve einde van Doggerland echter kwam door een secundair gevolg van het smelten van het gletsjerijs in het noorden. Doordat er minder ijs op de Scandinavische aardkorst drukte kwam een deel van die aardkorst omhoog. Rond 6.200 vce had dat een onderzeese landverschuiving voor de Scandinavische kust tot gevolg, die bekend staat als de "Storrega landverschuiving". De enorme vloedgolf die het gevolg was van deze "Storrega landverschuiving" was de gebeurtenis waardoor Engeland en het vaste land van Europa definitief door water van elkaar werden gescheiden. Er traden onomkeerbare catastrofale gevolgen op voor de kustgebieden rond het zuidelijk deel van de Noordzee en voor de Neolithische bevolking in dit gebied - alles werd verzwolgen door het water.

Het Middellandse Zeegebied ondervond eveneens de gevolgen van de stijgende zeespiegel. Het deel van de Middellandse Zee waar in het kader van deze inleiding de meeste aandacht naar uitgaat, is de landbrug die Europa met Azië verbond, het Bosporusgebied. Nu is het een zeestraat, maar dit gebied vormde rond 6.000 vce een landverbinding van ongeveer 30 kilometer breed tussen het Europees en Aziatisch deel

Valle del Bove, de ingestorte flank van de Etna

van wat nu Turkije is. In praktische zin vervulde deze Bosporusdam dezelfde functie als de ijssdammen die het water van "Lake Missoula" en "Lake Agassiz" tegenhielden. De Bosporusdam voorkwam dat het stijgende water van de Middellandse Zee doorstroomde naar de lager gelegen Zwarte Zee. Hier en daar kwam wel enig water over de Bosporusdam in de vorm van watervalletjes. De bodem van de

Zwarte Zee laat hiervan erosiesporen zien die het Corioliseffect vertonen.

Het water sijpelde over de dam om vervolgens langs de zuidkust van de toenmalige Zwarte Zee te stromen, als gevolg van de draaiing van de aarde tegen de klok in. Of de Bosporusdam het op die manier lang tegen het wassende water gehouden zou hebben of niet, is een vraag die onbeantwoord moet blijven, omdat opnieuw een catastrofe een watervloed veroorzaakte.

De vulkaan Etna op Sicilië was een ook in die tijd zeer actieve vulkaan en rond 5.800 vce vond een wel zeer bijzonder cataclysmische plaats. Een uitbarsting van uitzonderlijke omvang deed de gehele oostflank van de vulkaan ter grootte van vijfendertig kubieke kilometer in zee storten, met een vloedgolf voor het oostelijk deel van de Middellandse Zee tot gevolg¹⁵). De zuidkust van het huidige Turkije, het huidige Syrië, Libanon en Israël, almede de kust van Egypte, werden het zwaarst getroffen door de tsunami. Een deel van de vloedgolf spoelde ten noorden van Kreta richting Bosporusdam. De plotselinge toevloed van water zorgde ervoor dat die dam het begaf en dat het hogere waterpeil van de Middellandse Zee zich uitstortte in de veel lager gelegen Zwarte Zee.

Een vloedgolf of tsunami kan desastreuze effecten hebben, ook op grote afstand. De "Sumatra tsunami", de op een na grootste in dit gebied, maakte 230.000 slachtoffers. De meesten op Sumatra, maar ook in Thailand, Myanmar, Bangladesh, India, Sri Lanka en tot aan de overkant van de Indische Oceaan op Madagaskar en aan de oostkust van Afrika aan toe. Een nog veel grotere tsunami kan, zeggen sommige geologen, elk moment gebeuren als gevolg van het in zee storten van de westflank van de Cumbre Vieja, een oude maar nog actieve vulkaan op La Palma, een van de Canarische eilanden. Zo'n 500 km³ rots, bij benadering 1.200 miljard ton, stort dan in zee met een mega-megatsunami tot gevolg die aan de overkant van de Atlantische Oceaan de gehele westkust van de Amerika's zal treffen en die mogelijk miljoenen slachtoffers zal maken.

Een tsunami is dodelijk. Met een nu stijgende zeespiegel kan de "La Palma tsunami" gevolgen voor de oostkusten van de Amerika's hebben, als de "Storrega tsunami" had op Doggerland. Sommig land zal verdwijnen en andere delen zullen veranderen in 'wetlands'. De "Etna tsunami" bracht verwoesting in het oostelijk deel van het Middellandse Zeebekken en deed de Bosporusdam ineens storten, waardoor de Zwarte Zee volstroomde.

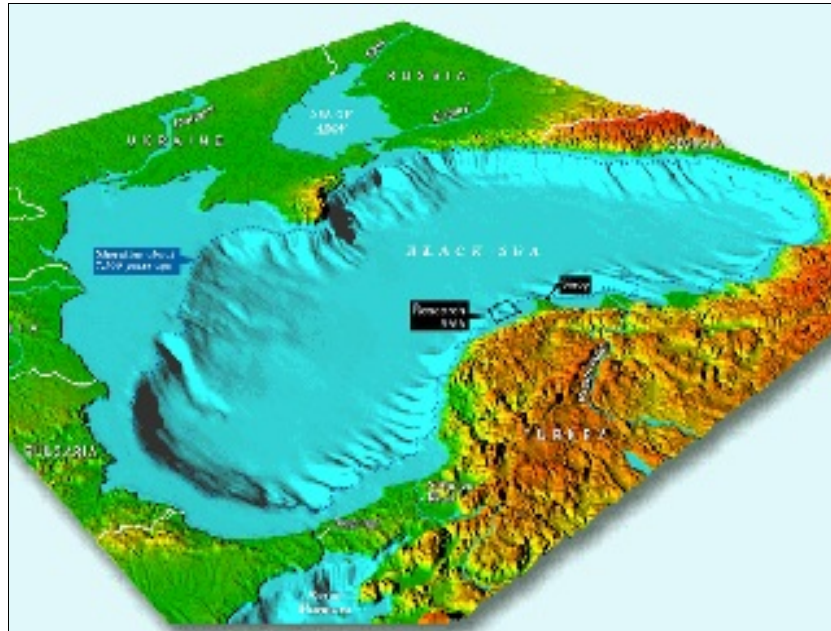
De zondvloed, de feiten

Op de keper beschouwd is dit nog geen bewijs voor welke ramp dan ook die rechtstreeks als grondslag kan dienen voor het zondvloedverhaal. Net zomin als er, ondanks een vrijwel continue zoektocht, bewijs is voor het bestaan van Homerus' Atlantis, of het scheiden van de Rode Zee door Mozes na de Joodse Exodus uit Egypte. De wijze waarop de verhalen uit deze tijden in de tijd zelf werden verteld en opgeschreven, is een geheel andere dan de wijze waarop de moderne mens zijn relazen wil lezen. De moderne mens wil een duidelijke scheiding tussen feiten en meningen en van moraliseren is hij niet gediend. Wie zich niet aan deze simpele stelregel houdt, wordt geacht op z'n minst een slecht schrijver te zijn. Tot aan het begin van de moderniteit, het begin van de Verlichting halverwege de 17^e eeuw, was de stichtende les of het opvoedende aspect van een tekst juist het positief geladen deel van de tekst. Hierin bestond een lange traditie die ook is te vinden in bijvoorbeeld de Abrahamische teksten. Eveneens om die reden zullen in geen enkele van de oude teksten, anders dan bij toeval, verifieerbare feitelijk aanknopingspunten gevonden kunnen worden - het ging om de moraal, de wijze les en het eren van de alvermogende God.

Desalniettemin zijn er wel natuurfenomenen aan te wijzen die de zondvloed zouden hebben kunnen veroorzaken. Dat er geen mondiale watersnoodramp is geweest, maar regionale afleveringen van een reeks van watersnoodrampen die diverse plaatsen over de wereld troffen is hiervoor al gedemonstreerd. In de regio waar het zondvloedverhaal zich moet hebben afgespeeld -Mesopotamië of noordelijk Mesopotamië dan wel ten noorden van Mesopotamie-, is het meest waarschijnlijke kandidaat natuurfenomeen het catastrofaal vollopen van de Zwarte zee.

De Zwarte zee kent twee kustlijnen. De zoetwater kustlijn en de zeewater kustlijn. De zoetwater kustlijn is diep in de zeebodem gegroefd en is zeer oud. Het zoetwatermeer dat op de plaats van de huidige Zwarte Zee heeft gelegen is herkenbaar als zoetwatermeer aan de bodemmonsters die uitwijzen dat hier alleen zoetwaterdieren, mossels onder andere, hebben geleefd en ook de restanten van waterplanten van het soort zijn dat alleen in zoet water voorkomt. De huidige hoger gelegen kustwateren, tussen de zoetwater kustlijn en de huidige kustlijn, zijn ontstaan in een tijd dat de Zwarte Zee in verbinding stond met de Middellandse Zee. Hier alleen vertonen bodemmonsters zeeleven dat hoort bij een zeewater milieu. Op basis hiervan kan worden vastgesteld

dat het Zwarte Zeebekken niet altijd in verbinding heeft gestaan met de Middellandse Zee, zoals nu, maar dat het tot aan een bepaald moment een afgesloten systeem met zoetwater was, gevoed door ondermeer de rivieren Donau en Dnjepr.

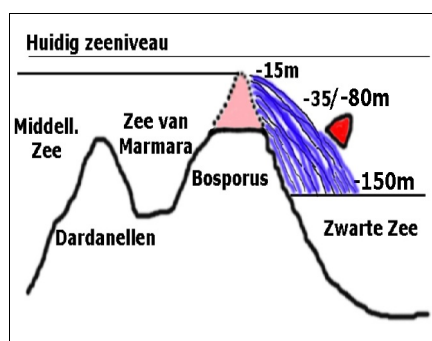
Zwarte Zee

Of er in het gebied tussen de oude zoetwater kustlijn en de huidige zee water kustlijn, toen dit land nog droog was, mensen hebben gewoond, is lastig vast te stellen. Sommige vondsten die met onderwaterrobots zijn gedaan lijken inderdaad in deze richting te wijzen. Er is echter maar een klein deel van de bodem onderzocht -het rechthoekje op bovenstaande kaartje aan de zuidzijde van de Zwarte Zee-, weliswaar bij een zee water kustplaats waarvan bekend is dat die in Neolithische tijden werd bewoond. Er kan verder alleen een wel geïnformeerde inschatting worden gedaan. Als er in de achterliggende periode tot het afgelopen glaciaal rond de huidige Zwarte Zeekust mensen hebben gewoond, dan mag worden aangenomen dat deze mensen, of hun familie misschien, ook het land tot aan de oude zoetwater kustlijn hebben bewoond. Dat ze er hun kuddes hebben laten grazen en wellicht met de eerste vormen van landbouw hebben

geëxperimenteerd.

Göbekli Tepe is een heiligdom uit circa 9.500 vce en is het oudst bekende tempelcomplex ter wereld, maar het ligt ver van de Zwarte Zeekust. Çatal Hüyük was een belangrijke nederzetting in het zuiden van Centraal-Anatolië, daterend uit circa 7.500 vce. Yesilova Höyük bij het huidige Izmir in West-Anatolië werd bewoond vanaf ongeveer 6.500 vce. Ook aan de Zwarte Zeekust zijn bij Sinop Neolithische sporen van bewoning gevonden die de aanleiding vormden bij die plaats uit de kust met een robotonderzeeër archeologisch zeebodemonderzoek te verrichten.

Er is bewoning geweest tussen de oude zoetwaterkust en de huidige zeewaterkust. Dit land is ondergelopen en de bevolking moest voor het wassende water een goed heenkomen zoeken. Dit op zich is al voldoende om een zondvloedverhaal te rechtvaardigen. De ouden verhaalden in vergelijkingen en uitvergrooten om bepaalde aspecten duidelijker te kunnen tekenen, wat het zondvloedverhaal op basis van deze gebeurtenis acceptabel maakt. De discussie tussen geologen of het vollopen van de Zwarte Zee in tijdsbestek van een groot aantal jaren zeer geleidelijk is gegaan, met continue watervalletjes over de Bosporusdam, of juist plotseling als een catastrofale ramp, is niet wezenlijk voor het ontstaan van het zondvloed verhaal - nog steeds aannemende dat het zondvloed verhaal een basis in de realiteit heeft en dat die realiteit de Zwarte Zeevloed betrof. Het is voor een lezer echter dramatischer, zeker als die bijvoorbeeld een Christelijke achtergrond heeft, meer geloof te kunnen hechten aan het catastrofeverhaal en het plotseling stijgen van de zeespiegel, omdat dat zo mooi aansluit bij de catastrofe die wordt verhaald in het zondvloedverhaal. De wetenschappelijk verifieerbare gegevens wijzen overigens ook met redelijke zekerheid in die richting.

De Middellandse Zee loopt via de Zee van Marmora naar de Zwarte Zee. Circa 7.000 vce, net voor het definitief leeglopen van "Lake Agassiz", was het niveau van de Middellandse Zee 35 meter lager dan nu. Dit niveau was voldoende hoog om over een onderzeese verhoging, de Dardanellen, van de Middellandse Zee naar de Zee van Marmora te stromen, maar niet

hoog genoeg om over de Bosporusdam te stromen naar de Zwarte Zee, die toen een niveau 150 meter onder het huidige zeeniveau had. Het water van de Middellandse Zee steeg, net als elke zee, en erodeerde delen van de Bosporusdam weg en er liep water over de Bosporusdam in de Zwarte Zee, maar nog niet catastrofaal. Die catastrofe ontstond toen de "Etna-tsunami" een vloedgolf van 15 meter hoog richting Bosporusdam stuurde. De vloedgolf brak een gedeelte van de Bosporusdam af en zout water stroomde de Zwarte Zee in. De stroming zorgde ervoor dat meer van de Bosporusdam in de golven werd meegelesurd, waardoor er meer water door de opening kon stromen, waardoor er meer Bosporusdam werd weggeërodeerd. Dat proces verliep steeds sneller en heftiger. Het vollopen van de Zwarte Zee kan daarom een catastrofale watersnoodramp worden genoemd, een zondvloed. Op de bodem van de Zwarte Zee zijn erosiesporen te vinden van een enorme hoeveelheid inkomend water. Deze sporen lopen niet volgens het Corioliseffect, maar met de wijzers van de klok mee - een beweging die meer voor de hand ligt op basis van de geologie te plaatse. Kort voor 6.000 jaar vce vond de zondvloed plaats^{video 4}.

De "Etna tsunami" vond rond 5.800 vce plaats en de doorbraak van de "Bosporusdam" met het vollopen van de Zwarte Zee circa 5.600 vce. Is tweehonderd jaar een te groot tijdvenster om deze gebeurtenissen op een lijn van oorzaak en gevolg te kunnen plaatsen? Hoewel het in de literatuur duidelijk is dat de genoemde jaartallen 'ongeveer' jaartallen zijn, is het te gemakkelijk en te kunstmatig om op die basis de tijdlijn vanaf beide jaartallen naar elkaar toe rekken - zoiets voldoet niet. Ook al is het zo dat tweehonderd jaar in een door geologen gebruikte datering minder dan een oogwenk is, duizend jaar is geologisch gesproken al nauwelijks onderscheidend te noemen, is er mogelijk een veel passender oplossing om de discrepantie tussen de twee jaartallen te verklaren.

De stijging van het zeewaterpeil, de stroming van het water en de erosie van de Bosporusdam zijn door onderzoekers in een bepaalde sequentie gezet, waarna men op het jaartal 5.600 vce uitkwamen voor de definitieve doorbraak van de Bosporusdam en daarmee op de waarschijnlijke datum van de catastrofale zondvloed. De opeenvolging van gebeurtenissen werd echter berekend op grond van een geleidelijke stijging van de zeespiegel en laat de "Etna tsunami" buiten beschouwing. Het ligt voor de hand dat de doorbraak van de Bosporusdam juist door

video 4) Zie video 4 op de site www.manasnaala.net.

deze vloedgolf is versneld.

Door de engte van de van de Dardanellen moet de "Etna tsunami" zijn afgezwakt, hoewel mogelijk weer wat opgestuwd door de relatieve ondiepte. Een vloedgolf van 15 meter was voldoende om de Bosporusdam in te laten storten. Daarbij komt dat de Bosporusdam niet bestond uit rotsformaties, maar uit sediment dat in zekere mate al verzadigd van water was door de stijging van de zeespiegel. Wanneer blijkt dat de "Etna tsunami" en de doorbraak van de Bosporusdam als oorzaak en gevolg gezien kunnen worden, dan kan de datering van de catastrofale oorzaak van de zondvloed tweehonderd jaar verder in het verleden geplaatst worden en vallen tsunami en doorbraak samen.

Behalve het Zwarte Zeebekken is er nog een kandidaat voor Noachs woonplaats en dus voor de locatie van de zondvloed. In het noorden of ten noorden van Kanaän, in het huidige Turkije, bevindt zich in een relatief scherpe bocht van de Middellandse zee kust recht in het midden aan het einde van een baai het tegenwoordige plaatsje Dörtyol. Wanneer men de bodem van de kustwateren voor dit plaatsje bestudeert, ziet men dat de zeebodem vele tientallen kilometers vrij ondiep blijft. De lange scherpe punt van het eiland Cyprus wijst precies richting het midden van deze baai¹⁶). Hoewel er, voor zover bekend, geen enkele geologische- of archeologische studie naar dit gebied is gedaan in verband met de tsunami die het gevolg was van de instorting van de oostflank van de Etna, is het niet moeilijk voorstelbaar dat die vloedgolf hier minstens even erg moet hebben toegeslagen als iets zuidelijker in Syrië, Libanon en Israël. Mogelijk zelfs heftiger, omdat de baai richting Dörtyol zo ondiep is, dat de vloedgolf tot grote hoogte kon worden opgestuwd. Dat de scherpe punt van Cyprus, een bergrug, precies richting Dörtyol wijst, moet bovendien betekend hebben dat de tsunami noordelijk van Cyprus precies op de kust voor Dörtyol werd gericht. Daarnaast wijst de bergrug op Cyprus rechtstreeks in de richting van de Turks-Armeense grens, de plaats waar Noach met zijn ark aan de grond liep op de berg Ağri Daği, Ararat.

Anderzijds, hoewel de vloedgolf, gezien de effecten elders, hier eveneens monstrueus moet zijn geweest, zal die niet zo groot zijn geweest dat een houten ark vanaf de Middellandse zee kust tot aan de Turks-Armeense grens werd gespoeld - problematisch, gezien de afstand en het tussenliggende bergachtige terrein. De tsunami moet zich daarnaast, ondanks zijn omvang, met twee of drie dagen weer hebben teruggetrokken. Veel korter dan de twaalf maanden die in de religieuze

overlevering worden genoemd, ook al kan dit materiaal niet als feitelijk worden genomen. De "Dörtyolvloed" verdient het om in dit verband onderzocht worden, maar de vloedgolf in het Zwarte Zeebekken blijft door duur en vooral omvang de meest plausibele kandidaat voor de catastrofale vloed die ten grondslag heeft gelegen aan het verhaal van de zondvloed van Noach.

Noachs zondvloed is niet historisch, want er zijn geen controleerbare contemporaine bronnen - een kleitablet, een afbeelding op een potscherf. Geologische data die wijzen op een vloedgolf in de tijd dat Noach geleefd kan hebben, geven bewijs voor een mogelijke of waarschijnlijke geologische oorzaak van de vloed, niet voor het bestaan van Noach. Er zijn op dat vlak geen data die als bewijs in verband gebracht kunnen worden met de mythologische narratieven. Wat is aangetoond, is het bestaan van catastrofale vloedgolven en overstromingen, en niet exclusief voor het gebied waarvan wordt aangenomen dat Noach er geleefd heeft. De vernietigende overstromingen en vloedgolven hebben zich weliswaar afgespeeld binnen een korte tijdsspanne -tussen 8.000 en 5.800 vce-, maar van een mondiale en gelijktijdige zondvloed is geen sprake. Alle gegevens beschouwend kan worden vastgesteld dat de connectie tussen een vloedgolf in de Zwarte Zee en het verhaal van Noach alleen een aanname kan zijn. Een plausibele aanname, maar een aanname niettemin.

Het enige onloochenbare bewijs dat gegeven kan worden voor het bestaan van Noach ten tijde van de Zwarte Zeevloed is de vondst van een gedeeltelijk begraven nederzetting of boerderij op de bodem van de Zwarte Zee, met op het omgevallen hek een naambordje met de naam Noach. Totdat deze vondst wordt gedaan, zo ooit, moet de lezer van de Tenach, Bijbel of Koran het doen met een aanname. Een vloedgolf als die in de Zwarte Zee zal vele honderden en misschien wel duizenden slachtoffers hebben veroorzaakt. Dat er maar een overlevende zou zijn geweest, met zijn familie, is niet aannemelijk. Wel voor de hand ligt dat het verhaal van een overlevende door sjamanen en priesters is gebruikt om een stichtelijke les over te brengen en de macht van de god die zij dienden te benadrukken en groter te maken. Mogelijk was Noach zelf zo'n sjamaan, zoals een van de vele alternatieve overlevingsmythen verhaalt.

"Raven's-eye view", de fictie

Wanneer we van alle feiten en overleveringen wat afstand nemen, die door onze oogwimpers gezien en een perspectief innemen als die van de duif -of raaf- die Noach uitzond, het schouwspel dus in vogelvlucht beziend, dan is het volgende verhaal misschien wel aannemelijk.

Aan de zuidkust van de Zwarte Zee woonde een stamoude met zijn vrouw en hun gezin - het waren Noach en Naama¹⁷⁾ en hun drie zonen, Sem, de eerstgeborene, Jafet, de middelste en Cham, de jongste. Sem was getrouwd met Zedkatnabu, Jafet was getrouwd met Arathka en Cham was getrouwd met Nahalathmahnuq. De vrouwen verzorgden wat ze op het land hadden gezaaid en oogstten de gewassen wanneer die rijp waren. In zo'n periode hielpen de mannen daarbij als dat nodig was, maar gewoonlijk waren die op pad met de kudde die uit schapen en geiten bestond.

Het was Noach die opmerkte dat het waterpeil van het meer hoger was dan normaal en ook dat de beesten er niet voor te porren waren het water te drinken. Het bleek aan de brakke kant te zijn. Dat gebeurde de laatste jaren wel vaker, steeds vaker eigenlijk. Uit verhalen die in het gebied van stamoude naar stamoude werden verteld, maar ook uit verhalen van reizigers, wist Noach dat de watervallen over de "Ossen Gang"¹⁸⁾ in heftigheid aan het toenemen waren. Noach hield er een naar en onzeker gevoel aan over, zeker nu hij zag dat het water in het meer hoger stond dan hij ooit had gezien.

Noach belegde als stamoude een bijeenkomst van alle familiehoofden. Hij legde hen zijn bezorgdheid voor. Over de toenemende ondrinkbaarheid van het water en het stijgende waterpeil in het meer. Hij vertelde hen ook dat hij van plan was veel vroeger dan normaal zijn dieren naar hoger gelegen grond te brengen. Hij voelde onheil in de lucht, een lucht die zilter was dan normaal. Hij voelde de waarschuwing in zijn hart, want de situatie was niet als normaal. Zodra de wintergewassen geoogst waren, vertelde hij de anderen, zou hij met zijn familie en al zijn dieren vertrekken en de gebeurtenissen op de bergweiden afwachten. Na veel discussie bleek Noach de enige te zijn die de tekenen in de natuur interpreteerde met naderende rampspoed in gedachten.

Noach, zijn vrouw, zijn zonen en hun vrouwen, alle dieren van de kudde tot en met de kooivogels, de kippen en ganzen aan toe, vertrokken maanden eerder dan gewoonlijk naar de zomerweiden hoger in de

bergen. De rest van de gemeenschap bleef en een enkeling schudde, als Noach het niet zag, het hoofd over Noachs trek met door ossen getrokken karren, waarop hun hele huisraad hoog lag opgestapeld. Alles nam hij mee, ook de paarden, de ezels en zelfs de honden. Men begreep niets van deze complete verhuizing. De tekenen in de natuur waren anders dan normaal, maar in de ogen van vrijwel iedereen was dat nog geen grond voor een grootschalige verhuizing als deze - het leek wel een vlucht, vond men.

Het was op de ochtend van de zevende dag van de trektocht dat Noach de eerste uitlopers van de bergen bereikte en de grond onder zijn voeten voelde schudden, grommen met een hele lage brom. Achterom kijkend zag hij in het westen grote wolken aan de horizon komen, veel sneller cumulerend dan hij gewend was van zelfs de zwaarste storm. Dit was geen aardbeving, dit hield aan, het nam toe in heftigheid. Toen was er het geluid van een merkwaardig soort onweer. Een donder die niet wegstierf, maar juist in sterkte toenam. Er waren geen lichtflitsen geweest. Noach wist niet meer wat dit alles moest betekenen. Eerst had hij in verbazing omgekeken. Nu stond hij als aan de grond genageld toen hij enorme golven over het land zag komen aanrollen. Sem en Jafet

namen hem ieder bij een arm en trokken hem mee. Ze wilden nog hoger de bergen in, want wat zij zagen kon hen ook bedreigen.

Na het grootste deel van de middag afwisselend te hebben geklommen met hun karavaan en omziend in verbijstering, kwamen zij bij de hutten die normaal alleen in de zomer hun verblijf waren. Drie kleine hutten en een grotere, de laatste als verblijf voor Cham en Nahalathmahnuuk met de dieren. De ganzen en de kippen werden losgelaten, zodat zij rond konden lopen. Vooral de ganzen gaven er de voorkeur aan bij elkaar te blijven, dicht tegen een van de muren. Er was een kille vochtige wind opgestoken. In het laatste licht gingen de vrouwen hout sprokkelen.

Achter het gordijn van de nacht bleef het bulderen. Er was een vreemde storm opgestoken die niemand kon verklaren, een storm zonder regen, zonder bliksem, maar met een hoop lawaai zoals niemand die ooit had meegemaakt of van had gehoord. De nacht was onrustig, de slaap kwam pas met de moeheid in de vroege ochtend. Was het in zijn dromen, of had Noach de schreeuwen en het wanhopig geroep echt gehoord? Hij wist het niet.

De volgende dag was het uitzicht verbluffend en huiveringwekkend. Waar vroeger graasland en akkerland was, was nu een grote kolkende massa water die grauw tegen de uitlopers van de bergen klotste. De lucht was daarentegen hemelsblauw, zij het dat de nevelen boven het roerige water daar doorheen zwierven. Soms kwam het water verder tegen de berg op, maar dan trok het zich weer terug. Noach ging met zijn zonen de omgeving verkennen, maar ze zagen geen anderen die zich in veiligheid hadden weten te brengen.

Een aantal aspecten van het Noachverhaal hebben een diepere betekenis, of die zijn daar later aan toegevoegd, dan wel is het verhaal van Noach gebruikt om andere betekenissen aan op te hangen. Zo zouden de zonen van Noach symbool staan voor het ontstaan van wetenschap, literatuur en architectuur - de mensheid moest immers weer worden opgebouwd. Van Sem zouden de Semieten afstammen, hoofdzakelijk de Joden en de Arabieren. Van Jafet de Jafetieten, de mensen in Europa. Van Cham de Chamieten, de mensen in Afrika en in Kanaän.

Onafhankelijk van dit gegeven heeft het Noachverhaal meer dwarsverbanden met andere mythologieën uit de oude wereld, dan alleen met de mythe van Atrahasis en de opname van dit verhaal in het Gilgamesh epos. In het Noachverhaal wordt Noach later wijnboer en op een avond dat hij dronken op bed lag zou Cham Noach naakt hebben

gezien - Cham en zijn nakomelingen zijn om die reden vervloekt. In een andere versie van dit verhaal heeft Cham Noach gecastreerd toen Noach zijn roes lag uit te slapen. Deze versie lijkt veel op het verhaal van Uranos die werd gecastreerd door zijn zoon Kronos. Uit het bloed dat daarbij vloeide werd Afrodite geboren.

Het volgende verhaal houdt vermoedelijk verband met de "Etna tsunami". De zoon van Kronos was Zeus, de Griekse oppergod. Hij bepaalde dat de mensheid is essentie slecht was -Lycaon, de koning van Arcadië, had een jongen aan Zeus geofferd; hij vond dit barbaars en weezinwekkend- en hij wilde de aarde verdrinken om daarna opnieuw te beginnen. Een paar echter, werd uitgekozen om de zondvloed in een ark te overleven, zodat zij na de zondvloed de aarde opnieuw konden bevolken. Dat waren Deucalion, de zoon van Prometheus en Clymene, en zijn vrouw Pyrrha, de dochter van Epimetheus en Pandora.

Er zijn meer dwarsverbanden met andere mythologieën, maar die worden hier niet verder onderzocht, omdat zij niet direct relevant lijken te zijn voor de al of niet historiciteit van Noach. Dit soort verbanden, tussen Abrahamische teksten en andere mythologieën, komen in dit boekdeel alleen aan de orde wanneer dit verhelderend kan zijn voor de oorsprong van een verhaal.

Naast dit alles is het heel wel mogelijk dat het zondvloedthema en de vernietiging van al het voorafgaande in de wereld in feite de bedoeling heeft de matriarchale maatschappij voorgoed ten grave te dragen en de vestiging van een nieuwe wereld, een nieuwe samenleving definitief te laten beginnen met de patriarch Noach.

De vruchtbaarheid van de halve maan

Dit was de aanloop naar de bespreking van de Abrahamische godsdiensten, Jodendom, Christendom en Islam. Wat er in het gebied van de vruchtbare halve maan is gebeurd gedurende duizenden jaren, heeft een diepgaande invloed gehad op miljarden mensen over de gehele wereld in de duizenden jaren daarna. De gedachten en opvattingen van wijzgeren en zij die de wijsheid begeerden, hebben de gedachten van vele honderden generaties beïnvloed, zelfs bepaald.

Kort is stilgestaan bij de religieuze opvattingen van de mensen die in Kanaän woonden. Van hen wordt aangenomen dat zij de voorouders waren van zij die later de Israëlieten werden genoemd, de Joden. We

Asherah

zagen dat zij gedurende de vele eeuwen aanvankelijk vooroudervereerders waren en dat in het zevende millennium vce meer herkenbare godheden een rol gingen spelen. De belangrijkste rol was daarin weggelegd voor de oermoeder. Niet onthutsend apart, omdat dit thema door de gehele oude wereld vooraanstaand aanwezig was. Niet alleen in het gebied van de vruchtbare halve maan - Egypte, Kanaän en Mesopotamië, plus een deel van Turkije-, maar ook in het Euraziatisch gebied. Binnen de Levant werd met verschillende namen -voortvloeiend uit verschillen in dialect en taal- dezelfde godin aangesproken. Van Ishtar in Mesopotamië tot

Isis in Egypte. Asherah of Ashtoreth in Kanaän daar tussenin.

De vooraanstaande positie van de oervrouw en oergodin lijkt in de realiteit een evenknie te hebben gehad. Tot aan de definitieve vestiging van het monotheïsme met een mannelijke godheid, was de rol van de vrouw bepalend, was de maatschappij langs matrilineaire lijnen georganiseerd. De matriarch was binnen bepaalde belangrijke economische aspecten van het leven, maar vooral in het religieuze aspect de dominante partij.

Misschien had om die reden het verhaal van Noach misschien eerder het verhaal van Naama moeten heten, hoewel niet is vast te stellen of buiten de Levant de matriarch eveneens belangrijker was dan de patriarch. Dat uitgebreider is stilgestaan bij het zondvloedverhaal van Noach, is omdat enerzijds de mythische geschiedenis van dit verhaal door de verschillende tijden en culturen heen goed is waar te nemen. Van het waarschijnlijk oeroude Atrahasis-verhaal, mogelijk stammend uit Neolithisch Turkije, via het Mesopotamisch Gilgamesh epos, tot en met de opname van dit verhaal in de Abrahamische boeken, de Tenach, de Christelijke Bijbel en de Koran. Anderzijds kon aan de hand van het zondvloedverhaal inzichtelijk worden gemaakt welke problemen men tegenkomt, wanneer voor de verhalen uit de religieuze boeken een grond wordt gezocht in de historische werkelijkheid. Men komt dan altijd uit op waarschijnlijkheden en mogelijkheden, waarbij Noachs verhaal gunstig afsteekt, omdat er zich in de historische werkelijkheid een feit heeft voorgedaan dat qua verschijningsvorm en datering goed bij de mythe in de buurt komt.

Het vervolg van dit boekdeel kent een vaste opzet. Per boek of groep boeken uit de religieuze bron wordt geprobeerd vast te stellen wat de historische gronden ervan zijn. Wanneer er geen directe historische gronden zijn te vinden, zal worden gezien of er in de historische context gegevens zijn die wijzen op aarding van de tekst in de werkelijkheid. Ondanks de aandacht die zo wordt gegeven aan een aspect van de tekst, vormt dit toch niet het belangrijkste of meest essentiële deel van de analyse. Het historisch aspect was voor de schrijvers van de Abrahamische teksten niet in eerste aanleg belangrijk, als wel de overtuigingskracht ervan en veelal de literaire kwaliteit van de religieuze tekst. Men schreef geen geschiedenis, maar een stichtende en instruerende tekst - het was religie. Omdat de historiciteit van religieuze teksten of figuren van secundair belang is voor dit boek, zal daar ook minder ruimte voor worden genomen als voor de hiervoor behandelde historiciteit van de zondvloed. We zagen dat de historiciteit van de zondvloed vrijwel voor de hand ligt, maar daarmee werd het bestaan van Noach nog niet bewezen, noch werden de inhoud en strekking van de mythe daardoor plausibeler. Daarom zal de al of niet historiciteit van de teksten meer een inleiding voor de teksten zijn, dan enig andere bedoeling hebben. Daarnaast is in de analyse doorgaans gekozen voor die onderwerpen en teksten die terug zijn te vinden in zowel de Joodse Tenach, als in de Christelijke Bijbel, als in de Moslim Koran.

Aansluitend aan de historische inleiding zal dan een analyse worden gepresenteerd van de tekst zelf. Daarbij zijn de volgende onderzoeksvragen belangrijk. Wat staat er precies en welke boodschap wordt of lijkt er te worden uitgedragen? Welke zijn daarvan, voor zover na te gaan, de gevolgen voor de historische mens? Welke daarvan zijn de gevolgen voor de contemporaine mens? Moet de contemporaine mens zich nog iets aantrekken van teksten en voorschriften die anderhalf- tot tweeëneuhalf millennium geleden zijn geschreven? De laatste vraag is een niet onbelangrijke afgeleide vraag, omdat het -filosofisch- denken van de mens gedurende sinds de oorsprong van de oude teksten niet heeft stilgestaan.

Als derde en laatste aspect zal de tekst geplaatst worden binnen het bestek van dit boek. Waar wordt de mens aangesproken op zijn vermogen zelf zijn innerlijk te onderzoeken? Wordt de mens geadresseerd of gedresseerd? Kortom, hoe komen de teksten er van af in het perspectief van het Luciwher paradigma?

Noten bij "De Diepe Geschiedenis"

1) Slechts periodiek was de Sahara een groene Sahara. Van in ieder geval drie perioden is achterhaald dat de Sahara groen was, 120.000-110.000, 50.000-45.000 en 10.000-8000 jaar geleden. De laatste periode, de Neolithische subpluviale periode, eindigde zo'n zesduizend jaar vce. Het ontstaan van groene perioden hangt samen met de stand van de aardas, die door precessie varieert, en de route die de straalstroom, hoge snelle winden, daardoor neemt. Met die route hangt het regengebied van de moesson samen. De migratieroute via het noorden van Afrika kon voor de vroege mens alleen bestaan tijdens een groene periode. Van de genoemde drie perioden is de mens in ieder geval tijdens de laatste twee gemigreerd, maar mogelijk ook tijdens de eerste. De perioden waren relatief kort en liepen ook relatief snel af, binnen tweehonderd jaar.

Niet alleen de migratieroute van de mens naar de rest van de wereld via de Levant hing samen met het klimatologisch fenomeen van een groene Sahara. De laatste verwoestijning van de Sahara had ook het ontstaan van de Egyptische beschaving tot gevolg. De Saharavolken trokken naar het laatst overgebleven water, de Nijl. Volgens gegevens naar aanleiding van satellietfoto's loopt de Nijl pas sinds 8.000 vce in zijn huidige bedding. Althans, daarvoor liep deze rivier door de Sahara en mondde uit in de rivier de Niger en vervolgens in de Atlantische Oceaan. De nieuwe loop van de Nijl trok de Saharabewoners naar zich toe, toen de Sahara weer woestijn werd. De eerste farao's namen illustere namen aan als, Koning Strijder, Koning Vesting, Koning Cobra, Koning Slachter en de meest illustere van allemaal, Koning Schorpioen. In zijn graf zijn labels op amfora gevonden die het ontstaan van het hiërogliefenschrift laten zien - rond vijfendertighonderd vce. Traditioneel wordt de Egyptische geschiedenis begonnen met de eerste dynastie, met farao Narmer, 3180-3120 vce. De 'dynastie' van Koning Strijder en Koning Schorpioen, die voor die periode lag, wordt daarom dynastie nul genoemd.

2) De Levant. De Jebel Qafzeh-grot bevindt zich in de berg Precipice, ook de Kedumim berg genoemd, in het noorden van Israël even buiten de stad Nazareth. De berg is niet alleen belangrijk vanwege de vondst van dertien prehistorische geraamten in de grot, ook heeft volgens de overleveringen hier een woedende menigte geprobeerd Jezus van de rotsen de gooien [Lucas 4:16-30]. Weer een andere overlevering vertelt dat Jezus zich in de Jebel Qafzeh-grot heeft schuilgehouden, totdat de woedende menigte verdwenen was. Raadpleeg de site www.manasnaala.net voor kaartmateriaal.

3) De verwachte afkorting hier is uiteraard v.C. of v.Chr. Dat zijn echter afkortingen die in absolute zin maar voor één bepaalde cultuur gelden, de Christelijke. De Hindoe-cultuur kent een andere tijdrekening en dat geldt ook voor de Joodse- en de Moslimcultuur. Daarom wordt hier de afkorting vce gebruikt om aan te geven dat het gaat om een jaartal in de "voor contemporaine era". Dat de contemporaine era samenvalt met de Christelijke tijdrekening, is een kwestie van

de wereldwijde dominantie van die tijdrekening - het had misschien meer voor de hand gelegen de oudste tijdrekening te hanteren.

De laatste millenniumwisseling volgens de Christelijke kalender was het jaar 2000. Volgens de Joodse tijdrekening was het toen 5760, volgens de Chinese kalender 4067 en volgens de Hindoe tijdrekening 2457, terwijl Islamitische kalender toen het jaar 1421 aangaf.

Overigens worden jaartallen die binnen de huidige era liggen niet voorzien van de afkorting A.D., Anno Domini, of nC. dan wel nChr. Wanneer de aanduiding vce ontbreekt, ligt het genoemde jaartal logischerwijs binnen de huidige tijdrekening.

⁴⁾ In de oorspronkelijke Bijbel wordt veertig maal aan "Asherah" gerefereerd. De naam Asherah is soms een goddelijk persoon, soms een heilig symbool van die goddelijke persoon en wordt in de Tenach en het Oude Testament altijd in negatief verband genoemd, als (symbool voor) een afgodin. In de Statenvertaling van 1637 en de hertalingen van 1888 (Jongbloed-editie) en 1977 komt de naam Asherah niet voor: er gesproken van 'een afgrijselijke afgod in een bos' (Statenvertaling 1977 1 Koningen 15:13, 2 Kronieken 15:16) of 'een (gesneden) beeld van het bos' (Statenvertaling 1977 2 Koningen 21:7, 23:4, 23:7). Dit komt wellicht omdat op een zeker ogenblik een vertaler de polytheïstische oorsprong van het Jodendom trachtte te verhullen door de naam Asherah te verzwijgen en zo de stelling te versterken dat er maar één god is, namelijk Jahweh. Latere Nederlandse bijbelvertalingen maakten echter gebruik van de oorspronkelijke Hebreeuwse tekst waarin de naam Asherah nog wel stond zodat deze in de vertaling weer opduikt. In Deuteronomium 7:5 staat: "Nee, dít staat u te doen: u moet hun altaren slopen en hun gewijde stenen verbrijzelen, hun Asherahpalen omhakken en hun godenbeelden verbranden." (NVB 2004). De Statenvertaling (1637) maakte hiervan: "(...)ende hare bosschen sult ghy afhouden(...)." waarbij de verwijzing naar Asherah dus vermeden werd. Ter vergelijking: Ook in de King James Version (1611), die in Engeland lange tijd hetzelfde gezag had als de Statenvertaling in Nederland, werd ook niet verwezen naar de godin Asherah: "and cut down their groves". In moderne Engelse vertalingen gebruikt men soms het woord 'Asherim': "But thus shall you deal with them: you shall break down their altars, and dash in pieces their pillars, and hew down their Asherim, and burn their engraved images with fire." (World English Bible 2002). De belangrijkste joodse bijbelcommentator, Raši, legt uit dat 'Asherim' (meervoud van 'Ašerah') verwijst naar bomen die aanbeden worden door de Kanaänieten. De bron hiervoor is het Talmoedtraktaat Avoda Zara, pagina 48b. In de Contemporary English Version (1999) wordt het woord 'Asherim' ook als zodanig uitgelegd: "(...)ter down the altars where they worship their gods. Break up their sacred stones, cut down the poles that they use in worshipping the gates Asherah, and throw their idols in the fire." [de palen die ze gebruiken om de godin Asherah te aanbidden]. In Deuteronomium 16:21-22 staat: "U mag naast het altaar dat u voor de HEER, uw God, gaat bouwen geen Asherahpaal of wat voor gewijde paal ook plaatsen, en ook geen gewijde steen, want de HEER heeft daarvan een afschuw." (NVB 2004). De Statenvertaling (1637) vermeldt: "Ghy sult u geen

bosch planten van eenich geboomte; by den Altaer des HEEREN uwes Godts, dien ghy u maken sult." Wederom blijkt de naam Asherah te zijn gecensureerd.

Tenach / Oude Testament

⁵⁾ Statenvertaling:

Jeremia, 44:15 Toen antwoordden aan Jeremia al de mannen, die wisten, dat hun vrouwen anderen goden rookten, en al de vrouwen, die daar stonden, zijnde een grote hoop, mitsgaders al het volk, die in Egypteland, in Pathros, woonde, zeggende: 16 Aangaande het woord, dat gij tot ons in des HEEREN Naam gesproken hebt, wij zullen naar u niet horen. 17 Maar wij zullen ganselijk doen al hetgeen uit onzen mond is uitgegaan, rokende aan Melecheth des hemels, en haar drankofferen offerende, gelijk als wij gedaan hebben, wij en onze vaders, onze koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; toen werden wij met brood verzadigd, en waren vrolijk, en zagen geen kwaad. 18 Maar van toen af, dat wij opgehouden hebben aan Melecheth des hemels te roken, en haar drankofferen te offeren, hebben wij van alles gebrek gehad, en zijn door het zwaard en door den honger verteerd. 19 Ook wanneer wij aan Melecheth des hemels roken en haar drankofferen offeren, maken wij haar gebede koeken, om haar af te beelden, en offeren wij haar drankofferen, zonder onze mannen? 20 Toen sprak Jeremia tot al het volk, tot de mannen en tot de vrouwen, en tot al het volk, die hem zulks geantwoord hadden, zeggende: 21 Het roken, dat gijlieden in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem gerookt hebt, gij en uw vaders, uw koningen en uw vorsten, en het volk des lands, heeft de HEERE daaraan niet gedacht, en is het niet in Zijn hart opgekomen? 22 Zodat het de HEERE niet meer kon verdragen, vanwege de boosheid uwer handelingen, vanwege de gruwelen, die gij deedt; daarom is uw land geworden tot een woestheid, en tot ontzetting, en tot een vloek, dat er niemand in woont, gelijk het is te dezen dage; 23 Vanwege dat gij gerookt hebt, en dat gij tegen den HEERE gezondigd hebt, en des HEEREN stem niet gehoorzaam zijt geweest, en in Zijn wet en in Zijn inzettingen, en in Zijn getuigenissen niet hebt gewandeld; daarom is u dit kwaad wedervaren, gelijk het is te dezen dage.

Nieuwe hertaling:

Jeremia, 44:15 Maar de Judeeërs die in Boven-Egypte woonden, de mannen, die wisten dat hun vrouwen wierook voor andere goden brandden, en de vrouwen zelf, die in groten getale opgekomen waren, antwoordden Jeremia: 16 "Wij schenken geen gehoor aan wat u in de naam van de HEER tegen ons gezegd hebt. 17 Wij doen onze geloften gestand, wij blijven voor de koningin van de hemel wierook branden en wij blijven haar wijnoffers brengen. Dat deden wij, onze voorouders, onze koningen en leiders ook in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem. Toen hadden we meer dan voldoende te eten; we waren gelukkig en bleven gevrijwaard van onheil. 18 Maar sinds we ermee opgehouden zijn, hebben we gebrek aan alles en komen we om door het zwaard en de honger." 19 En de vrouwen zeiden: "Wij hebben voor de koningin van de hemel wierook gebrand, wij hebben haar wijnoffers gebracht en koeken met haar beeltenis gebakken, maar

dat gebeurde natuurlijk met medeweten van onze mannen." 20 Jeremia zei tegen de Judeeërs, de mannen en vrouwen die hem dit antwoord gaven: 21 "De HEER is niet vergeten dat jullie, je voorouders, jullie koningen, leiders en de rest van de bevolking in de steden van Juda en de straten van Jeruzalem wierook hebben gebrand. Het staat hem nog levendig voor de geest. 22 De HEER kon jullie niet meer verdragen vanwege jullie kwalijke praktijken en gruwelijke daden. Daarom is jullie land de woestenis geworden die het nu is, een verschrikkelijke plaats waar niemand meer woont, waarvan de naam als een vloek wordt gebruikt. 23 Omdat jullie door wierook te branden tegen de HEER hebben gezondigd, hem niet hebben gehoorzaamd en zijn voorschriften, wetten en bepalingen niet hebben nageleefd, daarom is dat onheil jullie overkomen."

Tenach / Oude Testament

⁶⁾ www.pleistocenemammals.com/new/?p=714

⁷⁾ Soera, De gelovigen, In naam van God, de Barmhartige, de Genadevolle. 23:23 En Wij zonden Noach tot zijn volk, en hij zeide: "O mijn volk, dien God. Gij hebt geen andere God buiten Hem. Wil je dan niet vrezen?" 23:24 En de hoofden van zijn volk, die ongelovig waren, zeiden: "Hij is slechts een mens zoals gij, hij zou zich boven u willen verheffen. En indien het God had behaagd, had Hij voorzeker engelen neder gezonden. Wij hebben nooit van zulk (een boodschapper) onder onze voorvaderen gehoord. 23:25 Hij is slechts een bezetene; wacht daarom een korte wijle, (ongetwijfeld zal hem iets overkomen)." 23:26 Noach zeide: "O mijn Heer, help mij, want zij hebben mij verloochend." 23:27 Toen openbaarden Wij hem: "Bouw de Ark onder Onze ogen en in overeenstemming met Onze openbaring. En wanneer Ons bevel komt en de oppervlakte der aarde overstroomt, neem dan aan boord twee (exemplaren) van wat nodig is en uw gezin, behalve degenen tegen wie het woord reeds is uitgevaardigd. En spreek Mij niet over de onrechtvaardigen, want zij zullen worden verdronken. 23:28 "En wanneer je de Ark zult hebben betrokken - jij en degenen die met u zijn, zeg dan: "Alle lof behoort aan God, Die ons van een boosaardig volk heeft gered." 23:29 En zeg: "Mijn Heer, verleen mij een gezegende landing, want Gij zijt de Beste Landingshulp." 23:30 Voorwaar, hierin zijn tekenen, en waarlijk Wij stellen (de mensen) op de proef.

De zondvloed wordt ook genoemd in verschillende andere soera's van de Koran, zoals in soera Jonas 73. De gangbare uitleg van deze ayaat is dat het gewaarschuwde volk van Nuh niet luisterde naar God en de voortekenen voor een leugen hielden, waarna God hen liet verdrinken.

Koran

⁸⁾ Volgens de tijdlijn in Tenach en het Oude Testament zou Noach in 2990 vce zijn geboren. De Zondvloed had volgens dezelfde bron plaats in 2390 vce. In het verhaal in het boek Genesis, is Noach de stamvader van alle huidige mensen, omdat hij met zijn vrouw, zijn zonen Sem, Cham en Jafet en hun vrouwen, als enige de zondvloed overleefde. Er wordt verteld hoe God aan Noach de opdracht

gaf een ark te bouwen, want er zou een grote vloed komen die alle leven zou vernietigen. Dat was omdat er groot onrecht en ongeloof onder de mensen was ontstaan en God er berouw van had gekregen dat Hij de mens had gemaakt. Van elke reine diersoort moest Noach zeven mannetjes en vrouwtjes - en van elke onreine diersoort één mannetje en één vrouwtje meenemen aan boord van de ark. Toen de bouw van de ark was voltooid, gingen Noach, zijn vrouw, zijn zonen en hun vrouwen, aan boord en sloot God de deur van de ark. Daarna begon het veertig dagen en veertig nachten zeer hevig te regenen en er ontstond een grote watervloed die alles vernietigde. Alles wat leefde kwam om, behalve Noach en zijn familie, en de dieren die bij hen in de ark waren. Honderd vijftig dagen lang werd de aarde door water bedekt. Toen begon het water te zakken en kwam de ark op de berg Ararat vast te zitten. De identificatie van Ararat met de berg Agri Dagi in Turkije stamt uit de Middeleeuwen. Volgens een andere traditie is Noach op de gelijknamige berg op de grens van Turkije en Armenië gestrand, hoewel het ook een van de andere bergen in het Ararat-gebergte kan zijn, zoals de berg Cudi Dagh.

Na veertig dagen zond Noach een raaf er uit om de omgeving te verkennen, maar deze bleef rondvliegen tot de aarde droog was. Vervolgens liet hij een duif los. De duif keerde terug omdat die geen plek kon vinden om neer te strijken. Na zeven dagen liet Noach de duif opnieuw los. Tegen de avond kwam deze terug, maar dit keer met een jong olijfblad in de snavel. Zo wist Noach dat het water al behoorlijk gedaald moest zijn. Nog eens zeven dagen later liet hij de duif voor een derde maal los en ditmaal keerde deze niet terug.

Na het verlaten van de ark bracht Noach een offer aan God. God beloofde Noach dat Hij de aarde en al wat er op leefde niet meer door water zou vernietigen, en sloot een verbond met hem. Als teken van Gods verbond met Noach zou voortaan de regenboog verschijnen. God gaf Noach en de zijnen de opdracht vruchtbaar te zijn en de aarde weer te bevolken. Van de drie zonen van Noach zouden alle latere mensen afstammen. Van Sem zouden de Semieten -Joden en Arabieren- afstammen, van Cham de Chamieten -de mensen in Afrika en in Kanaän- en van Jafet de Jafetieten -de mensen in Europa-.

Noach werd na de vloed landbouwer en begon een wijngaard. Bij de eerste wijnoogst dronk hij te veel en ging in beschonken staat ontkleed in zijn tent liggen. Zijn zoon Cham ontdekte dit en vertelde het aan Sem en Jafet opdat ook zij naar hun naakte vader zouden komen kijken. Dezen echter bedekten, zonder te kijken, respectvol Noachs naaktheid met een mantel. Hierop werden Cham en zijn nakomelingen door Noach vervloekt en Sem en Jafet gezegend.

Tenach / Oude Testament

⁹⁾ Het zondvloedverhaal komt, zonder de context van straf van God, ook voor in het Hindoeïsme. Noach heet daar Manu. Manu is geschapen door Brahma, de schepper van de taal met haar klanken en klinkers en alles wat te maken heeft cultuur, wetenschap en architectuur. Al deze takken van kennis worden samen de Upapurāna genoemd. Svāyambhuva Manu was de eerst geschapen man en zijn vrouw heette Satarupā. Equivalent aan de Semitische Adam en Eva. Op een dag

waste Manu zijn handen en ving daarbij per ongeluk een klein visje. Het visje sprak hem aan en zei: "Voed mij op, later zal ik je leven redden". Het visje was namelijk bang door de grotere vissen verorberd te worden. Manu bracht het visje groot, eerst in een pot, daarna in een poel en tenslotte in de zee. Op een dag waarschuwde de -inmiddels volwassen- vis Manu dat er een grote vloed ophanden was en dat hij een boot moest bouwen. En inderdaad begonnen de wateren te rijzen op de tijd die de vis aangegeven had. Manu scheepte in en maakte het schip vast aan de hoorn van de vis die hem naar de bergen in het noorden bracht. Daar kon Manu aan land gaan en maakte er zijn schip aan een boom op een berghelling vast. Toen de wateren, die alle andere mensen en zelfs de drie hemelen verzwolgen hadden, eenmaal teruggetrokken waren, daalde Manu van de berg af.

1 0)
http://www.cr.nps.gov/history/online_books/geology/publications/inf/72-2/content.htm

¹¹⁾ According to geologists, Glacial Lake Missoula was formed about 15,000 years ago during the last ice age when the Clark Fork River was dammed by ice near Sandpoint, Idaho. The water was backed up almost to the Continental Divide on the east, through the Bitterroot Valley to the south and as far north as Polson, which was the terminus of another tongue of the British Columbia glacier. The glacial ice went from over 5,000 feet thick in British Columbia to approximately a quarter of a mile deep at Polson. Periodically, the dam broke at Sandpoint creating tremendous floods that scoured the scab lands in the Columbia Basin and created the Columbia Gorge.

¹²⁾ Thorleifson, L. H., Review of Lake Agassiz History, Geological Survey of Canada, ongedateerd. pdf-file te downloaden op de site www.manasnaala.net

¹³⁾ Turney, C.S.M. and Brown, H. (2007) "Catastrophic early Holocene sea level rise, human migration and the Neolithic transition in Europe." *Quaternary Science Reviews*, 26, 2036-2041; "The Mother of All Floods?" November 21, 2007.

¹⁴⁾ Professor Bryony Coles, The Doggerland project, University of Exeter, webpagina op de site www.manasnaala.net. Zie ook:
Coles, B.J. 1998 Doggerland: a speculative survey. *Proceedings of the Prehistoric Society* 64, 45-81. (Awarded Baguley Prize)
Coles, B.J. 1999 Doggerland's loss and the Neolithic. In: B. Coles, J. Coles and M. Schon Jorgensen (eds) *Bog Bodies, Sacred Sites and Wetland Archaeology*, 51-57. WARP Occasional Paper 12. Exeter.
Coles, B.J. 2000 Doggerland: the cultural dynamics of a shifting coastline. In: K. Pye and S.R.L. Allen (eds) *Coastal and Estuarine Environments: Sedimentology, Geomorphology and Geoarchaeology*, 393-401. Geological Society Special Publication No. 175. The Geological Society, London.

¹⁵⁾ Pareschi, M. T., E. Boschi, F. Mazzarini, and M. Favalli (2006). Large submarine landslides offshore Mt. Etna, *Geophysical Research Letters*, 33, L13302, doi:10.1029/2006GL026064. Website: www.pi.ingv.it/Focus/tsunamiEV.html

¹⁶⁾ Zie een atlas met hoogtekaart, ook van de zeebodem, Google Earth, of www.manasnaala.net

¹⁷⁾ Naamah. 'Plezier' of 'schoonheid', of 'betoverende'. Ook de vormen Naema, Naama of Nahemah komen voor. Joods of bijbels. Naamah was bekend om haar mooie zangkunst. Haar naam in de betekenis van plezier wordt uitgelegd als het plezier dat zij zou hebben in het zingen voor afgoden. In de joodse Haggada (legenden) wordt gezegd dat haar naam verwees naar de aangename klank van haar cymbalen, waarmee ze de mensen opriep hun goden te aanbidden. Ze was de moeder van vele demonen. Zij was de dochter van Zillah. Bij de gnostische Manicheeërs heette Naamah Namrael of Nebroël; zij was de moeder van Adam en Eva.

In de joodse literatuur was ze een demon waarmee Adam, naast Lilith, een seksuele relatie had, waar kinderen zoals Asmodeus en vele demonen uit voortkwamen. Een andere bron vermeldt de engel Shamdon of Shomron als de vader van Asmodeus. Hij werd de koning van de duivels.

In de bijbel en de literatuur van de Talmoed en Midrasj wordt ze genoemd als dochter van Zillah ('Schaduw') en Lamech. Ook haar echtgenoot Noach is een kind van Lamech. Haar broer was Tubal-Kain. Met Tubal wordt het land bedoeld van de Tibareniërs, de eerste ijzerbewerkers: Tubal-Kain is het volk zelf. Ook wordt Naamah genoemd als de Ammonitische echtgenote van koning Salomo en moeder van Rehoboam.

In de mythologie van de Midrasj werd ze tevens genoemd als de vrouw van Noach, die de zondvloed overleefde. Ze is een afstammeling van de lijn van Kaïn, op welke een vloek rust vanwege de broedermoord, maar vanwege haar respectabele levenswandel is ze uitgekozen om met Noach de vloed te overleven en nieuw leven voort te brengen. Volgens de joodse Zohar is Caïn ('smid') niet de zoon van Adam, maar uitsluitend van Eva. Zij bracht hem voort nadat ze gemeenschap had gehad met de slang. Vanuit deze verbintenis kwamen voorts geesten, demonen en zonden in de wereld. Tubal-Cain, Naamahs broer, was nu niet de stamvader van de koper- en ijzersmeden, maar van wapens. De Grieken vertelden een identiek verhaal over de geboorte van de Griekse smidgod Hephaistos als zoon van uitsluitend Hera, zonder inbreng van haar echtgenoot Zeus. De vulkaangod Hephaistos was een smid, wat eveneens de betekenis is van Cains naam.

In het pseudepigrafische Tweede boek van Abraham worden de familieverhoudingen binnen het gezin verder uitgediept dan in de bijbel. Noach was niet de zoon van Zilla, dus was hij een kind van Ada, Zilla's zus en tweede echtgenote van Lamech. Zowel Ada ('Heldere'), Zilla ('Schaduw') als Lamech waren kinderen van Methusalem. Lamech vermoordde enkele mensen, waaronder Zilla's kind Tubal-Kain. Ada en Zilla vluchtten vervolgens met hun kinderen naar

het land van Adam, waar Naamah met Noach huwt.

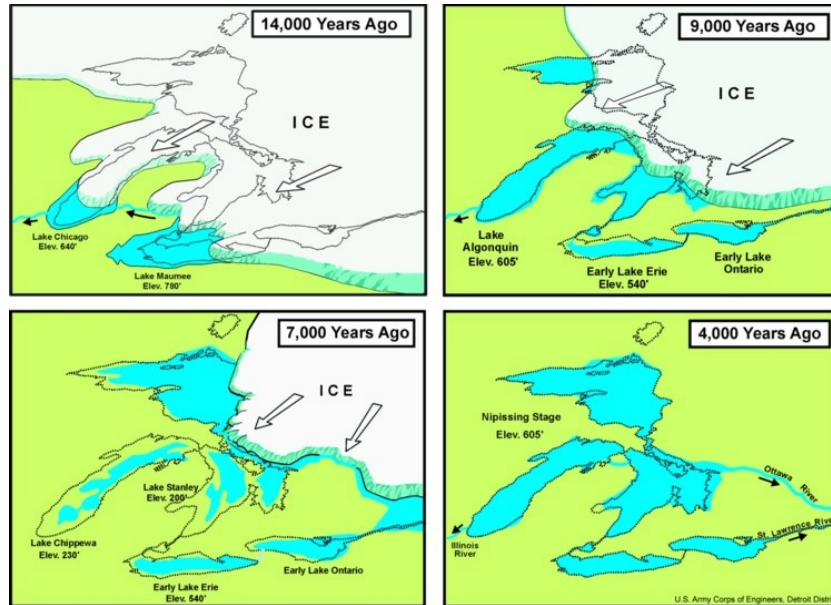
Naamahs echtgenoot Noach werd gecastreerd door haar zoon Cham of Ham toen hij zijn roes uitsliep, uit angst dat zijn eventuele broers machtiger zouden worden dan hij. Noach vervloekte hierom Kanaän, Chams zoon, en zijn nageslacht, de Kanaänieten. De uitverkoren Naamah was dus de moeder van de Kanaänieten. Cham huwde Zepta, en hun beider dochter, eveneens Zepta geheten, stichtte later aan het water in westelijke richting het land Egypte, dat naar haar werd genoemd. Haar naam werd ook weergegeven als 'Egyptus'. In deze gebeurtenis zijn diverse mythen te herkennen van goden die door hun jongere kinderen worden vermoord of gecastreerd, zoals de Griekse hemelgod Uranos, de echtgenoot van Gaia, die werd gecastreerd door Kronos, de echtgenoot van Gaia's dochter Rhea. Uit het bloed van Uranos dat in zee viel werd Aphrodite geboren; haar geliefde Adonis werd zelf weer gecastreerd. Ook Attis, de geliefde van Cybele, werd gecastreerd.

Naamah koos als verblijfplaats de golven van de Rode Zee (of de Grote Zee). Zowel wat betreft de naam als de mythologie herinnert Naamah aan de Soemerische Nammu, de oerzee en moeder van de goden, die de mens schiep boven de vloedlijn van het zoete water van de Abzu. Ook in de Akkadische vorm van Nammu, Tiamat, zijn overeenkomsten te vinden. De Griekse zondvloedmythologie rond Pyrrha en Deucalion is verwant aan de Semitische versie. De motieven zijn zelfs te herkennen in het zondvloedverhaal van de Azteken, waar Xochiquetzal te identificeren is met Naamah. Ook in Oceanië is de mythe bekend, in de legendes over Hina en Kane. Naama vertoont ook verwantschap met demonen als de Akkadische Lamasjtue of de Griekse Lamia. Verder komt ze overeen met de lilim uit het gevolg van Lilith, met wie ze ook wel wordt verward. Naamah wurgt baby's in hun slaap en ze zuigt het bloed uit slapende mannen, en vangt hun nachtelijke zaad op, waarmee ze demonen baart. Lilith en Naamah werden in verband gebracht met Salomons oordeel, vermomd als lichte vrouwen van Jeruzalem. Noach wordt in verband gebracht met de Egyptische oerwatergod Noen; Naama komt dan overeen met Naunet.

www.nissaba.nl/godinnen/beschrn.shtml

¹⁸⁾ The name Bosporus comes from the Greek word Bosporos. Its etymology is from bous and poros (means of passing a river, ford, ferry) (the similar Ancient Greek word for passage, strait is porthmos, thus meaning "oxen passage," which could reflect the older history of the region.

Bijlage: Glaciale Meren Wereldwijd

North America - In North America, where the Great Lakes are now:

- Glacial Lake Admiralty at Lake Ontario
- Glacial Lake Algonquin at Lake Huron
- Glacial Lake Baraboo, communicating with Glacial Lake Wisconsin here
- Glacial Lake Chicago at the southern portion of Lake Michigan
- Lake Chippewa at Lake Michigan
- Glacial Lake Duluth at Lake Superior
- Glacial Lake Frontenac at Lake Ontario
- Glacial Lake Grantsburg, draining through the Saint Croix River, here
- Glacial Lake Iroquois at Lake Ontario
- Glacial Lake Maumee at Lake Erie
- Glacial Lake Minong at Lake Superior
- Lake Stanley at Lake Huron
- Glacial Lake Wisconsin at Lake Michigan

Elsewhere in North America:

- Glacial Lake Agassiz in Manitoba, Ontario, Saskatchewan, Minnesota, North Dakota
- Glacial Lake Albany in the valley of the Hudson River
- Lake Allison in Western Oregon
- Lake Bonneville in Utah and Idaho and Nevada

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Lake Cahuilla in Southern California at the Salton Sea, today's cities of Indio, Mexicali, and El Centro, CA

Glacial Lake Calvin in southeast Iowa

Champlain Sea in Vermont, New York, Quebec and Ontario

Glacial Lake Columbia in central Washington State

Lake Edmonton in Alberta

Glacial Lake Great Falls in Montana

Glacial Lake Hind in southwestern Manitoba

Glacial Lake Hitchcock in the valley of the Connecticut River

Lake Lahontan in Nevada

Lubbock Lake in Texas (see Lubbock Lake Landmark)

Lake Manly covered Death Valley

Glacial Lake McConnell in Alberta, Northwest Territories, and Saskatchewan

Glacial Lake Missoula in Montana

Glacial Lake Ojibway in eastern Canada

Glacial Lake Passaic in New Jersey

Lake Peace in Alberta and British Columbia

Glacial Lake Regina

Glacial Lake Saginaw

Glacial Lake Souris across North Dakota and Manitoba

Glacial Lake Tight, named for William G. Tight

Glacial Lake Tonawanda in New York state

Glacial Lake Vermont in Vermont, New York states, and the province of Quebec

Glacial Lake Wisconsin in Wisconsin

Glacial Lake Snoqualmie in Washington State

Europe

Lake Komi, a proglacial lake formed in the vicinity of the present-day Russian Komi Republic.

Baltic Ice Lake, freshwater period of the Baltic Sea

Ancylus Lake, freshwater period of the Baltic Sea

Lake Harrison in the Midlands in England

Lake Lapworth in Shropshire in England

Orcadian Lakes of the Old Red Sandstone, Scotland

Lake Pickering between the North York Moors and the Yorkshire Wolds in England

Ebro endorheic lake system, in the Ebro Basin, (Spain)

Duero endorheic lake system, in the Duero Basin, (Spain)

Gjende Lake in the Jotunheimen mountains of Norway

South America

Lake Ballivián in South America, covered the Altiplano in the Andes

Asia

West Siberian Glacial Lake

Africa

Lake Makgadikgadi in the Kalahari Desert in Africa

Literatuur:

1. Ryan, William & Walter Pitman, Noah's Flood, Touchstone books, New York, 2000
2. Cohn, Norman, Noah's Flood, the genesis story in western thought, Yale University Press, New Haven & London, 1996
3. Imbrie, John and Katherine Palmer Imbrie, Ice Ages, solving the mystery, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1977

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

En God gaf Noach en de zijnen de opdracht de aarde opnieuw te bevolken. Van de drie zonen van Noach zouden alle latere mensen afstammen. Van Sem stammen de Semieten af, de Joden en de Arabieren. Van Jafet de Jafetieten, de mensen in Europa. En van Cham de Chamieten, de mensen in Afrika en in Kanaän¹⁹). De zonen van Sem zijn Elam, Assur en Arpashad. De zoon van Arpashad is Selach. De zoon van Selach is Eber. De zonen van Eber zijn Peleg en Joktan. De zoon van Peleg is Rehu. De zoon van Rehu is Serug. De zoon van Serug is Nachor. De zoon van Nachor is Terach. De zoon van Terach is Abraham.

Abraham is bereid zijn zoon aan God te offeren, een engel weerhoudt hem - Rembrandt

De geestverwanten

Vertrek, het punt van

Naast van het stellen van specifieke onderzoeksvragen, zoals in het vorige hoofdstuk, heeft iedereen bij de benadering van een nieuw onderwerp ook een verwachting, een uitgangspunt, een punt van vertrek. Van dit punt van vertrek moet steevast een punt worden gemaakt, het moet worden geëxpliciteerd. Het is voor een schrijver onontbeerlijk zich van zijn visie vooraf bewust te zijn, het is verhelderend voor de lezer de invalshoek van de tekst te kunnen doorzien. Dit boek "de Sleutel" kent maar een expliciet uitgangspunt en dat is de autonomie van de mens, de ziel van de mens. Het antwoord op de meest wezenlijke vraag ligt in de mens zelf en niet buiten hem. In de zoektocht van de mens naar zijn oorsprong en wat hij, soms pijnlijk, mist, kan hij slechts diep in zichzelf graven.

De mens kent vele angsten en onzekerheden waardoor die er toe wordt aangezet de oplossing voor zijn levensvragen vooral buiten zichzelf te zoeken - een mens twijfelt continue aan zichzelf. Hierdoor wordt hij een prooi van zij die manipuleren en macht zoeken, zij die anderen hun wil opleggen, een mechanisme dat in dit boek het Luciwher paradigma wordt genoemd. Machtsuitoefening en onderdrukking, hersenspoeling en indoctrinatie, uitoefening van sociale druk en vooral hiërarchie en autoriteit, het zijn instrumenten uit het brede arsenaal van de leider. De leider zegt het altijd beter te weten dan het individu, waarbij het niet uitmaakt of de leider een dictator is of een democratisch gekozen voorman. Ook al probeert de leider zijn zucht naar overheersing nog zo mooi te verpakken, hij creëert zijn leiderschap altijd op basis van de gevoelens van angst en onmacht in het individu. In zich is de zucht naar macht ook een uiting van angst en onzekerheid.

Tallose leiders hebben dit mechanisme herkend en hebben hun leiderschap ten positieve willen aanwenden. Daartoe kunnen ongetwijfeld de profeten van de Abrahamische godsdiensten worden gerekend, van de profeet Jesaja tot en met de laatste profeet, Mohammed. Zij hebben hun inzichten, de hen gegeven wijsheid en hun engagement en het verlangen een beter en rechtvaardiger maatschappij te creëren ervaren als inspiratie, als een opdracht van de voor hen allerhoogste autoriteit, God. Op basis daarvan claimden zij allen dan ook de hoogste autoriteit van hun boodschap.

De geschiedenis leert dat macht en de uitoefening van macht, positief

bedoeld of niet, altijd blijkt te berusten op drijfzand. Er is vroeg of laat altijd iemand die roept dat de keizer helemaal geen kleren draagt. Alle machtssystemen zijn uiteindelijk ten onder gegaan en werden ingewisseld voor het volgende dat sterker leek te zijn. Dat was ook was toepassing op de religies van deze aarde - de 'zwakkere' goden moesten het onderspit delven. Natuurkrachten en natuurgoden werden ingewisseld voor gepersonifieerde goden als in het Egyptische en het Grieks-Romeinse pantheon. Het polytheïsme werd ingewisseld voor het monotheïsme, waarin een oppergod alle macht in zich bundelde. Ook aan de macht van de alleen heersende God komt een einde. In vele landsstroken is die macht al ten einde, in andere delen van de wereld wordt door geestelijken een terreur uitgeoefend de gelovigen niet af te laten dwalen.

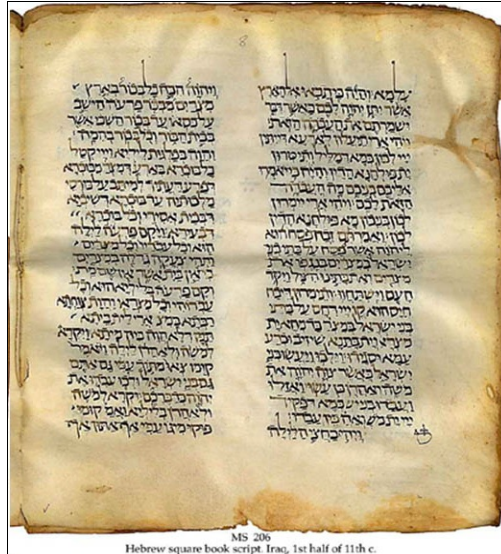
Het onware zal altijd eindigen, het ware is eeuwig. Wat waar is kan niet worden bepaald door iemand die vast zit in het Luciwher paradigma, iemand die zijn vertrouwen stelt in de wereld buiten hem - een mens die angstig en onzeker is, die zichzelf niet weet te vertrouwen, die in de menselijke verhoudingen overheerst. Wat het ware is, kan alleen worden bepaald door het individu die om weet te gaan met zijn roerselen, zijn angsten en onzekerheden. Eenmaal de schroom overwonnen in de spiegel te kijken, is de individuele ziel de enige die echt kan zien of en hoe hij gekleed gaat. De mens die de oplossing van zijn problemen en gemis in zichzelf zoekt, is een mens die de innerlijke weg bewandelt. Achteraf bezien, blijkt dat alleen de eerste stap op de innerlijke weg een moeilijke stap is. Eenmaal op de innerlijke weg groeit het vertrouwen en de zekerheid dat hetgeen waar is daar ontdekt zal worden.

De Heilige Bronnen

De Abrahamische traditie bestaat uit drie verzamelingen van boeken. De oudste collectie geschriften wordt door de Joden beschouwd als hun heilige boek, aangeduid met de naam Tenach of ook Mikra -wat wordt gelezen-. De naam Tenach is een acroniem voor drie groepen boeken, Thora, Newie'iem en Chetoeviem of Ketoeviem. De Thora bevat de vijf boeken van Mozes, waaronder Genesis en Exodus. De Newie'iem is het boek over de Joodse profeten en de Ketoeviem is een verzameling van elf langere meer literaire teksten, waaronder Psalmen, het Hooglied en Klaagliederen. Naast de Tenach is er de Talmoed -dat wat wordt gesproken- die bestaat uit uitleggingen door rabbijnen van de Tenach,

vaak in de vorm van een polemiek.

De Thora heeft zijn uiteindelijke vorm en inhoud gekregen in ongeveer 450 vce, samengesteld door de Anshei Knesset HaGedolah, de Mannen van de Grote Vergadering. Sommigen leggen de einddatum van de canonisering van de Thora na 200 vce. Er zijn honderden jaren van ontwikkeling van de teksten van de Thora aan voorafgegaan. Als begin van de ontwikkeling wordt

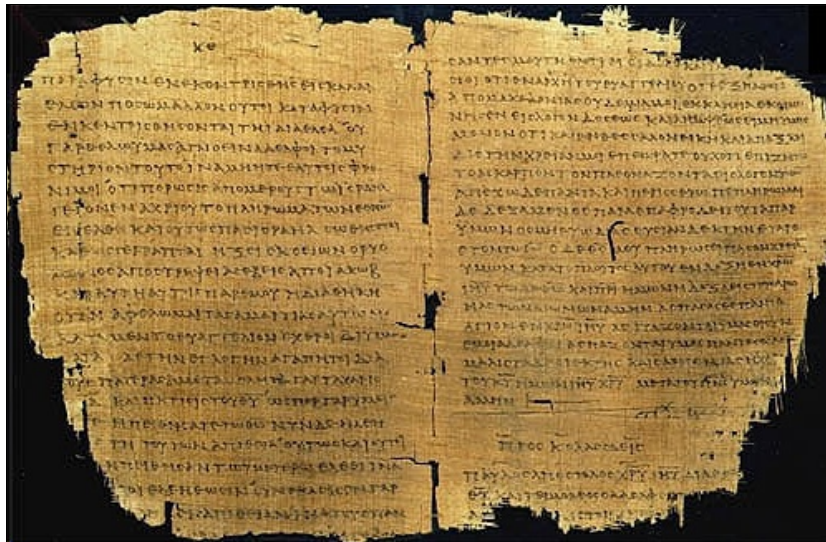

MS 206
Hebrew square book script. Iraq, 1st half of 11th c.

de datum van 1500 vce genoemd, althans als men mag aannemen dat Mozes (plm. 1250) rond die tijd heeft geleefd en dat hij auteur of medeauteur is van de eerste boeken van de Tenach²⁰. De Christenen noemen de Tenach het Oude Testament of het Oude Verbond, doelend op het oorspronkelijke verbond dat de monotheïstische God sloot met Abraham. Toch zijn de Tenach en het Oude Testament niet gelijk aan elkaar. In de Christelijke traditie zijn een aantal geschriften aan het Oude Testament toegevoegd, de deuterocanonieke boeken, die niet door de Joodse schriftgeleerden worden erkend. Dit werd mede ingegeven door het niet erkennen van het Nieuwe Testament door de Joodse exegeten, want volgens hen heeft God slechts eenmaal een verbond gesloten met de mens en wel met de Joden.

Het Nieuwe Testament, de Heilige Boeken van de Christenen, is de tweede verzameling geschriften. Het wordt ook de Bijbel genoemd, maar Christenen rekenen ook het Oude Testament tot de Bijbel onder, inclusief de deuterocanonieke boeken. Om spraakverwarring te voorkomen, wordt aan de Joodse geschriften hier gerefereerd met het woord Tenach en wanneer het woord Bijbel wordt gebruikt, wordt in feite alleen het Nieuwe Testament van de Christenen bedoeld - hoewel strikt genomen daar ook hun Oude Testament toe behoort. De Christenen rekenen die geschriften tot hun Bijbel, omdat Jezus, de hoofdfiguur uit hun religie,

een Jood was die leefde volgens de richtlijnen van de Joodse Wet neergelegd in de Tenach. Pas na zijn dood, enkele tientallen jaren daarna, veranderde de Joodse sekte die de volgers van Jezus waren in de eerste Christenen en werd het proces ingezet waardoor het een afzonderlijke godsdienst werd, voornamelijk als gevolg van de verspreiding door het Romeinse Rijk.

Een pagina uit de brief van Paulus aan de Romeinen (Chester Beatty museum)

De belangrijkste geschriften in de Bijbel zijn de evangeliën. Er zijn er vier. Het evangelie volgens Mattheüs, het evangelie volgens Marcus, het evangelie volgens Lucas en het evangelie volgens Johannes. Deze vier evangeliën beschrijven het leven van Jezus. Via Jezus heeft God een nieuw verbond met de mens gesloten. Gold het oude verbond die tussen God en het Joodse volk, het nieuwe verbond was van toepassing op de hele mensheid, althans iedereen die geloofde dat Jezus op aarde was gekomen om hen te bevrijden van de zonde, de duivel en de dood. Jezus heeft volgens de Christenen door zijn dood aan het kruis de zonden der mensheid weggenomen en door zijn wederopstanding enkele dagen na zijn dood de duivel en de dood overwonnen. Dit geloof in Jezus wordt uitsluitend gepraktiseerd door de Christenen. Joden zien hem op zijn gunstigst als een wijze rabbijn en Moslims zien hem als een van hun profeten - Jezus komt in de Koran voor onder de naam Isa. Slechts een klein deel van de oorspronkelijke tekst van de Bijbel, het

Nieuwe Testament, is geschreven in het Aramees, de taal waarvan gezegd wordt dat het de spreektaal van Jezus was. Het gaat vermoedelijk alleen om het evangelie van Mattheüs, hoewel er ook vermeldingen zijn dat dit boek oorspronkelijk in het Hebreeuws is geschreven. Voor het overige zijn alle teksten in de Bijbel geschreven in het Grieks, het Koinè-Grieks dat als lingua franca in het gehele oostelijk deel van het Middellandsezegebied werd gesproken -ook in Rome-. Pas in een later stadium is de Bijbel vertaald in het Latijn.

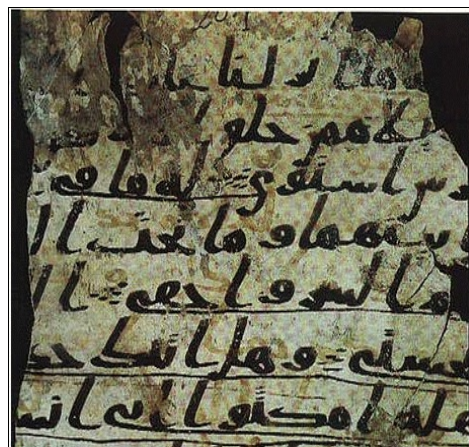
De Bijbel bestaat uit zevenentwintig teksten. Naast de reeds genoemde vier evangeliën, zijn die opgenomen in de Handelingen, de Brieven en de Openbaring. De Handelingen begint met de hemelvaart van Jezus en het ontsteken van het heilig vuur, de Heilige Geest, bij de discipelen, de leerlingen van Jezus. Daarna volgt in het eerste deel van dit boek de ontwikkelingsgeschiedenis van de vroege kerk en in het tweede deel de ontwikkeling ervan buiten het oorspronkelijk gebied. Met name de reizen van de discipel of apostel Paulus naar uiteindelijk Rome vormen het onderwerp van het laatste deel van dit boek. Het boek Brieven bestaat uit brieven van voornamelijk de apostel Paulus aan de vroege Christelijke gemeenschappen. Paulus geeft uitleg en staat hen met raad terzijde. Het boek Openbaringen, van Johannes, is een boek over het einde der tijden, een apocalyptisch geschrift. De profetieën die in dit boek staan geschreven zijn blijkens de aanhef van het boek door Jezus aan Johannes van Patmos gegeven. Het boek Openbaringen is altijd, in ieder geval vanaf de vierde eeuw, een omstreden boek geweest. Het boek is wel opgenomen in de Rooms Katholieke Bijbel, maar niet in de Oosters Orthodoxe geschriften. De Orthodoxen beschouwen zich als de enig ware voortzetting van de oorspronkelijke gemeenschappen die Jezus volgden.

In de vroege geschiedenis van de Christelijke kerk speelt nog een ander verschil. Was Jezus God of gelijkend op God? Het laatste standpunt werd ingenomen door het Arianisme - Arius was een bisschop uit Alexandrië eind derde en begin vierde eeuw. Uiteindelijk werd na verschillende concilies²¹, bijeenkomsten van kerkvaders, gekozen voor het model van de heilige drie-eenheid van God de Vader, God de Zoon (Jezus) en de Heilige Geest²². Om het door Jezus onderstreepte monotheïsme in stand te kunnen houden, wordt door sommigen gesteld dat Jezus een incarnatie van God was. De heilige drie-eenheid wordt binnen het tegenwoordige Christendom door diverse sekten en groeperingen betwijfeld, ook al omdat Jezus zelf aan God refereerde als een identiteit buiten zichzelf. "Ik ga heen naar de Vader, want de Vader is groter dan ik" [Johannes 14:28]. "Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar

mijn God en uw God" [Johannes 20:17]. "Waarom noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan God alleen" [Marcus 10:18].

Niet alleen de Joden wijzen Jezus af als goddelijk en degene die het Nieuwe Verbond tot stand bracht. Ook Moslims wijzen zijn goddelijkheid af, evenals de goddelijkheid van de drie-eenheid. In de Koran staat dat op een aantal plaatsen expliciet vermeld. De twee meest uitgesproken afwijzingen staan in Soera, De Vrouwen 171: "Geloof dus in God en Zijn boodschappers en zegt niet: 'Drie (in één).' Houdt daarmee op, dat is beter voor u." En in Soera, De Tafel 73: "Waarlijk zij lasteren God, die zeggen: 'God is Eén der Drie.' Er is geen godheid dan de enige God." De persoon van Jezus zelf lijkt het daar, blijkens de bovenstaande citaten, mee eens te zijn. Toch gelooft overgrote meerderheid van de meer dan twee miljard christenen in de wereld in de geloofsbelijdenis van de Heilige Drie-eenheid.

De Koran of Qur'an is de derde verzameling geschriften in de Abrahamische traditie, waarop een wereldreligie is gebaseerd, de Islam. In feite zijn er twee verzamelingen van geschriften. De Koran zelf en de Hadith -dat wat verteld wordt-. De Hadith zijn overleveringen, de soenna, over het doen en laten en de uitspraken van de profeet Mohammed. Voor de meerderheid van de Moslims is de Hadith een aanvulling op de Koran en een hulp bij de interpretatie ervan. De

Een van de oudste Koran manuscripten
(Sana'a perkament, C14 datering 645-690)

aanvankelijk orale traditie van de Hadith kreeg in de 8^e en 9^e eeuw een schriftelijke vorm. De sharia, de islamitische wetgeving, is mede gebaseerd op de Hadith, hoewel de Koran in alle gevallen de hoofdbron blijft. Alleen de Koran is voor een moslim het geschrift waarop hij zijn geloof baseert. De Tenach en de Bijbel worden gezien als boeken die in de loop der tijd valsheden en onwaarheden zijn gaan bevatten, terwijl voor een moslim de Koran de zuivere

waarheid bevat.

Sommige onderzoekers van de geschiedenis van de Koran zijn op basis

van hun taalkundige en ook archeologische analyses tot de conclusie gekomen dat de Koran ontstaan kan zijn uit een reeks van geschriften van voor de tijd van Mohammed - vertellingen uit de Tawrat -Thora-, de Indjil -Evangelien- en Aramese volksverhalen. Het staat in ieder geval vast dat de Koran veel thema's behandelt en gegevens bevat die direct terug te voeren zijn op Joodse en vroeg Christelijke geschriften²³⁾. Het is echter de vraag of deze vaststelling belangrijk is in die zin, dat het de zeggingskracht van de Koran voor een moslim wegneemt. Elke religie komt tot op zekere hoogte voort uit volksverhalen en wijsheden.

Het is zeer malicieus te beweren dat Mohammed zijn openbaringen verkreeg tijdens epileptische aanvallen, zoals enkelen misprijzend stellen. Het formuleren van een dergelijke diagnose, zover verwijderd in plaats en tijd, is in elke context en betekenis van het woord oneerlijk, onethisch - aangaande wie dank ook. Moslims gaan ervan uit dat Mohammed de geschriften geopenbaard heeft gekregen van Allah via de aartsengel Djibriel -Gabriël-. De teksten werden hem gegeven in de periode 610 tot 632. Omdat Mohammed niet kon lezen en schrijven werden de teksten door hem en zijn volgelingen hardop geciteerd, alhoewel ook tekstgedeelten opgeschreven zijn op perkament, hout en zelfs bot. Na de dood van Mohammed in 632 gaf zijn schoonvader Aboe Bakr opdracht aan een van Mohammeds schrijvers, Zaid ibn Sabit, de Koran op schrift te stellen²⁴⁾.

Divergentie

Uit dit korte overzicht kunnen al enkele conclusies worden getrokken. Wat opvalt is dat de opstellers, en nog meer de volgers, van de manuscripten elkaar waarden en tegelijk schofferen. De uitzondering hierop zijn de belijders van het Jodendom. Zij waren de eersten en waarden hun opvolgers niet merkbaar. Hadden zij nagevolgd wat na hen kwam, ze waren geen Joden meer geweest. Enerzijds geeft hun orthodoxe houding ten aanzien van de leer hun standvastigheid weer, anderzijds kan deze houding ook worden opgevat als starheid en weinig ontvankelijk voor nieuwe ontwikkelingen. Het integreren van het nieuwe was misschien heel goed mogelijk geweest, want per slot van rekening was Jezus een Jood die de wetten van Mozes eerbiedigde.

Er hebben binnen het Jodendom wel meer sekten bestaan die zich allemaal beriepen op hun Joods zijn, zoals de Farizeeën, de Sadduceeën, de Essen en de Zeloten. Het weren van nieuwe invloeden hield, niet

onvoorstelbaar, mede verband met de turbulente buitenwereld; een natuurlijke reactie. Het Joodse land Palestina was ten tijde van Jezus ingenomen door een Romeinse bezettingsmacht en daarnaast hadden de Joden zich al eeuwen lang moeten zien te handhaven binnen een Hellenistische wereld zoals die was ontstaan na de veldtochten van Alexander de Grote. Hij nam Jeruzalem in 333 vce in. Niemand zat in die omstandigheden te wachten op het nieuwe verbond van de Nazarener met de Oudtestamentisch God. Integendeel, de Farizeeërs hebben Jezus door de Romeinse bezetter ter dood laten brengen, zoals de Christenen het in hun leer hebben verwoord. Vanuit Joods perspectief kan daaraan worden toegevoegd dat Jezus nooit heeft bestaan, hoewel er ook wordt gemeld dat Jezus een valse profeet zou zijn geweest.

Na de vernietiging van de tweede tempel in 70 en vooral na de mislukte opstand tegen de Romeinen in 135 werden de Joden door het gehele Romeinse Rijk en daarna over de wereld verspreid in wat de diaspora werd genoemd. Van een centrale Joodse autoriteit die ten aanzien van nieuwe ontwikkelingen een standpunt kon innemen is dus al heel lang geen sprake meer. Dat geldt voor een eensluitende genuanceerde reactie op het Christendom en dat geldt in nog sterkere mate voor een reactie op het ontstaan van de Islam. Overigens mag worden aangenomen dat die niet heel anders zou zijn geweest dan de reactie op

Jeruzalem, Al Quds. De Tempelberg, ook wel de berg Moria, waar Abraham volgens Joden en Christenen zijn zoon Isaac, maar volgens Moslims zijn zoon Ismaël zou offeren. Ooit stond hier de eerste tempel van Salomo als ook de tweede tempel van Herodes. Hier hebben Abraham en Jezus rondgelopen en is Mohammed, waar nu de gouden Rotskoepel staat, ten hemel gestegen.

het Christendom. Het Jodendom gedroeg en gedraagt zich als de oudste zoon, de oudste van drie broers, die na de dood van de stamvader als hoofd van de familie geen kritiek of tegenspraak duldt, laat staan verandering wil toestaan.

Wanneer de Christenen zich aandienen is het eerste werkelijke probleem de verspreiding van hun doctrine onder niet-Joden. Daarmee werden door de nieuwe religie de Mozaïsche wetten losgelaten. Dat was voor Joden onacceptabel en het was het scheidingspunt waardoor de vroege kerk ophield een Joodse sekte te zijn. Dat het Oude Testament werd opgenomen in de Christelijke Bijbel leverde geen verzoening op, ook omdat Christen de deuterocanonieke boeken erin opnamen. Wat Joden en Moslims met elkaar gemeen hebben is dat zij niet erkennen dat Jezus de zoon van God zou zijn - een concept dat wezensvreemd is aan deze beide religies.

Hoewel een van oorsprong Semitische godsdienst, wordt het Christendom -de Latijnse vorm ervan- toch het meest geassocieerd met de westerse cultuur. Dat is omdat de machtsbasis van het Rooms Katholicisme van oudsher gevestigd is in Rome. Voor dat zover was hebben de Christenen een soms felle onderlinge strijd gekend. Daarbij heeft de Oosters Orthodoxe kerk zich afgescheiden van de Latijnse tak (1054) en zijn er een groot aantal geschriften die misschien wel in het Nieuwe Testament hoorden, daar niet in opgenomen. Vooral Ireneüs van Lugdunum -Lyon- (140-202) heeft veel moeite gedaan de zogeheten Gnostische evangeliën te weren uit de officiële geloofsleer. Onder die Gnostische evangeliën bevonden zich de Nag Hammadi bibliotheek, het evangelie van Thomas, het evangelie van Maria Magdalena en het evangelie van Judas. Ook te vuur en te zwaard werden andersdenkenden binnen de Rooms katholieke kerk bestreden. Een voorbeeld

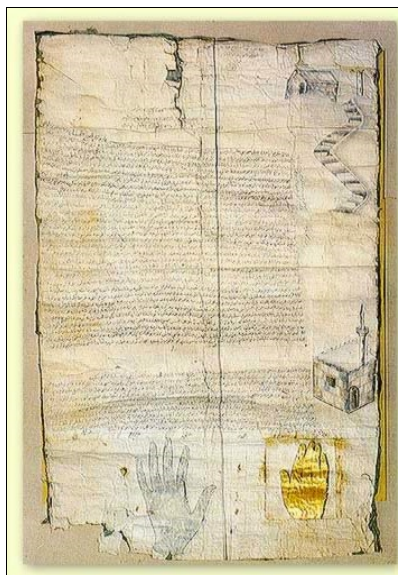
Ireneüs van Lugdunum

daarvan is de kruistocht tegen de Katharen -Albigenzen- in het zuiden van Frankrijk, die tot vrijwel de laatste gelovige zijn uitgeroeid (1209). Minder massaal maar daardoor niet minder indringend waren de zuiveringen die de Spaanse Inquisitie (1478-1834) en de Romeinse inquisitie (1542-1965) uitvoerden. Toen de Protestantse Reformatie (1517) zich aandiende was om economische en politieke redenen de kerk al minder machtig, waardoor deze geloofsvernieuwing zich vooral in Noord Europa heeft kunnen handhaven. Kortom, er is geen sprake van een groot gelukkig gezin van Christenen. Ze waren en zijn onderling net zo verdeeld als er verdeling bestaat tussen hen en enerzijds de Joden en anderzijds de Moslims. Daarbij komt een algemeen heersende onderton van Jodenhaat binnen het Christendom. Het waren immers Joden die hun Heiland hadden laten vermoorden. Miljoenen Joden hebben in de loop der tijd door die antisemitische inslag van het Christendom het leven verloren, nog het meest tijdens de Tweede Wereldoorlog (1939-1945).

De relatie tussen Christenen en Moslims is ook geen vreedzame. In totaliteit in negen kruistochten (1096-1272) hebben Europese Christenen het Heilige Land, Palestina, geprobeerd te veroveren op de verschillende islamitische heersers over Jeruzalem en het omliggend land dat een rol in de Bijbel speelt. Palestina had altijd onder de beschermende invloed van het Oost Romeinse Rijk, het Byzantijnse Rijk, gestaan, totdat het in 637 onder Moslim controle kwam te staan. Joden woonden er nauwelijks meer vanwege de diaspora.

In de loop van de tijd tot aan de eerste kruistocht konden bedevaartgangers toch meestal vrijelijk de voor Christenen heilige plaatsen bezoeken. Toen echter in 1071 de Seltsjoek Turken de Byzantijnen een zware slag toebrachten, werd de bedevaartgang naar Jeruzalem afgesloten. Paus Urbanus II riep daarna op tot een heilige oorlog tegen de Islam en zond een leger dat aanvankelijk door de Byzantijnen als versterking werd verwelkomt. De Europese Middeleeuwse vorsten hebben het Heilige Land niet permanent kunnen heroveren, maar ruim zeshonderd jaar later, in en na de Eerste Wereldoorlog werd de verovering van Palestina en het verdere Midden Oosten door geallieerde legers alsnog bereikt. De relatie tussen Moslims en Christen is ook nooit echt vreedzaam geweest, omdat daden van geweld door Moslims in de westerse wereld, vooral na de stichting van de Staat Israël in 1948, het begrip voor Islamitische belangen niet dichterbij bracht.

Er zijn ideologische verschillen tussen Moslims en Christenen, verschillen in de beleving van God. De verschillen die hebben geleid tot vijandelijkheden zijn het gevolg van geopolitieke oorzaken - een gevecht om macht en dominantie. De profeet Mohammed daarentegen, vrede zij met hem voegt een Moslim daar altijd aan toe, heeft zich volgens de overlevering juist zeer tolerant opgesteld toen een delegatie Christenen hem in 628 in Medina bezocht. Zij zochten zekerheid dat het Catharina klooster op de berg Sinaï voor Christelijke pelgrims bereikbaar zou blijven. Middels een handvest van rechten en privileges, opgesteld door Mohammeds schrijver Ali ibn Aboe Talib, kende de profeet persoonlijk de delegatie een handvest toe, waarin zij het recht op vrijheid van godsdienst en beweging behielden, inclusief het mogen benoemen van rechters en het recht behielden bezittingen te hebben en te onderhouden. Het is niet geheel zeker of het handvest volledig authentiek is. Het is de gedachte die telt. Moslims en Christenen begonnen wel op goede voet met elkaar, want dat is toch de intentie die uit deze anekdote spreekt.

Handvest Catharina klooster

De Grondwet van Medina (622), in feite het constituerend document van de eerste Moslimstaat, vormde een formele overeenkomst tussen Mohammed en alle grote stammen en families van Yathrib, als ook de Joden, Christenen en heidenen. De grondwet verklaarde dat de Joden die al sinds menschenheugenis in het Arabisch schiereiland woonden, sinds zij uit Palestina waren gevlucht na de vernietiging van de tempel van Salomo, vrije burgerrechten en vrijheid van godsdienst genoten. Na de Slag van Badr, schonde de joodse stam Banoe Qainoeqa de verdragen en overeenkomsten met Mohammed. Mohammed beschouwde dit als reden voor oorlog en belegerde de Banoe Qainoeqa. Na hun overgave werd de stam verdreven. Het jaar daarop werd de tweede Joodse stam, de Banoe Nadir, uitgewezen op beschuldiging het plan te hebben de profeet Mohammed te willen vermoorden. De derde grote joodse stam in Medina,

de Banoe Qurayza, werd geëxecuteerd toen de moslims niet lang na de uitwijzing van de Banoe Nadir, hun versterkingen belegerden, een gebeurtenis die wordt vermeld in soera 33:25-27 van de Koran.

Dit stukje vroeg Joods Islamitische geschiedenis geeft een heldere inkijk in de verhoudingen destijds. De tempel van Salomo heeft ongeveer vierhonderd jaar bestaan en werd omstreeks 550 vce vernietigd door de legers van de Babylonische koning Nebukadnezar. De Joodse stammen die naar het Arabische land vluchtten woonden daar al zo'n twaalfhonderd jaar toen zij door Moslims werden verdreven of gedood. Het kan heel goed zijn dat de betrokken Joodse stammen verkeerde politieke keuzes hebben gemaakt in wat gerust de burgeroorlog genoemd mag worden om de hegemonie in het Arabisch land. Deze gebeurtenissen markeren hoe dan ook het beginpunt van de gespannen verhoudingen tussen Moslims en Joden.

Met vrienden -of familie- als dezen heb je geen vijanden meer nodig. Die conclusie dringt zich onontkoombaar op. Het geloof in één God, in een en dezelfde God, levert geen idyllische leefsituatie op, hoewel men dat toch zou verwachten. Men beroept er zich toch op dat Jahweh, God de Vader en Allah dezelfde God is, namelijk de God van Abraham. Uit de geschriften komt in ieder geval naar voren dat de Joodse god Jahweh een meer wraakzuchtige god is, de Christelijke God de Vader een liefhebbende god, en de Islamitische god Allah een meer gestrenge god, die toegenegenheid heeft voor zijn creatie als de mens het juiste doet.

Daar ging het Jahweh en God de Vader ook om, maar hun benaderingswijze is verschillend. Of misschien is het beter om te zeggen dat de mensen verschillend tegen God aankeken, een verschillende visie op God hadden. Tussen het begin van de Tenach en het begin van de Koran liggen ruim tweeduizend jaar. Het is heel wel voorstelbaar dat in de zienswijze van mensen in die tijdsspanne zoveel is veranderd, dat een nieuwe visie op God wenselijk is, dat de oude god niet meer als de ware God wordt ervaren. Net zoals in de westerse samenleving na ruim tweeduizend jaar Christendom de roep om modernisering steeds groter wordt en de pauselijke hiërarchie van de Katholieke Kerk steeds meer als een sta in de weg wordt ervaren in moderne ontwikkelingen. Modernisering die niet alleen in de Christelijke kerk gewenst zijn, maar in alle drie de godsdiensten en waarin door de geestelijken steevast een conservatief standpunt wordt ingenomen, terwijl de gelovigen daar juist niet meer mee kunnen leven.

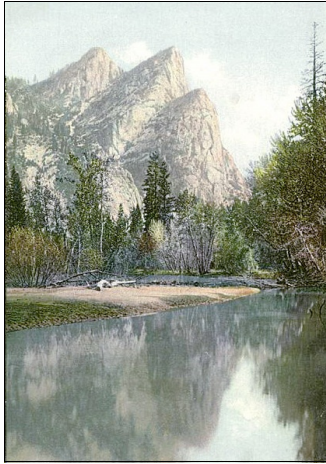
Na de Tweede Wereldoorlog zijn er over de wereld nog veertien miljoen

Joden overgebleven, inclusief zij die in Israël wonen. Dat zijn er niet veel en het percentage liberale Joden binnen dit aantal is groot, terwijl de ouderwets rabiaat gelovige Jood al bijna een bezienswaardigheid is. Het Christendom²⁵⁾ is numeriek het grootste geloof, waarvan zondags maar een beperkt gedeelte in de kerk zit, een deel wel op speciale dagen naar de kerk gaat, maar het grootste gedeelte voor hun leefregels niet meer uitsluitend naar de geestelijken luistert. De Moslims²⁶⁾ vormen een groep die nog het meest trouw is aan de geestelijken, hoewel van zij die naar westerse landen zijn gemigreerd, een groeiende groep, een afnemende moraal kent zoals die door de Islam wordt voorgeschreven.

De onderlinge strijd tussen de drie broeders levert vormen van fanatisme op waar de gewone gelovige liever niets mee van doen heeft. Het geloof wordt steeds minder aantrekkelijk naarmate de fanatici meer de boventoon voeren, ook al zijn die misschien gering in getal. De doorsnee gelovige, de doorsnee mens wil werken, leven en gelukkig zijn en enig houvast hebben in immateriële zaken. Een verouderend systeem van normen en waarden, van wereldvisie, van spirituele visie, een systeem dat vijftien tot vijfendertig millennia oud is, is een systeem dat lijdt aan de vloek van Urbanus²⁷⁾. Een religie die onophoudelijk een externe vijand nodig heeft om intern de gelederen te kunnen sluiten, kan onmogelijk die ene religie zijn, de enige waarheid.

Een organisatie kan hoe dan ook niet de waarheid in pacht hebben, omdat in een organisatie het individu zich moet voegen naar het algemeen geldende dogma. Dit principe heet in dit boek duivels. Niet duivels als in het woord slecht, maar duivels als in afleidend van de weg die elk mens, elke ziel zelfstandig heeft af te leggen. Daarbij heeft het individu geen leermeesters en bovengestelden nodig, want die leiden alleen maar af en werken als een stoorzender. Een religie kan hooguit een sjoel, een kerk of een moskee ter beschikking stellen, waar men kort of langer in retraite kan gaan of om raad vragen. Niet om onderdanig in een keurslijf van gebruiken en gebeden te worden gedwongen. Dat laatste vertegenwoordigt de eerste stap waarna men het Luciwher paradigma wordt ingezogen. Het principe waardoor de ziel van de mens geknecht wordt in een leer die hem verder van zijn doel brengt, het doel van de ontdekking van de Liefde die in elk mens schuilt. Een sjoel, een kerk of moskee kan elke ruimte zijn waar men zich veilig en rustig kan voelen en waar men belangeloos belangstellend voor een medemens is en niet bepalend wil zijn.

Na zoveel millennia kan men in de heilig genoemde boeken nog dat lezen wat staat geschreven, maar men weet niet meer wat er staat. De mensen die inspiratie kregen en de woorden in hun hart begrepen zijn

reeds lang overleden. De woorden die zij achterlieten werden in een gestolde vorm opgeschreven en hun betekenis vervolgens betwist. Iedereen leest de woorden, maar men kent de betekenissen niet meer. De woorden werden wetten die niet in de mensen terecht kwamen, maar als voorschrift van buitenaf aan hen werden opgelegd - het Luciwher paradigma. Niemand kent de betekenissen meer, want de tijden zijn veranderd. Zelfs de meest wijze schriftgeleerde weet niet meer wat er staat. Zou men het nog wel weten, er zouden geen oorlogen meer zijn tussen de drie broeders.

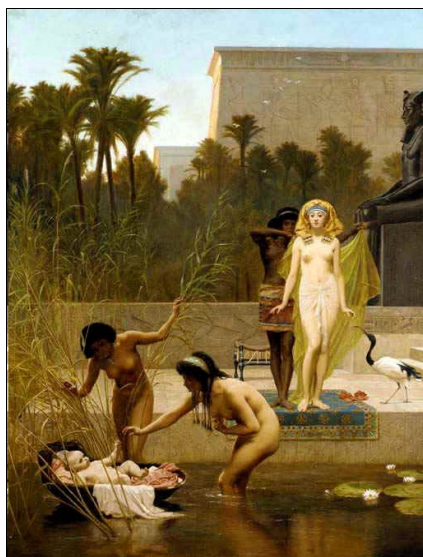
Dat wat wordt stilgehouden

Dit boek gaat over het rechtzetten van wat krom is geraakt, of gemaakt. Rechtzetten door te ontsluiten, te onttronen, door iedereen voor zichzelf te laten zien Dit boek gaat over het demythologiseren van mythologieën, over het met beide benen op de grond zetten van het bovennatuurlijke. Niet dat het bovennatuurlijke niet zou bestaan - het is alleen natuurlijker dan men vaak denkt. Aan het einde van twee hoofdstukken inleiding een paar woorden daarover. De voorouders van de 'moderne mens' oordeelden dat religie een noodzakelijk deel van het leven is. Dat vonden zij op basis van een millennia oude traditie die in wezen terug gaat op de eerste mens die zijn zelfbewustzijn verkreeg en daardoor verklaringen zocht voor zijn angsten en het onbekende. Waar de mens zich ook bevond, in zijn thuisland in Afrika of op de meest afgelegen plaats in zijn migratie over de wereld, die mens is niet opgehouden met het zoeken naar verklaringen voor het bestaan en wat er om hem heen gebeurt. In het voorwetenschappelijk tijdperk leidde dat tot prachtige volksverhalen en diepzinnige volkswijsheden. Veel legendarische volkshelden en heldinnen groeiden uit tot goden en godinnen, een compleet pantheon²⁸⁾. Het proces van het formaliseren van deze volkskennis en -wijsheid leidde

van een orale traditie -dat wat wordt gesproken-, tot een uiteindelijk officiële canon -dat wat is geschreven-, waarin teksten wonnen en teksten het onderspit moesten delven. De verworpen teksten werden gedegradeerd tot de status van apocrief, obsoleet of obsuur. Ze werden weggemoffeld, verbrand en vernietigd -dat wat wordt stilgehouden-. De adepten van deze teksten werden evenzo weggemoffeld en vaak verbrand en vernietigd. Een ontwikkeling als deze legt een van de adagia van het Luciwher paradigma haarscherp bloot: elke organisatie beschadigt en maakt slachtoffers. De mens is geneigd alles wat hij ervaart te beschouwen als van buitenaf op hem afkomend. Voor de oplossing van zijn ervaringen kijkt hij dan ook consequent buiten zichzelf - ook een uitdrukking van het Luciwher paradigma. Deze geesteshouding is de beste voedingsbodem voor elke doctrine die de vaste vorm van een leer heeft en daarmee die van een organisatie aanneemt, inclusief religie. De teksten die het bij het formaliseren van een religie vanwege hun vermeende gebrek aan orthodoxie niet redden, zijn niet de enige uitingsvorm die werd onderdrukt. De ontstaansgeschiedenis van een religie werd veelal ook verzwegen. Een heilig boek heeft nu eenmaal meer autoriteit wanneer het is geschreven in opdracht van een god, dan wanneer het blijkt te gaan om een bonte verzameling volkswijsheden. Een andere redenen kan zijn dat de gecanoniseerde ontstaansgeschiedenis in regelrechte tegenspraak is met de feitelijke ontstaansgeschiedenis. Zo is er in de ontstaansgeschiedenis van het Jodendom een plausibele voorloper, waarin Asherah en El, soms ook Baäl genoemd, echtelieden waren. El is echter ook de oude naam voor Jahweh. De naam El komt op die manier meerdere malen voor in de Joodse Tenach en het Christelijke Oude Testament. Het Jodendom werd door het wegwerken van Asherah een door het mannelijk gedomineerde godsdienst. De mythe van Noach, er werd hiervoor al aan gerefereerd, was wellicht instrumenteel in het opnieuw beginnen, maar ditmaal binnen een patriarchale maatschappij. Het convenant tussen God en Abraham is, zo het ooit heeft plaatsgevonden, geen verhaal dat Abraham heeft achtergelaten voor de mensheid. Het is een ontstaansmythe die voor het eerst voorkomt in de boeken van Mozes. Met Mozes begint alles. Hij laat weliswaar het Jodendom beginnen met de stamvader Abraham, maar die stamvader is een creatie van Mozes. Het kan niet zondermeer worden aangenomen dat Abraham een historisch figuur was, op dezelfde manier als niet kan worden aangenomen dat Noach een historisch persoon was. Het ligt meer voor de hand dat de personen, gebeurtenissen en wetten die Mozes heeft opgetekend gebaseerd zijn op volksverhalen en

volkswijsheden, dan wel door hem zelf zijn gecreëerd. Het voor de hand liggend doel is zo het Joodse volk, al of niet in Egypte, een begin van een Joodse identiteit te geven. Althans zo ligt het in de lijn van wat er verder bekend is over Mozes en hoe hij de Joden uit Egypte heeft geleid. Aangenomen dat Mozes ook echt bestaan heeft.

Mozes was een Egyptische Jood dan wel een Joodse Egyptenaar. Hij werd door zijn moeder in de rivier de Nijl in een rieten mand te vondeling

gelegd. Ditzelfde verhaalmotief komt vrijwel identiek voor in de oorspronggeschiedenis van de Akkâdische koning Sargon de Grote (2334-2279 vce)²⁹⁾. Mozes zou in de dertiende eeuw vce in Egypte hebben geleefd, geboren uit Joodse ouders, en na zijn redding uit de Nijl zijn opgevoed aan het hof van de farao. Er is een voortdurend debat over welke farao dit geweest zou kunnen zijn³⁰⁾. Doorgaans wordt er vanuit gegaan deze farao Ramses II de Grote (1290-1224 vce) was. Mozes kreeg zijn opvoeding en studie aan het Egyptische hof. Hij is op die manier in contact gekomen met de

geschriften van farao Amenhotep IV, die zichzelf hernoemde in Re-Harakhty-Cheper-Aton, of kortweg Akhnaton (1351-1333 vce), die de eerste monotheïstische godsdienst ter wereld creëerde met de zonnescijf Aton als enige en hoogste god. De transformatie van El naar de monotheïstische god Jahweh zou gestoeld zijn op de kennis die Mozes had opgedaan bij de bestudering van Akhnatons geschriften. De gedichten en hymnen die Akhnaton schreef ter verering van Aton zijn voor een substantieel terecht gekomen in de Psalmen in de Tenach, soms letterlijk overgenomen kunnen dezelfde zinnen zowel bij Akhnaton als in de Tenach worden gelezen³¹⁾. Zowel de transformatie van El in Jahweh, als de inspiratie die Akhnatons Aton teweeg bracht bij Mozes, heeft ooit tot de gewone volksverhalen en volkskennis behoort. Het werd door de Joodse geestelijken echter verboden Baäl, de andere naam van El, te aanbidden. Ook de verering van Asherah werd onderdrukt, terwijl tegelijkertijd de ingang van Salomo's tempel toch werd voorzien van

twee ašerim.

Het is vanwege die onderdrukking treffend te noemen dat Asherah in de gedaante van Maria de moeder van Jezus werd. Was het een onbewuste keuze van de schrijvers van het Nieuwe Testament, of leefde na zoveel eeuwen van Joods monotheïsme Asherah nog steeds? Het ligt wel voor de hand. Als Jahweh de vader van Jezus was, kon het niet anders, dat Asherah, immers Jahwehs echtgenote, als Maria zijn moeder werd. Mogelijk ligt hier een deel van de oorzaak van het conflict tussen Jodendom en het beginnend Christendom. Het is daarnaast treffend hoe sterk het Jezus-verhaal lijkt op het Egyptische Osiris-verhaal, met name de herrijzenis uit de dood, inclusief de iconografie waarin Isis het dode lichaam van Osiris op haar schoot neemt, als ware het Maria en Jezus in een piëta. Moeder met kind is het andere universele motief uit de beeldtaal waarin Isis - Asherah- en Osiris de voorlopers lijken te zijn van Maria en Jezus³²⁾.

Zowel in het Jodendom als in het Christendom bestond onder het gewone doorsnee

Isis met Osiris (links) en Maria met Jezus

volk aanvankelijk een meng- of overgangsvorm van polytheïsme naar monotheïsme die veel hardnekkiger was dan de Joodse en Christelijke schriftgeleerden de lezer van hun heilige boeken doen geloven. Het heeft veel tijd en slachtoffers gekost om het onderliggende en wellicht latente polytheïstische volksgeloof, dat teruggreep op Kanaänitische tijden, te onderdrukken. De vastgestelde geboortedag van Jezus vertegenwoordigt in feite de omgekeerde beweging. Het Christendom beweerde monotheïstisch te zijn, maar voor de acceptatie van de leer onder de 'heidene' werden concessies gedaan. De onder de Romeinen populaire Mithrascultus werd geabsorbeerd onder andere door Jezus dezelfde geboortedag te geven als Mithras "Sol Invictus". De noordelijke volken werden tegemoet gekomen door de geboortedag van Jezus te laten samenvallen met de winter zonnepunt. Het Joodse Pesach dat herinnert aan de exodus uit Egypte werd door vroege Christenen eveneens gevierd, maar werd onder heidense invloed van een feest in de lente tot een lentefeest met zijn inherente vruchtbaarheidsriten. Er bestaat zelfs een hypothese die stelt dat, om het Christendom algemeen

geaccepteerd te krijgen binnen het Romeinse Rijk, het verhaal over het leven van de Christus werd gemodelleerd naar het leven van Julius Caesar.

Voor Moslims is dat een abominatie, een levend mens uitroepen tot gelijk aan God. Tegelijk is de Islam ook niet vrijgekomen van de heidense voorgeschiedenis. Soms gaat het om zaken die onder Moslims wel bekend zijn, maar waar verder liever niet over wordt gesproken -dat wat wordt stilgehouden-. Soms gaat het om feiten die volledig in de vergetelheid zijn geraakt. Bekend is dat de Kaba in Mekka in de tijd voor de Islam nog tot in de 6^e eeuw een heidense tempel was. In de muur van de oostelijke hoek zit een zwarte steen ingebouwd. Men zegt, maar niet hardop, dat het een meteoriet is. Tijdens de cirkelgang rond de Kaba kust de pelgrim deze zwarte steen. Ook zit er in de oostelijke hoek een steen ingebouwd die "geluk" heet. Deze steen wordt alleen aangeraakt. De Arabische stammen waren van oorsprong aanbidders van stenen. De plek van de Kaba zou heilig zijn omdat hier in de verder dorre omgeving een waterbron ontsprong. De Kaba is het meest vereerde heiligdom van de Islam.

Voor het ontstaan van de Islam waren er 360 afgoden verbonden aan de Kaba. De pelgrimstochten naar de Kaba waren heidense bedevaarten. De rituele processies rond de Kaba maakten deel uit van een heidense geloof, terwijl de witte gewaden die toen, en ook nu in Islamitische tijden, door pelgrims werden gedragen een heidense oorsprong kenden. De heidense Arabieren riepen de namen van hun heidense goden wanneer ze rond de Kaba en de stenen liepen, heden ten dage roepen Moslims Allah's naam.

De belangrijkste heidense god die aanbeden werd, was Hoebal, de god van Mekka en van de Kaba. Hoebal wordt verder niet genoemd in de Koran. De godinnen al-Lat, al-Uzza en Manat werden er ook aanbeden en worden wel vermeld in de Koran. Men denkt dat de Kaba oorspronkelijk werd opgezet voor astrologische riten. Gouden beeltenissen van zonnen en manen worden herhaaldelijk genoemd als geschenken aan de heidense goden bij het doen van een belofte aan hen. Sommige heidenen beschouwden de Kaba als een tempel gewijd aan de zon, de maan en vijf planeten. Mohammed creëerde zelf de historische referenties voor de Kaba. Hij beweerde dat Abraham en Ismaël de fundamenten van de Kaba hebben gelegd en dat God zelf de Kaba heeft gewijd als een heilig huis. In de Tenach of het Oude Testament staan geen vermeldingen dat Abraham de Kaba heeft gebouwd.

Dat de Islam voor zijn oorsprong schatplichtig is aan het Jodendom

evenals aan het Christendom wordt nog eens onderstreept door het feit dat Moslims aanvankelijk hun gebeden richting Jeruzalem zeiden. Later is dat richting Mekka geworden. Door wat Mohammed gewaarwerd heeft hij op basis van twee bestaande religies de heidense Arabische godsdiensten omgevormd tot een nieuwe godsdienst, waarvan hij zei dat het de fouten van alle corrigeerde. Deze ontwikkeling is goed vergelijkbaar met hoe het Christendom in de verspreiding door de Antieke wereld eerst Griekse en later Romeinse geloofsovertuigingen incorporeerde en later Keltische en Germaanse. Daar waar een Jood of een Christen soms verbaasd zal opkijken van de heidense grondslagen van zijn geloof, is een Moslim minder gecharmeerd van dit feit. Een moslim ziet de profeet Mohammed als de laatste profeet die de wereld nodig heeft en de Islam als de definitieve openbaring van de waarheid van God, Allah. Bij een dergelijke stellingname hoort geen relativiseringsvermogen. De historische realiteit is echter niet te verbloemen.

De drie Abrahamische godsdiensten Jodendom, Christendom en Islam stoelen hun overtuigingen op tientallen millennia van geloof en wijsheid uit Mesopotamië en Egypte en op Kanaänitische en later op Arabische tradities. De stamvader van deze Semitische godsdiensten was Abraham. Deze stamvader is meest waarschijnlijk een fictieel personage, gecreëerd in een ideologische overlevingsstrijd van vroege Israëliërs in Kanaän dat sterk onder Egyptische invloed stond. Mozes die de Thora schreef, de eerste vijf boeken van de Tenach, was zo niet een fictief personage een lid van een van een aantal groepen van schrijvers³³⁾ die de vroege Israëliërs hun eigen ontstaansmythe -ook als bevolkingsgroep-wilde geven en de Israëlieten daartoe aanmerkten als "het uitverkoren volk". Evenals het unieke verbond met God, bedenk je zoiets alleen maar in een omgeving die je vijandig gezind is, of wanneer men zich van iets of iemand wil onderscheiden.

De heilig genoemde boeken van het Jodendom, het Christendom en de Islam zijn inhoudelijk nog steeds het bestuderen waard, zeker als men zich bedenkt dat ze de geformaliseerde weerspiegeling zijn van duizenden jaren levende wijsheid van de mensen uit de Levant. Echter, wetenschappelijk heeft de mens een behoorlijke vooruitgang geboekt, in ieder geval meer feiten verzameld, in de laatste twee eeuwen, meer dan in het hele bestaan van de mens daarvoor. Voor de 'redding' van je ziel is het niet aan te raden om terug te gaan naar de oude geschriften, anders dan voor de nuttige studie van hoe het vroeger was. Of om een

Abraham en de engelen

voorbeeld te geven uit het dagelijks leven: een Londense taxi is nog steeds verplicht een bepaalde binnenhoogte te hebben om voldoende ruimte te bieden aan een heer die zijn hoge hoed op heeft. Houd dit in gedachten wanneer je specifieke voedingsvoorschriften verdedigt, vastgestelde begrafenis rituelen, ga zo maar door. Ze komen voort uit een periode al die heel en erg lang voorbij is. Een periode met een heel andere kijk op het leven en de dood en wat daarna komt. De ouden waren nog steeds geketend aan de Luciwher paradigma, zoals nog steeds velen vandaag de dag, terwijl het vinden van de ene waarheid alleen van binnenuit jou kan komen en alleen tot stand kan worden gebracht door jou.

Noten bij "De Geestverwanten"

¹⁹⁾ De verschillende bronnen zijn niet in overeenstemming met elkaar. "In Afrika aangetroffen niet-zwart mensenras" wordt vermeld. Dit kan betrekking hebben op de Egyptenaren. Andere bronnen wijzen op de donkere huidskleur van de Afrikaanse volken en bijgevolg op de donkere huidskleur van de Kanaänieten.

²⁰⁾ De oorsprong van de Israëliërs wordt gewoonlijk gedateerd ergens in het tweede millennium vce gerelateerd aan de patriarchen, Abraham, Isaac en Jacob. De Merenptah Stèle, gedateerd rond 1208 vce, is één van de vroegste archeologische verslagen van Joodse mensen in Land Israël, waar het Judaïsme, een monotheïstische godsdienst, gedurende een periode van duizenden jaren werd ontwikkeld. Volgens de Bijbels tijdrekeningen, verkregen de Joden door Samson

voor het eerst zelfbeschikking onder de Bijbelse rechter Othniel Ben Kenaz, waarna circa 1000 vce Koning David zich vestigt in Jeruzalem en het de hoofdstad maakt van Het Verenigd Koninkrijk van Israël en Juda, ook gekend als Verenigde Monarchie, en van Verenigde Twaalf Stammen van Israël.

In 970 vce, werd de zoon van David Salomo koning van Israël. Voor er tien jaar voorbij waren begon Salomon te bouwen aan de Heilige Tempel die bekend werd als Eerste Tempel. Volgend op de dood van Salomo rond 930 vce, splitsten de tien noordelijke stammen zich af om het Koninkrijk Israël te vormen. In 722 vce veroverden de Assyriërs het Koninkrijk Israël en voerden de Joden weg, waarmee de Joodse Diaspora begon. In een tijd dat mobiliteit en reizen vrij beperkt plaatsvond, werden de Joden de eerste en zeer zichtbare immigranten. Toen net zoals nu, werden immigranten met achterdocht behandeld. De eerste periode van de Tempel beëindigde rond 586 vce aangezien de Babyloniërs Koninkrijk Juda veroverden en de Tempel vernietigden. In 538 vce, na vijftig jaar Babylonische ballingschap, stond de Perzisch Koning Cyrus de Grote het de Joden toe om voor de herbouw van Jeruzalem en de Heilige Tempel terug te keren. De bouw van Tweede Tempel, werd voltooid in 516 vce tijdens de regeerperiode van Darius de Grote, zeventig jaar na de vernietiging van de Eerste Tempel.

Toen Alexander de Grote het Perzisch Imperium veroverde, kwam Israël onder Grieks Hellenistische invloed te staan. De dynastie van de Ptolemeeën verloren

Israël aan de Seleuciden. Er vond een opstand plaats van de Maccabeeën van Mattathias de Hoge Priester en zijn vijf zonen tegen Antiochus Epiphanes, waarna het Koninkrijk van de Hasmoneanen in 152 vce ontstond met opnieuw Jeruzalem als hoofdstad. Het koninkrijk Hasmoneanen duurde meer dan honderd jaar, maar toen Rome de overheerser werd installeerden zij Herodes als een Joodse cliënt koning. Het koninkrijk van Herodes duurde ook ongeveer honderd jaar. Nederlagen van de Joden in de Eerste Opstand in 70 vce, de eerste Joods-Romeinse oorlogen en De Opstand van Kokhba in 135 vce bewerkstelligden dat de Joodse bevolking definitief uit Israël werden verdreven, bijvoorbeeld door te worden verkocht als slaaf en verspreid door het gehele Romeinse Rijk. [www.multilingualarchive.com]

21) Het Concilie van Nicea in 325 en het Concilie van Constantinopel I in 381. Op het concilie van Hippo in 393 en het concilie van Carthago in 418 werd de canon van de Bijbel officieel bekrachtigd.

22) Ook binnen het Hindoeïsme kent men het begrip drie-eenheid. De Trimurti oftewel de Heilige Drie-Eenheid, is de benaming voor de drie belangrijkste aspecten van Ishvara of God in het Hindoeïsme. Ze wordt gevormd door Brahma, Vishnu en Devo Maheshvara oftewel Shiva. De Trimurti symboliseert dat alle goddelijke invloeden van één en dezelfde Eenheid uitgaan omdat de drie Goden of goddelijke aspecten elkaar als het ware aanvullen.

23) Hieronder zijn de Apocriefe teksten van het Nieuwe Testament en de Talmoed. Soera Jonas 94 verwijst expliciet naar de verhalen uit de eerdere Openbaringsgeschriften. Soera De Waardevolle Nacht wordt door een enkele vertaler in verband gebracht met de Kerstnacht. Verhalen over bijbelse figuren als Jozef of Abraham zijn in de Koran terug te vinden in een vorm die sterk doet denken aan de joodse midrasj, een genre waarin de bijbelse legenden worden uitgebreid.

24) De gangbare visie is dat de openbaringen van de Koran onder voorzitterschap van Zaid ibn Sabit werden opgeschreven door Omar ibn al-Chattab, Oethman ibn Affan, Ali ibn Aboe Talib, Talha ibn Oebeydullah, Sa`d ibn Abi Waqqas, Aboe Derda, Mikdad, Oebay ibn Kab, Aboe Moesa el-Eshari en Abdullah ibn Masud. Deze eerste volledige schriftelijke Koran (moeshaf – verzameling bladen) ging na de dood van Aboe Bakr naar Omar ibn al-Chattab en na diens dood naar zijn dochter Hafsa, die een van Mohammeds weduwen was. Onder de derde kalief, Oethman ibn Affan (644-656), begon het proces van officiële codificatie van de verzamelde teksten. Een commissie van vier onder leiding van Zaid ibn Sabit stelde in 651 de eerste officiële codex vast. Er werden

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

kopieën gemaakt die naar Mekka, Damascus, Basra en Koefa gestuurd werden. Eén exemplaar hield Oethman zelf. Afwijkende exemplaren werden vernietigd. De mondelinge overlevering bleef echter nog lange tijd de belangrijkste manier om de Koran door te geven.

²⁵⁾ Het Christendom telt op wereldniveau ruim 2 miljard gelovigen en is daarmee de grootste religie. Het Christendom is verdeeld in 1,147 miljard Rooms-Katholieken, 414 miljoen onafhankelijken (niet behorend tot de belangrijkste stromingen binnen het Christendom), 367 miljoen Protestanten, 216 miljoen Oosters-Orthodoxe Christenen, 84 miljoen Anglicanen, en 31,7 miljoen zogenoemde Marginalen (Jehova's, Mormonen, e.d.).

²⁶⁾ Er zijn 1,57 miljard Moslims in de gehele wereld. De Soennieten vormden de grootste groep, ongeveer vijftientig procent. Binnen de Islam bestaan twee hoofdstromingen ontstaan als gevolg van een conflict over de opvolging van Mohammed. Dit opvolgingsconflict ontstond doordat Mohammed, ondanks negen vrouwen, geen levende mannelijke afstammeling had verwekt (zijn enige zoon was jong overleden). Tot ongenoegen van sommigen werd na de dood van Mohammed diens vriend Aboe Bakr als opvolger aangewezen en niet Ali, een neef en schoonzoon van Mohammed. Ali werd uiteindelijk de vierde kalief, maar hij werd in 661 vermoord. Zijn zoon Hoessein volgde hem op, maar deze werd in 680 eveneens gedood door het leger van de Oemajjaden. Na ongeveer dertig jaar na de dood van de profeet resulteerde dit tot het ontstaan van twee hoofdstromingen: het sjiïsme en het soennisme. Er worden verschillende versies van de Hadith gehanteerd. Naast soennisme en sjiïsme bestaat er binnen beide stromingen een mystieke substream, het soefisme.

²⁷⁾ Zie "De Verwaterde God", over 'The God Delusion' van Richard Dawkins, in deel 3 van Boek 5

²⁸⁾ De hypothese die zegt dat de goden kosmonauten waren, klinkt soms heel interessant en avontuurlijk. Een mens zou bijna wensen dat het echt zo was. Inderdaad hebben bepaalde afbeeldingen van goden en hun attributen soms iets weg van 'mensen' in een ruimtepak en ruimtevoertuigen met bijbehorende gereedschappen. Behalve deze relatie die door soms goede verhalenvertellers gelegd wordt, is er echter geen schijn van bewijs voor deze hypothese. In zichzelf is het "waren de goden kosmonauten"-verhaal qua mythologische status niet anders dan die van de verhalen over de dondergod die met zijn hamer bliksemschichten op zijn vijanden afschoot; in welke religie dan ook. De mensen die beweren dat de goden in feite kosmonauten waren onderscheiden zich niet of nauwelijks van andere gelovigen.

²⁹⁾ Sargon (oorspronkelijk Šarru-kin; betekenis: 'de wettige koning') van Akkâd, ook bekend als Sargon de Grote. Hij was de stichter van de dynastie van Akkâd en de eerste stichter van het groot Semitisch rijk in Mesopotamië. Op grond hiervan kan men ook stellen dat hij de eerst bekende imperialistische veroveraar ter wereld was. Hij schreef later, dat zijn moeder een hogepriesteres was en dat zijn vader onbekend was - hij zou een nomade zijn. Over zijn geboorte en jeugd bestaan een aantal legenden. Zo zou zijn geboorte aanvankelijk geheim zijn gehouden. Sargon zou volgens de tekst na zijn geboorte in een mand zijn gestopt en aan de Eufraat zijn toevertrouwd, een legende die later ook aan Mozes' geboorte werd gekoppeld. Akki, een tuinier (in allegorische zin het beroep van God), zou het kind in zijn mandje op de rivier hebben zien drijven. Hij nam het kind uit de rivier en voedde hem op. Na als tuinier gewerkt te hebben, ging Sargon werken als wijschenker voor koning Ur Zababa van het Soemerische Kisj. Sargon schreef zelf dat hij "ging houden van Ishtar" en "ik oefende toen jaren het koningschap uit". Het was in die tijd noodzakelijk het koningsambt te ontvangen uit handen van de hogepriesteres die de moedergodin op aarde vertegenwoordigde. De investituurplechtigheid ging gepaard met een sacraal huwelijk. De uitdrukking "ging houden van Ishtar" werd door vrijwel alle koningen uit Akkâd als een eretitel gedragen. Het was de legitimering van hun gezagspositie tegenover het volk.

³⁰⁾ Wanneer de tijdlijn die wordt voorgesteld door de vertalers van de Septuagint - de naam voor de Griekse vertaling van de Thora- wordt gevolgd, dan zou Mozes zijn geboren in 1481 vce. Dat zou hem plaatsen ten tijde van farao Thoetmosis II (1492-1479 vce) en Thoetmosis III (1479-1425 vce) . De vertalers van de Septuagint leefden minstens 1250 jaar na deze veronderstelde geboortedatum van Mozes. Het is niet bekend hoe exact de berekeningen van de vertalers waren en op welke gronden zij hun berekeningen deden.

De algemene aanname ook volgens de Bijbel is dat Mozes zijn boeken en wetten schreef tussen 1300 en 1250 vce. Deze datering maakt Mozes een tijdgenoot van de farao Ramses II de Grote (1290- 1224 vce).

Andere feiten uit dit tijdperk:

1274 vce: De Slag bij Kadesh in Syrië. Egyptenaren en Hittieten ondertekenen het vroegst bekende vredesverdrag aan het einde van de Slag bij Kadesh.

7 september 1251 vce: een zonsverduistering op deze datum markeert de geboorte van de legendarische held Heracles in Thebe, Griekenland.

1250 vce: Wu Ding koning van Shang-dynastie tot 1192 vce.

1250 vce: De Leeuwenpoort van Mycene wordt gebouwd (vergelijkbaar met Hittitische architectuur).

Circa 1230 vce: Aegeus, de legendarische koning van Athene, ontvangt een valse boodschap dat zijn erfgenaam Theseus, zijn zoon bij Aethra van Troezena, dood is.

Circa 1200 vce: De oude Pueblo volkeren beschaving in Noord-Amerika.

1200 vce: Ineenstorting van de Hittitische macht in Anatolië, de vernietiging van

hun hoofdstad Hattusa.

1200 vce: Migratie en expansie van de Dorische Grieken. Vernietiging van Myceense stad Pylos.

³¹⁾ Op basis van recente archeologische gegevens is een vrij precieze geschiedenis te geven van de ontwikkelingen na de tijd van Ramses II. De overwinningstèle van zijn zoon Merenptah (1224-1214 vce) noemt voor het eerst de Israëliërs. In zijn tijd waren de steden in Israël Kanaänitisch en sterk geëgyptiseerd, zoals de cultuur in veel steden later gehelleniseerd en weer later geromaniseerd raakten. De bevolking van de Kanaänitische steden zoals Jericho, Hazor, Akko, Megiddo, Deri Alla, Bethel, Beth Shemsh, Ashdod en Ashkelon was in feite verdeeld in een hogere klasse, die sterk geëgyptiseerd was, en een lagere klasse die achtergesteld was en soms in slavernij verkeerde. Na 1200 vce raakten de steden echter in verval, niet in de laatste plaats omdat de lagere sociale klasse zich bevrijdde en wegtrok, vluchtte, naar het bergachtig gebied dat nu de West Bank wordt genoemd. Wellicht heeft de invasie van de roemruchte "zeevolken" hierin ook een rol gespeeld (overgang bronstijd naar ijzertijd). De gevluchten vormden een in aanleg egalitaire maatschappij. De onderliggende Kanaänitische klasse in Egypte trok eveneens weg en sloot zich bij deze vroeg Israëlitische maatschappij aan - Mozes zou tot deze groep uit Egypte hebben behoord. De soberheid en het egalitarisme van deze maatschappij wordt weerspiegeld in het simpele aardewerk dat deze mensen produceerden, overeenkomstig het aardewerk van de onderklasse in de Kanaänitische steden, en het ontbreken van gebouwen als vestingen of paleizen voor leiders. Het ontwikkelen van het Jodendom en het verwerpen van de Kanaänitische godenwereld, de adoptie van de monotheïstische Aton in de vorm van Jahweh en wellicht de totale verwerping van de matriarchale samenleving, is in dit perspectief niet minder dan een onafhankelijkheidsverklaring van ooit Kanaänieten die zich nu Israëliërs noemden en op den duur Joods.

Het lijkt er sterk op dat de archeologische gegevens de in de Tenach geroemde verovering door Jozua, de opvolger van Mozes, van de voornoemde Kanaänitische steden niet ondersteunen. De veroveringen hebben nooit plaatsgevonden, terwijl het meer voor de hand ligt dat de steden door interne strijd, mogelijk door de invasie van de "zeevolken" en het wegtrekken van de latere Israëliërs in een neerwaartse spiraal terecht kwamen en uiteindelijk ophielden te bestaan in hun oude vorm. De verklaring op de stèle van Merenptah is daarbij eerder een formele formule, dan een weergave van een daadwerkelijke verovering. Wel was het de eerste keer dat de Israëliërs daadwerkelijk de geschreven geschiedenis binnentraden.

³²⁾ Devaki en Krishna. Vasudeva is de echtgenoot van Devaki en de vader van

Krishna -een avatar van Vishnu-. Vasudeva is de oppergod in een stroming binnen het Hindoeïsme, het Bhagavatisme - 4^e eeuw vce. Alhoewel niet uitgesloten kan worden dat beide religies gemeenschappelijke wortels hebben, is het vrijwel uitgesloten dat de Egyptische of de Christelijke godsdienst in deze het Hindoeïsme hebben beïnvloed, of vice versa.

De banden tussen de Egyptische godsdienst en de Christelijke worden met dit derde beeld niet ontkend. Uit deze afbeelding van Devaki en Krishna blijkt evenwel wel de universele kracht van de afbeelding moeder met kind.

³³⁾ Binnen wat "de documentaire hypothese" wordt genoemd wordt op grond van tekstanalyse vermoed dat er vier groepen schrijvers actief zijn geweest met het schrijven van "de boeken van Mozes", de Thora.

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

Een vuurbal boven Parijs. Asteroïde of atoombom?

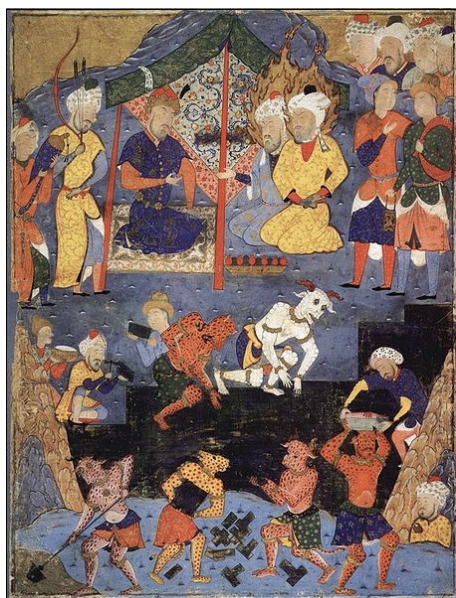
De laatsten zullen de eersten zijn

Eschatologie

Wanneer het doel is recht te zetten van wat op zijn kop staat, is het meer dan toepasselijk met de afloop te beginnen, het einde der dagen. De eschatologie is de 'wetenschap' -logos- die zich bezig houdt met het einde -eschatos-. Het is een onderwerp binnen de filosofie, de geschiedwetenschap, de futurologie en uiteraard binnen de theologie. Binnen de theologie houdt men zich in dit verband bezig met het uiteindelijke lot dat de mens te wachten staat, de dood, het oordeel, de hemel en de hel, maar ook met de wereld die de mens wacht. Mystiek gezien gaat het om het einde van het gewone bestaan en de hereniging met het goddelijke. Het demythologiseren van mystieke eschatologische concepties is het onderwerp van dit deel van het boek.

De vorderingen die de wetenschap heeft gemaakt in het begrijpen van ons universum, raken de mystieke eschatologie niet. Of het heelal voldoende materie en dus zwaartekracht bevat om op het einde het heelal op te laten gaan in een "Big Crunch", of dat een grotere hoeveelheid energie er voor zal zorgen dat het heelal als een nachtkaaars uit zal gaan in een "Big Rip", het maakt de mysticus niets uit. Net zomin als het opzwellen van de zon op het eind van zijn leven tot een Rode Reus die de aarde zal verzwelgen. De geschriften bevatten wel beeldende beschrijvingen, zoals de gebeurtenissen bij het verbreken van het zesde

zegel in de Christelijke leer. De zon verandert dan in een donkere haren zak, het regent sterren op aarde en de hemel wijkt terug als een boekrol die wordt opgerold. Het zou een mooie beschrijving kunnen zijn van de gewelddadige fusie van het Melkwegstelsel met het Andromedastelsel over een kleine drie miljard jaar, waarbij het zwarte gat in het centrum van Andromeda die van onze Melkweg opslokt en de sterren van Andromeda om ons heen doet cirkelen en met de aarde in botsing laat komen. De eschatologie houdt zich hier niet echt mee bezig. Misschien

Ya'juj en Ma'juj, Gog en Magog opgesloten

komt een door de mens veroorzaakte wereldwijde atoomoorlog nog wel het meest in de buurt van het voorgestelde decor van de laatste dagen.

De eschatologie houdt zich bezig met het ultieme gevecht tussen het kwade en het goede, het hoofdbestanddeel van de gebeurtenissen in de Eindtijd. De Qiyamah is de Eindtijd zoals die binnen de Islam wordt begrepen. Er zal een periode van ten minste zeven jaar aanbreken waarin de twaalfde Imam, de Mahdi, "Hij die wordt geleid", op aarde zal zijn en Isa, Jezus, zal terugkeren op aarde.

Al Masih Al Dajjal, de valse Messias, zal Ya'juj en Ma'juj, Gog en Magog, uit hun omheining bevrijden en er zal een laatste grote oorlog zijn. De Mahdi en Isa zullen tezamen, met de hulp van Allah, de overwinning smaken en de aarde uiteindelijk bevrijden van oorlog en onrecht. Dan vindt de dag van de opstanding plaats, Yawm al-Qiyamah, en de dag des oordeels, Yawm ad-Din. Iedereen die in een fysiek lichaam heeft geleefd wordt weer tot leven gewekt in dat lichaam en Allah zal het oordeel gegeven over dat leven³⁷. Dan zullen de mensen worden gescheiden in twee groepen. Zij die naar de hel, Jahannam, en zij die naar de hemel, Jannah, zullen gaan.

In het Christendom is het meest bekende eschatologische boek het Bijbelboek Openbaringen van Johannes op Patmos, ook genaamd de Apocalyps - in Koine Grieks betekent apokalupsis onthulling of

openbaring. De discipel Johannes zou op last van de Romeinse Keizer Domitianus naar het eilandje Patmos vlak voor de huidige Turkse kust zijn verbannen en daar rond 95 het boek op basis van visioenen hebben geschreven. Johannes heeft zich voor het schrijven van zijn boek verder grotendeels gebaseerd op de boeken van de Tenach en met name de boeken Jesaja, Ezechiël, Daniël en Psalmen - op 348 plaatsen in de Apocalyps zijn er parallellen te vinden.

De Eindtijd van de Grote Verdrukking is een verschrikkelijke periode voor de wereld, met natuurrampen en een zon die een vreselijke hitte zal geven. De valse Messias, in het Christendom ook de Antechrist of Antichrist genaamd, zal zich laten vereren als god en hij zal iedereen die hem dient het merkteken van het beest geven: 666. Dan zal de ware Messias op aarde terugkeren, Jezus, en nadat hij de Antichrist -het beest- en met hem de Duivel heeft verslagen in de Slag van Armageddon, zal Jezus het Duizendjarig Vrederijk op aarde stichten. De Duivel zal in een bodemloze put worden geworpen en daar een duizendjarige straf ondergaan. Nadat hij uit deze peilloze afgrond zal zijn vrijgelaten, zal de Duivel uit de vier hoeken van de aarde Gog en Magog³⁸⁾ verzamelen en zal hij Jeruzalem belegeren. Het vuur van God zal dan uit de hemel neerdalen en Gog en Magog verteren. Aan het einde van het Duizendjarig Vrederijk, volgt de Dag des Oordeels. Het eindoordeel voor de Grote Witte Troon van God. Alle doden zullen uit hun graven herrijzen om samen met de dan levenden "het loon voor hun levenswandel" te ontvangen. Behalve de Duivel en zijn gevallen engelen, worden ook de mensen die de genade van God hebben afgewezen, verbannen naar de "buitenste duisternis", waar er "geween en tandengeknars is". Zij zijn voor eeuwig afgesneden van God. Zij die de genade van God hebben aangenomen, door Jezus Christus als Verlosser van zonden en middelaar tussen God en mensen aan te nemen, zullen gerechtvaardigd zijn in Gods ogen en het eeuwig leven beërven onder een nieuwe hemel, op een nieuwe aarde. God zal in hun midden wonen.

In het Jodendom, wordt de Eindtijd meestal "Het Einde der Dagen" genoemd, een zin die een paar keer verschijnt in de Tenach. De idee van een Messiaanse tijd heeft een prominente plaats in het joodse denken. Dit Einde der Dagen of de Messiaanse tijd heeft een aantal kenmerken: de terugkeer van de Joden uit de Diaspora, het land Israël wordt van een woestijn getransformeerd in een tuin waar de vruchten uitbundig groeien en de herbouw van de tempel. Maar voor het zover is zullen tumultueuze gebeurtenissen de oude wereldorde doen kantelen, zoals is te lezen in de Tenach, in de boeken van Deuteronomium, Jesaja en Micha. Deze

gebeurtenissen zorgen voor een nieuwe orde waarin God algemeen wordt erkend als de heerser over Zijn schepping, die alles en iedereen omvat. Volgens de Talmoed, de Midrash, en het middeleeuwse Kabbalistische werk, de Zohar, moet de Messias voor het jaar 6000 komen, gerekend vanaf het tijdstip van de schepping³⁹). De Messias, Masjiach, zal een man van deze wereld zijn, een oplettende jood met "vreze Gods". Volgens de Joodse traditie zal het Messiaanse tijdperk er een van wereldwijde vrede en harmonie zijn, een tijdperk zonder strijd en ontberingen, en een bevorderlijk voor de kennis van de Schepper, Jahweh.

"En Hij zal richten tussen vele volkeren en rechtspreken over machtige natiën van verre, en zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegscharen en hun speren tot snoeimessen: geen volk zal een zwaard opheffen tegen een ander volk, en zij zullen de oorlog niet meer leren. Maar zij zullen zitten, een ieder onder zijn wijnstok en onder zijn vijgenboom, en niemand zal hen bang maken: want de mond des Heren der heirscharen heeft het gesproken "(Micha 4:1-4)." Dit citaat uit de Tenach is een van de kernen van de beschrijving van Het Einde der Dagen. Jahweh's wetten zullen over de hele wereld worden afgedwongen, en oorlogen zullen uiteindelijk ophouden. In twee rondes zal elk mens worden geoordeeld naar de aard van wat hij op aarde heeft gedaan. Ze zullen worden geoordeeld op grond van wat er in het Boek des Levens staat. Zij die

Gehenna, Dal van de zoon van Hinnom

nooit eerder van Jahweh hadden gehoord en zijn wetten daardoor niet hebben kunnen naleven, krijgen de kans zich alsnog hierachter te scharen. Toch zal uiteindelijk ieder "naar zijn werken" worden geoordeeld. Zij die slecht zijn en niet willen beantwoorden aan Jahweh's heerschappij noch zijn wetten willen naleven, worden in het Gehenna⁴⁰⁾ geworpen, het meer van vuur - de hel.

Ouder dan oud

Ongeveer veertienhonderd jaar geleden werd de jongste variant over het eindoordeel van God geschreven, terwijl de oudste voorganger van dit verhaal binnen de Abrahamische traditie ongeveer drieëneuhalf duizend jaar oud zal zijn. Er zijn echter geschriften die dezelfde elementen bevatten die nog veel ouder zijn. Zoroaster, of ook wel Zarathoestra, schreef de "Yasna Haptanghaiti" en de "Gathas" rond 6000 vce als de datering van Plutarchus (46-120) -de Griekse historicus, biograaf en essayist- correct is. Modernere dateringen plaatsen Zarathoestra rond de 18^e eeuw vce, maar soms ook jonger. Omdat het aangetoond is dat het Zoroastrisme en het Hindoeïsme een gemeenschappelijke bron hebben, is de datering 6000 vce heel wel mogelijk als datum van het ontstaan van de leer. Als Zarathoestra daadwerkelijk heeft bestaan, dan heeft hij waarschijnlijk in de 18e eeuw vce geleefd - vijfhonderd jaar ouder dan Mozes. Beide gegevens zijn overigens niet per sé met elkaar in tegenspraak. Net als Mozes oudere geschriften zoals die van Akhnaton in een nieuw verband heeft geplaatst, heeft Zarathoestra dat gedaan met de oude Avestaanse volkswijsheid en -mystiek, zo kan op voorhand worden aangenomen.

Volgens de overleveringen kreeg Zarathoestra in een tijd van persoonlijke crisis gezeten aan de rivier de Amu Darja -Grieks, Oxus- visioenen over de god Ahura Mazda⁴¹⁾. Wat Zarathoestra daaropvolgend beschreef is volgens sommigen een vorm van proto-monotheïsme. De god van het goede, Ahura Mazda, was in een schier eeuwige strijd verwickeld met de god van het kwade, Angra Mainju of Ahriman. Het was de taak van de mens te kiezen voor het goede. Deze dualistische vorm van het Zoroastrisme is daarentegen van een later datum, toen de betrokken mensen duidelijker uiting wilden geven aan hun worsteling met het bestaan van het kwaad. Zarathoestra was echter de profeet van alleen de god die goed is en alle andere goden waren volgens hem halfgoden. Een van die andere goden was Mithras, de zonnegod en zoon

van Ahura Mazda, en ondersteunend aan Ahura Mazda. De Mithras cultuur is later in het Romeinse Rijk een populaire cultus geworden en de figuur van Jezus zou deels op Mithras zijn gebaseerd.

Volgens de Avestaanse geschriften die aan Zarathoestra zijn toegeschreven zal op het Einde van de Tijd een Messias, Mithras, verschijnen. Hij zal een zalf van stierenvet en hamoa⁴⁴⁾ maken en daarmee onsterfelijkheid bewerkstelligen. Het kwade wordt uiteindelijk overwonnen, waarmee het pleit voor God, Ahura Mazda, definitief wordt beslecht. Dan wordt het stadium van Frashokereti -waarschijnlijke betekenis, iets prachtig maken, uitstekend- bereikt, volgens de doctrine van het Zoroastrisme een stadium waarin de uiteindelijke vernieuwing van het universum plaatsvindt, wanneer het kwaad voorgoed zal worden vernietigd en al het overige in perfecte harmonie zal verkeren met God, Ahura Mazda.

Zarathoestra heeft volksreligie, volkswijsheid en -mystiek samengebracht in een consistente religie. Het Avestaans waarin Zarathoestra schreef is een, net als Latijn, nu dode Indo-Iraanse taal, een taal binnen de Indo-Europese taalgroep. Het Indo-Iraans is verwant aan het Indo-Germaans, waartoe het Nederlands behoort, en heeft geen enkele verwantschap met het Arabisch, wat vaak wordt gedacht. Zarathoestra putte bij het

Akhnaton en Nefretiti aanbidden Aton

samenstellen van zijn geschriften en de verwoording van zijn visioenen derhalve uit een rijke geschiedenis die nog wel ouder was dan 6000 jaar vce die Plutarchus vermeldde. De Arische geschiedenis en literatuur van de Euraziatische vlakten inspireerden niet alleen Zarathoestra. In de Vedische godenwereld van India worden dezelfde religieuze thema's en rituelen gehanteerd. Ahura Mazda en Mithras komen in de Vedische godenwereld voor als Varuna -de alles omhullende hemel- en Mithras. Het deel "Erfgenamen van de Veda's" uit dit boek geeft verdere informatie.

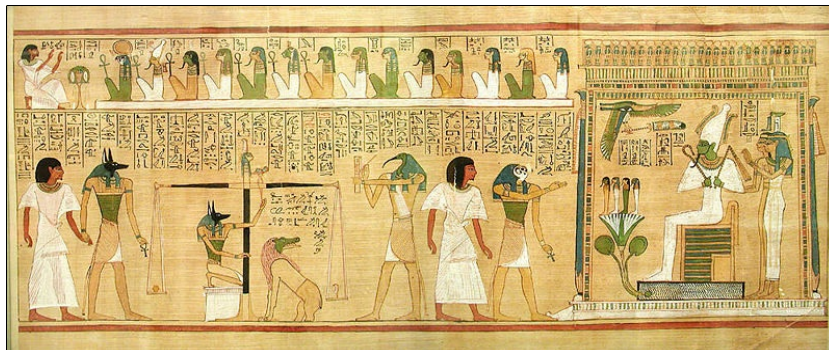
De eeuwenoude kennis en wijsheid, de religie die Mozes naar het beginnend Israël bracht kwamen uit de bronnen van Egypte, aan het andere einde van de vruchtbare halve

maan. De betekenis van farao Akhnaton hierin is groot geweest. Ook hij creëerde een vorm van proto-monotheïsme, een waarin de zonnegod Aton de enige god was. Hij creëerde een monotheïstische religie waarin de liefdevolle relatie tussen god en de mens centraal stond. Akhnaton regeerde Egypte van 1353 tot 1336 vce. Meer over Akhnaton in "De Avonden van Satan en religie" in deel twee van boek drie, "Brieven en Gesprekken". Akhnaton leefde ongeveer honderd jaar voor Mozes.

Er is in de moderne literatuur vrij veel geschreven over de invloed die Akhnaton op Mozes gehad heeft of zou hebben gehad. Er wordt dan zonder mankeren gewezen op de overeenkomst tussen de Hymnen voor Aton en de Psalmen in de Tenach en speciaal de vrijwel letterlijke overeenkomst tussen een van de Hymnen en Psalm 104⁴⁵⁾. Er is geen reden om af te wijken van de gevonden verbintenis tussen Aton en de latere Jahweh waar Mozes zich een voorstelling van vormde. Anderzijds is de Psalm die door iedereen als voorbeeld wordt genomen, een lofzang op alle kwaliteiten en potenties van de grootste God, een lied dat men in vrijwel elke religie kan tegenkomen, zoals in het Hindoeïsme. Veel betekenisvoller is het dat zowel Aton als Jahweh voorgesteld worden als de God die liefde uitdraagt, de God die liefde is. Voordat Akhnaton en voordat Mozes hun theologie formuleerden werd de godheid in collectiviteit aanbeden. Zoals Amon-Ra zorgde voor het heil van de Egyptische staat, middels de voorspraak van de farao en de tussenkomst van de hogepriester. Na Akhnaton en zeker na Mozes is God de God waar men een persoonlijke relatie mee heeft.

Wat hier niet ongenoemd mag worden gelaten, is dat de grondbeginselen van de Egyptische religie in zijn geheel invloed hebben gehad op de doctrine die Mozes ontwierp. Al tijdens de late periode van het Oude Rijk en de Eerste Tussenperiode (2181-2055 vce), raakte men er in Egypte steeds meer van overtuigd dat ieder mens een Ba bezit, een individuele entiteit synoniem aan de ziel. Door deze evolutie in denkwijze werd het voor iedereen mogelijk persoonlijk toe te treden tot het paradijselijke hiernamaals. Tijdens het Nieuwe Rijk (1550-1070 vce), de periode waarin ondermeer Akhnaton farao was, kwam het theorema van het leven na de dood tot volle wasdom. Volgens deze geloofsstelling moet de ziel op weg naar het Paradijs en het eeuwige leven het hoofd bieden aan een aantal bovennatuurlijke gevaren in de Duat⁴⁶⁾. Wanneer alle gevaren van de Duat waren getrotseerd werd een laatste oordeel uitgesproken over het leven van de ziel in een ceremonie die "Het Wegen van het Hart" werd genoemd. Het hart symboliseerde het voorbije leven van de dode en zijn daden in dat leven werden vergeleken met het Ma'at, de

Egyptische idee over waarheid, evenwicht, orde, recht, moraal en rechtvaardigheid. Viel het tegen elkaar afwegen positief uit, dan werd het Ba en het Ka -de vonk van het leven- van het betrokken individu met elkaar herenigd in het Akh, misschien het best vertaald als het vermogen een wezen van rede te zijn. Van deze afgewogen doden werd verondersteld dat zijn voortleefden in het weelderige Rijk van Osiris in de Onderwereld. Voor hen met koninklijk bloed was het meereizen met Ra weggelegd op zijn dagelijkse tocht langs de hemel, maar later ook toegestaan voor andere in het leven belangrijke personen. Tijdens het Nieuwe Rijk ontstond de overtuiging dat het Akh ook gebeurtenissen in het land der levenden kon beïnvloeden. Om de weg door het dodenrijk op weg naar het laatste oordeel te begeleiden, om fouten op die weg te voorkomen, kreeg een dode in zijn graf een exemplaar van het Dodenboek mee. Viel het "Wegen van het Hart" negatief uit voor de overledene, dat werd het hart door een monster verslonden en was de dode gedoemd eeuwig doelloos rond te dolen.

Het Wegen van het Hart, uit het Egyptisch Dodenboek

Macht en nevel

Zij dachten gelijksoortig, Zarathoestra en Abraham -als hij echt heeft bestaan bracht hij wellicht Zarathoestra's kennis naar Kanaän-, Akhnaton en Mozes, Jezus en Mohammed. Zij zijn de grote vernieuwers van de religies geweest. Vaak ook sociale vernieuwers. De matriachale samenleving met de Moedergodin als dominante heerseres verdween, waarvoor de patriarchale gemeenschap in de plaats kwam met een enkele God als Opperwezen. De overgang van de matriachale maatschappij naar de patriarchale is niet vlot en soepel gegaan. Er is

strijd geweest in alle betekenissen van het woord. De breidelende attitude van het patriarchaat jegens vrouwen was een inherent gevolg van de concurrentie tussen de oude religie en de toen nieuwe. Dit boek houdt zich niet rechtstreeks bezig met het becommentariëren van elementen binnen sociale systemen. Echter, een waarden- en normensysteem dat nu nog leunt op uitgangspunten die ruim drieduizend jaar geleden tegen een specifieke historische achtergrond zijn geformuleerd, moet zich zelfverzekerd genoeg voelen die uitgangspunten te revalueren wil het enige kans maken op overleven in een moderne tijd. Het valt echter niet te verwachten dat zoveel jaren "macht en nevel" door geestelijken geproduceerd om hun positie te verstevigen door hen zomaar uit handen zal worden gegeven. Zoveel eeuwen nevel en mistigheid geproduceerd om de simpele gelovige in ondoorzichtige nevelen te hullen, afhankelijk te maken en die zo het zicht op een andere oplossing van zijn levensvragen te ontnemen. Zoveel eeuwen macht geproduceerd om hen die desondanks een eigen weg zochten, te knechten en desnoods gruwelijk ter dood te brengen - merkwaardig dat de dood als straf wordt gezien, terwijl men dan toch juist weer "naar huis" gaat.

Het is de grondleggers van het monotheïsme niet voorspoedig vergaan. Zarathoestra werd vermoord in Balkh, een van de oudste steden ter wereld gelegen in Bactrië -de Griekse naam- in het noorden van Afghanistan. Hoe dat precies is gegaan weet niemand meer. Ook Akhnaton is gruwelijk aan zijn einde te zijn gekomen, zo wordt gezegd. Eerst werd in documenten en kunstwerken een tijd niets meer vernomen van Nefretiti, waaruit kan worden geconcludeerd dat zij overleden was, en een tijd later was er geen enkele melding meer van Akhnaton. Zijn beeltenissen en naam werden overal weggehakt, zelfs van zijn sarcofaag, en zijn stad Amarna werd verlaten. Er volgde een periode van restauratie waarin de oude goden weer in ere werden hersteld. Om farao te kunnen worden, moest Akhnatons zoon zijn naam veranderen in Toetanchamon. Ook hij heeft niet lang geleefd, hoewel zijn doodsoorzaak niet met zekerheid gewelddadig is geweest. Over Mozes staat vermeld dat hij nooit een voet heeft gezet in het beloofde land en over Jezus dat hij ter dood is gebracht aan een Romeins martelwerktuig, het kruis. Alleen Mohammed is een niet-gewelddadige dood gestorven, hoewel er een moordaanslag op hem is geweest en hij om had kunnen komen in een van de veldslagen die hij heeft gevoerd. De overgang van het oude naar het nieuwe, de nieuwe monotheïstische godsdienst, is niet geweldloos verlopen, noch was bij de invoering van het nieuwe het oude gelijk

verdwenen - zoals een modern mens naast zijn religie, als hij die nog heeft, toch ook niet gauw onder een ladder door zal lopen en bevreesd is dat hem op vrijdag de dertiende ongeluk zal overkomen. Zelden vervangt het nieuwe het oude meteen en compleet.

Toen Mozes het verbond beschreef dat Abraham aanging met zijn enig ware God, leverde hij een formidabele prestatie. Hij combineerde parallelle Zoroastrische en Egyptische elementen in wat in moderner termen misschien wel een theologie van de bevrijding genoemd mag worden⁵⁰). Het ontluikend volk van Israël werd door het verbond met Jahweh het "Uitverkoren Volk", hen daarmee onderscheidend van de omringende volken die aan veelgodendom deden - van een maatschappelijk inferieure positie naar een religieus superieure positie. Of Mozes zelf de Thora op schrift heeft gesteld is onbekend. Waarschijnlijk niet, aangezien hij volgens zijn eigen boeken het beloofde land nooit heeft betreden. Juist daar is de archeologische vondst gedaan, bij Tel Zayit⁵¹), van het tot nu toe oudst bekende Hebreeuwse schrift. Een

op steen gegraveerd abecedarium, uit de 10^e eeuw vce. Een opsomming van alle Hebreeuwse lettertekens in de correcte volgorde, die mogelijk leerlingen of in ieder geval schrijvers tot voorbeeld heeft gediend. Het staat hierdoor vast dat de Thora vanaf de 10^e eeuw vce op schrift kon worden gesteld, driehonderd jaar na Mozes.

In de eschatologie van de religies uit de vruchtbare sikkel zijn een aantal gelijkaardige individuele elementen en een aantal gelijksoortige collectieve elementen aanwezig. Op individueel niveau schrijft de leer voor dat men een goed leven geleefd moet hebben. In dienst van het goede en het kwade afzwerend. Op het einde van het leven wordt een mens beoordeeld op de daden in het leven. Soms is dat een oordeel

meteen aan het einde van het leven zelf. Vaker wordt genoemd dat men in de eindtijd collectief uit de dood wordt teruggeroepen, om dan het oordeel te vernemen. Het overkoepelende collectieve grote gebeuren is de eindstrijd. Het goede zal dan de strijd aangaan met het kwaad, waarbij het kwade zal worden verslagen en het goede zal overwinnen. Zowel individueel kan de mens onwaardig worden bevonden deel te nemen aan de eeuwige zaligheid, als collectief gerekend worden tot de groep die volhard in het dienen van het kwade. Voor allen die zijn verslagen wacht de achterste duisternis, de poel van vuur, de hel van waaruit geen redding meer mogelijk is. God is dan als de ouder die zijn verlaafde kind verstoot om de andere leden van het gezin te beschermen.

Waar bestaat de kern uit? De kernwaarde is dat men een goed leven moet hebben geleid. Wat is een goed leven? In dit boek wordt op vele plaatsen een aanzet tot het antwoord gegeven, maar samenvattend hier geformuleerd als, het vinden en bewandelen van de innerlijke weg. De weg die niet voorgeschreven kan worden, maar die men zelf moet vinden, op zoek naar jezelf, op zoek naar de waarheid, je aandeel in de waarheid, de liefde. In het begin lijkt die weg moeilijk, vooral door de eigenschap van mensen zichzelf te kunnen voorliegen. De innerlijke weg echter -in tegenstelling tot het heil van buitenaf- leidt alleen al tot zuiverheid, omdat iedereen op die weg er vroeg of laat achter komt, dat men zichzelf niet kan bedotten. Daardoor leidt de innerlijke weg altijd tot de waarheid, de innerlijke waarheid. Zij die deze innerlijke wijsheid hebben ontdekt en vooral ervaren, hebben dientengevolge een andere houding naar de wereld, dan zij die de waarheid buiten zichzelf zoeken en derhalve de interne leugen en daarmee de externe leugen kunnen volhouden. Deze mens is extreem toegankelijk voor de externe leugen van anderen, met name leiders die voorschrijven. Zij die voorschrijven wat goed is en wat niet. Zij die willen overwinnen, straffen wanneer iemand de voorschriften overtreedt. De kern van de religies van Abraham is waar, wanneer men bedenkt dat de relatie met God in welke vorm dan ook, altijd een persoonlijke relatie is die liefde is, die waarheid is. Op de innerlijke weg zijn geen voorschriften anders dan degene die men zelf maakt, zelf op reis nodig heeft.

De religies van Abraham zijn al vrij snel ontspoord. Daar kunnen voor de hand liggende redenen voor zijn. Weerwerk tegen een matriarchale maatschappij, bevrijding uit een situatie van onderdrukking door een

Mozes en zijn tien geboden

elite die deze matriarchale godinnen aanhing, interne druk Joodser dan Mozes te zijn. Mozes heeft de Thora niet geschreven en de Tenach al helemaal niet. Mozes heeft de basis gelegd⁵², misschien niet veel meer dan het uitgangspunt van het Verbond en de persoonlijke relatie met Jahweh. Pas in een later stadium, zo gaat het altijd, hebben de opschriftstellers de

mondeling overgedragen verhalen met geschiedenis en wijsheden opgeschreven. Na het op schrift stellen kwamen de schriftgeleerden, de verschillende exegesen, de polemieken en de verkettering van hen die niet zo Joods als Mozes waren - zo werd men althans beoordeeld. Het Luciwher paradigma in volle wasdom. De waarheid wordt gezocht buiten de eigen weg die de ziel, de interne mens, heeft af te leggen. En Luciwher liegt altijd, hij kán de waarheid niet vertellen, omdat hij je interne weg niet kan kennen - die is tussen jou en Jahweh, God de Vader, Allah. De schriftgeleerden en de profeten stelden nog meer op schrift en profeteerden nog meer en er kwamen steeds meer voorschriften waar men zich aan diende te houden. En er kwam daarna nog meer dood en verderf omdat de heilige boeken verdedigd moesten worden, omdat het ware geloof in stand moest worden gehouden en de ongelovigen overwonnen moesten worden.

Het kwade bestaat niet, alleen de zinsbegoocheling, de misleiding. Het is Luciwhers misleiding, die je weg houdt van de ingang van je innerlijke weg. Het dreigement moet je permanent in de synagoge houden, in de kerk en in de moskee. Leidt een leven als een gehoorzaam gelovige, roept Luciwher, want anders zal je voor eeuwig naar de buitenste duisternis worden geworpen en de hel zal je deel zijn. De hel bestaat niet, anders dan de hel die de mens voor zichzelf creëert, de hel op aarde. Niemand zal je beoordelen behalve jijzelf, als het al een oordeel kan worden genoemd. Dat 'oordeel' is op het pad van het eeuwige leven een tussenstand. Wat heb ik in incarnatie geleerd en hoe ga ik verder,

dat is de vraag die je jezelf stelt. Niemand anders dan jij kan het antwoord op die vragen vaststellen - een schriftgeleerde niet, God niet. Er is geen achterste duisternis, geen Gehenna, omdat God -of hoe je hem ook ervaart- liefde is, waarheid is. God zal nooit oordelen, dat is nou precies wat hem tot God maakt. Breng zelf je Thora, je Bijbel en je Koran terug tot zijn essentie, je hebt er geen andere autoriteit voor nodig dan wie jij zelf bent. De druk van buitenaf kan alleen maar een leugen zijn, omdat niemand je kent zoals jij jezelf kent of gaat kennen. Het kwaad verslaan, het is een zin met een dubbele leugen. Het kwaad zal nooit verslagen worden, omdat het kwaad niet bestaat en omdat verslaan verliezen betekent, een soort Pyrrusoverwinning. Wie verslaat of wil verslaan beschadigt altijd iets of iemand en wie de innerlijke weg bewandelt heeft steeds minder lust in zo'n overwinning. Het bestaan van overwinningen is een leugen inherent aan het Luciwher paradigma, dat met normen en waarden wordt vertegenwoordigd in het oude patriarchale stelsel.

Eind goed al goed

De aarde is een instabiele planeet. De ouden hebben op een aantal manieren geprobeerd verklaringen te vinden voor aardbevingen en vulkaanuitbarstingen - het Midden Oosten ligt in een geologisch actief gebied. Wie probeert naar onze woonplaats te kijken in geologische tijd, ziet dat wij op aarde continue spitsroeden lopen. De grond is voortdurend in beweging en het wordt ons soms te heet onder de voeten. We lopen letterlijk op eieren, want dat is naar verhouding de dikte van de aardkorst. De aarde is meerdere malen vergaan, heeft meerdere malen een massa extinctie meegemaakt. De planeet Theia, ter grootte van Mars, kwam ruim vier miljard jaar geleden in botsing met de aarde - er was nog geen leven op aarde. Het betekende wel het ontstaan van de maan. 650 miljoen jaar geleden was de aarde een grote sneeuwbal en vrijwel al het leven stierf uit. De Siberische Trappen, een vulkanische vlakte, hebben 500 miljoen jaar geleden geleid tot de Perm-Trias massa extinctie. De meteoriet die 65 miljoen jaar geleden het uitsterven van ondermeer de dinosaurussen tot gevolg had, was tien kilometer in diameter. De laatste massa extinctie was 74.000 jaar geleden toen de mensheid net op pad was de aarde te bevolken en de supervulkaan Toba op Sumatra vrijwel iedereen in Zuidoost Azië uitroeide en een vulkanische winter van enige jaren voor de gehele aarde veroorzaakte.

Er zijn meer slapende supervulkanen en niemand weet wanneer die tot uitbarsting gaan komen. Elk van die supervulkanen kan het einde van de mensheid inluiden. Tenzij er eerder een meteoriet of een asteroïde inslaat, dan betekent dat het einde. In de asteroïdengordel tussen Mars en Jupiter cirkelt Ceres rond, 950 kilometer in diameter. Er worden wel vaker asteroïden uit hun baan gebotst en naar het binnenste zonnestelsel geslingerd; dat kan ook met Ceres gebeuren. Het is allemaal mogelijk. Het is mogelijk dat de mensheid zichzelf opblaast en een nucleaire winter veroorzaakt.

De apocalyptische fantasie die in het einde der tijdenverhaal van het Jodendom, het Christendom en de Islam doorklinkt is die van angstige mensen. Van mensen die het laatste oordeel vrezen. Mensen die de eindevaluatie in het definitieve eindgesprek vrezen. Stel jezelf deze vraag: hoe is het mogelijk het oordeel van God te vrezen, wanneer je zelf weet dat je een consciëntieus leven hebt geleid? Iedereen maakt foutjes en fouten op zijn leerweg en het gaat er vooral om wat je verder deed na de ontdekking van je fout. Zelfs de meest geharde misdadiger heeft een innerlijke leven, ook al liegt hij van niet. Het heeft geen zin naar de representanten van je religie te luisteren, want zij zijn net zo mens als jij met al hun foutjes en fouten. Zij kennen God nog niet, want de god die zij representeren is God niet, maar Luciwher die voorgeeft god te zijn. Het is Luciwher die voorgeeft dat je zal worden beoordeeld en dat verschaft hem een sterke positie. Een positie die hem onnipotent doet schijnen. Hij houdt je daarmee af van de werkelijke zoektocht die hier je voornemen was. En is, want hoe ongelovig of hoe gelovig je zegt te zijn, het zelfonderzoek gaat altijd door. Word je dan bewust, laat je bewustzijn niet meer in slaap sussen, volg je interne weg vanaf nu op een bewuste manier en luister alleen nog naar je rabbi's, priesters en imams wanneer jij meent dat hun woorden wijsheid zijn, niet wanneer zij zeggen dat je hun woorden moet opvolgen. Het heeft geen zin te luisteren naar mensen die niet op hun innerlijke weg zijn, maar die nog steeds luisteren naar wat van buitenaf is opgelegd.

Wees niet bang. De idee van het kwaad komt voort uit het menselijk onvermogen pijn en dood te begrijpen, de idee van het goede uit de hoop op de verlossing daaruit. Gooi elk idee met een tweedeling overboord. Er is geen goed en kwaad, het hoogste en het laagste, geen Joodse, Christelijke of Islamitische hemel en geen hel, er is geen hiërarchie. God, of iets of iemand die jij voelt, de AllerEerste staat altijd naast je. Gooi je oude taalgebruik en gewoonten weg en leef je leven als

op je innerlijke weg. Je houding naar de wereld volgt daar als vanzelfsprekend uit. De wereld in bredere zin. De wereld waar je nu bent en de wereld waar je vandaan komt en weer naar terugkeert. Elders in dit boek wordt geschreven over het niet-bestaan van de tijd. Onderzoek dit, maar neem voor het moment even aan dat dit zo is. Het logisch gevolg hiervan is dat je nu niet in de tijd leeft, maar in de eeuwigheid. De illusie van tijd wordt gecreëerd door de groei en het verval -sommigen noemen het entropie- van alles, inclusief je lichaam, in incarnatie. Verder leef je in de eeuwigheid en je leeft verder in de eeuwigheid. Dat legt een verantwoordelijkheid op je schouders. Niet een belasting, want die negatieve vorm bestaat alleen wanneer je aanneemt dat je gestraft zal worden voor elke fout die je maakt. Nee, een verantwoordelijkheid, een bevestiging van je belangrijkheid als deel van alles wat bestaat. Je weg hier is een vervolg van je weg daar en je vervolgt je weg weer daar. Je fouten en je leren is één vloeiende beweging. Nogmaals, niemand buiten je zal je op wat dan ook beoordelen, behalve jijzelf die je voorneemt dat te doen wat nodig is. Je groeit altijd verder, daarom is het eeuwige leven allerminst saai.

Overzicht en inzicht 1

Inherent werden hiervoor, en nu expliciet, de godsdiensten van Abraham, het Jodendom, het Christendom en de Islam, duivelse godsdiensten genoemd. Daarmee wordt niet gezegd dat deze godsdiensten het vooropgestelde doel hebben het kwaad, de duivel te propageren. Of het doel hebben God tegen te streven en hem de heerschappij over de schepping te ontfutselen, terwijl wrede offers worden gebracht op een altaar voor de gehoornde. Dit beeld van de duivel is kolderiek en onthult alleen de angst van de mens. Luciwher staat in het geheel niet voor het kwaad, maar voor de rede, de rede die ontdaan is van de band met warmte en liefde. Het is de rede binnen een gesloten systeem van dogma's waar iedereen niet anders kan doen dan aan voldoen. Een stelsel van in elkaar grijpende wetten waar iedereen aan moet beantwoorden wanneer het je voorkeur heeft niet te worden uitgestoten. Een uitstoting buiten de gemeenschap, buiten de orde. Op het uittreden buiten de gemeenschap staan sancties, op het aanvechten van de wetten staan sancties. En het leveren van kritiek op de dienaren van de wetten komt je te staan op sancties. Dit is de wereld van de Abrahamische religies, de mensen van het boek - Joden, Christenen en

Moslims. Een wereld waarin van een mens wordt geëist zich te houden aan de leer, want anders wachten je na je dood sancties, de hel in de achterste duisternis, waar elke band met de scheppende kracht, God, voor altijd is verbroken.

Het is helemaal niet uitgesloten dat de verlichte geesten die deze religies vorm gaven, dat wil zeggen hun initiators als Abraham of Mozes, Jezus van Nazareth en Mohammed, inderdaad het licht hebben gezien. Niet het Licht van Luciwher, de rede die alles en iedereen binnen een controleerbaar systeem wil plaatsen, maar het Licht van de AllerEerste, de Creator, de oorzaak van het bestaan. De AllerEerste is de naam voor de oorzaak van het bestaan, een samenvattend begrip, geschikt voor elk mens die zoekt naar de oorzaak van zijn bestaan. Geen omkaderd begrip als Jahweh, God of Allah. Want hoewel in het begin ongetwijfeld de beste bedoelingen werden meegezonden met de boodschap van de Tenach, de Bijbel en de Koran, het bleef een leer, met de inherente beperking van het creëren van voorstanders en tegenstanders. Gaandeweg de eeuwen werden de voorstanders stringent binnen het eigen kamp gehouden en de tegenstanders waar mogelijk bestreden, tot aan de dood. Het Luciwher paradigma bestaat nu juist hieruit. Het verleidt mensen tot samengaan in een gelijk en het zet aan tot het bestrijden van alles daarbuiten. Het is een primitieve houding die doet terugdenken aan onze eerste stappen op aarde, de primitieve mens en zijn angst en zijn gevecht tegen de gevaarlijke buitenwereld. Deze primitieve houding klinkt nog steeds onveranderd luid en duidelijk door in elke organisatie van mensen. Het Luciwher paradigma zit in ons allen ingebakken, in elk individueel mens.

Zo lang dat zo is zal de mens ongelukkig blijven, het gevoel hebben iets te missen en zo lang zal de mens op zoek blijven naar de liefde, de waarheid. Op zoek naar de warmte en liefde dat het licht van Luciwher ontbeert. Geen mens echter zal de verbinding met de liefde kunnen leggen wanneer hij blijft luisteren naar de boodschappen van redding die van buitenaf op hem worden afgevuurd. Geen mens zal de waarheid ontdekken in de halve of hele leugens die door geestelijken uit naam van een religie vanaf het spreekgestoelte in de gemeenschap worden geïnjecteerd. Halve of hele leugens, omdat de waarheid niet van een ander mens kan komen die eveneens is geïnfecteerd met het Luciwher paradigma. Een mens kan alleen de waarheid en de liefde vinden wanneer hij op zoek gaat in zijn innerlijk. Na vaak een levenslange worsteling van het bewandelen van de innerlijke weg wordt die waarheid en de liefde altijd gevonden. Ieder vind zijn aandeel in de waarheid, de

liefde. Want ondanks de aandrang van de geestelijken voelt iedereen aan dat de waarheid van binnen ligt. Het is zaak niet meer te zwichten voor de pressie van buitenaf je te conformeren aan wat al duizenden jaren voor je is voorgekookt. Je kwam juist hier in deze wereld om die eendimensionale cultuur te ontgroeien en de angst voorbij te raken, om jouw licht weer in verbinding te brengen met warmte en liefde, met het driedimensionale bestaan.

Wat hier wordt gezegd is geen nieuwe leer die je oude moet vervangen. Het is een ondersteuning je oude dogma's overboord te zetten en geen nieuwe meer aan te nemen, anders dan wat je op de weg vindt, op je innerlijke weg. Iedereen kan de innerlijke weg bewandelen, want je hoeft er niet voor te hebben gestudeerd of wat dan ook. Je hoeft geen bepaalde achtergrond te hebben, want zowel de halve heilige als de misdadiger kunnen beiden de innerlijke weg afleggen. Het enige dat helpt op je innerlijke weg is ervaring. Je eigen ervaring. Want hoe lastig het ook is de eerste stap op je weg te zetten, vaak is de ingang al lastig te vinden, eenmaal op weg zul je merken dat op den duur steeds meer onzekerheden verdwijnen. Je zult ook steeds duidelijker gaan ervaren dat niemand meer je iets te zeggen heeft, dat niemand je iets kan zeggen en dat je aan niets en niemand hoeft te beantwoorden. Niemand anders dan wat jij zelf uitkiest.

Je bent een eeuwig bestaand geschapene en je bent hier om in deze vorm iets te leren wat niet op een andere manier kon, en je gaat na dit materiële leven weer verder op je leerweg. Geen oordeel van wie dan ook, dan je eigen 'oordeel' over hoe verder te gaan. Je hoeft deze kennis niet aan te nemen en je hoeft God niet ineens de AllerEerste te gaan noemen. Verruil je oude opgelegde leefregels niet voor een stel nieuwe. Ga alles zelf na, hoe veel moeilijker dat ook is dan een voorgekookte hemel en een voorgekookte God - die ook nog eens niet eens bestaat. Jahweh, God en Allah zijn gecorrumpeerd door het Luciwher paradigma. Je kunt hen zelf herontdekken door je eigen verantwoordelijkheid te nemen, door zelf op zoek te gaan op je innerlijke weg.

Noten bij "De laatsten zullen de eersten zijn"

³⁷⁾ De grote betekenis van "het laatste oordeel" in het islamitische geloofssysteem wordt onderstreept door de vele verwijzingen ernaar in de Koran en de vele namen ervoor. Zo heet het ook wel "de Dag van Rekenschap", "het Uur", "de Laatste Dag" en "Dag des Oordeels".

De Koran stelt dat, het geloof in God en het geloof in de laatste profeet Mohammed, met inbegrip van het geloof in alle profeten van de Islam, de laatste Dag des Oordeels en het doen van goede werken op aarde, een vereiste voor behoud is. Niet-moslims, met uitzondering van de mensen van het Boek -Christenen en Joden- zullen voor eeuwig naar de hel gaan.

"Voorzeker, de gelovigen, de Joden, de Christenen en de Sabianen - wie onder hen ook in Allah en de laatste Dag geloven en goede daden verrichten, zullen hun beloning bij hun Heer ontvangen en er zal geen vrees over hen komen, noch zullen zij treuren." - Koran, sura 2 Al-Baqara, ayah 62.

³⁸⁾ Gog en Magog komen voor in het boek Ezechiël in de Tenach, in het boek Openbaringen in de Christelijke Bijbel en als Ya'juj en Ma'juj in de Koran. Het zijn soms individuen, soms volken, en soms geografische gebieden. De etymologie van de namen Gog en Magog is onzeker. Gog zou afkomstig kunnen zijn van de Hebreeuwse versie van de naam van Gyges van Lydia. Magog zou een verwijzing naar Babylon kunnen zijn, maar dit is allerminst zeker. Magog is ook de naam van een van de zonen van Jafet, een zoon van Noach.

Verschillende passages in de "Joodse Oudheden" en "Joodse Oorlog" van de 1e eeuwse Joodse historicus en geleerde Josephus laten zien dat Joden van zijn tijd Gog en Magog identificeerden met de Scythen. Alexander de Grote, zegt Josephus, sloot deze paardrijdende barbaren van het hoge noorden op achter de bergen van de Kaukasus achter ijzeren hekken. Een versie van dit verhaal vormde de basis van de Koran verhaal Dhul-Qarnayn.

³⁹⁾ Volgens het orthodox-joodse geloof, dateert de Hebreeuwse kalender uit de tijd van de schepping. Het jaar 2000 komt overeen met het jaar 5760 van de schepping, waardoor het jaar 6000 gelijk is aan het jaar 2240 van de contemporaine era.

⁴⁰⁾ Gehenna (Grieks), Gehinnom (rabbijns Hebreeuws), Gēhānna (Aramees) en het Jiddisch Gehinnam, zijn termen afgeleid van een plaats buiten het oude Jeruzalem bekend in de Tenach als het Dal van de Zoon van Hinnom, een van de twee belangrijkste valleien rond de Oude Stad. In de Tenach was dit aanvankelijk de plaats waar afvallige Israëlieten en aanhangers van Baäl en de andere Kanaänitische goden, met inbegrip van Moloch, hun kinderen offerden door hen te

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

verbranden. In de Joodse, de Christelijke en de Islamitische geschriften, is Gehenna de eindbestemming van de goddelozen, de slechten - het is de hel.

In de Romeinse tijd werden hier vuren brandend gehouden en de vallei werd gebruikt als de vuilnisbelt van de stad, waar de lijken van criminelen, en de karkassen van de dieren werden achtergelaten. Naar verluidt is dit ook de plaats waar Judas zich verhing na Jezus te hebben verraden.

⁴¹⁾ Ahura Mazda of Ohrmazd, hetgeen de wijze heer betekent of ook "de ongeschapen Schepper", dat wil zeggen God.

Noten ⁴²⁾ en ⁴³⁾ op www.manasnaala.net

⁴⁴⁾ Chaoma, hauma, hom, homa, sauma. De oude Parsi (Iraniërs) hadden een heilige drank bekend onder de naam Haoma (ook Hauma, dat overeenkomt met het Indiase Soma), waarvan bekend was dat het een bedwelmend effect had en dat het een bron van goddelijke inspiratie was. Deze bedwelmende stof werd tijdens een collectief stierenoffer genuttigd.

Bron: <http://psychotropia.co/?p=2200>.

⁴⁵⁾ "1 Prijs de Heer, mijn ziel. Heer, mijn God, hoe groot bent u. Met glans en glorie bent u bekleed, 2 in een mantel van licht gehuld. U spant de hemel uit als een tentdoek 3 en bouwt op de wateren uw hoge zalen, u maakt van de wolken uw wagen en beweegt u op de vleugels van de wind, 4 u maakt van de winden uw boden, van vlammend vuur uw dienaren". Deze Psalm 104 gaat hierna nog dertien strofen verder.

⁴⁶⁾ In de Egyptische mythologie is de Duat (ook Tuat en Tuaut) de onderwereld. De Duat is een enorm gebied onder de aarde, verbonden met Nun, de wateren van de oorspronkelijke afgrond. De Duat is het Rijk van de god Osiris en de verblijfplaats van andere goden en bovennatuurlijke wezens. Het is ook het gebied waar doorheen de zonnegod Ra 's nachts van west naar oost reist, en waar hij strijd leverde met Apep. Het was ook de plek waar de ziel van de mens na de dood heen ging voor zijn Laatste Oordeel. Grafkamers op waren raakpunten tussen de aardse wereld en de Duat. Geesten konden gebruiken maken van graven om heen en weer te reizen tussen het land der levenden en de Duat.

Noten ⁴⁷⁾, ⁴⁸⁾ en ⁴⁹⁾ op www.manasnaala.net

⁵⁰⁾ Sommige historici suggereren dat de verering van Jahweh is ontstaan bij de pre-Israëlitische volkeren van de Levant, met name in Midjan. De Hebreeuwse Bijbel vermeldt dat Mozes God voor het eerst ontmoette als brandende struik in Midjan. Een Egyptische inscriptie heeft betrekking op de Shasu, die worden

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

beschreven als de IHW (Jahoe) wonend ten zuiden van Palestina.

⁵¹⁾ <http://www.zeitah.net/> en <http://www.andreascenter.org/Articles/Alphabet.htm>

⁵²⁾ Op basis van filologisch onderzoek is men het er over eens dat het oudste deel uit de Thora het lied van de Zee is. "De wagens van de farao slingerde hij in zee. Daar, in de Rietzee, verdronk het leger, zijn beste officieren kwamen om." Exodus 15:4.

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

De evolutie van een creatie

De introductie van het licht

Het maakt niet uit op welke manier een mens aankijkt tegen de oorsprong van het heelal, de verwondering over het bestaan ervan is universeel. Kijk 's nachts op een plaats ver weg van omgevingsverlichting naar een wolkenloze hemel bij nieuwe maan en het kan niet anders dan dat het universum zich op de een of andere manier een plaats verwerft in je kosmisch zelfbewustzijn. De kosmos is verbazingwekkend. Het doet een mens in stilte mijmeren over zijn oorsprong⁵³). Religieus gelovigen geven een beschrijving van de oorsprong. Die oorsprong klinkt vaak fantastisch, soms te fantastisch. Desondanks hebben religieus gelovigen geen antwoord op de vraag naar het waarom. Visioenen zijn geen bewijs. De wetenschappelijk gelovigen hebben ook de oorsprong van het universum onder woorden gebracht, zowel in taal als wiskundig. Niemand echter weet te vertellen waarom het universum bestaat. Wetenschappers pretenderen soms een antwoord te geven op die vraag, maar geven eigenlijk alleen een antwoord op hoe het universum tot stand kwam en niet waarom. De wetenschap geeft geen bewijzen. Overigens heeft

niemand die met de zekerheid van bewijs. Antwoord geven op de vragen wat en hoe vormt zo'n beetje de limiet van de menselijke kennis. Het zien en doorgronden van welk causaal verband dan ook, is voor een mens vrijwel onmogelijk buiten de rede die hij zelf heeft ontworpen. Wie vertelt er waarom?

Voor wie de innerlijke weg afreist is er echter iets meer mogelijk. De innerlijke reis komt uiteindelijk uit bij de liefde, bij de herontdekking van de liefde en de liefde is waarheid. Op die manier kan ook worden vastgesteld wat niet waar is. Wat wel en niet waar is, is het onderwerp van dit boek. Niet om een oordelende dichotomie te creëren, zoals in goed en kwaad, maar om inspiratie te verschaffen voor eenieder die de innerlijke weg zoekt en die bereist. Het geeft de lezer de mogelijkheid dit boek ter hand te nemen en zelf boven zijn godsdienst en wetenschap uit te stijgen. Wetenschap die alleen meet -en dan alleen het waarneembare- kan hoogstens slechts ten dele waar zijn. Een religie die schuld en boete predikt kan helemaal niet waar zijn, want elke menselijke ziel weet dat dit adagium repressie produceert. Lees verder en wees kritisch ten opzichte van je lege huls van kennis en ontdoe je van je repressieve religieuze schil, want zo kom je op je innerlijke weg en jouw aandeel in de waarheid. Wie de waarheid kent, kent het waarom.

De geschiedenis in het eerste boek van "de Sleutel" vertelt het verhaal van het waarom van ons leven in dit materieel universum. Het is opgeschreven als een persoonlijk verhaal, waardoor het voor iedere lezer mogelijk is het Verhaal als stof ter reflectie te gebruiken of als stof van de kleren te borstelen. Het Verhaal vertelt de geschiedenis van een oude wereld, een wereld van de drie constituerende krachten, Licht, Liefde en Schoonheid. Het Licht dat inzicht geeft, InziendLicht. De Liefde die juist is, RechtvaardigeLiefde. De schoonheid die verbindt in warmte, WarmeSchoonheid⁵⁴). Deze krachten werden gecreëerd door de AllerEerste, de oorzaak van alles. Hij creëerde deze krachten uit zichzelf en hij gaf ze een onafhankelijk en zelfstandig bestaan. Deze krachten, of essenties, of zielen bestonden op een plaats die ook werd gecreëerd - die plaats zou hemel of paradijs genoemd kunnen worden. Elk der krachten creëerden uit hun vele aspecten zielen die zielen van Liefde, zielen van Licht en zielen van Schoonheid genoemd kunnen worden. Miljarden en miljarden aspecten, miljarden en miljarden zielen. Ieder individueel op de weg van verdere persoonlijke groei. Op die weg lag het dat de zielen van licht incarneerden in een materiële wereld, omdat alleen op die manier een aspect van persoonlijke groei kon worden bereikt. Daartoe creëerde

de AllerEerste het materieel universum en gaf het aan het Licht.

Deze creatiemythe geeft een oorzaak voor de creatie van het materieel universum, zelfs een oorzaak voor de creatie van wat het paradijs of de hemel wordt genoemd. Een antwoord dus op de vraag naar het waarom. Maar het blijft een mythe zonder een flintertje bewijs, bewijs dat in de materiële wereld als plausibel of afdoende wordt beschouwd. Het bewijs zit hem in de innerlijke reis. De waarheid zit hem in de herontdekking van de liefde die op de innerlijke weg op elk mens, elke ziel, wacht om te worden gevonden. Geen fysiek bewijs dus, want de wereld waar iedereen vandaan komt en naar terugkeert is niet fysiek als het universum dat we nu om ons heen waarnemen. Tegelijk is het een creatiemythe die elke vorm van schuld en boete wegneemt. De AllerEerste is de vader-moeder van iedereen en alles. Zijn aanwezigheid is direct waarneembaar in de staat waarin de ziel zich bevond en zal bevinden, maar niet direct tijdens het leven op aarde in incarnatie. Het vinden van de Liefde op je innerlijke weg is het herstellen van de verbinding met de eeuwige wereld. De AllerEerste is niet dezelfde als Jahweh, God of Allah. Die is de heerser van het materieel universum, maar niet de creator van het universum. De AllerEerste is de creator van alles, dus ook de schepper van het materieel universum, en hij gaf het aan het Licht, aan Luciwher, om met zijn volk de weg te gaan die nodig is op weg naar persoonlijke groei. Niet Luciwher als de grote demiurg. Luciwher is het Licht, maar niet het kwaad of de duivel. Zoals aan het geld, zitten alleen aan de menselijke geest twee kanten, terwijl er tussen die twee uitersten miljarden en miljarden variaties bestaan. Voor de zielen van het Licht, die de mensen zijn, is het een leerweg om die variaties en dus de waarheid en de Liefde te ontdekken of eigenlijk te herontdekken. Ook voor Luciwher zal de wetenschap van de voortzetting van het leven na dit universum pas zekerheid worden wanneer het zover is. Tot dat moment waant hij zich Jahweh, God en Allah, elke god in elke religie die voldoet aan het Luciwher paradigma.

De God van het Boek

Het eerste boek van Mozes, Genesis, bevat elementen uit een veel ouder scheppingsepos, de Enuma Elish⁵⁵⁾, de Babylonische oorsprongsmythe.

De redactionele groep rond Mozes heeft zich, zoals besproken, vaker door de wijsheid van voorlopers laten inspireren. Het Abrahamisch Genesisverhaal komt neer op het navolgende. "Aan het begin schiep God de hemelen en de aarde. En God zei, "Er zij licht." En hij scheidde het licht en de duisternis in dag en nacht. Op de ochtend van de eerste dag maakte God het hemelgewelf en plaatste water er boven en er onder. Er wordt gezegd dat de wateren ruzieden over deze verdeling en dat zo de onenigheid zijn intrede deed in het universum. In ieder geval zei God aan het einde van deze dag niet "dat het goed was". Op de tweede dag zei God, "Laat de wateren onder de hemel bij elkaar komen, en laat het droge land zichtbaar worden". Op het droge land groeiden de planten en de bomen en God zag "dat het goed was". Op de derde dag zei God, "Laat het grote licht en de kleine licht aan de hemel verschijnen om de dag en de nacht te beheersen", wat naar verluidt het begin van de tijd was. God zag "dat het goed was". Op de vierde dag schiep hij de vissen en de vogels en op de vijfde dag zei God, "Laat de aarde elke soort van levend wezen voortbrengen".

Lilith

God zag "dat het goed was". Toen zag God dat de aarde klaar was en hij zei, "Laten we uit stof de mens maken, Adam, om te heersen over alle schepselen". Zo werd Adam -Adamah, levensgrond- uit stof geschapen naar Gods evenbeeld. God zag dat Adam een metgezel nodig had - een vrouw. Er wordt gezegd dat de aarde bezorgd werd en vroeg, "Hoe zal ik al hun kinderen te eten geven? God antwoordde, "Vrees niet, samen zullen wij voedsel vinden". Als metgezellin werd uit het stof Lilith gemaakt, ook in Gods evenbeeld. Maar Lilith wilde niet met Adam samenleven en zij ging haar eigen

weg. (. . .) Uiteindelijk bracht God Adam in een diepe slaap, nam een rib uit hem, maakte Eva, en plaatste het paar in het Paradijs. Op de zevende dag was God klaar met zijn werk en hij rustte uit. Het Paradijs was zalig, totdat Adam en Eva -Chavah, moeder van alle leven- het fruit aten van de boom der kennis van goed en kwaad, terwijl God had verboden dat te doen. God strafte hen, en verjoeg Adam en Eva uit het paradijs, zodat zij

zich van dan af aan moesten inspannen in dit aardse te overleven.”

Het verhaalgedeelte over Lilith en haar weigering met Adam te leven staat niet in Genesis. Eva wordt door God uit Adams rib gecreëerd in Genesis 2 vers 21-23, terwijl in Genesis 1 vers 26-28 al is te lezen dat man en vrouw door God op de zesde dag zijn gemaakt. Dit maakte een verhaallijntje over een eerdere vrouw noodzakelijk. Het verhaal van Lilith verscheen voor het eerst in Het Alfabet van Jezus ben Sirach, een joods middeleeuwse tekst, althans in die tijd verschenen. Het verhaal van Lilith komt voor in ben Sirachs antwoorden aan Nebukadnezar. Nebukadnezar leefde in de 6^e eeuw vce, maar het is natuurlijk niet gezegd dat de tekst van Jezus ben Sirach ook uit die tijd stamt. In een van de antwoorden aan Nebukadnezar staat vermeld waarom Lilith en Adam elkaar niet zo lagen. “Adam en Lilith begonnen onmiddellijk ruzie te maken. Lilith zei, ‘Ik ga niet onder je liggen,’ en Adam zei, ‘Ik ga niet onder je liggen, maar bovenop. Vrouwen zijn geschikt om de onderste positie in te nemen, terwijl ik de superieure positie inneem’. Lilith antwoordde, ‘We zijn aan elkaar gelijk zijn, aangezien we beiden uit de aarde werden gemaakt.’ Maar ze luisterden niet meer naar elkaar. Toen Lilith dit merkte, sprak ze de onuitsprekelijke naam en vloog weg”.

Over Lilith en Adam wordt in zeer oude Israëliëse mythen en legenden gezegd dat “uit hun vereniging de demonen of Shedim voortkwamen, die als boze geesten de wereld doorkruisten, de mensen achtervolgden en over hen ziekten en ander lijden uitstortten”. Uiteindelijk verlaat Lilith Adam inderdaad en wordt de demogodin die verantwoordelijk is voor wiegendood en kindersterfte. God zendt drie engelen, Snvi, Snsvi, en Smnglof, om Lilith terug naar haar man te brengen. Zij weigert echter en de engelen willen haar verdrinken. Lilith -ook bekend onder de naam van Meyalleth ofwel de krijsende- blèrt om genade en belooft daarbij dat wanneer een kind een amulet met de beeltenis van deze drie engelen draagt, dit kind gespaard zal blijven⁵⁶).

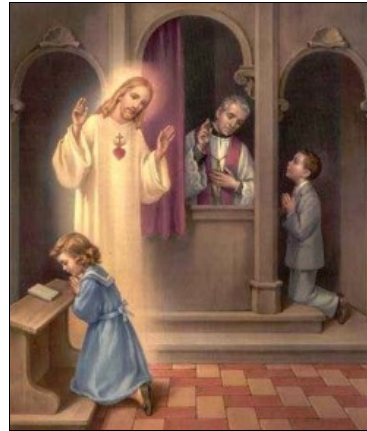
Het Genesisverhaal zoals het in het eerste boek van Mozes staat, is een bewerkt verhaal. Er kunnen destijds zeer geldige redenen zijn geweest om het personage van Lilith uit het Genesisverhaal te verwijderen. Dat Lilith te veel deed denken aan de sterke Moedergodin die het patriarchaat juist wilde doen vergeten ligt voor de hand. In de Sumerische stad Erech (Uruk) was Lilith een van de Nu-gigs, de zuiveren of vlekkelozen, die als heilige vrouwen werden vereerd. Lilith was de hogepriesteres van de tempel van Inanna [Ishtar] en werd door de godin uitgezonden ‘om mannen van de straat te halen’. Lilith wordt in een fragment van een Soemerisch kleitablet genoemd als een jong meisje, de

'hand van Inanna'. Later, in meer patriarchale tijden, werden de tempelrituelen als "rituele prostitutie" aangeduid, zoals in hoofdstuk 1 al duidelijk werd. Lilith was ook een andere naam voor de Babylonische Ishtar. Zij was de godin van de nacht en van de duisternis, die jaagde op de zielen van mannen en vrouwen. Lilith komt in de bijbel nog eenmaal voor, in Jesaja 34:14, hoewel haar naam daar in de vertaling wordt genoemd als nachtgedierte of nachtspook. Niet zonder reden blijft Lilith in de volksverhalen voortbestaan als de demogodin en moordnares van kinderen. De redactionele groep die in naam van Mozes Genesis schreef heeft veel energie gestoken in het uitgummen van de nagedachtenis aan Lilith, daarmee de band met het matriarchale verleden doorsnijdend. Wat overbleef is het Genesisverhaal waarin God in zes dagen de wereld schiep met alles wat vanaf het begin daarin rondliep. Met de eerste man en vrouw in het Paradijs die daaruit verstoten werden toen zij beiden van de vruchten van de boom der kennis aten.

Deze tekst in de Tenach is door het Christendom in de Bijbel en door de Islam in de Koran vrijwel onveranderd overgenomen. De drie godsdiensten zijn het er over eens dat Jahweh, God en Allah het begin van alles is en de schepper van alles dat bestaat. Wat dat alles is mag geïnterpreteerd worden als de wereld en de hemelen. De wereld dan als de wereld van de heilige boeken, niet de bolvorm waarop wij weten dat de mensheid woont, want dat werd pas algemene kennis sinds Magalhães vele jaren later. Dat de wereld van het Boek nogal klein was mag vrij primitief klinken, maar bedenk dan dat het tot de jaren twintig van de twintigste eeuw heeft geduurd, voordat de wetenschap er achter kwam dat ons melkwegstelsel niet het gehele heelal was. Op dezelfde manier is het gehele universum slechts een parkje achteraf vergeleken met de originele wereld. Dit boek -de Sleutel- spreekt over de originele wereld in de betekenis van het bestaan waar elke mensziel vandaan komt en weer naar teruggaat.

Er zijn verschillen tussen de boeken van het Boek. In de Tenach en de Bijbel wordt de mens geschapen naar Gods evenbeeld. De Koran wijst deze gelijkenis tussen God en mens uitdrukkelijk van de hand. Fundamentalistische Joden en Christenen persisteren er in dat de schepping daadwerkelijk zes dagen heeft geduurd. Een meer liberaal standpunt komt overeen met het uitgangspunt in de Koran, waarin gesproken wordt over zes perioden, waarbij een periode duizenden, miljoenen of zelfs miljarden jaren kan zijn. Het begrip erfzonde is uniek

voor het Christendom. Het Jodendom en de Islam kennen dit begrip niet. Voor hen is het eten van de vruchten van de boom der kennis en het onderscheid maken tussen goed en kwaad een onvermijdelijk gevolg van het mens zijn, terwijl het Christendom het als een wezenlijke weeffout in de mens ziet met gevolgen voor elk mens in elke tijd. Dat heeft als voor de hand liggende vervolconsequentie dat Moslims en Joden niet en Christenen wel geloven in de dood van Jezus van Nazareth als daad van verlossing uit de erfzonde en dat hij de zoon van God was. Verder, in een aardig en opvallend detail zegt de Koran dat God op de zevende dag niet rustte, zoals de Tenach en de Bijbel beschrijven, maar dat hij op die dag zijn troon besteeg. Allah is immers God en die kent geen vermoeidheid. De achterliggende gedachte achter het Genesisverhaal in alle drie religies is dat de mens de verantwoordelijkheid heeft een moreel mens te zijn en er naar moet streven zichzelf en de wereld in een constante poging te verbeteren. Het lijkt er op dat dit besef bij de Christenen en dan vooral bij de Rooms-Katholieken minder sterk is ontwikkeld, aangezien deze gelovigen voor hun fouten in het leven hier al vergeving kunnen vragen aan een geestelijke. Juist het tegendeel lijkt eerder waar te zijn. De externe druk op de mens vanuit de religie vooral een moreel leven te leiden is door het fenomeen van de biecht juist sterker. De geestelijke aan wie wordt opgebiecht, heeft weet van de aard der zonden van de individuele gelovige. In

De biecht en vergiffenis door Jezus

de andere Christelijke stromingen en in het Jodendom en de Islam is dat niet het geval - behalve wanneer een gelovige op persoonlijke titel advies aan een geestelijke vraagt. De stelling moet dus eerder zijn dat de geestelijkheid binnen Islam en Jodendom een machtige hand heeft in het moreel besef van de gelovige, want het is de geestelijke die voorgaat in het gebed en hij kent de geschriften het best. De greep die de Katholieke kerk op de gelovige heeft is nog vele malen sterker en de dwang zich aan een morele code te houden navenant. Het Jodendom en de Islam preken dat het individu een moreel leven moet leiden en zijn verlossing moet zoeken in een persoonlijke relatie met God door hem zijn daden in het leven te tonen. Het Jodendom predikt daarnaast ook dat God de mens als partner ziet in

een constante poging de wereld te vervolmaken.

Zou Jahweh God Allah dit zo bedoeld hebben met zijn schepping? We kunnen het hem niet vragen, luid het stereotype antwoord. Een Jood, Christen of Moslim kan het zijn God niet vragen, zolang de gelovige zijn oren laat hangen naar de geestelijke die hem in het leven hoort te begeleiden, hem van advies moet dienen als kenner van het Boek. Het wordt volstrekt anders wanneer een gelovige, en ook elke niet gelovige, niet meer ingaat op de begeleiding en de adviezen die van buitenaf op hem worden afgevuurd; gevraagd of ongevraagd. Het bestuderen van de boeken van het Boek is nog steeds een zinvolle besteding van de kostbare tijd in het leven, maar elk mens moet vooral zelf afwegen wat de oeroude woorden daarin betekenen. Wie met aandacht de boeken leest, en dat geldt onverminderd voor dit boek de Sleutel, heeft daarnaast geen begeleidende schriftgeleerde nodig. Men levert zich dan alleen maar uit aan machtsinvloeden van buitenaf - het Luciwher paradigma. De mens is niet zonder begeleiding, maar daar komt men pas achter wanneer men de innerlijke weg bewandelt. En die innerlijke begeleiding is juist terughoudend, die innerlijke stem zal pas spreken wanneer men zich daar zelf bewust voor openstelt. Het moreel besef zit de mens veel meer ingebakken dan de schriftgeleerden de mens doen geloven. Sterker, de wanorde en destructie in de wereld is juist ook een gevolg van de bemoeienissen van de schriftgeleerden. Het ene zeggen en het andere doen, die dubbelhartigheid van de schriftgeleerden -de mensen een verantwoordelijkheid opleggen en hen die tegelijk weer afnemen door hen als religieus te behandelen- wordt door iedereen doorzien en is de voornaamste reden waarom mensen zich van religie afkeren. Het is de voornaamste reden waarom mensen zich afkeren van een contemplatieve houding in het leven en kiezen voor consumptie en relschoppen -zo is het altijd gegaan-. De religie van de Tenach, de Bijbel en de Koran is misschien ooit geformuleerd als gevolg van een briljante inspiratie van een grondlegger, maar is onmiddellijk daarna ingekapseld binnen het menselijk tekort, het Luciwher paradigma. Als zodanig dienen het Jodendom, het Christendom en de Islam niet de God, de AllerEerste die het Al creëerde, maar Luciwher het Licht aan wie hij het universum gaf. En er zij Licht.

De God van het Boek is door de aard van het Genesisverhaal een zonderling figuur. Of liever, de mens die deze God creëerde, de mens die geen andere God wist te creëren, kon zich slechts een voorstelling maken van een patriarchaal gestrengte God die tests verzint. De kritiek is wel

vaker gehoord. Eerst gaat hij door eonen om alles tot en met de mens te scheppen, om die vervolgens in een lustgaard te plaatsen waar alles kan, behalve het eten van de vruchten van die ene boom. Op het eerste gezicht lijkt het standpunt dat de mens door zijn aard niet anders kon dan van de vruchten te eten plausibeler dan dit te wijten aan een influistering van de duivel. Vanuit het perspectief van dit boek echter komen beide op hetzelfde neer. De mens is in de ziel een schepping binnen de stam van Luciwher, waardoor het in zijn aard ligt te observeren en te analyseren, kennis te verwerven en conclusies te trekken. Wanneer men afstapt van de onware dichotomie goed en kwaad, is de stap te eten van de boom van kennis des Luciwhers en daardoor een eigenschap van zijn volk. Het is zonderling daar een straf op te zetten en de mens uit het lusthof te zetten om hem vervolgens te veroordelen tot een leven vol zweet en pijn. Het is zonderling dat de schrijvers rond Mozes deze constructie nodig hadden om de gelovige iets duidelijk te maken. Tenzij men aanneemt dat het verhaal een controlemechanisme in zich droeg de mens aan de leiband van de geestelijkheid te laten lopen en daarin tegelijk mee te nemen dat de vrouw ondergeschikt is aan de man. Niet ondenkbaar, omdat een dergelijke vorm van manipulatie een kenmerk is van het Luciwher paradigma. Het Luciwher paradigma immers moedigt de afhankelijkheid van een mens aan en laat hem voor de oplossing van zijn problemen kijken naar autoriteit. Het ontmoedigt het initiatief de verlossing uit zijn moeilijk bestaan in zichzelf te zoeken. Want daar ligt het contact met de Liefde, de waarheid en het laatste wat machthebbers en autoriteiten kunnen gebruiken is een massa die niet naar hen luistert en, deze toevoeging is cruciaal, hun morele leidraad in zichzelf vindt.

De God in het Genesisverhaal vertegenwoordigt een vervormd beeld van God, de AllerEerste, ingegeven door religieus politieke motieven. Dat deze vervormde God steeds meer wordt verlaten is een positieve ontwikkeling - men verlaat daarmee immers het Luciwher paradigma als leidend principe. Het wordt nog positiever wanneer de mens vervolgens voor de ontwikkeling van zijn normbesef, het ontdekken van zijn doel in het leven en de herontdekking van de Liefde zijn reis maakt op de innerlijke weg. Daar hoeft je geen monnik voor te worden, geen asceet, je hoeft er geen transcendente intelligentie voor te ontwikkelen, je kunt dat gewoon tussen je dagelijkse bezigheden door doen - waarna je na verloop van tijd zult merken dat je je dagelijkse bezigheden 'tussendoor' gaat doen en je innerlijke reis je belangrijkste drijfveer in het leven wordt. Geen zweverigheid, want iedereen moet eten en een dak boven

zijn hoofd hebben, maar wel een veranderende zin in en van het leven.

De denkbare God

Toen zag God dat de aarde klaar was en hij zei, "Laten we uit stof de mens maken" [Genesis 1:26]. Kennelijk was God niet alleen toen hij het plan opvatte de mens te creëren, of misschien sprak hij in de pluralis majestatis. Over de oorsprong van Jahweh zijn talloze soms felle debatten gevoerd. Het is hier niet de plaats die over te doen of nieuwe te beginnen. Wat voor de ene mens belichting vanuit verschillende invalshoeken is, is voor de andere interne tegenspraak. Ieder zijn eigen weg. Men hoeft geen geloof te hechten aan het bestaan van JahwehGodAllah om de boeken van het Boek toch op waarde te schatten als prachtige literatuur, geschreven in een tijd die ver en ver voor de tegenwoordige ligt. Het luisteren naar verhalen en verhaaltjes is een kenmerk van de mens, of die nu werden verteld in een theehuis in een reeds lang tot stof vergane stad op een oude handelsroute, of als een soap op een televisietoestel thuis. Meestal lichte kost voor wie de realiteit wil ontvluchten en bevestiging zoekt voor een reeds ingenomen denkstramien. Dan liever de zware kost van het Boek -Tenach, Bijbel en Koran- die nopen tot bespiegelingen op een dieper vlak, over leven en dood, over de mens en zijn plaats in de kosmos, in het geheel. Het is welhaast triest te zien hoe geestelijken gelovigen het Boek voederen als ware het een soap, met vaste standpunten en een vastgelegd patroon. Wie de boeken van het Boek goed leest, zal daaruit juist veel inspiratie putten voor de reis op de innerlijke weg. Je hoeft je verleden niet te verloochen om een stap in de toekomst te kunnen zetten. Zoek de ingang van je innerlijke weg. Wanneer je die hebt gevonden, dan heb je bijna al gevonden wat je zoekt.

Zie alles in perspectief en bestudeer de religies niet als hallucinaties die onmogelijk waar kunnen zijn, maar zie de ontwikkeling ervan als stappen op een collectieve innerlijke weg. Zoals onze voorouders materialen en technieken ontwikkelden waar wij nu, vaak zonder er bij na te denken, in het dagelijks leven dankbaar gebruik van maken, beschouw evenzo de stappen die Joden, Christenen en Moslims hebben gezet als je voorlopers, wanneer je de deur naar je innerlijk opent. Zie alles in perspectief en bestudeer de religies niet als machinaties die tot kwaadwillig doel hebben een mens tot in de hel ten gronde te richten, maar zie de stadia als een roep om verlossing en een verlangen naar de

Liefde die wordt gemist. Wie Allah beschouwt en via God teruggaat tot Jahweh en vervolgens zijn oorsprong probeert te achterhalen, kan zeggen dat de grote monotheïstische God een sublimatie is van mindere goden. Dit moge waar zijn, zoals zal blijken, maar de gang van de mens met zijn God is niet anders dan de roep om hulp van de mens in wat sommigen zien als de gevangenis van het geïncarneerd bestaan. Dat de mens God aanroept om verlossing moet echter gezien worden als het aanroepen van de cipier om vrijheid, terwijl de ontsnappingsroute en de weg naar huis na enig zoeken zelf gevonden kan worden.

Wie was Jahweh dan, van wie wordt gezegd dat hij de mens heeft geschapen. Van hem wordt gezegd dat hij de echtgenoot van Asherah was in de tijd dat het matriarchaat de dominante sociale structuur vormde. In die tijd heette hij El en hun zoon heette Baäl. Voor een brede waaier van volkeren van het noorden van Mesopotamië tot in Egypte was Asherah, onder verschillende namen, de Moedergodin. De Kanaänieten vereerden haar ook. De Israëlieten kenden El vanuit de tijd dat zij nog de onderklasse vormden in de Kanaänitische steden. In Genesis 14 zegt Abraham dat El en Jahweh dezelfde zijn. Dit kan worden gezien als het definitieve bewijs voor de stelling dat met El en Jahweh dezelfde God wordt bedoeld. Anderen lezen hierin de aanwijzing dat El en Jahweh eerst twee verschillende goden waren die

Elohim

steeds meer samen gingen vallen. Duidelijk is wel dat Israël -Israël (AsherahEl?)- het volk van El is. Voor Abrahams zoon Ismaël, stamvader van de Arabieren, geldt eenzelfde verband. Abrahams kleinzoon Isaac koopt in Kanaän een stuk grond en richt daarop een altaar op en hij noemde dat altaar El Elohe Israël, de God Israëls is God [Genesis 33:20]. El was een bekende God voor de Israëlieten, terwijl er discussie is over de herkomst van de naam Jahweh. Op basis van Deuteronomium 32:8-9 en Psalm 82 wordt gesteld dat Jahweh oorspronkelijk een mindere God was in de goddelijke raad van El. Anderzijds wordt onderscheid gemaakt tussen de verering van El in het noordelijk koninkrijk Israël en de verering van Jahweh in het zuidelijk koninkrijk Juda. In de achtste eeuw

vce zijn de twee goden definitief versmolten tot één God en is er van een verbintenis met Asherah al lang geen sprake meer⁵⁷).

Wie de God van de aartsvader eigenlijk was wordt verder niet duidelijk wanneer alleen dit over hem bekend zou zijn. Er is echter nog wel iets meer bekend. Op de keper beschouwd verschilden El en Jahweh meer van elkaar dan dat zij overeenkomsten hadden. Uit de oudste Jahwistische overleveringen komt naar voren dat Jahweh de oorlogsgod was van de Bedoeïenen uit de streek van Edom⁵⁸). Zijn oorlogszuchtig karakter vloeit voort uit zijn naam -of andersom-, uit de rituele verering van zijn daden en door zijn ark. Jahwehs naam luidt voluit "Jahweh Sabaoth", hetgeen "Hij verzamelt legers" betekent. Jahwehs naam identificeert deze god dus in de eerste plaats als de militaire commandant van zijn volk. Het is niet onmogelijk, het ligt misschien zelfs wel voor de hand dat Jahweh in een ver verleden als mens heeft bestaan. Een mens met de naam of de titel Jahweh Sabaoth. Het werd in hoofdstuk 1 al aangestipt dat een succesvol leider als door God gezonden kon worden beschouwd om generaties later tot God zelf te worden uitgeroepen. Exodus 15:3 zegt het met zoveel woorden: "De Heere is een krijgsman; Heere is Zijn Naam!", waarbij Heere in de Statenvertaling staat voor Jahweh. Uit het Lied van Deborah, een van de twee vrouwelijke profeten uit de Tenach, zijn dit twee regels: "Heere! toen Gij voorttoogt van Seir, toen Gij daarheen traadt van het veld van Edom, beefde de aarde, ook droop de hemel, ook dropen de wolken van water. De bergen vervloten van het aangezicht des Heeren; zelfs Sinai van het aangezicht des Heeren, des Gods van Israël" [Richteren 5:4-5]. Het gehele lied van Deborah is een prachtig voorbeeld van de rituele verering van de daden van Jahweh. De ark was eveneens verbonden met het voeren van oorlog, zoals geïllustreerd wordt door de regels uit Numeri 10:35, "Wanneer de ark opbrak, zei Mozes: Sta op, Heer, opdat Uw vijanden verstrooid worden en Uw haters van Uw aangezicht wegvluchten". Oorspronkelijk was de ark een klein platform waarop de legerleider door zijn manschappen werd rondgedragen. In een later stadium toen de oorlogszucht afvlakte en de stammen richting Israël migreerden werd Jahweh voorgesteld als een God die in een speciale verhouding stond tot het hoofd van de stam, zoals tot Abraham bijvoorbeeld. Jahweh wordt tijdens de migratie dan meer een God die land en voorspoed, melk en honing, voor zijn volgelingen in het vooruitzicht stelt. De oudst herleidbare vorm van de verering van Jahweh is derhalve een archaïsche Arabische religie voor het een Joodse religie werd. Het volk van Midjan of Madyan past goed in deze historische lijn. Dit volk leefde in het

noordwesten van het Arabisch schiereiland aan de oostkust van de Golf van Akaba, in Egyptische bronnen aangeduid met "yhvh"⁵⁹⁾, en het was de landstreek waar Mozes voor het eerste kennis maakte met Jahweh in een brandende braamstruik.

De verering van El gaat terug op een Aramese oorsprong. Jacob en zijn mensen vestigden zich in en verspreidden zich vanuit de Heuvels van Efraïm, een zeer vruchtbaar gebied. Toen zij in Kanaän kwamen werd duidelijk dat daar een vergelijkbare verering voor El bestond. Zowel in het Aramees als in het Kanaänitisch pantheon was El de mannelijke oppergod. El presideerde over een goddelijke raad. Een dergelijk nogal bureaucratisch pantheon laat duidelijk de Mesopotamische oorsprong van een dergelijk pantheon zien. Zowel de Kanaänitische interpretatie van El als de Aramese interpretatie zijn duidelijke nakomelingen van hun

Hokma-Sofia

Mesopotamische oorsprong. In Psalm 82 doet El echter iets onverwachts, hij 'ontslaat' al zijn zonen uit de goddelijke raad en veroordeelt hen tot sterfelijkheid. De oorzaak hiervoor is hoogstwaarschijnlijk een politieke geweest. Koning Jeroboam I had als doelstelling een voor Israël onafhankelijker positie ten opzichte van Juda te verwerven. Daartoe ontsloeg hij de goden van de andere stammen, waaronder Jahweh, althans hij liet El dat doen, zodat El de alleen heersende oppergod werd. Jahweh blijft echter voor stammen in het zuiden de belangrijkste God, of hij nu wel of niet deel uitmaakte van

de raad van El. Er zijn sterke aanwijzingen voor lokale variaties en mengvormen waarbij El en Jahweh een wisselende rol spelen. Uiteindelijk worden in de loop der tijd El en Jahweh een en dezelfde God, nog het meest onder politieke druk⁶⁰⁾.

Jahweh had een echtgenote genaamd Hokma, Vrouwe Wijsheid, die samen met hem al bestond voordat alles werd geschapen. "De Heere bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, voor Zijn werken, van toen aan. Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest; van den aanvang, van de oudheden der aarde aan. Ik was geboren, als de afgronden nog niet

waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water; Aler de bergen ingeest waren, voor de heuvelen was Ik geboren. Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld. Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar; toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef; Toen Hij de opperwolken van boven vestigde; toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte; Toen Hij der zee haar perk zette, opdat de wateren Zijn bevel niet zouden overtreden; toen Hij de grondvesten der aarde stelde; Toen was Ik een voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermaken, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende" [Spreuken 8:22-30]. De Moedergodin Asherah was de echtgenote van El, de oppergod van Kanaän. Jahweh en El versmolten in het volksgeloof en uiteindelijk formeel in de Tenach. Jahweh werd in de Tenach uiteindelijk synoniem aan onder meer El, El Elyon "God, de Allerhoogste", El Shaddai "God, de Almachtige", en de oorspronkelijke meervoudsvorm Elohim, zoals in Genesis 1:1. Maar nam Jahweh ook bezit van de vrouw van El, werden Asherah en Hokma een? Khirbet el-Kom en Kuntillet Ajrud zijn twee plaatsen in Israël waar opgravingen zijn gedaan. Daar vond men potscherven gedateerd op de 8^e eeuw vce. Op de potscherven stonden graffiti met zegenwensen, zoals: "Ik zegen je bij Jahweh van Samaria en bij zijn Asherah," en "Ik zegen je bij Jahweh der Teiman en bij zijn Asherah." Wetenschappers wijzen er op dat hier zowel de godin Asherah kan zijn bedoeld, als ook het symbool asherah, de levensboom van Asherah die door de gehele vruchtbare halve maan de ingang van de tempel van Asherah sierden. Van Hokma wordt niets meer vernomen, anders dan dat Hokma of Chokma het Hebreeuwse woord voor wijsheid is gebleven, of in de Griekse vertaling Sofia. Dat Asherah door de religieuze Israëlitische elite werd weg gezuiverd, meest waarschijnlijk als onderdeel van het terugdringen van de rol van de vrouw in een toenemend patriarchale maatschappij, is al eerder gedemonstreerd. Uiteindelijk blijft Jahweh als alleen heersende monotheïstische God over. En hij was zo alleen, dat hij het in een wet vastlegde, "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben" [Exodus 20:3].

Connecties en consequenties

Uit de veelheid van gegevens rijst het volgende beeld op. Zowel Jahweh en Hokma als El en Asherah waren godenparen. Asherah de grote Moedergodin met haar gemaal en oppergod El in het noorden van het land der Israëlieten -Israël- en Jahweh en zijn gemalin uit de tijd voor de tijd bestond, Hokma - de Vrouwe van Wijsheid, in het zuiden -Juda-. Asherah en El hebben vanuit Kanaänitische tijden duidelijke religieus-culturele verbindingen met de godenwereld in Mesopotamië en voor een deel ook met de Egyptische godenwereld -Isis en Osiris-. Voor Jahweh en Hokma zijn er verbindingen gevonden met archaische Arabische religies, waarbij vermeld kan worden dat Jahweh een van de goden was die in de preïslamitische Kaba in Mekka werd vereerd. De voor de hand liggende vraag is vervolgens, als er tussen de preïslamitische Arabische God Jahweh en de Joodse God Jahweh, en daarmee ook de Christelijke God, een rechtstreeks verband bestaat, bestaat dat verband dan ook tussen Jahweh en Allah, Elohe en Allah?

De discussie die men in de diverse bronnen aantreft is meestal zeer gekleurd, hoewel het verband er à priori moet liggen, aangezien de Islam zich zegt te baseren op zowel de Tenach als de Christelijke Bijbel. Om ver weg te blijven van meningen en interpretaties en vooral ver weg van politieke tegenstellingen tussen Moslims en Joden, is het verstandiger en veel informatiever het verband te zoeken in de etymologische kennis over de namen van de voorlopers van de monotheïstische God van de Tenach, de Bijbel en de Koran. Daarbij moet worden opgemerkt dat de naam Jahweh verder alleen in verband kan worden gebracht met de kennis die Mozes opdeed in Midjan, zoals hiervoor beschreven. Niets staat echter in de weg, ook geografisch niet, te concluderen dat de Jahweh van Mozes dezelfde Jahweh is die in Mekka werd vereerd. Het synoniem van Jahweh, El, geeft historisch taalkundig veel meer informatie. Het Kanaänitische zelfstandig naamwoord Elohim is het meervoud van het woord El dat God betekent. Het woord Elohim wordt, hoewel ook in die taal meervoud, in het Hebreeuws in de praktijk als enkelvoudig woord gebruikt om Jahweh mee aan te duiden. Het Aramees en het Syrisch hebben als equivalent Alâhâ, in het Arabisch Ilhâh als meervoud en Al-lâh als enkelvoud. Het stamwoord voor al deze afleidingen is "lh" (el) wat zoveel betekent als "sterk zijn" of ook "voorop gaan". Een treffende overeenkomst met legerleider Jahweh.

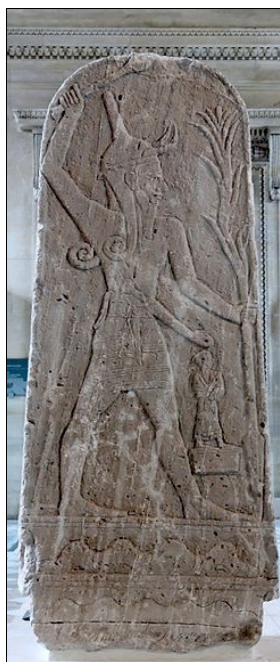
Het heeft veel weg van een wetmatigheid - primitieve volken kennen een

veelheid aan goden en meer ontwikkelde volken tenderen naar een monotheïstische religieuze wereld. De antieke Grieken waren niet primitief, maar hebben wel altijd een veelheid aan goden gekend. Dat zij geen vorm van monotheïsme ontwikkelden, kan alleen worden verklaard uit het ontbreken van een centraal gezag. Een ontwikkeld volk moet dan ook een sterk centraal gezag kennen om een monotheïstische godsdienst voort te brengen. Het oude Egypte kende een sterk centraal gezag, maar ontwikkelde geen monotheïsme, afgezien van de ene poging van Akhnaton. Deze poging mislukte, omdat het ook Akhnatons doel was de macht van de bestaande religieuze kaste te breken. Bovendien was Akhnaton te weinig staatsman, met name op economisch gebied, de stamina te ontwikkelen zich als centrale machthebber blijvend te manifesteren. Het centrale gezag in een ontwikkelde staat is derhalve alleen in staat een monotheïstische godsdienst te creëren, wanneer dat gebeurt in collusie met de geestelijkheid. Het initiatief daartoe lijkt daarbij bij de politieke machthebber te liggen, eerder dan bij de religieuze elite. Het is immers de politieke machthebber die legitimering voor zijn gezag zoekt. Ook in dit opzicht was Akhnaton een weinig getalenteerd staatsman. Het is de machthebber die het nodig heeft dat de geestelijkheid tot in de haarvaten van de maatschappij verklaart dat hij de enige ware leider is en dat zijn god de enig ware god is.

Cyrus de Grote begreep dat goed toen hij de Meden en Perzen verenigde in 550 vce en het Zoroastrisme uitriep tot staatsgodsdienst. Flavius Valerius Aurelius Constantinus had dat ook goed begrepen toen hij met het Edict van Milaan in 313 een einde maakte aan de vervolgingen van de Christen om vervolgens als de Romeinse keizer Constantijn de Grote het Christendom de staatsgodsdienst van het gehele Romeinse Rijk te maken. De Merovingische koning Chlodovech begreep dat toen hij zich in 496 liet dopen, waarmee hij het Frankische Koninkrijk onder een Christelijke noemer kon brengen. Tot op de dag van vandaag leggen machthebbers bij het aanvaarden van hun ambt een eed af, waarin op het einde de zegening van de monotheïstische God wordt afgesmeekt. De ontwikkeling van het monotheïsme is op voorhand een politieke daad. Uiteraard ook een religieuze daad, want politiek en religie waren immers geen gescheiden zaken in de tijd dat het Jodendom, het Christendom en de Islam leidende godsdiensten werden.

Daarnaast stond het de machthebber niet vrij iets geheel nieuws te ontwikkelen -Akhnaton ging hierbij opnieuw in de fout-. Een dramatische nieuwe ontwikkeling behoorde echter wel tot de mogelijkheden, zoals in het voorbeeld van El die zijn gehele pantheon ontsloeg en veroordeelde

tot een sterfelijk leven. Mohammed deed niet anders door de Kaba in Mekka te zuiveren van alle goden behalve Allah. Maar het is toch het volksgeloof dat de uiteindelijke doorslag geeft op de inhoud. Jahweh won het van El omdat de bevolking dat zo zag. Dat desondanks Jahweh zijn gemalin Hokma dan wel Asherah verloor en een monotheïstische God werd, was vooral een keuze van de elite. Lang heeft de elite tegen het geloof in Asherah moeten vechten en het is de vraag of de elite dat ooit echt heeft gewonnen. Om de doorsnee gelovige toch langzaam maar zeker richting een puur monotheïsme te sturen verwerkte de intellectuele elite stichtende verhalen in de Tenach. Kanaänieten en hun nazaten de Feniciërs en in Fenicische kolonies als Carthago brachten vooral in moeilijke tijden mensenoffers aan Baäl - vaak kinderen. Ook in Jeruzalem, in het Dal van de zoon van Hinnom, werden mensenoffers gebracht. In de

Baäl

campagne in het kader van het verbieden van de Kanaänitische goden, werden verhalen geschreven die duidelijk moesten maken dat het mensenoffer niet door God werd gewenst. Het verhaal waarin Abraham van God opdracht kreeg zijn zoon, Isaac dan wel Ismaël⁽⁶¹⁾, te offeren past daar heel goed in. Vaak geïnterpreteerd als een test van Abrahams geloof in Jahweh is het dat allerminst. De zingeving van het verhaal is niet ingebed in de opdracht van God, maar in het herroepen van de opdracht door God. Jahweh herroept het kinderoffer als middel hem gunstig te stemmen en laat Abraham daarvoor in de plaats een lam offeren. Jahweh El neemt hiermee afstand van zijn Arabische en Kanaänitische wortels. Het offeren als een van origine heidens gebruik werd later door Jezus definitief geannuleerd toen hij zichzelf als Lam Gods offerde, zo vertellen de evangeliën, het laatste offer om het offeren te beëindigen, waarna het offeren van dieren onder Christen niet meer plaatsvond - alleen brood en wijn.

"Mijn Heer, schenk mij een nakomeling die goed zal zijn." Dan gaven Wij hem de blijde tijding van een verdraagzame zoon. En toen deze de knapenleeftijd bereikte, zeide hij: "O mijn lieve zoon, ik heb in een droom gezien, dat ik u heb te offeren. Zie, wat zegt gij daarvan?" Deze

antwoordde: "O mijn vader doe zoals u bevolen is, gij zult mij, indien Allah het wil, zeker geduldig vinden." En toen zij zich beiden aan (Gods bevel) hadden onderworpen, en hij hem plat op zijn voorhoofd had gelegd, Riepen Wij hem toe: "O Abraham, Gij hebt de droom reeds vervuld. Zo belonen Wij inderdaad degenen, die goed doen." Dit was voorzeker een grote beproeving. En Wij verlostten hem door een groot offer. En Wij lieten voor hem onder de komende geslachten (de groet): "Vrede zij Abraham." Zo belonen Wij hen die goed doen. Voorwaar, hij was één Onzer gelovige dienaren. [Koran, soera 37:100-111]. In de Koran heeft het offer weer zijn oorspronkelijke plaats teruggekregen. Dan gaat het niet om het herinvoeren van het kindoffer, hoewel wel van Ibrahim wordt gevraagd zijn zoon te offeren, maar evenmin om een test van Ibrahims geloof in God. Het gaat er veeleer om te doen zoals is bevolen door Allah. Het is dus een test in gehoorzaamheid. Deze passage uit de Koran legde de basis voor het grote offerfeest Id ul-Adha, waarbij een lam of een schaap wordt geslacht dat wordt gedeeld met familie, burens en de behoeftigen in de maatschappij.

Overzicht en inzicht 2

Het doel is hier niet tegen Joden te zeggen dat ze een oude Arabische God aanbidden, noch Moslims te verstaan te geven dat een god uit hun voormalig pantheon Joods is geworden. Evenmin dat de God van de Joden en Christenen Allah of Elohe heet. Anderzijds, wanneer Mozes voldoende aanknopingspunten ziet de religies van het Midden Oosten te synthetiseren in de alleen heersende Jahweh El, waarom zouden de broeders van het Boek dan nu nog ruzie maken? Maar de Joden blijven er in volharden dat God alleen hen heeft uitverkoren en de Moslims persisteren in hun enig ware Allah als correctie op de Joodse en de Christelijke God. De Christenen en hun God staan eigenlijk overal zo'n beetje buiten en hebben tegelijk overal een vinger in de pap, doordat zij op elke manier verdienen aan het conflict tussen Joden en Moslims. Het politiek conflict is hier echter niet het onderwerp, hoewel fanatisme in Godsbeleving er wel een uitvloeisel van is.

Het gaat hier om de geloofwaardigheid van God. De geloofwaardigheid van de God van de Tenach, de Bijbel en de Koran. Hoe geloofwaardig is die nog wanneer zijn naam die van een legeraanvoerder is en misschien wel een echt bestaand mens is geweest. Het gaat er hier niet om de religieuze oprechtheid van Mozes, Jezus en Mohammed in twijfel te

trekken, maar men moet zich wel de vraag stellen in hoeverre hun religieuze inspiratie waarde heeft voor de mensheid wanneer het uitgangspunt niet klopt. Het is de stelling van dit boek dat elke god van dit universum niet de God is die alles en iedereen heeft gecreëerd, maar zijn zoon. Niet een usurperende demiurg, maar zijn zoon. Niet Samaël, Satan of Iblis, maar zijn zoon. Zoals elk mens een zoon of dochter is van de AllerEerste, zo is hij die in dit boek Luciwher wordt genoemd zijn zoon. Hij is niet het goed of het kwaad, noch het goed en het kwaad, hij is zoals de lezer van dit boek, goed noch kwaad, omdat deze dichotomie

Samaël

een hersenspinsel is. De lezers van dit boek en zij die het nog niet hebben gelezen, zijn zoals hij, omdat de mens het volk van Luciwher is. De God van de Tenach, de Bijbel en de Koran is Luciwher, juist omdat dezen een creatie zijn van de menselijke religieuze beleving. Doordat de menselijke religieuze beleving God als een autoriteit buiten hemzelf ziet en zijn verlossing van de God buiten zichzelf verwacht, of verhoopt, kan de God van de Tenach, de Bijbel en de Koran niemand anders zijn dan Luciwher. De mens gelooft in Luciwher als God, omdat de mens Luciwhers volk is. Wij zijn hier allen, inclusief Luciwher, op onze zoektocht naar de Liefde, de waarheid, om die met het Licht in Warmte en Schoonheid te verbinden. Zelfs al zou de lezer de idee van een AllerEerste verwerpen en daarmee het bestaan van welke God of goden dan ook, dan nog is de ultieme zoektocht die in de lezer zelf. Zeg dat tegen een geestelijke van de Tenach, de Bijbel of de Koran, je wordt op zijn minst verstoten. Het maakt de AllerEerste niet uit of je wel of niet in hem gelooft - hij is. Vroeg of laat, meestal aan de late kant, begin je aan de zoektocht in jezelf. Wie laat begint, doet dat in de grootste onzekerheid. Het is daarom beter zo vroeg mogelijk te beginnen. Wie laat begint, heeft al zijn hele leven zijn oren naar anderen laten hangen. Het is daarom beter de innerlijke zoektocht zo vroeg mogelijk te beginnen. Te laat is het echter nooit, want ieder heeft zijn eigen

vertrekpunt en zijn eigen leerweg.

Ook de mens die het bestaan van God ontkent, bijvoorbeeld omdat zijn wetenschappelijk geloof dat zegt, raakt in een vorm van respectvol enthousiasme wanneer die de nachtelijke sterrenhemel ziet. Iets vergelijkbaars overkomt je wanneer je jouw innerlijke bron ontdekt. Die innerlijke bron kun je God, de AllerEerste, noemen, maar dat is helemaal geen verplichting. Het maakt de AllerEerste niet uit, want het gaat niet om hem, maar om jou - hij is. Hij is niet uit op een verplichte liturgie, het naleven van speciale wetten, kledingvoorschriften en gebedstijden, of welke vorm van dwingend keurslijf dan ook en hij is al helemaal niet uit op de vervolging van zij die anders denken dan jij. Wanneer jij je innerlijke weg bewandelt, ziet hij dat jij je zelf hebt ontworsteld aan de wetten van de materiële incarnatie en daarmee aan het Luciwher paradigma. Hij glimlacht wanneer je jouw innerlijke weg bewandelt die altijd uitkomt bij de waarheid en bij de hereniging. De laatste die uit het materieel universum naar huis vertrekt is zijn zoon. Dan brandt er geen ster meer en de kosmos is donker - Luciwher is naar huis.

Noten bij "De evolutie van een creatie"

⁵³⁾ Volgens de wetenschap is het begin van het universum -13,7 miljard jaar geleden- een singulariteit, een oneindig klein punt. De basiskrachten vormden nog een geheel. De basiskrachten zijn elektromagnetisme, zwaartekracht en kernkracht (zwak en sterk). Uit het geheel werd de zwaartekracht losgemaakt, waardoor de singulariteit expandeerde - de Big Bang. Volgens de theorie werd dit losmaken in gang gezet door het deeltje dat aan alles massa verleent, het Higgs boson - "het God deeltje". Er kwam een proces op gang waarbij materie en antimaterie elkaar ophieven, waarna een hoeveelheid materie overbleef - alle materie in het huidige materieel universum. Door een proces van kernfusie ontstonden waterstof en helium , waardoor het licht in het universum kon worden ontstoken.

De wetenschappelijk gelovigen kunnen niet voorbij de Big Bang terugkijken. Sommigen echter postuleren een multiversum waarvan ons materieel universum een afsplitsing zou zijn. Ook al lijkt het dat door deze theorie -Big Bang en verder terug- een oorzaak van het materieel universum wordt gegeven, lijkt dat alleen maar zo. De theorieën, al of niet geverifieerd, leveren alleen een beschrijving op van hoe het gebeurde, niet waarom. Het waarom zal voor zij die de gelovigen van het materieel universum zijn altijd een raadsel blijven, omdat de kennis van de wetenschappelijk gelovigen zich beperkt tot het meetbare in het materiële.

⁵⁴⁾ Zie Boek 2, Het Weten van de Ziel, Deel 1, Het Verhaal beschouwd, Essay 7, De Gereedschappen van de AllerEerste.

⁵⁵⁾ Zie bijvoorbeeld, http://faculty.gvsu.edu/websterm/Enuma_Elish.html

⁵⁶⁾ Zie ook: <http://gnosis.org/lilith.htm>

⁵⁷⁾ Zie <http://drchris.me/higgaion/?p=445>

⁵⁸⁾ Edom, koninkrijk ten zuiden van Juda met als belangrijkste plaats Petra (zie kaartje op de volgende bladzijde). De oudst bekende verwijzing naar Edom -"yhv"- staat in een Egyptische bron uit de tijd van farao Merenptah (ca. 1213 - 1203 vce.). De Edomieten worden hier terloops genoemd als een groep met elkaar verbonden bedoeïenestammen. De Tenach stelt dat de Edomieten afstammen van Esau, de oudere broer van Jakob en neemt een lijst op met stamhoofden uit de periode kort na Esau.

59) Van de naam "yhvh" straalt de eerste letter Yod het spirituele bewustzijn uit, creatieve inspiratie. Dit is het niveau van de Ziel genaamd "Chaya". De tweede letter He zorgt voor de mentale, de intellectuele vermogens en geeft inzicht. Dit is het niveau van de ziel genoemd "Nashama". De derde letter Vav vormt en onthult de emotionele ziel van de mens, het heet de "Ruach". De laatste He brengt de dierlijke ziel genaamd "Nefesh" voort en maakt fysieke wereld bestendig. Zie verder:

<http://godssecret.wordpress.com/category/yhvh-and-elohym/>.

60) Dr. L. M. Barré, El, god of Israel - Yahweh, god of Judah. Zie verder <http://www.biblicalheritage.org/God/el-goi.htm>

61) In de Koran wordt de naam van Abrahams zoon die geofferd gaat worden niet genoemd. Binnen de Islam wordt er algemeen van uitgegaan dat deze zoon Ismaël was.

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

De profeten voor het nieuwe tijdperk

De vragen die men moet stellen

Hoe doet men recht aan iets of iemand? Hoe doet je recht aan iemand die je niet kent? Wanneer is een historische periode voorbij? Hoe vertelt een arts zijn patiënt dat het binnenkort afgelopen is? Een resultaat wordt pas echt bereikt wanneer niet alleen de boodschapper open en eerlijk is geweest, maar ook de stervende zich heeft verzoend. Zowel de behandelaar als de zieke gaan door stadia als ontkenning, boosheid en acceptatie. De arts zal zijn onderzoekresultaten in twijfel trekken, zich afvragen of hij alle alternatieven in ogenschouw heeft genomen, om zich uiteindelijk achter zijn onvermijdelijke conclusie te stellen. De zieke zal dat niet willen geloven, misschien zelfs tegen beter weten in, zal zijn arts incompetentie verwijten, om tenslotte de waarheid onder ogen te zien. Zo vergaat het de religies. Als de doodgraver der religies te boek te staan, is geen positie die meteen ieders hulde uitlokt en de motieven van hen die de aanspreker wel hulde toezwaaien verdienen zelfs nader onderzoek. Dit boek is niet religieus, noch antireligieus, maar kondigt alleen het einde der tijden aan, de eindtijd van de religies.

Het stervensproces van de religies verloopt langgerekt. De ernst van de

crisis is echter over het hoogtepunt, of zo men wil over het dieptepunt. De patiënt is op sterven na dood. Het grootste deel van de mensheid gelooft niet meer echt in een God, behalve uit traditie of omdat men in enig opzicht afhankelijk van de religieuze organisatie is. Het grootste deel van de mensheid gelooft niet meer echt in een God, zo men ooit echt in de God van de religies heeft geloofd - mensen weten, ze voelen dat de God van de religies niet het onvervalste artikel is. Het is een opgelegde God, de God van de machthebbers. Als men onwetend wordt gehouden, want de leer wordt door de priesters geheim genoemd, hoe ontdoet men zich van de macht van de machthebber, de opperpriester en de sociale controle? Wat doet men tegen de vrees het traditionele pad te verlaten? De angst om de stap in -wat wordt ervaren als- het godloze te nemen speelt een rol, in het verleden en het heden. En als die stap wordt genomen, klampt men zich vervolgens vast aan een plaatsvervangende religie, het bevredigen van behoeften die het materiële leven veraangenamen - als men het zich tenminste kan veroorloven. Wie zich die stoffelijke religie niet kan veroorloven, blijft vastzitten aan het oude geloof.

Of het geloof in één God in vroege tijden echt wijd verbreid is geweest, is nooit objectief vastgesteld. Machthebbers van kerk en staat -vaak dezelfde- hebben politiek en religie door de eeuwen gebruikt om de onderdanen te sturen, te manipuleren, onder de duim te houden. De vraag mag worden gesteld naar de orthodoxie van de politici en de geestelijken. Hoe rechtzinnig is een overtuigd politicus wanneer hij maatregelen neemt tegen zijn beleden uitgangspunten in , bijvoorbeeld omdat de economie daarom vraagt. Hoe geloofwaardig is een geestelijke die geld en macht verzamelt om bijvoorbeeld gigantische godshuizen mee te bouwen. Tegen alle misbruik zijn tegenbewegingen geweest en geen van deze stromingen hebben het manco van religie, noch van politiek, kunnen verhelpen. Daarnaast is de orthodoxie van de gelovige er ook nooit echt geweest, behalve misschien bij een minderheid van fanatici die men in elk kamp kan aantreffen. De gewone mens liet zich intimideren, vaak uit angst en onwetendheid en koos doorgaans voor het horen bij de groep. In de groep is het immers veiliger. De gewone mens wist wel beter en koos uit lijfsbehoud voor de heersende religie. Deze levenshouding wordt het best geïllustreerd door het feit dat de mens bijgevolg nog steeds niet in een ideale en perfecte wereld leeft.

De politiek-religieuze ontwikkelingen in de voorbije duizenden jaren zijn noodzakelijk geweest om de maatschappij, de mensheid, als geheel op een hoger plan te brengen, zeggen sommigen. Misschien. Je laat je

kinderen inderdaad niet zomaar in de wereld los zonder ze in de finesses te hebben opgevoed. Doe je dat opvoeden door honderden regels te creëren, verboden en geboden? Zo is het de voorbije duizenden jaren gegaan - regels, geboden en verboden zijn van alle tijden. Een verlichte geest die visioenen had, zag hoe het anders kon, beter kon. Een verlichte geest die zichzelf ten voorbeeld stelde, die autoriteit zocht en vaak vond, zodat hij zijn boodschap kon verspreiden. Een verlichte geest die ten lange leste niet anders kon dan mee te dobberen in de boot van de machthebber die hem nodig had. Het meest sprekende voorbeeld daarvan is de bekering van Constantijn de Grote tot het Christendom. Het Romeinse Rijk adopteerde het Christendom en het Christendom verwierf zich een machtspositie. Bestudeer welke cultuur en welke religie dan ook en de vergelijkbare voorbeelden zijn niet moeilijk te vinden. Macht brengt macht voort. Tegelijk is het onmacht of op zijn minst schijnmacht, want de gelovigen laten zich voor brood en spelen wel een credo voorschrijven, maar in het hart geloven ze er niets van. Ieder mens creëert een eigen geloof, hoewel die daarbij vaak de terminologie van de machthebbers gebruikt.

Het geloof is als oorlog. In de twintigste eeuw zei men nog, "Stel het wordt oorlog en niemand gaat er naar toe". Maar ze gingen wel, gedwongen door de politiek, de staat. Zo gaat men nog steeds naar het gebedshuis, in welke religie dan ook, gedwongen door de religieuzen, door sociale controle, door uit onwetendheid ontstane angst voor de eeuwige verdoemenis. Een dood broos skelet is het, het geloof, nauwelijks nog in leven. Er is niet veel voor nodig om het geloof echt het aanzien te geven van een onbewoonbaar verklaard flatgebouw. De tijd breekt aan dat de mens niet meer verteld kan worden wat hij dient te geloven. De tijd breekt aan dat de mens in zichzelf vindt wat hij nodig heeft en zich dat ook volledig bewust is. De tijd breekt aan dat de mensheid voor het eerst op een hoger plan komt door juist niet te luisteren naar de geïnspireerden, maar naar de inspiratie in zichzelf. Hoewel de religies in een ontkenningsfase zijn en het nog enige tijd zal duren voordat de religies definitief overleden zijn, is het stervensproces in volle gang.

In de tijd van Abraham en Mozes, Jezus en Mohammed was het niet meer dan normaal dat men zich conformeerde aan de heersende religie, want de mens was een collectief levend wezen. Het kwam in mensen doorgaans niet op om iets anders te doen. De collectief levende mens stond onder een autoriteit die alle macht in zich verenigde - politiek,

economisch, religieus. Wat een westers of westers georiënteerd mens van nu als verworvenheden van de Verlichting ziet -ook al is hij zich daar niet van bewust- was tot aan die Verlichting onbestaand. Geen scheiding van religie en staat, geen autonomie van het individu, geen mensenrechten, om een paar opvallende verschillen te noemen⁶²⁾. Al eerder werd ook genoemd dat geschiedschrijving aan de hand van verifieerbare feiten en bronnenmateriaal in Bijbelse tijden niet bestaand was. Geschiedschrijving in de Bijbels zin was niet anders dan de verzameling van verhalen en overleveringen die meestal niet op schrift waren gesteld - nauwelijks iemand kon lezen en schrijven. Een goed en stichtend verhaal bij het kampvuur of in het 'thee'huis. Verhalen om de luisteraar binnen de grenzen te houden van wat de machthebber toestond. Zo werden waarden en normen overgedragen, zo leerde men wijze lessen. Tracht de mensen van die tijd recht te doen door niet te oordelen, maar door te proberen te begrijpen hoe de invloeden op het grootste deel van de mensheid -Joden, Christenen en Moslims- vorm kregen. Probeer de weg van je voorouders te zien en blijf de pracht van alle verhalen en lessen zien die nog steeds een oude wijsheid in zich dragen.

Uit de woestijn kwam een vader

Abraham en Mozes waren de vaders van de eerste monotheïstische religie. Misschien hebben deze personen concreet bestaan, mogelijk zijn het fictieve personages, eventueel geënt op werkelijke personen, opgevoerd door schrijvers en wijzen die met hen als hoofdpersonen hun bedoelingen beter over het voetlicht trachtten te brengen, een verhaal wilden vertellen. Van Abraham is het 't meest onduidelijk of hij echt heeft bestaan. Abraham zelf heeft niets geschreven of achtergelaten dat plausibel maakt dat hij daadwerkelijk heeft geleefd. Abraham is eerder een personage in de boeken van Mozes -een latere toevoeging- die fungeerde als kapstok waaraan verhalen en wijsheden konden worden opgehangen. Voor de drie religies Jodendom, Christendom en Islam is hij desondanks de verbindende persoon. Zijn afkomst gaat in de verhalen terug tot op Noach en hij wordt gepresenteerd als stamvader van de Joden via zijn zoon Izaak en van de Arabieren via zijn zoon Ismael. Hij wordt niet alleen beschouwd als de stamvader van de Israëlieten en de Ismaëlieten, maar ook van de Midianieten en de Edomieten. Christenen beschouwen via Izaak Jezus als een nazaat van Abraham. Moslims

beschouwen Mohammed als een nazaat van Abraham via Ismael. Het personage Abraham verschijnt voor het eerst in de literatuur tijdens de Babylonische ballingschap in de 6^e eeuw vce, een ballingschap die bijna vijftig jaar heeft geduurd. De tempel in Jeruzalem werd verwoest door Nebukadnezar II (586 vce) en de Joden werden afgevoerd naar Babylon. De figuur van Abraham werd door de Joodse leiders in die tijd in de verhalen het volk ten voorbeeld gesteld om hen te herinneren aan het verbond dat God met hen had gesloten en om hen te laten geloven in en hopen op een toekomst na de ballingschap. Veel, zo niet het meeste van de Joodse literatuur is in deze periode van de ballingschap tot stand gekomen, onmiskenbaar beïnvloed door het Zoroastrisme, een proto-vorm van monotheïstische godsdiensten⁶³).

In het verhaal zoals dat ontstond tijdens de Babylonische ballingschap werd Abraham voorgesteld als een bedoeïen in het land van Eufraat en Tigris met als thuishaven de stad Ur. In Beresjiet in de Tenach, Genesis in de Bijbel, wordt het levensverhaal van Abraham verteld. Abrahams vrouw Sara kon geen kinderen krijgen. Daarom stond zij toe dat haar bediende Hagar de bijvrouw werd van Abraham en zwanger van hem raakte. Uit deze verbintenis kwam Jishma'el, ook genaamd Ismael, voort.

Met Ketura, een tweede bijvrouw, kreeg Abraham zes zonen: Zimran, Joksjan, Medan, Midjan, Jisbak en Soeach. In een visioen verscheen God aan Abraham en deze droeg hem daarin op naar Kanaän te gaan, waar hij land zou aantreffen dat voor hem en zijn nakomelingen geschikt was. Daarbij beloofde hij Abrahams vrouw Sara vruchtbaar te maken, zodat

Abraham op weg naar Kanaän

ook zij hem een zoon kon schenken. Die zoon werd Jitschak, ook Izaak genaamd. In Kanaän aangekomen, bevestigde God zijn verbond met Abraham en door hem met de vele nakomelingen en naties die uit hem voort zouden komen. God schetste voor Abraham het land dat zijn nazaten zouden bewonen. "Die dag sloot de Heer een verbond met Abraham. 'Dit land,' zei hij, 'geef ik aan jouw nakomelingen, van de rivier van Egypte tot aan de grote rivier, de Eufraat: het gebied van de

Kenieten, Kenizieten en Kadmonieten, de Hethieten, Perizzieten en Refaïeten, de Amorieten, Kanaänieten, Girgasiëten en Jebusieten'." [Beresjiet/Genesis 15: 18-21]. Het idee dat nog bij velen leeft, dat Abraham door Jahweh land werd gegeven dat leeg en onbewoond was, is niet correct. De Israëliëten bezetten land dat al door anderen werd bewoond, ook al waren het rondtrekkende stammen, op grond van een claim die ondersteund werd door de allerhoogste. Het onderscheidend teken van het verbond van God met Israël werd de besnijdenis van de man. Abraham en zijn nazaten zouden onder dit verbond Jahweh vereren als de enig ware God. Abraham overleed 175 jaar oud. Abraham wordt door Joden als hun aartsvader beschouwd en stichter van de Joodse godsdienst, door Christenen als de perfecte Christen avant la lettre, en door Moslims als de eerste waarachtige Moslim. Als Abraham inderdaad beschouwt mag worden als de vader van de drie volken en de drie religies, dan is hij een vader van een verscheurde familie geworden.

Het verbond dat God sloot was in de visie van de Joden exclusief met hen. God had de Joden uitverkoren tot zijn volk. "Want u bent een volk dat aan de Heer, uw God, is gewijd. U bent door hem uitgekozen om, anders dan alle andere volken op aarde, zijn kostbaar bezit te zijn" [Deuteronomium 7:6]. Hetgeen betekende dat een persoon Joods was of niet Joods en het, anders dan door geboorte, niet kon worden. De enige manier om van dat laatste zeker te zijn, is de vererving van het Joods zijn te laten verlopen via de moeder. Dat is niet alleen controleerbaar, maar is tevens vermoedelijk het laatste overblijfsel van de matriarchale maatschappij van voor de Joodse samenleving, toen zij de onderklasse vormde in de Kanaänitische maatschappelijke structuur. De status van uitverkoren zijn, is opnieuw een aanwijzing dat de Joden zich een exclusiviteit voorbehielden als middel zich een identiteit te verwerven temidden van de andere volken in de Levant. Verder valt met name het patriarchale karakter van het verhaal op. Abraham als patriarch van zijn volk en verder alle volken die uit hem voortkwamen, Jahweh als patriarch over zijn uitverkoren volk. De besnijdenis is een door Jahweh opgedragen uiterlijk kenmerk dat niet alleen exclusiviteit belichaamt. Het was tevens een manier om het volk bij zich te houden, aan zich te binden, omdat een Jood, en later ook een Moslim, op deze manier onloochenbaar een Jood was; het kon niet worden ontkend. Door dit kenmerk kon men niet niet-Jood zijn. Zo werd een kind vanaf zijn vroegste momenten een denkstramien binnen gesluisd waar nauwelijks of geen afstand van kon worden gedaan. Een denkstramien dat niet werd bepaald door het individu, de mens die innerlijk op zoek gaat naar de

diepste waarheid, maar de mens die van buitenaf geprogrammeerd werd denkbeelden over de externe- en interne wereld zonder meer aan te nemen. Een glashelder voorbeeld van het Luciwher paradigma, waarbij autoriteit wordt opgelegd in plaats van de waarheid van binnenuit wordt herontdekt. Daarnaast is de besnijdenis een voortreffelijk middel tegen zelfbevrediging, naar verluid. Samen met kledingvoorschriften, voorschriften ten aanzien van voedsel en de bereiding daarvan, bepalingen inzake het begrafenisritueel en zo meer, een keurslijf waarbinnen een Jood in zijn leven van moment tot moment werd gestuurd door wat de priesters in naam van Jahweh voorschreven. Met de terugkeer uit de Babylonische ballingschap vanaf 538 vce was de canon van de Tenach vrijwel vastgesteld. Het merendeel daarvan werd geschreven tijdens de Babylonische ballingschap en bepaald door de leiders in die tijd, Zerubbabel de Vorst van David en Jozua de hogepriester, hoewel het boek Daniël het bijna niet had gehaald opgenomen te worden in de canon. Dat kwam alleen in de Tenach na zware druk vanuit de bevolking die de verhalen zo prachtig vond, aldus een overlevering. De literaire geschiedenis van het monotheïsme begon op deze manier met Abraham, hoewel zijn verhaal zo'n zeven honderd jaar na Mozes in de Tenach werd opgenomen. Met Mozes begon de daadwerkelijke geschiedenis van het Joodse volk.

Net als voor Abraham is er geen enkel solide bewijs voor het bestaan van Mozes -Mosje in het Hebreeuws en Musa in het Arabisch- als historisch persoon. Een aantal aspecten duiden wel op een mogelijke historiciteit van de Mozes mythe. Kanaän lag binnen de Egyptische invloedssfeer en het is daarom plausibel dat de etnisch-sociale groep waaruit de Israëlieten voort zouden komen zich niet alleen in Kanaän bevond, maar ook in Egypte. Ook daar het meest waarschijnlijk als onderklasse van bedienden, werkers en ongetwijfeld ook lijfeigenen of slaven. Dat een persoon als Mozes -naar verluid- zich sociaal omhoog heeft kunnen werken en enige vorm van educatie heeft kunnen krijgen, mogelijk zelfs aan het hof van de farao heeft gewerkt, laat zien dat de etnische groep waaruit hij voortkwam als collectief geen slavenstatus had. Het verhaal van Mozes die door Meritamoen, de dochter van de farao, drijvend in een biezen mandje uit de Nijl werd opgevisst en zo aan het hof kwam, is een mythologisering om Mozes in de overleveringen meer status te geven, alsof in leven gehouden door de hand van God. De mythe is overigens een exacte kopie van een Mesopotamische mythe over Sargon. Mozes heeft, er nog steeds van uit gaande dat we met een mogelijk historisch

persoon hebben te maken, binnen zijn educatie kennis gemaakt met de historische geschriften van Re-Harakhty-Cheper-Aton, farao Amenhotep IV die zichzelf herdoopte tot Akhnaton. Daarmee kwam hij in contact met de idee van een monotheïstische God die Liefde is.

Het bestuderen van de geschriften van Akhnaton kan Mozes op een straf zijn komen te staan, omdat het verboden literatuur was. Hij werd daarop voor een bepaalde periode uit Egypte verbannen. Tijdens die periode kwam hij in Midjan⁶⁴⁾ in contact met meer verhalen over de God die alleen is. Hij ontmoette in Midjan Jethro Rehuël -de vriend van God-, de koning-priester van Midjan, in de Koran Shu'ayb -hij die de juiste weg toont- genaamd⁶⁵⁾. Mozes trouwde met zijn dochter Sippora. De jaren die Mozes in Midjan verbleef, de geschriften spreken over veertig jaar, zijn definitief vormend voor Mozes gebleken. Het was ook in Midjan dat Mozes Jahweh ontmoette in een brandend braambos. Op de plaats waar

Het brandend braambos op de berg Sinaï van waaruit Jahweh tot Mozes sprak. De traditionele Joodse kandelaar "Menora" symboliseert dit brandend braambos.

dit zich zou hebben afgespeeld, staat al eeuwen het Catharina klooster⁶⁶⁾ met op een binnenplaats naar verluid een afstammeling van het braambos. Mozes en Jahweh hebben een conversatie waarna Mozes definitief een belijder van de monotheïstische God wordt. In Midjan heeft Mozes zijn stamgenoten uit Kanaän ontmoet die zich van de dienstbaarheid aan de Kanaänieten hadden bevrijd en de eerste pre-Israëlitische gemeenschap hadden gevormd in het heuvelachtig gebied

van de Westelijke Jordaanoever. Deze connecties leidden ertoe dat er zich rond Mozes een groep gelijkgestemden vormde die de ideeën over de ene God in een coherent synopsis formuleerde. Mozes was een geletterd man en het is niet zeker in hoeverre de andere Israëlieten dat ook waren. Wel is duidelijk dat het oud Hebreeuwse schrift maar beperkte invloed heeft ondervonden van het Egyptisch en meer verwant is aan het Aramees. Op zich behoort het gesproken Hebreeuws tot de Semitische tak van de Afro-Aziatische talen en is naast Aramees ook verwant aan het Arabisch en het Akkâdisch, en in mindere mate aan het Egyptisch en Berbers. Het is dus zeer waarschijnlijk dat Mozes en zijn groep het beginnend Joodse geloof wel op schrift hebben gesteld, maar ook dat van deze geschriften nu niets meer bewaard is gebleven. Onmiskenbaar is dat er naast de op schrift gestelde wijsheid er ook een orale traditie bestond, waarbij de wijsheid van de intelligentsia een schriftelijke neerslag kreeg en de wijsheid van het volk een orale traditie bleef - twee vormen van wijsheid die elkaar aanvulden eerder dan tegenspraken.

Het politieke aspect van de beginnende natie van de Israëlieten moet op enig moment ook hebben ingehouden dat Mozes terugkeerde naar Egypte om daar zijn stamgenoten te vertellen van de vorming van de pre-Israëlitische gemeenschap op de Westelijke Jordaanoever. Zoals in Kanaän kwam ook in Egypte een einde aan de dienstbaarheid van de Joden, hoewel zij feitelijk nog geen Joden genoemd konden worden. Of het de vorm heeft gehad die wordt beschreven in Sjemot, Exodus, is in geen enkele historische bron terug te vinden en moet daarom worden betwijfeld. Geen splijting van de Rode Zee. Het verhaal moet eerder worden gezien als inspanning om zich ten opzichte van de andere volken, maar vooral voor eigen gebruik, een eigen identiteit te creëren, en om Jahweh in de geschiedenis van het Joodse volk een superieure status te geven. Het is heel wel mogelijk dat de farao zijn ambtenaren of misschien inderdaad een onderdeel van zijn leger er op uit heeft gestuurd om te zien waar al de 'Joden' naar toe weggetrokken. Kanaän lag immers binnen de Egyptische invloedssfeer. Misschien heeft de farao toen een tactische nederlaag geleden, maar nederlagen werden in de Egyptische geschiedschrijving niet opgetekend.

Wat Mozes en zijn redactiegroep hebben opgetekend in wat bekend is

geworden als de vijf boeken van Mozes, de Chamisja Choemsjee Torah, is ook nu nog te lezen in de Torah, de eerste boeken van de Tenach, en in het Oude Testament van de Christelijke Bijbel. Al wat daar staat en verband houdt met de persoon van Abraham is een latere toevoeging aan deze boeken in de tijd van de Babylonische ballingschap. Wellicht was Abraham een legendarische figuur uit de mondelinge traditie. Door hem toe te voegen voorzagen de Joden zichzelf van een nog oudere geschiedenis en dus een grotere legitimatie, vooral waar het de bezetting betrof van wat door hen het Beloofde Land werd genoemd. In de Islam heeft Ibrahim, Abraham, een bijzondere plaats niet in laatste instantie omdat hij als vader van Ismael als de stamvader van alle Arabieren wordt gezien. De Koran noemt Ibrahim een "Hanif", een persoon die al voor de komst van de Islam zich tot het monotheïsme had bekend. Adam en Jezus zijn in de Koran eveneens "Hanoefa". In de Islamitische opvatting is de Koran een voortzetting van de boodschap die Ibrahim

Musa op een miniatuur uit de 15e eeuw

ontving van God. De discussie of Ibrahim nu wel of geen Jood was, is binnen de Islam een absolute non-discussie - hij was een monotheïst, zelfs de vader van de monotheïstische volken. De boekrollen van Ibrahim, de Suhuf-i-Ibrahim, worden gezien als openbaringen binnen de Islam waar respectvol over wordt gesproken. De Boekrollen van Ibrahim, mogelijk zijn dit de eerste geschriften van de redactiegroep van Mozes, zouden door God aan de profeet en boodschapper Ibrahim zijn geopenbaard, maar worden als nu verloren beschouwd.

Mozes zoals die gekend is in de Tenach en de Bijbel wordt in de Koran Musa genoemd. Musa is een boodschapper en profeet die door

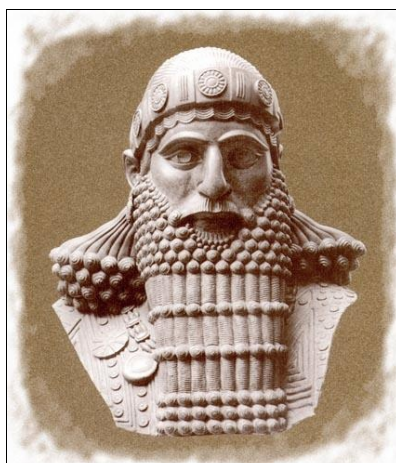
Allah werd gezonden. In wel een derde van alle soera's in de Koran wordt over Musa en zijn functie voor het monotheïsme verhaald. Ook over zijn leven in Midjan en zijn terugkeer naar Egypte, waar zijn broer Harun, in de Tenach en de Bijbel Aäron genaamd, zijn zegsman werd. De

Egyptische plagen en de Exodus, het splijten van de Rode Zee, alle elementen die ook in de Tenach en de Bijbel staan, hebben een plaats in de Koran. Het verhaal over al-Kidr en Musa is uniek voor de Koran. In de Koran is wijze al-Kidr vermaard en een rechtvaardige dienaar van God. Musa en al-Kidr hebben een tijd met elkaar opgetrokken waarbij al-Kidr Musa zijn wijsheid heeft proberen bij te brengen. Zij gingen onverrichter zaken uit elkaar [soera De Spelonk 60-8].

Hoeveel wegen leiden naar de ene?

Ontdaan van mythologiseren, een belangrijke doelstelling van dit boek, blijft het verhaal van Mozes, Mosje of Musa, plausibel hoewel er verder bitter weinig historische bewijsgronden voor zijn leven lijken te zijn - in feite alleen redelijk onderbouwde inschatting. Het is zeer aannemelijk dat er contact is geweest tussen pre-Israëlieten, de groep op de Westelijke Jordaanoever, en hun stamgenoten in Egypte, meest waarschijnlijk in Midjan. Door de zichtbare gevolgen in de literatuur is het ook duidelijk dat er een symbiose heeft plaatsgevonden tussen Egyptische- en Mesopotamische wijsheid enerzijds en de volkswijsheid van het oosten en zuidoosten van Palestina en de stammen in het noordwesten van het Arabisch schiereiland anderzijds, meest waarschijnlijk de stammen die op Egyptische kaarten staan aangegeven met de nogal cryptische verwijzing "yhvh". De dominante oorlogsgod Jahweh evolueerde in wat men misschien een migratiegod zou kunnen noemen, het beloofde land, die in een latere ontwikkeling samensmolt met de god El. Of Abraham hierin een functie heeft gehad, en of hij dus werkelijk heeft bestaan, moet worden betwijfeld. De aanleiding voor het betwijfelen is het feit dat het verhaal van Abraham van veel later datum is, uit de tijd van de Babylonische ballingschap (586-538 vce), dan de handelingen van Mozes (rond 1250 vce). Het verhaal van Abraham is post-Mozes als 'prequel' in de Tenach opgenomen. Mozes heeft waarschijnlijk echt bestaan, of anders is hij een compilatie geënt op reële mensen, vanwege zijn inbedding in plausibele historische en dus verifieerbare gebeurtenissen, hoewel het bewijs flinterdun is. Is het ontmythologiseren en de historische verifieerbaarheid instrumenteel in het terugbrengen van personen en gebeurtenissen tot de menselijke maat, en tot socio-politieke doeleinden, de inhoud van de boodschap die ontstond vormt weer een ander aspect.

Wat de redactiegroep rond Mozes en de wijzen in ballingschap uiteindelijk produceren, is een identiteit, maar ook een sociaal-psychologisch stramien en een dogma, een religie die komend vanuit de vele wegen in

Hammoerabi, 1792-1750 vce

de Semitische wereld een ineensmelting vormt en uiteindelijk het Joodse geloof wordt genoemd. De wetten van Mozes zijn binnen dat geloof maatgevend - men dient zich er aan te houden, want anders. De wetten van Mozes zijn overigens niet uit de lucht komen vallen, maar zijn een weergave van de oudst bekende wetteksten in steen gebeiteld op de zogeheten zuil van Hammoerabi, de codex Hammoerabi⁶⁷⁾. Hammoerabi was de eerste koning van het Oud-Babylonische koninkrijk en zijn naam betekent "verwante genezer". De overname en interpretatie van zijn

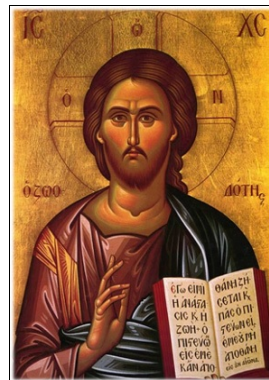
wetten door de redactiegroep van Mozes, betekent niet anders dan dat in de Levant de wetten van Hammoerabi als algemene waarheid en universeel geldig werden gezien. Zo'n 1800 jaar later werd het Romeins recht als zodanig ervaren, hoewel uiteraard niet in de Levant, en weer zo'n 1800 jaar later gold dat in Europa voor de Code Napoleon. De overname van Hammoerabi's wetten in de Thora, ruim driehonderd wetten, laat niet alleen zien dat zijn wetten als universeel werden beschouwd, maar dat de Israëlieten zich, naast het manifesteren van een eigen identiteit, ook deel voelde uitmaken van de grotere Semitische wereld. Van de Mozaische wetten hebben de tien geboden⁶⁸⁾ algemene bekendheid, veelal ook bij niet-gelovigen in de westerse wereld, maar er zijn daarnaast ook verdergaande ethische wetten eveneens betrekking hebbend op moord, diefstal en overspel. Er waren sociale wetten die betrekking hadden op bijvoorbeeld eigendomsrecht, erfrecht, huwelijk en scheiding. Er waren de zuiverheidswetten die onder andere gingen over wat een ongestelde vrouw wel of niet mocht aanraken. De feestdagen waren bij wet geregeld. En natuurlijk de spijswetten, over wat rein - kosjer⁶⁹⁾- en onrein is, en over het koken en het opslaan van voedsel.

De wetten werden geïnterpreteerd en gehandhaafd door rabbijnen, geestelijken dus. Wie handhaaft moet ook straffen en het straffen gebeurde onveranderlijk uit naam van Jahweh, van de God. Een situatie

die ook binnen het Christendom bestaan heeft tot aan de Verlichting in Europa (1630/1687-1789) en nog bestaat in Islamitische landen en in landen met een streng Islamitische stroming, hoewel het in die landen, zoals Engeland, formeel verboden is recht te spreken volgens de traditionele Sharia. Het probleem in deze is dat onder de genoemde existentiële restricties de geestelijkheid volledige controle heeft over het individu, dat ook poogt te hebben over zijn gedachten en gevoelens. Het is heel wel mogelijk dat in de beginnende pre-Israëlitische maatschappij de aanneming van en het verbond met de monotheïstische God Jahweh naast het formuleren van een eigen identiteit een daad van idealisme was, misschien zelfs wel verlicht idealisme. Evenzo verlicht was de overname van de wetten van Hammoerabi, die toen zeer modern waren - ze zijn het in zeker opzicht nog steeds. De stichting van de moderne staat Israël en het werken in een collectief als de kibboets is eveneens vanuit ideële motieven ontstaan. Maar de beperktheid van de mens, zijn virtuele gevangenschap binnen het Luciwheer paradigma, zorgt voor ontarding en de infiltratie van machtspolitiek in het handelen. Het turen van de mens op het belang van het aardse, het materieel universum, maakt hem functioneel blind voor de belangrijkheid van het innerlijk, het immaterieel universum. Elk persoon, elke groep, elke natie die zich tracht te organiseren op basis van externe regels en externe autoriteit, en zodoende niet de innerlijke weg bewandelt, zal onafwendbaar de weg kwijt raken.

De heilige bij het meer

Jezus van Nazareth is na Mozes als tweede belangrijk voor het Semitisch monotheïsme. Voor de één een dissidente jood, een afvallige rabbijn misschien. Voor de andere de Zoon van de liefhebbende God en de Verlosser van de mensheid. Voor de volgende een wijze profeet die, op voorhand, de wijsheid van Mohammed bevestigde. Drie keer veertien generaties na de legendarische Abraham verscheen deze persoon op het wereldtoneel. Het bewijs voor zijn bestaan is alleen indirect, want wat er is geschreven is over hem, niet door hem. Hoewel er toch een enkele eigentijdse historische bron

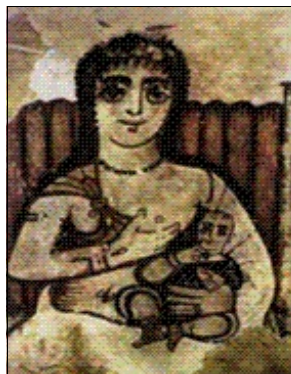
Icoon van Jezus

over hem bestaat. "Nu was er rond deze tijd Jezus, een wijs man, als het geoorloofd is hem een man te noemen, want hij was een doener van wonderlijke werken, een leraar van de mannen die de waarheid met graagte ontvangen. Hij trok zowel velen van de Joden als velen van de heidenen naar zich toe. Hij was [de] Christus. En toen Pilatus, op voorstel van de voornaamste mannen onder ons, hem had veroordeeld tot het kruis, hebben zij die van het begin af aan van hem hielden hem niet verlaten, want hij verscheen weer levend aan hen op de derde dag, gelijk de goddelijke profeten dit hadden voorzien en tienduizend andere wonderlijke dingen over hem. En de stam van de Christenen, naar hem genoemd, zijn niet uitgestorven tot op deze dag." [Flavius Josephus⁷⁰): De oude geschiedenis van de Joden, Boek 18, hoofdstuk 3,3]. Wat voor de authenticiteit van Josephus pleit is dat hij vrijwel een tijdgenoot van Jezus was, als Sadduceeër hoogstwaarschijnlijk toegang had tot de primaire bronnen en dat hij niet gerekend kon worden tot de aanhangers van Jezus of de Christenen. Tegen de historische juistheid van Josephus pleit dat hij zijn tekst pas zestig jaar na de dood van Jezus publiceerde, in overigens vrijwel dezelfde periode dat de eerste evangeliën werden geschreven.

De al of niet historiciteit van Jezus is het onderwerp geweest van boekenkasten vol eerbiedwaardige studies. Zijn leven als reëel mens is echter niet het meest betekenisvolle aan hem -was hij wel of niet getrouwd en had hij kinderen-, maar de betekenis van zijn leven was wel groot, inclusief de gevolgen voor de Christelijke variant van het monotheïsme. De betekenis van Jezus voor het Christendom is vergelijkbaar met die van Mozes voor het Jodendom. Met Mozes kwam er een kentering in het denken gedurende het laatste millennium vce. Het oude verbrokkelde tribale denken -de politiek en de religie die daarbij hoorde-, moest plaats maken voor een filosofie -met een religie en een politiek die daaruit voortvloeyde- die meer centralistisch was, die een archaisch Arabische oorlogsgod en een oud Kanaänitische oppergod deed versmelten in één strenge doch rechtvaardige Jahweh. Het streven van de Israëlieten een gecentraliseerd Joods imperium in de gehele Levant⁷¹) te vestigen, is evenwel nooit werkelijkheid geworden - de religie -het politiek aspect daarvan- had wel het potentieel. Voordat dit realiteit kon worden, werden de Joden onder de voet gelopen door een macht die al wel volledig op een centrale organisatie steunde, de Romeinen. De wijsgeer Jezus van Nazareth zag zowel de potentie van het centraal gezag -de overheersing door het Romeinse Rijk- als de impotentie van de centralistische idee -het onderworpen Joodse koninkrijk-. Daar waar

centralisme en organisatie overwinnen zullen die ooit falen, omdat het niet de situatie is waarin elk mens recht kan worden gedaan. Jezus poogde daarom de mens zijn autonomie terug te geven door de relatie met God de Vader tot een persoonlijke relatie te maken⁷²). Om exact deze reden moest Jezus van Nazareth sterven⁷³). Immers, wie centraal gezag nastreeft ziet in een figuur als Jezus een 'anarchist'⁷⁴), een gevaar voor de autoriteit, zeker toen zijn aanhang bleef groeien. Op dit punt vonden de Joodse en de Romeinse gezagsdragers elkaar, wat onvermijdelijk leidde tot de marteldood van de charismatische denker. Dat de ideeën van Jezus de Gezalfde zijn voort blijven leven is, hoe ironisch, te danken aan het feit dat deze binnen driehonderd jaar na zijn dood geïnstitutionaliseerd werden en de daaruit resulterende religie de staatsgodsdienst van het Romeinse Rijk werd.

Stierf Jezus werkelijk voor zijn ideeën en de mensheid? Waar kwamen zijn ideeën vandaan? Over de herkomst van de ideeën van de stichter van de tweede versie van het monotheïsme worden veel en diverse beweringen gedaan. Zo wordt er herhaaldelijk in de bronnen gewezen op de analogie tussen Jezus en de Egyptische god Horus - in de iconografie wordt Maria met het kind Jezus exact gelijkend afgebeeld aan Isis met het kind Horus. In het kort kan worden gezegd dat de Egyptische godenwereld bestond uit weliswaar een grote hoeveelheid goden, maar dat al deze goden, inclusief Osiris, niet anders waren dan verschillende aspecten, attributen of fasen van Ra; zijn zoon Horus werd geboren uit Isis. Wie voor Ra of Osiris Jahweh leest, voor Horus Jezus en voor Isis Maria, heeft de verbinding gelegd tussen de Egyptische religie en het Christendom. Wanneer men tevens aanneemt dat Horus niet alleen de zoon van Ra was maar ook een aspect van Ra, zoals de Egyptenaren geloofden, dan heeft men tevens de oorsprong van de drie-eenheid gevonden. Hierin is Jezus niet alleen de zoon van Jahweh, maar ook een aspect van Jahweh en deel van de drie-eenheid die naast God de Vader Jahweh en God de Zoon Jezus verder bestond uit de Heilige Geest, in Egyptische termen het Ka⁷⁵). Een andere analogie die wordt gepresenteerd, is die tussen Jezus en Mithras, de zoon van Ahura Mazda, de oppergod uit het Zoroastrisme. Mithras was een onder Romeinen

Isis met Horus, fresco in Pompeï, 20 vce

-vooral in het leger- algemeen beleden godheid. De acceptatie van het Christendom door de Romeinen in de vierde eeuw wordt mede verklaard uit het feit dat Mithras en Jezus vrijwel identiek waren. Beiden ook werden uit een maagd geboren en kwamen overeen in geboortedag. Overigens golden deze overeenkomsten ook voor de Griekse god Dionysus en de held Perseus, zoon van Zeus. In de moderne tijd geldt de wetenschappelijke methode als toetssteen voor de echtheid en waarheid van kennis. In de antieke wereld bestonden voor goden en godgelijken kennelijk bepaalde kenmerken die als waarmerk van echtheid moesten dienen⁷⁶⁾.

Jezus was niet zonder concurrenten. Appolonius van Tyana en Simon Magus bijvoorbeeld. Het onderscheid tussen hen en Jezus van Nazareth was voor een eenvoudig gelovige niet te maken⁷⁷⁾. Sommige volgelingen van Johannes de Doper bleven in Johannes de Messias zien en zagen dat niet in Jezus. Deze zogeheten Mandeëërs migreerden in de tweede eeuw naar het noorden van het huidige Irak, waar zij nog steeds wonen. Er zijn ongeveer honderduizend Mandeëërs over de gehele wereld. Simon bar Kochba was net als Jezus een afstammeling van Koning David. Hij wilde wel de koning der Joden zijn en leidde een opstand tegen de Romeinen die door Keizer Hadrianus met zo'n nihiliserende overmacht werd neergeslagen, dat er tot 1948 geen sprake meer is geweest van een staat Israëel. En dan is er de Nag Hammadi bibliotheek⁷⁸⁾.

De Nag Hammadi bibliotheek

Deze bibliotheek uit de derde en vierde eeuw laten een andere Jezus van Nazareth zien dan de Jezus uit de traditionele evangeliën, een Jezus die veeleer een mens was dan dat hij als goddelijk werd beschouwd. Deze collectie geschriften behoort tot de zogeheten Gnostische geschriften die uit de officiële canon werden geschrapt, omdat zij tegenstrijdig heetten te zijn aan de geaccepteerde evangeliën. Het evangelie van Maria Magdalena en het evangelie van Judas maken geen deel uit van de Nag Hammadi bibliotheek, maar zijn wel authentieke geschriften uit de tweede en derde eeuw met een andere blik op Jezus. De praktijk die uit dit alles naar

voren komt, is dat tijdens het leven van Jezus, maar nog duidelijker na zijn dood, eenieder die Jezus had gekend of hem had gevolgd, dan wel iemand kende die hem had gekend of had gevolgd de verhalen rond Jezus doorvertelde, meest waarschijnlijk met de beste bedoelingen, die in nog een later stadium werden opgeschreven. De collectie die zo ontstond was niet eenduidig over de figuur van Jezus. De institutionalisering van het geloof in Jezus en het bepalen van de canon, met als hoogtepunt het Concilie van Nicea, deed kiezen voor die geschriften die de machthebbers konden gebruiken, terwijl de overige in de ban werden gedaan. Deze manipulatie zegt niets over de echtheid van de geschriften, canoniek of niet. Het zegt alleen iets over derde en vierde eeuwse Christenen en hun perspectief op Jezus van Nazareth.

De bruggenbouwer

Jezus van Nazareth werd en wordt gezien als een wijs mens met mogelijk profetische gaven of een vooruitziende blik. Zoveel mag worden aangenomen. Hem de zoon van God noemen en vermelden dat hij wonderen heeft verricht, komt op de huidige tijd niet over als waarmerk van echte goddelijkheid, maar als een marketingstrategie - die ook door de andere 'godenzonen' werd gebruikt. Daarnaast is het van weinig belang of hij inderdaad werd gekruisigd, zoals Flavius Josephus en de discipelen van de Christus beschrijven en dat hij na drie dagen uit de dood herrees. Misschien heeft hij zich op tijd uit de voeten gemaakt naar Cappadocië en heeft daar verder geleefd onder de naam Appolonius, terwijl in Jeruzalem Jezus Barabbas -zoon van de vader- alsnog in zijn plaats aan het kruis hing. Het is nu niet van belang of de lotgevallen van Jezus van Nazareth op een Bijbelse manier waar zijn, met wonderen en engelen, het is van belang om nu na te kunnen gaan of die Bijbelse waarheid in de moderne tijd stand houdt. Het is van belang of op een verantwoorde historisch wijze kan worden vastgesteld dat alles wat er in het Nieuwe Testament en in de Gnostische geschriften over Jezus geschreven staat waar is. Het enige wat dan echt met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld is dat er rond het begin van de jaartelling een Jezus van Nazareth heeft bestaan en dat hij een wijs mens was met wellicht profetische gaven en een vooruitziende blik. Wanneer alle theater om Jezus heen met de in zijn tijd belangrijke religieuze keurmerken wordt weggelaten, en wanneer Jezus wordt losgemaakt, welhaast bevrijdt, uit de context van de vroeg Christelijke Joodse sekte

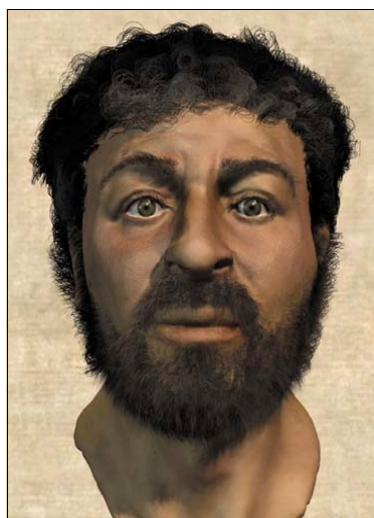
die zich in drie eeuwen ontwikkelde naar een staatsgodsdienst, met de bijbehorende politieke doelstellingen, dan blijft er een mens over met voor zijn tijd zeer bijzondere ideeën. Een mens met bijzondere ideeën. Een mens. Ecce homo. Beschouw de mens, elk mens. Elk mens. Hij wordt door het leven geïmponeerd en getekend, hij verwondt zich aan de rauwheid van het bestaan, en hij wordt bespot, beledigd en gekruisigd wanneer hij zijn eigen weg bewandelt, niet heult met de meute. In die betekenis is ieder mens Jezus en is Jezus ieder mens. Zo beschouwd is ieder mens een kind van God - de zoon van God, de dochter van God.

De bedoeïenen die aan het eerste monotheïsme vooraf gingen eerden een tribale god. De leider of leidster van de stam viel alle verering toe, omdat deze in contact stond met de godheden. Die stamgoden waren niet wezenlijk anders dan de goden die meegingen toen de mens ruim vijftienveertigduizend jaar eerder Afrika verliet. Matriarchale en patriarchale godheden. Denkers als Zarathoestra en Akhnaton en bouwend op hen Mozes, veranderden de regels van 'het spel'. Na Mozes en zijn legendarische voorvader Abraham was de wereld een andere wereld geworden. Eén centrale godheid was de weerspiegeling niet alleen van een religieuze beleving, maar ook die van een politiek doel in het spoor van de Neolithische revolutie - ontwikkeling van de landbouw en de opkomst van de eerste steden. Op de keper beschouwd nu achteraf bezien lag het accent op het politieke doel, zeker daar waar het de centralisering betrof. In de beleving van de godheid trad geen wezenlijke verandering op. Of het nu ging om de natuurgoden bij de Afrikaanse voorouders, tribale goden van rondtrekkende stammen, polytheïstische pantheons zoals in de Egyptische en Mesopotamische culturen, het betrof steeds goden die op de mens inwerkten, goden die met hun handelen het lot van de mens en de mensheid bezegelden. Zoals menig keer hiervoor al werd getoond kan een dergelijke sturende god niet de God zijn die de grondslag is voor alles dat bestaat. Al was het alleen maar vanwege het feit dat mensen op aarde deze god kunnen gebruiken om de mens te sturen en autoriteit over hem uit te oefenen. Een godheid die dat toestaat heeft doelstellingen die niet passen bij de God die waarheid is en dus Liefde is. Een dergelijke god valt naadloos binnen het Luciwher paradigma en is derhalve Luciwher zelve. Niet het kwaad, zoals hiervoor al ruimschoots betoogd, omdat 'goed en kwaad' behoort tot de imaginaire dichotomieën - dichotomieën bestaan niet, omdat alles vele schakeringen kent. Het Luciwher paradigma weerspiegelt het streven van Luciwher de mens bij zich te houden en hem te weerhouden van het

ontdekken van de waarheid, de Liefde. Die waarheid kan alleen worden ontdekt door niet op autoriteit te leunen en de innerlijke reis te maken.

Akhnaton wees al op de ene God die Liefde is. Jezus van Nazareth deed dat eveneens en hij stimuleerde door alles wat hij zei, wat over hem is opgetekend in de canonieke evangeliën en in de gnostische geschriften, de evangeliën van Maria Magdalena -zijn beweerde echtgenote- en van Judas -zijn beweerde verrader-, de persoonlijke relatie met God te zoeken. "Eer van mensen behoef Ik niet, maar Ik ken u: gij hebt de liefde Gods niet in uzelf. Ik ben gekomen in de naam mijns Vaders en gij neemt Mij niet aan; indien een ander komt in zijn eigen naam, die zult gij aannemen. Hoe kunt gij tot geloof komen, gij, die eer van elkander

behoeft en de eer, die van de enige God komt, niet zoekt?" [Bijbel NT, Johannes, 5:41-44]. Jezus wijst er op dat mensen geneigd zijn de oplossing en de verlossing in elkaar en dus buiten zichzelf, in autoriteit te zoeken. Hij vraagt zich openlijk af hoe mensen tot een innerlijke zelfontdekking kunnen komen, wanneer zij de Liefde niet in zichzelf zoeken. "Jezus zeide: een wijnstok is geplant buiten de Vader en daar hij niet vast staat, zal hij uitgetrokken worden met wortel en al en vernietigd worden." [Nag Hammadi bibliotheek, Evangelie van Thomas, 40]. Elke wijsheid of waarheid die buiten de waarheid van God wordt gevonden, van buitenaf op de mens afkomend in plaats van gevonden op

Zo kan Jezus er in werkelijkheid hebben uitgezien. Reconstructie op basis van een schedel uit de tijd van Jezus

de innerlijke weg, is een schijnwaarheid. Die illusoire waarheid zal geen vruchten dragen. "Jezus zeide: God ziet graag dat zijn dienaar een ambacht leert waardoor hij onafhankelijk van andere mensen kan worden, maar God haat een dienaar die religieuze kennis verwerft en die vervolgens als een ambacht beoefend." [Woorden van Jezus in de Moslimtraditie⁷⁹], 122]. Een mens dient zelfstandig zijn weg te zoeken, in deze wereld en in de innerlijke wereld, want afgaan op de -religieuze-kennis van anderen heeft geen enkele zin.

Deze uitspraken zijn steeds aan Jezus van Nazareth toegeschreven en worden steevast van een uitleg voorzien die de status en de status quo

moeten onderstrepen van de context waarbinnen de commentator schrijft. Ter onderstreping dus van de waarheid volgens het Christendom, de Gnostiek, dan wel de Moslimtraditie. Achter elke uitspraak is hier het perspectief gegeven vanuit de uitgangspunten van dit boek. Het is aan de lezer voor zichzelf uit te maken waarbij hij zich wel bevindt. Het argument van dit boek is dat Jezus met een traditie brak die door Mozes werd geformuleerd. Dat niet de centralistische alleen heersende God Jahweh bepaalt wat goed voor de mens is, zeker zijn dienaar niet die het religieus ambacht beoefent, maar de mens zelf die in zichzelf op zoek naar God gaat. Dat Jezus brak met de centralistische religie van Mozes, wordt geïllustreerd door de volgende uitspraak van Jezus. "Zijn discipelen zeiden tot hem: Nut de besnijdenis of niet? Hij zeide tot hen: Als zij nutte, zou hun vader hen besneden uit hun moeder voortbrengen." [Nag Hammadi bibliotheek, Evangelie van Thomas, 53]. Met enige goede wil en relativisme kan men hier zelfs de eerste glimp van de evolutietheorie in herkennen. Jezus was hoogst modern in zijn tijd en nog steeds wanneer men er zich rekenschap van geeft dat er nog steeds mensen zijn die geloven dat God de aarde in zes dagen heeft gecreëerd en een paar duizend jaar oud is, om vervolgens de evolutieleer verwerpen. Jezus stapt binnen de geschiedenis van de mens als eerste buiten het Luciwher paradigma, hij bouwt een brug naar de innerlijke weg. Hij verkondigt de waarheid en dus de verlossing in jezelf te zoeken. De Christelijke Kerk heeft daarna Jezus Christus gekaapt. Tweeduizend jaar Christendom heeft Jezus terug ingekapseld in het Luciwher paradigma, en dat levert soms trieste en soms ridicule en lachwekkende weergaven van Jezus op. Kijk om je heen en je vindt voorbeelden te over.

Visioenen van de vluchteling

Abā al-Qāsim Mohammed ibn 'Abd Allāh ibn 'Abd al-Muttalib ibn Hāshim is voluit de naam van de man die iedereen kent als Mohammed -de prijzenswaardige-, de profeet van de Islam. Van hem is het vrijwel onbetwist duidelijk dat hij heeft bestaan. Hij werd geboren in Mekka in 570 en is gestorven in 632 in Medina, volgens de eerste biografie die in om en nabij 750 over hem is verschenen, een honderdentwintig jaar na zijn dood⁸⁰). Binnen de Islam wordt Mohammed gezien als de voltooiër van het monotheïsme, hetgeen wil zeggen dat hij door de Islam tegelijk wordt beschouwd als de laatste profeet. De historiciteit van Mohammed is echter niet onbetwist. Het grootste probleem is dat er geen bronnen

zijn voor het pre-Islamitisch deel van zijn leven. De historiciteit van Mohammed kan alleen worden aangetoond wanneer men de bronnen niet al te kritisch benadert, terwijl bij een kritische benadering van de bronnen zijn historiciteit onmogelijk valt vast te stellen. Als karavaanleider kwam hij in contact met Joden en Christen en daardoor met hun religie. Naast koopman was hij ook herder, althans in zijn jonge jaren. Hij had uit die tijd de gewoonte overgehouden om zich periodiek terug te trekken in een grot en daar te bidden en te mediteren. Tijdens zo'n sessie ontving hij via de engel Djibriel, of Gabriël, zijn eerste openbaring van God, maar ging daarover pas na een aantal

Mohammed komt gezeten op een Buraq, een hemels dier, aan in de hemel. Perzische miniatuur uit de 16e eeuw

jaren prediken. De kern van zijn boodschap, dat wat God hem via Djibriel zei, was dat alleen de complete overgave, Islam, aan God voor God acceptabel was. Bovendien verklaarde Mohammed zich boodschapper en profeet te zijn van Allah, in de traditie van de andere Islamitische profeten als Nuh, Ibrahim, Musa, Yahya en Isa⁸¹.

Het sociale aspect van zijn boodschap aan de mensen had als gevolg dat in eerste instantie met name de lagere klassen en slaven zich tot zijn leer aangetrokken voelde. Dat had tot gevolg dat de bezittende klasse zich door de boodschap van Mohammed bedreigd voelde, wat uiteindelijk leidde tot een poging hem te vermoorden. Mohammed vluchtte naar Yathrib, later Medina genoemd. Deze vlucht, de hidjra, vormt het begin van de islamitische jaartelling. In Medina ontwikkelde Mohammed zich behalve tot religieus leider ook tot politiek en militair leider. In een aantal veldslagen versloeg Mohammed uiteindelijk het leger van Mekka. In 630 was het zover dat Mohammed de Kaba in Mekka kon zuiveren van de 360 goden die daar werden aanbeden en de heilige tempel kon wijden aan uitsluitend Allah. De Koran benadrukt dat Mohammed niet de stichter was van een nieuwe godsdienst, maar daarentegen een oproep deed om terug te keren naar de oorspronkelijke godsdienst die "de religie van

Ibrahim" werd genoemd. God had zich eerder tot andere volkeren gericht, maar openbaarde zich nu uitdrukkelijk aan de Arabieren, vooral om te waarschuwen voor de Dag des Oordeels.

Moslams zien de Koran als de openbaring door de engel Djibriel van de wil van God in opdracht van God. Veel islamologen zien in de Koran een Arabische adaptatie van de Joodse Tenach en de Christelijke Bijbel. Er

De grot Hira in de berg Jabal al-Nour waar, volgens het islamitische geloof, Mohammed zijn eerste openbaring ontving.

zijn veel overeenkomsten tussen de boeken. Binnen de Islam zelf wordt Soera Jonas 94 aangehaald om tegenstanders van de Islam uit te dagen toch vooral de Mensen van het Boek -Tenach en Bijbel- te raadplegen, om zo de waarheid van de Koran te kunnen begrijpen. "En als gij over hetgeen Wij tot u hebben nedergezonden twijfelt, vraagt dan degenen die het Boek vóór u hebben gelezen. Inderdaad, de waarheid is van uw Heer tot u gekomen; behoor daarom niet tot de twijfelaars." De eerste gedocumenteerde christelijke kennis over Mohammed komt uit Byzantijnse bronnen. Daarin wordt aangegeven dat zowel Joden als

Christenen Mohammed zagen als een "valse profeet". In de "Doctrina Jacobi nuper baptizati" uit 634, twee jaar na de dood van de profeet, wordt Mohammed gekenschetst als "misleidend [,] want komen profeten met zwaard en strijdswagen?, [...] Je zal niets waars vernemen van de genoemde profeet, behalve menselijk bloedvergieten." Het voornaamste twistpunt tussen Joden, Christenen en Moslams, zo wordt vaak gezegd in de literatuur, is de status van Isa, Jezus. Volgens Moslams is hij een belangrijke profeet, maar volgens de Joden in het geheel geen profeet, terwijl hij voor de Christenen meer dan een profeet is, Gods zoon. Joden en Christenen hebben Mohammed nooit als profeet willen erkennen. Hadden zij dat wel gedaan, dan hadden zij zich de facto bekeerd tot de Islam. Joden zijn Mohammed gaan beschrijven als "ha-meshuggah" -de bezetene-, een valse profeet die de oude verhalen ernstig beschadigde door zijn hervertelling in de Koran. De Christenen vonden het onbestaanbaar dat Mohammed de goddelijke aard van Jezus ontkende en

zagen uiteindelijk in hem een valse leraar, die geïnspireerd was door de Satan. "Toch zijn er destijds onder het volk ook valse profeten opgetreden, en zo zullen er ook onder u dwaalleraren verschijnen. Ze zullen met verderfelijke ketterijen komen en zelfs de meester die hen heeft vrijgekocht verloochenen. Daarmee bewerken ze spoedig hun eigen ondergang. Velen zullen hun losbandig gedrag overnemen en zo de weg van de waarheid in opspraak brengen. Gedreven door hebzucht zullen ze u bedriegen met misleidende verhalen, maar hun vonnis is allang geveld, hun ondergang laat niet op zich wachten." [2 Petrus 2:1-3]. In de lijst van Gnostische heiligen in de "Ecclesia Catholica Gnostica"⁸²⁾ is Mohammed opgenomen als een van de heiligen. Volgens het Bahá'í geloof⁸³⁾ is Mohammed niet de laatste profeet, een standpunt dat wordt gedeeld door de Ahmadiyya-moslims⁸⁴⁾.

Al-Masjid al-Nabawi, de Moskee van de Profeet, in Medina met de Groene Koepel gebouwd op het graf van Mohammed in het midden van de foto.

Te vuur en te zwaard

Wie zich bezig houdt met de vragen of Mohammed werkelijk heeft bestaan of niet en of hij de teksten van zijn revelaties zelf bij elkaar heeft gesprokkeld of ze inderdaad als boodschap van God heeft ontvangen, houdt zich bezig met vragen die volkomen irrelevant zijn. De constatering dat de Islam met de Koran voor ruim anderhalf miljard mensen op aarde hun leven bepaalt en hen houvast in het leven biedt, is als enige relevant. Mohammed is, de Koran is en de Islam is - dit zijn de onbetwistbare gegevens. Welke rol de Islam speelt is de volgende vraag, waarop het antwoord veel gecompliceerder is. Daarvoor moet het gehele krachtenveld worden overzien, de rol die de Islam speelt in de wereld van vandaag. Om te beginnen is hierin belangrijk te weten hoe de Islam wordt ervaren. Voor het merendeel van de Moslims, die gemiddeld genomen bedachtzame en vrome burgers zijn, geldt niets anders dan voor de gemiddelde Jood of de doorsnee Christen. Hij werkt hard, wil gelukkig zijn met zijn vrouw en zorgt goed voor zijn kinderen. Dat binnen de Islam relatief veel groepen opereren die fanatiek en vaak ook

gewelddadig zijn is niet inherent aan de Islam als men het fanatisme mag wijten aan de relatieve jeugdigheid van de godsdienst. In een vergelijkbare periode van het Christendom was fanatisme en geweld ook het middel om de godsdienst te profileren en te laten prevaleren. Dat loopt in ieder geval vanaf de eerste kruistocht tot en met de Spaanse Inquisitie. Ook binnen het Jodendom is een fanatieke periode geweest, hoewel daar alleen een weerslag van is te vinden in de lessen die uit de Tenach en de andere Joodse literatuur kunnen worden getrokken, terwijl in historische bronnen daarvan niets is terug te vinden; zo die nog bestaan. De stelling dat de Islam door het vergoelijken van geweld tegen niet-Moslims een verwerpelijke godsdienst is, hangt derhalve samen met een vooraf ingenomen standpunt, vaak bij veronachtzaming van de eigen religieuze geschiedenis of zelfs onwetendheid daarover. Fanatisme en blindheid is altijd een trieste zaak - voor de fanatieke blinde.

Dat de Islam een gewelddadig religie is, is verder een loze constatering en is als het zeggen dat een leeuw een gazelle doodt. Elk systeem met politieke ambities, of in ieder geval implicaties, bevat geweld. Jozua als opvolger van Mozes veroverde het beloofde land niet met topconferenties. "Toen sloegen zij alles wat in de stad was met de ban, zowel man als vrouw, zowel jong als oud, tot runderen, schapen en ezels toe, met de scherpte des zwaards" [Jozua 6:21]. De muren van Jericho kwamen donderend naar beneden - en God hielp daarbij. Het fanatisme waarmee het Christendom is verspreid en verdedigd, de religieuze oorlogen binnen Europa en de verdediging van het heilige land tegen de Islam, laat zien dat de volgelingen van Jezus geen geweldloze hippies waren. De veldslagen die Mohammed tegen zijn eigen mensen in Mekka voerde, en won, maar ook een bepaalde uitleg van het begrip jihad, de veroveringen van de moslimlegers in Noordafrika en Iberië, laten zien dat de boodschap van vrede pas in moest gaan na de onderwerping. Misschien is dat geweld te verklaren vanuit de positie van onderdrukking waar de stichters zich aanvankelijk in bevonden. De Joden ten opzichte van de Kanaänieten en Egyptenaren, de Christenen ten opzichte van de Romeinen en de Moslims in Medina ten opzichte van hun stamgenoten in Mekka. Het laat zien, maar dat is geen nieuwe constatering, dat de grote monotheïstische godsdiensten geen zuivere godsdiensten waren, in de zin van een filosofisch religieus en ethisch denkstelsel, maar -ook en vooral- economisch politieke stelsels. Specifiek voor de Islam is, dat het verwijt een gewelddadige godsdienst te zijn steevast wordt beantwoord met de uiteenzetting dat het in de grond een vredelievende godsdienst is, een antwoord waarbij de politiek imperialistische motivaties in het

antwoord worden uitgefilterd. Welke islamitische wijze dan ook men hoort spreken of leest, de boodschap van vrede moge waar zijn, men sluit over het algemeen de ogen voor het bloed dat is vergoten om de Islam een in deze wereld bepalende godsdienst te laten zijn. De leeuwinstilt noodzakelijkerwijs haar honger, maar daarbij mag echter niet worden vergeten dat een leven het leven liet.

Autoriteit of zelfbeschikking

Islam betekent overgave of onderwerping aan God, Allah. Dit uitgangspunt staat haaks op de belangrijkste uitgangspunten van Isa, Jezus, een van de voornaamste profeten binnen de Islam. Het is niet mogelijk om zowel de waarheid, de Liefde en de verlossing, in jezelf te vinden, om Allah te vinden door diep in je hart te kijken, en je tegelijkertijd te onderwerpen aan Allah. Het is niet mogelijk om twee verschillende wegen tegelijk te bewandelen. Het voorwaardelijk stellen van overgave en het eisen van onderwerping sluit het bewandelen van de weg van de innerlijke ontdekking uit, zoals het bewandelen van die weg inhoudt dat invloeden van buitenaf -beïnvloeding, macht, autoriteit, directie, voorschriften- als niet meer ter zake doend worden ervaren. Wie zout in zijn thee doet, kan die niet meer zoet laten smaken. De mens die de innerlijke weg bewandelt laat slechts externe raadgevers toe als hij die zelf zoekt en zal de externe raad alleen dan toepassen wanneer hij die geïnternaliseerd heeft. Wanneer een extern advies eerst naar eigen termen is vertaald voordat hij daar in zijn innerlijk een toepassing voor kan vinden. Als een externe raad luidt elkaar lief te hebben, dan zal elk persoon voor zichzelf dienen te bepalen wat liefhebben is, voordat hij zich deze raad eigen kan maken en toepassen. Daarnaast zal blijken dat het bepalen van een inhoud -van bijvoorbeeld liefhebben- door het leven heen verdere groei kent, een nuancering die de persoon zelf aanbrengt op basis van de afgelegde leerweg. Het is niet voorstelbaar, het is onmogelijk dat een adviseur of een autoriteit van buitenaf die nuance op basis van persoonlijke ontwikkeling kan aanbrengen. Isa wordt binnen de Islam op een bepaalde manier begrepen -een bepaald aspect-, op een manier die eerder de ontwikkelingsgang van de Islam aangeeft, dan aangeeft hoe men Isa moet begrijpen.

Ook in andere godsdiensten wordt van de gelovigen volledige overgave aan de god gevraagd, soms zelfs liefdevolle overgave. Telkens blijkt dat behalve overgave en onderwerping ook ondergeschiktheid wordt bedoeld

- dat is nu eenmaal een kenmerk van een hiërarchische systeem. Er is er maar een die binnen een systeem hiërarchisch denkt en dat is de mens, de mens als onderdaan van Luciwher. De mens die nog vast zit binnen het Luciwher paradigma, het denkraam waardoor niet naar binnen wordt gekeken voor de oplossing en het antwoord op alle vragen, maar naar de autoriteit buiten de mens. De mens wordt in een hiërarchisch systeem onzeker gemaakt om de verlossing uit de pijn en de ontdekking van de Liefde en dus de waarheid in zichzelf te zoeken door het constante bombardement door autoriteiten. In de woorden van Isa zijn aanknopingspunten te vinden, waarmee ieder mens de weg naar binnen kan vinden en zich niet meer iets gelegen hoeft te laten liggen aan de wijzen aan de zijlijn. Als de vergelijking getroffen mag worden waarin Isa een revolutionair was die het Jodendom trachtte te hervormen, dan kan de Islam worden beschouwd als een poging tot restauratie. Mohammed en zijn navolgers keerden terug naar de "religie van Ibrahim", Musa eigenlijk, en Isa werd gemarginaliseerd door hem zijn, symbolische, goddelijkheid af te nemen. Waarom Isa juist wel als goddelijk moet worden aangemerkt, het werd hiervoor al duidelijk, is omdat wij allen kinderen van God zijn. Juist dat stelt ieder mens in staat via de innerlijke weg de Liefde, de waarheid te vinden en voor verlossing niet afhankelijk te zijn van de autoriteiten. De autoriteit is een afgezant van Luciwher en dient gemeden te worden, als je oprecht de innerlijke weg wilt bewandelen.

De autoriteit heeft altijd een stok achter de deur voor het geval men niet wenst te gehoorzamen aan de autoriteit. Dit kenmerk van Luciwher is niet beperkt tot de Islam. In het geval van de Islam richtte Allah zich, na tot andere volkeren te hebben gesproken, tot de Arabische volken, met name om te waarschuwen voor de Dag des Oordeels. Zoals hiervoor al beschreven, wordt in de Koran vaak gerefereerd aan Yawm ad-Din. Zij die zich niet aan de voorschriften hebben gehouden, zullen dan geoordeeld en vernietigd worden, aldus de Koran. Er is geen erger straf denkbaar en als goede Moslim hou je je aan de voorschriften, omdat je bij Allah wilt zijn in het eeuwige leven. De wens eeuwig te leven in de aanwezigheid van God is een wens die ieder mens heeft - tenzij men een fundamentalistische atheïst is; en dan nog. Overweeg dan dit, het bepalende kenmerk van iemand die dreigt wanneer je niet onder zijn hoede blijft, is degene die angst heeft te worden verlaten. Elke keer wanneer Allah in de Koran een negatief oordeel in het vooruitzicht stelt bij Yawm ad-Din, geeft hij tevens te kennen dat het klaarblijkelijk mogelijk is tegen zijn wil in te handelen. Tegengesteld handelen aan een

idee ligt echter alleen voor de hand wanneer die idee niet de hoogste waarheid is. Men kan niet en men wil zelf niet tegen de hoogste waarheid ingaan, wanneer men die eenmaal zelf heeft herontdekt. Wanneer de behoefte ontstaat tegen een verkondigde hoogste waarheid in te gaan, dan is die verkondiging klaarblijkelijk niet de waarheid. Ieder mens, van de 'nederigste' tot en met de meest 'doorluchtige', voelt het verschil tussen de verkondigde en de ontdekte waarheid diep in zijn binnenste. Er in de mensenwereld naar handelen wordt voorkomen door hel en verdoemenis die in het vooruitzicht is gesteld. Als de waarheid echt bij Allah ligt, heeft hij geen noodzaak met hel en verdoemenis te dreigen. Als de waarheid daar niet is te vinden, kan hij niemand anders zijn dan Luciwher, hij die de mensen -zijn volk- bij zich wil houden om zijn visie tot een volkomen einde te brengen. Het heeft geen zin zich te onderwerpen aan een onvolledige waarheid, een die Liefde mist en Schoonheid. De mens is heel wel in staat de waarheid in zichzelf te ontdekken.

Wat te zien is als men ziet

Sprak Mohammed waarheid of is Mohammed misleid of heeft Mohammed misschien misleid? Naar wie luisterde de profeet toen hij zijn berichten kreeg? Wat hoort een mens wanneer hij naar zijn innerlijke stem luistert, wanneer hij zijn stappen op de innerlijke weg zet? De eerste stappen zijn het moeilijkst. Elk mens raakt onvermijdelijk bont en blauw van het leven en de incarnatie waarin wij zitten spoort vaak aan daarvoor vergelding te zoeken. Jezelf helen en het dierlijke beteugelen is het eerste dat je doet op de innerlijke weg - het tweede komt in feite voort uit het eerste. Je genezing brengt een balans voort. Het genezingsproces is belangrijk om uit te kunnen maken of de innerlijke stem een ware stem is of mogelijk een uiting van een fysiek ziektebeeld. Het is een proces met een constante terugkoppeling. Elk gevonden antwoord wordt bevestigd. De innerlijke stem wordt steeds duidelijker - sommigen noemen het 't geweten, de morele leidraad, of het ethisch handboek, hoewel dit overlappende begrippen zijn die gezamenlijk niet de lading dekken. Het bewust worden van kwetsuren en het bewust worden van de eigen onvolkomenheden is een kenmerk van de innerlijk lerende weg. Op de innerlijke weg is niemand aanwezig die hierover verwijtend zal zijn, er is alleen behulpzaamheid. Men moet soms door een moeilijke periode, maar zelfverwijt is daarin niet behulpzaam, omdat het niet leidt tot een

oplossing. Het is goed om te weten dat je niet de enige bent, want niemand komt door het leven zonder geblutst en gekwetst te raken. Weet wel dat je weg nooit teneinde komt in dit leven en dat de wijsheid die je bouwt voor jou is en alleen voor jou. Het is niet jouw wijsheid, maar jouw aandeel in dé wijsheid. Daardoor kan zonder enige historische

Djibriel vertelt Mohammed zijn openbaringen

bron uit zijn pre-Islamitische jaren worden gesteld dat Mohammed niet misleid is toen hij zijn inspiraties ontving, maar wel dat hij misleid heeft toen hij zijn visioenen naar buiten bracht. Het is de valkuil voor ieder op de innerlijke weg, te willen vertellen over wat men ontdekt op die weg. De wijsheid die men ontdekt is persoonlijk, want het is jouw

aandeel in de waarheid. Werp het in de wereld van de mensen en het valt onmiddellijk ten prooi aan het Luciwher paradigma. Het enige wat men kan doen met de innerlijke gevonden wijsheid, de waarheid en de Liefde, is die van consequentie laten zijn voor het handelen in deze wereld, want een mens moet handelen - een mens kan niet niet-handelen. Het handelen van de mens in de wereld -vanuit de innerlijke hervonden wijsheid- is nu juist de kwintessens van het incarneren. Verder -het klinkt triest, maar is dat niet- is men eenzaam zoals men geboren wordt en weer sterft. Er is geen andere steun dan de innerlijke steun.

Mohammed heeft twee à drie jaar gewacht met het naar buiten brengen van wat hij had gehoord. Het is heel voorstelbaar dat hij zijn belevingen eerst in kleine kring heeft besproken. Mogelijk het eerst met zijn echtgenote Chadidja en zijn vriend Aboe Bakr, zijn neef Ali, zijn geadopteerde zoon Zayd en een andere vriend Oethman ibn Affan. Het kan niet anders dan dat deze eerste groep Mohammed heeft aangemoedigd, of Mohammed voelde zich aangemoedigd door hun reacties. Mogelijk ook heeft een externe factor als onvrede met het polytheïsme dat in de Kaba in Mekka werd beleden een rol gespeeld. Mohammed voelde zich aangetrokken, zoveel is duidelijk, door wat hij van de Joden en de Christenen te horen had gekregen op zijn karavaantochten en door zijn visioenen voelde hij zich aangesproken tot

een Arabische versie te komen van het geloof van Ibrahim. Of Mohammed zich bewust is geweest van een fenomeen als het Luciwher paradigma is een vraag die lastig te beantwoorden is. Mohammed is een misleider wanneer hij zijn visioenen bewust in de wereld heeft gebracht om de mens van de innerlijke zoektocht naar God af te houden - dit is een strategie van Luciwher; maar niet exclusief toepasselijk voor Mohammed. Alleen de meest cynische leider kan van een dergelijke houding beschuldigd worden. Het kan bijgevolg niet anders zijn dat Mohammed is misleid door de invloeden die van buitenaf op hem af kwamen - onvrede met de polytheïstische godsbeleving van zijn gemeenschap, zijn wens het monotheïstisch geloof van Abraham te laten prevaleren en de bijval die hij hiervoor kreeg van zijn intiemste vrienden. Stuk voor stuk externe invloeden die prijzenswaardige doelen in zich dragen, maar geen doelen die ook maar iets te maken kunnen hebben met wat men in feite zoekt op de innerlijke weg - ze leiden af. Dat Mohammed zijn innerlijke verandering geen handelende vorm heeft kunnen geven in de wereld, wordt duidelijk gemaakt doordat hij veldslagen heeft gevoerd. Een persoon met innerlijke vrede zou dat nooit hebben gedaan en zou naar Medina zijn verhuisd om zich daar in rust verder te ontwikkelen. De keuzes van Mohammed hebben de aard van de Islam bepaald.

Noten bij "De profeten voor het nieuwe tijdperk"

⁶²⁾ Zoals op zoveel plaatsen in dit boek wordt slechts een korte schets gegeven van informatie die zijdelings van belang is voor de hoofdlijn van de tekst. Wie meer inzicht wil hebben in een onderwerp, in dit geval de Verlichting in Europa, zal zich elders verder moeten inlezen.

⁶³⁾ Zoals al toegelicht, heeft het Zoroastrisme zich ontwikkeld van een aanvankelijke monotheïstische vorm naar een dualistische vorm. Oorspronkelijk was de God van het Licht en het Vuur Ahura Mazda de voornaamste God. Deze religie was van Iraans-Afghaanse origine, maar heeft net als het Hindoeïsme zijn bakermat liggen op de Euraziatische vlakte bij de Arische stammen. De ontwikkeling van monotheïsme naar dualisme betekende voor het eerst de introductie van het kwade, Ahriman. In elk polytheïstisch pantheon hebben goden hun aangename en onaangename kanten. Dat is juist waarom aan deze goden moest worden geofferd - om ze gunstig te stemmen. In het Zoroastrisme zijn het goede en het kwade gekoppeld aan twee aparte goden en het was de opdracht van de mens het goede te steunen in zijn strijd met het kwade. In telkens een nieuw leven, gelijk aan het Hindoeïsme, moest de mens zich verbeteren om uiteindelijk in het leven na de dood eeuwig te bestaan met Ahura Mazda.

⁶⁴⁾ Midjan wordt gezien als het land van de afstammelingen van Abraham en Ketura, in het noordwesten van het Arabisch schiereiland op de oostkust van de Golf van Aqaba. Daar waar nu de plaatsen Eilat, Aqaba en Haql liggen, mogelijk tot aan Al-Bad en Magna. De afstamming van Abraham en Ketura komt voort uit een latere literaire toevoeging aan de Torah waarin Abraham het centraal personage is. Het doen van een beroep op een fictieve afstamming is niet ongewoon bij welk koningshuis dan ook in welke tijd dan ook. Vaak werd dat gedaan om de eigen status te verhogen. Als men aanneemt dat Mozes een historisch figuur kan zijn, dan is de ontmoeting met een bedoeïenenstam in Midjan geen fictie, hoewel de berg Sinaï aan de westkant van de Golf van Aqaba ligt. Overigens wordt Midjan ook wel in de huidige Soedan gesitueerd. Er zijn geen bronnen die uitsluitend geven.

⁶⁵⁾ Jethro was waarschijnlijk een aanspreektitel voor een koning, zoals "sire".

⁶⁶⁾ Zie ook pagina 570

⁶⁷⁾ <http://www.specialtyinterests.net/codexhammurabi.html>

⁶⁸⁾ Binnen de Joodse geschriften wordt de volgende indeling gehanteerd:
1. Ik ben de eeuwige uw God die u uit het land Egypte, uit het diensthuis, geleid

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

heeft.

2. Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.
3. Gij zult de naam van de Eeuwige, uw God, niet ijdel gebruiken.
4. Gedenk de Sjabbat, dat gij die heiligt.
5. Eer uw vader en uw moeder.
6. Gij zult niet moorden.
7. Gij zult niet echtbreken.
8. Gij zult niet stelen.
9. Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
10. Gij zult niets begeren dat van uw naaste is.

Binnen de Christelijke leer hanteert men de volgende indeling:

1. Gij zult geen afgoden vereren, maar Mij alleen aanbidden en boven alles beminnen.
2. Gij zult de naam van de Heer, uw God, niet zonder eerbied gebruiken.
3. Wees gedachtig dat gij de dag des Heren heiligt.
4. Eer uw vader en uw moeder.
5. Gij zult niet doden.
6. Gij zult geen onkuisheid doen.
7. Gij zult niet stelen.
8. Gij zult tegen uw naaste niet vals getuigen.
9. Gij zult geen onkuisheid begeren.
10. Gij zult niet onrechtvaardig begeren wat uw naaste toebehoort.

In de Koran zijn de geboden op diverse plaatsen in de tekst te vinden.

1. Weet dat er geen godheid is dan God. (soera Mohammed 19)
2. Er is niets aan Hem gelijk (soera Consultatie 11)
3. Maak God niet tot excuus bij jullie eden. (soera De Koe 224)
4. Jullie die geloven! Wanneer op vrijdag (de dag van samenkomst) de oproep tot het gebed is uitgezonden, haast jullie dan om God te gedenken en laat het zaken doen. (soera De Vrijdag 9)
5. Uw Heer heeft bepaald dat jullie alleen Hem zullen dienen en dat men goed moet zijn voor de ouders, of nu een van beiden of allebei bij u de ouderdom bereiken, zeg dan nimmer 'foei' tegen hen, bejegen hen niet onheus en spreek op een hoffelijke manier tot hen. (soera De Nachtreis 23)
6. En snijdt de dief en de dievegge de hand af, als straf voor wat zij misdeden, een voorbeeldige straf van God. (soera De Tafel 38)
- 7dat de vloek van God op hem zal rusten als hij een leugenaar is (soera Het Licht 7)
- 8dat wie een ander doodt...het ware alsof hij het gehele mensdom had gedood (soera De Tafel 32)
9. En jullie mogen geen ontucht benaderen. Dat is iets gruwelijks en het is een slechte manier van doen. (soera De Nachtreis 32)
10. Bewijst vriendelijkheid aan de ouders en ook aan de verwant, de wezen, de behoeftigen, de verwante buur, de niet-verwante buur, de niet-verwante

medeburger, de reiziger...(soera De Vrouwen 36)

⁶⁹⁾ <http://www.nik.nl/kosjer-wat-is-het/>

⁷⁰⁾ Titus Flavius Josephus (Latijn), Josef ben Matitjahu (Hebreeuws) - Jeruzalem 37 - Rome plm. 100. Romano-Joodse geschiedschrijver en hagiograaf van priesterlijke en koninklijke afkomst. In zijn "Joodse geschiedenis" ligt het accent op de eerste eeuw en de Eerste Joodse Oorlog die resulteerde in de vernietiging van Jeruzalem in 70. Onder historici is er verschil van inzicht over de waarde van Josephus als bron, maar over het algemeen wordt Josephus, buiten de evangelienschrijvers, beschouwt als een van de eersten die het bestaan van Jezus en zijn titel Christus onderschrijft.

Josephus hield zich aan de Mozaïsche wet, maar huldigde ook het streven het Judaïsme en het Grieks-Romeinse denken te verenigen in wat wel Hellenistisch Judaïsme wordt genoemd. Zijn belangrijkste werken zijn "De Joodse oorlog" (plm. 75) en "De Oude Geschiedenis van de Joden" (plm. 94). "De Joodse oorlog" behandelt de Joodse opstand tegen de Romeinse bezetting in de periode 66-70. "De Oude Geschiedenis van de Joden" beschrijft voor een Romeins publiek de geschiedenis van de wereld vanuit Joods perspectief. Zie verder: <http://www.livius.org/jo-jz/josephus/josephus.htm>

⁷¹⁾ Jahweh had de nazaten van Abraham het land tussen Nijl en Eufraat gegeven [Beresjiet/Genesis 15: 18-21] als onderdeel van het convenant dat Jahweh met Abraham sloot. Hoewel bij de term "het beloofde land" doorgaans gedacht wordt aan Palestina of Israël, is al het land tussen Nijl en Eufraat werkelijk het door Jahweh beloofde land.

⁷²⁾ Volgens een legende is Jezus na de vlucht naar Egypte daar in contact gekomen met de geschriften van Re-Harakhty-Cheper-Aton, farao Akhnaton. Jezus zou dus dezelfde geschriften hebben bestudeerd als Mozes ruim een millennium eerder.

Hoewel in het evangelie van Mattheüs wordt geïmpliceerd dat Jezus al weer op jonge leeftijd terugkeerde naar Judea, bestaat er ook een verslag dat een latere datum noemt, mogelijk zelfs pas in zijn volwassen jaren.

⁷³⁾ Het is onzinnig te beweren dat Jezus de koning der Joden wilde worden en dat hij vanwege deze claim moest sterven. Jezus was geen kampioen van het centraal gezag, maar poogde elk mens op zijn eigen niveau hoop en geloof te geven. Misschien dat er mensen zijn geweest die de koningsclaim geloofden en daaruit hoop haalden -in de strijd tegen de Romeinen- of dit juist zagen als een bedreiging -bijvoorbeeld de Joodse gevestigde orde-. Het enige koninklijke aan Jezus betrof zijn afstamming van koning David en de legendarische Abraham.

⁷⁴⁾ Het is niet verwonderlijk dat om onder meer deze redenen in het Interbellum van

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

de 20^e eeuw een stroming in Europa ontstond die Christendom en socialisme trachtte te verenigen, het Christensocialisme.

Christensocialisme is een socialistische ideologie die het kapitalisme ziet als een geloof of ideologie die geworteld is in de doodzonde van de hebzucht en zij beweren dat het een vorm van Mammon aanbedding is. Christensocialisten menen dat de oorzaak van de ongelijkheid in de wereld moet worden geassocieerd met hebzucht, een uitingsvorm van het kapitalisme.

⁷⁵⁾ Een vergelijking van 'feiten' zoals men die op verschillende plaatsen in de literatuur kan tegenkomen.

Event	Horus	Yeshua of Nazareth, aka Jesus
Conception:	By a virgin. There is some doubt about this matter	By a virgin. 3
Father:	Only begotten son of the God Osiris.	Only begotten son of Jehovah (in the form of the Holy Spirit).
Mother:	Isis-Meri. 4	Miriam (now often referred to as Mary).
Foster father:	Seb, (aka Jo-Seph). 4	Joseph.
Foster father's ancestry:	Of royal descent.	Of royal descent.
Birth location:	In a cave.	In a cave or stable.
Annunciation:	By an angel to Isis, his mother.	By an angel to Miriam, his mother. 3
Birth heralded by:	The star Sirius, the morning star.	An unidentified "star in the East."
Birth date:	Ancient Egyptians paraded a manger and child representing Horus through the streets at the time of the winter solstice (about DEC-21). In reality, he had no birth date; he was not a human.	Born during the fall. However, his birth date is now celebrated on Dec-25. The date was chosen to occur on the same date as the birth of Mithra, Dionysus and the Sol Invictus (unconquerable Sun), etc.
Birth announcement:	By angels.	By angels.
Birth witnesses:	Shepherds.	Shepherds.
Later witnesses to birth:	Three solar deities.	An unknown number of wise men. 3 They are said to have brought three gifts; thus the legend grew that there were three men.

Death threat during infancy:	Herut tried to have Horus murdered. He was not successful.	Herod tried to have Jesus murdered. He was not successful.
Handling the threat:	The God That tells Horus' mother "Come, thou goddess Isis, hide thyself with thy child."	An angel tells Jesus' father to: "Arise and take the young child and his mother and flee into Egypt."
Rite of passage ritual:	Horus came of age with a special ritual, when his eye was restored.	Taken by parents to the temple for what is today called a bar mitzvah ritual.
Age at the ritual:	12	12
Break in life history:	No data between ages of 12 & 30.	No data between ages of 12 & 30.
Baptism location:	In the river Eridanus.	In the river Jordan.
Age at baptism:	30.	30.
Baptized by:	Anup the Baptiser.	John the Baptist, aka John the Baptist.
Subsequent fate of the baptiser:	Beheaded.	Beheaded.

⁷⁶⁾ Zie verder: <http://jdstone.org/cr/files/mithraschristianity.html>

⁷⁷⁾ Appolonius van Tyana gaf de hongerigen te eten, genas de zieken, was een exorcist en liet de doden weer tot leven komen. Hij predikte vrede en liefde en leefde en werkte rond dezelfde tijd als Jezus, maar dan in het huidige Turkije. Hij is niet gekruisigd en heeft een hoge leeftijd bereikt voordat hij door een schare engelen ten hemel werd gevoerd. Terwijl de leer van Jezus vooral werd gebracht onder de armen, was Appolonius vooral populair onder de Romeinse intelligentsia - mogelijk een reden waarom zijn cultus nooit massale belangstelling heeft gekregen, hoewel die een rol kan hebben gespeeld in de acceptatie van het Christendom.

En er was in de tijd van Jezus een prediker die Simon Magus -de tovenaar- heette, een Samaritaan. Dat hij door de vroege Christenen als bedreiging werd gezien, verklaart waarom hij in de Bijbel, het Nieuwe Testament, belachelijk wordt gemaakt [Handelingen der Apostelen 8:9]. Zijn volgelingen geloofden dat hij de Messias was. Volgens Ireneüs claimde Simon Magus dat hij de macht van God was, de mannelijke incarnatie van God, terwijl de gedachten van God de vrouwelijke incarnatie van God was, een vrouw genaamd Helena -Sophia, Hokma-. Volgens de Handelingen der Apostelen [18:8] heeft Simon Magus geprobeerd zich in de vroege Christelijke beweging in te kopen, wat uiteraard werd geweigerd. Volgens de Handelingen van Petrus [3:33] komt het zelfs tot een confrontatie waarbij beiden trachten te bewijzen dat hun God de beste is. Uiteraard wint Petrus en wordt Simon gestenigd, ook door zijn eigen volgelingen. Simon bleef echter

nog lang vereerd als God in Italië en Klein Azië. De Romeinse Keizer Claudius zou zelfs voor hem een standbeeld hebben opgericht.

Een andere Simon, Simon bar Kochba -zoon van de ster-, was net als Jezus een afstammeling van Koning David. Hij noemde zichzelf Nasi Yisroel, prins van Israël. Toen de Romeinse keizer Hadrianus rond 125 een tempel ter ere van Jupiter wilde bouwen op de plaats van de Joodse tempel, leidde hij een guerrilla-achtige opstand en verdreef de Romeinen grotendeels uit Judea. Voor zijn volgelingen was hij de lang verwachte Messias, in de Oudtestamentische zin van het woord. Hij eiste van de vroeg Christelijke groeperingen dat zij Jezus zouden afzweren en hem als Messias zouden accepteren. Keizer Hadrianus heeft 138 korte metten gemaakt, niet alleen met Bar Kochba en zijn volgelingen, maar met de hele staat. Na Hadrianus bestond Israël niet meer tot in 1948 de moderne staat Israël werd uitgeroepen.

Tot in het jaar 350 waren er volgelingen van Johannes de Doper in het Heilige Land die Jezus niet erkenden als Messias, maar Johannes de Doper als Messias zagen [Brieven van Clemens 1:60]. Deze Mandeeërs migreerden in de tweede eeuw naar het noorden van het huidige Irak, waar zij nog steeds wonen.

⁷⁸⁾ Volledige lijst van codices die in Nag Hammadi zijn gevonden

<p>Codex I (also known as The Jung Codex): The Prayer of the Apostle Paul The Apocryphon of James (also known as the Secret Book of James) The Gospel of Truth The Treatise on the Resurrection The Tripartite Tractate</p>	<p>Codex II: The Apocryphon of John The Gospel of Thomas a sayings gospel The Gospel of Philip The Hypostasis of the Archons On the Origin of the World The Exegesis on the Soul The Book of Thomas the Contender</p>
<p>Codex III: The Apocryphon of John The Gospel of the Egyptians Eugnostos the Blessed The Sophia of Jesus Christ The Dialogue of the Saviour</p>	<p>Codex IV: The Apocryphon of John The Gospel of the Egyptians</p>
<p>Codex V: Eugnostos the Blessed The Apocalypse of Paul The First Apocalypse of James The Second Apocalypse of James The Apocalypse of Adam</p>	<p>Codex VI: The Acts of Peter and the Twelve Apostles The Thunder, Perfect Mind Authoritative Teaching The Concept of Our Great Power Republic by Plato - The original is not gnostic, but the Nag Hammadi library version is heavily modified with</p>

	<p>then-current gnostic concepts. The Discourse on the Eighth and Ninth - a Hermetic treatise The Prayer of Thanksgiving (with a hand-written note) - a Hermetic prayer Asclepius 21-29 - another Hermetic treatise</p>
<p>Codex VII: The Paraphrase of Shem The Second Treatise of the Great Seth, Gnostic Apocalypse of Peter, The Teachings of Silvanus. The Three Steles of Seth</p>	<p>Codex VIII: Zostrianos The Letter of Peter to Philip</p>
<p>Codex IX: Melchizedek The Thought of Norea The Testimony of truth</p>	<p>Codex X: Marsanes</p>
<p>Codex XI: The Interpretation of Knowledge A Valentinian Exposition, On the Anointing, On Baptism (A and B) and On the Eucharist (A and B) Allogenes Hypsiphron</p>	<p>Codex XII The Sentences of Sextus The Gospel of Truth Fragments</p>
<p>Codex XIII: Trimorphic Protennoia On the Origin of the World</p>	

⁷⁹⁾ Tarif Khalidi, Woorden van Jezus in de Moslimtraditie, Verhalen en uitspraken in de Islamitische literatuur, Ankh-Hermes, Deventer, 2003

⁸⁰⁾ De vraag wanneer Mohammed precies is geboren kan niet met zekerheid worden beantwoord. Er bestaan geen zekere chronologische gegevens voor de Mekkaanse periode van zijn leven. Zijn activiteit in Medina besloegen ongeveer 10 jaar, van de hidjra in 622 tot zijn dood in 632. Biografen van Mohammed stellen de leeftijd van Mohammed op 40 of soms 43 op het moment dat hem, volgens de islam, de engel Gabriël verscheen en hem aanwees als profeet van God (islam). Zijn geboortjaar kan uitgerekend worden door van 632 (sterfjaar Mohammed) af

te trekken: 10 jaar (lengte Medinaanse periode), en nog eens 10 jaar (lengte Mekkaanse periode) en 40 jaar (leeftijd eerste activiteiten als islamitisch profeet), maakt 572. Onzeker zijn de lengte van de Mekkaanse periode en de leeftijd van Mohammed wanneer hij zijn eerste activiteiten als islamitisch profeet begon.

⁸¹⁾ Profeten binnen de Islam:

Arabic name, Biblical name	Short description
Ādam, Adam	Adam, the first human being, ranks as the first prophet of Islam. Adam and his wife, Eve, fell from the Garden of Eden after they ate from the forbidden tree. On earth, Adam received his first revelations and lived many generations.
Īdrīs, Enoch	Idris is believed to have been an early prophet sent to mankind. The traditions that have built around Idris' figure have given him the scope of a prophet, philosopher, writer, mystic and scientist.
Hūd, Eber	Muslims believe that only Hud, for whom the eleventh chapter of the Koran takes its name, and a few other people survived a great storm, similar to the Deluge five generations earlier. God inflicted the storm to punish the people of Ad who had forgotten God.
Sālih, Saleh	According to the Koran, God ordered Saleh to leave behind his people, the tribe of Thamud, after they disbelieved and disobeyed God's order to care for a special camel and instead killed it. When Saleh and the believers fled from Thamud, God punished the people with a loud noise from the skies that killed his people instantly. Note that Saleh does not equate to the Shelah mentioned in the Hebrew Bible.
Ibrāhīm, Abraham	Muslims regard Ibrahim as one of the most significant prophets, because they credit him with rebuilding the Kaaba in Mecca. His family included such great figures as his sons, Ishmael and Isaac, as well as his prophetic grandson Jacob. Holy women from his household included Sarah and Hagar. Because of his significance as a patriarch, Abraham is often titled Father of the Prophets.
Lūt, Lot	Muslims know Lūt best for attempting to preach against homosexuality in Sodom and Gomorrah, in addition to encouraging his people to believe in the Oneness of God, although his community mocked and ignored him. Islam denies the acts which the Hebrew Bible attributes to Lot, like

	drinking and becoming drunk, and having intercourse with and impregnating his two daughters.
Ismā'il, Ishmael	As a child, Ishmael - with his mother, Hagar - searched for water in the region around Mecca, leading God to reveal the Zamzam Well, which still flows.
Ishāq, Isaac	According to Islamic tradition, Ishaq, the second-born son of Ibrahim, became a prophet in Canaan. He and his brother Ishmael carried on the legacy of Ibrahim as prophets of Islam.
Ya'qūb, Jacob	The Koran portrays Jacob as "of the company of the Elect and the Good". He continued the legacy of both his father, Isaac, and his grandfather, Abraham. Like his ancestors, he deliberately worshipped God exclusively.
Yūsuf, Joseph	Joseph, son of Jacob and great-grandson of Abraham became a prominent adviser to the pharaoh of Egypt after he interpreted the King's dream which predicted the economic future of Egypt. According to Islam, Joseph received the gift of half of the beauty granted to mankind.
Ayyūb, Job	According to Islamic tradition, Job received the reward of a Fountain of Youth, which removed all illnesses, except death, for his service to God in his hometown. It is mentioned that Job lost his wealth, family, and health for many years as test of patience carried out by God.
Shu'ayb, Jethro	According to Islam, God appointed Shu'ayb, a direct descendant of Abraham, to guide the people of Midian and Aykah, who lived near Mount Sinai. When the people of the region failed to listen to his warnings, God destroyed the disbelievers' villages.
Mūsá, Moses	Moses, whom the Koran refers to more than to any other prophet, had the distinction of revealing the Tawrat (Torah) to the Israelites. The Koran says Moses realized his connection with God after receiving commands from him during a stop at Mount Sinai. He later went on to free the enslaved Hebrews after the Egyptian pharaoh denied God's power. Moses subsequently led the Hebrews for forty years through the desert after they refused to obey God's command and enter the Holy Land. On another trip to Mount Sinai during this long journey, Moses received the Torah and the Ten Commandments.
Hārūn, Aaron	Aaron served as an assistant to his brother Moses. In Islam,

	<p>he, like Moses, received the task of saving the Israelites from the Egyptian pharaoh. He would often speak for Moses when Moses' speech-impediment prevented him from doing so himself.</p>
Dhul-kifl, Ezekiel	<p>The status of Dhul-Kifl as a prophet remains debatable within Islam, although all parties to the debate can agree in seeing him as a righteous man who strived in the way of God. Some studies identify Dhul-Kifl with Ezekiel, mentioned in the Hebrew Bible's Book of Ezekiel.</p>
Dāwud, David	<p>In Islam, God revealed the Psalms to David. Dawud also has significance as the slayer of Goliath and defeater of the Philistines. Note that Islamic tradition and the Bible differ in their accounts of the story of King David and Uriah.</p>
Sulaimān, Solomon	<p>Solomon learned a significant amount of knowledge from his father David before God made him a prophet. According to Islamic tradition, Sulaiman received power to manipulate nature (including the jinn) and the power to communicate with and control animals. Known for his honesty and fairness, he also headed a kingdom that extended into southern Arabia.</p>
Ilyās, Elijah	<p>Ilyaseen or Ilyas took over control of the Kingdom of Samaria after the kingdom of Solomon collapsed. Islamic tradition says he attempted to convince the people of Israel of the existence of only one God, but the people remained persistent in their disbelief.</p>
Alyasa', Elisha	<p>Elisha took over the task of leading the Israelites after the death of Elijah. He attempted to show the king and queen of Israel the power of God, but they dismissed him as a magician.</p>
Yūnus, Jonah	<p>Islamic tradition states that God commanded Jonah to help the people of Nineveh towards righteousness. However, Nineveh's people refused to listen to his message, so Jonah decided to abandon trying to help them and left. After being swallowed by a whale, Jonah repented in the stomach of the whale until it spewed the prophet out on dry land.</p>
Zakariyyā, Zechariah	<p>Zachariah became the guardian of Mary the mother of Jesus. According to the Koran, he prayed to God asking for a son, since his sterile wife Elizabeth could not provide one. God granted his wishes, lifting his wife's sterility and allowing her to give birth to John the Baptist.</p>

Yahyá, John the Baptist	Of John, Islam states that, throughout his lifetime, he captivated audiences with his powerful sermons which preached Abrahamic monotheism.
'Īsá, Jesus	God sent one of the highest-ranked prophets in Islam, Jesus, to the Children of Israel. The Koran makes it clear that Jesus was not divine nor did he have a share in God's divinity and rather spoke only of the worship of God. Jesus is called the Masih in Muslim belief.
Muhammad	Muhammad, the last prophet, is important for sealing prophecy in Muslim belief and reinforcing the same faith that started with Adam. Muslims don't view Muhammad as the beginner of a new religion, but the Koran states that Muhammad simply preached the same religion as Adam, Abraham, Noah, Moses, Jesus and all the other prophets.

⁸²⁾ Ecclesia Gnostica Catholica, or the Gnostic Catholic Church, is the ecclesiastical arm of Ordo Templi Orientis, an international fraternal initiatory organization devoted to promulgating the Law of Thelema. Thelema is a philosophical, mystical and religious system elaborated by Aleister Crowley, and based on The Book of the Law. The word Catholic denotes the universality of doctrine and not a Christian or Roman Catholic belief set.

⁸³⁾ Het Bahá'í geloof is een monotheïstische religie, gesticht in de negentiende eeuw door Bahá'u'lláh in Iran. Het benadrukt de geestelijke eenheid van de mensheid.

⁸⁴⁾ De Ahmadiyya Moslim Gemeenschap is een Islamitische gemeenschap die in India werd gesticht door Mirza Ghulam Ahmad, die leefde van 1835 tot 1908. De leden van de Ahmadiyya Moslim Gemeenschap geloven dat hun stichter de Messias en de Mahdi is, die door de profeet Mohammed werd voorspeld.

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

De leerweg en de glimlach, conclusie

Het genot van thee

Met wie ik graag een goed gesprek gehad zou willen hebben. Zowel Mozes, als Jezus, als Mohammed zou ik dan op mijn verlanglijstje zetten. Maar ook Akhnaton en Zarathoestra. Met Zarathoestra langs de Amu Darja te zitten, slurpend van een kopje thee. Afghanistan, ik zag het als een van de mooiste landen op aarde. Een land met grootse open vlakten waar 's zomers voortdurend een mild briesje je gezicht verkoelt. Met altijd aan de horizon de voorlopers van de Himalaya die door onze oudste voorouders al werden beklommen, op weg naar de Euraziatische steppe. Misschien dat Zarathoestra dit al wist, in werkelijk oeroude verhalen overgeleverd. De bergen die in lang vervlogen tijden zijn ontstaan en die de bronnen herbergen van onmetelijk grote heilige rivieren, waarmee niet alleen het water over de wereld stroomde. Zarathoestra is in zijn hart altijd een herder gebleven en zijn filosofie moet zijn voortgekomen uit de wijsheid van zijn volk. Daarover wil ik meer van hem weten.

Of langs de traag stromende Nijl zitten waar ik enigszins afgeleid door de verbluffende schoonheid van Nefretiti Akhnatons thesen bevraag. Ik vraag hem naar de herkomst van zijn denkbeelden, want zij waren werkelijk zonder precedent. Tegelijkertijd een onhandige man, deze

Akhnaton - liep met zijn slungelig lijf in zijn enthousiasme ook in huis soms alles omver. Een beetje een eenzaat die het geluk had een liefhebbende vrouw aan zijn zijde te hebben, een vrouw die qua gevoel en intellect zijn perfecte aanvulling vormde en de erudiete uitdaagster van wat hij zei.

Mijn echte grootvader herinner ik mij als een lieve en zachtaardige wat stille man -wat zijn ogen zagen, konden zijn handen maken-, maar Mozes als grootvader hebben moet toch wel de gelukkige vervulling van echt alle clichés over grootvaders zijn. Een wat nors kijkende bruuske wijze man die vanuit zijn hart de vriendelijkheid zelve blijkt en toch beduusd raakt van kritiek. Ik vraag hem naar zijn bronnen en hij kijkt me aan alsof ik zojuist zijn jongste dochter ten huwelijk heb gevraagd, hem daarvoor om toestemming vraag. Het wordt een lange zit, want Mozes praat langzaam en graag, alsof de toekomst er van afhangt.

Een gesprek met Jezus hebben, een man die net iets teveel in zichzelf gekeerd raakte, omdat het zo vaak voorkwam dat hij veel uitlegde en niemand dat echt begreep. Dat begrijp ik. Ook zijn onverwoestbaar optimisme begrijp ik, omdat wat werd gezegd echt was en er geen enkel persoonlijk gewin van wie dan ook werd gediend met wat gezegd diende te worden. Inderdaad, hoe maak je een dove horend, een blinde ziend, een afgestompte gevoelig, een gesprek daarover zou ik met Jezus willen hebben. Een gesprek over hoe hij de omkering heeft gemaakt, of liever, herkent heeft dat alles op zijn kop staat en hoe dat rechtgezet kan worden.

Mohammed had ik graag diep in de ogen gekeken, zijn donkere ogen met de lange wimpers, om de waarheid in zijn geest te ontdekken. Om de man te begrijpen die aanvankelijk niet wist wat hem overkwam. Hem te vragen hoe hij van niet begrijpen kwam tot begrijpen. Het liefst ontmoet ik hem in de tijd voordat hij naar Yathrib moest vluchten, op weg naar de grot waar hij gewoonlijk bad en mediteerde. Ik benader hem voorzichtig zoals je een rusteloze volbloed benadert. Ik voel zijn verwarring die niet voortkomt uit wanhoop, maar uit hoop, omdat hij begint te vermoeden wat hij moet doen met de veelheid aan wijsheid die hij in jaren heeft ontmoet.

Wanneer je het Midden -en het iets verdere- Oosten bereist kom je zeker buiten de grote steden het landschap tegen zoals het was toen de grote profeten nog leefden. Het kost mij geen moeite me voor te stellen ze te ontmoeten. Ik heb altijd een voor mij natuurlijk aandoend ontzag gehad voor de enorme geschiedenis die de landen daar herbergen, de enorme

wijsheid van de generaties. De enorme wijsheid en grootse menselijke ervaring waarvan je de aanwezigheid voelt als de massa van de rivier die onherroepelijk en onstopbaar door het land der levenden vloeit. Alsof Sisyphos zijn grote last in wijsheid heeft omgezet en er een rustplaats voor heeft gevonden op een terras in de

Amu Darja

berg door de tijd uitgesleten, toch nooit echt zeker of de last weer zal gaan bewegen. Ik voel de weemoed van de stam die de wijsheid heeft gevonden en die tegelijk beseft dat het niets voorstelt, dat het waarschijnlijk allemaal boven hun hoofd beslist zal worden. Een fatalistische wijsheid, een wijsheid die laat beseffen dat het vermoedelijk toch allemaal voor niets is. Kijk vader, hier sta ik en kan niet anders. Je voelt dat in de gesprekken in de stelligheid die de onzekerheid verbergt.

De omgekeerde omkering

Wat ligt er aan de andere kant van het water, wat ligt er aan de andere kant van de dood? Het volgende eiland, het volgende continent, de volgende planeet, allemaal concreet bereikbaar. Wat te doen met de immateriële vragen? Niemand weet het echte antwoord, want iedereen zoekt. De leider neemt het voortouw. Misschien had hij een sjamaan naast zich, een medicijnman of -vrouw, misschien was hij een priester-koning. Het patroon wordt vastgelegd en vergroeit met de gemeenschap. Er is maar een baas boven de baas en dat is de god. Als de god maakt hij uit wat er met de mensen gebeurt, in voor- en tegenspoed. Zo was het lang, heel lang geleden en zo is het nog steeds. De honderdduizenden jaren dat de god het leven en de dood beheerste zagen er zo uit. En toen de mensen het materieel beter kregen, keerden zij zich af van de god - zo staat het geformuleerd in de boeken. Zij keerden zich af. Dan gaven de mannen zich over aan drank en vrouwen, zij gaven zich over. Mannen hebben zich altijd overgegeven aan de geneugten van het leven en de vrouwen deden daar aan mee. Het is het probate middel om onder de leider vandaan te komen, zoals in bepaalde delen van de wereld met carnaval wanneer de rollen worden omgedraaid. De leider gaat daar vaak

zelfs in mee, voor een paar dagen. Dan gaat de knoet er weer over en is iedereen weer nederig, behalve de baas.

Waar de baas geen echt gezicht meer heeft en zijn baas, de god, reeds lang dood is verklaard, daar is het permanent carnaval. Daar kun je feesten wat je wilt en kopen wat je hartje begeert. In tijden van economische teruggang krijgt de baas weer een beetje levensechte vorm en houdt men zich rustig en meldt men zich minder vaak ziek. De god blijft nog steeds dood, tenzij men zelf de dood nadert, want er is natuurlijk wel iets. Het ietsisme. Het ietsisme bestaat bij de gratie van een leider, zoals het Jodendom, het Christendom en de Islam ontstonden vanwege de leiders van dat moment. Ik voel dat er iets is en Mozes zegt dat het dit en dat is - dan zal het wel zo zijn. Jezus ontkrachte de leider en werd vervolgens tot koning der Joden gemaakt. Zijn apostelen en de andere chroniqueurs brachten zijn boodschap naar een dimensie minder en legden zo de fundamenten voor het Christendom. En Mohammed restaureerde de god tot de gezaghebbende. Hij won zijn veldslagen, hij zal dus wel gelijk hebben. Zo spraken de mensen.

De god is altijd een despotische leider geweest en in de Semitische godsdiensten zelfs een autoritaire alleenheerser. Ondanks dit monopolie

Maskers, het gezicht van Lucifur

heeft hij zijn boodschap altijd laten vergezellen van hel en verdoemenis. Aan hem ontsnappen lijkt onmogelijk ook al draait men de rollen voor meer dan een paar dagen om. Dit is de omgekeerde omkering en per definitie een beweging die weer leiders oplevert, een prins carnaval dit keer. Net als de echte leiders draagt hij een masker, het masker van Lucifur. Om het menselijk tekort, of preciezer het Lucifur paradigma, te doorbreken heeft de mens geen rolomdraaiing nodig, maar roldoorbreking. Jahweh, God de Vader, Allah en Prins Carnaval, ze moeten worden bijgezet in het museum waar Zeus en Jupiter al de wacht houden.

Het volk van Lucifur bevolkt in overgrote meerderheid deze aarde. Dit volk kan het vermoeden van het iets omzetten in iets concreets. Iets dat nooit in het museum belandt. Daarvoor is het wel nodig dat men voor het

vinden van de echtheid, de Liefde en de waarheid, de leider ontleidert. Niet ontkent of onthoofd als ware het een Revolutie tegen de laatste alleenheerser, maar ontleidert zoals een dochter haar vader verlaat voor haar man. Laat de vrouw het daarbij, dan wordt het leiderschap gecontinueerd, maar weet zij het oude patroon te doorbreken dan bereikt zij roldoorbreking. Hetzelfde geldt voor de zoon die zijn moeder verlaat. Hij kan ervoor kiezen een vrouw te installeren in een bemoederende rol, hij kan ook het oude patroon doorbreken en kiezen voor het nieuwe, het echt nieuwe. Niet door zich te laten overheersen door een kenau, dat zou rolomdraaiing zijn, maar werkelijke doorbreking. De mens kan de omkering maken en zich onafhankelijk opstellen in de leiderschapskwestie. Roldoorbreking in plaats van rolomdraaiing.

Je ontkracht Jahweh, God de Vader, Allah en Prins Carnaval niet door hen ineens dood te verklaren - de mens is daartoe niet bij machte. Het is niet mogelijk Luciwher dood te verklaren en vluchten in atheïsme of in wetenschap - of beide. Probeer het en je zult ontdekken dat je in een cirkel rent. De mens kan Luciwher niet dood verklaren of hem ontvluchten, omdat hij zelf Luciwher is, omdat hij van het volk van Luciwher is. Het enige dat de mens kan doen is de leider ontleiden en in zijn binnenste duiken om zichzelf te helen, zichzelf heel maken, op zoek te gaan naar de Liefde die in ieder mens klaar ligt om te worden herontdekt. Om deze reden is het Luciwher paradigma ook geen inherent tekort van de mens, want het valt te genezen, het is te doorbreken. Niet je materiële loopbaan, maar je innerlijke reis is de reden voor je bestaan in deze wereld. Wie je bent en wat je doet in de materiële wereld, komt weer voort uit je innerlijke reis. De innerlijke weg. Hij kan breed en goed begaanbaar zijn en dan weer steil en kronkelig. Je valt er echter nooit vanaf, als je jezelf trouw blijft.

Mohammed had gelijk, hij was de laatste profeet. Na hem komt het einde van de autoritaire religies. Mijd nieuwe leiders. Geloof er niet in, want je haalt een hele set nieuwe kleren van de keizer binnen, waardoor je uiteindelijk naakt in de kou komt te staan. Het enige wat je kunt doen is naar binnen gaan en de warmte opzoeken. De enige oplossing van wat je onzeker in het leven maakt is je eigen schoonheid te waarderen. Jij kent jezelf het beste en als je denkt dat dit nog niet het geval is, leer jezelf kennen en sta verbaasd dat ook jij warmte en schoonheid in je herbergt, dat jij ook de brug die is gebouwd kunt nemen over de afgrond die er lijkt te zijn, op zoek naar de Liefde en de waarheid in jezelf. Niet jouw waarheid, maar jouw aandeel in de waarheid waar iedereen een aandeel in heeft. Een jou onvervreemdbaar aandeel dat je aan niemand kunt

verkopen, als de waarheid, maar dat voor jou van onschatbare waarde is. Luciwher is niet het kwade. Je bent zelf Luciwher, uit zijn volk. Luciwher ontkennen heeft dus geen enkele zin, integendeel. Vier daarentegen een feestje dat je scherpzinnig bent en dat je bent begiftigd met het vermogen te observeren, te analyseren, conclusies te trekken en een weg voor de toekomst uit te stippelen. Want dat onder andere zijn de kenmerken van Luciwher, van zijn volk. Maak je innerlijke reis en breng jezelf weer in contact met wat er nog meer bestaat. De hereniging van de rede, het Licht met de Liefde in WarmeSchoonheid is niet voor deze wereld, maar daar kom je zelf wel achter.

Mededogen met de profeten

Die gesprekken had ik graag gehad. Met Mozes en Jezus en Mohammed, met Zarathoestra en Akhnaton. Tijdreizen is niet mogelijk en bovendien, ik zou ze niet hebben willen spreken om ze ergens van te overtuigen, want ik ben geen leider. De gesprekken met de erfgenamen van Sem kan ik ook nu hebben. Niet een officiële dialoog als om een oecumene te bereiken, maar een gesprek van mens tot mens. Je merkt dan dat tussen de enkele fanatiekelingen veel weldenkende mensen wonen, die hun best doen om greep op het leven te krijgen. Dat er tussen die paar machtswellustelingen een grote meerderheid aanwezig is die het pastoraal werk doet uit mededogen met de medemens. Je merkt bij de meesten dat hun denken veel verder is dan de bazen orakelen. Al vele tientallen jaren geleden zei mijn vader tegen de geestelijke op huisbezoek, dat hij voor zijn problemen liever naar de baas ging, de god die hij ervoer, dan naar zijn knecht. Waarop zij samen lachten en nog eens inschonken. Dat de omwenteling, de doorbreking van het Luciwher paradigma, de doorbreking van de hiërarchische verhoudingen nog niet heeft plaatsgevonden is een gevolg van de kracht van de leiders. Niet van de zwakte van hun volgers, maar van hun onzekerheid en -vaak materiële- afhankelijkheid. Dat laatste geldt ook voor de volgers die het pastorale werk doen, want zij hebben na een lange studie hun carrière en dus hun zekerheid in het leven gebouwd op een ooit ingenomen en nu soms lang verlaten standpunt. Op het station is het nog druk, maar iedereen groeit verder.

Een lang en diep gesprek met Zarathoestra op een van de mooiste plekken op aarde. Zou ik hem weerhouden kunnen hebben van de creatie van het kwaad? Want dat was de implicatie van zijn god van het

goede, de creatie van het kwaad - Ahura Mazda en tegenover hem Ahriman. De mens moest daartussen kiezen. Zou ik Zarathoestra hebben willen weerhouden, had ik dat gekund? Hij zou mij gevraagd hebben waarom ik dat wilde en mij gevraagd hebben naar mijn beweeggronden. Ik had hem het antwoord schuldig moeten blijven, want ik kan en wil niet treden in de ontwikkeling van een persoon op de innerlijke weg. Het enige wat ik had kunnen doen is door mijn daden mijn eigen innerlijke weg demonstreren en dat duurt langer dan een gesprek. Ik had ook nooit Akhnaton kunnen wijzen op het falen van zijn unieke creatie van de ene God, het onmetelijke egocentrisme op die manier de ene waarheid menen te kunnen kennen. Niemand komt voorbij de ultieme wijsheid die bij hem of haar hoort, het onvervreemdbaar aandeel in de universele wijsheid en waarheid.

Mozes er op wijzen dat hij een potentaat is. Zou hij naar mij geluisterd hebben? Zou hij mijn kritiek hebben willen overwegen? Mogelijk had hij mij gezegd dat dit weliswaar zo was, maar dat het in het licht van de toekomst van de Israëlieten noodzakelijk was. Dat hij het accepteerde dat deze tekortkoming betekende dat hij het beloofde land zelf nooit zou betreden, maar dat dit in zijn ogen een kleine prijs was voor de onafhankelijkheid van zijn volk. Mozes, Caesar, Lenin. Doeners die de theorie naar hun hand zetten voor het goed van de toekomst van hun volk, terwijl zij zich tegelijkertijd ogenschijnlijk ondergeschikt aan dat doel maakten. Daarna kwamen de afgeleide leiders die in naam van de grote voorganger de knoet over het volk legden. In het geval van Mozes hadden zijn denkbeelden uiteindelijk maar gedeeltelijk met godsdienst te maken en leken die veeleer op een mengeling van politieke ideologie, economische machtshonger en mystieke legitimering. Een vrij gebruikelijke mengeling in die tijd.

Jezus zou ik hebben verteld dat zijn denkbeelden werkelijk uniek waren en dat hij de eerste in de geschiedenis van de mensheid was die de uniciteit van de elk mens op een dergelijke eloquente manier naar voren bracht. Te eloquent, want niemand begreep er iets van. Zijn volgelingen niet, want uit niets in de evangeliën blijkt dat de apostelen waarlijk begrepen waar Jezus over sprak. Noch zijn navolgers die zich gnostici noemden -er zijn ook Joodse- en heidense gnostici- en toch het heil van buitenaf bleven verwachten. Bij hen is de demiurg die dit universum bestiert waarlijk de duivel en is de innerlijke weg mystiek. Jezus zou ik voorhouden dat zijn uitspraken teveel lagen vertoonden en zijn vergelijkingen een beperkt houdbaarheid - na tweeduizend jaar zijn er schriftgeleerden nodig om ze te verduidelijken. Ik zou hem wel

beschouwen als mijn vriend of mijn broeder, want ik voel dat hij verwant aan mij is en ik aan hem.

Mohammed zou ik vragen niet te vroeg te pieken. Ik zou waarlijk met hem door de woestijn willen lopen of gezeten op de rug van een kameel mij door hem laten rondvoeren door het Arabisch land - hij moet het hebben gekend als de aderen op de rug van de hand. Als het kon, zou ik zijn pijn willen delen toen hij naar zijn eigen mensen keek, de veelheid aan vereringen, terwijl hij wist dat het anders en echter kon. Ik zou hem desondanks willen vragen toch te wachten tot de pijn over zou zijn, omdat de daden in de werkelijkheid het stadium van de innerlijke reis weerspiegelen. Zijn pijn werd zo de pijn van een groot deel van de mensheid. Zijn innerlijke jihad om tot het ware geloof te komen kon zo de jihad naar buiten toe worden, tegen hen die het ware geloof nog niet aanhingen. Had Mohammed maar langer geleefd.

Zowel Mozes, Jezus als Mohammed, en de anderen, ik had ze graag gesproken. Eerder uit een verlangen aan de historische bron te staan, dan de aanmatigende wens ten uitvoer te willen brengen deze mensen, deze mensen, op andere gedachten te brengen. Ieder legt zijn eigen weg af, iedereen. Niet alleen de mens groeit, ook de mensheid groeit. Het lijkt moeilijk waar te nemen dat de mensheid, als volk van Luciwher, de eigenheden van het groeien doorziet. Zoals je lang de jongere versie van jezelf in de spiegel blijft zien totdat je ineens een oudere zelf ziet. Een plotseling besef. De ware zin van het ouder worden zit hierin vervat. Er zijn mensen die eeuwig willen leven. Ik zou zeggen, wacht dan even tot je dood gaat. De soms schoksgewijze groei in het leven heeft als doel je eigenheden duidelijker te zien. De mensheid had eerst Mozes en Jezus en Mohammed nodig om vervolgens tot de schokkende ontdekking te komen dat ook zij de waarheid niet konden vertellen, dat ook zij de Liefde niet brachten. De mensheid groeit, de mens groeit. Als ook de onderdrukkende religie van het materiële geluk terzijde wordt geschoven, wordt het tijd voor de bewuste innerlijke weg.

Iedereen bewandelt de innerlijke weg, maar het is een onbewuste weg zolang men op de redding van buitenaf blijft hopen - sommigen noemen

het karma. Geluk en vooral ongeluk, daar krijgt een mens het meeste van lijkt het, bepalen ogenschijnlijk de loop van het leven. Het lijkt zo of de mens -en daarmee de ziel- bij de haren door het leven heen wordt gesleept om aan het einde te creperen. Zo schijnt het leven zich te voltrekken als men de

Mohammed (gezichtsloos gemaakt),
Abraham, Mozes en Jezus

Joodse potentat Mozes, Jezus' Christelijke versie en de eendimensionale Mohammed volgt, als men leiders volgt. Wie de laatste afrit neemt en de brug oversteekt naar de innerlijke weg en die bewust aflegt, zal merken dat de innerlijke harmonie toeneemt en dus de pijn in het leven afneemt. Geluk en ongeluk zijn dan niet meer als een zomerse dag en een onbehaaglijke regenbui. Wat het weer ook is, het is, zowel bij regen als bij zonneschijn. Niet meer, het leven neemt je op sleeptouw, maar je daden worden bepaald door wie je bent - en wordt. Aan het einde ga je niet meer dood, want je keert terug naar het bestaan voor je geboorte in de wereld. Je stapt uit de tijdelijke verdichting van de eeuwigheid waar je hebt geleerd wat je wilde leren en keert terug naar je oorspronkelijke staat.

Epiloog

de eliminatie van de bazen

Er is maar een manier om van de bazen af te komen. Negeer ze. Vermijd ze, als dat kan. Als dat kan, dat zijn natuurlijk de woorden die de essentie weergeven. Vaak zijn ze niet te vermijden. Ga dan bij jezelf na welke dat zijn en welke daarvan je zelf hebt opgezocht. Dat blijken er vaak meer te zijn dan de onvermijdelijken. De moeilijkste leider om vanaf te komen is de leider in je relatie, waarbij het niet uitmaakt of jij dat bent of je partner. Het moeilijke voor de leider om te ontleiden is de consequentie voor zwak aangezien te worden - wat dat ook is. Niemand wil voor zwak aangezien worden. De oplossing kan zijn je uit de situatie te onderhandelen, waarbij je alle warmte die je bezit inzet. Je moet weten waar je grenzen liggen, want de leider ontleiden is zinloos

als daardoor een andere leider kan opstaan. In een relatie, in feite elke relatie, kan je tot de conclusie komen dat onderhandelen uiteindelijk geen zin heeft. De kracht hebben die relatie te beëindigen kan moeilijk zijn en veel verdriet doen, als een teruggang voelen, deuren sluiten die je open had willen houden. Wie zich heeft uitgesproken, om te beginnen innerlijk, niet meer aan de leiband te lopen van leiders, zal hier doorheen moeten. De uiteindelijke situatie is altijd beter dan de door leiders gedomineerde situatie. Het geldt voor elke leider. Binnen je relatie, in je vriendenkring, binnen je geloofsgemeenschap, op het werk, helemaal tot aan je relatie met de god.

Met de god onderhandel je niet zo makkelijk, zou je denken. Dat denk je doordat de geestelijken zo lang op je hebben ingebeukt. Zij staan als eerstvolgenden op je lijstje die onleiderd moet worden. Nog moeilijker dan het werk binnen je relatie. Binnen je relatie mag je op welke manier dan ook rekenen op een vorm van solidariteit, het gemeenschappelijk willen optrekken. Binnen je geloofsgemeenschap is van een dergelijke welwillendheid niet altijd sprake. Er kan druk op je worden uitgeoefend de gemeenschap niet te verlaten, waarbij in extreme gevallen uiterst vervelende gevolgen kunnen optreden. Wat daarbij je reactie zal zijn kan door niemand worden bepaald, behalve door jezelf. Soms is het mogelijk om je tijd af te wachten en innerlijk je weg voort te zetten. Maar als de discrepantie te groot wordt is het verlaten van de gemeenschap waarschijnlijk onvermijdbaar. Doe het alleen als dat moet en met anderen als dat kan. Doe het in oprechtheid en met de waarheid in je hart, met de hervonden relatie met je innerlijke Liefde in je wezen.

In ieder geval geen ontleding door revolutie. Geen collectieve afschaffing van wat dan ook ter begunstiging van wat dan ook. Dat brengt alleen maar nieuwe leiders aan de macht. Dat kan nooit de weg van de innerlijk hervonden Liefde zijn. Wie de innerlijke Liefde heeft hervonden, het kunnen bepalen van de juistheid van iets, de waarheid, en die in Warmte heeft kunnen vervatten, is een zachtmoedig persoon. Niet iemand die de andere wang toekeert, want niemand laat zich slaan. De woorden van Jezus hierover zijn, meest waarschijnlijk, verkeerd begrepen en uit zijn verband gehaald. Breng jezelf niet in een situatie waarin je geslagen kunt worden en gebeurt dat toch, beëindig die situatie. Terugslaan heeft geen enkele zin en helpt de ander evenmin. Een zachtmoedig persoon is geen slappeling, maar een persoon die vanuit een innerlijk gevonden rust handelt in de wereld. Het handelen in de wereld vanuit de innerlijke gevonden rust is essentieel in je leven in deze wereld.

Je terugtrekken uit de wereld voorkomt niet dat je handelt in de wereld. Het heeft vooral zin, iedereen zou het ooit moeten doen, het rustpunt in jezelf te vinden, bijvoorbeeld bij het opgaan van de innerlijke weg. Er komt echter altijd een moment waarop je uit je zelfgekozen isolement moet weerkeren en het volle leven in de wereld weer moet accepteren. Je handelen vanuit je verantwoordelijkheidsbesef zal de wereld goed doen. Een verantwoordelijkheid die je naar jezelf voelt en jouw verantwoordelijk handelen ten opzichte van de wereld. Wat verantwoordelijkheid naar jezelf toe inhoud moet je zelf bepalen. Verantwoordelijkheid naar de wereld kan inhouden alleen dat in de wereld te gebruiken wat je nodig hebt om te leven, te zorgen voor van wie je houdt, je kinderen op te voeden en indien nodig je ouders in hun ouderdom te ondersteunen. De verantwoordelijkheid naar de wereld houdt nog veel meer in. Hoe wijd je die cirkel voelt is aan jou.

Wat hier staat beschreven herbergt geen nieuw assortiment aan regels waar je je aan moet houden. Het is een beschrijving van hoe je de leiders kunt ontleiden en wat er daarna kan gebeuren. Alleen het woord waarheid staat centraal, waarachtigheid, de waardering -de liefde- voor wie je zelf bent. Vooral dat laatste kan moeilijk te accepteren zijn als noodzakelijke stap, omdat het zo vaak wordt verward met egoïsme. Egoïsme excludeert altijd verantwoordelijk handelen naar de wereld. Het gevoel van eigenwaarde includeert dat nagenoeg. Ga na waar in de geschriften van Mozes, Jezus en Mohammed de grondhouding die hier is beschreven eveneens staat. Maak daarna je keuze.

Zonen van Sem, Het Semitisch erfgoed van Noach
de ontstaansgeschiedenis van Jodendom, Christendom en Islam

O Morgenster, zoon van de dageraad, hoe diep ben je uit de hemel gevallen.
Overwinnaar van alle volken, hoe smadelijk lig je daar geveld.
Je zei bij jezelf: Ik stijg op naar de hemel, boven Gods sterren plaats ik mijn troon.
Ik zetel op de toppen van de Safon, de berg waar de goden bijeenkomen.
Ik stijg op tot boven de wolken, ik evenaar de Allerhoogste.
Nee! Je daalt af in het dodenrijk, in de allerdiepste put. [Jesaja 14:12-15]

De wortels van de kwaad

Het spiegelbeeld en de tegenhanger

Het kwaad is net zoets als de zwaartekracht. Iedereen ziet het effect ervan op de realiteit, maar niemand kan uitleggen wat het is. De deskundigen nemen de materiële wereld als uitgangspunt voor hun hypothesen. Door daarentegen niet de materie als uitgangspunt te nemen, maar de staat van vordering op de innerlijke weg, en wanneer het handelen niet louter wordt bepaald door waarnemingen en belangen in de materiële wereld, maar wanneer de innerlijke volwassenheid uitgangspunt wordt voor het handelen in materie, kan men -terwijl de wiskundige werkelijkheid intact blijft- voorbij het limiet van materiële werkelijkheid zien. Waarnemingen worden breder wanneer naast de materiële werkelijkheid ook de immateriële realiteit in de waarnemingen

wordt betrekken. Een hypothese voor de aard van de zwaartekracht wordt misschien zo het streven van het licht om terug te keren naar zijn punt van oorsprong, de wereld waar iedereen en dus ook Luciwher zijn oorsprong heeft. In boek drie wordt dit uitgebreider toegelicht. Het is nog maar de vraag of donkere energie donkere materie zal overheersen en het heelal zal eindigen in een Big Rip - al was het maar omdat het bestaan van donkere materie nog niet is aangetoond. De theoretici van deze hypothese hebben bovendien geen rekening kunnen houden met recentere ontwikkeling, zoals de ontdekking van de donkere stroming⁸⁵). Met welke krachten en invloeden kan nog meer geen rekening gehouden, omdat ze als ontdekking nog moeten worden gedaan? De wens van Luciwher terug te gaan naar het punt voordat het materieel universum werd gemaakt, levert hem voorlopig alleen de doodlopende weg van het zwarte gat op. Luciwher botst tegen dichte deuren waarvan die ene pas open zal gaan wanneer zijn volk en uiteindelijk hijzelf de innerlijke verbinding met de Liefde, de waarheid en echtheid, heeft kunnen maken. Het materieel universum zal dan eindigen, niet als een donkere plaats zonder sterren en licht, maar als een zucht in de wind die vervliegt in de eeuwigheid. Iedereen is dan weer thuis en genezen van de builen, butsen en blauwe plekken van het leren in materie.

Wie voorbij de limiet van het materiële leert kijken ziet in het kwaad niet de vooropgezette wil te pijnigen, maar de pijn zelf en het onvermogen die zelf op te lossen. Het kwaad bestaat dan niet, alleen het gebrek van een mens zijn pijn te herkennen. Alle godsdiensten houden de mens voor het heil en de verlossing van buitenaf te verwachten, van God en zijn langverwachte Messias. Hierdoor wordt de intentie tot introspectie weggenomen en zal de mens om van zijn pijn af te komen ook naar buiten kijken en die daar willen deponeren. Dat is hetzelfde als je afval over de schutting gooien of op het land van een ander dumpen. Zodra een mens echter de oorzaak van zijn pijn in zichzelf probeert te vinden, houdt de neiging die pijn op het bord van een ander te schuiven, en dus pijn te berokken, vrijwel meteen op. Je eigen pijn niet wegschuiven is geen panacee die door een psychotherapeut kan worden aanbevolen, want het is een lange persoonlijke en vaak uitputtende weg die moet worden afgelegd, waarna pas geleidelijk het vermogen een ander pijn te doen, kwaad te doen zou men voorheen zeggen, van binnenuit oplost. Als een mens zover is, dan is de herontdekking van de Liefde niet ver. Verwar deze innerlijke ontwikkeling niet met het advies "je moet van jezelf leren houden", want in dat advies mist er een dimensie en wordt

men tot egoïsme en egocentrisme geleid. Er is ook geen sprake van een innerlijke of interne strijd, want vechten, ook met jezelf, heeft nog nooit tot iets geleid. Op de innerlijke weg is evenmin plaats voor fenomenen als schuld en boete. Niemand heeft schuld, laat staan dat er ergens boete voor moet worden gedaan. Schuld en boete zijn morele oordelen die ontworpen zijn om over de massa te kunnen regeren. Het antwoord vanuit de persoon is het verwijt - net zomin zinnig. Een mens op de interne weg heeft niets aan molenstenen als schuld en boete, noch aan verwijten. Constateer slechts de zwaarte van het bestaan zonder daar een oordeel aan te hangen en accepteer geen enkel oordeel daarover van buitenaf. Onderneem zelf actie op de anders ondraaglijke zwaarte van het bestaan. De pijn in het hart is een ziekte waar geen dokter of specialist voor bestaat, een ziekte die alleen kan worden genezen door de patiënt zelf.

Iedereen is op de een of andere manier ziek, heeft pijn. Die ziekte is een beschadiging, fysiek of mentaal, waardoor een persoon niet normaal kan functioneren. Normaal, als in harmonieus met zijn omgeving. Die beschadiging is vaak in de opvoeding ontstaan, de jaren waarin men gevormd wordt - het zelf genezen van deze pijn is vaak moeilijk, omdat men eerst het verwijt, en daarmee de schuldvraag, achter zich moet laten. Bovendien is iedereen bang voor een zieke, bang nog meer te worden geïnfecteerd. Niemand echter is bang voor iemand die aan de beterende hand is, van wie duidelijk is dat die beschadigde mens zoekt op zijn innerlijke weg. Woorden en intenties van de zieke weerspiegelen het genezingsproces niet, want alleen door zijn daden in de wereld kan de herstellende zijn innerlijke weg weerspiegelen. De wereld kan veranderen van een wereld vol zieke geesten in een wereld van genezende wezens. Men kan elkaar daar zelfs bij helpen door niet meer te straffen, zoals men het kwade probeerde te vergelden, en door de condities te scheppen waarin mensen kunnen genezen. Dat kan beginnen met de rijkdom van deze aarde te verdelen zodat iedereen te eten en te drinken kan hebben en een dak boven zijn hoofd. Door mensen een opleiding te geven die bij hun wens tot ontwikkeling past, door wie zich materieel nuttig wil maken daar de kans toe te geven. Op deze manier kan iedereen zich welbevinden bij zijn eigen kracht. Daar is geen specifiek politiek systeem voor nodig, het kan binnen elk politiek systeem waarin de leiders niet leiden voor hun persoonlijk materieel en immaterieel gewin - rijkdom en prestige. De beschadigende pijn van zovelen komt ten principale voort uit de te grote afstand tussen mensen die veel hebben en zij die nagenoeg niets hebben. Zij die veel hebben

zijn ziek, bang iets te verliezen, leven in angst toch iets tekort te komen. Zij die niets hebben zijn ziek omdat zij alles al hebben verloren en tekort komen. De oplossing van al dit ziek zijn is alleen mogelijk wanneer de mens vanuit innerlijke behoefte uitdrukking geeft in de werkelijkheid harmonieus te willen leven. Het is mogelijk, het is zelfs de enige weg, maar het duurt lang voordat die wens tot harmonie vanuit ieder mens gegroeid is. Stemmen op meneer x of mevrouw y heeft geen enkele zin, ook al heeft die nog zo'n geweldig plan. De enige fundamentele verandering, en dus de opheffing van de ziekte van pijn, kan alleen voortkomen uit een veelheid van individuen die elk op hun eigen manier streven naar harmonie.

De allereerste stap op de weg naar harmonie op deze wereld waarin ieder individueel mens zonder last of ruggespraak op een zelf ontwikkelde manier een steentje kan bijdragen, is dus het kwaad niet als de onlosmakelijke eigenschap van iemand te zien, maar als een tijdelijke ziekte. Een ziekte die te genezen is alleen door de zieke zelf, die daarbij zoveel mogelijk ondersteuning moet worden gegeven, in plaats van te worden gestraft. Plaats dit uitgangspunt binnen het oude systeem en er ontstaat ruimte voor oude wijn in nieuwe zakken, waarbij de gevangenschappen worden omgevormd tot kampen voor heropvoeding. Het zou de oplossing zijn die past binnen het Luciwher paradigma. De reis op de innerlijke weg laat zich daarentegen niet organiseren, omdat het de enige plek in het materieel leven is waar een mens niets heeft te maken met het materieel leven⁸⁶). De weg naar een harmonieuze maatschappij zal lang zijn en niet geheel haalbaar. De heilstaat die de religies beloven nadat de Satan in de laatste veldslag is verslagen, is een dictatuur waarbij het heil wordt opgelegd. De regels van de god moeten in zo'n heilstaat universeel worden nageleefd, want anders belandt men alsnog in de vernietigende hel. Het is weer de gesel van de cipier die daar spreekt en niet de Liefde, de waarheid, die men op de innerlijke weg kan vinden. De laatste vernietigende slag die aan het kwaad zal worden toegebracht zal nooit plaatsvinden, want het kwaad bestaat niet. De lijdende mens kan zijn eigen pijn zelf genezen en alleen zo is het uiteindelijk mogelijk dat een vorm van vrede op aarde zal zijn. Dat is dan een weerspiegeling van de toestand waarin geen mens zoals nu primair voor zijn eigen gewin leeft, maar voor zijn eigen ontwikkeling. Een wereld die het spiegelbeeld is van de wereld waarin de mens onder de cipiers leeft en waarin de leiders het voor het zeggen hebben. Het zal geen totaal perfecte wereld worden, want de harmonie waarin alle aspecten verenigd zijn -Liefde, Licht in WarmeSchoonheid- is niet hier.

Ook voor de aanhangers van natuurgodsdiensten en binnen polytheïstische pantheons bestond het kwaad niet - als autonoom filosofisch religieus idee. De Egyptische god Seth die Osiris doodde was weliswaar de god van chaos en oorlog, maar dat was alleen zijn beangstigende kant. Hij werd ook aanbeden, omdat hij mannelijk en viriel was, kracht en potentie uitstraalde. Zoals mensen hadden de goden aangename en minder aangename eigenschappen en omdat de goden het leven van velen beheersten kon maar het best aan hen geofferd worden om hen gunstig te stemmen. In de voor-Joodse periode werden in het noorden van Israël de goden El en Baäl vereerd, ook goden die je

Pan (Louvre, Parijs)

op dezelfde manier maar beter te vriend kon houden. Evenzo in het noorden van Galilea, werden in de voor-Joodse tijd Griekse goden vereerd. De Romeinse cliëntkoning Herodes heeft in later tijden op een oeroude plaats waar daar de god Pan nog steeds werd aanbeden een tempel voor hem gebouwd. De god Pan vertegenwoordigde het mysterieuze en ook het dierlijk zinnelijke in de mens. Pan vertoonde veel overeenkomsten met de Hindoegod Pancika, echtgenoot van de moedergodin Hariti met de vele borsten. Een overeenkomst die niet hoeft te verwonderen omdat zowel de Grieken als de Ariërs emigreerden vanaf de Euraziatische vlakten zijn en dus hun religieus

filosofische achtergrond deelden. De god van het kwaad heeft in het polytheïstisch pantheon nooit bestaan, alleen de 'kwade', dat wil zeggen voor de mens beangstigende aspecten van de verschillende goden.

Het kwaad als autonoom idee doet pas zijn intrede wanneer de monotheïstische godsdiensten zich manifesteren. Algemeen bekend als Satan, maar ook als Lucifer, is hij het kwaad en de tegenhanger van Jahweh, God de Vader en Allah -Jahwehgodallah-, waarbij moet worden aangetekend dat de Shaitan, of Iblis, in de Islam niet zozeer de

tegenstrever van Allah zelf is, die is te ver verheven boven kwesties van goed en kwaad, maar eerder de tegenstrever van de mens. Over de oorsprong van het kwaad worden verschillende mythen verteld. Een van de meest bekende is de Joodse mythe waarin Lucifer een aartsengel was, die in opstand tegen Jahweh kwam. Hij wilde gelijk aan Jahweh, God de Vader, zijn, en hij wist een derde van alle engelen achter zich te krijgen. Zij werden allen uit de hemel verbannen. In het Jodendom en in het Christendom wordt de Satan evenmin gezien als gelijkwaardig aan Jahweh of God de Vader, maar als een demonisch wezen dat het kwade in de wereld heeft gebracht. Verderop in de tijd, vanaf de vroege Middeleeuwen, toen het Christendom door Europa predikend werd verspreid, werd de duivel vooral gezien als de personificatie van de heidense godsdiensten. Wie zich niet tot het Christendom bekeerde was daardoor slecht en een aanhanger van de duivel. De duivel, Satan of Lucifer, maakte in die tijd een ontwikkeling door waarbij hij vrijwel de kwade evenknie van God werd. Het is belangrijk zich te realiseren dat in alle commentaren wordt benadrukt dat Lucifer geen godgelijke concurrent van Jahwehgodallah was, uiteraard omdat bij erkenning hiervan deze religies geen zuiver monotheïstische godsdiensten meer genoemd konden worden. De facto is de dichotomie goed en kwaad wel degelijk de representatie van een dualistische godsdienst.

In de iconografie nam de duivel steeds duidelijker de gedaante van de oude Griekse god Pan aan met daarbij elementen van de Kanaänitische god Baäl -Baäl Zebub of Beëlzebub-, wat instrumenteel was in de demonisering van de oude geloven en de promotie van de monotheïstische godsdienst. De diverse

Lucifer, uit de hemel gevallen

heilige boeken interpreteren het handelen van Satan niet op dezelfde wijze. In het Jodendom en Christendom, als voorbeeld, wordt Eva in het Paradijs verleid door de slang van de vruchten van de verboden boom te eten en Eva op haar beurt verleid Adam hetzelfde te doen. In de Koran verleid de duivel Adam en Eva tegelijk en op hetzelfde moment. In de Tenach staat Jahweh toe dat zijn ondergeschikte Satan -in het boek Job genoemd als een van de zonen van Jahweh- als aanklager van de mens Job test op de standvastigheid van zijn geloof in Jahweh. In de Tenach

gebruikt Jahweh Satan om Saul te straffen en werd David door hem op verkeerde gedachten gebracht die zeer tegen de zin van Jahweh waren. Satan of Lucifer was dan wel in naam geen goddelijke tegenhanger van Jahweh, maar hij kon wel de mens wel tot het kwaad brengen of in het ongeluk storten. In het Christendom is Satan de grote tegenspeler van Jezus. Door zijn dood aan het kruis deed Jezus de erfzonde die bij Adam en Eva begon teniet en konden alle mensen vanaf dan door in Jezus te geloven na hun eigen dood deelhebben aan de heerlijkheid van God de Vader in de hemel. Een verwante mythologie vertelt dat Jezus in de dagen tussen zijn kruisdood en zijn opstanding de Griekse onderwereld Hades heeft bezocht en de daar opgesloten zielen heeft bevrijd. Een variant op dit verhaal vertelt dat Jezus in de onderwereld de duivel heeft verslagen. Deze verhalen hebben een rol gespeeld in de kerstening van de Grieken⁸⁷⁾.

De grote macht die Satan in bijbelse termen over de mensheid heeft, begint bij de verleiding van Adam, al of niet via Eva. Adam was de beheerder van de aarde, maar na de zondeval nam Satan die functie over. Satan wordt daarom ook wel de overste van de wereld genoemd. Vanaf dat moment is er in de Christelijke traditie een gevecht gaande tussen God en Satan, waarbij beiden de mens proberen te overtuigen van hun gelijk. God streeft ernaar de mens te laten geloven in de genade die via Jezus kan worden verkregen, terwijl Satan dit juist probeert te voorkomen door de mens aan te zetten tot het kwaad. Net als in het geval van de Oudtestamentische Job staat God het verzoeken van de mens door de duivel toe, om de mens te laten zien dat die een vrije wil⁸⁸⁾ heeft en dus Satan niet hoeft te volgen. De Islam ziet Iblis de Satan niet als een gevallen engel, maar als een demoon, een djinn, hoewel beide wezens door Allah werden geschapen. Engelen werden uit licht geboren en demonen uit vuur. Hierdoor heeft Allah de facto het goed en het kwaad geschapen en staan beide onder Allahs controle. De mens echter dient het correcte te doen en de wil van Allah te volgen.

Het is duidelijk dat de mens in zijn denken over de wereld en verder, heeft geworsteld met het kwaad en de oorzaak van het ontstaan ervan - een worsteling om het kwaad te kunnen benoemen en het vervolgens te kunnen bestrijden. De drie monotheïsmen zijn niet zover gegaan een god van het kwaad te veronderstellen, de tegenstrever van Jahwehgodallah die toch de personificatie van het juiste, het goede volgens deze drie religies is. In alle drie religies is de Satan slechts de tegenhanger van de God die de mens op andere gedachten dan de door de God gewenste wil

brengen, een god dus in alles behalve in naam. In de praktijk betekende dit, dat wie waar kon maken dat hij namens Jahweh, God de Vader of Allah kon spreken en zijn boodschap het best kon navolgen en verdedigen, ook de mensen in de geloofsgemeenschap kon controleren. Dat is pas werkelijk satanisch.

Hierover sprak Zarathoestra

Het Zoroastrisme of Mazdeïsme is een nog steeds levende en actief beleden godsdienst, voornamelijk in Koerdistan, Iran en India en had zijn directe origine in de veertiende eeuw vce in Afghanistan. Het heilige boek van deze religie is de Avesta en het gedeelte dat de zeventien Gatha's bevat, religieuze hymnen, wordt toegeschreven aan Zarathoestra of Zoroaster zelf. Het geheel van de Avesta is vanaf de derde of vierde eeuw op schrift gesteld en zo gecanoniseerd. De taalkundige en culturele overeenkomsten tussen de teksten van de Avesta en die van de Rigveda zijn evident aanwezig en vertonen een gezamenlijke Proto-Indo-Iraanse oorsprong. Vooral de Gatha's tonen een verwantschap met het vroege Hindoeïsme, hetgeen hun gezamenlijke wortels op de Euraziatische vlakten laat zien. Hoewel Zoroastrisme en Hindoeïsme uit elkaar groeiden, behielden beide religies dezelfde ondergrond en vooral de

Ahura Mazda

rituelen - de standvastigheid van de rituelen is in beide godsdiensten het belangrijkste, nog belangrijker dan de precieze inhoud. Het woord Avesta betekent zeer waarschijnlijk "Leringen over het Onbekende". Veel teksten en manuscripten zijn verloren gegaan, voornamelijk ten tijde van Alexander de Grote en als gevolg van de islamisering van de gebieden die voorheen Zoroastrisch waren. Een deel van de documenten kon worden gered door de Parsi die naar India vluchtten.

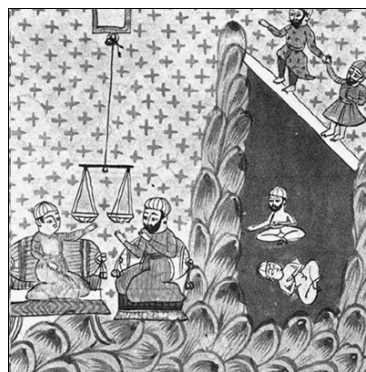
De Yasna is de primaire liturgische literatuur binnen de Avesta en behelst gebeden en gezangen ter ere van de oppergod, Ahura Mazda, de Engelen, Vuur, Water en Aarde - dit zijn de Gatha's die worden toegeschreven aan Zarathoestra. De Vendidad -als enige boek intact overgeleverd- is een opsomming van de verschillende manifestaties van boze geesten, en manieren om die te verwarren. Deze tekst bestaat uit fragmenten, Fargards, gerangschikt als gesprekken tussen Ahura Mazda en Zarathoestra. De eerste Fargard wordt gevolgd door de beschrijving van een destructieve winter die overeenkomsten vertoont met de zondvloedmythologie. De overige teksten van de Vendidad bestaan uit wetten over hygiëne en ethiek - de latere Mozaïsche wetten vertonen veel overeenkomsten met dit deel van de Vendidad. De Yashts is een verzameling van liederen gewijd aan een bepaalde godheid of goddelijke concept. De Siroza bevat de aanroepingen van de dertig goden die de dagen van de maand bestieren. De Khordeh Avesta wordt beschouwd als het gebedenboek voor algemeen gebruik door leken, waarin vijf Niyayishns of "lofzangen" zijn opgenomen, gericht aan de zon, Mithra, de maan, de wateren, en het vuur. Tenslotte is er een collectie van twintig losstaande fragmenten, waaronder de Aogemadaeca of "wij accepteren", een verhandeling over de dood⁸⁹⁾.

"Met gespreide handen om hulp smekend, O Mazda, zal ik bidden voor de werken van de heilige geest, O Gij Rechtvaardige, opdat ik de Goede Gedachte en de Ziel van de Os mag behagen." Dit zijn de openingsregels van de Avesta, de Gatha's die Zarathoestra schreef. Het karakteriseert de persoon van Zarathoestra, een man die door zijn eigen gemeenschap als kind was uitgestoten en werd opgevoed door een wolvin. Hij had misschien daarom wel een heftiger verlangen naar rechtvaardigheid en een drang wijsheid te vergaren. Rond zijn dertigste kreeg hij een visioen van een licht uitstralend wezen dat zich bekend maakte als "Het Goede Doel" en die hem mee de bergen in nam. Daar sprak de God Mazda tot hem, waarna Zarathoestra van de berg afdaalde en zijn nieuw verworven boodschap aan de wereld verkondigde. De boodschap die hij predikte was die van de ene God, Ahura Mazda of Ohrmazd, de wijze heer, de

schepper van hemel en aarde, een boodschap die beschouwd kan worden als de eerste monotheïstische godsdienst. Maar Ahura Mazda is verre van alleen, want hij weet zich omringt door zeven geesten van goedheid, waaronder de Spenty Mainya -Heilige Geest-, Asha Vahishta -Recht en Waarheid- en Vohu Manah -Rechtvaardig Denken⁹⁰). Tegenover Ahura Mazda staat de God van het negatieve, ellende en ongeluk Ahriman, vergezeld door zijn boze geesten. Het is aan de mens te kiezen tussen de twee, want de mens is in staat te kiezen. Dat maakt hem tegelijk zelf verantwoordelijk voor zijn eigen lot en redding uit de wereld, waarna die mens wordt beloond met toegang tot het eeuwig koninkrijk van vreugde en licht. Mits hij in het leven de juiste keuze heeft gemaakt en door Ahura Mazda bij het laatste oordeel gerekend wordt tot zij die goed zijn. Bij dat laatste oordeel zal de Wijze Heer het kwaad en zij die door hun daden in het leven worden gerangschikt tot zij die slecht zijn definitief verdelgen en zal er einde komen aan de kosmische strijd tussen Goed en Kwaad. De Goeden zullen allen in het Paradijs leven. Wanneer de Mazdeïsche jaartelling wordt omgerekend naar de contemporaine jaartelling, dan zal het einde der tijden in ongeveer 2500 aanbreken.

De fundamentele scheiding van de idee van goed en kwaad is bij Zarathoestra een feit. Voor het eerst in de geschiedenis van de mensheid -voor zover bekend- worden goed en kwaad niet als twee kanten van dezelfde medaille gezien, als twee van de aspecten van het wezen mens. Zarathoestra plaatst het negatieve buiten de mens als kwade invloed op die mens. Het verhaalmotief van de wijsheid die op de berg van God werd verkregen en de profeet die met die wijsheid afdaalt om de wereld daarvan kond te doen, kwam voor het eerst bij Zarathoestra voor. Uiteraard was dit het verhaalmotief dat werd gebruikt in het verhaal van Mozes die met de tien geboden van de berg Sinai afdaalde. Een ander verhaalmotief is die van de redding van Mozes in een rieten mandje, welke dan weer is geleend uit de Akkâdische verhalen over koning Sargon, zoals hiervoor werd uitgelegd. Het verloop van de gehele geschiedenis van de mens op aarde en het lot van de mens is in het Zoroastrisme en het Jodendom eveneens vrijwel identiek. Er is een idyllisch begin in het Paradijs en een zondig leven op aarde, terwijl na een apocalyptische gebeurtenis de mensen die het waardig zijn terug zullen keren naar een paradijselijke situatie. Een aantal sociaal politieke elementen zijn ook vrijwel identiek, zoals het standpunt inzake een rechtvaardig omgaan met sociaal zwakke mensen in de samenleving en een welomschreven prioriteit in de waardering voor eigen volk en familie.

Mithra tenslotte is een van de geesten van goedheid waarmee Ahura Mazda zich omringde. Mithras is de Romeinse vorm van de naam Mithra, ook bekend als Meitros, Mihr, Mehr of Meher, de god van de zon en het goede, als ook van het verbond en de eed. Hij werd ook gezien als de

Chinvat brug

alziende beschermer van de Waarheid, de hoeder van het vee, van de oogst en van de wateren. De etymologische betekenis van zijn naam is "dat wat bind". Mithra is ook een van de drie rechters bij de Chinvat brug, de "brug van scheiding" of de "brug van het oordeel", die de wereld van de levenden verbindt met de wereld van de overledenen⁹¹. Die brug moet door alle zielen worden overgestoken. Wie een slecht leven had geleefd werd naar het Huis der Leugens gesleept en wie een

goed leven had geleefd werd binnengelaten in het Huis van de Gezangen. De Chinvat brug zou een mythologische verbeelding kunnen zijn van de regenboog, maar ook van de sterrenband van de Melkweg. Mithra werd in later tijden geïnterpreteerd als een volgende incarnatie van Ahura Mazda - niet ongelijk Krishna ten opzichte van Brahma in het Hindoeïsme. Uit de mythologie rond Mithra werden elementen overgenomen om de mythologie rond de figuur van Jezus meer reliëf te geven - Mithras was als een zoon voor Ahura Mazda, als Jezus was voor God de Vader.

In het Avestaans heet hij Angra Mainju of "destructieve geest", in het oud-Iraans Ahriman. In de Avesta wordt hij ook Aka Mainyu of "kwade geest" genoemd, tegenover Ahura Mazda die Spenta Mainyu, de "vrijgevige geest" wordt genoemd. Angra Mainju is de eerste Satan die als wezen van het kwaad in de wereld ten tonele werd gevoerd. Geen god met zijn grimmige en zijn vriendelijke kanten, nee, Angra Mainju was het onverholen oorspronkelijke kwaad. Het kwaad, zoals het vuur alleen heet kan zijn en niet anders, zoals de donkerte alleen niets kan zijn en niets anders. De wortel van het kwaad. Hoe de breuk met de Hindoeïstische broeders tot stand is gekomen, is niemand duidelijk. De meest afschrikwekkende god uit de Vaidika Dharma is Shiva, de vernietiger. Hij echter vernietigt het oude om het nieuwe te kunnen creëren, zoals de fysieke dood de mest oplevert voor het nieuwe om te

groeien. Angra Mainju echter is niets anders dan puur slecht, de verpester van alles wat mooi en idyllisch is op de wereld. Er is van voor de tijd van Zarathoestra geen precedent voor dit filosofisch of religieus concept, hij bracht het als eerste naar voren. Sommigen zeggen dat de idee van het kwaad naar voren is gekomen door de trauma's uit zijn jeugd, zoals het verlangen naar wijsheid uitmondde in Ahura Mazda. Het zijn speculaties, psycho-gebabbel over iemand die men niet heeft ontmoet over een tijdsspanne die nog verder terug ligt dan de oorsprong van de Semitische religies. Het zijn derhalve onhoudbare uitspraken. Feit blijft dat voor het eerst een wezen dat zich alleen met de antithese, het kwaad, bezighoudt aan de wereld wordt voorgesteld.

De worsteling met Angra Mainju

Een belangrijk detail in de constructie van het Zoroastrisch universum is dat de daevas, de groep demonen die Angra Mainju omringt, wezens zijn die niet alleen de mensheid misleidden, maar ook zichzelf. Zij wanen zich goden te zijn, maar zij zijn de verkeerde goden, de "valse goden", voortgekomen uit het kwade denken. Verder is het veelzeggend dat het kwade denken en daarmee Angra Mainju is ontstaan toen Ahura Mazda de woorden "yatha ahu vairyo" sprak. Zij vormen de beginwoorden van de Ahuna Vairya, de meest heilige Gatha van Zarathoestra. Toen Mazda deze woorden sprak, kwam alles tot zijn. Dat hield tevens de creatie van Angra Mainju in. Die koos er vervolgens zelf voor een god te zijn die de werken van Ahura Mazda frustreerde, wat telkens weer ten goede werd gekeerd. Toen Angra Mainju de slang creëerde, rolde de slang zich op en verborg zich bij het zien van de wapenknots van Mithra. Toen Angra Mainju probeerde de aarde op te laten drogen werden zijn plannen verhinderd evenals toen hij wilde verhinderen dat het op aarde zou gaan regenen. In een van de mythes biedt Angra Mainju Zarathoestra de wereld aan om over te regeren, als hij zich maar afkeert van Ahura Mazda. Toen Zarathoestra dit weigerde, stuurde Angra Mainju legioenen demonen op hem af, die Zarathoestra allemaal wist te weerstaan. Dit verhaalmotief doet denken aan de worsteling die Jezus in de woestijn met Satan had, waarbij Satan hem de wereldheerschappij aanbood,

vooropgesteld dat hij ophield met zijn doel in de wereld na te streven. Angra Mainju stelt zich in de Avesta steeds openlijker en duidelijker op als de rivaal van Ahura Mazda. Wanneer die de aarde van de zestien landen⁹²⁾ creëert, ziet hij dit beantwoord door Angra Mainju met zijn schepping van de zestien plagen zoals de winter, ziekte en ondeugd.

Zarathoestra is de profeet van de Avesta, het boek dat de eerste monotheïstische god bekend maakte, Ohrmazd, Ahura Mazda, de heer van licht en wijsheid. Ziekten en rampen konden nooit afkomstig zijn van een zo genadige en goedgunstige God en het was daarom onontkoombaar een wezen te veronderstellen die deze negatieve factoren in de wereld had gebracht, Angra Mainju, een god alleen in zijn eigen gedachten. Er zijn geen aanwijzingen dat het niet zou zijn gegaan zoals de legenden vertellen, waarin de herder Zarathoestra in de bergen aan de oever van de Amu Darja zijn leven overpeinst, het leven. 's Avonds bij zijn kampvuur heeft hij misschien Afghaanse hasjiesj gerookt, wat hem nog meer vatbaar maakte voor buitengewone ervaringen. Of misschien heeft hij dat niet tot zich genomen en was hij geïmponeerd door de grote eenzaamheid in het magistrale decor van de schier

Amu Darja temidden van de bergen

eindeloze bergketens - op zich al een hallucinerende ervaring. Visioenen van de eenzame god die ongeboren was. Meer dan tien jaar heeft hij zo doorgebracht voordat hij zijn epifanie kreeg en verder de bergen in trok - om wat te vinden? Liet hij zijn kudde alleen? Misschien was die berg een metafoor voor, hoger kan je niet gaan. Het is goed voorstelbaar dat een mens van iedereen afgezonderd op die plaats op de wereld invallen,

gedachten, visioenen krijgt die niemand verder heeft. Wie de volstrekte eenzaamheid van het landschap daar heeft gezien en het ziet als het decor van de complete eenzaamheid van de mens weet wat er met een totaal op zichzelf teruggeworpen mens kan gebeuren. Terug in het dal is het gewone leven met het dagelijks gedoe, maar in de bergen is men uitsluitend alleen met zichzelf. Voor velen is wat Zarathoestra meemaakte, beschreef en over schreef op zijn best poëtische praat van een gepijnigd en zoekende man. Pel jezelf dan af. Probeer dan al die eeuwen van intellectuele vorderingen, als het zo mag heten, af te pellen van wie je nu bent. Laat de filosofen van de Verlichting, de antieke denkers, de vernieuwers van de religies even apart staan en doe even alsof ze niet bestaan. Doe even afstand van de gemakken waarvan je bent voorzien, het comfort van de 'communicatie'-satellieten die tot je beschikking staan, de voorziening van elektriciteit zelf, schoon stromend water uit de kraan. Ga in gedachten, of misschien wel echt, op die berg of een berg zitten en ervaar wat het is om geheel alleen te zijn. Kom dan terug en lees Zarathoestra, lees de Tenach, de Bijbel en de Koran. Zeg nog een keer dat het allemaal onzin is.

Cultuurpessimisten zeggen dat de mens er technisch enorm op vooruit is gegaan, maar in non-materialistische zin nauwelijks vooruitgang heeft gemaakt sinds onze verre voorouders uit hun holen kropen. Deze uitspraak lijkt waar te zijn, totdat men beseft welke mijlpaal Zarathoestra in de grond sloeg, en na hem Mozes, Jezus en Mohammed. Deze mensen hebben de mens verder gebracht dan welke technische ontwikkeling dan ook. Anderzijds, de eerste industriële revolutie van de stoommachine is voorbij, en zo ook Zarathoestra, Mozes, Jezus en Mohammed. De religies hebben nu last van de wet van de remmende voorsprong. Religie is als een verouderd, want onwerkbaar geworden concept. Binnen een gemeenschap van mensen kan men elkaar goed helpen en ondersteunen zonder de last van welk autoritair denkstelsel dan ook. Een groot deel van de wereld kan zich vrij bewegen, onafhankelijk van welke bovengestelde dan ook. Een groot deel van het mensdom kan zich een welvarend en soms rijk leven veroorloven. Een groot deel van de mensheid kan onbezwaard denken en daarvoor uitkomen, wat de Prins Carnaval van welke religie daarvan ook vindt. Het wordt tijd deze verworvenheden te delen met dat deel van de wereldbevolking die deze verworvenheden nog wordt ontzegd. Het wordt de hoogste tijd dat niemand meer een schuldgevoel krijgt aangepraat, alsof de duivel in ons woont. Het is meer dan tijd jezelf op te voeden tot de hoogst mogelijke graad haalbaar en te beginnen met voor jezelf te denken. God, de

AllerEerste is niet dood -hij buldert al decennia lang van het lachen om deze uitspraak-, want de mens is niet bij machte hem dood te verklaren. Niet God, maar de religies zijn dood, want de mens kan nog steeds zelf denken, zelf navoelen, zijn innerlijke weg bewandelen. Met de dood van de religies is Satan dood, de duivel, Lucifer⁹³⁾, het kwaad. Ga op klaarlichte dag met een schijnwerper op zoek naar de ware religie met de Satan, je zult ze niet vinden. Luciwher leeft, want de mens is Luciwher, de mens komt uit hem voort. Hef het Luciwher paradigma op en zet de machthebbers aan de kant, denk voor jezelf en bewandel je innerlijke weg.

Sympathie voor de duivel

Meestal slechter dan de andere beesten

Satanisten geloven dat God geen entiteit buiten de mens is, maar eerder iets dat ieder mens creëert als een projectie van zijn of haar eigen persoonlijkheid, een welwillende en stabiliserende kracht in zijn of haar leven. Het satanisme verheerlijkt de deugden van het verkennen van de eigen aard en instincten en het beleven en uitleven daarvan. Een instelling die vrijwel identiek is aan de uitgangspunten van het hedonisme⁹⁴⁾, een filosofie die stelt dat het genot het enige intrinsieke goede in het leven is. Het genot is niet iets schier onbereikbaar waarnaar men bewust moet streven, het zit van nature al in de mens. Het satanisme streeft per saldo de uitvoering van alle zogenaamde zonden na, aangezien die

alle leiden tot lichamelijke, mentale of emotionele bevrediging. Hiermee weerspreekt het satanisme de tien geboden en ook de gouden grondregel, die zegt dat je een ander moet benaderen zoals je graag benaderd zou willen worden en te laten waarvan je vindt dat het jou evenmin mag worden aangedaan. Het satanisme beschouwt uitgangspunten als deze spirituele onzin en hypocriet zelfbedrog. Het is

het lijfelijk leven dat bepalend is voor de handelingen van een mens. Daarbij moet een mens alleen vriendelijk zijn voor hen die dat waard zijn en moet hij zich wreken op degenen die hem iets aan willen doen, in plaats van de andere wang toe te keren. Een mens moet de verantwoordelijkheid voor zijn eigen leven nemen, in plaats van zich te laten leegzuigen door psychische vampiers, zij die door zielig te doen een beroep doen op medelijden en vrijgevigheid, aldus het satanisme. De mens is soms beter, maar meestal slechter dan de andere beesten die op vier poten lopen, doordat eeuwen van zogenaamde spirituele ontwikkeling hem tot het meest wrede dier hebben gemaakt. Als laatste zeggen satanisten, een beetje met een knipoog vermoedelijk, dat Satan de beste vriend van de kerk is, omdat hij die al die eeuwen in bedrijf heeft gehouden.

Het satanisme zet zich sterk af tegen begrippen als goed en kwaad en noemt de invulling van die begrippen arbitrair. Daarentegen verklaart men zich eens met het sociaal Darwinisme dat kort gezegd "Dood aan de zwakkeling en voorspoed aan de sterke" voorstaat. De mens is instinctief roofzuchtig en er is geen reden dat te ontkennen of tegen te gaan. Verder wordt Satan niet gezien als "een antropomorf wezen met gespleten hoeven, een staart met doornen en hoornen op het hoofd", maar als een natuurkracht dat alleen door de religies als het kwaad wordt afgeschilderd. Satan wordt door satanisten gezien als een metafoor of een symbool, niet als een wezen die aanbeden moet worden. Het heeft geen zin om tot Satan te bidden voor het eigen geluk of het ongeluk van een ander. Het gaat om de eigen ontwikkeling en dat is eveneens van toepassing op de beleving van seks. Elke restrictie op de beleving van seks wordt verworpen, zolang alle deelnemers dat uit vrije wil doen. De ultieme vrijheid is de keuze voor de dood. Daarmee wordt niet de suicide, de zelfdoding bedoeld, maar euthanasie als middel om ondraaglijk lijden te beëindigen.

Het satanisme kent een lange geschiedenis, maar heeft nog steeds zeer veel aanhangers in de huidige tijd. Ondanks dat Satan geen entiteit is die kan worden aanbeden, zijn er vele rituelen waarbij de Satan wordt aangeropen. Een satanist zal altijd benadrukken dat hij zo de oerkrachten die in hem leven geprononceerd tot uitdrukking wil brengen, waarbij hij de ander -die bereidwillig moet zijn- zoveel mogelijk zal proberen te beïnvloeden. Men kan niet zeggen dat Satanisme atheïstisch is, omdat God in deze leer voorkomt. Vaak

echter worden termen als God en Satan daarbij door elkaar gebruikt. Daarnaast zijn er satanisten die zich juist wel als atheïst beschouwen, omdat zij volledig uitgaan van de soevereiniteit van de mens en al het andere als religieuze onzinnigheid bestempelen. Hoewel satanisten geen officiële organisatie hebben met een centrale leiding -voor zover dat tenminste niet-satanisten bekend is-, hebben zij wel een boek met geschriften die "de satanische bijbel" wordt genoemd. De inleidingen op dat boek zijn van de hand van mensen die zeggen te behoren tot de kerk van Satan. Verder bevat die bijbel geschriften die refereren aan de elementen zoals die tot aan het ontstaan van de moderne natuurkunde als de grondslagen van de wereld werden gezien: vuur, lucht, aarde en water. Sommige teksten zijn een moderne hervertelling van zeer oude geschriften -zoals die in het Enochiaans waarvan wordt gemeld dat het ouder is dan het Sanskriet-, andere teksten zijn een beschrijving van rituelen en invocaties. Het boek valt het best te beschouwen als passend in het streven het satanisme een historische en theoretische grondslag te geven. Satanisten geven elkaar onderling een teken, de cornuto, waardoor zij herkenbaar zijn als satanisten. Daarbij drukken zij de duim, de ringvinger en de middelvinger tegen de handpalm, zodat de wijsvinger en de pink als twee hoorns omhoog blijven staan.

De analyse van wat er in de mens schuil gaat is tamelijk accuraat. De mens is een eng beest dat tot erger beestachtigheden in staat is dat welk ander beest. Erger, omdat de mens in zijn geschiedenis tot een zeker moreel besef is gekomen, al of niet onder invloed van de religies. Het zijn niet louter de religies geweest die van invloed zijn geweest op het denken van de mens - integendeel. Op zich is de constatering dat de mens een eng beest is waardevol, maar geen enkel argument is afdoende het bij die constatering te laten. Het zou zo iets zijn als de peuter die zegt, "Waarom zou ik leren lopen? Ik heb voldoende te eten en te drinken en mijn billen worden al netjes afgeveegd." Het satanisme is een prettige leer wanneer men het subject is en uiterst onprettig wanneer men het object is. De satanist probeert immers zoveel mogelijk anderen binnen zijn invloedssfeer te brengen en wie hem tegenstaat is verwerpelijk en dient gewraakt te worden. Door expliciet of impliciet, hangt van de satanist af, het sociaal Darwinisme te onderschrijven spreekt het satanisme zich uit voor de prevalentie van het recht van de sterkste. De satanist brengt zodoende "de jungle inside" naar buiten toe. Daarmee vertoont de satanist grote overeenkomsten met de misdadiger, zoals hiervoor beschreven, die niet het kwade verspreid -dat onbestaat-, maar zijn ziekte. De Satanist is zo als iemand die zijn rommel over de

schutting gooit of op het land van een ander. Op een andere manier beschouwd komt het satanisme over als een leer die in de kinderlijke of puberale fase is vast komen te zitten. Onmiddellijke behoeftebevrediging en als je aan mij of mijn spullen komt, dan sla ik je het ziekenhuis in. Het is alsof de satanist in die fase wil blijven en niet groter wil groeien, wellicht uit angst voor het dan moeten aangaan van de verantwoordelijkheden van de volwassenheid.

Mag een hedonistisch satanist van zijn moralist dan nergens van genieten? Het leven hoeft voor niemand saai te worden wanneer men de innerlijke weg bewandelt. Wie kiest voor een leven als een asceet, omdat die levenshouding het beste past bij de innerlijke ontwikkeling, is vrij die keuze te maken. Wie het leven wil leven als een feest, wordt door niemand iets in de weg gelegd, als het de uitdrukking is van wat innerlijk groeit. Niemand die vanuit zijn innerlijke groei daaraan uitdrukking geeft in de materiële wereld, kan daarbij een strobreed in de weg worden gelegd. Als een vrouw zich vanaf de voeten tot aan de hals wil dichtknopen in een verhullend gewaad dan moet zij dat doen als ze vindt dat dit bij haar past. Als een vrouw uitdrukking wil geven aan haar leven door haar vormen tot expressie te brengen -zoals bij dansen of turnen-, dan is zij vrij dat te doen. Een man dient zich te beheersen wanneer een vrouw hem niet uitnodigt - haar expressie is niet altijd een uitnodiging, zoals een tentoongesteld beeld niet altijd mee naar huis kan worden genomen⁹⁵).

Dat het satanisme zich afzet tegen de religies versterkt het beeld van drogreden en onvolwassenheid. Voor Satanisten heeft met name de Semitische tak van de religies geleid tot teleurstelling. De heer van het universum wordt in die religies weggezet als de macht van het kwaad en Satan wordt door Satanisten niet als het kwaad beschouwd - overigens geheel terecht. Maar in plaats van zich verder en onafhankelijk van de religies te ontwikkelen, heeft men zich teruggetrokken binnen de eigen satanische kring en beschimpt van daar uit de wereld. Door aan deze wereld vastgeklonken te blijven hebben de satanisten en de religies de merkwaardige overeenkomst beide de ultieme vleesgeworden voorbeelden te zijn van het Luciwher paradigma. Beide vormen van spiritualiteit hebben heilige boeken en autoriteiten die een dogma uitdragen, waardoor de mens niet toekomt aan zijn eigen weg, daarvan wordt weggehouden, op een dwaalspoor wordt gebracht. En dat terwijl het verlaten van 'de gevangenis' van Luciwher eenvoudig is, door het te willen. Daarmee zijn het satanisme en de religies niet slechter of beter dan iets anders, maar simpelweg een verouderde en overleefde vorm

van het contact zoeken met wat "het spirituele" wordt genoemd. Elke vorm met een dogma en een leider of leiders, is verouderd en achterhaald. Het satanisme is te triest voor woorden en eigenlijk een beetje lachwekkend - maar dat zijn de religies ook.

Wanneer zouden ze het leren?

Het onbestaan van het kwaad

Van religieuzen hoort men wel eens de uitspraak, dat de meest geslepen misleidingstruc van de duivel is de mens er succesvol van te overtuigen dat hij niet bestaat. Daar tegenover zou men kunnen zeggen, dat de meest geslepen truc van de religies is de mens er succesvol van te overtuigen dat hij wel bestaat. Welke bewering is waar? Of zijn beide waar, kan dat, of beide onwaar? Hoe bewijs je of ontzenuw je een fantoom, iets wat je niet kan zien? Hoe bewijs je de wind? Lange tijd hebben mensen gedacht dat die van vier reuzen op de vier hoeken van aarde, de vier windstreken afkomstig waren. Die reuzen bestaan niet en net zomin bestaat de duivel, want beide beelden zijn het resultaat van een verouderde mentaliteit, een oude manier van denken - de duivel onbestaat. Het kwaad reserveren wij mensen exclusief voor onszelf, want wij hebben ondertussen ingezien dat beesten niet kwaad of goed kunnen zijn - zij doden slechts om te kunnen eten of in het uiterste geval om hun eigen territorium te verdedigen. Welbeschouwd doen wij mensen niets anders, het is alleen ons vermogen hierop te reflecteren dat in ons idee ons onderscheid van de beesten; die dat niet op onze wijze kunnen. Het is kennelijk ons vermogen te kunnen reflecteren dat ons tot een wezen maakt met een andere afkomst en toekomst dan de beesten. Het vermogen tot observatie en analyse, tot het trekken van conclusies en het ondernemen van actie ten bate van de toekomst bindt alle mensen samen tot één soort, de stam van Luciwher. De naam Luciwher is hier gekozen omdat hij het licht van scherpzinnigheid is. Er is gekozen voor een andere schrijfwijze, om de associatie met Satan of de duivel door te snijden. Ja, Luciwher bestaat. Hij kan gezien worden als een personificatie van de aard van de mens, hij kan daarnaast ook gezien worden als de onzichtbare hand die macht uitoefent over de mens, hij kan zelfs gezien worden zoals een mens elk mens kan zien.

Luciwher zien als de macht van het kwade betekent derhalve het leggen van een doem over de mensheid, zoals de religies die hebben gelegd. Het constateren dat de mens een erg beest is en daar verder mee leren

leven, is wat Satanisten doen. De doem waaruit wij bevrijd moeten worden en de doem waarmee wij moeten leren leven. Beide stellingnames komen voort uit een observatiefout, namelijk de fout dat er à priori sprake is van het voldongen feit van de doem. Er zijn namelijk meer krachten dan de kracht van onderscheidingsvermogen, het inzicht en de gave tot uitdrukken. Er is de kracht van het zien van het juiste, het rechtvaardige, het onamendeerbare van de waarheid, met een ander woord de Liefde. De echte liefde ontdaan van alle seksuele connotaties die het in deze wereld heeft - en meer. En er is een kracht die het Licht en de Liefde samenbrengt in Warmte en Schoonheid. Zo men wil een katalysator die het Licht warm maakt en verdraagbaar, waardoor het niet verschroeit, maar inspiratie brengt. De katalysator die de Liefde voelbaar en tot inspiratiebron maakt die cruciaal is bij het maken van keuzes. WarmeSchoonheid is de derde kracht. Men kan als men wil deze drie krachten zien als metaforen, maar men kan ze ook zien als personificaties of zelfs personen waarmee men in gesprek kan gaan. Op de innerlijke weg is alles mogelijk. Zelfs een gesprek met God, de AllerEerste, is mogelijk -als het maar geen bidden en smeken is of de oplossing aan hem vragen⁹⁶). In dit boek wordt hij als de AllerEerste aangeduid om verwarring met de god Jahwehgodallah te voorkomen. Men kan de AllerEerste zien als de onpersoonlijke scheppende oerkracht achter het materieel universum, maar dat zou hem tekort doen. Hij is de schepper van de oorspronkelijke wereld waar het huidig universum een klein sterretje aan het firmament is. Men kan hem ook niet als onpersoonlijke oerkracht zien, maar als personificatie van het scheppende, of als scheppend persoon. Hij stelt zichzelf ook vrij frequent voor als persoon en dan wandelt hij over de aarde. Hier en daar legt hij dan bemoedigend zijn hand op een schouder -verder ingrijpen wil hij niet-, maar hij zit ook erg graag bij sportwedstrijden - hij heeft een lichte voorkeur voor polsstokhoogspringen, omdat hij het aangrijpend en komisch tegelijk vindt.

Het kwaad bestaat derhalve niet en het goede evenmin. De Liefde is hier niet en de WarmeSchoonheid slechts in beperkte mate. De mens, dit materieel universum kan het zelf doen met de middelen die het heeft, de incarnatie, en de introspectie die losmaakt van het materiële. Het denken onafhankelijk van het stoffelijke Luciwher paradigma, en dat van consequentie laten zijn in de werkelijkheid van deze wereld. Zo geneest een mens zichzelf en heeft die geen behoefte meer zijn pijn op een ander af te wentelen of voor de oplossing van zijn -leren in- pijn buiten zichzelf

te zoeken. Zo komt er een einde aan religie, welke dan ook, zo komt er einde aan overheersing en dictatuur en ontstaat er een tijd die misschien wel wat lijkt op het vrede-rijk uit de religies, maar dan zonder een Messias of een Mahdi. Het kwade hoeft niet verslagen te worden, want het bestaat niet en heeft ook nooit bestaan.

Hoe langer je er over nadent, hoe merkwaardiger de idee van het kwaad wordt. Hoewel men in het dagelijks spraakgebruik van kwaad zaken of van iets slechts spreekt voor bijvoorbeeld een auto-ongeluk, bedoelt men daarmee niet het kwaad zoals men dat veronderstelt van de duivel. Beesten die doden zijn op dezelfde manier evenmin slecht te noemen, want zij doden uit noodzaak. Alleen bij de mens wordt een ongelukkige samenloop van omstandigheden of het gevoel van een bepaalde noodzaak niet erkent als eigen aan een soort situatie of passend in een overlevingsstrategie. Dat is net zo merkwaardig als vrijgevigheid dom noemen, of altruïsme suïcidaal. Met andere woorden, het beoordelen van bepaalde kenmerken van gedrag op een positieve dan wel negatieve manier is ons in onze opvoeding aangeleerd, door onze ouders, door de sjoel, de kerk of de moskee. Een boodschap die door de media -in welke vorm dan ook- consequent herhaald wordt - de media bouwen werkelijk alles na, daar komt zelden iets origineels vandaan. In feite is het veronderstellen dat goed en kwaad bestaan net zo hilarisch als God dood verklaren - alsof de mens daartoe werkelijk bij machte is. De mens speelt met grote begrippen die zijn kunnen ver te boven gaan en heeft niet door dat hij als een chirurgijn een aderlating verricht op iemand met bloedarmoede.

Bij dit alles komt nog dat het begrip over wat kwaad en wat goed zou zijn is bepaald in een periode die in ieder geval drieëneenhalf duizend jaar oud is, terwijl de religies waaruit de invulling van die begrippen stammen daadwerkelijk reeds lang overleden of op sterven na dood zijn - niet God, de AllerEerste. De dood van de religies is nog niet algemeen bekend en massa's mensen lopen nog steeds achter de lijk-kist aan als in een processie achter een houten heiligenbeeld aan. Wie werkelijk wil leven moet voor zijn houvast niet het handvat grijpen dat geschroefd zit in vermolmd hout. Wie werkelijk wil leven zal zelf moeten nadenken over wat werkelijk is en wat nonsens is, wat in het leven in feite een nageaapt lesje is en wat men zelf werkelijk denkt en voelt. Daarom is de innerlijke reis voor ieder mens pure noodzaak. Hoe vroeger men daaraan begint hoe beter, terwijl het anderzijds nooit te laat is om er aan te beginnen.

Het extract van millennia
Een heel korte samenvatting

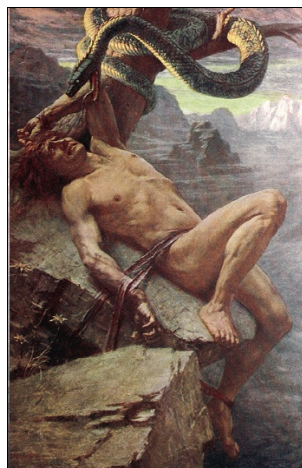
Mozes is vermoedelijk een reëel persoon uit de 13^e vce die, meest waarschijnlijk als supervisor van een redactiegroep, een synthese heeft gemaakt van de toen in de Levant beschikbare wijsheid, een politiek religieuze filosofie die Jodendom is gaan heten. De uitgangspunten van het Zoroastrisme, 14^e eeuw vce, en via deze religie de Vaidika Dharma -Hindoeïsme-, Hammoerabi's wetten en filosofie, 18^e eeuw vce, Egyptische wijsheid waaronder die van Akhnaton, 14^e eeuw vce, Kanaänitische- en Arabische geloofselementen en niet te vergeten de bij de pre-Israëlieten aanwezige Volkswijsheid, hebben alle bijgedragen aan het ontstaan van het Jodendom en liggen derhalve ook ten grondslag aan het Christendom en de Islam. Het is goed aan te wijzen welke invloed wanneer heeft plaatsgevonden, terwijl het tegelijk ook duidelijk is dat sommige invloeden hun inwerking wel hebben gehad op bijvoorbeeld het Christendom -Egyptische elementen en sommige Zoroastrische motieven-, maar niet op het Jodendom. Het is daarnaast aannemelijk dat regionaal geaccepteerde goden hun invloed hebben gehad toen de Islam ontstond, terwijl die volkswijsheid niet van invloed is geweest op Jodendom en Christendom. Grosso modo is het verdedigbaar te stellen dat Jodendom, Christendom en Islam drie varianten van dezelfde monotheïstische godsdienst zijn.

Dat betekent dat in de basis het denken over grote levensbeschouwelijke vraagstukken verloopt volgens een stramien dat ruim drieëneenhalf duizend jaar geleden in de harten en geesten werd vastgelegd. Het denken binnen de godsdienst veranderde niet - een onlosmakelijke eigenschap van religie. Over aardse zaken, zoals huwelijk en scheiding, contraconceptie, euthanasie, de status van de vrouw en homoseksualiteit, wordt binnen de religies niet wezenlijk anders gedacht dan drieëneenhalf duizend jaar geleden. Over contemplatieve zaken wordt zo mogelijk nog conservatiever gedacht. Jahweh is de baas en na hem de opperrabbijn, God de Vader en na hem de paus, Allah en na hem de grootayatollah en verder al hun dienaren. Punt uit.

Het imperialisme dat ingebakken zit in het Semitische denken is in het geval van de Joden niet evident -hoewel anti-Semieten stellig zullen beweren dat economisch de Joden feitelijk de wereld beheersen-, in het geval van de Christen juist zeer evident en in het geval van de Moslims zeer actueel. Het Joodse geloof is kwantitatief tanende, hoewel sinds de oprichting van de staat Israel het optisch lijkt alsof dit niet het geval is.

Het Christelijk geloof is over zijn hoogtepunt heen, omdat in de westerse wereld de mensen ofwel alleen nog in naam Christen zijn -terwijl zij eigenlijk belijders zijn van het ietsisme-, ofwel een interpretatie van het Christendom aanhangen die sektarisch is -zoals de verschillende fundamentalistische groeperingen in de Verenigde Staten-. De Islam dreigt in het eigen mes te lopen, omdat de Moslims in de westerse landen in hoog tempo seculariseren en de fundamentalisten wereldwijd een bedreiging vormen die door de gewone man en door regeringen niet geaccepteerd wordt. Politiek economisch en religieus zijn de zonen van Sem aan het einde van hun Latijn of zijn hard op weg richting hun ineenstorting. Filosofisch zijn zij al lang dood. Het denken over leven en dood binnen de religies staat in schril contrast met de dagelijkse werkelijkheid in steeds grotere delen van de wereld die niet al te lang geleden nog gedwee achter de religieuze hoofdmannen aan liepen.

De filosofische veronderstelling dat er zoiets als "het kwaad" bestaat, inclusief de religieuze implicaties daarvan, is improductief gebleken. Deze these heeft in de duizenden jaren van zijn bestaan geen betere wereld opgeleverd. Niet op macroniveau, noch op microniveau is een vreedzame samenleving ontstaan. Deze veronderstelling van de Semitische monotheïsmen was op zich in zijn tijd een vooruitgang vergeleken met de onveranderbare luimen van de polytheïstische goden die de mens voor een fait accompli stelden - onderwerp je en offer, of lijd onder de gevolgen. Het probleem en dus het falen van zowel de polytheïstische als de monotheïstische filosofische

De bestraffing van Loki

uitgangspunten is gelegen in het fenomeen "leiden". De gemeenschap moest in beide systemen centraal staan ten koste van de ontwikkeling van het individu. Het individu heeft zich daar lang aan geconformeerd, omdat het individu dat liever doet in het zicht van fysieke en metafysische straffen, dan tegen de stroom in zwemmen - een consequentie van het Luciwher paradigma. Nu de religies vrijwel dood zijn -niet God, de AllerEerste- en steeds wijder verbreid op de wereld mensen voor hun dagelijkse behoeften niet meer afhankelijk zijn van de dienaren van de religies, neemt het individueel denken toe. Om dat individualisme meer dan een materialistische invulling te geven, kan een mens voor zijn

waarden en normen systeem alleen nog naar binnen kijken, want buiten hem ligt de waarheid niet en in het innerlijk is geen leider - de doorbreking van het Luciwher paradigma. Wat innerlijk pijn doet -leren in de materiële wereld doet altijd pijn- kan niet op iets of iemand anders afgewenteld worden - in het afwentelen is geen leren. Wie innerlijk zo leert en niet afwentelt of de oplossing buiten zichzelf zoekt, is in zijn handelen in de fysieke wereld een mens die samenleven in harmonie nastreeft. Het innerlijk leren is geen innerlijke strijd -van strijd heeft nog nooit iemand iets opgestoken-, maar een vaak langzaam genezingsproces. Er hoeft niets overwonnen te worden, want waar winnaars zijn, zijn ook verliezers - het innerlijk proces kent alleen groei. De duivel, Satan en Lucifer hoeven niet te worden verslagen, omdat zij het imaginaire product zijn van het Luciwher paradigma, de ziekte waar iedere organisatie en dus ook godsdienst aan lijdt, de ziekte waar ieder mens aan lijdt die zich ooit heeft laten misleiden.

Noten bij "De wortels van het kwaad"

⁸⁵⁾ Volgens de ontdekkers van "dark flow" kan dit fenomeen er op wijzen dat door de naburigheid van een universum buiten het onze materie in een bepaalde richting wordt aangetrokken. In combinatie met een hiervan losstaande waarneming dat vanaf de aarde in tegenovergestelde waarnemingsrichtingen twee verschillende vormen van verschuiving in de elektromagnetische kracht worden waargenomen, kan dit er ook op duiden dat het universum niet bolvormig, maar torusvormig is. Maar dit terzijde.

⁸⁶⁾ In een maatschappij die systematisch en georganiseerd is, kan om van het straffen weg te komen als overgangsvorm de compensatie worden gebruikt. De beschadigde en de beschadigende partij moeten het eens raken over de compensatie. Het is een overgangsvorm waarbij het bewust worden van de pijn bij alle partijen een centrale rol speelt.

⁸⁷⁾ Er bestaat een mythe die hier het omgekeerde van lijkt te zijn. De Griek Orpheus, bekend vanwege zijn prachtige zangstem, daalde af in de onderwereld om zijn geliefde Eurydice te redden die door Hades was ontvoerd. Orpheus keerde met Eurydice terug uit de onderwereld, maar hield zich niet aan Hades' verbod om te kijken. Eurydice was verloren.

Het verhaal wordt in de Grieks-Orthodoxe Christelijke kerk in een variant verteld. Orpheus daalde af in Hades en voerde daar een ware "Agitatie van de Hel" uit en kwam terug in het land der levenden als een profeet die de mensen leerde hoe eeuwig te leven. Het ritueel dat bij het Orpheïsme hoort, is de verandering van bloed in wijn en wordt geconsumeerd met brood. Orpheus kwam afschuwelijk aan zijn eind, omdat hij de Dionysus cultus had verlaten, die namen daar geen genoeg mee. Zijn dood werd gezien als een offer, zodat de mensheid bevrijd kon worden. 6^e eeuw vce. Het verhaal van Jezus heeft volgens de overlevering in de kerstening van de Grieken veel elementen uit de mythe van Orpheus overgenomen.

⁸⁸⁾ Zie hierover het essay "Volledige Vrije Wil" in Boek 2, "Het Weten van de Ziel".

⁸⁹⁾ <http://jeroenvu.home.xs4all.nl/gwv/zarathoestra.htm>
en <http://www.youtube.com/watch?v=tyEmqJJZ7kg>

⁹⁰⁾ Een andere omschrijving van Zoroastrisme luidt als volgt: Mazdeïsme is de naam van de religie van de Magiërs en het geloof in Ahura Mazda. Ahura Mazda verwijst eerder naar het begin en het eind van het spectrum dat het geheel van de schepping omvat, dan dat het de naam is van een generieke gepersonifieerde goddelijkheid genaamd God.

Ahura verwijst naar het stadium van het hebben van een bestaan en Mazda naar het stadium van het hebben van een Ziel. Yasni betekent Vieren en Verheerlijken en de Mazdeën verwijzen ook naar zichzelf als Mazdeyasni of zij die vieren en

verheerlijken dat zij een ziel hebben. Dit staat in sterk contrast met godsdiensten waarin men geloof moet hebben en die hun aanhangers toestaan niet zelf na te denken. De grote denker Zarathoestra of Zoroaster is de beste leraar die de Mazdeyasni zich kunnen indenken en zij hebben daarom hun stelsel van overtuigingen naar hem genoemd, het Zoroastrisme.

⁹¹⁾ Chinvat brug: Volgens de oude Perzische mythe blijft de ziel, wanneer een persoon sterft, drie dagen bij het lichaam. Op de vierde dag, gaat die naar de Chinvat Brug -de Brug van de Separator, ook genaamd Al-Sirat-, vergezeld van de goden van bescherming. De brug is "fijner dan een haar en scherper dan een zwaard" en overspant een diepe kloof vol monsters. Aan de andere kant van de brug is de poort naar het paradijs.

Demonen bewaken de voet van de brug en delibereren met de goden om het lot van de ziel. De handelingen van de dode persoon, zowel goede als slechte, worden gewogen, en het is de ziel dan toegestaan om over te steken of de toegang tot de brug wordt hem geweigerd. Zielen van wie het kwade zwaarder weegt dan het goede vallen in de van demonen vergeven diepte om vervolgens eeuwige kwellingen te moeten doorstaan. In deze afgrond van de verdoemden, wordt elke ziel gemarteld door een Ghoul die zijn zonden uit het leven vertegenwoordigt. Eenmaal in de diepte kan geen ziel op eigen kracht ontsnappen aan de verschrikkingen van de hel.

Zoroaster had zijn volgelingen van dit obstakel naar de hemel gewaarschuwd, maar hij beloofde zijn kudde hen veilig leiden over de brug te brengen. Het oude manuscript Gathas -Liederen van Zoroaster- legt uit dat de Brug van de Separator "smal wordt voor de goddelozen", terwijl de heilige gemakkelijk ongedeerd kan passeren -In Gathas, wordt de goede god Rashnu genoemd als de rechter die helpt bij het bepalen wie het heil het waard is en wie moet worden veroordeeld-. Alle ongelovigen -niet gelovigen- vallen in de hel, waarvan de profeet zegt dat die speciaal is gemaakt voor de "volgelingen van de leugen".

De legenden zijn niet eenduidig, maar geven aan dat de Chinvat brug ergens in het verre noorden is gelegen. Het is een plek van vuil waar de verdoemden fysieke martelingen en geestelijke pijn te doorstaan krijgen. Zielen die niet succesvol zijn in het oversteken van de brug Chinvat lijden en ondergaan kwellingen totdat Ahriman wordt vernietigd door de goede god Ohrmazd tijdens het laatste oordeel. In deze tijd, worden de verloren geesten gerehabiliteerd tot de waarheid, omdat "de leugen" is uitgeroeid, of zij worden geconfronteerd met de uiteindelijke vernietiging.

⁹²⁾ Er zijn zestien tektonische aardschollen, de Anatolische plaat meegerekend.

⁹³⁾ Lucifer betekent morgenster. "Toen de morgensterren te zamen vrolijk zongen, en al de kinderen Gods juichten." [Job 38:7]. Er wordt gezegd dat Lucifer een gevallen engel is die in de hemel het hoofd van het ministerie van muziek. Er wordt gezegd van hem hij de mooiste van alle engelen was en hij de directeur van de stroom van muziek was. "Uw hovaardij is in de hel nedergestort, met het

geklank uwer luiten; de maden zullen onder u gestrooid worden, en de wormen zullen u bedekken. " [Jesaja 14:11]. Door de Bijbel heen wordt in passages in de boeken van Ezechiël, Job, Jesaja en Psalmen over zijn leven in de verleden tijd gesproken. "Dat is ook geen wonder, want niemand minder dan Satan vermomt zich als een engel van het licht." [II Korintiërs 11:14]

⁹⁴⁾ Bewering dat genot het enige intrinsieke goede is en pijn het enige intrinsieke slechte. In eenvoudige termen, een hedonist streeft naar het maximaliseren van de netto plezier -plezier minus pijn-. In tegenstelling tot de filosofie, verwijst het alledaagse gebruik van de term hedonisme vaak naar een levensstijl alleen georiënteerd op egoïstische kortstondige genoegens. In die zin wordt de term vaak pejoratief gebruikt en geïnterpreteerd als een teken van decadentie. De term "psychologische hedonisme" is het uitgangspunt dat de mens psychologisch op een zodanige manier is gebouwd dat we uitsluitend plezier wensen. Ethisch hedonisme is de idee dat alle mensen het recht hebben om alles te doen wat in hun macht ligt om de grootst mogelijke hoeveelheid plezier te verwezenlijken. Het is ook de idee dat ieder mens het plezier de omvang van hun pijn moet laten overtreffen.

⁹⁵⁾ Zie hierover het essay "De Ziel in het Vlees" in Boek 2, "Het Weten van de Ziel". De paragrafen "De weg van de vrouw" en "De weg van de man" zijn van belang voor de geestesgesteldheid waarin mannen en vrouwen gelijk zijn. De noodzaak om over dit onderwerp te schrijven is op zich belachelijk, want waarom zouden ze niet gelijk zijn. Ongeacht de ontwikkeling op de innerlijke weg, is iedereen waardevol voor het geheel.

⁹⁶⁾ Vaak ziet men in het bijzonder sporters voor het begin van hun taak tekens maken of een beroep op hun god hen succes te verlenen, een overwinning te gunnen. Deze vorm van smeken dateert uit veel ouder tijden dan de geboorte van het monotheïsme, uit de tijd toen iedere stam zijn eigen pantheon had. Het is een manier van denken nog verouderder dan verouderd is. De AllerEerste kiest uiteraard geen partij.

Nawoord - De taak van aanspreker
of het medeleven van de toeschouwer

Als ik het goed heb begrepen werd mij
gezegd dat ik de Ene ben, terwijl ik weet dat
dit niet klopt. Ik ben de Andere.

De Oude Geest

Met een hoofd in de huidige tijd terugkijken naar de vroegere tijd. Het is een exercitie in de enige vorm tijdreizen. Terug reizen in de tijd, niet naar een jaartal of een gebeurtenis, maar naar een mentaliteit, naar een visie op de wereld, een andere en een oude visie op de wereld. Oude herinneringen krijgen even nieuwe glans, als een oude schoen die in een opgraving werd gevonden en die liefdevol verzorgd en vakkundig gerestaureerd op een ereplaats in een vitrine werd gezet. Op die manier beschouw je ook de theorieën, de leerstellingen en de wijsheid, en vooral de mens. Voor het moment even afgestoft en opgepoetst om er nog eens goed naar te kunnen kijken. Vanaf de Afrikaanse Savanne tot aan de Euraziatische vlakten zie je dan mensen die worstelden om niet ten onder te gaan. Mensen die overleefden en daarbij hun wereld vorm gaven. Want als er één verschil tussen de beesten en de mens bestaat, is het dat een beest zich aanpast aan zijn omgeving -hij moet, want anders overleeft hij niet-, terwijl de mens in zijn overlevingsdrang zijn omgeving aanpast aan hemzelf. Dat heeft fantastische geestelijke en intellectuele bouwwerken opgeleverd, waarin alles wat de mens overkwam een plaats kreeg en daardoor beheersbaar werd.

Wanneer je de mens beschouwt voel je niets anders dan sympathie, een ongekend gevoel van medeleven, een optimistische vorm van weemoed bij het zien van zoveel leed. Alsof je een kind ziet leren lopen. Hoewel je het graag zou willen kun je het kind niet helpen, want het moet het zelf doen. Sympathie, omdat de mens onverdroten worstelt teneinde uit te komen bij de waarheid achter alles. Medeleven, vanwege het zien van zoveel vergissingen en misleidingen. Weemoed, door de onvermijdelijkheid van de pijn van het leren, een optimistische vorm daarvan vanwege het besef dat het leren altijd leidt tot weten met daarachter een zweem van wijsheid. Wat is wijsheid? Of men nu onder de eens grote godsdiensten leeft, of men leeft in de traditie van vrijwel weggevaagde culturen, veel van wat mensen denken is voor hen bepaald

in een periode voor de geschiedenis begon, in de prehistorie. De eens grote godsdiensten zijn alle terug te voeren op de harde tijden op de Euraziatische vlakten - daar werd meer uitgevonden dan het wiel, daar werd meer getemd dan het paard. Welk pantheon men ook beschouwt, het komt daar vandaan. Noordse, Keltische, Griekse en Romeinse goden, de goden van de Ariërs die in de mengeling met de goden van het Indiaas subcontinent het Hindoeïsme voortbrachten, de Indo-Iraniërs en de Semieten die met Zarathoestra als kampioen de mengeling met de goden uit de Levant en daarmee het monotheïsme voortbrachten. Uiteindelijk zijn nog voor de Euraziatische vlakten de oervoorvaderen van deze pantheons terug te vinden op de Afrikaanse savanne. De mens is niet alleen etnisch een Afrikaan, ook zijn denkwijze, zijn geest is Afrikaans. Welke veranderingen dan ook hebben plaatsgevonden -intellectueel of cultureel-, dat oude basispatroon is nooit veranderd.

Die Oude Geest zegt dat je goed moet luisteren naar iemand die het beter weet, naar iemand die al wat langer leeft, iemand met meer

Autoriteit

ervaring, iemand die er voor gestudeerd heeft. Dat had inderdaad zin wanneer op de warme savanne een beest moest worden gevangen en wanneer er op de koude vlakten een paard moest worden getemd. Het heeft altijd zin te luisteren naar iemand met een grotere ervaring, op welk vlak en in welke tijd dan ook. Op de weg die we zo al millennia bewandelen kwam nog een eigenschap van de Oude Geest tot uiting, die voorschreef dat wij respect dienden te hebben voor degenen die ons de wereld leerden. Dit is een wezenlijke eigenaardigheid die de wijze waarop een mens geconstrueerd is laat zien. Nergens stond er verder vermeld en niemand neigde er toe respect op te brengen voor de leerling die de grote hoeveelheid kennis van de ouden tot zich nam. Dat is omdat met respect meestal submissie wordt bedoeld, onderdanigheid ten opzichte van de autoriteit van de geleerde, de dorpsoudste, de sjamaan. Men kan waardering opbrengen voor de ouden die hun kennis doorgeven, desnoods grote waardering, maar respect is een woord dat dwingt. Respect is een woord dat bewondering afdwingt, onvoorwaardelijke bewondering. Er zitten werelden van verschil tussen waardering en bewondering. Waardering wordt geuit door iemand die de overgeleverde wijsheid begrijpt, terwijl bewondering dat juist niet in zich heeft. Iemand die bewondert begrijpt niets van wat hij ziet, maar hij

staat er wel van versted. De Oude Geest gebruikte het versted staan om zijn eigen positie te verbeteren. Er was nu niet alleen een dierlijke pikorde, gebaseerd op het basispatroon was nu ook de immateriële hiërarchie een feit.

De Oude Geest ontwikkelde een politiek systeem, een economische verdeling en een religieus dogma. Want ook de leider had respect, voor de grote man die langs het firmament zijn bliksemschicht liet flitsen tot en met de grote geest die het elk voorjaar weer lente liet worden. Zij die begrepen dat het werkte zoals de Oude Geest het de mens voorschreef -de oude adel-, sloten zich aan bij de dorpsoudste of de koning, bij de sjamaan of de priesterklasse, bij de geleerde of de intelligentsia. Wie daar niet bij hoorden en dat toch graag wilden, zorgden ervoor extreem kundig te zijn in het doden van de oppositie. Met groot vertoon werden al deze mensen in hun kleding gehesen en behangen met hun rammelende regalia. Zij die in bewondering keken, moesten de belasting betalen om het allemaal mogelijk te maken, afgescheept met een schijntje van de rijkdom en vaak zelfs dat niet eens, als slaaf. De Oude Geest maakte van de bliksem en de lente goden en godinnen en uiteindelijk één god die alles bestierde en waarvan de machthebber op aarde de representant werd. De filosofen die het systeem mogelijk maakten waren niet altijd automatisch de handlangers van de machthebbers, terwijl zij die het systeem begrepen en niet waardeerden vaak een gruwelijke marteldood stierven. De machthebbers echter hebben de, soms als bevrijding bedoelde, filosofieën en theologieën meestal ingekapseld en naar hun hand gezet.

Wanneer je de mens beschouwt voel je niets anders dan sympathie, een ongekend gevoel van medeleven, een optimistische vorm van weemoed bij het zien van zoveel leed. Want de mens is op zoek naar iets dat er niet is, dat hier niet is. Hij zoekt een compleetheid die niet harmonieert met het materiële. De mensheid doolt rond als een groep verdwaalde toeristen die als een bezetene op zoek is naar de gids om hen uit hun meer dan netelige positie te bevrijden. Vrijwel niemand komt op het idee de gids te laten voor wat hij is -hij is immers verdwenen en de reden van het verdwalen- en op eigen kracht te bezien of de situatie te redden valt. Herinner je waar de zon stond toen je vertrok, schat in hoe lang je al onderweg bent, kijk waar de zon nu staat. Ieder mens kan leren dat je uiteindelijk alleen op jezelf kunt vertrouwen. Kun je daar een ander mee helpen of vind je zo meerdere mensen die vergelijkbare ideeën hebben, prima. Valt de groep uiteen omdat er voor verschillende richtingen wordt gekozen, ook goed. Uiteindelijk komt iedereen ergens terecht. Het

laatste wat je nodig hebt -hoe verleidelijk ook- is een leider die opstaat en zegt waar de hele troep naar toe moet. Hij kan evenzogoed iedereen de dood injagen. Een mens moet leren op zijn eigen kracht te vertrouwen, niet bij uitsluiting van verder iedereen, maar bij insluiting van alles wat binnen zijn mogelijkheden ligt. Dat vergt training en ontwikkeling, de weg van de zelfkennis. Zonder zelfkennis treedt de wet van de jungle in werking. Dan wordt de ander wel uitgesloten en waant de mens zichzelf de sterkste - totdat het blijkt dat er een nog sterkere bestaat. De enige 'uit'weg uit het doolhof is de weg van de zelfkennis - begrijpen wie men is en wat men kan, vooral door het eigen talent te ontdekken en tot aan het maximum te laten rijpen, tot volwassenheid te brengen.

Wie zichzelf niet opvoedt, wie zelf zijn opvoeding niet uitkiest -welk talent men heeft, maakt niet uit- zal iemand worden die met open mond in bewondering toekijkt hoe de baas het doet, terwijl de zakkenroller zijn bestaan leegrooft. Wie zichzelf opvoedt en bij zijn wezenlijke ik de juiste educatie kiest, zal nooit onder iemand staan, herkent iemand met vergelijkbare talenten en zal zich nooit verheven voelen ten opzichte van andere mensen met talenten, die hun talenten gaan ontdekken. Het grondpatroon van de Oude Geest dat in ons allen aanwezig is kan weliswaar niet gewijzigd worden, maar het kan wel aangevuld worden. Met de aanvulling van het eigen initiatief en het opbouwen van het zelfvertrouwen is er niemand meer die naar de bazen hoeft te luisteren, de bazen van het oude denken, de representanten van de Oude Geest.

De aanvulling

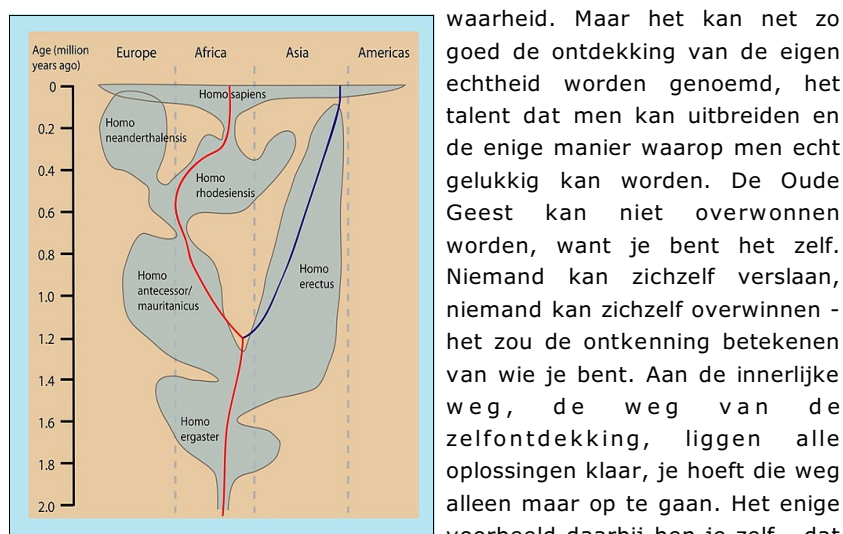
De mensen die voor de geschiedenis begon denkbeelden ontwierpen waardoor 'de grote religies' konden ontstaan -prehistorische denkers als Zarathoestra, Mozes, de Ariërs die vormgaven aan het Hindoeïsme, de Boeddha-, baseerden zich enerzijds op de Oude Geest en gebruikten anderzijds bewoordingen die in hun tijd konden worden begrepen. In hun tijd waren zij de grote vernieuwers. De grote profeten gebruikten een verbeeldingstaal die prehistorisch was en die in de tijd dat de verhalen werden gecanoniseerd al zeer ouderwets was. Levende verhalen leven onder de mensen. De noodzaak ze op schrift te stellen kwam voort uit het feit dat de verhalen dreigden te sterven - de ontwikkeling van het schrift kwam voort uit een administratieve behoefte en niet vanuit een literaire. Op deze manier werden de religieuze dogma's voor 'de

eeuwigheid' vastgelegd. Zodoende konden de religieuzen hun macht behouden, ook al ontwikkelde de mensen zich buiten de godsdiensten verder. Die discrepantie tussen wet en werkelijkheid is groter geworden sinds lang geleden de laatste profeet stierf. Wat aanvankelijk waarschijnlijk de verwoording van een hoog ideaal was, werd een steeds knellender keurslijf waar de gewone mens het liefst uit wilde breken. Die ontwikkeling is ook te zien geweest in niet religieuze filosofieën, zoals bijvoorbeeld het Marxisme. Religieuze verplichtingen werden nog wel nagekomen en vooral festivals bleven uitbundig gevierd worden -niemand is verlegen een feestje te vieren-. De machthebber gaven echter nooit de teugels uit handen. De tendens om met eigentijdse middelen de mensen terug te krijgen in de tempel, kerk of moskee is futiel, zolang de basisboodschap prehistorisch blijft. De religies zijn uit de tijd, niet omdat algemeen gesproken de ethische boodschap uit de tijd is, maar omdat de mens zich niet meer laat toespreken zoals de religies dat doen. De Oude Geest bestaat nog steeds, maar de mens heeft zich geschoold en hij neemt de vorm waarin de religies hem toespreken niet meer serieus. De wonderen zijn de wereld uit en mensen eisen wetenschappelijk geverifieerde informatie.

Het afschudden van de oude symboliek van de religies is een noodzaak en het niet aannemen van een nieuwe religie eveneens. De nieuwe profeten staan in drommen klaar om het volk toe te spreken en te verkondigen waar het naar toe moet. Op allerlei manieren worden mensen overspoeld met nieuwe vormen van geloof, nieuwe vormen van mystiek -of oude vormen in een nieuw jasje-, manieren om de leemte die de religies hebben achtergelaten te vullen, vaak met het eigenbelang van de nieuwe profeet en zijn nabije volgers in het vaandel. Als een mens daarin meegaat -daarin trapt misschien- mist hij een unieke kans de Oude Geest iets bij te leren en voor het eerst in de historie een stap te zetten die met het erkennen van het ontstaan van het individualisme mogelijk is geworden. Er is nog één stap te maken. De Oude Geest kan zoals het verleden aantoonde niet in collectief verband iets worden bijgeleerd - er is dus geen filosofische panacee die iedereen verlost. Elk mens zal individueel op zoek moeten gaan naar de waarheid, de ene waarheid - die bestaat wel degelijk en de ontkenning van het bestaan daarvan is eveneens een instrument de mens bij een eigenstandige ontwikkeling weg te houden. Elk mens zal -hoe moeilijk dat in het begin ook lijkt- zelfstandig op de innerlijke weg de waarheid moeten zien te vinden. Hoewel moeten geen goed woord is, geeft het wel aan dat de waarheid en de Liefde alleen in het innerlijk van de mens te vinden is en

niet in de heilsboodschap van buitenaf. Er moet veel lof worden gegeven aan de religies, want in hun tijd hebben zij de mens richting gegeven bij het nadenken over levensbelangrijke zaken. In de geschiedenis van de mens zijn zij echter uitgespeeld en kan hun rol worden overgenomen door het individu, het individu dat nog onzeker op zoek gaat.

De Oude Geest en het model dat hij voortbracht heeft een personificatie nodig -dat werkt het handigst- en heet in dit boek het Luciwher en is de belichaming van het Luciwher paradigma, het model van bazen en ondergeschikten, het model van hiërarchie en onderdrukking. Luciwher is niet de slechterik in het verhaal, maar simpel de oude die niet overwonnen kan worden -en niet hoeft te worden-, maar die aangevuld moet worden. Vaak heet dat in dit boek de Liefde, de echtheid en de

Afkomstig uit een geslacht dat ongeveer zestig miljoen jaar geleden ontstond -vijf miljoen jaar na de ondergang van de dinosauriërs- doorkruisten twee miljoen jaar geleden de eerste mensachtige wezens de wereld -Afrika-. Tweehonderdduizend jaar geleden verschenen de eerste moderne mensen. Vanaf ongeveer tachtigduizend jaar geleden begonnen zij aan de kolonisatie van de gehele wereld.

waarheid. Maar het kan net zo goed de ontdekking van de eigen echtheid worden genoemd, het talent dat men kan uitbreiden en de enige manier waarop men echt gelukkig kan worden. De Oude Geest kan niet overwonnen worden, want je bent het zelf. Niemand kan zichzelf verslaan, niemand kan zichzelf overwinnen - het zou de ontkenning betekenen van wie je bent. Aan de innerlijke weg, de weg van de zelfontdekking, liggen alle oplossingen klaar, je hoeft die weg alleen maar op te gaan. Het enige voorbeeld daarbij ben je zelf - dat is het moeilijkste, want wie ben je? Ontdek het.

Religie is van minstens drieëneuhalf duizend jaar geleden, prehistorisch dus -de oudste religie moet van zo'n 200.000 jaar geleden dateren- en kan de tijd van nu niet meer

representeren, het kan er geen richting meer aan geven, omdat de Oude Geest er in rondwaart. De religies dragen het Luciwher paradigma in zich

mee en kunnen daar niet aan ontkomen, omdat de vernieuwing, de aanvulling van het oude, iets oplevert dat juist geen religie is. De religies zijn de stoommachines die hun diensten hebben bewezen. De aanspreker komt bij hen langs of is daar al geweest - een tijdperk komt tot een einde. Dat is inclusief de religie van het consumentisme die eveneens ten grave wordt gedragen, het ultieme egocentrisme van het ik-tijdperk, want ook daar waart de Oude Geest rond - de verleiding om in verwondering en bewondering het nieuwste te kopen dat door de -opinie-leiders wordt aangeprezen. Niet alleen voor een select en elitair groepje, maar voor iedereen breekt er een nieuwe tijd aan.

Wie was god?

Het is nooit en nergens duidelijk geworden wie het was die de ultieme wijsheid op de berg doorgaf aan de profeet. Zarathoestra ging naar de berg en kwam er wijs vanaf, Mozes ging naar de berg en Mohammed ging naar de berg en zij kwamen er verlicht vanaf. In een variant, Jezus sprak vanaf de berg, en er kwamen bij zijn geboorte drie wijzen -Perzische Zoroastrische astrologen- naar hem. In het Hindoeïsme gaan mensen en helden de berg op om te mediteren en wijs te worden. Wie kwamen zij tegen? Het moet iemand met autoriteit zijn geweest en hij werd God genoemd. Of er was een directe afgezant van God - de wijsheid kwam direct van God. Hoe herkent een mens God? Hoe wordt de God herkend door een mens die in het patroon van de Oude Geest denkt en leeft? Het ligt voor de hand dat wanneer die God de mens aanspreekt, hij dat doet in termen die de mens kan begrijpen. Er zijn daarna twee mogelijkheden. De God spreekt de mens aan in termen die hij kan begrijpen zodat God zich kan openbaren, en de God spreekt de mens aan in termen waardoor de mens de God kan herkennen. Deze twee mogelijkheden sluiten elkaar uit. Ofwel de God staat centraal, ofwel de mens - in het eerste geval staat de God centraal en in het tweede de mens. In een systeem waarbij de God centraal staat wordt de mens Gods filosofie binnengeloodst en de mens die daar perfect aan beantwoordt zal eeuwig de aanwezigheid van de God smaken. De mens moet dus voldoen aan de eisen die aan hem gesteld worden door de autoriteit die God is. Een eigen inbreng van de mens wordt in wezen

niet op prijs gesteld en een dergelijk mens wordt doorgaans op de hoop van de misbaksels gegooid om te worden vernietigd. De mens die graag aan de eisen van God wil voldoen doet dat zonder uitzondering zonder de mysterieuze wegen van Gods wijsheid te begrijpen, en volgt in bewondering zijn aanwijzingen, misschien wel zijn bevelen, op - angst is een sterkere emotie dan geloven, zegt men. In sommige religies verandert men na de dood in een keer van mens in een hemelbewoner, in andere religies moet men diverse stadia doorlopen -men kan daarbij zelfs teruggeworpen worden in een nieuw menselijk bestaan- om uiteindelijk tot de hoogste hemel te kunnen worden toegelaten. Er staat

dan altijd wel iemand aan de hemelpoort die de gestorvene naar zijn of haar geloofsbrieven vraagt. Deze God verandert of verbetert niets in het wezen van de mens, daardoor meer inzicht in Gods wegen mogelijk makend of meer inzicht in de werking van de ziel zelf, maar hij test het product mens op zijn deugdelijkheid en of hij functioneert zoals de God hem in den beginne ontworpen heeft. Deze God neemt slechts examens af. Deze God van straf en beloning houdt de mens zo druk bezig met zijn verboden en geboden, met zijn richtlijnen en onderwerping, dat hij de indruk wekt bezig te zijn met de aandacht afleiden van waar het werkelijk om gaat. Hij leidt inderdaad de aandacht af, want hij weet waar de mens naar zoekt zoals hij zelf zoekt. En zo lang de mens de verbinding niet vindt, is hij God in dit universum. Hij is Luciwher, niet het slechte, maar alleen het licht. De honger van de mens met de Oude

Geest naar het eeuwig leven zorgt ervoor dat hij zich geeft aan degene van wie aannemelijk is dat die hem het eeuwige kan bezorgen -want hij weet niet waar hij zoeken moet-, zoals hij de aanbidding van een fabrikant accepteert die hem een artikel tegen een concurrerende prijs kan leveren. Niet vinden wat hij zoekt, is het lot van de mens die het buiten zichzelf zoekt.

De God van het universum, Luciwher, is een deel van de kracht die alles creëerde, de God die in gepersonifieerde verschijning de AllerEerste heet. Zijn zoon-dochter Luciwher en Alnatrea zijn het licht van het universum, het denkend en analytisch vermogen en de Oude Geest die in de mens huist, die de mens is. De AllerEerste die alles creëerde, creëerde meer dan alleen het materieel universum dat hij aan zijn zoon-dochter schonk. Zij kunnen daar hun ideeën over de schepping vormgeven, terwijl het daardoor ook duidelijk wordt of die schepping de Liefde nodig heeft. De Liefde die iedere ziel in Luciwher's universum ontbeert en waarvan elke dag wordt aangetoond dat de mens ernaar verlangt. De Liefde die het Licht zo nodig heeft. Het Licht dat de Liefde niet kan dragen, want het is het Licht. De mens die Luciwher, de God van dit universum, nooit zal verlaten, maar die in zichzelf op zoek moet gaan naar de Liefde, want daar ligt de verbinding, daar ligt het aanknopingspunt met de Liefde. De verlossing uit de pijn van het leren ligt niet buiten de mens in een God die de Liefde niet kan bieden, maar in zichzelf, op de innerlijke reis, waar de Liefde klaar ligt om ontdekt te worden. Voor mensen die in de Mahdi, of in de wederkomst van de Messias of Krishna geloven, daar kun je hem vinden. De verlosser komt niet van buiten op een wolk gezeten, of op welke andere magisch gelijkende wijze -of zoals sommigen denken, als alien in een ruimteschip-, de 'verlosser' huist in jezelf.

Geloof niet wat hier geschreven staat, maar neem de proef op de som. Geloof niet in een AllerEerste als een God zoals je dat wellicht met Luciwher deed, want zo'n God is hij niet. Hij kiest ervoor om wanneer het hem belijft zich te manifesteren als persoon of personificatie en hij is geen creatie van de menselijke geest die geborgenheid zoekt. Wanneer je over hem wilt nadenken in abstracte zin, als filosofisch uitgangspunt of enkel als de onpersoonlijke scheppende kracht -als Brahma-, het is hem allemaal gelijk. Het gaat hem immers niet om hem, maar om jou. Hij hoeft niet aanbeden te worden, alhoewel hij de muziek die voor zijn zoon-dochter is gecomponeerd in hun functie als God erg mooi vindt. Je hoeft niet in hem te geloven en je mag hem ontkennen, alhoewel dat laatste weinig zin heeft. Het zou zoiets zijn als jezelf ontkennen. En hij heeft een groot gevoel voor humor, dat moest er nog even bij vermeld

worden. Hij heeft het per slot van rekening uitgevonden. Blijf je God van dit universum trouw, want hij is jou en jij bent hem, maar bedenk dat de oplossing van het probleem, de 'verlossing', niet van de heer van dit universum kan komen en dat hij zelf een deel is van alles wat is gecreëerd. Er is meer te ontdekken, ontdekkingen die je leven op aarde veranderen, die je daden in het leven op aarde zullen veranderen. Daarvoor uiteindelijk ben je hier, om je zoektocht naar de Liefde hier in handelen om te zetten. Concreet, in materie -niet als de idee in abstractie-, daarom leeft de mens in de dimensie van het materiële. Geen enkel handelen zal je verder af brengen van je doel, terwijl je handelen vanuit je lerende ziel altijd consequenties zal hebben. Die consequenties van je handelen hebben een helende werking op de wereld waar je je niet van kunt onthechten, juist niet onthechten. Dat handelen doe je evenmin in opdracht van God de Oude Geest, maar vanuit je ziel die leert. Je hoeft jezelf niet opnieuw uit te vinden, want je bent wie je bent. Je geneest jezelf, en je vult jezelf opnieuw aan. Er is verder geen gebod waar je je aan dient te houden en er is geen verbod dat je dient te eerbiedigen. Er is alleen de suprakosmische uitnodiging om elkaar lief te hebben, een uitnodiging die -eventueel uiteindelijk- niemand zal afslaan. Maak je verder bezorgd om je menselijke dood zoals je naasten zich bezorgd maakten om je menselijke geboorte. Voor de een zal het gemakkelijk zijn en voor een ander een moeizaam proces. Na je dood ben je waar je was voordat je werd geboren - uitgerust met een grotere bagage aan wijsheid. In dit boek heet die plaats de oorspronkelijke wereld. Je kunt je die plaats voorstellen als een wereld waar het leren geen pijn doet. Het maakt nu niet zoveel uit, want je zult het zien als het zover is. Zij die nog beweren dat er na de dood niets is, doen er goed aan een korte studie te maken van de wet van behoud van informatie.

Het staat ieder mens uiteraard vrij de idee van een God te verwerpen, zelfs belachelijk te maken. Die houding valt goed te verklaren uit ontwikkelingen die in de negentiende eeuw werden ingezet met Darwins theorieën omtrent de evolutie van de soorten - of in feite de theorieën van Thomas Malthus over bevolkingsgroei en de beschikbaarheid van voedsel die Darwin inspireerden. Vooral de reactie van de religie op Darwins theorieën, die doet denken aan de verwerping van het heliocentrisch model van Copernicus en de fervente verdediging van dit model door Galileo, heeft tot een scheiding der geesten geleid. Een oud en log instituut lijdt altijd aan de vloek van Urbanus -zie de bespreking

van "The God Delusion" van Richard Dawkins elder in dit boek-. Daar bovenop hebben de gebeurtenissen uit de eerste Wereldoorlog en vooral die uit de tweede Wereldoorlog in de twintigste eeuw, met name inzake de Endlösung, sterk bijgedragen aan de verwerping van de idee van een God. De Oude Geest had de moderne mens niets meer te bieden, zo werd gedacht.

De verontwaardiging over oorlog lijkt terecht, maar is ook selectief. Een van de laatste veldslagen die Hannibal tegen de Romeinen bevocht, de slag bij Cannae, kostte op één dag meer Romeinen het leven dan het totale dodental bedroeg aan Amerikaanse zijde tijdens de Vietnamoorlog. De herinnering vervaagde snel en een nieuwe generatie roeide de vijand hernieuwd gemotiveerd uit. Direct na WO II in Korea, niet lang na Vietnam de Golfoorlogen. Kortom, oorlog is nooit het tegenargument geweest voor het bestaan van God. Integendeel, het voeren van oorlog is een uiting van het Luciwher paradigma, het begrip waarin superioriteit en inferioriteit een wezenlijke rol spelen. Oorlog is het bewijs voor het bestaan van God, de Oude Geest die de mens is.

Meer dan de ontkenning van de niet bestaande God van dit universum, verwerpen atheïsten en anderen non-religieuzen het bestaan van een God hoe dan ook. Ook de God die de AllerEerste wordt genoemd en die onder andere het materieel universum heeft gecreëerd. Het is te gemakkelijk te zeggen dat atheïsten en non-religieuzen als het ware allergisch zijn geworden door God de Oude Geest, of door de religies die op hem waren gebaseerd. Het verwerpen van de idee van een God door atheïsten en non-religieuzen lijkt veel meer op een onafhankelijkheidsverklaring. Na de scheiding van Kerk en Staat, nu de scheiding van Geest en God. Het is een ontwikkeling die is toe te juichen, want het betekent dat de mens in zichzelf duikt om te denken en de verlossing niet meer buiten hemzelf zoekt. De secularisatie van de samenleving heeft ook negatieve gevolgen, zoals de toename van het consumentisme en het egocentrisme van zowel het individu als van de intellectuele bovenklasse. De scheiding van Geest en God heeft voor de lange termijn echter veel positieve gevolgen. Het dwingt de mens indringender zelf na te denken over zijn morele en ethische uitgangspunten. Daar waar eerst de religies maatgevend waren, is de mens nu verplicht zelf na te denken. Eerst is er nog een aantal publicisten dat zichzelf de nieuwe maat waant en het wereldtoneel probeert te veroveren, maar gaandeweg houdt die barrage op en is ieder godvervanger door de mand gevallen. De mens kan eindelijk voor zichzelf gaan nadenken.

Waar anders kan de mens voor zijn morele en ethische handleiding zoeken dan in hemzelf? Er is geen andere plaats meer om te zoeken. Door vallen en opstaan vindt de mens in zichzelf de best houdbare oplossing om in de wereld een houding aan te nemen, de basis voor zijn standpunten. Deze ontwikkeling is geen louter intellectuele ontwikkeling, ook al denken velen van wel, maar ook een emotionele of gevoelsmatige ontwikkeling. Een mens weet feilloos of iets juist is of niet, of iets gerechtvaardigd is of niet. Hoe meer mensen door dit genezingsproces van vallen en opstaan gaan en hun gevolgtrekkingen omzetten in daden, hoe minder meedogenloos de wereld wordt. Iedereen die op zoek gaat naar de aanvulling op de Oude Geest, zal die uiteindelijk alleen in zichzelf vinden. Wat daarvan naar buiten wordt gebracht is geen nieuwe filosofie of een nieuwe religie, maar zijn wel de daden die voortvloeien uit een innerlijk gevonden rust. Een rust die door niets of niemand is opgelegd of aangeleerd, maar die van binnenuit komt. Bij elk mens zit zijn of haar aandeel in de ene waarheid al van binnen, klaar om ontdekt te worden. Niemand reikt het je aan, je moet het zelf vinden - dat is niet zo moeilijk als het vooraf lijkt, je moet alleen beginnen met zoeken.

De nieuwe religie

Een mens moet ergens op kunnen vertrouwen, want niemand heeft al zijn kennis van zichzelf. Een mens in de materiële wereld is zonder zijn innerlijke reis een zombie van de Oude Geest, terwijl een mens die zich bezighoudt met louter de innerlijke reis zonder acht te slaan op de materiële werkelijkheid is als een zweefvliegtuig zonder thuisbasis. Beide aspecten dienen met elkaar in balans te zijn - dat houdt niet in dat 'gelijke porties' met elkaar in evenwicht moeten zijn, als wel dat enerzijds de innerlijke ontwikkeling en anderzijds de mate van afhankelijkheid van het tastbare in een verhouding voorkomt die voor de persoon vanzelfsprekend is. Geen twee mensen zijn gelijk. Om deze reden ook kan niet worden gezegd dat iemand die al lang op de innerlijke weg wandelt een wijzer mens is dan iemand die slechts kort in het leven dit pad beloopt. Daarbij komt dat mensen doorgaans eerst in een bepaalde mate van kennis verzamelen, voordat men aan wijsheid toekomt. Kennis wordt verworven door de wereld te bestuderen -in de ruimst mogelijke zin- of te vernemen wat anderen in dat kader hebben bestudeerd, wijsheid vervolgens is wat een mens met deze kennis doet. Kortom, iemand die meent alles uit zichzelf te kunnen halen zonder acht te slaan

op de realiteit van de wereld is ofwel een door God gezonden halfgod, ofwel een dwaas. Helaas komt het eerste type niet voor. Evenzo lijkt iemand dwaas die meent op louter het materiële te kunnen vertrouwen, zonder daar voor zichzelf verdere en diepere bespiegelingen aan te wijden. Dwazen, ze zijn er aan toe een zekere tijd in de spiegel te kijken. De kennis die ieder mens gedurende het leven van de wereld opbouwt komt uit de eerste hand door eigen waarneming en in tweede instantie door de waarnemingen van anderen te raadplegen. Doorgaans vertrouwt men de eigen waarneming en is men geneigd dat ook te doen waar het anderen betreft die men kent of vertrouwt. De waarnemingen van mensen die sociaal verder weg staan worden niet meteen vertrouwd. Dit geldt ook voor wat mensen zeggen die geografisch of historisch verder weg staan, tenzij die persoon autoriteit heeft opgebouwd. Deze evaluatie van waarneming en kennis weerspiegelt hoe de Oude Geest werkt. Het is een systeem dat werkt zolang het gaat om triviale zaken - is het niet zo'n beetje tijd dat de ooiën gaan lammeren, fijn dat mijn voetbalclub heeft gewonnen, -en waarschijnlijk ook- de president is een goede kandidaat voor een volgend termijn. De oude manier van kennis verzamelen en evalueren met betrekking tot grote onderwerpen -hoe bewegen de planeten en wat is de baan van de zon, tot en met de aard van de godheid en het bestaan van het kwaad- heeft een radicaal progressievere ontwikkeling doorgemaakt dan de wijze van denken op het dagelijks niveau. Misschien lag dat ook wel voor de hand, omdat het onderwerpen betrof die ver van eigen huis en haard lagen en daarom meer de behoefte aan verifieerbaarheid met zich mee brachten. De religie kon niet op de progressievere manier worden benaderd -excommunicatie, foltering, liquidatie, veroordeling tot de hel-, maar alles daarbuiten wel. De radicaal progressieve ontwikkeling -vanaf ongeveer het begin van zeventiende eeuw- leidde tot de wetenschappelijke methode waarbij waarnemingen op meerdere manieren geverifieerd of indien mogelijk gefalsifieerd dienden te worden, alvorens een hypothese kon promoveren naar de status van theorie. Daarna kon een theorie nog weerlegd of verbeterd worden naarmate meer of betere waarnemingen naar voren kwamen. Deze gestandaardiseerde methode maakte uiteindelijk kennis betrouwbaar en overdraagbaar op een mondiaal niveau. Overigens heeft deze fysische methode zijn repercussies gehad op de wijze waarop werd gedacht over het metafysische, wat uiteindelijk leidde tot de verklaring dat God dood is.

Een mens moet ergens op kunnen vertrouwen en met de ontwikkeling van de rationeel wetenschappelijke methode werd een goede basis

gelegd voor het betrouwbaar maken van informatie en dus voor het afwegingsproces binnen elk individu dat zich goed informeert, zichzelf naar behoren opvoedt. Men hoort rationalisten vaak zeggen dat in het intellectueel proces de emotie dient te worden uitgebannen om tot een zuiver rationele redeneertrant te kunnen komen of tot een zuiver rationeel besluit. Deze rationalisten slaan de spijker op zijn kop wanneer men de emoties bedoelt die voortkomen uit het scheikundig brouwsel dat in de weinig geïnformeerde mens kan opborrelen, een misschien wel welhaast dierlijke vorm van het uiten van een reactie op een actie. Hoewel daarnaast de rationalist zo beschouwd ook het vermoeden op zich laadt van gebondenheid aan het Luciwher paradigma, waarin er hogeren en lageren zijn, superieuren en inferieuren, waarin het hebben van emoties van een lagere orde wordt geacht. Rationalisten die de emotie wensen uit te bannen behoren te weten dat men eerst alle informatie volledig moet verzamelen, alvorens men enige vorm van logica geldig kan toepassen. Deze rationalisten laten in hun appreciatie de variant weg, waarbij men op basis van goede geïnformeerde gevoelens kan hebben. Geen opborrelende emoties vanuit het dierlijk aspect van de mens, maar een gevoelsmatige evaluatie van dezelfde gegevens als die een rol spelen in het verstandelijk proces. Kortom, het trekken van conclusies en het maken van beslissingen -het doen van uitspraken in het algemeen- op basis van alleen rationele argumenten kan alleen tot een onvolkomen proces en besluitvorming leiden, zoals hetzelfde op basis van alleen emoties evenzo rampzalige gevolgen kan hebben. Het besluitvormingsproces herbergt een continue terugkoppeling waarbij ratio en emotio beide legitieme onderdelen zijn die essentieel zijn om te kunnen komen tot het juiste besluit - en dan nog zijn besluiten nooit echt definitief. Wie wat doet met welke informatie hangt volledig af van de handelende persoon en kan daardoor nooit een objectief proces representeren, ook al worden door het verifiëren van informatie grotere garanties ingebouwd voor juiste gevolgtrekkingen, dan bij informatie van autoriteiten waar men op dient te vertrouwen. Met andere woorden, vertrouw alleen op informatie die het resultaat van het complete proces en vermijdt informatie die wordt gepresenteerd als puur gebaseerd op wetenschappelijke gronden, in ieder geval in de belangrijke gevallen. Anders loop je het risico te vertrouwen op halve waarheden, meningen en veroordelen die worden geadverteerd en verkocht als de zuivere waarheid.

Zou slechts het verwijderen van de autoriteitsfactor voldoende zijn geweest voor het doorbreken van het Luciwher paradigma, de Oude Geest, we zouden nu al in het land van melk en honing hebben gewoond. Het gaat echter niet om het verwijderen van iets -dat zou zoiets als een lobotomie betekenen- of het vervangen van iets in de menselijke structuur, het gaat om een aanvulling. Daarnaast, een wetenschapsopvatting waarbij mensen zich opstellen als kampioen van de rationele gedachte leidt tot de vorming van een nieuwe religie, compleet met zijn gestudeerde priesters die in de maatschappij de nieuwe bovenklasse vormt. Geheel als de oude priesterklasse met een eigen taal voor alleen de geïnitieerden, met een eigen subcultuur en een sociale afscherming naar de rest van de onderliggende maatschappij. Deze klassenvorming heeft zich al voorgedaan in het bedrijfsleven en bij de overheden, waar de wetenschappelijke kennis een voor het dagelijks leven toegepaste vorm heeft. Deze groep wordt door gewone mensen steeds meer gewantrouwd en ook gevreesd, want deze groep heeft het beslissingsrecht over het dagelijks leven - zij hanteren en verzamelen de cijfers die 'alles' zeggen. De nieuwe religie heeft in het dagelijks leven reeds postgevat al heeft lang niet iedereen dat door of benoemt lang niet iedereen het zo. Het zuiver wetenschappelijk niveau is ook alleen voor ingewijden, hoewel de gevolgen voor het leven van alledag vanuit deze groep niet meteen evident is. Wat wel duidelijk is, is dat de oude priesterklasse vervangen is door een nieuwe. Het Luciwher paradigma dat opgebroken had kunnen worden met de opkomst van een nieuwe mentaliteit, heeft niet geleid tot doorbreking van, maar tot conformering aan en de bevestiging van de Oude Geest. Wetenschappers vormen de nieuwe priesterklasse.

Heeft de wetenschap nog tijd om te ontkomen aan de Vloek van Urbanus? Is de wetenschap al een rigide systeem geworden waarop geen amendement meer mogelijk is, of kan het zijn eigen adagia eer aan doen en in het licht van nieuwe gegevens een veranderingsproces inzetten? De wetenschap zal dan de juiste verhouding dienen te vinden tussen rationele correctheid en emotionele juistheid. Daarnaast is de teloorgang van de wetenschappelijke revolutie ook op een andere manier nog niet totaal. In steeds grotere delen van de wereld is de scholing van mensen op een beter niveau gekomen dan honderd of tweehonderd jaar geleden.

Bovendien, en dit is misschien wel de allerbelangrijkste ontwikkeling, is alle informatie in aanleg voor iedereen beschikbaar en door de technische ontwikkelingen ook bereikbaar. De elektronische ontmoetingsplaats van iedereen met iedereen mag dan soms lijken op een "hang out" voor zieke geesten -wat is er nieuw?-, het is ook de grootste bibliotheek ooit - het is maar hoe je er gebruik van maakt. Op allerlei manieren wordt steeds gedetailleerder geregistreerd wie er hoe gebruik maakt van welke informatie, maar men heeft zelf tot op zekere hoogte in de hand hoe open men daar in is. En bedenk ook, overal ter wereld zitten mannen met macht die de knop zo kunnen omdraaien - dat is altijd zo geweest. Bestrijdt de Oude Geest ook om deze reden niet, maar bewandel de innerlijke weg waar geen machthebber kan beïnvloeden hoe de wandeling gaat en waar naar toe. Maar bovenal, school jezelf als onderdeel van je aanvulling op je eigen Oude Geest.

Naschrift

Wanneer iets continue mislukt, is het meest voor de hand liggende ermee te stoppen. Zo niet bij de mens. Het merkwaardigste aan de mens is wel dat hij steeds op dezelfde manier doorgaat. Een recept voor gegarandeerd opnieuw een mislukking. Om het ontastbare vast te kunnen pakken ontwerpt hij steeds opnieuw een god -de ene creatie lukt wat beter dan de andere- en steeds stelt die god teleur. De algehele gelukzaligheid breekt niet uit en oorlog en ellende blijven evengoed bestaan als voor de komst van de ware god. Op steeds weer een nieuwe manier probeerde de mens god te bereiken en steeds weer bleek de allerhoogste opnieuw een schertsfiguur. Toen concludeerde de mens maar dat god kennelijk dood was en creëerde een nieuwe religie zonder god, of een onpersoonlijke god op abstract niveau - men ging aan wetenschap doen. Er is daarin een hoger doel en dat is de kennis over het bestaan. Dat moet uiteindelijk na vele honderden jaren resulteren in het antwoord op de vraag waar wij vandaan komen en wat we hier doen. Het enige materiaal dat volgens de wetenschap geschikt is om onderzoek op te verrichten is de waarneembare werkelijkheid. Dat is feitelijk en dat is meetbaar.

Gaandeweg bleek en zal blijken dat de bestudering van het concrete niet de antwoorden oplevert waar men naar op zoek is. Er is altijd dat gevoel dat er net om de hoek iets is waar men de vinger niet achter kan krijgen. Alsof men bij het waarnemen en meten een realiteit creëerde die er niet geweest zou zijn als men niet had gemeten. Alsof door het waarnemen een realiteit verloren is gegaan die men graag ook had willen meten. Een soort kwantum onzekerheidsprincipe van Heisenberg, maar dan op existentieel niveau. Het feit daarbij dat ieder opgelost probleem nieuwe vraagstukken oplevert, laat zien dat de oplossing van het grote levensvraagstuk nooit naderbij zal komen wanneer alleen het materiële als uitgangspunt wordt

genomen. Het is net alsof de mens de lichtsnelheid wil bereiken, terwijl men weet dat dit fysiek onhaalbaar is - het zou een niet produceerbare hoeveelheid energie vergen. Bij een benadering van de lichtsnelheid zal altijd een restant blijven bestaan, omdat de tijd moet blijven bestaan, of liever de tijdelijkheid. Alles in dit universum moet worden geboren, het kent rijping en verval -dat wat men doorgaans tijdsverloop noemt- en zal uiteindelijk moeten sterven. Als het behalen van de lichtsnelheid niet bereikbaar is, moet verondersteld worden dat aan alle waarnemingen grenzen zijn, zoals het opdoemen van meerdere vragen waar er een opgelost is ook doet vermoeden dat er een waarnemingsgrens aan de mogelijk te verwerven kennis van de mens is. Hetgeen uiteraard niet moet inhouden dat er maar een einde moet komen aan wetenschappelijk onderzoek, integendeel.

De zingeving van het bestaan van de mens ligt echter niet louter in het bereiken van alle informatie die er te vergaren valt over de kosmos, de macrokosmos en de microkosmos. De finale zingeving ligt niet in het wat en het hoe van het bestaan, maar in het waarom ervan. Een antwoord hierop zal men nooit vinden door het alleen materiële te onderzoeken, omdat men dan bij louter materiële antwoorden uitkomt -het wat en hoe-. Vraag het de bouwer van muziekinstrumenten. Die wil een zo hoog mogelijke graad van vakmanschap bereiken in de modelleren van zijn hout of van zijn metalen -daar zit een massa bevrediging in-, terwijl de

werkelijke bevrediging ligt in het horen van de muziek voortgebracht door zijn creatie. Een eenvoudige vergelijking die duidelijk moet maken dat hoewel kennis over de materiële wereld buiten de mens bevrediging geeft op het intellectuele vlak, toch het ware doel in het innerlijk van de mens ligt. De goden of god die de mens aanbad lagen buiten hem, terwijl de ware God in hemzelf is gelegen. Het is een geheel andere God dan de goden van het materieel universum. Hij hoeft niet vereerd of bewierookt te worden. Hij deelt geen straffen of beloningen uit. Hij is.

Filosofie

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Gnosticisme

Het buitenbeentje binnen

Een oud familielid

De christelijke religieuze beweging die bekend is onder de naam Gnosticisme had volgens de overleveringen zijn oorsprong in de Joodse gemeenschap van Alexandrië, voor het begin van de gangbare jaartelling. Deze oorsprong wordt in een aantal bronnen genoemd, maar is omstreden aangezien er geen echte bewijzen voor bestaan - alleen vermoedens. De gnostische manier van kijken naar het bestaan bestaat ook bij een aantal geloofsgemeenschappen in Judea en Galilea in de vroegchristelijke tijd. De gnostiek kende een bloeiperiode in de 2^e en 3^e eeuw.

De term gnosticisme lijkt een overkoepelende naam, eerder dan dat er een consistente en eenvormige leerstelling mee wordt aangeduid. Naast de oude stromingen worden ook de moderne occulte en esoterische bewegingen tot deze mystieke filosofie gerekend, hoewel voor de moderne stromingen ook wel de term neognostiek wordt gebruikt. In alle gevallen wordt het gnosticisme gezien als het buitenbeentje binnen de christelijke familie dat vooral in de oude tijd kon rekenen op een moordende repressie.

De term gnosticisme, voor het eerst gebruikt in de zeventiende eeuw, is een afgeleide van het Oudgriekse woord gnosis dat kennis betekent. Hiermee wordt niet de cognitieve kennis bedoeld die het resultaat is van empirische waarneming, maar de kennis over God die van binnenuit komt, over het goddelijke en de spirituele aard van de mens. Woorden als begrip of inzicht komen eerder overeen met wat gnostici bedoelen dan het woord kennis. De kwalificatie geheime kennis voor gnosis lijkt ook de bedoeling niet geheel te dekken, omdat het wellicht juist is om te spreken van onontdekte kennis. Gnostici hebben als uitgangspunt dat zij -nog- verborgen kennis hebben over God, de mensheid en de rest van het universum - het bredere publiek is zich van deze kennis -nog- niet bewust.

De Gnostici onderscheidden zich van hun Christelijke tijdgenoten op een viertal punten. Voor een gnosticus is zijn relatie met God een persoonlijke relatie, in tegenstelling tot de communale instelling van de vroegchristelijke kerspels. Voor een gnosticus is elke relatie met God een waardevolle relatie en hij stond op grond daarvan tolerant ten opzichte van alle groeperingen, zowel binnen als buiten het Gnosticisme. Mannen en vrouwen werden als gelijkwaardig beschouwd, omdat dit ook het standpunt van Jezus zou zijn geweest. Tenslotte is voor gnostici de verlossing alleen te bereiken door die persoonlijke relatie en ervaring met God. Als geheel is de mensheid volgens gnostici op weg naar het omegapunt, de grote dag waarop allen zullen promoveren of degraderen. De Dag des Oordeels wanneer alleen degenen die het Pad van Transfiguratie zijn opgegaan zullen worden herboren en terugkeren naar de Schatkamer van het Licht¹.

De Rooms-katholieke kerk dulde geen alternatieve christelijke leer en zag het als noodzakelijk hun centraal gezag politiek, militair en ideologisch dan wel theologisch binnen de dogmatiek veilig te stellen. In een honderdtal jaren na het Concilie van Nicea van 325, waren de aanhangers van de gnostiek vrijwel uitgemoord, hoewel de vervolging

van de restanten van de beweging tot halverwege de dertiende eeuw heeft geduurd - de Albigenzenkruistocht. Maar ook daarna is de gnostische idee nooit echt uitgeroeid geweest. Gnostische uitgangspunten zijn terechtgekomen in de vrijmetselarij en in de gemeenschap van de Rozenkruisers. De belangstelling voor de gnostische uitgangspunten kregen een nieuwe impuls na de ontdekking van de Nag Hammadi bibliotheek in de jaren veertig van de twintigste eeuw en het Evangelie van Judas in de jaren zeventig van diezelfde eeuw. Een hernieuwde belangstelling, naar aller waarschijnlijkheid als reactie op het centralistisch conservatisme van de Rooms-katholieke kerk en het toenemende individualisme in die periode.

Er zijn in de loop der eeuwen talloze zich gnostisch noemende gemeenschappen ontstaan, soms noemen zij zich een kerkgemeenschap, die uit de ruif van een veelheid aan religieuze en mystieke elementen de

gewenste keuze maakten. Een zo'n gemeenschap verklaart een gnostisch christelijke kerk te zijn die gelooft in reïncarnatie, de dualiteit van God als zowel mannelijk als vrouwelijk en die leerstellingen aanhangt waarlangs de ziel in een bestaan van negativiteit vorderingen kan maken in de ogen van God. Aandoenlijk en waarschijnlijk ongevaarlijk, maar met gnosticisme heeft het weinig meer te maken. Wel met het actueel verlangen naar individuele spirituele vrijheid en tegelijk met de hang een gemeenschap van gelijkgezinden te vinden.

Het centraal kerkgezag van Rome heeft alle mogelijke moeite gedaan de vanuit hun perspectief non-conformistische vormen van de christelijke leer te marginaliseren, zoals in het geval van de Byzantijns orthodoxe kerk na het grote schisma, of zelfs uit te roeien. De gnostische beweging en beleving van de leer van Jezus werd in de eerste eeuwen als een van meerdere stromingen binnen het beginnend Christendom beschouwd. Gnosticisme en Katholicisme zijn oude familieleden, waarbij de Orthodoxie het verstoten familielid en het Protestantisme het nakomertje is. De derde eeuwse Alexandrijnse wijsgeer Plotinus was een tijdgenoot van de oorspronkelijke gnostici. Hoewel zijn denkbeelden van invloed zijn geweest op het gnosticisme, wees Plotinus het gnosticisme af. Zij zijn "degenen die zeggen dat de Demiurg van deze wereld slecht is en dat de kosmos slecht is" [Enneaden II, 9]. Hij kon zich daar niet in vinden.

De gnostische perceptie

Het collectief kenmerk van de diverse gnostische groepen en stromingen is het geloof dat de weg naar de verlossing van de ziel uit de materiële wereld die van de esoterische intuïtieve kennis ofwel gnosis is. Die materiële wereld is niet rechtstreeks de schepping van God, maar van een onvolmaakt intermediair wezen die de Demiurg²⁾ wordt genoemd. Vrij algemeen wordt in gnostische kringen de Demiurg niet zozeer beschouwd als onvolmaakt, zoals bij Plato, maar als het kwade met namen als Saklas, Samaël, of Yaldabaoth en soms ook Jahweh. De Demiurg is de God van een lagere wereld, een schepping van vergankelijkheid. De God van de bovenwereld is de God van onze ziel in een bestaan waar de tijd niet bestaat. Om tot die God op te kunnen stijgen dient de Gnosticus de gnosis te bereiken, kennis die nieuwsgierigheid, filosofie en metafysica, cultuur en de geheimen van de geschiedenis en het universum in zich verenigt.

De God van de bovenwereld wordt soms geïdentificeerd met Zurvan, de sekseneutrale vader/moeder van de goede god Ahura Mazda en de boze god Ahriman in het Zoroastrisme -Zarathoestra-. Soms worden in het Gnosticisme Egyptische en Joodse wortels vermoed, maar de geleerden zijn het er vrij algemeen over eens dat de echte oorsprong ligt in het vroege Christendom, als aparte sekte tegenover die groeperingen waar de Christelijke kerk van Rome uit is voortgekomen. De God van de bovenwereld kan namen hebben zoals Pleroma (volheid, totaliteit) en Bythos (diepte, diepgang). Naast deze God van de bovenwereld zijn er goddelijke wezens die de Aeonen werden genoemd, herkenbaar als aspecten van de God van waaruit ze voortkwamen. De Demiurg creëerde eveneens een groep wezens, de Archons, die over de materiële wereld heersen en belemmeringen opwerpen voor de zielen die daaruit willen klimmen. Aldus de gnostische leer.

Dat goden afgezanten creëren die ofwel goede dan wel kwade bedoelingen hebben, is geen nieuwigheid van het gnostisch denken. De religie van Ishtar -ook gekend als Inanna, Ashtoreth, Asherah of Isis- is een van de oudst bekende religies -3000 bce, Uruk, Oost Semitisch Akkâd, Assyrië en Babylonië-. Ishtar was de godin van de liefde, vruchtbaarheid en seksualiteit, terwijl zij ook de godin van de oorlog was. Doorgaans verslond zij na de daad haar minnaars -de oer hoer van Babylon-. Zij liet zich begeleiden door een schare demonen die van gunstige invloed dan wel ongunstige uitwerking konden zijn, al naar gelang men Ishtars passie kon winnen. Ook Ishtar zelf kon een welwillende godin zijn of een mens ten gronde richten. De oeroude echo van millennia aan goede en slechte geesten is ook te horen in de laatste godsdienst, de Islam. Volgens de Islam heeft ieder mens engelachtige wezens in zijn nabijheid, een Malika die hem het goede ingeeft en een Djinn die hem het kwade influistert. De academici koppelen het gnosticisme dan wel aan het vroege Christendom, maar geen enkele godsdienst in het Semitisch cultuurgebied heeft zijn eeuwenoude grondvesten verloochend en gesloopt, ook het Christendom niet. Sterker, het lijkt er op dat de ontwikkelingen door de millennia heen niet meer dan accenten deed verleggen al naar gelang dat politiek beter uitkwam, eerder dan veranderingen deed initiëren die de aard van het fenomeen religie wezenlijk moderniseren. Zo kon de idee van de

Christus die de mens terugleidt naar de ene liefhebbende God pas werkelijk aanslaan toen de Romeinse keizer Constantijn [280-337] in Christus' teken de veldslag bij de Milvische brug won [312], maar niet

Constantijn de Grote heeft een visioen voorafgaand aan de Slag bij de Milvische brug

eerder dan dat Constantijn bij het Concilie van Nicea [325] de Christelijke canon had kunnen bepalen. Vermoedelijk was het Christendom zonder deze keizerlijke goedkeuring een even marginale sekte gebleven als het Gnosticisme.

Na de vierde eeuw verzonk het gnosticisme in de obscuriteit en is er weinig meer bekend dan wat door tegenstanders ervan werd beschreven. De belangstelling voor het gnosticisme herleefde toen Engelse reiziger-onderzoekers uit Egypte terugkwamen met tot dan toe onbekende manuscripten. In 1769 verscheen de Bruce Codex en voor 1785 De Askew Codex, ook genaamd de Pistis Sophia. Daarop inhakend betoogde Charles William King [1818-1888] in zijn boek "The Gnostics

and Their Remains" [1864] dat de oorsprong van het gnosticisme in het Verre Oosten moest worden gezocht, in met name het Boeddhisme, eerder dan het gnosticisme te beschouwen als een westerse ketterij. Deze hypothese werd omarmd door Madam Blavatsky, maar juist verworpen door haar secretaris George Robert Stowe Mead [1863-1933] die meende dat Kings werk grondigheid en deskundigheid miste. Na een reeks visioenen herontdekte de Franse bibliothecaris Jules-Benoît Stanislas Doinel du Val-Michel [1842-1903], kortweg Jules Doinel, documenten die teruggrepen op de Bons Hommes -de Katharen van Zuid-Frankrijk en Noord-Italië-. Gebaseerd op deze Kathaarse documenten en het Evangelie van Johannes richtte hij in het najaar van 1890 in Parijs de Eglise Gnostique op. Doinel verklaarde daarbij plechtig dat het tijdperk van de Gnosis was hersteld. De liturgie van de diensten was gebaseerd op Kathaarse rituelen, waarbij de geestelijken zowel mannelijke als vrouwelijke bisschoppen of sophias waren. In 1908 ging de Eglise Gnostique op in de Eglise Gnostique Universelle, een organisatie die daarvoor nog de Eglise Catholique Gnostique heette.

Een van de bekendste protagonisten van het gnosticisme in de moderne tijd was de Zwitserse psychiater Carl Gustav Jung [1875-1961], de grondlegger van de analytische psychologie. Jungs belangstelling voor filosofie en het occulte leidde ertoe dat velen hem als een mysticus beschouwden. Zijn invloed op de psychologisering van religie, spiritualiteit en op de New Age beweging is zeer groot geweest. Na een mystieke gewaarwording die hij zijn ontmoeting met het onbewuste noemde, zocht hij onderbouwing voor zijn esoterische ervaring. Die vond hij in het Gnosticisme en de alchemie die hij beschouwde als een voortzetting van het gnostisch denken. Hij maakte extensief gebruik van een verhandeling over de Pistis Sophia van George Robert Stowe Mead. De twee hebben elkaar tot tweemaal toe in prettige samenwerking ontmoet in Londen en Zürich. Jung zag het gnosticisme niet als het samengaan van verschillende mythen en theologische doctrines, maar als de consequentie van innerlijke beleving. Jung meende dat het verklaren van het gnosticisme vanuit zijn historische achtergronden geen recht deed aan de gnostische ideeën en dat een verklaring vanuit psychologisch perspectief volgens hem zinvoller was. Jung zag zijn analytische psychologie niet als een hedendaagse versie van het gnosticisme, maar als de hedendaagse tegenhanger ervan. Jung beschreef verder een reeks van mystieke ervaringen in de winter van 1916-1917 die hem inspireerden de Septem Sermones ad Mortuos,

Zeven Preken aan de Doden, te schrijven. De Jung stichting was instrumenteel in de aankoop van een reeks manuscripten die afkomstig waren uit Egypte en die hun weg hadden gevonden naar de Verenigde Staten. De Nederlandse historicus Gilles Quispel [1916-2006] wist ze met behulp van deze Jung stichting te verwerven en de manuscripten werden vanaf dan de Jung Codex

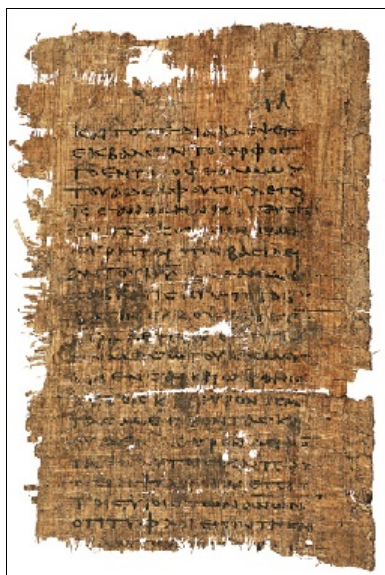

Gilles Quispel

genoemd, Codex I in de Nag Hammadi bibliotheek. Door tegenwerking van de Egyptische autoriteiten heeft het tot 1956 geduurd voordat er op voorspraak van koningin Juliana van de Nederlanden uit kon worden gepubliceerd.

De vondst van de Nag Hammadi bibliotheek³⁾ in 1945 was van groot belang voor het gnosticisme in de moderne tijd. Voor het eerst had men een substantiële collectie gnostische geschriften in handen uit de tijd van de gnostici zelf. Het Evangelie van Thomas is een van de belangrijkste documenten daaruit en is geschreven in het Koptisch, de voor zover bekend laatste vorm van het Egyptisch van de farao's. Of het Evangelie van Thomas, en twee andere belangrijke teksten als het Evangelie van Filippus en het Evangelie van de Waarheid, werkelijk Gnostische teksten waren, wordt door een enkele exegeet betwijfeld. Irenaeus van Lyon [130-202] echter heeft ze wel als zodanig benoemd in zijn kritiek op de Valentiniaanse Gnostici en zijn verdediging van de kerk van Rome. Ook Hippolytus van Rome [170-235] refereert aan het Evangelie van Thomas, maar misschien was dat ook omdat hij een leerling van Irenaeus was.

Het Evangelie van Thomas is wezenlijk anders dan de Bijbelse evangeliën van Mattheüs, Marcus, Lucas en Johannes. De verwachtingen over het hemels koninkrijk worden vanuit een volstrekt andere invalshoek geformuleerd. In de Bijbel is de eindtijd nabij en wordt Jezus op aarde terug verwacht. De gelovigen en ongelovigen zullen dan worden gescheiden en de ongelovigen zullen in het verderf worden gestort. Het duizendjarig vreedelijk zal dan op aarde zijn voordat iedereen naar de hemel vertrekt. Het einde der tijden is echter nog steeds niet gekomen,

Papyrus Oxyrhynchus, Het Evangelie van Thomas

hoewel met name rond elke millenniumwisseling onheilsprofeeten opstaan die beweren dat het einde der tijden nabij is. Johannes varieert op het letterlijk einde der tijden door te stellen dat het hemelse rijk na de dood zal worden ervaren, maar dan toch alleen voor gelovigen. Alleen bij Lucas krijgt het koninkrijk Gods een enigszins andere welhaast gnostische inhoud. Hij stelt dat de eindtijd al gearriveerd is, maar dat de mensen het niet waarnemen. Maar ook Marcus ziet de verlosser terugkomen op een wolk. Het Evangelie van Thomas ligt dicht bij dat van Marcus, maar is van een meer esoterische aard - het benadrukt de spirituele aard van het koninkrijk. De visie dat de eindtijd al is gearriveerd en is uitgespreid over

de aarde, terwijl de mensen het niet herkennen, is bij Thomas geen geloofskwestie, maar een kwestie van innerlijke visie en beleving, van gnosis. Op een geheel ander punt verschillen de Bijbelse evangelisten eveneens wezenlijk van Thomas. In het evangelie van Thomas zijn mannen en vrouwen in de ogen van Jezus gelijk. In de 114^e en laatste uitspraak in het Evangelie van Thomas vraagt Simon Petrus aan Jezus om Maria Magdalena van hun samenkomst weg te sturen. Jezus wijst hem echter terecht door te zeggen dat hij haar een positie zal geven gelijkwaardig aan die van mannen.

Het Evangelie van Filippus is een verzameling van gnostische leerstellingen en reflecties, een gnostische bloemlezing. De tekst is wellicht het meest bekend als bron voor de veronderstelling dat Jezus getrouwd was met Maria Magdalena. Het oude Griekse manuscript beschrijft Jezus en Maria Magdalena als koinonos of levensgezellen, waaruit een intieme relatie kan blijken, maar ook spiritueel partnerschap. "Er waren er drie die altijd optrokken met de Heer: Maria, zijn moeder, en haar zuster, en Magdalena, degene die zijn metgezellin heette. Zijn zus en zijn moeder en zijn metgezellin heetten allen Maria." Een groot deel van het Evangelie van Filippus houdt zich bezig met gnostische visie

op de oorsprong en de aard van de mens en de sacramenten van doop, zalving en vooral het huwelijk. Het doel van de komst van Christus is het herenigen van Adam en Eva, zegt dit gnostisch evangelie. De scheiding van Eva uit Adam wordt als oorzaak van alle kwaad gezien, omdat daarmee de van oorsprong androgyn mens Adam beroofd werd van zijn ziel, Eva. Zoals man en vrouw zich in het bruidsvertrek verenigen, zo verenigt ook Christus Adam en Eva in het spirituele bruidsvertrek, symbool van de hereniging van de mens met zijn goddelijke vonk. Het Evangelie benadrukt het sacramentele karakter van de omhelzing tussen man en vrouw in het bruidsvertrek, een archetypische weergave van de spirituele eenheid. In deze context maakt het vervolgens niet uit of Jezus en Maria Magdalena als koinoonos man en vrouw dan wel spirituele partners waren, ze kunnen beide zijn geweest. Overigens waren ze inderdaad echtgenoten en hadden twee kinderen, een jongen en een meisje, en zij woonden in Kapernaüm, zei dit terzijde. Een duidelijke demonstratie van het gnostisch karakter van dit evangelie is te lezen in de uitspraak, "Degenen die zeggen dat ze zullen sterven en dan herrijzen, vergissen zich. Als ze niet eerst de opstanding ontvangen terwijl ze leven, zullen ze niets ontvangen wanneer ze sterven." Deze tekst is in lijn met een tekst elders in de Nag Hammadi die zegt dat degenen die denken dat Jezus stierf en daarna herrees, zich vergissen. Jezus verrees -de gnosis of geest werd hem vaardig- eerst en stierf later. Over het ontvangen van de gnosis is ook deze uitspraak herkenbaar, "Degenen die ontvangen in de naam van de vader, de zoon en de heilige geest [zijn] niet langer een christen, maar [zijn] Christus." Het Evangelie van Filippus stamt waarschijnlijk uit het einde van de tweede eeuw en was oorspronkelijk deels in het Aramees, de moedertaal van Jezus, en deels in het Grieks geschreven, vermoedelijk in Syrië, voordat het in het Koptisch werd vertaald.

Het Evangelie van de Waarheid is van de hand van Valentinus, een christelijk geestelijke, geboren rond 100 in Egypte. Na een mystiek visioen -in intensiteit vaak vergeleken met Paulus' visioen op zijn weg naar Damascus [Handelingen van de Apostelen 9, 1-22]- maakte hij naar eigen zeggen de keuze voor de rede boven de christelijke mythologie. Hij plaatste zichzelf daarmee in de rij van gnostici en buiten de kerk van Rome. Dit evangelie bespreekt de opkomst van het onvolkomen kwade, de Demiurg, die de macht heeft kunnen veroveren door angst te zaaien. Angst die ontstaat omdat de mens onwetend is over hoe zijn verlangen tot de Vader terug te keren inhoud en vorm te geven. Jezus is door God

gezonden om die onwetendheid op te heffen. Jezus is, nog steeds volgens het Evangelie van de Waarheid, de leraar die de gevestigde schrijvers en leraren in verwarring bracht door ze te ontmaskeren als de dwazen die door de wet te analyseren de wereld proberen te begrijpen. Meer dan waarschijnlijk worden hier de Mozaïsche wetten bedoeld. De dwaze schrijvers en leraren van het kwade onvolkomene konden Jezus' kritiek niet accepteren en nagelden hem aan een boom. Gnostici vonden elkaar in een bepaalde interpretatie van de geschriften. Zo had Jezus gepredikt dat de goede herder de hongerigen voedt en de vermoeden rust geeft. Gnostici begrepen deze Bijbelpassage als het voeden van de geestelijke honger en rust geven aan hen die de wereld moe zijn. De tekst bevat een beschrijving van hoe de rust te bereiken door gnosis. Zoals in sommige andere gnostische teksten kunnen in deze tekst ook aanwijzingen worden gevonden die de predestinatie verkondigen.

Het Evangelie van Judas⁴⁾ is een gnostische tekst over het leven van Jezus en zijn apostelen, in het bijzonder Judas Iskariot. Judas wordt in dit evangelie niet afgeschilderd als de verrader van Jezus, zoals in de Bijbelse teksten, maar juist als een vroom en gelovig man die ondanks zichzelf deed wat Jezus van hem verlangde, hem overleveren aan de

Restauratie van het evangelie van Judas

Romeinen. Het document vertelt dat Jezus het verloop van de gebeurtenissen die tot zijn dood hebben geleid zelf heeft gepland. Deze voorstelling van zaken strookt met de notie in sommige vormen van het gnosticisme die zegt dat het menselijk lichaam de gevangenis van de ziel is en dat Judas Jezus wil gehoorzaamd door hem te helpen de ziel van zijn

fysieke beperkingen te bevrijden. Het evangelie van Judas beschrijft dat de andere discipelen geen notie hadden van Jezus' ware leringen. Integendeel, het stelt dat zij het ware evangelie niet kenden en dat Jezus het alleen vertelde aan Judas Iskariot, de enige onder de discipelen die behoorde tot de "heilige generatie met een onsterfelijke ziel". Andere gnostische uitgangspunten in het Evangelie van Judas: Jezus werd gezonden als de Zoon van de ware God. Zijn missie was om te laten zien dat de verlossing ligt in het verbinden met de God in de mens. Door het omarmen van de God in ieder mens kan de mens terug naar de

onvergankelijke rijk. Van cruciaal belang is het begrijpen van Jezus' dood. De andere evangeliën beweren dat Jezus moest sterven om te boeten voor de zonden van de mensheid, met name de erfzonde. Het evangelie van Judas beweert dat dit soort plaatsvervangende rechtvaardigheid de idee is van de lagere goden en engelen, de demiurg. De ware God is genadig en eist geen offer. In het evangelie van Judas, is Jezus' dood gewoon de manier om het rijk van het incarnatie te verlaten en terug te keren naar de lichtende wolk. Het Evangelie van Judas werd veroordeeld door Irenaeus in zijn antignostische werk *Adversus Haereses*, Tegen Ketterijen, geschreven in ongeveer 180.

Dit zijn de korte samenvattingen van een aantal gnostische hoofdwerken uit de Nag Hammadi bibliotheek en als zodanig niet meer dan een impressie en ontoereikend om een gefundeerde mening op te baseren. Zoals overal in deze boeken zijn de teksten eerder een uitnodiging zelf verder te studeren dan ze voor zoete koek aan te nemen. Dit principe hebben deze boeken gemeen met het Gnosticisme, maar nog meer met de zienswijze op het leven van de ervaringsdeskundige. Een mens is zelf verantwoordelijk voor wat hij weet en niet weet en er is niemand die hij de schuld kan geven voor zijn situatie, van erfzonde tot en met (pre)destinatie. De enige manier om uit een ongewenste situatie te komen is educatie, jezelf ontwikkelen. Het afwerpen van het juk van de heerser, van de Oude Geest, is daar welhaast vanzelf een gevolg van. Spirituele en materiële educatie, want de kennis van de materiële wereld is zeker zo belangrijk als de kennis van spirituele wereld. Zo lang men op aarde is, is de beste situatie die van het evenwicht tussen materie en spiritualiteit, zodat men de materiële wereld niet ervaart als een gevangenis, maar als een uitbundig scala aan mogelijkheden en een voorbereiding op het verdere leven na de materie. Zo zeggen niet het Gnosticisme, maar deze boeken.

De verdwaling

De polemiek tussen Christenen en Gnostici is een zeer oude polemiek die ondanks zijn anciënniteit vandaag nog steeds wordt gevoerd. Terwijl de beide zijden destijds al met elkaar spraken in onvergelykbare grootheden, is heden ten dage ook een belangrijk deel van de christelijke symboliek en de gnostische symboliek in het onbekende geraakt, of is de interpretatie ervan door de eeuwen heen veranderd. Het is alsof de groeperingen met elkaar redetwisten in dode talen. Het is alsof twee partijen elkaar de juiste kennis over de aard van de maan betwisten, terwijl geen van beiden weet dat er daar al lang mensen hebben gelopen. Alsof men betwijfelt of een object zwaarder dan lucht kan vliegen, terwijl hele volksstammen zojuist een intercontinentale vlucht hebben geboekt.

Christenen en Gnostici voerden een polemiek om de juistheid van het geloof in een tijd die in geen enkel opzicht meer lijkt op de onze. Het was een tijd waarin theologie, ideologie en politiek in elkaar overliepen, een tijd waarin een religie alleen kon overleven wanneer het de staatsgodsdienst werd, waarin de staatsgodsdienst en de staatsideologie identieke grootheden waren. Het was de tijd van voor de scheiding van kerk en staat. Alle andere denkbeelden dan die gesanctioneerd door de staat konden, al of niet getolereerd, niet verder komen dan de status van sekte. Zo is het met het Jodendom verlopen, zo is het met het Christendom verlopen en zo verliep het met de Islam. Wanneer men het Hindoeïsme in zijn meest gevorderde ontwikkeling beschouwt, met Brahma als abstracte centrale godheid, dan kan worden geconcludeerd dat de latere ontwikkeling waarin Krishna de centrale godheid werd binnen de trimurti -Brahma, Krishna en Sjiva- een intellectuele terugval betekende. Een abstracte god is politiek ideologisch onwerkbaar, terwijl een concrete god als Krishna die de mens beoordeelt en aan wie de mensen hun aanhankelijke liefde kunnen betuigen voor de machthebber hanteerbaar is.

De staat bestaat primair om de economische belangen van zijn inwoners te behartigen. Dat deed de staat altijd door oorlog te voeren met andere staten die deze belangen schaadden en dat doet de staat nog steeds door handelsakkoorden te sluiten en in het kielzog daarvan allerlei culturele aspecten uit te wisselen. Religie hoort daar niet bij. Een staat kan wel zeggen dat zij handelt op basis van zuivere christelijke normen

en waarden of op basis van de regels van de profeet, maar dat zijn wapenspreuken die gebezigd worden ten bate van alleen binnenlands gebruik. Men ziet dan ook steeds dat wanneer een staat de ideologische en religieuze regels wel als leidraad hanteert in het internationaal verkeer, die staat geïsoleerd raakt. Religie is altijd een intern drukmiddel om de eigen bevolking te kunnen sturen - zo is het sinds mensen heugenis geweest. Wanneer zoals steeds meer het geval is de bevolking, of een deel daarvan, niet meer ontvankelijk blijkt voor argumenten van religieuze aard, dan blijft het politiek ideologische aspect toch actueel. Zo is in de kapitalistische westerse wereld het economisch eigen gewin het meest belangrijk, terwijl voor bepaalde eigen bevolkingsgroepen de staat de christelijke grondbeginselen tot onveranderbare waarden verklaart - in kerkelijke of ontkerkelijke vorm.

Religie is een zoethouder en de meest wankelende basis om een ethisch doordacht en doorvoeld leven op te bouwen. Om een gewetensvol en zo zuiver mogelijk leven te leiden, volgt men het best daarom niet de denkbeelden van voorouders van duizenden jaren her. Niet alleen vanwege hun ouderdom als zodanig en omdat alles maar enorm modern moet zijn in onze tijd. Al lezend in de geschriften van de ouden immers komt men massa's interessante en misschien wel inspirerende gedachten tegen. De denkbeelden van de voorouders kunnen het best niet worden gevolgd, omdat men sowieso nooit moet volgen. Laat nooit een ander bepalen wat je moet denken of doen. Maar vooral ook de verdwaling is reden genoeg om de ouden kritisch te beschouwen. De theorema's van de ouden zijn in alle gevallen het product van eeuwen van machtspolitiek. Daarbij kan niemand er zeker van zijn of de Boeddha dit of dat wel precies zo heeft gezegd en bedoeld in wat er staat opgeschreven. Hebben zij die het hebben opgetekend zuivere bedoelingen gehad, hebben zij misschien een fragment eigen wijsheid willen inbrengen, of stonden zij onder druk van de machthebber een voor de staat gunstige interpretatie op te schrijven? In alle gevallen zijn de woorden van de wijze pas vele jaren later opgetekend en was de codificatie een vereiste van de machthebber om de religie tot een staatsaangelegenheid te maken.

De mensen van eeuwen her stelden zich dezelfde vragen als de moderne mens zich stelt. Vragen over leven en dood, vragen over de oorsprong en het waarom. Het is buitengewoon interessant om te lezen met welke antwoorden de Ouden kwamen en tegelijk kunnen die antwoorden alleen

maar gedateerd zijn, omdat die werden gegeven in een wereld met een andere, soms primitievere, mentaliteit, een andere manier van denken. In die tijd werden de vragen beantwoord zoals die moesten kunnen gelden voor het collectief, de gehele geloofsgemeenschap. Zoals sinds de oude Grieken de idee van democratie een wezenlijke verandering heeft doorgemaakt en de dagelijkse praktijk ervan in geen enkel opzicht meer lijkt op de praktijk van onze geestelijke voorouders, zo zijn de antwoorden op filosofisch en religieus niveau in de moderne wereld zodanig veranderd dat men door de antwoorden van de Ouden aan te hangen slechts kan verdwalen. Men kan dubbel verdwalen door voor slechts een van de oude richtingen te kiezen in plaats van alle te bestuderen. De moderne tijd brengt andere noden naar voren. In de moderne tijd wil het individu los van het collectief een antwoord op de grote vragen hebben. Juist om deze reden lijkt het gnosticisme een veel interessanter denkwijze te bieden dan de gevestigde religies.

Deus ex anima

Een gnosticus heeft een persoonlijke relatie tot God. Maar hij moet als het ware het niveau van de Demiurg vermijden of ontduiken om tot die relatie te kunnen komen. De Demiurg staat immers voor alles was in het bestaan onvolmaakt en zelfs slecht is, iets waarin een mens zichzelf moet verbeteren of zelfs tegen moet vechten. In het gnosticisme wordt nauwelijks een echte verklaring gegeven voor het bestaan van de Demiurg. Bij Plato is de Demiurg een intermediair figuur. De mens kan immers de volmaaktheid van de goden met zijn zintuigen niet begrijpen. Hij kan ze niet waarlijk waarnemen. Om dit inzichtelijk te maken creëerde Plato het beeld van de grot. In die grot zit de mens, een gevangene, met zijn rug naar het licht dat de opening van de grot binnenvalt. Wat er zich in het licht buiten de grot bevindt kan hij niet rechtstreeks waarnemen, maar alleen door de silhouetten en schimmen die op de achterwand van de grot worden geprojecteerd. Het zijn niet de ware dingen die de mens waarneemt, meende Plato, maar slechts voor de mens bevattelijke projecties⁵⁾. De Demiurg stelde de wereld samen die door de mens kan worden waargenomen. Hoewel onvolmaakt, streeft de Demiurg ernaar de wereld zo goed als mogelijk is te construeren. Plotinus identificeerde de Demiurg in het pantheon van de Griekse goden met Zeus (Dyeus).

Overigens komt het beeld van de grot terug binnen de kwantummechanica. In 1993 postuleerde de Nobel laureaat professor Gerard 't Hooft het holografisch principe. Dit principe zegt het omgekeerde van wat Plato beweerde. Wat de mens waarneemt in een tweedimensionaal universum is een holografische projectie van een bron die buiten onze waarneming en ons voorstellingsvermogen ligt. Daardoor kan worden verklaard waarom kwantumdeeltjes in en uit de realiteit lijken te springen. De mens neemt deeltjes waar uit een extra dimensie, die het vlak van de menselijke dimensie passeren, er in en er weer uit stuiten. De baan van een deeltje is daardoor niet te berekenen. Op kwantumniveau is zodoende niets zeker -Heisenberg-. Wij allen leven bijgevolg in een -door onbekende en niet waarneembare oorzaak- vanuit een andere dimensie gecreëerd hologram en het is de waarneming van de mens die van het geheel solide werkelijkheid maakt - bij Plato was niet de waarneming van de mens de werkelijkheid, maar was de bron de werkelijkheid.

Gnostici hebben het platonische idee van de Demiurg overgenomen in hun mystieke filosofie. De Gnostici ten tijde van Plotinus in het derde eeuwse Alexandrië waren mogelijk Sethianen⁶⁾. Zeer waarschijnlijk een samengaan van Joodse en Egyptische wijsheid in een hellenistische wereld op het kruispunt van vele ideologieën en theologieën. De verwantschap die gnostici met het beginnend Christendom voelden ligt voor de hand, aangezien in het Christendom een prominentere rol is weggelegd voor de duivel, de kwade Demiurg. De Joodse Jahweh was een wrekende God, terwijl de Christelijke God als een liefhebbende God werd voorgesteld. De wrekende God was voor de Gnostici de waarlijke Demiurg, terwijl Jezus de mens kon leiden naar de ware God via transfiguratie. De christusfiguur kon dan de verbinding vormen tussen de gnosticus en de liefhebbende bron, zo de Demiurg vermijdend of ontduikend. Het is Jezus die mens er aan herinnert wie hij werkelijk is, de dolende geest die uit zijn coma moet ontwaken⁷⁾. Echter, wie nu gelooft in de leerstellingen van de Ouden en de Demiurg ziet als het kwade verdwaalt en laat zich inperken door de tijdgebonden ideeën van mensen die duizenden jaren geleden zijn gestorven. Is dat individualiteit?

Wie de gnostische feilbare Demiurg verwerpt kan dat alleen doen door het kwaad te verwerpen, verwerpen dat het kwaad een aspect is van het menselijk bestaan. Wanneer men de gnostische Demiurg als kwade genius verwerpt, dan verwerpt men nog niet de Demiurg van Plato en

Plotinus. Wie de Demiurg van Plato en Plotinus verwerpt, verwerpt daarmee nog niet de idee van de Demiurg, maar alleen de idee van Plato en Plotinus. Wat deze mensen -Grieken, Gnostici en vroege Christenen- en hun ideeën verbindt is hun tijd, hun basishouding ten opzichte van wat mogelijk de oorsprong van alles en dus ook van de materiële wereld kan zijn. Oordelen als goed en kwaad -gnostici- en volmaakt en onvolmaakt -Plato en Plotinus- geven een basishouding weer die tot het verleden zou moeten horen en dat ook is voor wie de waarde van het leven -elk leven- erkent. Oordelen over de aard en waarde van het leven zonder het leven volledig te begrijpen, is als duiken in water zonder daar de diepte van te kennen - niet zo slim.

Een religieus persoon maakt voor zichzelf het helder denken vrijwel onmogelijk. Een religieus persoon levert een deel van zichzelf uit dat door een ander kan worden bestuurd. Een religieus persoon maakt zich afhankelijk op juist dat vlak dat hij het meest ferm in eigen handen zou moeten hebben. Een religieus persoon is bang God in eigen persoon te ontmoeten, niet ongelijk de atheïst die hem -mogelijkerwijs uit vrees- ontloopt. De atheïst heeft niet zoals de theïst een deel van zichzelf uitgeleverd, maar heeft dat deel geamputeerd, in de hoop wat hij overhoudt wel te kunnen begrijpen. Zowel de gelovige als de ongelovige zijn inherent behoorlijk ziek wanneer zij zich blind steken in zelfverminking. Wie de wereld wil zien, kan het best eerst zichzelf genezen.

De wrekende God die je verstikt in regels, de Messias die je al of niet in transfiguratie terugleidt tot de liefhebbende God, de Engel Gods en de Profeet die je aanzetten tot onderwerping, de Avatar van God Krishna die je reïncarnerende examens afneemt voor je wordt toegelaten tot de hoogste hemel, zij allen behoren tot een voorbije wereld, een voorbije wereld waarin werd beoordeeld en geoordeeld - de wereld van de patriarch. Voor de wereld van de patriarch was er de wereld van de matriarch. Beide werelden waren gebouwd op dominantie. De dominantie van wie dan ook borduurt voort op het gedachtepatroon van de Oude Geest, het Luciwher paradigma, het principe van hiërarchie, leiderschap en ondergeschiktheid. Het principe van de onvolmaaktheid, Demiurg of niet, leidt tot de houding van de ondergeschikte en het is de leider, de deus ex machina die ons allen daaruit zou moeten verlossen. Het archetype van de verlosser is een onecht en daarmee duivels concept - hij die ons leidt naar transfiguratie zal ons verlaten in een doodlopende

weg.

Het duivels concept -niet het slechte, maar het afleidende of misleidende-, is die dimensie van het Luciwher paradigma die leidt tot onderdanigheid, volzaamheid en zelfverminking, waarvan ieder zich zelf kan genezen. Het is het zelfhelend vermogen dat de zin van het leven belichaamt, het doel van het bestaan incarneert - herken zo de deus ex anima, de God van het leven. Hoe je jezelf geneest bepaal je zelf, want niemand kan het je vertellen - laat je dus niet leiden door goeroes van welke gezindte dan ook - ook niet door dit boek. Wie voorgoed wil onverdwalen en de weg naar genezing en deprogramming inslaat kan de wereld liefde geven.

Relikwieën van de dood

Het is een mooie gedachte, door kennis bevrijd worden uit de gevangenis van het lichaam om terug te keren naar de vader en te leven tot in de eeuwigheid. Helaas hebben de gnostici het nergens ooit aannemelijk gemaakt dat het materieel bestaan een gevangenis is, of als zodanig moet worden beschouwd. Terwijl het leven soms kan aanvoelen als een gevangenis, hangt dit meestal samen met de eigen situatie - materieel of intellectueel. Hoewel materiële rijkdom het gevoel van opsluiting verlicht maar uiteindelijk niet kan voorkomen, geeft het scholen en opleiden van jezelf een bevrijdend gevoel uit de gevangenis die mensen neigen te creëren - de gevangenis, dat zijn de anderen. Nergens levert een gnosticus het bewijs dat de Demiurg het falende en daardoor het kwade is, noch is er zelfs maar een aanwijzing daarvoor te vinden in de gnostische liturgische filosofie - beweringen. Evenmin wordt ergens plausibel gemaakt dat inderdaad sommigen de gnosis zullen ervaren of bezitten en anderen, zoals de meerderheid van de discipelen van Jezus, het inzicht en de kennis zullen ontberen en met het afsterven van het lichaam ook de geestelijke dood zullen sterven. Als in elke religie en filosofie is het principe van het verschil, vaak zelfs de dichotomie, en de hiërarchie het leerstellig uitgangspunt binnen het denkraam van de Ouden. Wees op je hoede voor hen die verschil maken! Wanneer er sprake is van zij die gered zullen worden en zij die zullen worden verstoten, in welke vorm dan ook, dan weet je zeker dat je van doen

hebt met de imaginaire relikwieën van de dood, de vermeende veroordeling door de Oude Geest, het Luciwher paradigma dat je van je innerlijke weg weghoudt. Dit mag men personifiëren als een vooropgezette actie van Luciwher de gehoornde Satan, maar dichterbij de waarheid is het om Luciwher de Satan, die niet het kwade is, te zien als het oerprincipe van en de ruimste naam voor de mens. Op die manier is het niet de buitenstaander met de slechte bedoelingen, of de voorouder die vruchten van de verboden boom at, die men de schuld kan geven van het lijden, maar is het de materieel verknochte mens zelf die de innerlijke zoektocht naar de oorsprong verhindert. Logischerwijs zal een mens zich eerst van deze verknochtheid dienen te bevrijden, zich eerst moeten zien los te maken, soms langzaam zien los te weken, van het Luciwher paradigma. De mens is niet slecht, dat is een achterhaald begrip in de liturgie van de Ouden waardoor men in het heden kan verdwalen. De mens is niet slecht, maar ziek, soms doodziek. Hetgeen geen straf is, maar de conditie waaronder in deze wereld geleerd wordt. De ziekte ontstaat door het genetisch patroon dat de mens heeft meegekregen, maar vaker door de afgrijpselijke zaken die een mens meemaakt in het leven - zo raken mensen beschadigd en ziek. Een mens zal zichzelf moeten genezen, soms voordat de reis in het innerlijk kan worden begonnen, soms juist door de reis in het innerlijk te beginnen - elk mens kan die volgorde het best zichzelf voorschrijven.

De meest gunstige interpretatie van het gnosticisme zoals de Ouden het begrepen is dat zij een poging hebben gedaan de collectieve belevenis van de religie en de onderworpenheid aan een bepalende God om te vormen tot een meer persoonlijk gerichte filosofische leidraad in de zoektocht naar het onbepaalde en onnoembare, de reden van het bestaan. Het gnosticisme in de oude tijd is door toedoen van de kerk van Rome nooit breder geaccepteerd geraakt dan op het niveau en in de omvang van een sekte. Door het Gnosticisme zoals de Modernen het hebben beleefd, genoten de genoten van het genootschap exclusiviteit, konden zij zich vergenoegen in het select sektarisme en een excentrisch positie tegenover de gelovige massa. Meer te zijn dan een oude

christelijke sekte werd gepoogd het moderne gnosticisme te koppelen aan het Boeddhisme en aan andere oriëntaalse invloeden, hetgeen tegelijk de ingebeelde eminentie van hun status moest verhogen. Overigens moet niet over het hoofd worden gezien dat het moderne gnosticisme in dezelfde tijd opkwam dat Schopenhauer belangstelling voor het Boeddhisme kreeg, Nietzsche de God van het Christendom dood verklaarde en Darwin de oorsprong van de mens uiteenzette zonder dat daar hoe dan ook nog een God voor nodig was. Zoals verderop beschreven zal worden hebben de negentiende en de twintigste eeuw de eeuwenoude God verworpen, maar niet zonder daar een andere Opperheer voor in de plaats te nemen - de afstandelijke geleerde: ratio, soevereiniteit en individualisme, alleen meten is weten. Zoals zal worden betoogd heeft men op deze wijze oude wijn in nieuwe zakken gedaan, want het primaat van de Oude Geest, het Luciwher paradigma, werd daarmee niet vermeden.

Het is natuurlijk een mooie frase te stellen dat men alleen zelf in het innerlijk op zoek kan gaan naar de oorsprong en wanneer men daadwerkelijk op zoek gaat men die oorsprong ook zal vinden. Men zal die oorsprong echter nooit vinden op basis van in de mensenwereld verwoorde filosofieën, Gnostisch, Boeddhistisch of welke dan ook. Alleen wanneer men zich van het vergankelijke vrijmaakt -niet losmaakt- vindt men de ene waarheid, of dan toch het persoonlijk aandeel in de ene waarheid, en kan men daarna in liefde warmte en schoonheid aan de wereld geven. Zo vindt men het evenwicht en kan men zich zelf genezen verklaren. Er is geen geheime kennis of verborgen gnosis, anders dan de kennis die nog niet is gevonden - zelfkennis. Wie daarnaar op zoek gaat zal altijd vinden. Degene die nog niet heeft gevonden onwetend noemen, de gnostische hebbelijkheid, maakt duidelijk zelf nog niet klaar te zijn met de zoektocht. Er is geen kennis die voor de een is voorbestemd en aan de ander wordt onthouden. Er zijn geen relikwieën van de dood, want iedereen kan de naam van de AllerEerste vinden - en de AllerEerste heeft de naam van eenieder al lang uitgesproken, anders zou je niet in leven zijn.

Noten bij "Gnosticisme"

¹⁾ Om het pad van transfiguratie te kunnen gaan, dient u macht te bezitten. Daarom sprak Jezus: "Niemand neemt hetzelfde van Mij, maar Ik leg het van Mijzelfen af; Ik heb macht hetzelfde af te leggen, en heb macht hetzelfde wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van Mijn Vader ontvangen." Als u deze macht mist, moet alle pogen tevergeefs zijn. Het is zelfs zo dat iemand die deze macht bezit, niet anders dan tot transfiguristische resultaten kan komen. De bijbel noemt deze macht: het bezit van de Heilige Geest. Gnostische uitleg van Johannes 10:8.

²⁾ Een demiurg -Oudgrieks: dèmiourgós- is letterlijk een ambachtsman, een bouwer. In Plato's Timaeus vormt een demiurg vanuit ongeordende materie -of bewegende chaos- de wereld naar het beeld van de Ideeën. In gnostische en enkele andere filosofieën is de Demiurg eveneens de schepper van het universum, bovennatuurlijk en daarbij de schepper van het kwaad, maar tevens ondergeschikt aan het Opperwezen. De naam Yaldabaoth als de naam van de Demiurg komt naar voren als benaming voor de "valse godheid" die ontstond toen Sofia, de vrouw van wijsheid, zich manifesteerde zonder haar wederhelft Christus.

Zie voor de voorchristelijke en voorjoodse geschiedenis van vrouw Sofia -ook vrouw Hokma genaamd- en haar huwelijk met de godheid van de noordelijke stammen El -de god die later fuseerde met de oorlogsgod van de zuidelijke stammen Jahweh en de Bijbelse God werd- het hoofdstuk De denkbare God in Zonen van Sem, de evolutie van een creatie, elders in dit boek.

³⁾ Zie: <http://www.nag-hammadi.com/>

⁴⁾ Zie: http://www.youtube.com/watch?v=evLnmHY8_qc

⁵⁾ De integrale Engelstalige versie van "Timaeus" kan worden gedownload <http://classics.mit.edu/Plato/timaeus.html>. Plato schreef dit boek in 360 bce en lichtte daarin zijn ideeën toe.

⁶⁾ Sethianen worden zo genoemd vanwege hun verering van de bijbelse Seth, de derde zoon van Adam en Eva, die is weergegeven in hun mythen van de schepping als een goddelijke incarnatie. Deze Sethianen beschouwden zich als de afstammelingen van Seth. Deze Gnostici worden gezien als een Hellenistische filosofische ketterij van Joodse en Heidense oorsprong.

Sethiaanse teksten binnen de Nag Hammadi bibliotheek:

· De Apocalyps van Adam - een niet-christelijke tekst, maar overgeleverd in een christelijke redactie.

Christelijke georiënteerde teksten uit de Nag Hammadi bibliotheek:

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

- Het Apocryphon van John
- De gedachte van Norea
- De trimorphe Protennoia
- Het Koptische Evangelie van de Egyptenaren
- Het evangelie van Judas

Latere teksten, waarschijnlijk met een platonische invloed:

- Zostrianos
- Drie Steles van Seth
- Marsanes
- Allogenes

⁷⁾ Deze gnostische thematiek heeft in een modern jasje zijn plaats veroverd in de populaire cultuur in een film als "The Matrix" -eind 20e eeuw-. Ook Boeddhistische motieven lijken in deze film een plaats te hebben gekregen. Zie verder: <http://www.unomaha.edu/jrf/gnostic.htm>. In nog meer films wordt deze thematiek vermoed: Blade Runner en Prometheus van Ridley Scott, Stigmata van Rupert Wainwright, The Truman Show van Peter Weir, The Forgotten van Joseph Ruben en Vanilla Sky van Cameron Crowe. Zie verder: http://www.imdb.com/list/_NVQ_9abh6Q/.

In de populaire literatuur bevat Blood Meridian door de Amerikaanse auteur Cormac McCarthy diverse gnostische elementen en is de Manga serie "Eden: Het is een eindeloze wereld" grotendeels gebaseerd op de gnostische mythologie.

Helena Petrovna von Hahn, Madame Blavatsky (1831-1891)

Zoektocht door het museum van de onverdeelde boedel

Het theosofische genootschap

Helena Petrovna Blavatsky (1831-1891)

Theosofie is in de definitie van Madame Blavatsky een eeuwenoude religie van wijsheid, een esoterische leer die ooit bekend was in elke oude cultuur die aanspraak wilde maken op het predikaat beschaving. Blavatsky richtte het theosofische genootschap op¹⁾ om als kerngroep te dienen voor wat uiteindelijk moest uitmonden in de Universele Broederschap van de Mensheid, waar iedereen lid van kon worden ongeacht ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur. Haar Magnum Opus is "De Geheime Leer". In dit boek geeft zij een weergave van haar onderzoek naar de spirituele tradities in de wereld, waaruit zij de essentie heeft willen destilleren en die te herformuleren in een alles omvattende synthese. Haar werk

heeft een belangrijke invloed gehad op de Hindoe hervormingsbewegingen. Haar geschriften hebben eveneens invloed gehad op de herlevingsbeweging van het Theravāda Boeddhisme, de oudst bekende vorm van Boeddhisme. De New Age beweging zag haar ook als inspiratiebron.

Helena Petrovna's afkomst is zowel in de vrouwelijke als in de mannelijke lijn tot ver voor haar leven terug te voeren op militaire adel en zij had daardoor een beschermde jeugd met genoeg mogelijkheden zichzelf te ontwikkelen. Tegelijk wordt er over haar gezegd dat zij in haar kinderjaren liever omging met leeftijdgenootjes van het personeel, dan kinderen uit haar eigen sociale klasse. Een van haar verdere favoriete bezigheden was haar tijd doorbrengen in de uitgebreide bibliotheek van

haar grootmoeder, geërfd door haar vader, waar boeken over middeleeuws occultisme haar speciale aandacht trokken. Op haar zestiende is er in haar leven iets veranderd, waardoor zij meer aandacht ging geven aan deze boeken in de bibliotheek. Over de precieze oorzaak van de als innerlijk beschreven verandering, raken de biografen het niet eens. In het gezelschap van een Russische gravin²⁾ ging zij reizen, onder andere naar Egypte. Zij leerde in Cairo een Amerikaanse student³⁾ kennen die later optekende dat zij, refererend aan haar gevoel van missie, toen in haar conversaties zinnen uitte als: "Dit werk wordt niet door mij gedaan, maar hij die mij stuurt." Dit duidt er wellicht op dat de verandering die zich op haar zestiende in haar kenbaar maakte een betrokkenheid met een hoger doel inhield haar aangedragen door een entiteit buiten haarzelf. Dit uitgangspunt is wezenlijk anders dan die van een persoon die in zichzelf waarheid heeft gevonden - die zich eerder zal uiten vanuit die innerlijke inspiratie. Dit verschil is belangrijk, omdat het veronderstellen van een inspiratie van buitenaf kan duiden op een scala aan innerlijke onzekerheden, die niet zozeer op een psychische instabiliteit wijzen, wat wel eens wordt verondersteld, maar op een spirituele instabiliteit - dat wil zeggen een dan onvoltooide ontwikkeling.

Helena Petrovna was een zoekend mens. Zoekend trok zij over de wereld zoals een ander mens door de stad zwerft op zoek naar dat ene kledingstuk, of op zoek gaat misschien zelfs zonder specifiek te weten waarnaar. Ze gaf daarbij tegelijk vorm aan de talenten die zij had. Zo is zij in Londen lid geweest van de Filharmonische Sociëteit en kon daar haar pianospel kwijt aan een waarderend publiek. In Italië vocht zij mee aan de zijde van de als vrijheidsstrijders⁴⁾ bekend staande groep, waarbij zij serieuze verwondingen van een sabel aan haar hand opliep. Haar echte zoektocht betrof het metafysische. Gedurende meerdere jaren verbleef zij in het Verre Oosten waaronder drie jaar in Tibet. Door haar westerse en oosterse tijdgenoten werd zij beschouwd als een geïnitieerde, dat wil zeggen dat zij haar eerden als ingewijde in de diepere en vaak geheime aspecten van een leer - Boeddhisme, Taoïsme en de Veda's. In 1872 keerde zij na vele omzwervingen, waaronder een mislukt avontuur in Egypte, terug naar Odessa. Via een verblijf in Boekarest en in Parijs vertrok zij in 1873 naar de Verenigde Staten. Zij ontmoette in 1875 Kolonel Henry Steel Olcott met wie zij het Theosofisch Genootschap in New York oprichtte. In 1878 verkreeg zij het Amerikaans staatsburgerschap. Helena Petrovna Blavatsky stierf in Londen tijdens een griep пандеміe op 8 mei 1891. Haar sterfdag wordt herdacht door

haar volgelingen als de "dag van de witte lotus". Na haar crematie werd haar as verdeeld over de drie centra van de theosofische beweging, Londen, New York en Adyar in India.

De bronnen van wijsheid

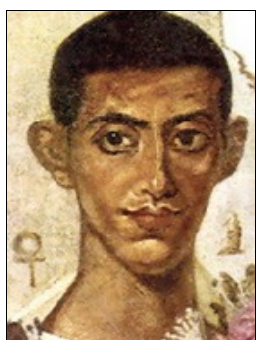
Er is geen godsdienst hoger dan de waarheid. Dit is het adagium van het theosofisch genootschap. De kern vormen van de universele broederschap van de mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of kleur, was de voornaamste doelstelling. Twee secundaire doelen waren, de studie van vergelijkende godsdienstwetenschap, filosofie en wetenschap stimuleren, en de onverklaarde wetten van de Natuur en de latente krachten in de mens onderzoeken.

Het adagium en de doelstellingen bevatten een aantal aannames en veronderstellingen, richtingen, wensen en verlangens. Wat iedereen zonder daar diep over te hoeven nadenken direct aanspreekt, is de optimistische gedachte dat het toch mogelijk moet zijn een universele broederschap te creëren waarin iedereen gelijk is of gelijkwaardig. Een heftig verlangen van velen zo niet allen. Deze doelstelling bevat echter het probleem van de kern, de kern van waaruit de universele broederschap moet ontstaan. Een kern van voortrekkers, een avant garde, die het voorbeeld geeft dat iedereen die dat wil kan volgen. Dit is een realisatie van het hiërarchisch uitgangspunt, ook al is het wellicht niet met opzet zo bedoeld, ook al is het waarschijnlijk eerder bedoeld ter verheffing des volks, om het goede voorbeeld te geven, als gebaar van medemenselijkheid. Elke organisatie met een hiërarchische structuur echter is gedoemd zijn doel voorbij te schieten en uiteindelijk te mislukken. De voorbeeldfunctie is de leraarsfunctie en dat is een positie van waaruit men extreem omzichtig moet handelen. Te vaak, zelfs meestal wordt de positie van leraar misbruikt als machtspositie - zelfs vanuit de beste intenties. Wie vanuit een machtspositie onderwijst leert niet, maar indoctrineert. In de verheffing van het volk bevatten de Franse Revolutie en de Communistische Revoluties ijzingwekkende voorbeelden. Naast originele gedachten die in de geschiedenis creatief en productief bleken -vrijheid, gelijkheid en broederschap-, hebben deze revoluties in de praktijk duizenden het leven gekost. Revolutie is geen theekransje, zei de grote Roerganger die miljoenen ombracht. Het was

steeds de kern, de machtselite die de rest in het nieuwe gareel wilde brengen. Hiërarchie, macht en machtsmisbruik. Hoewel dit mogelijk voorbeelden zijn van de extreme consequenties, is het machtsprincipe zichtbaar in de interne strijd van het theosofisch genootschap. Hiërarchie betekent altijd het gelijk van de top en het beweerde ongelijk van de rest. Een op zijn minst contraproductief uitgangspunt om de broederschap van allen te creëren.

De beoogde studie van vergelijkende godsdienstwetenschap, filosofie en wetenschap wijst, ook wellicht onbedoeld, in de richting van elitisme. In de negentiende eeuw, de eeuw van Blavatsky, kon een handwerksman slechts bij hoge uitzondering doordringen tot academische studies. In de bepaling "ongeacht ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur" is het nog mogelijk het woord kaste uit te leggen als, ongeacht sociale status. Tegelijk is kaste⁵⁾ geen toelatingsdiploma voor opleiding en studie. Er zijn geen gevallen bekend dat Dalits tot grote wasdom zijn gestegen binnen het Theosofisch Genootschap - niet in het oosten, noch in het westen. De doelstelling "de onverklaarde wetten van de Natuur en de latente krachten in de mens onderzoeken" is geen oproep tot het verwezenlijken van natuurwetenschappelijk onderzoek, waarbij minutieus onderzoek wordt gedaan naar empirische gegevens waardoor een stelling of theorie kan worden geverifieerd dan wel gefalsificeerd. Met de onverklaarde wetten van de Natuur worden oncontroleerbare bovennatuurlijke wetten bedoeld, zo die zouden bestaan, terwijl met latente krachten in de mens die krachten worden bedoeld waarmee de bovennatuurlijke krachten kunnen worden gestuurd of beheerst. Er is nog nooit iemand die het bestaan van zogeheten bovennatuurlijke krachten heeft bewezen, terwijl in de aannames van de Theosofie het bovennatuurlijke een externe kracht is die verbonden moet worden met een innerlijke kracht. Een vorm die gangbaar werd voor de occulte verbinding van de twee werelden is de spirituele seance, een praktijk die binnen het Theosofisch Genootschap overigens tot controversen heeft geleid. Het echtpaar Coulomb dat in dienst stond van het genootschap ontmaskerde Helena Petrovna en haar goocheltrucs tijdens seances. Een bedrog waardoor kolonel Henry Steel Olcott afstand nam van Madame Blavatsky. De bedrieglijke praktijken werden uiteraard door Blavatsky en het Theosofisch Genootschap ontkend, waarbij de aard van de relatie met de Coulombs evenzo vanzelfsprekend werd gebagatelliseerd. Het lijkt er op dat Helena Petrovna haar goede bedoelingen een handje heeft willen helpen.

Was Helena Petrovna Blavatsky een dolende romantische geest met waanvoorstellingen, had zij er beter aan gedaan tijdens haar vele reizen Wenen aan te doen en Sigmund Freud te consulteren en is het Theosofisch Genootschap inderdaad een elitair gezelschap van mensen die zich geen raad met hun leven weten? Feit is dat als reactie op het terrein winnend rationalisme door velen een leemte werd gevoeld op geestelijk vlak. Arthur Schopenhauer en Friedrich Nietzsche nog duidelijker, hadden God dood verklaard⁶⁾. Schopenhauers zoektocht naar de Boeddha is wellicht vanuit dezelfde drang te verklaren het onderzoekende en het theologische samen te voegen. De theosofie baseerde zich net zoals Schopenhauer op oude niet-westerse leerscholen voor filosofisch onderzoek. Ook werd antieke wijsheid bestudeerd, zoals die van Apollonius van Tyana, de mysterieuze man van het Christendom. Apollonius van Tyana leefde in de eerste eeuw in Alexandrië en over

Ammonius Saccas

hem doet het verhaal de ronde dat hij de ware Christus was, terwijl een gefantaseerde stroman in Jeruzalem aan het kruis heet te zijn gestorven. Daarbij wordt er beweerd dat de grote brand in de bibliotheek van Alexandrië is aangestoken door de Christelijke kerk om alle documenten te vernietigen die het verhaal over Apollonius konden bevestigen. De theosofie baseerde zich met name op Ammonius Saccas, een wijsgeer uit de tweede en derde eeuw, eveneens uit Alexandrië, leraar van Plotinus en als zodanig de grondlegger van het Neoplatonisme -een naam die overigens pas in de negentiende eeuw is ontstaan-. Zijn familienaam Saccas zou dezelfde zijn als de naam van de familieclan waartoe Siddharta Gautama, de Boeddha, behoorde. Anderen vermelden dat dit zijn bijnaam was, omdat hij zakken sjouwde in de haven. Ammonius Saccas is de bedenker van de naam theosofie, de kennis van het goddelijke -niet die van God, zoals abusievelijk soms werd gedacht-.

Het Neoplatonisme, Plotinus, nam het uitgangspunt van Plato over, dat zegt dat de verschijnselen in de wereld povere nabootsingen -mimesis- zijn van een "hogere vorm van begrijpen", het "zuiverder deel van echte Zijn". Later in zijn leven heeft Plotinus de Perzische -Zarathoestra- en

Indiase filosofie -de Veda's- bestudeerd. Hij onderscheidde de oorsprong als de Ene, onverdeeld en meer dan de som der delen. Plotinus identificeerde de Ene met het begrip Goedheid en het principe van Schoonheid. De Ene was voor hem het potentieel waarzonder niets kan bestaan, eerder dan een zichzelf gewaar zijnde Schepper God. Dit uitgangspunt komt overeen met de abstracte interpretatie van Brahma -de Vedische God- of het Brahma. Uit het potentieel van de Ene kwam de Goddelijke Geest, logos, orde en rede voort, zoals de Demiurg door Plato zo genoemd. Uit de Goddelijke Geest kwam de Anima Mundi, de Wereldziel voort van waaruit de menselijke ziel is voortgekomen - het laagste niveau van zijn en dus het minst volmaakte niveau van de kosmos.

Plotinus

Ook Plotinus heeft last van hiërarchisch denken. Hij had last van zijn eigen imperfectie -zoals over hem beschreven- en kon in zijn medemensen evenmin perfectie ontdekken. De mens moest derhalve wel onderaan de ladder staan en er moest dus wel een hogere macht of een hogere vorm van begrijpen zijn -de Demiurg of anders de Ene- die de mens had veroorzaakt. Het is louter door Goedheid en Schoonheid dat de mens de Ene kan herkennen, aldus Plotinus. Een mens kan extatische eenheid met de Ene ervaren, henosis, een staat van bewustzijn die overeenkomt met de idee van verlichting, bevrijding, en andere noties van mystieke vereniging in oosterse en westerse tradities. Plotinus definieerde menselijk geluk als een vlucht uit de aard en de zaken van de wereld -Theat. 176AB-.

Helena Petrovna zei dat zij was geïnstrueerd door Mahatma's uit de Himalaya, om de oosterse wijsheid naar het westen te brengen. Deze Mahatma's waren Indo-Tibetaanse wijsgeren, althans zo vermoed men aangezien Blavatsky deze wijzen nooit daadwerkelijk heeft geïdentificeerd. In Tibet en in India zouden volgens haar de diepste wortels van de menselijke wijsheid en religiositeit zijn te vinden, de "wijsheidsreligie" ofwel de theosofie. Er wordt zeer gepolariseerd gedacht over Blavatsky's bijdrage aan de verspreiding van oosterse filosofieën naar het westen. De adepten van de theosofie prijzen haar erom, terwijl deskundigen in de oosterse filosofie tegenstrijdigheden waarnemen in wat Blavatsky doorgaf van wat oosterse filosofie inhoudt. De kritiek op

Blavatsky noemt dat zij haar bronnen als esoterisch aanmerkt en dat ze beweerdelijk zou hebben geput uit een geheime mondelinge traditie. Haar idee van het Boeddhisme laat zien dat zij het verkeerd heeft begrepen, heeft vervormd, karikaturaal heeft gemaakt, aldus een van haar critici, en dat zij haar wijsheid heeft gehaald uit reeds verouderde boeken⁷⁾. Er is geen enkele geheime component in het Boeddhisme en het Boeddhisme kenmerkt zich juist doordat elke vorm van esoterisme, kenmerkend voor het Brahmanisme, bewust niet is opgenomen in de Boeddhistische filosofische leer - de Boeddha verbood het zijn leerlingen te offeren. Naast alle kritiek op Blavatsky, waarvan het voorgaande slechts exemplarisch was, had zij ook bewonderaars, waaronder Mohandas Gandhi, Jawaharlal Nehru, Thomas Edison, Albert Einstein, William Butler Yeats, Piet Mondriaan, Wassily Kandinsky, Gustav Mahler, Rudolf Steiner and Krishnamurti. Hoewel het niet altijd even duidelijk is waarom deze mensen haar in een positief daglicht zagen, sprak uit de erkenning toch op zijn minst een waardering voor het feit dat Blavatsky het oosters denken heeft gepropageerd in het westen.

De verdiensten van en de kritiek op Helena Petrovna Blavatsky overziend is de conclusie gerechtvaardigd dat zij een controversieel mens was, dat zij controversiële gevoelens oproept. Op zich hoeft dit geen negatieve kwalificatie te zijn. Controverse is weliswaar op zijn minst onpraktisch, wanneer je doelstelling eenheid is. De oorzaken van de scheiding in voorstanders en tegenstanders zijn zo divers dat er geen echte lijn in valt te ontdekken. De meest genoteerde argumenten van haar tegenstanders hadden als gemeenschappelijk kenmerk, haar charlatanerie. Haar bronnen zouden niet kloppen of zij zou haar bronnen hebben vervalst en haar praktijken zouden gekenmerkt zijn geweest door trucs en bedrog. Complicerende factor daarbij is, dat haar tegenstanders zelf niet altijd argumenten hanteerden die zonder controverse waren.

De stellingen waren reeds lang voordat Blavatsky ten tonele verscheen vastgelegd en betrokken. In de negentiende eeuw waren mensen nauw betrokken bij hun sociaal-culturele achtergrond, wat in veel gevallen ook een religieuze achtergrond betekende - ook nu is dat in het overgrote deel van de gevallen nog zo, al lijkt de binding met religie losser geworden. Het is de verdienste van Helena Petrovna en het Theosofisch Genootschap de traditionele binding tussen de mens en zijn sociaal-culturele groep ter discussie te stellen. Echter, de ideologie en de methodiek die zij daarbij hanteerde verschilden weinig of niet van de

eeuwenoude binding die moest worden losgelaten. In wezen verkocht Madame Blavatsky oude koopwaar in een nieuwe verpakking. Zij heeft de Oude Geest een nieuw podium gegeven in plaats van zich van hem los te maken.

De Vrïl-gemeenschap

Het nieuwe podium voor de Oude Geest kwam snel en hel in het licht te staan, in Blavatsky's eeuw en de daarop volgende. De occulte gemeenschap die "het Vrïl" als de levenskracht van alles zag, ontleende een deel van hun argumenten aan de theosofie en Blavatsky's geschriften. Zij waren gefascineerd door het idee dat het Arische ras het superieure ras zou zijn. Het kan Richard Wagner (1813-1883) niet worden aangewreven, ook al heeft hij zich antisemitisch uitgesproken, dat zijn werken tot het favoriete muziekkrepertoire behoorden van Adolf Hitler. Men kan iemand niet verantwoordelijk houden voor ontwikkelingen die zich ver na zijn levensperiode hebben voorgedaan. Jezus is niet verantwoordelijk voor de Christelijke kerk, Tim Berners Lee is niet verantwoordelijk voor extreme websites. In het geval van Wagner kan men wellicht zeggen dat zijn ideologische achtergrond dezelfde was of vergelijkbaar was met die van hen die het Duitse Nationaal Socialisme voort hebben gebracht. Daarbij komt dat antisemitisme een geaccepteerd sentiment was met een veel prominentere rol dan na de Tweede Wereldoorlog als acceptabel werd gezien - zo was de Amerikaanse autofabrikant Henri Ford openlijk antisemiet. Zo min als Jezus verantwoordelijk kan worden gehouden voor de Spaanse Inquisitie, zo min kan men Wagner of Nietzsche -de Übermensch- voor het Nazisme verantwoordelijk houden. Net zo min kan Helena Blavatsky ervoor verantwoordelijk worden gehouden dat haar leer van invloed is geweest op de Vrïl gemeenschap.

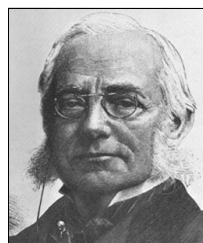
Blavatsky meende dat de Ariërs een superieure beschaving hadden ontwikkeld - een van de elementen waardoor haar ideeën zo aantrekkelijk werden gevonden door de Nazi's. Blavatsky meende dat de Ariërs de oeroude oorspronkelijke wijsheid hadden weten te behouden, dat had zij althans begrepen van wat monniken in onder andere Tibet

Vrouwenhoofd, Andronovo cultuur, vroeg 2^e millennium vce

haar hadden verteld. Echter. Ontdaan van alle occulte mystiek, zijn de Ariërs in werkelijkheid volken afkomstig van de Euraziatische steppen, althans de adellijke elite. De aanduiding Ariër of in het Sanskriet Arya betekent edelman. Ariërs waren de aristocratie van voornamelijk de Andronovo Cultuur (1800 - 1200 vce). Die waren afkomstig uit het gebied rondom en ten oosten van het Aralmeer. Voor een groot deel waren zij op hun beurt nazaten van de Sintashta-Arkaim Cultuur die de Zuidelijke Oeral bewoonde op de overgang van Europa en Azië en de Sredny Stog Cultuur (4000 - 3000 vce) die in de Zuidelijke Oekraïne en daar voornamelijk in het stroomgebied van de Dnjepr woonde. De Sredny Stog nemen een eminente plaats in de wereldgeschiedenis in, omdat zij de eerste temmers van paarden waren. Een naburig en gedeeltelijk geografisch overlappend volk, de Maikop (3700 - 2500 vce) zijn niet minder eminent, want zij waren de oorspronkelijke uitvinders van het spaakwiel. Ook de combinatie van de twee, de strijdswagen, vind zijn oorsprong op de Euraziatische vlakke - de oudste strijdswagen ooit gevonden dateert van rond 2000 vce en is ten noorden van het Aralmeer opgegraven. Maar het in dit verband meest opmerkenswaardige aan de Sredny Stog, de Sintashta-Arkaim en de Andronovo was dat zij de grondleggers waren van de Vaidika Dharma, het Hindoeïsme. Toen door klimaatverandering de steppen steeds droger werden leidden de edelen, de Ariërs, hun volk over de Hindhu Kush Afghanistan, Pakistan en India binnen. Zoals de Romeinen in Europa en de Qin in China, domineerden de binnentrekkende Ariërs relatief snel en werd het Hindoeïsme de dominante religie in het grootste deel van India⁸⁾. Uit het Hindoeïsme is het Boeddhisme voortgekomen dat zich vanuit India heeft verspreid over in eerste instantie Tibet en China. Het is zeker dat Madame Blavatsky met het gebruiken van de naam Ariërs informatie heeft gebruikt die zij niet heeft geverifieerd of niet heeft kunnen verifiëren. De informatie over wie de Ariërs precies waren, is immers pas later in de twintigste eeuw beschikbaar gekomen.

Madame Blavatsky's zoektocht naar de ultieme wijsheid was een intuïtieve op de wereld gerichte zoektocht - de occulte inslag van haar werk garandeert overigens juist niet een werkelijke spirituele ontdekkingstocht. Door haar zoektocht te richten op de toen aanwezige literaire bronnen en al of niet vermeende gesprekken met Mahatma's en Goeroes, wilde zij haar theosofie een wetenschappelijke inslag te geven. Hoewel belezen was Helena Petrovna geen wetenschapper zoals haar tijdgenoten Charles Darwin of Friedrich Max Müller. Het aanhalen van bronnenmateriaal alleen produceert geen wetenschappelijke uitkomst, tenzij ook een kritische houding tegenover het bronnenmateriaal controleerbaar wordt weergegeven. Hoewel zij tot op zekere hoogte haar verdiensten heeft voor het bijeenbrengen van de oosterse en de westerse beleving van de wereld, heeft zij met de theosofie eerder een mist van vertroebeling veroorzaakt dan een bries van verheldering. Dat maakte het mogelijk dat getroebleerde mensen als de leden van de Vrïl-gemeenschap aan de haal konden gaan met aspecten uit haar theosofische geschriften. Deze mensen worden hier getroebleerd genoemd, omdat het de stelling van dit boek is dat goed noch kwaad bestaan. Elk mens verkeert in een stadium van ziek zijn, de een evidenter dan de ander, en die mens doet er verstandig aan zichzelf te genezen - wellicht is het juist te spreken van trauma dan van ziek zijn. Dit terzijde. Zoals Blavatsky's geschriften voor en tijdens de opkomst van het Nazisme onterecht geschaard werd in het kamp van het antisemitisme, zo is het onbillijk haar antisemitisme te verwijten zoals na de Tweede Wereldoorlog werd gedaan door het anti-antisemitisme. Elke evaluatie van haar geschriften moet gegrondvest zijn in haar geschriften en gerelateerd aan de tijd waarin zij schreef, waarbij een interpretatie van derden van die geschriften slechts van secundair belang kan zijn.

Friedrich Max Müller

De onverdeelde boedel

Wat is het goede woord? Tragisch, komisch, geen van deze twee? Een oordeel past niet wanneer je praat over een getraumatiseerd mens. En getraumatiseerd zijn wij allemaal - ontkennen helpt niet. Elk mens is getraumatiseerd, ziek en zoekt een uitweg voor wat hij voelt terwijl hij niet weet dat hij een trauma heeft, of wat zijn trauma is en waar zijn

trauma vandaan komt. Het eerste wat een mens moet doen zodra hij een bewust en volwassen mens is geworden, is de oorzaak van zijn pijn vinden, de oorzaak van zijn verlangen. Dat hij daarbij boeken leest, beeldmateriaal bekijkt en via alle andere vormen informatie tot zich neemt, spreekt voor zich. Het een zal daarbij meer aanspreken dan het andere. Het tragikomische ontwikkelt zich steeds meer naarmate hij verder geobsedeerd raakt door de oplossingen die hij leest, terwijl hij de literatuur over hoe anderen het probleem zien hooguit als inspiratiebron kan gebruiken, hooguit kan dienen om te kunnen constateren dat hij met zijn probleem niet alleen staat. De oplossing van zijn probleem, zijn trauma, zijn ziekte is echter niet mogelijk door de oplossing daarbuiten te zoeken, maar alleen door die van binnen te zoeken.

De neiging om de oplossing daarbuiten te zoeken kan meerdere oorzaken hebben -sociale dwang, eigen onzekerheid, straf en beloning-, maar de voornaamste oorzaak moet worden gezocht in de wijze waarop de mens als het ware is geprogrammeerd. De mens is geneigd te vertrouwen op de wijsheid van anderen, zeker wanneer die wijsheid geïnstitutionaliseerd is en 'in hoog aanzien' staat. In het navolgen van wat er vanuit de tempel, de kerk of de moskee wordt geroepen is die neiging het gezaghebbende te volgen gemakkelijk te herkennen. De variant daarop is zelf plaatsnemen in de tempel, de kerk of de moskee om de oude wijsheid met gezag uit te dragen - ook dat lijkt zekerheid te bieden. De tweede variant is op zoek te gaan naar alternatieven voor de gezagsdragers om vervolgens nieuw gezag te vinden. Helena Petrovna valt in de derde categorie en wellicht ondanks haarzelf ook in de tweede. Natuurlijk kan iemand binnen zijn sociale groep of binnen zijn geloofsgemeenschap veel ondersteuning en troost vinden voor zijn probleem, zijn trauma. Maar de pijn zal niet werkelijk en blijvend verdwijnen en men moet constateren dat religie en dogma, in welke vorm dan ook, alleen kunnen doen aan symptoombestrijding.

Wanneer men buiten zichzelf op zoek gaat naar de oplossing voor de smart, dan komt men steeds bij dezelfde God uit, welke naam die ook heeft. De God die welhaast lijkt te verhinderen dat een mens in zichzelf op zoek gaat, de God van dit universum -niet de Demiurg van Plato- en het mechanisme waarmee hij de mens aan zich bindt, het Luciwher paradigma. Zijn boedel is een en onverdeeld en hij zal elke naam aannemen en elk ritueel het zijne noemen om je te laten leven volgens zijn regels - alle rituelen komen op hetzelfde neer. Hij kan je alles geven,

zo liet hij ook von Goethes Faust geloven, maar de Liefde niet. De Liefde die het genezend antwoord is op je angst en onzekerheid, de Liefde die je trauma geneest. Neem een voorbeeld aan alle Blavatsky's die je voorgingen en zie dat hun weg dood loopt. Er is maar een plaats waar je de Liefde kunt vinden en die ligt niet daarbuiten, maar daarbinnen, in jezelf.

Noten bij "Madame Blavatsky"

¹⁾ Helena Blavatsky richtte de Theosofische Vereniging op met Henry Steel Olcott en William Quan Judge. Henry Steel Olcott (1832-1907) was een Amerikaans militair officier, advocaat en journalist en werd de eerste president van de Theosofische Vereniging. Hij was een van de eerste westerlingen die zich bekeerde tot het Boeddhisme. William Quan Judge (1851-1896) was van geboorte Ier, maar heeft zich laten naturaliseren tot Amerikaan. Behalve een van de oorspronkelijke oprichters van de Theosofische Vereniging was hij advocaat.

²⁾ Prinses Gravin Kiseleva Pototskaya.

³⁾ De latere dokter in de theologie en jurist Albert Rawson.

⁴⁾ In november 1867 nam ze deel aan de Slag bij Mentana aan de zijde van Giuseppe Garibaldi.

⁵⁾ Brahmanen, de priesterlijke en gestudeerde klasse. Kshatriya's, de strijders en de heersers. Vaishya's, de landbouwers en de handelaren. Shudra's, de burgers en arbeiders. De Dalits of onaanraakbaren vormen de grote rechteloze onderlaag van de maatschappij. Het kastenstelsel komt behalve in India ook voor in Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh en op Bali.

De Boeddha erkende de achter het kastenstelsel liggende redenering niet. Onafhankelijk van kaste, kon iedereen Boeddhistisch monnik worden, meende hij. Een Brahmaan is niet heilig louter doordat hij in een bepaalde familie was geboren. Wie in waarheid wil leven, is volgens Boeddha een Brahmaan.

⁶⁾ Het dood verklaren van God moet in eerste instantie worden geïnterpreteerd als de verwerping van de God van het Christendom. Het was een onafhankelijkheidsverklaring van de in de negentiende eeuw in alle aspecten van het leven dominerende Christelijke kerk. Het was niet per sé een brevet van atheïsme. Die interpretatie werd pas algemeen na de Tweede Wereldoorlog.

⁷⁾ Max Muller, 1893. Ter verdere illustratie van dit punt: Arthur Schopenhauer (1788-1860) kan worden beschouwd als de eerste Europese denker die belangstelling had voor de Upanisaden en het Boeddhisme. In zijn tijd moest hij het in zijn studies doen met een onvolkomen vertaling in het Latijn van een Perzische vertaling uit het Sanskriet van de Upanisaden. Aangezien hij het ook voor wat betreft het Boeddhisme moest doen met secundaire bronnen, is het verschil tussen Hindoeïsme en Boeddhisme hem nooit echt opgevallen.

⁸⁾ De grens tot waar de dominantie van de 'Arische cultuur' zich op het Indiaas subcontinent deed gelden valt ook in het heden vrij nauwkeurig samen met de taalgrens. Ten noorden van die taalgrens worden talen gesproken die van

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Indo-Europese en Indo-Iraanse oorsprong zijn. Ten zuiden van die lijn worden hoofdzakelijk Dravidische talen gesproken, de talen van de oorspronkelijke bewoners van India waaronder Malayalam en Tamil.

Arthur Schopenhauer
de humoristische evenknie van de Boeddha

Een cynische onverlaat

"Trouwen houdt de halvering van je rechten in en een verdubbeling van je plichten", aldus Arthur Schopenhauer (1788-1860). Ook, "Trouwen betekent geblinddoekt grijpen in een teil in de hoop een aal te pakken te krijgen tussen de slangen". Zijn moeder deelde hem mee dat zijn eerste boek, *Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde*

Arthur Schopenhauer, 27 jaar (1815)

(1813), onleesbaar was en dat zij het zich niet kon voorstellen dat iemand het zou willen kopen. In woede ontstoken beet hij terug dat zijn boek gelezen zou blijven, lang nadat de "rotzooi" die zij schreef totaal was vergeten¹⁾. Uit de beschrijvingen komt Schopenhauer naar voren als een onconventionele man die tamelijk snel geïrriteerd raakte als iets hem niet zinde. Hij kon uitzinnig raken van kwebbelende vrouwen bij zijn voordeur of intellectualistisch geneuzel van medestudenten en professoren - hij kwalificeerde Georg Hegel als een onbeholpen charlatan.

De hem toegeschreven libertijnse moraal zou ook van toepassing zijn geweest op zijn intieme relaties met vrouwen. Schopenhauer wordt vaak een pessimist genoemd, maar of dat terecht is -het is een kwalificatie in de visie van de ander- zal worden gezien. Immers, wanneer de ander een -irreëel- optimist of idealist is, lijkt een realist of pragmaticus al snel een zwartkijker. Hetzelfde geldt voor iemand die scherp en gevat is - die wordt al gauw, ook onterecht, sarcastisch of een cynicus genoemd.

Veelzeggender over zijn mentaliteit, immers onthullender over zijn diepere roerselen, is dat Schopenhauer, toen hij in zijn jonge jaren door Europa reisde, geraakt werd door de afgrijselijke armoede die en het lijden dat hij overal waarnam. Was hij er zich toen van bewust dat hij

dezelfde observatie deed als Siddharta Gautama, later de Boeddha genoemd? De jonge prins en de erfgenaam van een rijk handelshuis waren beiden kennelijk voldoende beschermd opgevoed om verbaasd te kunnen zijn over de omstandigheden waaronder het grootste deel van de 'gewone' mensen moest leven. Schopenhauer heeft zijn belangstelling voor het denken in de Upanisaden en volgens het Boeddhisme nooit onderbelicht gelaten, al moest hij het in zijn tijd doen met een onvolkomen vertaling in het Latijn van een Perzische vertaling uit het Sanskriet van de Upanisaden²⁾. Aangezien hij het ook met secundaire bronnen moest doen over het Boeddhisme, is het verschil tussen Hindoeïsme en Boeddhisme hem nooit echt opgevallen. Er zijn opvallende overeenkomsten tussen de bevrijding uit Samsara -de schier eindeloze cirkelgang van incarnaties verwoord in het Hindoeïsme en Boeddhisme- en Schopenhauers bevrijding uit het lijden, het lijden dat de mens voortbrengt door zijn wil. De bevrijding uit het menselijk lijden, meent Schopenhauer, vindt plaats, wanneer de mens zijn wil volledig weet te negeren door in medelijden en ascetische zelfverloochening de egoïstische individualiteit los te laten. Overigens is Schopenhauer de eerste westerse filosoof die op serieuze wijze een verbinding met de Indiase filosofie legde.

Het contrast is groot. Enerzijds wordt van Schopenhauer, vooral door zijn omgeving, het beeld geschapen van een zelfzuchtig opvliegend mens, anderzijds leed Schopenhauer aan het lijden van de mens, zijn medelijden. De twee observaties zijn niet noodzakelijkerwijs met elkaar in tegenspraak. De bron van alle lijden, de wil, kan tot rust worden gebracht door een meditatieve houding, door studie van filosofische geschriften en door muziek, aldus Schopenhauer. Deze levenshouding was voor Schopenhauer een basisgegeven waar iedereen aan zou moeten willen voldoen om zijn lijden te beëindigen. Het is dan tergend om mee te moeten maken dat mensen door hun eigen gekakel en gekrakeel een weinig introspectieve houding ontwikkelen en langs die weg hun eigen lijden verlengen. Alsof je het ware levenselixir voor een eeuwige jeugd op de markt brengt en niemand koopt het, omdat de verpakking niet aantrekkelijk genoeg is³⁾.

Een angostura voor de angst

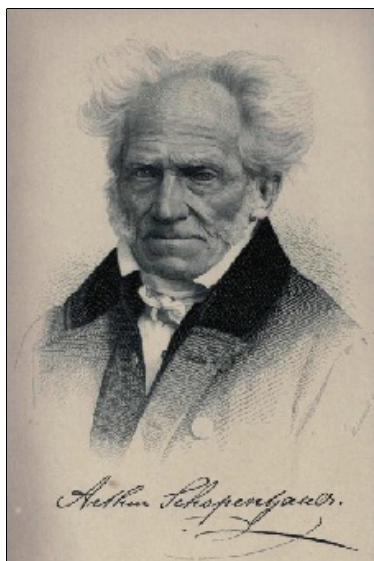
Arthur Schopenhauer publiceerde "Die Welt als Wille und Vorstellung" in 1818 en een uitgebreide tweede editie in 1844 - zijn hoofdwerk.

Schopenhauer veronderstelde bij de lezer van zijn werk bekendheid met de werken van Plato en Kant. Hij nam in zijn boek daarover een appendix op, hoewel hij daarin tegelijk ook zijn kritiek op Kant formuleerde. Voor het begrijpen van Schopenhauer is het noodzakelijk het verschil te zien tussen het ding als representatie en het ding op zich. Het ding op zich of het ding zelf, "das Ding an sich", is het zijn van iets zonder dat de mens daar bemoeienis mee heeft, zonder de observatie of de kwalificatie van de mens daarbij te voegen. Kant zei daarover dat das Ding an sich door de mens niet te kennen is, omdat in het kennen al een representatie door de mens is vervat en dat kennis over het object derhalve onmogelijk was. Schopenhauer zag dat anders, omdat hij meende dat Kant de innerlijke ervaring over het hoofd had gezien, of zoals hij het uitdrukte, de wil. Voor Schopenhauer was de menselijke wil het venster naar de wereld achter de voorstelling, de wereld van het kantiaanse Ding an sich. Het ding als representatie ziet hij als de mentale voorstelling of het beeld van enig object buiten de geest van de mens, inclusief het meest nabije object, het menselijk lichaam. Kortom, alles buiten de menselijke geest zijn dingen waar de menselijke geest zich een beeld van vormt.

De wil is in algemene zin een belangrijk begrip binnen de filosofie, omdat de wil van een persoon een van de onderscheiden delen van de geest is, samen met verstand en begrip. De wil is een eigenschap van de geest en een kenmerk van handelingen die opzettelijk worden uitgevoerd. De wil verwijst niet naar een specifieke verlangen of een voorkeur, maar naar het vermogen verlangens te hebben en op basis daarvan te handelen. Wanneer een mens zelfbewustzijn ontwikkelt, stelde Schopenhauer in *Die Welt als Wille und Vorstellung*, realiseert hij zich wat zijn essentiële kwaliteiten zijn: prikkelen, hunkeren, streven, begeren en verlangen, de kenmerken van wat wij onze wil noemen. De wil is aanwezig in de diepste essentie, de kern, van ieder afzonderlijk ding en ook van het geheel. Het is waar te nemen in elke onwillekeurige kracht van de natuur en in het bewuste gedrag van de mens. De wil is een primaire kracht en maakt gebruik van kennis om een object te selecteren dat het hunkeren kan bevredigen. Schopenhauer stelt dat de hele natuur, inclusief de mens, de uitdrukking is van een onverzadigbare wil tot leven. Het is door de wil dat de mensheid lijdt.

Het is niet tergend moeilijk om in de wil de drang tot overleven te zien, waardoor een mens zelfs over lijken wil gaan om te kunnen overleven, waardoor alles in het leven in het teken komt te staan van lijfsbehoud.

Dit veroorzaakt als zodanig niet het lijden, het lijden wordt veroorzaakt doordat de wil in de wereld het primaat heeft, een wereld waarin het voor de wil mogelijk is zich te manifesteren. Wanneer Schopenhauer zegt dat een mens die wil tot rust moet brengen om het lijden te stoppen, zegt hij in essentie hetzelfde als wat Krishna tegen Arjuna zegt op het slagveld van Kuruksetra [Bhagavad Gita⁴]. Krishna houdt Arjuna voor dat een mens onthecht dient te handelen. Onthecht handelen is handelen zonder acht te slaan op het belang ervan in de wereld en te handelen uitgaande van het dharma, de juistheid van het handelen. Wie de

juistheid van het handelen en niet het belang van het handelen als uitgangspunt neemt, doorbreekt het lijden dat gestalte krijgt in het Samsara, de schier eindeloze cirkelgang van incarnaties. Wie het belang van het handelen in de wereld, in de termen van Schopenhauer, de wil en overlevingsdrang als uitgangspunt neemt, zal zijn lijden niet kunnen stoppen. Wat Schopenhauer zegt over vrije wil, benadert wat Krishna zegt over dharma. Schopenhauer stelt dat iedereen a priori gelooft dat hij volkomen vrij is en denkt dat hij op ieder moment een andere manier van leven kan beginnen. Maar a posteriori merkt hij dat hij niet vrij is en onderworpen aan noodzakelijkheid, dat hij ondanks al zijn besluiten en reflecties zijn gedrag niet kan veranderen en dat hij vanaf het begin van zijn leven tot aan het einde ervan hij zijn karakter moet uitvoeren . . . [Parerga und Paralipomena, Aphorismen zur Lebensweisheit, blz. 147]. De conclusie moet zijn dat de vrije wil niet bestaat, omdat de mens zichzelf niet kan ontlopen, een mens moet altijd handelen volgens een voor hem uniek stramien.

Het kan zijn dat alle implicaties van wat Schopenhauer dacht en schreef een nogal pessimistische visie op het leven onthullen. Schopenhauer zelf droeg dit ook uit, alhoewel zijn zwartkijken niet gespeend is van humor⁵. Sterker, het is niet onmogelijk dat hij zijn cynisme als instrument gebruikte om iets duidelijk te maken, zonder dat hij zelf werkelijk een

voltijds pessimist of cynicus was. Zijn observatie over de rechten en plichten binnen een huwelijk zijn niet pessimistisch noch cynisch. Ze zijn realistisch. De uiteindelijke vraag is of de realiteit erg is. Een pessimist zal zeggen van wel en is daarover terneergeslagen, zelfs mogelijk in die mate dat het overige er voor hem niet meer toe doet. Een optimist accepteert de nadelen en zal de voordelen heller uitlichten. Men kan over hem zeggen dat hij de ogen sluit voor de nadelen, wat inherent wordt beschouwd als domheid, en vooral de positieve kant wil zien, wat weer wordt gezien als naïef. Op dezelfde manier zal de mens die begrijpt dat hij een speelbal is van de wil de keuze moeten maken of dit negatief is of positief. Zo zal de mens die tot de realisatie komt dat hij geen vrije wil heeft moeten uitmaken of hij daardoor reden heeft tot somberheid of blijmoedigheid.

Geen mens is louter een pessimist of uitsluitend een optimist. Er zijn in een mensenleven tendensen en schommelingen, soms naar aanleiding van wat er buiten de mens gebeurt, soms naar aanleiding van interne ontwikkelingen. Schopenhauer identificeert de aspecten die leiden naar pessimisme en zelfvernietiging. Wie daarna concludeert dat Schopenhauers elixer om het leven te begrijpen als een giftige Angostura is, die heeft het recept verkeerd gelezen, die heeft een aanname gedaan op basis van gegiste gegevens. Wie de moeite neemt de receptuur werkelijk te onderzoeken zal daarin geen giftige schors aantreffen, maar een balans van samenwerkende kruiden en plantenextracten. Een levenselixer dat, althans naar reputatie, de vermoeiende angst verzacht en dus in staat stelt in dit leven te recupereren. Schopenhauer laat zien dat de wil van de mens zijn leven vergiftigt en dat wil de mens aan zichzelf toekomen de krachten die op hem inwerken tot bedaren moeten worden gebracht.

Der Wille zur was?

De wil is aanwezig in alles, waardoor het voor de mens mogelijk is dat Ding an sich te kennen, zei Schopenhauer. Toch moet daarin een differentiatie worden aangebracht. Het is niet mogelijk het rotsblok te zien zoals het rotsblok dat 'ziet', want de mens is geen rotsblok. Tegelijk is het mogelijk het rotsblok te kennen, omdat het net als de mens deel uitmaakt van een universum waar de wil -tot overleven- de universele wet is. Zowel het rotsblok als de mens kunnen niet anders zijn dan zij zijn, daarin hebben zij geen vrije wil. Waarom zou de mens anders willen

zijn dan hij is? Hij tracht de discrepantie die hij voelt te bevredigen door dat te willen -prikkelen, hunkeren, streven, begeren en verlangen-, met zijn wil. Op die manier verankert hij zich in de wereld, hetgeen hem brengt tot zijn lijden. Waar hunkert en verlangt hij naar, waarom streeft de mens naar iets of begeert hij iets? Wat is het dat de mens mankeert? Krishna en Schopenhauer lopen in vrijwel hetzelfde spoor. De Hindoegod adviseert de mens het belang los te koppelen -te onthechten- van zijn handelen en alleen te handelen vanuit juistheid⁶. Aanvankelijk wekt Krishna de indruk dat de juistheid is geworteld in het uniek stramien van de mens, dat wat de mens is -zoals Schopenhauer het formuleerde- wanneer hij zich realiseert dat hij geen vrije wil heeft, en dat hij moet beantwoorden aan wat en wie hij in die kern is. Krishna geeft daar echter uiteindelijk geen ruimte voor en geeft zijn eigen invulling aan Arjuna's dharma, zodat die de verschillende stadia van het Nirwana kan doorlopen en de hoogste hemel bij Krishna bereiken. Met andere woorden, Krishna vervangt de wil van de mens door de wil van Krishna. En zie daar, het lijden stopt niet⁷. Schopenhauer loopt in welhaast hetzelfde spoor door van de mens te verlangen zijn wil tot bedaren te brengen en zo zijn verlangen en daardoor het lijden te stoppen. Maar wat daarna? Waar verlangde de mens oorspronkelijk naar? Waarom lijden?

Het antwoord die vraag is nog donkerder, nog somberder en nog deprimerender dan Schopenhauer zich heeft kunnen voorstellen. De wereldwil, aldus Schopenhauer, is een redeloze, blinde kracht die de wereld aandrijft. Die wil lijkt op het wezen dat Spinoza God noemt -volstrekt oneindig en goed-, maar met dat verschil dat er volgens Schopenhauer niets goeds in de wil zit. Het atheïsme van Schopenhauer anonimiseert God. De horlogemaker van de Verlichting is bij hem een eigenschaploos perpetuum mobile geworden en hij reduceert God tot een domme kracht die door dendert als die van een stoommachine. Enige inconsequentie is Schopenhauer op dit punt niet vreemd, aangezien het de wil is, de wereldwil zo men wil, die de mens in staat stelt de dingen om hem heen te kennen en derhalve ook de natuur of de aard van God -en daarmee ook de oorzaak van zijn verlangen en lijden. Dat Schopenhauer God anonimiseert en denatureert is een keuze, zijn keuze. Net zoals de Boeddha het goddelijke ontgoddelijkt. Niet god, zegt de Boeddha, noch het zelf, noch een of ander oorzaakloos toeval schiep ons. Waardoor we zijn ontstaan zijn onze eigen daden die zowel goede als kwade resultaten voorbrachten, alles in overeenstemming met de wet van oorzaak en gevolg. Indien God de schepper van alle leven zou zijn, zou al het leven zich zonder vragen stellen moeten voegen naar zijn

macht, aldus de Boeddha.

Zowel Schopenhauer als de Boeddha formuleren beiden bijna foutloos een redenering -met daarin een aantal specifieke aannames-, waaruit de conclusie moet zijn dat de Vedische God die de Boeddha kende en de Christelijke God die Schopenhauer kende niet bestaat. Het is opvallend dat beiden vervolgens niet formuleren wat wel de drijvende kracht achter

het universum is, anders dan een onpersoonlijke gedenatureerde kracht. Dat zowel Schopenhauer als de Boeddha onjuist zijn, blijkt uit het nog steeds aanwezige lijden in de wereld - dat wel van menselijk doen is, maar geen menselijke oorzaak heeft⁸⁾. Dat het lijden pas stopt als iedereen Boeddhist is of iedereen adept is van Schopenhauers filosofie -zij claimen beiden immers dat hun doctrine universeel is-, is een non-argument, omdat het stoppen van het lijden net als de belofte van de hemel oncontroleerbaar zich in een verre toekomst afspeelt. Het houdt bovendien een diskwalificatie in van de huidige mens, waarbij nog komt dat het punt waarop iedereen hetzelfde denkt⁹⁾

-Boeddhistisch of anderszins- nooit bereikt zal worden. Het zal Schopenhauer en de Boeddha misschien zwaar te moede zijn, maar de God die zij probeerden weg te moffelen lijkt veel meer op Krishna -dan wel El of Ēlāhā¹⁰⁾, een voorloper van de oudtestamentische Jahweh- dan zij zich misschien wel zouden wensen.

De Boeddha ziet de mens graag vrijwel gedachteloos in een Nirwana en Schopenhauer laat ons onze wil tot rust brengen door de wil onze wil op te leggen. Schopenhauer poneert de wereldwil die blind is, terwijl hij in werkelijkheid de mens blind maakt en niet meer in staat de kracht achter de wereld te kennen. Het antwoord op het lijden is nog donkerder, somberder, deprimerender dan Schopenhauer zich voorstelde. De ontmenselijking -de kenbaarheid door de mens- van Schopenhauers wereldwil en de ontgoddelijking van het Brahman en Krishna door de Boeddha, maken van de mens een argeloos kwetsbaar wezen in een arglistig weerbaar bestaan. De mens kan zijn lijden niet opheffen door het te willen, noch reeds hier een transcendente staat bereiken door zich in een Nirwana te wanen. Een mens kan een orkaan niet weerstaan door die een andere kant op te wensen - nog afgezien van de desastreuze

gevolgen voor anderen. De mens kan niet anders dan accepteren wat hem hier doet zijn en vervolgens niet uit vrees en haat daarover te handelen, de oorzaak van het lijden. Hij kan maar het beste op zoek gaan naar de middelen -het middel- waardoor hij waarlijk kan accepteren waarom hij hier is om zo zijn lijden op te heffen. Samenvattend, in de conclusie van Schopenhauer en de Boeddha wordt God niet werkelijk ontkend -alleen gedetermineerd- en wordt de verantwoordelijkheid voor het lijden van de mens verplaatst naar waar die altijd al lag, bij de mens zelf.

De poging van Krishna om Arjuna te vormen naar zijn evenbeeld is de ultieme poging van de wil van het bestaan in de wereld alle neuzen dezelfde richting op te laten wijzen. De poging van Schopenhauer en de Boeddha de wil te laten varen, maakt de mens tot een willoos slachtoffer van de wil -Krishna's wil- van het bestaan. De mens is begiftigd met rede en dat is precies het instrument dat hij kan gebruiken om te ontdekken wat hij mist -zijn verlangen, zijn hunkeren-. De huidige mens moet niet worden gediskwalificeerd met een belofte voor in de toekomst, maar moet worden wakker geschud. De mens, wil hij zijn lijden opheffen, moet zijn ogen wijd open sperren en zien in welk een inktzwart liefdeloos bestaan hij terecht is gekomen. Elk mens kan zijn lijden niet alleen in de toekomst, maar vooral nu opheffen, niet door zijn licht te laten schijnen op anderen en te vertellen hoe het in het vervolg moet, maar zijn licht in zijn innerlijk op te steken en op weg te gaan op zijn innerlijke weg. Geen filosoof zo goed of geestelijke zo verheven, dat hij een mens kan zeggen hoe het moet gaan met de wereld. Het is ieder individueel mens dat het licht heeft en gebruikt om de innerlijke liefde te ontdekken, te herontdekken. Het is het gebrek aan Liefde dat de mens doet lijden. Niet het gebrek aan menselijke liefde of medemenselijkheid -of zelfs medelijden-, of het gebrek aan liefde voor het rotsblok -zijn omgeving-, maar de Liefde die in het bestaan nu eenmaal afwezig is en die alleen kan worden ontdekt in het innerlijk. Wie die Liefde ontdekt verandert de wereld.

De wereld is Luciwheers wereld en is goed noch kwaad. Het is dit universum waarin hij zijn Licht kan schijnen, maar waarin hij de Liefde ontbeert. De Oude Geest drijft zijn kudde bijeen en sluit ze bij elkaar in zijn wetmatigheid, het Luciwheer paradigma - beginsel van het lijden, de hunkering naar Liefde.

Wat de duisternis niet neemt

De keuze die Schopenhauer maakte is irrelevant. Of er wel of niet een God is, is geen onderwerp van keuze. Schopenhauers keuze voor een gedetermineerde wereldwil is weliswaar begrijpelijk vanuit de wens los te komen van eeuwen en eeuwen religieuze dwang. Hij heeft echter door vast te houden aan zijn verstand niet alleen zijn wil tot zwijgen gebracht, of dacht dat te doen, hij schaakte zichzelf eveneens in een dode hoek. Wie het leven als een schaakspel wil opvatten om zo het leven overzichtelijk te houden -of meer waarschijnlijk, jezelf in die waan te brengen- leeft in een wereld van geringe dimensies. Het verstand is het middel bij uitstek waarmee een mens zich in de hoek manoeuvreert, als hij niet inziet dat hij functioneert op meerdere schaakborden tegelijk. Door de wil zijn wil op te leggen, en daarmee monddood te maken, frustrereert een mens een aspect van zichzelf - waardoor hij zijn lijden waarlijk voortbrengt. Het is zinniger en zinvoller om te accepteren wat is en niets weg te moffelen. Dan blijkt dat een mens niet alleen drang en dwang kent -noodzakelijkheid zeggen sommigen-, niet alleen een verstand kent dat hem helpt orde in zijn innerlijke chaos te scheppen, maar ook het vermogen tot creëren, vaak meesmuilend het gevoel of intuïtie genoemd. Wie zich louter laat leiden door zijn verstandelijke vermogens doet zichzelf te kort en dreigt daarmee juist het slachtoffer te worden van de wereldwil. Het is de wereldwil die vraagt alleen je verstand te gebruiken en de rest te veronachtzamen, als zou het verstand het monopolie op het mens-zijn bezitten of kunnen voortbrengen - de producten van het verstand zijn net zo controleerbaar als die van het gevoel, of net zo min. Wanneer een mens alleen aan zijn verstandelijke vermogens beantwoordt, wordt hem aan het einde alles ontnomen en eindigt het leven met de dood, dan wordt immers de dood de factor die bepaalt wat een mens in zijn leven doet. Het verstand begrijpt geen leven na het leven, het kan het niet begrijpen, omdat het fysieke leven is afgegrensd door het fysieke.

Of er wel of niet een God is, is geen meerkeuzevraag. Het gaat er om uit te stijgen boven de beperkingen van het menselijk leven, wat vaak het uitstijgen inhoudt boven het verstand. Het lijden wordt niet veroorzaakt door de wil, hoe logisch dat ook lijkt, maar door het niet kunnen accepteren van de menselijke natuur. Door de wil verantwoordelijk te stellen, van persoonlijk tot universeel, plaatst een mens het probleem buiten zichzelf, buiten zijn geest, als ware het een lichaamsdeel dat kan, dat moet worden geamputeerd, als ware er iets buiten hemzelf dat de

schuld -van zijn lijden- moet kunnen dragen. Deze externalisering toont een verstandelijke en logische conclusie die voorstelbaar is in het licht van een afgezworen religie die de schuld juist predikte. Echter, door te accepteren wat is -zonder te refereren aan goed en kwaad, schuld en boete- verandert de schuld in een gegeven waarmee kan worden gewerkt, waaraan kan worden gewerkt. Wanneer een mens zichzelf accepteert met zijn verstandelijke vermogen en onvermogen, met zijn affectieve vermogen en onvermogen, met zijn hebbelijkheden en onhebbelijkheden, zijn eigenaardigheden die goed uitpakken of fataal lijken, kortom, met zijn hele hebben en houden, dan heeft hij de ingang naar de innerlijke weg gevonden. Dan ook verdwijnt, ineens of soms geleidelijk, de angst voor het leven en de angst voor de dood en daarmee de pessimistische twijfel aan de zin van het leven.

Wie zichzelf leert zijn affectieve vermogen volledig te ontwikkelen zonder zijn cognitieve vermogen daarbij uit te schakelen, wie zichzelf leert zijn cognitieve vermogen volledig te ontwikkelen zonder zijn affectieve vermogen daarbij uit te schakelen, draait zich geen rad voor ogen. Wie zichzelf leert spelen op meerdere schaakborden tegelijk, op welk niveau dan ook, onttrekt zich aan de scherpe snijdende koude logica van dit universum en ontdekt de warmte in zichzelf. Een warmte die hij met anderen kan delen, een warmte die hem voor zichzelf brengt tot de herontdekking van de Liefde. Het is de Liefde dat dit universum ontbeert en wie het in zichzelf herontdekt verandert het universum en heeft dat gevonden wat de duisternis hem niet kan ontnemen.

Beknopte bibliografie

1813: Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde (Over de viervoudige wortel van het beginsel van voldoende grond).
1816: Über das Sehn und die Farben (Theoria colorum physiologica).
1819 [1818]: Die Welt als Wille und Vorstellung (De wereld als wil en voorstelling) [eerste editie, een band].
1836: Über den Willen in der Natur (Over de wil in de natuur).
1839: Über die Freiheit des menschlichen Willens (Over de vrijheid van de menselijke wil).
1840: Über die Grundlage der Moral (Over de basis van de moraal).
1841 [1840]: Die beiden Grundprobleme der Ethik (De twee fundamentele problemen van de ethiek) [gezamenlijke publicatie van de 1839 en 1840 essays in boekvorm].
1844: Die Welt als Wille und Vorstellung (De wereld als wil en voorstelling) [tweede editie, twee banden].
1847: Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grunde (Over de viervoudige wortel van het beginsel van voldoende grond) [tweede herziene editie].
1851: Parerga und Paralipomena.
1859: Die Welt als Wille und Vorstellung (De wereld als wil en voorstelling) [derde editie, twee banden].

Noten bij "Arthur Schopenhauer"

¹⁾ Johanna Schopenhauer was de echtgenote van de Nederlandse koopman Heinrich Floris Schopenhauer en de moeder van de filosoof Arthur Schopenhauer. Toen haar werd gezegd dat haar zoon later wel eens grote hoogten zou kunnen bereiken, antwoordde zij: "Dat is niet mogelijk, er kan maar één genie in de familie zijn." Van Schopenhauers vader wordt gezegd dat hij zelfmoord pleegde.

²⁾ Zie deel 2.1 in dit boek over het Hindoeïsme.

³⁾ Meer biografische gegevens over Schopenhauer:
www.egs.edu/library/arthur-schopenhauer/biography/

⁴⁾ Zie voor een analyse van het Hindoeïsme en in het bijzonder de Bhagavad Gita de inhoudsopgave van dit boek vijf.

⁵⁾ Zie: www.citaten.net/zoeken/citaten_van-a._schopenhauer.html

⁶⁾ Non-attachment: Yet if Dharma is to be fulfilled, it must be done with total self detachment. There must be no seeking after success in life, for the fruit of action

(karm-phal). Actions are to be done because they are correct, because they are required by Dharma, not for personal gain. Quest for personal gain involves a person temporal order. Eventually it draws all things down to destruction. "Be concerned with the deed alone, not on its profit; let not the consequences of the deed be your motive, nor be you attached to non action. Perform your deeds in disciplined way. To be yourself, the same in success and failure; this discipline is defined as equanimity" (II, 47-48). Through out chapters two and three there is a thorough inquiry into the reasons for man's attachment to the sense world and the manner in which release is obtained by turning mentally to the highest reality and most sublime truth. This shows a profound inner awareness that even the doings of good deeds bind man within the phenomenal order if there is any attachment what so ever, any individual self-aggrandizement within time. This is what is known in the west as purity of intention; to do things which should be done. Bron: www.gitananda.org/about-gita/topics-addressed-by-the-gita.html

7) De conclusie kan geen andere zijn, dan dat Krishna niet de God is waar hij zich voor uitgeeft, als het wezen van God is dat hij het lijden verlicht of wegneemt. Zie verder de analyse van het Hindoeïsme en in het bijzonder de Bhagavad Gita in dit boek vijf, over wie Krishna in wezen is.

8) De causaliteit die de Boeddha in het universum en het menselijk handelen waarneemt, is minder evident dan hij aanneemt. Wanneer twee of meer fenomenen elkaar in een verband opvolgen, betekent dit niet als vanzelfsprekend dat er tussen deze fenomenen ook een causaal verband bestaat. Het verband is slechts temporeel, omdat het gaat om fenomenen in de tijd. De werkelijke "causa" van het fenomeen of de reeks bevindt zich buiten het temporele, buiten de tijd.

9) Sterker, het streven naar eenvormigheid in denken en doen is een kenmerk van het Luciwher paradigma. Het satanisch principe -zonder kenmerken van goed of kwaad-, dat drukt op de gehele 'schepping'.

10) In hedendaags Arabisch "Allah".

Friedrich Wilhelm Nietzsche
De man die God vermoordde

"Waarlijk, er was maar een christen
en hij stierf aan het kruis." Nietzsche.

Tableau van een tragedie

Iemand die op de sterfdag van Napoleon Bonaparte¹⁾ het levenslicht zag, was een jong volwassene toen Nietzsche werd geboren²⁾. Een negentiende-eeuwer die in de tijd dicht bij de Napoleontische periode stond, is Nietzsche vooral van invloed geweest op het denken in de

Friedrich Wilhelm Nietzsche
(1844-1900) in 1861

twintigste eeuw. In wat voor een wereld leefde een negentiende-eeuwer? Hoewel de aanzetten voor de moderne tijd sinds de Franse Revolutie zichtbaar waren, is de negentiende eeuw ook de eeuw van Restauratie, gekenschetst door een terugverlangen, van de heersende klasse, naar de gezagsverhoudingen en machtspositie van voor de Franse Revolutie. Een vruchteloos verlangen, want samen met een doorzettende Industriële Revolutie kreeg de arbeidende klasse een steeds duidelijker stem. Het is de tijd van Karl Marx en Friedrich Engels, de eerste vakbonden.

Tot in de achttiende eeuw werd in Europa de dienst uitgemaakt door een heersende klasse van adel en geestelijkheid, het Ancien Regime, de Franse Revolutie bracht de middenklasse aan de macht, terwijl in de negentiende eeuw het streven naar emancipatie van de arbeidersklasse op de maatschappelijke agenda kwam te staan. Deze ontwikkelingen verliepen niet overal op dezelfde manier, noch in hetzelfde tempo. De verschillen in deze tussen Frankrijk, de Duitse staten en het Verenigd Koninkrijk zijn opvallend. Een bijna dertiger, hij bekleedde toen al de leerstoel klassieke filologie aan de universiteit van Basel, is Friedrich Nietzsche als hospitaalsoldaat getuige van de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871³⁾, de eerste oorlog die op industriële schaal werd gevoerd. Een

regiment cavalerie dat het met paard en sabel moest opnemen tegen machinegeweren.

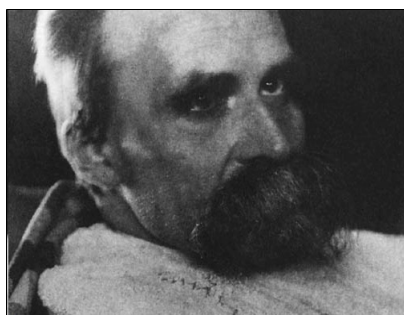
De negentiende eeuw was een tijd van ongebreidelde ontwikkeling en groei, waarbij de commerciële sector de gehele aarde als wingewest ging zien en niet alleen in imperialistische zin - ongelimiteerde roofovername op mens en aarde, doordat de mens niet echt in staat was de consequenties van zijn handelen te overzien. De vooral Christelijke houding waarbij de mens werd beschouwd als rentmeester van Gods schepping liep in de negentiende eeuw de eerste serieuze deuken op. Elke tijd is een turbulente tijd, maar de negentiende eeuw in verhevigde mate, omdat die eeuw het definitieve breukvlak markeert tussen de era die al duizenden jaren duurde en de moderne tijd waarin de gezagsverhoudingen anders kwamen te liggen en waarin de ontwikkelingen in met name wetenschap en technologie grote veranderingen tot gevolg hadden voor ieder individueel mens.

De meest ingrijpende veranderingen in het dagelijks leven van een negentiende eeuwster waren het gevolg van de praktische toepassing van de stoommachine. Het principe van de stoommachine was al eeuwenoud⁴⁾ en werd al op verschillende manieren toegepast⁵⁾. De toepassing van de stoommachine als locomotief⁶⁾ - om kolen naar de industrie te vervoeren en met die kolen stoommachines te voeden in een opkomende mechanisatie en industrialisatie, maakte van de wereld een volstrekt andere wereld dan die in alle millennia daarvoor. De consequenties van de Franse Revolutie, de Napoleontische tijd⁷⁾ en de Industriële Revolutie, in deze wereld leefde en werkte Friedrich Wilhelm Nietzsche.

Friedrich Nietzsche studeerde vanaf 1864 theologie en klassieke filologie in Bonn, maar liet na een semester theologie vallen. Geïnspireerd door publicaties van Arthur Schopenhauer en Friedrich Albert Lange ging hij naast filologie filosofie studeren. In zijn eerste publicaties nam hij echter stelling tegen de pessimistische essentie van de filosofie van Schopenhauer en de gevolgen van die filosofische stellingname voor de Duitse cultuur. De publicatie waarvan iedereen in ieder geval de titel kent, Also sprach Zarathustra, verscheen tussen 1883 en 1885. Nietzsche heeft van kinds af aan met zijn gezondheid getobd. Hij heeft zijn hele leven last gehad van zware hoofdpijnen, door sommigen omschreven als migraine, zo hevig dat hij daardoor soms het bewustzijn verloor. Dat Nietzsche tot driemaal toe van filosofisch standpunt veranderde, vaak met elkaar in tegenspraak, wordt niet gezien als evoluerend maar als een

teken van instabiliteit, volgens sommigen zelfs krankzinnigheid. Vast staat dat hij in een toenemend isolement kwam vanaf zijn ontslag in 1879 als hoogleraar. In 1889 stort hij volledig in en hij wordt vanaf dan verzorgd door zijn zuster Elizabeth. Zij heeft de beslissende hand gehad in de publicatie van zijn geschriften en zijn steeds toenemende populariteit. Nietzsche heeft daar zelf niets meer van waargenomen vanwege een diepe vorm van waarschijnlijk dementie. De laatste tien jaar van zijn leven was hij niet meer in staat tot communiceren.

Hoewel Nietzsche vaak als een krankzinnige wordt geportretteerd, is er geen casus studie bekend van een tijdgenoot die hem daadwerkelijk

De zieke Nietzsche minder dan een jaar voor zijn dood, foto Hans Olde

heeft onderzocht. De kwalificatie krankzinnigheid is dan alleen 'wijsheid' achteraf, zonder alle variabelen te kunnen kennen. In de literatuur wordt ook nogal eens gesteld dat zijn -vermeende- krankzinnigheid het gevolg moet zijn geweest van zijn denktrant - ook een onmogelijk vol te houden stelling. De mogelijkheid dat Nietzsche vroeg dement raakte lijkt nog de meest plausibele optie daar

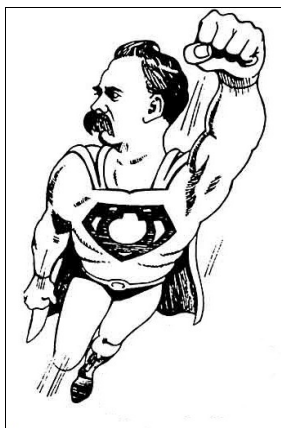
zijn vader stierf aan een vergelijkbare conditie en alleen overerfbare dementie zich openbaart voordat de ouderdom daadwerkelijk intreedt⁸⁾. Alle al of niet aannemelijke oordelen over Nietzsche zo goed mogelijk uitfilterend, kan over hem worden gezegd dat hij een origineel denker was die, getuige zijn aanstelling als hoogleraar op jonge leeftijd, genialiteit vertoonde en die in zijn verdere leven de slopende invloed heeft ondergaan van een zwakke gezondheid. Zijn beschouwingen werden pas in de twintigste eeuw begrepen, of misschien moet men zeggen dat zijn denkbeelden de twintigste eeuw mede vorm hebben gegeven.

De tragedie van het tableau het begin van een elementaire analyse

In het jaar van de eerste verschijning schreef Nietzsche aan een vriend over Aldus sprak Zarathoestra, "Van nu af aan zal men mij in Duitsland onder de gekken rekenen. Het boek staat vol met preken over moraal."

Aan zijn uitgever beschreef hij zijn boek als "een poëtisch werk, een soort vijfde evangelie, een boek van een soort waarvoor men nog geen naam heeft." In het boek wordt Zarathoestra ten tonele gevoerd, maar deze figuur is in feite Nietzsche zelf. Zoals Zarathoestra millennia geleden het monotheïsme 'uitvond', zo wil Nietzsche het falen van religie sindsdien aan de orde stellen. Om die reden noemt hij zich elders de Antichrist en is zijn uitspraak dat God dood is vooral gericht op het falen van de kerk - misschien is het daarom juist om te zeggen dat de God van de kerk, de Kerkgod dood is. Nietzsche ervaart zijn ontwikkeling van het loslaten van het geloof als een bevrijding. Als Zarathoestra trekt hij uit zijn bekende omgeving weg de bergen in, op zoek naar een hoger doel, een hoger zelf.

Nietzsche plaatst in Aldus sprak Zarathoestra de ontwikkeling van de mens ergens tussen die van een aap⁹⁾ en die van de door hem gepostuleerde aartsmens¹⁰⁾ -Übermensch¹¹⁾-. Het is de taak van de mens het welhaast goddelijke stadium van aartsmens te bereiken. De lezer wordt zo meteen geconfronteerd met de eerste vragen over dit werk van Nietzsche. Is het doortrekken van de lijn van de aap via de huidige mens -een halve aartsmens- naar aartsmens realistisch? Ligt aan deze veronderstelling over de toekomstige ontwikkeling van de mens niet eerder een vooruitgangsgedachte ten grondslag, die ingegeven lijkt te zijn door de toen vigerende vooruitgang van de technologie, dan dat dit toekomstperspectief is gebaseerd op levensvatbare verwachtingen? De vraag zo stelen is hem tegelijk ook beantwoorden. Nietzsches kritiek op het pessimisme van Schopenhauer laat als alternatief een optimisme zien ten aanzien van de mogelijke ontwikkelingen. Daarnaast vertoont de ontwikkeling van aap naar aartsmens opvallend veel gelijkenissen met die van Nietzsche zelf bij het loslaten van het geloof. Niet dat Nietzsche de toekomst rooskleurig inzag, hij voorzag veel geweld en vernietiging. Een uitspraak met overigens weinig voorspellende waarde in de categorie 'nogal wiedus'. Een voorspelling aan een weinig dragelijke directe toekomst die doet denken aan de uitspraken van de Engelse dominee en demograaf Thomas Malthus (1766-1834) die stelde dat de gevaren van een ongebreidelde bevolkingsgroei de vooruitgang naar een utopische

samenleving in de weg kon staan. Zowel Malthus als Nietzsche gaven uiting aan de vooruitgangsgedachte van de negentiende eeuw, waarbinnen Nietzsche het rooskleurig uiteindelijke resultaat van toekomstige ontwikkelingen als hoger doel zag wanneer het stadium van aartsmens bereikt wordt.

De ontwikkeling van mens naar aartsmens is een individuele ontwikkeling, blijkens de aansporing aan ieder mens zich los te maken van de burgerlijke en benauwende maatschappij. Toch heeft het utopisch¹²⁾ karakter van Nietzsches toekomstvisie als nevenbeeld dat de gehele maatschappij zich in de richting van een übergesellschaft, een aartssamenleving, zal moeten bewegen. Het heeft weinig zin zich als geïsoleerde eenling blijvend als roepende in de woestijn te vestigen, want hoe men het ook wendt of keert, de mens is een sociaal wezen. De Christelijke waarden werden door Nietzsche gezien als reactief tegen het leven, verstikkend, en proactief ten opzichte van een leven na de dood. De Christelijke waarden moeten, aldus Nietzsche, vervangen dienen te worden door andere, nieuwere, in een "Umwertung aller Werte". De nieuwe waarden waarvoor de übermensch verantwoordelijk zal zijn, zullen juist het leven bevestigen en creatief zijn. De aartsmens die bij ontstentenis van de dode God de creator is van de nieuwe waarden, zal dit niet doen per individueel mens, maar voor een groep, de samenleving. Nietzsche zag het stadium van aartsmens als een doel dat de mensheid voor zichzelf kan vaststellen. Hij zegt daarover, dat het menselijk leven betekenis krijgt door de manier waarop het een nieuwe generatie van mensen voortbrengt. Samenvattend dan, zegt Nietzsche dat als men maar de verstikkende Christelijke waarden achter zich laat elke generatie een betere generatie voort moet kunnen brengen.

Het is nauwelijks voorstelbaar dat Nietzsche belangrijke groepsprocessen over het hoofd heeft gezien, maar het lijkt er wel op, of hij moet onwetend geweest zijn over het bestaan ervan¹³⁾. Men moet namelijk niet alleen sterk genoeg zijn zich te onttrekken aan de heersende waarden, men moet dat ook generatie op generatie volhouden totdat de oude waarden als het ware zijn vergeten en de nieuwe waarden bestendig in de maatschappij zijn verankerd. Kennelijk ook zag Nietzsche de ontwikkeling van de nieuwe waarden als dermate hoogstaand -über-, dat geen mens in zijn visie zich aan die nieuwe waarden, een Umwertung aller aufgewertete Werte, zou moeten onttrekken. Daarnaast werpt deze toekomstvisie zijn sinistere schaduw vooruit in een zin die Nietzsche niet bedoeld heeft of voorzien heeft, maar die realiteit is geworden op een

nogal minder über manier. In de Sovjet Unie verkeerde men in een stadium van socialisme -het stadium van de half aartsmens-, waarbij voor de toekomst werd gestreefd naar de communistische samenleving -het stadium van de aartsmens-. De staat riep op de oude waarden los te laten en de socialistische waarden te praktiseren en uit te dragen. Het begin was ongetwijfeld idealistisch en ook noodzakelijk gezien de chaos die het oude tsarenregime had veroorzaakt -armoede, hongersnood, onherstelbaar beschadigde maatschappelijke verhoudingen-. Maar vanaf een bepaald moment worden in elke centraal geleide samenleving de idealen ondergeschikt gemaakt aan machtspolitiek en gelijkschakeling. De Franse Revolutie heeft daar aan geleden en de Russische Revolutie niet minder. De Umwertung aller Werte werd voor een flink deel gerealiseerd. De huidige Russische generatie weet nog weinig van en voelt zich ook niet verbonden met de waarden van voor de Russische Revolutie. Maar wie in de Sovjettijd zich uitsprak voor Umwertung aller aufgewertete Werte, kon zich het volgende moment in een Goelagkamp bevinden. Overigens werden de waarden van de oude generaties niet totaal uitgewist, blijkens de heropstanding van de Orthodox Christelijke kerk na de val van de USSR in 1991. Op welke wijze de Nazi's, de NSDAP van 1920-1945, in Duitsland het intellectueel erfgoed van Friedrich Nietzsche verkrachtten, daar niet in tegengewerkt door Nietzsches zuster Elizabeth, en de huiveringwekkend duisterste consequenties trokken uit zijn inzichten, hoeft hier verder niet te worden toegelicht. Ze zijn niemand onbekend of zouden dat moeten zijn.

Nietzsche ziet zichzelf als antithese voor tweeduizend jaar Christendom en het was terecht dat iemand actie ondernam deze antieke godsdienst, het liefst zo snel mogelijk, van het toneel te laten verdwijnen. Achter deze zin zit geen enkele vorm van haat of een ander negatief gevoel, anders dan de wens tot verlossing van een blok aan het been - een belemmering als de drenkeling die je probeerde te redden en die je vervolgens de diepte en de dood in dreigt te trekken. Religie zoekt het heil buiten de mens in een van God gezonden verlosser, terwijl die uitsluitend binnen de mens is te vinden. Dat Nietzsche zich wel tot het Boeddhisme voelde aangetrokken, belangrijke elementen daaruit, laat zien dat onder zijn wetenschappelijke theorie een mystieke laag aanwezig is, ook al is het Boeddhisme geen officiële religie. De aantrekkingskracht van het Boeddhisme is uit filosofisch oogpunt wel te begrijpen, maar is weer niet te begrijpen met het oog op de wil tot het uitwissen van religie als zodanig, een extern gevonden wijsheid als

leidraad voor het menselijk denken en handelen. Het is in tegenspraak met de ontwikkeling naar het zijn als aartsmens die geen noodzaak voelt te steunen op het systeem waarin hij zit, maar die autonoom is. Door op externe invloeden te rekenen of minstens te hopen kan de mens zich niet ontdoen van de werking van de Oude Geest, die als sinds de geboorte van de mensheid bij ons is. Op deze manier blijft de mens gevangen binnen het Luciwher Paradigma, waarbij de mens voor de oplossing van zijn lijden zich afhankelijk maakt van wat zich buiten hemzelf bevindt. Daarnaast, de mens individueel verantwoordelijk stellen voor het bereiken van het stadium van aartsmens, verheelt de aspecten van collectiviteit die inherent zijn aan een aartssamenleving. Anders gezegd, individuele groei en gezamenlijke groei kunnen niet van elkaar los worden gezien en voor dat aspect biedt Nietzsche geen oplossing, integendeel. De totalitaire staat is met zijn gedachtegoed aan de haal kunnen gaan. Juist door primair de verantwoordelijkheid bij het individu te leggen, maar vervolgens te postuleren dat het niveau van de aartsmens generatie na generatie moet worden bereikt, een collectief proces, kan het niet anders dan dat de rol van de leidende staat onveranderd blijft. Met andere woorden, Nietzsche bestrijdt Luciwher met Luciwhers middelen, en dat werkt niet, zomin als men kan vechten voor de vrede. Wie de inhoud wil veranderen, moet ook bereid zijn de vorm te veranderen.

Een volgend aspect van kritiek op Nietzsches streven naar het stadium van aartsmens volgt uit zijn perspectief dat dit stadium pas na vele generaties zal worden bereikt. Hij is kennelijk niet in staat er op te vertrouwen dat een individueel mens in een mensenleven het stadium van aartsmens kan bereiken. Hij is daar waarschijnlijk niet toe in staat, omdat in zijn tijd de samenleving een klassenmaatschappij was, waarin het doorbreken van de verschillende strata in wezen niet voorkwam - het was geen streven van welke groepering dan ook. Elke maatschappelijke klasse kwam op voor de eigen belangen en streefde naar verbetering van de omstandigheden binnen de sociale klasse. De eerste werkelijke doorbrekingen van vastgelegde patronen kwam pas voor toen vrouwen het recht gingen opeisen te kunnen studeren en daarna er een beroep mee uit te oefenen, en vooral toen vrouwen hun kiesrecht gingen opeisen. De klassenmaatschappij zoals Nietzsche die kende verschilde niet wezenlijk van de Hindoe kastenmaatschappij waarin een mens pas na vele reïncarnaties, generaties in Nietzsches religieuze opvatting, het hoogste zijn kon bereiken. Dat Krishna niemand anders is dan Luciwher, is aangetoond in de analyse van het Hindoeïsme. Dat Nietzsche naast het

individuele aspect van het groeien naar het stadium van aartsmens het collectieve aspect niet uitputtend kon verwoorden, toont het feilen van de idee van de aartsmens. De herwaardering van alle waarden komt voort uit een absolute afkeer van de Christelijke waarden, waarmee de herwaardering in ieder geval zijn glans verliest en mogelijk zelfs zijn waarde als idee. Dat God dood zou zijn kan vanuit dezelfde achtergrond worden verklaard, waarbij met zich moet realiseren dat het de Joods-Christelijke God was die dood werd verklaard - die overigens nooit heeft bestaan. De gedachte wordt overigens weer wel interessant als we ervan uit moeten gaan dat net als Krishna de Christelijke God niemand anders is dan Luciwher.

God is niet dood, de AllerEerste, want als dat wel zo zou zijn, zou instant niets meer bestaan, niets. Men mag zelf uitzoeken of de AllerEerste de benevolente bebaarde familiepatriarch is, of in abstracto de scheppende kracht achter alles - beide is ook leuk. Vast staat dat iedereen in zijn tijd van leven precies dat leert wat nodig is om hem of haar bij terugkeer naar de oorspronkelijke vorm in staat te stellen naar 'perfectie' te groeien. Iets wat in de oorspronkelijke vorm niet geleerd kon worden, maar wel in een incarnatie. De intellectuele vorm waarbij iemand zo precies mogelijk probeert te verwoorden hoe dat in zijn werk gaat en welke valkuilen men tijdens het leven kan ontmoeten, is maar één vorm - de vorm van filosofen. Een veel vaker voorkomende vorm is de ongearticuleerde vorm, waarbij een mens welzeker aanvoelt wat er in zijn leven aan de hand is, maar die daarover geen verhandeling kan of wenst te formuleren, een vorm die daarom niet minder van consequentie is. De idee dat een mens pas na generaties of incarnaties in staat kan worden geacht een utopisch nirwana te bereiken om daar een aartsmens te worden, lijkt ingegeven door een andere waardering van de ongearticuleerde vorm van het bewandelen van de innerlijke weg, afgezet tegen een positief waarderende houding ten opzichte van de gearticuleerde weg. Anders gezegd, iemand die niet intelligent of welbespraakt genoeg is om zijn innerlijke reis te beschrijven, is daarom niet uitgesloten van de innerlijke weg. Iedereen, slim of dom, mager of dik, groot of klein, bewandelt de innerlijke weg zolang als dat nodig is. Iedereen leert: de relschoppende jongere, de frauderende bankdirecteur, de huiselijk geweldpleger, de plagiërende professor, de pestende puber, de schuinsmarcherende koning. Iedereen is hier om een reden: de uitverkoren geestelijke, de knapste van de klas, de held van het slagveld, de getalenteerde schilder en componist, de liefhebbende moeder, de vernieuwende wijsgeer. Niemand is in dit leven zonder doel

en iedereen bereikt dat doel, ook al wordt dat niet waargenomen door hen die zich in de zogeheten leidende groep van de samenleving bevinden. Wie zich deel voelt uitmaken van die leidende groep, zit vaster vast aan het Luciwher Paradigma dan hij zelf vermoedt. Iedereen heeft zijn eigen doel en zijn eigen leerweg en het past niemand de ziekte van een ander te becommentariëren, laat staan het genezingsproces.

Een laatste element uit Aldus sprak Zarathoestra dat hier wordt besproken gaat over het lijden. Nietzsche onderscheidt in de samenleving twee groepen mensen, de sterken en de zwakken. De sterken zijn sterk genoeg zich te realiseren dat zij de macht hebben om te bepalen wat goed en wat kwaad is, aldus Nietzsche. De zwakken hebben die macht niet of durven die niet te gebruiken. Het idee dat er in het leven dingen zijn waar de zwakke geen macht op uit kan oefenen, zorgt ervoor dat hij denkt dat anderen dat wel voor hem kunnen doen, zoals een God, nog steeds aldus Nietzsche. Doordat de zwakken en de sterken een andere visie op het leven hebben, zijn hun ideeën over goed en kwaad verschillend. Wat de sterke goed noemt, noemt de zwakke slecht. Medelijden is iets wat door de zwakke mens goed wordt genoemd. Het tast echter de waardigheid van de sterke mens aan. Waar één mens lijdt, lijdt één mens, maar wanneer iemand medelijden daarover uit, lijden er twee. Uit de sterke mens zal de aartsmens ontstaan. Lijden laat zien dat een persoon zwak is en medelijden maakt een sterk persoon zwak. "Medelijden heet alleen bij decadenten een deugd", zegt Nietzsche. Het morele universum van de slaaf moet plaats maken voor dat van de aristocraat, want de aristocraat heeft eerbied voor zichzelf, meent Nietzsche. Hij is het die constant streeft naar het hoogst mogelijke in het leven, door Nietzsche benoemd als de "Wille zur macht."

In dit verband is het 't meest duidelijk dat Nietzsche zijn filosofie formuleerde uit afkeer van zijn Christelijke achtergrond, uit afkeer van de benauwende burgerlijkheid waar hij uit voortkwam - zo manifesteert het zich. Hoe anders moet zijn afkeer van medelijden worden opgevat, dan als de gruwel van het kweken en tolereren van misconcepties? In Nietzsches visie uiteraard de misconceptie van de verwerpelijke gedachte of de verwerpelijke levenshouding, in de Nazitijd ook de misconceptie van het menselijk leven, zoals gehandicapten en mensen met een psychische stoornis - Nietzsches ouroboros, de adder die hem weer bijt. Tegelijk vertoont de idee achter de drang naar de macht duidelijk ook trekjes van Machiavellisme -een begrip uit de psychologie en uit de staatkunde-, de filosofie van de machthebbers die niet zozeer als

verwerpelijk wordt beschouwd, maar als realistisch. Hierdoor is het overigens ook duidelijk geworden dat Nietzsche zijn waardering voor het Boeddhisme weer buiten de deur had gezet.

Nietzsches probleem lijkt hierin te bestaan, dat hij zich niet wezenlijk kon ontworstelen aan de achtergrond waar hij uit voortkwam. Dat de filosofie die hij formuleerde hem nooit verder heeft geholpen in het ontvluchten van 'zijn land van herkomst'. Op een andere manier kan zijn worsteling met de dichotomie goed en kwaad en het begrip medelijden niet worden geduid. Medelijden, of misschien juist empathie, is juist een wezenlijk kenmerk van het mens zijn, onze hersenen zijn daartoe geconstrueerd, waardoor sociale samenhang daadwerkelijk gestalte kan krijgen. Wanneer Nietzsche zegt dat goed en kwaad relatieve begrippen zijn afhankelijk van de groep waarin je zit -de zwakken of de sterken-, wanneer de Hindoegod Krishna zijn protégée Arjuna op het slagveld van Kuruksetra zwakte verwijt en dat hij zijn dharma als lid van de krijgerkaste dient na te komen, dan miskennen beiden een wezenlijk aspect van het mens zijn. Dat is op zich niet zo erg, want beiden hebben kennelijk nog een leerschool te doorlopen. Wat wel erg is, wat wel bijdraagt aan het ziektebeeld van de mens, is wanneer mensen deze wijsheden geloven en klakkeloos navolgen. Dat goed en kwaad relatieve begrippen zijn is een juiste analyse, maar de gevolgtrekking dat goed en kwaad derhalve onwerkbaar begrippen zijn, wordt door Nietzsche niet getrokken. Daarvoor zat hij kennelijk nog te vast verankerd in zijn religieuze standenmaatschappij. Het is overigens mogelijk dat Pierre de Frédy, baron van Coubertin (1863-1937), de inspirator van de moderne Olympische Spelen, zich met zijn adagium *Altius, Fortius, Citius* heeft laten inspireren door de door Nietzsche waargenomen en bepleite *Wille zur Macht*. Ze komen beide immers op hetzelfde neer.

De onverbroken verankering van Nietzsche in zijn achtergrond is het meest tragische aspect van zijn leven, omdat het precies dat aspect is dat hem heeft weerhouden een werkelijk genie te zijn. Dat God dood is, was een in zijn tijd revolutionaire verkondiging. Dat er in zijn navolging zijn geweest die het bestaan van welke God dan ook ontkennen, mag het waanidee zijn van een zieke geest - ieder zijn leerweg. De strijd tussen atheïsten en theïsten echter zekert Luciwher in zijn bestaan en verjaagt de Oude Geest niet uit de mens - het is dezelfde fantoom dichotomie als

goed en kwaad. De mens zoekt in deze opnieuw de wijsheid buiten zichzelf, in welk kamp men ook verkeert, en niet in zichzelf. In de woorden van Nietzsche zelf, "De aanhangers van een groot man maken zich blind om zijn lof beter te kunnen zingen." Als er één les getrokken kan worden uit de wederwaardigheden en de woorden van Nietzsche, dan kan het toch bijna niet anders zijn dan dat men zich moet bevrijden van de verstikking van de Oude Geest en dat de mens in zichzelf op zoek moet gaan naar de waarheid. Medelijden verandert dan van het meelijden met een ander in, het zien van het lijden, het herkennen van de worsteling zich van de Oude Geest te ontdoen. De Oude Geest staat symbool voor een mentaliteit die de mens tegenhoudt waarlijk sneller, hoger en sterker te geraken. Een mens die zich op zijn innerlijke weg ontdoet van zijn mentaliteit als slaaf van Luciwher, zal welhaast als vanzelf uitkomen bij een herwaardering van zijn waarden. Nieuwe waarden, niet als gevolg van het voorgaan van welke geniale filosoof dan ook, welke politicus of welke geestelijke dan ook, maar als consequentie van de innerlijk hervonden waarheid, de innerlijke liefde.

De tragiek van het navolgen

Het tableau van de negentiende eeuw geeft een tragische aanblik - de eeuw waarin het adagium, 'dat kolen een door God voorzien geschenk zijn, voor de mens om naar eigen inzicht te gebruiken', de gehele eeuw kenschetst. Een uitspraak gebaseerd op de Parabel van de Talenten uit het Bijbelse Nieuwe Testament [Mattheüs 25:14-30] waarin God hen beloofd die gebruik maken van wat de aarde hen biedt om hun talenten te ontwikkelen. Wie de negentiende-eeuwer beschouwt, hen die leiding gaven in wetenschap en industrie, ziet iemand die gefascineerd was door nieuwe ontdekkingen en die daardoor volkomen geabsorbeerd de panoramische blik uit het oog verloor en met oogkleppen op zich concentreerde op wat voorhanden kwam. Als een kind dat met een gevonden granaat speelt. De consequenties van zijn woorden en handelen waren voor een negentiende-eeuwer niet aan de orde¹⁴). De consequenties werden pas in de tweede helft van de twintigste eeuw werkelijk inzichtelijk. Toen werd de gedachtevervuiling door totalitaire regimes en de milieuvervuiling door ongebreidelde industrialisatie voor iedereen goed zichtbaar. Ook Nietzsche heeft de gevolgen van zijn woorden niet overzien, zoals zijn invloed op filosofen als Heidegger, Adorno, Horkheimer en Foucault. En meer politiek, de invloed die zijn

woorden hadden op de Nazi's. Nooit zo bedoeld, voor zover dat is na te gaan, maar evenzogoed een invloed. Het past in het beeld, het tableau, van de negentiende eeuw: nooit zo bedoeld, maar evenzogoed de consequentie. Nietzsche heeft slechts de openingsuren van de twintigste eeuw meegemaakt en wel in diep demente toestand. De titel Also sprach Zarathustra is bij vrijwel iedereen bekend, al was het maar door het muziekstuk met diezelfde naam van Richard Strauss die het in 1896 componeerde als ode aan de nakende twintigste eeuw, een eeuw waarin de verwachting van hoop ongetwijfeld gerealiseerd zou worden - al was het maar omdat dat muziekstuk gebruikt is in een zeer populaire sciencefiction film en in vele reclamespots.

Als men zich wil laven aan de wijsheid van anderen, hun invloed wil ondergaan, bedenk dan altijd

dat het een wijsheid was die gold voor de mensen in de tijd waarin de uitspraak werd gedaan. Dat impliceert tegelijk dat men nooit de wijsheid van anderen als leidraad voor het eigen leven kan nemen. Men kan op een gedachte worden gebracht, maar dat is het maximale. De uiteindelijke wijsheid ligt nooit buiten jezelf, maar in jezelf. De mooiste illustratie daarvan is de parabel van de talenten. Jezus heeft geen enkele uitspraak gedaan met het oog op een aantal industriëlen uit de negentiende eeuw. Deze industriëlen zijn daarentegen aan de haal gegaan met een Bijbelse uitspraak die hen wel goed uitkwam, ervan uitgaand dat een parabel uit de Bijbel toch wel de hoogste rechtvaardiging moest zijn van hun handelen in eigen belang - of misschien zagen ze het niet uitsluitend als eigen belang. In de context van dit boek kunnen de uitspraken van Jezus zoals opgetekend in het evangelie van Mattheüs ook uitgelegd worden als een aansporing het materieel leven als leergrond te gebruiken en daarmee karma op te heffen, zodoende datgene te leren waarvoor je hier kwam, omdat op geen enkele andere manier geleerd kan worden. Welke interpretatie de voorkeur geniet is aan de lezer die er vervolgens zijn eigen wijsheid mee kan vinden. Zo ook met de wijsheid van Nietzsche. Hij is vooral belangrijk om als referentiekader te gebruiken en het eigen verstand aan te scherpen, misschien instrumenteel in een proces van zelfgenezing en

Halverwege aap en übermensch?

het vinden van een eigen evenwicht.

*

Daarom, het allerbeste gewenst aan de navolger van mensen. Hij verdient deze hart onder de riem vanaf het moment dat hij zich, soms als bij donderslag realiseert dat hij een doodlopende weg is ingeslagen. Uiteindelijk zal hij tot het besef komen dat het grote inspanningen kost op zijn schreden terug te keren tot het moment van zijn laatste originele gedachte en daad - wat hij echt het zijne kon noemen. Het kost meer inspanningen om de weg die hij als bij vergissing nam terug te lopen dan de inspanningen die hij zich had getroost wanneer hij zijn eigen leven had geleid.

Lees de Bijbel of de Koran of welk ander boek dan ook dat heilig wordt genoemd, want ze bevatten een aantal prachtige verhalen. Lees de bloemlezingen van filosofen en duik dieper in hun geschriften wanneer een gedachte je treft. Maar niemand van ons is Jezus of Mohammed, noch Voltaire, Nietzsche of Sartre. Wij zijn niet meer of minder, maar hetzelfde, terwijl wij toch van hun ervaringen kunnen leren, wij kunnen lering trekken uit de geschiedenis. Misschien is onze tijd geavanceerder dan die van hen, maar een echt stabiele staat van zijn is alleen te vinden op de innerlijke weg.

Beknopte bibliografie

In 1872 publiceerde Friedrich Wilhelm Nietzsche Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik - De geboorte van de tragedie uit de geest van de muziek. Tussen 1873 en 1876 publiceerde hij een aantal essays die eveneens kritisch waren over de Duitse cultuur zoals die zich ontwikkelde onder invloed van Schopenhauer en Wagner. In 1878 publiceerde hij Menschliches, Allzumenschliches: Ein Buch für freie Geister - Menselijk, al te menselijk, een boek voor vrije geesten, in 1879 Vermischte Meinungen und Sprüche - Gemengde meningen en sententies en in 1880 "Der Wanderer und sein Schatten - De Zwerver en zijn Schaduw. In 1882 volgde de eerste editie van Die fröhliche Wissenschaft - De vrolijke wetenschap, waarna in 1883 en 1885 Also sprach Zarathustra: Ein Buch für Alle und Keinen - Aldus sprak Zarathoestra, een boek voor allen en voor niemand volgde en in 1886 "Jenseits von Gut und Böse: Vorspiel einer Philosophie der Zukunft - Voorbij goed en kwaad, voorspel van een filosofie van de toekomst. Een goed toegankelijke volledige bibliografie is te vinden op: <http://www.taalfilosofie.nl/denker/nietzsche>

Noten bij "Friedrich Wilhelm Nietzsche"

- 1) Napoleon Bonaparte, Ajaccio, Corsica, 15 augustus 1769 - Sint-Helena, 5 mei 1821.
- 2) Friedrich Wilhelm Nietzsche, Röcken, 15 oktober 1844 - Weimar, 25 augustus 1900.
- 3) De literatuur vermeldt dat wordt aangenomen dat het in deze tijd was dat hij differie en dysenterie en met name syfilis opliep. Voor deze aanname bestaan echter geen bewijzen.
- 4) De stoommachine werd voor het eerst beschreven door Heron van Alexandrië, 10 - 70, een apparaat dat hij aeolipile noemde.
- 5) Thomas Newcome (1663-1729) ontwierp in 1712 een goed werkende stoommachine die het water doelmatig uit een mijn kon pompen. James Watt (1736-1819) verbeterde dit concept in 1763 door een condensor aan de machine toe te voegen. Dit verbeterde de efficiëntie van de machine enorm. Hierdoor werd het werkelijke startschot voor de Industriële Revolutie gegeven.

6) Richard Trevithick (1771-1833) bouwde de eerste levensvatbare hoge druk stoommachine in 1802, tot dan toe beschouwd als onmogelijk of op zijn minst uiterst gevaarlijk. Zonder zijn werk en constructies zouden alle daarop volgende ontwikkelingen niet mogelijk zijn geweest.

George Stephenson (1781-1848). Stephenson's "Rocket" was het eerste effectieve ontwerp voor een stoomlocomotief en werd gebouwd in 1825. Met dit ontwerp won Stephenson de Rainhill Trials, uitgeschreven door de Liverpool & Manchester Railway.

7) Franse Revolutie, 1789-1799. Napoleontische tijd, 1799-1815.

8) Ouderdomsdementie en Alzheimer hebben voor zover bekend geen erfelijke achtergrond. Nietzsche zou aan een vorm van dementie hebben geleden die wel overerfbaar is en die zich derhalve al op relatief jonge leeftijd kon openbaren.

9) Charles Darwin publiceerde "On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life" in 1859.

10) De vertaling aartsmens voor übermensch is ontstaan via de Engelse versie van dit boek. Geen enkele Engelse vertaling van übermensch was bevredigend te noemen, waarvan superman toch wel de minst bevredigende was. Het prefix arch was wel toereikend, daar dit "standing above all in quality" betekent (vergelijk archbishop). Het Nederlands equivalent is dan aarts, zoals in aartsbisschop. Het woord über is op zich afkomstig van het Latijnse super en het Griekse hyper. Het (Amerikaans) Engels keert zich in voorkomende gevallen van deze twee adjectieven af om het Duitse über in positieve zin te gebruiken. Bijvoorbeeld, met een überhacker wordt iemand bedoeld die een van de eersten onder zijns gelijken in het hacken is, iemand die een erepredicaat verdient. Evenzo goed was arch-hacker geweest.

11) De term Übermensch -aartsmens- is niet van Nietzsche afkomstig. De term werd al gebruikt in kringen van de volgelingen van Maarten Luther (1483-1546). De term komt ook voor bij de predikant en dichter filosoof Johann Gottfried von Herder (1744-1803) en bij de schrijver, filosoof en staatsman Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832). In de opvatting van Nietzsche is de übermensch een persoon die zich los weet te maken uit de kuddegeest en een individu durft te zijn. Iemand die geen noodzaak voelt te steunen op het systeem waarin hij zit, maar die autonoom is. Een groots wezen dat de irrationaliteit voorbij is. Religie doet de mens zoeken naar andere werelden uit ontevredenheid met de reële wereld waarin men wordt gekweld. In de andere wereld worden zij die kwelen bestraft. De übermensch is het vluchten in andere werelden voorbij en zoekt zijn verwezenlijking in de wereld waarin men is. De religieuze -Christelijke- ontsnapping uit de reële wereld vereist ook de uitvinding van een eeuwige ziel die gescheiden van het lichaam de dood van het lichaam overleeft, aldus Friedrich

Nietzsche. Religie als vorm van escapisme waar de übermensch vrij van is.

Het is in deze nogal tragisch in dit perspectief dat de Nazi's, de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij van Adolf Hitler, de term übermensch annexeerde en gebruikten om uitdrukking te geven, in combinatie met sociaal darwinistische- en raciale uitgangspunten, aan de door hen opgevatte superioriteit van het blanke en vooral Arische ras. De Nazi's ontwikkelde uit dit uitgangspunt een simpel te begrijpen dichotomie met tegenover de übermensch de untermensch, waarmee de Nazi's minderwaardige mensenrassen bedoelden, zoals Joden, Zigeuners, maar ook homoseksuelen in hun opvatting waren. De dichotomie met de term untermensch is niet afkomstig van Nietzsche. Sterker, het Nationaal-socialisme dreef voornamelijk op de manipuleerbare irrationele kuddegeest van de massa.

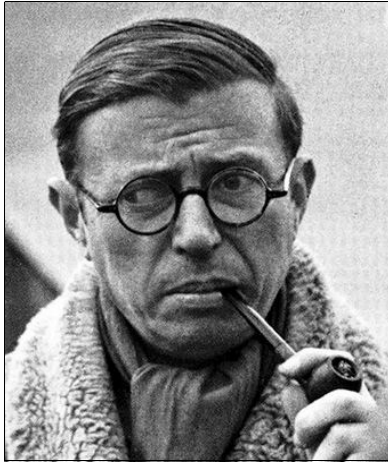
¹²⁾ Utopisch in zijn oorspronkelijke betekenis en niet in de betekenis van idealistisch onhaalbaar die het later heeft gekregen.

¹³⁾ Wilfred Ruprecht Bion (Mathura (India), 8 september 1897 - Oxford (Engeland), 8 november 1979) was een Britse psychiater en pionier op het terrein van de groepsdynamica.

¹⁴⁾ Marie Curie, 1867-1934, stierf aan leukemie als gevolg van haar onderzoek naar radioactiviteit.

Jean-Paul Sartre
De nieuwe stem aan het firmament

De drang naar vrijheid

Jean-Paul Charles Eymard Sartre werd op 21 juni 1905 in Parijs geboren en stierf daar op 15 april 1980. Hij was al in zijn eigen tijd een van de bekendste filosofen van de twintigste eeuw. De filosofische stellingname die hij ontwikkelde wordt existentialisme genoemd. Bij het grote publiek is hij vooral bekend vanwege zijn politiek linkse stellingname. Naast filosofisch werk schreef Sartre novellen, romans en toneel. Het is niet te bepalen of Sartre's drang naar vrijheid, zoals bij zovelen van zijn tijdgenoten, het

gevolg was van de Nazibezetting, dan wel dat het Nazisme een gevolg was van de onvrijheid van de mens in de tijden daaraan vooraf. Wanneer dat laatste het geval is het Nazisme het voorlopig hoogtepunt, of dieptepunt zo men wil, van de era van onvrijheid waarin de mens behalve in naam de lijfeigene van de machthebber was, die in het productieproces en van oorlog naar oorlog gestuurd kon worden. De gedachten die Sartre tijdens de tweede wereldoorlog ontwikkelde, die de basis van het latere existentialisme vormden, kunnen dan gezien worden als een basis voor de vrijmaking die een eerste hoogtepunt produceerde in de jeugdcultuur van de zestiger jaren van de twintigste eeuw¹). Als het Naziregime het uiterste momentum van rek vormde van wat aan onvrijheid kon worden geaccepteerd, dan was het de aanleiding voor vrijheidsdrang met als diepere oorzaak alle voorafgaande eeuwen, zelfs die van voor onheuglijke tijden. Dan vertegenwoordigde het Nazi-gedachtegoed de uiterste grens van toepasbaarheid van het Luciwher paradigma²). Net als het kapitalisme dat, volgens Karl Marx, zijn eigen ondergang met zich meedraagt, is elk repressief systeem -met zowel een fysieke onderdrukking als een gedachtepolitie, de religie-gedoemd aan zichzelf ten onder te gaan. Ieder beantwoordt de vraag naar het hoe anders. Hoe de vrijheid te vinden werd door Sartre op zijn

geheel eigen wijze verwoord.

De term existentialisme werd geïntroduceerd door de Deense filosoof Søren Kierkegaard (1813-1855). Kierkegaards filosofische stellingname was onder meer een reactie op de Scholastiek die stipuleerde dat de diepe zingeving voor het mens zijn was gelegen in zijn essentie en dat zijn verschijningsvorm, zijn existentie, van minder of ondergeschikt belang was. Voor Kierkegaard was het concrete en unieke bestaan van het menselijk individu de leidraad. De Duitse filosoof Friedrich Nietzsche (1844-1900) interpreteerde de uniciteit van de mens op zijn geheel eigen wijze en voorzag dat de mens, bevrijd van alle angsten en een met de natuur, uiteindelijk zelf moest bepalen wat de waarden in zijn leven konden zijn. Voor de zingeving van zijn leven had de mens geen God nodig. Als vader van het existentialisme wordt algemeen Martin Heidegger (1889-1976) gezien. Zijn steun aan het Nazisme en de persoon van Adolf Hitler is hem niet in dank afgenomen, hoewel hij later in zijn leven die keuze de grootste stomiteit uit zijn bestaan heeft genoemd. Desondanks is hij van grote invloed gebleven op de twintigste eeuwse filosofie, vooral door zijn opvattingen over het mens-zijn, het niets, de angst en de dood. De absurditeit en de zinloosheid van het bestaan, de vervreemding door die uitzichtloosheid en de gevolgen van verkeerde keuzes in het leven, waren niet alleen filosofische existentialistische motieven, maar waren ook terug te vinden in de literatuur, zoals bij Dostojevski, Kafka en Sartre zelf³⁾.

Een van de belangrijke leerstellingen van het existentialisme is "l'existence précède l'essence". Het zijn in de wereld is van fundamenteel groter belang dan welke andere betekenis er aan het menselijk leven kan worden toegekend. Een praktisch gevolg van deze stelling is dat mensen hun eigen werkelijkheid definiëren. Daarnaast wijst het existentialisme het uitgangspunt af dat de mens een rationeel wezen is. Existentialisten zijn veeleer geïnteresseerd in wat de mens zinvol en betekenisvol vindt en stellen dat de keuzes van de mens eerder daaruit voortvloeien dan dat die keuzes zouden zijn gebaseerd op rationeel denken. De mens zelf dient betekenis aan zijn leven te geven, hoe instabiel die zingeving ook kan zijn. Verder is de enige waarheid waarvan de mens zeker kan zijn de waarheid waarnaar hij handelt. Het bestaan van de mens houdt subjectiviteit in en geen objectieve rationaliteit, derhalve kan er ook geen sprake zijn van het kunnen kennen van het bestaan van een God. De mens is eenzaam in een absurd, soms zelfs vijandig universum waarin meest waarschijnlijk geen betekenis van een hogere orde bestaat.

Sartre heeft zich laten inspireren door de ideeën van de Moravische filosoof Edmund Husserl (1859-1938). Husserl kende minder belang toe aan ervaring en ratio en daarentegen groot belang aan een autonoom, volledig doelgericht bewustzijn. Heidegger, Husserls leerling en assistent, richtte zich zijn leven lang op vragen omtrent de zin van het zijn. Hij meende dat mens in zijn bestaan vorm geeft aan zijn mogelijkheden indachtig zijn grootste zorg, zijn eindige toekomst. De angst voor de dood is bij Heidegger de voornaamste drijfveer voor het handelen in het heden. Sartre, kortstondig eveneens leerling van Husserl, haalde het existentialisme uit de studeerkamer en de collegezaal en populariseerde het begrip op zijn geheel eigen wijze. God bestaat volgens Sartre net zo min als de zin van het leven. Sartre adviseert elk mens om uit te gaan van de absurditeit van het bestaan. De mens is volgens Sartre in een zinloze wereld terechtgekomen en het komt er vervolgens op aan onszelf te ontwerpen. Hij stelde dat de mens is veroordeeld tot die absurde vrijheid, een vrijheid waaraan niet valt te ontkomen. De vrijheid belast ons met een enorme verantwoordelijkheid en een mens kan niet anders dan zich engageren aan die vrijheid. Hij kan proberen de verschrikkelijke vrijheid te ontwijken of te ontkennen -de mens is zichzelf dan te kwader trouw-, maar hij zal die uiteindelijk moeten accepteren wil hij een moreel wezen worden. De vrijheid eenmaal aanvaard, moet de mens voor zichzelf door zijn keuzes een plaats in de wereld creëren en betekenis aan zichzelf geven. Het maken van keuzes is volgens Sartre een moeizaam proces omdat je altijd vecht tegen visies van anderen over jezelf. Volgens Sartre is dit de reden waarom de anderen altijd een last zijn, ze maken je tot object. "De hel, dat zijn de anderen", zegt Sartre in de eenakter "Huis Clos"⁴⁾. Samenvattend, de mens wordt zich in de loop van zijn leven bewust van zijn bestaan en heeft de verantwoordelijkheid -de onontkoombare vrijheid- in de rest van zijn leven vorm en inhoud te geven aan zijn existentie. Hij kan zich niet beroepen op een hogere macht of anderszins op de al of niet verborgen zin van het bestaan. De mens is daarin volkomen autonoom, want de visie van anderen werkt alleen maar verstorend op het individueel proces⁵⁾.

Ik, en ik alleen

Het existentialisme volgens Jean-Paul Sartre, en zijn levensgezellin Simone de Beauvoir⁶⁾, is niet alleen van belang gebleken in de wetenschappelijke gemeenschap, maar heeft daarnaast een complete

jeugd- en jongerencultuur beïnvloed of misschien wel tot stand gebracht - niet alleen in Frankrijk, maar in heel Europa en ver daarbuiten. Het was in de vijftiger jaren van de twintigste eeuw mode om in rokerige ruimtes gekleed in zwarte kleding -in ieder geval met een zwarte coltrui aan- naar jazz te luisteren en met elkaar te praten over de absurditeit van het bestaan, over het gebrek aan een diepere zin van het leven. De meesten hadden het wetenschappelijk werk van Sartre niet gelezen, maar menigeen had zijn romans en novellen gelezen, of was naar een toneelstuk van zijn hand geweest. De populariteit van het existentialisme is waarschijnlijk mede te

Simone de Beauvoir

verklaren uit de situatie in Europa vlak na de Tweede Wereldoorlog. Het grootste deel van Europa lag in puin, zeker de grote steden en zeker in Frankrijk, en de zinloosheid van alles kroop zeer dicht op de huid van de jonge generatie. De oorlog had vijftig miljoen mensen, waaronder zes miljoen Joden, het leven gekost, een feit dat wel moest aantonen dat God niet bestond. Een goede voedingsbodem voor individualiteit, ook in reactie op de collectiviteit van het Nazisme en in zekere mate het Communisme, vooral sinds Nikita Chroesjtsjov in 1953 op het partijcongres van de Communistische partij in Moskou Stalin ontmaskerd had als een heerser die niet onderdeed voor Hitler - Stalin zou verantwoordelijk zijn geweest voor negen miljoen tot mogelijk twintig miljoen burgerslachtoffer. Het grote publiek had behoefte aan helden en Sartre was er zo een - hij viel in dezelfde categorie publieke iconen als Albert Einstein, een iets oudere tijdgenoot. Beiden waren aanraakbare idolen, mensen die je op straat kon tegenkomen.

Op zich draagt dit een onverenigbare tegenspraak in zich, aanhangers van het existentialisme die iconofiel zijn. De ander is immers de verstoorder van het streven zin aan het eigen leven te geven. In een parafraze van Sartres woorden, alleen al de aanwezigheid van een ander persoon veroorzaakt dat een mens naar zichzelf kijkt als object in de belevingswereld van die ander. Hetgeen de erkenning van de subjectiviteit inhoudt, en dus de erkenning van het oordeel van de ander. Het lijkt alsof Sartres denkbeelden zijn beïnvloed door de psychoanalyse

zoals die door de Moravische neuroloog Sigmund Freud (1856-1939) werd gepropageerd. Sartre echter had veel kritiek op Freuds aannames en hypothesen. Of zoals Sartre het in "L'Être et le néant" formuleert, "Ik ben het ego, maar niet het onderbewustzijn. Ik heb geen bevoorrechte positie ten opzichte van mijn onbewust psyche. Ik ben slechts één systeem binnen mijn psyche". Waarmee het centraal stellen van het ego door Sartre duidelijk is. Maakt dat het existentialisme tot een filosofie van het egoïsme, of anders van egocentrisme? En zo ja, maakt dat het existentialisme tot een filosofie waarbij je maar beter uit de buurt kan blijven?

In de dagelijkse beleving is een egoïst en in mindere mate een egocentrist een persoon die louter zijn eigen belang dient en geen enkel belang toekent aan de positie of belangen van een ander. Het laatste deel van deze kwalificatie is belangrijk in dit verband. In de praktijk blijkt namelijk dat iemand egoïstisch wordt genoemd, of egocentristisch, niet door de persoon zelf, maar door iemand anders, door de andere. In de meeste gevallen werpt deze omstandigheid een blik in het toch dubieuze ego van die ander. Het lijkt er immers op dat de ander voor zijn heil zijn hoop had gevestigd op de vermeende egoïst - hetgeen nogal egoïstisch is. Doet Sartre dan de aanbeveling aan ons allen als de vermeende egoïst te worden? Als het belang van het zin geven aan het eigen leven moet worden gekwalificeerd als egoïsme, dan zeker. In de geschriften van Sartre wordt dit echter nergens gepropageerd. Wat wordt gepropageerd is op zoek te gaan naar de zin van de eigen existentie zonder daarbij te vertrouwen op de ander, zonder het heil te verwachten van de ander. Dat maakt het existentialisme tot een filosofie waarbij men maar beter in de buurt kan blijven. In de buurt. Een mens echter, die de zin van het leven zoekt en de zin van zijn leven creëert, komt niet al te ver wanneer die het daarbij laat.

De groeiende geest

Het aantrekkelijke in Sartres existentialisme is zijn stelling dat men zich in het leven op aarde niet kan beroepen op een hogere macht en men het leven zelf vorm dient te geven. Zo men zich wel beroept op een hogere macht, komt men in de hel terecht, "l'enfer, c'est les autres". Een mens krijgt dan te maken met allerlei visies op je handelen en je persoon, effectvolle opvattingen van mensen waar je autoriteit aan toekent - want immers alleen van hun standpunt neem je nota.

Waarschijnlijk ook om deze reden situeert Sartre "Huis Clos" in de hel, al blijft het vreemd dat iemand die God of een hogere macht niet ter zake doend vindt, voor zijn mise-en-scène de hel kiest, een eeuwige hel maar liefst. Daardoor is het zonneklaar dat Sartre, hoewel minder sterk dan Nietzsche, misschien zelfs zonder het te beseffen nog met een been in de spirituele tradities van zijn (voor)ouders staat. Waarom anders de verdoemenis eeuwig noemen, waarom anders het bestaan van een hogere 'macht' negeren of ontkennen, waarom anders de zin van het leven in louter het eigen handelen leggen. Daar waar het waar is dat de anderen de hel zijn, is het niet tegelijk waar dat het zelf hemels is.

Hoe kan het dat de anderen de hel zijn? Hoe komt het zover dat een mens zich laat beïnvloeden door ieder in zijn omgeving? Dat komt uiteraard omdat de mens een sociaal wezen is. Een mens wil zich graag inpassen in een omgeving en dat doet hij onder andere door zich aan te passen aan zijn omgeving. Op zich niet vreemd of af te raden. Het helse aspect doet pas zijn intrede, wanneer de omgeving aspecten van de persoon niet accepteert, waardoor de persoon in de verleiding wordt gebracht die aspecten te verdoezelen of zelfs bij zichzelf uit te bannen. Het helse aspect doet in vol ornaat zijn intrede, wanneer de omgeving aspecten aan de persoon dicteert, wanneer regels worden opgelegd, wanneer van die persoon wordt geëist zich te voegen in een bepaalde hiërarchie. Als het zover met iemand is gekomen, als een mens het zover laat komen, dan is hij de slaaf van de gemeenschap geworden, de lijfeigene van de machthebber - want er staat altijd iemand aan de top van een hiërarchie. Als een mens zich voegt naar de regels en orders van zijn gemeenschap, wanneer hij geen mogelijkheid meer ziet daaraan te ontsnappen, dan zit hij vastgeketend aan het Luciwher paradigma.

Dat vrijwel iedereen op aarde is geketend aan de wet van de Oude Geest komt omdat iedereen zo is opgevoed door zijn ouders, de school, de maatschappij. Dat vrijwel niemand zich realiseert dat hij de lijfeigene van de Oude Geest is, is het gevolg van de socialisatie vanaf zijn eerste levensdag⁷⁾. De Oude Geest houdt zichzelf in stand door zijn ijzeren greep op elke vorm van socialisatie, ook al moet hij van tijd tot tijd met zijn tijd meegaan. Dat het existentialisme niet de oplossing was in het doorbreken van de eeuwenoude keten die de hel op aarde handhaaft, laat zien dat het existentialisme een op zijn minst onvolledig antwoord gaf - onvolledigheid betekent ook foutief. Dat zat hem niet in het elitair karakter van het existentialisme dat vooral werd aangehangen door wetenschappers en studenten - ook die laatsten hebben uiteindelijk brood op de plank nodig en pasten zich aan. De onvolledigheid van het

existentialisme zat hem in de perceptie van de zin van het leven.

Wanneer enerzijds de zin van het leven wordt gecreëerd door een mens in de beantwoording van existentiële vragen die hij zichzelf stelt en anderzijds de motivatie voor het handelen in het leven alleen kan voortkomen uit het besef van de naderende dood, zoals existentialisten poneren, dan kan het existentialisme slechts tijdelijke antwoorden -antwoorden in de tijd- geven die niet anders kunnen voortkomen dan uit die angst, doodsangst. Dat de anderen de hel zijn, wordt veroorzaakt door het feit dat wij allen hier in de hel verkeren. Door in de spiegel te kijken die de ander is, zie je slechts de hel. Het enige wat er voor een mens op zit is zich te bevrijden van die hel en het Luciwher paradigma te doorbreken. Wanneer een sociaal wezen als de mens de doctrine van de Oude Geest weet te doorbreken, dan is hij voor niemand meer de hel. De doorbreking van het Luciwher paradigma veronderstelt het afleggen van de innerlijke weg, het afleggen van de angst en het ontdekken van de innerlijke Liefde, het 'hogere doel' van en achter het bestaan. Dit gaat echter niet gepaard met moeten of dwang, zoals de socialisatie van de angst binnen de hiërarchie van de Oude Geest, maar met de acceptatie van het gemis - het gemis van de Liefde. Sommigen zullen dit laatste lariekoek vinden. Dat is niet erg, want ieder loopt sowieso de innerlijke weg. Het is alleen veel prettiger wanneer men dat bewust wenst te doen, in wakkere staat.

Kortom, de stellingname en de methodologie binnen Sartres existentialisme zijn zo gek nog niet. Het verdient absoluut aanbeveling door zelfonderzoek de zin te zoeken van het bestaan en daarbij zich niet te laten beïnvloeden of leiden door invloeden van buitenaf. Op zich kan dit al resulteren in een doorbreking van het Luciwher paradigma. De compleetheit -en wijsheid in dit verband- wordt echter alleen dan bereikt wanneer de zingeving van het leven niet meer voortkomt uit de existentiële angst voor de dood. Het afleggen van de angst, elke angst, is een voorwaarde voor het ontdekken van de innerlijke Liefde - God of geen God.

Van het religieuze, via het rationele naar het existentiële. Dat is in grote lijnen de weg die de mensheid heeft afgelegd sinds het begin van de Middeleeuwen - in Europa in ieder geval. Sommige samenlevingen zitten nog in het religieuze stadium, andere in het rationele. Sommige zijn nog niet toe aan het existentiële en voor sommige wordt het tijd de volgende stap te zetten. De weg verloopt niet voor iedereen hetzelfde en kent soms een terugval. De weg loopt niet voor iedereen in hetzelfde tempo

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

en verloopt al helemaal niet glad en longitudinaal. Alles loopt door elkaar, maar dat betekent nog niet dat het een chaos is. Gek genoeg draait alles pas echt uit op een chaos wanneer alles gladjes verloopt en iedereen in de pas loopt - maar zover zal het niet komen. God houdt kennelijk wel van een beetje jazz.

Beknopte bibliografie

Tot Sartres werk horen, Beeld en verbeelding (L'imagination) uit 1936, Het ik is een ding, schets ener fenomenologische beschrijving (La Transcendance de l'Ego) uit 1937, Magie en emotie (Esquisse d'une théorie des émotions) uit 1938, Het imaginaire, fenomenologische psychologie van de verbeelding (L'imaginaire) uit 1940, Het zijn en het niet, proeve van een fenomenologische ontologie (L'être et le néant: Essai d'ontologie phénoménologique) uit 1943 en Over het existentialisme (L'existentialisme est un humanisme) uit 1945.

Zie verder:

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1964/sartre-bibl.html

Noten bij "Jean-Paul Sartre"

¹⁾ Dat ook vrijheid kwetsbaar is, blijkt uit de ontwikkelingen na de zestiger jaren toen de nieuwe artistieke ingekapseld raakte -en dus onvrij werd- in een strategie die er munt sloeg. Schoonheid liet zich corrumperen door het succes van zijn commerciële aspecten. Vanaf de zeventiger jaren van de twintigste eeuw verwerd de vrijmakende jeugdcultuur tot een object voor big business in muziek en mode - lifestyle.

Werkelijke vrijheid laat zich niet organiseren en bestaat voornamelijk in de perceptie van het individu. Dat individuele vrijheid grenzen kent, wordt gedemonstreerd door het adagium dat zegt dat de vrijheid eindigt waar de invloedssfeer van de ander begint.

²⁾ Zie over het Luciwher paradigma de hoofdstukken elders in dit boek of raadpleeg de index.

³⁾ De meest invloedrijke existentialisten: Arthur Schopenhauer (voorloper), Max Stirner (voorloper), Søren Kierkegaard, Friedrich Nietzsche, Martin Heidegger, Simone de Beauvoir, Jean-Paul Sartre, Albert Camus en Karl Jaspers.

⁴⁾ Het stuk geeft een beschrijving van het hiernamaals waarin drie overleden personages worden gestraft door voor de eeuwigheid met elkaar in een kamer opgesloten te zijn. Uit dit theaterstuk komt een van de beroemdste en meest verkeerd begrepen citaten van Sartre, "l'enfer, c'est les autres", een verwijzing naar Sartres ideeën over imago en de voortdurende strijd die wordt veroorzaakt wanneer een mens zichzelf ziet als een object in de wereld van een ander.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

⁵⁾ Meer over Sartre: Sartre's Political Philosophy, in de Internet Encyclopaedia of Philosophy, <http://www.iep.utm.edu/sartre-p/>

⁶⁾ Zie bijvoorbeeld:

http://www.humanistischecanon.nl/existentialisme/simone_de_beauvoir__de_tweede_sekse

⁷⁾ Het kind van een veroordeelde moeder dat in een gevangenis ter wereld komt, beschouwt zijn omgeving als normaal en zal grote (aanvangs)problemen ervaren wanneer het in de wereld buiten de muren belandt.

Verwaterde god

Over "God als misvatting" van Richard Dawkins

Terugkeer naar het romantische lijden

"Een atheïst hoeft zich niet te verontschuldigen voor zijn atheïstisch standpunt. Integendeel, het is iets om trots op te zijn en pal voor te staan met de blik gericht op de eindeloze horizon. Atheïsme wijst vrijwel altijd op een gezonde onafhankelijkheid van geest en, inderdaad, een gezonde geest." Met deze zinnen op bladzijde drie van het voorbericht bij

Richard Dawkins

zijn boek, zou ik de bespreking van het boek van Dawkins willen beginnen. Deze zinnen onthullen een boel over Dawkins, voornamelijk omdat zij geschreven zijn om te vertederen - sympathie op te wekken, empathie te genereren.

Wanneer het iemands

doel is te overtuigen, doe je er waarschijnlijk verstandig aan op je hoede te zijn, wanneer die schrijver stijlmiddelen gebruikt om bij zijn lezers in de gunst te komen. Niet dat Dawkins onzin schrijft, want er is inderdaad niets om verontschuldigen over te doen. Hij heeft zelfs meer gelijk dan waarvoor hij de eer zoekt, want nooit en bij geen enkele gelegenheid kan er een reden zijn zich te verontschuldigen voor wat dan ook, wat of wie men ook is. Wanneer men er volledig en oprecht van overtuigd is dat men de waarheid spreekt, waarom dan verontschuldigen?

Hij is een soort romanticus, Dawkins. Ik zie hem staan op de Yorkshire Moors, misschien ergens in de geheimzinnige Schotse Hooglanden of op de van druïden vergeven Salisbury Plains, zijn blik pal en trots gericht op de verre horizon - ik verwacht zo'n beetje ook met het gouden licht van de ondergaande zon op zijn gezicht, wat een prachtig plaatje. Hij heeft een onafhankelijke geest, een gezonde geest. Ik feliciteer hem daarmee, met zijn standvastige gevoelens en zijn rotsvaste overtuiging. Als hij inderdaad een romanticus is, wees dan -opnieuw- op je hoede. Romantici brengen hun waarheid -hun deel in de waarheid, zou ik zeggen- gepassioneerd naar voren, presenteren hun standpunt als het meest

begeerlijke perspectief. Romantici zijn gepassioneerde mensen en Dawkins is gepassioneerd over zijn atheïstische zienswijze. Hij is daar heel gezond in zoals hij zo onvermurwbaar zegt, gezond en ook onafhankelijk.

Hoe het anderen vergaat weet ik niet, maar ik moet altijd een beetje glimlachen wanneer iemand te koop loopt met zijn gezondheid. Hodie mihi cras tibi. En alle dingen veranderen en gaan voorbij. Wat het ene moment gezond lijkt, blijkt het volgende ogenblik broos te zijn, of dat nu wel of niet meteen wordt opgemerkt - mogelijk als gevolg van de vloek van Urbanus. De ene dag waren we ervan overtuigd dat ons melkwegstelsel het heelal was, de volgende dag keken we uit op miljarden en miljarden melkwegstelsels. Loop niet tegen de grote Sloan muur⁹⁷⁾, want je schendt je aangezicht. Dat wat betreft toekomstverwachtingen en de gezondheid ervan. Wat het verleden betreft vertoont Dawkins consistent zijn romantische houding, want hij is er zeker van dat hij onafhankelijk is. Kan zoiets? Hoe mensen ook van elkaar verschillen, we zijn daarnaast allemaal het product van onze geschiedenis, waarbij het niet uitmaakt of dit feit nu door iemand wordt onderstreept of doorgestreept. Onafhankelijkheid voelen is daarin geen vaste toestand, maar een momentopname. Onafhankelijkheid is een gevoel dat je in het hier en nu kunt hebben, gedurende een vluchtig moment. Het ene moment is men er zeker van te hebben gestreden voor een rechtvaardige zaak, het volgende moment -alleen al door de interactie met medemensen- kan blijken dat men is gemanipuleerd om te gaan vechten. Onafhankelijkheid is een vluchtige stof, geen vaste stof.

Dat leidt ertoe dat het lezen van een werk van een schrijver, Dawkins, -wiens gezondheid wel eens aan het afbrokkelen zou kunnen zijn, zonder dat we dit meteen in de gaten hebben, en wiens onafhankelijkheid meer relatief is dan wij allen zouden wensen, die bovendien tot tweemaal toe een waarschuwingssignaal voortbrengt-, laten we zeggen een uitnodiging vormt om de geest te scherpen, een uitdaging die geen strijd moet zijn hoe confronterend ook. Dawkins wil niet alleen godsdienst afschaffen, maar ook God. Als een tijdreiziger verandert hij het heden met grote gevolgen voor een gezonde toekomst. Weet hij ten volle waar hij mee bezig is? Ik vermoed dat Dawkins erg vroom is in zijn atheïsme. Laten we ook deze hypothese testen.

Ik ben juist geen romanticus, want in mijn visie is romantiek een misvatting. Ik bedoel niet de romantische gevoelens die men voor een ander persoon kan hebben - hier kan al verwarring optreden. Ik bedoel

de modegril die de Romantische Beweging wordt genoemd en die ontstond in de onderste krochten van de negentiende eeuw -in Engeland zelfs eerder- als reactie op het rationalisme van de Verlichting. De Romantic Agony, de zielensmart, het romantisch lijden, dat Wagner en Frankenstein voortbracht, maar ook de speeldoos en de automaat-robot, een benadering van de werkelijkheid die de fundamenteen vormden van de industrialisering. Wat het ene moment gezond leek, bleek echter ziekmakend op het volgende moment. De fantastische muziek van Wagner werd misbruikt, het moest de doeleinden van de nazi's dienen. De Industriële Revolutie bracht de levensstandaard omhoog, tenminste in de westerse wereld, maar vervuilde de wereld ook.

Doe een stap terug, neem wat afstand en evalueer langzaam en in ernst wat je tegenkomt, zodat je in ieder geval voor dat moment je onafhankelijkheid niet verliest. Laten we eens goed kauwen op de woorden van Dawkins en ze goed proeven -wat hij te zeggen heeft is belangrijk- en ze niet bij voorbaat verwerpen. Dat alle religies maar beter kunnen worden opgedoekt, daarin heeft hij gelijk -naar mijn inzicht, maar wel om een andere reden- en veel mensen zijn het met hartgrondig hem eens. Ik bedoel overigens niet het gelijk als in het hebben van een juiste mening, maar als in het juist trekken van de conclusies gebaseerd op de beschikbare gegevens. Neem wat afstand en weeg, vind een evenwicht dat bij jou past. De tekst heeft nooit zomaar gelijk, alleen de lezer die evenwicht vindt.

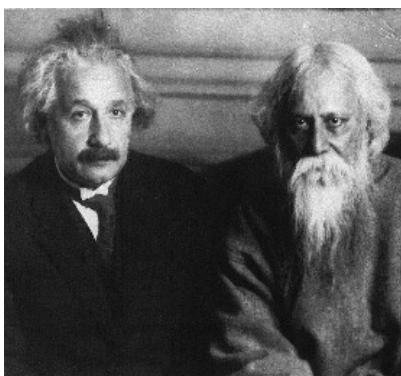
Trieste gevallen van zelfverminking

Elke vorm van religie of politiek -in wezen hetzelfde- waarbij de leiders de koers bepalen en de gelovigen dienen te volgen, is in wezen Luciwheraans. Voor degenen die dit boek -nog- niet in zijn geheel hebben gelezen, de Luciwheraanse gesteldheid of het Luciwher paradigma wijst op het onvermogen de angst van zich af te schudden, existentiële angst. Je ontgroeit deze angst niet wanneer de volwassenheid wordt bereikt, integendeel. Elke dag, elk uur dat je de levensangsten niet van je afschudt, verergert de situatie en wordt je steeds meer een gevangene van de materie, denkend en handelend in termen van materie. Om de angst tegen te gaan moet je onderwezen worden, bij voorkeur door zelfeducatie, leren op elke manier en op elk niveau -om mee te beginnen-. Dit is nodig om jezelf te bevrijden van degenen die voor je willen bepalen, van hen die willen reguleren en regeren - natuurlijk

worden hier de religieuze en politieke leiders bedoeld. Het is voor deze leiders van belang dat zij hun autoriteit kunnen legitimeren middels een oud geschrift, hoe ouder hoe beter. Zoals de oude farao's en de middeleeuwse koningen in Europa, die beweerden dat hun autoriteit hen door god was gegeven. Van Karl Marx en Adam Smith terug gerekend tot aan Mohammed en Jezus, hun voorlopers aan de kusten van de Zwarte Zee die van fundamenteel belang waren voor het ontstaan van de Bijbel en hun tegenhangers ten noorden van de Kaukasus die geboorte zouden geven aan de Veda's. Hoe ouder hoe beter, want dan zijn de auteurs van de teksten niet meer onder ons en ligt elke interpretatie van de teksten open -alleen leiders club-.

Je kunt natuurlijk goed opgeleid zijn in hoe een auto op alle belangrijke punten werkt. Maar wanneer je niet inziet dat zo'n apparaat feitelijk een vervuilende vorm van transport is, dan heb je de leerboeken wel bestudeerd en toch niets geleerd. Er is kennis en er is weten. Kennis op zich bevrijdt je niet, maar stelt je wel in staat de uiteindelijke stap te nemen. Daarna is de angst verdwenen kun je de innerlijke weg nemen, weg van de wereld van Luciwher. Niet om een kluzenaar te worden of een new age hippie -tenzij het op je weg ligt dat te ervaren-, maar om in een soort chrysalis of coconvorm de innerlijke liefde te vinden om vervolgens naar buiten te treden als een persoon die weliswaar nog steeds het materiële nodig heeft om te overleven, maar die het materiële niet meer ziet als zingeving of doel van het handelen. Materie bepaalt dan niet meer wie je bent. De wereldgemeenschap zal er baat bij hebben.

Hiermee vergeleken zijn de zaakgevallen die Dawkins citeert -in zijn eerste hoofdstuk- stuk voor stuk trieste gevallen en daarnaast ook lachwekkend als ze niet verbonden waren met zeer gevaarlijke mensen, leiders van een politieke of religieuze gemeenschap. Leiders die tot aan het uiterste gaan om hun dominante positie te verdedigen. De commentaren die gericht waren aan Albert Einstein die zijn zoektocht naar god beschreef zouden je doen blozen, niet omdat ze zo specifiek op hem waren gericht -niemand is boven kritiek verheven-, maar omdat zij een bepaalde vorm van kleingeestigheid onthullen. Zoals hierboven, deze

Albert Einstein en Rabindranath Tagore

mensen hebben de rituelen van de leerboeken ondergaan, maar zijn vervolgens -door eigen toedoen-blijven steken in traditie. Zij zetten de laatste bevrijdende stap niet, tenminste niet zichtbaar voor eigentijdse of huidige lezers. Nog triester is het om vast te stellen dat de commentaren aan Einstein niet voorbehouden zijn aan zijn tijd, maar dat ondanks alle vooruitgang deze benepenheid nog steeds bestaat.

Aan de andere kant blijkt uit zijn woorden dat Einstein inderdaad heeft geworsteld met het godsbesef. Dawkins verontschuldigende vergelijkingen over wat Einstein waarschijnlijk bedoeld zal hebben wanneer hij het predikaat god gebruikte, zijn te wazig. Einstein werd opgevoed in de negentiende eeuw en het kan niet anders dat god daarin een prominente rol heeft gespeeld. Jammer genoeg kunnen wij het Einstein niet meer vragen en tegelijkertijd is het irrelevant wat Einsteins gedachten over god waren. Historisch gezien ligt de grote betekenis van Einstein op een geheel ander terrein - daarin is geen kleingeestigheid te vinden. Speculeren over Einsteins godsbesef is zo net ter zake doend als het interview met een speler na de wedstrijd - het gaat om de wedstrijd.

Na de zaak Einstein sleept Dawkins de lezer van het ene vreugdeloze incident naar het volgende trieste geval. In de zaak van de Quaker en de niet-religieuze pacifist blijkt dat zij niet zoveel van elkaar verschillen. Waarom maakt de staat dan een waarderingsverschil tussen een politiek standpunt en een religieus standpunt, waarbij alleen de laatste positief wordt gewaardeerd? Het is inderdaad absurd dat overigens verboden drugs worden toegestaan aan een religieuze groepering vanwege het enkele feit dat beweerd wordt dat de drugs onvervangbaar zijn binnen een bepaalde ceremonie. Zo ook het geval van de door de staat gesanctioneerde discriminatie van homoseksuelen en wat stond er verder nog op het t-shirt van die jongen - te belachelijk voor woorden. Al dit soort voorbeelden zijn trieste gevallen van rouwende mensen die het spoor bijster zijn, die dientengevolge zichzelf beschadigen en daar tegelijkertijd meer mensen in meenemen. Mentaal mishandelde mensen die daardoor de weg zijn kwijt geraakt en vervolgens een nieuwe bron

van pijn worden - oorzaak en gevolg zijn soms moeilijk van elkaar te onderscheiden.

De religieus rabiaten zijn in dit opzicht niet zoveel anders dan dieven, overvallers en moordenaars. Ook zij zijn de weg kwijt en doen pijn om hun eigen pijn te overschreeuwen. De wegwijters zijn door hun leiders en zelfs door hun lotgenoten zo geraffineerd in de war gebracht, dat ze van hun gezond niet meer weten en links van rechts niet meer van elkaar kunnen onderscheiden. Het zijn rouwende mensen, omdat ze heel goed voelen dat ze een deel van zichzelf zijn kwijtgeraakt en geen andere uitingsvorm daarvoor weten dan vernielzucht uit woede. Het heeft geen enkel therapeutisch of helend effect een muur rondom deze zieke mensen te bouwen en hen zo te isoleren. Niet een crimineel buiten de gemeenschap in de gevangenis plaatsen, noch de gelovigen -zich laten- isoleren van de rest van de maatschappij, verandert laat staan verbetert wat dan ook. Immers, mensen die op deze manier apart zijn gezet zullen zo hard mogelijk over de muur heen schreeuwen - ze hebben wel degelijk onderricht nodig, zelfonderricht. Dit zijn inderdaad zielige zaken want de maatschappij is niet in staat hen terug te brengen naar een zinnige zijnsvorm - de staat weet eenvoudigweg niet hoe dit te realiseren. Geen heropvoedingprogramma heeft ooit iets uitgehaald, of was zonder bijbedoelingen - politiek of anderszins. Wat meer is, de maatschappij kan hoe dan ook geen antwoord hebben wat betreft dit soort trieste gevallen, zelfs niet vanuit een schuldgevoel waardoor religieus extremisme maar ondergaan wordt - en toe te staan dat gediscrimineerd wordt, vervolgd, verminkt en vermoord. Om het even te hebben over een buitensporige vorm van sektarisme dat niet in het boek van Dawkins wordt genoemd, hoeveel abortusklinieken werden er al opgeblazen?

De waarlijk religieuze krankzinnigheid is dus niet beperkt tot moslim fundamentalisme. In de beschrijving van Dawkins over de gebeurtenissen rond de Deense cartoons, komt de alomtegenwoordige religieuze gekte ook naar voren. Wanneer zijn weergave correct is, dan blijkt dat de moslims die de cartoonrellen tweegbrachten moesten liegen om de waarheid te spreken. Hun doeleinden, hun uiteindelijk lot en de waarheid rechtvaardigden voor hen kennelijk hun middelen. Deze vorm van liegen is een schande in de ogen van niet-moslims -die hebben een geheel ander idee over liegen-, maar voor moslims is het een gerechtvaardigd middel in de omgang met ongelovigen. Hoewel sommige moslims het bestaan ontkennen, andere moslims het gebruik ervan liever wat onderbelichten, geven weer andere moslims ten volle toe dat er een

actieve rol bestaat voor taqiyya en kitman⁹⁸⁾. Deze drievoudige welhaast catch 22 situatie doet me denken aan de Epimenides paradox over de Kretenzer die beweert dat alle Kretenzers liegen, maar dit terzijde. Taqiyya en kitman zijn twee termen die in de Koran zijn te vinden en die duiden op de gerechtvaardigheid van liegen in bepaalde situaties. Taqiyya is regelrecht liegen, actief en doelbewust iets zeggen dat niet waar is. Kitman is liegen door weglating, een halve waarheid vertellen en mogelijk ook iets toevoegen aan de waarheid, aandikken. De sharia schrijft voor dat beide uitsluitend mogen worden toegepast in de relaties met ongelovigen - van oorsprong een rechtvaardiging om je zo te kunnen redden in een bedreigende situatie onder vreemden. Hoewel het binnen de moslimgemeenschap kennelijk gerechtvaardigd is, hebben we nu ook kunnen vaststellen dat niet alleen volgens Dawkins de activisten die voor zo'n opschudding hebben gezorgd rond de cartoons in de Jylland-Posten logen, maar dat zij ook de strekking hebben overdreven en in strijd met de werkelijkheid hebben opgeklopt. Deze Deense moslim activisten waren zich terdege bewust van hun leugens. Maar wat werkelijk verbluffend is, is dat zij hebben gelogen tegen hun medegelovigen. Hoe gestoord kan een systeem zijn. Hoe gestoord kunnen mensen raken - hun pijn moet welhaast ondraaglijk zijn geweest.

Wat er op volgde was een onvervalst pandemonium, de stoelendans versie - beschouwd vanuit een ander perspectief, hilarisch. Niemand durfde ook maar een met een vinger te wijzen in de richting van de feiten die Dawkins beschrijft, bang het volgende slachtoffer te worden. Nog altijd passen journalisten van televisiestations en kranten liever een vorm van zelfcensuur toe dan de leugen van een der beide kanten te onthullen - ze zijn er vooral beducht voor het ontrafelen van de moslim versie. De moslim versie? Laten we vaststellen dat deze mensen die de cartoonrellen opzetten eerder misdadigers waren. Want zoals we hiervoor al zagen, is je eigen pijn vertalen in pijn voor zoveel mogelijk anderen ronduit misdadig. Er zijn ook geheel andere moslims, voor mij de waarachtige moslims. Ik zag ze op een avond in Cairo op de laatste dag voor het einde van de ramadan haasten door allerlei winkels om nieuwe kleren, eten en speelgoed voor de kinderen te kopen. Om de volgende dag vrolijk Id ul-fitr te kunnen vieren, het Suikerfeest. En op die volgende dag zag ik dat veel gezinnen naar de dierentuin gingen of een picknick hielden in het park. Deze mensen verwarmden mijn hart. Gewone fatsoenlijke mensen die geen enkele narigheid in de zin hebben waar dan ook op de wereld, zijn altijd het slachtoffer van de politiek religieus gestoorde - leiders.

Dawkins negeert of verwacht verschillende aspecten van het probleem - of hij ziet ze eenvoudigweg niet. Allereerst, door te verklaren dat religies dienen te worden gerespecteerd praktiseren de betreffende regeringen een vorm van repressieve tolerantie⁹⁹⁾ - een begrip geïntroduceerd door Herbert Marcuse in 1965. Over niet al te lang zal de woede van de westerse moslims zijn uitgewoed, zo is de gedachte - geef ze nog zo'n twintig jaar en ze zullen volledig door het systeem zijn opgenomen. Regeringen zijn namelijk maar in zeer beperkte mate geïnteresseerd in het korte termijn welzijn van hun onderdanen. In het algemeen denken regeringen in termen van lange termijn beleid en het behalen van de bijbehorende doelen. De regeringen die reageren op korte termijn hypes worden over het algemeen niet zo gewaardeerd - met name niet in economische zin. Omdat zij zich bewust zijn van hun onvermogen mensen terug op te voeden naar een zinvolle bestaansvorm, hebben regeringen de neiging het probleem te beperken tot een bepaald gebied, waarbij zowel de daders als de slachtoffers gevangen gezet en geïsoleerd worden. Dit gedrag van regeringen lijkt welbeschouwd sterk op dat van witte bloedlichaampjes - isoleren, inkapselen en waar mogelijk uitroeien.

Vervolgens vergeet Dawkins te noemen dat respect geen eigenschap is die kan worden afgedwongen, door wie dan ook, een waarschijnlijk ook niet kan worden onthouden. Respect is een sleutelbegrip in een samenleving die niet in een staat van pijnlijke stress verkeert en waar mensen hun leven in goedmoedigheid kunnen leven, wat voor elkaar overhebben en daardoor respect verdienen. In goedmoedigheid iets voor elkaar overhebben, niet in uniforme zin - want net als tolerantie is respect een kenmerk van de menselijke verhoudingen waarbij men het wezenlijk met elkaar oneens is, en toch elkaar het licht in de ogen gunt, elkaars verschillen respecteert.

Dan moet ook de rol van het leiderschap zelf nader worden bekeken. De kwaliteit van het leiderschap heeft geen relatie met het organisatieobject waarover wordt gepresideerd. Leiderschap kan meestal moeiteloos overgezet worden naar een criminele organisatie. De paus als leider van de maffia - er zijn historische verbanden met het Romeinse cliënteel systeem, maar dat is een onderwerp voor op andere bladzijden. En zo is het ook met het leiderschap in de moslimwereld. Leiderschap bevolkt door geschonden mensen die uit hun misère zijn geklommen geheel in overeenstemming met het Luciwher paradigma - dit kan worden waargenomen in vrijwel elke organisatie.

Dan ook, aangezien de misdadig religieus gestoorden -hoeveel

pleonasmen kun je stapelen?- echt bestaan, is god daardoor een misdadiger omdat hij op hun manier aanbeden wordt door misdadigers? Op de een of andere manier lijkt Dawkins zich op te houden binnen zijn eigen kring van lijden -romantisch of niet-, terwijl hij stevig uithaalt naar de bewoners van het gekkenhuis. Laten we eens kijken of hij ook onafhankelijke, op zichzelf staande argumenten heeft zonder dat om het debat aan te wakkeren iets of iemand neergehaald moet worden.

Argumenteren door te kleineren

De pagina omslaand vroeg ik mij af wanneer Dawkins' boek nou eens zou losbranden - ik begon het tweede hoofdstuk "De God hypothese". Op de titelpagina een citaat van Ralph Waldo Emerson, "De religie van de ene tijd is het literair vermaak van de andere." Ik vroeg mij af wat de bedoeling van Dawkins geweest kon zijn dit citaat op te nemen, want het is op deze plaats nogal ambigu, het wijst op zijn minst twee verschillende richtingen tegelijk op. Is het de bedoeling de lezer er op te wijzen dat religie slechts een tijdelijke zaak is? Dat zijn kritiek niet slaat op God of op godsdienst, maar op literatuur? Of dat alle literatuur fictie is? Want als religie dat is, dan moet literatuur dat zeker zijn. Realiseert Dawkins zich

Popol Vuh

dat wanneer we alle religie overboord zetten, we in het volgende tijdvak geen literatuur meer hebben? Natuurlijk houden we allemaal van de verhalen uit de Griekse mythologie en we zijn waarschijnlijk ook allemaal geïnteresseerd de Noordse Edda te leren kennen die vertelt over Ragnarök, en misschien ook wel de Popol Vuh van de K'iche' Maya's. Naar alle waarschijnlijkheid heeft Dawkins met zijn citaat bedoeld, dat we op een goede dag allemaal glimlachen over de verhalen in de Vedische Mahabharata of de Semitische heilige geschriften Tenach, Bijbel en Koran - ik zou het daarmee eens zijn en ik hoop dat

ook. Want inderdaad, we glimlachen nu ook allemaal over de oude pantheons -Grieks of anderszins- hoewel deze voor de mensen van die tijd uiterst reëel waren.

Ik vroeg mij af wat precies de bedoeling van Dawkins geweest was een citaat van de vermaarde negentiende-eeuwse Amerikaan Ralph Waldo Emerson te gebruiken. Emerson was inderdaad geen aanhanger van een van de traditionele religies, maar dat betekent nog niet dat hij een bijna atheïst was zoals Dawkins er een is. "Filosofisch gezien is het heelal samengesteld uit de Natuur en de Ziel," is een ander welbekend citaat van Emerson en "Wat achter ons ligt en wat er voor ons ligt, zijn geringe aangelegenheden vergeleken met wat in ons ligt." Dit zijn niet de woorden van een bijna atheïst, maar die van een transcendentalist. Transcendentalisten zoals Ralph Waldo Emerson waren van mening dat de perfecte spiritualiteit het fysieke en het empirische overstijgt en alleen kan worden bereikt middels de intuïtie in het individu. Ik vraag me toch echt af wat er in Dawkins is gevaren Emersons citaat op zijn titelpagina te gebruiken, want ik betwijfel sterk of Emerson dat leuk had gevonden gezien het doel dat Dawkins wil nastreven.

Tegelijk met alles wat hij schrijft komen er steeds bergen vragen naar voren die Dawkins niet kan voorkomen. Het lezen van "God als misvatting" wordt daardoor een inspannende activiteit. Het opwellen van vloedgolven van vragen vanwege zijn gepassioneerde manier van schrijven -daarom noemde ik hem een romanticus- brengt ook de indruk met zich mee dat de lezer in een bepaalde richting wordt gemanoeuvreerd, in de richting van een bepaalde conclusie, op een weinig solide basis - vandaar al die vragen. Ik hoor hem eigenlijk liever spreken - maar dan geeft hij weer de indruk dat hij zichzelf graag hoort spreken. Hiermee wil ik Dawkins niet diskwalificeren, maar wel een waarschuwingssignaal afgeven aan andere lezers - en een vriendelijk advies aan de heer Dawkins voor verbetering, als ik zo vrij mag zijn.

Weer een bladzijde omslaand komen we op de plek waar Dawkins daadwerkelijk een begin maakt. In iets meer dan één pagina wordt het duidelijk wat hij van plan is. Hij verklaart dat "elke creatieve intelligentie, met een voldoende complexiteit om iets te ontwerpen, alleen ontstaat als het eindproduct van een uitgebreid proces van geleidelijke evolutie." Dus is het onmogelijk, het boek nu parafraserend, dat er enige complexe en creatieve intelligentie bestond aan het begin van ons universum, laat staan dat die het ontstaan van het universum veroorzaakt kan hebben. Daardoor moet elke hypothese over het ontstaan van het bestaan die

tevens God includeert als ongeldig worden beschouwd. Dawkins vergeet dat God almachtig is zelfs zodanig dat hij al creatief, intelligent en complex was voordat deze attributen bestonden - dat wil zeggen, als er een God is zoals Dawkins hem portretteert. Want wat als Dawkins op een absurde manier de plank mislaat en God niet meer is dan een student aan de Goddelijke Universiteit voor Adspirant Goden, terwijl wij en het universum zijn doctoraalthese vormen, inclusief het ontwerp voor een aantal specifieke natuurwetten die allen in dit universum van toepassing zijn. Het is niet een onmogelijk idee -en even geldig of ridicuul als Dawkins' beeld-, er van uit gaand dat parallelle universum bestaan. Dit alleen maar om aan te geven dat het punt van waaruit Dawkins vertrekt met zijn redeneringen een zekere willekeur in zich draagt, een vertrekpunt dat alleen geldig is wanneer er vantevoren van uit gegaan wordt dat de God van dit universum in geen enkele vorm bestaat - niet animistisch, noch binnen een polytheïstisch pantheon, noch als monotheïstische dictatoriale eenzaat. Dit is een oroboros redenering, een slang die in zijn eigen staart bijt in een rond zingende redenering. Want om tot de conclusie te kunnen komen dat God niet bestaat, moet men op zijn minst bereid zijn aan te nemen dat God niet bestaat. Dawkins heeft het leertraject van complexe creatieve intelligentie nog niet voldoende doorlopen om tot enige hypothese te kunnen komen aangaande God, noch heeft iemand anders dat. We lopen allemaal rond in het donker van de grot op zoek naar de uitgang, struikelend tegen elkaar aan lopend. Hoewel Dawkins natuurlijk het volste recht heeft een bijna atheïst te zijn -hij heeft van niemand toestemming nodig en niemand zou over hem of over wie dan ook moeten oordelen-, veroorzaakt hij ook de glimlach van morgen en wie weet een stukje literatuur van morgen. Immers, hier zitten we dan aan het einde van een arm van de Melkweg op een klein korreltje genaamd aarde, rondtollend rond een middelgrote ster genaamd zon, een van de tweehonderd miljard sterren in ons melkwegstelsel, met honderden miljarden andere melkwegstelsels om ons heen en -wie weet- andere universums voorbij de waarnemingshorizon. Is het niet een beetje te vroeg om iets voor wat betreft ons hoekje te concluderen en dat ook van toepassing te verklaren op al het andere? Niet eens zo heel lang geleden werden zwarte gaten ontdekt, een plaats waar de natuurwetten niet meer van toepassing lijken te zijn of op zijn minst vervormd geldig zijn. Zelfs Steven Hawking werd uitgelachen door zijn collega's toen hij verklaarde dat zwarte gaten warmte uitstralen - er kon immers niets uit zwarte gaten komen, zo was het credo.

Nogmaals, we struikelen allemaal in het donker over onze eigen voeten, we zwaaien met onze handen voor ons uit om de realiteit te vinden en te hypothetiseren over wat we waarnemen, een mentaal beeld opbouwend van wat ons voor handen komt. Dat betekent niet dat elke hypothese valide kan zijn. Alleen die hypothesen die de ervaringen van anderen niet uitsluiten kunnen mogelijk geldig en waar zijn. We bevinden ons allemaal niet alleen op een individuele leerweg, we hebben ook een gemeenschappelijk doel. Desondanks is het begrijpelijk dat Dawkins argumenten tegen God verzamelt, hoewel het mijn stellige indruk is dat hij eigenlijk bezig is dit te doen tegen voormalige hypothesen over God, niet God zelf. Niet omdat het God-hypothesen zijn, maar vanwege de manier waarop God wordt gebruikt om te bepraten en te bekeren, in te kapselen en monddood te maken, het verminken en vermoorden van hen die dwarsliggen. God, niet als religieus begrip, maar als instrument van repressieve politiek, het beheersen van de menigte, alleen als middel losgelaten toen de overheid er achter kwam hoe efficiënter en verfijnder het innen van belastingen kon worden georganiseerd.

Of de manier waarop Dawkins werkt wetenschappelijk is, heb ik niet uitputtend bestudeerd. Ik heb menig werk gelezen waarin de wetenschappelijke methode werd toegepast. Dat wil zeggen categoriseren, ontrafelen, controleren op verloren gegane of ontbrekende onderdelen, analyseren en meten, besluiten over de onderdelen, weer in elkaar zetten, concluderen over het geheel en het maken van een verwachting of een voorspelling. Dit alles gebaseerd op een idee, een visie op de werkelijkheid verwoord in een hypothese die vervolgens geverifieerd dan wel gefalsificeerd wordt. Zoiets. Ik hou me niet meer zo bezig met wetenschap en trouwens, de wetenschap zou iets anders moeten zijn dan kwantificeren. De wetenschap heeft ons ver gebracht, maar om te voorkomen dat er in de nabije toekomst naar ons wordt geglimlacht, dient ook de wetenschap te evolueren, zich te vernieuwen. Waarin, dat is voor op andere pagina's in dit boek. Hoe dan ook, Dawkins werkt zo methodisch als kan worden verwacht, ontrafelend wat in het verleden als religie werd gezien, categoriserend wat hij daarin tegenkomt.

Dawkins bespreekt de hoogtepunten in de ontwikkeling van religie met een keuze aan actiepunten die toereikend zijn om zijn eigen punten te illustreren, maar die nauwelijks een compleet overzicht vormen van wat besproken had kunnen worden - dat doet er op zich niet zo toe. Op sommige punten is hij messcherp in zijn beschrijvingen en erg geestig.

Andere onderwerpen behandelt hij slechts oppervlakkig, terwijl hij de conclusies die hij uit de ongelijkwaardigheden trekt toch als equivalent presenteert. Bijvoorbeeld. Het is onacceptabel dat het Dawkins ontgaat dat in de keten animisme, polytheïsme, monotheïsme een voorwetenschappelijke ontwikkeling in het menselijk denken kan worden herkend. Van het concrete naar het meer abstracte. Zoals de Arische stammen op de Euraziatische vlakten goden hadden voor elk natuurverschijnsel, terwijl duizenden jaren later, tegen het begin van onze huidige tijdrekening, vanuit deze zelfde mensen de Veda's voortkwamen met Brahma als oppergod en daarna zelfs het onpersoonlijke meer abstracte brahman. Dawkins mist dit aspect volkomen en dat vergroot niet de kwaliteit van zijn analyse en het vertrouwen in de geloofwaardigheid van de tekst. Maar dan ook, zijn beschrijving van Abraham en de ontwikkeling van de monotheïsmen Jodendom, Christendom en Islam slaat de spijker op zijn kop, erg snedig, welhaast baldadig.

Alles overziend, wanneer Dawkins schrijft over religie doelt hij met het woord God in feite op drie verschillende manifestaties. Soms lijkt het woord God inderdaad te refereren aan God, maar vaker aan religie en nog het vaakst aan religieuzen. Op zijn pagina's is het een continue kluwen van begrippen. Om er een paar te noemen. Toen in het Verenigd Koninkrijk bleek dat de Hindoe God niet binnen de wettelijke omschrijving van monotheïsme viel, was dat een probleem voor wetgevers en religieuzen. Dit probleem kan echt niet gezien worden als een inherente fout van het monotheïsme of als de schuld van God, zoals Dawkins de lezer wil doen geloven. Een ander voorbeeld. Het probleem dat gaat over de drie-eenheid -vader, zoon en heilige geest en toch één monotheïstische god- is een probleem dat gecreëerd is door theologen en is niet een ingebouwde zwakte van religie als zodanig of van God, zoals Dawkins lijkt te concluderen. Een derde voorbeeld. De teloorgang van religie zoals die zich in de Verenigde Staten manifesteert, waar miljoenen worden binnen gehaald via religieuze televisiekanalen, is niet het gevolg van een typerend kenmerk van religie of van God, terwijl Dawkins dat wel suggereert. In schril contrast met deze waarneming staat in dit verband een andere opmerking van Dawkins verderop in het hoofdstuk. Hij maakt daar de rake observatie en maakt de ondubbelzinnige opmerking dat religie in Amerika is overgeleverd geraakt aan de genade van het vrije ondernemerschap, religie is zaken doen -ik noem dat Amerereligie-. Hoewel Dawkins nauwelijks of geen gegevens over God voorlegt, maar daarentegen wel over de religieuzen, is het vreemd dat

hij het eerste onderdeel van zijn hoofdstuk "De God hypothese" afsluit met zijn uitspraak dat hij niet een bepaalde versie van God, maar alle goden en "van alles en nog wat bovennatuurlijks, waar en wanneer zij zijn of zullen worden uitgevonden" wil aanvallen. In het licht van wat ik hiervoor heb geschreven is er geen andere conclusie mogelijk dan dat we in Dawkins een beschadigd mens kunnen herkennen. Overduidelijk heeft iemand hem onherstelbaar beschadigd of is hij serieus beschadigd door iets dat hij niet kon ontwijken - vandaar zijn belofte om aan te vallen. Hij slaat om zich heen -of belooft dit te doen- als een rabiatische religieuze, niet veel anders dan de misdadig religieuze gestoorden die eerder hier werden genoemd. Dawkins lijdt, maar lijden wij niet allen? Tot op zekere hoogte in ieder geval.

Het onderdeel van het hoofdstuk "De God hypothese" over agnosticisme is interessant, want het belooft een methodische aanpak met een categorisering van het volgen van een credo, een zeven punten discretionaire schaal van religiositeit. Dawkins onderscheidt:

1. Sterke theïst. 100 procent kans op God. In de woorden van C. G. Jung, 'Ik geloof niet, ik weet.'
2. Zeer hoge waarschijnlijkheid maar net geen 100 procent. De facto theïst. 'Ik kan niet met zekerheid weten, maar ik geloof sterk in God en leef mijn leven in de veronderstelling dat hij er is.'
3. Meer dan 50 procent, maar niet erg hoog. Technisch agnost, maar leunend naar theïsme. 'Ik ben erg onzeker, maar ik ben geneigd te geloven in God.'
4. Precies 50 procent. Volledig onpartijdig agnost. 'Gods bestaan of niet-bestaan zijn exact even waarschijnlijk.'
5. Lager dan 50 procent, maar niet erg laag. Technisch agnost, maar met een hang naar het atheïsme. 'Ik weet niet of God bestaat, maar ik ben geneigd om sceptisch te zijn.'
6. Zeer lage waarschijnlijkheid, maar net geen nul. De facto atheïst. 'Ik kan het niet met zekerheid weten, maar ik denk dat het bestaan van God zeer onwaarschijnlijk is en ik leef mijn

leven op de veronderstelling dat hij er niet is.'

7. Sterke atheïst. Ik weet dat er geen God is, met dezelfde overtuiging als Jung "weet" dat er een is.'

Hoewel hij de onderliggende statistische gegevens niet met de lezer deelt, vraagt Dawkins te geloven dat categorie zeven vrijwel leeg is, omdat de meeste mensen liever in categorie zes zitten, neigend naar categorie zeven. Dawkins beweert dat hij zelf zo'n persoon is. In tegenstelling daarmee is de eerste categorie juist zeer goed bevolkt met "vele toegewijde inwoners". Hij mist ofwel de kennis en vaardigheid om statistische gegevens naar behoren te interpreteren of er zijn helemaal geen gegevens en heeft Dawkins zijn indeling gemaakt op basis van persoonlijke observatie en ervaring. Dat het laatste waarschijnlijk het geval is, wordt niet alleen aannemelijk door het ontbreken van de gegevens, maar ook door de ten onrechte gemaakte incorrecte indeling van in ieder geval de eerste categorie.

Jung verklaarde, zoals geciteerd, dat hij niet gelooft, maar dat hij weet. Blijkbaar valt deze opvallende opmerking als parels voor de zwijnen voor Dawkins. Hij neemt Jungs woorden niet serieus gegeven het commentaar dat "Jung eveneens geloofde dat bepaalde boeken in zijn boekenkast met een luide knal spontaan tot explosie kwamen," waarmee hij min of meer impliciet zegt dat Jung een goedgelovige dwaas was¹⁰⁰). Dawkins kleineert Jungs nogal belangrijke opmerking. Door er een grapje van te maken en er zo achteloos mee om te gaan verkwanselt Dawkins zijn mogelijkheden -misschien wil hij dat wel- om een onderverdeling te maken in zijn eerste categorie. Hoewel duidelijk niet binnen het domein van zijn voorstellingsvermogen voor mogelijke hypothesen, zijn er wel degelijk mensen die geen wetenschappelijk bewijs -meer- nodig hebben voor het bestaan van God, omdat zij eerste hands bewijs daarvoor hebben. Deze mensen geloven niet meer, zij weten - hoe ongelooflijk dat ook moge klinken in de oren van een bijna atheïst.

In deze groep bevind ik me en eens in de zoveel tijd wordt me gevraagd over dit empirisch bewijs te spreken. Hoewel dit bewijs niet overdraagbaar is, zoals met wetenschappelijk bewijs, staat tegelijkertijd dit boek er vol mee - en van niemand wordt verlangd het te geloven. Het bewijs is persoonlijk en wordt alleen gevonden door de lange innerlijke zoektocht te maken - terwijl geen enkele zoektocht pas echt is afgelopen tot aan het moment van vertrek. Dawkins vergist zich door mensen met een zeer sterk geloof en mensen met een innerlijk weten in dezelfde

categorie onder te brengen. Hij komt daartoe zoals het voor stedelingen mogelijk is geen verschil te zien tussen een roos en een pioenroos, of zoals in een welbekend gezegde in een stad die ik goed ken, dat spreekt over maar twee gekende soorten vogels, sijsies en drijsijsies -vogels die vliegen en vogels die zwemmen-. Daar komt nog bij dat mensen die innerlijk weten meestal gekrenkt worden omdat zij het hebben van een religieuze ervaring verwarren met een lichamelijke chemische reactie, de god-drug geproduceerd door de hersenen. Laat me eens terug grappen. Deze opmerking wordt steevast gemaakt door mensen die de ervaring van het innerlijk weten niet kennen. Mist hun lichaam het vermogen een essentiële lichaamseigen stof aan te maken? Wat daarnaast echt het verschil maakt tussen zij die sterk geloven van hen met een innerlijk weten, is dat de eersten er naar tenderen hun boodschap te verspreiden door te bepraten en bekeren, terwijl de als tweede genoemden daar niets mee uitstaande willen hebben. Een opdeling van de eerste categorie is dan ook nodig. Het innerlijk weten, de innerlijk gevonden liefde leidt altijd naar de erkenning van alle variëteiten van mensen, want voor mensen die innerlijk weten zijn alle mensen gelijk - er zijn geen wezenlijke verschillen. Het maakt daarbij niet uit in welk stadium iemand is van de reis op het innerlijke pad, of in welke categorie van Dawkins je ingedeeld wilt zijn. Iedereen maakt uiteindelijk de innerlijke reis, waar zowel tegenstribbelen -zoals in he geval van Dawkins- en begrijpend leren een onderdeel van kunnen vormen.

Het hoofdstuk "De God hypothese" wekt niet de indruk van veldbreed onderzoek noch geeft het de zekerheid dat alle bronnen zorgvuldig bestudeerd zijn. De verzameling van analyses en gekozen standpunten, wekken zelfs de indruk van toevallig selectie. De keuze die is gemaakt uit het beschikbare materiaal is willekeurig. Dit heeft tot gevolg dat men plezierig kan lezen in dit boek wanneer men een schuilplaats zoekt onder medeatheïsten, beschermd tegen de religieuze idioten die de wereld nog steeds als heersende meerderheid bevolken - de om aandacht schreeuwende meerderheid, de gevaarlijke en wraakzuchtige meerderheid, de begoochelde en begoochelende meerderheid, en zo verder, die ook de meerderheid van de problemen in deze wereld veroorzaakt. De discretionaire methode gekozen om het materiaal aan te pakken maakt het boek tot prachtige leesvoer voor de leden van parochie de heer Dawkins, of degenen die op het punt staan om toe te treden tot zijn gezindte. De willekeurige en arbitraire keuzes uit ontwikkelingen uit het verleden -ik wil niet zo ver gaan om het historisch

materiaal te noemen- zijn echter ontoereikend om enige veelbelovende hypothese over God en evenmin over religie te ondersteunen. En wat meer is, wanneer hij er in geslaagd zou zijn voldoende gegevens te hebben verzameld, zouden de vindplaatsen en de gegevens alleen een hypothese hebben opgeleverd over de god van het huidig universum, de god van het fysieke bestaan - niets over de teweegbrengende kracht achter alles. Misschien is het daarom dat Dawkins de noodzaak voelt om aan te vallen, want Luciwher kan dat soort gevoelens aanwakkeren.

Hoe prijzenswaardig het ook is om -te helpen- de ogen te openen van degenen die vastzitten in traditie of die de weg niet kunnen vinden in het uiten van hun verlangen het juk van de religie te ontvluchten, voor hen is het niet raadzaam een nieuwe traditie aan te hangen -atheïsme- of te vluchten in de volgende religie -de vervangingsreligie die pseudowetenschap heet-. Het onderscheidende kenmerk van de nieuw gewonnen vrijheid is nu juist de afwezigheid van een leider en een geloofsbelijdenis. Dawkins en zijn boek vertegenwoordigen in mijn visie nieuw leiderschap en het nieuwe geloof. Hij vestigt of bevestigt een nieuwe traditie en voor je het weet, zul je perfect weten hoe goed een elektrische auto rijdt, zonder dat je het je bewust bent dat het voertuig blijft vervuilen via de elektriciteitscentrale. Gebruik daarom het boek van Dawkins als een kruk waarop je kunt leunen terwijl je onder het juk vandaan komt, of als breekwijzer om de deur naar de frisse buitenlucht te forceren, maar gooi het dan snel weg -want je hebt de vrijheid al bereikt- en begin met voor jezelf te denken. Laat je niet in met iets nieuws dat niet van jou is - dat kan alleen maar contraproductief werken. Naar mijn evaluatie is Dawkins' "God hypothese" niet opgesteld om zorgvuldig te worden onderbouwd, maar alleen -en opnieuw zeer romantisch- om een bepaald gevoel op te wekken, haat. Om een geestesgesteldheid mogelijk te maken die de lezer in staat stelt een traditioneel religieuze opvoeding en omgeving te weerstaan, maar met instrumenten die niets tot een goed einde kunnen brengen, die je van kwaad tot erger zullen leiden. Geef niet toe aan haat.

De God die door Dawkins wordt aangevallen is in feite Luciwher, de god van het fysieke universum. Het paradoxale gevolg van deze aanval is dat Dawkins hierdoor mensen weerhoudt voor zichzelf te denken en hen weerhoudt de innerlijke weg op te gaan, daarmee een doel van Luciwher bevorderend. Het is dan ook niet heel verrassend dat de manier waarop Dawkins zijn tegenstrevers beschimpt en kleineert om hen in diskrediet te brengen, uiteindelijk op hemzelf terugslaat.

Mijn goede God

Ondermijning is het eerste woord dat al lezend in "Argumenten voor het bestaan van God" naar boven komt, eerder dan het woord weerleggen dat ik hier liever had willen gebruiken. Er worden namelijk geen argumenten pro en contra overlegd, maar -opnieuw, het kunstje verschraalt een beetje- de argumenten van hen die geloven worden geridiculiseerd. De bewijzen die Thomas van Aquino aandroeg kunnen inderdaad net zo makkelijk weerlegd worden als de argumenten die Ptolemeus naar voren bracht. Het is een beetje bezijden de waarheid impliciet te beweren dat de het wetenschappelijk denken begon met Kopernik, Kepler of Newton. Zij allen bouwden voortvarend op eonen van denken, hoewel er inderdaad geen Newtoniaans equivalent bestaat binnen het religieus denken.

Thomas van Aquino

De tekst in het boek is zeer eenzijdig partijdig, daarentegen komen aangevoerde bewijzen voor het bestaan van God - toegegeven- nooit uit boven de kleuterklasniveau, welke verfijnde frasering of verheven terminologie ook wordt gebruikt - misleidende sofismen, merkwaardige citaten op een zonderlinge web site. Geen valide argumenten voor het bestaan van God. Terwijl Thomas van Aquino en St. Anselmus geen enkel bewijs kunnen aanvoeren dat in wetenschappelijke zin de toets kan doorstaan, kan het schoonheidargument dat evenmin. De schoonheid van Mozarts composities of Oum Kalsoums zangkunst zijn helaas geen bewijs voor het bestaan van God, hoewel schoonheid er beslist in betrokken is. Naast het inzicht in het bestaan dat licht verschaffen kan, de warmte die de schoonheid definieert en waardoor de creatie -niet die van de creationisten- uniek is, is de liefde ook een betrokken component, het tolereren van alles, het respect voor iedereen en de juistheid ervan, want er is geen andere weg - triest genoeg is de liefde hier niet.

Het bewijs voor het bestaan van God vanuit een meer persoonlijke ervaring -het boek en daardoor deze bespreking zijn nu al snel saai aan het worden- wordt door Dawkins meedogenloos neergesabeld. "Je zegt dat je God rechtstreeks hebt ervaren? (...) De Yorkshire Ripper, hoorde duidelijk de stem van Jezus hem te vertellen vrouwen te vermoorden, en hij werd voor het leven opgesloten. George W. Bush zegt dat God hem

zei Irak binnen te vallen (jammer alleen dat God hem geen genadige openbaring verschafte dat er geen wapens voor massavernietiging waren). Individuen in gestichten denken dat ze Napoleon zijn of Charlie Chaplin, of dat de hele wereld tegen hen samenspant, of dat ze hun gedachten kunnen uitzenden in andermans hoofd. We geven maar aan hen toe, maar nemen hun intern geopenbaard geloof niet serieus, voornamelijk omdat ze deze conditie niet met zo heel veel mensen delen. Religieuze ervaringen zijn alleen daarin verschillend, dat de mensen die dit beweren talrijk zijn." Dit is het niveau, de kwaliteit van Dawkins' tegenargumenten in de gedachtewisselingen over het belang van persoonlijke ervaringen - mijn goede God. Waaraan hij toevoegt dat de meeste Godservaringen een zinsbegoocheling zijn, hallucinaties door middel van simulatiesoftware in de geest. Als er geen vooroordelen of kwaadaardigheden in zijn woorden aanwezig zijn, dan kan het alleen nog om dwaasheid gaan - als van een kind dat graag meepraat in een volwassen conversatie. We zagen al dat Jungs verklaring dat "hij weet" voor Dawkins geen aanleiding was een extra categorie te ontwerpen naast de sterke theïsten, de gelovigen. Nu is het duidelijk geworden waarom dat is. Dawkins kan zich geen kennis voorstellen anders dan wat begrepen kan worden vanuit het kader van het atheïsme. Met veel omhaal van woorden zegt hij feitelijk niets meer en niets minder dan dat iedereen die geen atheïst is gek is, of het slachtoffer van zinsbegoocheling - mijn goede God. Kan het zo zijn dat als dit waar is, dat een godsbeleving het resultaat is van een bepaalde chemische reactie in de hersenen, dat Dawkins' gebrek aan dit soort ervaringen of zijn ontkenning dat dit soort ervaringen echt kunnen zijn, het gevolg is van een tekortkoming in zijn natuurlijke hersenactiviteit om deze drug te maken? Is het probleem dat Dawkins met religie heeft medisch geïnduceerd?

Dawkins vergeet of heeft nooit begrepen dat een middel om bij het doel te geraken niet het doel zelf representeert. Men studeert niet om een zoöloog te worden, men wordt een zoöloog om de behoefte te vervullen een eigen talent vorm te geven. Men heeft geen hersenchemicaliën om te hallucineren, men heeft ervaringen om het bestaan van God te contempleren. Evolutie is de methode waardoor alles is gecreëerd, terwijl de creatie geen doel is maar een middel van expressie van . . . laten we het nog maar even God noemen. Hoewel, probeer hier dan wel uit elkaar te houden wat het traditionele beeld van God is en wat hier met God bedoeld wordt - hoewel ik niet zover wil gaan te abstraheren van het begrip God, omdat dat abstraheren zou zijn van iets waar we in het

algemeen gesproken helemaal niets concreets van begrijpen, een nutteloze bezigheid derhalve.

Het lezen en bespreken van "God als misvatting" voelt aan alsof je vanuit een multidimensionaal bestaan Platland ingetrokken wordt. Alsof wanneer je gewend bent een film in 3D te bekijken, je plotseling gedwongen bent voortaan alles in 2D te zien. Het lezen van het boek voelt aan alsof je tussen twee gigantische beweegbare muren platgedrukt dreigt te worden, of alsof wanneer je in een auto vrijwel zeker in de pletter dreigt te vallen je de kansen op ontsnappen inschat. De visie en veldbreedte van Dawkins zijn verengd op een manier die ik niet had verwacht. Ik had daadwerkelijk een -misschien gepopulariseerde- academische evaluatie verwacht van alle feiten en standpunten, niet noodzakelijkerwijs zonder dat Dawkins zijn voorkeur voor atheïsme tentoonspreidde. Ik had gehoopt op eerlijkheid, terwijl ik kwezelarij ontmoette, niet ongelijk aan de kwezelarij die ik van de misdadig religieus gestoorden niet wil horen. Ik weet niet of ik bereid ben om mezelf verder te martelen door door te gaan met lezen, vooral omdat het al lang duidelijk is wat Dawkins wil zeggen.

De vloek van Urbanus

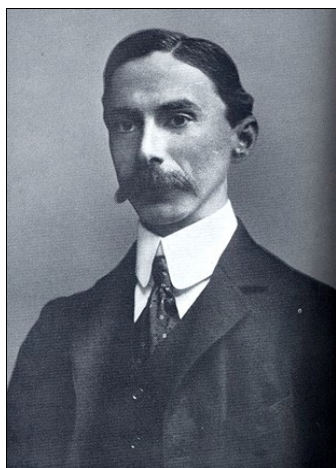
Het laatste hoofdstuk van deze bespreking is gewijd aan het begrip waarmee Dawkins bij het grote publiek waarschijnlijk het meest bekend is geworden, het begrip de "God van de gaten". Maar eerst een kort historisch overzicht van het gebruik van dit begrip. Theologen en religiewetenschappers gebruikten het begrip "God van de gaten" als argument zeker al in de dertiende eeuw. Voor Thomas van Aquino en Isaac Newton was het een bekend begrip. De Schotse evangeliseerder Henry Drummond gebruikte het begrip eind negentiende eeuw in zijn boek "The Ascent of Man." "Evolutie werd als in een onscherpe afbeelding aan de moderne wereld gegeven, werd door die wereld voor het eerst gezien als een onscherp afbeelding en geeft tot op dit moment nog steeds een onscherp beeld van de werkelijkheid. De algemene basis van de evolutietheorie is nooit opnieuw bekeken sinds de tijd van Darwin," schreef Drummond, waarmee hij Darwin overigens niet wilde tegenspreken, maar de in zijn ogen beperkte toepasbaarheid van evolutionisme wilde laten zien - dan wel de beperkte reikwijdte van deze kennis. Dietrich Bonhöffer, een Duitse geestelijke, paste het begrip "God

van de gaten" vijftig jaar na Drummond toe toen hij, gevangene in een Duits concentratiekamp, een aantal van zijn geschriften produceerde. Beide geestelijken gebruikten het begrip om lucht te geven aan hun opvatting dat God niet als stoplap gebruikt dient te worden. "We moeten God zien te vinden in wat we weten, niet in wat we niet weten," schreef Bonhöffer. Richard Bube, een Amerikaans wetenschapper, schreef in 1978 dat Darwins "De Oorsprong der Soorten" in feite de doodslok had doen luiden voor de "God van de Gaten". Dat Gods deel, zo schreef Bube verder, inderdaad was gekrompen, maar dat daarnaast de God die de werking van de natuur verklaart niet dezelfde is als de God van de Bijbel. Dat hoe meer we over de wetten van de natuur weten, dit niet inhoudt dat Gods rol daardoor verschrompelt. Waarbij in acht moet worden genomen dat Bube dit schreef als overtuigd aanhanger van theïstische evolutie - God die creëert met de evolutie als gereedschap.

Van Dawkins kunnen we zeker een andere invalshoek verwachten dan van deze heren - in dit debat komt geen enkele vrouw voor. Ze waren allen gelovigen, terwijl Dawkins helemaal niets zegt te geloven - niets religieus in ieder geval. Hij is een excluderend denker in plaats van een inkluderend denker zoals de eerder genoemde reliwetenschappers. Men zou staande kunnen houden dat Bonhöffer duidelijk een inkluderend denker is, omdat voor hem het begrijpen van natuurkundige wetten door de mens de betrokkenheid van God niet uitsloot. De excluderende benaderingswijze van hetzelfde laat zien dat Gods rol is uitgespeeld op het moment dat de mens een aspect van de natuur begrijpt. Bijvoorbeeld, waren ooit de zon en de maan aan de hemel geplaatst door de goden, of het waren zelf goden, door ze te begrijpen voor wat ze zijn, hemellichamen geregeerd door de zwaartekracht, wordt de rol van God proportioneel verminderd. Beide typen, de inkluderende en de excluderende denker, hebben het bij het verkeerde eind. Zowel enerzijds de theïsten en de deïsten als anderzijds de atheïsten houden vast aan een geloofssysteem - atheïsme is net zo goed een geloofssysteem. Elk op hun eigen manier proberen ze niet te worden getroffen door vloek Urbanus.

Theïsten en deïsten houden vast aan hun overtuigingen, terwijl ze ook naarstig bezig zijn de moderne ontwikkelingen in hun systeem in te passen. Paus Urbanus VIII was nogal gecharmeerd van het recent geïntroduceerde heliocentrische model, totdat Galileï deze nieuwe theorie ging gebruiken om de autoriteit van het pausdom en die van de Katholieke kerk in twijfel te trekken. Galileï werd toen 'verzocht' zijn theorie in te trekken - hetgeen hij deed, terwijl hij voor de rest van zijn

leven toch huisarrest kreeg. Pas in 1992 erkende het Vaticaan dat Galilei het bij het juiste eind had gehad - 350 jaar na dato en pas na tien jaar interne deliberaties. In de tijd van Urbanus was de kerk machtig, terwijl in de loop van de tijd de stemming onder geleerden en het grote publiek zich tegen deze instelling keerde - religie kreeg de genadeklap na de deportatie van en de massamoord op miljoenen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Door de ontwikkelingen op wetenschappelijk gebied had de geïnstitutionaliseerde religie geen ruimte zich nogmaals een fout als die van Urbanus te veroorloven en vrijwel alle richtingen kozen ervoor de deuren te openen voor nieuw binnen hun systeem in te passen moderne wetenschappelijke ontwikkelingen. Dat leidde tot een diversiteit aan religieus-wetenschappelijke standpunten: Rooms-katholiek, Presbyteriaans, Anglicaans, Methodistisch, Baptistisch, Lutheraans, Apostolisch, Amereligisch¹⁰¹⁾ en wat is er allemaal nog meer. Terwijl de ene richting een nieuwe wetenschappelijke verklaring accepteerde, verwierp een andere die. Binnen de Amerelgie wordt Darwins evolutionisme nog steeds niet volledig geaccepteerd, zelfs aangevochten. In zijn algemeenheid echter zijn ze allemaal druk doende de vergissing van Urbanus te vermijden. De geest was echter al uit de fles, het geloofssysteem verkrumelde en viel in vele verschillende delen uiteen of zal dat gaan doen, daarmee het individu in staat stellend voor zichzelf na te gaan denken - idealiter dan, want de vervangingsreligie van het consumptisme is altijd dreigend aanwezig. Religie is op deze manier verwaterd en zal dat steeds meer worden door moderne ethische

Bertrand Russel in 1907

inzichten en wetenschappelijk ontdekkingen. De aanhangers van religie hopen er op dat de moderne toevoegingen hun geloof zal revitaliseren, maar dat kan alleen op die wijze werken wanneer er wordt toegevoegd aan iets dat waarheidsgehalte heeft. In het geval van religie revitaliseert het moderne het oude niet, het vergiftigt het. Het bewijs dat religie zoals wij die kennen niets voorstelt - tja, iets om in de toekomst over te glimlachen, mogelijkkerwijs.

Atheïsten grepen het verwateringsargument met beide handen aan en verdraaiden verwatering in vergissing, het misvattingargument, om

hun vaste overtuiging dat er geen God is kracht bij te zetten. Aangezien atheïsten niet het wetenschappelijk bewijs kunnen leveren dat God niet bestaat is atheïsme derhalve een overtuiging, voor sommigen zelfs een geloof, een religie. Het verwateringsargument zegt, zoals we hebben gezien, dat elke religie die niet waarachtig is zijn levensfasen zal doorlopen om uiteindelijk te verdwijnen, als een zandkasteel dat aan de eb-lijn is gebouwd. Het misvatting- of vergissingsargument zegt grofweg hetzelfde, met dat verschil dat niet alleen de religie verdwijnt, maar ook het godsbeeld. Om de overtuiging te kunnen aanhangen dat religie verwaterd met elk modern inzicht dat wordt geïncorporeerd, moet men natuurlijk wel eerst kunnen accepteren dat God bestaat - hetgeen net een stapje te ver is voor atheïsten. Daarom oormerken atheïsten zoals Dawkins religie als een hoop nonsens en God niet minder, daarmee niet-atheïsten er van beschuldigend dat zij zich schromelijk vergissen.

"We willen op onze eigen benen kunnen staan en de wereld open en eerlijk kunnen aankijken - zijn goede feiten, de slechte feiten, de schoonheid en de lelijkheid; de wereld zien zoals hij is en er niet bang voor zijn. De wereld veroveren door het intellect en niet slechts door ons slaafs te onderwerpen aan de terreur die er uit voortkomt. De voorstelling die wij van een God hebben, is een concept afgeleid vanuit het oude oosterse despotisme. Het is een opvatting de vrije mens zeer onwaardig." Dit citaat is afkomstig uit de laatste alinea van een lezing die Bertrand Russel in 1927 hield, getiteld "Waarom ik geen Christen ben."¹⁰² De inhoud en de reikwijdte van zijn bemerkingsen onderstrepen zo niet bewijzen dat in het westen de Christelijke religie zijn invloed aan het verliezen was, zijn greep op de mens. De Christelijke religie raakte steeds verder verwaterd en omgekeerd evenredig daaraan raakte de mensen steeds meer ontdwaald, hun misvattingen inziend. Met Dawkins in zijn spoor vond Bertrand Russel het echter ook opportuun te verklaren dat hij een atheïst was. Zowel Bertrand Russel als Dawkins maken dezelfde vergissing. Terwijl het volkomen begrijpelijk is de vrijheid te willen -her-winnen op de monotheïstische despoot die in de Semitische geschriften vorm heeft gekregen, in stand gehouden door de hoogwaardigheidsbekleders van de tempel, de kerk en de moskee, is het onbegrijpelijk waarom de onafhankelijkheidsstrijd niet alleen van toepassing werd verklaard op religie, maar ook op God. Inderdaad, de Semitische God of het "concept afgeleid vanuit het oude oosterse despotisme" zoals Russel fijntjes opmerkt, want dat ligt voor de hand, omdat het om het verwerpen van het Christelijk geloof ging. Maar waarom de idee van God als zodanig? Zowel Bertrand Russel als Dawkins

maken dezelfde vergissing door niet alleen de wraakzuchtige woestijn-god van zich af te werpen, maar ook het uitgangspunt van het bestaan van een God te verwerpen. Door dit te doen lijken zij nog het meest op een versmaad persoon, gekwetst door een liefdesrelatie die verkeerd is afgelopen, vluchtend in een nieuwe relatie die op deze manier geboren net zo rampzalig zal verlopen als de vorige. Ze vluchten in de goddeloze religie van het atheïsme. Hoewel, misschien niet geheel en al goddeloos, want schreef de dichter niet "Ik ben een God in het diepst van mijn gedachten." Zo bezien heeft Bertrand Russel het ik-tijdperk¹⁰³⁾ in het leven geroepen, of de condities waaronder dat kon ontstaan medeveroorzaakt. Het overtuigende onderdeel in de redenering van Bertrand Russel en van alle atheïsten, is de Onafhankelijkheidsverklaring, terwijl wat rest in hun redenering meer lijkt op wrok voor de dominante vader.

Dawkins begint hoofdstuk vier met Fred Hoyle's vliegtuig -Hoyle was een astronoom en theoretisch fysicus-. Hij had ook Hoyle's aapjes kunnen noemen. De vergelijking komt er op neer dat volgens Hoyle de kans dat een orkaan een vliegtuig creëert door over de onderdelen te blazen vrijwel nihil is. Of de kans dat aapjes met een typemachine een toneelstuk zullen schrijven als van Shakespeare meer dan verwaarloosbaar is, hoe lang je ze ook de tijd geeft. Voor Hoyle gold dit als bewijs dat het in de loop van de tijd vanuit het niets ontstaan van complexe organismen nul is en dat een vorm van ontwerpen hier werkzaam is. Dawkins redeneert dat op deze manier bezien, onwaarschijnlijkheid wordt misbegrepen als bewijs voor ontwerpen. Hier tegenover brengt hij naar voren dat in de visie van het Darwinisme de ontwikkeling van eenvoudig naar complex enorme hoeveelheden tijd vergt, tijd op een geologische schaal. Daaraan voeg ik toe dat met het afsterven of overleven van specifieke varianten de ontwikkeling van organismen een gestuurde ontwikkeling in een bepaalde richting lijken door te maken. Het is de mens die richting en regelmaat in die ontwikkeling ziet en een doel daarin herkent, wellicht zoals Hegel of Marx zagen dat de geschiedenis zich in een welomschreven richting ontwikkelt. Daarnaast, mensen zien verbanden ook als die er niet zijn. Men kan in de vegen op een bewasemde ruit de gelaatstreken van Bertrand Russel herkennen. Het is een functie van de hersenen een begrijpelijk geheel te creëren uit de ogenschijnlijk niet geordende omgeving waar wij ons in bevinden. Fred Hoyle en de creationisten zien ontwerp en zijn klaarblijkelijk beïnvloed door de horlogemaker van de Verlichting. Ik heb die vergelijking altijd gekoesterd, de horlogemaker die op zolder in de

hemel met een loep voor het oog geklemd tussen wenkbrauw en koon bezig is met het ontwerpen van een verbazingwekkende nieuwe levensvorm, of met het in beweging houden van het universum door de een of andere toverspreuk. Maar ondanks het charmante beeld heb ik hier nooit de waarheid in ervaren, waarschijnlijk omdat dit beeld zo overduidelijk gecreëerd is door een mens - wensdenken. Anderzijds -om Dawkins een beetje te plagen- is het natuurlijk wel zo dat het vliegtuig een resultante is van evolutie, omdat de mens dat is en de mens maakte het vliegtuig. Hoe dan ook, niemand kan het feit negeren of ontkennen dat in de creatie op welke manier dan ook van wat dan ook, inclusief leven, natuurkundige wetten werkzaam zijn. Het is volkomen acceptabel dat creationisten hier de hand van God in willen zien en het is volkomen acceptabel wanneer atheïsten die hand van God uitsluiten. Het is zo ongelooflijk zinloos elkaar op dat punt te bevechten, dat het lijkt alsof de vertegenwoordigers van deze twee stromingen niets beters te doen hebben - of misschien zijn allen zo onzeker over hun eigen standpunt dat ze proberen dat te verbergen door zich te overschreeuwen. Omdat geen van beide partijen menselijkerwijs gesproken er zeker van kan zijn dat het ingenomen standpunt waar is, komt de discussie niet uit boven het niveau van een meningsverschil op het schoolplein. Het is dezelfde discussie als die over het glas dat halfvol of halfleeg zou zijn - zinloos, want de objectief gemeten hoeveelheid vloeistof verandert niet afhankelijk van het gezichtspunt.

Het volgende gedeelte van het boek laat het gevecht zien tussen evolutionisten en creationisten en, niet echt verwonderlijk, in het boek van Dawkins winnen de evolutionisten. Men zou kunnen opmerken dat in dit gedeelte wel zeer ranzige obscure sekten en aangrenzende theorieën ten tonele worden gevoerd om door het scherpe zwaard van de rede te worden afgeslacht. Zelf doorsnee Christenen hebben gevoelens als over natte cake en harde kruimels bij het horen van de naam de Wachttorens - ze worden door weinigen serieus genomen. Degenen die wel serieus geïnteresseerd zijn in wat deze mensen hebben te zeggen, zijn waarschijnlijk beter af met een inderhaast gemaakte afspraak bij de psychotherapeut - zo is het algemeen oordeel. Dit gedeelte geeft geen enkele aanleiding iets te veranderen aan het waargenomen principe dat door te pogen het moderne te incorporeren in het oude, het oude niet gerevitaliseerd wordt, maar wordt vergiftigd tot de dood er op volgt. Uitstel van de gevolgen van de vloek van Urbanus is niet mogelijk, zomin als het mogelijk is jonger te worden. Anderzijds, evolutionisten zoals Dawkins doen er goed aan niet te zelfingenomen te zijn over hun theorie,

want het is precies dat, een theorie. In de loop van de geschiedenis is het nog niet voorgekomen dat een theorie niet werd vervangen door een beter alternatief. In zijn boek schrijft Dawkins dat hij aanvoelt dat de evolutie theorie juist is en ik deel die inschatting met hem, want het is bijna alsof ik kan de lijnen kan invoelen, op een niet wetenschappelijke manier want ik ben geen paleontoloog, hoe de evolutie te werk gaat. De evolutietheorie kan echter niet het einde van een ontwikkeling zijn, aangezien we nog zo veel geschiedenis voor de boeg hebben. Maar voor het moment is dit het beste dat we hebben en de regressie van vergiftigde mensen kan met de overweldigende hoeveelheid bewijsmateriaal voor handen de evolutietheorie niet terugdraaien - ondanks een aantal vragen die evolutionisten nog wel dienen te beantwoorden. Om er een paar te noemen. Het virus, de archaeo en de bacterium, deze drie levensvormen leven zo'n drie miljard jaar op aarde. Waarom drie levensvormen en niet zeven, of een? Grosso modo kruipt de evolutie voort, maar ongeveer twee miljard jaar geleden deed er zich een plotselinge verandering voor. Wat veroorzaakte het plotselinge karakter van de verandering? De eukaryote ziet het levenslicht, de complexe cel met een celkern. Archaeo en bacterium werken ineens samen en het virus doet daarin niet mee. De in de archaeo geïncorporeerde bacterium ontwikkelt zich tot een mitochondrion, de energiecentrale van de cel en vanaf dat moment is hun vermenigvuldiging overvloedig. Niet lang daarna, geologisch gesproken, laat de eukaryote het levenslicht zien aan schimmels, planten en dieren. Waar kwam al dit leven vandaan? Ontwikkelde aminozuren zich op aarde en wat kunnen we voor waar aannemen van de panspermietheorie? Antwoorden op deze vragen zouden de natuurwetten van de creatie, de natuurkundige wetten van de evolutie aanzienlijk versterken.

Het is zoals Dawkins zegt, wetenschappers hebben dit soort vragen nodig, die soms op een pijnlijke manier hun onwetendheid ten toon spreiden. Wetenschappers die een hiaat ontdekken in hun kennis over, wel - eigenlijk alles, halen hun motivatie uit de discrepanties tussen kennis en werkelijkheid. De mystici van de religies dekken gewoonlijk de gaten in hun inzicht in de werkelijkheid af met een beeld van God, zo het behang van hun wereld vervolledigend. Laten we niet vergeten dat het hier gaat om hun beeld van hun God. Hoewel inderdaad wel zo lijkt, is de uitleg van Dawkins, dat de aanhangers van de intelligent ontwerp theorie geen eigen bewijzen voortbrengen, maar teren op de gaten die de wetenschap achterlaat, een conclusie die wat overhaast getrokken lijkt.

Wast niet andersom? Was het om te beginnen niet zo dat religieuzen alles wat er gebeurde en alles wat werd veroorzaakt toeschreven aan God? Dat het de wetenschappers waren die daarna kwamen die gaten schoten in dit perfecte plaatje en die gaten afdekten met reclamebord-grootte plakaten volgeschreven met formules? In zijn boek doet Dawkins het voorkomen dat sinds, in zijn visie, het rationalisme de overhand heeft, de mensheid bij de wetenschap in het krijt staat of er een dief van is wanneer aan die wetenschap geen respect wordt getoond. Mijn standpunt blijft onveranderd dat de gaten die ontstonden toen de wetenschap de dogma's verving er alleen gaten werden gemaakt in het icoon van de God der religies en in niets anders dan in het icoon, het Luciwher paradigma is hier van toepassing. Het zou werkelijk fantastisch zijn geweest als de vervanging van religie door de wetenschap had betekend dat de mens was bevrijd, dat werden ze niet. Wat leek op een vergelding met de religieuzen bleek een verlamming van het zelf te zijn. In plaats van gaten schieten in de oude principes en die af te dekken met wetenschap, werd het atheïsme in het geweer gebracht om de woestijn god en zijn evenknieën te liquideren, waarmee tevens de weg naar het innerlijk werd afgesloten, het Luciwher paradigma is hier van toepassing. Ik ben geen pleitbezorger voor de creationisten, noch doe ik dat voor de rationalisten, want beiden hebben het bij het absoluut verkeerde eind. Tijdens het oude systeem kon men geen stap verzetten zonder de toestemming van de paus of de parochiepriester. Tijdens het nieuwe systeem kan een mens nog geen haar op zijn hoofd verleggen zonder dat daar een of ander diploma voor vereist is, op het gevaar af dat men niet serieus wordt genomen.

Het gebruik van de gaten door creationisten om evolutionisme in diskrediet te brengen vormt uiteindelijk het bewijs van hun incompetentie - de afwezigheid van het vermogen zich aan te passen aan nieuwe situaties, te evolueren als het ware. Religies werd gecreëerd op een bepaald punt in de geschiedenis en de hoogwaardigheidsbekleders richtten zich niet op verandering, maar op consolidatie en behoud van macht. Om die reden is iedere religie die ook een organisatie is ten dode opgeschreven, te eindigen op het tweede punt in de geschiedenis - religie is altijd eindig. Ware religie, bij gebrek aan een betere benaming, kent geen hoogwaardigheidsbekleders, geen regels, geen dogma's, geen ketterij. Ware religie is een reis naar en in het binnenste zelf, daar de waarheid -liefde- te vinden zonder enig bewijs -nodig te hebben- van het wetenschappelijke soort. Meer rationeel gezien kan men zoiets ook een psychologisch zelfonderzoek noemen, waar overigens nog steeds geen

wetenschappelijk bewijs uit kan voortkomen, omdat psychologie geen wetenschap is. Betrek God bij zo'n innerlijke queeste of laat hem er buiten, dat maakt hem niets uit, zolang de uitkomst maar je eigen Onafhankelijkheidsverklaring is, zolang de waarheid die gevonden wordt van binnenuit komt en niet wordt beïnvloed laat staan wordt bepaald door krachten van buitenaf -of dat nu rationalisme is of religie-, het Luciwher paradigma is hier van toepassing. In de meeste gevallen is er een heel leven voor nodig om zover te komen. Maar het is wel zo dat iedereen de weg naar het innerlijk kan opslaan. Je hebt geen enkel diploma nodig om binnen te komen, alleen eerlijkheid, durf en een onbevooroordeelde houding - het kan jaren duren voor je er aan durft te beginnen.

Wat creationisten in feite bedoelen met 'onreducerbaarheid van complexe fenomenen' is altijd een beetje duister gebleven voor mij. Dat wanneer iets complex niet herleid kan worden tot eerdere simpeler stadia en dat daarom het ontstaan ervan niet anders dan aan de creatie door God kan worden toegeschreven - zoiets zal het betekenen. Beweren creationisten dan dat God niet in staat is iets eenvoudigs te creëren? Of zijn creationisten een ongeduldige soort, niet in staat de volgende evolutionaire ontdekking af te wachten? Of zijn creationisten niet in staat tot extrapoleren tussen twee ontdekkingen? Niet in staat tot het maken van goed onderlegde inschattingen? Hoe kunnen zij in hemelsnaam bestaan met de wens of zelfs de eis alleen te willen leven volgens vaste en onherroepbare dogma's? Dat is op geen manier begrijpelijk te maken. Het leven draait juist om experimenteren, hypothetiseren, niets voetstoots aannemen, de dingen zelf uitzoeken. Jezus was een Jood die brak met zijn tradities. Of beweren Christenen dat Jezus al wist dat hij een Christen was? Niet alleen het Christendom is tot de nok toe gevuld met dogmatisch verstijfde mensen die een uitspraak ex cathedra nodig hebben om te weten hoe te leven. Elke religie is vergeven van de mensen die het niet aandurven zelf na te denken, die bang zijn door God te worden gestraft wanneer ze afwijken van wat het boek zegt. Wat een karma!

Het probleem met de gaten zal nu duidelijk zijn. Er is een bepaald volume vragen. Deze vragen worden aan de mens voorgelegd, of de mens ziet zich voor deze vragen geplaatst. Het is onbekend hoe groot dit volume is of zelfs of het volume onveranderlijk is, of er steeds weer vragen bijkomen. Een van de oorzaken van het toevoegen van vragen zou de mens zelf kunnen zijn, want elk antwoord brengt op zijn minst

een nieuwe vraag met zich mee. Er was een periode in de geschiedenis van de mens waarin alle antwoorden gezien werden als van God afkomstig - een Semitische woestijngod, een precolumbiaanse tijdgod, de Vedische samsaragod, welke god dan ook. Deze klasse van goden¹⁰⁴⁾ heeft een stimulerende inspirerende invloed gehad op de vraag hoe de wereld te verklaren en op de vooruitgang van de mensheid. In veel gevallen verdreven de inspirerende goden de vorige goden uit de polytheïstische fase, een flexibeler systeem verdringend door het te vervangen met een dictatoriaal monotheïstisch systeem dat meer rigide werd door de uitvinding van het schrift. Waarheden werden heilig verklaard en werden onveranderlijk, onveranderlijk mensen het zwijgend opleggend die leden aan "de ziekte van nieuwsgierigheid", mensen die voor verandering stonden, vooruitgang. Met als resultaat dat de vloek van Urbanus zijn werk kon gaan doen. Wanneer vooruitgang buiten een oud systeem wordt gehouden betekent dit de teloorgang van het oude systeem. Wanneer vooruitgang geïncorporeerd wordt binnen een oud systeem zonder dat hierdoor het oude systeem wezenlijk verandert -een vijandige overname door het oude systeem in plaats van een fusie-, zal het nieuw geïncorporeerde werken als een gif op het oude, eveneens resulterend in de onvermijdelijke teloorgang van het ancien regime. Religie is zo'n oud systeem.

In hun doodsstrijd zijn de ouden duidelijk in paniek geraakt, de modernisten ervan beschuldigend dat zij gaten lieten ontstaan in hun perfecte en complete idee over het bestaan - beschuldigingen uiten is altijd een indicatie dat iemand op zijn laatste benen loopt. Als met kuilen in de weg vulden de religieuzen die gaten meteen met hun drijfzandachtige dompige donkere drek, waardoor de weg zo mogelijk nog onbegaanbaarder werd - bewandel nooit de weg die een ander voor je uitstippelt. Maar is wat nieuw is ook beter? Zijn de nieuwe bordjes die om de oude artikelen -de oude vragen- zijn gehangen, een betere weergave van de waarheid? Is het nieuwe echt nieuw, of gaat het hier om oude wijn in nieuwe zakken? Ik zou werkelijk onder de indruk zijn geweest wanneer de Onafhankelijkheidsverklaring van de rationalisten precies dat geweest zou zijn en niet de Oorlogsverklaring die het nu blijkt te zijn. In ieder geval heeft Dawkins zijn behoefte om aan te vallen geventileerd, hetgeen enigszins verrassend was. Hij heeft duidelijk geen vertrouwen in de kracht van zijn argumenten, in de kracht van de wetenschap en hij vervalt in de inquisitiemethoden van zijn tegenstanders.

De botsing tussen theïsme en atheïsme is niet een botsing tussen

mystiek en wetenschap, het is een botsing tussen twee ideologieën en daardoor een politieke strijd - niets nieuws onder de zon. Dat het een botsing is tussen ideologieën kan worden afgeleid uit het feit dat de partijen niet strijden over de resultaten van hun bevindingen, al lijkt dat soms wel zo, maar over de uitgangspunten van hun geloofssystemen. Religieuzen geloven dat mystiek -God en de hele santenkraam- het ware uitgangspunt vormt. Wetenschappers geloven dat rationalisme -rede en de hele santenkraam- het ware uitgangspunt is. Op zich is er geen rotsvast bewijs dat rationalisme de absolute garantie geeft op het hebben van de juiste visie op het bestaan, natuurlijk of niet. Precies hetzelfde geldt eveneens voor de mystiek en de visie op het bovennatuurlijk bestaan. Het kan niet anders dan dat religieuzen en wetenschappers beiden een verstoord of een in ieder geval incompleet beeld hebben van de werkelijkheid, want in het zoeken naar de wetten die alles besturen hebben beide systemen het individu gereduceerd tot figuranten in hun spelletje. Beiden streven ernaar universele wetten te formuleren waar het niets vermoedende individu naar leeft - of zou moeten, of niet van zou mogen afwijken. Beide ideologieën regeren het individu van bovenaf. De een vanuit een niet bestaande hemel in de wolken, de ander vanuit de illusoire ivoren toren van de wetenschap. Op een dag staat er een individu op waarna ook de wetenschap zal sneuvelen als gevolg van de vloek van Urbanus.

Recapitulerend slot

Kortelings merkte mijn zoon op dat hij sterk de indruk had dat Dawkins iets verhult. Mijn echtgenote destijds en ik hebben onze kinderen doelbewust en doelgericht opgevoed vanuit geen enkele religieuze traditie, aan hen overlatend wat hen toekomt. We hebben hen opgevoed vanuit de gedachte dat elk mens vrij is, of dat zou behoren te zijn, en dat je alleen tegenover jezelf de verplichting hebt -niet op een rabiate manier- om je ogen wijd open te doen en de wereld te beschouwen voor wat die is. Dit vergezeld van het dringend advies aan hen om te leven overeenkomstig hun talenten, er geen te verkwisten, zichzelf te vormen. Bij dit alles kregen ze onze volledige ondersteuning en adviezen wanneer ze die nodig leken te hebben. Dit ging allemaal van een leien dakje, zelfs toen ze nog heel jong waren, uiteraard rekening houdend met alle vergissingen, dwaasheden en misverstanden - maar die waren wel van hen zelf. Mijn zoon merkte kortelings op dat Dawkins behept is met de pijn van religie en dat de toon van zijn geschriften er een van bitterheid is - waarmee zijn boodschap aan kracht inboet. Hij ging verder met te zeggen dat hij zich niet geïndoctrineerd voelde in een bepaalde richting, laat staan een religieuze, en dat hij niet kon inleven in de vijandige gevoelens die de schrijver heeft ten opzichte van religie. Hij herkende echter wel de weerzinwekkende houding zoals die wordt getoond door voormalige rokers ten opzichte van rokers. Dat daarom de kans groot is dat Dawkins als een godsdienstafvallige de meeste van zijn argumenten ontleent aan zijn conditie als gekwetst en boos persoon, of in ieder geval binnen een dergelijke context, eerder dan vanuit een vorm van intersubjectiviteit dat in de regionen van zijn verstand resideert - waardoor hij uiteindelijk inboet aan welsprekendheid en overtuigingskracht.

"God als misvatting" is een afgrijselijk boek en Dawkins brengt zijn punt zoveel beter naar voren in een interview¹⁰⁵⁾ waarin hij meer coherent is, beknopter ook. Zijn punt religie te beschouwen voor wat het is, een zinsbegoocheling, blijft zowel in het interview als het boek geloofwaardig, ondanks de drammerige retoriek¹⁰⁶⁾. Er is een duidelijke ontwikkeling waar te nemen vanaf de tijd van animistische religies naar polytheïstische religies naar monotheïstische religies naar wat Dawkins aanneemt rationeel atheïsme te zijn. Echter, wat Dawkins in feite voorstelt is eerder iets als rationeel theïsme, waarin de wetenschap God geworden is. Dawkins' poging om God te vervangen met rationalisme blijkt futiel te zijn geweest. Zijn geschriften vertonen alle kenmerken van religie, van

een onvoorwaardelijk geloof in de wetenschap tot de wij tegen zij mentaliteit aangaande de aanhangers van vroegere maar nog steeds geactiveerde religies. Hij is zelf geen atheïst in welke categorie hij zelf ook denkt ingedeeld te moeten worden. Door dit alles is Dawkins de slechts mogelijk denkbare voorvechter voor atheïsme, of rationalisme, of wetenschap. Hoewel hij voorziet in een onderdak voor hen die een vluchthaven zoeken in een wereld die bol staat van religieuze idiotie, is de prijs voor deze logies wel de totale toewijding aan zijn woorden. Men dient de geschriften van Dawkins te accepteren als het nieuwe evangelie. Inderdaad, Dawkins -of misschien beter, de wetenschap- maskeert de gaten die door de toename van onze kennis in het beeld van God geslagen zijn. Vergeet echter nooit dat dit het beeld van God was dat was gemaakt door de voormalige religies en sowieso niets voorstelde. Het enige resultaat dat Dawkins en zijn medeatheïsten hebben geboekt is niet het weg plamuren van een gratuite God zoals die van de Christen, hij bestaat eenvoudigweg niet en kan daarom niet worden ontkend, maar het afplakken van de mogelijkheid voor de mens God te ontdekken - of liever de AllerEerste zoals die in dit boek 'de Sleutel' is vernoemd. Door aan het einde van hun visie verder alles dicht te plakken met krantenpapier benemen de zogenaamde rationalisten zich de mogelijkheid God te ontdekken - erg onwetenschappelijk om zo de mogelijkheden tot ontdekking dicht te timmeren. De overtuigd atheïsten ontzeggen religie enige bestaansgrond -en dat is zeer prijzenswaardig- en via die weg ook God enige bestaansgrond -en dat is zeer beklagenswaardig-, zichzelf op die manier verblindend. De gaten hadden open moeten blijven in plaats van ze met iets nieuws dicht te plakken. De God van de vroegere religies de toegang tot ons hoofd en hart ontzeggen is op de keper beschouwd een zegen, aangezien die God sowieso een religieus verzinsel is. Dat God een verzinsel is betekent dat zijn imago en opsmuk een verzinsel is, maar het betekent niet dat hij niet zou bestaan - hij bestaat wel, alleen niet onder de naam God. Door het afdekken van de gaten -opnieuw met formules-, blijft de surrogaat God namelijk aan de macht. De God die door de religies werd aanbeden is namelijk niemand anders dan Luciwher, die ondermeer herkenbaar is aan zijn autoritaire houding, zijn vreselijke bedreigingen met hel en verdoemenis en zijn -veronderstelde- absolute macht over een mens en te oordelen of die het paradijs mag binnen gaan of na een zwaar en afmattend en soms pijnlijk leven in de verste donkerte geworpen zal worden. De God van de religies is Luciwher en hij kan niet zo makkelijk terzijde worden geschoven, want hij zit in je genen, in je pit - hij is wij en

wij zijn hem. De enige manier om aan de God van de religies -Luciwher- te ontkomen is door alle cruciale externe invloeden op je leven buiten te sluiten en de innerlijke weg te bewandelen. Sommigen concluderen hieruit dat het bestaan als kluizenaar dan het meest voor de hand ligt. Niets is minder waar, want het buiten sluiten van het Luciwher paradigma is volstrekt iets anders dan je ervoor verstoppen.

Er doet zich in Dawkins' boek een paradox voor, want hij wil met zijn aanvallen de God van de religies definitief om zeep helpen. Tegelijk geeft Dawkins door het gebruik van het begrip 'aanval' zijn Luciwheraanse aard bloot - waarschijnlijk zonder dit zelf door te hebben. De manier waarop

hij rationalisme voorschrijft als de enig mogelijke methode, de wetenschap als het enig begaanbare pad en atheïsme als het enig mogelijke gevolg is ronduit autoritair en derhalve Luciwheraans. Is Dawkins om die reden een slecht mens? Uiteraard niet, want goed en slecht, goed en kwaad bestaan niet - wanneer het kwaad zou bestaan zou het vanzelfsprekend zijn je er tegen te

verdedigen of het aan te vallen, op die manier jezelf transformerend in het kwade, een ouroboros voorval -onbestaanbaar als een perpetuum mobile-. Luciwheraans betekent eenvoudigweg -en in het zeer kort- zich afhankelijk maken en ophouden met onafhankelijk denken. Tegelijk ligt hierin de eerder genoemde paradox, want hoewel het er de schijn van heeft dat Dawkins de religieuzen, de mensen van de oude religies, wil bevrijden, bindt hij hen in feite aan een nieuw contract waardoor opnieuw wordt verhinderd dat zij onafhankelijk gaan denken - waarmee de doelen van Luciwher worden gediend. Het wordt de mens verhinderd voor zichzelf na te denken door hen het rationeel atheïsme op te dringen als ware het het nieuwe geloof, daarmee tegelijk rationeel atheïsme transformerend in rationeel theïsme. In feite zet Dawkins aan tot het aanbidden van dezelfde God als de God van de religies - een God die van buitenaf komt in plaats van de God die binnenin te vinden is, de liefde die je ontdekt wanneer je de innerlijke weg neemt. Op deze manier wordt de God die de mensheid al zo lang in verwarring brengt en misleidt niet naar behoren geëlimineerd, ritueel geslacht, en toegestaan voort te leven in een aangelengd, een verwaterd zijn. De rede lijkt -het lijkt alleen zo- de macht van een centrale dictatoriale God en een overeenkomstige gecentraliseerde dictatoriale religieuze organisatie over te hevelen naar

elke individuele persoon met zijn autonome macht - daarin is de ware betekenis van verdunnen, verwateren te herkennen. Luciwher heeft op vele plaatsen en bij vele gelegenheden zijn oude voertuig van de religie nu verlaten en hij gaat op in de massa die geen enkel moreel baken meer heeft -hoewel uiteindelijk achterhaald, dat was ook een functie van religie- en die desondanks toch vertrouwt op de individuele ratio. Wakker worden, Luciwher IS de rede. Als voorbeeld voor hoe te leven kijken mensen veeleer naar televisie commercials en infomerciële programma's, eerder dan door een wijs boek te lezen - hun morele waarden vervliegen en verdampen met elke verdere stap op de salarisschaal, eerder dan de eerste stap te zetten op de innerlijke weg. Uiteraard kan een nieuwe moraal niet gevonden worden in de tuin van de God van de Misvatting - zo ooit-, noch bij de vijver van de versneden en aangelengde God van de Verwatering. Een nieuwe moraal, nieuwe mogelijkheden, nieuwe ontdekkingen, een compleet nieuwe toekomst voor de wetenschap kan alleen dan tot stand komen wanneer wij allen voorkomen dat we worden vergiftigd door de vloek van Urbanus. Religieus redeneren en rationeel redeneren sterven af, aangezien beide op hun onderscheiden wijze het nieuwe wilden inlijven en toch blijven vasthouden aan de oude idee van God -de bebaarde profeet in de wolken en de bebaarde professor in zijn laboratorium-, terwijl er een splinternieuwe toekomst klaarligt voor zowel religie als wetenschap wanneer het innerlijk pad wordt bewandeld en wordt afgezien van de God die Luciwher is. Luciwher IS de rede en dat wordt duidelijk door de wijze waarop Dawkins zijn kruistocht tegen de religies organiseert - hoe lovenswaardig zijn kruistocht ook moge zijn, het is de manier waarop die is georganiseerd waardoor de mislukking ervan onvermijdelijk is. Dawkins verkoopt ons aangelengde oude wijn in nieuwe zakken, en presenteert daarmee een verwaterde God, maar een God hoe dan ook. Laat daarom Dawkins in zijn vet gaarkoken totdat ook hij zich realiseert waarmee hij bezig is. Laten we dan stuk voor stuk de innerlijke weg nemen en elkaar aan de andere kant daarvan ontmoeten en een feestje bouwen.

Hier en daar ben ik in deze bespreking wat kort door de bocht gegaan en heb ik geen verklarende uitweidingen opgenomen of zelfs maar enigszins voortgeborduurd op wat naar voren werd gebracht, aangezien ik de lezer niet voor gek verslijt. Ik kan nog steeds brieven beantwoorden. Het lezen van 'de Sleutel' helpt ook enorm - hoewel dat is een uitdaging is in de zin van veeleisend maar hoopgevend, maakt het veel duidelijk wat anders mogelijk raadselachtige blijft. Door het boek van Dawkins te volgen

inclusief de wijze waarop hij zijn gedachten naar voren brengt, is deze bespreking een almaar slingerend pad geworden, meanderend tussen slanke dennen en eeuwenoude eiken. Door de belangrijkste elementen samen te vatten en ze idealiter gesproken in een zinvol kader te plaatsen, hoop ik met dit recapitulerend slothoofdstuk de lezer in voldoende mate bevrijd te hebben uit het kreupelhout.

Noten bij, Verwaterde god

¹⁾ <http://www.youtube.com/watch?v=InxAIVC0ers>

²⁾ <http://www.thereligionofpeace.com/Quran/011-taqiyya.htm>

³⁾ <http://www.marcuse.org/herbert/pubs/60spubs/65repressivetolerance.htm>

⁴⁾ "Dawkins 'exploderende-boeken' claim is gebaseerd op een bekend verhaal gevonden in een van Jungs boeken. Het verhaal, kort samengevat, is dit: Jung en Sigmund Freud waren in een kamer toen Jung een eigenaardige fysieke sensatie begon te voelen. Toen hoorden Jung en Freud luide tikken in een boekenkast. Na de eerste lawaai, voelde Jung sterk dat er een tweede geluid zou komen, en zei dat. Toen kwam er nog een tweede knal. Jungs gevoel dat er een tweede klap zou komen is het enige spookachtige aan dit incident. De knallen zelf, die Dawkins zorgen lijken te baren, kunnen meerdere mogelijke natuurlijke oorzaken hebben gehad, zoals ophopingen van brandbaar stof tussen de oude boeken, of overbelaste of zwakke boekenplanken. (Een onvervalste scepticus zoals Dawkins zal waarschijnlijk geen last hebben van Jungs raar gevoel van de dingen die gingen gebeuren, want een scepticus kan vreemde gebeurtenissen altijd als toevaligheid zien.)

Als dit echt het incident is dat Dawkins in gedachten had, dan heeft hij dit incident gebagatelliseerd (met twee getuigen!) tot louter een geloof van Jung. Hij geeft de gebeurtenis op een onnauwkeurige manier weer, zodat Jung een dwaas lijkt. Waarom? De geschiedenis laat duidelijk zien dat Jung niet alleen geloofde dat er geluiden waren, hij hoorde ze. Zo ook de andere waarnemer, Sigmund Freud, die bekend is om zijn sceptische inslag. Je hoeft niet worden misleid om getuige te zijn van eigenaardige gebeurtenissen. Je hoeft zelfs niet eens religieus te zijn."

Deze tekst uit de navolgende bron betekent niet dat ik het eens ben met de strekking of inhoud van de site.:

<http://www.eskimo.com/~msharlow/cgi-bin/blosxom.cgi/2009/06/25>.

Integendeel. Echter, als de tekst hierboven correct is, blijkt dat voor de zoveelste keer Dawkins bronmateriaal uit zijn verband haalt.

⁵⁾ Hoewel officieel de betrokken religie nog steeds de naam Christendom draagt, wijzen veel tekenen in een andere richting. Amerikaanse opvattingen over God en zijn inzet voor het lot van hun natie, impliceert dat het hier om een andere God gaat -Gad in plaats van God- dan de christelijke God die wordt aanbeden ten zuiden en ten oosten. Meer over dit onderwerp in boek 4, Het Boek van het Alledaagse.

⁶⁾ <http://www.positiveatheism.org/hist/russell0.htm>

7) Het is een vertaling van het Engelse 'the me-decade', ook wel 'the age of me', een uitdrukking die gelanceerd werd door de Amerikaanse auteur-journalist Tom Wolfe in het mei/juninummer van 1973 van The Critic). In Nederland werd de term gelanceerd door het tijdschrift de Haagse Post in het kerstnummer van 1979.

8) Deze goden in tegenstelling tot animistische- of natuurgoden en goden uit het polytheïstisch pantheon. De eerste groep zette aan tot zingeving en verklaring van wat de mens om zich heen zag gebeuren. De tweede hier genoemde groep werd veeleer bevolkt door goden die de natuur en autoriteit zelf personifieerden. Dat oude autoriteitskenmerken uit de oudere godenwereld doorsijpelden in het karakter van de 'verklarende' goden is des mens. Dat God vervolgens zijn autoriteit verliest zegt eveneens meer over de mens dan over God - God blijft dezelfde. Het heeft er alle schijn van dat de mens in een fase is beland waarin wordt afgezet tegen alles wat vroeger autoriteit was - een puberale fase. Dat geldt dan niet voor de religieuze mens die nog in de vorige fase verkeert.

9) <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newsnight/5198264.stm>, of <http://www.youtube.com/watch?v=yENWf5ThIg4>

10) Veel minder drammerige, maar helder geworteld in de wetenschap zijn de overpeinzingen van Carl Sagan. Met erkenning van de wijsheid van de ouden, onderzoekt hij het nieuwe. Wetenschap als een natuurlijke voortzetting van de wijsheid van duizenden jaren. Zo zag Newton het, zo zag Einstein het en zo zag Sagan het: www.youtube.com/watch?v=4E-_DdX8Ke0&feature=related

Schuld en boete

Over "The Belief Instinct, the psychology of souls, destiny, and the meaning of life", van Jesse Bering

Berings wereld

Bering begint zijn boek met zijn eigen godservaring, in zijn geval met schuldgevoelens uit zijn jeugd. Hij voelde zich bekeken en betrapt wanneer hij iets onoorbaars had gedaan, terwijl er toch niemand had toegekeken. Hij is niet in het kader van een bepaalde religie opgevoed - zijn moeder was Joods en zijn vader Lutheraans, maar beiden niet praktiserend.

Jesse Bering

Bering wil zich in zijn boek baseren op de cognitieve wetenschapsbeoefening en van daaruit de vraag beantwoorden waarom ons brein het bestaan van een God veronderstelt.

In een eerste antwoord op die vraag brengt Bering naar voren dat het godsbesef een bepaalde rol heeft gespeeld in de evolutie van de mens, althans in zijn overlevingsstrategie, een rol die mogelijk nog niet is uitgespeeld - anders was het godsbesef wel verdwenen. Ook de ontwikkeling van taal speelt volgens Bering een rol. Hij meent verder dat het cognitief onderzoek naar religie beter niet bedreven kan worden door filosofen of natuurkundigen en zelfs niet door theologen, maar het best door psychologen. Dit omdat het begrijpen van het bovennatuurlijke niets te maken heeft met magie, meent Bering, maar met een functie van het brein. Bering ziet het godsbesef als "een van de meest succesvolle grappen die door natuurlijke selectie zijn voortgebracht".

Bering gebruikt zijn schuldgevoel als kind -en daarvan geabstraheerd de niet aanwezige derde in de conversatie- als voorbeeld van zijn godservaring. Hij creëert zo, zonder dat hij dat weet, een herkenbaar patroon ter illustratie van het Luciwher paradigma, de bereidheid te geloven in een hogere macht die beoordeelt en veroordeelt. In dit paradigma geeft de mens uit angst voor het oordeel zijn autonomie uit handen en wordt daardoor juist een speelbal van autoriteit - religieus en

seculier.

Dat alleen een methodisch werkende psycholoog valide uitspraken kan doen over religie of over godsbesef valt te betwijfelen, tenzij die wetenschapper op zijn minst aannemelijk kan maken die hij alle aspecten kan en heeft overzien. Bering maakt vooraf echter alleen marginaal duidelijk waarom juist alleen een psycholoog de geschikte wetenschapper is om dit onderwerp te bestuderen. Het kan uiteraard heel verhelderend en mogelijk zelfs heel verfrissend zijn de visie van een psycholoog te vernemen, zeker wanneer die visie is gebaseerd op degelijk onderzoek. De uitsluiting van andere disciplines echter komt geforceerd over, daar iedereen over dit onderwerp een visie naar voren kan brengen - je hoeft er zelfs niet eens voor te hebben gestudeerd.

Vooraf moet ik er helder over zijn dat ik de psychologie niet als een wetenschap zie, zoals wiskunde en natuurkunde dat zijn. De cognitief wetenschappelijke methode is gestoeld op observatie, theorievorming en het doen van uitspraken over te verwachten fenomenen op basis daarvan. Experimenten die tot theorievorming leiden moeten herhaalbaar en verifieerbaar of falsifieerbaar zijn. De psychologie voldoet aan het punt van observeren, maar van theorievorming kan maar in heel beperkte mate sprake zijn, vooral omdat het experiment vaak niet uitvoerbaar is, of zelfs immoreel kan zijn als een mens als proefpersoon wordt gebruikt. Er is dus niets om te falsifiëren of te verifiëren, laat staan dat er uitspraken over toekomstige gebeurtenissen kunnen worden gedaan. Dat die uitspraken toch worden gedaan bewijst niet dat de psychologie een wetenschap is. Er kunnen namelijk alleen uitspraken worden gedaan die niet veel verder gaan dan wat men voor volkswijsheid kan houden, "Ochtendrood, water in de sloot."

Bovendien beslaat de psychologie maar een klein deel van het interieur dat de mens beweegt. Mijn stelling dat de psychologie het beestje onderzoekt waarin de mens is gehuisvest, maar niet -en dat ook niet kan- de ziel die de mens in de kern is, heb ik het tweede boek "Het Weten van de Ziel" al verdedigt. De psychologie probeert heel nauwgezet, maar tegelijk incompleet de werking van een videocamera te beschrijven. Daarbij zal de psychologie nooit in staat zijn te vertellen welke films daar allemaal mee opgenomen kunnen worden. Als meteorologen van de geest kunnen zij, met een flinke foutmarge, proberen het weer te voorspellen, maar aangaande de verandering van het klimaat zijn veel meer variabelen in het spel. Een mens is al ver gekomen wanneer hij op een sombere dag toch de zon kan zien. Of in

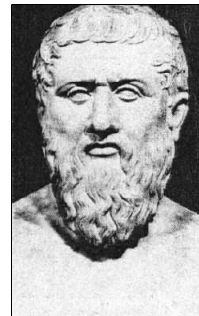
termen van de eerste vergelijking, een mens is al uitermate ver gekomen wanneer die zijn eigen film weet te begrijpen.

Berings geschiedenis

Dan gaat Bering de geschiedenis langs. In het korte bestek van zijn boek haalt hij een aantal saillante voorbeelden naar voren. Als eerste illustratie voor zijn hypothese noemt hij het solipsisme van Gorgias. "Hoe kan iemand de idee van kleur communiceren door middel van woorden, terwijl het oor geen kleuren hoort, maar alleen geluid?" Met deze uitspraak wilde Gorgias aantonen dat er niets is. "Als er al iets was, zouden wij het niet kunnen kennen. Zelfs als wij dat wel zouden kunnen kennen, zouden wij het niet kunnen vertellen." Deze theorie van Gorgias stamt uit de late vijfde eeuw vce, maar is onder filosofen nog steeds onderwerp van debat.

"Dressed up in language and filtered through another person's brain, one's subjective experiences are inevitably transfigured into a wholly different thing, so much so that Gorgias felt it fair to say that the speaker's mind can never truly be known. Thoughts said aloud are mutant by nature. No matter how expertly one plumbs the depths of subjective understanding, Gorgias realized to his horror, or how artistically rendered and devastatingly precise language may be, truth still falls on ears that hear something altogether different from what exists in reality." (Bering, pagina 10-11)

Een aantal zaken -spreker, doel, boodschap, context en ontvanger- lopen hier door elkaar - ik wil niet zeggen dat een aantal zaken worden verward. Misschien wordt het allemaal wat helderder wanneer men bedenkt dat Gorgias een taalkunstenaar was en als zodanig werd ingehuurd om redevoeringen te houden. Als er een ding is dat redenaars willen, dan is het hun publiek al of niet amuserend ergens van overtuigen. Gorgias had met zijn taal dus een doel en dat doel was gekend te worden. Zijn beklag ging juist daarover, het onvermogen gekend te worden. Gorgias noch de geschiedenis vertellen overigens of hij zichzelf

Gorgias

heeft gekend. Dat moet gezien zijn stellingname toch mogelijk zijn geweest. Het niet kunnen kennen slaat volgens Gorgias immers uitsluitend op de relatie tussen mensen.

Als Gorgias zichzelf inderdaad heeft gekend, dan heeft hij zich toch moeten realiseren dat de wens of noodzaak begrepen te worden in wezen de wil tot domineren is - de gevoelde noodzaak de ander zijn woorden te laten begrijpen exact zoals hij die had bedoeld. Het daaropvolgende kwellende gevoel dat kennelijk al of niet expliciet bij Gorgias leefde betrof het wantrouwen over wat iemand anders met zijn woorden zou doen. Gorgias had er beter aan gedaan er op te vertrouwen dat zijn zorgvuldig geformuleerde en verwoorde gedachten zouden aansluiten bij de -toekomstige- wijsheid van anderen. Kan men dit vertrouwen hebben, hoe alleen men ook is, men is dan nooit eenzaam. Men domineert dan evenmin - in wezen is de wens te domineren niets anders dan het betwijfelen van of zelfs een aanval op de integriteit van een ander mens. "Aah, woorden. Behalve wanneer zij in vertrouwen geschreven worden, zijn zij gemaakt om macht te vergaren. Behalve wanneer zij in vertrouwen worden gelezen, zijn zij als een aanval." (Boek 3, Brieven en Gesprekken. Zie ook Boek 1, pagina 80.)

Wil Bering, door het bespreken van Gorgias, duidelijk maken dat de mens eenzaam en alleen is, of dat de wereld het decor voor het zelf is? Bering meent dat wij inderdaad zitten opgesloten binnen onze schedel met geen wezenlijk middel voorhanden een ander werkelijk te bereiken. De enige verdediging tegen Gorgias' solipsisme, denkt Bering, is de rede, waarmee hij dezelfde fout als Gorgias maakt. Als psycholoog zou hij toch behoren te weten dat de rede slechts een deel van onze overwegingen beheerst en dat rede het middel kan zijn om je af te zetten tegen de minder begaafde redenaar of zij die de redenering niet begrijpen.

Wordt vervolgd . . .

De Aankomst,
tussenstop op de
innerlijke weg

De Aankomst, tussenstop op de innerlijke weg

De completering

Gezag en gezichtspunt

Hoe maak je duidelijk dat vanaf de grondleggers op de Euraziatische vlakten -de Arische stammen van Sredny Stog¹⁾, van Sintashta-Arkaim en van Andronovo- tot aan Mohandas "Mahatma" Gandhi aan toe, het Hindoeïsme de geheimen van het bestaan nooit werkelijk vond? Hoe maak je inzichtelijk dat Zarathoestra en Mozes, Jezus en Mohammed bevlogen spraken over een revolutionair nieuw concept, monotheïsme, maar dat idee zelf niet volledig begrepen, niet echt wisten waarover zij spraken? Hoe kan een mens dit weten?

Clidna

Waant wie dit schrijft zichzelf een god met de ultieme waarheid in pacht? Het is voor iedereen duidelijk dat niemand meer een boodschap meer heeft aan Zeus en Jupiter, of de zonnegoden Inti en Ra. Dat is ooit anders geweest. Niemand uit Schotland is nog bang voor Bel, de god van de dood en koning van de onderwereld, noch vestigt iemand daar nog enige hoop op Clidna, zijn tegenhanger en godin van het leven na de dood. Niemand gelooft meer in de Noordse god Odin -ook Weda, Woden, Wodan, Wothan, Wuodan en Guodan genaamd- en terecht, want de goden en godinnen hebben geen enkele gezag meer over ons, geen van hen.

Hoe zeg je dat niets is wat het lijkt en dat alles anders is? Hoe durf je dat op te schrijven? Hoe zeg je dat godsdienst het raarste concept is -het meest misleidende concept- dat ooit werd bedacht? Hoe is het toch mogelijk dat gerenommeerde filosofen in naam van de wetenschap God en religie bij het afval zetten en, in gradaties, atheïsme bepleiten, en tegelijk de wetenschap tot de nieuwe religie verheffen? Het lijkt allemaal nog het meest op de lamme die de blinde helpt, kinderen

die debatteren over grote mensenzaken - aandoenlijk. De durf dit te zeggen ontstaat door je blinddoek af te doen, de schellen van je ogen te halen, je luchtwegen te schrapen en de vrije lucht in te ademen, het oorverdovend lawaai uit te zetten en wat stilte te creëren, te beseffen dat alle voornamelijk religieuze doctrines niet draaien om begrippen als waarheid, oorsprong, lotsbestemming en nog veel meer geëxalteerds, maar om het begrip gezag.

Boeddhisten, Indianen, Joden, Vikingen, Christenen, Aboriginals, Moslims, Inca's, Hindoes, wetenschappers, ze zijn natuurlijk niet gek. De overeenkomst tussen al deze mensen is dat ze, soms wanhopig, op zoek zijn -waren- naar de waarheid. Op zoek naar de reden van het bestaan, de zin van het bestaan, de oorsprong van het bestaan - ieder op de voor hen geëigende manier. Allen proberen in contact te komen met het gemis, het antwoord op de vraag waar komen wij vandaan, het antwoord op de vraag naar het waarom. De laatste poging tot een antwoord vond rond plaats rond het jaar 700. Geen enkele religie is er echter in geslaagd het antwoord op de vraag naar het waarom, de waarheid volgens die religie, bevredigend en overtuigend uit te leggen aan de rest van de wereldbevolking. Er moet dus iets grondig mis zijn met het antwoord dat door elk van de religies, culten en sekten wordt geformuleerd. Er ontbreekt iets, of er is iets te veel, of er klopt iets niet in het perspectief.

Terwijl de antwoorden niet kloppen, soms zelf curieus zijn en veelal eerder een politiek doel lijken te dienen dan een metafysisch, moet de wijze waarop de religies het denken van de hedendaagse mens hebben beïnvloed niet worden onderschat. Die invloed is enorm groot, ook bij hen die zeggen niet meer te geloven. Van de mensen die zeggen niet meer te geloven en die daadwerkelijk ook niet meer naar het godshuis gaan noch zich op de een of andere manier daarmee verbonden voelen, zegt de grote meerderheid toch te denken dat er wel iets is, het zijn de aanhangers van het ietsisme. Geloven die mensen werkelijk in 'iets', of is hun geloof in iets eerder een ontweningsverschijnsel binnen een cultuur die doordrenkt is -geweest- van religie? Wat vast staat is dat de moderne wereld welhaast, nee, daadwerkelijk wordt gegijzeld door ideeën die duizenden jaren oud zijn en die zijn geformuleerd voor een geheel andere wereld. Maar de mens is dezelfde als toen, wordt tegengeworpen. Nee, de mens is niet meer dezelfde, omdat de wereld van de mens is veranderd. De wijze waarop de mens op de wereld kan reageren is wezenlijk anders dan toen Maharishi Kapila of Mozes leefden. Religie is het antwoord op de vraag die niet meer wordt gesteld. Religie is het ongelukkig antwoord op de vragen die wel worden gesteld. De mens stelt

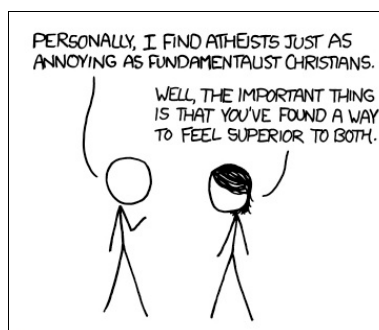
niet meer de vraag naar de zin van het bestaan, hij stelt de vraag naar de zin van zijn bestaan.

Boekverbrandingen vinden plaats in intolerante culturen en het negeren van boeken staat meteen daarna op het lijstje van 'onvergeeflijke' zaken. Het bestuderen van de oude religieuze boeken, of op zijn minst er af en toe in lezen, is dan ook als het bestuderen van de geschiedenis en daar is nog nooit iemand een minder mens van geworden. Het is het gezichtspunt waar het om gaat, de blik waarmee je kijkt. Voor de interpretatie van de heilig genoemde geschriften kan een mens het best bij zichzelf te raden gaan. Elk mens kan, afhankelijk van de mate waarin hij zich heeft losgemaakt van de indoctrinaties die hem beheersen, een onafhankelijk inzicht krijgen in wat oeroude voorvaders schreven. Een persoonlijk autonoom inzicht in de universele waarheid, dat niet alleen in de boeken ligt verscholen, maar vooral op de bodem van je zelf. Geen wijze is wijs genoeg je te kunnen vertellen wat er in het diepste van je hart op je wacht. Dat het iets akeligs zou kunnen zijn, vol van hel en verdoemenis of slecht karma, is het angstbeeld van de onwijzen. Een angstbeeld dat wordt misbruikt door hen met sinistere politieke motieven. Wie zichzelf tot op de bodem uitzoekt vindt daar de Liefde die deze wereld zo ontbeert, wie zich geneest van de ziekten van de wereld vindt in de kern van zijn wezen zijn onvervreemdbaar aandeel in de universele waarheid. Geloof niemand die hel en verdoemenis predikt, want hij probeert je op het verkeerde been te zetten -een vals perspectief te geven- en je angst te exploiteren voor zijn eigen machtsbelang.

Religie is te belangrijk om over te laten aan religieuzen, de goeroes van de oude tijd. Hecht evenmin teveel waarde aan wetenschappers, de goeroes van de nieuwe tijd. Hang geen enkele goeroe aan en bepaal je eigen melange van fysica en metafysica. Jij bent zelf de enige die de voor jou geldige samenhang tussen informatie en interpretatie kan bepalen. De wetenschappers die religie verwerpen kennen slechts een manier om ergens uit te komen. Deze geleerden houden met ijzeren grip vast aan hun materiële zekerheden. Als je wilt vertrouwen in wetenschappers, de wetenschap als zodanig, maak je je tegelijk afhankelijk van het meeliften naar het lot van de wetenschap, waarbij het onzeker is of je zult aankomen op je eigen plaats van bestemming. De wetenschap laat slechts een weg zien. De wetenschapper vraagt je zijn theorieën te accepteren. En ook al zijn deze theorieën geschreven in de mooiste taal van dit universum, de wiskunde, het is niet meer dan een

monokristallijne taal waarin slechts één aspect kan worden uitgedrukt, het kwantificeerbare. Als het niet kwantificeerbaar is of niet kwantificeerbaar gemaakt kan worden, dan is het niet onder woorden te brengen in de taal van het wetenschappelijk universum. Niet verwonderlijk dus, dat veel wetenschappers het bestaan van een god-logisch moeten-ontkennen, of het atheïsme juist vol overgave bepleiten. Het lijkt er sterk op dat wetenschappers hun eigen wereld creëren en de wegen die naar buiten leiden dichtplakken met krantenpapier, terwijl ze de gewone mensen 'vragen' mee te liften naar hun bestemming. Net als de oude goeroes de mensen 'vroegen' te geloven in de heilsbestemming van hun credo.

De overtuigingskracht die de wetenschap op mensen heeft, vervult dezelfde maatschappelijke functie die voorheen door de overtuigingskracht van de religie werd vervuld - het verkondigde woord is wet. De religie kunnen we niet achter ons laten door a-religieus te worden of zelfs antireligieus, dat zou neerkomen op het ontkennen of bestrijden van iets dat bestaat. Dat is vrij kinderlijk en je maakt jezelf daarmee blind voor een aspect van jezelf. Je blijft dan hangen in het ietsisme. Daarmee zeg je dat er in je iets klopt, je weet alleen niet dat het je hart is. De atheïst heeft het nog minder getroffen, want die zegt in feite dat hij geen hart heeft. De

zekerheid die de wetenschap zegt te geven, gebruiken als substituut voor de vroegere -maatschappelijke- zekerheid van religie, is evenmin een begaanbare weg. De totale ontkenning van het metafysische zorgt voor ruim baan voor het fysische, het belang van het materialistisch welbevinden. Het geeft aanleiding tot het zoeken naar een maatschappelijke herverdeling van macht en de opkomst van de nieuwste religie, de materiële. De aanbidding van het gouden kalf zou een Christen zeggen. Dus naast een helder hoofd, een rationele basis, moet je ook een helder hart hebben, een basis van vertrouwen in jezelf.

De kern van de zaak

De mens geneigd is te kijken naar de autoriteit. Dat doet hij om iets te leren of juist om niets te hoeven leren. Hij doet het omdat iemand anders verder, hoger of beter is dan hijzelf en omdat hij zich aan die persoon wil optrekken, of hij doet het juist niet omdat hij niet gemotiveerd is, passief wil blijven of zich passief voelt. Een mens vertoont meestal combinaties van de twee. Een persoon kan mateloos geïnteresseerd zijn in muziek en in het geheel niet in politiek, of hij heeft een grote belangstelling voor religie en weer niet voor informatietechnologie. Op het gebied waarvan hij meent niets te weten kijkt hij naar de autoriteit, degene die er wel meer van weet. De doorsnee mens weet van veel meer dingen weinig of niets en is daardoor geneigd zijn leven aan te hangen bij een autoriteit, terwijl hij zijn eigen talenten -als gevolg daarvan- vaak minimaliseert. Daartegenover staan er groepen religieuzen, politici en wetenschappers die hun kennisterrein zo omgeven met vaktaal dat de doorsnee mens niet anders meer kan dan het op dat terrein over te geven, zelfs al zou hij misschien anders willen. Naast de mythische Babylonische spraakverwarring is er klaarblijkelijk ook sprake van een denkverwarring, waarbij geen enkel mens meer de idee heeft dat hij tot alles in staat is - zo worden mensen opgevoed en geschoold binnen het Luciwher paradigma. De pijn van de onmogelijkheden, frustraties kan men misschien zeggen, maken van de mens een klein mens, met kleine gedachten op een klein gebied. Een mens wordt op die manier steeds bevattelijker voor autoriteit en uiteindelijk voor onderdrukking. De enige remedie die een mens hier tegen heeft, is zijn eigen talenten waarlijk ontdekken -welke dan ook- en die zo diep mogelijk uitbouwen - diep in zichzelf. De ware bevrediging en de vervulling van het mens zijn is hierin vervat. Een mens die voor zichzelf een autoriteit is, zal de pijn van de onmogelijkheden niet kennen, is dus minder of niet meer bevattelijk voor de autoriteit van anderen en heeft daarmee het Luciwher paradigma opgeheven.

Na en naast het graven in het diepste van zichzelf heeft een mens de mogelijkheid zijn talenten in de breedte uit te bouwen. Op zoek te gaan naar zij die vergelijkbare talenten en vervullingen hebben. Die door de voldoening die het talent geeft geen interesse heeft in de concurrentie, maar in de samenwerking - er is geen belang in gewin, maar alleen in met elkaar delen. De pijn van de onmogelijkheden is getransformeerd in de oplossingen van de mogelijkheden. De talenten die men niet heeft en wel ziet bij de ander, zijn geen aanleiding meer voor overheersing, maar

voor de erkenning daarvan. De ban van de macht is gebroken en de kracht van het samen gaan is geboren. Geen coöperatie in collectivisme, maar de verzameling die is samengesteld uit en wordt bepaald door individuen.

Het klinkt idealistisch -zeker in het oor van een zwartgallig persoon, iemand die ziek is-, maar het is een haalbaar scenario. Niet volgend jaar of tijdens de volgende generatie, maar wel ooit, omdat het de enige oplossing is. Omdat het de enige oplossing is waarbij het individu niet hoeft te gehoorzamen aan de machthebber -spirituele of seculier- en niet wordt onderdrukt of bestraft wanneer hij dat niet doet. Het klinkt idealistisch, maar niet irrealistisch wanneer men bedenkt dat tussen bijvoorbeeld de Napoleontische oorlogen en vandaag het geweld in de wereld substantieel is afgenomen. Door een steeds meer de gehele globe omspannende nieuwsgaring lijkt het in de media alsof er steeds meer geweld en oorlog in de wereld is, maar de realiteit is precies omgekeerd. Oorlogen als de Eerste en de Tweede Wereldoorlog lijken niet meer goed mogelijk en regionale oorlogen zoals de geplande oorlog tussen de Verenigde Staten en het destijds Britse Keizerrijk -in de vorm van een aanval op Canada in de 20'er en 30'er jaren van de twintigste eeuw- nemen een steeds meer beperkte vorm aan - met nog steeds veel te betreuren slachtoffers. Van een grote en mogelijk nucleaire oorlog tussen de grote machtsblokken lijkt geen sprake meer sinds het einde van de Koude Oorlog en de afbraak van het symbool daarvan, de Berlijnse Muur. De oorlogen speelden zich daarna af met economische hegemonie als inzet - handelsoorlogen dus, gevechten om grondstoffen, economische conflicten. Dat de strijd om de economische dominantie een militair conflict kan initiëren moet als een reële mogelijkheid in het achterhoofd worden gehouden. Anderzijds zit een economisch blok er niet op te wachten dat de productiemiddelen worden vernietigd als gevolg van een gewapend conflict. De strijd om het bezit van grondstoffen is potentieel de oorzaak van gewapende conflicten, de strijd tussen etnische en etnisch-religieuze groepen kan een andere oorzaak zijn. In sommige gebieden gaan die twee bronnen van onenigheid samen.

De neergaande lijn van geweld en opgaande lijn van -in zekere mate- vreedzaam samenleven correleert in hoge mate met de opgaande lijn in educatie. De mate waarin mensen geschoold zijn bepaalt de mate waarin zij bereid zijn zich door de machthebbers te laten leiden richting oorlog. Wie werkloos is, financieel en economisch aan de grond zit en geen uitzicht heeft op de verbetering van zijn situatie, wie op geen enkele

manier erkenning en hulp voor zijn problemen kan vinden, zal eerder bereid zijn zijn op een radicale manier op te lossen -desnoods met geweld- en zal zich laten sturen door afgunst en haat. Dit was de situatie waarin Adolf Hitler zich bevond en met hem miljoenen Duitsers na de Eerste Wereldoorlog. Wie in zijn leven iets heeft opgebouwd heeft geen aanleiding tot desperate maatregelen, anders dan de verdediging tegen afgunst en haat - welke verdediging is de beste en wordt een aanval soms niet gezien als de beste verdediging? De beste manier om oorlogen tegen te gaan is dan ook de educatie aan beide zijden van de -imaginaire- lijn op te schroeven en het daarbij niet te laten - elk mens heeft een fatsoenlijk dak boven zijn hoofd nodig, voldoende te eten en uitzicht op de realisering van zijn talenten. De werkelijke ontplooiing van de mens kan pas dan plaatsvinden als hij zich ook kan ontdoen van zijn eigen machthebbers. Wanneer hij zich kan ontdoen van de Oude Geest, het Luciwher paradigma, die de mens sinds mensenheugenis achtervolgt, sinds de dorpsoudste tot en met de president. Niemand stijgt tot zo'n grote hoogte dat hij niet meer kan bukken om iemand anders op te rapen. Dit adagium sluit geen egalitarisme in zich, juist niet, maar een oproep tot solidariteit.

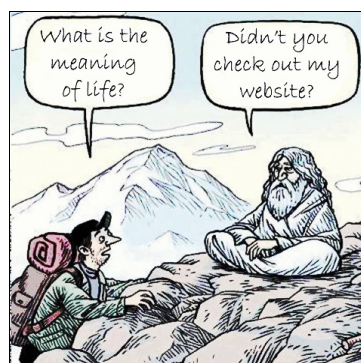
Wat hier staat is geen gloednieuw politiek programma, noch wil het de samensmelting zijn van alle politieke programma's of een keuze uit de beste elementen ervan. Een keuze uit de politieke instrumenten kan nooit een garantie zijn voor een rechtvaardig systeem, waar dan ook. Elk systeem, als het al een systeem kan worden genoemd, komt voort uit de samenstellende delen, de mensen. Je moet eerst je sokken aantrekken voordat je je schoenen kunt aandoen. En voordat je je sokken aantrekt was je eerst je voeten. Elke samenleving van mensen kan pas gezond zijn wanneer die bestaat uit mensen die gezond zijn, mensen die zichzelf hebben kunnen helen. Die niet aan de leiband lopen van wie dan ook, maar die steunen op de innerlijk gevonden kracht - de kracht die de eenzaamheid geen vloek doet zijn: de Liefde. Mensen die niet aan de leiband lopen en die vertrouwen op hun eigen kracht hebben niemand nodig om van te profiteren, anders dan als mogelijke inspiratie. Pas als je voeten schoon en droog zijn en je je schone sokken hebt aangetrokken, trek dan je stevige wandelschoenen aan, want nu komt het echte grote werk.

Afsluiting

De zin van het leven

Soms is het mij te moede mensen, door de tijd heen, zich te horen afvragen wat de zin van het leven is, de zin van het bestaan. Mensen die zich dit afvragen vallen, zo grofweg, in twee categorieën. Mensen die zich ongelukkig voelen -waarom overkomt mij dit- en mensen die tijd over hebben -wat is er nog meer- doordat anderen het zware of vervelende werk voor hen doen; misschien zelfs wel die uit de eerste categorie. Het is mij ook te moede omdat impliciet of expliciet de vraag op steeds maar een en dezelfde manier wordt gesteld, zoals die wordt gesteld in elke godsdienst of filosofie waarvan ik het bestaan weet: wat is het dat het bestaan zin geeft? Zelden, eigenlijk nooit, wordt de vraag in de omgekeerde volgorde gesteld: wat kan ik doen om alles zin te geven? Wanneer de vraag zo wordt gesteld, is er ook een element toegevoegd, namelijk het doen, het ondernemen van actie. Het doen, of juist het laten, is een van de meest wezenlijke en definiërende karakteristieken van het mens-zijn. Daarmee is in feite al de vraag naar de zin van het leven al beantwoord: we zijn hier allemaal om iets te doen. De volgende vraag is dan, waarom zijn we allemaal hier om iets te doen? Op die vraag zal hier nooit antwoord komen. De antwoorden die in dit universum kunnen worden gevonden gaan over het wat en over het hoe, maar zullen de vraag naar het waarom altijd onbeantwoord laten. Mensen die denken het antwoord op een waarom vraag te hebben gevonden, zullen bij nadere beschouwing moeten toegeven dat zij een ingewikkelde manier hebben gevonden op de vraag naar het hoe. Het enige nietige aanknopingspunt dat een mens heeft naar een waarom is zijn vermogen in dit universum te handelen. Vooral in het begin van deze boekenreeks staan aanknopingspunten naar het waarom van het waarom, maar dat zijn allegorische verwijzingen waarvan niet mag worden aangenomen dat iedereen die zomaar gelooft. Beter is om dat verhaal in het achterhoofd te houden, wanneer men zelf op zoek gaat, op zoek in het innerlijk.

Het handelen van de mens in het leven verandert het leven van allen en

verandert het universum, ook al neemt die mens het op zijn best waar als die van het vlindereffect. Het handelen dat gebeurt vanuit een innerlijk gevonden rust en genezing heeft een helend effect op het leven en het universum. Hierbij moet men ervan uitgaan dat een mens doodziek op aarde verschijnt en zijn leven gebruikt om zichzelf te genezen - elders is dat omstandiger uitgelegd. Om deze reden ook, het is in dit boek uitgelegd en gestaafd, zijn de godsdiensten, de representanten van de Oude Geest van het Luciwher paradigma, de valkuilen voor de mens die op weg is door het leven. Het Hindoeïsme pleit bij monde van Krishna in de Bhagavad Gita voor onthecht handelen, een vorm van handelen die het handelen vanuit de ziel bepleit, zonder acht te slaan op het effect van het handelen in de reële wereld. Maar de mens kent zijn ziel niet, omdat de mens ziek is²⁾. Het neemt vaak een heel leven om te genezen en vervolgens zuiver te handelen. Het genezingsproces wordt door de individuele mens in gang gezet, in gang gehouden en afgerond naar waarlijk eigen inzicht - is een mens ooit uitgeleerd? Er is geen boek met wijze teksten dat het beter weet dan de mens voor zichzelf kan weten. Dat geldt evenzo voor de andere grote godsdiensten, met name de Indo-Semitische godsdiensten gesticht door Zarathoestra, Mozes, Jezus en Mohammed. Afgezien van de doordachte bespiegelingen zoals die ook in de Bhagavad Gita zijn te vinden, zijn de Avesta, de Tenach, de Bijbel en de Koran toch vooral ook bedoeld om de mensen te sturen - religieus en politiek. Al deze boeken zijn geschreven vanuit het oogpunt van de autoriteit die de gewone mens moest brengen tot een besef en een grond voor handelen. Het belang van het handelen werd altijd geformuleerd vanuit het belang van het collectief -stad, staat, natie- waaraan het individu zich diende aan te passen. De mens werd zodoende geconfronteerd met eisen van buitenaf die hem eerder zieker maakten dan hem een voedingsbodem voor genezing gaf.

Er gaan steeds meer groepen ontstaan van mensen die op weg op de innerlijke weg zich verenigen op een gezamenlijk gevoelde eenheid. Niet op basis van landstaal, etniciteit of bezit. Of zo'n groep een collectief is moet die groep zelf bepalen. Ik kan me ook voorstellen dat iemand niet tot een groep wil behoren, en zijn of haar handelen als individu een voldoende uiting vindt van de zin van zijn of haar leven. Ik heb altijd het beeld van de huiselijke herberg aan de innerlijke weg aangenaam gevonden, waar de vermoeide reiziger per toeval gelijkgestemden ontmoet. Waarna ieder weer zijns weegs gaat. Er zijn vlinders en er zijn groepen vlinders. De conclusie is dat door zijn handelen een herstellende

persoon de menselijke aard, zijn aanwezigheid en zijn impact op de aarde en daarmee het universum verandert.

Het doel van het universum

De vraag, heeft het universum een doel, kan gemakkelijk worden beantwoord. Ja, dat doel is er, klaarblijkelijk, want anders waren wij, de mens, hier niet. Dit lijkt een nogal egocentrisch antwoord, dat is het niet, het is wel een stellig antwoord. Om zo stellig te kunnen zijn, moet je alles laten vallen waarvan je overtuigd bent en gaan lezen, kijken en luisteren naar alle informatie los van je overtuiging. De video van de Neil deGrasse Tyson bijvoorbeeld [zie noot 3] zit vol informatie, maar ook vol met overtuigingen en aannames. Ook de bijdragen van andere wetenschappers aan het project "Does the Universe have a Purpose"³⁾ vertonen aannames die gemeenplaatsen zijn en niet door de betreffende zijn onderzocht, anders dan al filosoferend in hun hoofd, filosoferend op basis van wat zij overgeërfd hebben gekregen. Om de vraag stellig en eenvoudig te kunnen beantwoorden, hoef je echter alleen maar naar het hier en nu te kijken, naar dat wat IS. Een mens is moederziel alleen in een gigantische kosmos en hij IS, hij neemt waar dus hij IS, hij leeft en IS en sterft en IS niet meer -hier-. Dit heeft niets met egocentrisme te maken, het is een vaststelling. Waarlijk egocentrisme ontstaat pas doordat de mens zegt -of impliceert- dat hij het centrum is van het heelal, of misschien meer precies, doordat de mens denkt vanuit zijn eigen perspectief bij het bestuderen van het universum⁴⁾. Dit perspectief lijkt verscholen te liggen in de bewoordingen van ieder die zich hiermee bezighoudt. Is het dan zo moeilijk te bevatten dat wij een uitdrukking van het heelal zijn dat zichzelf wil begrijpen? Door de aard van onze aanwezigheid, door het feit dat wij hier zijn, geeft het universum uitdrukking aan zichzelf, zoals ook een kunstenaar uitdrukking geeft aan wat hem bezielt. Alles wat in dit universum is, wat ons vooraf is gegaan en wat er na ons volgt, is een expressie van het universum⁵⁾. Dit is een zelfstandig naakt te constateren feit. Wij zijn immers gebouwd uit de materialen van dit universum. Dit laatste gegeven op zich impliceert op geen enkele manier een vooropgezet doel van het universum met ons als uitkomst, want dat doel valt menselijkerwijs niet te bewijzen. Wanneer wij onszelf zien als uitkomst van het doel van het universum, zou dat hetzelfde zijn als onszelf zien als het uiteindelijke resultaat van de evolutie. Er zijn vormen van leven voor ons geweest en na ons zullen die

er ongetwijfeld ook zijn, zowel op aarde als in het universum.

De mens die het heelal wil begrijpen is als de kleuter die zijn ouders wil begrijpen -het is niet onmogelijk, maar hoogst onwaarschijnlijk-. Het is andersom - wij zijn immers de kinderen van het heelal. In dit universum zijn onder andere wij mensen het middel dat het universum gebruikt om inzicht in zichzelf te krijgen. Daarmee is de mens niet gereduceerd tot een stuk gereedschap en hierdoor wordt de vraag van de mens naar de zin van het bestaan evenmin redundant. Het perspectief is wel geheel anders dan mensen tot nu toe hebben aangenomen. Tot nu toe probeerde de mens buiten zichzelf te kijken -met telescopen en microscopen- om de zin van het bestaan te ontdekken en komt slechts een spiegel tegen, een spiegelgalerij zelfs waarin de beelden elkaar steeds weer reflecteren in vragen die ontstaan zodra een vraag is beantwoord. Om de zin van het bestaan en het doel van het universum werkelijk te ontdekken doet een mens er beter aan eerst naar binnen te reizen en wanneer de vragen die daar op een antwoord wachten beantwoord zijn, pas dan de blik naar buiten te richten. De vragen die dan gesteld worden, zijn van een geheel andere aard - niet louter kwantificerend. Het is zinniger eerst volwassen te worden voordat de vragen geformuleerd worden. Overigens de vragen kunnen niet worden gesteld aan de bovenmeester, maar het zijn vragen die men zelf moet beantwoorden. Vragen die een hypothese geldig maken en antwoorden die jouw theorie geldig maken- jouw aandeel in de universele waarheid.

Tot die tijd moet in een beeldspraak en personificatie de kracht die het universum beheerst Luciwher genoemd worden en het stramien waarbinnen alles en iedereen nog 'gevangen' zit het Luciwher paradigma. Pas als de mens, tot hem beperk ik mij nu, vragen kan stellen die los van dit stramien geformuleerd kunnen worden, pas dan kan een mens de zin van het bestaan ontdekken en het doel van het universum. Dan zijn de allegorieën uit het eerste gedeelte van het eerste boek in deze reeks ook niet meer nodig, dan zijn de antwoorden die ieder mens nodig heeft inzichtelijk zonder een God met baard. Dan zijn indelingen als deïsme, theïsme en atheïsme volkomen overbodig, zoals iedereen met een zachtmoedige kijk op het leven nu al weet dat de dichotomie goed en kwaad onzinnig en onwerkbaar is. Dan heeft de mens bijgedragen aan het universum die zichzelf begrijpt, de mens die een uitdrukking van het universum is. Dan heeft Luciwher een stap gezet in het begrijpen van zijn wezen, de aard van zijn zijnsvorm. De mens heeft niet Luciwher geholpen, maar Luciwher heeft zichzelf -middels de mens- geholpen zijn wezen te begrijpen en daarmee alles en iedereen die uit hem voortvloeit,

zijn creaties, waaronder de mens. Het spectrum van creaties dat binnen het vermogen ligt van het rationele, het scherpzinnige, het analyserende. Luciwher, de mens die hij creëerde en alles wat hij verder creëerde, is daarmee een stap dichterbij gekomen bij het formuleren van zijn talenten en kan dan weet hebben van de talenten die hem ontbreken. Uiteindelijk kan Luciwher onder woorden brengen wat het is dat hem mankeert, wat hem ontbreekt - met hem zijn volk, de mens. Dan kan het licht uit in het universum en gaat iedereen naar huis. Dan zal de aankomst het grote feest van het weerzien zijn en Liefde en Licht zijn herenigd in WarmeSchoonheid, de AllerEerste die het allemaal mogelijk maakte voor iedereen weer zichtbaar.

Gooi alles wat je aan het doen bent er bij neer en pak het weer op op de juiste manier. Bevrijd jezelf van de Oude Geest en wordt een Vrije Geest. Ontketenen jezelf van de ketenen van het Luciwher Paradigma, want waarschijnlijk zonder het zelf te weten zit je vast aan deze instructiecode. Breek door de grenzen van wat voor iedereen de hel is, naar de andere kant van dit bestaan. Realiseer je dat je bent geïmmuniseerd voor schoonheid, ongevoelig gemaakt voor de liefde. Zie dat die schoonheid de warmte is die je nodig hebt en de liefde de zelferkenning waarnaar je hunkert. Genees jezelf. Besef dat wat je ontbreekt niet in de handel als een product te koop is, maar alleen als een vrij toegankelijk geschenk in de kern van je wezen. Er zit geen zingeving in het zijn van klant van iemands goederen, hoe verleidelijk ook tentoongesteld, hoe ook aanbevolen door andere consumenten. Dat weet je eigenlijk heel goed, want je hebt het altijd wel geweten hoe het is om beter te worden. Vertrouw jezelf en doe dat niet meer met de mensen die je vragen hen te vertrouwen. Degenen die vertrouwd kunnen worden vragen dat niet, zij die de waarheid spreken zullen dat nooit aankondigen. Kijk eens langs in de spiegel en word wie je bent. Geloof me niet, want dat is niet wat ik vraag. Hoewel woorden te klein zijn voor mijn stem, lees mijn woorden, want ik ben de boodschapper die hoopt je te hebben getroost, soelaas te hebben geboden - een beetje.

Thuis

Moe maar voldaan lig ik lekker in mijn bed, terwijl buiten de zon al volop schijnt. Ik draai me nog een beetje om en kijk naar mijn vrouw die glimlacht wanneer onze ogen elkaar ontmoeten. We hebben elkaar al die lange tijd gemist, maar nu bestaat de tijd niet meer. We hebben de tijd de afgelopen nacht in een knallend vuurwerk tot een einde gebracht. Nu zijn we hier en we gaan niet meer weg.

Annex, Heeft het universum een doel?

De hiernavolgende wetenschappers hebben deelgenomen aan de gesprekken over "Grote Vraagstukken" van de "John Templeton Foundation". Het valt op dat vrijwel al deze mensen uit het Angelsaksisch cultuur- en taalgebied komen -met uitzondering van een Belg en een Fransman- en meest waarschijnlijk spreken vanuit een Joods-Christelijke traditie. De Fransman in het gezelschap heeft zich op een later moment tot de Islam bekeerd, maar verder zijn er geen wetenschappers met een Islamitische achtergrond, of bijvoorbeeld vanuit de Hindoe cultuur, die een bijdrage aan de stellingnames hebben geleverd.

De visies die in deze 'conversatie' worden gepresenteerd, representeren een dwarsdoorsnede zoals men die kan verwachten binnen de westerse cultuur, de dominante cultuur. Om die reden worden deze wetenschappers van commentaar voorzien, in de eerste plaats voor de lezers van dit boek, om hun eigen visie te vergelijken met enerzijds die van de deelnemende wetenschappers en anderzijds de visie en de overwegingen die worden verwoord in "de Sleutel". De lezer wordt vervolgens uitgenodigd zijn of haar reactie daarop te geven in het lezersforum. Dat lezersforum kan worden bereikt via de contactlink onderaan de webpagina van manasnaala.net.

In de opzet op deze pagina wordt steeds een korte weergave gegeven van de stellingname van de betrokken wetenschapper, met daarbij de mogelijkheid de gehele bijdrage te bestuderen [www.templeton.org/purpose/index.html], waarna een kort commentaar volgt. Daarnaast is getracht een in dit verband zo relevant mogelijk 'stukje video' van en over de genoemde wetenschapper een plaats te geven [www.manasnaala.net]. Geïnteresseerde lezers kunnen natuurlijk zelf -op het web- naar verder materiaal zoeken.

Lawrence M. Krauss - Hoogleraar Natuur- en Sterrenkunde aan de Case Western Reserve Universiteit. Het is onwaarschijnlijk dat het universum een doel heeft.

"Hoewel niets in de biologie, scheikunde, natuurkunde, geologie, astronomie, of kosmologie ooit direct bewijs heeft voortgebracht ten aanzien van het doel in de natuur, kan de wetenschap nooit ondubbelzinnig bewijzen dat er geen

doel is. Zoals Carl Sagan in een andere context zei: Afwezigheid van bewijs is geen bewijs van afwezigheid." Deze uitspraak van Carl Sagan behoort tot de favoriete uitspraken in mijn boekje en iemand die dit citaat op een juiste wijze kan gebruiken, moet iemand met inzicht zijn. Maar genoeg nostalgisch sentiment. Aan Lawrence Krauss wil ik vragen of hij ooit van galjoenblindheid heeft gehoord. Dat is het fenomeen waarbij de galjoenen van de Spaanse veroveraars niet werden waargenomen door de Maya's, omdat ze het verschijnsel galjoen niet kenden, dat terwijl de galjoenen duidelijk zichtbaar voor de kust lagen en de veroveraars al op het strand stonden - en werden aanbeden, alsof Itzamna was teruggekeerd. Zou de heer Krauss God herkennen als die voor hem stond? Wie zijn ogen sluit bewijst niet anders dan dat hij blind is. Verder kiest Krauss niet echt in de polemieken en uit zijn woorden begrijp ik dat hij in wezen zegt dat het zou kunnen, maar dat het niet echt waarschijnlijk is en dat hij de rol van de traditionele godsdiensten als uitgespeeld beschouwt. "Zo lijken de georganiseerde religies, die de mensheid in het middelpunt zet van een of ander goddelijk plan, onze waardigheid en intelligentie aan te vallen. (...) We moeten niet wanhopen, maar we moeten ons nederig verheugen in het beste te maken van deze gaven, en ons kort moment in de zon vieren." Zo eindigt de heer Krauss zijn bijdrage.

Commentaar: Zoals Lawrence Krauss zijn er veel mensen, mensen die nog gedeeltelijk in de oude cultuur van de religies staan, maar daar anderszins eigenlijk al afscheid van hebben genomen - misschien is Krauss wel een ietsist. Hij valt waarschijnlijk binnen de vijfde categorie van Richard Dawkins en is dan een technisch agnost, iemand die de kans op het bestaan van God op minder dan vijftig procent stelt en verklaart dat hij er niet zeker van is of God eigenlijk wel bestaat. Het 'probleem' met de heer Krauss en mensen zoals hij is, dat zij het al of niet bestaan van een God afhankelijk stellen van het juist of onjuist zijn van de religie die zij ooit hebben aangehangen. Als religie eigenlijk onzin is -maar dat durven zij nog niet hardop te zeggen-, dan bestaat volgens hen God evenmin. In dit boek heb ik op veel plaatsen omschreven, dat de God van de religie onzin is, maar dat daardoor God nog geen onzin is. Krauss ziet in zijn religie geen 'hoger doel', maar dat zegt nog niet dat er geen 'hoger doel' is. God, godsdienst en het goddelijk plan -als ik het zo versimpeld mag formuleren- zijn veel te belangrijk om aan de godsdiensten over te laten. Die hebben God tot hun politiek stroman gemaakt en godsdienst tot een verslaving van het volk-. Religiositeit heeft niets te maken met sterrenwielarij, maar alles met het bereiken

van de bodem van de innerlijke bron, hoewel dat voor veel mensen een innerlijke beerput blijkt te zijn. Voor iedereen echter, iedereen, ligt op de bodem de innerlijke ontdekking klaar en daarmee de universele Liefde. Wat een pracht wereld wordt dat waarin je je niet nederig hoeft te verheugen in je gaven, maar waarin je voluit kunt genieten van je talenten. De ontdekking van het goddelijke volgt daarna welhaast als vanzelf en daarmee de zin van de schepping.

David Gelernter - Professor in de computerwetenschappen aan Yale en Nationaal Fellow bij het American Enterprise Institute. Ja, het universum heeft een doel.

De heer Gelernter begint zijn bijdrage met wat misschien wel zijn persoonlijke 'mission statement' kan worden genoemd. "Namelijk, onze dierlijke natuur te verslaan en te overstijgen; goedheid, schoonheid en heiligheid te creëren waar eerst alleen natuur en dierlijk leven bestond, om te creëren -als we daarin slagen- wat de enige kleine speldenprik van goedheid in het universum zou kunnen zijn - dat voor zover wij weten verder moreel van nul en generlei waarde is. Als er in de kosmos niet overal van dit soort projecten bestaan, verandert onze overwinning de aard van het universum." Zijn korte betoog draait om het gegeven dat de mens zijn dierlijke natuur dient te overstijgen om goedheid te creëren, maar tegelijk dat de aard van die goedheid nauwelijks welomschreven is. Hij eindigt met een verwijzing naar het boek Job -uit de Tenach en de Bijbel- en concludeert dat een mens moet roeien met de riemen die hij heeft.

Commentaar: Net als Joodse humor is de bijdrage van de heer Gelernter doorspekt van een fatalistisch optimisme waar ik waardering voor kan opbrengen. Geen volk heeft zo geleden als het Joodse volk, zo wordt vaak gezegd, hoewel de realiteit laat zien dat elk volk op aarde verschrikkelijk geleden heeft. In de laatste paar honderd jaar lieten ruim 145 miljoen Chinezen het leven als gevolg van oorlog en geweld. Sinds de komst van de Europeanen stierven meer dan 100 miljoen inheemse 'Amerikanen' aan oorlog en ziekte. Waaruit de conclusie kan worden getrokken dat elk volk lijdt, dat elk mens lijdt, net als Job. Is dit het gevolg van de dierlijke aard van de mens? Is dit het gevolg van het niet-goede? Vele beschouwingen zijn gewijd aan de aard van de mens en het verschil met de aard van het dier. Het dier doodt uit noodzaak, om te eten, en de mens doodt daarnaast ook uit slechtheid, zo wordt gezegd.

In het geheel van dit boek heb ik willen aantonen dat een notie als slechtheid geen werkbare oplossing voortbrengt, bijvoorbeeld door daar goedheid tegenover te stellen. Dichotomieën als goed en kwaad dragen zelden of nooit bij aan een oplossing - je creëert partijen die claimen het goede voor te staan en die de anderen -de slechten- wensen te bestrijden. Wanneer we er echter vanuit gaan dat de mens ziek is, ziek van verlangen naar wat hij in zijn hart mist, kan elk individueel mens werken aan zijn genezing. Cura te ipsum. Geneesheer, genees uzelf. Een uitspraak die algemeen wordt geïnterpreteerd als een oproep geen verwijten te maken aan een ander, want mogelijk doe je zelf ook dat en verder van alles fout. Een dergelijke interpretatie kan leiden tot een passieve zelfs fatalistische instelling van schuldbesef en zelfverwijt en nodigt in elk geval niet uit tot een actieve houding goedheid, schoonheid en heiligheid te creëren. Schoonheid -laat de goedheid en heiligheid maar even zitten- kan niet worden gecreëerd door iemand met een zieke geest. De hier aangehaalde uitspraak uit Lucas, die de uitspraak uit de mond van Jezus zou hebben opgetekend, leidt tot een ander proces wanneer die als advies tot een actieve houding wordt opgevat. Namelijk, de mens die zijn opvoeding en alle andere vormen van indoctrinatie buiten de deur zet en diep in zichzelf afdaalt om daar te ontdekken wat hem in zijn hart ontbreekt. Een ziek mens creëert geen kunst of schoonheid, maar zijn persoonlijke therapie. Alleen een genezen mens kan werken aan de schoonheid van de wereld en de uiteindelijke ontdekking van de universele Liefde. Hier is dan geen sprake van een overwinning, zelfs geen zelfoverwinning -bij elke overwinning vallen slachtoffers-, maar van ontplooiing, de zelfontplooiing van de talenten die elk mens heeft. Niet de passieve houding van het ondergaan, zoals de religies van je willen, maar de actieve houding van genezing, zoals in je eigen belang is.

Paul Davies - Natuurkundige, kosmoloog en astrobioloog. Hij is de directeur van het Beyond Center aan de Arizona State University. Mogelijk heeft het universum een doel.

"Waar is dan het bewijs van het "kosmische doel?" Nou, dat ligt recht voor onze neuzen in het bestaan van de wetenschap zelf als een succesvol verklarend paradigma. Het verrichten van wetenschap betekent uitzoeken wat er in de wereld gaande is - wat het universum "beziel", waar het "over gaat." Als het nergens "over gaat", zou er om te beginnen al geen goede reden zijn om in te schepen op de wetenschappelijke zoektocht, dan hebben wij geen enkele reden om aan te nemen dat we daarmee verdere coherente en zinvolle feiten over de wereld zouden kunnen ontdekken." In de bijdrage van Paul Davies wordt een relatie gelegd tussen de aard van de mens, de aard van de wetenschap en de aard van het universum. Zijn "misschien" hangt samen met zijn opvattingen over wat de relatie is tussen planmatigheid en doelmatigheid.

Commentaar: Het is opvallend dat veel mensen, daar horen wetenschappers bij, bij het denken over een mogelijk doel voor het universum, het bereiken van het doel omschrijven als het punt van voleindiging van een van te voren welomschreven plan. Daartoe moet er een God, of een creërende kracht zijn, die alles van te voren zo bedacht heeft. Dat is maar één opvatting van de combinatie plan en doel, een opvatting die nog sterk doet denken aan de klokkenmaker van de Verlichting. Het is een tirannieke opvatting, met God als de grote dictator die alles tot in de details bepaalt. Het is een verouderde opvatting die ook geen recht doet aan het onzekerheidsprincipe zoals dat is geformuleerd binnen de kwantummechanica. Een andere opvatting van plan en doel, de opvatting die ik zelf veel plausibeler acht, is die waarbij de oorzaak van het universum, laten we die nog maar even God noemen, zijn kind op een zelfstandig pad heeft gezet. Die opvatting lijkt mij veel plausibeler, omdat alles in het universum op die manier werkt. Er is oorsprong en er is afstamming, oorzaak en gevolg. De afstamming en de gevolgen ontwikkelen zich dan niet als bij een automaton, maar in een zelfstandige lijn langs de lijnen die zijn uitgezet. De verbinding tussen ouder en kind, zoals bij bijvoorbeeld mensen, is daarvan afgeleid, zoals ook het ontstaan van een planetenstelsel wordt ingeleid door een zich ontbrandende zon. Die wetmatigheid zegt op zich al genoeg over de bedoelingen van de God. Het heeft daarom geen enkele zin uit de observaties van het heelal en de mens, en alles wat zich daartussen

bevindt, de wil van God trachten te destilleren, zomin als het zin heeft uit het gedrag van de zoon het karakter van de vader af te leiden. De lijnen zijn uitgezet, je zou dat met enige goede wil een vorm van predestinatie kunnen noemen, maar de ontwikkelingen daarbinnen vinden zelfstandig plaats, zoals de ouders plannen hebben voor de opleiding van hun kinderen -op basis van veronderstelde of waargenomen talenten- en de kinderen die uit alle opties hun eigen keuze maken.

Peter William Atkins - Fellow en professor scheikunde aan het Lincoln College, Oxford. Nee, het universum kent geen doel.

"Bij gebrek aan bewijs is de veronderstelling dat het universum een doel heeft sentimenteel wensdenken en sentimenteel wensdenken, dat aan alle religies ten grondslag ligt, is een onbetrouwbaar instrument voor de ontdekking van de waarheid van welke aard ook." Dit citaat van de heer Atkins is zo heerlijk, dat ik er graag mee wilde beginnen. De uitspraak staat roodgloeiend van onderliggende haken en ogen. Het woord sentimenteel heeft voor hem een kennelijke negatieve bijklank, net zoals wensdenken. Met gebrek aan bewijs bedoelt Atkins meest waarschijnlijk, gebrek aan wetenschappelijk bewijs. Wetenschappelijk als in meetbaar. Dat iets onmeetbaars waardevol kan zijn, wordt dagelijks bewezen door wetenschappers die op basis van een vermoeden hypothesen opstellen en op onderzoek gaan. Verder is bewijs een relatief begrip, want er is in de wetenschapsgeschiedenis nog nooit bewijs geweest dat niet onderuit is gehaald en vervangen door beter bewijs of door de falsifiëring ervan. Het heeft er alle schijn van dat meneer Atkins zijn bijdrage heeft willen openen met een klapper, die in feite op hem terugslaat en hem tentoonstelt als kleingeestig - misschien wel zo kleingeestig als de religies waarvoor hij een duidelijk *dédain* heeft, waarbij ik aantekenen dat ik het met hem eens kan zijn wanneer hij de gangbare religies in het vizier neemt, maar waarbij hij dan wel tegelijk zijn geest afsluit voor toekomstige ontwikkelingen. Dit maakt het moment dat hij de waarheid -van welke aard dan ook- gaat ontdekken alleen maar moeilijker te bereiken. Elk rabiaat standpunt isoleert een mens van zijn mogelijkheden.

"Dat we nog niets begrijpen over het ontstaan van het heelal, mag niet betekenen dat we aan het ontstaan ervan een bovennatuurlijke oorzaak

kunnen toeschrijven, een schepper, en de ondoorgrondelijke geest van die maker kunnen verbinden met een doel, of dat nu een goddelijk, kwaadaardig, of zelfs wispelturig en grillig doel is." Ook uit deze uitspraak blijkt dat meneer Atkins de onverbiddelijke juistheid van de wetenschap als uitgangspunt neemt. Als het niet wetenschappelijk bewezen is, dan bestaat het officieel niet, zelfs wanneer het toch lijkt te bestaan op basis van de oude religieuze uitgangspunten. Het komt niet in de heer Atkins op dat beide onwaar zijn - nogal onwetenschappelijk. Dat wil zeggen, dat de oude religieuze uitgangspunten op zijn best kunnen worden gezien als hypothesen, die ondertussen zijn weerlegt, en dat de wetenschappelijke methode gemankeerd is omdat die alleen het meetbare wil bewijzen, en daarmee alleen een deel van de werkelijkheid analyseert - de wetenschap kan alleen de kast opmeten, maar niet uitdrukken hoe mooi en goed gemaakt die is. Bovendien, wat is bovennatuurlijk? Alleen die meneer met de baard in de wolken is bovennatuurlijk, het sprookje van de autoriteit. Het bovennatuurlijke bestaat niet in die zin, dat alles natuurlijk is, natuurkundig, want dit is immers het fysiek universum. De heer Atkins heeft zijn oude God nog niet losgelaten, want hij vecht er nog tegen. Ergens tegen vechten heeft geen enkele zin, want het verdwaast wat je wilt bereiken - je eigen doel. Loslaten en zelf verder gaan is veel zinvoller.

"Sommige theologen zijn in de ban van de aard van het leven na de dood, een begrip dat ze zelf hebben uitgevonden zonder ook maar een stukje bewijs." Ik vraag de heer Atkins nog eens na te denken over de wet van behoud van informatie. Het idee van leven na de fysieke dood zoals die wordt gepresenteerd in de grote religies is in die vorm inderdaad klinkklare onzin en slechts bedoeld om de bezitlozen te verzoenen met hun situatie - religie is altijd politiek misbruikt. De idee van een bestaan na de fysieke dood zoals die wordt ingegeven door de genoemde natuurkundige wet sluit dat bestaan niet uit, ook al kunnen fysieke wezens dat niet waarnemen - ook al beweren vele mediums dit wel te kunnen. We komen ergens vandaan, we gaan daar ook naar terug.

Commentaar: Het lijkt of de heer Atkins in een bepaalde ontwikkelingsfase is blijven steken. Daarmee bedoel ik niet alleen zijn ontwikkeling, maar ook die van het metafysisch denken. Atkins behoort tot een generatie die zich heeft moeten ontworstelen aan de religie om daarna vrijer te kunnen denken. Die ontwikkeling is in het geheel van de ontwikkelingen absoluut noodzakelijk geweest. Het negatief fanatisme -alsof er positief fanatisme bestaat- van de heer Atkins doet verder

denken aan het fanatisme van voormalig rokers die zich afzetten tegen de tabaksindustrie en zij die nog wel roken. Roken is een vieze en bedreigende gewoonte, maar mensen die roken sterven vanzelf uit. Zou de heer Atkins net zo fanatiek zijn ten aanzien van de wijze waarop de energie voor zijn knusse huis wordt opgewekt - bijvoorbeeld?

Nancey Murphy - Hoogleraar christelijke filosofie aan het Fuller Theological Seminary. Er is inderdaad een doel voor het universum.

"Als er een ontwerper God moet zijn wiens doel is dat het universum het leven bevat, in het bijzonder intelligent leven, dan moeten de wetten en constanten vrijwel precies zijn die ze zijn. Dus, als het de bedoeling was dat we hier zijn, moet de natuurlijke wereld bijna exact die mate van gevaar en vernietiging bevatten die er is." Nancey Murphy tracht in haar bijdrage moderne wetenschappelijke kennis, en de opvattingen die daarbij horen, te verenigen met oude christelijke waarden en uitgangspunten.

Commentaar: Ik heb mij altijd afgevraagd wat een mens aan moet met de waarden en normen van de oude religies. Niet alleen het Christendom, ook diens voorganger, het Jodendom, en diens opvolger, de Islam, vertegenwoordigen waarden die niet oud en eerbiedwaardig zijn, maar oud en overleefd. Dat komt nog het meest tot uiting in de gruwelijkheden die zijn bedreven uit naam van deze religie - ik zie ze alle drie als varianten van één principe-, omdat de gruwelijkheden werden gerechtvaardigd met een verwijzing naar die religie. Het verweer dat afkeurenswaardige handelingen op basis van een theorie de gehele theorie nog niet ongeldig maken, snijdt geen hout, omdat de gruwelijkheden hoe dan ook uit de theorie voortkwamen - al was het zelfs maar een deel van de theorie. De God van Jodendom, Christendom en Islam zou er goed aan doen om in agressietherapie te gaan, of beter, zijn volgelingen zouden dat moeten doen. Met de andere religies is het niet beter gesteld.

Die agressietherapie kan voor de mens alleen succesvol zijn wanneer die niet bij een extern deskundige wordt gevolgd, maar louter door in de spiegel te kijken; zie de mens. Een mens kent zichzelf -in potentie- beter dan welk ander mens dan ook. Wanneer een mens bij een ander te rade

gaat, is er altijd het risico dat de consultant zich in status tracht te verbeteren ten koste van de cliënt. Het proces van zelfgenezing is wel een uiterst moeilijke en soms moeizame weg, maar het is de enige weg. Een aantal uitgangspunten uit de religies kunnen daarbij van pas komen, maar het is aan de mens zelf om te bepalen welke dat zijn, niet aan de deskundige. Het is altijd dom het oude zondermeer weg te gooien, want de bestudering van de geschiedenis kan zeer verhelderend zijn. Tegelijk is het zo dat de meest waardevolle uitgangspunten die bij het mens zijn horen, niet stammen uit het verleden - ze zijn uiterst modern.

Owen Gingerich - Emeritus hoogleraar Sterrenkunde en Geschiedenis van de Wetenschap aan de Harvard University en senior astronoom emeritus aan het Smithsonian Astrophysical Observatory. Ja, het universum heeft een doel.

"Eerlijk gezegd, ik ben psychisch niet in staat te geloven dat het universum zonder zingeving is. Ik geloof dat het universum een doel heeft, en dat het onze grootste intellectuele uitdaging als mens is om een glimp op te vangen van wat dit doel zou kunnen zijn. (...) Slechts geleidelijk kwam ik tot de waardering van hoe prachtig het heelal is afgestemd op het ontstaan van intelligent leven." Owen Gingerich beargumenteert dat het feit dat de denkende mens in dit universum aanwezig is, voldoende bewijs is dat het universum een reden en dus een doel heeft. God openbaart zich in de persoonlijkheden en intelligentie van de mens, ironisch genoeg ook in die van een atheïst.

Commentaar: Aan de bijdrage van de heer Gingerich heb ik weinig toe te voegen. Het universum IS met de mens daarin - en wie weet talloze andere vestigingsplaatsen van intelligent leven waar de mens -nog- geen weet van heeft. Het doet er ten aanzien van deze bijdrage niet zo ontzettend toe of de God waarover Gingerich spreekt de God is van de cultuur waar hij uit voortkomt, of dat de oorspronkelijke creator de entiteit achter de schermen is met zijn creatie Luciwher als 'beheerder' van ons universum. Per slot van rekening zoeken wij niet voor niets God of de Liefde, terwijl Luciwher dagelijks en waarneembaar om ons heen is. De vanzelfsprekendheid en rust waarmee Gingerich zijn bijdrage heeft geschreven maakt het irrelevant onderscheid te maken tussen de AllerEerste en Luçal, aangezien het einde hoe dan ook de hereniging van alles en iedereen is.

Bruno Guiderdoni - Astrofysicus en directeur van de Sterrenwacht van Lyon, "Centre de Recherche Astrophysique de Lyon et Observatoire de Lyon", Frankrijk. Het is zeer waarschijnlijk dat het universum een doel heeft.

Ook Bruno Guiderdoni noemt de prachtige manier waarop het universum fijn afgestemd is op het laten ontstaan van biologische complexiteit. Maar kunnen we hier ook Gods handtekening in ontdekken, zo vraagt hij zich af. Hij betoogt dat dit geenszins het geval is en dat wij in slechts een van de universums van het multiversum leven. Deze theorie: "Daarin staat dat we niet in een universum leven dat zodanig is afgestemd is dat leven kan ontstaan, maar dat we toevallig wonen in het universum, een van de vele, dat door een kosmische samenloop van omstandigheden toevallig ook nog van het soort is dat biologisch leven ondersteunt. Met andere woorden, we zijn niet bijzonder, we hebben gewoon geluk." De multiversumtheorie stelt verder dat in andere universums condities kunnen heersen waardoor biologisch leven in het geheel niet is ontstaan, of waarin precies het tegendeel is ontstaan van ons universum -omdat daar niet de materie die wij kennen overheerst, maar antimaterie-, of de geschiedenis zoals wij die kennen ook daar heeft plaats gehad, maar met een andere afloop -waar John. F. Kennedy en Mahatma Gandhi niet zijn doodgeschoten, of waarin Hitler de Tweede Wereldoorlog heeft gewonnen-. De complexe wiskunde die op zich nodig is om het concept van een multiversum te ontwikkelen kan echter geen toevallig bijproduct zijn, aldus Guiderdoni. "Dit is de reden waarom ik niet kan nalaten te denken dat er, al met al, eigenlijk een zingeving is voor het universum."

Commentaar: Toen ik voor de eerste maal hoorde van de multiversumtheorie -de gepopulariseerde vorm, want ik ben geen wiskundige- en van de brane-theorie, begreep ik dat was aangetoond dat er een eindigheid aan het universum is. Toen ik een klein kind was legde mijn vader mij het gedachte-experiment van een eindig universum voor met de vraag wat er dan voorbij het einde zou kunnen zijn. Ik wist het niet, noch weet Dr. Neil Turok echt wat er achter de grens van het heelal is. Turok is directeur van het Perimeter Institute for Theoretical Physics in Canada en een van de grondleggers van de brane-theorie -raadpleeg de videoafdeling op de site manasnaala.net-. Brane-theorie en multiversumtheorie zijn precies dat, een theorie en een mogelijke

verklaring, zo benadrukt Turok eveneens.

Ik heb in de brane-theorie en de eindigheid van het heelal altijd een bevestiging gezien van de woorden in dit boek, waarbij dit universum Luciwher gegeven is om een in tijd en omvang begrenst experiment te doen om zijn visie gestalte te geven. Achter de grens van dit universum ligt de oorspronkelijke wereld waar ieder mens na zijn stoffelijk sterven naartoe terugkeert en waar het einde van het materieel universum op een mooie hemelse avond is te zien als prachtig vuurwerk. De grondlegger van de oerknaltheorie, de Leuvense -België- professor en katholiek geestelijke Georges Lemaître, heeft het altijd verfoeid dat Paus Pius XI uitriep, in 1931 bij de bekendmaking van de theorie, dat de big bang het moment was waarop God het universum creëerde. Ik vermoed dat Turok het evenzo zal verfoeien dat zijn brane-theorie kan aantonen dat de hemel bestaat.

Als laatste zou ik Guiderdoni ter overweging willen geven nog eens na te denken over het begrip toeval. Naar mijn inzicht bestaat het toeval niet, maar duidt de mens daarmee een evenement aan waarvan hij, beperkt door zijn waarnemingen of zelfs zijn waarnemingsvermogen, ofwel de oorzaak dan wel het gevolg niet kent of zelfs kan kennen. De mens is te beperkt om beide uiteinden te kunnen zien.

Christian de Duve - Biochemicus. Hij ontving in 1974 de Nobelprijs voor Fysiologie en Geneeskunde. Nee, het universum heeft geen doel.

Een paar citaten uit de bijdrage van Christian de Duve: a. "Een "bedoeling" veronderstelt een geest die het bedacht, evenals het vermogen om het uit te voeren. In het onderhavige geval zou dit betekenen dat de eigenaar van de geest niet alleen het universum geschapen heeft zoals het is, maar ook een ander universum had kunnen creëren en toch heeft besloten om het bestaande te creëren om een specifieke reden." b. "Als degenen die de vraag stellen, is het duidelijk dat we onszelf zien als ten minste een deel van het doel van God. (...) wat eigenaardig aan het heelal is, is dat het precies de juiste fysieke eigenschappen heeft om leven mogelijk te maken en, via het leven, om de menselijke geest mogelijk te maken. Een dergelijke antropocentrische opvatting van de schepping is echter niet gemakkelijk te rijmen met wat bekend is van de evolutionaire oorsprong

van de mensheid." De Duve vervolgt met een referentie aan de Franse bioloog Jacques Monod die concludeert "dat het universum een betekenisloze entiteit is waarin leven en geest ontstonden door een buitengewone combinatie van onwaarschijnlijke omstandigheden die net zo goed niet plaatsgevonden hadden hoeven hebben." De Duve verwijst naar meer mogelijkheden om het heelal te beschouwen, op een meer gevoelsmatige en esthetische manier via muziek, kunst en literatuur. Dit impliceert nog steeds niet, volgens hem, dat er een creator nodig is, die zelf toch ook een oorsprong moet hebben.

Commentaar: De heer de Duve concludeert klaarblijkelijk uit het eerste citaat dat het toevalselement een te wankel basis is om te menen dat er een zekere zingeving was in de creatie van het universum. Hij moge in zijn visie de juiste conclusie trekken, maar een conclusie in de tegenoverstelde richting -dat het universum gecreëerd is met een specifieke zingeving- is op basis van dezelfde premisse evenzo mogelijk. Dat hij in het tweede citaat de mens die zich deel van het doel van God voelt antropocentrisch noemt, wordt in zijn bijdrage niet onderbouwd met voldoende argumenten. De mogelijkheid dat er door de gehele kosmos verspreid intelligent leven bestaat -een niet onwaarschijnlijke mogelijkheid- voorkomt het antropocentrisch argument. Zijn verwijzing naar de conclusies van Monod spiegelt zijn eigen argumenten, waar echter bijkomt dat de conclusies van Monod destijds zijn gebaseerd op nu verouderde wetenschap en dat Monod bij het trekken van zijn conclusies wel heel erg beïnvloed lijkt te zijn door het existentialisme, dat à priori atheïstisch is of op zijn minst non-theïstisch.

De heer de Duve verwijst in zijn bijdrage naar zijn andere publicaties en wie die niet heeft gelezen kan geen definitieve conclusies trekken ten aanzien van zijn bijdrage - is dit nu luiheid van de schrijver of van de lezer? Anderzijds kunnen zijn overige publicaties niet van een geheel andere aard zijn, of tegenovergestelde conclusies onderbouwen, de reden waarom hier kan worden gesteld dat Duves argumenten geen finale conclusies kunnen ondersteunen. Ze kunnen leiden tot de gevolgtrekking dat het universum geen enkele zin heeft, terwijl de aangehaalde argumenten die verwijzen naar aspecten van toeval evenzogoed juist kunnen verwijzen naar het zinvolle aspect van het universum. De titel van zijn bijdrage laat een resoluut nee zien -hoogstwaarschijnlijk een persoonlijke hartenkreet-, terwijl uit zijn bewoordingen ondanks hemzelf een misschien blijkt. Ik verwelkom de tijd waarin niemand, hoe eerbiedwaardige die ook moge zijn, iemand meer zegt wat je moet denken, wat je moet voelen of wat je moet

concluderen op basis van welk geïnterpreteerd of geconstrueerd bewijs dan ook. De dagen van het gezag zijn onherroepelijk voorbij.

John F. Haught - Senior Fellow, Wetenschap & Religie, aan het Woodstock Theological Center, Universiteit van Georgetown. Ja, het universum heeft een doel.

"Uit het feit dat we zo'n vraag hoe dan ook kunnen stellen blijkt een bevestigend antwoord." Zo begint Haught zijn bijdrage in de discussie over de vraag of er een zingeving is voor het universum. Het probleem dat de cognitieve vaardigheden van de mens het resultaat zouden kunnen zijn van de toevallige uitkomst van een ongericht evolutionair proces, was een aspect van zijn evolutietheorie waar Charles Darwin niet echt gelukkig mee was, aldus Haught, en waarvoor Darwin geen oplossing had. Volgens John Haught ligt de oplossing voor dit probleem niet in het terugkijken, waar we vandaan komen, maar in de toekomst, waar naar toe de mens zich ontwikkelt. Als een mens zich dit afvraagt, geeft hij al gelijk het antwoord, omdat die vraag de zoektocht naar de waarheid representeert, omdat de zoektocht de aard van het universum veredelt. "Zolang de zoektocht naar de waarheid blijft bestaan, kan een mens niet alleen vertrouwen op zijn geest, hij kan ook vertrouwen op het universum dat op zo'n prachtige manier zichzelf openstelt en het begin heeft doen ontkiemen van wat waard is tijdloos te koesteren." In dit laatste citaat geeft John Haught op een nogal ingewikkeld poëtische manier aan, dat wanneer de mens vertrouwen in zichzelf kan hebben, hij ook zijn vertrouwen op het universum kan stellen dat alles mogelijk heeft gemaakt.

Commentaar: Haught heeft het bij het juiste eind en tegelijk ook niet. Inderdaad, dat de denkende mens bestaat en dat hij voor zichzelf een doel ziet, is het concrete bewijs voor het feit dat het universum een doel heeft. Tot zover kan ik instemmen met de redeneertrant van Haught. Wanneer de mens echter niet ook de volgende stap neemt, heeft de eerste stap geen waarde, is het gegeven dat de mens denkt zinloos geworden -maakt zichzelf tot robot- en is daarmee het doel van het universum gefnuikt. Die volgende stap bestaat uit het zich niet laten leiden door de afbakeningen die door het universum worden gesteld, maar geheel zelfstandige afwegingen te maken die niet per sé gelijk lopen met wat het universum ingeeft. De aspecten waar we dan aan

moeten denken zien we dagelijks om ons heen, aspecten zoals gezag en hiërarchie, prestige en strijd, winnen en verliezen. Het universum is koud en meedogenloos en de mens heeft het als doel daar bovenuit te stijgen, voorbij te komen aan de dimensie van ontbinding zonder samenbinding. Om in meer dan een opzicht, uit te stijgen boven 'het beest'.

Neil deGrasse Tyson - Astrofysicus en directeur van het New York City's Hayden Planetarium. Ik ben er niet zeker van of het universum een doel heeft.

"Beweren dat het universum een einddoel heeft, impliceert dat het universum een intentie heeft. En intentie impliceert een gewenste uitkomst. Maar wie zou er het verlangen kunnen doen? En wat zou een gewenste uitkomst kunnen zijn?" Dit is de kern van deGrasse Tysons vraagstelling. "Als je religieus bent, zou je kunnen verklaren dat het doel van het leven is om God te dienen. Maar als je een van de honderd miljard bacteriën bent die leven en werken binnen een enkele centimeter van onze dikke darm (...) zou je een heel ander antwoord geven." Middels wat gezegd wordt in dit citaat wil deGrasse Tyson het bestaan van de mens binnen een zeker perspectief plaatsen -het perspectief van nietigheid, zo lijkt het- en daarmee de positie en de belangrijkheid van de mens relativeren. Hij noemt de vermeende belangrijkheid die de mens zich toedicht overmoed en concludeert dat wanneer we de waanvoorstellingen die daaruit volgen uitfilteren, "het heelal er meer en meer willekeurig uitziet." Hij wil niet geheel uitsluiten dat het universum een doel heeft, maar hij stelt wel dat de bewijzen tegen het bestaan van die bedoeling zich behoorlijk opstapelen.

Commentaar: Dat de heer deGrasse Tyson noemt dat de mens 99,9999% van de kosmische tijd niet aanwezig was, en dat voor ons 99,9% van de soorten door gewelddadige evenementen zijn uitgestorven, maar niet dat 99,99% van alle religie lariekoek is, is een omissie die zijn eindconclusie beïnvloedt. Het onthult dat de heer deGrasse Tyson, misschien zonder het zich te beseffen, redeneert vanuit een welomschreven cultuurhistorische en dus ook religieuze achtergrond. Hij bewijst tevens dat met simpel rekenwerk alleen -hoe amuserend ook-, het doel en de waarheid van wat dan ook niet onthuld kunnen worden. Dat hij zijn rekenwerk doet om tegelijk neerbuigend te kunnen doen over religie -een specifiek westers Christelijk begrijpen van wat religiositeit is: het

dienen van God-, bewijst niets anders dan dat hij eerst met zijn eigen religieuze achtergrond dient af te rekenen, alvorens een uitspraak te kunnen doen over de al of niet vermeende aanwezigheid van een doel van het universum - hij is niet de enige.

Het frappante is dat alles wat deGrasse Tyson zegt omkeerbaar is en daardoor argumenten worden voor het bestaan van een God en zijn doel met het universum dat wij bewonen - zij het weer binnen een bepaalde visie op God. Dat de mens 99,9999% van de kosmische tijd niet aanwezig was laat alleen zien dat wij pas nu aan de beurt zijn en dat er mogelijk daarvoor anderen aan de beurt waren, zeker ook gezien het feit dat voor 99,9% van de soorten de tijd op was voordat wij kwamen - of dat nu op onze aardbol was of in het geheel van universum. Kortom, zonder het te weten bewijst deGrasse Tyson dat het godsbeeld dat zijn cultuur huldigt complete onzin is -evenmin de enige- en dat de mens eerst maar eens diep te rade moet gaan bij zichzelf over wie of wat God is -of anderszins met een conclusie daarover moet komen- voordat hij met kleuterspeelgoed de oorsprong van het universum onderuit probeert te halen -amusement-.

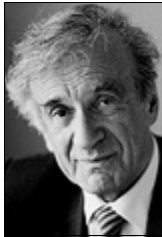
Jane Goodall - Oprichtster van het Jane Goodall Instituut voor "Wildlife Research, Education and Conservation" en VN Boodschapper van de Vrede. Natuurlijk heeft het universum een doel.

"Natuurlijk drijft de wetenschap meestal de spot met elk geloof in een god, vertelt ons dat we een 'God-gen' hebben en dat de neiging tot religieus geloven gewoon een deel van onze biologische opmaak is, even onvermijdelijk als de universele menselijke glimlach. Maar zelfs als dit zo zou zijn, zouden we nog steeds willen vragen, waarom?" Verderop in haar bijdrage schrijft Goodall over haar emotionele beleving van het orgelspel -onhoorbaar lage orgeltonen veroorzaken een godsgevoel- in de prachtige Notre Dame in Parijs en haar beleving van het werk van Bach. Ik begrijp haar uitspraak door eigen ervaring. Ooit liep ik de kathedraal van Orléans binnen en precies op dat moment begon het orgel voluit magistraal te spelen, het was alsof ik door God welkom werd geheten in zijn kerk. Atleten hebben een vergelijkbare oer-ervaring wanneer zij het stadion binnengaan, zo wordt verteld. Goodall eindigt met: "Was al het wonderlijke en de schoonheid simpelweg het gevolg van doelloze

draaiingen van bits van kosmisch stof in het begin van de tijd? Zo niet, dan moet er een extrakosmische kracht, de maker van de big bang te zijn. Een doel in het universum. Misschien, op een dag, zal dat doel worden onthuld."

Commentaar: Tegen mevrouw Goodall zou ik willen zeggen, begrijpen wij altijd de schijnbaar doelloze roerselen in onszelf? Toch komen we op basis daarvan tot standpunten en principes, daden en de consequenties daarvan. Zo leven wij, zo leeft ieder mens. De mens die de kosmos wil begrijpen, op welke manier dan ook, is als de mier die het bos wil begrijpen - dat gaat nooit lukken. De mens is 'veroordeeld' zich met zijn eigen maat der dingen bezig te houden en zichzelf te onderzoeken op het waarom van zijn zielenroerselen. Pas als het een mens lukt zichzelf te begrijpen, wordt het doel van alles -niet alleen het universum- onthuld. Dit klinkt allemaal nogal religieus, maar dat is het niet. Althans het heeft niets met de religies te maken. Integendeel, het onderzoeken van jezelf kan alleen dan, wanneer je jezelf hebt bevrijd van de religies, en van politieke partijdigheid, en van eigen belang, kortom, van oordelen over een ander. Er zijn maar twee dingen in het leven belangrijk, jij en wat je in de spiegel ziet, en wat je vervolgens doet in de wereld. Daar gaat dit boek over.

Elie Wiesel - Andrew W. Mellon professor in de geesteswetenschappen en universiteitshoogleraar aan de Universiteit van Boston. Ik hoop dat het universum een doel heeft.

"Het is de taak van de mens om God te bevrijden, door het vrijmaken van de krachten van vrijgevigheid in een wereld die meer en meer wankel balanceert tussen vloek en belofte." Dit is de laatste zin van Elie Wiesels bijdrage en daarmee tegelijk zijn conclusie, hier in de vorm van een voornemen of een taak. In de rest van zijn essay daarvoor stelt hij voornamelijk vragen, waarvan het niet altijd duidelijk is of het echte vragen zijn of retorische vragen. Een leraar gebruikt vaak de vraagvorm om zijn leerlingen in een bepaalde denkrichting te bewegen. Het is een enigszins verouderde didactische methode, omdat het immers veel zinniger is de leerling zijn eigen vragen, zijn eigen hypothesen te laten formuleren.

Commentaar: Professor Wiesel verwijst naar de existentiële vragen die

door de Tenach worden geformuleerd -gelukkig is hij daar open in-, maar tegelijk is het onhelder of hij eigenlijk vindt dat de morele kwesties die daarin worden behandeld in feite voor alle mensen opgaan. Bovendien verwijst hij naar gebeurtenissen, zoals de zondvloed, alsof die echt gebeurd zijn. Vanuit de geologie is het duidelijk geworden dat een zondvloed die de gehele aarde met water heeft bedekt nooit heeft plaatsgevonden. Wel zijn er in de afloop van de laatste ijstijd lokaal zeer grote vloedden geweest. Dat Jahweh zijn volk vernietigde had als oorzaak dat het kwade welig tierde, meldt hij, terwijl iedereen zo langzamerhand weet dat het zondvloedverhaal is overgenomen uit het Gilgamesh epos⁶) waarin de god de mensen vernietigde, omdat die met hun lawaai de god teveel uit zijn slaap hielden. Kortom, professor Wiesel tracht -terechte- een aantal morele zaken aan de orde te stellen, die niet aan de orde zijn te stellen op de manier waarop hij dat doet.

Daar komt bij dat in de visie van de mens het tijdsgewricht waarin hij leeft, altijd cruciaal is en neigend naar een tocht naar de afgrond, zoals professor Wiesel voorziet voor de huidige tijd. In ieder tijdperk ervaart de mens zijn situatie als balancerend op het randje van de afgrond en vrijwel nooit als in balans, met tijden van voorspoed in het verschiet. Vraag het een willekeurige Jood, een doordeweekse Romein of Chinees, een in zijn wereld opgesloten middeleeuwer -dat kan, lees maar- en allen zullen zeggen dat hun tijd een van de meest onzekere in de geschiedenis is. De Inca, de Cherokee, de Noorman, de Mongool, niemand zal zeggen dat hun tijd onbewogen was, dat er eigenlijk niets gebeurde en dat zij in pais en vree konden leven en hun kinderen zonder honger en angst konden opvoeden.

De Shoah was een afgrijselijke gebeurtenis en ik mag hopen dat die de mens lang in het geheugen zal blijven als afschrikwekkend voorbeeld voor de degeneratie van de mens - niet eens degeneratie onder bepaalde omstandigheden, maar het altijd aanwezige gevaar van de degeneratie. Het kost professor Wiesel dan ook duidelijk zeer veel moeite een zinvol doel voor het universum te postuleren. Zijn vertrouwen in de God van Abraham en Mozes is door zoveel gebeurtenissen uit de geschiedenis zwaar beschadigd - heel voorstelbaar. Zijn vrijgevigheid God te bevrijden -en niet hem te ontkennen- is bewonderenswaardig. Je kunt echter ook zeggen dat de God van Abraham -als Abraham werkelijk heeft bestaan- en Mozes nooit waarlijk een God is geweest, maar een politiek instrument in de handen van Jozua, een opportune politiek-culturele samensmelting van de Kanaänitische Baäl -El- en Jahweh, zeer waarschijnlijk een stamleider van de Nabateeërs die door zijn nazaten ten eigen faveure tot

oorlogsgod werd verheven. Dat zou betekenen dat indien de God van de Tenach niet bestaat -noch zijn nazaten in de Bijbel en de Koran- niet God, maar de mens bevrijd dient te worden. Om niet meer te hoeven balanceren, maar om in balans te raken, zal elk mens toch echt diep in zichzelf moeten afdalen om zich te bevrijden. De God die daarna wordt ontdekt blijkt een geheel andere te zijn dan de manipulator die eonen het fysiek universum heeft bestuurd. De 'God' die wordt ontdekt op de bodem van de ziel, in de taaiste pit van het bestaan, blijkt voor ieder mens verrassend gelijkaardig te zijn. Deze 'God' hoeft niet te worden bevrijd, hij-zij brengt bevrijding, de vrijmaking van alles wat en wie je bent.

De schildpad en het einddoel
een waar gebeurd sprookje

Eerst even over de haas, maar het gaat om de schildpad. De haas is de snelle mens die in elk stadium van zijn ontwikkeling een conclusie klaar heeft voor wat hij om zich heen kan zien, die op basis van wat hij zich kan voorstellen een prognose maakt en zijn handelen daarop afstemt, die meet welke afstand hem scheidt van wat hij meent het einddoel te zijn. Dat maakt hem in zijn eigen perceptie tot de winnaar -als het begrip winnaar werkelijk zou bestaan- en arrogant in de ogen van anderen, die er desondanks op wedden dat de haas niet kan verliezen -als het begrip verlies werkelijk zou bestaan-. Omdat winnen en verliezen niet bestaan en arrogantie, net als schoonheid, alleen aanwezig is in de ogen van de toeschouwer, laat de schildpad zich niet afleiden door de waan van de dag en baant hij zich, met de tijd op zijn rug, langzaam en onherroepelijk een weg naar zijn einddoel, het einddoel. Wat het einddoel is weet niemand zeker, want niemand heeft het ooit gezien - de schildpad komt er als eerste aan. Uitspraken over het einddoel en de zin van het al zijn dan ook als de uitroepen in het gekrakeel van de toeschouwers langs de lijn, uitroepen die hun hoop op de winnaar -als die zou bestaan- verwoorden, maar die nooit de werkelijke uitkomst zullen bepalen. Sommige toeschouwers schreeuwen hun advies, "Je moet deze weg nemen", "Nee, neem die andere weg", roepen weer anderen. De schildpad gaat onverdroten voort.

Er lijken uiteindelijk twee wegen in de wetenschap te zijn: de exacte wetenschap en de andere vormen van wetenschap. De andere vormen

willen graag lijken op de exacte wetenschap en kwantificeren alles wat ze kunnen, soms zelfs op het ridicule af. De exacte wetenschap is de enige vorm van wetenschap die uitspraken over de werkelijkheid kan doen, maar dat is dan ook alles. Sommige exacte wetenschappers pretenderen daarbij dat de werkelijkheid inderdaad alles is, maar dat is niet zo, ook al blijven die exacte wetenschappers dat nog zo hard roepen en ridiculiseren zij soms met veel geweld van 'bewijs' iedereen die hen tegenspreekt. De exacte wetenschap kan van alles fantastisch opmeten, maar moet niet pretenderen daarmee op de troon van God te kunnen zitten, of de poten onder zijn troon vandaan te kunnen zagen. Of minder metafysisch geformuleerd, uit de studie van de taal van het universum, de wiskunde, kan veel worden afgeleid, maar niet alles - zomin als uit de taal van een volk de volledige samenhang van dat volk kan worden bepaald. De overige wetenschappen kunnen uitspraken over God doen, maar kunnen door de onexactheid van hun wetenschap nooit meer pretenderen dan een -gestudeerde- visie op zin en doel van het universum te geven. Kortom, uitspraken over een God en zijn eventuele doel met het universum zeggen doorgaans meer over degene die de uitspraak doet, vanuit welke achtergrond dan ook die uitspraak wordt gedaan.

Het achterhalen van wat mogelijk de zin van het universum zou kunnen zijn, is geen zoektocht naar het mathematisch midden of een queeste naar het spiegelend uiteinde ervan. Noch kan de zingeving of het ontbreken daarvan overeengekomen worden door consensus over beschikbare data en interpretaties. De reis naar het einde van de nacht gaat niet over de wereld daarbuiten, maar over de innerlijke wereld. De reis door de innerlijke wereld wordt niet en kan niet worden bepaald door de taal van het universum, noch door de taal van de profeten uit oude tijden. Ieder individueel mens heeft zijn en haar eigen weg af te leggen en kan ter steun daarbij inspiratie proberen te zoeken bij wat anderen zeggen over de fysieke- en de metafysische wereld. Ieders persoonlijke waarheid echter, ieders persoonlijk aandeel in de waarheid, kan slechts ontdekt worden door het doorgronden van persoonlijke afwegingen en keuzes, verlangens en idealen. De ene waarheid is er, maar die zal door geen mens ooit gezien, laat staan begrepen worden. Het hoogst haalbare in dit universum is het vinden van je persoonlijk aandeel in de oorspronkelijke waarheid. Niet, ieder heeft zijn eigen waarheid, want dat zou iedereen van iedereen isoleren, maar iedereen heeft zijn en haar persoonlijk aandeel in de oorspronkelijke waarheid, de zingeving van alles. Je persoonlijk aandeel vinden is het maximaal en enig haalbare, na

een levenslange zoektocht. De consensus die ontstaat onder mensen die de innerlijke zoektocht maken, komt niet voort uit een van buitenaf opgelegd credo, maar vanuit een van binnenuit groeiende overeenstemming waarbij niemand kan worden beoordeeld op de waarde of juistheid van zijn ontwikkeling. Iedereen loopt de weg in zijn en haar eigen tempo, terwijl de waarheid kan nooit worden geëtiketteerd. Deze ontwikkeling betekent niet alleen het einde van de traditionele religies, maar ook het einde van de wetenschap zoals die na de Verlichting tot ontwikkeling is gekomen. Zoals religie vormgegeven zal worden vanuit innerlijke zingeving, als het nog religie genoemd kan worden, verschuift ook het perspectief in wat het doeleinde van de wetenschap zou moeten zijn. Ieder is op een persoonlijke innerlijke zoektocht, omdat in dit universum ieder individu moederziel alleen is - zo denkt men bij de aanvang ervan.

Noten bij "de Aankomst"

- 1) Ook de eerste temmers van paarden, 4000 vce.
- 2) In de Bhagavad Gita bepleit Krishna dat de aard van je ziel wordt bepaald door de varna of kaste. Op die manier, door middel van reïncarnatie is het in feite Krishna die de ziel bepaalt.
- 3) Zie: <http://www.templeton.org/purpose/>
- 4) Eerst beleefde de mens zijn deel van de wereld als dé wereld. Daarna stond de wereld centraal, met een zon die daaromheen draaide. Vervolgens werd de zon het middelpunt, totdat bleek dat wij in een melkwegstelsel wonen. Weer later bleek dat melkwegstelsel niet het universum te zijn, maar een van vele in een groter universum. Er is een theorie die ons universum ziet als een van meerdere universums, een multiversum.
- 5) Wat ons in het gehele universum vooraf is gegaan is op geen enkele manier na te gaan. Wat er zich gelijktijdig met ons in een ander deel van het universum afspeelt evenmin. Die verwijdering is zowel in tijd als afstand te groot voor een mens om waarnemingen van betekenis te kunnen doen.
- 6) Dr. Irving Finkel is de curator van het Britisch Museum belast met spijkschrift inscripties op tabletten van klei uit het oude Mesopotamië. Hij heeft redenen om aan te nemen dat het Gilgamesh epos ouder is dan de schriftelijke weergave op kleitabletten uit het begin van het 2^e millennium vce. Gilgamesh is volgens hem een werkelijk bestaande koning uit het begin van het 3^e millennium vce. Ter vergelijking, de oudste teksten uit de Tenach en de Bijbel zijn van het einde van het 2^e millennium vce, begin 1^e millennium vce. Mozes, of een politiek-religieuze leider als Mozes, wordt verondersteld te hebben geleefd rond 1250 vce in eerste instantie in Egypte, waar hij een studie maakte van onder andere de manuscripten van farao Achnaton (1353-1334 vce), van wie wordt gezegd dat het de eerste monotheïst was.

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Appendices

Het goede en het kwade bestaan niet.
Deze tegenpolen zijn in het leven geroepen
door machthebbers om de grote massa
te misleiden en onder controle te houden.

Wie dit niet ziet, behoort niet tot
de machthebbers en bevindt zich
op deze aarde in de groep van
onderdrukten - of je je dat nu bewust
bent of nog niet.

Appendix 1, Het korte Verhaal door Thomas de Klerk

Toen ik Manas Na'ala leerde kennen liep ik tegen de dertig en hij was dubbel zo oud. De vergelijking ging verder ook op, zo merkte ik dat ik zeker maar half zo belezen was. Manas beschrijven is bijna niet mogelijk. Hij was -of eigenlijk is, want hij leeft nog- een grote man van ruim een meter tachtig, hoewel dat niet echt opvalt omdat hij gezet is - terwijl ik hem heb leren kennen als een matig eter en zeer matig drinker. Zijn haar is lang en hangt in bruine en ook wat grijze krullen tot op zijn schouders. Hij is een geboren en getogen noorderling, terwijl hij oogt als een zuiderling. Zijn ogen staan van nature vriendelijk, maar kunnen bliksems schieten tijdens een gloedvol betoog.

Hij heeft een mooie bariton, een aangename stem die hij gebruikt met een gevarieerde prosodie. Een keer toen hij in gesprek was met iemand anders dommelde ik wat weg. Ik hoorde zijn stem wel, maar ik herkende geen woorden meer. In plaats daarvan hoorde ik een woud vol zingende vogels met de regelmatig terugkerende oehoe van een uil. Het was alsof ik bij de stam van een boom op de grond zat, mijn rug tegen de woudreus, groen gefilterd zonlicht op mijn gezicht. Even bestond de tijd niet meer.

Het enige punt van kritiek dat ik op hem heb is dat hij er vrijwel altijd uitziet als een zwerver. Een vagebond die onveranderlijk in dezelfde kleren woont. Veel later dan de tijd van onze kennismaking, tijdens het eerste weekeinde dat ik bij hem logeerde, kwam ik er achter dat hij een hele collectie van nagenoeg dezelfde schipperstruien heeft en een even zo groot assortiment op elkaar gelijkende donkere slobberbroeken. Ik zag echter ook een driedelig mollengrijs kostuum in zijn kledingkast hangen en een piekfijn zwart rokkostuum - ik heb hem geen van tweeën ooit zien dragen. Stropdassen heb ik in ieder geval bij hem nooit gezien. Een huis zegt veel over de bewoner. Het huis van Manas is groot noch klein. Precies groot genoeg om een aangenaam gezelschap te accommoderen, ook voor de nacht wanneer het al veel te laat is geworden om nog naar huis te gaan. En als er toch meer mensen zijn dan logeerbedden, dan kan er ook in zijn zelf tot camper omgebouwde bestelbus geslapen worden.

Zijn huis is leeg, dat wil zeggen zonder tierelantijnen, frutsels en snuisterijen, en toch ook weer vol vanwege overal neergelegde boeken. Het vrouwelijk element is afwezig in zijn huis, desondanks -gek woord eigenlijk in dit verband- krijg je van het geheel een warme indruk. Hij is ooit wel getrouwd geweest, ergens in de vroege Middeleeuwen zegt hij

altijd - het is zo lang geleden. Uit dat huwelijk zijn twee prachtige mensen voortgekomen, mensen met zeker ook zo'n goed gearticuleerde personaliteit als Manas, die een warme plek in zijn hart hebben.

Waar Manas in zijn huis het meest fier op is, is de open haard precies in het midden van zijn huiskamer. In gesprek kan iedereen dan rond het vuur zitten, is het mogelijk elkaar aan te kijken of bij het nadenken of luisteren in het vuur te staren. Dat is wel het meest kenmerkende aan zijn huis en aan Manas zelf, het gesprek.

Manas kan niet beschreven worden zonder uitvoerig te melden waarover hij praat, waarover hij spreekt. Manas kan een wellevende en innemende man zijn, door wat hij zegt heeft hij een slechts kleine vriendenkring. Door wat hij zegt zijn mensen vrij snel op hun hoede. Door wat hij zegt, niet in eerste aanleg door hoe hij iets zegt. Manas heeft in de ogen van velen een groter gebrek dan zijn studie in landloperij, hij is niet in staat tot prietpraat en dat maakt veel mensen argwanend. Hij wil maar in zeer beperkte mate praten over auto's, voetbal of een andere sport, of over andere mensen. Het interesseert hem wel -een beetje-, maar hij heeft er het geduld niet voor om daar met iemand een boom over op te zetten, hij ziet er de zin niet van in. Een gesprek met Manas wordt altijd op de een of andere manier serieus, over serieuze zaken.

Serieuze zaken, te melden waar Manas over spreekt, dat is wat ik wil doen. Manas schrijft zijn eigen boeken, maar die zijn zo zwaar dat ze alleen door doortastende lezers gelezen kunnen worden. Het is mijn zelfopgelegde taak zijn boeken in kort bestek na te vertellen in de hoop interesse te wekken voor zijn eigenlijke werk. Ik ben het namelijk van ganser harte met Manas eens wanneer hij beweert dat je na het lezen van zijn boeken en vrij mens bent. Ik beweer zelfs, een geheel bevrijd mens - misschien wel als na het slikken van de rode pil, als ik mij dit grapje mag veroorloven. Ik denk dat ik het zo wel kan samenvatten, alle vijf boeken.

Voor mij geldt dat na het lezen en herlezen en vooral veel vragen aan Manas er gaandeweg niets meer in mij overbleef dat knaagde. Het was alsof alle vragen beantwoord waren. Niet dat door het lezen alle vragen voorkomen worden - precies het tegenovergestelde. Zijn boeken nodigen uit tot het stellen van veel vragen. Mijn ervaring is dat na het lezen en bestuderen van wat hij schrijft je alle vragen kunt stellen, terwijl je in de zekerheid leeft dat je zelf de antwoorden zult vinden. In dat laatste zit de echte kern van wat Manas te zeggen heeft. Er zit iets bemoedigends en opbeurends in zijn teksten. Je hoeft voor het oplossen van al je vragen niet meer aan te kloppen bij een autoriteit, je hoeft niet voor alles

gestudeerd te hebben, je staat onder niemand noch sta je ergens boven, er is geen hiërarchie meer. Hiërarchie is onnatuurlijk geworden.

Het klinkt misschien allemaal heel voor de hand liggend, maar ik ken alleen mensen, afgezien van Manas dan, die hun zekerheden ontlenu louter aan hun superieur geachte kennis en een diploma. Zij hebben daardoor een gevoel van overwicht opgebouwd dat hen in het leven op de been houdt. Van de bijbaantjes uit mijn studententijd weet ik ook hoe de andere helft leeft. In fabrieken en kantoren heb ik de slachtoffers gezien van dat superioriteitsgevoel. De neergetrapten die op school ook al als domoor voor paal werden gezet, zelfs door de leraar, en die nu echt geen zin meer hebben in iets anders dan bier, televisie en andere drugs om het minderwaardigheidsgevoel te verstommen.

Manas schrijft niet direct voor hen, hij spreekt de overheersten niet rechtstreeks aan. Hij spreekt iedereen aan, maar zoals ik al zei, je moet dan wel een doorzetter zijn en van lezen houden. Toen Manas zelf nog les gaf had hij een school uitgekozen waar de neergetrapten vergaard waren. Hij heeft me wel eens verteld hoe hij het aanpakte zijn leerlingen tot veel meer te brengen dan waar ze toe in staat geacht werden. Niet alleen op zijn vakgebied, maar vooral door hen zelfrespect bij te brengen. Voor mij is Manas de leraar.

"Op geen enkele wijze kan je de hongerigen leren de reden voor hun bestaan te onderzoeken, zoals je de lamme niet door een hoepel kunt laten springen. Beschaving zoals wij dat kennen kon alleen maar ontstaan toen de mensen een overschot aan voedsel konden kweken. Dus wanneer je de volgende keer hoort of leest over weer de volgende hongersnood in Afrika, onthou dan dat wij allemaal," Manas legde een nadruk op het woord allemaal en pauzeerde toen heel even, "de negers van deze wereld zijn, ook al heb je nu misschien een andere huidskleur. Het is ook letterlijk zo - Steeds overtuigender wijzen de bewijzen er op dat onze wortels in dat continent liggen. Wat er vervolgens in de geschiedenis gebeurde is een kwestie van gescheiden ontwikkeling gebaseerd op de verschillende lessen die geleerd wilden worden. Uiteindelijk zullen allen op de hoogte worden gesteld en daardoor getroost en bemoedigd worden." Manas zei dat God zij dank, hier moest hij even glimlachen, het pad van het leven van ons allen goed begeleid en beschermd wordt.

Met dit pamflet richt ik me ook al niet tot de neergetrapten. Ik ook schrijf allemaal woorden, woorden die je allemaal moet lezen, lezen totdat je oogleden dichtvallen. Het is te hopen dat Manas zijn idee kan realiseren om van zijn eerste boek, het verhaal, een filmscenario te maken. Hij

houdt van actie-thrillers en in zeker opzicht laat zijn eerste boek zich ook lezen als een spannende detective - maar dan moet je wel met veel fantasie lezen.

"Er zijn talloze religies, en ook filosofieën, die beweren dat er leven na de dood is. Deze bewering is op zijn minst onnauwkeurig." Manas zei dit langzaam, bijna plechtig. Het was alsof hij er op aanstuurde dat ik mij elk woord zou herinneren. Toen vlug en bijna langs zijn neus weg, alsof hij een opmerking maakte over het weer, "Dit is het aardigste dat ik over religies te zeggen heb." Ik ken Manas goed genoeg om te weten dat in zijn pertinente uitspraken zoals deze, door hem geen enkele gelijkhebbigheid of bedilzucht is gelegd. Ook wanneer hij langer aan het woord is kan er bij de oppervlakkige toehoorder de indruk ontstaan dat hij autoritair is. Inderdaad, je wordt op geen enkele wijze uitgenodigd om te interrumperen, een kritische opmerking te maken of een vraag te stellen. Dat is echter niet omdat hij geen tegenspraak duldt. Het heeft gewoon geen zin te reageren op iets dat nog niet in zijn geheel verteld is. Daarna is er altijd ruim ruimte en tijd voor gedachtewisseling onder het genot van een drankje - vaak een langzaam te drinken rode wijn met veel body die eigenlijk bij de maaltijd hoort, soms een stokoude malt whisky, maar het vaakst staat er een grote pot thee klaar, ouderwets getrokken van losse Darjeeling-blaadjes.

"Ah, over religies is bij nader inzien eigenlijk helemaal niets aardigs te zeggen, net zoals er geen sympathieke, geen gunstige interpretatie van Adolf Hitler en het nazisme kan zijn. Dat is religie op zich niet aan te rekenen," Manas klonk alsof hij verbaasd was om zijn eigen uitspraak, "dat is de mensheid aan te rekenen en het is het gevolg van het Luciferaans paradigma." Het Luciferaans paradigma of Lucifers paradigma is een van de centrale thema's in het werk van Manas. Ik zal er verderop meer over berichten.

Eerst zal ik vertellen waarom Manas een personage uit de wereldgodsdiensten gebruikt in zijn werk, terwijl hij toch zo ongunstig spreekt over religie. De twee gegevens lijken met elkaar in tegenspraak te zijn. Manas is in zijn werk niet a-religieus, maar wordt daarentegen wel als anti-religieus opgevat in die zin dat hij meent dat de bestaande religies duivels van aard zijn. Het werk van Manas is juist uiterst religieus, maar ontdaan van alle toneelspel, alle hocus pocus en heilig-doenerij, alle gelijkhebbigheid, alle dogmatiek van huidige, vroegere en toekomstige religies.

"Ik begrijp volkomen waarom religies zijn ontstaan. In hun tijd waren religies nodig om mensen tot een morele gids te zijn. Maar elke religie

heeft een uiterste houdbaarheidsdatum. Die datum komt naderbij wanneer de stichter van de godsdienst of filosofie al een tijd niet meer onder ons is en de religie steeds verder een georganiseerd karakter krijgt. De onderliggende en oorspronkelijke gedachte kan dan nog wel van waarde zijn, maar het instituut religie heeft daar in feite geen interesse in. Het instituut heeft een veel groter belang bij het voortzetten van zichzelf en het bestrijden van dissidente geluiden."

"Vooral in het westen, en dat verspreidt zich snel over de hele wereld, heeft religie het onderspit gedolven en heeft het wetenschappelijk denkraam de bovenhand gekregen. Zeer voorstelbaar. Ik zie ook de onzinnigheid in van bijgeloof, dogmatisme, een beperkt of zelfs benepen wereldbeeld. Ik ben geheel voor de wetenschappelijke methode, de verificatie of falsificatie van het resultaat van het empirisch experiment. Alleen is bij het afzweren van het religieus instituut het kind met het badwater weggegooid, getuige ridicule uitspraken als zou God dood zijn. De stelling, evenzo de redenering er achter, dat God dood is, komt op mij over als de uitspraak van een puber die coûte que coûte tegen gevestigde meningen wil schoppen."

"De tijd is niet echt ver dat wetenschapsbeoefening evolueert naar een hoger plan, een niveau waarbij louter de kwantificeerbaarheid van alles niet meer de lakmoesproef is. Een niveau waarbij de beoefening van de wetenschap meer oplevert dan conclusies, meer dat weten, waarbij wijsheid bereikt wordt. Ik heb het dan niet over het overbodig maken van die soms sympathieke domoren die de parapsychologie wetenschappelijk trachten te benaderen, of over het overbrengen van gedachten, het gedachtelezen en telepathie zoals de Sovjets en ook de Amerikanen dat hebben geprobeerd. Dat valt bij mij onder het hoofdstuk hocus-pocus."

"Religie en bepaalde takken van wetenschap hechten geloof aan wonderen en zogeheten mystieke belevingen. Die zijn in twee groepen in te delen: de collectieve- en de individuele ervaringen. De collectieve gebeurtenissen zijn doorgaans toneelspel, theater om de goedgegelovigen te imponeren en te overtuigen van de echtheid van de verbinding van die religie met 'het hogere' - kolder dus. De individuele ervaringen hebben een veel grotere kans om de toets der kritiek te doostaan. Een mens die een mystieke ervaring heeft, zal inderdaad zijn belevenis moeten toetsen aan de kracht van de rede - je mee laten slepen door wat ook een kortsluiting of een chemische onbalans in je hersenen kan zijn, is contraproductief. Alleen een lange weg van zelfkritiek en zelfonderzoek kan uitmonden in het echtheidsmerk dat je zelf toekent aan je mystieke

belevenis. Schakel nooit de rede uit, maar vertrouw ook niet louter op de rede - probeer een verbinding te maken tussen rede en het echtheidsgevoel."

"Het beste zou zijn om uit alle godsdiensten de meest essentiële kernwaarden over te houden en de rest in het archief bij te zetten bij Ra, Viracocha en Jupiter. Er raken dan wel een hoop pausen en ayatollahs werkloos, vrees ik. We houden vervolgens zinnige richtlijnen over als elkaar niet de hersens inslaan, in harmonie te leven met je omgeving, geen rijkdommen opstapelen maar eerlijk te delen, en zo meer. De mensen zijn te lang in de ban geweest van hen die hen politiek-religieus leidden. Die zorgden alleen maar voor conflicten en de verdediging van

Jezus en Krsna

het eigen groepsbelang. Het werkt gewoon niet zoals het tot nu toe bijna tweehonderdduizend jaar is geprobeerd. Allemaal verlangen we naar de harmonie waar we diep in ons hart op hopen, of juist, die we gekend hebben."

Manas' eerste boek gaat juist over het verliezen van die harmonie. Over het consequente streven van de mens die harmonie weer te hervinden. Dit boek leest als het meest religieus van al zijn boeken en zal om die redenen moeilijk te bevatten

of lastig te accepteren zijn voor de rationele mens - want die had net afscheid genomen van Jezus, Krsna en Mohammed en God dood verklaard. In zijn eerste boek laat Manas de wereld, dit universum beginnen met een vonk van inspiratie, de vonk van creatie - het lijkt veel op de Big Bang. En hij schrijft daarbij iets dat erg veel op het Christelijke Genesis verhaal lijkt. "Dat God zij dat er licht werd, heeft nog een andere betekenis dan dat hij in het universum het licht aandeed. Het universum werd Lucifer, de bringer van licht, gegeven om zijn streven substantie te geven." Bij Manas is Lucifer niet het kwaad. Sterker, Manas noemt hem Luciwher, een veel zachtere vorm van het woord. Luciwher staat voor het rationele, het cerebrale, de andere kant van het sensitieve, het gevoel, de liefde. In traditioneel mythologische termen zou Luciwher de zoon van God genoemd worden. Manas echter noemt Luciwher een aspect van God dat God uit zichzelf heeft gecreëerd.

"God zelf kan best gezien worden als de Christelijke God, die rijzige wit

bebaarde man tegen het plafond van de Sixtijnse kapel. De Joodse Jahweh die een wrekende en toornige God genoemd wordt. Of als de Brahma die tegelijk alle vier de windrichtingen overziet. Als Allah die barmhartigheid schenkt aan wie hij wil en dat dus ook kan onthouden. Je kunt het allemaal best zo zien, hij zal je niet in de achterste duisternis werpen, maar God blijft dan niet meer dan een eendimensionaal karakter uit een stripverhaal. Je kunt God ook interpreteren als de scheppende kracht achter alles, maar dat is weer te cerebraal, te abstract. Op die manier wordt God gereduceerd tot een natuurkundige wet. Wie of wat God is zal niemand kunnen beantwoorden, maar dat God bestaat is een feit. Als God er niet zou zijn, zou namelijk niets bestaan. God is meer dan een verzameling natuurkundige wetten, God is wie of wat je kunt zien. Voor de berg is God groter dan de Sagarmatha Chomolungma, de Mount Everest. Voor de oceaan groter dan alle oceanen tezamen, al het water in het heelal. Voor de bloem staat hij eeuwig in bloei. Voor de mens is hij een onsterfelijk lieve opa." Manas glimlachte bij het uitspreken van de laatste zin.

Manas schrijft dat Luciwher een van de drie aspecten is die God uit zichzelf heeft gecreëerd. Naast het cerebrale, het rationele, het analytische, gepersonifieerd in Luciwher, is er het aspect van het wezenlijke, het 'zo moet het zijn', de liefde gepersonifieerd in de figuur van Mellhor. Mellhor komt gedeeltelijk overeen met "de leraar van rechtschapenheid" zoals die genoemd wordt in de Dode Zeerollen, met Krsna die van zichzelf zegt dat hij incarneert op aarde wanneer de juistheid der dingen door de mens uit het oog verloren wordt, met een profeet als Jezus. Zoals twee zijden van hetzelfde door iets verenigd moeten worden, er moet een medium of intermediair zijn anders zouden ze geen delen van hetzelfde zijn, zo is de schoonheid, de warmte, het liërende als het derde aspect van God, gepersonifieerd in de figuur van Eewhel. Weer een 'all male cast'?

Hoewel we aan Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva steeds refereren met het woord hij, is de AllerEerste, zoals Manas ze allen samenvat, mannelijk noch vrouwelijk en ook beide. Dat wat de AllerEerste uit zichzelf creëerde is dat ook - het vrouwelijke en het mannelijke. Luciwher is het mannelijk aspect, daar waar Alnatrea het vrouwelijke is. Mellhor is het mannelijk aspect, daar waar Nananja het vrouwelijke is. Eewhel is het mannelijk aspect, daar waar Anoenja het vrouwelijke is.

"Schrijf je er wel even bij de we nu niet ineens van het monotheïsme teruggedaan zijn naar een veelgodendom! We willen Plotinus niet tegen de schenen shoppen en de mensen moeten niet de verkeerde indruk

krijgen. De AllerEerste, kortweg Æ, is het opperhoofd. Al het andere dat door hem uit hem is gemaakt zijn zielen, de bezielden. Geen engelen, geen malakhs, geen djinnies of farishtay, niets van dat al. Jij en ik, alle mensen, alle zielen zijn gecreëerd in de aspecten licht, liefde of warme-schoonheid. Probeer er maar meer bij te bedenken, je komt altijd op deze drie uit. Maar het is ook wel weer zo dat ik de gepersonifieerde namen gebruik, omdat het mij goed uitkomt. Dat doe ik om te voorkomen dat licht, liefde en schoonheid louter als onpersoonlijke abstracte concepten geïnterpreteerd worden. Vergeet niet dat wij als mensen gecreëerd zijn naar het evenbeeld van de spirituele wezens, de zielen die wij zijn, geschapen door de AllerEerste uit de AllerEerste."

Ik kom terug bij iets wat ik een paar bladzijden geleden uit de mond van Manas optekende. Dat er leven na de dood is, is voor Manas een onnauwkeurige verwoording. Er is niet alleen leven na de dood, er is ook leven voor de geboorte. Nu dit zo is opgeschreven weet ik zeker dat in de hoofden van velen het woord reïncarnatie opduikt. Hoewel reïncarnatie in verband gebracht wordt met het Hindoeïsme en het Boeddhisme, is het concept ook terug te vinden bij de Griekse filosofen Socrates, Pythagoras en Plato. Reïncarnatie is in vele vormen beschreven. Manas leert dat er leven is voor en na het menselijk leven. Dat leven is de levende ziel van de mens - eigenlijk moet je het dus andersom zien: de eeuwige ziel bewoont tijdelijk, dus in de tijd, een stoffelijk lichaam. Er is dus geen sprake van reïncarnatie, een cyclus van geboorte, dood en wedergeboorte. Er is sprake van incarnatie. Het stoffelijk lichaam stelt de ziel in staat te leren wat de ziel wil leren in een leven in materie.

De persoon van de mens wordt daarmee datgene dat de ziel wil leren. Datgene dat de persoon vormt, wat die persoon meemaakt, de keuzes die deze persoon maakt, dat is wat de ziel wil leren. Dat geldt voor mij, dat geldt voor u lezer, mijn en uw buurman, mijn en uw buurvrouw. In deze realiteit zijn twee aspecten opgesloten. De mens en de ziel zijn niet hetzelfde. Iedereen die in een hiernamaals gelooft gaat er van uit dat je daar na de dood als mens aankomt zonder ziekten en gebreken - het is anders en meer, je komt terug in je oorspronkelijke huis zoals je was voordat je mens werd, maar met een grotere wijsheid.

Daarnaast en misschien wel nog aansprekender, omdat iedereen hier is om te leren, is niemand zonder fouten - het woord fout moet worden opgevat als nog niet verwezenlijkt leerdoel en per sé niet als verwijtbare tekortkoming. Dat laatste heeft nog een verdere consequentie. Het betekent dat niemand werkelijk kan oordelen over een ander. Denk daarbij aan het gevolg dat een dergelijk uitgangspunt heeft voor het

menselijk rechtssysteem, de hel waar niet alleen de slachtoffers, maar ook de daders doorheen gaan. Het werpt een volkomen ander licht op recht en vergelding.

Het verliezen van de harmonie en het terugverlangen daarnaar, en het in incarnatie leren om in grotere wijsheid terug naar huis te gaan is het belangrijkste thema van de Sleutel. Het verliezen van de harmonie was geen straf voor iets, maar was een bewuste genomen gevolg van de weg die gekozen werd door 'de stam' van Luçal, Luciwher en Alnatrea, en door 'de stam' van Eewhan, Eewhel en Anoenja. Het woord stam wordt hier gebruikt om het schrijven te vergemakkelijken. Het gaat om de zielen of liever bezielden die gecreëerd werden, het bewustzijn verkregen in het aspect van Luçal, het scherpzinnig licht. Het gaat daarnaast om de bezielden die het bewustzijn verkregen in het aspect van Eewhan, de warme schoonheid. De bezielden in het aspect van Melnan, de wezenlijke liefde, zijn niet geïncarneerd in dit materieel universum. Zij vormen de schakel tussen de materiële wereld en de oorspronkelijke wereld. Zij zijn het die het mensenleven in materie begeleiden volgens een vooraf onderling afgesproken scenario. De mens heeft in zijn materieel bestaan geen werkelijke vrije wil, hij leeft het scenario dat hij voor het leven op aarde in vrije wil heeft ontworpen.

De crux van dit alles is dat de verschillende 'stammen' van bezielden een leerweg afleggen om een grotere wijsheid, een dieper begrip van Gods harmonie, te bereiken. "Een aantal begrippen uit verschillende godsdiensten kunnen hiermee in verband gebracht worden. Een scenario voor het leven kun je ook interpreteren als predestinatie. Een leerweg met doelen kun je ook interpreteren als karma, het verliezen van de harmonie kun je ook opvatten als erfzonde. Het gaat er om die typisch Luciwheraanse begrippen als predestinatie, karma en erfzonde overboord te zetten en niet kosmisch te denken, deze kosmos, maar transkosmisch. Het denken vanuit de regels van het universum, het zoeken naar de regels van het universum, het natuurwetenschappelijk onderzoek, is van een Luciwheraanse beperktheid."

"Iemand heeft God ooit de God van de gaten genoemd. Daarmee bedoelend dat we voor de gaten in onze kennis over het universum en het bestaan, God als verklaring gebruiken. Hoe meer de mens de fysieke wereld in samenhang weet te verklaren, hoe meer er gaten in de menselijke kennis worden gedicht en hoe minder God nodig is. Nietzsche volgde een vergelijkbare redenering alvorens God dood te verklaren. Daarentegen zeg ik dat God springlevend is, niets zou anders bestaan, en dat met het wetenschappelijk dichtplakken van de gaten niet God

verdwijnt, maar het zicht op God, de Æ. Het perspectief van die kosmische plamuurders staat diametraal tegenover de werkelijkheid. Ze zien de Æ niet meer, maar daarmee is de Æ niet verdwenen."

In essentie is dit het, het kosmisch denken, wat Manas het Luciwher paradigma noemt. De menselijke gesteldheid, het menselijk tekort om het juiste perspectief te vinden. Eerst was de aarde plat, daarna rond. Eerst was de aarde het centrum van het heelal, daarna draaide die om de zon. Er komt een tijd dat we het Luciwher paradigma zullen kunnen loslaten en ons realiseren dat we geen mens zijn, maar bezielde en wonend in een tijdelijk materieel menselijk lichaam.

"Elk mens is op zoek naar liefde is zijn of haar leven, maar is eigenlijk op zoek naar de oplossing voor de angst van het bestaan. Wat de mens werkelijk bedoelt is de zoektocht naar aanwezigheid van de AllerEerste. Veel mensen denken op aarde de liefde te vinden, maar ze hebben ongelijk - de liefde bestaat niet, is niet aanwezig in dit verward materieel universum van Luciwher. Een chaotisch universum waar Luçal orde in probeert te scheppen. Het enige wat je hier kunt vinden is warmte en een beetje schoonheid, geen liefde. Warmte om de kille hel die het hier is te kunnen overleven. Wat op zich een hele geruststelling kan zijn - er is geen andere hel dan de hel waar we nu wonen."

"Hoe komt het toch dat er in godsdiensten en in zoveel filosofieën een Lucifer, een Satan-figuur aanwezig is?" Ik wilde Manas dit nader horen verklaren, want eigenlijk begreep ik zijn redenering nog niet echt. In deze wereld zie je zoveel leed, geweld en vernietiging om je heen. "Al die verschillende Shaitans zijn de belichaming van het kwaad. En niet alleen als mythologische figuur, er zijn Qins, Hitlers en Stalins, Pol Pots en Bushes. Hoe kan het dat in de hele geschiedenis het kwaad een prominente rol speelt, gedurende de hele geschiedenis van de mensheid in alle culturen het kwade zijn vernietigende rol speelt en jij simpelweg verklaart dat het kwade niet bestaat?"

"Wat als het kwade wordt gezien, is in eerste instantie afhankelijk van je perspectief. Een overwinnende generaal is voor zijn achterban een zegen, maar voor de overwonnenen de slavenmeester, de bron van alle onheil en kwaad. Wat het kwaad wordt genoemd, is derhalve een subjectieve beleving. Het kwaad is doordoor een zeer lokaal en tijdelijk fenomeen, zeker geen universeel verschijnsel. Belevingen vervagen overigens. Wie zou Caesar of Napoleon nu nog met Adolf Hitler vergelijken, terwijl ook zij miljoenen doden op hun geweten hebben? Het vraagstuk van het geweld ligt niet in alleen bij hen die het toepassen, maar vooral bij hen die het accepteren. Je kan jezelf uiteraard

verdedigen tegen geweld, dat is een natuurlijke reactie die voortkomt uit het instinct tot overleven. Het probleem van de acceptatie van geweld waar ik hier op duid ligt juist bij degenen die in het voordeel zijn bij het gebruik van geweld." Ik kende het standpunt van Manas dat zegt dat geweldloosheid aan het ontvangende eind van het geweld te makkelijk is en geen wezenlijke verandering in de menselijke aard brengt. Gandhi propageerde een houding van geweldloos verzet. Of het in alle gevallen geweldloos was valt te bezien, maar verzet was het zeker en in die zin was het agressie - agressie van de geest.

"Wat kan er nu zo voordelig zijn aan geweld? In de eerste plaats hoeft je niet in discussie te gaan. Als wat een ander zegt je niet bevalt, geef je hem een timmer en je bent van je tegenstander af. De ander knock-out slaan kan overigens ook verbaal. Daarmee herkennen we in geweld en agressie een middel om je omgeving naar je hand te zetten. Dat wil je vooral doen als je omgeving je angst inboezemt. Als je geweld succesvol blijkt, ga je geweld ook preventief toepassen, om een mogelijke angst te voorkomen. Deze keten van geweld is al heel vroeg ontstaan, waarschijnlijk bij onze oudste voorouders die de eerste gereedschappen en dus wapens maakten."

"De angst zit binnen in de mens en richt zich naar buiten. Om het geweld -of het kwaad, of hoe je ook wilt noemen- naar buiten te voorkomen, zul je dus iets moeten doen aan die interne angst. De meest fundamentele angst die er in de mens is, is de angst om alleen te zijn. Lees alles er maar op na, psychologen, filosofen, romanschrijvers. De angst om eenzaam te zijn is de grootste existentiële angst. Ik noem dat het missen van de harmonie."

"De mensheid levend in dit universum van Luçal, zal het gemis aan de harmonie van thuis proberen op te lossen met rationele middelen. Daarom organiseert de mens, daarom wordt de oplossing van alles gezocht in hiërarchieën. Elk organisatie-model, van de vroegste stamorganisatie tot het modernste 'corporate model' is een gereedschap om de buitenwereld te beheersen, want de buitenwereld is verschrikkelijk beangstigend." Dat Manas wel eens gelijk zou kunnen hebben werd mij recent nog bevestigd door foto's die ik zag van een indianenstam in het Amazonegebied. De foto's waren genomen vanuit een vliegtuigje waar indianen met hun pijl en boog op schoten. Ze hadden nog nooit contact gehad met de moderne beschaving en het vliegtuigje boven hun domein moet er uit hebben gezien als de meest vervaarlijke roofvogel.

"Dat Luçals oplossingen geen echte oplossingen zijn blijkt vooral uit het

feit dat elke organisatie, elke hiërarchie zijn eigen onoplosbare problemen voortbrengt - organisaties met hun gehoorzamen en gehoorzaamden. De mens is van nature goed, maar geneigd tot alle kwaad. Het zijn dit soort holle uitspraken die algemeen geaccepteerd worden, maar die op een fatale manier de plank mis slaan. Het houdt namelijk de mythe van goed en kwaad in stand. Je kunt beter zeggen, dat de mens van nature angstig is en voor zijn angst de verkeerde, onvolledige oplossingen kiest."

"Met recht kan ik dus zeggen dat alle vormen van organisatie satanisch van aard zijn - Luciwheraans. Elke religie is op deze manier satanisch, elke vorm van politiek bedrijven is daarmee duivels. Zolang de mens de oplossing voor de existentiële angst buiten zichzelf zoekt, is die mens bezig met een satanisch ritueel. De echte oplossing ligt niet in het antwoorden zoeken buiten jezelf, maar in jezelf. Je zult dan merken dat wanneer je dat doet, je angst volkomen oplost en je houding tegenover de wereld een geheel andere wordt. Die houding van bewondering en respect is voor iedereen bereikbaar, niet alleen voor hen die een hoge educatie hebben genoten." Het kwaad had een andere naam gekregen en daarmee werd de remedie anders. Hoewel zijn 'waardering' van de hiërarchie mij erg anarchistisch in de oren klonk, hield Manas mij voor dat anarchisme er niets mee te maken had, omdat ook anarchisme een externe oplossing. De enige oplossing voor wat ik nog maar even het kwaad noem, hoewel ik er vrijwel van overtuigd ben dat het inderdaad eerder om existentiële angst gaat, is de oplossing van het vraagstuk door ieder mens individueel.

Ik zag nu ook waarom er vele religies en levensfilosofieën in deze wereld zijn ontstaan. Ze moeten voortgekomen zijn uit de behoefte van mensen met deze kennis anderen zonder deze kennis te onderwijzen, te leiden. Dat de Boeddha's, de Jezussen en de Mohammeds, in ieder geval hun navolgers, daarmee hun kennis direct aan de duivel uitleverden, zullen zijn niet bevroed hebben. "Ben je niet bang, Manas, dat jou hetzelfde zal overkomen? Dat mensen jouw boeken zullen lezen, er door overtuigd en geïnspireerd zullen raken en het zullen proberen na te volgen."

"Ik ben nergens bang voor, ik ken geen angst, geen angst voor het leven en geen angst voor de dood - het is slechts een materiële dood. Ik ben hooguit bezorgd, ongerust dat men zal proberen na te volgen. Ik hoop echt dat iedereen dat uit zijn hoofd zal laten. En het gebeurt ook niet wanneer ieder mens de antwoorden niet buiten zichzelf zoekt, maar binnen zichzelf."

Appendix 2, de Sleutel en het Slot door Suleiman O'Sullivan

Het is een reis die ik u aanbied in de hoop dat u een dergelijke reis ooit zelf zult maken. Ik verkoop u niets, ik ben geen toeristengids en ik heb geen vooropgezet doel. Sterker, ik ben begonnen deze tekst te schrijven, zonder precies te weten wat ik wil opschrijven. Het is een gevoel - niet een sentiment en zeker niets sentimenteels, maar als in weten zonder alle onderbouwende feiten precies te kunnen weten. Er is iets waarvan ik u deelgenoot moet maken -ja, moet maken-, dat is alles wat ik weet. Ik wil dat graag. Ik denk ook dat het nodig is.

Iedere keer dat ik Manas sprak, wist hij mij op de een of andere manier te ergeren. Ik kwam er dan achteraf altijd achter dat ik me niet aan Manas zelf had geërgerd, maar aan de botsing tussen wat Manas zei en wat ik van kinds af aan wist, waarbij de oorzaak van de botsing voor mij niet meteen helder was. Zat ik op de verkeerde weg, was Manas aan het spookrijden? Waarom sprak Manas en had ik zo vaak het idee dat ik hem weersprak? Waarom weersprak ik hem wel, terwijl Manas mij nooit weersprak? Vermoedelijk zat me nog het meest zijn stelligheid dwars, alsof hij een open verbinding met de hoogste waarheid had.

Vanaf een bepaald moment realiseerde ik mij dat in ieder geval een deel van mijn neiging hem te weerspreken was, omdat Manas niet de mens is van wie je iets voetstoots aanneemt. Er zijn mensen die een natuurlijke overwicht ten toon spreiden, een soort charisma, waardoor je makkelijk accepteert wat zij zeggen. Manas straalt een dergelijke autoriteit niet uit. Ondanks de absoluutheid, de eenduidigheid van wat hij zegt, wordt je aangeraakt, maar niet gegrepen. Met wat hij te zeggen heeft biedt hij geen alternatief voor bestaande godsdiensten aan, hij maakt geen correctie op wat er bij godsdiensten in de loop der tijd misschien is misgegaan, hij geeft geen kritiek op godsdiensten. Hij schuift alle godsdiensten simpelweg als irrelevant terzijde als iets wat oud en vervallen is, iets wat gerecycleerd moet worden, als iets wat er niet meer toe doet. Wellicht interessant voor de geschiedenisboeken, maar zonder betekenis voor het heden.

Dat hij als aanspreker voor de religies opereert, had op mij hetzelfde uitwerking als toen mij werd verteld dat Sinterklaas geen werkelijk bestaand persoon is. Ik werd opstandig toen alles waar ik van kleins af aan in had geloofd onderuit werd gehaald, wanneer de grond onder je voeten onbetrouwbaar drijfzand blijkt te zijn. Mijn vader was een gelovige geworden, omdat hij van mijn moeder hield - en een groot en

waar gelovige was hij. Mijn moeders vader en alle vaders die voor hem kwamen waren vrome gelovigen die de plichten van een gelovige zorgvuldig bewaakten. Maar door Manas ben ik aan het twijfelen gebracht - ik weet niet eens meer of ik mijzelf nog wel een gelovige mag noemen, kan noemen.

Manas spreekt zoals hij schrijft. Hij is lang van stof en formuleert ook vaak in lange zinnen. Hij is niet moeilijk te volgen, maar je moet wel je aandacht erbij houden wanneer hij aan het woord is, of wanneer je in zijn boeken leest. Manas vergelijkt hoe mensen met woorden omgaan vaak met hun omgang met de beelden die de televisie in de huiskamer brengt. Toen de mensen voor het eerst televisie kregen, waren ze vol aandacht voor wat dat ene net hen bracht. Sinds de intrede van digitale televisie heeft iedereen zeker honderd kanalen ter beschikking. Er wordt alleen nog stilgestaan bij zenders met schreeuwerige extremiteiten die zijn bedacht om de aandacht vast te houden tot aan de volgende commercials. Woorden, zegt Manas, werden ooit beschouwd als iets magisch - hoe moet het geweest zijn voor onze voorouders die de eerste woorden spraken. Woorden waren betekenisvol en iedereen hing aan de lippen van de eerste verhalenverteller. Manas' woorden zijn als een goede wijn en niet als een blikje priklimonade.

Woorden zijn voor Manas belangrijk en ook als hij ze uitspreekt beschouwt hij ze niet als iets vluchtigs. Hij spreekt alsof hij met zachte aandrang elk woord achter je borstbeen wil bijzetten, als een gelovige Jood die briefjes in de Klaagmuur stopt. Tegelijk zijn het niet zijn woorden die belangrijk zijn, maar wat de woorden met je doen. Wat jij met zijn woorden doet. Ik vind het alleen in eerste aanleg belangrijk precies te weten wat hij zegt, maar oneindig veel belangrijker is het zijn woorden te gebruiken als aanleiding in jezelf op zoek te gaan. Zo lijkt zijn eerste boek, het Verhaal, een simpel boek waarin God en alle goden op aarde vervangen lijken te worden door een nieuwe ploeg waarvan Manas zegt dat het de enig bestaande krachten zijn die verre de krachten die wij kennen, zoals elektromagnetisme en zwaartekracht, te boven gaan. Hij noemt die krachten geen goden of engelen, maar de middelen, de mediums, waarmee de AllerEerste zoals hij Hem noemt alles in het bestaan riep. De AllerEerste creëerde alles door middel van RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InziendLicht. Het is niet het universum waarin de mens zijn bestaan heeft dat met deze krachten werd gecreëerd, maar de wereld van het bestaan van de ziel, de bezieling van alles. De bezieling van mens, dier, water, steen, alles. Het

bestaan waar wij vandaan komen en waar wij na onze stoffelijke dood naar teruggaan.

Manas vertelt dat de AllerEerste en de krachten die hij uit zich liet voortkomen niet alleen abstracte fenomenen zijn, maar vooral ook wezens die deze krachten belichamen, zoals de stoffelijke mens de belichaming kan zijn van een idee. Manas voegt aan deze ontstaansgeschiedenis nog één belangrijk element toe, het element van de vrije wil. Zonder de vrije wil zou de bezielde wereld zijn als een zolder vol speelgoedtreintjes op een ingenieus emplacement met bordkartonnen bergjes en poppetjes op de perrons. De AllerEerste zou op zijn fluitje blazen en alles in beweging zetten door een draai aan de knop van de transformator - alles zou de vooraf vastgelegde route afleggen en die tot in de eeuwigheid herhalen. De vrije wil zorgt voor ontwikkeling - de treinen zijn in gang en zoekt zijn eigen sporen.

Naast de gift van het leven, zoals iedere vader en moeder op aarde dat ook weet, is de gift van de autonome ontwikkeling een zo mogelijk nog groter geschenk. RechtvaardigeLiefde, WarmeSchoonheid en InziendLicht bestaan allen uit een twee-eenheid. Elke twee-eenheid draagt het mannelijke en het vrouwelijke in zich, sommigen zeggen yin en yang, en kon uit eigen beweging creëren. Zoals de AllerEerste leven aan zijn creaties gaf, gaven zijn creaties leven aan hun volkeren. De volkeren van RechtvaardigeLiefde, van WarmeSchoonheid en van InziendLicht. Het verwekte leven verwekte het leven.

Zonder de boeken van Manas hier nu dunnetjes over te doen, wil ik het veel liever hebben over de invloed die de boeken op mij hebben gehad en dus ook op u, lezer, kunnen hebben.

Waar inzicht is, is ook verschil van inzicht - de vrije wil maakt alles mogelijk. Dit is voor mij de essentie. De mateloos tomeloze alles is mogelijk gawe die de AllerEerste gaf. Het is niet alleen een blijk van liefde, maar van zo oneindig veel meer waarvoor ik niet de woorden kan vinden. Zo veel meer, dat traditioneel religieuze woorden als genade en rechtvaardigheid er betekenisloos bij afsteken. Daarbij opgeteld de volkomen onzinnigheid van de zoiets als de onderwerping aan de wil van God, zoals veel religies van gewone mensen eisen. Wat de scheppingsdaad van de AllerEerste nu juist niet verlangt is onderwerping. Het is juist vreugde en verwondering, bewondering en herkenning van het inspirerende voorbeeld wat de grote betekenis is van het erkennen van een AllerEerste. Onderwerping is een mensenwoord en niet een Godswoord. Onderwerping is een woord van macht, terwijl de AllerEerste

niet uit is op macht. De gave van de vrije wil in onze ziel zou dan zinloos zijn. Macht en vrije wil zijn onverenigbaar.

Het is de vrije wil en het consequentelijke verschillen van inzicht dat ons bracht in deze wereld. Deze wereld noemen we stoffelijk, ook ik, maar het kan eigenlijk van alles zijn. Het kan inderdaad een incarnatie zijn vanuit de wereld vanwaar wij komen, het kan ook zijn dat wij slechts in slaap zijn gevallen en ons stoffelijk bestaan dromen, dat dit bestaan slechts een illusie is. Tallozen hebben zich daar sinds het begin van het religieus denken en van de filosofie al over uitgelaten.

Ik sprak net over ons - Manas doet dat met iets meer nuance, maar in wezen bedoel ik hetzelfde. Het zijn namelijk niet alle bezielde die in het stoffelijk universum zijn geïncarneerd. De ontwikkelingen en de verschillen van inzicht waren groot geworden. Ik heb wel eens van medelezers gehoord dat de aparte ontwikkeling waar het volk van InziendLicht voor koos een parallel vertoont met de zondeval en de uitstoting uit het Paradijs. Als er al een overeenkomst is tussen wat Manas zegt en wat het boek van Mozes zegt, dan moet van de laatste gezegd worden dat er vrijwel niemand meer is die de symboliek begrijpt, noch de strekking - hooguit dat het mogelijk gaat om een verhaal om de overgang te beschrijven tussen de neolithische maatschappij en de landbouw maatschappij. Bovendien, zondeval is weer zo'n begrip typisch voor de oude religies, kenmerkend voor hen die denken in termen een wrekende God, van macht en onmacht, goed en kwaad.

Het leven werd gecreëerd in een stoffelijk universum. Niet louter op aarde, maar door het hele universum heen - zo talrijk is het volk van InziendLicht. Op de lange termijn zullen aantal facties met elkaar in contact komen, de overige zijn van elkaar gescheiden door de onmetelijke uitgestrektheid van het fysiek universum - een garantie voor een afzonderlijke ontwikkeling. Het volk van InziendLicht kreeg het universum in Liefde als geschenk van de AllerEerste om hun eigen weg te volgen voorgegaan door Alnatrea en Luciwher, zij die het volk van de rede hadden geschapen. Het stoffelijk universum is het universum van Luciwher, die in dit universum met zijn volk een aparte weg buiten de directe invloedssfeer van de AllerEerste aflegt. Een magistrale ontdekkingsreis.

In het Verhaal van Manas geen spoor van het oordeel dat wel in elke religie geveld wordt. Luciwher, de Satan, is het slechte en de mens is tot alle kwaad geneigd, zeggen de oude legenden. Niets is minder waar. Manas toont aan dat het kwade niet bestaat en dat dit idee slechts in het leven is geroepen door hen die naar de macht verlangen. Is

machtshonger op zich niet een kwade eigenschap? Nee, zegt Manas. De onzekeren verlangen naar macht, uit angst voor de harde wereld. Macht uitoefenen is een daad die voortkomt uit pijn, want leven en leren in incarnatie is pijnlijk, vaak ook fysiek. Het is de pijn die ligt onder het verlangen naar en het pijnlijk gemis van de voelbare aanwezigheid van de AllerEerste.

Het was voor mij merkwaardig te constateren dat het juist een enorme rust gaf dat Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva, de AllerEerste in het universum waar wij wonen niet waarneembaar aanwezig is, zoals de AllerEerste in de wereld van bezieling wel aanschouwelijk en alomtegenwoordig is. Dat Luciwher niet het kwade is, maar dat hij en Alnatrea de eersten onder ons zijn in het moeten doorstaan van de afwezigheid. Dat wij allen onze weg zoeken en wanneer wij ontwaken uit dit stoffelijk leven wijzer in het bestaan terugkomen waar wij thuishoren en dat wij hadden verlaten.

De rampen en catastrofes die in dit universum op elk niveau plaatsvinden, kunnen door de wetenschap dat AllerEerste niet aanwezig is in dit universum dan ook niet op het falen van God worden afgeschoven. En omdat Luciwher niet het kwade is, zijn rampen en catastrofes ook niet het gevolg van zijn kwade genius. Van ontslagen worden door je baas tot en met de holocaust, elke holocaust, niets hiervan kan God voor de voeten worden geworpen. Omdat het pijn doet noemen we dit het kwade, maar dat is het niet. Het is het falen en het onvolmaakte van de mens en het moet ons leren in de spiegel te kijken in plaats van een ander de schuld te geven. Sargon van Akkād, Keizer Augustus, Atilla de Hun, Napoleon Bonaparte, Adolf Hitler, Jozef Stalin, Pol Pot en Richard Nixon, zij zijn geen demonen. Het waren mensen met macht, maar mensen niettemin. Luciwher is niet het ultieme kwaad, noch is hij de schepper en god van dit universum.

De AllerEerste gaf dit universum en zei, "Laat het Licht hier zijn." Zoals de AllerEerste het stoffelijk universum creëerde als een kosmische zeepbel, zo zal hij aan het einde der tijden, als de hele afstand is afgelegd en de laatste ziel thuis is, als in een gigantisch feestvuurwerk de zeepbel doorprikken. Maak je niet druk over "big crunch" of "big rip".

Wij zijn als kinderen op zoek naar broodkruimels, naar een spoor dat ons uit de wildernis kan leiden. De geluiden om ons heen maken ons bang, omdat wij onze zekerheid missen. Om zekerheid te representeren creëerden we surrogaten. Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva en daarbij zij die zeggen de dienaren van Jahwehgodallah of

Brahmāvisnusjiva te zijn, omdat ze daarbij voordeel denken te hebben, die zeggen dat ze zijn wil kennen en die rituelen ontwerpen om dit plausibel te maken. Die zeggen te willen helpen, terwijl ze zelf net zo onzeker zijn. Waarmee ze macht creëren over hen die deze kennis niet hebben of hen onthouden wordt, waarmee ongelijkheid in de wereld kwam, waarmee rijkdom en armoede in de wereld kwamen, waarmee strijd in de wereld kwam en moord om het bezit af te pakken of juist te verdedigen. Wij zijn kinderen, pubers op zijn best, die elkaar de broodkruimels afpakken, omdat wij verkleumd zijn en honger hebben, daarmee het spoor vernietigend dat ons had kunnen leiden.

Er is echter één spoor dat niet vernietigd kan worden, dat niet afgepakt kan worden, dat er altijd is. Ook al zie je het nog niet, het is het spoor dat al in je aanwezig is, klaar om ontdekt te worden. Het spoor dat je ziet als je de binnenkant van je gesloten oogleden verkent. Het spoor dat je hoort, zingend als van een aankomende trein, als je de wereld om je heen tot rust brengt. Het spoor dat je kunt betasten als de blinde die je ziende bent.

Van dit spoor het eerste aanknopingspunt vinden lijkt het moeilijkst. Ik verklaarde Manas voor gek, als de zoveelste goeroe en ik ergerde mij aan hem. Hij bleek mijn goeroe niet te zijn, want dat wilde hij niet. Hij vroeg mij alleen zelf na te denken, voor het eerst van mijn leven na te denken en te wegen wat het belangrijkste kon zijn. En na lang nadenken, na erg lang wikken en wegen besloot ik niet meer te denken wat anderen voor mij hadden bedacht, niet meer te slikken wat anderen mij voorschotelden, niet meer te dansen naar andermans pijpen, noch te doen wat anderen van mij verwachtten - op elk vlak.

Voor het eerst van mijn leven besepte ik dat ik temidden van een menigte moederzielalleen was en ik stond te rillen. Nog het minst werd ik bang van de wereld, de kou en de regen, de hitte en de dorst, wilde dieren en vernietigende technologie. Het meest angstig werd ik van mensen, toen ik besepte dat de wereld vol was met gekken en idioten, die op elk willekeurig moment wat je het meest dierbaar is kunnen vernietigen. Totdat ik besepte dat het geen gekken en idioten waren, maar wanhopigen naarstig op zoek naar wat ik had gevonden, maar mij niet kon worden afgepakt. Ik hoorde het mezelf zeggen, naar wat ik had gevonden.

Ik had het slot gevonden waar de sleutel op paste. In mijzelf hoorde ik het binnenwerk draaien. Ik fantaseerde er een fanfare bij en een uitbundig vuurwerk en ik was blij. Niets deerde mij meer, niet het vervelende zoontje van de burens, noch de duizenden doden als gevolg

van een moessonregen. Het deerde mij niet omdat het mij niet meer wantrouwig en angstig maakte, want niets kon mij meer worden afgepakt. Natuurlijk sprak ik het buurjongetje nog aan op zijn gedrag, natuurlijk rouwde ik kort om zoveel in leed verloren levens in het water, maar het maakte mij niet meer bang. Ik liet mij niet meer gek maken of mijn wanhoop voeden. Ik was niet meer gedesoriënteerd en had het vaste punt in mijzelf ontdekt dat ik officieel met klaroengeschal uitriep tot mijn aanknopingspunt. Sindsdien vier ik elk jaar op die dag een feestje.

Ik had de angst afgelegd en de machthebbers werden ridicuul. Politieke debatten hadden altijd mijn belangstelling gehad. Nu zag ik dezelfde politici toespraken houden en ze boeiden mij evenmin als de toespraken van een machtshongerige uit Verweggistan. Toen ik laatst een bekeuring kreeg, moest ik moeite doen mijn lachen in te houden - de agent zou het niet hebben begrepen. In het gebedshuis hoorde ik op hoge toon betogen die mij niets meer zeiden, redevoeringen van een kleuter over het volwassen leven, een blinde over de pracht van een veld vol bloemen, een dove over een meesterlijk muziekstuk.

Mijn geloof heb ik verloren, of moet ik zeggen dat het geloof mij heeft verloren. Het geloof, ik denk elk geloof, gaat het verliezen - als de geloven het al ooit hebben gehad. Zij gaan de macht verliezen, de grip die zij op mensen hebben. Niet omdat Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva niet zou bestaan, maar omdat deze het surrogaat is van kwakzalver die op de markt zijn levenselixer probeert te slijten. Het contact met de AllerEerste bestaat voor hen die de innerlijke weg bewandelen, zonder leider of invloed van buitenaf. Dat ik de aanduiding AllerEerste gebruik, betekent niet dat ik nu een adept van Manas ben geworden. Dat kan helemaal niet, want Manas is geen goeroe, geen profeet of een heilige, noch neemt hij discipelen aan. Manas is een goede vriend die mij een tip heeft gegeven, waarvoor hij niets terug vroeg.

Het geloof heeft mij verloren, want ik geloof niets meer. Ik weet nu zeker. Omdat ik nu zeker weet is al mijn angst voor de wereld verdwenen. Mijn weg en mijn zoektocht blijven hetzelfde, want ik ben er nog lang niet, ik ben nog jong, en ik zal het moeilijk hebben op mijn weg. Het leven in het stoffelijke, deze benarde droom buiten de bezielde werkelijkheid, is een pijnlijk leven, want leven en leren doen pijn. Het einddoel staat mij echter nu helder voor ogen. De weg door het landschap mag voor mij nog niet waarneembaar zijn, maar het licht hoog op de berg is vanuit elk punt zichtbaar.

Hoe anders is mijn besef nu dan de God die mijn vader vereerde, die van

mijn moeders vader en de vaders voor hem. Die God zei wat er van moment tot moment op de dag diende te gebeuren, wanneer wij konden eten en wanneer niet, onze voorspoed te delen met hen die minder bedeed waren en deel te nemen aan een tot massapsychose verworpen trek naar de paaigronden. Mijn leven was onder een toenemende sociale druk gekomen waar nauwelijks aan te ontkomen viel en die overal een om zich heen grijpend huichelen tot stand had gebracht.

Nu ik vrij ben merk ik dat ik toch een aantal van de tradities van mijn vroeger geloof in stand hou, louter omdat ik zo ben opgevoed. Ik vast nog steeds, maar niet meer omdat het moet en dan slechts een periode in het jaar. Ik probeer zoveel mogelijk mijn eten in overeenstemming te brengen met wat de boeren verantwoord kunnen produceren en ik eet niet meer elke dag vlees. Ik ga bewuster om met de consumptie van energie - ik heb een contract gesloten met een energimaatschappij die alleen groene stroom produceert. Op die manier vast ik, door te leven op een manier die niet of zo min mogelijk belastend is voor mijn omgeving.

Zo merk ik dat ik niet alleen spiritueel een nieuw begin heb gevonden, maar ook dat ik een vertaling daarvoor heb gevonden in mijn dagelijks leven. Ik ben niet onderhorig meer aan de regels van mijn religie en mijn groep. Ik stel nu mijn eigen

regels op. Niet met de bedoeling er maar op los te leven, maar met het doel om over zoveel jaren aan het einde van mijn leven tegen mijzelf en naar ik hoop mijn kinderen en kleinkinderen te kunnen zeggen, dat ik het gevoel heb dat ik het goed heb gedaan. Niet goed als tegenovergestelde van slecht of kwaad, maar goed in de zin van naar eer en geweten, naar beste weten. Ik weet dat ik de enige ben die mijzelf zal oordelen.

Had ik nu niet tot deze conclusie en nieuwe levenshouding kunnen komen zonder Manas? Moet er aan

Het laatste oordeel

mijn verhaal per sé een God, de AllerEerste, te pas komen? Ik denk dat het heel wel mogelijk is. Ik denk dat het goed mogelijk is om bewust te leven, verantwoord om te gaan met de middelen die deze aarde biedt, respectvol met je medemens om te gaan en je eigen standaarden steeds te overdenken om zo een hoger plan te bereiken. Toch zou voor mij dan alles leeg zijn, zonder de oorzaak van alles, het ultieme antwoord op de vraag waarom.

Manas zei eens dat ons leven, in onze originele staat en in deze droomvorm -ik vind dat poëtischer klinken dan incarnatie- loopt van het zoeken naar het antwoord op de vraag naar het wat en daarna naar de vraag naar het hoe. Een antwoord op de vraag naar het waarom zullen wij in deze vergankelijke wereld nooit vinden. Wie denkt dat antwoord gevonden te hebben zal altijd merken dat daarachter een vervolgvraag naar het waarom ligt. De vraag naar het waarom kan dan ook alleen beantwoord worden wanneer wij weer thuis zijn en de oorzaak van alles bevestigd kan worden.

Voor mij is het evident dat de AllerEerste bestaat. Ik geloof het niet, ik weet het zeker, omdat de logica mij dat ingeeft - het antwoord op de vraag naar het waarom is te vinden. Maar ik zal nooit meer iemand proberen naar mijn levensvisie over te halen, te bekeren. Want elk leven is een leven met een eigen autonomie. Ieder leven heeft zijn eigen waarde, ook al ziet een ander de waarde er niet direct van in - die blindheid komt voort uit oordelen. En als zelfs de AllerEerste niet oordeelt over elke ziel, wie ben ik dan om dat wel te willen.

In zijn tweede boek ontmantelt Manas een voor een de mythen van de ouden. Er is geen laatste oordeel, er is geen goed en kwaad, hoe het zit met vrije wil en voorbeschikking, en zo meer. Alles waar je vroeger bang mee werd gemaakt, blijkt helemaal niet te bestaan. Het beneemt je zicht op hoe de zaken werkelijk in elkaar zitten, het beneemt je het zicht op het aanknopingspunt dat in jezelf klaar ligt.

Zijn derde boek vind ik zijn mooiste boek, maar die keuze is natuurlijk subjectief. Het geeft ook een beeld van Manas door de tijd heen en hoe hij mensen van zijn troostrijke boodschap voorzag. Want het moet toch een hele geruststelling zijn te weten dat Jahwehgodallah of Brahmāvisnusjiva en zijn regels, vuur en verdoemenis helemaal niet bestaan. Dat je alle capaciteiten hebt meegekregen om op je eigen manier het mysterie van de AllerEerste te doorgronden, zonder andere mensen die zeggen het beste met je voor te hebben, maar ondertussen de macht grijpen door voor je te denken en vervolgens je hun

denkbeelden dan dwingend opleggen. Mooi is het om de ontwikkeling van de mensen te zien met wie Manas praat.

Het vijfde boek, want van het vierde boek staat vrijwel nog geen letter op papier terwijl ik dit schrijf, gaat rechtstreeks in op de grote religies van deze aarde. Het is in mijn visie het boek waarin Manas zich het meest kwetsbaar opstelt, omdat dat boek het meest rechtstreeks aanleiding geeft voor de machthebbers om Manas het zwijgen op te leggen. Hij wil echter niet weten van het weglaten van dit boek. Manas schrijft het boek niet voor hemzelf, maar voor zijn broer. Voor Manas is Luciwher een broer waarvoor hij warme gevoelens heeft. In zekere zin is wat hij voor Luciwher voelt van toepassing op de hele mensheid.

*

Manas noemt "Het Verhaal" een synopsis. Hij heeft plannen klaarliggen om het de vorm te geven van een filmscript. Ik hoop dat hij daar ooit aan toe komt.

Index

Index

A

- Aanspreker der religies. 253, 835
Aardse motieven. 620
Aboe Bakr. 773, 788, 789, 862
Aboriginals. 1049
Abortus. 159
Abraham. . . 5, 134, 174, 178, 191, 336, 593, 760, 766, 769, 774, 778, 781, 784-
788, 800, 802-804, 807, 808, 823, 824, 829, 830, 837-841,
844, 845, 847, 852, 863, 864, 866, 871, 872, 874, 882, 1018,
1077
Abrahamische godsdienst. 732
Abrahamische godsdiensten. 751, 767, 785
Abrahamische religies. 735, 737, 807
Absolute monarchie. 177
Abu Bakr Muhammad ibn Zakariyya al-Razi. 174
Abu Musa Jabir ibn Haiyan al-Azdl. 174
Adam. . . 561, 730, 758, 760, 761, 816, 817, 844, 869, 871, 874, 891, 892, 938,
941, 952, 1009
Adam Smith. 1009
Aeonen. 936
Afleidingsmanoeuvre of inleidingsbeweging. 639
Afrodite. 729, 751
Agnosticisme. 1019
Agressietherapie. 1068
Ahmadiyya-moslims. 857
Ahura Mazda. . . 65, 268, 275, 317, 318, 476, 797, 798, 811, 849, 864, 881, 893-
898, 910, 936
Akhnaton. . . . 358-360, 462, 782, 797-801, 828, 842, 852, 866, 875, 876, 880,
881, 907
Akkâd. 729, 790, 936, 1101
Akuma. 349
Al-Tughra'i. 174
Alâhâ. 827
Alarik. 530
Albigenzenkruistocht. 934
Alchiba. 338-341, 346, 348, 352, 353
Aldus sprak Zarathoestra. 982, 983, 988, 993
Alexander de Grote. 733, 774, 787, 810, 894
Alexandrië. 21, 771, 933, 947, 958, 993
Algorab. 338, 339, 342-346, 392
Ali ibn Aboe Talib. 788
Allah. . . 15, 43, 52, 65, 128, 170-173, 176, 187, 223, 230, 239, 261, 283, 287,
307, 316, 317, 334, 397, 428, 482, 590, 602, 621, 649, 731,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	773, 778, 785, 794, 804, 808-810, 815, 818-820, 822, 823, 827, 829, 830, 844, 855, 859-861, 878, 879, 890-893, 905, 907, 1091, 1101, 1103, 1105
Allanen.....	414
AllerEerste. 14, 19, 43, 45, 52-54, 56-58, 63, 64, 71, 72, 80-82, 87, 89, 95, 97, 98, 100, 101, 108-112, 115-123, 127-132, 137-141, 143-146, 148, 154, 157, 159, 179, 181, 182, 184, 185, 188, 191-196, 198, 199, 201-204, 207-210, 216, 217, 219, 222, 223, 226- 228, 230-236, 239, 243, 245-249, 261, 264, 271, 272, 274, 275, 282, 283, 287, 307, 308, 316, 326, 327, 333, 334, 337, 342, 364, 388, 407, 426, 432, 439, 462, 490, 513, 548, 583, 587, 589, 590, 603, 637, 656, 686, 698, 733, 806, 808, 809, 814, 815, 820, 821, 831-833, 889, 900, 905, 906, 908, 912, 921, 923, 951, 987, 1037, 1059, 1069, 1091, 1092, 1094, 1098-1101, 1103, 1105	
Alnatria.	52, 53, 55-57, 59-61, 63, 65, 70-72, 100, 120, 146, 232, 271, 272, 316, 921, 1091, 1093, 1100, 1101
Amereligie.....	1027
Amerikaanse droom.....	256, 478
Amerikaanse revolutie.	420, 536
Amerikaanse televisiedominees.....	318
Ammonius Saccas.	958
Ampato.....	428, 590
Amu Darja.	797, 875, 876, 898
Analecten.	487
Anarchisme.	40, 177, 426, 1096
Ancien Regime.....	980
Andronovo.	477, 523, 680, 683, 961, 962, 1048
Andronovo cultuur	
Grondleggers van het Hindoeïsme.	683
Angra Mainju.....	268, 275, 317, 797, 896-898
Angst afleggen.	257
Angst om kwijt te raken.	257
Angst voor de dood.	324, 429, 430, 509, 571, 977, 998, 1002, 1096
Angst voor het leven.	429, 977, 1096
Anima Mundi.....	959
Anoenja.	64, 70-73, 76, 77, 93, 95, 97, 100, 222-224, 232, 238, 239, 271-273, 404, 1091, 1093
Anshei Knesset HaGedolah.	769
Antwoorden.....	395
Anum.....	734
Apartheid.	603
Apocalyps.	142, 143, 252, 794, 795, 952
Apollonius van Tyana.....	958
Ararat.....	746, 758

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Archaeabacterie.....	164, 165
Archetype voor staatshoofden.....	633
Archons.	936
Ardipithecus raminus.	450, 451, 455
Argumenten voor het bestaan van God.	1023
Ariadnes draad.	399
Arianisering.....	602
Ariër.....	253, 554, 583, 611, 626, 672, 702, 962
Ariërs.	311, 335, 347, 410, 416, 474, 479, 525, 537, 601-604, 613, 656, 679, 703, 704, 890, 914, 916, 961, 962
Arisch.....	334, 462, 611, 612, 656, 691, 733, 906, 908, 960, 1012
Arjuna.	609, 613-624, 630, 631, 635, 636, 639, 646, 649, 650, 653, 655, 656, 658-661, 666, 671, 673-676, 681, 692, 717, 971, 973, 975, 989
Armageddon.	139, 145, 795
Arya.....	611, 672, 710, 962
Asat.	672
Asceet.	821, 903
Asceten.....	58, 606, 608, 623
Ašerdu.	729
Asherah.	519, 556, 729-732, 752, 755, 756, 781-783, 823, 824, 826, 827, 829, 936
Ashoka de Grote.	613
Ashtoreth.	556, 729, 730, 752, 936
Astarte.	729
Astrakhan.....	410
Atharva Veda.	606, 689, 703
Atila.	413, 414, 1101
Atkins, Peter William.	1066-1068
Atlantis.....	612, 738, 740-742, 754
Atman.	607, 618, 706-708, 710
Atrahasis.	734-738, 750, 752
Augustus.	90, 364, 530, 553, 558, 559, 993, 1101
Augustus (Gaius Octavius Thurinus).	364, 1101
Australopithecus laetoliafar.....	455
Autonoom logisch brein.	502-504, 506, 507, 547, 548, 550, 553, 554, 566
Autonoom nadenken.	570
Autoriteit.	16, 19, 161, 162, 173, 239, 257, 259, 291, 292, 356, 398, 414, 439, 442, 449, 450, 453, 454, 464-466, 473, 483, 484, 499, 500, 507, 570, 608, 619, 767, 774, 781, 805, 821, 831, 837, 841, 847, 849, 852, 853, 859, 860, 914, 919, 925, 1000, 1009, 1026, 1042, 1043, 1052, 1056, 1067, 1086, 1097
Avatara.....	268, 609, 715, 716
Avatarati.....	609
Azteken.	579

B

Baäl.	287, 730-732, 781, 782, 810, 823, 829, 890, 891, 1077
Baälat..	730-732
Baarmoeder van een verdwaasde.	665
Baas, de idee van.	496
Bab el Mandeb..	598, 727
Babylonische spraakverwarring.	229
Bahá'í geloof.	857
Balans voor elke ziel.	203
Banoë Nadir.	777
Banoë Qainoeqa.	777
Banoë Qurayza.	778
Baudelaire, Charles Pierre..	228
Beeld van God.	314, 821, 1024, 1031, 1037
Beëlzebub.	891
Begeleider..	146, 188, 222, 223, 225-228
Behoud van informatie.	286, 310, 313, 314, 316, 922, 1067
Bel.	1048
Belangenloos handelen.	616
Beloofde land.	840
Beresjiet.	839, 840, 866
Berlijnse muur..	420, 488, 1053
Berouw tonen.	566
Besnijdenis.	840, 841, 854
Betoog van Krsna, het.	641
Beursgoeroe.	15
Bevrijding uit samsara.	620, 662, 671, 969
Bhagavad Gita.	65, 579, 971, 978, 979, 1056, 1081
Bhakti..	609, 610, 635, 644, 647, 651, 661, 663, 685, 693, 706, 709
Bidden.	11, 14, 187-190, 275, 396, 424, 583, 649, 760, 782, 798, 830, 855, 865, 871, 894, 901, 905, 1038
Biecht..	819
Big bang.	175, 373, 380, 384, 385, 546, 833, 1071, 1076, 1090
Big crunch..	48, 373, 380, 385, 546, 659
Big rip.	294, 373, 380, 385, 887
Bijbel.	11, 43, 173, 315, 317, 359, 441, 443, 476, 532, 608, 677, 730, 731, 747, 752, 753, 755, 760, 769-772, 775, 776, 788, 790, 794, 805, 808, 810, 811, 818-820, 822, 827, 830, 831, 839, 844, 845, 853, 856, 868, 899, 902, 912, 939, 952, 991, 992, 1009, 1014, 1026, 1056, 1063, 1078, 1081
Bilgames en Enkidoe.	735
Bill of Rights.	538
Bion, Wilfred Ruprecht.	995
Blavatsky.	938, 954, 955, 957-962, 966
Boeddha.	116, 134, 255, 257, 330, 345, 425, 428, 430, 464, 498-500, 549,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	608, 630, 663, 679, 684, 916, 945, 958, 960, 966, 968, 969, 973-975, 979, 1096
Boeddhisme.	65, 117, 124, 167, 253, 263, 463, 477, 568, 590, 593, 608, 642, 689, 938, 951, 954, 955, 960, 962, 966, 969, 985, 989, 1092
Boeddhisten.	133, 430, 1049
Boekverbrandingen.	1050
Bohr, Niels Henrik David.	356, 357, 384, 386
Bonhöffer, Dietrich.	1025
Bons Hommes - Katharen.	938
Bosporus.	761
Brahma.	52, 133, 283, 287, 335, 463, 523, 590, 593, 602, 606-609, 616, 618, 624, 625, 631, 634, 636-639, 642, 644, 646, 649, 650, 656, 657, 660-665, 672, 674, 690-694, 705, 706, 708-710, 712- 716, 718, 719, 758, 788, 896, 921, 944, 959, 960, 966, 974, 1018, 1091
Brahman.	133, 335, 523, 602, 606, 607, 618, 624, 634, 636-639, 642, 646, 649, 650, 656, 657, 660-662, 664, 665, 672, 674, 690-694, 705, 706, 708, 710, 713, 714, 719, 974, 1018
Brahmanas.	606
Brahmanirvana.	609, 616, 705
Brane.	384-386, 1070, 1071
Breek door de grenzen.	1059
Broeder Satan.	240, 401
Bronstijd.	411, 476, 477, 481, 601, 603, 791
Bube, Richard.	1026
Buitenaards intelligent leven.	736
Bulzeba.	346-353, 355, 360-362, 365, 366, 376, 389, 391-395, 397, 398, 400, 401, 403-405, 407, 408
Bythos.	936
Byzantijns vuur.	173
Byzantium.	418, 419
C	
Caesar.	412, 413, 529, 530, 558, 559, 784, 881, 1094
Caesar, Gaius Julius.	412, 413, 784, 881, 1094
Cannae, veldslag van.	563
Carnaval.	877-879, 899
Çatal Hüyük.	744
Catharina klooster.	776, 777, 842
Causaal universum.	166
Chadidja.	862
Cham.	748, 750, 751, 757, 758, 761, 766
Chandragupta.	613
Channeled Scablands.	737, 738
Chaos.	18, 72, 118, 166, 167, 185, 216, 222, 237, 316, 360, 390, 409, 429,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	520, 521, 546, 547, 686, 890, 952, 976, 985, 1003
Chaotisch universum.	166, 167, 313, 317, 389, 1094
Cherokee.	1077
Chiang Kaishek.	562
Chinees porselein.	489
Chinese muur.	488, 489, 493
Chlodovech.	828
Christelijke kalender.	611, 755
Christelijke kerk.	274, 414, 418-420, 422, 427, 568, 771, 778, 854, 910, 935, 936, 958, 961, 966, 985
Christelijke waarden.	425, 984, 987, 1068
Christendom.	11, 59, 114, 115, 117, 124, 178, 261, 263, 268, 276, 336, 417, 419, 425, 464, 472, 476, 477, 485, 494, 514, 518, 520, 531, 558, 559, 590, 593, 642, 725, 726, 732, 751, 766, 771, 774- 776, 778, 779, 783, 785, 789, 793-795, 806, 807, 813, 818- 820, 828, 835, 837, 838, 847-850, 854, 858, 867, 868, 875, 878, 886, 891, 892, 907, 908, 935-937, 944, 947, 951, 958, 966, 985, 1018, 1033, 1041, 1068
Christenen.	11, 64, 65, 133, 167, 178, 276, 417, 418, 482, 558, 559, 673, 769, 770, 772, 774-777, 783, 789, 807, 810, 818, 819, 822, 830, 838, 840, 848, 851, 856, 858, 862, 868, 944, 948, 1030, 1033, 1049
Cirkelgang van reïncarnaties.	617
Clidna.	1048
Collectivisme.	486, 488, 1053
Columbus, Christoffel.	415
Commercialisme.	569
Communisme.	40, 177, 491, 999
Competitie.	91, 187, 302, 497, 703
Competitiedrang.	667
Concilie van Nicea.	417, 788, 851, 934, 937
Concordaat van Worms.	535
Confucianisme.	167, 477, 487, 488
Confucius of K'ung-fu-tzu.	12, 462, 464, 476, 486-488, 491, 493
Consciëntieus bestaan.	563
Constantijn.	417, 418, 531, 559, 828, 837, 937
Constantijn de Grote.	828, 837, 937
Constantinopel.	418-420, 531, 535, 788
Continuüm van ruimte-tijd	379
Copernicus, Nicolaas (Mikolaj Kopernik).	371, 922
Coubertin, Pierre de.	989
Creationisme.	184, 328
Creationisten.	184, 186, 281, 328, 733, 1023, 1029, 1030, 1032, 1033
Creator.	42, 110, 128, 190, 191, 223, 644, 670, 710, 713, 715, 716, 808, 815, 984, 1069, 1072

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Crick en Watson.	175
Crimineel.	42, 161, 369, 439, 500, 501, 504-506, 553, 554, 1011
Criminelen.	504, 505, 811
Cro Magnon.	411, 727
Cronos.	275, 317, 318
Culturele hoofdstromingen.	114
Cultuur	
Andronovo Cultuur.	680, 683
Chinese cultuur.	12
Cultuurpessimisten.	899
Eendimensionale cultuur.	809
Egyptische cultuur.	462
Euraziatische cultuur.	462
Europese cultuur.	414
Groepscultuur.	13
Harappa Cultuur.	601
Heersende cultuur.	12
High brow Cultuur.	460
Indiase cultuur.	416, 607
Indus Cultuur.	601
Jamna Cultuur.	680, 683
Judeo-Christelijke cultuur.	11
Keltische cultuur.	411, 413
Mithras cultuur.	798
Moheno-Daro Cultuur.	601
Monocultuur.	332
Oekraïense steppecultuur.	704
Romeinse cultuur.	413, 683
Semitisch-Westerse cultuur.	11
Sintashta Cultuur.	680, 683
Sredny Stog Cultuur.	683
Sredny-Stog Cultuur.	680
Vedische Cultuur.	450
Westerse cultuur.	775
Yamnaya Cultuur.	701
Zoroastrische cultuur.	450
Cultuur van de pijn.	512, 517
Cuneiform.	170
Cura te ipsum.	1064
Curie, Marie en Pierre.	990, 995
Cyrus de Grote.	787, 828

D

Danton.	562
Darwin, Charles.	175, 396, 690, 694, 901, 902, 922, 994, 1025-1027, 1029,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	1073
Darwinisme.....	690, 901, 902, 1029
Darwinisme, sociaal.....	901, 902
Davies, Paul.	1065
De drie wegen.....	112
De mens doodt om te leven.	182
De weg van de man.....	200, 201, 912
De weg van de vrouw.....	198, 199, 912
De wetenschap geeft geen bewijzen.....	813
Dee, John.	174
deGrasse Tyson, Neil.	1057, 1074, 1075
Demiurg.	275, 546, 815, 831, 881, 935, 936, 941, 943, 946-949, 952, 959, 964
Demonisch bestaan.	641, 671
Depressies.	160, 207
Descartes, René.....	214
Deus ex anima.	946, 949
Deus ex machina.....	948
Deutero-canonieke boeken.	769
Devotie.. . . .	190, 191, 609, 647, 649, 655, 661, 663, 664, 666, 670, 674, 675, 681
Dharma.	255, 268, 335, 603, 604, 607-609, 615, 618, 619, 622, 627, 630, 632, 634, 635, 651, 657, 671, 673, 677, 681-683, 693-695, 697, 698, 705, 706, 708, 709, 719, 896, 907, 962, 971, 973, 978, 979, 989
Dichotomie.	49, 59, 60, 293, 316, 583, 594, 677, 814, 821, 831, 891, 949, 989, 995, 1058
Dichotomie is hersenspinsel.	831
Dichotomieën.	48, 49, 351, 572, 583, 852, 1064
Dietrich Bonhöffer.	1025
Digitale revolutie.	421, 422, 426
Dilemma.....	229, 244, 617, 618, 622, 656
Discipline.	507, 616, 623-625, 630, 634, 638, 639, 641, 646, 650, 651, 661- 666, 669-671, 673, 709, 979
Dissidente zielen.	671
Djibriel of Gabriël.....	773
Djinn.	892, 936
Doctrine.	20, 44, 65, 161, 271, 283, 294, 302, 417, 449, 475, 550, 607, 775, 781, 798, 799, 874, 974, 1002
Dode Zeerollen.	1091
Doel van het universum.	1057, 1058, 1073, 1075, 1079
Doggerland.	739-741, 759
Doggersbank.....	739
Doinel, Jules-Benoît Stanislas Doinel du Val-Michel.	938
Dominante organisatievorm.	413
Donets'k.....	410
Dood als straf, de.	438

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Doodstraf.	438, 439
Doppler effect.	371
Dörtyol.	746
Dravidische.	601, 967
Dravidische talen.	601, 967
Drie grote vragen in het leven.	395
Drie koningen.	919
Drie-eenheid.	64, 132, 203, 270, 594, 772
Driedimensionale universum.	384
Drievoudige deur, de.	671
Drummond, Henry.	1025, 1026
Duade.	95, 131, 132, 146
Dualisme.	610, 663, 864
Dualistische filosofie.	610
Duat.	794, 799, 811
Duisternis.	62, 143, 246, 643, 664, 665, 667, 671-674, 682, 686, 692, 803-805, 808, 816, 818, 976, 977, 1091
Duivel.	59, 63, 98, 134, 228, 235, 241-243, 249, 259, 269, 291, 316, 349, 351, 353, 404, 428, 429, 453, 464, 491, 696, 770, 795, 807, 815, 821, 881, 891, 892, 899, 900, 904, 906, 909, 947, 1096
Duivelaanbidder.	259
Duizendjarig Vrederijk.	795, 939
Duve, Christian de.	1071, 1072
Dwingend keurslijf van voorschriften.	832
Dyaus Pitar.	317, 523, 626, 656, 699
Dyeus Patar.	699

E

E=MC2.	355, 380
Ecce homo.	239, 852
Edict van Milaan.	828
Eerlijkheid.	83, 170, 179, 180, 216, 663, 1025, 1033
Eerste incarnatie.	18, 20, 53, 54, 56, 59, 60, 64, 65, 80, 94, 112, 113, 118, 119, 122, 127, 138, 148, 223, 230-232, 245, 250-252
Eeuwige cirkelgang.	617
Eeuwige dood.	664
Egalitairisme.	40
Egypte.	358, 517-519, 531, 728-730, 741, 742, 752, 756, 761, 782, 783, 785, 791, 798, 799, 823, 828, 839, 841-845, 864, 866, 937, 939, 941, 955, 1081
Eigenschappen	
constaterend.	666
het aangename en het onaangename zijn gelijk.	666
onaangeroerd zijn.	666
overstegen.	666

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

standvastigheid.	666
verkokerd en tijdgebonden.	666
Einde der Dagen.	793, 795, 796
Einde der Tijden.	142, 162, 609, 658, 659, 771, 835, 895, 939, 940, 1101
Einde van het laatste glaciaal.	733
Eindtijd.	174, 252, 794, 795, 803, 835, 939, 940
Einstein.	386
Einstein, Albert. 174, 311-313, 355, 356, 377-379, 381-384, 386-388, 391, 684, 1009, 1010, 1042	
Eiriksson, Leiv.	415
El Elyon.	826
El Shaddai.	826
Elat.	730-732
Elijah.	173, 873
Elohe.	823, 827, 830
Elysium.	133, 453
Emerson, Ralph Waldo.	1014, 1015
Engels, Friedrich.	561, 980
Enki.	734
Enlil.	734
Enuma Elish.	815
Epigonen.	259
Erfzonde.	80, 282, 284, 405, 511, 677, 683, 818, 819, 892, 943, 1093
Essenen.	773
Etna.	740, 741, 745, 746, 751, 760
Etnocentrisch denken.	372, 442
Etrusken.	412, 527, 557
Euraziatische steppe.	268, 410, 411, 527, 598, 601, 625, 698, 875
Eurazië.	335, 459, 521-523, 691
Euthanasie.	157-159, 901, 907
Eva. . . 11, 12, 18, 39, 52, 55, 65, 115, 122, 131, 138, 139, 171, 179, 191, 216, 220, 238, 251, 307, 317, 321, 326, 339, 379, 389, 417, 437, 455, 474, 497, 546, 551, 572, 583, 604, 606, 657, 691, 695, 700, 701, 730, 758, 760, 768, 770-773, 775, 793, 797, 815-817, 829, 848, 850, 853, 854, 858, 866, 881, 891-894, 897, 902, 925, 926, 934, 938-943, 946, 952, 953, 956, 963, 983, 991, 992, 1008, 1022, 1025, 1037, 1052, 1057, 1068, 1090, 1095	
Evangelie. 11, 417, 770, 771, 775, 850, 853, 854, 866, 934, 938-943, 953, 983, 991, 1037	
Evangelie van de Waarheid.	939, 941, 942
Evangelie van Filippus.	417, 939-941
Evangelie van Judas.	11, 417, 775, 850, 934, 942, 943, 953
Evangelie van Maria Magdalena.	417, 775, 850
Evangelie van Thomas.	417, 775, 854, 939, 940

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Evolutieleer.	184, 854
Evolutionisme.	184, 328, 1025, 1027, 1032
Evolutionisten.	184, 186, 281, 1030, 1031
Existentialisme.	325, 498, 996-1002, 1004, 1005, 1072
Existentiële angst.	331, 337, 351, 354, 366, 509, 510, 686, 1002, 1008, 1095, 1096
Exodus.	476, 742, 768, 783, 794, 812, 824, 843, 845
Experimenteren.	162, 163, 1033

F

Falisken.	410
Falsifiëren.	163, 345, 386, 689, 1044
Fanatieke religiositeit.	569
Fanatisme.	178, 424, 425, 429, 779, 830, 858, 1067, 1068
Farao.	335, 358-361, 462, 481, 518, 519, 754, 782, 790, 794, 799, 801, 812, 833, 841-843, 866, 1081
Farizeeën.	773
Fasetheorie.	386
Faust.	117, 965
Feminisme en sektarisme.	309
Fernão de Magalhães.	733
Feynman, Richard Phillips.	357
Fietsenstallingen.	41, 320
Filippus.	417, 939-941
Filosoferende mens.	666
Filosofisch religieus stelsel.	428
Flamel, Nicholas.	174
Flavius Josephus.	848
Fouten tegen de rituelen.	604
Franse Revolutie.	287, 315, 420, 472, 536, 538, 956, 980, 981, 985, 994
Fred Hoyles vliegtuig.	1029
Freud, Sigismund Schlomo (Sigmund).	160, 1041
Fundament.	96, 233, 349, 404, 486, 488, 491, 492, 536, 569, 708, 818, 860, 908, 1011
Fundamentele kennis.	168, 171
Fysiek bestaan.	634-636, 644, 646, 670, 678, 696
Fysiek universum.	48, 49, 57-59, 264, 269, 677, 678, 680, 681, 683, 1067, 1078, 1100
Fysieke bestaan.	631-633, 637, 643, 648, 649, 651, 656, 662, 664, 681, 694, 695, 1022
Fysieke tijdelijkheid.	635
Fysieke universum.	65, 260, 670, 1022

G

Gabriël of Djibriël..	773
Gaius Octavius Thurinus (Augustus).	364
Galactisch-centrisch denken.	372
Galileï..	371, 1026, 1027
Gandhi, Mohandas Karamchand "Mahatma".	360, 472, 616, 680, 1048, 1070, 1095
Garagum.	411
Gebeten door de hond of door de kat.	574
Gedachte-experiment.	449, 1070
Gedonder in het paradijs.	230-233
Gedwongen huwelijken.	581
Geen compassie..	98
Geheime leer.	466, 670, 954
van Krsna.	670
Gehenna.	796, 797, 805, 810, 811
Geïncarneerde volk van Luciwher.	670
Geleideziel.	43, 44, 81-83, 91, 134, 138, 152, 156, 180, 206, 207, 218-221, 223-225, 229, 233, 234, 238-240, 247, 249, 252
Gelernter, David.	1063
Geloof is als oorlog.	837
Geluk.	17, 81, 88, 92, 109, 117, 121, 123, 133, 149, 205, 208, 288, 307, 319, 320, 434, 448, 469, 478, 492, 564, 578, 631, 665, 667, 673, 688, 689, 700, 876, 882, 883, 901, 959, 1070
Genees jezelf..	582, 1059
Genezingsproces van ieder individu.	582
Genghis Khan.	733
Gepsychologiseer.	292, 308
Germaans.	410
Germanen.	410-413, 557, 601, 673, 698
Geslachtsdaad.	129, 204, 205, 301, 435
Geweten is niet cultuurgebonden, het.	206
Gienah.	338, 339, 352
Gij zult niet doden.	161
Gijzelaar van de macht.	422
Gilgamesh.	11, 734-737, 750, 752, 1077, 1081
Gingerich, Owen.	1069
Gita.	61, 65, 326, 437, 579, 608, 614, 616, 685, 910, 971, 978, 979, 1056, 1081
Glaciaal.	733, 737, 738, 743
Glacial Lake Missoula.	737, 738, 759, 763
Gnosis.	274, 417, 833, 933, 935, 938, 940-942, 949, 951
Gnostici.	108, 275, 546, 881, 933-935, 939, 941, 942, 944, 947-949, 952
Gnosticisme.	264, 274, 275, 569, 933-939, 942, 943, 946, 950, 951, 1019
Gnosticus.	934, 935, 946, 947, 949

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Gnostisch evangelie.	941
Göbekli Tepe.	744
God. . . 11, 14-16, 19, 20, 48, 52, 59, 62, 65, 69, 108, 144, 163, 167, 170-173, 176, 186, 191, 214, 216, 224, 233, 236, 238, 246, 254, 257, 264, 266, 267, 274-276, 283, 284, 287, 289, 291, 307, 314, 315, 318, 323, 325-328, 332-335, 337, 342, 346, 352, 356, 359, 361, 395, 406, 423, 428-430, 432, 439, 441, 451, 453, 454, 458, 465, 467, 475, 480-483, 485, 491, 508-515, 518- 520, 524, 530, 532, 533, 540, 546, 548, 552, 559, 567-569, 583, 584, 589, 590, 593, 601, 602, 609, 610, 614, 618, 619, 621-623, 625, 626, 628, 633, 636, 639, 640, 644, 647, 649, 651-653, 656-661, 663, 665, 669-671, 673, 674, 677, 678, 683, 685, 688, 690, 692-695, 706, 708, 709, 712-718, 720- 722, 730, 731, 734, 735, 737, 742, 747, 755, 757, 758, 766- 772, 774, 775, 777, 778, 781, 782, 784, 785, 788-790, 794- 800, 802-811, 815-834, 836, 839-847, 849-860, 863-865, 867- 874, 877-881, 884, 887, 889-902, 905-908, 910-912, 915, 919-923, 925, 928, 930, 933-937, 941-944, 946-952, 958, 959, 964, 966, 973-976, 979, 980, 983-985, 987-990, 997- 999, 1001-1003, 1006, 1007, 1009, 1010, 1014, 1016-1024, 1026, 1028-1039, 1041-1043, 1048, 1051, 1058, 1062, 1065- 1069, 1071, 1072, 1074-1079, 1087, 1089-1091, 1093, 1094, 1098-1101, 1103-1105, 1145	
van dit universum.	670
God de Baas.	509, 511
God de Vader.	731, 771, 778, 804, 849, 878, 879, 890-893, 896, 907
God horen denken.	584
God hypothese.	1019
God is een Afrikaan.	509
God is hier niet.	406
God van de gaten.	1093
God van het Boek.	815, 820
Godeloos.	406, 575, 1029
Godeloos universum.	406
Godsbeeld.	14, 110, 314, 315, 439, 642, 1028, 1075
Goed en kwaad. 49, 59, 115, 208, 242, 249, 259, 260, 269, 270, 291, 293, 316, 404, 428, 517, 533, 572, 593, 594, 602, 677, 806, 814, 816, 819, 821, 891, 895, 901, 906, 948, 977, 988-990, 993, 1038, 1058, 1064, 1096, 1100, 1105	
Goedheid.	89, 665, 667, 895, 896, 959, 1063, 1064
Goeroe. . . 42, 80, 109, 110, 134, 136, 209, 251, 254, 293, 508, 511, 548, 1050, 1102, 1103	
Gog en Magog.	794
Goodall, Jane.	1075, 1076
Gorgias.	1045, 1046

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Goten.....	413
Gouden kalf.....	1051
Gouden regel.....	463, 464, 466, 477, 487
Gracchus, Tiberius en Gaius.....	557
Grieken..	335, 358, 410, 522, 525, 590, 601, 698, 729, 760, 791, 828, 890, 892, 910, 946, 948
Grieks vuur.....	173
Grondwet van Medina (622).....	777
Grootgrondbezit en grootgeldbezit.....	540
Grote armoede.....	145
Grote Satan.....	365, 425, 427, 458-461, 464, 466, 473, 474
Gruwelverhaal.....	403, 405, 408
Guiderdoni, Bruno.....	1070, 1071

H

Ha-meshuggah, de bezetene.....	856
Haas en de schildpad.....	1078
Hadith.....	772, 789
Halve maan.....	552, 728, 731, 732, 737, 751, 752, 799, 826
Hapklare brok.....	308, 322
Harappa.....	601, 602
Harmonie bij de AllerEerste.....	56, 118, 119, 122, 123, 228
Harmonie met de AllerEerste.....	80, 82, 100, 115, 117, 181, 185, 274
Harmonie van de AllerEerste.....	53, 57, 72, 80, 82, 119, 216, 231, 232
Hartstocht.....	624, 628, 630, 643, 665-667, 672, 674
Haught, John F.....	1073
Hawking, Stephen William.....	313, 314, 316, 318, 355, 356, 1016
Heb uw vijand Lief.....	151
Hedonisme.....	900, 912
Heimwee.....	405
Heisenberg, Werner Karl.....	356, 370, 929
Hel... 50, 87, 116, 120, 134, 181, 182, 214, 229, 244, 267, 269-271, 284, 318, 369, 377, 378, 391, 392, 400, 402, 404, 424, 439, 442, 453- 455, 480, 500, 512, 513, 554, 582, 632, 633, 668-672, 682, 683, 686, 688, 692, 793, 794, 797, 803, 804, 806, 808, 810, 811, 822, 823, 861, 878, 889, 911, 925, 938, 949, 961, 998, 1000-1002, 1023, 1037, 1050, 1059, 1062, 1093, 1094	
Hel van Luciwher.....	182
Hemel... 41, 116, 120, 133, 143, 176, 269, 270, 275, 297, 314, 318, 342, 385, 404, 425, 441, 453, 482, 515, 519, 523, 530, 549, 578, 587, 615, 621, 648, 649, 652, 653, 655, 682, 692, 734, 756, 774, 793-795, 798, 800, 806, 809, 811, 813-816, 824, 855, 868, 886, 890-892, 895, 911, 920, 939, 948, 973, 974, 1026, 1030, 1035, 1071	
Hermafrodiet.....	203

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Hersenen	
Autonoom logisch brein..	547
Limbisch systeem..	547
Onwillekeurig logisch brein.	547
Rationele functies..	547
Het Brahman..	133, 523, 602, 606, 607, 624, 634, 636-639, 646, 649, 650, 656, 657, 660-662, 664, 665, 672, 674, 690-694, 974
Het rijk der hemelen.	123
Het verhaal.	3, 18, 19, 37, 39-41, 51, 61, 62, 65, 107, 215, 219, 223, 227, 232-235, 238, 241, 242, 245, 248, 250-252, 270, 271, 273, 282, 315, 362, 401, 404, 405, 407, 450, 473, 478, 519, 559, 608, 626, 676, 735-737, 747, 750-752, 757, 784, 814, 817, 821, 829, 833, 839-841, 843, 845, 895, 910, 918, 958, 1041, 1087, 1098, 1100
Het waarom.	16, 42, 54, 130, 137-141, 152, 166, 205, 263, 312, 317, 326, 330, 429, 497, 548, 582, 634, 635, 670, 690, 694, 813-815, 833, 929, 945, 1049, 1055, 1076, 1105
Hiërarchie.	85, 89, 91, 92, 94, 115, 120, 121, 128, 143, 177, 178, 190, 197, 199, 201, 229, 239, 291, 321, 340, 354, 358, 439, 465, 483, 513, 635, 637, 644, 647, 648, 651, 677, 767, 778, 806, 915, 918, 948, 949, 957, 1001, 1002, 1074, 1087, 1096
Hiërarchisch denken..	255, 647, 959
Hiërarchisch principe.	110, 124
Hiërarchisch systeem.	439, 568, 860
Hiernamaals.	41, 109, 134, 318, 320, 385, 518, 520, 647, 648, 652, 693, 799, 1004, 1092
Higgsboson..	583
Hindoe Kush.	335, 410, 411, 521, 598
Hindoe-filosofie.	606
Hindoeïsme.	64, 65, 114, 117, 253, 261, 263, 268, 290, 317, 450, 462, 476, 477, 479, 489, 520, 522, 567, 573, 590, 593, 603, 604, 608-610, 613, 621, 622, 663, 689, 698, 758, 788, 792, 797, 799, 864, 893, 896, 907, 914, 916, 919, 944, 962, 966, 969, 978, 979, 986, 1048, 1056, 1092
Hindoes.	167, 187, 276, 309, 680, 689, 1049
Hippiebeweging..	568
Hippiebeweging	569
Hiroshima 1945..	244
Historisch besef.	434
Hitler, Adolf.	13, 323, 364, 404, 562, 1054, 1070, 1088, 1094, 1101
Hittieten.	729, 790
Hokma.	825-827, 829, 868, 952
Holocaust.	425, 439, 1101
Holografische projectie..	947
Homo ergaster..	591

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Homo existimans.....	565
Homo habilis.....	591
Homo sapiens. . . 14, 165, 333, 335, 363, 485, 509, 513, 565, 587, 591, 592, 698,	727
Homo sapiens sapiens.	165
Homofiel.....	203
Homonoiden.	165, 363
Hongersnoden.....	145
Hoof, Gerard 't.....	947
Hoyle, Fred.	1029
Hsiung-nu of Xiongnu..	414
Hubble.	371
Hun, Atilla de.	1101
Hunnen..	414, 427, 488

I

Id-oel-fitr.	423
Ietsisme.	878, 908, 1049, 1051
Igigi-goden.....	734
Ik-tijdperk.....	217, 261, 318, 568, 919
Illuminati.	524, 556
Illusie van de vrije wil.	108
Imana.	515
Imperfectie van de ziel.	636
Imperialisme.....	858
Inca. 18, 20, 40, 53, 54, 56-60, 64, 65, 73, 79, 80, 82, 94, 96, 97, 99, 100,	110-113, 116-120, 122, 127, 128, 130, 138-141, 143, 146,
148, 154, 156, 157, 185, 188, 194, 198, 204, 205, 223, 224,	230-234, 243, 245, 247, 248, 250-252, 268, 282-284, 286,
316-318, 347, 380, 416, 536, 579, 590, 606, 609, 620-622,	630, 657, 669, 677, 693, 694, 696, 715, 716, 720, 771, 804,
807, 814, 815, 832, 861, 862, 868, 896, 905, 943, 949, 952,	969, 971, 987, 1049, 1077, 1091-1093, 1100, 1101, 1105
Inca's.	1049
Incarnatie, de zin van.	620, 883
Inca's.	579
India. 11, 85, 133, 253, 256, 257, 360, 393, 410, 411, 415, 416, 419, 424, 472,	479, 521, 522, 525, 532, 536, 555, 556, 579, 598, 601, 602,
607, 608, 612, 613, 616, 652, 653, 672, 673, 684, 691, 692,	698, 705, 712, 713, 715, 722, 733, 741, 794, 798, 811, 874,
893, 894, 914, 956, 959, 962, 966, 967, 969, 995, 1049, 1095	
Indiaas subcontinent.	410, 602, 914, 966
Indianen.....	85, 133, 415, 479, 536, 579, 1049, 1095
Indiërs.	601, 625
Indo-Semitische godsdiensten.....	1056

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Indra.	287, 601, 653, 656, 676, 714, 715, 718, 719, 722, 1009
Industriële Revolutie.	315, 537, 899, 980, 981, 993, 1008
Innerlijk weten.	82, 105, 177, 179, 180, 330, 351, 1020, 1021
Innerlijke Liefde.	58, 116, 122, 123, 179, 210, 220, 251, 252, 284, 293, 670, 884, 975, 990, 1002, 1009
Innerlijke oren.	207, 209
Innerlijke reis.	284, 292, 293, 296, 297, 301, 320, 333, 336, 453, 619, 640, 665, 678, 682-686, 727, 814, 815, 821, 853, 879, 880, 882, 906, 921, 924, 987, 1021
Innerlijke stem.	219, 286, 334, 407, 820, 861
Innerlijke weg.	49, 57, 58, 60, 63, 69, 150, 258, 259, 265, 266, 269, 273-277, 280, 294, 299, 300, 332-334, 337, 454, 466, 469, 480, 483, 493, 548, 587, 671, 686, 768, 803-809, 814, 815, 820-822, 832, 847, 853, 854, 859-863, 879, 881-883, 885, 886, 888, 889, 900, 903, 905, 912, 917, 918, 924, 928, 950, 975, 977, 987, 990, 992, 1002, 1009, 1022, 1038, 1039, 1047, 1048, 1056, 1103
Inquisitie.	313, 354, 424, 425, 776, 858, 961
Inquisitie (1478-1834), Spaanse.	776
Inquisitie (1542-1965), Romeinse.	776
Intellectuele elite	
stichtende verhalen in de Tenach.	829
Intelligent ontwerp.	184, 186, 1031
Inti.	1048
Intuïtief rationele methode.	375
InziendLicht.	130-132, 282, 283, 814, 1098-1100
Iran.	335, 460, 494, 531, 556, 598, 601, 698, 874, 893
Iraniërs.	410, 459, 601, 794, 811, 914
Irenaeus van Lyon.	939
Ireneüs van Lugdunum.	775
Isa.	64, 145, 174, 311, 476, 770, 774, 787, 794, 823, 829, 855, 856, 859, 860, 871, 872, 1025
Ishtar.	426, 519, 556, 729, 730, 735, 752, 790, 818, 936
Isis.	519, 520, 556, 729, 752, 783, 827, 849, 867, 868, 936
Islam.	11, 59, 114, 115, 117, 124, 178, 261, 263, 268, 274, 336, 409, 410, 423-425, 459, 476, 477, 489, 498, 514, 518, 520, 590, 593, 613, 642, 725, 726, 732, 751, 766, 772, 774, 776, 779, 784, 785, 789, 793, 794, 806, 807, 810, 813, 818-820, 827, 828, 834, 835, 838, 844, 854-860, 863, 870-875, 878, 886, 890, 892, 907, 908, 936, 944, 1018, 1061, 1068
Israël.	485, 741, 746, 776, 779, 787, 788, 791, 795, 798, 802, 823-827, 840, 847, 850, 866, 869, 890
Istanboel.	419, 531
Izaak.	191, 838, 839

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

J

Jafet.....	748-750, 757, 758, 766, 810
Jahweh...	52, 65, 173, 230, 287, 334, 359, 482, 590, 593, 731, 755, 778, 781-783, 791, 794, 796, 797, 799, 802, 804, 808, 809, 811, 815, 818, 820, 822-827, 829, 830, 840-843, 845-849, 854, 866, 878, 879, 890-893, 907, 935, 947, 952, 974, 1077, 1091
Jahweh Sabaoth.	824
Jahwehgodallah...	43, 128, 170-173, 176, 187, 223, 230, 239, 261, 283, 307, 316, 317, 397, 590, 621, 649, 822, 890-892, 905, 1091, 1101, 1103, 1105
Jainisme.....	593, 689
Jakob.....	191, 833
Jamna Cultuur.....	680, 683
Grondleggers van het Hindoeïsme.	683
Jehavanna.	352, 353, 367-370, 374-378, 380-382, 385, 386, 388-398, 400, 401, 403, 404, 407, 408
Jeroboam.	825
Jezus.	11, 64, 65, 134, 145, 151, 172, 178, 221, 239-241, 268, 274, 290, 293, 330, 345, 401, 430, 463, 497, 499, 500, 519, 558, 559, 567, 579, 609, 754, 769-775, 783, 794, 795, 798, 800, 801, 808, 811, 817, 819, 829, 830, 837, 838, 844, 847-854, 856, 858, 859, 866, 868-870, 875, 876, 878, 880-882, 884, 885, 892, 896, 897, 899, 910, 919, 934, 935, 939-943, 947, 949, 952, 961, 991, 992, 1009, 1023, 1033, 1048, 1056, 1064, 1090, 1091
Jezus ben Sirach.	817
Jezus Christus gekaapt.....	854
Jezus van Nazareth.	567
Jnana.....	607, 608, 610, 618, 706
Job.....	872, 891, 892, 912, 1063
Joden.	11, 65, 124, 178, 425, 464, 481, 482, 673, 750, 751, 758, 766, 768-770, 772-779, 782, 787, 788, 795, 807, 810, 818, 819, 822, 827, 830, 838-840, 843, 844, 848, 850, 855, 856, 858, 862, 866, 878, 907, 995, 999, 1049
Johannes.	274, 311, 770, 771, 794, 795, 850, 853, 869, 938-940, 952
Johannes op Patmos.	794
Jonge oude ziel.	407
Joodse volk.....	770, 782, 841, 843, 1063
Juan Sebastián Elcano.....	733
Judas.	11, 417, 775, 811, 850, 853, 934, 942, 943, 953
Judas, Evangelie van.	11, 417, 775, 811, 850, 853
Judeo-Christelijke cultuur.....	11
Juliana, koningin van de Nederlanden.	939
Jung, Carl Gustav.	160, 938, 1019, 1020, 1024, 1041
Jupiter.	285, 317, 428, 590, 699, 806, 869, 878, 1048, 1090, 1145

K

K'ung-fu-tzu.	12, 462, 486, 488, 491
K'ung-fu-tzu of Confucius.	12, 462, 464, 476, 486-488, 491, 493
Kaba.	784, 825, 827, 829, 855, 862
Kalmykia.	410
Kanaän.	476, 481, 485, 746, 750-752, 758, 761, 766, 785, 800, 823, 825, 826, 839, 841-843
Kapila.	663, 679, 684, 1049
Kapitalisme.	177, 537, 867, 996
Karadžić.	562
Karadžić.	562
Karakteristieken van het mens-zijn.	1055
Karma.	59, 60, 90, 112, 117, 143, 150, 152, 153, 157, 158, 185, 207, 226, 233, 252, 255, 259, 352, 448, 607, 616-620, 622, 623, 635, 636, 666, 667, 669, 677, 681, 682, 706-708, 710, 717, 721, 883, 991, 1033, 1050, 1093
Kaste.	5, 607, 618, 619, 623, 631, 644, 674, 828, 954, 956, 957, 966, 1081
Kastensysteem.	253, 603
Katharen.	776, 938
Katholieke Kerk.	280, 775, 778, 819, 1026
Kaukasus.	410, 522, 691, 698, 810, 1009
Kaurava.	614, 615, 676, 684, 712
Keizer Qin.	487
Keizercultus.	530-532, 559
Kelten.	410-413, 522, 525, 601, 673, 698
Keltisch.	410
Kepler, Johannes.	311, 371, 1023
Kerken.	41, 188, 320, 463, 520
Kerstmis.	273, 424
Keten animisme, polytheïsme, monotheïsme.	1018
Keurslijf.	94, 181, 779, 832, 841, 917
Khoisan.	513, 554, 555
Kibera.	423, 424
Kirgiz steppe.	410
Kitman.	1012
Klatergoud.	474, 491
Klokkenmaker.	315, 1065
Klokkenmaker van de Verlichting.	1065
Knieval.	241, 255, 369
Koine Grieks.	794
Kommer en kwel.	221, 492
Koning Arthur.	569
Koran.	61, 65, 251, 441, 476, 730, 731, 734, 747, 752, 753, 757, 770, 772, 773, 778, 784, 788, 789, 805, 808, 810, 818-820, 822, 827, 830, 831, 834, 842, 844, 845, 855-857, 860, 865, 871-874,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	891, 899, 992, 1012, 1014, 1056, 1078
Kosmisch cataclysmen.	384, 385
Kosmisch denken.	1094
Kosmisch zelfbewustzijn.	813
Kosmische wetten.	217, 618
Krauss, Lawrence M..	1061, 1062
Kringloop.	80, 148, 243, 245, 247, 248, 607, 618, 626, 648, 649, 661, 671
van onreine demonie.	671
van wedergeboorten.	671
Krishna.	64, 287, 567, 590, 692-696, 707, 709, 712, 713, 715-717, 792, 896, 921, 944, 948, 960, 971, 973-975, 979, 986, 987, 989, 1056, 1081
Kristalnacht.	425
Kritiekloze overgave aan Krsna.	635
Kronos.	751, 761
Kruistocht tegen de Katharen -Albigenzen-.	776
Kruistochten.	419, 776
Kruistochten (1096-1272).	776
Kubrick, Stanley.	991
Kunst.	94, 215, 273, 314, 362-365, 396, 435, 501, 545, 550, 1064, 1072
Kuruksetra.	614, 615, 617, 619, 646, 656, 676, 692, 971, 989
Kuruksetra is de wereld.	617
Kwaad.	16, 49, 59, 63, 111, 115, 208, 242, 249, 259, 260, 268-270, 272, 275, 291, 293, 316, 335, 341, 349, 351, 353, 361, 404, 428, 516, 517, 533, 546, 558, 572, 588, 593, 594, 602, 624-626, 628, 629, 632, 633, 641, 651, 675, 677, 683, 694, 696, 756, 797, 798, 803, 805-807, 814-816, 819, 821, 831, 852, 880, 881, 886, 887, 889-892, 895-897, 900, 901, 903-906, 925, 941, 947, 948, 952, 963, 975, 977, 979, 988-990, 993, 1022, 1024, 1038, 1058, 1064, 1067, 1090, 1094-1096, 1100, 1101, 1104, 1105
Kwade.	98, 142, 145, 155, 233, 249, 268, 269, 335, 349, 353, 361, 465, 491, 546, 593, 609, 628, 629, 632, 672, 677, 678, 794, 797, 798, 802-805, 864, 880, 888, 891, 895, 897, 902, 904, 906, 911, 935, 936, 941, 942, 947, 949, 950, 973, 1038, 1077, 1084, 1094, 1100, 1101
Kwantificeerbaarheid.	1089
Kwantificeren.	162, 214, 215, 1017, 1079
Kwantumfysica.	384, 386, 387, 511
Kwantummechanica.	49, 356, 947, 1065
Kwantumtijd.	378

L

Laatste ziel.	145, 159, 179, 1101
Lachlust.	399
Lake Agassiz.	738, 740, 744, 762
Lange, Friedrich Albert.	981
Latijnen.	410, 413, 525, 527, 557
Leefregels volgens Krsna.	671
Leereffect op de ziel.	636
Lemaître, Georges.	1071
Lennon, John.	14, 425
Leraar.	6, 16, 50, 51, 56, 68, 93, 95, 163, 266, 267, 270, 306, 336, 340, 341, 376, 377, 431, 439, 461, 476, 483, 487, 493, 506-508, 573, 631, 632, 688, 848, 857, 911, 942, 956, 958, 1076, 1087, 1091
Lesbienne.	203
Levant.	526, 727, 728, 732, 752, 754, 785, 794, 811, 840, 846, 848, 907, 914
Leven op aarde.	40, 41, 79, 80, 82, 85, 89, 90, 93, 94, 110, 113, 114, 123, 133, 156-159, 164, 165, 179, 191, 193, 208, 216, 252, 290, 328, 352, 399, 465, 496, 582, 623, 649, 805, 815, 895, 922, 1000, 1093
Levenslessen.	68, 80, 111, 112, 445
Levensweg.	109
Liberalisme.	177, 536-539
Licht van Luciwher, de rede.	808
Liefde en lust.	324, 435
Liefde op aarde.	189, 220, 270, 433, 435
Liefdeloos universum.	405
Liefdesverdriet.	272, 273, 726
Lilith.	760, 761, 816-818, 833
List en bedrog.	190
Locke, John.	537, 561
Longobarden.	413
Lotsbestemming.	226, 589, 1049
Luçal.	52, 53, 58, 61, 70-72, 118, 119, 121, 139, 272, 316, 1069, 1093-1095
Lucas.	770, 939, 940, 1064
Luciferaanse gestesgesteldheid.	405
Luciwher.	14-17, 19, 43, 45, 52, 53, 55-57, 59-65, 70-72, 89, 93, 97, 98, 100, 109-111, 115, 116, 120-126, 128, 133-135, 143-146, 150, 154, 157, 178, 180-182, 185, 186, 188, 190, 191, 196-201, 203, 205, 209, 210, 217, 229, 230, 232, 233, 235, 239, 242, 243, 245, 246, 248, 249, 251, 252, 255, 259-261, 263, 269- 272, 275-278, 283-285, 287, 291-293, 300, 302, 316, 319, 321, 325, 326, 332, 334, 336, 337, 352, 355, 360-362, 365, 366, 404-406, 453-455, 464-467, 469-471, 473, 490, 491, 543, 546, 549, 551, 589-592, 594, 604, 606, 618, 619, 621,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	627-629, 632, 633, 636, 638, 660, 670, 677, 678, 683, 686, 689, 695, 696, 753, 767, 768, 779-781, 786, 804-809, 815, 820, 821, 831, 832, 841, 847, 852, 854, 860-863, 878-880, 882, 887, 889, 900, 903-905, 908, 909, 918, 920, 921, 923, 926, 927, 948-951, 964, 975, 979, 986-990, 996, 1001, 1002, 1004, 1008, 1009, 1013, 1022, 1032, 1033, 1037-1039, 1043, 1052, 1054, 1056, 1058, 1059, 1069, 1071, 1090, 1091, 1093, 1094, 1096, 1100, 1101, 1106
Luciwher paradigma..	14-17, 19, 61, 62, 64, 116, 255, 259-261, 272, 275, 277, 278, 285, 287, 291-293, 300, 302, 319, 321, 325, 326, 332, 334, 336, 337, 355, 360-362, 366, 405, 406, 453-455, 464- 467, 469-471, 473, 490, 549, 551, 604, 606, 618, 619, 628, 629, 636, 677, 678, 683, 689, 695, 696, 753, 767, 768, 779- 781, 786, 804, 805, 808, 809, 815, 820, 821, 832, 841, 847, 852, 854, 860, 862, 863, 878-880, 889, 900, 903, 905, 908, 909, 918, 923, 926, 927, 948-951, 964, 975, 979, 986, 988, 996, 1001, 1002, 1004, 1008, 1013, 1032, 1033, 1038, 1043, 1052, 1054, 1056, 1058, 1059, 1094
Luciwhers paradigma.	326, 343
Luhans'k.	410
Luidspreker van de satan.	432

M

Machiavelli.	988
Maffia.	524, 526, 556, 1013
Mahabharata.	65, 477, 579, 626, 684, 712, 713, 719, 720, 722, 1014
Maharishi Kapila.	1049
Mahavira.	608
Mahdi.	794
Maikop Cultuur.	477
Malika.	936
Malraux, Georges André.	321-323, 325
Malthus, Thomas.	983
Malthus, Thomas Robert.	922
Manu.	523, 527, 625, 626, 663, 698, 700, 713, 715, 719, 758, 759
Mao Zedong.	562
Marcus.	558, 770, 939, 940
Marcuse, Herbert.	1013
Maria Magdalena.	417, 775, 850, 853, 940, 941
Maria Magdalena, Evangelie van.	417, 775, 850, 853
Marx.	537, 561, 980, 996, 1009, 1029
Marx, Karl.	1009
Marxisme.	177, 537, 917
Materialisme.	114, 117, 124, 167, 423, 568
Materieel atavisme.	320

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Materieel universum.	48, 51, 53, 56, 117, 119, 130, 133-135, 138, 143, 144, 148, 150, 151, 154, 180, 185, 195-198, 202, 205, 208, 243, 247, 263, 270, 282, 283, 286, 287, 295, 317, 385, 396, 634, 659, 660, 670, 678, 814, 815, 832, 833, 847, 887, 905, 921, 923, 930, 1071, 1093, 1094
Materiële tijdelijkheid.	120
Materiële wereld.	18, 40, 43, 57, 58, 65, 80, 109, 116, 119, 120, 122, 123, 137, 140, 141, 148, 149, 157, 188, 193, 194, 202, 206, 207, 211, 245, 246, 253, 287, 307, 610, 620, 669, 677, 681, 814, 815, 879, 886, 903, 909, 924, 930, 935, 936, 943, 948, 1093
Materiëligie.	1051
Matriarchale maatschappij.	730, 751, 800, 804, 840
Matrilineaire maatschappij.	730, 732
Mattheüs.	477, 770, 771, 866, 939, 991
Maya's.	579
Mead, George Robert Stowe.	938
Mechanisme van overklassen.	497
Meden en Perzen.	828
Meditatie.	83, 167, 254, 354, 430, 609, 634, 638, 664, 665
Meeliften naar het lot.	1050
Meetbaarheid.	41, 162, 172, 176, 179, 214, 215, 351, 1089
Meetprobleem.	370, 372, 377
Melnan.	52, 53, 71, 72, 93, 118, 119, 139, 1093
Mengeling van feit en onwaarheid.	116
Menswetenschappen.	162
Mesopotamië.	458, 475, 520, 531, 728, 733, 734, 736, 737, 742, 752, 785, 790, 823, 827, 1081
Messias.	541, 569, 794-796, 798, 850, 868, 869, 874, 887, 906, 921, 948
Metafysisch denken.	1067
Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni.	214
Middellandse Zee.	740-745
Midden-Oosten.	728, 729, 732
Midlifecrisis.	207
Milvische brug	
Veldslag bij de	937
Minderwaardigheidsgevoel.	1087
Mithras.	783, 797, 798, 849, 850, 868, 896
Mladic.	562
Mode- en de muziekindustrie.	543
Moedergodin.	287, 556, 729-731, 735, 790, 800, 817, 823, 826, 827, 890
Moederzielalleen.	1102
Moghul dynastieën.	613
Mohammed.	65, 134, 172, 178, 290, 293, 330, 345, 430, 463, 497, 499, 567, 579, 767, 772-774, 777, 784, 785, 789, 800, 801, 808, 810, 829, 830, 837, 839, 847, 854-858, 860-863, 865, 870, 871,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

874-876, 878-880, 882, 883, 885, 899, 919, 992, 1009, 1048,
1056, 1090

Mohammed van Mekka..... 567

Mohenjo-Daro..... 601

Mongolen..... 414, 494

Mongool..... 1077

Monistisch uitgangspunt..... 610

Monnik..... 42, 80, 110, 134, 136, 209, 821, 966

Monod, Jacques..... 1072

Monotheïsme.. 110, 268, 291, 332, 335, 518, 752, 768, 771, 783, 797, 799, 801,
828, 829, 841, 844, 847-849, 852, 854, 864, 912, 914, 983,
1018, 1048, 1091, 1145

Monotheïsten..... 110, 114-116, 178, 291, 892, 908, 1018

Montesquieu..... 537

Mooiste taal van dit universum..... 1050

Moord..... 124, 159, 450, 451, 532, 542, 563, 581, 801, 846, 1027, 1102

Moreel richtsnoer..... 573

Moskeeën..... 41, 188, 320, 463, 520

Moslims. . . 11, 65, 133, 276, 318, 347, 419, 425, 482, 567, 673, 770, 772-779,
784, 785, 789, 808, 810, 819, 822, 827, 830, 838, 840, 856-
858, 907, 908, 1011-1013, 1049

Mozaische wetten..... 775, 846, 894, 942

Mozes... 64, 191, 290, 293, 335, 359, 426, 462, 463, 476, 499, 518, 520, 579,
742, 768, 769, 773, 781, 782, 785, 790, 791, 794, 797-804,
808, 811, 815-818, 821, 824, 825, 827, 830, 837, 838, 841-
848, 852, 854, 858, 864, 866, 875, 876, 878, 880-883, 885,
895, 899, 907, 916, 919, 1048, 1049, 1056, 1077, 1081, 1100

Mozes, mythe van..... 520

Mullah..... 42, 80, 109, 110, 134, 136, 209

Müller, Friedrich Max..... 963

Murphy, Nancey..... 1068

Mwari..... 515

N

Naastenliefde..... 148, 151, 155, 156, 242, 517

Nag Hammadi..... 11, 417, 775, 850, 869, 934, 939, 941, 943, 952

Nag Hammadi bibliotheek..... 11, 417, 775, 850, 934, 939, 943, 952

Namtar..... 735

Nananja..... 52-55, 57, 63, 64, 71, 72, 100, 232, 270, 271, 404, 1091

Napoleon Bonaparte..... 364, 420, 846, 1024, 1053, 1094, 1101

Narcissus..... 207

Nationalisme..... 121, 472, 473

Natuurgodsdiensten..... 178, 890

Neanderthalensis..... 727

Neanderthaler..... 321, 363, 513, 728, 731

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Neergetraptten.	1087
Nefertiti.	358, 359
Neolithicum.	14, 476, 552, 728, 732, 737
Neolithisch.	497, 601, 752
Neolithisch denkraam.	497
Neoplatonisme.	958
Nestgeur.	429, 591
New Age.	167, 171, 329, 511, 569, 938, 954, 1009
New Age beweging.	171, 329
Newcome, Thomas.	993
Newton.	174, 311, 315, 511, 1023, 1025, 1042
Newton, Isaac.	174, 311, 315, 1023, 1025, 1042
Nicea.	417, 788, 851, 934, 937
Niet handelen.	617, 622, 624, 631, 636
Nietzsche. . . 323, 499, 568, 951, 958, 961, 980-986, 988-995, 997, 1001, 1004, 1093	
Nietzsche, Friedrich Wilhelm.	323, 1093
Nietzsches ouroboros.	988
Nieuwe Testament. . . 11, 65, 252, 417, 567, 769, 771, 775, 783, 788, 851, 868, 990	
Nieuwe wereld.	458, 491, 689, 751
Nieuwste religie.	432, 458, 1051
Nihilisme.	323, 325, 326
Nippur.	735
Nirwana.	189, 453, 589, 973, 974, 987
Noach. . . . 485, 725, 726, 733, 735-738, 746-753, 757, 758, 760, 761, 766, 781, 793, 810, 813, 835, 838, 875, 886	
Noach en Naama.	748
Noeste arbeid.	81
Noorman.	1077
Noormannen.	415, 416
Nova Roma.	418
O	
Obama's en de Osama's.	12
Objectiveren.	138, 140, 162, 163
Occulte gemeenschap	961
Occultisme.	961
Oecumene.	880
Oermoeder.	128, 729, 732, 752
Oervader.	128
Oethman ibn Affan.	788, 862
Offeren. . . 268, 291, 330, 333, 524, 606, 624-627, 629, 631, 641, 672, 699, 702, 756, 766, 774, 829, 830, 960	
Olcott, Henry Steel.	955

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Om.....	672
Onderwerping.....	452, 631, 633, 858, 859, 920, 948, 1099, 1144
Onpersoonlijke godheid.....	610
Onrein.....	161, 671, 846
Ontdekking van de liefde. . . .	122, 125, 134, 135, 150, 153-157, 159, 235, 293, 302, 324, 337, 590, 636, 670, 683, 686, 696, 779, 860
Onthecht handelen..	609, 616, 618-620, 622, 623, 627, 628, 635, 661, 664, 681, 682, 709, 971, 1056
Onthecht zijn.....	673
Ontwenningsverschijnsel.....	1049
Onwetendheid. . . .	116, 142, 278, 484, 510, 592, 616, 629, 631, 637, 663, 666, 667, 672, 836, 837, 858, 942, 1031
Onwijken.....	1050
Onwillekeurig handelen.....	564
Onwillekeurig logisch brein.....	502, 503, 547
Onzekerheidsprincipe.....	356, 929, 1065
Oog om oog, tand om tand.....	152
Oordelen.....	117, 126, 152, 162, 204, 209, 235, 254, 299, 464, 466, 497, 498, 554, 667, 805, 838, 888, 948, 982, 1016, 1037, 1076, 1092, 1104, 1105
Oorlog. . . .	13, 76, 114, 146, 310, 397, 420, 429, 451, 453, 458, 467, 494, 500, 507, 523, 524, 529, 553, 559, 562, 563, 570, 574, 579, 588, 653, 667, 676, 684, 692, 699, 701, 776, 777, 794, 796, 824, 837, 866, 890, 923, 928, 936, 944, 980, 996, 999, 1053, 1063
Oorspronkelijk bestaan.....	651, 669
Oorspronkelijk universum.....	48, 130, 143, 196, 202, 217
Oostelijke Zhou-dynastie.....	486
Oosters Orthodoxe kerk.....	775
Opheldering.....	176
Oppenheimer, J. Robert.....	608
Orakel.....	398
Orrorin tugenensis.....	455
Osiris en Isis.....	519
Ossen Gang.....	748
Oude Geest. . . .	19, 285, 287, 291, 292, 300, 302, 453, 454, 464, 466, 470, 479, 480, 482-485, 490, 491, 493, 587, 588, 913-919, 921-925, 927, 928, 943, 948, 950, 951, 961, 975, 986, 989, 990, 1001, 1002, 1054, 1056, 1059
Oude religies.....	110, 319, 452, 620, 1038, 1068, 1100
Oude Testament.....	11, 65, 734, 755-758, 769, 775, 781, 784, 844
Ouden, de.....	111, 128, 156, 190, 191, 317, 632, 1105
Oudste religie.....	432, 591, 592, 918
Overgave aan de leraar.....	632
Overtuigd politicus.....	836
Overwinning van het goede op het kwade.....	593

P

Paleolithicum..	14, 728, 732
Paleolithische tijd..	603
Pandava.	614, 684, 712, 717, 722
Panspermie theorie.	164, 165
Panspermietheorie.	1031
Parabel van de Talenten.	990
Paradigma van de mens.	516
Paradijs. 120, 134, 173, 179, 230-233, 272, 411, 515, 518, 549, 598, 730, 799, 814-816, 818, 891, 895, 911, 1037, 1100	
Paria.	257
Pas op de plaats.	639
Paternalistische denktrant..	497
Patriarchale maatschappij..	730, 781, 826
Patriciërs.	526, 527, 529
Paus.	13, 355, 418, 533-535, 559, 776, 907, 1013, 1026, 1032, 1071
Paus Pius XI.	1071
Pauselijke hiërarchie van de Katholieke Kerk.	778
Pax Americana.	18
Peski Moyynkum.	411
Philip, Evangelie volgens.	417, 869
Pijn exporteren.	575
Pikorde..	496, 504, 511-514, 543, 567, 570, 915
Plancktijd.	378
Plato. . . 214, 215, 404, 410, 449, 587, 869, 935, 946-948, 952, 958, 959, 964, 970, 1092	
Platonische liefde..	376
Plebejers..	527
Pleistoceen.	11
Pleroma.	936
Plotinus.	935, 946-948, 958, 959, 1091
Plutarchus..	475, 797, 798
Pol Pot.	404, 562, 1101
Polykleitos.	364, 365
Pontifex Maximus..	418, 528, 530, 534
Poort naar het zelf, de.	640
Poorten van Pijn.	598
Popol Vuh.	1014
Popper, Karl Raimund..	311
Prakrti.	610, 615, 663
Predestinatie.	108-110, 448, 942, 1066, 1093
Prelaten van het tastbare.	580
Priester. . . . 42, 80, 110, 134, 136, 209, 264, 354, 475, 524, 626, 699-701, 788, 842, 877	
Primateen..	165, 435, 451, 550

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Principe	
het organiserend principe.	118
het verenigend principe.	118
het vormgevend principe.	118
Probleem dat de wetenschap niet kan oplossen.	162
Procrastinatie.	638
Profeet.	16, 65, 173, 221, 228, 229, 254, 274, 426, 430, 476, 497, 508, 616, 767, 772, 774, 777, 785, 789, 797, 810, 844, 847, 854-857, 861, 870, 871, 874, 879, 895, 898, 910, 911, 917, 919, 945, 948, 1039, 1091, 1103
Protestantse Reformatie (1517)..	776
Psalm.	794, 799, 811, 823, 825
Psychiater.	259, 938, 995
Psychologie.	160-163, 209, 277, 293, 308, 309, 349, 350, 686, 938, 988, 1004, 1033, 1044, 1089
Psychologisch handboek.	572
Psycholoog.	109, 110, 161, 285, 292, 395, 403, 1044, 1046
Purana's.	607, 656
Purusa.	610, 663, 664, 681, 693, 695
Q	
Qin Shi Huang.	488
Queeste van de mens, de.	191, 319, 320, 619-621, 623, 627, 632, 633, 636- 640, 644
Quetzalcoatl.	349
Quispel, Gilles.	939
Qyzylyum.	411
R	
Ra.	1048
Rabbi.	42, 80, 110, 134, 136, 209, 476
Ramayana.	607, 608, 656-658, 684, 713, 717, 719, 722
Ramses II de Grote.	782
Ratio.	167, 330, 345, 352, 354, 375, 394, 483, 588, 926, 951, 998, 1039
Ratio en emotio.	330, 345, 926
Rationalisme.	15, 276, 333, 354, 361, 433, 568, 588, 958, 1008, 1032, 1033, 1035-1038
Rationaliteit.	242, 351, 362, 552, 587, 997
Re-Harakhty-Cheper-Aton.	359, 782, 842, 866
Rechtspraak.	152
Rechtssysteem.	1093
RechtvaardigeLiefde.	52-56, 58, 60, 64, 71, 72, 130-132, 270, 282, 283, 814, 1098, 1099
Redetwisten in dode talen.	944
Reïncarnatie.	143, 251, 253, 272, 317, 607, 609, 610, 616, 617, 620, 669, 935,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	1081, 1092
Reïncarnatie als straf.	620
Relatieve antwoorden.	396
Religie van het materialisme.	114, 117, 124
Renaissance.	419, 420, 531, 537
Rentmeester van Gods.	981
Revolutie van de Verbeelding.	420, 421
Rhea.	317, 318, 527, 761
Rig Veda.	317, 602, 605, 606, 650, 656, 689, 702, 703, 719, 721, 722
Rijn, Theems, Maas en Schelde.	739
Robespierre.	562
Rocinha.	424
Roldoorbreking.	878, 879
Rolomdraaiing.	878, 879
Romances.	74, 405
Romantic Agony.	1008
Romantiek.	301, 328, 404, 433, 435, 1007
Romantische Beweging.	1008
Romeinen.	335, 358, 413, 414, 422, 427, 461, 489, 526, 527, 537, 590, 698, 729, 733, 770, 774, 783, 848-850, 858, 866, 869, 923, 942, 962
Romeinse Rijk.	411, 414, 418, 461, 530-534, 539, 770, 774, 776, 784, 788, 798, 828, 837, 848, 849
Roodverschuiving.	371
Rooms Katholicisme.	775
Rozenkruisers.	934
Russel, Bertrand.	1028, 1029
Russische revoluties.	420
Rustpauze.	639

S

Sadduceeën.	773
Sagan, Carl.	164, 1042, 1062
Sahelanthropus tchadensis.	455
Salomo.	760, 774, 777, 778, 787
Sama Veda.	606, 689
Samaël, Satan of Iblis.	831
Samnyasin.	608-610
Samnyasins.	58, 608, 609, 623
Samsara.	272, 607, 617-621, 637, 648, 662, 666, 671, 683, 693, 707, 708, 710, 711, 969, 971, 1034
Sanskriet.	317, 609, 611, 614, 616, 622, 653, 684, 692, 902, 962, 966, 969
Sargon.	426, 520, 525, 782, 790, 841, 895, 1101
Sargon de Grote van Akkad (oorspr. Šarru-kin of Sjarroe-kin.	426, 782, 790, 841, 895, 1101

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Sartre.....	568
Sartre, Jean Paul.....	992
Sat.....	672
Schatkamer van het Licht.....	934
Schepping... 40, 53, 71, 108, 114, 127, 170, 171, 186, 192, 194-199, 203, 232, 233, 317, 372, 397, 407, 583, 592, 601, 602, 607, 610, 618, 622, 643, 644, 646, 653, 660, 663, 690, 796, 807, 810, 818, 820, 821, 898, 910, 921, 935, 952, 981, 1063, 1071	
Scheve verhoudingen.....	438
Schijntegenstelling.....	115, 121, 242
Schijntegenstellingen.....	115, 122
Schijnwereld.....	408, 589
Schijnzekerheden van de ouden.....	581
Schoonheid van de macht.....	72, 77, 93
Schopenhauer... 499, 568, 951, 958, 966, 968-976, 978, 981, 983, 993, 1004	
Schopenhauer, Arthur.....	981
Schorpioen Koningen.....	518
Schriftgeleerden.....	14, 667, 769, 783, 804, 820, 881
Schuld en boete.....	122, 124, 125, 272, 403, 814, 815, 888, 977, 1043
Schuld inlossen.....	122
Sciëntologie.....	171
Sem... 485, 725, 726, 748-750, 757, 758, 766, 793, 813, 835, 875, 880, 886, 908, 952	
Sethianen.....	947, 952
Shaitan.....	349, 890
Sharia.....	772
Siddhartha Gautama.....	255, 463, 608
Singulariteit van waarheid.....	261
Singulariteit van wijsheid.....	262
Sinop.....	744
Sintashta Cultuur.....	680, 683
Grondleggers van het Hindoeïsme.....	683
Sintashta-Arkaim.....	523, 962, 1048
Sisyphos.....	877
Sjiitisch.....	11
Sjiva..... 317, 463, 590, 622, 630, 637, 642, 650, 653, 656, 713-716, 944	
Slachtoffer van reclamemakers.....	434
Slag van Badr.....	777
Slaven.....	414, 451, 481, 489, 532, 536, 539, 557, 841, 855
Sloan, de grote... muur.....	1007
Smith, Adam.....	561, 1009
Smrti-literatuur.....	607, 608
Snaartheorie.....	384, 385
Sneeuwbal-Aarde-hypothese.....	732
Sociaal Darwinisme.....	901, 902

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Sociaal liberalisme.....	177
Socialisme.	177, 537, 867, 961, 985, 995
Soennitisch.	11
Sofia.	418, 825, 826, 952
Sol Invictus.....	867
Solipsisme.	1045, 1046
Sovjet Unie.	985
Spaghettificeren.	381
Spenta Mainyu.	896
Spiegelbeeld.	56, 63, 123, 270, 440, 578, 886, 889
Spijkerschrift.....	170
Spiritueel normbesef.	12
Spiritueel zelfonderzoek.	250, 309
Spirituele antwoorden.	253
Spirituele segregatie.	257
Spirituele vragen.	253
Spraakverwarring.	187-189, 228, 229, 769, 1052
Sredny Stog.	476, 683, 962, 1048
Stalin.	562
Stalin, Jozef (Iosif Vissarionovitsj Dzoegasjvili).	13, 1094, 1101
Standbeelden van slordigheid, de.	397
Stenen Tijdperk.....	176, 550
Stephenson, George.....	994
Stoel van hun God, de.	439
Storrega.	740
Strauss, Richard.	991
Stroomversnelling.	401, 406, 407
Sübermensch.	571
Suicide.	157, 159, 207, 622, 901
Suikerfeest.	423, 424, 574, 1012
Superioriteitsgevoel.	200, 1087
Synagogen.	41, 188, 320
T	
Tacitus.	526, 558, 559
Taigeto.	430
Taoïsme.	167, 477, 487, 955
Taqiyya.....	1012
Tat.	672
Tawrat en Indjil.....	773
Te laat is het nooit.....	831
Tempels.	41, 187, 188, 320, 463, 520
Tenach.	11, 12, 43, 61, 65, 173, 251, 318, 730, 731, 734, 747, 752, 753, 755-758, 768-770, 772, 778, 781, 782, 784, 785, 791, 795, 796, 799, 804, 808, 810, 818-820, 822, 824, 826, 827, 829-831,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

833, 839, 841, 844, 845, 856, 858, 891, 899, 1014, 1056,
1063, 1077, 1078, 1081

Tenach: Tora, Newie'iem en Ketoeviem. 768

Terugspelingen en voorspellingen. 161

Theorieën over schoonheid. 214

Theosofie. 954, 957-959, 961, 963

Therapie die je zelf opstelt. 575

Thomas. 417, 478, 775, 853, 854, 869, 922, 939, 940, 960, 983, 993, 1023,
1025, 1085

Thomas van Aquino. 1023

Thomas, Evangelie van. 417, 775, 853, 854, 869

Thora. 65, 476, 768, 769, 773, 785, 790, 792, 794, 802, 804, 805, 812, 846

Thorvaldsson, Eirik. 415

Thule-Gesellschaft. 524

Tijdgebonden. 160-162, 434, 666, 947

Tijdgebondenheid. 160-162, 434

Tijdgebondenheid van observatie en oordeel. 161

Toetankhamon. 360, 518

Topsporter. 666

Transcendente meditatie. 83

Transfiguratie. 934, 947, 948, 952

Transseksueel. 203

Trimurti. 713, 715, 716, 788, 944

Trito. 698-700

Troost. 73, 93, 94, 195, 196, 204, 266, 267, 285, 408, 492, 542, 549, 964

Trooster. 492

Trotski. 562

Turken. 414, 418, 419, 531, 776

Turok, Neil Geoffrey. 1070, 1071

Twee-eenheid. 131, 132, 1099

Tweede incarnatie. 18, 59, 60, 73, 79, 80, 94, 96, 99, 100, 111-113, 119, 122,
127, 128, 140, 141, 148, 231, 233, 234, 252

U

Übermensch. 571, 961, 983, 984, 991, 994, 995

Uitdelen van de dood. 500

Uithuwelijken. 581

Umwertung aller Werte. 984, 985

Universele harmonie. 71

Universele wijsheid. 257, 432, 881

Universum. 7, 14, 21, 42, 48, 49, 51-53, 56-59, 65, 115, 117, 119-121, 130,
133-135, 138, 143-145, 148, 150, 151, 154, 162, 164-167,
171, 175, 179-181, 184-186, 191, 193, 195-199, 202, 205,
208, 209, 217, 243, 244, 247, 255, 260, 263, 264, 269-271,
275, 278, 282, 283, 286-289, 294-297, 308, 311-317, 319-

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	321, 324-330, 332, 336, 337, 343, 344, 354, 355, 357, 360, 362, 366, 370, 371, 373, 376, 380, 381, 384-387, 389, 391, 392, 395, 396, 405-407, 433, 439, 442, 448, 449, 478, 484, 544-546, 548, 550, 552, 571, 574, 588-590, 592, 602, 606, 610, 622, 628, 633-635, 638, 659, 660, 663, 669, 670, 675, 677, 678, 680, 681, 683, 686, 691, 693, 694, 734, 793, 798, 813-816, 818, 820, 831-833, 847, 881, 887, 897, 903, 905, 910, 920-923, 929, 930, 933, 935, 947, 952, 964, 972, 974, 975, 977, 979, 988, 997, 1015, 1016, 1022, 1030, 1050, 1051, 1055-1059, 1061, 1063, 1065-1081, 1090, 1093-1095, 1098, 1100, 1101, 1144
fysieke universum.	670
het tastbaar universum.	670
universum van incarnatie.	669
universum van oorsprong.	670
Upanisaden.	606, 607, 610, 663, 673, 966, 969
Upanishads.	705, 709, 710, 714
Urbanus.	277, 580, 776, 779, 922, 927, 1007, 1025-1027, 1030, 1034, 1035, 1039
Utnapishtim of Uta-Napištim.	735
V	
Vacuole.	385, 386
Vaidika Dharma.	268, 335, 603, 604, 608, 896, 907, 962
Vaisvanara.	349
Valkyrjar.	701
Valse romantiek.	435
Van leiden komt lijden.	344
Vandalen.	413
Vasudeva.	712-714, 792
Veda's.	293, 603, 606, 607, 650, 651, 656, 657, 672, 673, 679, 680, 684, 685, 690, 691, 1009, 1018
Vedische literatuur.	604
Vedische onwetendheid.	616
Vedische rituelen.	609, 610, 615, 618, 626
Veenbrand.	499
Venus.	363, 364, 728, 729, 732
Venus van	
Dolni Vestonice.	364
Grimaldi.	364
Lespugue.	364
Willendorf.	363
Venus van Willendorf.	363, 364, 732
Verbanden	
Causaal.	586

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

temporeel.	586
Verbanden in het fysiek bestaan.	634
Vercingetorix.	412, 413
Verdeel en heers.	188, 469
Vergilius.	530
Verhaaltjes en bedreigingen.	564
Verifiëren.	55, 163, 165, 345, 386, 926, 962, 1044
Verlicht despotisme.	177
Verlichting.	13, 170, 172, 176, 266, 311, 315, 420, 476, 489, 498, 536-538, 568, 742, 838, 847, 864, 899, 959, 973, 1008, 1029, 1065, 1080
Verloren ziel.	407
Verlossing door wijsheid.	638
Vernietiging van de onwetendheid door kennis.	637
Verwar de luisterrijke lust niet met Liefde.	205
Verwarring als doel.	636
Verwoestende oorlogen.	145
Vierde dimensie.	384
Vietnam.	420, 460, 923
Vijanddenken.	593
Vikingen.	133, 415, 416, 522, 538, 590, 1049
Visnu.	317, 622, 630, 632, 633, 636, 637, 642, 644, 650, 656, 657, 663, 671, 679, 680, 682, 683, 712, 719
Vloeibaar vuur.	173
Vloek van Urbanus.	277, 580, 779, 922, 927, 1007, 1025, 1030, 1034, 1035, 1039
Volk van Luciwher.	543
Volkswijsheid.	797, 798, 845, 907, 1044
Volledig vrije wil.	53-56, 58, 64, 82, 108, 110-113, 116, 118, 119, 122, 126, 127, 130, 132, 139, 148, 194, 195, 231-233, 249
Volmaaktheid.	80, 82, 118, 119, 123, 130, 141, 157, 179, 199, 201, 214, 215, 232-234, 246, 352, 354, 647, 674, 946
Voltaire.	992
Voorspelling.	142, 161, 163, 169, 425, 983, 1017
Vraag naar het 'hoe', de.	395, 1055
Vraag naar het 'waarom', de.	395, 397, 401, 405, 1049, 1055
Vraag naar het 'wat', de.	395
Vreemdheid van de wereld.	437, 438
Vrij is van alle zintuigen.	664
Vrije wil.	53-56, 58, 64, 82, 108-113, 116, 118, 119, 122, 126, 127, 130, 132, 139, 143, 148, 154, 194, 195, 231-233, 249, 448, 892, 901, 971-973, 1093, 1099, 1100, 1105
Vrijmetselarij.	934
Vril-gemeenschap.	961
Vroom atheïsme.	1007

W

Waarheid buiten jezelf zoeken, de.	188, 191, 208, 253, 344, 639
Walhalla.	133, 453
Walkuren.	701, 702
Warme Golfstroom.	738
WarmeSchoonheid.	52-56, 64, 71, 76, 77, 87, 89, 93, 94, 98, 100, 101, 103, 112, 116-120, 123, 125-127, 129, 130, 132, 135-141, 144- 146, 148, 149, 151, 154, 157, 192, 204, 210, 216, 217, 220, 221, 226-229, 231-233, 235, 236, 240, 243, 248, 249, 271, 282, 290, 293-295, 362, 406, 492, 588, 677, 678, 814, 880, 889, 905, 1059, 1098, 1099
Wat, hoe en waarom.	141, 173, 175, 329
Watersnoodramp.	737, 742, 745
Watt, James.	993
Wedergeboorte.	114, 116, 630, 635, 646-648, 665, 666, 1092
Wedergeboorten.	671
kringloop van wedergeboorten.	671
Wees geen leider en volg geen leider.	43, 235, 248, 251
Wegkwijters.	1011
Wegwerpidee.	434
Wereld	
Atomaire en subatomaire.	372
Eerste.	111, 112, 118-120, 123, 134, 135, 138-140, 144, 148, 152, 157, 158, 185, 205, 207, 232, 233, 247, 248, 329
Oorspronkelijke.	39, 41, 43, 81, 97, 109, 111, 112, 118, 120, 127-130, 134, 135, 138-140, 144, 145, 148, 154, 157, 181, 193-195, 198, 199, 201, 205, 217, 219, 223, 232-234, 236, 243, 245- 247, 315, 367, 1093
Tweede.	112, 123, 124, 134, 135, 138-145, 152, 157, 158, 205, 232, 233, 247, 248
van de Eerste Incarnatie.	118, 119, 138, 223, 230, 231, 245
van de Tweede Incarnatie.	119, 128, 141, 231, 233
Wereldbeeld	
Heliocentrisch.	372
Wereldbeeld	
Geocentrisch.	372
Wereldoorlog.	13, 420, 425, 460, 494, 562, 583, 776, 778, 923, 961, 963, 966, 996, 999, 1027, 1053, 1054, 1070
Wereldverzaker.	885
Wereldverzakkers.	608, 623
Werkelijkheid is een nachtmerrie, de.	405
Westerse cultuur.	11, 775, 1061
Wetenschap.	16, 20, 39, 42, 158, 160, 162, 163, 165, 167-174, 260, 264, 276- 278, 286, 308, 311-313, 315, 329, 330, 336, 337, 350, 351, 353, 355, 357, 360, 362, 363, 386, 441, 452, 458, 483, 488,

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

	510, 511, 549, 550, 580, 583, 587, 689, 690, 727, 750, 758, 793, 813-815, 818, 833, 879, 927, 928, 956, 957, 981, 990, 993, 1017, 1031-1039, 1042, 1044, 1048, 1050, 1051, 1061, 1065, 1067, 1069, 1072, 1073, 1075, 1078-1080, 1089, 1101
Wetenschap is een passant.	311
Wetenschappelijk denken.	311, 312
Wetenschappelijke methode.	162, 286, 313, 850, 925, 1017, 1044, 1067, 1089
Wetenschappelijke methode als werkwijze.	162
Wezensvriend.	209
Wiesel, Elie.	1076, 1077
Wij en zij.	351, 673, 677
Wijsheid.	11, 15, 58-60, 68, 117, 129, 163, 168, 169, 172, 173, 222, 223, 254, 255, 257-262, 265, 266, 316, 317, 335, 336, 350-354, 359, 362, 368, 369, 396, 407, 432, 446, 462, 481, 520, 541, 565, 616, 617, 623-625, 627, 635-639, 645, 667, 668, 685, 686, 690, 727, 751, 767, 780, 785, 798, 803, 806, 816, 825-827, 838, 843, 845, 847, 853, 862, 875-877, 881, 894, 895, 897, 898, 907, 913, 914, 919, 920, 922, 924, 945, 947, 952, 954, 956, 958-961, 963, 964, 985, 990, 991, 1002, 1042, 1046, 1089, 1092, 1093
achterhaalde wijsheid.	668
misleidende wijsheid.	668
Wille zur macht.	988, 989
Willem de Veroveraar.	416
Willem de Zwijger.	559
Wisseltruc in onderwijs en reclame.	570
Wodan.	287, 590, 1048
Wonderen.	353, 441, 589, 653, 688, 851, 917, 1089
Wordt nooit aanhanger van iets behalve van jezelf.	344
Worsteling in en met jezelf.	638
Wrekende God.	233, 947, 948, 1100
X	
Xiongnu of Hsiung-nu.	414
Y	
Ya'juj en Ma'juj.	794
Yajur Veda.	606, 650, 689
Yamnaya cultuur.	701
Yawm ad-Din.	794, 860
Yawm al-Qiyamah.	794
Yemo.	523, 527, 626, 698, 700
Yesilova Höyük.	744
Yhvh.	834

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Z

Zachtmoedig persoon.....	884
Zaid ibn Sabit.	773, 788
Zakaat.	424
Zarathoestra.	65, 290, 293, 462, 464, 475, 499, 626, 702, 797, 798, 800, 801, 852, 875, 880, 881, 893-895, 897-899, 910, 911, 914, 916, 919, 936, 958, 982, 983, 988, 993, 1048, 1056
Zayd..	862
Zee van Marmora..	744
Zelfbeschikkingsrecht.	667
Zelfmoord.	157, 159, 207, 622, 978
Zelfopvoedplicht.	668, 928
Zeloten.	773
Zerubbabel.	841
Zeus..	275, 287, 317, 590, 656, 699, 700, 718, 751, 760, 850, 878, 946, 1048, 1145
Ziekte doorgeven.	508
Zielloze slaaf.	489
Zoektocht naar de liefde.	117, 156, 205, 324, 434, 594, 678, 831, 922
Zonde.	51, 575, 603, 770
Zondvloed.	659, 726, 733, 735-737, 742, 744-747, 751, 753, 757, 760, 1077
Zoroastrisme.	59, 65, 268, 275, 477, 520, 522, 552, 626, 797, 798, 828, 839, 849, 864, 893, 895, 907, 910, 911, 936
Zwaarden omsmelten in ploegscharen.	237
Zwart gat.	156, 313-316, 381, 390, 391, 434, 478, 1144
Zwarte Zee.	410, 413, 521, 522, 698, 740-748, 1009

Manas Na'ala - de Sleutel - de boeken van hart en weten

Spiegelend en aanvullend aan de technische revoluties van het tijdperk van het menselijk ras wordt de noodzaak voor een spirituele omwenteling over de gehele aarde als noodzakelijk gevoeld. Om het bestaan in evenwicht te brengen is het nodig het religieus denken te bevrijden van religies

en zelfs nog noodzakelijker is het om het spiritueel denken te bevrijden van leiders. Toen ontdekt werd dat de wereld rond is en dat niet de zon om de aarde draaide, maar de aarde om de zon, bracht dat een revolutie teweeg. Een revolutie in het denken, in de kunsten en wetenschappen, in het geheel van het menselijk bestaan en handelen op alle niveaus op deze aarde. Hetzelfde gaat gebeuren op een spiritueel niveau wanneer ontdekt wordt dat het antwoord op de meest fundamentele vraag niet van buitenaf kan komen, maar alleen van binnenuit. Het wordt duidelijk dat er in het zoeken naar het antwoord geen begeleiding gevonden kan worden dan de begeleiding die je alleen kunt horen wanneer je het lawaai afzet. Het lawaai van degenen die je instrueren, zij die je loyaliteit en je onderwerping nodig hebben om er zelf beter van te worden, zij die om die reden de spreekbuis zijn van de satan.

Het onttrennen van de leiders door niet meer naar hen te luisteren lijkt een moeilijke en gevaarlijke stap, want je zult je daarna moederziel alleen voelen, in het begin. Echter, er zijn geen verkeerde beslissingen meer als je eenmaal hebt gekozen voor de onafhankelijkheid van het constante bombardement met indoctrinaties. De oorverdovende stilte is als het holst van de nacht vlak voordat de zon opkomt. Dan, verwacht het beste, want op de bodem van jezelf ligt het antwoord te wachten.

De dichter maakte over dit boek de volgende vergelijking: "Dit boek is als een zwart gat: het Licht kan er niet aan ontsnappen en een kubieke centimeter ervan weegt gigatonnen, maar het is ook de toegangspoort tot het andere universum: de oorspronkelijke wereld." En zo vergezocht is deze vergelijking niet.

Wat van belang is, is niet het lezen van dit boek, maar door de spiegel te stappen die door dit boek wordt voorgehouden. Het is van belang voorbij deze teksten te zien, hoewel het voorbij deze teksten zien slechts een eerste stap is in het begrijpen van de wereld voor wat die is.